

La privatització del patrimoni reial i el deute públic: la Terra del Marquesat (1330-1496)

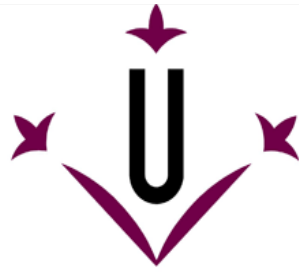
Dolors Domingo

<http://hdl.handle.net/10803/398835>

La privatització del patrimoni reial i el deute públic: la Terra del Marquesat (1330-1496) està subjecte a una llicència de [Reconeixement 3.0 No adaptada de Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/)

(c) 2016, Dolors Domingo Rubies

Universitat de Lleida
2015

La privatització del patrimoni reial i el deute públic: La Terra del Marquesat (1330-1496)

**Programa de Doctorat: La Construcció Europea:
societat, cultura, dret i educació**

Doctoranda: Dolors Domingo Rúbies

Director de la Tesi doctoral: Flocel Sabaté Curull

La Terra del Marquesat (1330-1496)

[...] Per què molt car fill per les dites raons, les quals són més honor e profit nostre e vostre que no de les dites universitats [...]

Carta de Pere III al seu fill l'infant Joan referida als privilegis de la indemnitat de 23 de maig 1374. ACA, Registre 1090, f. 182-185v.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ

I.	Justificació de la recerca	1
II.	Objectius de la investigació	6
III.	Recerca Arxivística i Fonts	7
IV.	Mètode d'estudi	18
	Sigles i acrònims	20

1. EL MARC GEOGRÀFIC: LA TERRA DEL MARQUESAT

1.1	El Mapa de les Terres del Marquesat	21
1.1.1	La geografia física	21
1.1.2	Delimitació del territori en la cartografia actual	23
1.1.2.1	La geografia dels municipis	28
1.1.2.2	Les trames urbanes	47
1.2	La geografia econòmica	77
1.2.1	Demografia	77
1.2.1.1	Els Fogatjaments	77
1.2.1.2	El Capbreu de 1390-91	82
1.2.1.3	Comparació dels Fogatjaments i el Capbreu De 1390-1391	84
1.2.1.4	Els llibres d'estimes de Llimiana	91
1.2.2	Economia	104
1.2.2.1	L'agricultura	104
1.2.2.1.1	La producció agrícola de Llimiana	104
1.2.2.1.2	La producció agrícola de la Terra del Marquesat	111
1.2.2.2	La ramaderia	125
1.2.2.3	Els preus	131
1.2.2.4	Les indústries agràries	134
1.2.3	Comparació de l'economia del Marquesat amb altres indrets	136

2. HISTÒRIA DE LA TERRA DEL MARQUESAT (1330-1558)

2.1 Els antecedents	139
2.2 Donació del territori reial al bisbat d'Urgell a l'infant Ferran, fill d'Alfons el Benigne	140
2.3 Mort de l'infant, administració de Maria de Portugal	148
2.4 Renúncia als drets de Maria de Portugal o el retorn a la corona	150
2.5 La Terra del Marquesat administrada per Elionor de Sicília	151
2.6 El Marquesat administrat pel rei Pere	156
2.7 Donació a l'infant Martí i cessió a la seva esposa Maria de Luna	161
2.8 La ciutat de Lleida, senyora del Marquesat	168
2.8.1 La guerra del comte de Foix	171
2.8.2 Intents de redempció del Marquesat per Martí I	172
2.8.3 Relacions de la ciutat i el Marquesat	175
2.8.3.1 Els oficials de la ciutat al Marquesat i als municipis	175
2.8.3.2 Qüestions judicials	184
2.8.3.3 Conflictes de jurisdiccions	186
2.8.3.4 Les bandositats	196
2.8.4 L'interregne en el Marquesat	198
2.9 La divisió del Marquesat	206
2.10 El territori en mans de l'infant Joan, rei de Navarra	209
2.11 Del senyoriu de Camarasa al Marquesat de Camarasa	209

3. L'ENDEUTAMENT DE LA TERRA DEL MARQUESAT AL S. XIV I PRIMERA MEITAT DEL S. XV

3.1 El crèdit i l'endeutament censal en el s. XIV	213
3.2 L'infant Ferran rep un territori empenyorat	213
3.2.1 La guerra amb Castella	216
3.3 La redempció del Marquesat	217
3.3.1 L'aportació dels municipis a la redempció	218

La Terra del Marquesat (1330-1496)

3.3.2 Els contractes de la Indemnitat	219
3.3.3 Els privilegis reials de 1373-374	227
3.4 La subvenció de l'onze	231
3.4.1 Els crèdits de 1381 i 1382	232
3.4.2 Els privilegis de 1380	241
3.4.3 Els privilegis de 1385	243
3.5 Els ingressos senyorials del Marquesat. El Capbreu de 1390-91	247
3.6 Sentència de la infanta Maria de Luna	249
3.7 L'exploració sistemàtica del Marquesat a mans de la ciutat de Lleida	252
3.7.1 Els salaris	253
3.7.2 La subvenció a la ciutat de Lleida	258
3.7.3 El pagament de censals	263
3.7.4 La resistència vilatana	266
3.7.5 Intents de solució de l'endeutament	268
3.7.5.1 La rebaixa del for	269
3.7.5.2 El pagament de la Indemnitat	271
3.8 Els consenyors i el deute públic	275
3.8.1 Lluís de Coscó, senyor de la major part del Marquesat	275
3.8.2 Els problemes socials per impagament a creditors i senyors	276
3.9. Els municipis	279
3.9.1 Endeutament municipal	279
3.9.2 La fiscalitat municipal	287
3.9.3 L'Ordinació de Cubells de 1405	291
3.9.4 La política monetària. Emissió de moneda local	293

4. LES SOLUCIONS PACTADES DEL DEUTE DEL MARQUESAT

4.1 La Carta de la Indemnitat (1455-1458)	295
4.2 La Concòrdia de 1496	301

5. CONCLUSIONS	313
6. BIBLIOGRAFIA	321
AGRAÏMENTS	337

ANNEXOS

I-	1- Percepció dels censos agrícoles en espècie la Terra del Marquesat segons el Capbreu de 1390-1391	339
	2- Èpoques de Pagament de censals de la Indemnitat 1374-1386	341
	3- Creditors de la Terra del Marquesat	347
	4- Creditors de les universitats de la Terra del Marquesat	384
II-	1- Aproximació als plànols urbans de les viles i llocs del Marquesat	405
	2- Representació gràfica de les viles i llocs del Marquesat	422
III-		
	1- Criteris de Transcripció	439
	2- Transcripció Llibre d'Estimes de Llimiana núm. 91	441
	3- Transcripció del <i>Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat</i>	619

La Terra del Marquesat (1330-1496)

La Terra del Marquesat (1330-1496)

INTRODUCCIÓ

I. Justificació de la recerca

l'infant Ferran va rebre del seu pare el rei Alfons el Benigne al títol de marquès de Tortosa i la dotació que acompanyava aquesta dignitat. Entre els territoris que se li van atorgar hi havia un espai en el bisbat d'Urgell que se li va lliurar progressivament entre el 28 de desembre de 1329 i el 6 de juny de 1330, i estava constituït per les municipalitats d'Alòs i Meià (on encara hi havia possessions del Priorat de Meià i que incloïa com a nuclis principals Sant Maria de Meià i Vilanova de Meià), Camarasa, Cubells i Montgai, Llorenç i Santa Linya i Llimiana, amb els llocs, els castells i els feus de cada municipi. Aquest territori es va anomenar la Terra del Marquesat.

En el treball final del programa de doctorat, *Carta de la Indemnitat de la Terra del Marquesat (1455-1458)* vaig començar a estudiar una entitat -la Terra del Marquesat-, que pràcticament no ha generat encara bibliografia tot i la seva extensió en l'espai i la perdurabilitat en el temps (1330-1424).¹ En aquesta tesi em proposo aprofundir en l'estudi d'aquesta entitat.

A la *Carta de la Indemnitat* és recullen les sentències arbitrals que es van dictar per acord de les viles i els senyors del Marquesat -que és com també s'anomena la Terra del Marquesat-, per posar fi a l'endeutament crònic d'aquest territori.

L'estudi del deute públic durant l'Edat Mitjana, produït principalment pels pagaments a la monarquia i la forma en què va repercutir en pobles i ciutats és una línia d'investigació que ja ha generat bibliografia, potser pel fet que l'endeutament municipal i estatal està en la nostra època d'absoluta actualitat. Aquesta qüestió ha estat tractada per diversos medievalistes europeus, que han analitzat com es va produir a Flandes,² Alemanya,³ l'Europa Occidental⁴ o Europa en general.⁵

Fora de Catalunya, però dins la Corona d'Aragó, també s'han dut a terme estudis sobre Mallorca i així com de caràcter general. Juan Garcia Mansilla ha estudiat la

¹ DOMINGO RÚBIES, Dolors (1999), "El Marquesat i el Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa", *V Congrés Internacional d'Història Local de Catalunya*, L'Avenç. Barcelona, pàg. 328-338.

DOMINGO RÚBIES, Dolors (2010), *Carta de la Indemnitat de la Terra del Marquesat (1455-1458)*, Treball inèdit del Programa de Doctorat DEA, UdL, Facultat de Geografia i Història. Lleida.

CANELLAS ANOZ, Magdalena (1992), "El Marquesado de Camarasa y la Paeria", *Miscel·lània homenatge a Josep Lladonosa*, Edicions del IEL. Lleida, pàg. 349-360.

² MUNRO, John H. (setembre 2003), "The Medieval Origins of the Financial Revolution: Usury, Rents and Negotiability", *The International History Review*, XXV, núm. 3, pàg. 505-562.

³ JASPERT, Nikolas (2007), "El Crédito público en las ciudades alemanas", *Quaderns d'Història*, núm. 13. Barcelona, pàg. 79-107.

⁴ BOONE, Marc, DAVIDS, Karel, JANSENS, Paul (2003), *Urban Public Debts. Urban Government and the Market for Annuities in Western Europe (14th- 18th centuries)*, Brepols. Turnhout.

⁵ CAVACIOCCHI, Simonetta (2008), *La fiscalità nell'economia europea, secc. XIII-XVIII*, vol I. University Press. Firenze.

qüestió del crèdit a la ciutat de València,⁶ i Pau Viciano ha analitzat la vila de Castelló.⁷ Pel que fa a l'Aragó, s'ha estudiat el deute a Fraga,⁸ a Calatayud i al seu entorn,⁹ i també la situació econòmica en general a la Baixa Edat Mitjana.¹⁰

Pel que fa als municipis catalans ja als anys 60 del segle XX Josep M. Font Rius va estudiar les finances locals i les estructures fiscals i financeres de les poblacions catalanes durant els segles baixmedievals.¹¹ Però és a les dècades 80 i 90 del segle passat que es torna a emprendre el tema de l'endeutament, amb estudis sobre renda, fiscalitat i finances.¹² Uns són de caràcter més general com el de Flocel Sabaté, que va analitzar les relacions entre la monarquia i els municipis catalans a la Baixa Edat Mitjana.¹³ D'altres són de caràcter més local com els treballs de Max Turull sobre Cervera¹⁴ o de Marc Torras sobre Manresa.¹⁵ Va ser, però, al col·loqui celebrat a Lleida el 1997, coordinat per Manuel Sánchez, Antonio Furió i l'enyorat Prim Bertran, quan es va marcar un punt d'inflexió; la voluminosa publicació de les actes sota el títol: *Corona, municipis i fiscalitat de la Baixa Edat Mitjana*, recull els estudis que aprofundeixen en la qüestió de la relació entre la monarquia i els municipis, les fiscalitats i el territori i el repartiment del festí fiscal. Les aportacions es refereixen a diverses parts d'Europa, però pel que fa als municipis catalans, Flocel Sabaté tractava les exigències fiscals de la monarquia sobre els municipis i de quina manera s'hi exercia al segle XIV.¹⁶ Cristian Guilleré estudiava la fiscalitat de Girona al s. XIV, Pere Verdés, les impositcions a Cervera a la segona meitat del s. XIV; Max Turull el naixement de la fiscalitat a Lleida, la fiscalitat de Reus i la de Valls.¹⁷ I Jordi Morelló el territoris de la baronia de la Llacuna.¹⁸

⁶ GARCÍA MANSILLA, Juan Vicente (2002), *Vivir a Crédito en la Valencia medieval. De los orígenes del sistema censal al endeudamiento del municipio*. Publicaciones de la Universidad de Valencia. València.

⁷ VICIANO NAVARRO, Pau (2006), "Gestión financiera y coyuntura socioeconómica. La villa de Castellón ante las demandas de la Corona", *Fiscalidad de Estado y fiscalidad municipal en los reinos hispanos*, Casa de Velázquez 92. Madrid, pàg. 391-409.

⁸ BERENGUER GALINDO, Antonio (1998), *Censal mort. Historia de la deuda pública del Concejo de Fraga (siglos XIV- XVIII)*, Instituto de Estudios Altoaragoneses. Fraga.

⁹ DIAGO HERNÁNDEZ, Máximo (2006), "Haciendas municipales en el reino de Aragón durante el siglo XIV. El caso de Calatayud y sus comunidades de aldeas", *Fiscalidad de Estado y fiscalidad municipal en los reinos hispanos*, Casa de Velázquez 92. Madrid.

¹⁰ ABELLA SAMITIER, Juan (2009), "La deuda pública en los municipios aragoneses en los siglos XIV y XV", *Anuario de Estudios Medievales*, núm. 39/1, pàg. 47-64.

¹¹ FONT RIUS, Josep Maria (1982), "La administración financiera en los municipios catalanes", *Historia de la Hacienda española (épocas antigua y medieval). Homenaje al Profesor García de Valdeavellano*, Instituto de Estudios Fiscales, Madrid, pàg. 193-231.

¹² SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel (coord.) (1993), *Estudios sobre renta, fiscalidad y finanzas en la Cataluña bajomedieval*, CSIC, IMF, Barcelona.

¹³ SABATÉ CURULL, Flocel (2000-2002), "Municipio y monarquía en la Cataluña bajomedieval" *Anales de la Universidad de Alicante, Historia Medieval* núm. 13. Murcia, pàg. 255-282.

¹⁴ TURULL RUBINAT, Max (1986), "La hisenda i el sistema financer de la paeria de Cervera. Els ingressos de Consell", *Ilerda* núm. 47, pàg. 443-478.

¹⁵ TORRES SERRA, Marc (1996), "El deute de la ciutat de Manresa l'any 1365", *Actes del III Congr s Intenacional d'Història Local de Catalunya*, L'Avenç. Barcelona, pàg. 155-184.

¹⁶ SABATÉ CURULL, Flocel (1997), "L'augment de l'exigència fiscal en els municipis catalans al segle XIV, elements de press  i de resposta", *Actes del Col·loqui: Corona, Municipis i Fiscalitat de la Baixa Edat Mitjana*, IEI. Lleida, pàg. 423-466.

¹⁷ MORELLÓ BAGET, Jordi (2001), *Fiscalitat i deute públic en dues viles del Camp de Tarragona. Reus i Valls, segles XIV-XV*, CSIC, IMF. Barcelona.

El tema de la fiscalitat, el deute i les finances municipals a la Corona d'Aragó ha estat una de les línies d'investigació del Departament d'Estudis Medievals de l'Institut Milà i Fontanals del Consejo Superior de Investigaciones Científicas, a través dels estudis realitzats i impulsats per Manuel Sánchez Martínez en treballs individuals,¹⁹ ell mateix també ha dirigit l'edició de publicacions col·lectives que han estudiat la repercussió de la fiscalitat en el desenvolupament dels municipis catalans²⁰ o en l'anàlisi del deute públic tant de la Generalitat com de diversos indrets del Principat de Catalunya.²¹ En conjunt aquestes obres han estat importantíssimes per tenir una visió general i per conèixer l'evolució en municipis catalans com: Castelló d'Empúries,²² Sant Feliu de Guíxols,²³ les viles del camp de Tarragona,²⁴ els nuclis rurals de la vall de Lord,²⁵ i també a les viles i zones de masos de Catalunya.²⁶

Avui en dia les universitats espanyoles treballen en una xarxa de projectes sobre hisenda i fiscalitat anomenada *Arca Communis*, que funciona des de 2009. Cronològicament depassa l'àmbit medieval perquè estudia des del segle XIII fins al XVIII, però la finalitat de la xarxa és analitzar la situació del tema a la península posar-la en relació amb altres models europeus.²⁷ El seu objectiu principal és estudiar la incidència de la fiscalitat en tots els aspectes de la construcció estatal i en les societats que la generen.

En aquest projecte hi han participat entitats d'àmbit medieval de Catalunya com: "El Proyecto del MICINN", en el qual participen els projectes: *Monarquía, ciudades y elites*

¹⁸ MORELLÓ BAGES, Jordi (2008), *Municipis sota la senyoria dels creditors de censals: la gestió del deute públic a la baronia de la Llacuna* (segle XV), Fundació Noguera, Estudis, núm. 45. Barcelona.

¹⁹ SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel (1997), "Fiscalidad y finanzas municipales en las ciudades y villas reales de Cataluña", *V Congreso de Estudios Medievales*, Fundación Sánchez Albornoz. León.

SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel (2003), *Pagar al rey en la Corona de Aragón durante el s. XIV*, CSIC. IMF. Barcelona.

SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel (enero-junio 2008), "Tributos negociados; las questie/subsidios de las villas catalanas en la primera mitad del siglo XIV", *Anuario de Estudios Medievales*, núm. 38/1, pàg. 65-99.

²⁰ SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel (coord.) (1999), *Fiscalidad real y finanzas urbanas en la Cataluña medieval*, CSIC, IMF. Barcelona.

²¹ SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel (2009), *La deuda pública en la Cataluña bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona.

²² MARTÍ ARAU, Albert (2009), "Endeutament censal i crisi financera en una vila senyorial: Castelló d'Empúries (1381-1393)", *La deuda pública en la Cataluña bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona. Ha aprofundit en el tema a MARTÍ ARAU, Albert (enero-junio de 2010), "Governar el deute en temps de crisi: Castelló d'Empúries (1386-1421)", *Anuario de Estudios Medievales*, núm. 40/1, pàg. 129-179.

²³ ORTÍ GOST, Pere (2009), "La deuda pública municipal en una pequeña ciudad del nordeste catalán: Sant Feliu de Guíxols durante la segunda mitad del siglo XIV", *La deuda pública en la Cataluña bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona.

²⁴ MORELLÓ BAIGET, Jordi (2009), "Així com de bons vassalls se pertany". El endeudamiento censal de las villas del Camp de Tarragona al servicio de la Mitra (finales del siglo XIV)", *La deuda pública en la Cataluña bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 259-308.

²⁵ GALERA PEDROSA, Andreu (2009), "Endeutament censal, pressió fiscal i alçaments populars (el cas del comtat de Cardona i la vall de Lord a mitjan segle XV)", *La deuda pública en la Cataluña bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 309-323.

²⁶ FARIAS ZURITA, Victor (1999), "las villas de la región catalana en los siglos XI- XIV. Propuesta para el estudio del hecho urbano medieval", *Les sociétés méridionales à l'âge féodal (Espagne, Italie et sud de France Xe-XIIIe s.). Hommage à Pierre Bonassie*, Méridiennes. Toulouse, pàg. 185-190.

²⁷ < <http://www.arcacomunis.uma.es/> >

financieras en la Cataluña bajomedieval (IMF, CSIC. Barcelona), *Crédito y morosidad en la Cataluña nororiental (siglos XIV y XV)* (Universitat de Girona) o el Seminari Permanent d'Història del Dret català "Josep Maria Font i Rius", de la Universitat Pompeu Fabra. *Arca Communis* estudia anualment un aspecte diferent relacionat amb la fiscalitat.

De les publicacions engendrades cal destacar les que es refereixen a Catalunya, amb treballs d'investigadors de la Institució Milà i Fontanals del CSIC. La temàtica versava sobre la descripció de fonts per a l'estudi de la fiscalitat dels municipis catalans com: els llevadors o memorials de Capbreus,²⁸ o els llibres del batlle.²⁹ També s'han tractat qüestions com: la fiscalitat i l'església,³⁰ les comunitats jueves i musulmanes,³¹ els recaptadors de tributs³² i la teorització de la despesa pública.³³ Encara estan pendents de publicació les actes del Congrés de 2014 sobre els agents fiscals i les xarxes financeres a la Corona d'Aragó dirigides per Pere Verdés Pijuan i Pere Cateura Bennàsser, de la Universitat de les Illes Balears, i en què també s'inclouen aportacions sobre els municipis catalans.³⁴

²⁸ MARTÍ ARAU, Albert (2010), "La memòria de la deuda pública en la Cataluña bajomedieval", *Fuentes para el estudio del negocio fiscal y financiero en los reinos hispánicos (siglos XIV-XVI)*, Ministerio de Economía y Hacienda, Instituto de Estudios Fiscales. Madrid, pàg. 229-248.

²⁹ SALES FAVÀ, Lluís (2010), "Los libros de la corte del baile. Fuentes para el estudio de las élites urbanas y sus actividades financieras en el noreste catalán (siglo XIV y XV)", *Fuentes para el estudio del negocio fiscal y financiero en los reinos hispánicos (siglos XIV-XVI)*, Ministerio de Economía y Hacienda, Instituto de Estudios Fiscales. Madrid, pàg. 249-266.

³⁰ MORELLÓ BAGET, Jordi (2009), "La maquinaria fiscal del papado aviñonés en la Corona de Aragón: la colectoría de Berenguer Ribalta (1400-1402)", *Anuario de Estudios Medievales*, núm. 39/1, pàg. 65-125. MORELLÓ BAGET, Jordi (2011), "La contribución de la Iglesia a las arcas del rey: a propósito de la recaudación de las décimas en la Corona de Aragón a finales del siglo XIV y principios del XV", *El dinero de Dios. Iglesia y fiscalidad en el Occidente Medieval (siglos XIII-XV)*, Instituto de Estudios Fiscales, Madrid, pàg. 167-190; en el qual s'estudien les dècimes pontificies concedides a Joan I i Martín I entre 1393 i 1407; MORELLÓ BAGET, Jordi (2012), "Los financieros catalanes del papa aviñonés Benedicto XIII (y sus vínculos con las colectorías de Aragón y Castilla)", *Comercio, banca y sociedad en los reinos hispánicos (siglos XIV-XVIII)*, Ediciones Polifemo, Madrid, pàg. 18-49. MORELLÓ BAGET, Jordi (editor) (2013), *Financiar el reino terrenal. La contribución de la Iglesia a finales de la Edad Media (s. XIII-XVI)*, CSIC, IMF. Barcelona.

³¹ MORELLÓ BAGET, Jordi (julio-diciembre 2011), "En torno a la presión fiscal sobre las aljamas de judíos de Tarragona: del pago de subsidios a la contribución en *coronatges* y *maridatges*", *Sefarad*, núm. 71:2, pàg. 293-348.

³² MORELLÓ BAGET, Jordi (2012) "Andanzas y malandanzas de un colector pontificio en la Corona de Aragón: el caso de Folc Perer (1351-1371)", *En busca de Zaqueo: los recaudadores de impuestos en las épocas medieval y moderna*, Ministerio de Economía y Hacienda, Instituto de Estudios Fiscales, Universidad de Málaga. Madrid, pàg. 175-192. MARCÓ MASFERRER, Xavier (2012), "La gestión de las rentas señoriales y las élites financieras del nordeste catalán: Sant Feliu de Guíxols y el Valle de Aro en el siglo XV", *En busca de Zaqueo: los recaudadores de impuestos en las épocas medieval y moderna*, Ministerio de Economía y Hacienda, Instituto de Estudios Fiscales, Universidad de Málaga. Madrid, pàg. 223-244.

³³ VERDÉS PIJUAN, Pere (2013), "La teoría del gasto público en la Corona de Aragón: el "Dotzè del Crestià" (1385)", *El alimento del Estado y la salud de la "Res Pública": orígenes, estructura y desarrollo del gasto público en Europa*, Ministerio de Economía y Hacienda, Instituto de Estudios Fiscales, Universidad de Málaga. Madrid, pàg. 73-96.

³⁴ El seminari d'Història Medieval *A recer del poder agents fiscals i xarxes financeres a la Corona d'Aragó (s. XIV-XV)*, es va celebrar a Palma el 3 i 4 d'octubre de 2014.

En els estudis relatius a Catalunya durant l'Edat Mitjana han merescut més atenció les ciutats i pobles que no pas els territoris o entitats baronials, però no manquen importants aportacions com la de Jordi Morelló sobre el Camp de Tarragona, que comprenia les viles de Constantí, Alforja, Vinyols, Vilavella, Riudoms i Escornalbou.³⁵ En aquest cas, l'arquebisbe de Tarragona va comprar al rei Joan I una zona de la qual ja en tenia el condomini. Es tracta doncs d'una baronia eclesiàstica on el procés d'endeutament es va iniciar amb la compra el 1391 i va acabar al cap de poc temps, entre el 1393 i 1395. El bisbe va donar als seus vassalls els delmes de tres anys i les universitats van imposar redelmes o dotzens que van ser suficients per absorbir el deute, que havien hagut d'assumir, en un curt termini de temps.

L'altra zona també estudiada per Jordi Morelló és la baronia senyorial de la Llacuna,³⁶ de jurisdicció senyorial: estava ubicada a les actuals viles de la Llacuna, Miralles (Anoia) i Pontils (Conca de Barberà), i també s'hi inclouen Rocamora i Santa Perpètua de Gaià. És un territori menys extens que el de la Terra del Marquesat però comparteixen uns quants trets comuns, com la sortida pactada a la crisi en el segle XV, encara que amb unes característiques diferents. A la Llacuna el sobreendeutament va obligar la senyoria, l'any 1413, a traspasar part de la seva jurisdicció als creditors, a més de fer la cessió de tributs. Arran de la concòrdia de 1413 va començar a funcionar una administració específica, ocupada en la gestió tant de l'impost aplicat (el vuitè) com de la distribució del seu producte entre els creditors; així va començar un procés d'absorció del deute que es pot considerar acabat el 1444.

També Pascual Ortega ha estudiat la fiscalitat règia al senyoriu templar i hospitaler de la Ribera d'Ebre i de la Terra Alta (Ascó, Horta i Miravet), on la pressió fiscal en el segon quart del segle XIV va induir els monjos a intentar recaptar a més del monedatge, el bovatge i la cena. Tot plegat va produir una reacció antisenyorial.

Andreu Galera s'ha interessat pel comtat de Cardona.³⁷ En aquest senyoriu nobiliari l'endeutament va ser provocat per les decisions del comte Joan Ramon Folc I, el qual a partir de 1419, va decidir ajudar el rei Alfons el Magnànim en les seves empreses a Sardenya i Sicília. La conseqüència va significar carregar de censals els habitants de les baronies i dels llocs que pertanyien al comtat. Les dificultats en el pagament de les pensions van conduir a una negociació entre senyor, creditors i universitats. El 1431 van pactar conjuntament que les viles paguessin una *subvenció*, la recaptació de la qual va provocar el 1459 la revolta dels homes de la vall de Llord contra els col·lectors dels creditors.

³⁵ MORELLÓ BAIGET, Jordi (2009), "Així com de bons vassalls se pertany". El endeudamiento censal de las villas del Camp de Tarragona al servicio de la Mitra (finales del siglo XIV)", *La deuda pública en la Cataluña bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona.

³⁶ ORTEGA PÉREZ, Pascual (1999), "Fiscalidad regia en el señorío templario y hospitalario de Ribera d'Ebre y Terra Alta (ca 1270- ca 1350)", *Fiscalidad real y finanzas urbanas en la Cataluña Medieval*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 55-76.

³⁷ GALERA PEDROSA, Andreu (1999), "Endeutament i fiscalitat senyorial a la Catalunya del segle XV. El cas del comtat de Cardona (anys 1419-1433)", *Fiscalidad real y finanzas urbanas en la Cataluña Medieval*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 363-397.

La tesi que proposo pretén fer aportacions a l'estudi de l'endeutament en una altra entitat territorial a les Terres de Ponent, zona de la qual encara no s'han fet estudis de tipus territorial. Tampoc no es coneixen anàlisis diacrònics com el llarg del període, durant el qual la Terra del Marquesat va formar part del patrimoni reial, però també va esdevenir una entitat baronial, sota influència d'infants reials i nobles de paratge i també d'una ciutat: Lleida. Una trajectòria tan dilatada en el temps permetrà analitzar els processos de segregació i reintegrament a la corona reial i de quina manera influeixen en l'endeutament censal. Interessa especialment conèixer les operacions de renegociació del deute; i també el patiment que l'endeutament va suposar per a la població a finals del s. XIV i començament del segle XV. Són aspectes que s'insinuaven a la Carta de la Indemnitat ja estudiada i que aquesta tesi tracta en profunditat.

II. Objectius de la investigació

Abans de 1330, és a dir, de la constitució la Terra del Marquesat de Tortosa en la diòcesi d'Urgell, el territori estava constituït per municipis que pertanyien a la corona. El 1425 el Marquesat s'havia disgregat i formava part de diverses jurisdiccions (en mans dels Coscó, el monestir de Bellpuig de les Avellanes i el Capítol d'Urgell). Però l'endeutament públic que havia començat a ser preocupant el 1376 encara continuava. Les sentències arbitrals de la Indemnitat (1456-1458) posaven fil a l'agulla per resoldre definitivament la qüestió que es va arrossegar fins al 1496. Per què va durar tant aquest procés?

Ja són molt conegudes les causes del desgavell econòmic del tercer quart del segle XIV a les viles catalanes. La principal de les quals és la necessitat econòmica de la monarquia durant els segles XIV i XV per finançar les seves empreses exteriors, que es trasllada als territoris de patrimoni reial mitjançant la petició de subsidis però que va suposar també la venda o segregació del patrimoni reial. L'endeutament censal dels municipis a causa de les penúries econòmiques, les despeses pròpies, el pagament de subsidis i redempcions a la monarquia, van desembocar en un col·lapse econòmic que va tenir conseqüències socials greus per als habitants dels municipis.

Aquest fenomen no va ser exclusiu en la zona estudiada però cada procés té les seves característiques pròpies que cal estudiar, alhora que completa la visió general. Les dates tòpiques del treball són la creació de l'entitat de la Terra del Marquesat dins la diòcesi d'Urgell el 1330 i el 1496, any en què es van cancel·lar els deutes contrets principalment en les dècades dels 70 i 80 del quatre-cents.

La tesi es proposa com a objectius en primer lloc conèixer l'àmbit geogràfic de l'entitat baronial de la Terra del Marquesat, tant pel que fa a la geografia física com sobretot a l'econòmica, fer una aproximació a la demografia, l'agricultura, la ramaderia, les indústries agràries i la composició social, per poder comparar la zona amb altres en la mateixa època i saber si el territori tenia una economia més deprimida que altres zones del Principat.

En segon lloc caldrà analitzar la història política del Marquesat per comprendre les causes que van portar al repartiment de l'entitat en diferents senyories en el primer quart del s. XV; i principalment saber si les decisions polítiques preses pels diversos senyors van influir en la creació i també en l'allargament en el temps del deute públic o, en altre sentit, si en van afavorir l'absorció. En definitiva, valorar si les circumstàncies històriques van incidir en el deute públic.

Cal també descriure el procés d'endeutament a la Terra del Marquesat, en quins moments té la seva màxima intensitat i les circumstàncies en què es produeix, així com estudiar les mesures per eixugar el deute públic, tant les que coincideixen amb les d'altres llocs com les que són pròpies del Marquesat. Finalment caldrà analitzar les solucions pactades entre senyors i viles per posar fi a un problema que s'havia enquistat.

III. Recerca Arxivística i Fonts

Per a dur a terme el treball s'ha realitzat una àmplia recerca de fonts primàries en diversos arxius.

Arxiu de la Corona d'Aragó

En aquesta institució s'han consultat Registres de Cancelleria des de Jaume II a Alfons el Magnànim, època en què el Marquesat desapareix com a tal. En total es citen en aquest treball setanta-set registres, encara que se n'ha examinat molts més. L'Índex Llaris va ser la primera referència de consulta, no és complet i per tant s'han explorat registres que per la seva descripció semblava que podien contenir informació sobre la Terra del Marquesat en el període indicat. La consulta en l'actualitat és àgil per als llibres de registres que estan inclosos en el portal d'arxius espanyols PARES, encara que malauradament no estan digitalitzada tota la documentació, per la qual cosa cal consultar *in situ* a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Alguns dels registres es troben en microfilms en blanc i negre, del tot obsolets en l'actualitat. S'enumeren a continuació els llibres de la Cancelleria, indicant la descripció genèrica que va realitzar Pròsper Bofarull i el número del llibre:

Jaume II. Comune: 126, 132, 182, 183, 187 i 190.

Jaume II. Graciarum: 199, 208, 210 i 223.

Jaume II. Subsidiorum: 327 i 328.

Jaume II. Comitatus Urgelli: 346.

Jaume II. Varia infantis Jacobi. Cenarum: 361.

Alfons el Benigne. Graciarum: 487.

Alfons el Benigne. Oficialium: 505.

Alfons el Benigne. Comitatus Urgelli: 545.

Alfons el Benigne. Super executione testamentorum regis Jacobi II et infantisse Theresie: 548.

Alfons el Benigne. In favorem regine Elionoris: 549.

Alfons el Benigne. Pro infantibus: 551.
Pere III el Cerimoniós. Comune: 787, 812, 814, 842, 845, 846, 847 i 848.
Pere III el Cerimoniós. Oficialium: 849 i 851.
Pere III el Cerimoniós. Graciarum: 926, 930, 942, 943, 945, 948, 974, 977, 1.000 i 1002.
Pere III el Cerimoniós. Curie: 1090, 1110 i 1219.
Pere III el Cerimoniós. Sigilli Secreti: 1292, 1293.
Pere III el Cerimoniós. Peccunie: 1366 i 1376.
Pere III el Cerimoniós. Varia: 1523, 1532 i 1554.
Pere III el Cerimoniós. Varia Reginae Elionoris: 1581, 1582, 1583 i 1585.
Pere III el Cerimoniós. Comune sigilli secreti locumtenencie infantis Joannis: 1664, 1682, 1685, 1700 i 1751.
Joan I. Varia. Pro infante Martino Duce Montis Albi: 2026.
Joan I. Locumtenencie infantis Martinis. Comune et Curie: 2079.
Joan I. Locumtenencie infantis Martinis. Comune, Curie et Pecunie: 2082.
Joan I. Infantisa Maria, consors infantis Martinis. Speciale: 2108 i 2109.
Martí I. Comune: 2117.
Martí I. Comune: 2159.
Martí I. Comune Sigilli Secreti : 2167, 2174 i 2240.
Martí I. Curie : 2237.
Martí I. Majoricarum : 2269.
Martí I. Sententiarum : 2273.
Martí I. Redemptionum : 2295 i 3: 2297.
Alfons IV. Graciarum : 2592.
Alfons IV. Varia : 2920.

Igualment s'ha cercat informació per aquest estudi en la secció de Reial Patrimoni, Mestre Racional, els llibres ordinaris de la reina Elionor de Sicília: 504, 505, confeccionats pel conseller i tresorer de la reina Berenguer de Relat.

En la secció del Reial Patrimoni, Mestre Racional, pergamins, es conserven una sèrie de 54 documents referents a la Terra del Marquesat. Es tracta d'èpoques de pagament de censals, datades entre 13 de setembre de 1378 i 13 de desembre de 1386.

En la secció de Cancelleria, Cartes Reials, de l'època d' Alfons el Magnànim. [V], Sèrie general, núm. 0083 i 02281416-7-23, es troben cartes entre el rei Alfons i els paers de Lleida, sobre reclamacions de pensions del Marquesat per part de creditors, i altres sobre l'enviament de síndics lleidatans a Barcelona per tractar d'assumptes, que no s'esmenten, entre els quals devia haver-hi la recuperació del Marquesat per part de la corona.

Imprescindible per a l'estudi ha estat l'anàlisi del *Capbreuium iuratum totius Tere Marchionatus siti in Diocesi Urgellensi*.³⁸ És un llibre de paper de 169 fulls. Està escrit en llatí i va ser confeccionat entre el 20 d'octubre de 1390 i el 7 de març de 1391. Es tracta d'un Capbreu de senyoria elaborat per ordre de l'infant Martí, duc de Montblanc. Va ser confeccionat seguint les fórmules acostumades en aquesta mena de documents. Berenguer Solsona jutge de Tàrraga, conseller i promotor dels negocis de

³⁸ ACA , Cancelleria Varia, núm. 48

la cúria i Guerau Torró de la Dispensaria del duc de Montblanc, en nom d'aquest darrer seran els encarregats d'elaborar el capbreu, la procura del duc que oficialitza el seu mandat és de 20 d'octubre de 1390. En el Capbreu es recull informació de les poblacions de: Cubells, Camarasa, Fontllonga, Orença, Llorenç, Montgai, Alòs, la Nou, la Maçana, Vilanova de Meià, Fabregada, Llimiana, Castelló de Meià, Cabrera, Ariet, Clua, Baldomar, Vernet, Privà i Santa Linya.

En el document s'esmenten les causes que porten a la seva confecció: *inquirir sobre drets, feus, rèdits i emoluments, que el senyor*, en aquest cas l'infant Martí, tenia en el Marquesat en general i tots els seus castells, viles, llocs, quadres i termes, de qualsevol tipus ja fossin castells, cases, albergs, rendes, delmes, tasques i altres béns, propietats, drets o possessions. És a dir, el senyor de la Terra del Marquesat l'infant Martí, duc de Montblanc va fer elaborar el Capbreu per recollir els drets que tenia a la zona. Per tant el Capbreu és una font fiscal de primer ordre en tant que s'hi apleguen els drets de la senyoria que eren la seva font d'ingressos.

Arxiu Ducal Medinaceli

Des de 1429 una part del Marquesat va fer cap per venda a Lluís de Coscó, amb ell començarà una nissaga de senyors de Camarasa, la seva filla Angelina va casar-se amb Juan de Luna, senyor de Ricla i Villafeliche. La néta d'aquest matrimoni, Francisca de Luna i Mendoza, va contraure matrimoni amb Diego de los Cobos, senyor de Sabote, i com a regal de noces van rebre del rei Carles I d'Espanya el 1543 el títol de marquesos de Camarasa.³⁹ Aquest títol per casaments nobiliaris és un dels que posseeix la casa Medinaceli, que també ha conservat la documentació aparellada al títol i per tant referent al territori que estudiem.

La secció Camarasa, la segona d'aquest arxiu, en còpia de microfilm, és custodiada a l'Arxiu Josep Tarradellas de Poblet. Aporta la documentació que van generar els senyors del territori de la Terra del Marquesat. Alguns documents dels conservats en aquest arxiu són còpia d'altres de la Corona d'Aragó compilats a conseqüència de processos judicials, però la majoria són pergamins o documentació en papers originals. S'han consultat els lligalls de l'1 al 9. El contingut i la cronologia és com segueix:

Lligalls	Contingut	Cronologia
1 a 4-48 i 5-10 a 15	Descendència	1289-1796
5-6 a 6-59	Possessions	1543-1856
6 i 7	Indemnitzacions i censals	1382-1575
8-1 a 8-31	Esriptures de les viles i llocs del Marquesat en general	1373-1557
8-32 9-17	Documents diversos	1332-1620

³⁹ GONZÁLEZ MORENO, Joaquín (1969), *Historia e investigación en el archivo de Medinaceli*, Instituto de Estudios Sevillanos, Diputación Provincial. Sevilla, pàg. 95 i 96.

L'inconvenient de la documentació d'aquest fons és la manca d'inventari. Els documents solen anar precedits d'una petit regest que serveix per orientar en la cerca d'aquells que interessa consultar per conèixer-ne millor el contingut. Però la cerca s'ha de realitzar mirant tots els documents, cosa que alenteix el procés.

Arxiu Diocesà d'Urgell

Als anys setanta del segle XX el bisbe Joan Martí i Alanís, reformador en molts aspectes del bisbat d'Urgell i Andorra, va crear l'Arxiu Diocesà d'Urgell per custodiar la documentació que romania en les parròquies, de vegades en males condicions de conservació. En aquest arxiu, doncs, hi va arribar documentació històrica dels arxius parroquials de les poblacions que havien format part de la Terra del Marquesat, totes pertanyents al bisbat d'Urgell. És especialment interessant l'arxiu parroquial de Sant Feliu d'Alòs on es guardava l'Arxiu del Marquesat, després de les sentències de la Indemnitat (1456-1458). Després d'aquesta data en aquesta vila es van celebrar les Vistes en què el claviari feia el repartiment entre els consenyors de les rendes que els corresponien. En aquest arxiu també s'hi conservava la documentació del Marquesat. Malauradament no s'ha conservat l'organització primitiva de la parròquia i avui dia els documents estan dispersos en diferents fons i és molt difícil fer-ne la cerca. Es pot, però, consultar un Inventari Antic de l'arxiu parroquial d'Alòs, que indica el contingut que tenia els fons.

A la secció de Pergamins de l'Arxiu Diocesà s'hi conserven alguns documents originals de la Sentència de la Indemnitat, sens dubte procedents de l'arxiu parroquial d'Alòs, que citem més avall en descriure el llibre de la Indemnitat.

Arxiu Històric Municipal de Cubells

És l'arxiu municipal més ric i ben conservat de tots els arxius municipals de la zona que estudiem. En l'actualitat està organitzat i inventariat gràcies a la labor d'Elena Cantarell que en la seva tesi doctoral, que es pot consultar a través de la Xarxa,⁴⁰ aporta la documentació en molts casos transcrita i sempre amb regest que ha estat imprescindible per conèixer l'endeutament censal del municipi de Cubells i també del Marquesat.

També es conserva en aquest arxiu el *Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa y actes en favor de Cubells*, una de les còpies de la Carta de la Indemnitat (1455-1458), que és com s'anomenen el conjunt de documents que recullen els procediments que es van seguir des de la celebració de les reunions a cada universitat per elegir els síndics que els representarien fins a la darrera sentència arbitral entre les viles i llocs del Marquesat, d'una part, i els senyors, principalment Lluís de Coscó. El Llibre de la Indemnitat de Cubells, és el document que citem en el present treball, perquè conté la major part de la Carta de la Indemnitat, un document importantíssim

⁴⁰ CANTARELL BARELLA, Elena (juny 2013), *La vida en un poble de la Catalunya interior segles XIV-XVI*. Localització, recuperació, organització i explotació dels fons documentals de Cubells. Tesi doctoral del Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica de la Universitat de Barcelona. <<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/46683>>

per comprendre les fórmules utilitzades per a la solució del deute públic del Marquesat. Es pot refer íntegrament la Carta de la Indemnitat amb les fonts següents:

Tres dels pergamins originals es conserven a l'arxiu Diocesà d'Urgell i procedeixen dels fons de l'antic Arxiu Parroquial de l'església de Sant Feliu d'Alòs; són:

- A- Original 1- 1456, gener, Sentència arbitral de la Terra del Marquesat. ADU, Pergamins del s. XV, Carpeta B, núm. 8.
- A- Original 2- 1458, abril 12, Carta de venda loc e cessió feta per los honorables síndics del Marquesat de XXXVII m sous contra Mossèn Coscó, ADU, Pergamins del s. XV, Carpeta B, núm. 8.
- A- Original 3- 1458, abril, 14. La presa de possessió d'Alòs per part del Capítol de la Seu d'Urgell. ADU, Pergamins del s. XV, Carpeta B, núm. 8.

Els documents originals de les sentències van ser copiats per primera vegada per ordre del veguer de Lleida, Pallars i la Terra del Marquesat, Joan Sagrera, a instància dels síndics de les viles del Marquesat. En conjunt eren 16 pergamins coneguts com la Carta de la Indemnitat, que es va acabar de reunir en un llibre el 10 de maig de 1519 i es va donar per revisada el 12 de maig de 1521.⁴¹

D'aquests 16 pergamins se'n va fer còpies en format llibre en paper, en un nombre que no podem precisar. En coneixem les següents:

- B- 1637, setembre, 22. Carta de la Indemnitat. Llibre de paper de 105 fulls, copiada pel notari Joan Bonfill. És el llibre original del qual es va copiar l'obra de l' AHMC, núm. 437, rubricat pel notari Felip Birosta i Bertran.
- C- 1656, gener, 5. Còpia sense títol, ALA, A/43/3, signada per Domènec Marmignon, prevere de l'església de Sant Miquel de Camarasa, notari d'aquesta vila. Conté els documents de 1455 i 1456. És una còpia del documents de l'Arxiu del Marquesat d'Alòs. Té índex, li manquen els 16 primers fulls i comença amb les penes del Compromís.⁴²
- D- 1667, octubre, 20. *Carta de Indemnitats feta lo any 1458*, ACN, Fons Orde premonstratenc del monestir de Santa Maria de les Avellanes, núm. 73. Llibre de cobertes de pergami. Té 5 fulls d'índex i 190 fulls numerats només a la cara. Copiada de l'original de l'Arxiu del Marquesat de Camarasa d'Alòs.
- E- [segle XVII], *Sentència escrita entre Mossèn Luís Coscó, cavaller de una part y los síndichs dels llochs del Marquesat de Camarasa de part altre sobre certes diferències de interesos tenian dels llochs sense dia ni any*. Es conserva a l'Arxiu Diocesà d'Urgell. Té 51 fulls no numerats, no porta data, però, pel tipus de

⁴¹ En el document es diu 2 de maig, per error del copista perquè la revisió havia de ser posterior a l'acabament de la transcripció.

⁴² Té adjunt un Resum de *la Carta de indemnidad del Marquesado de Camarasa y dictamen sobre su contenido*, datada a Lleida el 19 d'octubre de 1820, signada per Fermin Gigo.

lletra és del segle XVII. Està incomplet, conté la Sentència de la Indemnitat. No té notació definida.

- F- 1721, castell de Rubió.⁴³ *Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa y actes en favor de Cubells*, AHMC, núm. 437, rubricat pel notari Felip Birosta i Bertran. Còpia de (C).
- G- 1804, abril, 9. *Compromís i Sentència Arbitral sobre lo Marquesat de Camarasa*. Any de 1456. ADU, inventari antic, Alòs, Marquesat de Camarasa, núm. 20, signat per Ventura Macià i Santacreu, notari de Vilanova de Meià.
- H- Sense data. *Autos auténticos de los empeños de la vila de Alós y Baldomar y otros sacados de la Carta e la Indemnidad*. Signats per Joan Barrera, notari de Balaguer, ADM L/3/10. Còpia els documents de 1458.

El Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa y actes en favor de la vila de Cubells, té tapes de pergamí de 36 mm X 22,5 mm. El document està cosit i conté 109 folis escrits en paper de mida 32 mm X 32mm, els primers 8 fulls no estan numerats i inclouen un *Índice de capítulos y puntos*, al qual segueixen 101 fulls numerats al *recto*.

Arxiu Comarcal de la Noguera

En aquest arxiu es conserva el fons dels documents trobats el 2006 a les voltes de l'església de Vilanova de la Sal. Sens dubte procedien del monestir de Santa Maria de Bellpuig, i entre els documents es troben originals en pergamí i paper, però s'ha de ressaltar els llibres que van elaborar els abats del monestir durant el segle XVIII (Caresmar, Pasqual i Martí), coneguts com l'escola de les Avellanes, que va tenir un paper molt important en la renovació de la historiografia de la seva època. El fons segurament va amagar-se a Vilanova de la Sal quan el monjos van haver de fugir precipitadament del monestir com a conseqüència de l'exclaustració. El monestir de Bellpuig de les Avellanes va ser senyor d'una part del Marquesat: les poblacions de Santa Linya i Privà.

De la secció de l'Arxiu Comarcal de la Noguera: Orde dels canonges regulars premonstratesos de Santa Maria de Bellpuig de les Avellanes, s'han consultat documents referits a Santa Linya i Privà, inclosos en el cartulari: *Cartophilacium ecclesiae Sanctae Mariae Bellipodo Avellanorum ordinis canonicorum praemonstratensiu*. Composit per dos volums que contenen documents procedents de diversos arxius, la compilació i transcripció dels quals va realitzar al pare Jaume Caresmar entre 1752 i 1758. Les dates tòpiques del volum I són 1034 i 1396; i del volum II, 1400 i 1589. La Universitat de Lleida a través del grup de Recerca Consolidat d'Estudis Medievals Espai, Poder i Cultura està a punt de publicar aquests volums en

⁴³ el dia 15 de març de 1721, el notari va cobrar a l'abadia de Rubió, de Jaume Amill, procurador de la vila de Cubells per una còpia de la *Carta de la Indemnitat de la Terra del Marquesat*.

una edició crítica. En l'actualitat es pot consultar la còpia digitalitzada que l'Arxiu Comarcal de la Noguera té penjada a la Xarxa d'Arxius en línia de la Generalitat de Catalunya.

Arxiu Municipal de Lleida

La Paeria de Lleida va ser senyora de la Terra del Marquesat entre 1396 i 1424. Aquesta senyoria ha deixat rastre en la documentació conservada a l'Arxiu Municipal de la ciutat, en el fons de pergamins.

Però el document més important per a aquest estudi ha estat el *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*.⁴⁴ Es tracta d'un llibre amb tapes de pergamí i 206 fulls de paper. També hi ha inserts 11 fulls solts, alguns dels quals són les cartes originals. En total conté 485 documents, la majoria esborranys de les cartes enviades pels paers de la ciutat, encara que algunes van ser dictades pel procurador. Sovint es tracta d'ordres dirigides als oficials del territori, altres vegades són les respostes a peticions i consultes trameses des del Marquesat.

El llibre conté la correspondència entre Lleida i la Terra del Marquesat entre el 27 de setembre de 1404 i el 24 de febrer de 1412. Aquest document és interessantíssim per comprendre les relacions entre la ciutat i els seus funcionaris, les viles i principalment els problemes que generava el cobrament de censals i les solucions que la ciutat va aplicar. En conjunt podem dir que el *Llibre de Provisions*, tal com l'anomenarem en endavant per abreviar, conté l'esborrany de les cartes que enviaven els paers de la ciutat de Lleida, com a senyora de la Terra del Marquesat a aquest territori, ja fos als seus oficials: procurador, procurador fiscal, assessors, batlles, sotsveguers o a les autoritats de les universitats i llocs del Marquesat: paers, jurats, cònsols, prohoms, etc., com de vegades a particulars, així com també a senyors de terres veïnes, com l'abat de Bellpuig de les Avellanes, o el comte i la comtessa d'Urgell, i autoritats religioses com el bisbe d'Urgell. La seva finalitat era enviar ordres, resoldre problemes, o trobar solucions per als assumptes relacionats amb el Marquesat.

Al llibre s'hi inclouen quatre cartes dirigides al batlle de les Borges Blanques, als paers d'Almenar, i al batlle d'Almacelles,⁴⁵ que es van incorporar erròniament en aquest llibre i el mateix escrivà indica de vegades que havien d'anar en altre.

Notem que és tracta d'un esborrany només a primera vista, per la quantitat de correccions; la redacció de les cartes sovint està plena d'esmenes, afegits, esborrats etc., que indiquen que el primer escrit era revisat, de vegades pel mateix escrivà. En altres ocasions, una cal·ligrafia o una tinta diferents indiquen que passaven la inspecció d'un supervisor. Emfatitza el caràcter d'esborrany el fet que els escrivans de vegades feien anotacions en lletra menuda al començament de la pàgina, a tall de recordatori d'allò que havien de redactar.

⁴⁴ AML, Correspondència, Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat, Registre 841.

⁴⁵ Libre de Provisions, vegeu annex III-2, documents 19 i 97 (Almenar, en el núm 96 es cita també Alfarràs), 96 (Borges) i 305 (Almacelles).

Està escrit per dues mans, la primera, que és única fins la pàgina 27v, es caracteritza a més dels trets paleogràfics personals, per la no utilització de la grafia *ss*, sinó una sola *s* per indicar el so [s] entre vocals. La segona mà aprofita millor l'espai, té una lletra més entenedora i omple les línies, de manera que dona al text un aspecte més dens; utilitza la grafia *ss* per al so [s] sorda intervocàlica.

Aquest document indica que Lleida portava la documentació amb la Terra del Marquesat separada d'altres afers de la cancelleria de la ciutat. Malauradament no s'ha conservat cap altre llibre.

La major part de les cartes estan escrites en català. Es redacten en llatí els nomenaments de càrrecs, i les confirmacions de vendes de censals i les ratificacions dels arrendaments de rendes.

Arxiu Josep Lladonosa d'Alguaire

Es conserven alguns documents procedents de l'Arxiu Municipal de Camarasa, entre ells un dels pergamins que es van salvar de la crema d'aquest arxiu durant la guerra civil el 1937, i que l'Ajuntament de Camarasa va deixar a l'historiador durant els anys 60 del segle XX.

Les fonts en aquest arxiu sobre el tema que estudiem són:

Fragment d'una còpia del Llibre de la Indemnitat.

Pergamí O de l'Arxiu Municipal de Camarasa, en un estat conservació precari. El document és la venda d'un censal atorgat per la universitat de Camarasa.

L'Arxiu Municipal de Llimiana

La documentació consultada d'aquest arxiu han estat els llibres d'estimes. Es tracta de vuit fragments de llibres del segle XIV i XV. S'ha estudiat el tipus de lletra i s'ha fet el buidat els noms dels fragments d'estimes del s. XIV i segle XV per tal de poder-los datar. La feina ha estat laboriosa però ha permès afirmar que els 8 fragments d'aquesta cronologia pertanyen a 5 estimes.

El llibre més antic dels conservats és el número 91;⁴⁶ consta de 288 pàgines no numerades i conté 245 registres. Recull el siti, o béns immobles de Llimiana i dels pobles i masos del seu terme. No hi consta la data, però podem fer una bona aproximació a la cronologia, perquè 13 persones que hi apareixen estan citades també al *Libre de Provisions fetes per la ciutat de Leyda, señora del Marquesat*.⁴⁷ La cronologia d'aquest és 1404-1412, la qual cosa ens indica que el *Llibre d'Estimes 91* és del final del s. XIV o començament del segle XV. Va ser utilitzat en diverses ocasions i en les revisions es posa el nom del nou propietari al costat del primer. Estan afegits amb lletra diferent els registres a partir del número 189. És per això que es de suposar que són posteriors a l'estima inicial. Manquen els fulls introductoris que ens permetrien datar-la amb precisió i també els primers fulls dels declarants de Castelló

⁴⁶ Citaré els llibres pel número que tenen en el registre de l'Arxiu, per tal de facilitar-ne la comprensió. Així el llibre 91, correspon a AMLI, núm. 91.

⁴⁷ AML, Pergamins, núm. 841.

Sobirà. L'originalitat d'aquest Llibre d'Estimes rau en els dibuixos que introdueixen l'estima de cada població. L'escrivà que els va realitzar no només tenia els dots artístics d'un bon dibuixant, sinó que va voler plasmar la realitat, fer un calc de la visió que tenia de cada població i d'alguns edificis significatius. La finalitat dels dibuixos de segur que no era artística sinó pràctica, perquè permetien trobar amb més facilitat les persones en la seva localitat, però per a la història aporten una visió excepcional de les viles i llocs del municipi de Llimiana a finals del tres-cents i començament del quatre-cents. El llibre no és sistemàtic en incloure les persones en cada població i per això es fa difícil el recompte. Aportem la transcripció en l'annex III-2.

En el número 93, s'hi recull un fragment de llibre de 30 pàgines, que va ser aprofitat posteriorment. És per això que molts fulls apareixen mutilats. La lletra és del s. XV. Conté 19 registres del moble i siti de la vila de Llimiana. Coincideixen 5 noms dels 19 registres amb el llibre 91. Altres apareixen també al número 92 com na Vidala, segurament la vídua de Pere Vidal. L'estil i tipus de lletra d'aquesta estima són semblant als del núm. 91. Tot això ens porta a fixar-ne la cronologia entre principi del segle XV i 1454.

Els números 86 i 92 formen part d'una mateixa estima. Ho indiquen els fets d'estar escrits amb una mateixa lletra i per una mateixa mà; que al text s'hi esmenten els mateixos albiradors i que són complementaris pel que fa al contingut: el primer estima el moble i el segon el siti. Estan datats el mateix any 1454.⁴⁸ El primer el 12 del mes d'abril quan es comença l'enregistrament del moble; el segon el dia 3 de juny quan es comença a escriure el siti.

Els números 89 i 90, van ser escrits segurament per la mà o escrivans de mossèn Francesc Simó igual que el número 88. Pel que fa al contingut, el número 90 és un fragment de 48 pàgines del siti, la coincidència en els noms de les persones amb el número 89 és d'un 84,2%. El llibre 89 molt complet conté 385 pàgines i s'inicia el 15 de setembre de 1470, quan el Consell General de Llimiana es reuneix amb els cònsols Ramon Lesuy, Pere Claverol, Jofre Farrer i Aparici d'Abella, aquest darrer de la Vall, per elegir quatre albiradors,⁴⁹ que foren Joan Sabater, Domingo Vilar i Gaspar Gacet i el notari Francesc Simó de Sant Serni. El 20 d'octubre es va començar el siti. El 23 de novembre de 1470 es van enregistrar el siti i el moble de la Vall, però diu el text que el moble no fou trobat a les cases perquè els homes de la Vall, per la guerra, l'havien tancat al castell de la Vall⁵⁰ i es va fer l'estima en aquest lloc. El procés acaba amb els recomptes finals el 6 de desembre de 1470. La guerra a què es refereix és la guerra civil catalana del segle XV (1462-1472). El llibre 90 és un fragment del 89, té la mateixa lletra i conté 19 declaracions del siti de Llimiana de 1470.

⁴⁸ Encara que en el núm. 92 no es poden veure les darreres xifres de la data, és evident que es tracta de 1454.

⁴⁹ Aquests albiradors cobraven 18 diners diaris. I les despeses del notari eren el doble.

⁵⁰ Si pensem en els castells de la Vall el més important era el Castelló Sobirà, a més també de ser també el de més difícil accés. Per això creiem possible que els habitants de la Vall durant la guerra civil del s. XV, guardessin els béns mobles en Castelló Sobirà.

Els llibres números 88 i 94 tenen la mateixa lletra, com s'ha esmentat més amunt, la de mossèn Franci (o Francesc) Simó, que aquí diu que era de Sants,⁵¹ i devia ser el notari. Al llibre 88 es va començar a confeccionar el 9 de març de 1490. En aquesta data, el Consell General, amb els cònsols d'aquell any Jaume Jaufre i Mateu Rius per la vila de Llimiana, i Joan Benifacis per la Vall, van elegir 3 albiradors pel moble:⁵² el donzell Jaume de Pallars i els honorables Jofre Ferrer i Jaume Uguet, de la Vall.⁵³ Es volia recomptar tant el siti com en el moble de Llimiana, de la Vall i de Sant Serni. El fragment que ens ha arribat conté 96 pàgines i s'hi estima el moble. Al llibre núm. 94, s'hi registra el siti de la Vall i la suma de siti i moble, és a dir, és el final del llibre, que conté 89 pàgines. Segons consta en el mateix text és de l'any 1492, per tant l'estima feta als llocs de la Vall es va dur a terme dos anys més tard. Els albiradors van ser Bernat de Bonifacis, el qual, com hem dit, era el cònsol de la Vall, i Jaume Uget *emperò lo dit Uget, menor de dies, fonc elegit per estimador en la Vall*.⁵⁴ Coneixem l'inici de l'estima a Castelló Jussà el 25 d'abril de 1492, a Sant Cristòfol el 28 d'abril i a Castellet el 30 d'abril. En el fragment de llibre s'hi presenta la suma del moble i siti de la vila de Llimiana i el terme, i a continuació el tercejament o repartiment en tres parts de l'estima, potser per ser pagada en tres vegades.

Per tant els 8 fragments de llibres d'estimes corresponen a 5 estimes realitzades al final del s. XIV-principi del s. XV; entre el començament del s. XV i el 1454; entre 1470-72 i entre 1490-92. Es podria dir que han restat llibres realitzats en una periodicitat d'uns 20 anys amb el recompte dels béns sitis i mobles, encara que entremig es confeccionessin altres estimes i es feien correccions. És per això que els llibres arriben fragmentats: eren retallats o se'n cancel·lava algun registre o s'hi feien anotacions quan es venia o es comprava algun bé... Encara que també podrien haver estat modificats per desavinences en les valoracions.⁵⁵ És evident que els llibres es van elaborar per a ser usats i no es va pensar en la historiografia que els havia d'analitzar.

Fonts cartogràfiques

Per tal de procedir a una bona aproximació als termes dels municipis de la Terra del Marquesat i en conjunt de la seva geografia hem utilitzat la cartografia següent:

- Cadastre de Riquesa Rústica [1952-1959], Arxiu de la Diputació de Lleida.
- Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya, fons FECSA, Conca de la Noguera Pallaresa i Noguera de Cardós, Projecte Camarasa, fulls de C-1 a C-46.⁵⁶

⁵¹ També s'anota que havia de cobrar 50 sous.

⁵² Que cobrarien 18 diners per dia amb messió, és a dir, per la dieta.

⁵³ AMLI, núm. 88, pàg. 1.

⁵⁴ AMLI, núm. 86, pàg. 1.

⁵⁵ L'aplicació d'aquestes estimes estava lligada a les valoracions correctes. En cas de qüestionament se'n dificultava l'aplicació. SABATÉ, Flocel (1997), "L'augment de l'exigència fiscal en els municipis catalans al segle XIV, elements de pressió i de resposta", *Actes del Col·loqui: Corona, Municipis i fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, IEI. Lleida, pàg. 449.

⁵⁶ <<http://cartotecadigital.icc.cat/cdm/compoundobject/collection/fecsa/id/1873>>

- Mapa Topogràfic Nacional, hoja Artesa de Segre, núm. 328, [1936-1939], ICGC, <<http://cartotecadigital.icc.cat/cdm/singleitem/collection/mtn50/id/1427/rec/8>>

Diversos mapes i plànols referenciats a L'Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida.⁵⁷ En aquesta obra s'hi apleguen mapes i plànols històrics de la província de Lleida, per la rellevància en el territori que s'estudia, s'ha analitzat:

- [Descripción y pintura de la villa de Camarasa y las villas y lugares de que se compone dicho Marquesado que son 30 como pareze por dicha pintura, y cada uno de ellos se declarará las casas que son y los lugares que están despoblados, y a quienes pertenece sus xurisdicciones], [1569], Archivo de la Nobleza, AGFCD *Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida*, núm. 408. Aquest mapa procedent de l'Arxiu Ducal Medinaceli, fons Camarasa, estava inventariat al Lligall 4, núm. 47 i després va fer cap a la Carpeta de *Mapas i Planos* amb el número 1.⁵⁸

Per fer una aproximació el més acurada possible als límits de la Terra del Marquesat, ha estat imprescindible la consulta de la cartografia històrica de la zona.

Fonts documentals

Camarasa. Notícies històriques de casa Valls. Manuscrit inèdit, escrit per Joan Valls i Segarra entre 1894 i 1908. Es tracta d'un llibre sobre la història de la seva família, elaborada per un hereu d'una de les cases de majors contribuents de Camarasa. L'autor, de formació autodidacta, va seguir les indicacions de Josep Balari i Jovany per buidar en fitxes els documents de la seva família, que es remuntaven a 1384, i també els dels arxius municipal i parroquial de Camarasa. Va tenir el suport en els documents escrits en llatí del seu fill i del rector de la parròquia. L'obra és d'obligada consulta perquè cita i transcriu molts documents que, com els pergamins municipals de Camarasa van desaparèixer el 1937 durant la guerra civil.

Altres

S'ha considerat també com a fonts gràfiques els dibuixos que sobre les viles de la Terra del Marquesat es presenten a:

- El mapa [Descripción y pintura de la villa de Camarasa y las villas y lugares de que se compone dicho Marquesado que son 30 como pareze por dicha pintura, y cada uno de ellos se declarará las casas que son y los lugares que están despoblados, y a quienes pertenece sus xurisdicciones], [1569], que s'ha documentat més amunt. Aquests dibuixos proporcionen una aproximació

⁵⁷ BURGUEÑO, Jesús (dir.) (2001), *Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida*, Diputació de Lleida i Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, Demarcació de Lleida. Lleida.

⁵⁸ La segona data del plànol pot ser 1762 o 1763, segons la ubicació del document en l'arxiu. El trasllat van tenir lloc l'1 de març de 1986.

acurada a la fesomia de les viles i els llocs de la Terra del Marquesat al final de l'Edat Mitjana.

- El Llibre d'estimes 91 de l'Arxiu Municipal de Llimiana, que aporten també informació gràfica sobre cada població així com de les cases més significatives. Es poden fer moltes anàlisis d'aquestes fonts però s'han utilitzat per completar la descripció de l'urbanisme de les viles que componien el Marquesat.

IV. Mètode d'estudi

1- Recopilar la documentació

Aquesta és la feina que ha comportat més temps, principalment per a les fonts econòmiques, perquè per a l'estudi de l'endeutament no disposem de capbreus de censals, ni de llibres de clavaria, ni de llibres de batlles, sinó que ha calgut fer aproximacions al tema mitjançant la recopilació de censals i altres fonts més descriptives que quantitatives. La principal dificultat d'aquesta investigació ha estat no tant la dispersió física de la documentació sinó la manca d'inventari per dur-la a terme còmodament, com ja he indicat per als registres de cancelleria reial d'Aragó i també en els fons Camarasa de l'Arxiu Ducal Medinaceli, així com en el Diocesà d'Urgell, per la qual cosa ha estat una feina dilatada en el temps.

2- Gestió i anàlisi crítica de la documentació.

Hem estudiat la cartografia per tal de poder elaborar mapes que ens permetin una bona aproximació a l'extensió del territori estudiat, així com conèixer els llandars dels municipis en l'època medieval. La cartografia històrica s'ha elaborat prenent com a base la cartografia actual del Cadastre i l'Institut Cartogràfic i Geogràfic de Catalunya obtinguda *on line*, que s'ha anat modificant segons les dades sobre les partides de terme que he ubicat procedents del Capbreu de 1390-1391. També s'han modificat els llandars dels termes per referències dels vedats de cacera o cartografia històrica que ens aporten dades sobre les antigues afrontacions. Les variacions s'han dibuixat en la cartografia amb el programa de dibuix Photoshop.

Gestionar la gran quantitat de dades recollides hauria estat més difícil sense la utilització la base de dades documental Idealist, que permet cerca per qualsevol i, o paraula. Les dades econòmiques que ens ofereixen el Capbreu de la Terra del Marquesat i els Llibres d'Estimes de Llimiana s'han analitzat amb l'ajut del programa Microsoft Excel 2010, cosa que ha permès buidar més fàcilment el contingut. La transcripció del *Llibre d'Estimes 91* i el *Llibre de Provisions*, s'aporta en l'annex III-2 d'aquesta tesi.

La confecció de gràfics i quadres ha permès visualitzar més fàcilment la informació. Finalment s'ha analitzat de manera crítica les dades documentals, que tenen diferent

La Terra del Marquesat (1330-1496)

procedència per tal de fer-ne una anàlisi rigorosa i en profunditat i així compondre el complicat trencaclosques del deute públic de la Terra del Marquesat.

SIGLES I ACRÒNIMS

ACA: Arxiu de la Corona d'Aragó.
ACN: Arxiu Comarcal de la Noguera.
ADM: Arxiu Ducal Medinaceli, Secció Camarasa. (Còpia en microfilm a Arxiu Tarradellas, Poblet)
ADU: Arxiu Diocesà d'Urgell.
AGFCD: Archivo General Fundación Casa Ducal de Medinaceli. (Sección Nobleza del Archivo Histórico Nacional, Toledo)
AML: Arxiu Municipal de Lleida.
AMLI: Arxiu Municipal de Llimiana.
AHMC: Arxiu Històric Municipal de Cubells.
AHN: Archivo Histórico Nacional.
BC: Biblioteca de Catalunya.
CSIC: Consejo Superior de Investigaciones Científicas.
DCVB- Diccionari Català-Valencià-Balear.
DEA: Diploma d'Estudis Avançats.
FECSA: Fuerzas Eléctricas de Cataluña, Sociedad Anónima.
GRAMP: Grup de Recerca d'Arqueologia Medieval i Postmedieval.
ICGC: Institut Cartogràfic i Geogràfic de Catalunya.
IEC: Institut d'Estudis Catalans.
IEI: Institut d'Estudis Ilerdencs.
IMF: Institución Milà y Fontanals.
PARES: Portal de Archivos Españoles.
UB: Universitat de Barcelona.
UdL: Universitat de Lleida.

ABREVIATURES

b.: barcelonès o barcelonesos
d.: diner o diners
f.: foli o folis
fl.: florí o florins
j.: jaquès o jaquesos
L: lligall
ll.: lliura o lliures
núm.: número
r: recto
s.: sou o sous
pàg.: pàgina o pàgines
v: verso
Llibre de Provisions: A- AML, Correspondència, Llibre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat, Registre 841.

1 EL MARC GEOGRÀFIC DE LA TERRA DEL MARQUESAT

1.1 El Mapa de les Terres del Marquesat

1.1.1 La geografia física

Diego Monfar en fer la descripció del Marquesat deia:

*[...] están estos lugares y tierra a las orillas de tres ríos, que son Segre, Sió y Bragós, cuyas aguas riegan y fertilizan todo el terreno. Es esta tierra áspera en algunas partes y en otras llana; el cielo muy sano; abunda de toda manera de caza y animales, y aunque esté lejos del mar, no le falta pesca en abundancia, que le da el río Segre.*⁵⁹

El territori de la Terra del Marquesat estava situat en les Terres de Ponent del Principat de Catalunya, tenia una superfície d'uns 533 Km². No era geogràficament uniforme, potser l'element més definidor del conjunt és que forma part del Prepirineu. El relleu de la zona està estructurat en diferents unitats:

Al nord l'element més destacat és el Montsec de Rúbies, una de les serralades del Prepirineu (que arriba a alçàries de 1.677 metres) en les seves dues vessants, al nord la Vall, la riera de Barcedana i el riu Gavet, on s'ubica el municipi de Llimiana, i al sud la conca de Meià amb el riu Boix a l'est. Cap a l'oest, un paisatge rocós que es suavitza prop de la ribera de la Noguera Pallaresa.

La part central del Marquesat està dividida per la Noguera Pallaresa i el Segre, i té un relleu accidentat. La part occidental al sud de la vall d'Àger, des de les Serres de Montclús i de Sant Miquel fins al Segre, és el territori de Santa Linya i Privà. A la part oriental la imponent serra de Sant Mamet fa que les poblacions es reparteixin al seu voltant: La Maçana, Fontllonga, Figuerola, Peralba, Clua, Baldomar i Alòs.

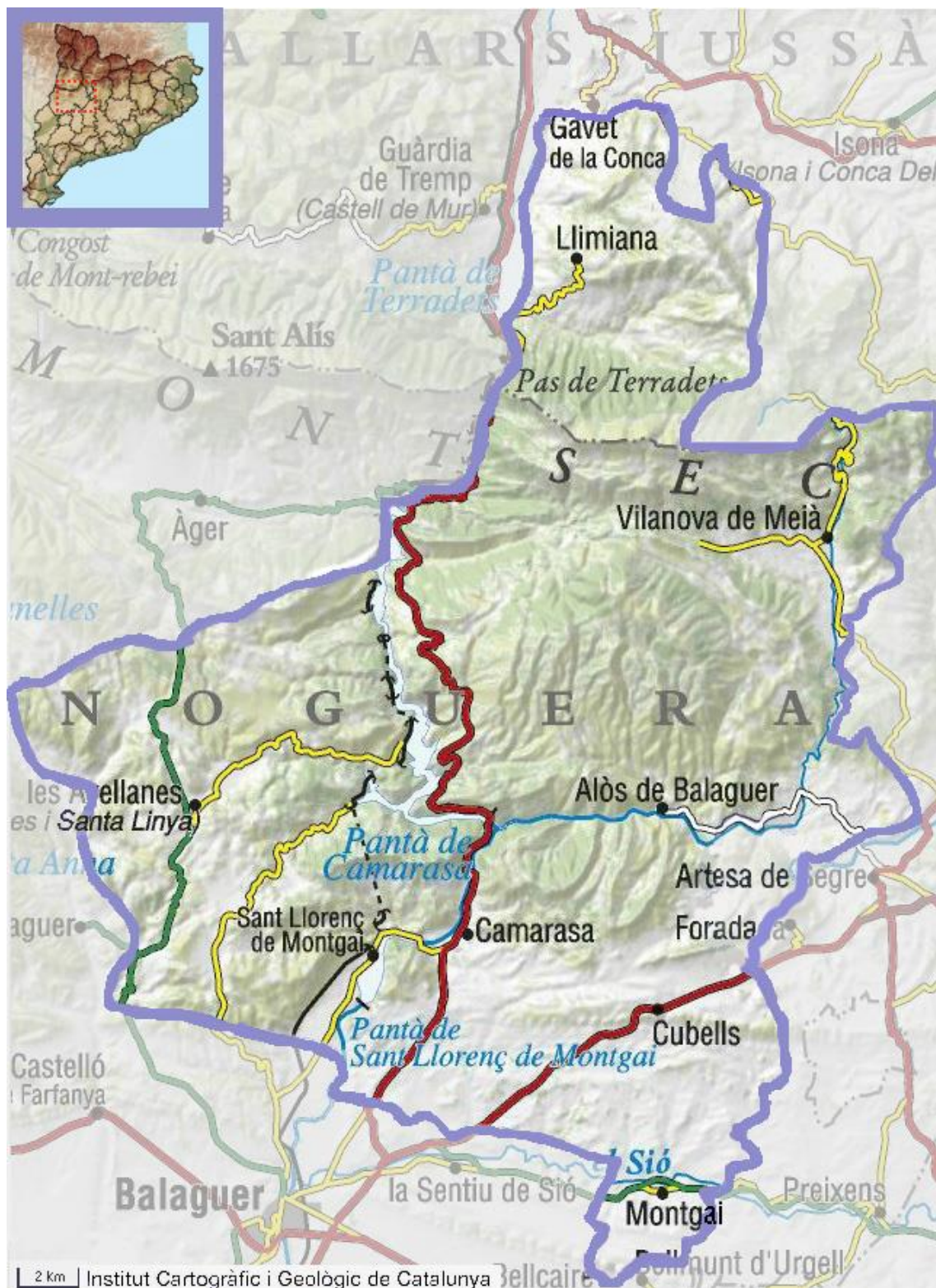
La part sud està constituïda per les darreres elevacions del Prepirineu: Mont-roig, Sant Cristòfol, Serra Carbonera, fins a les zones planes de la Depressió Central. Aquí hi ha les viles de Camarasa, Cubells, Montgai i Llorenç.

Els rius structuren el territori. Fins la seva confluència amb la Noguera Pallaresa, el Segre parteix la part nord i sud; el seu afluent Boix delimita la zona per l'est. La Noguera Pallaresa constitueix el límit de la zona oest fins a Sant Oïme. Des d'allí i després d'haver-se integrat en el Segre dividirà la part oriental i l'occidental de la Terra del Marquesat.

Les unitats diferenciades del relleu van correspondre durant l'Alta Edat Mitjana a diferents pertinences polítiques, que la monarquia va anar reunint, i van unificar-se amb la creació el 1330 de la Terra del Marquesat.

⁵⁹ MONFAR I SORS, Diego (1853), *Historia de los condes de Urgel*, Documentos Inéditos del Archivo de la Corona de Aragón, tomo X. Barcelona, pàg. 229.

Mapa 1- DELIMITACIÓ DE LA TERRA DEL MARQUESAT EN LA CARTOGRAFIA ACTUAL

1.1.2 Delimitació del territori en la cartografia actual

Per tal de fer una aproximació als lindars dels termes municipals, els camins i les partides de terme de la Terra del Marquesat a l'Edat Mitjana he utilitzat diferents tipus de documentació: fonts escrites, cartografia actual, cartografia històrica i informació oral, que descrivim a continuació.

Fonts escrites, he estat dades del Capbreu de 1390-1391 i dels llibres d'estimes de Llimiana, però també he recollit les referències que es trobades en altres fonts, com ara en els registres de cancelleria. Per exemple, la concessió de la ruta de camins que passen pel terme de Camarasa. Igualment algunes cartes del Llibre de Provisions de la ciutat de Lleida ens aporten dades; entre elles el litigi entre Bellpuig de les Avellanes i Santa Linya, en què es disputen el lloc de Circadit, no citat en altres fonts.

Cartografia actual. El mapa general del Marquesat ha estat elaborat prenent per base la cartografia de la *Dirección General del Catastro*, cartografia de l'*Instituto Geográfico Nacional*, obtinguda *on line* a través de la consulta de dades de la *Sede Electrónica del Catastro*,⁶⁰ que mostra els municipis en l'actualitat. S'ha utilitzat també la cartografia de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya.⁶¹

Els lindars dels municipis actuals sovint no corresponen als límits medievals, per això sobre la cartografia actual he procedit a fer els retocs convenients. Els termes de poblacions que en l'actualitat s'han integrat en municipis més grans, sovint s'han conservat gràcies a l'aprofitament que s'ha continuat fent del terme, en forma de vedat de cacera. Per tant els vedats de cacera són una bona aproximació als termes medievals. La informació cartogràfica dels vedats de cacera i pesca continental de Catalunya es poden consultar *on line* a la pàgina del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural de la Generalitat de Catalunya.⁶²

Cartografia històrica. Per fer una aproximació acurada a les línies de delimitació dels antics termes i camins hem recorregut a la consulta de la cartografia següent:

1- Cadastre de Riquesa Rústica [1952-1959], *Arxiu de la Diputació de Lleida*. En aquesta font s'hi poden observar molts camins, carrerades i cabaneres d'origen antic. El fet d'estar digitalitzat ens ha facilitat la consulta, a través de còpia obtinguda de l'Arxiu de la Diputació de Lleida on actualment s'ubica el fons, que ha de traspasar-se a l'Arxiu Històric de Lleida. A principis dels anys 60 encara no s'havia produït la tecnificació industrial del camp que ha modificat substancialment el paisatge agrari. D'aquest cadastre s'han consultat tots els fulls de cada municipi. Les referències fotogràfiques són les següents: 220338, corresponent al terme de Camarasa de 01 a 71; 220355 de Cubells de 01 a 37; 220374 de Fontllonga de 01 a 57; 220409 de Llimiana des de 01 a 39; 220438 d'Os de Balaguer de 01 a 85. 220540 de Santa Linya de 01 a 79; 220291 d'Alòs de 01 a 63 i 220309 d'Artesa de Segre de 01 a 44. He consultat també els

⁶⁰ < <https://www1.sedecatastro.gob.es/>>.

⁶¹ La Cartografia de l'ICGC a través de l'aplicació web Vissir3.

⁶² < <http://magrana.gencat.cat/Visors/CaceraIPesca/Inici.html>>

fotografies de Vilanova de Meià que en no estar informades han aportat una informació més limitada.

2- Conca de la Noguera Pallaresa i Noguera de Cardós, Projecte Camarasa, fulls de C-1 a C-46, 1917. ICGC, fons FECSA.⁶³ Aquesta cartografia va ser realitzada per l'empresa Riegos y Fuerzas del Ebro per conèixer les zones que havien de ser expropiades, ocupades pel pantà que es va formar com a conseqüència de la construcció de la resclosa de Camarasa (1917-1920). Ens aporta informació de les ribes del riu, avui dia negades per l'embassament.

3- Mapa Topográfico Nacional, hoja Artesa de Segre, núm. 328, [1936-1939], ICGC,
< <http://cartotecadigital.icc.cat/cdm/singleitem/collection/mtn50/id/1427/rec/8>>
Aquest full de la cartografia del Instituto Geográfico Nacional encabeix bona part del territori de l'antic Marquesat i ens permet veure fragments de carrerades i camins que no apareixen en la cartografia més moderna.

Cartografia referenciada a L'Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida.⁶⁴ En aquesta obra s'hi apleguen cartografia: mapes i plànols històrics de la província de Lleida. Per la rellevància que suposa per al territori que s'estudia, he analitzat:

- 4- [*Descripción y pintura de la villa de Camarasa y las villas y lugares de que se compone dicho Marquesado que son 30 como pareze por dicha pintura, y cada uno de ellos se declarará las casas que son y los lugares que están despoblados, y a quienes pertenece sus xurisdicciones*], [1569], Archivo de la Nobleza, AGFCD *Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida*, núm. 408.

Citaré aquest mapa per abreujar com a Mapa del Marquesat de Camarasa. Procedeix de la secció Camarasa de l'Arxiu Ducal Medinaceli, estava inventariat en el Lligall 4, núm. 47 i després va fer cap a la carpeta de *Mapas i Planos* amb el número 1.⁶⁵ Va ser realitzat en època de Francisco de los Cobos y Luna, II marquès de Camarasa per reconèixer fàcilment les seves pertinences. Els marquesos solien enviar visitadors a les seves possessions, els quals recopilaven les escriptures i repassaven els feus dels Capbreus.⁶⁶ A aquest interès per fiscalitzar i anotar respon aquest mapa, que es va elaborar el 1569, data en què Santa Maria de Meià, Santa Linya, Privà i Mont-roig,⁶⁷ com s'indica en el mateix document, pertanyien al bisbe de Barcelona Guillem Caçador, que va ser també prior de Meià i abat de Bellpuig. Aquest mapa és excepcional per diverses raons: representa la zona del Marquesat de Camarasa amb les viles,

⁶³ <<http://cartotecadigital.icc.cat/cdm/compoundobject/collection/fecsa/id/1873>>

⁶⁴ BURGUEÑO, Jesús (dir.) (2001), *Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida*, Diputació de Lleida i Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, Demarcació de Lleida. Lleida.

⁶⁵ La segona data del plànol pot ser 1762 o 1763, segons la seva ubicació en l'Arxiu Ducal Medinaceli. El trasllat va tenir lloc l'1 de març de 1986.

⁶⁶ Se sap que el 17 d'abril de 1600 Juan Fernández, un d'aquests visitadors, presentaven l'informe de la seva estada al Marquesat als marquesos de Camarasa. ADM, L-4/19.

⁶⁷ La jurisdicció del castell de Mont-roig va ser discutida i atorgada per l'Audiència de Barcelona al prior de l'església de Santa Maria de Meià. ADM, L-9/1.

els llocs i els despoblats, la majoria dels quals havien format part de la Terra del Marquesat, se n'indica els focs que tenien les dues vegades que fou usat. També és interessantíssim perquè assenyalava a qui pertanyia la propietat territorial i la jurisdicció civil i criminal. Per l'època en què va ser elaborat el mapa té un interès geogràfic evident, marca els elements essencials de la geografia física del Montsec, representat per muntanyes arbrades, i els dos rius la Noguera Pallaresa i el Segre, també dos afluents d'aquest darrer: el Boix i el Sió. Assenyalava d'una manera rudimentària els municipis amb una línia corba que encabeix els llocs que li pertanyen. El detall de l'autor quan dibuixa els llocs indica que va visitar cada població que hi reflecteix i arriba a fer-ne un croquis en el qual indica els elements més significatius que veu: si té castell o torre o si no en té, i com és la fortificació; si només es tracta d'una vila closa com Montgai o té muralla i torres com Cubells... Presenta alguns errors d'ubicació que analitzaré en cada població, però, en general guarda una gran fidelitat a la geografia original, tal com podia fer-se amb els instruments del s. XVI. La imatge que ens mostra aquest mapa és uns cent vint-i-cinc anys posterior al trencament de la Terra del Marquesat, però, sens dubte ens ofereix una magnífica aproximació al territori. Per exemple es marquen molt bé els quatre ponts que travessaven els rius; els de Camarasa i Alòs sobre el Segre i els de Montclús i la Maçana -a prop de l'aiguabarreig- sobre la Noguera Pallaresa.

- 5- *La Bataille de Liorens en Catalogne gagnée par l'Armée du roy commandée par le comte d'Harcourt sur l'armée d'Espagne comandée par Dom André Caltelme le 22 juin 1645, Beaulieu, François Ertinger (grav), Paris [1676], ICGC, 31-4-14, catàleg 696. Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida, núm. 255.*

El mapa, recreat per ser publicat, presenta els moviments militars de la batalla de Llorenç de 1645, episodi de la confrontació de la Guerra dels Segadors. L'esquema original havia estat dibuixat per Sébastien de Pontault, senyor de Beaulieu, enginyer i mariscal de camp de Lluís XIV, que tenia com a objectiu principal explicar la batalla. També ens fa una aproximació a la geografia d'una zona del Marquesat tal com la va veure al s. XVII. S'hi poden observar la geografia del sud del Montsec, l'aiguabarreig de la Noguera i el Segre i les viles de Santa Linya (mal ubicada), Fontllonga, Alòs i Camarasa.

- 6- *Plan de la ville et château de Balaguer en Catalogne assiégé par l'armée du roy chrétien Louis XIII comandée par Mr. Le comte d'Harcourt le 3^m juillet rendue a l'obéissant de sa Maté. Le 20 d'octobre en suivant 1645. Beaulieu, Beaulieu, Nicolas Cochin (grav.), Paris [1676], ICGC n. 54, P-VII-1-2183(22-4-17)(31-4-2). Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida, núm. 253.*

Es reflecteix en aquest plànol Merita, que anomena *chateau ruiné*; també més fidelment que l'anterior, la vila de Camarasa amb la les cases tocant a l'església i el mur de la vila. Igualment es representa Llorenç, amb cases en el recinte del voltant de l'església i altres fora d'ell.

- 7- *Carte tres juste des terres et environs de Balaguer et Lerida, ou l'on peu distinctement voir ou la bataille s'est donnée, entre l'armée du roy Charles et*

celle de Philippe V, le 27 iullet 1710. Nicolas Vischer [Amsterdam 1717], AHCB, Mapes I gravats, n. 68. *Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida*, núm. 409.

Es tracta d'un mapa militar que tenia com a finalitat l'ajut a la tàctica de la batalla més que no pas la representació fidel de la realitat. S'hi observen errors en la transcripció dels topònims i en la ubicació dels llocs, però ens dona una visió general de la zona al segle XVIII.

- 8- *Camaras, Jean de Beaurain- Adam Perelle (grav.)*, París 1750, AHCB, T-48-12º. *Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida*, núm. 72.

Gravat de Beaulieu que recrea amb finalitats militars el castell de Camarasa. Representa la seva fortificació i el punt estratègic del pont. No és gens curós en la descripció de la resta de la vila, de la qual es pot observar el portal del pont i l'església de Santa Maria del Pla.

- 9- *Mapa y Perfil que demuestra la extensión de la fábrica de salinas de Privá actual y la de nueva construcción cita en el término de Vilanova de las Avellanas delineado y formado por fray Clemente de San Martín religioso capuchino con asistencia del Sr. D. Francisco Marqués de Moncada y Viso administrador de ellas [...]*, 14.VIII-1784, ACA, Mapes y plànols, n. 71. *Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida*, núm. 639.

El plànol és el projecte d'ampliació de les salines de Vilanova de la Sal. Es pot observar amb una anàlisi acurada com eren les salines medievals que van arribar fins al s. XVIII.

- 10- *Mapa y Perfil que demuestra la extensión de la fábrica de salinas de Santa Liña actual y la de nueva construcción cita en el término de Santa Liña delineado y formado por fray Clemente de San Martín religioso capuchino con asistencia del Sr. D. Francisco Marqués de Moncada y Viso administrador de ellas por orden de la superioridad, 3-VIII-1784* ACA, Mapes y Plànols, n. 69. *Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida*, núm. 640.

Com l'anterior i el posterior, el plànol presenta l'ampliació de les salines medievals en aquest cas les de Santa Linya al s. XVIII.

- 11- *Mapa y Perfil que demuestra la extensión de la fábrica de salinas de Marfach actual y la de nueva construcción cita en el término de Santa Liña delineado y formado por fray Clemente de San Martín religioso capuchino con asistencia del Sr. D. Francisco Marqués de Moncada y Viso administrador de ellas por orden de la superioridad, 30-VIII-1784*, ACA, Mapes y plànols, n. 68. *Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida*, núm. 641.

Marfach és una partida de terme de Santa Linya citada en la documentació medieval, les salines de la zona van ser ampliades al s. XVIII, segons aquest projecte.

- 12- *Mapa y Perfil que demuestra la extensión de la fábrica de salinas derruidas citas en el término de Camarasa delineado y formado por fray Clemente de San Martín religioso capuchino con asistencia del Sr. D. Francisco Marqués de Moncada y Viso administrador, 8-IX-1784*, ACA, Mapes y Plànols, n. 70. *Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida*, núm. 637.

El mapa que representa i explica el pla d'ampliació de les salines medievals de Camarasa.

- 13- *Inmediaciones de Balaguer, Cuerpo de Estado Mayor del Ejército*, [Madrid 1876-1890], MMM, Catalunya, hoja 4. *Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida*, núm. 443.

En aquest mapa es marquen camins que no he trobat referenciats en altres llocs, com el que unia Merita i la Sentiu, que podria marcar una antic camí al llogaret de la Bença. També marca la via que vorejant el riu des de Camarasa arribava al pont de Montclús, i molts altres que constitueixen l'esquema estructural dels camins de la Terra del Marquesat.

- 14- *Croquis del Monte denominado Montsech perteneciente al pueblo de Llimiana, Pedro de la Fuente, 6-V-1878, Medi Natural Lleida, CUP n. 235. Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida*, núm. 584.

S'hi representa la carena nord del Montsec de Rúbies, des dels barrancs de Barcedana fins la carena de la mateixa muntanya, tal com mostra el croquis, lllinda amb Rúbies i Santa Maria de Meià.

- 15- *Mapa militar Itinerario de España, Félix Horadinski 1899, SGE, Lleida n. 394; Arm F, tabla 9ª, carp. 2ª. Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida*, núm. 339. *Mapa militar Itinerario de España, hoja 28 Provincia de Lérida, Cuerpo de Estado Mayor del Ejército, Madrid 1906, ICGC n.380.75-5. Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida*, núm. 338.

És interessant perquè es mostra Ariet, que va ser una de les viles del Marquesat, com a nucli habitat.

- 16- *Vías Pecuarias de carácter general de la provincia de Lérida, Gráfico según la estadística confeccionada por el ingeniero secretario Don Eusebio Martín Lamich, 1-III-1924, IEL Biblioteca, Ler.912 (46.712) MAR. Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida*, núm. 297.

El mapa marca diferents carrerades en la província de Lleida, que tenen una distribució semblant a les principals vies de la Baixa Edat Mitjana en la zona.

- 17- *Provincia de Lérida, 1935, Instituto Geográfico y Catastral. Madrid. ICGC, n. 662, 54-1/2. Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida*, núm. 399.

Aquest mapa és interessant perquè s'indiquen els lindars dels municipis en aquesta època, abans de les concentracions que es van dur a terme posteriorment.

La informació escrita i cartogràfica l'he contrastada amb **informació oral** recollida de persones de diverses poblacions. Per exemple en el cas de Montgai la separació del seu agregat Butsènit es va poder fixar gràcies al vedat de cacera ben delimitat, que es coneix en la població, però no consta en la cartografia de Vedats de Catalunya. En el cas de Baldomar, el fet de convertir-se en entitat menor de l'actual municipi d'Artesa de Segre, ens ha facilitat la delimitació del seu terme. Els lindars de poblacions integrades en el terme de Fontllonga fins al 1970, en el s. XV pertanyien a municipis diferents, però no existia cartografia que n'indiqués les afrontacions. He refet els lindars gràcies a la informació oral de propietaris de terra dels antics termes.⁶⁸

Refer els termes medievals és una feina que requereix hores de cerca i de consulta. Això no obstant he cregut que era imprescindible per tal de fer una aproximació acurada a la zona que s'estudia. Per confeccionar els mapes he partit de l'actual assenyalant en primer lloc les partides de terme del capbreu de 1390-1391, que sovint ja indiquen modificacions dels termes. També en el cas de municipis desapareguts, els vedats de cacera ens aproximen a les restes dels antics termes. En el cas que aquests vedats no puguin delimitar-lo, s'ha de recórrer a la cartografia històrica citada més amunt per trobar elements de referència. La informació d'Entitats Municipals Descentralitzades i la informació oral han completat les notícies quan no podia recórrer a cap altra informació. Amb totes les dades cartogràfiques actuals procedents de la documentació històrica i oral he confeccionat els mapes municipals que en la meua opinió constitueixen una bona aproximació a la fesomia de cada municipi del Marquesat al final del segle XIV, i mitjançant la juxtaposició dels municipis, a la de la Terra del Marquesat. En la descripció que faré tot seguit de cada municipi explicaré com s'han marcat els lindars del terme.

1.1.2.1 La geografia dels municipis

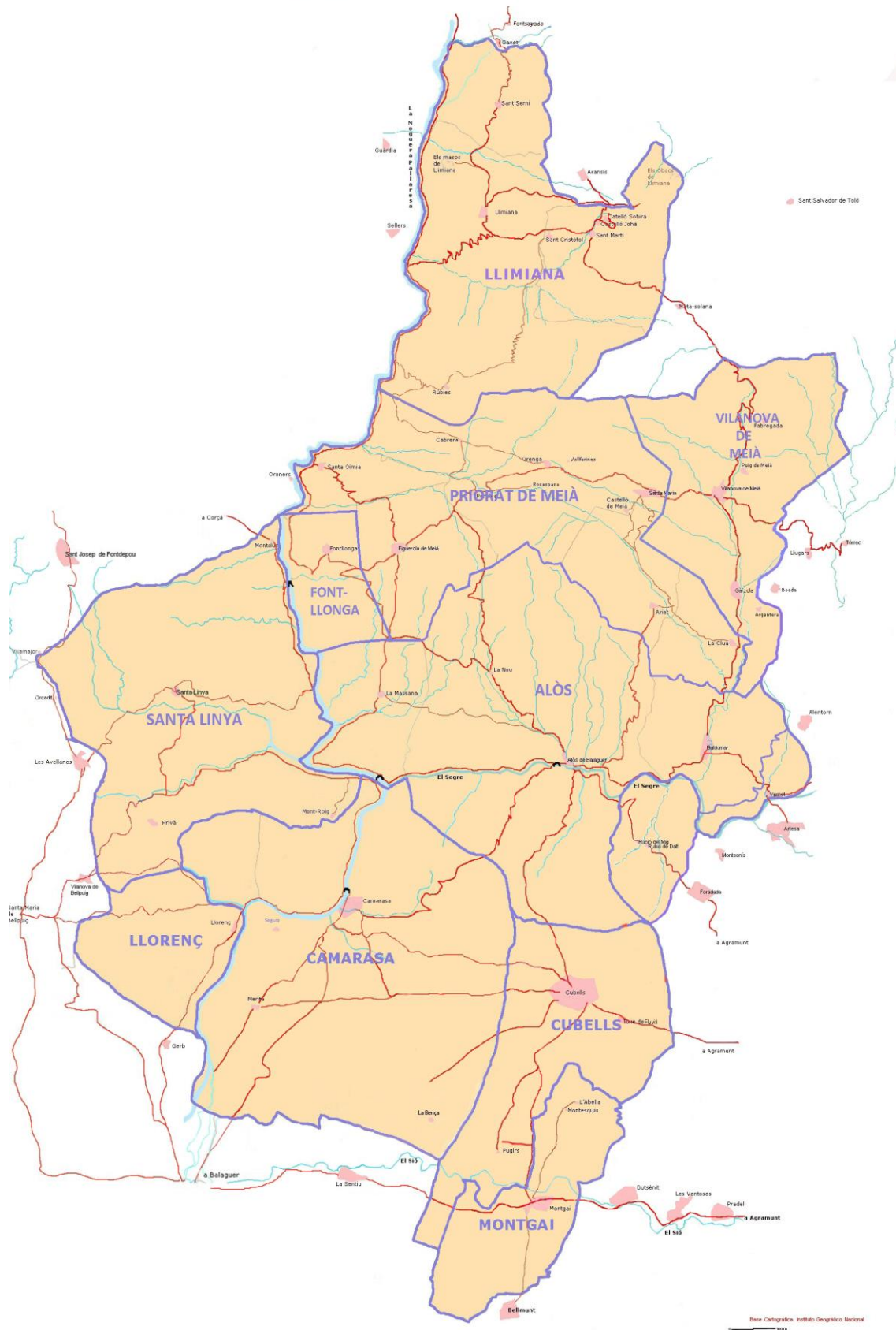
En el Capbreu de 1390-1391 el territori de la Terra del Marquesat no es mostra continu; el monestir de Santa Maria de Meià encara conserva espais i domini territorial en la zona. Entre els municipis del Marquesat no s'hi inclouen Figuerola ni Sant Oïsmè. Però se sap que el 1381 l'infant Joan enviava cartes a diverses universitats, entre elles Santa Maria de Meià i Figuerola de Meià, que són, en realitat, les que falten al Capbreu juntament amb Sant Oïsmè.⁶⁹ Per tant de segur que tenien una vinculació jurisdiccional amb la Terra del Marquesat i per això s'hi han inclòs. Però a més el 1408, una carta del Llibre de Provisions de la ciutat de Lleida al clavari del Marquesat ens indica que el Priorat de Meià pagava la subvenció a la ciutat de Lleida, cosa que n'indica la senyoria:

⁶⁸ Per al termes de Cabrera i Orença ens ha estat de molta utilitat la informació de Joan Baulies per Peralba i Josep Camarasa per Figuerola i la Baronia de Sant Oïsmè.

⁶⁹ ACA, Cancelleria, Registre 1685, f. 144v i 145r. 18 de febrer de 1381.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Mapa 2- LA TERRA DEL MARQUESAT (1330-1324)

Fem vos saber que·los del Priorat de Santa Maria de Meyà nos han mostrat un albarà scrit de·vostra mà, per lo qual confessats que havets reebut d·els [...] ⁷⁰

L'any 1425 pels 19.000 florins que el rei devia a la ciutat de Lleida va autoritzar a vendre per separat el Marquesat. Llavors Nicolau Gralla, ciutadà de Lleida, va comprar tots els drets amb el mer i mixt imperi, entre altres de les poblacions de Figuerola, Sant Oïsmè -*Sentohimia*-, Peralba, Orença i masos de Solanelles, Rocaspana, Cabrera, Rúbies, Vilajafer, Corniola, fins a la Portella de Rúbies, és a dir, fins a la carena sud del Montsec de Rúbies. Per tant aquests territoris han d'encabir-se en el Marquesat, i així s'ha fet en elaborar el Mapa de la Terra del Marquesat (Mapa 2). S'assenyalen els termes de les viles següents: Llimiana, Vilanova de Meià, Fontllonga, Alòs, Cubells, Montgai, Camarasa, Llorenç i Santa Linya. La zona del Priorat de Meià no era un municipi però l'he considerat com a unita perquè les demarcacions del Priorat es van anar convertint en viles i llocs que s'encabeixen en el Marquesat durant el s. XIV.⁷¹

En aquest apartat es descriu cada un dels municipis que composaven la Terra del Marquesat. En primer lloc s'indiquen les referències històriques ja conegudes a través de bibliografia però s'hi afegeixen dades que ens aporta la documentació estudiada per aquest treball.

Les fonts de referència per indicar els elements geogràfics s'han extret de les declaracions del Capbreu del Marquesat dels anys 1390-1391 i també dels Llibres d'Estimes de Llimiana.

Els lliminars exactes de cada municipi són molt difícils d'establir, per això s'ha procurat fer una aproximació el més acurada possible tenint en compte tots els condicionants que ja hem descrit més amunt i els elements de què disposem; quan ha estat possible s'han inclòs les referències documentals, que indiquen com es fixen algunes afrontacions en la Baixa Edat Mitjana.

S'han especificat també les partides de terme citades en la documentació medieval i que hem pogut reconèixer i ubicar ja sigui perquè han conservat el nom o bé que s'han pogut identificar a través del significat del nom de lloc.

S'ha completat la descripció del municipi amb un mapa de cada municipi en el qual consten per una banda elements de la geografia física com els rius, però principalment aspectes de geografia econòmica, s'indiquen els camins principals, i els centres de població, tant la capitalitat municipal i com altres nuclis poblacionals del municipi, en ocasions també masos o agrupacions de masos. Ja fora de l'àmbit municipal, es mostren les poblacions veïnes. Així mateix es recullen els topònims de les partides de terme, que més endavant ens permetran una aproximació a les zones conreades de cada municipi.

⁷⁰ Llibre de Provisions, vegeu annex III-2, doc. 208. 28 de febrer de 1408.

⁷¹ Per exemple Sant Cristòfol que el 1378 era del Priorat i a final del s. XIV és un dels llocs de Llimiana. Castelló de Meià i Orença són llocs reials el 1391. Al mapa del Marquesat, en la zona del Priorat s'han delimitat els municipis que es citen al Capbreu de 1390-1391.

Llimiana

Les notícies escrites sobre Llimiana es remunten al s. X.⁷² El castell de Llimiana dominava a l'Edat Mitjana un terme ampli. Al voltant de Llimiana es va configurar una zona de defensa constituïda pels castells de la Vall; els seus noms indiquen la posició que ocupaven: Castelló Sobirà i Castelló Jussà. També Castellet, que era una *turris*, i els Castellons. Alguns d'aquest llocs es van vincular a les devocions parroquials de Sant Gervàs i Protàs, Sant Miquel, Sant Martí, Sant Cristòfol de les quals prendrien el nom.⁷³ Les notícies dels llibres d'Estimes que es conserven a l'Arxiu Municipal de Llimiana indiquen que durant l'Edat Mitjana van conservar les denominacions primigènies.

Aquests llibres ens ajuden a conèixer com era el terme de Llimiana als segles XIV i XV i els llocs que en formaven part. Comprenia, a més del municipi actual -que encabeix els Obacs de Llimiana i els Masos de Llimiana-, la Vall amb els nuclis del Castelló Sobirà, que estava, com indica el seu nom, a la part elevada de la Vall i que coneixem perquè va ser excavat des de 1978 fins a 1985 en campanyes dirigides per Manuel Riu i Iñaki Padilla. Els altres llocs de la Vall: el Castelló *Johà*, *Johan* o Jussà que correspon a l'actual Sant Miquel de la Vall. Al Castellet, que apareix com una torre on hi havia un mas; Sant Martí de Barcedana i Sant Cristòfol, completaven el conjunt de la Vall. Al nord de el municipi incloïa Sant Serni. Els llandars del terme Llimiana medieval s'han refet, adjuntant al municipi actual, els termes de Sant Serni i la Vall i els Obacs de Llimiana, - que avui pertanyen al municipi de Gavet-, segons apareixien encara el 1935.⁷⁴

En el privilegi de Capbreu atorgat a Llimiana el 29 de desembre de 1363, es cita que els homes de Gavet tributaven 7 lliures de cera cada any, i que els homes de Rúbies contribuïen amb 3 lliures de pebre. Això podria fer pensar que el municipi encabia també aquests dos territoris. Però el 25 de novembre de 1382 l'infant Joan va ratificar la venda feta pel rei Pere III al seu majordom Arnau d'Orcau pel seu preu just en frac alou i jurisdicció civil i criminal d'Aransís, Terraça i Sant Pere de Gavet.⁷⁵ Per tant Gavet no hi pertanyia.

Pel que fa a Rúbies en el Fogatjament de 1378 apareix com una pertinença del Priorat de Meià, però, com ja he dit, el primer quart del s. XV constava dins el Marquesat.

Els llandars entre Llimiana i Conques, Aransís i Terrassa,⁷⁶ que eren propietat d'Arnau d'Orcau, van ser tan disputats que la qüestió va arribar a la justícia. Una sentència va posar fi els enfrontaments; els llandars es van marcar el 1381 quan el porter reial

⁷² ALBERT ADELL, Joan, (1993), "Santa Maria de Llimiana", Catalunya romànica, vol. XV, El Pallars Jussà, pàg. 412-414.

⁷³ RIU I RIU, Manuel (1999), "Excavaciones en el Castelló Sobirà de Sant Miquel de la Vall", *Carlos Alberto Ferreira de Almeida*, vol. II, Faculdade de Letras da Universidade do Porto. Porto, pàg. 275.

⁷⁴ Provincia de Lérida, 1935, Instituto Geográfico y Catastral. Madrid. ICGC, n. 662, 54-1/2. *Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida*, núm. 399.

⁷⁵ ACA, Cancelleria, Registre 1685, f. 202 v-202 bis r.

⁷⁶ El 24 de juny, el rei Pere havia venut en alou a Arnau d'Orcau, majordom de casa seva, els castells d'Aransís, Terraça i San Pere de Gavet que era de l'orde de l'Hospital de Jerusalem.

Guillot de la Capella va presentar-la al sotsveguer de Pallars, que va fer posar nous mollons i fites per assenyalar la separació d'ambdós termes.⁷⁷

Mapa 3- EL MUNICIPI DE LLIMIANA (VILES, LLOCS I PARTIDES DE TERME)

En la zona al sud del Montsec l'antic Priorat de de Meià havia exercit una senyoria territorial àmplia. La seva influència es pot seguir a través de les mesures de Meià que a finals del segle XIV i durant el s. XV encara s'usaven en tota la zona. El Priorat va anar perdent part del seu terme i jurisdiccions, que van fer cap a la Terra del Marquesat o a nobles i ciutadans. El 1378, Cabrera, Rúbies, Figuerola, Clua, Sant Oïsmè, Sant Salvador

⁷⁷ Arxiu del Castell de Vilassar de Dalt, 28-2-14 (B-7).

de Toló, Sant Cristòfol de la Vall i Sant Martí de Barcedana, juntament amb una mica més de la meitat dels focs de Santa Maria de Meià, consten en el fogatjament com possessions del Priorat de Meià.

Quan s'elabora el Capbreu de 1390-1391 hi ha territoris que han passat al Marquesat: Sant Cristòfol, la Vall, Castelló de Meià, Cabrera, Orença, Ariet i Clua, però d'altres no consten en el Capbreu perquè continuen sota la senyoria territorial del Priorat de Meià o estan despoblats. Amb la denominació de Priorat de Meià he inclòs els termes de les viles i llocs de: Castelló de Meià, Cabrera i Orença a més de Santa Maria de Meià, Figuerola i Sant Oïsmè. S'ha de dir que marcar els llinars ha estat difícil principalment en la zona oriental d'Orença i Santa Maria.

Per **Castelló de Meià**, en la cartografia actual els límits nord d'Ariet, apareix un apèndix que fa pensar en una petita quadra medieval que podria correspondre a Castelló de Meià. Però en ubicar les partides de terme que apareixen en el Capbreu en aquest lloc, he hagut d'eixamplar aquesta quadra per l'oest perquè el terme medieval les encabia. Se sap que a mitjans segle XVII el terme de Castelló encara constava com a quadra i per despoblament, va passar el terme de la Vall d'Ariet. És possible que en aquella època es repartís entre aquest població i Santa Maria, perquè la superfície resultant en marcar les partides així ho indica.

Ha estat difícil marcar, i no sense dubtes, el terme d'**Orença**. En l'actualitat, segons la informació oral que he recollit, Coll d'Orença és gairebé una finca de relativament poca extensió que dibuixaria una petita quadra. Les partides de terme dels antics masos, però, delimiten un territori més ampli cap al sud. He considerat que el límit oriental tocava la quadra de Castelló, perquè com indica el Capbreu de 1390-91, els habitants d'Orença tributaven conjuntament amb els de Castelló de Meià. El castell d'Orença,⁷⁸ devia dominar un territori, que per les partides descrites en el Capbreu, tenia una població dispersa en masos: Mas Feriola, Mas Rocaspana, Mas Solanelles, Mas Vilana i el terme del castell d'Orença. En la toponímia actual s'han conservat Solanelles, Feriola i Rocaspana, aquest darrer mas documentat ja a l'Alta Edat Mitjana.⁷⁹ També apareix ressenyat en el mapa del Marquesat de Camarasa del s. XVI. En 1330 Perico d'Orença tenia en feu Orença i Peralba i per aquests termes va prestar fidelitat a l'infant Ferran.⁸⁰ Hem seguit els topònims de les quadres per fer una aproximació als llinars del terme d'Orença.

El terme de **Cabrera**, que devia tenir origen en el territori al voltant del castell del mateix nom,⁸¹ sembla fàcilment identificable perquè té una forma rectangular encaixada entre Rúbies i la Baronia de Sant Oïsmè, però la informació del Capbreu ja indica que el terme comprenia terres més a l'est perquè el mas de Solanelles, era en

⁷⁸BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell d'Orença", la Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 473 i 474.

⁷⁹ BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Casa forta de Rocaspana", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 474 i 475.

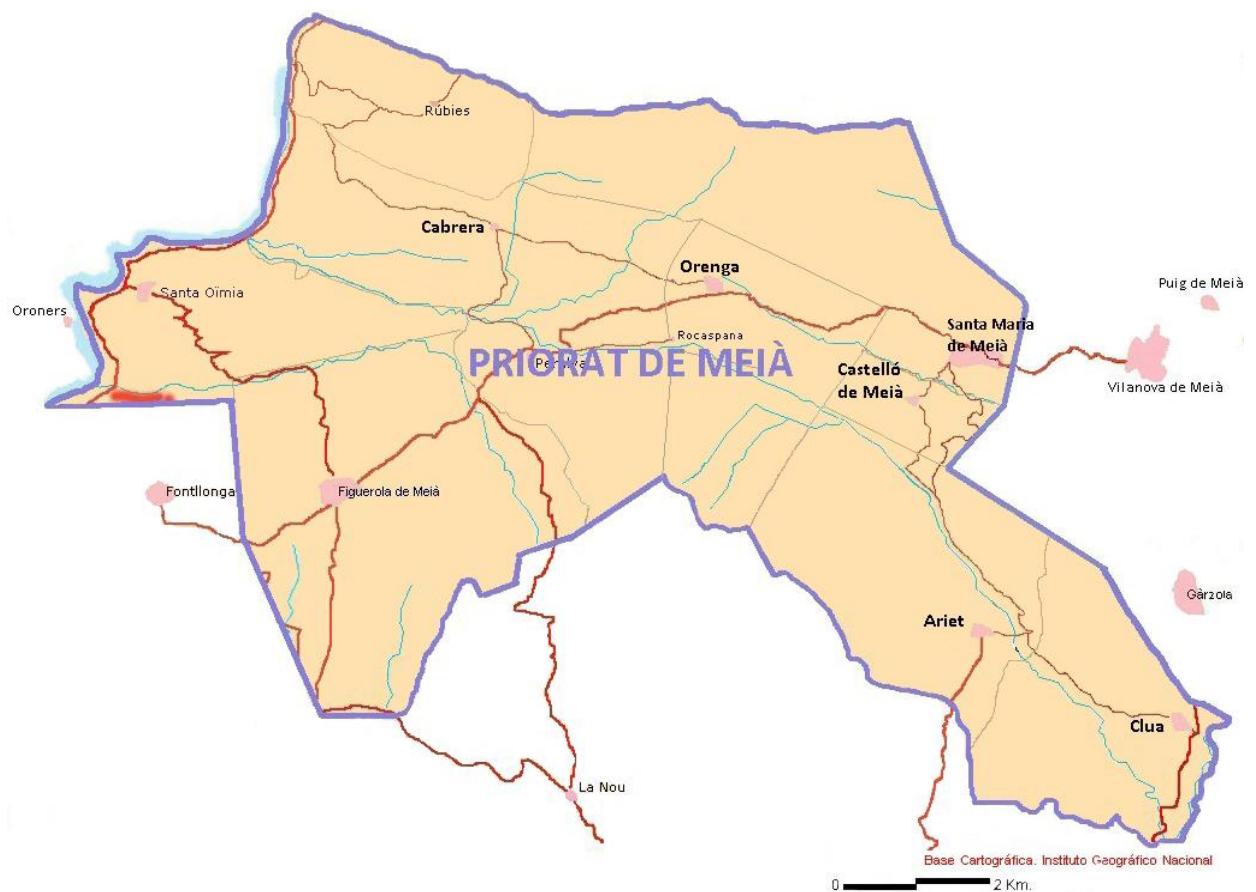
⁸⁰ ACA, Cancelleria, Registre 551, f. 27r i v.

⁸¹BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell de Cabrera", la Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 471 i 472.

aquesta zona.⁸² En 1330 Bernat de Guàrdia tenia en feu Cabrera pel qual va fer jurament de fidelitat a l'infant Ferran.⁸³ Marcar els termes municipals de Cabrera i la Baronia ha estat possible gràcies a la informació oral.⁸⁴

Els termes de **Clua i Ariet** ocupen la vall i els barrancs del sud de Castelló de Meià i vessen les seves aigües al riu Boix. La separació entre ambdós termes l'hem pogut delimitar per mitjà dels vedats de cacera.⁸⁵ Clua, ara coneguda com la Clua, ocupa la part sud de la vall. Ariet era al final del s. XIV, segons el capbreu, un lloc amb 18 caps de casa i un poblament dispers. El Capbreu del lloc és molt detallat i per això apareixen moltes partides de terme que denominen cada indret. El barrancs de la vall devien portar aigua perquè es cita el molí que era prop del riu.

Mapa 4- UNIVERSITATS DEL MARQUESAT EN L'ANTIC PRIORAT DE MEIÀ (1390-1391)

És curiós i si més no sorprenent que en el Capbreu de 1390-1391 s'indiqui que l'empriu del terme anava del riu Noguera al riu Segre, un territori amplíssim que depassa en molt el mateix terme. Es podria interpretar com que els habitants d'Ariet tenien dret

⁸² Que retien culte en l'església de Sant Pere. ALBERT ADELL, Joan (1984), "Sant Pere de Cabrera", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 472 i 473.

⁸³ ACA, Cancelleria, Registre 551, f. 27r i v.

⁸⁴ Amb les indicacions i l'ajut de Josep Camarasa de casa Sant Ot de Figuerola i de Joan Baulies Camarasa, de Figuerola però que procedeix de Peralba.

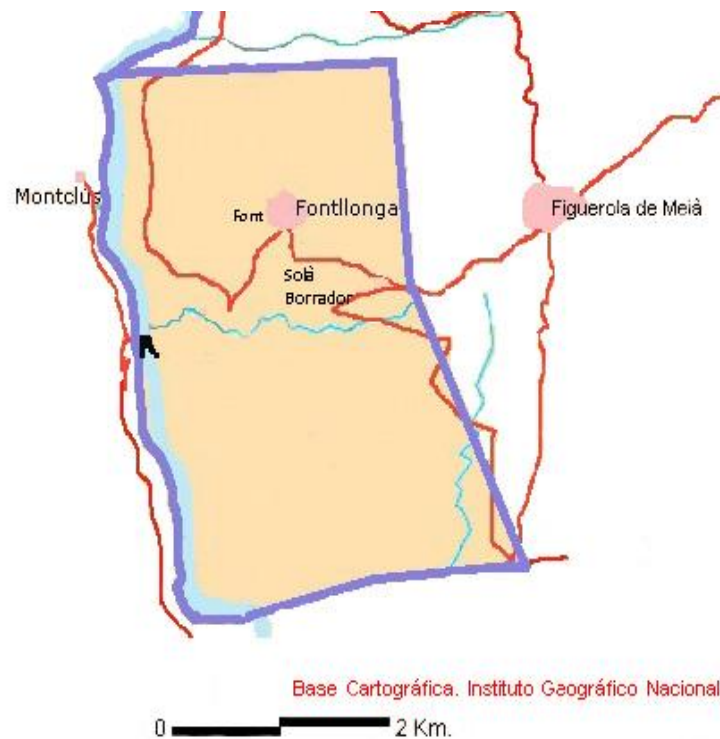
⁸⁵ En el cercador dels vedats de cacera s'han d'introduir els noms de la Clua i la Vall d'Ariet.

d'aprofitament del terme de l'antic Priorat de Meià. Les modificacions comentades a Castelló de Meià afecten també el terme d' Ariet el qual, consegüentment hem modificat els lindars marcats pel vedat de cacera i les afrontacions municipals actuals.

Sant Oïsmè correspon a l'actual Baronia de Sant Oïsmè; com ja s'ha dit, no apareix en el Capbreu i, per tant, només en coneixem els lindars. Afronta amb Fontllonga i Figuerola al sud i Cabrera al nord i a l'est. Per l'oest la Noguera Pallaresa marca el límit. Hem conservat en la cartografia el nom de Sant Oïsmè, encara que ens apareix com *Santa Oymia* en la documentació de principi del s. XV.⁸⁶ Els lindars amb Figuerola i Fontllonga s'han marcat per les aportacions de la informació oral.⁸⁷ En 1429 Sant Oïsmè és una de les possessions de Francesc d'Arinyo.

Figuerola s'ubicava entre Sant Oïsmè, al nord, Peralba o Cabrera a l'est, Alòs i la Maçana, al sud, i Fontllonga, a l'oest. El lloc no està citat al Capbreu del final del segle XIV. Sabem que en la part nord-est hi havia Munnar.⁸⁸ Possessió del Priorat de Meià, consta entre els llocs que va comprar Francesc d'Arinyo.

Mapa 5- TERME DE FONTLLONGA AMB PARTIDES (1390-1391)

Fontllonga tenia un terme ben delimitat amb forma d'antiga quadra, però ja va formar part del Marquesat com a municipi des de l'inici de la seva existència. El llinar amb Sant Oïsmè potser ja estava desdibuixat quan en el Fogatjament de 1497 consten

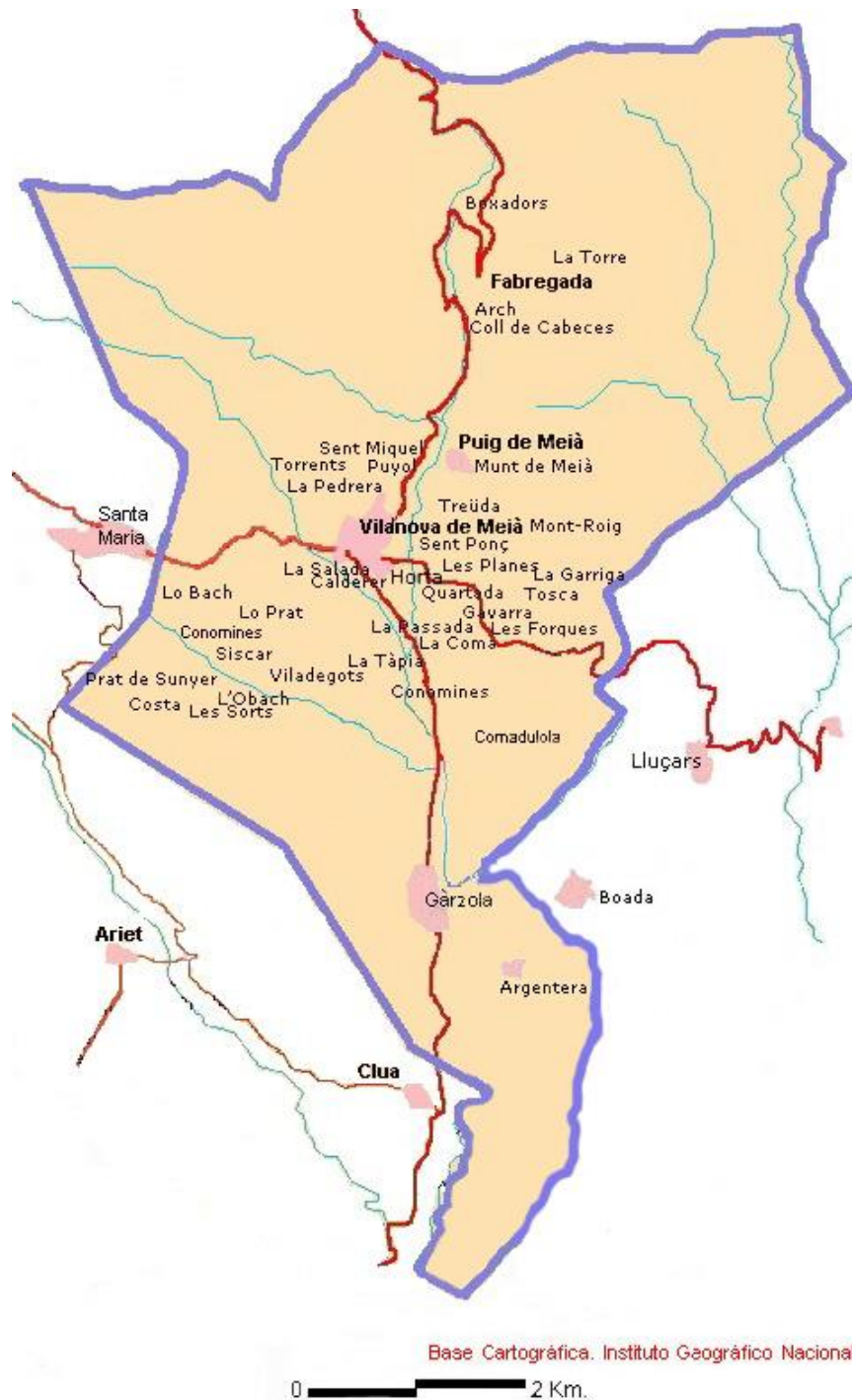
⁸⁶ Per a l'evolució toponímica del nom i les diferents interpretacions, vegeu TURULL, Albert (2007), *La toponímia de la comarques de ponent. Un assaig d'interpretació tipològica*, IEC, Barcelona, fitxa 1652.

⁸⁷ Aquesta informació ha estat proporcionada per Josep Camarasa, de Figuerola de Meià.

⁸⁸ ALBERT ADELL, Joan (1984), "Santa Margarida de Munnar (o de Figuerola de Meià)", *La Noguera, Catalunya romànica*, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 337 i 338.

conjuntament i estan pràcticament despoblats, perquè s'hi compten només dos focs. Els lindars de la Maçana i Figuerola han estat clau per delimitar el terme.

Mapa 6- TERME DE VILANOVA DE MEIÀ (VILES I LLOCS I PARTIDES DE TERME 1390-1391)

Vilanova de Meià és el municipi més gran dels sorgits de l'antic Priorat de Meià i anirà exercint la seva influència en la zona oriental més immediata de l'antic Priorat. L'origen de la seva població era el **Puig de Meià**, o Meià d'on va procedir la població de la vila

nova. En 1330 es cita el feu d'**Argentera**,⁸⁹ pel qual es va jurar fidelitat a l'infant Ferran. Al municipi de Vilanova de Meià el 1391 hi pertanyen: **Fabregada**, i **Gàrzola**, aquest darrer lloc apareix en el Capbreu com a aldea de Vilanova. El rei Pere III va concedir a Vilanova el pas de la barca de Vernet. Aquesta població podria haver format part de la seva zona d'influència, tot i que en el Capbreu es descriu després de Baldomar i feia servir les mesures d'Alòs. En la redacció de la Carta de la Indemnitat en 1456 de la batllia d'Alòs no es cita Vernet, tampoc en la venda de Vilanova al Capítol d'Urgell, cosa que fa pensar que tenia municipi propi. De fet al s. XV va vendre's sol i va tenir un senyor particular.⁹⁰

He pogut configurar l'aproximació al municipi de Vilanova a l'edat mitjana, que comprèn els llocs citats. A l'oest, la separació amb Santa Maria s'ha pogut saber per la informació facilitada per l'Ajuntament de Vilanova de Meià. El llinar est de Gàrzola es coneix gràcies al vedat de cacera que està unit al de Vilanova.⁹¹

Vilanova de Meià s'havia convertit en una de les viles més importants del Marquesat al s. XV, i havia estès la seva influència sobre territoris de l'antic Priorat, com demostra el fet que quan el 1426 el Capítol d'Urgell va comprar Vilanova de Meià també hi figuraven Fabregada, Gàrzola, Coscollera, Argentera i territoris de l'antic Priorat de Meià: Santa Maria de Meià, Castelló de Meià, Ariet, i Clua, a més de Rubió, aquest darrer lloc ja es citat en la vegueria de Camarasa.⁹²

Alòs exercia la seva influència sobre **la Maçana**, **la Nou** i **Baldomar**. Aquest és el territori del batlliu d'Alòs que en 1456 s'empenyora al Capítol de la Seu d'Urgell, el qual finalment va acabar posseint-lo. Per marcar els límits medievals hem afegit a l'actual terme d'Alòs, el de Baldomar, facilitat per l'Entitat Municipal Descentralitzada d'aquest lloc. Amb aquesta informació s'ha pogut delimitar la part oriental del terme de l'Alòs medieval. En l'occidental a l'actual municipi cal afegir-hi el de la Maçana (avui al municipi de Camarasa), del qual es coneix l'afrontació en la seva part nord per la referència als mapes de Riegos de 1917,⁹³ en què s'indica la separació de La Maçana i Fontllonga. Projectant aquest indret cap a l'est es veu clarament que acaba al tossal dels Tres Batlles (que, de segur, havien de ser els d'Alòs, de Figuerola i de Fontllonga).

⁸⁹ Aquest feu també va ser venut al Capítol d'Urgell, per això encara que no consta en el Capbreu de 1390-1391, l'hem inclòs en el municipi. Els llinars han estat delimitats per aproximació, a l'oest i al sud, pels llinars actuals i per l'est he seguit una part el terme de Lluçars i al nord, pel camí d'Alentorn a Vilanova. En l'actualitat, el terme d'Argentera està inclòs en el de Lluçars.

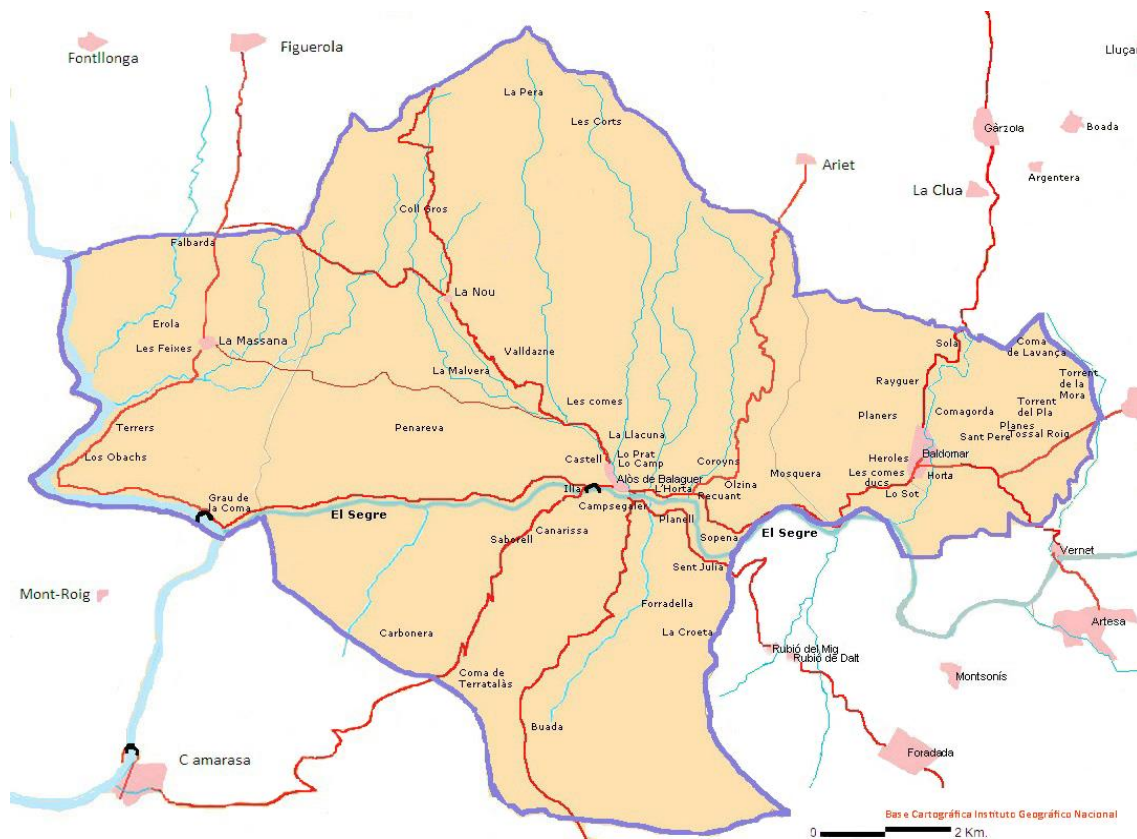
⁹⁰ ACA, Cancelleria Registre 2920, f. 74v-78v.

⁹¹ Hem obtingut l'abast d'aquest vedat per la cartografia facilitada per l'Ajuntament de Vilanova de Meià.

⁹² ACA, Cancelleria, Registres, 2108, f. 157r.

⁹³ Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya, fons FECSA, Conca de la Noguera Pallaresa i Noguera de Cardós, Projecte Camarasa, fulls de C-1-C-46.

Mapa 7- TERME D'ALÒS (VILES I LLOCS I PARTIDES DE TERME 1390-1391)

El terme de **Camarasa** comprenia els segles XIV i XV: **Camarasa**, **Merita** i **Segura**. Aquest darrer nucli no es pot identificar bé, tot i que per les partides de terme que hi pertanyen es situaria en les muntanyes de Sant Salvador o Monteró. L'existència de restes de sitges medievals prop de l'assentament romà d'aquest darrer lloc⁹⁴ fa més probable que pogués ubicar-se aquí, encara que caldrà confirmar-ho a través d'excavacions arqueològiques. En el Fogatjament de 1354, Segura apareix com a nucli de població depenent del Priorat de Meià;⁹⁵ en el Capbreu de 1390-1391 ja s'anota com a partida del terme de Camarasa. En el Fogatjament de 1378 s'anomena **Monteró**. En el terme de Monteró, segons el Capbreu, hi havia hagut terres de la capella de Sant Pere, anomenada del Boix. En la part sud-est del terme de Camarasa hi havia el llogaret de **Bença**. Se sap que tenia una castlania que en 1395 va vendre Bernat de Montsonís a Guillem de Puig, cavaller de Cubells juntament amb la castlania

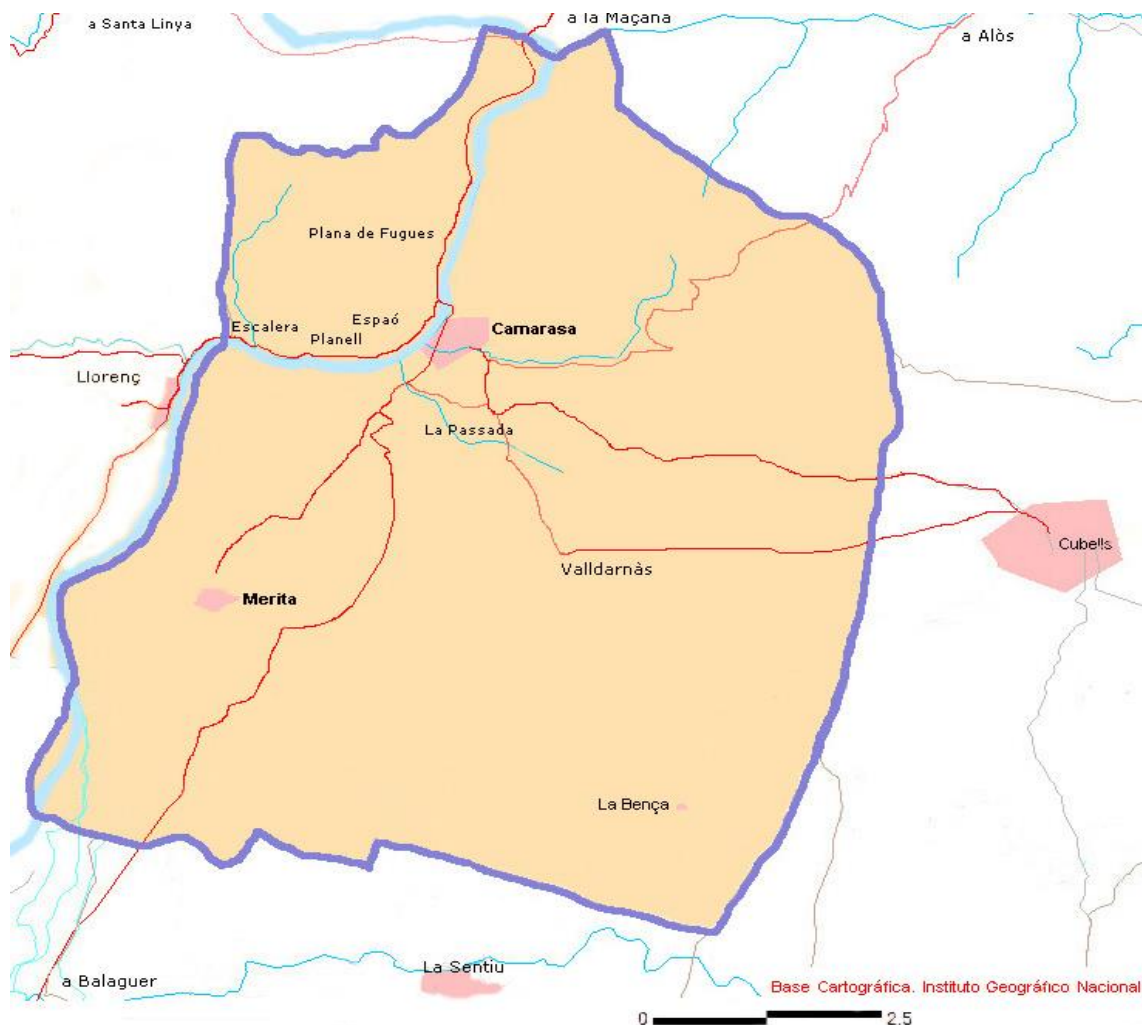
⁹⁴ FERRER JANÉ, Joan i altres (2009), "Els materials arqueològics i epigràfics de Monteró (Camarasa, la Noguera, Lleida). Troballes anteriors a les excavacions de l'any 2002", Quaderns Prehistòria i Arqueologia de Castelló, 27, pàg. 109-154.

⁹⁵ PONS GURI, Josep Maria (1963-1964), "Un Fogatjament desconegut de l'any 1358", Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona, vol XXX, pàg. 374.

de Camarasa.⁹⁶ En la donació a favor de Francisco d'Arinyo de 30 d'octubre de 1424, es citen en el terme de Camarasa: Merita, Monteró i la Bença.⁹⁷ El terme medieval de Camarasa coincideix amb l'actual en les afrontacions nord i est. Per tal de marcar el llindar del terme en el sud en la Bença, he perllongat la línia del terme actual de Camarasa en el sud-est, fins al de Cubells per encabir-hi el llogaret que ha deixat rastre en la toponímia.

El llindar entre Camarasa i Alòs es va fixar en 1385, quan es va signar una escriptura de concòrdia sobre la divisió i l'amillament d'ambdós termes. Alguns veïns de Cubells, amb els jurats de Camarasa i Alòs, van assenyalar la línia divisòria.⁹⁸

Mapa 8- TERME DE CAMARASA (VILES I LLOCS I PARTIDES DE TERME 1390-1391)

⁹⁶ Es van trobar a la font de l'Estayola per plantar monyons des de les muntanyes de Mur fins a Alòs i Sant Cerni de Camarasa, a la canal pedregosa al coll de Carbonera fins a la roca de Palet i els puigs de la canal pedregosa; de la muntanya de Noguera a l'espluga a Vallmajor. ADM, L-6/3.

⁹⁷ En la donació a favor de Francisco d'Arinyo de 30 d'octubre de 1424, es citen en el terme de Camarasa: Merita, Monteró i la Bença. ADM, L-1/13.

⁹⁸ ADM, L-1/2.

Pel que fa a **Merita**, els especialistes en toponímia atribueixen al nom un origen àrab.⁹⁹ Segurament va recollir després del segle XI població provinent de les zones properes.¹⁰⁰ El terme de Merita llinda amb el riu Segre i en el seu terme el 1135 Ramon Berenguer IV va donar a Balaguer la facultat de construir-hi una presa, que iniciaria un nou regadiu que arribaria a les planes del Sió i Vilanova. Aquest va ser l'origen de la sèquia del comte de Balaguer. La donació no va ser gratuïta perquè Ramon Berenguer IV es reservava el dret dels molins es poguessin bastir utilitzant l'aigua d'aquest nou regadiu.

Merita va restar vinculada al municipi de Camarasa. En 1106 es qualifica documentalment, com a llogaret.¹⁰¹ Se sap que a començament del s. XIV el rei Jaume II va infeudar a Pere de Camarasa, habitant de Merita, una part del *castell* del rei en el lloc, que confrontava amb la seva *dominicatura*, en què hi havia un *moli*.¹⁰²

La població de Merita tributava conjuntament amb Camarasa, tret d'alguna excepció com quan l'agost de 1327 quan el rei Jaume II va eximir el lloc de contribuir perquè els habitants li havien fet arribar una súplica per la gran pobresa que patien, cosa que havien confirmat al monarca altres fonts, que afirmaven que en cap altre lloc de la batllia de Camarasa hi havia tanta necessitat.¹⁰³

També va ser parell al de Camarasa el procés d'endeutament. El 13 de juliol de 1397 els tretze caps de família que poblaven Merita juntament amb els habitants camarasins van vendre un censal de cent quaranta-un sous i vuit diners de renda anual, i es lamentaven dels danys causats a les poblacions per les tropes del comte de Foix, que va envair aquelles terres ja tan carregades de deutes que els llocs podrien quedar despoblats.¹⁰⁴

He aportat informació escrita perquè no podem aproximar-nos ni al terme ni a l'urbanisme de Merita, destruït després de les accions bèl·liques ocorregudes en 1938, en el decurs de la guerra civil del segle XX.¹⁰⁵ El jaciment medieval, que estava ja

⁹⁹ Albert Turull, seguint l'*Onomasticon Cataloniae*, diu que Merita procedeix d'un nom personal àrab derivat de l'arrel *mrd* "atrevir-se", *mlt* "allisar", i *mrt* "ser pelut", i potser especialment d'una forma *Mālitīya*, amb el canvi consonàntic /l/ > /r/ pròpia de la pronúncia dels moriscos. Una altra interpretació també aportada per Turull pot derivar de l'ornitònim dialectal *merita* "fredeluga" (DCVB). TURULL, Albert, (2007, *La toponímia de les comarques de Ponent, Un assaig d'interpretació tipològica*, IEC, Treballs de l'Oficina d'Onomàstica, Barcelona, fitxa 1100.

¹⁰⁰ Es coneix el poblat de Palous i la seva necròpolis visigòtica. SOLANES POTRONY, Eva i ALÒS TREPAT, Carme (2003), "Interpretació de l'aixovar de la necròpolis visigòtica de Palous (Camarasa, la Noguera): apunts sobre l'adobatge de pells a l'antiguitat tardana." *Revista d'Arqueologia de Ponent*, núm. 13, pàg. 345-350.

¹⁰¹ MIRET SANS, Joaquín (1918), *Investigación històrica del vizcondado de Castellbó*, IEC. Barcelona, pàg. 78.

¹⁰² ACA, Cancelleria, Registre 199, f. 58r. 1302, juliol, 25.

¹⁰³ ACA, Cancelleria, Registre 190, f. 163r. i 163v.

¹⁰⁴ Arxiu Municipal de Camarasa. Lletre O. Arxiu Lladonosa d'Alguaire, Pergamins.

VALLS SEGARRA, Joan (1894-1908), *Camarasa. Notes històriques de casa Valls*, manuscrit inèdit de la família Valls, pàg. 16.

¹⁰⁵ Al turó sobre el qual estava assentada la població, s'hi va ubicar un comandament militar nacional que formava part de l'estructura del Cap de Pont de Balaguer. També s'hi van col·locar les trinxeres i hi van tenir lloc els combats entre el 25 de maig i el 3 de juny del 1938, on va participar la "Lleva del

abandonat de feia segles, va ser molt modificat per la construcció de trinxeres. Durant els treballs de reconstrucció per tal de museïtzar l'espai -dins la Xarxa d'Espais de Memòria del Memorial Democràtic-, que es van dur a terme diverses actuacions entre 2007 i 2010, van aparèixer restes d'enterraments medievals. Al cim del tossal s'observa una torre circular medieval reaprofitada durant la guerra civil.

Mapa 9- MUNICIPI DE LLORENÇ (PARTIDES DE TERME, 1390-1391)

Llorenç era un llogaret que havia format part del comtat d'Urgell, al qual es va incorporar després de la conquesta comtal de Balaguer (1105) segurament perquè el seu castell n'era el baluard més important al nord, però la conquesta el va deixar isolat. Va passar a territori de la corona aragonesa en el segle XIII. En l'actualitat

Biberó". Hi va tenir lloc un afusellament indiscriminat de soldats republicans que es van enterrar en una fosa comuna a prop d'aquest indret. Aquests fets han deixat en segon terme el nom medieval. GALITÓ, Pol i altres (2006), *Les Batalles del Segre i la Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre del 1938)*, Pagès editors, Lleida, pàg. 174 i 175.

pertany al municipi de Camarasa. Els límits entre ambdós termes, apareixen marcats en la separació dels comunals en la cartografia del Cadastre de Riquesa Rústica [1952-1959], *Arxiu de la Diputació de Lleida*, foto. 220338_052. La resta de l'indici dels municipis no han variat des de l'Edat Mitjana. El castell de Llorenç en l'aflorament rocós del tossal de Sant Cristòfol és a uns 1.000 m a l'oest i per sobre de la població actual. Queden restes de la fortificació, amb elements que indiquen el seu passat andalusí.

El 4 de juliol de 1390 l'infant Martí, senyor del Marquesat escrivia al claviari del Marquesat, Guillem Cardona notificant-li que havia sabut, per l'alcaid de Llorenç Berenguer Arnau de Cervelló, que calia fer reparació del castell de Llorenç, perquè d'altra manera aviat no podria ser habitat, i encomana al claviari que disposi dels diners per a fer l'obra.¹⁰⁶ L'infant devia fer reparar el castell però també el va fer armar com demostra el fet que el 15 de juliol de 1390 també li demana que pagui les ballestes que arribaran al lloc de Llorenç.¹⁰⁷ Al principi del segle XV el castell era encara "una de les majors forces de la dita Terra [del Marquesat]".¹⁰⁸ El mes de juny de 1429, el castell ja apareix derruït i sense habitants.¹⁰⁹

Els l'indici de Llorenç amb Vilanova de Bellpuig (actualment de la Sal) es va fixar en 1403, quan es va signar una concòrdia entre la universitat de Llorenç i l'abat de Bellpuig per la divisió dels termes. Es van reunir Bernat Mascaró, paer de Llorenç, i Pere Serra, visor per la universitat de Llorenç; Antoni Metge, paer, i Balaguer de Curià i Pere Corçà, per de Vilanova de Bellpuig, i van convenir:

[...]Lo dit terme de Bellpuig lo veyll del qual los dits debats e qüestions eren ve, té e confronte ab lo camí que be del loch d'Os e va a la vila de Camarasa del dit Marquesat, que afronte ab lo soll del Obach de la Conomina, e pase axí com diu lo dit camí que va a Camarasa, per lo soll de la coma del abat de Belpuig, e pase per la serreta que és allí, e travesse per la coma d'en Adony, e romanen-ne dos bancals que són vers la part del terme de Lorenç que són davall lo camí devers lo dit loch de Lorenç, e puye per la calç de una paret de pedres que és en aquella partida, e done en lo camí graverall que ve del loch de Privà, que va a Balaguer, e puye per lo camí del dit loch de Privà, e dure e puye fins a la rocha del Codinall que pase per sol de la coma d'en Rull del Codinall. E que fins en les dites partides, límits e confrontacions, lo dit terme de Bellpuig lo veyll, ve, té e confronte.

E d'aquelles partides avall e confrontacions vers lo dit loch de Lorenç, és terme de Lorenç. E que la universitat del dit loch de Lorenç ni los singular d'aquella, ni lo batlle del dit loch, ni lo senyor d'aquell no han aempriu, senyoria ni jurisdicció alguna de les dites partides, confrontacions e límits ha amunt vers Bellpuig lo veyll ni dintre aquelles. Ni lo dit senyor abat de Bellpuig, ni lo dit seu convent de

¹⁰⁶ ACA, Cancelleria, Registre 2082, f. 192v i 193r.

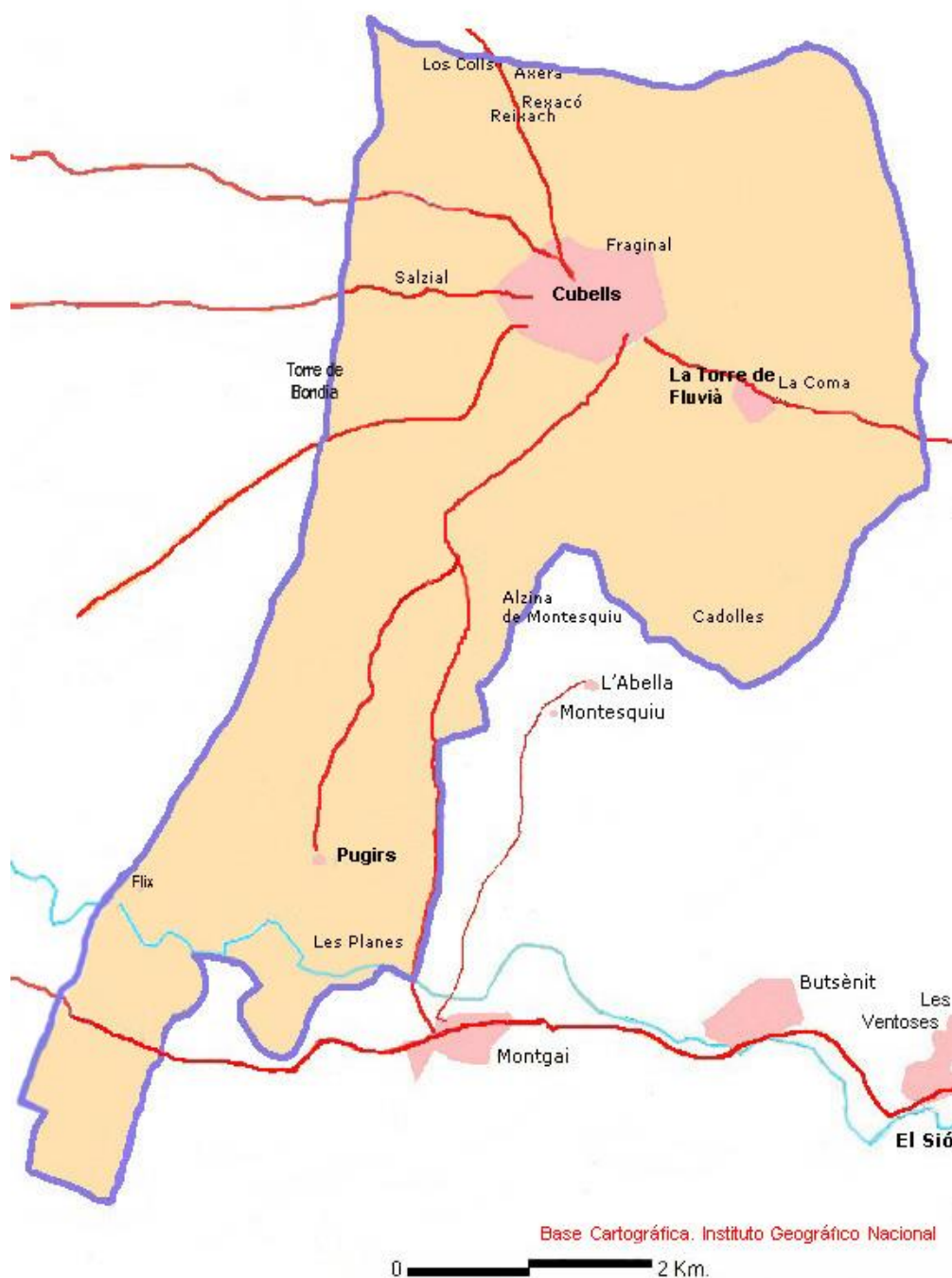
¹⁰⁷ ACA, Cancelleria, Registre 2082, f.193r.

¹⁰⁸ Llibre de Provisions, vegeu annex III-2, doc. 441. 17 de juliol de 1411.

¹⁰⁹ ADM, L-1/20.

*les dites partides, límits e confrontacions a avall, vers Lorenç no han senyoria, aempriu ni jurisdicció alguna.*¹¹⁰

Mapa 10- TERME DE CUBELLS (PARTIDES DE TERME, 1390-1391)

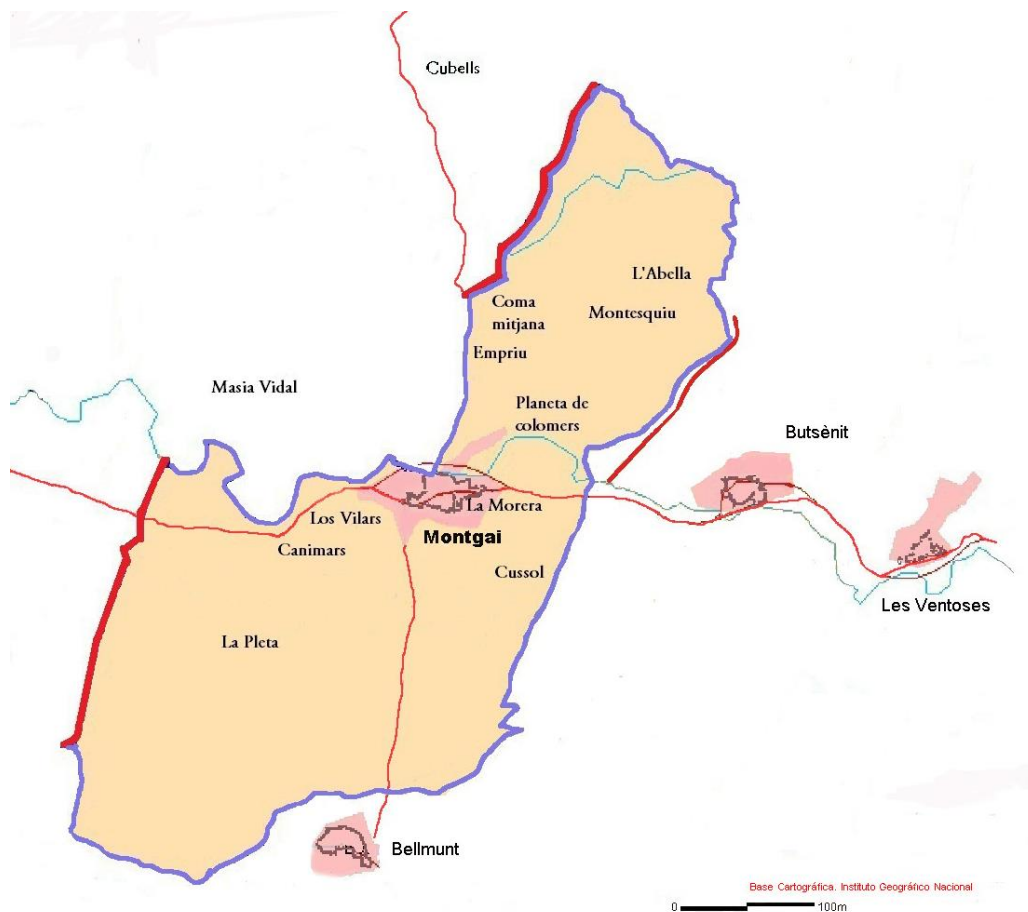

El terme medieval de **Cubells** era semblant a l'actual; encabia llogarets com **Pugirs** i **la Torre de Bondia**. Aquest terme no correspon a la Torre de Fluvià, com jo mateixa

¹¹⁰ ADM, L-8/13 i L-8/14.

pensava,¹¹¹ sinó que podria ubicar-se en la partida de terme anomenada *la Quadra*, distribuïda entre Camarasa i Cubells, però en la qual els propietaris són encara en l'actualitat de Cubells. Això no obstant, també es podria situar en les quadres del sud. Així mateix formava part del terme el llogaret de **Flix**. Al terme de Cubells s'hi va unir el de **la Torre de Fluvià** ja abans del 3 de juliol del 1384, data en la qual la duquessa Maria de Luna explica que feia poc temps que el lloc de la Torre de Fluvià formava part del Marquesat.¹¹²

Mapa 11- TERME DE MONTGAI (PARTIDES DE TERME, 1390-1391)

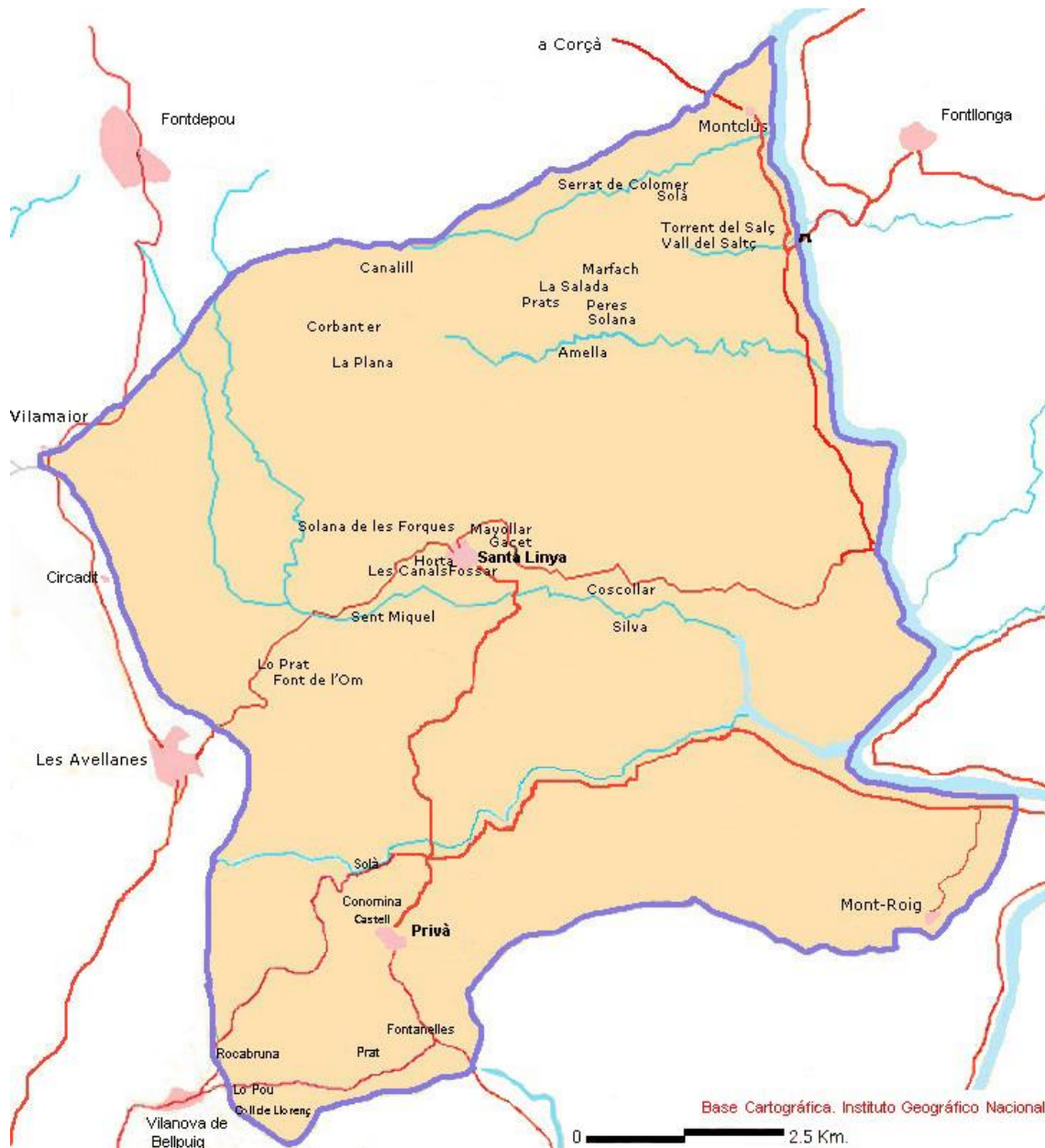
Montgai és un municipi que havia sorgit en la part sud del terme de Cubells, però ja en el segle XIII és citat amb entitat pròpia. Actualment té agregat Butsènit. Per conèixer el límit del municipi ens hem basat en la separació del vedat de cacera, que hem pogut

¹¹¹ En un primer moment pensava que es tractava de La Torre de Fluvià. Però hi havia elements que no concordaven. En el Fogatjament de 1356 apareix la Torre de Bondia com focs eclesiàstics pertanyents a l'orde de Sant Joan de Jerusalem. En el Fogatjament de 1378 apareix la Torre de Fluvià (no Torre de Bondia) com a lloc amb 6 focs nobiliaris pertanyents al donzell Berenguer de Fluvià. En el Capbreu de 1390-91 la Torre de Bondia forma part de Cubells i Pere Ramon de Fluvià apareix com un dels castlans de Cubells i Camarasa. Però allò que finalment ho aclareix és el document datat el cementiri de la vila de Cubells el 26 de juny de 1429 en castells i torres de Flix, Bondia i Fluvià. ADM, L-1/20.

¹¹² ACA, Cancelleria, Registre 2108 f. 175r.

reconstruir per informació cartografiada de la població de Butsènit, però no consta en la cartografia de vedats de la Generalitat de Catalunya. Al final del s. XIV Montgai tenia els petits nuclis de **Montesquiu** i **l'Abella**.¹¹³

Mapa 12- MUNICIPI DE SANTA LINYA (VILES, LLOCS I PARTIDES DE TERME (1390-1391)

Santa Linya constituïa el municipi que ocupa la part sud occidental del Marquesat; comprenia a més del terme de Santa Linya, **Priva** i el llogaret de **Mont-Roig**. Per marcar el límit entre Santa Linya i les Avellanes poblacions que en l'actualitat formen un únic

¹¹³ Vegeu DOMINGO RÚBIES, Dolors (2014), *Una frontera interior. Montgai i Butsènit a l'edat mitjana*, Col. El comptat d'Urgell núm. 12, UdL. Lleida, pàg. 23-38.

municipi, hem seguit la línia de separació en la zona del mapa de la província de Lleida de 1935, citat més amunt, quan els termes de Avellanes i Santa Linya estaven separats i els nuclis de Vilanova i Privà formaven part del municipi de les Avellanes. És per això que he pogut refer els llindars occidentals de l'antic terme medieval de Santa Linya: a la part nord per la línia que separava el 1935 Santa Linya i les Avellanes, a la part sud es pot entreveure clarament en aquest mapa la quadra de Privà.¹¹⁴

Entre 1408 i 1410 senyalitzar la línia de separació entre Santa Linya i Privà, d'una part i de l'altra, les Avellanes, el monestir de Bellpuig de les Avellanes i Circadit, un llogaret situat al nord de les Avellanes, va suposar continuats conflictes.¹¹⁵ Es va acordar la signatura d'un compromís que no devia agradar a Santa Linya, que va demostrar tota mena de reticències, primer a signar-lo i després a ratificar-lo. Van intervenir en la seva redacció dels paers de la ciutat de Lleida com a senyora del Marquesat per part de Santa Linya i la comtessa d'Urgell, senyora de Bellpuig, les Avellanes i Circadit. Per tant la zona de confluència entre el monestir de Bellpuig i Santa Linya, va ser conflictiva i es va pactar una frontera que ara no coneixem bé i s'ha simulat per aproximació en el mapa.

El lloc de Mont-roig, segons el Fogatjament de 1378 estava en mans del ciutadà de Lleida Antoni de Maçanet.

¹¹⁴ Aquest és, sens dubte l'espai referenciat l'any 1085 pel comte Ermengol IV del territori dins el terme de Santa Linya limitat a l'oest i al sud pel Mont-roig i pel coll de Llorens i Marmiolo. (Segons les referència a ALÒS TREPAT, Carme, CARREÑO AGUILAR, Carles i GIRALT BALAGUERÓ, Josep (1984), "Castell de Privà" La Noguera, Catalunya Romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, pàg. 207. Crec que aquest Marmiolo és la Serra de Montalegre. Pel que fa al castell, que en l'article s'afirma que no s'ha trobat, és Privà vell. Pel que fa a la seva història, va ser incorporat a les possessions reials en el segle XIII quan Pere de Palau, que era batlle de la batllia de Camarasa, Cubells i Montgai el va adquirir. Després va seguir els esdeveniments dels territoris reials i, per tant, va ser incorporat en la Terra del Marquesat el 1330.

¹¹⁵ De Circadit n'ha quedat restes del castell i del vilatge, referenciats per BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell i vilatge de la Torreta de Secardit," (1984), La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, pàg. 206. Explica que no hi ha referències documentals, que es puguin aportar, i que es tracta del lloc de Circadit integrat en les Avellanes.

1.1.2.2 Les trames urbanes

Monfar en descriure les poblacions del Marquesat, fa una descripció genèrica que s'hauria pogut aplicar a qualsevol altre indret:

[...] *los más de estos lugares estaban murados y con sus castillos y torres fuertes, con cavas y fosos, de tal manera, que para la fortificación y armas usaban en aquellos tiempos eran muy fuertes, y algunos de ellos ayudados del lugar y puesto, donde están casi inexpugnables.*¹¹⁶

Per fer una aproximació a l'urbanisme de cada una de les poblacions del Marquesat he extret la Informació de la següent documentació:

- 1- *Capbreuium iuratum totius tere Marchionatus siti in Diocesi Urgellensi. Proceso que contiene un cabreo interesantísimo de todo el Marquesado de la Diócesis de Urgel con muchas confesiones y documentos formado por el infante don Martín.* ACA , Cancellaria Varia, núm. 48.

Aquest Capbreu, que ja he citat, va ser elaborat entre 1390 i 1391 i recull informació de les poblacions de: Cubells, Camarasa, Fontllonga, Orença, Llorenç, Montgai, Alòs, la Nou, la Maçana, Vilanova de Meià, Fabregada, Llimiana, Castelló de Meià, Cabrera, Ariet, Clua, Baldomar, Vernet, Privà i Santa Linya. Per tal de treballar millor les dades que conté hem elaborat una base de dades traduïnt al català el seu contingut. Dins de les informacions generals hem destriat les referents a l'urbanisme de cada població. El Capbreu no és uniforme perquè no va ser fet de nou sinó que va revisar i actualitzar Capbreus antics, que no tenen el mateix grau de detall en cada localitat, tal com s'explicarà en cada cas.

- 2- També he analitzat els llibres d'Estimes de l' Arxiu Municipal de Llimiana, núm. 91, que amb una cronologia de finals del s. XV, inici del XVI s'apropa a la informació del Capbreu. Té la particularitat que aporta dibuixos de cada població i de vegades de l'alberg o casa dels declarants, principalment quan els edificis tenen alguna singularitat, per la qual cosa afegeix informació visual, molt excepcional, en aquesta època.
- 3- Així mateix, he estudiat els plànols urbans actuals que obtinguts de la cartografia del Cadastre, provinent de l' *Instituto Geográfico Nacional*, perquè, en general, és la més antiga que es pot obtenir *on line*. Per tant pot aportar una major informació de poblacions que han tendit a disminuir demogràficament o a desaparèixer.

Quan la cartografia cadastral no aporta informació o és escassa hem recorregut a la cartografia de l'Institut Cartogràfic i Geogràfic de Catalunya, a través de l'aplicació

¹¹⁶ MONFAR I SORS, Diego (1853), *Historia de los condes de Urgel*, Documentos Inéditos del Archivo de la Corona de Aragón, tomo X. Barcelona, pàg. 229.

Vissir 3, que en la zona estudiada, recull amb detall cada esglésiola o cada castell. A més permet observar amb facilitat la topografia i també l'ortografia, la qual cosa és molt útil per comprendre elements que la topografia no defineix bé en no mostrar-ne el volum.

- 4- L'anàlisi i observació dels dibuixos de cada vila o lloc que aporta el Mapa del Marquesat de Camarasa. Aquests dibuixos no són simplement decoratius, sinó que el seu autor va visitar la major part dels indrets i en va fer una reproducció que cal analitzar. Elaborat en la mateixa època que el Capbreu, aquest mapa ofereix una aproximació inestimable a la fesomia medieval de les poblacions.
- 5- L'observació sobre el terreny, que he realitzat quan la cartografia no és prou explícita.

El resultat de tot plegat són les descripcions que segueixen i també la confecció de plànols que permeten una aproximació a la morfologia urbana de les poblacions a la Baixa Edat Mitjana. Hem adjuntat aquests plànols en l'annex II. A continuació faré la descripció de cada població.

Santa Maria de Meià

El castell de Meià va ser destruït en una incursió per Abd-al Malik el 1003.¹¹⁷ Roig i Jalpí afirma que la població de Santa Maria va néixer quan després de la destrucció de Coscollera en 1398 com a conseqüència de la incursió del comte de Foix, l'abat del monestir, Berenguer de Rajadell no va voler reconstruir el poble sinó que va crear-ne un de nou amb dotze cases en nom dels 12 apòstols.¹¹⁸ Aquesta descripció sembla més fruit de la llegenda que de la realitat. Sens dubte el creixement urbà de Santa Maria de Meià va ser fruit de la política protectora dels abats del monestir, principalment en el segle XVII quan va ocupar l'abadiat Josep de Jalpí Julià.¹¹⁹

Al Capbreu no trobem notícies sobre Santa Maria i els territoris que encara en depenien, justament perquè el Priorat encara i hi tenia jurisdicció. La vila està construïda prop del monestir a uns 200 metres de distància. La fesomia de l'estructura urbana és la d'una vila closa. El primer recinte clos va créixer al voltant de la plaça del Planell, amb carrerons que hi desemboquen i que eixamplaven la possibilitat de construcció dins el recinte. Segurament la sortida única era al carrer del Forn pel sud. Successives ampliacions han continuat l'estructura de vila closa amb dos portals un adreçat a l'oest, el del carrer de Forn, altre cap a l'est, el del carrer de Sols.

¹¹⁷ ALBERT ADELL, Joan (1984), "Santa Maria de Meià", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Barcelona, pàg. 443-470.

¹¹⁸ BERNAUS, Ramon i SÁNCHEZ, Ferran (1999), *El municipi de Vilanova de Meià*, Viles i ciutats, núm. 28, Diputació de Lleida. Lleida, pàg. 359- 360.

¹¹⁹ BERNAUS, Ramon i SÁNCHEZ, Ferran (1999), *El municipi de Vilanova de Meià*, Viles i ciutats, núm. 28, Diputació de Lleida. Lleida, pàg. 360.

En el mapa del Marquesat de Camarasa del s. XVI¹²⁰ Santa Maria de Meià es presenta com una llogaret amb cases mal ordenades al peu d'una gran edifici religiós, que sens dubte representa el monestir.

Castelló de Meià situat al sud de Santa Maria de Meià ha deixat restes visibles del conjunt de castell i l'església de Sant Martí de Castelló de Meià. Se'n coneixen les notícies històriques i planimetria del conjunt castral romànic.¹²¹ Pel Capbreu de 1390-1391, se sap que el castlà del Castell cobrava alguns censos com els que pagaven Bartomeu Fontelles i Ramon d'Ariet, de Vilanova de Meià.

Només es cita un alberg i encara és a Vilanova. S'anomenen cases, dues de les quals són al recinte castral: totes dues dins del castell, prop de l'entrada de l'església. En el poble, que es trobava sota la roca del Castell, hi havia com a mínim 5 cases que seguint les seqüències del veïnatge, serien les de Bartomeu Fontelles, Bartomeu Rocaspana, Pere Berenguer, Guillem Berenguer i Jaume Baró de Soldevila; s'anomena una altra casa prop de la vila. La població en cap moment és citada com la Vilella,¹²² sinó simplement com a Castelló.

Tot i l'urbanisme al costat del castell, el poblament és dispers pel terme en què es citen masos i capmasos. A la partida de la Plana s'esmenten cases juntes que podien constituir un nucli poblacional. Són les d' Arnau Martí, Bernat Piquer i Guillem Pere.

Orenga

El castell documentat el 1040, va pertànyer al Priorat de Santa Maria de Meià,¹²³ al final del s. XIV estava enfeudat a Agramunt Gombau d'Orenga, que hi habitava; en 1426 es va vendre a Nicolau Gralla, qui després el va revendre a Francisco d'Arinyo. En el Capbreu de 1391 s'indica que no es va formar un veritable nucli urbà perquè els habitants que pertanyen a Orenga, viuen en masos com el de Rocaspana.¹²⁴ L'escassa població que hi habitava en el s. XVI va portar als marquesos de Camarasa a la concessió de la carta de població conjuntament amb Fontllonga.¹²⁵ En el Mapa del Marquesat de Camarasa¹²⁶ es representa el castell encara en peu, que sembla rehabilitat per a habitatge, com ho demostra el fet de tenir porta en la part inferior. Es dibuixen dues finestres i en el coronament superior, s'hi pot observar un petit pas de

¹²⁰ Vegeu Annex II, 2.19.

¹²¹ BOLÓS MASCLANS, Jordi i FITÉ LLEVOT, Francesc (1984), "El castell de Castelló de Meià", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 181 i 182. ALBERT ADELL, Joan (1984), "San Martí de Castelló de Meià", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 182 i 184.

¹²² BERNAUS, Ramon i SÁNCHEZ, Ferran (1999), *El municipi de Vilanova de Meià*, Viles i ciutats, núm. 28, Diputació de Lleida, Lleida pàg. 397.

¹²³ BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell d'Orenga", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 473 i 474.

¹²⁴ BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Casa forta de Rocaspana", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 474 i 475.

¹²⁵ ÁLVAREZ MÁRQUEZ, Mª Carmen (1993), "Las cartas pueblas de Fontllonga y Orenga (año 1556)", Historia Instituciones y Documentos, núm. 20, pàg. 1-16.

¹²⁶ Vegeu Annex I.12 i Annex II, 2.14.

guàrdia i merlets. En aquest mapa també hi apareix el mas de Rocaspana, denominat Roca Spana, en una dissociació del nom que indica l'origen fronterer del mas.

Cabrera devia ser poc més que el castell¹²⁷ a finals del s. XIV, l'església de Sant Pere i tres masos els d'Agustí Solanelles, de Pasqual Granell i de Pere Vidal. La toponímia encara reflecteix on s'ubicava el primer. Constituïen en conjunt un poblament dispers. En l'actualitat no es conserva més que el basament l'església però les restes estan molt malmeses. En el Mapa del Marquesat de Camarasa es dibuixa només una esglésiola que ha de ser la de Sant Miquel.

Clua

El castell conegut documentalment des de 1059 està situat en una balma al damunt de l'actual població. Del conjunt en destaca l'església de Sant Julià.¹²⁸ El Capbreu no ens permet afegir dades sobre la morfologia urbana donat que en la redacció s'especifica principalment la successió respecte d'un cabreu anterior i no es fa descripció de les cases, de les quals simplement s'indica que són al terme de Clua.

En la confecció del mapa del Marquesat de Camarasa es va confondre Clua amb la Bença, el dibuix que es fa d'aquesta població és un castell encimbellat damunt la muntanya i un grup de cases que no formen un clos. No s'hi destaca tampoc l'església.

Analitzant l'actual distribució urbana,¹²⁹ sembla que el recinte medieval era una vila closa al voltant de l'església.

Ariet.

Tant el castell d'Ariet com l'església de Sant Bartomeu tenen origen en el segle XI i les seves estructures són d'estil romànic.¹³⁰ El castell posseïa una capella dins el recinte castral, potser l'església de Sant Andreu, que es cita en documentació del s. XII. Al final del segle XIV, el castell havia perdut la seva funció i es descriuen cases dins del seu recinte.

En total en aquesta època i en el terme d'Ariet s'hi comptaven un alberg i 15 cases. Un parell a la Plana, a més de les tres que citades anteriorment habitades per pagesos de Castelló de Meià. La vila s'ubicava en un lloc amb pendent; a la zona més elevada de Capdevila hi havia dos corrals. Les cases d'Ariet es citen en el poble sense especificar en quin indret, només en una ocasió es parla del Solà. En total són 10 cases, on

¹²⁷ BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell de Cabrera", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 471 i 472. ALBERT ADELL, Joan (1984), "Sant Pere de Cabrera", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 472 i 473.

¹²⁸ BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell de la Clua", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 178 i 179. ALBERT ADELL, Joan (1984), "Sant Julià de la Clua", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 179.

¹²⁹ Vegeu Annex I.14.

¹³⁰ BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell de la Vall d'Ariet", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 179 i 180. ALBERT ADELL, Joan (1984), "Sant Bartomeu de la Vall d'Ariet", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 181.

habitaven les famílies de: Guillem Navau, Ramon d'Iriet, Pere d'Ortigue, Guillem Capella, Pere de Trilla, Arnau Martí, Guillem Pere, Ramon Martí, Arnau de la Trilla i Joan Vernaus. Es parla del mur d'Ariet, cosa que indica que el llogaret estava fortificat. Aquest mateix aspecte presenta el dibuix del Mapa del Marquesat de Camarasa del s. XVI.

Vernet

El castell de Vernet¹³¹ i l'església de Santa Maria¹³² són edificis d'origen romànic. Segons el Capbreu de finals del s. XIV, la vila té un carrer general que va a Alòs i Alentorn, una plaça i un portal on té l'alberg Guillemona, esposa de Ponç Colomer, la qual quan es va elaborar el Capbreu era absent de la població. És interessant la citació dels trulls de Vernet.

L'urbanisme de Vernet va estar condicionat pel turó rocós on s'ubica que devia marcar el recinte a la Baixa Edat Mitjana.¹³³ El creixement posterior es va desenvolupar al peu del turó pel carrer del Raval.¹³⁴

Sant Oïme.

El conjunt de castell i església de l'actual Baronia de Sant Oïme van ser restaurats els anys 80 del segle XX. D'origen romànic, el castell es va ampliar en època baixmedieval amb la construcció d'un recinte rectangular que recorda més un petit palauet senyorial que una fortalesa. Tot i això durant l'interregne que va seguir la mort del rei Martí l'Humà, va jugar un paper important. Francesc de Berga que el posseïa, va oferir el castell al comte Jaume d'Urgell, cosa que va indignar els paers de Lleida, ciutat que tenia la senyoria del Marquesat. El paers lleidatans van recriminar al de Berga la seva actitud, donant-li tota mena d'arguments perquè es replantegés la seva decisió.¹³⁵

La població va créixer al voltant del castell i a prop de l'església i va formar un recinte tancat. En créixer el llogaret per la part occidental i sota d'aquest nucli castral es va urbanitzar un carreró sense sortida.

En el Mapa del Marquesat es representa la població vista des de l'entrada est i en primer terme ressalta l'església darrere la qual s'observa la torre circular.¹³⁶

Figuerola

No tenim notícies al Capbreu d'aquest lloc, perquè formava part en 1390-1391 del Priorat de Meià. A través de l'entramat urbà podem entreveure l'origen castral de la

¹³¹ BOLÓS MASCLANS, Jordi i GABRIEL FORN, Manuel (1984), "Castell de Vernet", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 176.

¹³² ALBERT ADELL, Joan i CASES LOSCOS, M. Lluïsa (1984), "Santa Maria de Vernet", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 176 i 177.

¹³³ Vegeu Annex II, 2.13.

¹³⁴ Vegeu Annex I, 11.

¹³⁵ Llibre de Provisions, vegeu annex III-2, doc. 458, 4 de gener de 1412.

¹³⁶ Vegeu Annex I.17 i Annex II, 2.18.

població. El castell, que es coneix al lloc com la Torre, és el centre de l'estructura urbana primitiva de Figuerola. Segons el mapa del Marquesat de Camarasa de 1569, era esvelta, sobresortia de la resta del recinte clos i estava coronada per merlets.¹³⁷

El conjunt defensiu estava format pel vall a la part nord del castell, topònim que ha arribat fins els nostres dies. Les mateixes cases formaven muralla reforçada a l'exterior per contraforts, com els que avui encara es poden observar al carrer Passirot. En aquesta paret hi ha una espitllera com la que apareix en la il·lustració del mapa del Marquesat de Camarasa. Dins del recinte castral hi havia la casa de la vila.¹³⁸

L'església restava fora de la població. Al seu voltant, el cementiri tenia la seguretat de les sagreres o llocs sagrats i per tant inviolables. En la Baixa Edat Mitjana o encara posteriorment el recinte urbà va eixamplar el poble en direcció sud, al voltant de dos carrers que s'entrecruaven perpendicularment, mentre que el carrer Passirot quedava enmig d'aquest petit eixample i la primitiva estructura castral.

S'han desdibuixat els carrers originals, encara que es poden deduir en el plànol si simulem l'allargament del carrer Major fins a l'antic recinte castral, que es creuava amb altre carrer perpendicular al carrer Major. Aquest segon recinte no devia omplir-se fins als segles XVIII i XIX. L'estructura, però, té una fesomia que sembla medieval amb uns carrers estrets i cobertats. Encara es pot observar el portal, per on actualment s'accedeix al carrer Major.

Peralba

Es coneixen referències del seu castell des de 1040, quan va entrar a formar part de les possessions de Santa Maria de Meià i dels Meià.¹³⁹ El 1330 Perico d'Orenga van haver d'anar a retre homenatge a l'infant Ferran per obtenir per a ell el feu de Peralba.¹⁴⁰ En el Fogatjament de 1378 consta amb 4 focs nobles perquè depenia d'Arnau d'Orcau.¹⁴¹ Quan es va vendre el Marquesat, va comprar-lo, juntament amb altres indrets, el ciutadà de Lleida Nicolau Gralla, segons document de 27 de gener de 1426.¹⁴² El 27 de juny de 1429, a la plaça de Sant Miquel de Fontllonga, Ramon Torrellas juntament a altres persones va prendre possessió del lloc en nom del rei de Navarra, l'infant Joan.¹⁴³

En l'actualitat és un poble deshabitat des dels anys setanta del segle XX i entre les restes es pot identificar: el castell situat en el pujol sobre el poble. Si s'observa la cartografia de l'Institut Cartogràfic, que simula els edificis abandonats, podem veure com al peu del puig s'hi arrencaven una colla de cases, la qual cosa indica l'origen

¹³⁷ Vegeu Annex II, 2.17.

¹³⁸ Vegeu Annex I.16.

¹³⁹ BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell de Peralba", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 470 i 471.

¹⁴⁰ ACA, Cancelleria, Registre 551, f. 27 i v.

¹⁴¹ REDONDO GARCIA, Esther (2002), *El Fogatjament General de Catalunya de 1378*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 138.

¹⁴² ADM, L-8/7.

¹⁴³ ADM, L-1/20.

castral del poble. El creixement es va fer seguint un carrer. L'església dedicada a Santa Magdalena està en peu encara que molt deteriorada; per la seva factura actual no sembla medieval. En el mapa del Marquesat de Camarasa al s. XVI apareix només l'església.

Fontllonga

El castell de Fontllonga existia des del segle XI.¹⁴⁴ També són d'aquesta època les primeres notícies de l'església de Sant Miquel.¹⁴⁵ Pel que fa a la població en el Capbreu de 1390-1391 es parla d'un trull prop de la font, la forma allargada de la qual és, sens dubte, la que dóna nom a la població. En aquesta època hi ha dues places perquè es parla de la plaça antiga. El forn està entre el camí i el castell; de segur que va donar nom al carrer on es va edificar.

La població d'origen castral es desenvolupa al costat de l'església de Sant Miquel. En el primer recinte potser el centre era la plaça antiga de què parla el Capbreu per indicar on era la carnisseria de Jaume Arnau. Aquesta plaça en quedar en desús, devia ser utilitzada per construir-hi l'edifici de la Casa de la Vila. En l'església es pot observar una antiga porta a la paret nord, que donava accés al temple encarada a la petita vila.

L'ampliació del primer nucli va suposar tornar a planejar una plaça més àmplia i un recinte que inclogués l'església.

Va ser posteriorment que es va canviar l'entrada de l'església de Sant Miquel cap a l'oest de manera que es va trencar el recinte clos i es va ampliar la zona urbanitzable cap al carrer que va a la font i el camí del pont, que anteriorment eren el vall de la vila. També en la part sud-est de l'església ha restat el topònim de carrer de la fossa, que indica aquest element del sistema defensiu.

En la plaça Nova hi havia, a finals del s. XIV, un molí. En l'Antiga, la carnisseria amb un pòrtic amb arcs. El forn estava en el tram de carrer al qual va donar nom, a prop de la plaça Nova.

El dibuix del Mapa del Marquesat del s. XVI, representa el castell amb les dues torres: una del castell original i l'altra està avui enrunada; al mig, la porta que encara es conserva. Aquest castell que és el resultat de com a mínim tres juxtaposicions, va passar de ser una simple torre a un palauet de la Baixa Edat Mitjana. Potser ho explica la pertinença durant el segle XIV a la família d'Ardèvol i en el XV els Gralla de Lleida.¹⁴⁶

Fontllonga va anar-se despoblant. Se sap que la població veïna d'Àger el 1440 va admetre com a veí Arnau Sancho i li va concedir exempció de tributs. La pressió fiscal en la Terra del Marquesat podria explicar aquesta fugida. Al segle XVI, concretament el

¹⁴⁴ BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "El castell de Fontllonga", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 326-327.

¹⁴⁵ ALBERT ADELL, Joan (1984), "San Miquel de Fontllonga", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 327 i 328.

¹⁴⁶ Vegeu Annex I.24 i Annex II, 2.23.

1556, va ser necessària una carta de repoblació atorgada pels marquesos de Camarasa Diego de los Cobos i Francisca de Luna per repoblar Fontllonga i Orenga.¹⁴⁷

Vilanova de Meià

El castell i l'església de Sant Salvador, ocupaven la part més elevada de Vilanova al s. XIV. El fossar era a l'oest de l'actual església, com encara indica la toponímia: el cementiri vell. Es poden apreciar restes de l'antic edifici del castell als seus murs exteriors;¹⁴⁸ de fet també la toponímia ha conservat el carrer del coll del Castell, que de segur indica el pas estret que hi donava accés, i el carrer del Castell. Al nord del coll del Castell hi havia el vall, que era l'estructura defensiva en forma de trinxera que dificultava l'accés a la població en cas de guerra. Segons el Capbreu de 1391 un alberg estava a l'interior del recinte del castell o *dins el castell de la vila*. L'actual carrer de l'Església sembla envoltar el recinte urbà de l'alta Edat Mitjana, per tant el primer recinte va ser castral però incloïa l'església, que tenia un protagonisme en el conjunt.

El creixement urbà és propiciat a principi del segle XIV per la carta de població de Jaume II a Vilanova segons la qual eximeix d'imposicions reials els pobladors que hi resideixin 5 anys.

La muralla s'estava edificant o remodelant el 1386. Per tal d'organitzar l'edificació s'havia constituït una comissió que presidia en nom del rei Guillem de Montsonís, donzell d'Alòs i sembla que va decidir *fer restrènyer el murat*. La qüestió era que restava fora del recinte la casa de Jaume Brescó, i que aquest devia queixar-se al rei; Pere III va enviar una carta demanant que no es deixés fora aquesta casa, perquè era de bona construcció, però a més, l'anomenat Brescó era una persona destacada a Vilanova i a tot el Marquesat. Per tant ordenava refer el mur per encabir l'alberg que hi quedava a prop; en cas que això no fos possible el rei demana fortificar la casa de Jaume Brescó per unir-la al recinte.¹⁴⁹

La remodelació de la muralla, i els valls continuava en 1391, quan es van haver de destruir alguns edificis, com l'alberg de Guillem Rossell, *destruït pel mur*; així com el de Pere Toriell, que potser no era de gaire qualitat, perquè en va prescindir *com s'ha de fer*, diu el Capbreu. En el lloc on s'ubicaven aquests edificis es va planificar el carrer Nou, l'actual carrer d'Avall. Així es desprèn de la descripció de l'alberg de Guillem Çaborell que es fa en el Capbreu; que és a la Plaça i llinda amb la via pública, Francesc Clergue, obrador de Joan de Puigverd i el carrer Nou, és a dir, la part posterior de la casa estava al carrer Nou.

L'actual extensió del carrer Teixidors, que es cita ubicat sobre la Plaça fa pensar que denominés un barri en el qual vivien els artesans que es dedicaven a l'activitat tèxtil,

¹⁴⁷ ÁLVAREZ MÁRQUEZ, Mª Carmen (1993), "Las cartas pueblas de Fontllonga y Orenga (año 1556)", Historia Instituciones y Documentos, núm. 20, pàg. 1-15.

¹⁴⁸ BERNAUS, Ramon i SÁNCHEZ, Ferran (1999), *El municipi de Vilanova de Meià*, Viles i ciutats, núm. 28, Diputació de Lleida. Lleida, pàg. 205.

¹⁴⁹ ACA, Cancelleria, Registre 1292, f. 68r. i v.

potser amb el treball del lli i del cànem, com els que es documenten en el s. XVII;¹⁵⁰ tot i que en el Capbreu només es parla d'obradors i no l'activitat que s'hi desenvolupa. El carrer Major potser era un dels que desemboquen a la plaça Major. Es cita el carreró del Clergue, que no hem identificat, però podria tractar-se d'un dels carrerons que comuniquen el carrer de l'Església amb el de la Font.

Al final del s. XIV Vilanova tenia una gran vigor i el recinte urbà es va eixamplar cap a l'est fins a la Costa; al sud fins arribar al carrer d'Avall i a l'oest fins l'actual raval de Ratera. El carrer de Ratera (que es cita en el Capbreu), en l'actualitat anomenant de Ponent tenia un portal el *donto* de Berenguer Oromir, que encara es conserva.

El centre econòmic i social de la vila era la Plaça, on es situaven: l'obrador de Francesc Cerveró, la taula de sabateria de Bartomeu Terrer, la taula de Bernat Gallenda i el seu germà Pere de Montsó, la taula d'Antoni Bonet, la taula de Guillem de la Costa, alies d'Espí, la taula i cobert de Pere Bernat de Toló, la taula de Guillem Bonet alies Pronimos, la taula de Guillem Nicolau, la taula de Jaume Vilaplana, 3 taules de Joan de Puigverd amb portes i cobertes al costat del seu alberg. Antònia, vídua de Berenguer Guasch i tutora del seu fill Jaume Guasch, té una taula petita, Francesc Clergue té 3,5 taules contigües al seu alberg i un obrador, la taula de Guillem Piquer és a la cantonada amb l'altre carrer. La Plaça era porticada com en l'actualitat, en la descripció al Capbreu d'algunes taules es diu que tenen cobertes i s'indica entre les possessions d'Arnau Folquer *arch i cases sobre*, la qual cosa assenyala que l'arc l'havia fet o comprat un particular.

Les taules a vegades són coincidents amb les cases i obrador i en altres ocasions no. La documentació és prou precisa per intentar una aproximació a la relació consecutiva de cases de cases de la Plaça: en el cantó est de la Plaça, que per la part posterior donava al carrer Nou, es trobaven en direcció oest (carrer de Francesc Maluquer) a l'est (carrer del Maell): Bernat de Toló, Guillem Piquer, Pere Bernat de Toló, Bonanat Nocolau, Bartomeu Terré, Francesc de Clergue, Guillem Çarborell, les 3 taules de Joan Puigvert, Jaume Vilaplana, Francesc Cerveró i Guillem Bonet.

En el tram oest de la Plaça: Bernat Gallenda, 2 taules de Simó Capdevila, l'arc i casa de Ramon Folquer, Ramon Spanyol, una altra taula de Simó Capdevila, Guillem des Pi i Antonia vídua de Berenguer Guasch que té l'alberg sobre la taula del pes, que dona al carrer. És interessant aquesta referència a la taula del pes que era un dret senyorial que gravava els productes que es mesuraven en la taula.¹⁵¹

Al Capbreu s'utilitzen diverses denominacions per expressar que el carrer estava cobert amb una construcció: *sotina sive copta*, és a dir tant s'anomena cobert o coberta com sotinya; ja hem anomenat també *donto* (sobre). En la morfologia urbana

¹⁵⁰ BERNAUS, Ramon i SÁNCHEZ, Ferran (1999), *El municipi de Vilanova de Meià*, Viles i ciutats, núm. 28, Diputació de Lleida Lleida, pàg. 312.

¹⁵¹ Febrer Romaguera parla dels censos emfitèutics sobre la taula de canvi, la taula del pes de la farina i el pes de l'oli. FEBRER ROMAGUERA, Manuel Vicente (2000), *Dominio y explotación territorial en la Valencia foral*, Universitat de València. València, pàg. 79.

de Vilanova encara es conserven les zones porxades: la plaça Major i els carrerons adjacents:

A prop de la Plaça hi vivia Guillem de Montsonís que té taula i obrador. El carrer de la Carnisseria o el Maell (escorxador) és anomenat de les dues maneres i desemboca a la Plaça. Això se sap perquè entre la Plaça i el Maell hi ha la taula de Guillem Bonet alies Pronimos.¹⁵² En el carrer del Maell s'ubica l'obrador, cobert i taula que ha llogat Pere d'Alòs de Camarasa i la taula de Bernat Guasch.

Hi ha cases sobre la mota (part elevada) del vall de la vila. Algunes tenen indicacions tan detallades dels llandars que gairebé podem identificar-les: un alberg limita *a orient amb el mur, a meridie amb l'alberg en què hi ha safareig, a nord amb via pública i occiduo al castell del senyor i ell mateix*. Altre alberg i taula afronta amb: Bernat d'Alberola i la via i per altra l'hort de l'hospital de la vila, que en aquesta època era simplement una recinte o una casa amb un o dos llits per atendre indigents, viatgers malalts i es sufragava amb algun benefici o deixes de particulars. D'aquestes notícies en deduïm l'existència del safareig i l'hospital.

En el dibuix de Vilanova en el Mapa del Marquesat de Camarasa del s. XVI¹⁵³ hi apareix un petit campanar que podria correspondre o indicar la capella d'en Guillem Cosí de la qual es parla en el Capbreu. Era una casa que estava entre les de Balaguer Martí i Arnau Canonge. La d'aquest estava situada sobre la via, i encara que no se n'anomena el carrer, es tracta de la mateixa capella de Santa Maria de la Plaça, situada al costat de la sotinya de les escales, al fidels de la qual, el 1716 el bisbe d'Urgell va concedir indulgència de 40 dies.¹⁵⁴ El 1391 l'atenia un beneficiat, Jaume Brescó, que vivia a Fabregada. La capella tenia assignat un colomer que era a la Costa.

Pel que fa al molí, era de cup i es trobava a la partida de la Trilla. Se cita una canal sobre la carrera, cosa que indica un sistema d'elevació d'aigua que feia passar el braçal elevat damunt del carrer.

D'altres poblacions del voltant de Vilanova no es possible analitzar-ne l'urbanisme per l'escassetat de dades.

En el **Puig de Meià**, on es va ubicar el primer poblament de Meià, resten vestigis del castell i de l'església de Sant Cristòfol de Meià, edificis ben estudiats per Jordi Bolós.¹⁵⁵ Pel Capbreu de 1390-1391 se sap que hi restaven cases, un alberg i un forn, en total hi ha quatre declarants. El llogaret tenia doncs de petites dimensions i pocs pobladors la major part dels quals ja s'havien traslladat a viure a la Vila Nova. Un dels habitants era Bernat Farré, titular de l'escrivania de Vilanova.

¹⁵² Aquesta paraula està escrita com *Pronimos* i encara que els àlies no han de tenir un significat específic, podria provenir de parònim, paraula que deriva del llatí *paronymus*.

¹⁵³ Vegeu Annex I.7 i Annex II, 2.10.

¹⁵⁴ BERNAUS, Ramon i SÁNCHEZ, Ferran (1999), *El municipi de Vilanova de Meià*, Viles i ciutats, núm. 28, Diputació de Lleida, pàg. 295.

¹⁵⁵ BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell de Meià (o del Puig de Meià)", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 454-462.

Al voltant de l'església a la part nord i a est, hi ha vestigis d'edificacions. Excavacions arqueològiques indicarien la importància de la població, no només al final del s. XIV sinó també a l'Alta Edat Mitjana i així mateix sobre els seus orígens, que de segur són més pretèrits.¹⁵⁶

Fabregada no ha deixat més restes que les del castell i l'església de Sant Sadurní i Santa Cecília.¹⁵⁷ En el Capbreu de 1391 es cita un alberg i 9 cases però sembla que moltes d'elles estan en masos i en cap cas s'indica que siguin a la població de Fabregada. Quan es cita la Plaça, és la de Vilanova, on Antoni Marçol, de Fabregada, tenia la notaria. És interessant ressaltar que entre les declaracions es citen dos corral, i això pot indicar la importància de la ramaderia.¹⁵⁸

Gàrzola. No tenim altra notícia al Capbreu que el fet que aquest lloc era aldea de Vilanova. L'església de la Mare de Déu del Remei del s. XVIII devia succeir una altra de medieval, que era el centre de la vila closa, que al final del s. XIV no devia depassar l'entorn més immediat d'aquesta església, la Plaça i les cases que la circumden.¹⁵⁹

Argentera era un llogaret, del qual actualment encara es poden veure restes del castell i de l'església de la Mare de Déu del Remei, i, al seu voltant fonaments de cases derruïdes que devien formar part del llogaret medieval que en l'edat moderna es va convertir en centre d'una baronia, que va perviure fins a la desaparició de les jurisdiccions senyorials.¹⁶⁰

Alòs

Les notícies documentals del castell d'Alòs són de l'inici del segle XI (1015 o 1016).¹⁶¹ L'estil de les sales meridionals del castell indica que ja era un palauet. Semblen haver estat construïdes cap al segle XIII, quan la zona formava part del comtat d'Urgell. Al principi d'aquest segle, la comtessa Miracle va posseir el lloc d'Alòs entre d'altres raons per un canvi amb els seus fills.¹⁶² El castell va passar durant el segle XIII als Cervera. El 1296 Dolça de Cervera, senyora d'Alòs i Meià, va atorgar privilegis al mas d'Algar del terme de la Maçana.¹⁶³ El 1312 ja era lloc reial i encara que en principi depenia del batlle de Camarasa, en aquesta data se li concedeix tenir, juntament amb Vilanova de Meià, batlle propi amb la jurisdicció que li correspon.¹⁶⁴ Per tant podria ser

¹⁵⁶ Vegeu Annex I.9.

¹⁵⁷ Aquestes esglésies van ser estudiades per ALBERT ADELL, Joan (1984), "Castell de Fabregada, La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 477. ALBERT ADELL, Joan (1984), "Sant Sadurní de Fabregada", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 477. ALBERT ADELL, Joan (1984), Santa Cecília de Fabregada", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 478.

¹⁵⁸ Vegeu Annex I.10 i Annex II, 2.12.

¹⁵⁹ Vegeu Annex I.8 i Annex II, 2.11.

¹⁶⁰ BERNAUS, Ramon i SÁNCHEZ, Ferran (1999), *El municipi de Vilanova de Meià*, Viles i ciutats, núm. 28, Diputació de Lleida, pàg. 295.

¹⁶¹ BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell d'Alòs", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 165 i 167.

¹⁶² ACA, Cancelleria, Pergamins, Jaume I, Sèrie general, 0327. 24 de febrer de 1337.

¹⁶³ ACA, Cancelleria, Registre 210, f. 77r. 18 d'agost de 1314.

¹⁶⁴ ACA, Cancelleria, Registre 208, f. 182r.

que la darrera etapa de la construcció del castell aquest hagués estat habitat per la família Cervera que van posseir el lloc al segle XIII.

Pel que fa a la morfologia urbana d'Alòs, el Capbreu de 1390-91 parla del camí a la vila derrocada i de la sèquia del reguer, que ens dóna a entendre l'existència d'una vila primitiva que s'havia abandonat, potser al voltant del Castell, en una zona intermèdia entre aquest i la població on encara es poden observar restes d'edificis.¹⁶⁵

En el moment d'elaborar-se el Capbreu hi havia al terme d'Alòs 36 albergs, és a dir cases d'habitatge familiar. S'esmenten, a més, 23 cases per viure, d'una qualitat inferior a la de l'alberg. Una casa de la vila es volia habilitar per hospital, tot i que ja n'hi havia una altra al carrer que va als horts-que podria ser l'actual carrer dels Magraners-. A l'hospital d'aquesta vila juntament al de Vilanova de Meià la infanta Maria de Portugal va donar com a deixa testamentària 100 sous.¹⁶⁶

Es compten 7 taules que sovint es troben davant la porta de casa de qui en té la propietat; en una ocasió es tracta de botiga i taula. Dues són carnisseries, en una de les quals es diferencia la taula del moltó de la de l'ovella.

La situació de la població, ubicada al damunt d'una muntanya rocosa, entre el barranc del Prat i el riu Segre constitueix en si mateixa un element important de defensa. Els carrers que es citen en el Capbreu els podríem diferenciar per zones. L'actual carrer del castell, indica la via que anava al castell, situat al nord-oest de la població. En la part més elevada, s'hi trobava una torre del castell- citada com la Torre d'Alòs en el Capbreu- que estava situada al capdavant de la carena rocosa al sud del castell i constituïa una mena de baluard del castell. Actualment aquesta zona de la vila està deshabitada.

Un altre grup de carrers donen a la via d'accés a la població per la part oest: el carrer que va als horts, el carrer de la sèquia, la costa del Pont, i el carrer del Pont. Estan a prop d'una de les portes de la població que és a l'oest i era la sortida de la vila cap al pont.

Altres habitatges estan situats al centre de la població: el carrer del Ferrer (Ferreria, en l'actualitat). Per l'extensió que té avui dia i pel seu traçat sinuós sembla que va acabar indicant més aviat un barri. Potser alguns trams de l'actual Ferreria eren altres carrers com ara: el carrer de la Plaça, el carrer del forn, el carrer dels frares, el carrer d'en Brau, àlies del Solà, el carrer del Portell, que designa una entrada a la vila; tots ells citats al Capbreu. També s'indica el mur i el vall de la vila que per la forma de l'orografia podien ser qualsevol dels costats sud o nord de la població.

S'esmenten 3 sotinyes, coberts, cobertat o passador sobre la via: una sobre el carrer d'Arnau Ferrer –avui dia en aquest carrer n'hi ha tres-, l'altra sobre la via del Solà, en aquesta ocasió podria tractar-se del cobert del carrer actualment anomenat dels

¹⁶⁵ Vegeu Annex I.20 i Annex II, 2.20.

¹⁶⁶ ACA, Cancelleria, Varia, 21/6.

Magraners, que encara les persones grans d'Alòs anomenen sotinya. El Solà és una partida de terme a la qual s'hi accedeix pel camí que va al congost de Mu.

La plaça d'Alòs tocava a la via que va a la Nou -que era a la sortida del poble pel nord de la població- per tant seguint aquesta indicació es tracta de la plaça del Limonel o bé d'altra al carrer Nou, a l'altra banda del cobert de la Farreria. L'actual plaça Major no sembla que fos el centre de la vila a l'Edat Mitjana.

Sabem que el riu Segre havia format una illa davant del poble. El pont ja era de pedra el 1374 quan una riuada se n'havia endut una arcada, *quiquidem pons propter impetum aquarum per dictum fluminem confluentium diruitur sit quam iam indiget unam lapideam arcatam*.¹⁶⁷ Per passar-lo s'havia de pagar el pontatge, que en aquell any, el rei va concedir a la vila per tal de poder procedir a la reparació. S'especifica allò que havia de pagar: cada cavaller un diner, cada càrrega també un diner, cada persona a peu, un òbol, igual com es feia en altres llocs de Catalunya.

S'havia construït la peixera, és a dir, el mur de captació d'aigua de la sèquia de l'horta i potser del molí, per això, la vila havia hagut d'expropiar -pres diu el document- un hort a Pere Salses. Del molí s'esmenta que *està tot destruït i per la gran mortalitat haguda no ha molt*; es movia amb l'aigua del riu i tocava el vall, és a dir, era als peus de la població.

En el mapa del Marquesat de Camarasa s'observa la importància del castell amb dues torres i una portalada enmig, que resta allunyat de la població. El nucli urbà es presenta compacte i adaptat al pendent del turó; envoltat per una muralla amb torres i s'assenyala clarament el portal en el carrer del pont. Veiem la torre d'Alòs, a l'oest més alta que les altres del recinte perimetral.

Si s'analitza el plànol urbà es veu que, al voltant de la Torre d'Alòs, hi ha les cases avui dia abandonades.

L'església citada ja en 1040, fou consagrada en 1057 a Sant Feliu l'africà.¹⁶⁸ En el segle XIV es va adornar amb dos retaules, un dedicat a aquest sant, que devia ocupar l'altar major i altre a Sant Pere i la Mare de Déu del Roser. La construcció de l'actual església en el segle XVIII, va elevar-la del nivell del sòl sobre el qual s'ubicava, per això apareix per sobre de les cases que l'envolten. Llavors, des del nucli urbà es va construir un arc que facilitava l'accés a l'església, actualment substituït per una passarel·la contemporània. He considerat que l'església fora del casc urbà pel fet que el desnivell dels carrers adjacents i la disposició de les cases de la part superior del carrer de l'església marquen un recinte murat cap al nord i no cap a l'església

El casc urbà medieval estaria limitat en el s. XIV entre el portal del carrer del Pont i el Portalet pel qual s'accedia al camí de la Nou al nord. El carrer del Pont tenia cases a totes dues bandes del carrer i les de la part nord tocaven a la Roca, com s'indica en el

¹⁶⁷ ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 6r. i 6v.

¹⁶⁸ Retaules policromats de Sant Feliu i Sant Pere. Alòs de Balaguer, la Noguera <www.serradeltmontsec.com/.../retaules-policromats-alos-de-balaguer-la-noguera>

Capbreu. El nucli urbà a la Baixa Edat Mitjana va significar la creació d'uns carrers més o menys ortogonals dins de la construcció del recinte murat que, en la seva extensió màxima, segueix la forma d'esperó que té el turó. El recinte murallat solcat de torres no es devia reblir en època medieval.

Baldomar

La població sembla que té un origen àrab, segons ens indica el topònim Baldomar, encara que no s'han trobat restes ni documentals ni arqueològiques. Els topònims pont de la Mesquita i carrer de la Mesquita poden indicar l'existència d'aquesta construcció religiosa. Actualment l'edifici més antic de la població és l'església romànica de Santa Maria de Baldomar.¹⁶⁹ El terme d'aquest lloc és citat el 1322 en el batlliu d'Alòs en el vistiplau del rei en la venda de la castlania feta per Jaume Calders i la seva esposa Agneta a Berenguer d'Alòs.¹⁷⁰

Al Capbreu que estem estudiant es declaren 6 albergs i 8 cases, una amb estable, una altra amb trull vinader, i també dos patis. En realitat si comptem tots els declarants citats amb immobles fan un total de 22, és a dir, 22 cases. S'esmenten 2 coberts damunt del carrer, que poden correspondre's amb els actuals: el que surt de la Plaça de l'església i el del carrer del Calvari. El primer potser és el citat com a cobert a prop les places i prop de l'església.

Es paguen dues mitges taules, una de les quals és de carnisseria, que és a la plaça de l'Om, topònim que no existeix en l'actualitat, però que podria fer referència a la plaça de la Font. Es cita també la Plaça de Baldomar.

Se sap per la descripció d'un pati que Baldomar tenia vall, que de segur es correspon a l'actual carrer del Ball, erròniament escrit amb 'b'. També s'anomena al carrer que va al Sot (potser el carrer de la Riera). El Sot llinda amb el carrer que va a la Mulla¹⁷¹ (potser la costa de la Segla) en tot cas havia de tocar al riu.

En 1411-1412 en ple interregne després de la mort de Martí I es va refer la muralla. Coneixem el nom de qui va realitzar les obres, Martí Pucurull, que és anomenat *obrer de la força*. Segons la planificació feta s'havien de tirar terra algunes cases i va haver-hi protestes, en les quals va intervenir la ciutat de Lleida com a senyora del Marquesat, per refer el murat amb la menor afectació possible.¹⁷²

Analitzant els elements visuals i les referències documentals en el plànol urbà, es poden establir dues estructures. En primer lloc, al nord de la població, l'església i les cases del voltant, que constitueixen el recinte eclesial clos. A partir d'aquest centre es noten successives ampliacions cap al sud, la primera marcada per la plaça de les Escoles i el portal sobre el carrer del Calvari. La segona que sembla que correspon a la Baixa Edat Mitjana i que s'adiu amb els topònims que es descriuen al Capbreu està

¹⁶⁹ ALBERT ADELL, Joan (1984), "Santa Maria de Baldomar", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 175 i 176.

¹⁷⁰ ACA, Cancelleria, Registre 223, f. 173 r. Tarragona 4 de gener de 1322.

¹⁷¹ *Mulla*, és el lloc on el riu té més fondària, DCVB, 2. mulla.

¹⁷² Llibre de Provisions, vegeu annex III-2, doc. 459. 20 de gener de 1412.

marcada pel carrer del Vall.¹⁷³ En la part sud del carrer de Dalt hi ha dues estructures circulars, avui dia destinades a trull, que poden reforçar el sentit de portal que exerceix el carrer del Vall. Posteriorment la vila aniria desenvolupant-se i ampliant el recinte. La següent etapa la marquen les estructures de la botera i del carrer Noguera.¹⁷⁴

La Nou. L'església romànica de Sant Martí (o Santa Maria) de la Nou, és el vestigi més antic del lloc.¹⁷⁵ El 1391 hi ha tres com a mínim cases: la de Miquel Rossell, la de Bernat Mateu i la de Ramon Baella. No es cita cap carrer sinó que s'esmenten dues vies públiques. En l'actualitat el poble està deshabitat. Les estructures que resten semblen indicar un nucli reduït de població amb cases i corrals que conjuntament amb l'església formaven un clos.¹⁷⁶

La Maçana. L'antic poble, conegut com el *Vilot* estava constituït pel castell¹⁷⁷ i l'església de Santa Maria,¹⁷⁸ ja documentats des del s. XII. Segons el Capbreu, hi ha 4 cases a la vila i una al castell. El fet de citar-se dos corrals, un tancat d'ovelles, indica la importància de la ramaderia de llana. Salvador Menalt, habitant de la Maçana, té taules a la Plaça d'Alòs. Els corrals, que es diu que estan ubicats a l'espluga de la Roca, podrien correspondre a unes construccions que aprofiten les balmes del Puig sobre el qual es va edificar la població en la part sud i que són visibles encara actualment des del camí d'accés al Vilot.

Camarasa

L'urbanisme de Camarasa té dos centres importants; d'una banda el castell que ja existia en el segle XI i que llavors es va fortificar. A aquesta època correspon la torre avançada al recinte d'estil romànic. En la fortificació del castell s'hi ubica l'església romànica de Sant Miquel.¹⁷⁹ Encara es podia observar un conjunt de torres d'aquest recinte en el segle XVII, quan Beaulieu en va fer un dibuix. En l'interior també es pot observar, a la part oest un gran edifici, que també apareix en la documentació; va ser construït pel batlle Pere de Palau en el segle XIII; també és citat en el Capbreu de 1390-1391 com *el Palau al cap del Vilar*.

D'altra banda l'urbanisme d'origen castral va anar davallant en el puig i es va desenvolupar amb autonomia del castell, amb una església pròpia que és la de la Mare

¹⁷³ Vall també pot referir-se al costat est de la població que dona al barranc del riu Boix, perquè el desnivell devia actuar també d'element defensiu.

¹⁷⁴ Vegeu Annex I.22 i Annex II, 2.21.

¹⁷⁵ ALÒS TREPAT, Carme, CARREÑO AGUILAR, Carles i GIRALT BALAGUERÓ, Josep (1984), "Sant Martí (o Santa Maria) de la Nou", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 169.

¹⁷⁶ Vegeu Annex I.21.

¹⁷⁷ GIRALT BALAGUERÓ, Josep i ALÒS TREPAT, Carme (1984), "Castell de la Maçana (o de la Figuereta)", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 338 i 339.

¹⁷⁸ GIRALT BALAGUERÓ, Josep i ALÒS TREPAT, Carme (1984), "Santa Maria de la Maçana (o de la Figuereta)", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 339 i 340.

¹⁷⁹ GIRALT BALAGUERÓ, Josep (1984), "El castell de Camarasa", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 311-313. GIRALT BALAGUERÓ, Josep (1984), "Sant Miquel de Camarasa", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 313-321.

de Déu del Pla documentada des del segle XIII. Va ser enderrocada per construir l'actual església parroquial consagrada en 1737. Al seu voltant hi havia el fossar que va ser netejat els anys 70 del segle XX per obrir un carrer i edificar l'actual rectoria.

Les torretes que encara queden o sabem que existien i van ser enderrocades en el segle XX marquen l'alçària de la muralla i els llocs de tancament. Per l'est de la vila hi havia un vall que servia de defensa i que ha donat nom al carrer construït al seu damunt.¹⁸⁰

Com a elements urbanístics que apareixen en el Capbreu hem de citar la Plaça com a centre de la vida econòmica. Les reunions del Consell en el segle XIII tenien lloc en el fossar i en el XV en l'església de Santa Maria del Pla.¹⁸¹ El 1456 es reunia a la carnisseria de la vila¹⁸² i en el s. XVI a la casa del comú, que era davant el portal de la carnisseria.¹⁸³ Entre els molins, un, el molí de l'oli, era al raval de la vila dins l'abadia. Però es parla d'altres molins inferiors, els molins del Garí, que sens dubte, eren a la vora del riu, moguts amb l'aigua del Segre, desviada per una peixera que iniciava un canal que també alimentava una roda, que elevava l'aigua per al regadiu de l'horta.¹⁸⁴

En el dibuix del mapa del Marquesat de Camarasa es ressalta la importància del pont i dins de la vila els dos centres que hem citat: el castell al cim del turó o el poble en l'altre recinte amb muralla, torres i un portal important.

Llorenç

El castell de *Lurinis*, documentat en època andalusina,¹⁸⁵ es va refer després de la conquesta comtal; a la seva vora s'hi va construir l'esglésiola de la Mare de Déu del castell.¹⁸⁶ Segons el mapa del Marquesat era allí on residia la població. De fet els fogatges donen per al lloc poca població, 2 focs en 1497.

De totes maneres, el fet que en el Capbreu s'indiquen zones de conreu prop del riu ens fa pensar en l'existència d'un possible nucli urbà en la zona de l'actual poble. Observant el plànol urbà actual es nota clarament una centralitat en l'església; es

¹⁸⁰ Vegeu Annex I.26 i Annex II, 2.24.

¹⁸¹ ADM, L-8/33.

¹⁸² ADM, L-8/39.

¹⁸³ CANTARELL BARELLA, Elena (juny 2013), *La vida en un poble de la Catalunya interior segles XIV-XVI*. Localització, recuperació, organització i explotació dels fons documentals de Cubells. <<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/46683>>, pàg. 152.

¹⁸⁴ DOMINGO RÚBIES, Dolors (2014), "Història de l'horta de Camarasa", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, núm. 28, pàg. 105-144.

¹⁸⁵ ALBERT ADELL, Joan (1984), "Castell de Llorenç", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 322-324. ALÒS, Carme, CARREÑO, Carles i GIRALT, Josep (1984), "Mare de Déu del Castell de Llorenç", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 324 i 325.

¹⁸⁶ ALÒS, Carme, CARREÑO, Carles i GIRALT, Josep (1984), "Mare de Déu del Castell de Llorenç", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 324 i 325.

tractaria d'una vila closa de la qual encara resta un carrer i el portal de la vila a la cara est.¹⁸⁷

Montgai

El castell ha deixat rastre en la toponímia i una torre el basament de la qual sembla d'època andalusina. La part de l'est i el nord de la torre constitueixen, per la seva estructura, el vall de la vila que la defensava pel cantó del riu Sió.¹⁸⁸

L'església de Santa Maria de l'Assumpta del s. XVIII va edificar-se sobre una altra d'anterior que sens dubte, era el centre de l'urbanisme de Montgai. Un primer recinte altmedieval el constituïrien els carrers al voltant de l'església, avui carrerons ocults, com els de l'Església i de cal Solé. A la Baixa Edat Mitjana, el recinte que no va arribar a ser murat, estava format per les mateixes cases que constituïen una vila closa. L'aparició entre la toponímia del portal del Sitjar i l'existència de l'actual plaça del mateix nom amb restes de sitges ens fa pensar que a l'Edat Mitjana la població devia arribar fins a aquest indret. En el mapa del Marquesat de Camarasa apareix la vila closa, amb un portal i al centre de la vila hi destaca el campanar de l'església.¹⁸⁹

Cubells

Si hi ha una característica de l'urbanisme de Cubells medieval, és la confluència de tres esglésies, dues d'estil romànic, la de Santa Maria, molt estudiada principalment per la magnífica portalada de l'estil de l'escola de Lleida,¹⁹⁰ i l'església de Sant Miquel, mig enderrocada, i una església gòtica que encara avui està en ús, la de Sant Pere.

La interpretació que s'ha de donar és que l'església de Santa Maria és la del castell de Cubells, el qual sens dubte era a la part més elevada de la població, tal com ha conservat la toponímia i també el dibuix del Mapa del Marquesat de Camarasa. Encara avui s'observa el caràcter massís de defensa que té la part superior de la vila. La importància del castell en el segle XI, l'infeudat a Arnau Mir de Tost, va ser deguda a la seva situació en la frontera. L'embelliment en el segle XIII de la façana potser es va produir amb la creació de la batllia reial de Camarasa, Cubells i Montgai.

L'església de Sant Miquel, de petites dimensions, podia correspondre a un temple edificat sobre alguna altra construcció que es va cristianitzar. L'esglesiola té com patró una advocació usual durant la conquesta comtal. Sembla tenir al seu voltant carrers que formen un barri. Després de la construcció de Sant Pere va restar com a capella que s'obria per la celebració del culte al sant.

Al s. XI-XII la vila es va desenvolupar al voltant del castell, per tant l'origen de Cubells és castral. La vila, però, es va desenvolupar al voltant de Sant Miquel, com es dedueix

¹⁸⁷ Vegeu Annex I.28 i Annex II, 2.26.

¹⁸⁸ Vegeu Annex II, 2.27.

¹⁸⁹ DOMINGO RÚBIES, Dolors (2014), *Una frontera interior. Montgai o Butsènit a l'Edat Mitjana*, El comtat d'Urgell, núm. 12, UdL, Lleida, pàg. 171-177.

¹⁹⁰ PEIG I GINEBREDÀ, Concepció (1984), "Santa Maria del castell de Cubells", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 347-360.

de l'estructura urbana al voltant d'aquesta església, amb dos carrers i una porta cap a l'oest.

A la Baixa Edat Mitjana, a Cubells s'hi edifica un altre temple, el de Sant Pere en un lloc central del turó, entre els àmbits castral i vilatà. L'església de Sant Pere és el gran emblema de la vila de la mateixa manera que la de Santa Maria ho serà del castell.

En el segle XIV es va projectar un gran recinte murat del qual queden vestigis i que ha donat nom al carrer de la muralla; era prou ampli per servir de protecció a una població creixent fins al s. XVIII. Segons explica Zamora en la seva època s'estava edificant una plaça fora muralles -la de la Castella- on s'estaven construint edificis.¹⁹¹ La muralla perimetral devia estar solcada de torres de les quals no queden restes. Creiem que la construcció de la muralla va obligar a mutilar el temple de Sant Miquel, que va restar com una capella.

Al principi del s. XV el *Llibre de Provisions* ens informa que la fortalesa de Cubells es componia del castell, una muralla interior -la del castell- i una altra d'exterior -la de la vila-; tenia, a més, algun passadís secret del castell.¹⁹² En aquesta època les reunions del Consell de la vila tenien lloc a la casa de l'onze, el magatzem on es recollien els fruits d'aquesta renda que es recollia per pagar els creditors; mentre que els paers i els prohoms es reunien a l'església de Sant Pere.¹⁹³

Pel que fa a l'urbanisme de la vila, està condicionat per la morfologia de l'estructura del puig sobre el qual es va edificar Cubells i està constituït per carrers estrets i costeruts.¹⁹⁴

Es cita en el Capbreu la Plaça, que l'indava amb un camí. No se sap si es podria tractar de la plaça Major, que toca al carrer de Sols de vila, el qual de segur servia per sortir de la població. També s'esmenta el forn vell, que no he pogut ubicar, però que indica que hi havia altre forn. Es parla d'un arc sobre el carrer i d'un altre que encara s'havia de construir. El Capbreu de Cubells no és gaire explícit perquè sembla ser que només anomena béns, que havien variat de propietari per heretatge o compra respecte a altre Capbreu anterior. És per això que només es poden ressenyar 6 cases, quan el poble en tenia moltes més. És interessant assenyalar que s'esmenten 4 patis, cosa que indica zones per edificar. La ferreria era un obrador important en la població el 1419 era propietat del Guillem de Meià, prevere de Meià, i la va vendre en aquesta data a Jaume de Peramola juntament amb dues sitges.¹⁹⁵

¹⁹¹ Entre octubre de 1788 i gener de 1789, Francisco Zamora va passar per la vall de la Noguera Pallaresa i la Noguera. Cubells és una de les poblacions que va visitar i, entre altres aporta aquesta notícia. Biblioteca Nacional de España, *Diario de los viajes hechos en Cataluña por Francisco Zamora*, [1787], manuscrit 18409, Tom I, pàg. 184v.

¹⁹² Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 403. 29 de juliol de 1410.

¹⁹³ CANTARELL BARELLA, Elena (juny 2013), *La vida en un poble de la Catalunya interior segles XIV-XVI*. Localització, recuperació, organització i explotació dels fons documentals de Cubells. <<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/46683>>, pàg. 152.

¹⁹⁴ Vegeu Annex I, 1.27 i Annex II, 2.25.

¹⁹⁵ ADM, L-8/27.

Torre de Bondia. Les poques informacions aportades en el Capbreu que parlen del lloc com a partida de terme, només ens permeten recordar que el Fogatjament del 1358 figurava amb 26 focs, en un dels quals el cap de casa era un nen. Era propietat de l'orde de l'Hospital de Jerusalem, però el 1391 ja era una partida de terme de Cubells i quadra de Cubells. També es parla de la Parròquia de la Torre de Bondia a tocar de la qual hi ha dues cases; només hi consten 5 declarants, dos dels quals són vídues.

Torre de Fluvià apareix en el Fogatjament del 1378 amb 6 focs o cases. Per tant es tracta d'un llogaret petit. No es cita en el Capbreu i cal fer una aproximació a l'urbanisme medieval a través de l'actual plànol urbà. Aquest plànol ens indica que la Torre era una vila closa amb un carrer central, el de l'església de Sant Salvador. Del conjunt també en forma part la torre que dona nom a la població, que es troba en el carrer Major.¹⁹⁶

El poblat de **Pugirs** s'ubicava sobre un tossal molt modificat per les trinxeres que s'hi van establir durant la guerra civil del segle XX. Encara es poden apreciar restes dels murs del castell a la part de ponent i a llevant restes de l'església de Sant Bartomeu.¹⁹⁷ El 1419 va haver-hi una concòrdia de la vila de Cubells amb Saureta esposa de Dalmau Cafirreria sobre les pastures, la pesca i la llenya en el terme de Pugirs per la qual es concedia a la vila de Cubells poder gaudir -ne.¹⁹⁸

En el dibuix del Mapa de la Terra del Marquesat es destaca una església i se'ns indica que en el segle XVI ja estava despoblat. En el Capbreu encara es parla de camí i terme de Pugirs, topònim que segurament prové dels dos petits puigs o promontoris on estava ubicat el llogaret.

Flix. El llogaret que es cita en la documentació del s. XIV rep el nom de la paraula llatina *flexu* o revolt, en aquest cas del riu Sió, en el qual s'ubica. Per la seva situació era, sens dubte, una quadra del municipi de Cubells. Amb el temps ha esdevingut una zona independent, tant de Cubells com de la Sentiu, i ara forma part de l'ajuntament de Balaguer.

Santa Linya.

El Castell al sud de la vila no sembla ser un element important en el conjunt urbà. En la població hi ha dues esglésies romàniques, la de Santa Maria i la de Sant Salvador,¹⁹⁹ situades respectivament en els extrems sud i nord del turó on s'ubica Santa Linya.

El nucli original de població va créixer al costat de Santa Maria i arribaria en el s. XIV fins al carrer Nou. El poble potser ja després del s. XV va desenvolupar-se entorn del carrer Major. L'església de Sant Salvador, posterior arquitectònicament a la de Santa

¹⁹⁶ Vegeu Annex I.25 i Annex II, 2.29.

¹⁹⁷ ALÒS TREPAT, Carme i GIRALT BALAGUERÓ, Josep (1984), "Vilatge abandonat de Pugirs", Catalunya romànica, vol. XVI, la Noguera. Barcelona, pàg. 361.

¹⁹⁸ ADM, L-8/9. 28 de maig de 1419.

¹⁹⁹ PEIG GINABREDA, Concepció (1984), "Santa Maria de Santa Linya", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 213 i 214. PEIG GINABREDA, Concepció (1984), "Sant Salvador", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 214.

Maria, no està documentada i sembla ser una segona parròquia per a la vila perquè no es pot apreciar cap estructura urbana evident al voltant d'aquesta església. L'advocació a Sant Salvador és usual en les esglésies reutilitzades o construïdes en el s. XI, per tant potser una cristianització d'algun tipus de culte anterior.

Al Capbreu del 1390-91 s'anomenen 40 famílies. No totes viuen en la població sinó que el poblament està dispersat pel terme. En el mateix document es comptabilitzen 13 albergs. Un d'ells havia estat d'Antoni Estruc, que pel cognom podria ser jueu. Un altre es troba a prop de l'església i a tocar del fossar (part del vall). També es citen 15 cases entre la vila i el terme, i un pati al Verger, que segur que es troba dins el recinte de la vila, que no està reblert encara.

Les cases i l'elevació del terreny sobre el qual es va edificar Santa Linya constitueixen part de la seva defensa, que va ser reforçada amb la construcció d'un vall -carrer del Vall-.²⁰⁰

El nom dels carrers actuals indiquen on es situaven els portals de la vila closa: el Portal i Portalet. Pel primer hi passava la via que va a les Avellanes i anava a l'església. Pel Capbreu de 1390-1391 se sap que sobre el portal, s'hi va construir la torre de la vila. Segurament una de les que tenia la població i que es poden observar en el mapa del Marquesat de Camarasa del s. XVI.²⁰¹

En aquest document hi ha dibuixat a prop d'aquesta vila el pont que travessava la Noguera Pallaresa i que permetia la comunicació amb Fontllonga, així com la via que passava a prop del riu de sud a nord o de Lleida cap al Pallars. Al costat del riu, el casal del molí.

Privà

Al Capbreu es reivindica el privilegi de la vila atorgat el 1298 per Pere de Palau, que era batlle de Camarasa i senyor de Privà, juntament amb la seva esposa de no haver de pagar el morabatí. En el s. XIV el lloc va ser donat per la reina Elionor al seu fill l'infant Ferran. Pel que fa a notícies sobre l'urbanisme es citen en aquesta població 1 alberg i 9 cases, tres de les quals tenen a veure amb construccions sobre la via, una sobre el carrer, l'altra s'anomena sotinya, i de la tercera es diu que es trobava sobre el pont d'entrada a Privà. Només s'anomena un carrer i, entre els edificis, es cita un forn de coure pa que té en monopoli el senyor i ningú no pot usar sense el seu consentiment; també coneixem que hi havia un molí amb l'entrada de terra. Entre els indrets és curiós la cita del *desanador* de la vila, lloc on es devien sanar o castrar els animals i al qual s'havien de portar bovins i ovins si es mataven.

En el s. XVI Privà ja estava despoblat, segons apareix al Mapa del Marquesat de Camarasa i com Santa Linya era llavors propietat de l'abat de Santa Maria de Bellpuig. Els elements més significatiu de l'urbanisme de Privà que ha arribat fins a l'actualitat

²⁰⁰ Vegeu Annex I.29 i Annex II, 2.30.

²⁰¹ Vegeu Annex I.1 i Annex II, 2.2 i 2.3.

són el castell i l'església romànica de Santa Margarida, però es fa difícil rastrejar-ne l'urbanisme.

He deixat pel final les viles i llocs de Llimiana pel fet que els Llibres d'estimes d'aquesta població ens donen més informació que no pas el Capbreu.

Llimiana

La població va créixer al voltant del castell, encara que després es va desenvolupar fora del nucli castral.²⁰² Si observem el dibuix de Llimiana en el s. XIV- XV del *Llibre d'Estimes* 91,²⁰³ ens adonem que l'autor va triar representar la població des de l'est i va ressaltar clarament la formació rocosa compacta sobre la qual es va bastir la població. L'església ocupa la part central i se'n destaca el campanar d'espada amb dues campanes. S'hi presenten dos edificis, un a cada banda de l'església, el de la dreta és una torre circular amb merlets, el de l'esquerra sembla un gran edifici destinat a habitatge al centre del qual emergeix una torre circular més petita que l'anterior. Aquesta darrera construcció sembla que estigui a l'extrem de la població. Al fons, una muralla amb merlets s'adapta a la morfologia del terreny. El conjunt emmurallat té una gran semblança a la Llimiana dibuixada aquí.

Per les dades del Llibre d'Estimes de finals del s. XIV i començament del XV, se sap que Llimiana estava envoltada per un mur o muralla, que embolcallava els dos barris que té la vila: el Molar i el Solà.

El primer, amb una mica més de 20 cases (19 albergs, i 2 cases), és una zona rocosa, com indica el seu nom. Alguns dels habitatges afronten amb el mur, és a dir, la muralla; altres són en un carrer *damunt lo vall*, cosa que indica el desnivell defensiu. En el mur de la zona del Molar hi havia com a mínim una torre que estava habitada en aquesta època, potser la que veiem en el dibuix del Llibre d'Estimes. Es citen en aquest barri *les carreres* o carrers i *la roca sobirana*, o part més elevada de l'aflorament rocós; també la Plaça de Llimiana. El Molar va ser la primera zona poblada al peu del castell. Es cita el portal del castell, que segur que tancava el recinte cap a aquest element. Aquest barri arribava fins a l'església i la Plaça; de fet, es citen cases tocant el cementiri. En aquest barri no tot eren habitatges, també s'hi esmenten hortalis i moreres. En aquesta zona es van edificar les cases més destacades de la població, com la de Caterina de Perves,²⁰⁴ Jaume Bons, Salvador de Capdevila, Bernat de Rúbies i Berenguer del Vilar.

L'altra zona és el Solà, que sens dubte rep el nom pel fet de trobar-se a la solana del turó sobre el qual es va edificar Llimiana. Aquí hi ha una altra vintena de cases -17 que són habitatges- i unes altres determinades com "cases"; algunes tenen corral i hort - cosa que indica que és la zona de creixement- i que afronten amb les *carreres*, el mur i la via. En aquesta zona s'hi troba un molí d'oli i la font Solà, a més d'un obrador i

²⁰² BOLÓS MASCLANS, Jordi (2004), *Els orígens medievals del paisatge català. L'arqueologia del paisatge com a font per a conèixer la història de Catalunya*. IEC, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pàg. 174.

²⁰³ AMLI, núm. 91, llibre d'estimes, foto 140.

²⁰⁴ Que llindava amb Sant Joan, que podia ser una capella.

també l'escrivania. Alguns vilatans tenen també aquí cases significatives, com les de Bernat Codó, Pere Amargós, Pere Tartareu i Bernat Satorre.

Seguint la informació del Llibre d'Estimes s'ha marcat en el plànol urbà els dos barris. El Molar que acaba a l'església, és d'àmbit castral com bé indica el carrer central d'aquest espai que es dirigia al castell, del qual no n'ha restat vestigi. L'església romànica tenia al voltant el cementiri, avui convertit en plaça.

El barri del Solà en la zona sud de la vila, es va desenvolupar a l'altra banda de l'església. El carrer del Solà que li va donar nom encara existeix actualment. És la zona de creixement urbà a la Baixa Edat Mitjana. En contraposició a l'estructura lineal del Molar, aquí l'urbanisme indica un creixement en espiral, potser per anar creant una estructura de vila closa. El carrer de les Esportelles ens assenyalava una entrada a la vila per aquesta banda.

Es desconeix on s'ubicava el terrat de la Roqueta de la Vall -potser per la referència a la roca en l'àmbit del Molar- era l'indret on es reunia el Consell General de la vila de Llimiana per tal de decidir qüestions tan importants com iniciar el recompte de les estimes el 1454²⁰⁵ i el 1470.²⁰⁶ El 1490 es van reunir en *lo forn de la dita vila*²⁰⁷

Castelló Sobirà

Aquesta població pràcticament abandonada des del s. XV, la coneixem gràcies a les campanyes arqueològiques que des del 1978 va dirigir Manuel Riu i des del 1982 al 1985 Iñaki Padilla. El primer va fer un extens resum de les troballes en el capítol de la Catalunya romànica.²⁰⁸

El conjunt estava format per un Castell en el nord-est amb un recinte castral format per una torre cilíndrica i una muralla d'uns 1.000 m². Als peus d'aquesta estructura es va desenvolupar el poblat de forma aproximadament rectangular de 110 per 80 metres,²⁰⁹ que també tenia una muralla construïda més grollerament que la del castell, amb tres portals.²¹⁰

L'edifici més important l'església de Santa Maria,²¹¹ que es troba a la part baixa de la població, té una sola nau i un absis semicircular. Els carrers sinuosos i irregulars i les illes es componen de 3 o 4 cases, les quals tenen una, dues o tres habitacions.

²⁰⁵ AMLI, núm. 86, pàg. 1.

²⁰⁶ AMLI, núm. 89, pàg. 1.

²⁰⁷ AMLI, núm. 88, pàg. 1.

²⁰⁸ RIU I RIU, Manuel, (1993), "Castelló Sobirà de Sant Miquel de la Vall", El Pallars Jussà, Catalunya romànica, vol. XV, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 33-39.

²⁰⁹ Vegeu Annex I, 1.2.

²¹⁰ PADILLA, José Ignacio (1985), "Últimas intervencions en el despoblado de Sant Miquel de la Vall", El Pallars Jussà. Catalunya romànica, vol. XV, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 78.

²¹¹ RIU I RIU, Manuel, (1993), "Santa Maria del Castelló Sobirà", El Pallars Jussà, Catalunya romànica, vol. XV, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 339 i 340.

Podem complementar la informació arqueològica amb la que ens donen els Llibres d'Estimes de Llimiana. El Llibre 91, que datem del s. XIV a començament del XV, ens indica que a Castelló Sobirà hi consten 9 albergs, 1 casal i casa, per tant Castelló Sobirà tenia com a mínim 10 cases, però quan es va confeccionar el llibre del 1454, només restaven només dues famílies amb casa a Castelló Sobirà; el 1470 no n'hi residia cap.

No tenim cap dibuix del lloc en el *Llibre d'Estimes 91* perquè aquest document no ens ha arribat complet i comença amb la relació de persones de Castelló Sobirà, però hi manquen els primers fulls. L'autor del llibre posava a l'inici de cada població un dibuix que feia més fàcil identificar-ne les estimes, però la de Castelló Sobirà s'ha perdut.

Quadre 1. CASES DE CASTELLÓ SOBIRÀ I VALORACIÓ SEGONS EL LLIBRE D'ESTIMES 91

[Anrica] cases deçà la carrera, afronte en la Plaça, na Segura i Ramon Celdua.	
Guillem Ales l'alberg on stà, afronte Guillem Huguet i Guillem Farrer Era y payller, fou de Bernat d'Ortoneda o Puyal, afronta lo vall e n'Anricua	12 d.
Berenguer de Serrabona alberg on stave, afronta Bernat Çabater i Ramon Ales	6 s. 8 d.
Bernat Çabater (Arnau Çabater) L'alberch on stà, ab l truyll que ha en ço de Periquet Ferrer, afronta Guillem de Segú e Guillem Huguet e lo Pla de Santa Eulàlia	106 s. 8 d.
Johan Codó alberch on stà, afronte Bernat Çabater e Guillamona Anriqua	26s. 8 d.
Bernat Puyal d'Ortoneda l alberch a Capdevila, afronte les carreres	3 s.
Pere Çabater i Pere Çabater menor de dies l casal i casa, afronte Bernat Sunyer e la carrera pública	12 d.
Elisen de Guillem Codó Alberch on stà, afronte Ramon Celdua, Pere Çabater	33 s. 4 d.
Ramon Celdua L'alberch afronte Pere d'Abeylla i n'Anriqua	30 s.
Bernat Farrer L'alberg on stà afronte Arnau Codó i Bernat d'Ortoneda	12 d.
Ramon Bonioll L'alberg fo de Pere Rabiús, afronte na Alegreta e lo capela	3 s.

Per la relació de béns d'aquest llibre 91 es pot fer una aproximació als habitants però també a l'urbanisme de Castelló Sobirà, com evidencia la transcripció en el quadre 1.

En primer lloc, podem dir que les cases eren molt diferents, com ho demostra la seva diferent valoració pecuniària, que va des d'1 a 6 sous (6 cases), al voltant de 30 sous (3 cases) i més de 100 sous (una casa), la dels Çabater que va ser la família que més temps va habitar el lloc. Les desigualtats corresponen a cases d'una habitació (fins a 6 sous), de dues (30 sous) o de tres que van apareixen en les excavacions arqueològiques.

La part més septentrional de la població s'anomena Capdevila; és la zona que va créixer al costat sud del castell: allí hi vivien, en el tombant de segle XIV i XV, les famílies d'Arnau Codó, Bernat Farrer i Bernat Puyal àlies d'Ortoneda, la casa del qual feia cantonada i donava a dos carrers. Al voltant de la Plaça, que era al nord de l'església de Santa Maria,²¹² hi vivien: na Segura, Anrica, Ramon Celdua, Pere d'Abella, Pere Çabater i Bernat Sunyer. L'alberg de Pere Çabater tocava al vall; el fossat, tenia com a mínim 6 m d'amplada per tres de profunditat en tot el cantó oriental.

El 1454 (Llibre 92), dels 3 propietaris que consten -Jaume Çabater, Ramon Ales i Bernat Rocha-, només dos tenen casa a Castelló Sobirà. El 1470 (llibre 94) els declarants de terres -Jaume Sabater (encara que els seus béns els té en Bernat Bonifacis) i Miquel Morató-, no hi viuen perquè no consta cap casa habitada a Castelló Sobirà.

Quadre 2- CASES DE CASTELLÓ SOBIRÀ EL 1454 I ESTIMACIÓ

Jachme Çabater

En Jaume Çabater ha un casal a Casteylló Sobirà, afronta ab lo vall e ab la carrera; stimat III s.

Ramon Ales

En Ramon ha hun alberg o casal a Casteylló Sobirà, afronta ab en Guillem Uguet; stimat III s.

En conjunt les informacions dels llibres d'estimes ens ratifiquen la davallada demogràfica de finals del s. XIV, apareixen com a mínim 10 famílies vivint a Castelló Sobirà; a mitjans del s. XV només dues i el 1470 ja no n'hi ha cap.²¹³ Segons Riu i Padilla, el despoblament s'hauria produït després de les crisis del s. XIV i per la devastació causada per la incursió del comte de Foix.

²¹² RIU I RIU, Manuel (1999), "Excavaciones en el Castelló Sobirà de Sant Miquel de la Vall", *Carlos Alberto Ferreira de Almeida*, vol. II, Faculdade de Letras da Universidade do Porto. Porto, pàg. 277.

²¹³ Es coneix com estopa els fils bastos de cànem i lli, que sovint s'usaven per tapar forats en la fusta.

L'edifici més important, segons la valoració del Capbreu, era l'alberg de Bernat Çabater, que tenia trull i llindava amb les cases de Guillem Farrer, Guillem Segú i Guillem Huguet. Prop hi havia les cases de Berenguer de Serrabona, Joan Codó. Segurament la casa de Bernat Çabater esdevindria la de Jaume Çabater i de Joan Çabater.

Tocant a la casa del capellà -seria premonitori que es tractés de *la casa rectoral*, excava da per Riu-,²¹⁴ hi tenia una caseta Ramon Barnioll, que tocava a la de n'Alegreta.

Quadre 3- MOBLE DE LES CASES DE CASTELLÓ SOBIRÀ EL 1454

Johan Çabater	
En Johan Çabater jura e dix que ha en fre Casteylló e a Sent Cristòfol moble	146s.
Item dix que ha oveylles o cabres e dos crestons que munten al for taxat	94 s.
Item dix que ha en lo celler 1 veyxell de tinguda 2 muyts e ab lo bacó, fonc stimat	44 s.
Item dix que ha 4 muyts e mig de vi, que munten al for taxat	67 s.
Item dix que ha farina, que munta al for taxat	32 s.
Item dix que ha 1 mula, estimada	158 s.
Item dix que ha 5 cafiçs e mig de cabeça de safrà, que monten	60 s.
Item dix que ha 3 quintars e mig de oli novell, que munten al for taxat	45 s.
Item dix que ha enfre deutes e diners	180 s.
Suma lo moble de·n Johan Çabater	646 s. 6
d.	
Suma siti e moble terceyat	19 ll. 12 s. 6 d.
Ramon Ales	
En Ramon Ales jura e dix que ha en la casa del foch, cremaylles, e 1 colga de lana e altres ostilles, tot ensemps fonc stimat	36 s.
Item dix en lo celler dix que ha vi e veyxells vi tinents, que munta al for taxat	89 s.
6d.	
Item dix que ha 4 cafiçs de cabeça de safrà, que munten	36 s.
Item dix que ha 5 straylles, stimat	37s.
6d.	
Item dix que ha en la casa del foc que stà en vila cremaylles, taules, vancs., olles de coure, caldés, bacins, una colga ab sa roba, tot en suma stimat	89 s.
Item dix que ha en lo menjador, olles de coure, bacins, caldes, fil de cànem e de stopa, dos arquibancs e altres ostilles, stimat tot en suma	131 s.
Item ha en lo celler vi e veyxells vi tinents, que munta al for taxat	219 s.
Item dix que ha en la entrada de casa e celler, fusta veylla, que fonc estimada	49 s.
Item diu que ha 6 quintars e mig d'oli novell, que munta al for taxat	96 s.
Item dix que ha 1 mula jove que fonc estimada	160 s.
Item dix que ha algunes robes o ostilles, que foren stimades	28 s.
Item dix que ha enfre deutes e diners	190s.
Suma lo moble de·n Ramon Ales	1.215 s.
Suma siti e moble terceyat	41 ll. 2 s.

²¹⁴ RIU I RIU, Manuel (1993), "Castelló Sobirà de Sant Miquel de la Vall", El Pallars Jussà, Catalunya romànica, vol. XV, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 337.

Es descriuen objectes quotidians per a dues cases del foc, una de les quals era a la vila; en totes dues hi ha cremalls per poder posar les olles al foc.²¹⁵ Els productes que Per aproximar-nos més a la vida quotidiana podem analitzar el *Llibre d'Estimes* 86, d'abril del 1454, que conté relació dels béns mobles que es trobaven a les cases dels dos declarants que es relacionen: Joan Sabater i Ramon Ales. És interessant fixar-nos en la descripció perquè ens relata què hi havia en aquelles cases que coneixem pel registre arqueològic. Les anotem en el quadre 3.

Els Çabater tenien ovelles, cabres, crestons²¹⁶ i una mula jove com animal per treballar el camp. La casa tenia celler on hi havia vi i porc salat. S'emmagatzemaven a l'habitatge farina, oli, 5 cafiços de cabeces de safrà, un producte que apareix en molts registres de les poblacions del municipi de Llimiana. Els Çabater guardaven diners a casa, els quals, de tots els béns són l'estima de més quantia. No es detallen, però, els mobles de l'habitatge, es reflecteixen en canvi en la declaració de Ramon Ales, que globalment està estimada en gairebé el doble que la dels Çabater.

Ramon Ales tenia emmagatzemats a les cases eren: vi i recipients de contenir vi; en el celler també hi havia restes de tines que no servien pel seu ús, que es descriuen com a fusta vella. Entre els productes agraris es compten 4 cafiços de cabeça de safrà, 6,5 quintars d'oli i fil de cànem. Entre la roba, una colga²¹⁷ de llana i una altra que es descriu feta de roba, 5 estralls²¹⁸ i altres teles que no s'especifiquen.

Entre els mobles hi havia taules, bancs, arquibancs.²¹⁹ Entre les eines per cuinar es citen olles de coure, bacins, calders i altres *ostilles* -utensilis o atuells. En l'estima es valoraven els materials metàl·lics i en canvi no consten els elaborats de ceràmica o altres. Per ordre d'importància el que és valora més és el vi, després els diners, i a continuació la mula jove.

Amb les informacions de les excavacions realitzades i les que ens proporcionen els llibres d'estimes he confeccionat el plànol de Castelló Sobirà. He distingit el recinte castral constituït pel castell i el triangle que formen les bestorres i del recinte de la vila també murat. Com a elements importants s'ha d'assenyalar l'església de Santa Maria, i la Plaça al nord de l'església. La zona de Capdevila correspon, sens dubte, al sector excavat sota el castell. Una de les portes s'anomena de *Spana* que llindava amb el vall. Sembla que es tracta de la porta sud que era l'encarada cap al-Andalus en el s. XI, anomenada Hispania en la documentació comtal.

Castelló Jussà

També anomenat Castelló *Johan*, era un altre dels castells que defensaven Llimiana. Ubicat a la Vall, era el de la part inferior, segons la seva denominació. En el *Llibre*

²¹⁵ Els *cremallles* són un conjunt d'anelles amples unides en cadena, que es penjaven damunt la llar. A la part inferior porten un o més ganxos on s'hi penjava l'ansa de la caldera o de les olles que s'havien de posar a escalfar al foc. DCVB, cremalls.

²¹⁶ El *crestó* és un boc, un boc castrat o un cabrit. DCVB, crestó.

²¹⁷ La *colga* era un jaç que servia de llit per una o més persones. DCVB, colga.

²¹⁸ Els *estralls* eren cobertors de llit. DCVB, estrall.

²¹⁹ Els *arquibancs* són bancs amb una caixa al seient que serveix per emmagatzemar.

d'Estimes 91 de finals del s. XIV, hi consten 17 famílies, de les quals n'hi ha dues que no hi tenen casa, un és l'abat de Sant Privat.²²⁰ Com a indrets significatius de l'urbanisme de la població es citen: el castell, avui no visible, però que devia existir al nord de la població, a prop seu hi ha l'alberg dels Huguet que després va ser de la vila. Algunes cases que toquen a la Roca del Castell de Castelló, són les d'Antoni Codó, Guillem Forner i Arnau Huguet. Es cita *lo Vall* amb el qual afronten els albergs de na Dolciqua, Bartomeu Borraç i Bernat Ferrer i també els de Ramon de Conques i Bernat Palau. El forn és un altre element de referència, hi llinda un casal de Domingo del Puy; també Ramon de la Riba té un call que toca al forn. S'esmenta el portal de la vila, on tenia la casa Bartomeu Bonet i a prop d'aquest hi havia les de Guillem Granell e Arnau Huguet. Hi ha cases que limiten amb el carrer públic, *la carrera pública*, com les d'Arnau Dreta, Arnau Farrer, Bartomeu Borràs, Bernat Palau i per dos cantons les de Antoni Codó, Bernat Giter, Antoni del Clergue i Guillem Granell; Bernat Gisser, Arnau Huguet i Ramon de Conques.²²¹

De les dades es dedueix que es tracta d'una població castral que es crea al costat del castell però a mig camí de l'església de Sant Miquel, la qual finalment ha donat nom a la població, encara que restava fora del recinte urbà. Si s'observa l'actual estructura urbana és difícil poder establir on eren els carrers de què parla el Capbreu perquè la zona propera a la Roca, que ha de ser el nucli de poblament inicial, ha estat molt modificada. Jordi Boix opina que la identificació amb l'actual Sant Miquel de la Vall no es del tot exacta perquè la documentació de principi del s. XIV l'emplaça entre el Montsec i Sant Cristòfol.²²²

En el *Llibre d'Estimes 91*, al dibuix que representa Castelló Jussà, el castell representat més aviat sembla una torre, està a prop de la població i unit a ella. La fortificació de la vila deixava una mica encongit el castell que sembla veritablement un castelló petit. La població, molt compacta, té una porta d'entrada, de segur el portal de la vila de què parlen els documents dels Llibres d'Estimes.

Castellet

En el registre del Llibre d'Estimes 91 es parla de castellets, el més important dels quals era el Castellet, que en el dibuix es presenta com una torre fortificada, amb una base ampla i merlets en la coronació. En la descripció de les Estimes apareix en aquest Castellet el capmàs de Guillem Alegret amb corrals, casals i forn, els edificis del qual s'ubiquen dins el lloc de Castellet. En el segle XV, concretament el 1454 (llibre 86) s'indica més població i hi consten Mateu Alegret, Bartomeu Bonifacis, Ramon Riba,

²²⁰ Sant Privat com a monestir del Castelló Jussà, encara estava habitat al final del s. XIV. No es troba ressenyat als llibres del s. XV. Boix considera que es va crear sota l'impuls del moviment colonitzador i les darreres notícies eren de 1247, però la documentació del Llibre d'Estimes 91 demostra que encara en restaven vestigis a finals del s. XIV. BOIX POCIELLO, Jordi, (2003), "Torres derrocades en la frontera del Montsec", Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia, núm. 25, pàg. 1026.

²²¹ Vegeu Annex I, 1.3 i Annex II, 2.4.

²²² BOIX POCIELLO, Jordi (2003), "Torres derrocades en la frontera del Montsec", Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia, núm. 25, pàg. 1024.

Bernat Mansili, Jaume Huguet, Ramon de Conques i Bernat Huguet.²²³ En el Llibre 94 de 1370, només s'hi registren dos focs: el de Bartomeu Alegret, i el de Joan Morató, que viu en alberg amb trull, forn i casals. No és possible saber si la diferència en la població es deu a un error en les estimes o a la configuració del llibre de 1454, en tot cas no tenim cap altra referència. La capella de Sant Serni de Castellet devia estar relacionada amb aquest indret.²²⁴

La ubicació del Castellet en el registre del llibre 91 és la següent:

*[...] tot ço entorn Castellet, era, payller, plantes, roures e tot l'antuxà, afronta la lau de Sent Salvador e lo camí que ve per hera sencer e Bernat de Benifacis a Font sobirana.*²²⁵

Les referències coincideixen amb una llau anomenada dels Castellots, al costat del camí del Sant del Bosc, via per on es podia travessar el Montsec, per tant, es tractava d'un indret amb una situació estratègica indubtable. És possible que hi hagués aquí algun castell que en deixar de tenir la funció defensiva, fos usat pels habitants dels masos propers, que n'aprofitarien les estructures per a habitatge. A la mateixa zona hi ha l'església de Santa Soleta o Sant Miquel, que potser es podria identificar amb la de Sant Serni.²²⁶

Sovint s'associa a Castellet a **Sant Martí de Bardecada** per la ubicació que acabem de donar. Potser no s'han de confondre, encara que podien formar part del mateix terme o de termes propers, perquè declarants de Castellet tenen també terres a Sant Martí. L'església es coneix des del 930 al 1170 segons uns documents de Gerri de la Sal.²²⁷

Per la morfologia actual Sant Martí sembla tenir dos nuclis: un al voltant de l'església ara desapareguda -la capella dedicada a Sant Francesc forma part d'una casa particular-, i un altre que podria ser el del castellet, però que ara està entorn d'una plaça. En el llogaret només hi consta el carrer Únic.²²⁸

Sant Cristòfol. L'església de Sant Cristòfol apareix en el s. X en documents de Gerri de la Sal.²²⁹ En la Baixa Edat Mitjana apareix com un llogaret amb poca població. Les estimes ens donen de 7 a 9 focs. De vegades hi apareixen més noms, però són declarants de terres del terme que no habiten el lloc.

²²³ Hem de prendre amb prevenció aquestes dades, donat que els llibres d'estimes no estan complets i potser que les pàgines s'hagin relligat malament.

²²⁴ CASES LOSCOS Maria Lúisa (1993), "Sant Serni de Castellet", El Pallars Jussà, Catalunya romànica, vol. XV, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 337.

²²⁵ Vegeu Annex III, 1, pàg. 50.

²²⁶ Vegeu Annex II, 2.6.

²²⁷ CASES LOSCOS, Maria Lúisa (1993), "Castell de Castellet de Llimiana" El Pallars Jussà, Catalunya romànica, vol. XV, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 337. CASES LOSCOS, Maria Lúisa (1993), "Sant Martí de Bardecada", El Pallars Jussà, Catalunya romànica, vol. XV, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 337.

²²⁸ Vegeu Annex I, 1.4.

²²⁹ CASES LOSCOS, Maria Lúisa (1993), "Sant Cristòfol de la Vall de Llimiana", El Pallars Jussà, Catalunya romànica, vol. XV, pàg. 337.

En el *Llibre d'Estimes 91* es representa la població amb un petit conjunt fortificat, vist des de l'exterior, per sobre de la muralla, que té unes petites torres a les cantonades. Hi sobresurten dos edificis: a l'esquerra el campanar d'espadanya de l'església amb dues campanes, i al centre una torre o castell, com l'anomena la documentació.

Les referències en els llibres d'estimes parlen de quatre elements urbanístics: l'església, el vall, la carrera i el forn. El carrer és, sens dubte, el carrer Únic actual. Hi afrontaven, pel cantó del vall edificis de Ramon Huguet i Ramon Trulldalou, i sense tocar al vall i consecutivament els de Bernat Claverol, Pere de les Planes i el casal amb trull d'oli de Ramon Huguet. Al costat de l'església s'hi trobaven l'alberg de Bernat de Claverol, i a continuació la casa de Guillem d'Abella. Fora vila hi ha el casal de Bernat de Claverol, el forn de Pere Huguet i un casal de Pere de les Planes. Hem assenyalat en el plànol aquests dos àmbits. L'anàlisi del plànol sembla indicar la imatge d'una vila closa, amb formacions externes, també d'aspecte clos.²³⁰

Sant Serni

El poble de Sant Serni formava part del municipi de Llimiana; per la població, que a més va minvar del s. XIV a final del XV, no es tractava d'un lloc gaire gran.

Els elements urbans que s'esmenten en els llibres d'estimes són: la carrera o carrer, el vall, el forn, l'església i el torrent de la Font. S'anomena també dues vegades el barri, on hi ha cases.

Al costat de l'església de Sant Serni, a final del XIV es hi havia la casa de Bartomeu Lledós i al seu costat, la de Ramon del Vilar. En el Carrer hi habiten Antoni Guiu, Ramon del Vilar, Bernat del Vilar, aquest darrer té un call, possiblement el carreró estret que dóna al carrer en què també tenen casa Jaume de Caneles i Bernat de les Planes.

Al vall de la vila hi confronten les cases de Guillem Espalter i Berenguer Serrat i Salvador Celdua. El forn llinda amb els habitatges de Bortomeu Lledós i Guillem Espalter (que declara 3 cases). Al torrent hi toquen les cases de Berenguer del Vilar i Pere Barral.²³¹

En el *Llibre d'Estimes 91*, hi ha un dibuix que representa com el seu autor va veure Sant Serni a final del s. XIV. Sembla haver triat la vista des del camí d'accés avui carretera LV-0123. Presenta un poble clos amb una església de campanar arrodonit i un contrafort. Una entrada estreta amb pas cobert i les cases que formen un cos compacte; en destaquen dues torrelles, una en un edifici que afronta amb el torrent i una altra a l'interior de la població.

Observant el plànol actual és evident que la població creix al voltant de l'església i forma una vila closa que té sortida pel nord pel carrer situat en aquesta zona. El creixement urbà primer s'adossa a la part exterior d'aquest primer recinte amb cases

²³⁰ Vegeu Annex I, 1.5. i Annex II, 2.5.

²³¹ Vegeu Annex I, 1.6. i Annex II, 2.8.

que tenen l'entrada al carrer Major i posteriorment es va estendre cap al carrer del Forn.

En el llibre 91 de finals del s. XIV es parla dels Vilars, que podem ubicar, per les referències que es donen en les terres i masos i capmasos, al nord oest de la població de Sant Serni, a prop de Gavet al pla d'aquest lloc. Molts dels declarants dels Vilars tenen terra en aqueta zona, a prop de la Noguera Pallaresa. Una de les partides que es citen és el Remolí, que indica la proximitat del riu.

Rúbies

Rúbies és el lloc més elevat de la Terra del Marquesat, enclavat en ple Montsec. El seu topònim deriva del color de les roques vermelles de la muntanya. L'església de Santa Maria està documentada des del 1040.²³² El castell, des del 1095.²³³ El terme de Rúbies conserva la forma rectangular de quadra del Priorat de Meià.

Avui és un poble deshabitat. L'església romànica ocupa la part superior del poble. La part més antiga la formen a més d'aquest temple, les cases que s'arreglaren al sud de l'església i que constitueixen un mur del qual sobresurt una torre. Pel color de la roca amb que va ser construïda i per la seva factura, podem conèixer que es tracta del castell del qual parla la documentació, habilitat per a habitatge. Les cases es van anar afegint a l'altre cantó d'aquest mur, en direcció nord-sud i seguint el pendent de la muntanya.²³⁴

El visitador del Marquesat de Camarasa que va fer el plànol del segle XVI no va veure Rúbies i només va indicar que era un llogaret petit col·locant-hi una casa, que havia de ser l'església.

²³² BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell de Rúbies", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI. Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 340.

²³³ ALBERT ADELL, Joan (1984), "Santa Maria de Rúbies", la Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI. Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 340 i 341.

²³⁴ Vegeu Annex I, 1.9.

1. 2 La geografia econòmica

1.2.1 Demografia

Totes les fonts demogràfiques de què disposem durant l'Edat Mitjana tenen una relació directa amb la pressió fiscal exercida bé per la monarquia, bé pels senyors, bé pels municipis. Si la finalitat és la mateixa les dades resultants no són coincidents.

1.2.1.1 Els Fogatjaments

Per al càlcul de la població medieval s'han utilitzat els Fogatjaments, eines esdevenen imprescindibles quan no se'n té cap altra per fer una aproximació al poblament d'una zona. Recordem que es tracta d'una font, creada per la monarquia per a repartir els impostos que les Corts concedien al rei. El muntant total es distribuïa entre les universitats, les quals a la vegada el tornaven a repartir entre els seus habitants. Per a aquest treball, s'han analitzat als Fogatjaments de 1358, 1378 i 1498.

En el Fogatjament de 1358 -o potser de 1360- es cita l'infant Ferran, com a marquès de Tortosa i senyor d'Albarracín, i per tant també senyor de la Terra del Marquesat, però no aporta xifres de la població de viles, castells i llocs que posseeix, sinó de l'exèrcit que havia de tenir durant dos anys en la frontera: 20 cavalls, la meitat armats, amb una soldada de 7 sous per cada cavall armat i 5 sous per cada cavall sense armar.²³⁵

Apareixen també, en aquest fogatjament, i ara amb un interès demogràfic, els llocs de la Torre de Bondia i Segura, que hem d'ubicar als municipis de Cubells i Camarasa respectivament. Pertanyien a institucions religioses: l'orde de Sant Joan de Jerusalem, el primer i el Priorat de Meià, el segon. Aquests indrets no han estat ben identificats fins ara i hauria estat difícil situar-los sense referències en la documentació local.

Sembla que en aquest fogatge, com diu Feliu, es va "rebuscar" focs a les vegueries de Lleida, Cervera, Tàrraga i Montblanc,²³⁶ i es van trobar llocs com aquests que restaven amagats dins de les universitats de Camarasa i Cubells, perquè pertanyien a jurisdiccions diferents de les de les poblacions que els encabien.

En aquest fogatge es diferencien els focs de *pupils*, és a dir, els menors d'edat sota un tutor, i els de persones miserables. Cal suposar que es recomptaven per a exigir-los menys quantitat de l'impost. El mas de Bondia de l'orde de l'Hospital comptava amb

²³⁵ PONS GURI, Josep Maria (1963-1964), "Un Fogatjament desconegut de l'any 1358", Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona, vol XXX, pàg. 445.

²³⁶ FELIU MONTFORT, Gaspar (1999), "La demografia baixmedieval catalana: estat de la qüestió i propostes de futur", Revista d'Història Medieval, núm. 10, pàg. 16.

26 focs un dels quals era de un *pupil*.²³⁷ El lloc de Segura tenia 27 focs , entre els quals es compten 6 persones miserables,²³⁸ un 23% del total, una quantitat molt elevada.

Les referències a la torre o a la quadra de Bondia les trobem també en el Capbreu de 1390-91 i en molts altres documents del municipi de Cubells a l'Edat Mitjana. Segura també apareix en el mateix Capbreu com una de les partides de terme de Camarasa; cognoms com Grau, Obrir, Ferrer i Martí són coincidents al Fogatjament de 1358 i al Capbreu. En el quadre 4 apareix la relació d'habitants del d'aquest Fogatjament segons la transcripció de Pons Guri, que permet la comparació amb els noms que del capbreu del Marquesat.

Quadre 4- RELACIÓ NOMINAL DELS LLOCS DEL MAS DE BONDIA I SEGURA EN EL FOGATJAMENT DEL 1358

El Mas de Bondia Primerament Bernat Fuster Item P. Vila Item G. Cerveró Item R. Bonil Item G. de Çagarra Item U. de Bondia Item P. Bovet Item Jacme Morell Item G. Queralt Item Domingo de Segarra Item R. de més avall Item G. Vidal Item Berenguer Abri Item R. Salat Item P. dez Grau Item G. Guarvelana Item R. Segarra Item P. Comellana Item P. Bonin Item los hereus den Jacme Tria Item Johan Vidal Item Berenguer de Banses Item Na Merigona vídua <i>Pupiylls</i> Primerament los hereus d.en Johan Morell. <i>Suma dels focs del Mas XXVI</i>	Segura Primerament P. Pions Item R. Florent Item Guillem Castell Item Guillem Jover Item P. Audet Item Bernat Martí Item Berto Selvana Item Guillem Català Item P. Ferrer Item R. Prous Item R. Odet Item Matheu Guaytes Item Guillem dez Grau Item Sybilía Item Jacme Gimons Item P. Vinçent Item P. Ferrer Item P. d·Altet Item Bernat Vicent Item P. Florens Item Ponç de Solaraç <i>Persones miserables</i> Primerament na Gerraldona d·en Odet. Item P. Venrell Item n. Alicsseti Jordana Item na Pasqueta d·en Guaytes Item na Maria d·en Venrell Item Arnau Carbonell <i>Suma dels focs de Segura XXVII</i>
---	--

²³⁷ PONS GURI, Josep Maria (1963-1964), "Un Fogatjament desconegut de l'any 1358", Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona, vol. XXX, pàg. 371.

²³⁸ PONS GURI, Josep Maria (1963-1964), "Un Fogatjament desconegut de l'any 1358", Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona, vol. XXX, pàg. 374.

Quadre 5- POBLACIÓ DEL MARQUESAT SEGONS EL FOGATJAMENT DE 1378

Població	Reials	Nobles i ciutadans	Eclesiàstics	Total	Municipi
Llimiana	51	9 (Bort de Pallars)	7 (orde Hospital)	67	108
Castelló Sobirà		6 (Ferrer de Perves)		6	
Sant Serni		8 (Arnau d'Erill)		8	
Castellnou, ²³⁹ Sant Cristòfol de la Vall i Sant Martí de Barcedana			18 (Priorat de M.)	18	
Sta. Maria de M.	10		11 (Priorat de M.)	21	63
Castelló de M.		4 (Jofre de Vergós)		4	
Peralba		4 (Arnau d'Orcau)		4	
Rocaspana i Carreu		2 (Bort de Tarn)		2	
Cabrera, Curulla, ²⁴⁰ Figuerola de Meià i Rúbies			13 (Priorat de M.)	13	
Clua		10 (Berenguer d'Anglesola)		10	
Ariet	7			7	
Santa Oïmia		2 (Gispert d'Alsamora, donzell)		2	
Vilanova de M.	99			99	111
Puig de Meià		8 (Ramon de Vilalta)		8	
Gàrzola		4 (Jaume Brescó)		4	
Fontllonga	22			22	22
Alòs	57 ²⁴¹			57	73
Baldomar	16			16	
Cubells	89			89	109
Mas de Bondia			19 (orde Hospital)	19	
Pugirs		1 (Bernat Torra, cav.)		1	
Montgai	27			27	27
Camarasa	73			73	78
Monteró			3 (Priorat d M)	3	
Bensa		2 (Francesc Morell, cav.)		2	
Llorenç	10			10	10
Santa Linya	29			29	54
Privà	13			13	
Mont-roig		12 ciutadans (Antoni de Maçanet)		12	
Total	503	72	71	646	

²³⁹ Sant Salvador de Toló.

²⁴⁰ Potser per error de transcripció en el manuscrit ha de ser Orença.

²⁴¹ Inclou la Nou i la Maçana.

El Fogatjament del 1378 recompta els focs reials, nobles i eclesiàstics, però no jueus o musulmans, de manera que no hi apareix tota la població. Per conèixer aproximadament la població de la Terra del Marquesat he aplegat les dades de totes les poblacions que el composaven, tal com es reflecteixen en el quadre 5.

Els focs eclesiàstics que són 71, un 11% del total, es reparteixen entre l'orde de L'Hospital de Jerusalem 26 -a Llimiana i la Torre de Bondia- i el Priorat de Meià, que en té 45. Aquest Priorat té pocs focs però estan repartits en territoris amplis: Monteró, Cabrera, Orença, Figuerola de Meià, Rúbies, Sta. Maria de Meià, Castellnou (a Sant Salvador de Toló), Sant Cristòfol de la Vall i Sant Martí de Barcedana. A Santa Maria, el lloc més poblat del Priorat, havia focs d'aquesta institució (10), i també focs reials (11).

La major part del focs del Marquesat són reials -el 77,8% del total-, els nobiliaris són un 11,14%. Els llogarets amb menys pes demogràfic són els que més fàcilment cauen en mans de nobles o ciutadans. El més poblat d'aquest llogarets, amb una xifra que sembla sorprenent és el de Mont-roig, llogaret de Santa Linya, que té 12 focs; pertany a Antoni de Maçanet, ciutadà de Lleida, un dels prohoms que va col·laborar amb el bisbe Sescomes en la fortificació del castell i les muralles d'aquesta ciutat el 1364.²⁴² La majoria de focs d'aquest grup però pertanyen a nobles amb cognoms insignes: Talarn, Pallars, Perves, Erill, Orcau, Anglesola, cases nobles de llarga tradició en el territori.

Dins del Marquesat la població més important és Vilanova de Meià, que amb 99 focs en té més que Tremp en aquesta època -amb 94-. La segueixen Cubells, amb 89, Camarasa amb 73, Llimiana amb 67, Alòs de Balaguer amb 57, i Santa Linya amb 29.

Si el recompte de focs es fa per municipis ens trobem que n'hi ha tres que tenen una població semblant: Vilanova (111), Cubells (109) i Llimiana (108). Els segueixen Camarasa amb 78 i Alòs amb 73, que sobrepassen els 70 focs. Amb més de 50 focs: Santa Linya – 54- i els territoris de l'antic Priorat, que tenen molta extensió però poca població, amb 53 focs. Segueixen municipis amb un terme poc extens com Montgai que en té 29 focs, Fontllonga amb 27 i Llorenç amb 10.

Al **Fogatjament de 1497** es fa una relació nominal dels focs, però sense distingir-ne el tipus.²⁴³ Si comparem amb el de 1378 ens adonem que no s'hi esmenten pobles que de segur han quedat assimilats als municipis propers, en la major part dels casos es de suposar que s'ha produït pel despoblament dels llocs. És el cas de Privà i Mont-roig a Santa Linya; Bensa i Monteró a Camarasa; Pugirs i mas de Bondia a Cubells; Fontllonga i Sant Oïsmes es valoren conjuntament; Puig de Meià o Meià a Vilanova. Al Priorat de Meià no s'anomenen Peralba, Rocaspana, Orença i Cabrera, Rúbies i Castelló de Meià, sinó només Santa Maria i Figuerola. A Llimiana es van comptar els focs de la Vall i Sant Cristòfol, Sant Serni i Llimiana. Tan sols en el cas de Gàrzola a Vilanova de Meià sembla que la població hagi augmentat, i ara apareix com a entitat pròpia.

²⁴² LLADONOSA PUJOL, Josep (1980), *Història de la Ciutat de Lleida*, Curial. Barcelona, pàg. 92.

²⁴³ Hem extret les dades que apareixen aquí de l'obra, IGLÉSIES, Josep (1991), *El fogatge de 1497*, Estudi i Transcripció, Vol. I i II, Fundació Salvador Vives i Casajuana. Barcelona.

Es pot fer una aproximació a les xifres absolutes dels dos Fogatjaments, tot i que no mesuren el mateix i per tant són desiguals. Es pot observar que entre la població total de 1378 i la de 1497, s'ha produït un descens del nombre de focs d'un 34,27%. Però, a més a més, aquesta davallada es nota en totes les poblacions excepte a Montgai i a Ariet, on la demografia ha augmentat un 37% i un 22,2% respectivament.

Si la comparació entre els dos Fogatjaments la fem respecte a la població dels municipis, la davallada és el 90,9% a Fontllonga; el 80% a Llorenç; el 61,9% al Priorat de Meià; el 51,85% a Llimiana, el 52% Alòs; el 50% a Clua; el 36,7% a Cubells; el 28,03% a Vilanova; el 24 % a Santa Linya i el 11,53% a Camarasa.

Quadre 6- FOCS SEGONS EL FOGATJAMENT DEL 1497

Poblacions	Focs	Municipi
Llimiana	34	52
Santa Creu de Sant Serni	9	
Castelló i la Vall de Sant Cristòfol	9	
Santa Maria de Meià i Castelló de Meià	14	36
Figuerola	10	
Clua de Meià	5	
Ariet	9 ²⁴⁴	
Vilanova de Meià	65	77
Vernet	4	
Gàrzola	8	
Fontllonga, Oïme	2	2
Alòs (la Nou i la Maçana)	33	35
Baldomar	2	
Cubells	67-69 ²⁴⁵	69
Montgai	35-37 ²⁴⁶	37
Camarasa	69	69
Llorenç	2	2
Santa Linya	41	41
Total	418-422	

Les xifres indiquen que el pes demogràfic del Marquesat s'ha redistribuït. Vilanova és el municipi amb més població amb 77 focs, el segueixen Cubells i Camarasa amb 69 cadascun. A continuació Llimiana amb 52 i Santa Linya amb 41. La zona de l'antic Priorat de Meià amb una gran extensió resta amb 24 focs i els llocs més petits es recompten pocs focs, és el cas de Clua amb 5, Ariet 7, Llorenç 2, i Fontllonga juntament amb Sant Oïme, només 2.

²⁴⁴ En el fogatge hi falta el nom de la població, però es troba després de Clua, on consta que un dels habitants és de *la Clusa*. És per això que dedueixo que es tracta d'Ariet.

²⁴⁵ La primera xifra és la que consta en la col·lecta de Balaguer, la segona, la d'Agramunt.

²⁴⁶ La primera xifra és la que consta en la col·lecta de Balaguer, la segona, la d'Agramunt.

1.2.1.2 El Capbreu de 1390-1391

L'altra font que ens pot aproximar a la demografia de la Terra del Marquesat és el Capbreu de 1390-1391. El quadre 7 reflecteix els focs que es descriuen a aquesta font.

Quadre 7- POBLACIÓ DEL MARQUESAT SEGONS EL CAPBREU DEL MARQUESAT 1390-1391

Població	Caps de casa
Cubells	47
Camarasa	43
Fontllonga	34
Orenga	4
Llorenç	18
Montgai	55
Alòs	86
La Maçana	18
La Nou	16
Vilanova de Meià	94
Puig de Meià	4
Fabregada	16
Llimiana	4
Castelló de Meià	13
Cabrera	3
Ariet	20
Clua	10
Baldomar	35
Vernet	22
Privà	19
Santa Linya	84
Total	645

Els capbreus també són fonts fiscals perquè contenen les declaracions de béns que fan estaven sota una senyoria i per tant estaven gravats pels drets del senyor. S'elaboraven per reflectir per tal de conservar o recobrar els drets i procurar no disminueixin ni es deteriorin. Més, quan en el capbreu que estudiem es fa esment de la manca de cura en la conservació que havien tingut fins llavors el rei Pere i el mateix infant Martí, senyor del Marquesat, que és qui va ordenar la seva confecció. Sens dubte, referint-se a les dificultats que havia tingut el Cerimoniós per a recobrar el territori de la Terra del Marquesat de la vídua de l'infant Ferran, Maria de Navarra.²⁴⁷ I potser per haver descuidat l'actualització dels capbreus.

L'infant Martí, duc de Montblanc i senyor del Marquesat va encomanar l'elaboració del capbreu de 1390-1391 a dos comissaris. Aquests començaven la seva feina a cada

²⁴⁷ ACA. Cancelleria. Varia, núm. 48, f. 1r.

població del Marquesat quan feien pregonar²⁴⁸ el dia de l'inici de les declaracions. Les persones -generalment els caps de casa- amb documents o sense, havien de reconèixer i jurar el domini senyorial i els censos que pagaven. El termini era de 8 dies i la fórmula coercitiva perquè establia que en cas que no es fes la declaració, es procediria a l'embargament de béns, segons s'establia en els Usatges de Barcelona i en les Constitucions de Catalunya.

Qui tenia en emfiteusi algun bé o propietat, també disposava de 8 dies per presentar-se. En cas contrari se li confiscarien béns pel mateix valor i es farien pagar els censos endarrerits. En el cas dels censos antics, es tenia un termini de 3 dies per a declarar-los, sota pena de 100 morabatins d'or. S'establia que les persones que devien diners al senyor per haver comprat d'algun bé o per arrendament de rendes, havien de denunciar-ho també en un termini de 3 dies sota la mateixa sanció; és a dir, es donava amnistia fiscal dels drets no pagats a canvi de declarar-los i si no es feia i es produïen denúncies, es podia imposar una sanció important.

Els jurats de les poblacions havien de declarar els pagaments del comú i defensar els privilegis atorgats a cada lloc. També se'ls preguntava pels pesos i mesures.

Les declaracions del Capbreu van començar a Cubells el 21 de novembre del 1390 i van acabar a Montgai el 7 de març del 1391. Les poblacions en les quals es va capbrevar van ser Cubells, Camarasa, Alòs, La Nou, la Maçana, Fontllonga, Vilanova de Meià, Puig de Meià, Fabregada, Llimiana, Castelló de Meià, Orenga, Cabrera, Ariet, Clua, Baldomar, Vernet, Llorenç, Privà, Santa Linya i Montgai.

Declarar comportava el compromís de pagament en el futur, si era en espècies, i immediat en el cas de les aportacions en diner. Es va establir que el numerari recaptat que s'havia de lliurar al tresorer Llorenç Terrat.

En la redacció del llibre són citats diverses vegades capbreus antics, la qual cosa indica que per a confeccionar-lo es partia de documents anteriors que es revisaven. Com que els originals eren diversos, també ho és el capbreu, de manera que no hi ha uniformitat de criteri. En alguns llocs com Ariet és molt detallat, en canvi en altres com Camarasa o Cubells, només s'indiquen els béns no continguts en altres capbreus, en el cas de Llimiana es fa referència a un privilegi per capbrevar conjuntament...

Per tant, com a font demogràfica s'ha de tenir present que recull segurament de forma acurada allò que el senyor del Marquesat havia de percebre, però no pretén en cap cas recollir el nombre d'habitants o focs, que hi havia en els llocs del Marquesat.

Hem d'assenyalar, l'evident ineficàcia d'aquest document per fer recompte de població en indrets com Llimiana, on consten 4 caps de casa: el cònsol Bernat de Gércoles, els castlans Guillem de Berga i Jaume Ribelles, ambdós donzells, i Francesc Cardona, potser emparentat amb Guillem Cardona, col·lector del Marquesat. Tampoc no és vàlid per aproximar-nos a la població de Cubells i Camarasa, perquè una simple

²⁴⁸ Els pregoners que es citen són: Francesc de les Cases, a Cubells, i Pere Roda, a Camarasa.

lectura de les declaracions ja dóna a entendre que hi manquen tant parcel·les i cases, com declarants, segurament per avinença prèvia amb els senyors.

Encara hem de tenir present que la finalitat del capbreu era el recompte de béns, no de persones i per això hi ha habitants d'un lloc, que tenen pertinences en altre i es citen dues vegades.

1.2.1.3 Comparació dels Fogatjaments i Capbreu de 1390-1391

El quadre 8 mostra les variacions de la població entre el Fogatjament del 1378 i el Capbreu del 1390-1391 i el Fogatjament del 1497. S'ha de repetir aquí que es tracta de fonts diferents i les conclusions que ens donen la comparació de les xifres han de ser orientatives i en cap cas poden prendre's com absolutes.

Encara s'ha de matisar altra dada, en primer lloc, perquè els focs reials s'han incrementat amb la incorporació, en el senyoriu territorial de la Terra del Marquesat, de la Vall, Sant Cristòfol i Sant Martí de Barcedana a Llimiana i Cabrera, Orella, Castelló de Meià, abans en el Priorat de Meià, encara que no és possible saber el nombre total de focs que això representa perquè no disposem de dades de la zona de Llimiana.

Com s'ha dit en un lloc hi poden declarar habitants d'un altre; sovint del mateix municipi. Així, a Cubells hi ha un habitant de Pugirs i 5 de la Torre de Bondia, 4 dels quals són vídues. També a Fabregada hi declaren un propietari de Meià, 5 de Vilanova de Meià -un dels quals Antoni Marçol és notari- i 1 d'Agramunt que s'especifica que és del comtat d'Urgell, és a dir, de fora de la jurisdicció del Marquesat. A Puig de Meià, un dels declarants -Guillem Çamarra- és notari i contribueix per l'escribania de la cúria de Vilanova. A Camarasa, és compten dos caps de casa de Merita i hi declaren dos jueus, un dels quals, Robem Machir, és el secretari de l'aljama; dels 3 preveres, un és rector de l'església de Santa Maria de Valldarnàs. S'esmenta Pere Sabater de Camarasa *de més de 70 anys*, cosa que indica l'excepcionalitat del fet i de com es considerava aquesta edat com longeva per l'època.

És usual també que en cada població declarin habitants de poblacions veïnes. És el cas de Montgai, on se n'esmenta un declarant de diferents llocs: Cubells, Peramola, la Sentiu, Montclús i 2 de la quadra de Bondia; és a dir, un 10,9% dels caps de casa declarants són d'origen forà. A la Maçana hi tenen propietats 4 persones residents a Fontllonga i 3 més absents; dues de les declaracions són de vídues i testimonien en nom dels seus fills absents, mentre que les seves possessions les conreen altres. A Vernet, tres dels que confessen són de Baldomar i un d'Alentorn. A Ariet trobem un declarant de la Nou i un altre de Castelló de Meià. A Vilanova de Meià, hi ha 4 persones de Gàrzola -que segons consta en la declaració de Joan Escolà, era una aldea de Vilanova-, un de Camarasa i un altre de Cubells. El castlà Pere de Vilanova donzell

Quadre 8- COMPARACIÓ DE LA POBLACIÓ DE FOGATJAMENTS I CAPBREU

Poblacions	Fogatge 1376	Capbreu 1390-91	Variació	Fogatge 1497
Llimiana	67	4		34
Castell Sobirà (de M.)	6			
Santa Creu de Sant Serni	8			9
Castelló i la Vall de Sant Cristòfol				9
Sant Martí de Barceda., Castellnou i S. Cristòfol	18 ²⁴⁹			
Santa Maria de Meià ²⁵⁰	21			14
Castelló de Meià	4	13	225%	
Clua de Meià	10	10	=	5
Figuerola				10
Rocaspana	2			
Rúbies				
Peralba	4			
Orenga		4		
Ariet	7	20	185,7%	9
Vernet		22		4
Vilanova de Meià	99	94	-5%	65
Puig de Meià	8	4	-50%	
Fabregada		16		
Gàrzola	4			8
Fontllonga,	22	34	54,54	2 ²⁵¹
Sent Oima	2			
Alòs (la Nou i la Maçana)	57	86	50,8%	33
Baldomar	16	35	218,75%	2
La Nou		16		
La Maçana		18		
Cubells	89	47		67-69
Mas de Bondia	19			
Pugis	1			
Montgai	27	55	103,7%	35-37
Camarasa	73	43		69
Monteró/Segura	3			
Bensa	2			
Llorenç	10	18	80%	2
SantaLinya	29	84	189,6%	41
Privà	13	19	46,15%	
Mont-roig	12 /16			
Total	646	645		418/422
Densitat	1,21 focs/ Km ²	1,21 focs/Km ²		0,79 focs/Km ²

era mort i la seva vídua Beatriu declara com la seva tudriu i hereva universal. En aquesta població hi consten 8 vídues, un 8,5% de les cases. A Castelló de Meià es compten 13 caps de casa, però els declarants són 25 entre ells hi ha habitants de

²⁴⁹ La xifra són els habitants de Castellnou, de Sant Cristòfol de la Vall i de Sant Martí de Barcedana.

²⁵⁰ Castelló de Meià i Santa Maria de Meià. REDONDO GARCÍA, Esther (2002), *El Fogatjament general de Catalunya de 1378*, CSIC, IMF, pàg. 167.

²⁵¹ Juntament amb Oïme.

Tòrrec (1), Puig de Santa Maria (7), Santa Maria (5), entre els d'aquesta població, el prior de Meià.

En el quadre 8, es representen les variacions que ens ofereixen les dades de 1378 i 1390-1391, s'ha obviat aquelles que presenten recomptes especials. L'anàlisi ens permet observar que només en un lloc, Clua, la població no ha variat. En altres indrets ha disminuït a final de segle; és el cas de: Vilanova de Meià, en un 5%, i de Puig de Meià, amb un 50%. Són més, però, les viles que han vist augmentar la població: Privà i Santa Linya, Llorenç i Montgai, al sud del Marquesat, i Ariet, Fontllonga, Alòs i Castelló de Meià, en la part central. Hi ha disparitat en els percentatges però si procedim a fer la mitjana de l'increment que ha suposat en general en les poblacions comparades és del 58,19%.

Aquest increment pot ser degut d'una banda al mateix tipus de font, molt més precisa en el cas del Capbreu, en què es recompten tots els béns i per tant hi ha declarants que la universitat pot amagar o maquillar a l'hora de presentar el nombre de focs pel Fogatjament.

En la comparació entre el Capbreu i el Fogatjament de 1497, la primera observació que s'ha de fer és la distància cronològica, que és de més de cent anys. Per tant, ens fixarem si es compleixen les tendències que es podien entreveure en la comparació anterior.

En primer lloc si observem població total podem parlar d'una davallada demogràfica, dels 645 habitants es passa a 422, que representa un -34,57 %.

Les xifres concretes només indiquen un augment en aquelles indrets que, en el Capbreu no es reflectia la població real: Llimiana, Camarasa i Cubells, en les qual per tant no es pot saber realment quina ha estat la dinàmica. En la resta de viles i llocs es produeix un descens generalitzat, que és del 91,42% a Fontllonga, del 88,88% a Llorenç, del 81,8 a Vernet, del 63,95% a Alòs, del 55% a Ariet, del 51,19 a Santa Linya, del 50% a Clua i del 30,85% a Vilanova de Meià.

Potser és més fiable la comparació feta entre dues fonts afins com són els fogatges de 1378 i 1497 per municipis, com està indicat en el quadre 9, que dibuixa un descens general de la població del Marquesat d'un 34,26 %.

Per municipis només Montgai creix un 37%, la resta disminueix, de manera que gairebé podríem parlar de despoblament a Fontllonga i Llorenç; d'una davallada de més del 50 % a Llimiana i Alòs; de més del 30% a Cubells i Vilanova de Meià; de més del 20% a i Santa Linya i d'un 11% a Camarasa.

El dibuix de la demografia en la zona respecte del tercer quart del s. XIV és un descens del pes de les viles més grans del nord, perd pes Llimiana respecte Vilanova. Dues del sud Camarasa i Cubells s'equiparen, i, en canvi un municipi petit com Montgai, que potser s'aprofita de la proximitat i la relació amb el comtat d'Urgell, augmenta la població.

La densitat de població de la Terra del Marquesat segons el fogatge de 1378 i el Capbreu de 1390-1391, és de 1,21 habitants per km². Segons el Fogatjament de 1497 el descens de població també provoca el de la densitat que passa a 0,79 focs per km², que és inferior a la que Iglésies calculava no només per la comarca de la Noguera que es trobava entre 1 i 1,5, sinó també per a la del Pallars Jussà, que era de 0,91.²⁵²

S'han indicat totes les xifres en focs o cases, per no entrar en la discussió del nombre de persones per foc. Si calculem 5 habitants per foc, ens donaria unes xifres totals al Marquesat de 3.230 habitants en 1378, 3.225 en 1390-91 i de 2.110 en 1497. Les densitats serien de 6,1 h/km², 6,1 i 3,95 respectivament.

Quadre 9- COMPARACIÓ DE LA POBLACIÓ DE FOGATJAMENTS DE 1378 I 1497

Poblacions	1378	1497	Variació
<i>Llimiana</i>	108	52	-51,85%
<i>Santa Maria de Meià i Castelló de Meià</i>	63	36	-42,85
<i>Vilanova de Meià</i>	111	77	-30,63%
<i>Fontllonga, Oïсме</i>	22	2	-90,9%
<i>Alòs (la Nou i la Maçana)</i>	73	35	-52%
<i>Cubells</i>	109	69	-36,69%
<i>Montgai</i>	27	37	37%
<i>Camarasa</i>	78	69	-11,53%
<i>Llorenç</i>	10	2	-80%
<i>Santa Linya</i>	54	41	-24%
Total	646	422	-34,26%

En el Capbreu trobem algunes referències a les causes que podien haver influït en la davallada demogràfica que intuïm. En una declaració d'Alòs es diu que el molí *està tot destruït per la gran mortalitat haguda no molt*. La pesta negra, que va entrar a Catalunya el 1348, va afectar intermitentment la població. Els repunts van ser la pesta dels infants (1362-1363), la mortalitat dels mitjans (1371-75) que retorna el 1396.²⁵³ Podem aproximar-nos a la data d'aquestes mortalitats a Alòs perquè el 16 de setembre de 1385 el rei Pere escrivia a Ramon Marquès, llicenciat en lleis i l'informa que Baldomar no havia participat en l'exèrcit en la part de Pallars,²⁵⁴ a causa de les mortalitats que havia patit aquest lloc.²⁵⁵

Del període 1390-1391, entre els declarants es citen 43 vídues, que representen un 6,66% del total. El percentatge és més elevat a Cubells -un total de 10 sobre 47 declaracions-, que representa una viduitat d'un 21,27%. A la Maçana són 4 de 18 caps

²⁵² IGLÉSIES, Josep (1954), *Distribució comarcal de la població catalana a la primera meitat del s. XVI*, l'IEC, Societat Catalana de geografia. Barcelona, pàg. 8 i 9.

²⁵³ SABATÉ CURULL, Flocel (2006), *Catalunya Medieval*, Història de Catalunya, vol II, Esfera dels Llibres. Barcelona, pàg. 328.

²⁵⁴ Segurament es tracta de la reunió de l'exèrcit a la crida del rei Pere III fent ús de l'usatge *Princeps namque* per anar al Rosselló l'any 1385.

²⁵⁵ ACA, Cancelleria, Registre 845, f. 40v.

de casa, un 22,22%.²⁵⁶ El fet de la viduïtat també és un indicador de l'estrall de la pestilència en alguns llocs més que en altres.

La notícia deixa entreveure una onada d'epidèmies a Alòs i Baldomar el 1385, la mateixa que va afectar Cervera el setembre de 1384.²⁵⁷ Per tant, encara que no en tinguem moltes dades és evident que les onades d'epidèmies van influir en la despoblació del Marquesat.

Les catàstrofes meteorològiques afectaven negativament les collites, també les riuades eren especialment devastadores en les riberes del riu. Coneixem la del Segre de l'any 1374, que va destruir el pont d'Alòs.²⁵⁸ Correspon amb la primera riuada coneguda per l'Ebre al seu pas per Tortosa. Encara que no he trobat referència en la documentació consultada se sap que en el segle XIV hi va haver anys de males collites el 1333, que la documentació esmentada com *lo mal any primer* i que continuarà el següent. En període 1345-1347 és de males anyades. El 1357 va fer estrall una plaga de llagosta. Un altre cicle és del 1368-1369. A partir de 1374 hi ha una situació dolenta igual que a tota la Mediterrània. L'escassetat de pluges de la primavera de 1384 afecta la collita d'aquest any, però les dels anys següents tampoc no van ser gaire bones, fins ben entrat el 1386.²⁵⁹

Entre aquestes catàstrofes naturals s'ha de citar el terratrèmol del 3 de març de 1373, que va tenir l'epicentre en les muntanyes de la Ribagorça, a prop de la Vall d'Aran, si be la seva intensitat es va calcular en VII de l'escala de Mercalli, va afectar el Marquesat. Ha estat estudiat com la tremolor va produir els esllavissaments que van deixar enderrocada la població de Montclús.²⁶⁰ De segur que altres llocs devien patir la sacsejada. Altres vegades devia tremolar la terra però no ha deixat rastres documentats.

La persecució dels jueus també va provocar que molts abandonessin el Marquesat. En la donació d'aquest territori a l'infant Ferran el 1331 s'hi inclouen jueus i sarraïns.²⁶¹ Els jueus documentats a Camarasa des del s. XIII, van constituir una aljama en aquesta població, encara que hi podia haver jueus en altres llocs del Marquesat com Cubells.²⁶²

²⁵⁶ El nombre de vídues entre els declarants d'aquest Capbreu són: 10 a Cubells, 8 a Vilanova, 6 a Llorenç, 4 a la Maçana, 3 a Alòs i Fontllonga, 2 a Baldomar i Santa Linya i 1 a Camarasa, a Fabregada, a Castelló de Meià, a Ariet i a Vernet.

²⁵⁷ CANELA GARAYOA, Montserrat (1986), "Cervera: 1333-1384. Pestes, fam i guerres", Miscel·lània Cerverina, núm. 4, pàg. 56.

²⁵⁸ ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 6r. i 6v.

²⁵⁹ SABATÉ CURULL, Flocel (2006), *Catalunya Medieval*. Història de Catalunya, vol. II, L'esfera dels Llibres. Barcelona, pàg. 327.

²⁶⁰ ROSELL, Joan, LINARES, Rogeli, FITÉ, Francesc, ROQUÉ, Carles, LLOMPART, Carme i LOSANTOS, Mariona (2010), *Montclús. Misteriós naixement i desaparició d'un poble*, Institut Geològic de Catalunya. Barcelona, pàg. 49.

²⁶¹ ACA, Cancelleria, Registre 551, f. 42r-43r.

²⁶² En 1333 està documentat que Roven Torri s'havia traslladat a viure a Cubells des de Ponts. MAÑÉ, Cinta i ESCRIBÀ, Gemma (comp.) (1993), *The Jews in the Crown of Aragon 1328-1493: regesta of the Cartas reales in the Archivo de la Corona de Aragón*, Ginzei Am Olam, The Central Archives for the history of the Jewish People, Hispania Judaica, Hebrew University of Jerusalem, vol. 1. Jerusalem, pàg. 56.

Se sap que el 1350 des de Camarasa es va fer una consulta sobre el Talmud al rabí Ishaq ben Seset Perfet, que la va contestar en un dels seus *responsa*.

Els jueus del Marquesat van patir els atacs als calls, com en altres llocs de la Corona d'Aragó. El 20 de juliol de 1386 el rei Pere, compadint-se d'aquests jueus subjectes a immoderades opressions, els va atorgar la facultat de tenir els mateixos privilegis que l'aljama de Lleida.²⁶³ Això no va evitar l'atac de la comunitat de Camarasa que després del pogrom del 1391, gairebé va desaparèixer. En el Capbreu de 1390-1391 encara hi apareixen els jueus Bonhom Satorra i Roben Machir, aquest darrer com secretari de l'aljama. Per les seves declaracions sabem que els jueus aportaven la quèstia el mes d'agost i les llengües de bous que pagaven es repartien a parts iguals entre el duc i els castlans. També coneixem que tenien un *Monumentum*, el cementiri, pel qual tributaven una gallina bona per Nadal.²⁶⁴

Les persecucions, però, van portar a la fugida del jueus de Camarasa o a la conversió, que creien era la forma de posar fi a les persecucions i conservar els seus béns, tal com demanen l'infant Martí, senyor del Marquesat en 1391:

Molt alt excel.lent e poderós senyor a la vostra gran e alta senyoria humilment supliquem los humils vassalls e sotsmesos vostres los juheus del loch vostre de Camarasa. Que com los dits juheus induhits et il.luminats del Sperit Sant volents tornar a la fe cathòlica e sien prestats de reebre lo sant babtisme; que plàcia a la dita gran e alta senyoria de fermar los capítols següents eius scrits .

Primerament, molt alt e molt poderós senyor, que tots béns lurs sitis e mobles han que·ls haïen ni d·ells se pertagnen, romanguen a ells així com a béns lurs propis segons que a present los possehexen.

Plau al senyor duch, així empero que los dits juheus haïen a fer e fasen lur habitació en la dita vila a en la terra del Marquesat per X anys contínuament següents e que facen sagrament e homenatge

Item après senyor com los dits jueus haïen molts càrrechs supliquen a la alta senyoria

*que la escola ab tots los seus joies romanga als dits juheus [...]*²⁶⁵

Tot i això, les propietats de l'aljama, l'escola – la sinagoga- que demanaven conservar, van anar a parar a l'església de Sant Miquel de Camarasa. Quan se n'assabentà Maria e Luna, esposa de Martí I i senyora del Marquesat, va reclamar les possessions que havien estat dels jueus. En un document dirigit al col·lector de les rendes del Marquesat se li demana que tant els béns mobles com immobles que pertanyien a Guerau de Roda, Miquel d'Angles i altres neòfits –és a dir, conversos- de Camarasa han de ser venuts en encant públic i els diners han de revertir íntegrament en la Cort de

²⁶³ ACA, Cancelleria, Registre 948, f. 15v i 16r.

²⁶⁴ Segons l'escriptura feta a Camarasa l'octubre de 1350.

²⁶⁵ ACA, Cancelleria, Registre 2079, f. 49v.

l'infant Martí.²⁶⁶ Guerau de Roda devia haver venut *l'escola* a Huguet de Puigverd per 30 florins, i la duquessa mana al batlle que els reclami i els lliuri al clavari.

Malgrat la conversió els jueus seguien essent perseguits al Marquesat. El 1394 un jueu i la seva filla van ser assassinats a Vilanova de Meià.²⁶⁷ El 1425 encara restaven 50 cases habitades de jueus, entre Camarasa, Cubells i Montgai, que tributaven l'onze per pagar els creditors. Aquest mateix any van ser lliurades pel rei Alfons a Francisco d'Arinyo.²⁶⁸

L'altre fet devastador per a la demografia de la zona va ser la guerra del comte de Foix després de la mort de Joan I. Per reivindicar per a la seva esposa Joana el reialme d'Aragó va envair el Principat l'octubre del 1396 a través de la Noguera Pallaresa.

El Marquesat va ser escenari d'aquesta incursió durant el mes de novembre del 1396, i va patir molt perquè l'exèrcit a més de la presa de castells, arrasava tot allò que trobava per obtenir botí i l'apropiació o la crema de collites... No podem quantificar en xifres el nombre de morts, ferits o les collites perdudes, però devien ser importants perquè els documents parlen de pobresa, misèria i despoblament a causa de la destrucció de collites. El rei Joan va deslliurar per aquesta causa a les poblacions del pagament d'impostos i de les pensions als creditors.

També la guerra civil catalana del s. XV va tenir conseqüències catastròfiques per al Marquesat, que ser escenari, sobretot al principi de l'enfrontament bèl·lic que es va desenvolupar a les Terres de Ponent, entre el juliol i el novembre del 1462.²⁶⁹

Una de les causes importants del despoblament va ser, com s'analitza més endavant, la gran pressió fiscal que van haver de patir els habitants de la Terra del Marquesat.

La demografia del Marquesat no dibuixa clarament entre les poblacions una capitalitat demogràfica, que actués de motor econòmic del conjunt, sinó que el territori estava configurat per viles que influïen en el seu entorn més immediat. Això indica que el Marquesat estava teixit per una munió de successives capitalitats que presidien el seu propi i proporcional espai.²⁷⁰ L'actuació política va intentar crear dues viles, on s'ubicaven les sotsvegueries, que havien d'exercir aquest rol central de les dues zones del territori; la Terra d'Amunt amb centre a Vilanova de Meià, i la Terra d'Avall amb capitalitat a Camarasa. Els veritables pols econòmics es trobaven fora del Marquesat: al sud, Balaguer i Agramunt, al nord Tremp. En una segona corona està la ciutat de Lleida, amb uns lligams que es teixeixen amb el temps amb el Marquesat; en una tercera corona la ciutat de Barcelona.

²⁶⁶ ACA, Cancelleria, Registre, 2109, f. 36v.

²⁶⁷ ACA, Cancelleria, Registre, 2108, f. 157v.

²⁶⁸ ACA, Cancelleria, Registre 2592 f. 135v i 136r.

²⁶⁹ Vegeu DOMINGO RÚBIES, Dolors (2014), *Una frontera interior. Montgai i Butsènit a l'Edat Mitjana*, Col. El comptat d'Urgell núm. 12, UdL. Lleida, pàg. 169 i 170.

²⁷⁰ SABATÉ CURULL, Flocel (1984), "Municipio y monarquía en la Cataluña bajomedieval", *Anales de la Universidad de Alicante. Historia medieval* 13. Murcia, pàg. 282.

1.2.1.4 Els Llibres d'Estimes de Llimiana

Una altra aproximació a la demografia d'una part del Marquesat són els llibres d'estimes. Els que s'han conservat a Llimiana permeten un apropament a l'estructura de la població, evolució, migracions internes, i altres per aquest municipi.

Els llibres d'estimes són documents en què la universitat d'un lloc reflectia el recompte dels béns tant mobles com immobles. Es tracta d'una font fiscal perquè l'inventari i quantificació dels valor dels béns tenia com a finalitat poder repartir després entre els habitants el muntant de les càrregues que la vila havia de suportar a causa dels subsidis que s'havien de pagar al rei, als senyors del lloc, el pagament als creditors, però també de les despeses municipals de construcció i reparació de muralles, etc.

Si, com ja s'ha dit, que el Capbreu de 1390-1391 no donava cap informació sobre Llimiana perquè tot el municipi capbrevava conjuntament, els Llibres d'Estimes d'aquesta universitat, que han arribat fins els nostres dies, són imprescindibles per conèixer la demografia, el terme, l'economia i molts altres aspectes de la vida de la zona a la Baixa Edat Mitjana. El nombre dels llibres conservats indica l'interès per posar al dia i assegurar amb fidelitat els béns que tenia cada casa, i per repartir amb equitat les talles -o els impostos directes- sobre el patrimoni.

Les estimes són inventaris del siti i del moble, és a dir, dels béns immobles i dels mobles. Com a font demogràfica aquest documents presenten problemes perquè hi ha declarants que viuen en un lloc i conreen terres en un altre; i amb el moble passa el mateix, els béns mobles d'una casa poden ser propietat d'un declarant que viu en un altre lloc. El recompte de focs és més aproximatiu a la realitat el moble que no pas el siti, perquè, en general, els caps de casa tenen alberg en el lloc on viuen i, de vegades, també alguna altra casa en el mateix lloc. Aquests inconvenients no disminueixen la importància dels llibres d'estimes com a font demogràfica, sobretot quan s'aconsegueix una seqüència que permet estudiar l'evolució de la població.

Els llibres que s'han conservat a l'Arxiu Municipal de Llimiana no han estat estudiats. L'ajuntament de la població els va digitalitzar i em va facilitar una còpia a través de l'Arxiu Comarcal del Pallars Jussà. L'anàlisi que es fa aquí no pretén exhaurir la informació que contenen, sobre la qual es poden fer més estudis, per als quals pot ser de gran utilitat la transcripció del llibre 91, que s'aporta a l'Annex III, 3.1. Per conèixer la demografia i la seva evolució he buidat els noms de caps de cases i el muntant de les estimes d'aquests 8 fragments de llibres, que ha permès fer-ne la seqüenciació.

El procés en la confecció de les estimes a Llimiana era semblant a d'altres de la mateixa època, i està exemplificat al relat que en fa el Llibre 86.²⁷¹ El 12 d'abril del 1454 el Consell General de la vila de Llimiana, que es reunia en el Terrat de la Roqueta de la Vall,²⁷² va acordar realitzar el recompte del siti i del moble. En aquest consell hi havia persones de Llimiana, de Sant Serni i de la Vall. Aquest any els 4 consellers en

²⁷¹ AMLI, núm. 86, llibre d'estimes.

²⁷² En 1470 també era aquest el lloc de reunió, AMLI, núm. 89, pàg. 1. En 1490 van reunir-se al forn de la vila, AMLI, núm. 88, pàg. 1.

cap, que rebien el tractament d'honorables eren els següents: Salvador de Rocafort, Mateu Sunyer, Domingo Morató i Bernat Farrer,²⁷³ que van elegir 4 *alviradors*, paraula que pot venir d'albirar, mirar; però amb més seguretat procedeixi d'albir en l'accepció de judici, facultat i acte de conèixer i comparar una cosa amb una altra.²⁷⁴ Els albiradors havien de jurar davant l'autoritat senyorial, en aquest cas el batlle, Bernat Farrer, àlies Jaufre, complir imparcialment la tasca encomanada, i que en la seva tasca no farien distinció per cap raó, principalment si es tractava de parentiu o fillolatge. Cobraven un sou de 18 diners diaris, més la dieta o *messió*. Els albiradors escollits en aquesta estima van ser: Farrer Escolà, Jaume Bons de Llimiana, i Bartomeu Bonifaç del mas de Bonifaç, i Ramon Riba, del mas de Serradell. Dos de Llimiana, un de la Vall (Bartomeu Bons) i un de Sant Serni (Ramon Riba). Aquest repartiment territorial dels albiradors va ser seguit també en les altres estimes. Un notari donava fe d'allò que aquests albiradors trobaven i ho escrivia en el llibre.

El registre del moble, valora els béns que es poden transportar. A aquest tipus correspon el Llibre 86, que comença amb l'assignació del preu amb què es valoraven: els cereals -forment, blat, ordi, civada i espelta-; el vi; la fusta vella dels cellers; l'oli vell i nou; la cera; els animals de ramat -ovelles, abelles, borrecs i borreguines, moltons, cretons-; els animals de bast -mules joves, mitges mules, bous vells i mitjos bous-; els productes derivats del porc que es conservaven tot l'any -carn salada-; fibres tèxtils i teixits -draps burells o blancs, sargil, canemars, estopa, cànem, fill d'estopa, borres i llana neta i, o bruta-. També es valoraven els metalls -argent, coure i aram- i el safrà, producte molt estimat i molt conreat per al consum propi i principalment per a l'exportació. La valoració prèvia era imprescindible per tal de fer una avaluació equilibrada del que es trobava a les cases.

El nom de la població encapçalava les declaracions dels caps de casa, que havien de jurar la certesa d'allò que es feia constar. En el terme de Llimiana només dues persones van estar exemptes d'aquest jurament, eren dos jueus, que són tractats amb la dignitat de mossèn.

La relació que s'hi presenta és nominal. Després del nom es declaren les possessions de la persona indicada i de la seva família. Els llibres d'estimes aporten molta informació sobre la societat a la qual fan referència i també a més d'indicar la demografia, ens apropen a l'estructura de poder del mateix municipi. La població de Llimiana és el centre rector, que exerceix de capitalitat no sols política sinó econòmica del municipi. La vila de Llimiana és el nucli més pobla, el terme conté altres pobles com Sant Serni al nord. La Vall a l'est de Llimiana, forma un conjunt compacte i individualitzat dins el municipi format per les poblacions i termes de Castelló Sobirà, Castelló *Johà* o Jussà, Castellet i Sant Cristòfol. El terme de Llimiana tenia molta població dispersa en masos que de vegades es relacionen en agrupacions col·lectives com les colomines -de condominis-, els vilars, els masos de Llimiana i els Obacs, amb recompte propi en el Capbreu de final del s. XIV.

²⁷³ No es tracta dels contribuents més importants, podríem qualificar-los com a persones benestants.

²⁷⁴ DCVB, 1. albir.

Quadre 10- POBLACIÓ DEL MUNICIPI DE LLIMIANA SEGONS ELS LLIBRES D'ESTIMES
(S'indica en **negreta** el nombre de declarants que apareix en els llibres de *Moble*)

Llibres núm.	91	93	92	86	89	90	88	94
Cronologia	Final XIV-Inici s. XV	1400 abans 1454	1454	1454	1470	1470	1490	1490
Tipus d'estima	Siti	Moble Siti	Siti	Moble	Moble Siti ²⁷⁵	Siti	Moble	Siti
Llimiana	37	48	33	54	48/42	19 ²⁷⁶	40 ²⁷⁷	46
Sant Serni	33	19	18	21	22/18 ²⁷⁸			12 ²⁷⁹
Les Colomines	6	23	3					
Castelló Sobirà	12		4	4	2			2
Castelló Jussà	19		10	2	16/6			15
Castellet	3		2	4	3/3			5
Sant Cristòfol	9	4/10	10	16	12			10 ²⁸⁰
Els obacs	10							
Els Masos	16		6					6
Beneficiats	21 ²⁸¹							
Total	166		85	101	103			96

Es presenta en el quadre 10, el nombre de persones que apareix en els els vuit fragments analitzats de llibres d'estimes, la cronologia dels quals va de finals del s. XIV fins al 1490. Els llibres no són complets, per tant ens poden ajudar a fer aproximacions, però les xifres no les hem de prendre com a absolutes.

Per fer el recompte s'ha descartat aquells noms que es repetien, fet més usual a la Vall on hi havia particulars amb terres a diferents termes. L'estima es feia a cada terme i per això sovint es repeteix el nom dels mateixos declarants que tenen propietats en diferents poblacions. En aquests casos hem comptat el declarant i s'ha assignat al lloc on apareixia per primera vegada.

Per l'estudi de les dades es nota clarament una davallada demogràfica al llarg del període. La distribució de la població en el municipi mostra clarament que Llimiana és la vila més poblada, seguida de Sant Serni. La Vall considerada conjuntament té un pes en el conjunt del 25,9 % a finals del s. XIV i fins al 33 % el 1490. Dins de la Vall s'ha de destacar clarament la disminució d'un terç de la població de Castell Sobirà al llarg del

²⁷⁵ Els números sense negreta indiquen el siti.

²⁷⁶ Hi ha 6 persones que no apareixen en el registre 89.

²⁷⁷ Només recull els habitants de la vila de Llimiana, com diu en la introducció: *Ací se mostraran totes les sumes dels béns mobles dels habitants de la vila de Leminyana...*

²⁷⁸ Del total, 4 són masos.

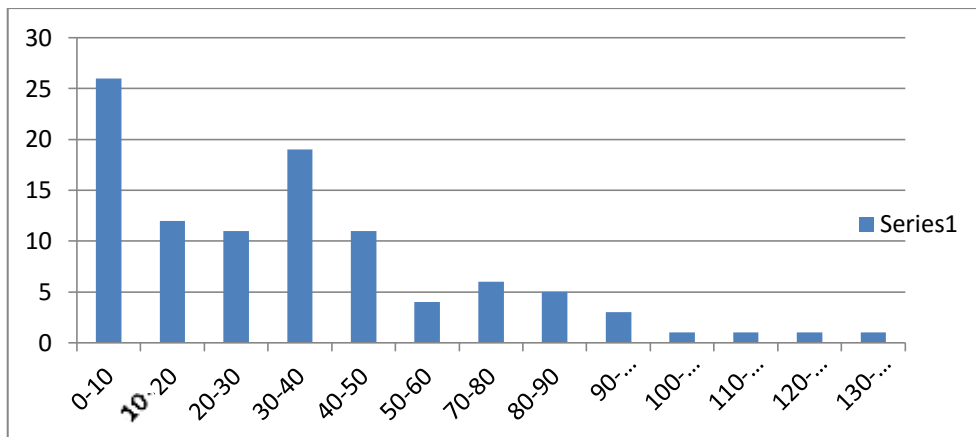
²⁷⁹ Se'n compten 10 en el resum del mateix llibre.

²⁸⁰ Se'n compten 7 en el resum del mateix llibre.

²⁸¹ S'han comptat els pagesos treballaven els beneficis eclesiàstics, però descomptant aquells que ja havien estat citats en altres registres. També s'ha cercat la procedència.

període. Els dos nuclis més poblats són Castelló Jussà i Sant Cristòfol. S'ha d'assenyalar també que malgrat haver-hi nuclis de població, el poblament dispers té un pes important i suposa un 25,3% del total al final del s. XIV. Alguns masos han donat nom a partides de terme encara existents com Artús o Gércoles - Xércoles en la cartografia actual-.

Gràfic 1- DECLARANTS DE LLIMIANA SEGONS EL SEUS BÉNS MOBLES (en lliures, agrupades en intervals de 5) DE L'ANY 1454

Les xifres no indiquen moviments interns de població, però, si resseguim els noms dels caps de casa al llarg del període, es trasllueix a la Vall un desplaçament de població des de Castelló Sobirà cap a altres pobles de la Vall. Per exemple la família Sabater es desplaça a Sant Cristòfol i Castelló Jussà i de vegades tributa en un lloc o en l'altre. Els Codó de Castelló Sobirà, posteriorment traslladen la residència a Castelló Jussà. Es pot copsar igualment una tendència a desplaçar-se cap a Llimiana, al llarg del segle XV, com fan els Ales, que vivien a Castelló Sobirà al final del XIV a meitat del XV i són a Llimiana; Bernat Farré del Castelló Sobirà el 1470 es troba a Llimiana. Els del Puy i els de la Riba de Castelló Sobirà són a Llimiana el 1390; els Giter de Castelló Jussà van a Sant Cristòfol i d'aquí a Llimiana. També els del Vilar que procedien de Sant Serni són ja a Llimiana al començament del període. Algunes famílies, però, es poden identificar en el mateix lloc. Aquest és el cas dels Olzima, els Espalter o Espolter i els Amat, de Sant Serni. Els Alegret, de Castellet. Els Trulldalou, de Sant Cristòfol. Els Benifaces o Bonifacis apareixen en un mas de la Vall, que està assignat a diversos llocs segons els llibres d'estimes.²⁸²

Troblem els mateixos cognoms en diferents llocs. Té traces de tractar-se d'una societat endogàmica, en tant que els noms de família –cognoms- es repeteixen; a Llimiana hi apareixen 8 Vilar; el fenomen s'accentua en els llogarets: en Sant Cerni dels 20 caps de

²⁸² Per l'origen llatí del cognom pensem que els Benifacis devien portar molt temps en aquest mas. D'aquesta família procedia Josep Bonifaci Mora, l'anomenat *metge comunista* que va exercir la seva professió al bàndol republicà durant la guerra civil del segle XX i en l'exili a Moscou. Va llegar casa seva a l'ajuntament de Llimiana que l'ha convertit en el museu Casa Bonifaci. Vegeu BARONA VILAR, Josep Lluís (ed.), (2009), *Josep Bonifaci i Mora: entre Llimiana i les dues europes del segle XX. Vida i exili d'un metge pallarès*, Garsineu Edicions. Tremp.

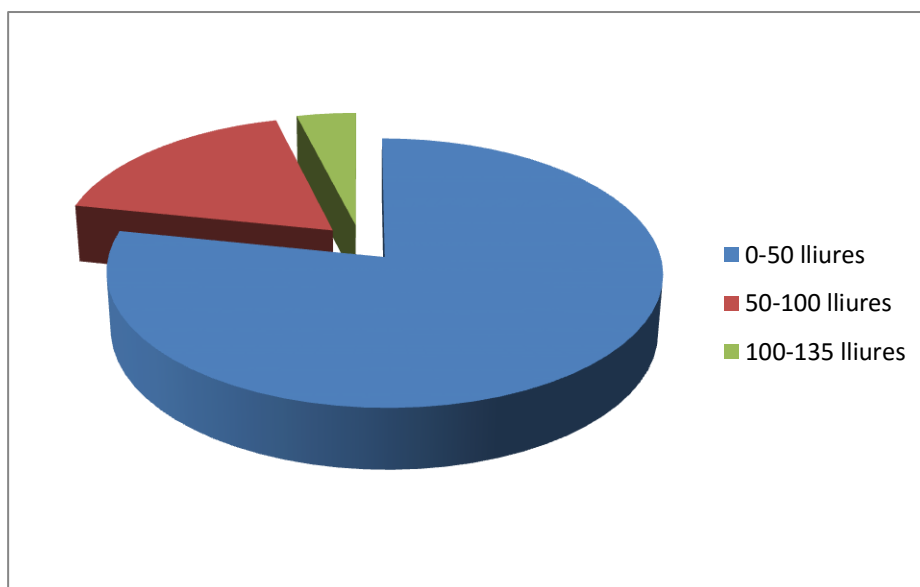
casa, 5 s'anomenen Çabater, nom que es repeteix 1 vegada a Castellet; en Sant Cristòfol hi apareixen, 4 Farrer i 3 Gércoles ...

Les declaracions de béns aporten informació per a l'estudi de la riquesa de cada casa, però principalment per analitzar la composició social de la zona.²⁸³ Per a tal fi hem analitzat el Llibre d'*Estimes de Llimiana* 86, de mitjans segle XV. S'ha escollit aquesta font perquè s'hi relacionen el *siti* i el *moble*, cosa que no té lloc en altres llibres. El resultat queda reflectit en els gràfics 1 i 2, que representen visualment el nombre de declarants de béns mobles i immobles respectivament.

Hem començat analitzant el *moble*, és a dir, tot allò que es trobava a les cases, tant si eren aliments com cereals, vi i oli, safrà, cera, fusta, com animals de bast o altres, els mobles pròpiament dits, bancs, llits o roba i utensilis metàl·lics.

En el gràfic 1 es representa el nombre de declarants segons els valor dels béns mobles que confessen, agrupats en intervals de 5 lliures. Es pot apreciar en la gràfica resultant que la línia resultant no és una corba de Gauss, sinó que es produeix una l'elevació al principi de la gràfica, cosa que indica un nombre elevat de famílies amb béns mobles escassos -que es valoren d'1 a 10 lliures- i en canvi només 4 famílies passen les 100 lliures. En el gràfic 2 es representa més visualment aquestes diferències establint tres tipus de famílies: les que declaren per sota de les 50 lliures, entre 50 i 100 lliures i les de entre 100 i 135 lliures.

Gràfic 2- DISTRIBUCIÓ DE LA RIQUESA DE LLIMIANA SEGONS ELS BÉNS MOBLES ESTIMATS L'ANY 1454

²⁸³ Jordi Morelló ha estudiat els llibres d'estimes i la seva utilització per a la investigació històrica, principalment tenint present la fiscalitat municipal per a la qual es confeccionaven. MORELLÓ BAGET, Jordi (1993), "Consideracions al voltant d'una font de tipus fiscal: els llibres d'estimes de Reus", *Estudios sobre renta, fiscalidad y finanzas en la Cataluña bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 349-380.

De l'estimació de tots els béns immobles (*siti*) s'ha extret les dades sobre el preu dels edificis a fi de poder-les analitzar. Les xifres del llibre de Llimiana 92 del 1454 es reflecteixen en el quadre 11, incloent el preu dels habitatges, expressat en sous.

Si fem una anàlisi del preu, s'ha de dir que en general es valoren més els albergs que no pas les terres, a no ser que es tracti de masos o de capmasos en les quals la valoració conjunta també inclou els habitatges i altres construccions. Tot i això no hi ha cap mas, ni capmàs ni parcel·la agrícola que valgui els 3.003 sous amb que es valora l'alberg de Bernat Socoro.

Cal fer un aclariment, que és la diferència entre l'alberg nom que fa referència a la casa on es viu, en general de bona qualitat, i les cases que és com es denominen altres habitatges en general d'una qualitat inferior a la de l'alberg.

També es cita l'*antuxà*, o antuixà paraula que sembla designar algun tipus d'edifici annex o bé una construcció rústica tipus cabana o barraca, feta amb materials fàcils de trobar i de poc cost, com la fusta o la palla.

En la valoració dels habitatges es tenen en compte les estances o serveis de què disposen, si tenen o no tenen celler, o trull, en què s'emmagatzemava el vi, o encara trullol per guardar oli. També s'han referenciat altres elements que acompanyen la valoració dels edificis, com l'era, el paller, etc.

Quadre 11- EL PREU DELS IMMOBLES DECLARATS EN EL LLIBRE D'ESTIMES 92 (1454)

Declarant	Immobles	Preu en sous	Total en sous
Jaume Amat	Alberg i trull, era, paller, terra	-	
Barcelona de-n Roca	Alberg mig enderrocat	-	
	Trull i celler	-	
	Era i paller	-	
Joan de la Mora	Alberg amb trull	130	130
Antoni Celdua	Alberg	10	
	Era i paller	50	
	Casals	10	
	Era, paller i perxe ²⁸⁴	20	90
Antoni Guiu	Alberg i trull	300	300
Vicent Garcia	Alberg i trull	250	250
Francesc Spolter	Alberg i trull	410	410
Antoni Spolter	Alberg i trull	350	650
	Casa elevada amb era, corral i hortet	300	
	Era i paller		
Arnau Olzina	Alberg amb trull, era, corral	600	600

²⁸⁴ *Perxe*, sembla referir-se aquí a un tipus de construcció de cobert elaborat amb columnes o polars. DCVB 2. perxe.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Pere Roca	Dos casals	10	1010
Lo mas d'Antoni Artús	Alberg, trull, era, paller, antuixà, plantes de olivers, horts i altres plantes	1.000	
Domingo Gacet	Mas , antuixà, vinyes, terres	700	710
	Unes cases	10	
Pere de Seny	Alberg on viu	120	120
Joan Çabater	Alberg, trull,	320	320
Pere de les Corts	Alberg, trull,	300	300
Francesc de Gércoles	Alberg	200	200
Antoni Celdua	Alberg i trull	860	860
	Antuixà i terres		
Pons Rius	Mas	1300	1500
	Casa	180	
	Molí	20	
Bernat de la Riba	Mas	1.000	1025
	Casal	10	
	Alberg i cases	15	
Joan de la Font	Alberg, era, paller, antuixà	350	455
	Alberg	105	
Domingo Morató	Mas	1500	1510
	Casals	10	
Bortolomeu Bonifaç	Mas	1100	1103
	Cases o casals	3	
Bernat Alegret	Mas de Castellet	200	200
Ramon de la Riba	Mas de Sarradell	300	300
Bernat Mancili	Mas de la Tartera	300	400
	Casa	60	
	Cases	40	
Ramon de Conques	Casa, trull	150	159
	Tres Casals	9	
Pere Uguet	Alberg, trull, trulloll	340	353
	Cases	10	
	Alberg o casal	3	
Salvador Codó	Alberg	260	725
	Casal	20	
	Cases i antuixà, era i paller	130	
	Moli d'oli	150	
	Cases	5	
	Obrador	160	
Bernat Mancili	Casals	10	10
Bernat Gisser	Alberg o casals	10	43
	Casal	3	
	Era i paller	30	
Bernat de la Riba	Alberg	50	56
	Casals	3	
	Casals	3	
Joan Çabater	Alberg, trull i trulloll	140	170
	Alberg i trulloll	30	
Jaume Çabater	Casal	3	6

La Terra del Marquesat (1330-1496)

	Casal i casa	3	
Ramon Ales	Alberg o casal	3	3
Bernat Roca	Casals	10	16
	Casals	3	
	Casals	3	
Jaume Çabater	Alberg i trull	250	743
	Cases	100	
	Casa amb trull d'oli	30	
	Casal	10	
	Antuixà era i paller	350	
	Casals	3	
Ramon de Trulldelou	Cases i	20	540
	Alberg i trull	300	
	Estable davall de casa	40	
	Mas de la torre dels Coltells	180	
Aparici d'Abella	Alberg i trull	300	393
	Casa i hortal	30	
	Era i paller	60	
	Era	3	
Bernat Claverol	Alberg i trull	170	170
Francesc d'Abella	Alberg	140	200
	Mitja de l'antuixà de Trulldelou	60	
Pere Claverol	Alberg i trull	200	385
	Casals	25	
	Casal i terra	60	
	Era d'en Jordà	100	
Antonia d'en Celdua	Alberg	100	100
Miquel Morató	Alberg	240	270
	Corral i moreres	30	
Ramon Ales	Alberg, trull, era (mas)	250	550
	Alberg	300	
Bernat Bons	Alberg, trull	100	100
Pere Çamarra	Alberg i trull	200	220
	Mig corral	20	
Na Vidala	Casals amb hort	10	10
Pere Doyll	Alberg i trull	200	350
	Era, paller i hortal	150	
Bortolomeu Vilar	Alberg	200	400
	Mig paller	200	
Pere Bonet	Alberg i trull	190	310
	Obrador	120	
Sibila d'en Bernat de Conques	Alberg, hort	200	200
Jaume Bons	Alberg, trull	400	400
Bortolomeu de les Pòhes	Alberg, trull	250	250
Jaufre Farrer	Alberg, trull	400	400
Ramon Leçui	Alberg	140	190
	Casa i obrador	50	
Bortolomeu Sunyer	Alberg, trull i trull d'oli	300	430
	Casals i corrals	20	
	Dos casals	10	

La Terra del Marquesat (1330-1496)

	Alberg	100	
Farrer Scolà	Alberg i trull	650	1020
	Cases	60	
	Casals	10	
	Era i paller	300	
Francino, germà de Jaufre Farrer	Cases dins l'alberg de son frare	100	350
	Alberg	250	
Bernat Socoro	Alberg	3000	3003
	Era	3	
Mateu Sunyer	Casa	40	440
	Alberg	400	
Mossèn Spolter	Alberg, trull	350	350
Joan Solans	Alberg	150	350
	Casa	200	
Bernat de Corts	Alberg i trullol d'oli	450	945
	Antuixà, era, paller, rengues	450	
	Casals, pati, era	25	
	Casals	15	
	Era, paller o casals	5	
Pere de Gércoles	Alberg, trull i trullol	450	660
	Alberg o casals	10	
	Era i paller	200	
Miquel Vilar	Alberg	350	350
Domingo Vilar	Alberg	650	1393
	Torre	40	
	Cases, casals, era, paller i corrals	40	
	Cases	160	
	Casal	3	
	Cases	40	
	Torre	200	
	Era i paller, i bancal	210	
	Casa	50	
Mossèn Jaume Yusseu	Alberg, trull i trullol	450	450
Artal de Payllars	Alberg, trull, trullol	700	
	Antuixà, era, paller	300	
	Antuixà	220	
	Part del molí	3	
	Cases i hort	100	
	Molí, casals i hort	20	
	Era i casals de paller	60	1403
Pere Oriol	Alberg i ortal	300	480
	Mitja era , paller i perxe	180	
Antoni de Gércoles	Alberg i trull	300	460
	Cases	100	
	Cases	60	

En total es tenen dades de 70 declarants. Podem observar una enorme diferència entre els 10 sous de la casa de na Vidala i els 3.003 de Bernat Socoro. Cal dir que

només hi ha una persona que declara 10 sous i també només una que en declara més de 3.000. Els habitants amb patrimonis urbans que depassen dels 1.000 sous són 4: Artal de Pallars,²⁸⁵ Domingo Vilar, Ferrer Escolà i el ja esmentat Bernat Socoro. El gruix està format pels immobles d'entre 200 i 400 sous; el percentatge s'eleva fins al 80% si considerem l'interval de 200 a 600 sous. Només comptem dos habitatges que estan entre els 800 i els 1.000.

Per tal de fer més intel·ligible la representació de les quantitats en sous a lliures declarades en l'estima 92, dels immobles -rústics i urbans-, s'han representat en el gràfic 3. Es tracta d'un gràfic de sectors, s'hi han representat el nombre d'immobles el preu dels quals està indicat en franges de 50 lliures. Es pot apreciar com la franja de fins a 50 lliures és gairebé un 33% del total i les de 50 a 100 lliures el 32 %. A mesura que augmenta el valor disminueix el nombre d'immobles, de manera que entre 100 i 150 lliures són un 20% i l'altre 15% tenen les valoracions més elevades, d'entre 150 i 219 lliures.

El recompte dels declarants segons el valor dels béns immobles, és a dir, tot el *siti*, es reflecteix en el gràfic 4. Es poden diferenciar quatre sectors: de 0 a 50 lliures que és la tercera part de les declaracions un 33,33%; de 50 a 100 lliures constitueix una altra tercera part, el 33,33 % ; de la resta un 20 % són declarants els immobles dels quals es valoren de 100 a 149 lliures; i el darrer 10 % declaren per més de 150 lliures.

Amb totes les xifres relacionades fins aquí podríem dividir la societat del municipi de Llimiana en diversos grups, el primer dels quals és aquell que no surt en les estimes, són els pobres miserables que viuen de fer algunes feines esporàdiques o de la caritat pública.

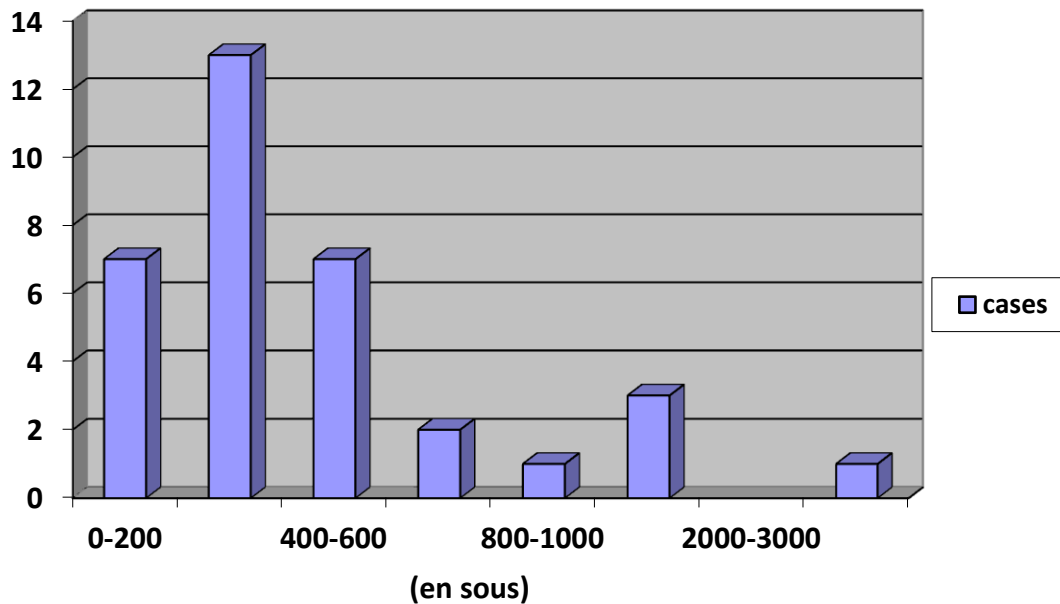
El següent grup està constituït les famílies que tenen una casa valorada fins als 400 sous, és a dir, de poca qualitat i amb uns ingressos de fins a 10 lliures; es dediquen a l'agricultura però tenen hort i poques parcel·les per conrear. Es podrien considerar famílies amb una economia precària, perquè la producció total no seria suficient per al manteniment de tot l'any, sobretot si es tractava de famílies amb molts fills.

Un segon grup de famílies tenen cases d'entre 400 i 800 sous, i uns ingressos de fins a 40 lliures i l'economia de les quals dependria d'altres, en tant que s'acosten al grup anterior i serien més autosuficients pel fet d'estar prop de les 50 lliures.

El darrer grup estaria compost per persones benestants que declaren una casa que es valorada en més de 800 sous i un elevat nombres de parcel·les.

²⁸⁵ Potser l'Artal de Pallars, donzell de Lleida, que va rebre el títol del rei Alfons el Magnànim i que va assistir a les Corts de Perpinyà de 1449. MORALES ROCA, Francisco (1988), *Caballeros de la Espuela Dorada del Principado de Cataluña: dinastía de los Trastámara 1412-1551*, Hidalguía, CSIC, Instituto Salazar de Castro. Móstoles, pàg. 142.

Gràfic 3- NOMBRE DE DECLARANTS SEGONS EL PREU DE LES PROPIETATS URBANES

Si es compara la riquesa de les persones de Llimiana amb les d'altres indrets del Principat de Catalunya, es constata que la màxima riquesa, que està valorada aquí en 329 lliures, no s'acosta a les 1.680 lliures de les persones benestants de Reus. La declaració mínima també és molt inferior a la que es fa en aquesta població que és de 60 lliures, en 1445, és a dir, en una data propera al Llibre d'Estimes analitzat en aquest apartat.²⁸⁶

Per tant podríem dir que les famílies benestants ho són en el context de la societat on viuen però si les comparem amb les d'altres zones del Principat de Catalunya caldria matisar les dades.

El 1454, es fortunes més importants del municipi de Llimiana són les de Domingo Vilar, Pere Huguet, Bernat Alegret, Bernat Socoro, Farrer Escolà, Pere de les Corts, Salvador Codó i Arnau Olzina. A continuació es farà una aproximació a alguns d'ells.

Domingo Vilar és habitant de Llimiana. Les dades del Llibre d'Estimes ens indiquen que es dedica a l'activitat agrícola, però el fet diferencial és que té un molí, és a dir, la seva riquesa procedeix també de la indústria agrària.

²⁸⁶ MORELLÓ BAGET, Jordi (1993), "Consideracions al voltant d'una font de tipus fiscal: els llibres d'estimes de Reus", *Estudios sobre renta, fiscalidad y finanzas en la Cataluña bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 376.

Pere Huguet viu a Castellet, encara que també té casa a Sant Martí, disposa d'un bon ramat d'ovelles a banda això, les produccions agrícoles no són destacades; a casa seva hi ha més fibres tèxtils que d'altres, i allò que destaca és que cobra un censal de 1.000 sous. És possible que es dediqués a la comercialització, com indica el fet de disposar de 4 mules, tot i que la quantitat de les parcel·les que declara és semblant a la d'altres persones, que fan constar menys diners.

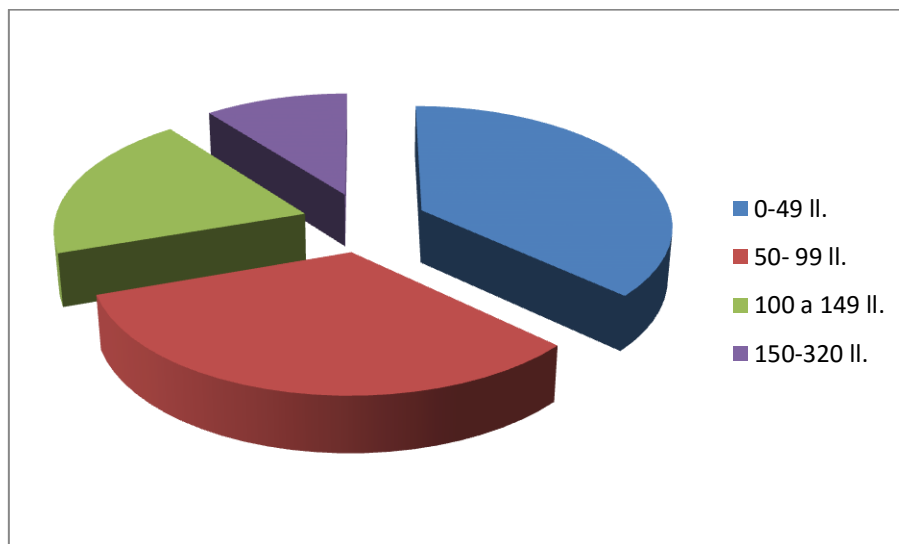
Bernat Alegret. Les estimacions del llibre no fan pensar en una economia familiar que destaquí per cap concepte, de segur que manquen dades, perquè la quantitat de declaracions no s'adequa a la valoració de les estimes.

Bernat Socoro es dedica a la comercialització de bri de safrà; és l'única família en tot el terme que disposa a casa de bri de safrà per un import estimat de 585 sous. El fet que declara que té o li deuen 1050 sous ratifica la suposició. No devia ser mercader, perquè no declara mules que podrien fer el transport, per tant segurament recollia el safrà per vendre'l a comerciants majoristes de fora del municipi.

Scolà, Farrer, en la seva economia només destaca la quantitat de safrà i que declara una casa per pastar.

Pere de les Corts té una economia agrícola equilibrada.

Gràfic 4- NOMBRE DE DECLARANTS SEGONS EL VALOR DELS BÉNS IMMOBLES RÚSTIC I URBANS DE LLIMIANA EL 1454 (en lliures)

Salvador Codó és de Castellet i les seves activitats giren al voltant de l'agricultura i de la ramaderia de secà; és la persona que declara més faneques de forment i el ramat més important de tot el terme, d'uns 300 caps. També conrea safrà, oliveres i vinya en quantitats superiors a altres convilatans. Segurament comercialitza aquests productes;

La Terra del Marquesat (1330-1496)

s'intueix pel fet que disposa d'una casa del blat, un magatzem on devia guardar les 140 faneques de forment que manifesta. Però, a més a més, declara la quantitat de 2.210 sous, dada inequívoca de les transaccions comercials lligades a la producció.

Arnau Olzina es dedica també a l'agricultura i ramaderia, però de les seves produccions en destaca la de safrà amb 27,5 cafissos -valorats en 330 sous-, la quantitat més gran de cabeça de safrà, encara que en el moment de fer l'estima devia diners, 326 sous per una tassa d'or, que segurament havia empenyorat, i una olla, que potser havia comprat; en canvi només li devien 8 sous.

1.2.2-Economia

El Capbreu i els llibres d'estimes ens permeten apropar-nos a l'economia de la Terra del Marquesat. Totes les fonts dibuixen una zona d'economia agrícola i ramadera; la mateixa tributació és preferentment en productes del camp: cereals com ordi, blat civada²⁸⁷ i sègol; es paga en mesures de vi la tinença de vinyes i amb mesures d'oli la de plantes d'oliveres. Tot i que es cita un producte, el pebre, com a barem de tributació a Llimiana o Castelló de Meià i aquest condiment no era local sinó que s'importava a través de les rutes marítimes dels mercaders catalans per la Mediterrània. L'ús com a moneda n'indica el valor, però també el consum i l'emmagatzematge.

Analitzarem cada activitat per separat.

1.2.2.1 L'agricultura

1.2.2.1.1 La producció agrícola de Llimiana

Podem fer una aproximació als conreus a través de les dades que ens aporten les estimes del llibre de Llimiana núm. 86 de 1454.

El vi formava part de la dieta medieval a Llimiana, les cases solen tenir celler on els albiradors valoraven allò que en el llibre d'estimes, s'anomena *fusta*, és a dir, el recipient, fet de fusta, per emmagatzemar el vi. En la valoració del celler no es segueix sempre el mateix criteri en l'estimació, en alguns registres es fa un càlcul del conjunt, en altres s'especifiquen els recipients que s'hi troben i també el vi que contenen. Entre els continents es citen: els cups, els vaixells, les tines i les pipes. De la mesura de *muyt* que apareix a la documentació i és anomenada *muig* en altres llocs, no en coneixem la cabuda, encara que sí el preu.

La importància del celler de vi indica la rellevància que tenia en l'alimentació en el segle XV, però la quantitat emmagatzemada és paral·lela a la importància de la casa. La màxima valoració del celler coincideix amb la família que declara més béns mobles, la de Salvador Codó, i en conseqüència les cases que tenen un celler més reduït també declaren menys béns. El preu que s'estima per 1 muig és de 15 sous.

La toponímia del Capbreu del Marquesat de 1390-91, també ens indica aquesta producció vitivinícola. Algunes denominacions es refereixen a la plantació -vinya, vinyaça, vinyalaç, vinyer, vinyetals-, altres a les plantes o ceps -Mallols,²⁸⁸ Mayllols, Mayolles-. Encara poden al·ludir a la verema -Moraguell-,²⁸⁹ o també a activitats relacionades amb l'emmagatzematge del vi (o també l'oli) -Trulls, Truyllàs-. *Capficades* especifica la tècnica per replantar el cep i allargar la vida de la vinya, i alhora dóna

²⁸⁷ En el Capbreu es parla d'avena o anona, que és com es denomina la civada en algunes poblacions de la Terra del Marquesat: Alòs, la Nou, la Maçana, Vilanova de Meià, Baldomar i Privà.

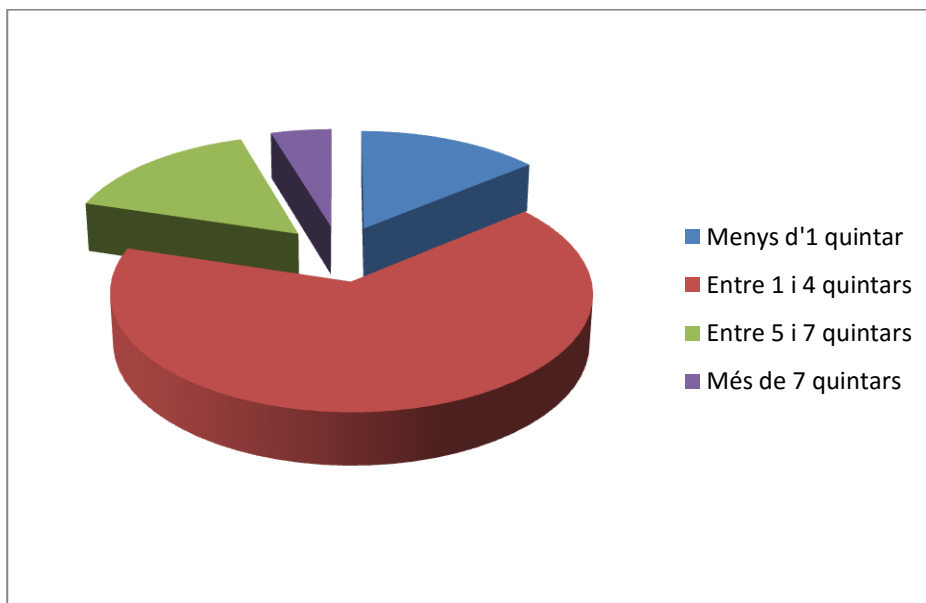
²⁸⁸ El mallol és el cep jove, DCVB, mallol.

²⁸⁹ De *moraga*, nom àrab que designa la collita de raïm. TURULL RUBINAT, Albert (2007), *La toponímia de la comarques de ponent. Un assaig d'interpretació tipològica*, IEC, Barcelona, fitxa *moraga*.

informació del tipus de contractes emfitèutics en la vinya, que en general duraven mentre visquessin els ceps.

Qui té més quantitat de vi a Llimiana, segons el llibre d'estimes 86, és Domingo Vilar, amb 17,5 quintars, és a dir, uns 1.090 litres. El segueix Gaspar Gacet amb 14 quintars, i Salvador Codó amb 9. Aquestes tres famílies són les que guarden més vi de tot el municipi de Llimiana i potser també les que més en produeixen. 10 cases més tenen entre 4 i 7 quintars. La gran majoria en guarden entre 1 i 4 quintars, i només 9 estan per sota del quintar.

Gràfic 4- PRODUCCIÓ DE VI. LLIMIANA 1454

La producció d'oli també està ressenyada en el Llibre d'Estimes 86, se n'indiquen la quantitat i la valoració. Les mesures es donen en quintars i argençades. Les equivalències són:

1 Quintar-24 argençades.

1 Quintar- 62,25 l

1 Argençada- 2,594 l²⁹⁰

A Ariet també la *lleuda* o impost als mercaders forasters en el cas de l'oli pren com a mesura el quintar, pel qual s'han de donar 2 diners.

De la producció d'oli n'ha quedat també rastre en la toponímia: Moltoliu, Montoliver Olives, Oliver, tots a Llimiana. Però, principalment, podem seguir com es guardava a casa a través dels llibres d'estimes. De les 77 cases del Llibre d'Estimes 92 de 1454, n'hi ha 24 que tenen trull i una que té trullol i 6, trull i trullol. Un 31,1% de les cases tenen trull i només en un 7,79 % trullol.

²⁹⁰ TEIXIDOR PUIGDOMÈNECH, Francesc (2009), *Pesos, mides i mesures al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló i Cerdanya a finals del s. XVI (1587-1594)*, Volum III, Fundació Noguera, Barcelona pàg. 1398.

Amb el nom de trull d'oli es sol designar els dipòsits o piques on es diposita l'oli líquid resultant de passar la pasta de les olives per les premses del molí, a fi que per decantació quedin en el fons les impureses o morques i a la part superior l'oli filtrat. Però s'acabava de colar en els cellers de les cases on es citen moltes vagades piques olieres, on es guardava l'oli de la collita per al consum anual.

Hi ha només en 18 registres del llibre d'estimes 86, es cita l'emmagatzematge de cereals o de farina. No en sabem la causa, però podem pensar que una vegada recol·lectats els grans feien cap als sitjars dels senyors de la Terra del Marquesat i també senyor de Llimiana, els pagesos guardaven els grans a casa seva, per a la comercialització i el consum propi. En destaquen les quantitats de Salvador Codó que guarda 140 faneques de forment. El segueix Aparici d'Abella amb 113 faneques. I ja a distància, Bernat Socoro amb 38, Gaspar Gacet amb 32 i, Ponç Rius amb 22. Les altres quantitats citades semblen de consum familiar, Joan Solans guarda 16 faneques, i 4 pagesos entre 7 i 8 faneques; altres 5 entre 3 i 4; i n'hi ha 2 amb 2 faneques.

La producció de cereals és important, com indiquen els topònims de les partides de terme, encara que no es parla de la seva producció en la descripció de les parcel·les. Noms com Espigosa, n'indica la producció. La collita s'assenyala en noms de partides-Campsegaler, Segalar, Segalars-. Altres noms indiquen llocs on es fa collita de cereals, de l'activitat al voltant del batre en topònims -Trylla, Trylles-, o la manera d'utilitzar la crema de rostolls i restes de vegetals com a adob per al camp -Formigars (Llorenç)-.

En el Capbreu de 1390-1391 en què molts pagaments són en espècies, les parcel·les solien tributar segons el que produïen. Els cereals citats són: el sègol, la civada i l'ordi. En algunes ocasions es cita el blat terrenc, que indica una mesura que es componia a parts iguals de forment, ordi i civada; a Llimiana es parla de l'ordi porcell. De vegades els dos elements bàsics de la dieta es produeixen plegats -Panivina (Baldomar)-.

Una producció important és la del safrà, que era l'espècia local que s'usava per condimentar, però que també s'exportava des de Catalunya a la Mediterrània i als mercats del nord d'Europa. Així doncs hem de pensar que la major part de la producció a Llimiana reflectida en els llibres d'estimes es dedicava a la comercialització. Les flors de safrà, una vegada recol·lectades, es portaven a casa on s'extreien els estigmes i s'assecaven. S'anomenen bri de safrà aquests estigmes ja secs, que són aptes com a colorant i condiment per donar gust als aliments, encara que tenia altres aplicacions com les medicinals. Les cabeces de safrà de què parlen els registres són els bulbs que s'arrenquen cada any i es guarden a casa per poder-los replantar a la collita següent.²⁹¹ La quantitat de safrà es mesura en cafissos, que és una mesura de capacitat que equivalia a 12 faneques. Els cafissos de safrà de les cases de Llimiana ens poden aproximar a la superfície que es conreava i, per tant, a la importància que el cultiu tenia. S'ha de dir que 64 dels 103 registres anoten referències al safrà. Només un ho fa en relació amb el bri de safrà i en una valoració elevada, 585 sous, es tracta de Bernat Socoro, que segurament el comercialitzava o bé era un agent d'una companyia que ho feia. Ho fa pensar el fet que no tingui animals de bast per transportar-lo, i que disposi de numerari per a les transaccions comercials.

²⁹¹ ALTISENT, Agustí (1972), *Les granges de Poblet al segle XV*, IEC. Barcelona, pàg. 53.

En total es tenien a les cases de Llimiana 400,5 cafissos de cabeça de safrà, una quantitat prou important. Un conjunt de 6 productors en tenen gairebé la quarta part, la resta està en casa de 49 pagesos. Els principals productors són Arnau Olzina (27,5 cafissos) i Antoni Artús (27,5 cafissos); Francesc Espolter (18 cafissos) i Jaume Bons (18 cafissos), Farrer Solà (16) i Mateu Sunyer (16).

La producció de safrà va ser important al Principat de Catalunya al final del s. XIV, però al principi del XV ja se n'aportaven grans quantitats tant a Orient com al nord d'Europa. El 1431, la Diputació del General va elaborar unes ordinacions per regular la comercialització del producte, per tal d'evitar el frau, però també per controlar-ne el circuit i l'impost que gravava les vendes. En el segon punt d'aquestes ordinacions es referenciaven els llocs en els quals s'havia de concentrar la venda, entre els quals hi havia Tremp, Conques, Balaguer i Vilanova de Meià.²⁹² En el Capbreu de 1390-1391 no es parla de camps de safrà, però sí de la seva producció, que coneixem perquè paga delme, i es cita a Fontllonga, la Nou, la Maçana, Clua i Privà. És interessant recordar que el safrà s'havia de comercialitzar en centres determinats, segons l'ordenança de la Generalitat del 1431. Si quadrem totes les dates ens adonem que el Marquesat, principalment en la seva part superior al voltant del Montsec, era un centre productor del safrà que es comercialitzaria a través del mercat de Vilanova de Meià.

Altres productes que es conreaven eren els llegums, del quals no se n'especifica el tipus, però pagaven delme a Fontllonga i Privà. En els llibres d'estimes de Llimiana s'indica com formava part de l'economia familiar i fins i tot alguns pagesos podrien haver-se dedicat a la comercialització.

El conreu de plantes tèxtils i la seva manufactura en la mateixa casa era una activitat habitual. En un 30 % dels habitatges del municipi de Llimiana es cita fibres o filassa d'estopa,²⁹³ burell,²⁹⁴ lli, canem, postam, blanc, i *duita*.²⁹⁵ En els habitatges també es guarden borres sense filar. La mesura per a les robes és l'alna, usual a les Terres de Ponent però que no tenia una mesura fixa, podia anar dels quatre a sis pams. Al s. XVI, l'alna de drap a Camarasa era de 4 pams.²⁹⁶ De vegades es citen teixits confeccionats, com els *stralls* o cobertors de lli, i es diu *fets a teixidor*, és a dir, teixits a casa. També es citen draps, plans i de color, draps de lli, canemàs, estopa i *sardill*, que és com s'anomena el sargil.²⁹⁷ Entre els caps de casa qui declara més material tèxtil és Antoni Artús, que val 167 s. El segueixen Domingo Vilar amb 90 s., Ponç de Rius amb 79, Ramon de la Riba amb 73, Joan Çabater i Pere Huguet amb 68; Bernat Mancili amb

²⁹² VERDÉS PIJUAN, Pere (2001), "Una espècie autòctona: el comerç del safrà a Catalunya durant el segle XV", *Anuario de Estudios Medievales*, núm. 31/2, pàg. 780.

²⁹³ La *filassa* és el conjunt de fibres per filar. L'estopa és la part basta que es separa del lli i del canem o les parts bastes d'aquestes fibres. DCVB, 1. I 3. estopa.

²⁹⁴ El *burell* és una llana negra o molt fosca, DCVB, 1. burell.

²⁹⁵ *Duita*, és un paraula relacionada amb el teixit. En una altra accepció fa referència els fils de la trama; en una altra, als fils que es desprenen de la flassada quan s'ha tallat de la tela dels telers, DCVB, 2 i 3. Duita.

²⁹⁶ TEIXIDÓ PUIGDOMÈNEC, Francesc (2008), *Pesos i mides al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló*. Fundació Noguera, Estudis 46, Barcelona, pàg. 63.

²⁹⁷ *Sardill* és tal com apareix en el text el sargil, que és una roba de llana amb lligat de pana que servia per a la trama de llana, també per a tovalles rústiques, o peces de roba, DCVB, sargil.

66,5; Ramon Ales amb 60,5; Bartolomeu Bonifaç amb 56, i finalment Pere Artús amb 50. La resta de cases tenen quantitats que es valoren entre els 38 sous i els 6 sous. Podríem pensar que la família Artús podria vendre el teixit perquè entre Antoni i Pere ja en tenen una quantitat considerable, però també és possible, donat que és una de les famílies riques de Llimiana que la valoració es degui als teixits que usen o tenen emmagatzemats.

Coneixem el cultiu de cànem pels topònims: Canemàs (Llimiana), Camemars (Montgai), el de lli pels Linars o llinars. Les produccions d'aquests darrer producte són citades només dues vegades en el Capbreu del Marquesat, però tenen més presència en els Llibres d'Estimes de Llimiana.

Els productes d'horta semblen destinats a autoconsum o a la venda local. Els horts apareixen en totes les poblacions, sovint aprofiten l'aigua de fonts. El cas més paradigmàtic que hi il·lustra és la Font de Fontllonga, al voltant de la qual es concentren la major part dels horts d'aquesta població. Només a prop dels rius, apareixen hortes. És el cas de Llorenç i d'Alòs, on hi havia un sistema de sèquia amb captació d'aigua. A Vilanova també es parla de l'horta, que devia agafar l'aigua del riu Boix, i de canals com sistema de regadiu. Al mig del riu hi havia una illa que també estava conreada. A Ariet es cita una altra mitjana o illa en mig del riu, -en aquest cas el riu de la Clua-, amb l'aigua del qual es mou un o més molins. La partida no s'anomena l'Horta sinó els horts, potser perquè no té prou extensió. Una altra zona de concentració d'horts és Palou o Palol, topònim que indica un poblament antic i que es situava en el camí entre Ariet i Vilanova. A Baldomar, l'horta es reparteix entre les dues ribes del *riu de Baldomar* (el Boix) i té un sistema de regadiu amb sèquia que alimenta també els molins. A Llimiana, la sèquia de Meuyll passava pel pla de Meuyll i la Ribera Joana. A Sant Serni, a més de partides de terme que indiquen regadiu -hort d'en Gir i hort d'en Cornet-, es cita l'horta de Flix, alimentada per una sèquia que agafava aigua del riu de Gavet i que passava per les partides de Pontarró, els molins de Pontarró, Santa Maria del Pont, horta de Flix, la Insola – una altra illa- i la Verneda. A Camarasa l'horta captava l'aigua del Segre per un sistema de Roda, l'aigua es canalitzava per fer funcionar també uns molins situats al final del sistema de rec.²⁹⁸

Hi ha molts hidrotopònims que indiquen l'existència de rius, fonts, barrancs, *laus* (l'laus), estanys, reguers, basses, gotelleres (la Nou), etc. Interessa destacar però, els que indiquen sistemes d'horta. Canarissa (Alòs), Canal o Canals (Vilanova, Llimiana i Camarasa), Canarill (Santa Linya), Cequeral (Ariet), Segonya (Baldomar). En les hortes també s'hi conreen moreres i figueres, com indiquen topònims com: la Morera, Moraguell (Llimiana), i la Figuera (Baldomar).

La producció de plantes farratgeres es fa, en general a prop de les poblacions, els camps destinats a aquests conreus es citen de diverses maneres: Farreginall, Ferginall o Ferraginall.

²⁹⁸ DOMINGO RÚBIES, Dolors (2014), "Història de l'horta de Camarasa", Urtx, Revista cultural de l'Urgell, núm. 28, pàg. 105-144.

La producció de fruits secs la podem conèixer pels topònims de partides de terme, -Avellanoses (Llimiana) i l'Amella (Santa Linya)-.

Els boscos jugaven un paper important en l'economia familiar. Els principals eren d'alzines i apareixen citats en topònims -*Alzina* (Cubells), *Quexicosa*, *Coscolleda* o *Coscollar* (Santa Linya), *Gércoles* i *Roures* (Llimiana)-. Altres camps són d'arbres autòctons -*Boxadors* (Fabregada), *Verneda* (Llimiana), *Vernet*, *Pinell* (Clua)-. Es tracta d'arbres que es poden utilitzar per a la construcció o per a la fabricació de mobles o estris de fusta, fets a mà o amb torn (vern). Altres partides com *Lladoe* (Llimiana), indiquen l'aprofitament de lledoners, la fusta del qual s'usava per fabricar forques. El pi s'usava també per extreure'n pinyons com indiquen alguns el topònims -Pinyols o Pinyoles (Baldomar)-. La *Cúrnica* (Llimiana) o ginesta s'usava per fer cistells i cordes.

Algunes partides de terme indiquen la qualitat de la terra; *Badalls* i *Roynal* o *Famer* assenyalen molt descriptivament indrets amb poc rendiment; en sentit contrari trobem *el Verger* (de Santa Linya).

A Llimiana segons el *Llibre d'Estimes 91* de finals del s. XIV o principis del XV les peces de conreu es defineixen genèricament com a *terra*, la descripció no és uniforme, de vegades s'anomena només la propietat i es descriuen com a *alous* (38) o *conamina* (condomina) (17), la meitat de... (23); en altres ocasions és la forma allò que serveix per descriure: *bancal* (39), *clot* (1), *coma* (27); *feixa* (3); o també la mida: *ortal*, *sort* (37). Així mateix es relaciona la producció ja sigui *linar* (188), *vinya* (247), *planta* (d'oliveres) (200) o bé *hort* (84), *farraginar* (5). No hi ha cap registre amb indicació de producció de cereals per la qual cosa suposem totes les descripcions genèriques de *terra* (2077) indiquen que podien conrear-se per produir cereals. També s'assenyala si la terra està rompuda de poc *bohic* o *boigua* (5). En 505 ocasions es parla de *rengues*, és a dir, assenyala la manera de conrear, o com apareixen visualment els cultius; on es combinen rengueres de vinya i oliveres, encara que, en alguna ocasió es parla d'altres arbres amb -presseguers, pomeres-, amb llinars i cereals, o bé no s'indica les combinacions de conreus.

**Quadre 12- PARCEL.LES DE LLIMIANA SEGONS PROPIETAT I FORMA.
AL FINAL. DEL S. XIV**

	alou	Condo -mini	meitat		bancal	coma	feixa	sort
Nombre	38	17	23		39	27	3	37
%del total	1,23%	0,55%	0,74%		1,26%	0,87%	0,09%	1,19%

En el quadre 12 es referencia els diversos tipus de propietat, indicant ·les i percentatge que representen sobre el total, segons el *Llibre d'Estimes 91*. Analitzant les dades es

pot deduir clarament que els alous representen un percentatge gairebé insignificant (1,26%) del total de parcel·les; la qual cosa vol dir que l'emfiteusi era el 98,74%. Pel que fa al conreu, les parcel·les que es declaren en condomini (0,56%) o que es tenen a mitges amb una altra persona (0,76%) tenen uns percentatges petits, per tant, la tinença individual és la predominant en el 98, 68% de les parcel·les.

En el quadre 13, es mostra les parcel·les en que s'indica el conreu, segons el llibre d'estimes 91 de finals del segle XIV i inicis del XV. Les dades que s'hi reflecteixen poden aproximar-nos a la producció de Llimiana, relacionant els tipus de conreus i nombre de parcel·les que s'hi dediquen. S'ha de repetir que les fonts no permeten donar xifres reals, perquè es desconeix la cabuda de les finques, i només es pot fer temptejos. Pel que fa la conreu de cereal com s'ha dit més amunt no s'explicita directament, per tant, el càlcul s'ha fet restant del total de les parcel·les, aquelles en què s'indica un altre cultiu.

Quadre 13- PARCEL·LES DE LLIMIANA AL FINAL DEL S. XIV

	Cereal	Vinya	Olivera	Hort	Farratge	Roureda	Rengues	Boïga
Nombre	2077	188	200	84	5	24	505	5
% del total	67,2%	6,08%	6,47%	2,72%	0,16 %	0,77%	16,35%	0,16 %

Les xifres indiquen que el 16,35% de les parcel·les són rengues, que com hem dit no fa referència a una producció, sinó una combinació de dos o més produccions en la mateix terreny, però que s'han recomptat perquè forma part de la descripció en les estimes i indica la quantitat de parcel·les amb conreus combinats. Cosa que indica que el percentatge total de conreu d'altres produccions hauria de ser una mica més elevat si poguéssim saber i quantificar les produccions en les rengues.

Les dades resultants indiquen que el conreu més important és el de cereals que ocupa el 67,2 % de les parcel·les, per tant hem de pensar tot i que no en coneixem l'extensió que la zona era fonamentalment cerealista. A aquest conreu el segueixen a molta distància les plantes d'oliveres (6,47%) i la vinya (6,08%). Per tant, són productes de l'agricultura mediterrània, en canvi no trobem cap referència als ametllers. Els horts (2,79%), tot i la importància que tenien en la dieta representen un percentatge petit en relació amb el total de parcel·les, la majoria de les quals eren en terra de secà. El roure és un dels arbres dels boscos mediterrànies de la zona i, el fet que s'indiqui que hi ha 24 rouredes fa suposar que aquests arbres es devien cuidar per explotar-los ja sigui per elaborar bigues, o altres elements per a la construcció. En una de les plantacions de noguers, s'especifica que es destinaven a la confecció de bigues; també tenien el mateix ús 2 plantes d'oliveres. Altres produccions apareixen enmig de les descripcions, per exemple el conreu de moreres i també d'arbres fruiters com presseguers entre un llinar, o pomeres. No hi ha cap referència al cultiu de safrà, potser perquè es suposava que es podia conrear en qualsevol parcel·la, o simplement no es descrivia perquè es podia controlar la tributació a través del delme.

1.2.2.1.2 La producció agrícola en la Terra del Marquesat

Per conèixer l'agricultura a la Terra del Marquesat en general, hem analitzat les dades del Capbreu de 1390-1391. Per tal de fer una aproximació a la localització de les zones de conreu al final del s. XIV a l'inici del s. XV, s'ha ubicat en cada municipi les partides de terme que s'indiquen en aquest document. No han pervingut tots els topònims però els que s'han trobat poden servir de mostra vàlida per apropar-nos als indrets conreats de cada població.

Les partides de **Castelló de Meià** que consten al Capbreu són:

Bonet (horts), Aldebó, mas Treguany, Serra de Lener, Ferrer, Puigvert, Serrat, Oriol, Taravau, Olzina, les Costes, la Hugueta, coll de Tou, les illes, les Costes deius Senta Maria, la Plana, tossal de la Caella, comellar de la Caella, Forat Micó, Portel de la Cabroa, la Pedrera, Cervera, Sabora, Saborit, Rebollea.

S'ha identificat: *Costes (les Costes deius Sent Maria), Coll (Coll de Tou), La Plana, Ferrer, Serrat i Hugueta*; aquest darrer topònim en l'actualitat apareix com Aigüetes, que, sens dubte, és una deformació de l'antic antropònim en plural.

En aquesta població s'apleguen declarants de Santa Maria de Meià, que tenen focs de la Terra del Marquesat, com indica el fet que el prior de Meià consta com a declarant de Castelló de Meià. El Priorat tenia focs propis, però en el mateix territori en posseïa altres del Marquesat.

Orenga. Les partides descrites en el Capbreu, mostren una població dispersa en masos: *Mas Feriola, Mas Rocaspana, Mas Solanelles, Mas Vilana*. S'han conservat en la toponímia actual: *Solanelles, Feriola i Rocaspana*, mas que ja existia en l'Edat Mitjana.

Cabrera. No consten partides de terme però sí els tres caps de casa que tributen en el lloc. En l'actualitat diversos noms de lloc ens recorden l'antic terme: *el barranc de Cabrera, el bosc de Cabrera, la Serra de Cabrera, Solana de Cabrera*. Entre les partides de terme que envolten les restes del castell de Cabrera hi ha *Solanelles*, antropònim d'un dels declarants a l'Edat Mitjana: Agustí de Solanelles, la família del qual devia ocupar durant temps un mas en aquest lloc.

Les partides de **Clua** que consten en el Capbreu són: *La Pera, Pinell, Solà, Prats sobirans, Prats, Segalar, Pedregosa*. He identificat: *La Pera, Pineda (Pinell), Solà, els Prats i Pedregosa*. Les zones conreades es situaven principalment a l'est del terme a la vora de la via que des de Vilanova anava fins a Artesa de Segre.

El capbreuament d'**Ariet** és molt detallat i s'hi citen moltes partides de terme: *La Plana, Prat de Maria, Vilar, Pelades, Collar, Riba, Penyadella, Feriola o Fariola, Coll d'Iriet, Coma, Forn, Celadilla, Mayoles, Illa, Prat Sunyer, Pradell, el Molí*, fora del lloc d'Iriet al *Solà, Palau, Palol o Palou, la Cadilla, Comella, la Plana* sota la vila d'Iriet, *Conderesa, Condoncell, les Caes, Sent Andreu, Cerveres d'en Capella, l'Alberg, Sol del Mont, Cabrimoll, Prat de Maria, Costa, Comellar, lo Camí, Torrents, Serrat, Ceguerol, la*

Plana de la Lacuna, Laner o Lener, la bassa d'en Ramon Piquer, les Pelades, Planella- l'altre cantó del riu-, *Mafadell, Serrat i Veguerol.*

S'ha n'han identificat disset: *La Plana, Collar, Penyadella, Feriola, Coll d'Iriet, Coma, Pradell, Solà, Palau, Palol o Palou, l'Alberg, Sol del Mont, Serrat, la Bassa* (d'en Ramon Piquer), *les Pelades, Planella i Serrat.* La major part són a la vora de camins que anaven a les poblacions veïnes de Castelló, Vilanova de Meià i Alòs.

Vilanova de Meià. En el Capbreu es citen partides de terme entre les quals hem pogut identificar per la denominació actual o per aproximació les següents: *coll de Gavarra, la Tapia, Quartada, Tosca, Sent Ponç de hospital, lo Prat, la Pedrera, la Treüda* (Treyda o Troyda o Trahida), *Mont-roig, Conomines, lo Puyol, Sent Miquel, les Sorts, Siscar, Comadulola, l'Obach de Vilagrassa, la Coma, Viladegots.* La zona de l'horta al sud-est de la població era prou àmplia per encabir diferents topònims: *horts de Soldevila; Canals, el Canal* (que fan referència a les conduccions d'aigua de regadiu), *l'Illa*, que, sens dubte, indicava una illa fluvial en el riu Boix que ara no es pot observar.

No s'han pogut identificar les partides de: *Devida, Vedranyell, Olzina, Perrixachs, Abardonat, Celadells, Endelapart o Adelapart, Turre, Celada, la Passada, lo Bach -com hom va al pla, Castelló-, Quadal, la Costa, la Riva avall, Balancea, Porripachs, Torrents, antiga coma de Torruella, Arch, Vilagrassa, Toçal de la Olla, Bobuch, Plana, Arner, Guilmoa, Coma d'en Berenguer, les Portes, les Corts, Calderer, Castell, Grau de Meià.*

Observant els topònims en el mapa podem afirmar que hi havia més densitat de conreu al voltant de Vilanova i menys en la zona entre la riera Salada i la Serra de l'Obac, que sembla d'expansió del cultiu en el segle XIV. D'altra banda, en el espais més muntanyosos del Montsec no hi apareix conreu, de segur que aquestes zones eren més útils per la ramaderia. En són excepcions les zones al voltant dels petits llogarets de **Puig de Meià i Fabregada**, on les partides també són a prop dels poblets o entre aquest lloc i el camí, on de segur que també passava la carrerada que dirigint-se cap al nord arribava fins a Llimiana.

Entre les partides de terme **d'Alòs**: *Sent Julià, Comdal, lo Prat, Croeta, Pena Reva o Penareva, la Plana, la Lacuna, Cerves o Serves, Reixac, Olzina, Agudes, Saborell, Campsegaler, Parays, la coma de Terratalàs o Terratelars, Aremenal, Forradella, Tres Torres, Recuanch o Recuant, Buada, Tornabous, Horta sobirana al Pla, Cap de l'horta, l'Escalada a l'horta sobirana, Valdaznie, Canarissa, Horta de l'Estunya, L'Estunya o Espunya, Arembracans, mas de Vilajafer, les Planes de Sentiu, l'Illa, Coroyns, Salcialt, la Font d'Oca, la Plana del Arenyonal.*

D'aquestes partides s'ha pogut ubicar les de: *Sent Julià, lo Prat, Croeta, Pena Reva o Penareva, Olzina, Agudes, Saborell, Campsegaler, la coma de Terratalàs o Terratelars, Forradella, Tres Torres, Recuanch o Recuant, Buada, Coroyns, Salcialt.* Sota el denominatiu d'*Horta* podríem incloure-hi a més: *Horta Sobirana, Cap de l'Horta, l'Escalada a l'Horta Sobirana, Horta de l'Estunya i l'Illa.*

En conjunt les zones conreades són més denses a prop d'Alòs i la major part toquen o s'apropen a les principals vies de comunicació cap a Alòs i La Nou i Baldomar; però també cap a Cubells i Rubió.

Entre les partides de **la Nou**: *La Coma Joana de la Albarich, Gocelleres, coll Gros, les Fexes, coma de Noguera, les Curres, l'Algara i la Malbera*.

S'han pogut situar al mapa: *Les Comes* (una de les quals devia ser la Coma Joana de l'Albarich), *Coll Gros* i *la Malbera*. La major part s'ubiquen a prop de la via que va d'Alòs a Figuerola i passa per la Nou.

Les partides de terme conreades a **La Maçana** són: *Lo Grau de la Coma, L'Espluga de la Roca, Terrers, Coll de la Oliva, Les Feixes, Les Comes de la Canella, l'Erola, Obach i Falbarda*.

Existeixen encara: *Lo Grau de la Coma, Terrers, Les Feixes, Erola, Obachs* (l'Obach) i *Falbarda*. Tres són prop de la via que des del sud, seguia la Noguera Pallaresa i tres més a prop de la via que va de la Massana a Figuerola.

Les partides de terme de **Baldomar** citades al Capbreu són: *Torrent de la Mora, Sot, la Coma d'en Soler, Gamolça, Solà Roig, Coma d'en Ceba, Bulguera, la Figuera, Padrós, Prat, Panivina,*²⁹⁹ *lo Sot, les Heroles,*³⁰⁰ *lloc de Serrat,*³⁰¹ *Coma de Lavança, Prats, Socarrades, Planers, Mosquera, altre cantó del riu de Baldomar, torrent del Pla, Pinyoles, Planers, Coll Torrana Sobirana, horta travessada pel riu de Baldomar, la coma part lo riu, Comagorda,*³⁰² *daval del Ponterró de la cèquia, horta Joana, ribera Sobirana, els Molins, Segonya, Planes, Rayguer, Sot, Parays, Pinyoles, Prats, lo Pla, les comes Ducs, Eforça,*³⁰³ *Laner, Toçal Roig i Pla de Sent Pere* (en el terme d'Alòs).³⁰⁴

Les identificades són: *Torrent de la Mora, Sot, les Comes* (que denominaria genèricament la coma d'en Soler i la coma d'en Ceba), *Solà Roig, lo Sot, les Heroles,*³⁰⁵ *Coma de Lavança, Planers, Mosquera, Planes, Horta -travessada pel riu de Baldomar,- Comagorda,*³⁰⁶ *Rayguer, Sot, les comes Ducs i Pla de Sent Pere*.

Podem relacionar amb l'horta, la sínia i sèquia d'aquesta horta de Baldomar: *daval del Ponterró de la cèquia, Horta Joana, Ribera Sobirana, els Molins i Segonya*, que no s'han posat al mapa per impossibilitat d'espai però que s'han de considerar incloses a *Horta*.

²⁹⁹ Toca al riu.

³⁰⁰ Toquen al riu de Baldomar.

³⁰¹ Camí que va a Vilanova de Meià.

³⁰² Toca al riu.

³⁰³ La via que va a Alentorn.

³⁰⁴ Via que va a Alòs i Alentorn.

³⁰⁵ Toquen al riu de Baldomar.

³⁰⁶ Toca al riu.

El riu s'anomena de Baldomar, que devia ser com es coneixia el riu Boix al pas per la població. En general les partides de terme ubicades estan prop de Baldomar però també a prop del riu i de la via que es dirigia a Vilanova de Meià.

Camarasa. En aquest municipi les terres que apareixen en el Capbreu són a la partida de Segura,³⁰⁷ ubicada al marge dret Segre i que havia estat propietat del Priorat de Meià, però no sabem res de la resta del municipi perquè la vila contribueix conjuntament. Cal repetir aquí la desigualtat que mostra el Capbreu. Les partides de terme descrites són: *La Cena, Escalera, L'espaó, La Llera, Plana de Fugues, Planell, Raiguer* (en la documentació *Rayguer*), *Segura, Sort de Fluvià, Tormeda*.

La Llera, és segur que fa referència a una partida a prop del llit del riu, avui negada per l'embassament de Sant Llorenç de Montgai. El topònim Segura indica un poblament dispers al voltant del cingle de Sant Salvador, perquè els topònims que s'hi relacionen, *-Planell, Escalera, Plana de Fugues-*, són partides que envolten aquesta muntanya. En aquest entorn *l'Espaó*, ha de ser els bancals de terra que es cultiven al vessant nord de la paret de l'Os que sobresurt des de *Plana de Fugues* com si fos un espadat.

Per tant la zona que el Capbreu anomena està en el marge dret del Segre enfront de l'Horta de Camarasa, un lloc de pas entre Camarasa i Llorenç. Potser la construcció del pont de Camarasa, de factura gòtica, havia facilitat la rompuda de terres en aquest indret.

Les partides de terme de **Llorenç** en la documentació medieval són: *Barranc, Camí de Balaguer, Cap de l'horta, Coma del Senyor, Dominatures, Formigars, l'Horta, L'hospital, Los Maiols, Lo Mont, La Pedrera, Riba del Segre i La Xerca*.

D'aquestes partides s'ha pogut ubicar: *Barranc, Camí de Balaguer, Dominatures, Formigars, l'Horta, Lo Mont, La Pedrera i Riba del Segre*.

L'Horta i el *Cap de l'horta*, sens dubte, es poden localitzar a la zona regada vora el riu i de la qual hi ha referències documentals en el s. XIII, així com d'un molí. Va ser negada en omplir-se l'embassament de Sant Llorenç de Montgai a començament dels anys 30 del segle XX.

Els conreus a Llorenç estaven preferentment en les zones properes al riu i el camí a Balaguer.

Les partides de terme de **Montgai** són: *Camí de Balaguer, Canemars, Capficades, La Coma, La Morera, La Plana, Montesquiu, Planeta de Colomers, Reig, Torrent de Devidral i Los Vilars*.

³⁰⁷ No coneixem la ubicació d'aquest poblet, que apareix en el Fogatjament de 1358, i que per les partides de terme hauria d'estar al marge dret del riu Segre, en algun indret de la muntanya de Sant Salvador. També, però, podria correspondre al poblat de Monteró, citat en altres documents i que ja havia estat habitat en època romana i del qual s'han trobat algunes restes medievals. FERRER, Joan, GARCÉS, Ignasi, GONZÁLEZ, Joan Ramon, PRINCIPAL, Jordi i RODRÍGUEZ, Josep Ignasi (2009), "Els materials arqueològics i epigràfics de Monteró (Camarasa, la Noguera, Lleida). Troballes anteriors a les excavacions de l'any 2002", Quadern de Prehistòria i Arqueologia de Castelló, núm. 27, pàg. 109-112.

Hem pogut posar en el mapa perquè s'han conservat, la major part dels topònims: *Camí de Balaguer, Canemars, La Coma, La Morera, Montesquiu, Planeta de Colomers i Los Vilars.*

Les zones conreades ho són en la part nord i en el centre del terme, en canvi, la part sud més muntanyosa segurament estava destinava a la ramaderia.

A **Cubells**, els topònims del Capbreu són: *Rexacó, Planes, lo Cos, los Colls, Fragonal, Alzina de Montesquiu, quadra de Montesquiu, Axerà,*³⁰⁸ *Camí d'Agramunt, Codolles, La Coma de la Vinyals,*³⁰⁹ *Los Colls,*³¹⁰ *Puigís, Quadra de Montesquiu, Quadra Torre de Bondia,*³¹¹ *Quadra de Bondia, Reixach,*³¹² *Salzial o Salcialt, Segalars, Valldarnàs.*³¹³

S'han ubicat al mapa: *Reixach i Rexacó* (una part de Reixach), *Planes, los Colls, Fragonal, Alzina* (de Montesquiu), *Axerà, Camí d'Agramunt, Codolles, La Coma* (de la Vinyals), *Puigís, Quadra de Montesquiu, Quadra Torre de Bondia, Salcialt* (Salzial) i *Valldarnàs.*

Les partides de Cubells no són totes les dels terme, com s'ha dit per Camarasa, indiquen les zones que s'havien incorporat de nou al conreu. Es troben preferentment en els extrems del terme, al nord, prop de les vies cap a Alòs; a l'oest, a la vora dels camins a Camarasa i al sud, als termes de les quadres de Pugirs i Montesquiu.

Les partides de **Santa Linya**: *Coscollar, Vilamaior, Tornanser, Fresomilent, Solà,*³¹⁴ *Tobent, Orta, Spluga de Barba, la Guasch o Guarch, la Costa, Amella, Canallich o Canallill,*³¹⁵ *Prat,*³¹⁶ *Roerolina, Munt de Calp, Gacet,*³¹⁷ *Serrat de Colomer, Fosar, Prat, Codinal,*³¹⁸ *Boxar, Mayollar, Silva, Prat d'Àlber,*³¹⁹ *Conamines, Morral,*³²⁰ *Martina, les Canals* (hort), *Sent Miquel,*³²¹ *mas de Comabella, torrent del Salç, Spluga de Montclús, Vall de Salç, Cap de Prat,*³²² *les Peres, Marfach, la Salada, Lo mas de Benabarri, Parets, la Collada, Vilatilans, Canelles,*³²³ *Font de l'Om,*³²⁴ *Coll de la Font, Queralt,*³²⁵ *Gaçalo, Corvanter, Les Tórtors*³²⁶ i *Vallfraga.*³²⁷

³⁰⁸ Topònim d'origen àrab.

³⁰⁹ Llinda amb el camí i el terme de Puigirs.

³¹⁰ Llinda amb el camí que va a Alòs.

³¹¹ Llinda amb el Sió.

³¹² Toca al camí d'Alòs.

³¹³ Toca al camí a Agramunt.

³¹⁴ Molí d'oli d'Arnau Vidal.

³¹⁵ Hi passa el camí a les Avellanes.

³¹⁶ Via que va a les Avellanes.

³¹⁷ Torrent de Sent Miquel.

³¹⁸ La via que va al Prat.

³¹⁹ Via que va al Castell.

³²⁰ Camí que va a Balaguer.

³²¹ La via que va a les Avellanes.

³²² Al torrent de les Salines.

³²³ Camí de la collada.

³²⁴ Al camí de la collada.

³²⁵ La via que va a Balaguer.

³²⁶ Camí que va a Sent Pere de Queralt i el camí a la Font Rosa.

³²⁷ Sèquia de Gaçalço.

S'han col·locat en el mapa: *Coscollar*, *Vilamaior*, *Solà*, *Spluga de Barba*, *Amella*, *Canallich* o *Canalill*,³²⁸ *Prat*, *Serrat de Colomer*, *Fosar*, *Mayollar*, *Silva*, *Prat d'Àlber*, *Sent Miquel*, *torrent del Salç*, *Spluga de Montclús*, *Vall de Salç*, *les Peres*, *Marfach*, *la Salada*, *Lo mas de Benabarri*, *la Collada*, *Font de l'Om*, *Queralt* i *Corvanter*. A l'Horta hi havia també *les Canals*.

A Santa Linya es conreen parcel·les al voltant de la població, al costat de les vies de comunicació, però sembla que en la part dels extrems del terme s'incorporen al conreu zones situades prop de Vilamajor i Montclús i també al nord al voltant dels torrents.

Pel que fa a **Privà**, els topònims: *Horta*, *Molí*, *Conomines*, *Coll de Llorenç*, on hi ha *Buïgues*,³²⁹ *Prat de la vinya del Castell* (la Conomina), *Prat de la Vinya del Senyor*, *les Fontanelles*, *Castell*, *l'Olzina*, *les Botardes* o *Brotardes*, *l'Ubach* (antigament la vinya del Senyor) (Serra del rei), *Prat*, *Solà*, *Percidoxena*, *la Marradeta*, *Passadella*,³³⁰ *lo Pou*³³¹ i *Rocabruna*.³³²

Quadre 14- NOMBRE DE TOPÒNIMS RELACIONATS EN EL CAPBREU DEL MARQUESAT DE 1390-1391

	Camarasa	Fontllonga	Cubells	Montgai	Orenga	Llorenç	Total
Conservats	3	4	4	5	2	2	20
Identificables	2	1	5	1		4	13
Desconeguts	5	4	5	5	3	7	29
Total	10	9	14	11	5	13	62

	Al òs	La N ou	La Ma ça- na	Vilan ova de Meià	Pui g de Me ià	Fab re- gad a	Llimi ana ³³³	Castel ló de Meià	Ca br e- ra	Ari et	Clu a	Baldo mar	Vern et	Pri và	San ta Lin ya
Conservats	2 2	4	6	23	2	8	88	3	1	13	5	14	6	7	18
Identificables	6			3										2	
Total	8 1	13	10	60	3	15 ³³⁴	550	30	1	54	8	50	23	21	62

³²⁸ Hi passa el camí a les Avellanes.

³²⁹ Hi ha la dominicatura del prepòsit, el torrent de la Sarga i la via que va a Privà vell.

³³⁰ Llinda amb el mur.

³³¹ Torrent Major i via que va a Santa Linya.

³³² Carrer general.

³³³ Recomptem el llibre 91.

³³⁴ Quatre dels quals es troben a Vilanova.

Es reconeixen: *Conomines, Coll de Llorenç, Prat de la vinya del Castell* (la Conomina), *Prat, Solà, lo Pou i Rocabruna*. Estan al voltant del llogaret de Privà, però la zona amb més vitalitat es desenvolupa a prop de Vilanova de Bellpuig, ara Vilanova de la Sal.

En el quadre 14 es mostra la quantificació dels diferents topònims que es conserven amb el mateix nom que en el Capbreu de 1390-91 i també aquells noms que podem identificar en base a elements del paisatge o per derivació terminològica. En conjunt creiem que són una mostra indicativa suficient per fer una aproximació a allò que volíem mesurar: les zones de conreu.

Fent un resum de les apreciacions que ja s'ha fanatitzat en cada municipi, es pot dir com a característiques generals que al Marquesat es conreen:

- 1- Les zones contigües a les poblacions on hi ha farraginars que són utilitzats per alimentar del bestiar. També en aquesta zona propera hi trobem les zones d'horts, que indicarien petites parcel·les per a conreu intensiu de vegetals destinats al consum, i hortes que a més inclouen zones més àmplies de conreus extensius però que es poden regar.
- 2- Les zones al voltant de la població són en general les més explotades tant si es dediquen a les produccions esmentades en el primer punt com si es tracta de conreus de secà.
- 3- Els espais propers als camins principals, és a dir, els que uneixen les poblacions. Les vies de comunicació permeten un accés fàcil a les zones que hi són pròximes i, per tant, al conreu.
- 4- La vora dels rius principals, el Segre (Alòs, Camarasa, Merita, Llorenç) i la Noguera (termes de Sant Oïme, Fontllonga i Santa Linya) quan és possible, perquè recordem que estem en una zona muntanyosa i els rius transiten per congostos (dos rius a Camarasa, el de Mu a Alòs, per exemple, no aptes pel conreu). També els afluent de la Noguera Pallaresa, com el riu de Gavet (Sant Serni); o els afluent del Segre, el riu Boix (Vilanova de Meià, Gàrzona, Argentera, Baldomar), i encara barrancs d'aquests darrers, com el riu de Clua (Ariet i Clua). També el Sió (Montgai).
- 5- Les terres a prop de fonts o dolls d'aigua, *Font, Reguant, Reguer, Salt, Bassa, Llacuna, Estany, Torrent, Llau* i els seus derivats; són topònims que es repeteixen arreu i al seu voltant hi ha conreus de més o menys extensió segons el recursos hídrics disponibles.
- 6- En les valls i zones planes més que a les muntanyes. L'exemple més evident és el territori de la Vall a Llimiana.
- 7- El Montsec en les seves dues vessants, i les serres marginals al sud d'aquest Mont-Roig, Sant Cristòfol, i Carbonera no estan conreades. Les muntanyes són zones de bosc, amb el consegüent aprofitament per a

pastures, llenya etc., no són conreades en aquesta època com ho seran intensament en el segles XVIII i XIX.

8- Les rompudes de finals del XIV , com s'ha anat anotant en les poblacions de Cubells, Santa Linya, Camarasa (en el marge dret del riu) arriben a l'extrem del terme, cosa que explica els conflictes per marcar els llinars i posar monyons en aquella època, com ja s'ha esmentat més amunt.

La producció agrària en el Marquesat, segons indica el capbreu, segueix les mateixes característiques que ja s'han descrit a Llimiana. Es conreen cereals, vinya i olivers, principalment. Per les aportacions en espècie que se'ns indiquen al Capbreu podem fer una aproximació a la producció. Cal tenir present, però, que hi ha registres en els quals s'anota el delme sense especificar-ne el muntant. El principal inconvenient per fer una aproximació acurada és l'ús de diversos sistemes de mesures, segons les àrees d'influència econòmica de les viles. En ocasions a més de les mesures en curs se n'anomenen de velles no extingides. Per acabar-ho d'arrodonir, en algunes poblacions s'utilitzen les mesures de dos o més llocs.

En general, les mesures del Marquesat es poden agrupar en quatre sistemes:

Camarasa, Cubells i Montgai- segueixen les mesures de Camarasa i Cubells.

Alòs, La Nou, la Maçana i Baldomar- segueixen el patró de les mesures d'Alòs.

Fontllonga, Orença, Vilanova, Puig de Meià, Castelló de Meià i Ariet es regeixen per les mesures de Meià, per la influència del Priorat.

Llimiana, segueix les mesures del castell de Llimiana.

En el Capbreu es citen una gran quantitat de mesures que dividirem en:

1- Les mesures de sòlids.

Començarem per les més antigues, com són:

Les **mesures de Toló**, que encara eren vigents a llocs com Fabregada. No he trobat documentades aquestes mesures i podrien prendre el nom del castell de Toló (Sant Salvador de Toló), del qual Fabregada està relativament a prop, uns 6 Km, tot i estar a l'altra carena del Montsec.

Aquest sistema contenia també el **Civadal**, usat per calcular la capacitat de diferents cereals. D'aquesta mesura se'n pot seguir la petja a Fabregada però també a d'altres llocs com Cubells i Montgai. La correspondència:

2 civadals de civada, de mesura de Toló = 1,5 almud, menys 1/3 de mig.

3 civadals de forment, a mesura de Toló = 2 almuds.

5 civadals d'avena (civada) d'aquesta mesura = 3,5 almuds menys un terç de mig almud.

6 civadals d'ordi a dita mesura = 4 almuds.

Amb aquestes referències el *civadal* equivalia a 0,666 almuds.

El **Modi** és una mesura de capacitat. D'origen romà, s'usava a Llimiana. La correspondència és la següent:

30 modis de blat (meitat de forment i meitat d'ordi) = 16 cafissos i 2 faneques i 2 almuds de mesura de faneca comú del castell de Llimiana.

També el trobem usat per al vi a Puig de Meià i a Fabregada, encara que no podem saber si segueix el mateix patró d'equivalència. Es relaciona amb el sester, que s'assembla més a les unitats usades per al vi, però no coneixem l'equivalència.

El **Cafiç** (cafís) és una mesura de capacitat de gra d'un rang superior. Les equivalències varien segons l'indret.

6 cafissos (2 d'ordi, 2 de civada, 2 de sègol) (a Cubells)

12 cafissos de blat (4 del bo, 4 d'ordi i 4 de civada) (a Fontllonga)

1/2 cafís de blat terrenc = 2 faneques de forment, 2 d'ordi i 2 d'*anona o avena* (civada).

A La Nou i la Maçana, 6 cafissos de blat terrenc = 2 de forment, 2 d'ordi, 2 d'*anona o avena* (civada) (a Alòs)

2 cafissos de blat terrenc = un terç de forment, un altre d'ordi i altre d'*avena* (civada) (A Fabregada)

Sembla, doncs, que el cafís és una mesura antiga que la final del s. XIV servia per al blat terrenc, que era mescla de 3 cereals blat, civada i sègol, generalment a parts iguals, encara que, de vegades, varien les proporcions. Per tant, el concepte de cafís no correspon al que descriu Teixidó, ni tampoc al de les mesures d'origen àrab ni d'origen romà,³³⁵ encara que es pot establir més similitud amb el primer, per l'equivalència amb la faneca.

La Faneca és una mesura de capacitat i la seva equivalència varia segons el lloc.

La faneca de civada = 4,5 almuds, poc més o menys a la mesura d'Alòs.

1/2 faneca de civada = 3 almuds menys quart, segons mesura d'Alòs (la Maçana)

Faneca = 5,5 almuds (La Maçana)

1/2 faneca de civada = 4 almuds a mesura de Meià (Ariet)

Faneca = 8 almuds (Ariet)

L'**Hemina** és una mesura que prové de la paraula homònima llatina, que significa meitat i es pot aplicar tant a la faneca, com al sester o a d'altres mesures. La trobem referenciada al Capbreu com a mesura de capacitat de cereals.

³³⁵ TEIXIDÓ PUIGDOMÈNEC, Francesc (2008), *Pesos i mides al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló*. Fundació Noguera, Estudis 46. Barcelona, pàg. 33 i 34.

1 *emina* = 1/2 faneca de civada entre ordi i avena (civada) (Privà)

1 *emina*³³⁶ de civada = 4 almuds de Meià (Castelló de Meià)

1 *emina*³³⁷ de civada = 6 almuds a mesura d'Alòs.

Una altra mesura que només apareix en una ocasió al Capbreu és *l'ambosta* (Santa Linya), esmentada en relació amb el forment, l'ordi i l'*avena* (civada), per tant és una mesura de cereals, apareix amb l'almud. El diccionari defineix *almosta* com la quantitat d'alguna cosa que cap entre les dues mans.³³⁸ Sembla estar ben definida, però no té una correspondència exacta.³³⁹

2- Les mesures de líquids

Semblen seguir el sistema sester, canada, maial.

El Sester, el nom d'aquesta mesura procedeix del *sextari* romà i apareix citada a Vilanova, Puig de Meià, Castelló de Meià, Cabrera, Ariet, Santa Linya i Llimiana. Però, fins i tot dins de Vilanova apareix amb diferents mesures.

El sester és faneca (Vilanova)

3 sesters de vi que són 6 canades o 18 maials a mesura de Meià (Cabrera)

1 sester= 6 maials

1 sester de vi, que són 8 maials (Ariet)

La Canada és una altra d'aquestes mesures antigues. La trobem citada a Fontllonga, Alòs i la Nou, la Maçana i Baldomar, Vilanova de Meià, Puig de Meià, Castelló de Meià i Vernet. Segons Teixidó, està documentada en la vall d'Àneu, relacionada amb la carga i sester, i també a la Ribera de Cardós, també al vescomtat de Castellbò i llocs del Capítol d'Urgell o que depenien de la Seu. És una mesura antiga perquè és de pes, encara que serveixi per mesurar líquids.³⁴⁰

Servia per calcular en el Capbreu tant el vi de pia, el most procedent d'aixafar el raïm, com el vi bullit, és a dir, ja fermentat, que es cita generalment en el trascolar, és a dir, quan es passava el vi fermentat i decantat sense impureses a altres recipients. No es cita la mateixa equivalència a diferents indrets.

1 canada de vi a mesura vella = 6 maials a mesura de Meià (Fabregada)

1 canada de vi bullit = 4 maials (Castelló de Meià)

1 canada de vi = 4 maials a mesura de Meià (Castelló de Meià)

6 canades de vi de pia = 14 maials a la mesura d'Alòs (Ariet)

³³⁶ Mitja faneca.

³³⁷ Mitja faneca.

³³⁸ ALCOVER, Antoni M. (1907), "Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana", Tom 3, Estampa de n'Amengual y Muntaner, Ciutat de Mallorca/ ambosta.

³³⁹ La mesura anomenada *mosta* era utilitzada pel meu avi patern Josep Domingo Eroles de la Maçana, per referir-se a la quantitat de gra que li cabia en una mà, i la usava per referir-se al cereal que preparava per alimentar les gallines.

³⁴⁰ TEIXIDÓ PUIGDOMÈNEC, Francesc (2008), *Pesos i mides al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló*. Fundació Noguera, Estudis 46. Barcelona, pàg. 46.

L'equivalència que podem deduir és:

1 canada = 2,333 maials

El Maial sembla una mesura uniforme arreu. Prové d'un altre maial més antic (no sabem si també de Toló), però en els llocs provinents del Priorat de Meià es fa la traducció a la mesura nova de Meià.

8 maials de vi bullit a mesura vella = 12 maials a mesura de Meià (Vilanova)

12 maials de vi a mesura vella = 18 a mesura de Meià (Fabregada)

L'equivalència que podem deduir és:

1 maial = 1,5 maials de Meià

El Quarter (Privà), en el text es parla d'un *quarter i un mayal de vi*. No hem trobat relació entre quarter i maial per la qual cosa creiem que potser és la quarta part d'un maial.

La Mitgera és citada a Cubells i Santa Linya.

El Canter (Santa Linya). Està associat al mallal. Doursther iguala el canter al mallal a Balaguer, Agramunt, Cervera, Igualada, Lleida, Pallars i Talarn.³⁴¹

La Medialia de pia (Alòs). Sembla que *medialia* deriva del llatí *medius*, la part del mig. Etimològicament l'origen de malla,³⁴² i de maial és el mateix.

L'Octava de pia apareix a Alòs, de segur que és la vuitena part d'una mesura que pel context ha de ser medialia o maial.

El quintar serveix per calcular l'oli a Fontllonga; no se'n mostra l'equivalència, però devia subdividir-se en dotzenes, perquè es diu *fa al senyor del lloc, 3 dotzenes d'oli* (Fontllonga).

El quintar, segons Riu, és una mesura de l'oli; l'equivalència és: 1 quintar= 104 lliures= 41.600 k.³⁴³

La Lliura d'oli, (Fontllonga, Alòs, Ariet), de cera (Alòs, la Maçana, Vilanova, Baldomar, Llimiana) i de pebre (Castelló de Meià, Privà, Llimiana)

³⁴¹ DOURSTHER, Horace (1840), *Dictionnaire universel des poids et mesures anciens et modernes. Contenant des tables des monnaies de tous les pays*, M Hayex imprimeur de l'Académie Royale, Brusel·les. / mallal.

³⁴² BRUGUERA, Jordi i FLUVIÀ FIGUERAS, Assumpta (1996), *Diccionari etimològic*, Enciclopèdia Catalana, SAU/ malla

³⁴³ RIU RIU, Manuel (1996), "Pesos, Mides i Mesures a la Catalunya del segle XIII. Aportació a l'estudi." *Anuario de Estudios Medievales*, núm. 26, pàg. 832.

Es tracta d'una mesura de pes, de la qual no s'ha pogut trobar l'equivalència, però no devia ser gaire gran com indica el seu ús per mesurar el pebre.

1 lliura de pebre al pes de Meià (Castelló de Meià).

Les mesures són 1 lliura, mitja lliura i unces. L'unça (de pebre, a Alòs i Privà).

Segons Riu al s. XIII la lliura comuna té 12 unces i equival a 400 grams i l'unça a 33 grams.³⁴⁴

Amb tanta variabilitat de pesos, mesures i sense referències, perquè les estudiades per Teixidó no coincideixen o no podem saber si coincideixen amb les relacionades en el Capbreu de 1390-91, s'ha optat per tal de fer una aproximació a les quantitats de producte conreat de la Terra del Marquesat, tenir en compte les equivalències que coneixem i que s'acaben d'exposar. En els llocs on les desconeixem, es poden deduir, seguint Teixidó, en els cereals: el cafís de 6 faneques i cada una d'aquestes 9 almuds.³⁴⁵ Hem assimilat el civadal a la faneca. Les mitgeres equivalents a 4 faneques.³⁴⁶ El resultat final es calcularà en faneques.

En el cas del **vi**, s'usarà les equivalències que coneixem. El sester per 3 canades.³⁴⁷ La canada de 3 maials que és la mitjana que ens dóna de les referències a canades en el text del Capbreu. L'octava, pel context, ha de ser de maial, i la mediàlia pensem que és el maial. El problema del modi el resoldrem assignant-li els 16 sesters que sembla mesura del s. IX.³⁴⁸ El resultat final es reduirà a maials.

Per a l'**oli** l'equivalència es comptarà 1 quintar igual a 104 lliures de 12 unces. I ho reduiré a lliures. Comptarem la dotzena, com la dotzena part del quintar, és a dir, 8,66 lliures.

Com a mesures inusuals en el conjunt, en aquest cas referent a la fiscalitat, el Capbreu cita el terratge de Llorenç igual a la desena, onzena o dotzena mesura, cosa que s'interpreta com el percentatge de la collita que havia de lliurar cada productor.

S'indica en quadre de l'Annex I-1, la percepció dels censos agrícoles en espècie a la Terra del Marquesat segons el Capbreu de 1390-1391. És a dir, el resultat de sumar les

³⁴⁴ RIU RIU, Manuel (1996), "Pesos, Mides i Mesures a la Catalunya del segle XIII. Aportació a l'estudi." Anuario de Estudios Medievales, núm. 26, pàg. 832.

³⁴⁵ Hem seguit TEIXIDÓ PUIGDOMÈNEC, Francesc (2008), *Pesos i mides al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló*. Fundació Noguera, Estudis 46. Barcelona. Dóna aquestes indicacions referint-se al s. XVI. També hem seguit la mesura en litres que indica per a cada població.

³⁴⁶ La *mitgera* equival a dos quarteres de 2 faneques.

³⁴⁷ La relació que estableix Teixidó per a les mesures de la Ribera de Cardós és la següent: 1 carga= 5 sesters; 1 sester 3 canades. TEIXIDÓ PUIGDOMÈNEC, Francesc (2008), *Pesos i mides al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló*. Fundació Noguera, Estudis 46. Barcelona, pàg. 46.

³⁴⁸ Riu ja expressava la dificultat en assignar una quantitat i una equivalència a la mesura, que varia al s. XII i que diferents autors li assignen resultats diferents. RIU RIU, Manuel (1996), "Pesos, Mides i Mesures a la Catalunya del segle XIII. Aportació a l'estudi." Anuario de Estudios Medievales, núm. 26, pàg. 289, nota 6.

rendes agrícoles en espècie que el Marquesat aportava anualment a l'infant Martí, duc de Montblanc.

Per poder comparar la producció de la Terra del Marquesat a la d'altres llocs del Principat, s'han reduït les faneques en què hem calculat la producció a almuds.³⁴⁹ També la quantitat les 316,62 faneques de blat a 158,31 quarteres i a 2.849,58 almuds, a parts iguals entre forment, ordi i civada.

El resultat de reduir i sumar les quantitats de cereals que apareixen en el Capbreu de 1390-1391 ens indica que els habitants de la Terra del Marquesat pagaven a l'infant Martí el següent:

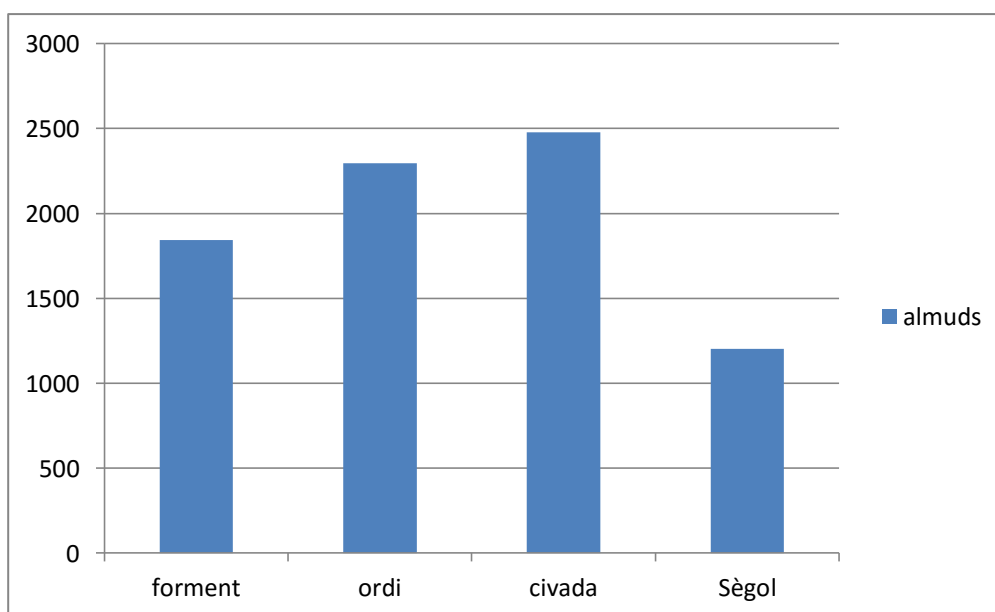
99,13 faneques de forment= 49,56/ 892,17 almuds+ 949,86³⁵⁰ = 1842.03 almuds

149,39 faneques d'ordi- 74,69/ 1.344,51 almuds+ 949,86 = 2.294,33 almuds

123,54 faneques de civada- 61,77/ 1.111,86 almuds+ 949,86 = 2.061,72 almuds. També amb la denominació d'*avena o anona* consten al capbreu-23,115/ 416 almuds. En total: 146,65 faneques de civada 2.477,72 almuds de civada.

133,71 faneques de sègol- 66,855/ 1.203,39 almuds

Gràfic 15- CEREALS RECAPTATS ANUALMENT EN CENSOS AL MARQUESAT (1390-1391)

L'aportació total del pagesos al senyor, segons els censos coneguts, és de 7.817,47 almuds de cereals. Si prenem la xifra com una aproximació al tipus conreu produït,

³⁴⁹ En document adjunt en EXCEL, Producció agrícola, ha resumit els càlculs de tots els productes que s'havien de pagar anualment al senyor, segons les dades del Capbreu de 1390-1391. Vegeu Annex I.1.

³⁵⁰ L'almud corresponen a 1/3 de blat terrenc.

podem dir que en el Marquesat el cereal més conreat era la civada, amb un 31,69%, el segueix l'ordi amb el 29,34% de la producció; el forment amb un 23,56%, i el sègol amb un 15,37%

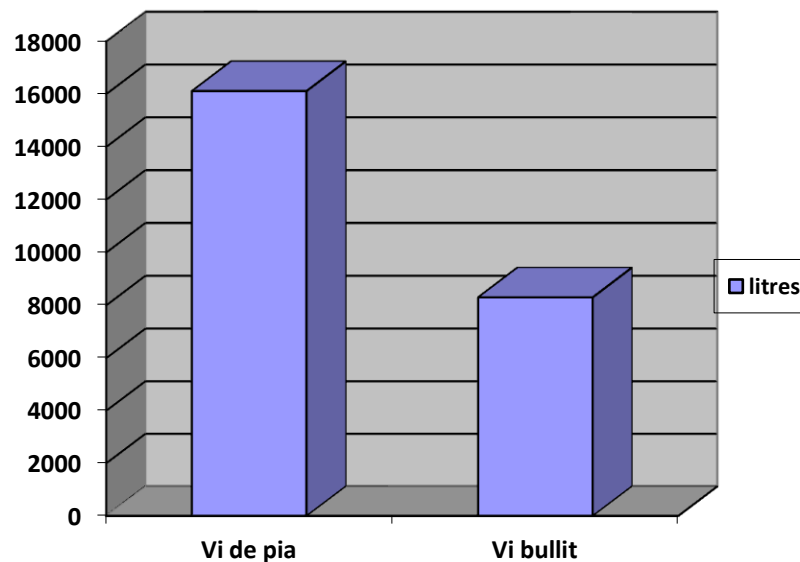
Entre les zones que més aporten (i podem deduir de més producció) destaquen el sègol a Cubells (133,71 faneques)³⁵¹ i la producció cerealista de Fontllonga amb un total de 159,61 faneques.

Pel que fa a mesures de vi, Riu descriu per al segle XIII a Girona, el maial o mallal amb una correspondència de 15,48 l.³⁵² Des de l'arqueologia de la ceràmica el mallal és una mesura que equival a 16 l.³⁵³ Comptarem per aproximació 15,74 l, que és la mitjana.

La recaptació total del Marquesat és:

1023,92 mallals de pia = 16.116,50 litres de vi de pia i 527,68 mallals de vi bullit = 8.305,68 litres de vi.

Gràfic 16- VI RECAPTAT ANUALMENT AL MARQUESAT DE 1390-91 (en litres)

³⁵¹ Se sap que en 1408 l'onzè de Cubells va ser arrendat per quatre ciutadans i mercaders de Menorca, durant tres anys. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 229. 8 de maig de 1408. Els productes de Cubells, principalment els cereals, podien haver fet cap a Menorca, perquè el regne de Mallorca n'era deficitari al final del s. XIV. CATEURA BENNÀSER, Pau (2013), "Consumo e impuestos en el reino medieval de Mallorca", *Alimentación en la Corona de Aragón*, CSIC, Institución Fernando el Católico, Diputación de Zaragoza, pàg. 23.

³⁵² RIU RIU, Manuel (1996), "Pesos, mides i mesures a la Catalunya del segle XIII. Aportació a l'estudi" *Anuario de Estudios Medievales*, núm. 26, pàg. 834.

³⁵³ VILA CARABASA, Josep M. (1998), *Ceràmica medieval i post medieval: circuits productius i seqüències culturals*, GRAMP i UB, Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica, pàg. 242.

Veiem clarament que la quantitat de vi abans de fermentar que es recapta és gairebé el doble del vi ja acabat d'elaborar. No se sap la causa i potser hem de cercar-la en la facilitat per al pagès de no haver de fer el procés de fermentació; encara que potser la recaptació del most permetia al senyor elaborar vins de més qualitat.

En la Terra del Marquesat la zona amb més producció de vi és el municipi d'Alòs, amb un total de 1.073,17 mallals recaptats (16.889 l), dels quals 771,67 mallals corresponen a Alòs (el 96,28% de vi de pia, és a dir, most); 143,5 mallals corresponen a Baldomar i 148 mallals a la Nou. El segueix Vilanova de Meià amb 131 mallals de vi bullit.

La producció d'oli que es recapta fa pensar que la producció no era gaire important. En total es recullen al Marquesat 541,83 lliures que provenen de Fontllonga principalment, amb 408,33 lliures, i de Fabregada amb 128,5 lliures.

Teixidó encabeix la lliura a mesura que forma part d'un subsistema conjuntament, amb càntirs i mitgeres de la zona d'Alòs de Balaguer, les Avellanes i Os de Balaguer, i la valora en 0,989 litres. En total, doncs, es pagaven unes rendes anuals d'oli de 446,86 litres.

Hem de dir que la quantitat sembla minsa, però, novament s'ha de fer referència a les característiques del Capbreu que explica per exemple que a Segura (Camarasa) on es citen 27 plantes d'oliveres, ha de pagar el delme, per la qual cosa no apareixen quantitats d'oli que es puguin recomptar. En altres ocasions el pagament es fa en cereals, gallines, o diners. Si es pogués aconseguir l'evolució del conreu de la mateixa finca, es podria saber si això es deu a un canvi de producció.

La quantitat de totes les produccions que era recaptada pel senyor del Marquesat era més elevada que la reflectida en les xifres esmentades, perquè no hem pogut quantificar les produccions de les rengues ni tampoc les d'aquelles parcel·les en què el capbreu indica que s'havia de recaptar el delme sense assenyal·lar el muntat de la producció sobre el qual s'havia de comptar.

Les peces de terra en què hi ha oliveres en el Capbreu del Marquesat són un total de 162 que són un 13,2% del total (1.223 parcel·les), la qual cosa representa més del doble que a Llimiana.

1.2.2.2 La ramaderia

Coneixem els animals que formen part de l'economia familiar per les exaccions del senyor, l'infant Martí:

Si es té galliner	1 pollastre
Si es tenen truges	1 garrí per ventrada
Si crien mules	12 diners per animal que neix
Si crien someres o ases	6 diners per pollí

Les gallines que es recapten en el Capbreu poden ser nues, és a dir, la gallina solament, o *cum suo aperio* o *cum suo apper*.³⁵⁴ A Santa Linya, Arnau d'Alòs paga al duc dos parells de gallines *cum suis juribus videlicet: media faneca de civada pro quolibet par gallinarum et unum mayal vini pro quolibet par gallinarum*. Per tant creiem que tant els drets com l'*aper* comportaven afegir a la gallina quantitats en espècie, que de vegades es fixen en diners. En ocasions s'especifica que la gallina ha de ser bona. A Orença, Fabregada, Vilanova es tradueix a diners i la gallina val 12 diners (1 sou) o 6 diners. Donada aquesta referència considerarem les gallines nues amb una equivalència a 6 diners i les d'*aper* de 12 diners. En el recompte total de gallines que es recaptaven, s'hi han inclòs les que substituïen les pernes de porc. Generalment les pernades pagaven una *perna de porc* que com el mateix Capbreu indica es podia substituir per dues gallines i les seves equivalències, és a dir, ½ perna val com 1 gallina... En ocasions, però, la perna s'especifica que ha de ser de 3 sous (equivalent a dues gallines i mitja amb *aper*)

La suma total de les percepcions en el Capbreu del Marquesat dóna 324 gallines nues i 225 amb *aper*, que equivaldrien a 162 s. i 225 s., respectivament, 387 s. en total.

Igualment es citen polles, pollastres agostals i *magencs* a Baldomar. En tots els casos, s'indica que ja han d'estar criats o són grossos; es tributen o bé per delme de la cria de pollastres o bé com a renda de cases o albergs. En total, es recullen 262 pollastres i 80,5 polles. En aquest cas, no se n'indica el preu.³⁵⁵

Es cita la cria de coloms en colomers com el de Vilanova; en el s. XIII també n'hi ha de documentats a Camarasa.

També s'aportaven 2 paons per a la barca de Vernet, dels quals la universitat de Vilanova va quedar exempta de pagament, per la donació del 1380 atorgada pel Cerimoniós.

Així mateix es tributen perdus, per les *taules* de les poblacions, tant les de la carnisseria, les caneres, com les cambres sobre la via. Tampoc en aquest cas es fa esment del preu. En el Capbreu de 1390-1391 se'n comptabilitzen un total de 26, que s'han de pagar anualment al duc de Montblanc.

Les perdus es criaven però també era usual la seva cacera. El 1419 el rei Alfons es queixa en una carta que hi havia poques perdus a l'Urgell.

E açò per tal com los habitants en aquella preñen les dites perdus ab caldera e filat, e ab altres paranyes e laços, per la qual cosa los nobles cavallers gentils

³⁵⁴ Que es cita a Alòs, a la Nou, a Vilanova de Meià, a Puig de Meià, a Baldomar i a Vernet.

³⁵⁵ El 1333, els pollastres es pagaven a 1 sou el parell; les gallines a 2,2 sous el parell i les perdus a 1,06 el parell. MUTGÉ VIVES, Josefina (2004), "L'abastament de peix i de la carn", *Política, urbanismo y vida ciudadana en la Barcelona del siglo XIV*, CSIC, IMF, pàg. 275. El valor en què es calculen les gallines és menor en la Terra del Marquesat a finals de la centúria.

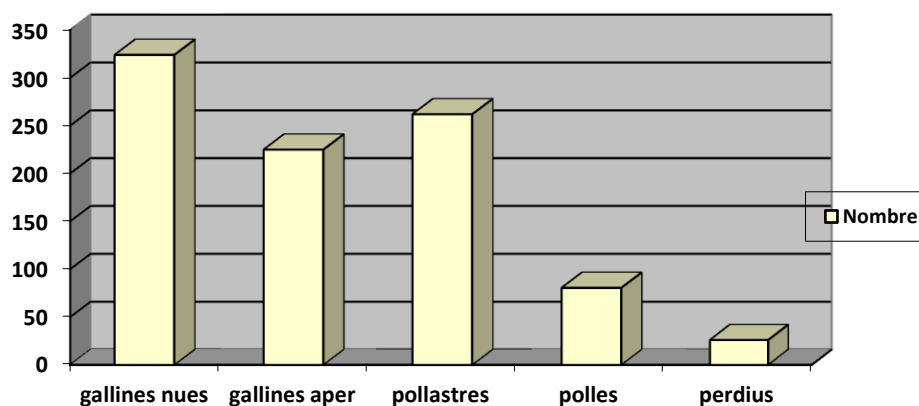
*homes e altres tenents aztors, falcons e altres ocells per caçar aquelles són destituïts e privats del plaers de la caça.*³⁵⁶

Les arts de cacera de perdius eren ben conegudes, i si s'utilitzaven excessivament segurament no era per a consum propi, sinó per a la venda. L'excessiva cacera, en efecte, en podia fer disminuir el nombre. Però d'allò que realment es queixa el rei és el fet que no n'hi hagi per a l'esport nobiliari de la cacera.

El gràfic 17 mostra la quantitat d'aviram que recull anualment el senyor al Marquesat, segons el Capbreu de 1390-1391.

La cria de porcs va donar nom al tipus de possessió que es tenia en algunes zones anomenada perxada, perquè una de les obligacions tributàries era el pagament d'una *perna*, és a dir una pota de porc.³⁵⁷ La perxada passava d'un cap de casa al seu hereu o successor. És a dir era la unitat de casa i terres que havia de contribuir. En la redacció del Capbreu, que enllaça amb altres d'antics, es citen les perxades que tenen o han heretat els actuals detentors. S'anomenen els feudataris actuals i a qui pertanyia la perxada antigament. En altres ocasions trobem agricultors que han acumulat diverses perxades. O a l'inrevés, hi ha diversos pagesos que es reparteixen una perxada.³⁵⁸ Les perxades com unitat de recaptació es citen algunes vegades a Cubells, Montgai, Santa Linya i Privà, és a dir, en la zona del sud del Marquesat, però se'n registren més a Vilanova de Meià i Ariet, on són un tipus de propietat i tributació usuals, i sobretot als territoris que havien format part del Priorat de Meià: Fontllonga, Fabregada, Puig de Meià i Castelló de Meià.

Gràfic 17- AVIRAM RECAPTAT ANUALMENT EN EL MARQUESAT DEL 1390-1391

³⁵⁶ ACA, Cartes reials, Alfons IV, Sèrie general, núm. 1167.

³⁵⁷ La mitgera equival a dues quarteres de 2 faneques. És a dir, a 4 faneques. TEIXIDÓ PUIGDOMÈNEC, Francesc (2008), *Pesos i mides al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló*. Fundació Noguera, Estudis 46, Barcelona, pàg. 36.

³⁵⁸ És el cas, de Cubells on *la perxada d'en Vall* es reparteix entre 10 persones.

En el *Llibre d'Estimes* 86 de Llimiana el bestiar es cita en el 3,6% dels registres en major o menor quantitat. La descripció més corrent és genèrica ovelles, abelles i moltons dels quals es fa una estimació conjunta que indica que n'hi havia alguns a la casa. Els porcs i truges es solen valorar a part i de vegades es citen cabres. Crida l'atenció l'explotació ramadera porcina de Domingo Vilar que té 140 pocs i porquets a mitges. Hem d'entendre que ell és el soci capitalista, i que altres criaven els porcells. Suposem, com indiquen els registres, que no es tractava d'una gran granja sinó més aviat de porcs que altres pagesos engreixaven. En les declaracions només en tres ocasions hem vist citats mig porc (Joan Solans) o mitja truja (mossèn Jaume Jusseu), però també 2 porques amb porcells a mitges (Joan Çabater). No podem descartar que les estimacions de porcs que es tributen siguin el resultat de dividir aquells que es tenen per a l'engreix dels quals només se'n posseeix la meitat per contracte amb el propietari. En general la quantitat de pocs citats, si exceptuem l'anterior empresa, és escassa 12,5 en total i semblen criats per al consum propi, que s'ha pogut rastrejar per la cansalada o porc que es guardava en els cellers. Les explotacions porcines devien ser usuals com ho demostra la formada per Pere de l'Om mercader de Lleida i pels germans Jaume i Bernat Bosc, també de Lleida, que tenien truges a precari, és a dir amb algun contracte, per al primer.³⁵⁹

Encara que hi ha ramats que es tanquen en els corrals de les poblacions, altres estan associats a partides de terme i s'ubiquen en terres i boïgues, la qual cosa indica l'aprofitament de pastures, rostolls que resten dels conreus i també els brots de les terres recentment rompudes (segons es desprèn dels registres del *Llibre d'Estimes* 92).

Per a les feines agrícoles s'utilitzaven animals de bast. Segons les informacions dels llibres de Llimiana, es devien usar amb menys freqüència els bous (citats en 4 cases). S'empren usualment: una muleta (mula petita), someres (somer i somer) i pollins. L'animal més comú en les feines agrícoles és la mula. Ho és tant, que sovint se'n diu l'edat, sens dubte perquè la valoració que es fa d'aquestes bèsties depèn de si són joves o velles, factor que indica la seva capacitat pel treball.

Pel que fa al nombre d'animals de bast, a Llimiana Aparici d'Abella té 6 bèsties; en tenen 4: Pere Huguet, Joan de la Font, Arnau Olzina, i Gaspar Gacet. Si l'estimació la fem en sous, és a dir, el valor dels animals en diners, en primer lloc hi ha Pons de Rius, amb animals que es valoren en 470 s., després Gaspar Gacet amb 380 s.; Salvador Codó amb 3 mules de 370 s.; de Jaume Amat amb 260 s., i Aparici d'Abella amb 320 s. En 15 cases els animals són estimats entre 200 s. i 300 s. per aquest concepte; 23 entre 100 i 200, i 9 tenen animals valorats en menys de 100 s. Encara hem de tenir present que en 52 registres no es cita cap animal; en algunes ocasions la causa és que s'ha fet una valoració global, en altres, sens dubte, perquè les famílies no tenen aquest ajut i les feines s'havien de fer amb la força humana o llogant els animals a altres famílies. Els animals de bast suposen una forta despesa que els pagesos més humils no es podien permetre.

També és de ressenyar l'apicultura o producció de mel. El fet que la valoració global inclogui les abelles indica que cada casa devia tenir algunes arnes. N'hi ha dues

³⁵⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 34. 6 de març de 1405.

declaracions que cal citar especialment, les de: Jaume Bons de Llimiana que té 9 *vexells d'avelles*, és a dir, recipients de fusta que també s'usaven al celler per a contenir vi. Bernat de la Riba tenia 4 *bohils* d'abelles, en aquesta ocasió ja es designa uns recipients específics com a arnes. Però també se n'extreu la cera que serveix com a forma de pagament en el Capbreu. Generalment, està lligada a tributació d'alberg però també d'altres, com les 7 lliures de cera que fan els homes de Gavet a Llimiana. En total es tributen 12 lliures de cera.

El Marquesat era zona de pas de ramats transhumants. Encara el 1924 el mapa que representa les vies pecuàries de la província de Lleida³⁶⁰ mostra que el Montsec és una zona de confluència de vies tant pel vessant sud com pel nord. El Marquesat controlava tres passos que ja eren importants a l'època medieval: Tarradets, la Portella Blanca a Rúbies i el Pas Nou. La distribució de les carrerades era semblant als camins medievals, concèntrics des de cada vila a les del seu entorn. Analitzant aquest mapa podem observar que passen vies ramaderes per Montgai, Llorenç, Figuerola, però els nuclis on conflueixen diferents vies són Cubells (4), Camarasa (6), Santa Linya (4), Alòs (5), Baldomar (4), Fontllonga (6), i Santa Maria de Meià (5).³⁶¹

Al principi del s. XIV el prior de Santa Maria de Meià discutia al procurador dels marmessors del comte d'Urgell, que tenien les rendes del Marquesat, sobre el passatge del bestiar d'Andorra en el terme de Santa Maria de Meià,³⁶² cosa que ens indica el trànsit dels ramats cap a aquesta zona, que creiem que era una de les principals riqueses del Priorat. L'empriu i el passatge de bestiar i herbatge eren prerrogatives senyorials que sovint s'arrendaven. En algunes ocasions el senyor les donava a les poblacions per tal d'emprendre alguna obra, com el cas de la reparació del castell de Llorenç, en què el rei Pere va atorgar l'empriu i el pas de bestiar a la població de Llorenç,³⁶³ la notícia ens manifesta que devia produir uns ingressos prou quantiosos per poder reparar una fortalesa tan important com aquesta. Les universitats van anar aconseguint prerrogatives sobre els drets senyorials, de vegades, de forma temporal com el passatge de bestiar forà que el rei Pere va concedir a Camarasa després del subsidi de l'onze.³⁶⁴ En altres ocasions les donacions a les viles són a perpetuïtat.³⁶⁵ En els compromisos entre Lluís de Coscó i la universitat de Cubells el 17 d'abril del 1451, entre altres acords s'inclou que el senyor no introduirà els seus ramats sense consentiments de Cubells.³⁶⁶ Les universitats fins i tot acaben fent acords entre elles sobre l'empriu que implicava que els ramats poguessin pasturar sense la limitació del propi terme. Aquest és el cas dels drets de Santa Linya en la quadra de

³⁶⁰ Vías Pecuarias de carácter general de la provincia de Lérida, Gráfico según la estadística confeccionada por el ingeniero secretario Don Eusebio Martín Lamich, 1-III-1924, IEI Biblioteca, Ler.912 (46.712)MAR. Atlas de les Viles, ciutats i territoris de Lleida, núm. 297.

³⁶¹ Vegeu mapa 16.

³⁶² ACA, Cancelleria, Registre 187, f. 105. 15 de març de 1326.

³⁶³ ACA, Cancelleria, Registre 942, f. 157v-158r. 26 de juliol de 1383.

³⁶⁴ ACA, Cancelleria, Registre 942, f. 113r. 10 de desembre de 1380.

³⁶⁵ És el cas d'aquest dret de Camarasa que es fa perpetu el 1385. ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 63v-64r. 10 de febrer de 1385.

³⁶⁶ ADM, L-9/6.

Montclús,³⁶⁷ o el de Montgai sobre el terme de Pugirs i d'Abella, que es va veure reconegut en la Sentència de la Indemnitat.³⁶⁸

En altres ocasions, els drets minven. Aquest és el cas el bosc de Privà, que era del senyor, però els pagesos tenien llicència per fer-hi llenya i pastura amb bèsties grosses i menudes; en l'escriptura sobre els drets que van redactar a Cubells a 12 de setembre del 1380, es va restringir a Privà poder talar arbres de soca-rel, segons constava en la concessió d'aquest empriu.³⁶⁹

Les disputes, bregues i malifetes per la qüestió del bestiar que passava d'un terme i entrava en un altre, ens indiquen la importància que tenia la ramaderia. En la documentació hi apareixen conflictes per aquest concepte entre Cubells i Rubió³⁷⁰ i també entre Santa Linya i l'abat de Bellpuig que va generar un fort enfrontament. També les crides perquè els nobles que tinguin ramats en els termes del Marquesat paguin contribucions i exaccions,³⁷¹ els furtos d'animals entre particulars..., tot indica la importància d'una activitat ramadera que no podem quantificar perquè no disposem de fonts que ho permetin.

La ramaderia extensiva de bestiar de llana i casc tributava el delme a Clua.³⁷² Els primers són les ovelles, els segons, els animals de bast o de peu rodó: someres, rucs, mules...

La ramaderia d'ovins i cabrins era important. En podem fer algunes valoracions a Llimiana: Salvador Codó amb una estimació de 614 sous, és el major propietari de bestiar i suposaria tenir un ramat de més de 200 ovelles. El segueix, amb la meitat, Pere de Gércoles, amb una estimació de 302 sous; sis declarants tenen entre 200 i 270 sous, és a dir un ramat entre 90 i 66 caps de bestiar, 11 entre 200 i 100 (entre 65 i 33 caps); 10 entre 100 i 50 (entre 32 i 16 caps) i 11 propietaris de menys de 50 sous (entre 15 i 4 animals). La suma total de 4.865,5 sous, porta a una estimació d'uns 1.622 caps de bestiar, una suma prou important.

Les partides de terme també reflecteixen la dedicació a la ramaderia, des dels *Prats* (Baldomar, Vernet, Alòs, Santa Linya o Llimiana) o *Devesa* (Llimiana), *Fenes*,³⁷³ *Gramanessa* (Fontllonga), que indiquen les pastures o plantes que es poden usar en la ramaderia extensiva. Altres topònims mostren els animals que pasturen o que són endèmics de la zona: *Buada* (Cubells), *Cabroa* (Vilanova), *Cabrera*, *Cabrimoll* (Ariet), *Laner* (Ariet), *Lener* (Llimiana), *Cayles*, *Caylls*, *Quayls*, *Caylles*, *Quaylle*, *Guaylls*.³⁷⁴

³⁶⁷ ACA, Cancelleria, Registre 182, f. 182r. 15 de juny de 1324.

³⁶⁸ AHMC, Llibre de la Indemnitat, pàg. 548r.

³⁶⁹ Segons la declaració dels paers de Privà, Ramon Çabater i Pere Siurana, al Capbreu de 1390-1391.

³⁷⁰ ACA, Cancelleria, Registre 2108, f. 146v. 8 de novembre de 1393.

³⁷¹ ACA, Cancelleria, Registre 847, f. 62r i v. 29 de novembre de 1385.

³⁷² En el Capbreu de Clua la declaració dels paers Guillem Rossell i Bartomeu Carví, explica que pagaven el delme de les bèsties de llana i casc en els albergs, és a dir, si estaven estabulades, al senyor i en els altres casos, que entenem que eren els ramats que només pasturaven, el castlà n'havia de rebre'n la meitat.

³⁷³ El *fenc* és una planta lleguminosa que es conrea en els prats per fer-la servir en verd o sec, d'aliment al bestiar anyell, DCVB, 2. Fenc.

³⁷⁴ *Calha*, perdiu, DCVB, cala.

També hi ha indicatius de construccions per a la cura del ramat, *Oris*³⁷⁵ (Llimiana), o de ramaderia estabulada o tancada: *Corts* (Vilanova), *Cortal* (Llimiana), així com els corrals de moltes poblacions.

En el Capbreu del Marquesat es parla del delme d'anyells i altres ramats de llana a Fontllonga que s'especifica s'havia de pagar als castlans. A Baldomar també s'indica, en les declaracions de diversos caps de casa, l'obligació del delme que ha de pagar-se per anyells, porcells, cabrits i altres animals estabulats, pollastres i volateria que neixin a la casa. Igualment es fa a Privà, on són els paers els que es comprometen al delme d'anyells, porcells, llana i animals de casc. En el cas d'anyells i porcells, si en neixen 10, si no s'arriba a aquesta quantitat, han de pagar 1 diner per cap.

Les carnisseries que es citen en les poblacions de Fontllonga, Alòs, Vilanova i Baldomar indiquen la importància de les carns de *moltó*³⁷⁶ i *corder*³⁷⁷ que es venen a les taules, però també de bou com s'indica a Camarasa, les llengües dels quals es paguen per animal sacrificat i es reparteixen entre el duc i els dos castlans. No hem trobat referències a altres carns consumides, per exemple la de cabra.³⁷⁸

1.2.2.3 Els preus

S'han conservat en 2 dels llibres d'estimes de Llimiana: el núm. 86, començat el 12 d'abril de 1454, i el 89 de 15 de setembre de 1470. En tots dos s'avalua el moble i per tal de fer-ho objectivament s'estima en primer lloc el valor dels productes. Creiem que els preus que s'assignen no són els reals; primerament perquè és dubtós que no s'hagi produït cap variació de preu en els 15 anys que disten entre les dues estimes. La causa d'aquesta igualtat s'ha de cercar en el fet de servir de referència per tal d'igualar la valoració dels productes trobats en les cases i no per indicar el preu del mercat. La confirmació d'aquesta tesis és que el preu del *muy* de vi a l'estima de Llimiana era de 15 sous; a Cervera la mateixa mesura, aquí anomenada *muig*, tenia un preu de mercat de 60 sous de mitjana, entre el 1340 i el 1382.³⁷⁹

És interessant notar que entre els metalls no es cita l'or -que no devia abundar-; i el preu de la plata es mesura en unces i el del coure i de l'aram en lliures, cosa que ja indica quin és el metall més usual a les cases. La diferència de preu ho ratifica: 4,8 sous la lliura de plata i 1,3 sous la lliura dels altres metalls; és a dir, la plata val 3,6 vegades més que el coure i l'aram.

³⁷⁵ *Ori* és una cabana de pastor. MOREU-REY, Enric (1982), *Els nostres noms de lloc*, Editorial Moll, S.L., Palma, pàg. 76.

³⁷⁶ *Moltó*, mascle de l'ovella, DCVB, moltó.

³⁷⁷ *Corder*, anyell, DCVB, corder.

³⁷⁸ RIERA MELIS, Antoni (1993-1994), "Estructura social y sistemas alimentarios en la Cataluña bajomedieval" *Acta Històrica et Archaeologica Mediaevalia*, núm. 14-15, pàg. 209.

³⁷⁹ El *muig* era una mesura de sòlids i líquids i equivalia a 85 quilograms. TURULL RUBINAR, Max (1989), "Oligarquia, fiscalitat i règim municipal al món urbà de la Catalunya medieval (Cervera entre 1026 i 1430)", <http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/35566/5/05.MTR_5de28.pdf>, pàg. 214.

En el quadre 15 s'aporten els preus dels productes que precedeixen les estimes del mobles dels Llibres d' Estimes de Llimiana 86 i 89. La relació que es reflecteix serveix per observar, en primer lloc, allò que es podia guardar en les cases i també per poder comparar les valoracions.

**Quadre 15- PREUS ESTIMATS EN ELS LLIBRES D'ESTIMES DE LLIMIANA EL 1454
I EL 1470**

PRODUCTES	1454	1470
La faneca del forment	3 s.	3 s.
La faneca del blat ros: ordi, civada i espelta	1 s. 3 d.	1 s. 3 d (15 d.)
El muig de vi	15 s.	15 s.
La fusta dels <i>vexells</i> de vi per muig		12 s.
La fusta vella de <i>vexells</i> , vinaders e dogà per muig	8 s.	8 s.
El quintar d' oli vell	20 s.	20 s.
El quintar d'oli novell	25 s.	25 s.
L'onça d'argent	8 s.	8 s.
La lliura del coure i aram	1 ll. 6 d.	1 ll. 6 d.
La lliura del bri de safrà	20 s.	1 ll.
El cafís de la cabeça del safrà	12 s.	12 s.
La lliura de la cera	1 s. 2 d.	1 s. 2 d.
Ovelles e abelles, borrecs i borseguins	3 s.	3 s.
Moltons e cretons	5 s.	5 s.
Mules joves	200 s.	10 ll.
Mitges mules	100 s.	5 ll.
Bous joves	80 s.	4 ll.
Bous vells e mitjos bous	40 s.	2 ll.
La lliura de la cansalada	1 s.	1 s.
Draps, burells o blancs (per peça)	80 s.	4 ll.
L'alna de sargil	1 s. 6 d.	1 s. 6 d.
L'alna del canemàs	1 s. 3 d.	1 s. 3 d.
L'alna d'estopa	1 s.	1 s.
La lliura de fil de canem	11 d.	11 d.
La lliura de fil d'estopa	8d.	8 d.
L'alna de borres	1 s. 6 d.	1 s. 6 d.
El quintar de la llana rentada	40 s.	2 ll.
El quintar de la llana bruta	20 s.	1 ll.

Els cereals es mesuren per faneques.³⁸⁰ Es distingia el forment del *blat ros*: ordi, civada i espelta. La relació del preu d'aquest *blat ros* respecte el forment era de 36 a 15, per tant el forment valia 2,4 vegades més.

El *muyt* o *muig* no només mesurava el preu del vi, sinó que era la base per calcular el valor dels recipients de fusta (*vexells*) que el contenien. Així per l preu de cada *vexell* (carretell o tina) es comptava pel nombre de *muyts* que contenia, tant si es tractava de fusta nova (12 s.) com vella (8 s.).

L'oli s'avalua amb diferent preu si és nou o vell, és a dir, del final de l'anyada passada o d'altres anys. El vell tendeix a fer-se ranci i perd les qualitats culinàries. El preu de l'oli és elevat en relació amb les valoracions d'altres productes. La diferència entre el preu del nou i del vell és de 25 a 20, és a dir, d'un 20%; de segur que no és més gran perquè l'oli vell es pot destinar a usos culinàris i *no* culinàris.³⁸¹

El safrà, com s'ha indicat més amunt, era un producte car i que es dedicava a la comercialització. El 1306 el safrà valia 16 s. la lliura;³⁸² en els llibres d'estimes que estudien es valora a 20 s., un preu més alt, però amb una distància temporal de 84 anys; però s'ha d'observar com la valoració no ha variat en els dos llibres d'estimes.

És interessant veure com el preu d'un animal de llana adult (*ovella*, *borrec*, *borreguina*) equivalia a l'arna d'abelles, i s'estima en 3 sous. Els mascles tant de l'ovella (*moltó*) com de la cabra (crestó) són molt més cotitzats (5 sous)

Els animals de bast tenen la valoració més alta entre els productes estimats, i això és així perquè eren imprescindibles per a la feina al camp. La mula (híbrid de cavall i somera) jove és, per la seva capacitat de treball, l'animal més apreciat i es valora en 200 sous. La mitja mula que devia designar animals vells, es valora la meitat que la jove. Amb els bous passa el mateix, els joves costen el doble que els vells. La diferència d'estimació entre mules i bous ha de cercar-se en la diferent velocitat de treball, que en el cas de les mules era entre una vegada i mitja i el doble superior, encara que també resultaven més cares de mantenir.³⁸³

Els draps blancs i de color fosc estan valorats per peces i s'estimen en 4 lliures, un preu elevat si el comparem a la resta d'estimes, per la qual cosa pensem que es tracta de llençols. La resta de teixits es mesuren en alnes, que ja s'ha dit era una mesura entre quatre i sis pams, i no coneixem quina mida exacta tenia a Llimiana. L'alna amb més

³⁸⁰ Teixidó, que no inclou Llimiana entre les poblacions que analitza, diu que al Pallars Jussà, 8 faneques equivalen a 12 almuds, la qual cosa dóna 1,5 almuds per faneca. TEIXIDÓ PUIGDOMÈNEC, Francesc (2008), *Pesos, mides i mesures al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló*, Fundació Noguera, Estudis 46. Barcelona, pàg. 34.

³⁸¹ Quan es fa malbé per a la cuina se'l destina a la il·luminació de làmpades, fer sabó o també per rentar i cardar de llana, igual que les morques.

³⁸² MONLLEÓ GÁLGERÀ, Àngel (1984-1985), "Una recerca historiogràfica arran del refrany de Favara del Matarranya *Rei tingam i no el conegam*", Acta Historica et Archaeologica, núm. 5-6, Departament d'Història Medieval, Universitat de Barcelona. Pedralbes-Barcelona, pàg. 172.

³⁸³ FELIU MONTFORT, Gaspar (2010), *La llarga nit feudal: Mil anys de pugna entre senyors i pagesos*, Publicacions de la Universitat de València. València, pàg. 322.

preu era la de sargil i la de les borres (18 d.). A continuació, la de canemàs (15), seguida per la de fil de cànem (11) i finalment la d'estopa.

Pel que fa a les fibres sense teixir, la principal era la llana, com correspon a una zona ramadera. Rentar-la en duplicava el preu.

1.2.2.4 Les indústries agràries

A la Terra del Marquesat hi va haver indústries agràries derivades de la producció agrícola i ramadera, les més citades en la documentació són els forns, els molins i les carnisseries.³⁸⁴

Als forns s'hi coïen les fogasses que es pastaven a les cases. En el Capbreu de 1390-91 es citen les fogasses entre les aportacions dels pagesos al senyor, en general van lligades a la tributació de les pernades. En total se'n citen 133, però la seva variabilitat és l'exemple més evident de la diferència de pagament i mesures en diferents llocs del Marquesat. Hi ha indrets on només s'han de pagar fogasses, però a Fontllonga i Orença la fogassa cal que sigui d'1,5 diners; a Puig de Meià es val 1 diner i òbol per fogassa; a Vilanova de Meià, Fabregada i Castelló de Meià han de ser de 3 òbols; a Montgai pesen 66 unces i a Vernet es parla d'una fogassa dineral, és a dir, que val un diner. Les diferències poden ser degudes a la diferent composició que pot tenir de la fogassa.³⁸⁵

Els molins, ja siguin de farina o d'oli, són en 1390 monopolis del duc de Montblanc, que n'arrenda el funcionament i li produeixen uns bons ingressos. En les viles més importants hi ha maell o escorxador. A Privà fins i tot s'havia reglamentat en un capbreu antic que si es matava un animal boví o morè, s'havia de treure al *desanador*, és a dir, s'establia un lloc per matar els animals; paraula de la qual prové el nom, *sanador*, fa referència a la persona que castrava o capava i també matava els animals. És interessant ressaltar que en un lloc poc poblat com Privà ja s'havien establert mesures d'higiene alimentària.

A Vilanova apareixen dues caneres, la qual cosa indica la cria i cura de gossos per a la cacera. És possible que els animals que es caçaven també es venguessin.

Altres indústries són també domèstiques com la fabricació de fibres de llana o cànem. Això no exclou que en viles com Vilanova de Meià hi hagi dos molins drapers, un d'ells amb casal, cosa que sembla indicar una fabricació de fibres a l'engròs. En aquesta població es citen 6 obradors en genèric, dels quals no es coneix la dedicació, encara que el fet que en un alberg hi hagi teixidors i que un dels carrers de la vila que es cita

³⁸⁴ Que tributen amb llengües de bou.

³⁸⁵ Riera parla de pa mescla de diferents cereals: blat ordi; blat i civada o sègol i mill, per a les famílies pageses normals. RIERA MELIS, Antoni (1993-1994), "Estructura social y sistemas alimentarios en la Cataluña bajomedieval" Acta Històrica et Archaeologica Mediaevalia, núm 14-15, pàg. 208.

sigui el de Teixidors, fa pensar que aquesta és, de segur, una activitat que es pot relacionar amb els molins drapers.

Les taules (o botigues) de les viles solen ser a la Plaça o al costat del maell quan es tracta de carnisseries i generalment tocant de l'alberg on viu el propietari. En el Capbreu de 1390-1391 només es citen taules a Vilanova de Meià, Baldomar, Alòs i Camarasa. Novament s'ha d'atribuir la causa a la diferència de capbrevament, en altres poblacions, principalment a les viles segur que també hi havia botigues .

Vilanova és la vila del Marquesat en què hi consten més taules: un total de 19. Un propietari, Joan de Puigverd, en té tres, i dos més en tenen dues. Les taules aquí tenen tres categories: la taula, la mitja taula i la taula mòdica. En un cas sabem que és de sabateria; la taula de Bartomeu Terré. La família Guasch podem relacionar-la amb la comercialització de carn, i viu damunt mateix de la carnisseria. Bernat Guasch té dues taules al mateix carrer i Beatriu, la vídua de Pere Guasch i tutora de Perico Guasch, té una altra taula *mòdica* de merceria al mateix carrer de la carnisseria. A Baldomar es paguen mitges taules: una la té Llorenç Picó i pot posar-la on vulgui a la vila; una altra de carnisseria és propietat del notari Guillem Reverdit i està tocant de la Plaça. A Alòs n'hi ha 7, dues de les quals són de carnisseria, si bé una és de moltó i l'altra d'ovella. Hi ha persones amb dues taules i altres amb mitja. A Camarasa es cita una casa amb botiga.

Els obradors de vegades estan relacionats amb les taules, de manera que l'obrador era el lloc de treball i la taula l'espai per vendre el producte.

Pere d'Alòs, que és de Camarasa, ja citat més amunt com el propietari amb més taules a Vilanova, té també en emfiteusi un obrador. A més d'un molí draper en un casal -mogut per aigua-, com indica el fet que llanda amb un hort, i un altre de fariner, a més usa el molí senyorial, en el qual tenia drets el senyor de Meià. Aquest Pere Alòs seria l'exemple d'una economia basada en la indústria agrària, els molins de farina i també la indústria tèxtil. El molí tributava 1 morabatí, quantitat que indica la seva importància. Guillem Bonet respon també al mateix prototip ja que és propietari de diverses taules i d'un obrador, damunt del qual té una premsa però de poca quantia; malauradament no se'n coneix l'activitat. Igualment passa amb Francesc de Clergue que també posseeix taules, obrador i la casa, encara que pagava una tributació molt menor; va derruir la casa que estava sobre l'obrador per aconseguir més claror en aquest.

Les salines eren domini senyorial i era una altra de les activitats que ocupaven famílies del Marquesat. Quan el rei Pere va donar el Marquesat a l'infant Ferran, li atorgar tot allò que hi havia, entre altres les salines, com consta també en el document de ratificació de la donació del 1347.³⁸⁶ En el Capbreu es cita el topònim de *la Salada* a Vilanova –de Privà-³⁸⁷ i a Santa Linya.³⁸⁸ També hi havia salines a Camarasa,

³⁸⁶ ACA, Cancelleria, Registre 1532, f. 1r-4r.

³⁸⁷ Vegeu el mapa descrit més amunt en la cartografia històrica amb el núm. 9.

³⁸⁸ Vegeu el mapa descrit més amunt en la cartografia històrica amb els núm. 10 i 11.

remodelades al segle XVIII.³⁸⁹ Si analitzem el plànol d'aquesta remodelació, veurem que s'hi dibuixen unes eres petites properes a la mina o pou salat que, de segur, tenen origen medieval i fins i tot potser anterior. Es té notícies documentals d'aquestes salines en el s. XI quan Ramon Berenguer I n'atorga l'explotació a famílies de Camarasa. També se sap que se funcionaven durant el s. XIII quan el batlle de Camarasa, Cubells i Montgai, Pere de Palau, es va apropiat de la sal dels diumenges, que no va donar al rei.³⁹⁰

S'ha de considerar la calç com producte que s'extreu a Camarasa i que es coneix es va vendre a l'església de la mateixa vila, a l'església del predicadors de Balaguer i també a homes d'Andorra, la qual cosa fa pensar en una certa indústria.³⁹¹ També a Meià els paers de Tremp anaven a fer calç, ho sabem perquè van enviar un prevere per construir un forn de calç.³⁹² El fet que en la zona del Marquesat hi hagi abundància de roques calcàries pot indicar l'explotació de la calç per a la construcció.

També s'ha de citar el guix abundant en diferents aflorament al sud del Montsec. En el Llibre de Provisions es parla de forns de ges a les Avellanes: *han enderrochat un forn de ges e coltellegades totes les exàrcies que allí eren per obs de maçar e trestegar lo dit ges.*³⁹³ Es tracta doncs d'una explotació, amb l'instrumental per fer-la funcionar. De segur que n'hi havia de semblants en molts altres indrets del Marquesat.

1.2.3 Comparació de l'economia del Marquesat amb altres indrets

L'objectiu d'aquest apartat és relacionar les dades econòmiques analitzades de la Terra del Marquesat amb altres de llocs del Principat de Catalunya per establir-ne el grau de riquesa i pobresa.

Avaluar el desenvolupament econòmic d'un indret als segles XIV i XV és difícil fer-lo des de la certitud de les dades econòmiques d'època contemporània, però sí que es pot realitzar una aproximació a través de l'anàlisi de paràmetres dels quals ja es tenen dades com ara: la demografia, la producció agrícola i ramadera, la importància d'indústries agràries o artesanals, l'estructura social, la pobresa i l'assistència a la pobresa. És difícil desenvolupar en aquest treball tots aquests paràmetres perquè requeriria una estudi amplíssim, però farem una aproximació al tema mitjançant la comparació dels aspectes analitzats: la demografia i la producció agrícola.

Pel que fa a la demografia, segons el Fogatjament de 1378, que es fa amb el mateix criteri a tot Catalunya, la Terra del Marquesat tenia una població total de 646 focs, que depassaven els 344 de Balaguer, els 486 de Cervera, els 481 de Montblanc i que eren

³⁸⁹ Vegeu el mapa descrit més amunt en la cartografia històrica amb el núm. 12

³⁹⁰ CARRERAS CANDI, Francesc (1905), "Caciquisme polític en lo segle XIII", Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona, núm. 20, pàg. 537.

³⁹¹ ACA, Cancelleria, Registre 183, f. 71v. 22 de febrer de 1325.

³⁹² L'home sembla que no era gaire destre i els paers el van recusar. ACA, Cancelleria, Registre 849 f. 20v. 12 de maig de 1385.

³⁹³ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 279. 17 abril de 1409.

gairebé els mateixos que Puigcerdà que en tenia 654. Posseïa el 53% de la població de Lleida, la ciutat més important prop del territori amb 1.218 focs.

Segons el Fogatjament del 1497, la població havia davallat en conjunt en el Marquesat un 34,27%. Si la comparen amb les poblacions que consideràvem el 1378, ja només supera Puigcerdà (401) i Montblanc (293). Balaguer ha vist augmentada la seva població i ara té 468 focs, un 10% més que el Marquesat, Cervera (426), gairebé un 0,95% més. La població de la Terra del Marquesat és encara el 53% de la de Lleida, que ara ha davallat fins als 792 focs.

Considerat conjuntament el Territori de la Terra del Marquesat està poblat si el comparem amb ciutats del Principat i ho continua essent tot i la davallada demogràfica del 34,27% al final del període, i la pèrdua de pes respecte d'altres indrets.

Pel que fa a la densitat de població, la Terra del Marquesat segons el Fogatjament de 1378 i el Capbreu de 1390-1391 té 1,21 habitants per Km². Segons les dades del Fogatjament de 1497 el descens de població portaria a reduir la densitat fins als 0,79 focs per Km², inferior a la que Iglésies calculava no només per a la comarca de la Noguera, que estava entre l'1 i l'1,5, sinó també per a la del Pallars Jussà, amb el 0,91.

Per calcular la producció de cereals al Marquesat, s'ha considerat que les rendes cerealistes que es declaren en el Capbreu de 1390-1391 eren aproximadament el delme a la desena part de la producció total, per la qual cosa podríem considerar aquesta seria de 7.817,47 almuds de cereals, com ja hem calculat més amunt.

Les pabordies de Lleida en el període 1356-1414 van produir una mitjana de 7.892 almuds anuals.³⁹⁴ Per tant els cereals collits en el Marquesat representaven el 91,2% dels que recol·lectaven les pabordies de la Seu de Lleida en la mateixa època. I encara, com ja s'ha comentat més amunt, hi ha molts registres en què no es tributa en espècie, per la qual cosa la producció total havia de ser més elevada en el Marquesat.

El 1390 any en què la ciutat de Barcelona no va patir desabastiment ni carestia, el gra es pagava a la ciutat a 14 sous 6 diners (la quartera) i els mesos d'octubre i novembre va passar a 17 sous, i durant el desembre i el gener de 1391 a 18 sous El febrer a 17 sous i 4 diners, i el març i l'abril a 16 sous 2 diners, i el mes de maig 16 sous 3 diners.³⁹⁵ És interessant ressaltar, el màxim benefici que intentava obtenir el senyor del Marquesat, que demana en el Capbreu el pagament dels cereals per Nadal, que és l'època de l'any en què el preu era més elevat en el mercat.

Per convertir les 552 faneques de delme recaptades en el Marquesat en quarteres, he seguit la correspondència que Teixidó ha calculat a Torre de Fluvià. La relació és 1

³⁹⁴ ARGILÉS ALUJA, M. Caterina (1992), *Preus i salaris a la Lleida dels segles XIV i XV segons els llibres d'obra de la Seu*, Serveis de Publicacions de la UdL, <http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/8198/mcargiles_pt1.pdf?sequence=298>, pàg. 200.

³⁹⁵ CÁCERES NEVOT, Juanjo (2006), *La participació del Consell Municipal en l'aprovisionament cereal·ler de la ciutat de Barcelona (1301-1430)*, <http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/2067/JCN_TESIS.pdf?sequence=1>, pàg.162.

quartera = 2 faneques,³⁹⁶ ens dóna que es produïen 278 quarteres. El preu del gra el mes de desembre era 18 sous la quartera, de manera que els cereals del Marquesat donarien uns ingressos de 248,4 lliures.

Si comparen els ingressos per cereals del Marquesat amb les parròquies d'Inca, Selva i Campanet, on de mitjana suposa anualment 341,44 lliures mallorquines pels cereals produïts.³⁹⁷ En la Terra del Marquesat es produeix el 72,75 % d'aquesta regió, que de Juan considera que era *una important regió productora*.³⁹⁸

Pel que fa a la producció de vi, el valor total recaptat al Marquesat és de 24.422 litres. Si estíem que es tracta del delme, la collita seria d'uns 244.220 litres. La ciutat de Cervera l'any 1389 va produir 215.016 litres i el 1395, 93.000 litres.³⁹⁹ En la comparació veiem com la producció del Marquesat supera a la de la ciutat segarrenca de Cervera en un 12% el primer any i en un 261% el segon. Per tant tampoc no podem considerar que globalment es produís una xifra minsa.

Les produccions de cereals i vi són les que més fàcilment es poden comparar. En canvi la xifra de producció d'oli al Marquesat no sembla gaire significativa. Es tributen 541,83 lliures -de 0.989 litres-. La qual cosa ens donaria una tributació de delme de 446,86 litres, i un total de 4.468,6 litres de vi anuals.

La quantitat de productes pels quals també es tributa són els següents: gallines, pollastres, polles, perdius,⁴⁰⁰ a més dels productes d'horta. La importància de la ramaderia del lloc i el conjunt de la transhumant ens fa pensar en una zona que no té una alta productivitat, donat l'ampli territori per explotar i, per tant, no es pot considerar entre les puixants de Catalunya. En el s. XIV i XV són les grans activitats comercials, la banca, les indústries allò que fan grans i riques les ciutats i aquestes tenen un pes poc important en el Marquesat, però tampoc no es pot parlar d'una zona deprimida si es compara les produccions agrícoles totals amb les d'altres indrets coneguts.

³⁹⁶ TEIXIDÓ PUIGDOMÈNEC, Francesc (2008), *Pesos i mides al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló*. Fundació Noguera, Estudis 46. Barcelona, pàg. 246.

³⁹⁷ Les lliures mallorquines tenen un valor superior al florí, mentre que les mallorquines tenen un valor igual a aquest. PIFARRÉ TORRES, Dolors (2002), *El comerç internacional de Barcelona i el mar del Nord al final del segle XIV*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, pàg. 319

³⁹⁸ Comprenia les parròquies de Bunyola, Santa Maria, Alcúdia, Santanyí, Felanitx, Porreres, Esporles, el Pariatge occidental (Andratx, Calvià i Puigpunyent) i el Raiguer central i meridional (Alaró, Rovines i Sencelles. DE JUAN ESCUDER, Màrius (1996), "Delme i producció agrària (1380-1412)", *Jornades d'Estudis Locals d'Inca*, núm. 3, Universitat de les Illes Balears. Mallorca, pàg. 248.

³⁹⁹ Són els dos anys més propers a 1390 que ens aporta TURULL RUBINAT, Max (1992), "Agricultura i ramaderia a Cervera als segles XIII i XIV", *Miscel·lània Cerverina*, núm. 8, pàg. 79.

⁴⁰⁰ Vegeu el quadre de l'annex I-1.

2. HISTÒRIA DE LA TERRA DEL MARQUESAT (1330 - 1358)

2.1 Els antecedents

Des del segle XI el comtat de Barcelona tenia un territori enmig del comtat d'Urgell constituït per les poblacions de Camarasa, Cubells i el seus termes. El domini comtal barceloní es va organitzar en el segle XIII en una batllia, la de Camarasa, Cubells i Montgai,⁴⁰¹ que es va anar ampliant amb l'adquisició de Privà, Santa Linya, que havien format part del cotat d'Urgell.⁴⁰² Per altra banda la família Cervera tenia drets a Alòs i Vilanova de Meià, Castelló de Meià, Fontllonga, la Maçana, Vernet, Orenga, Fabregada, la Vall, Llimiana i altres indrets, que Dolça de Cervera va donar el 1311 al seu fill Pere d'Ayerbe el qual a la vegada va permutar l'any següent amb Jaume II. Per tant, el patrimoni reial van anar eixamplant-se en la zona durant el segle XIII i començament al XIV amb adquisicions, sempre pactades, d'indrets que abans pertanyien el comtat d'Urgell i al senyoriu de Meià.

Ermengol X d'Urgell, en no tenir fills, va convenir amb el rei Jaume II que el comtat a la seva mort passés a la casa reial sempre que el segon fill del rei, l'infant Alfons, es casés amb la seva besneboda Teresa d'Entença.⁴⁰³ D'aquesta manera, la tercera nissaga dels comtes d'Urgell va quedar vinculada al comtat de Barcelona i al reialme d'Aragó. El comte Ermengol va establir no la donació sinó la venda del comtat al rei, i aquest darrer va avalar-la amb territoris reials.⁴⁰⁴

Jaume II va empenyorar, pel preu no satisfet en la compra, als marmessors d'Ermengol X els termes i les rendes que tenia a: Siurana, les Muntanyes de Prades, Almenar i el territori constituït per Camarasa, Cubells, Montgai, Santa Linya, Alòs, Meià i els seus termes.⁴⁰⁵ El rei s'obligava a lliurar cada any 10.000 lliures jaqueses als marmessors a la casa que el monestir de Poblet tenia en la ciutat de Lleida.⁴⁰⁶ L'any 1318 el rei va afegir a les rendes esmentades, el *treüt*, que pagaven els jueus de Girona i Lleida.⁴⁰⁷ El pagament es va allargar en el temps perquè Jaume II de vegades utilitzava els diners de les rendes per a necessitats més peremptòries com la conquesta de Sardenya i

⁴⁰¹ CARRERAS CANDI, Francesc (1906), "Política mitjaeval a Camarasa, *Miscel·lànea històrica catalana*, Casa de la Caridad, Barcelona, pàg. 5-22.

⁴⁰² Santa Linya és incorporada al patrimoni reial en 1279, quan el rei Pere I el va obtenir del vescomte de Cardona; llavors el terme ja incloïa Circadit. Privà va ser incorporat per Pere de Palau, batle de Camarasa, Cubells i Montgai, al s. XIII.

⁴⁰³ MONFAR I SORS, Diego (1853), *Historia de los condes de Urgel*, Documentos Inéditos del Archivo de la Corona de Aragón, tomo X. Barcelona, pàg. 46.

⁴⁰⁴ ACA, Cancelleria Registre 346. Aquest registre és del regnat de Jaume II, va ser confeccionat entre 1312 a 1327. A partir del foli 16 fins al final del llibre hi ha copiades les cartes entre el rei i els marmessors del comte Ermengol.

⁴⁰⁵ ACA, Cancelleria Registre 346, f. 18r-19v.

⁴⁰⁶ ACA, Cancelleria Registre 346, f. 21v.

⁴⁰⁷ ACA, Cancelleria Registre 346, f. 108r – 110r.

Còrsega,⁴⁰⁸ o per a altres despeses que formaven part de la representació de la monarquia, com la compra de la vaixella d'argent de la reina Elisenda.⁴⁰⁹

2.2 Donació del territori reial al bisbat d'Urgell a l'infant Ferran, fill d'Alfons el Benigne

L'infant Alfons, comte d'Urgell, va acabar esdevenint rei d'Aragó per la renúncia del seu germà. Vidu de la primera esposa Teresa d'Entença, Alfons va contraure matrimoni amb Elionor de Castella i Portugal el 5 de febrer de 1329. Aquell mateix any va néixer el primer fill d'aquest matrimoni, l'infant Ferran.

La reina Elionor va voler assegurar per a la seva descendència un important patrimoni, conscient que els seus fills tenien poques possibilitats de regnar. Per això Alfons el Benigne va crear per a l'infant Ferran el títol de marquès de Tortosa. A poc a poc, anirà adjuntant a la dignitat un patrimoni que comprenia la ciutat de Tortosa a més de donacions com Albarracín, Oriola, Callosa, Guardamar, Alacant, Nonport, Ella, La Mola, Novella, Asp i Xixona.⁴¹⁰

Se li va atorgar també un domini en la diòcesis d'Urgell, a partir del 28 de desembre de 1329. Primerament Alòs i Meià,⁴¹¹ posteriorment s'hi afegixen els territoris, honors i llocs de Camarasa i Cubells, i després, els termes de Llorenç i Santa Linya.

És evident que això provocava un conflicte d'interessos amb els marmessors del comtat d'Urgell, que encara no havien cobrat tot el diner de l'empenyament i en conseqüència, el rei va demanar a d'ells, Bernat de Guàrdia, que presentés memòries de la comptabilitat i el muntant dels deutes pendents a Ferran de Lillet, batlle General de Catalunya.⁴¹² En aquest període d'incertesa, els pobles, com havien fet durant tots els anys vinculats als marmessors, es queixen de l'administració de Bernat de Guàrdia, en aquest cas perquè no feia complir sentències que li eren desfavorables.⁴¹³

⁴⁰⁸ El 21 de març de 1322 Jaume II va demanar als marmessors 50.000 sous barcelonesos per aquestes qüestions. ACA, Cancelleria Registre 346, foli 111.

⁴⁰⁹ Jaume II havia demanat a Ot de Montcada que comprés jocs i la vaixella d'argent per a la reina Elisenda. El conjunt va costar 35.000 sous, segons consta en un document de 30 de juny de 1323. ACA, Cancelleria, Registre 346, f. 119r – 120r.

⁴¹⁰ ACA, Cancelleria Registre 551, f. 18r-v i 27r.

⁴¹¹ Segons la donació al marquès de Tortosa, li lliura Tortosa, Albarrasí, Oriola, Callosa, Guardamar, Alacant, Nonport, Ella, La Mola, Novella Asp, Xixona i els castells d'Alòs i Meià i els seus honors amb totes les seves fortaleses. ACA, Cancelleria Registre 551, f. 18. 28 de desembre de 1329. També ACA, Cancelleria Registre 551, f. 27r. 30 de gener de 1329; ACA, Cancelleria Registre 551, f. 27r. 28 de gener de 1329. ACA, Cancelleria Registre 551, f. 18v. 13 de febrer de 1329.

⁴¹² ACA, Cancelleria Registre 551, f. 25v i 26r. 29 de juny de 1330. Els testimonis dels documents de donació van ser Joan Patriarca d'Alexandria, l'infant Pere comte de Ribagorça i Empúries, Ramon Berenguer comte de les Muntanyes de Prades, Jaume duc de Xèrica i Pere de Xèrica. Van ser closos per Clement de Salavert, escriptor del rei Alfons.

⁴¹³ ACA, Cancelleria Registre 545, f. 27r. 25 de juny de 1330. Lleida.

Els mateixos marmessors es van encarregar de preparar el canvi de senyoria, i a tal fi van demanar a les viles i llocs que enviessin procuradors o síndics per a prestar sacrament de fidelitat i homenatge a l'infant Ferran i a la reina Elionor, com a mare i tutora seva.⁴¹⁴ Si primer les cartes parlaven només d'Alòs i Meià, després es notifica als marmessors que els llocs atorgats a l'infant eren: Santa Linya, Llorenç, Camarasa, Cubells i Montgai. La donació incloïa tots els termes i pertinences. La jurisdicció alta, baixa i mer i mixt imperi, a més de totes les rendes i drets. L'acte de jurament es va dur a terme a Lleida l'1 i el 2 de juny de 1330.⁴¹⁵ El dia 5 del mateix mes prestaven jurament i homenatge aquelles persones que tenien feus en el territori:

Ramon de Castelló, pel feu de la Maçana situat en l'honor d'Alòs i de Meià.

Arnau de Biure, pel feu de Fabregada.

Berenguer d'Alòs, fill i hereu de Berenguer d'Alòs, pel feu d'Argentera.

Berenguer de Montsonís, pel feu de Clua.

Berenguer çes Avellanes, pel feu de Vernet.

Perico d'Orenga, pel feu d'Orenga i de Peralba.

Bernat de Guàrdia pel feu de Cabrera.

Arnau d'Oliola, pel feu de Fontllonga.

El noble Huguet de Mur, pel feu de Vilanova de Meià.

Sibil·la de Queralt, per Mont-roig.

Bernat de Concabella, pel feu de Santa Linya. El noble Huguet de Cardona, pel feu dels castells de Cubells i Montgai⁴¹⁶

Aquest document és interessant perquè afegeix més indrets a les donacions fetes fins ara: la Maçana, Fabregada, Argentera, Clua, Vernet, Peralba, Orenga, Cabrera, Fontllonga, Vilanova de Meià i Mont-roig, els quals ja es suposaven inclosos en el denominatiu de Meià, però és en aquest moment quan es concreten com a feus del Marquesat.

El 6 de juny del 1330 s'hi afegirà Llimiana. El rei Alfons, en una carta als jurats i prohoms d'aquesta vila, els fa saber que l'ha donada a l'infant Ferran i els demana que en sis dies enviïn síndics per prestar el sacrament de fidelitat i homenatge.⁴¹⁷ En tots els casos s'afegeix a la carta el formulari de com s'ha de fer la procura dels síndics presents en la possessió.⁴¹⁸

Resta constància del jurament que van prestar a Lleida els síndics de Camarasa, Bernat de Milà i Arnau Marcuç el 14 de juny de 1330, que van jurar homenatge a l'infant però sempre que fossin salvaguardats els privilegis antics i nous, els usos i costums i les llibertats que tenia la vila.⁴¹⁹ La mateixa fórmula van seguir:

⁴¹⁴ ACA, Cancelleria Registre 551, f. 25r. 28 de maig de 1330.

⁴¹⁵ ACA, Cancelleria Registre 551, f. 26r. 1 de juny de 1330.

⁴¹⁶ ACA, Cancelleria Registre 551, f. 27r i v. 5s de juny de 1330.

⁴¹⁷ ACA, Cancelleria Registre 551, f. 28 r i v. 10 de juny de 1330.

⁴¹⁸ ACA, Cancelleria Registre 551, f. 29r. 11 de juny de 1330.

⁴¹⁹ ACA, Cancelleria Registre 551, f. 29r i v. 14 de juny de 1330.

Domènec de Vallebrera i Bernat de Caps, habitants de Vilanova que van fer l'homenatge per : Vilanova de Meià, Fabregada, Puig de Meià, Ariet, Castelló de Meià, Fontllonga i Vernet.

Marc Gomar i Jaumet Solsona, pels habitants de Cubells.

Ramon Toló , jutge, Guillem de Paneres i Pere Baró per Alòs.⁴²⁰

Igualment va prestar-lo Bernat de Guàrdia, per la marmessoria del comte Ermengol X.⁴²¹

Es van redactar altres documents que van anar afegint els serrells de la donació a l'infant Ferran en aquesta zona i ens serveixen per acabar de perfilar el territori que comprenia. En aquest sentit, es van incloure als castells de Santa Linya, Llorenç, Camarasa, Cubells, Montgai, Meià; també el 13 de juny de 1330, el lloc de Castelló, al terme de Llimiana, perquè semblava dubtós.⁴²² En una altra carta, el 15 de febrer del 1331, es deixa clar que en la jurisdicció de Santa Linya s'hi inclou també el lloc de Privà i altres llocs del terme.⁴²³ Encara s'especifica la pertinença de Castelló [Jussà],⁴²⁴ i Castelló Sobirà al terme de Llimiana,⁴²⁵ i es demana presentar síndics en vuit dies a Tortosa per prestar el jurament de fidelitat.

També es va adjuntar el dret de la vegueria, que incloïa que es pogués crear veguer en els castells i llocs de Santa Linya, Llorenç, Camarasa, Cubells, Montgai, Llimiana i Alòs, Meià, i també en els llocs de Privà, Bença, Flix, Pugirs, Torre de Fluvià, torre de Montesquiú, torre de l'Abella, Rubió, Mont-roig, Castelló Superior, Castelló Inferior, Castellet, Sant Privà, Gavet, castell i lloc del monestir de Santa Maria de Meià, amb mer i mixt imperi, tota la jurisdicció i tot el dret que li pertany.⁴²⁶

Finalment, el 23 d'agost de 1331, es redacta una altra escriptura que inclou les donacions atorgades.⁴²⁷ Tots aquests documents indiquen com es va configurar l'espai baronial depenent del marquès de Tortosa però ubicat en la diòcesis d'Urgell. Encara que la historiografia tradicional considerava que l'infant Ferran havia estat el primer marquès de Camarasa, Flocel Sabaté en l'estudi exhaustiu de la documentació, ja parlava de la creació de la Terra del Marquesat en la diòcesis d'Urgell.⁴²⁸

L'entitat perdurà més enllà del Marquesat de Tortosa i es coneixerà com la Terra del Marquesat o el Marquesat, i romandrà unida des de la seva creació el 1330 fins el 1424. Després, les universitats encara continuaran vinculades fins al 1496 per la qüestió del deute públic que pesava sobre les viles i llocs d'aquest territori.

⁴²⁰ ACA, Cancelleria Registre 551, f. 29v. 14 de juny de 1330.

⁴²¹ ACA, Cancelleria Registre 551, f. 30r. 13 de juny de 1330.

⁴²² ACA, Cancelleria Registre 551, f. 34v-35v. 13 de juny de 1330.

⁴²³ ACA, Cancelleria Registre 551, f. 41r i v. 22 de febrer de 1330.

⁴²⁴ ACA, Cancelleria Registre 551, f. 48v – 49r. 22 de març de 1331.

⁴²⁵ ACA, Cancelleria Registre 551, f. 49r-49v. 21 de març de 1331.

⁴²⁶ ACA, Cancelleria Registre 551, f. 52v-53v. Ratificat el 23 d'agost de 1333.

⁴²⁷ ACA, Cancelleria Registre 551, f. 47r- 48v.

⁴²⁸ SABATÉ CURULL, Flocel (1999), *El territori de la Catalunya medieval: percepció de l'espai i divisió territorial al llarg de l'edat mitjana*, Rafael Dalmau. Barcelona, pàg. 257.

En els documents de donació queda clar que l'infant en podia gaudir i també els seus descendents, però en cas que morís sense fills el territori havia de retornar a la corona. Aquesta clàusula va ser de molta importància quan el rei Pere III va emprendre la tasca de la reincorporació de la zona al patrimoni reial.

Una part dels territoris atorgats a l'infant en realitat estaven hipotecats als marmessors del comte Ermengol d'Urgell, com ja hem explicat més amunt; però el rei Alfons devia recelar de la comptabilitat de Bernat de Guàrdia, al qual el 28 de maig de 1329, escriu perquè segueixin les instruccions de Ferran d'Abella, conseller reial.⁴²⁹ Pocs dies després el rei reclama al de Guàrdia les memòries dels deutes i demana a Ferran de Lillet, Batlle General de Catalunya, que estudiï els comptes.⁴³⁰ Després de la donació a l'infant Ferran es van iniciar els tràmits per resoldre la qüestió de l'empenyorament, que no es va solucionar fins al 1333.

La reina va comprar per 50.000 sous: Vilanova de Meià, la Maçana, la Nou, Fontllonga, Orença, Castelló, Vernet, Baldomar, Ariet i el mas de Vila Jafer. Per altra banda, el rei Alfons juntament a la reina Elionor, com a tutora de l'infant Ferran, van proposar a Bernat de Guàrdia i als marmessors d'Ermengol X canviar els llocs de Llorenç, Santa Linya, Camarasa, Cubells, Montgai, Merita, Alòs, Fabregada, el Puig de Meià, el castell de Castelló de Meià, el castell d'Orença, per Almenar, algunes rendes a la ciutat de Lleida i el tribut de l'aljama jueva d'aquesta ciutat.⁴³¹ L'acord es va signar a la ciutat de Tarragona i es va ratificar a Montblanc el 27 de juliol de 1333.

Bernat de Guàrdia sembla que encara reclamava alguns pagaments, però el Benigne li recorda els pactes ja fets, és a dir, el canvi de la terra del Marquesat per Almenar i els altres rendes a Lleida,⁴³² així com la necessitat de respectar-los. A la vegada va rebaixar el sou del marmessor, que abans era de 1.000 sous a la meitat,⁴³³ perquè, de fet, havia d'administrar la meitat de l'antic territori. El traspàs de poder va tenir lloc després que Guillem de Guàrdia signés la renúncia als llocs que va lliurar al batlle general i altres procuradors del rei i la reina, a la vegada que absolia els vassalls del jurament d'homenatge que li havien prestat.⁴³⁴

El Benigne va redactar el seu testament l'any 1333 a Poblet, en aquest document va confirmar les donacions atorgades a la reina Elionor i a l'infant Ferran del Marquesat de Tortosa i senyor d'Albarracín.

El territori del Marquesat i altres donats a l'infant Ferran van ser administrats durant la seva minoritat per la seva mare, la reina Elionor de Castella, que era legalment la seva tutora.⁴³⁵ Es coneixen alguns documents de l'època en què Elionor actua en nom del seu fill, encara menor. Per exemple l'exempció que va atorgar a Santa Linya de 600

⁴²⁹ ACA, Cancelleria Registre 545, f. 11r.

⁴³⁰ ACA, Cancelleria Registre 545, f. 25v-26r.

⁴³¹ ACA, Cancelleria Registre 545, f. 52v a 53r.

⁴³² ACA, Cancelleria Registre 551, f. 54v a 55r. Montblanc 27 de juliol de 1333.

⁴³³ ACA, Cancelleria Registre 551, f. 55 r i v.

⁴³⁴ ACA, Cancelleria Registre 551, f. 54v.

⁴³⁵ ACA, Cancelleria Registre 551, f. 33v-34 v.

sous de quèstia,⁴³⁶ o la ratificació al castell de Privà de la jurisdicció i totes les seves pertinences. També la concessió a Pere Comte, habitant de Vilanova de Meià, de l'ofici de pregoner i corredor d'Alòs.⁴³⁷

Elionor de Castella va nomenar un procurador per administrar al territori, càrrec que el 16 de gener de 1332 ocupava Ramon Vinader, que va concedir guiatge a tothom que anés al mercat de Cubells a vendre o comprar.⁴³⁸

La relació de la Terra del Marquesat i al rei Alfons no es van interrompre. Encara que la major part de la correspondència que coneixem dirigida al monarca tracta qüestions relacionades amb la jurisdicció reial, per exemple, és ell qui demana als paers de les viles i llocs que reconeixin la reina Elionor o el seu procurador, en nom de l'infant Ferran.⁴³⁹ Al rei s'adrecen les queixes contra els homes del vescomtat d'Àger que construïen ponts en passos que perjudicaven el trànsit a Santa Linya, Llimiana i Camarasa, conflicte en el qual el Benigne va intervenir escrivint als jutges Guillem Calbet i Berenguer Roura perquè s'informessin de la situació i es disposessin a proveir-hi.⁴⁴⁰ El rei també va actuar quan va ser segrestat Perico Rull de Lleida que demanava el monedatge al Marquesat, que tenia privilegi d'exempció; en aquest cas el monarca demanava que s'alliberés l'home del segrest i manifestava a les poblacions que enviaria un jutge, Bernat de Pedra, perquè entengués en la qüestió.⁴⁴¹ Roven Torri, jueu de Cubells, va clamar al rei -com ho feien tots els jueus per estar sota protecció reial-, per tal que els habitants de Ponts li paguessin allò que li devien.⁴⁴² Els afers de senyoria, impostos reials com el monedatge, la construcció de ponts, els jueus, totes aquestes qüestions eren prerrogatives reials.

Es coneixen pocs documents del temps que la Terra del Marquesat va estar en mans de l'infant Ferran, entre els quals: el 1332 es van concedir una sèrie de privilegis, el mercat a Cubells, la ratificació que Cubells tingui ferrer,⁴⁴³ la concessió del pas de camins pel terme de Camarasa.⁴⁴⁴ També la vegueria de Camarasa, amb els serveis adjunts com l'escrivania.⁴⁴⁵

Les vegueries van ser constituïdes com una eina de control reial del territori, potser per això la de Camarasa tenia la demarcació coincident amb la Terra del Marquesat; però en la demarcació s'hi inclouen llocs que fins ara no s'havien esmentats en la documentació, encara que formaven part dels municipis ja anomenats. Es tracta de

⁴³⁶ Segons document datat a València el 5 de juny de 1346. ACA, Cancelleria Varia, núm. 48, f. 145r-146v.

⁴³⁷ ACA, Cancelleria Varia, núm. 48, foli 45r.

⁴³⁸ AHMC, pergamins, XIV/001.

⁴³⁹ ACA, Cancelleria Registre 549, f. 79r. 20 de gener de 1332.

⁴⁴⁰ ACA, Cancelleria Registre 551, f. 6v.

⁴⁴¹ ACA, Cancelleria Registre 545, f.16r.

⁴⁴² MAÑÉ, Cinta i ESCRIBÀ, Gemma (comp.) (1993), *The Jews in the Crown of Aragon 1328-1493: regesta of the Cartas reales in the Archivo de la Corona de Aragón*, Ginzei Am Olam, The Central Archives for the history of the Jewish People, Hispania Judaica, Hebrew University of Jerusalem, vol. 1. Jerusalem, pàg. 56. 18 de juny de 1333.

⁴⁴³ AHMC, pergamins XIV/002. Cubells 30 de maig de 1330.

⁴⁴⁴ ACA, Cancelleria Registre 485, f. 204r.

⁴⁴⁵ ACA, Cancelleria Registre 487, f. 136v i 137r. Montblanc 2 de juliol de 1333.

llogarets com Bença, Flix, Pugirs, Torre de Fluvià, Montesquiu, Torre de l'Abella, Rubió, Mont-roig, Castelló superior i Castelló inferior, Castellet de Sant Privat de Gavet i castells i llocs de Santa Maria de Meià.⁴⁴⁶ Potser el fet més significatiu és la inclusió de tota la Vall a Llimiana, Santa Maria de Meià, que tenia focs eclesiàstics, i també el monestir de Sant Privat.

L'any 1334, en arribar a la majoria d'edat el segon fill del rei Alfons, l'infant Jaume, comte d'Urgell, va demanar als habitants de la Maçana i Privà que li retessin homenatge,⁴⁴⁷ sense tenir en compte que totes dues poblacions formaven part del Marquesat.

Després de la mort de rei Alfons el 1336, la seva vídua Elionor i els infants Ferran i Joan van fugir cap a Castella, d'on procedia la seva mare, a causa de l'animadversió cap a ells del nou rei, Pere el Cerimoniós, que recelava de les enormes donacions que els havia atorgat el seu pare. El 1337, però, van intentar un apropament i es va signar a Daroca una avenença preparada amb àrbitres imparcials. En aquest document s'establia que la reina rebria les rendes i llocs que li havia deixat el rei Alfons, encara que la jurisdicció alta i baixa restava reservada al Cerimoniós. En l'acord no es van qüestionar les possessions de l'infant Ferran, que Pere III va confirmar el 1339.⁴⁴⁸ L'avenença va trigar temps en materialitzar-se perquè les negociacions van continuar fins al 1340, encara que les terres que es discutien no eren al Marquesat sinó al regne de València. Mentre els infants i la seva mare eren a Castella, el rei devia administrar el territori, com demostra el fet que va ordenar al batlle de Cubells el 1339 el pagament de 75 quarteres d'ordi i 25 de forment a Jaume de Montoliu de les rendes del castell i lloc d'aquesta vila.⁴⁴⁹

En arribar a la majoria d'edat, l'infant Ferran va seguir l'ambiciosa política que havia començat la seva mare. Es va posar del costat dels opositors del Cerimoniós alineant-se amb el comte Jaume d'Urgell i les unions d'Aragó i València, que el desembre del 1347 vencien a prop de Xàtiva. Llavors el rei va haver d'admetre que l'infant Ferran ocupés el càrrec de procurador general d'Aragó i el va incloure en la seva successió. L'infant va exercir la procuració del regne entre 1347 i 1348, però després de la victòria reial contra les unions, li va ser revocada.

No disposem de documents d'aquesta època al Marquesat, només la concessió el 1346 d'un privilegi molt important que va ser la terna de batlle, és a dir, la capacitat de cada universitat per poder presentar el nom de tres persones entre les quals el senyor elegiria batlle. En coneixem l'existència gràcies a una memòria de privilegis de Cubells en la qual s'inclou. En aquesta memòria s'especifica que el document, atorgat a tota la Terra del Marquesat, es conservava a la Casa de la Vila d'Alòs i a la Casa de la Vila de Cubells, i que estava segellat amb cera vermella.⁴⁵⁰ Un altre privilegi va ser concedit el

⁴⁴⁶ ACA, Cancelleria Registre 487, f. 136v-137. ACA, Cancelleria Registre 551, f. 7 r i v. 30 de desembre de 1330.

⁴⁴⁷ ACA, Cancelleria Registre 551, f. 14v-15r. 10 de març de 1334.

⁴⁴⁸ FERRER MALLOL, M. Teresa (1987), "Causes i antecedents de la guerra dels dos Peres", Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura, tom 63, quadern 4, pàg. 448.

⁴⁴⁹ ACA, Cancelleria, Cartes Reials, Pere III [IV], 0890. 28 d'agost de 1339.

⁴⁵⁰ ACN, Ajuntament de Cubells, Memòria dels privilegis de 1684.

1350; el procurador de l'infant Ferran en tots els dominis a Catalunya, Alaredo de Món, va rebre les queixes dels habitants de Cubells contra el batlle de la població perquè els feia pagar per raó de les firmes de vendes i nomenament de tutors i curadors. Assabentat de la qüestió el procurador recorda al batlle de Camarasa que l'infant Ferran havia concedit privilegi d'exempció de pagament en la firma de venda i nomenament de tutors i curadors.⁴⁵¹

Aquest mateix any 1350, a la mort d'Alfonso XI de Castella, l'infant Ferran va reclamar el seu dret al tron en aquest regne com a fill d'Elionor, i es va traslladar a aquell territori; una vegada allí, ja nomenat el nou rei Pedro el Cruel, aquest darrer va mostrar-se com a valedor de l'infant i va procurar un acord amb el Cerimoniós. Es tractava d'aconseguir que s'acceptessin les pretensions de Ferran als regnes aragonesos. Les demandes es conserven en un memorial, en el quart capítol del qual es mostren les queixes de l'infant per la imposició de cises en els llocs de la seva pertinença, encara que el Cerimoniós assegurava que eren les mateixes que en altres indrets perquè eren decretades per les Corts.⁴⁵² Pere III no va acceptar les peticions.

El 1353 va arribar l'acord entre els reis de Castella i Aragó en el qual es va incloure les peticions de l'infant Ferran: el Cerimoniós es comprometia a no atacar-lo ni a ell ni a les seves possessions ni als seus cavallers. El 30 d'agost del 1354 es signa la concòrdia i l'infant recuperà entre altres Alòs, Meià, Cubells, Camarasa, Montgai, Llimiana, Llorenç, Santa Linya, és a dir, la Terra del Marquesat.⁴⁵³ És en aquesta època de treva, que Ferran es va casar amb Maria de Portugal el 1354 i, en garantia del dot, dona a la infanta Alòs i Meià i també 15.000 lliures -que havia de rebre per la donació que li feien els reis d'Aragó-, a més de la vila de Fontllonga.⁴⁵⁴

La política de l'infant, propera al Cerimoniós, va comportar l'enemistat amb Pedro el Cruel. A Castella, Ferran va formar part d'una lliga nobiliària contra el monarca fins que el 1355 Elionor i els seus fills van arribar a un pacte amb el rei per tal d'abandonar la unió a canvi de veure reconegudes les seves possessions a Aragó.

La política d'ambició personal d'Elionor de Castella i dels seus dos fills -Ferran i Joan-, ara al costat de Castella, ara d'Aragó, va comportar-los l'animadversió dels reis d'ambdós regnes i finalment va ser la causa de la seva cruenta mort. Pedro I va assassinar l'infant Joan i també la reina Elionor l'any 1356.

El conflicte esdevé enmig de la guerra dels dos Peres en la qual Ferran va cercar l'acord amb el Cerimoniós que es va signar a Albarracín el 7 de desembre del 1357. El rei es va comprometre a concedir-li altra vegada la procuració general del regne.⁴⁵⁵ Amb la

⁴⁵¹ AHMC, 195-1. Coneixem aquest privilegi concedit el 7 de maig de 1350 pel trasllat que se'n va fer el 23 de gener de 1696.

⁴⁵² FERRER MALLOL, M. Teresa (1987), "Causes i antecedents de la guerra dels dos Peres", Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura, tom 63, quadern 4, pàg. 453.

⁴⁵³ MACIÀ I DE ROS, Àngels (1994), *Relación castellano-aragonesa desde Jaime II a Pedro el Ceremonioso*. vol 1, Biblioteca de Historia, CSIC, Barcelona, pàg. 268.

⁴⁵⁴ CANTARELL BARELLA, Elena i COMAS VIA, Mireia (2002-2003), "Maria de Portugal una dona amagada per la història", Acta Archaeologica Mediaevalia, núm. 23-24, pàg. 563.

⁴⁵⁵ ACA, Cancelleria Registre 1532, f. 70 r a v.

reconciliació, Pere III va lliurar a l'infant Ferran 150.000 sous anuals durant 3 anys,⁴⁵⁶ a més de destinar-li, durant dos anys, 20 cavalls que s'havien de tenir a la frontera: 10 armats al preu de 7 sous per cavall, i altres 10 sense armar a 5 sous.⁴⁵⁷ També li va concedir les rendes i drets que havien estat de la seva mare.⁴⁵⁸ La governació general del regne va arribar el març de 1358,⁴⁵⁹ amb sou de 36.000 florins anuals,⁴⁶⁰ que després va augmentar en 50.000 sous i l'absolució dels crims atribuïts a ell i als seus homes.⁴⁶¹

La guerra amb Castella continuava i l'infant Ferran va prendre-hi part activament amb el seu exèrcit ja fos en les seves pertinences a València o a la frontera amb Aragó. Quan finalment el Cerimoniós va pensar que la seva millor opció al regne de Castella no era l'infant Ferran sinó Enrique de Trastàmara, va signar un conveni secret amb aquest darrer per proveir-lo d'allò que necessités per envair Castella. L'infant Ferran, que s'assabentà del tracte de favor al de Trastàmara, va decidir passar a França amb el seu exèrcit, la qual cosa privava el Cerimoniós d'uns bons efectius. Amb l'excusa de tractar sobre aquesta qüestió, el rei va convocar-lo a parlamentar, però ja havia donat ordres per al seu assassinat, que va tenir lloc a Borriana el 16 de juliol de 1363. El mètode i la sang freda utilitzat pel monarca, no diferia gaire d'aquell que havia utilitzat al seu cosí castellà en l'assassinat de la seva mare Elionor i el seu germà Joan.⁴⁶²

Es té poques notícies sobre l'administració de Ferran en la Terra del Marquesat, al contrari del que ocorre en altres llocs del seu domini com Oriola.⁴⁶³ Se sap que el 1363 va demanar un subsidi de 60.000 sous al Marquesat que justificava per fer front a la guerra amb Castella, encara que suposem que volia destinar a l'empresa francesa que volia emprendre.⁴⁶⁴

Les despulles de l'infant es troben actualment, després de molts trasllats, juntament amb les dels seus pares Alfons el Benigne i Elionor de Castella,⁴⁶⁵ en el sepulcre, que el 23 d'octubre de 1986 va dipositar-se al costat de la porta de Sant Berenguer de la Seu

⁴⁵⁶ ACA, Cancelleria Registre 1532 i ACA, Cancelleria Registre 64.

⁴⁵⁷ PONS GURI, Josep Maria (1963-1964), "Un Fogatjament desconegut de l'any 1358", Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona, vol. XXX, pàg. 445.

⁴⁵⁸ ACA, Cancelleria Registre 1532, f. 69v.

⁴⁵⁹ ACA, Cancelleria Registre 1532, f. 71v.

⁴⁶⁰ ACA, Cancelleria Registre 1532, f. 73v.

⁴⁶¹ ACA, Cancelleria Registre 1532, f. 74r.

⁴⁶² Coneixem la referència que hi fa el rei en carta a la seva esposa la reina Elionor, datada des del mateix castell de Borriana: "*per justícia havem fet degollar en la nostra cambra l'infant, e Diego Pérez Sarmiento e Lluís Manuel, hui en aquest dia après dinar*". SOLDEVILA, Ferran (ed.) (1971), *Les quatre grans cròniques*, Editorial Selecta. Barcelona, cita 9 de la *Crònica del rei Pere el Cerimoniós*, pàg. 1224.

⁴⁶³ RAMON PONT, Antonio (1983), "El infante don Fernando, señor de Orihuela en la guerra de los dos Pedros (1356-1363)", *Anales de la Universidad de Alicante. Historia Medieval*, núm. 2, pàg. 63-92.

⁴⁶⁴ Elena Cantarell dedueix aquest supòsit per la creació d'un censal per part de Cubells per poder subvenir a la quantitat de 10.000 sous que li corresponien del subsidi de 60.000 sous demanats a la Terra del Marquesat. CANTARELL BARELLA, Elena (juny 2013), *La vida en un poble de la Catalunya interior, segles XIV-XVI, Localització, recuperació, organització i explotació dels fons documentals de Cubells*. < www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/123616/ECB_TESI.pdf?sequence=1 >, pàg. 173.

⁴⁶⁵ Assassinada per ordre del seu nebot Pedro I, se'n va trobar les despulles a la Col·legiata del Manzano de Castrojeriz, a Burgos, el 25 de juny de 1970, la mateixa població on va ser assassinada, ABC, 25 de juny de 1979, edició matinal, pàg. 63.

vella de Lleida, en el qual es van recollir les restes que trobades juntament a les del rei, que ja estaven a la Seu vella des del 1781.⁴⁶⁶

2.3 Mort de l'infant, administració de Maria de Portugal

Ferran havia aconseguit un matrimoni digne del seu rang. El 3 de febrer de 1354 es va casar a Évora amb Maria de Portugal i Manuel. La política matrimonial seguida per Elionor de Castella pretenia entroncar els infants amb famílies de llinatge reial. Maria era néta del rei de Portugal i tenia només dotze anys quan es van casar. El seu avi li va atorgar per dot 100.000 maravedís, la meitat en rendes en viles de Portugal, que li restaren empenyorades, fins que la corona portuguesa li lliures els diners del dot.⁴⁶⁷ Pedro I de Portugal va estar present en l'enllaç, així com la reina vídua Elionor, mare de l'infant Ferran.

Maria va rebre de l'infant Ferran *propter nupcias* 600.000 maravedís, els quals cada any havien de donar 60.000 maravedís, que es garantiren sobre les rendes d'Alòs i Meià. Es pot observar com la mentalitat del préstec censalista ha calat també en les donacions, que ara s'expliciten calculant les rendes al 10% del capital. També se li atorguen 15.000 lliures que Ferran havia de rebre del rei d'Aragó. En el Llibre de Genealogia Portuguesa s'escriu que Maria va aconseguir també, com a garantia de l'acord o promesa, la vila de Fontllonga.⁴⁶⁸

La infanta Maria de Portugal va passar a dirigir el Marquesat a la mort de l'infant Ferran. Entre els seus actes de govern, coneixem que el 1363 va atorgar als habitants de Llimiana, per la pobresa del lloc i del seu terme, que poguessin reduir l'aportació de les pernades,⁴⁶⁹ és a dir, es va fixar una contribució conjunta de la universitat. El 1368 atorga els forns de Llimiana a Guillem de Berga pels serveis que aquest havia prestat a l'infant.⁴⁷⁰ També es coneix el nomenament com *alcayt* d'Alòs a Joan de Concavella.⁴⁷¹ La denominació dels oficials, en temps de Maria de Portugal, es fa amb noms castellans; els castells tenien *alcayts*, i a més els guardaven *a costum d'Espanya*, així ho acrediten els homes dels llocs de Castelló de Meià i Ariet quan escriuen al rei Pere el 1371 i l'informen que els castells estan enderrocats, en no tenir ningú que els guardi. El rei seguint aquella política pràctica que consisteix en no canviar allò que funciona, demana al procurador Antoni de Naves⁴⁷² que cerqui persones per custodiar-

⁴⁶⁶ BERTRAN ROIGÉ, Prim et al. (1989), *Les despulles reials d'Alfons el Benigne, Elionor i l'infant Ferran retornen a la Seu Vella de Lleida*, Amics de la Seu Vella, Lleida.

⁴⁶⁷ AHMC, pergamins XIV/003.

⁴⁶⁸ Hem seguit les informacions recollides a CANTARELL BARELLA, Elena, COMAS VIA, Mireia (2002-2003), "Maria de Portugal una dona amagada per la història", *Acta Archaeologica mediaevalia*, núm. 23-24, pàg. 557- 574.

⁴⁶⁹ ACA, Cancelleria, Varia 48, pàg. 98v i 99r. La perxada era la unitat de tributació. Reduir-la significava disminuir de les aportacions a la senyoria.

⁴⁷⁰ ACA, Cancelleria, Varia 48, pàg. 99v.

⁴⁷¹ Joan de Concavella va ser substituït, quan el lloc va passar al rei, per Antoni Naves, de la cúria del príncep Joan i per Arnau Ballester, tresorer de la reina Elionor. Segons registre de 7 de juliol de 1374.

⁴⁷² Hi ha documentació en què s'anomena Navers, en la majoria, però com a apareix Naves.

los amb el mateix costum que s'havia seguit; en el mateix document nomena batlle dels llocs de Castelló i d'Ariet.⁴⁷³

El testament de Ferran el coneixem pel trasllat de 4 de maig de 1373, escrit per Ramon Cudós, veí i notari de Camarasa. En la seva darrera voluntat l'infant nomena marmessors a diversos bisbes, a la seva esposa Maria de Portugal, al seu conseller Arnau de França i a Berenguer de Sant Just. Vol que els seus béns personals siguin venuts i els diners resultants es distribueixin entre capellans i per a l'almoïna i la redempció de captius.

Estableix també que s'ha de donar a la seva esposa, les ciutats, llocs i castells que li van ser atorgats en el dot i espoli promesos al rei de Portugal, és a dir, els territoris d'Alòs i Meià i Fontllonga. En una donació de caràcter més personal, li llega els jocs d'or i altres béns mobles que havien estat de la seva mare Elionor.

Ferran determina en la seva darrera voluntat que les ciutats, castells, llocs i viles que havia rebut del seu pare, desitja que siguin pel seu primer fill mascle o si no en tingués, per a la primera filla; en el cas de morir sense fills, atorga els drets al seu nebot Pere, comte d'Urgell i vescomte d'Àger. I explicita que en cap cas no vol que tornin a la corona d'Aragó, fins que la seva esposa no rebi les 15.000 lliures a més de 150.000 sous barcelonesos, que la reina Elionor va pagar per la compra dels drets del comte Ermengol a Camarasa, Meià i altres llocs que estaven empenyorats. Estableix que la seva esposa disposi de les seves heretats tota la seva vida i demana especialment als alcaïds d'Alòs, de Meià i de Camarasa, i dels castells i dels llocs comprats per la seva mare, que no els lliurin al rei fins que siguin pagades les 15.000 lliures i els 150.000 sous barcelonesos que la seva mare havia aportat per restituir-los. I encara requereix als habitants en els seus territoris que els defensin amb les armes i béns fins que les seves disposicions siguin acomplides.⁴⁷⁴

En morir l'infant sense fills, el rei va voler incorporar el Marquesat al patrimoni reial immediatament, tal com quedava establert en els documents de la donació a l'Infant Ferran, on s'explicitava que en cas de morir sense fills, tot havia de ser retornat a la corona. De fet, el mateix any del traspàs de l'infant, el 1363, en el subsidi d'uns 15.000 sous que el territori del Marquesat va atorgar al rei per la guerra de Castella, en les Corts es considera el Marquesat fora del braç militar i s'incorporava al reial.⁴⁷⁵

Les disposicions de la donació eren anteriors al seu testament, de manera que aquest havia de quedar invalidat, però les clàusules que parlaven del dispendi que havia fet la reina Elionor per redimir-lo i la penyora de el dot de Maria de Portugal, eren certes i per això el rei va haver de negociar amb la infanta Maria. Les negociacions van durar 10 anys.⁴⁷⁶ La vida d'aquesta infanta no va ser fàcil en aquesta època, després

⁴⁷³ ACA, Cancelleria, Registre 1466, f. 184v.

⁴⁷⁴ ADM, L-1/4.

⁴⁷⁵ SÁNCHEZ, Manuel (2005), "Negociación y fiscalidad en Cataluña a mediados del siglo XIV: las Cortes de Barcelona de 1365", *Negociar en la Edad Media*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 151.

⁴⁷⁶ CANTARELL BARELLA, Elena, COMAS VIA, Mireia (2002-2003), "Maria de Portugal una dona amagada per la història", *Acta Archaeologica Mediaevalia*, núm. 23-24, pàg. 546.

d'intentar fugir sense èxit, va viure gairebé presonera i utilitzada pel rei en negociacions matrimonials.⁴⁷⁷

L'entesa entre Maria de Portugal i el rei es va signar el 27 de maig de 1373 en una de les cambres del palau reial de Barcelona. Els acords van consistir en la renúncia de Maria als seus drets a canvi de: 60.000 florins d'Aragó i tots els béns mobles que tenia per donació del seu difunt espòs. Més endavant s'analitzaran els aspectes econòmics d'aquesta operació i la repercussió que va tenir per a les viles de la Terra del Marquesat.

En els acords s'especifica que la infanta rebria les rendes, fruits i la terça en el Marquesat fins el mes de maig de 1373, i també els esdeveniments, penes i calònies jutjades fins el dia de Pasqua així com de les rendes de les universitats fins a la quantitat de 1.000 florins, no havia de cobrar en canvi el morabatí que serà per a la reina.⁴⁷⁸

Els canvis de possessió del territori del Marquesat van arribar seguidament. El 21 de juny de 1373 el procurador de la infanta va lliurar al del rei el castell de Llorenç.⁴⁷⁹ El 16 de juliol del mateix any es comunica als paers de Cubells la renúncia de Maria de Portugal als seus drets i el traspàs del Marquesat a la reina Elionor de Sicília.⁴⁸⁰ La cessió del castell de Castelló de Meià és del 3 d'agost de 1373. Alguns càrrecs van continuar com abans; aquest és el cas de Jaume Agelet, que era *alcaid* de Llorenç per la infanta i va passar a ser-ho per la reina Elionor,⁴⁸¹ encara que per poc temps, ja que a l'octubre del mateix any Arnau Ballester, de la tresoreria de la reina, confia el castell de Llorenç i la casa de la plana a Guillem Saidoni, de Llorenç, per 100 sous anuals.⁴⁸²

2.4 Renúncia als drets de Maria de Portugal o el retorn a la corona

El compromís al qual s'havia arribat implicava que Maria de Portugal finalment havia rebut compensació pels seus drets. Pere III en una carta al seu fill li explica el retorn dels drets de Maria a la *nostra senyoria*,⁴⁸³ amb una clara indicació que aquest fet suposava que les poblacions del territori passaven íntegrament a la corona. A l'operació hi van contribuir les viles i llocs que es redimiren, de grat o perquè no tenien altra opció, i van haver d'acceptar pagar el subsidi que el rei els demanava.⁴⁸⁴

Es coneix a través dels registres del Reial Patrimoni com es feia els trasllats de les sumes de diners demanades al Marquesat fins a Barcelona. Als comptes del mestre racional

⁴⁷⁷ MADURELL I MARIMÓN, Josep M. (1971), "Una concòrdia entre Pedro el Ceremonioso y María de Portugal, infanta de Aragón", *Anuarios de Historia del Derecho Español*, BOE, pàg. 425-438.

⁴⁷⁸ ACA, Cancelleria, Registre 1581, f. 184v.

⁴⁷⁹ ADM, L-1/12.

⁴⁸⁰ AHMC XIV/015.

⁴⁸¹ MADURELL I MARIMÓN, Josep M. (1971), "Una concòrdia entre Pedro el Ceremonioso y María de Portugal, infanta de Aragón", *Anuario de Historia del derecho Español*, BOE, pàg. 437- 438 .

⁴⁸² ACA, Cancelleria, Registre 1581, f. 189r i v.

⁴⁸³ ACA, Cancelleria Registre 1090 f. 182r – 155r.

⁴⁸⁴ ACA, Cancelleria Registre 926, f. 2r.

del juliol de 1374, es ressenya que es paga a Bartomeu Boyl, per les bestretes i despeses que va fer per aportar a la Cort els diners rebuts d'alguns pobles del Marquesat fins a Barcelona; Boyl va haver de llogar una atzembla (bèstia de càrrega) i dos sacs per portar la moneda per poder fer el viatge. Se li van abonar un total de 27 sous per les despeses.⁴⁸⁵

A més d'aquests deutes, el Marquesat en tenia d'altres, com els 10.000 sous barcelonesos que es devien al jutge de Tremp, Guillem de Berga; el 1374 ja era difunt i eren els seus hereus els que reclamaven al rei que se'ls abonés la quantitat deguda. Aquest va manar als oficials del Marquesat que si la demanda era certa, es fes el pagament de forma ràpida.⁴⁸⁶

2.5 La Terra del Marquesat administrada per Elionor de Sicília

La Terra del Marquesat havia sorgit com una entitat baronial lligada al Marquesat de Tortosa atorgat a l'infant Ferran, però, tot i la desaparició d'aquest després de la mort de l'infant i la incorporació al patrimoni reial, la zona va conservar el nom. El rei utilitzarà el corònim, com ell mateix indica, *la Terra qui solia ésser apel·lada Marquesat, situada en lo bisbat d'Urgell*.⁴⁸⁷ En les anotacions del mestre racional el territori es denomina *llocs del Marquesat de Tortosa qui son dellà del riu Segre*.⁴⁸⁸ De fet la denominació de Marquesat, les Terres del Marquesat, la Terra del Marquesat serà emprada en la documentació indistintament fins al 1543 quan el rei Carles I d'Espanya va atorgar el títol de marquès de Camarasa a Diego de los Cobos amb motiu del seu casament amb Francisca Luisa de Luna, que ja era senyora d'una part del Marquesat.

La tercera esposa de Pere el Cerimoniós, la reina Elionor de Sicília, havia aportat una part de la paga per a la remissió del Marquesat de la infanta portuguesa, per això el rei li van concedir les rendes del Marquesat. En concret li feia lliurament de totes les rendes, sortides, prebendes i fruits de dits llocs, pels 10.000 florins d'or d'Aragó que Elionor va aportar per la lluiació; s'especifica que els diners de les rendes i drets podia usar-los en allò que la reina volgués.⁴⁸⁹

El 30 de maig de 1373 es va fer procura a Arnau de Ballester, perquè representés la reina en les cerimònies de presa de possessió dels castells i les viles del Marquesat i altres llocs. Així com també en el jurament de fidelitat de feudataris i vassalls. És a dir, ha de prendre possessió dels territoris i feus, també del mar i mixt imperi i de tota la jurisdicció, així com dels censos agraris, delmes, rendes, sortides, prebendes, terres, homes, possessions, prats, passos, herbatges, fruits, emprius de les universitats, nobles, feudataris, vassalls i homes de qualsevol llei i condició. Aquest canvi de possessió era preceptiu i s'havia de fer sempre a més de reconèixer els privilegis,

⁴⁸⁵ ACA Reial Patrimoni, Mestre Racional 504, f. 50v.

⁴⁸⁶ ACA, Cancelleria Registre 926, f. 9v.

⁴⁸⁷ ACA, Cancelleria Registre 1090, f. 182r – 155r.

⁴⁸⁸ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional 505, f. 8r i v.

⁴⁸⁹ ACA, Cancelleria Registre 1582, f. 80v-81r. També li devia el rei 10.000 sous anuals que havia de donar cada any a la seva nora Marta d'Armanyac, segons es relata en el mateix registre.

llibertats, immunitats, bons usos i costums que tinguessin les poblacions.⁴⁹⁰ Entre els nobles que van prestar el jurament hem de ressenyar Arnau d'Erill, que posseïa feus a Alòs, Baldomar i la Nou.⁴⁹¹

El mes de juliol del mateix any, van tenir lloc els nomenaments dels *castlans* -ja no *alcalds*-, encarregats dels castells. Eren escollits entre persones de les mateixes viles i s'havia de cercar *un hom del loch com pus suficient trobar lo puxats amb aquell menor salari que ab ell vos poretz convenir*. El primer nomenament és el del castlà d'Alòs,⁴⁹² van seguir els de Llorens,⁴⁹³ i de Santa Linya,⁴⁹⁴ aquest atorgat *pro domo plana*.⁴⁹⁵ Arnau Ballester va recollir en nom de la reina els juraments i homenatges de les viles.⁴⁹⁶ De part de la casa de la infanta Maria assistiren al canvi de titularitat i possessió Gil Roïç d'Almaçan i Antonio López.⁴⁹⁷

Per administrar el territoris reials recuperats, la reina va nomenar Antoni de Naves procurador general dels castells i viles i llocs del Marquesat, però també de les de Tamarit, Sant Esteve de Llitera i Igualada. Tenia unes funcions molt àmplies que podríem resumir dient que era representant del rei i la reina en el territori, que es concretava en tenir al seu càrrec tots els oficials i mantenir els drets i regalies. Podia ordenar recollir, administrar mitjançant arrendament o venda, governar i també tenir cura de la jurisdicció, oir en les causes civils i criminals o delegar aquesta funció en jutges i fer executar les sentències. La limitació del càrrec era donar-ne coneixement a la cúria reial i respondre davant el conseller i tresorer reial, que en aquell moment era Berenguer de Relat, que també va taxar el seu salari.⁴⁹⁸ El 6 de juny de 1375, el rei, atenent les demandes d'Elionor de Sicília, va nomenar Guillem Brescó, professor en lleis, assessor i jutge ordinari del Marquesat.⁴⁹⁹

L'administració de la Terra del Marquesat no devia ser fàcil. Els crèdits de la indemnitat, que és com s'anomenen els censals venuts amb motiu de la reincorporació a la corona els anys 1373 i 1374, havien carregat de deutes les universitats i aquestes els repercutien sobre els habitants, de manera que la càrrega fiscal que suportava la població la recaptació era gran, i es produïen retards i impagaments. El 24 de gener de

⁴⁹⁰ ACA, Cancelleria Registre 1581, f. 129r 130r.

⁴⁹¹ ACA, Cancelleria Registre 1582, f. 72r.

⁴⁹² ACA, Cancelleria Registre 1582, f. 56r.

⁴⁹³ Que es confia a Guillem Saidoni del lloc de Llorenç amb un sou de 100 sou pagats de la col·lecta del batlle de Camarasa. ACA, Cancelleria Registre 1581, f. 189r-189v.

⁴⁹⁴ Que assigna a Ponç de Concabella de Santa Linya i com a salari li assigna el forn de Santa Linya amb els drets que tingui. ACA, Cancelleria Registre 1581, f. 188r.

⁴⁹⁵ La tinença *pro domo plana* comportava menys donacions que la tinença superior. FERRER MALLOL, Maria Teresa (1990), *Organització i defensa d'un territori fronterer: la governació d'Oriola en el s. XIV*, CSIC, IMF. Sant Adrià del Besos, pàg. 176.

⁴⁹⁶ ACA, Cancelleria Registre 1582, f. 56r. En el cas de Cubells se sap que el document de renúncia dels oficials de la infanta i el jurament i homenatge a la reina es va fer el 16 de juliol de 1773, AHMC, pergamins, XIV/015.

⁴⁹⁷ Segons els documents de 15 de setembre de 1373, ACA, Cancelleria Registre 1581, f. 180r i 181r.

⁴⁹⁸ ACA, Cancelleria Registre 1581, f. 126 r i v. Es va enviar la carta d'aquest nomenament a les universitats del Marquesat. ACA, Cancelleria Registre 1581, f. 127r i v.

⁴⁹⁹ ACA, Cancelleria Registre 974, f. 39r i v.

1374, Antoni de Naves es queixava que els pobles no li lliuraven els 133 florins i 6 sous que havien de donar l'octubre de l'any anterior.⁵⁰⁰

A través dels registres del mestre racional se sap que l'1 de febrer de 1374 es van arrendar les rendes per les quals Jaume Agilet n'havia donat 3.906 sous 11 diners barcelonesos. Agilet era batlle de Camarasa i també havia estat collidor del morabatí al Marquesat, feina per la qual va rebre 400 sous jaquesos.⁵⁰¹

Per tal d'administrar millor el territori, la reina Elionor de Sicília donava instruccions al procurador Antoni de Naves referents al repartiment de les despeses del Marquesat:

- Primerament ha d'abonar els censals morts que s'havien venut per la lluiació.
- Després pagar el seu salari i el d'altres oficials en la Terra del Marquesat i altres despeses necessàries.

Queda clar que per a la reina la prioritat era pagar les pensions, abans fins i tot d'abonar el sou dels funcionaris reials. El de Naves havia de respondre de la comptabilitat cada any a parts iguals al rei, al qual li havia d'enviar amb llicència escrita i signada de la seva pròpia mà, i a la reina o al seu tresorer.⁵⁰²

Els conflictes per impagament de censals eren freqüents en aquesta època com indica la correspondència reial. Així, per exemple, Berenguer de Sant Just, Francesc Roma i alguns homes d'Artesa es queixaven que no els lliuraven els pagaments pendents i havien fet arribar el conflicte a la cúria d'Agramunt, pertanyent al comtat d'Urgell, mentre que el procurador maldava perquè fos el sotsveguer de Camarasa i la jurisdicció reial els que intervinguessin en el cas.⁵⁰³

Per esquivar reclamacions per qüestions de jurisdicció religiosa, en quedar vacant el benefici de l'altar de Santa Maria del castell d'Alòs, la reina va nomenar beneficiat Llorenç Traver, escolà de la seva capella, i li va atorgar tots els béns, assignació i rendes que tenia el seu predecessor.⁵⁰⁴ Aquesta decisió la va comunicar tant al batlle com a tots els emfiteutes i també a qualsevol persona que hi feia aportacions i al monestir de Santa Maria de Meià; en aquest cas, a més, es justifiquen les raons del nomenament: els mèrits de l'escolà, però també els serveis que el seu pare havia prestat a la reina des d'antic.⁵⁰⁵

Altres intervencions reials es produeixen en disputes quotidianes com les del matrimoni d'Andrea de la Vid, de Castelló, i Arnau de Llimiana, habitant de Camarasa,

⁵⁰⁰ ACA, Cancelleria Registre 1585, f. 8r.

⁵⁰¹ ACA Real Patrimoni, Mestre Racional 505, f. 8r i v.

⁵⁰² ACA, Cancelleria Registre 1582, f. 80v-81r.

⁵⁰³ ACA, Cancelleria Registre 1582, f. 80v i 109r.

⁵⁰⁴ ACA, Cancelleria Registre 1585, f. 12r.

⁵⁰⁵ ACA, Cancelleria Registre 1585, f. 12r-12v. Amb la carta la reina el considera presentat i prega al prior que el consideri digne. Recordem que Alòs estava sota la jurisdicció eclesiàstica del monestir de Santa Maria de Meià, i per això el prior no es podia oposar tràmit de la presentació.

a causa del fill d'ambdós Guillem de la Vid.⁵⁰⁶ El rei també va prendre part en la discussió sobre el dret de molts dels mercaders que passaven per Llimiana, que deien tenir exempció del pagament de la *lleuda*, motiu pel qual es queixen els collidors d'aquest tribut de pas a Pere III, perquè l'exempció suposava una minva dels seus ingressos. El rei els demana sol·licitar el document que acrediti la dispensa i en cas de no aportar-la els atorga potestat per poder imposar als mercaders una sanció de 1.000 morabatins d'or.⁵⁰⁷

En època de la reina Elionor, el Marquesat ja està dividit per a la seva administració en dues parts: *citra rivum* i *ultra rivum*. El riu que divideix el territori en dos és el Segre, que separa les terres que estan sota (més ençà) i les que estan sobre (més enllà). En la captació del monedatge el juliol de 1373 s'estableix que formaven part de la zona superior les viles i llocs de Vilanova de Meià, Priorat, Llimiana, Baldomar, la Nou, La Maçana, Fontllonga, Ariet, Fabregada, és a dir, la part nord del Marquesat; tenia centre a Vilanova de Meià que era la seu d'una sotsvegueria,⁵⁰⁸ encara que també es cita de vegades la sotsvegueria a Llimiana.⁵⁰⁹ En la zona inferior s'hi encabien les viles de: Camarasa, Cubells i Montgai, Merita, Santa Linya, Llorenç i Privà,⁵¹⁰ és a dir, la part sud, la capitalitat de la qual és Camarasa. El batlle d'aquesta població substituïa el procurador en cas que hagués d'absentar-se del Marquesat.⁵¹¹

Quan la reina Elionor va tenir cura de la Terra del Marquesat va renovar l'administració, si en temps de Maria de Portugal hi havia alcaids, ara els oficials són els mateixos que a la resta del Principat, batlles i castlans. Principalment, però, va crear les estructures que estaran vigents fins a la fi del Marquesat: el càrrec de procurador com a màxima autoritat i el d'assessor, que era el jutge que entenia en les qüestions judicials, i la divisió d'un territori ampli en dues parts, que s'acabaran denominant la Terra d'Amunt i la Terra d'Avall, separades pel Segre, amb les corresponents sotsvegueries, amb les pròpies cúries i escrivanies. Elionor de Sicília va elaborar per primera vegada recomanacions de com distribuir les despeses per tal d'assegurar el pagament dels creditors. El sistema continuarà funcionant igual, amb algun període d'intermitència, fins que el Marquesat serà dividit el 1424.

La reina Elionor va morir a Lleida el 20 d'abril del 1375, i les rendes del Marquesat, per avinença feta per l'infant Martí, el seu hereu, i el rei Pere, van passar als seus marmessors el 31 de maig de 1375. El mestre racional fiscalitzava els comptes des de l'1 de juny del 1375, però el rei va manar de paraula a Pere Desvalls que les separés dels comptes de la tresoreria perquè s'havien d'atendre les deixes testamentàries de

⁵⁰⁶ ACA, Cancelleria Registre 1581, f. 135r.

⁵⁰⁷ ACA, Cancelleria Registre 1583, f. 120-123.

⁵⁰⁸ Havia ocupat l'ofici de sotsveguer Pere Ferrar i Ramon Orimany n'era el lloctinent; el 9 de desembre de 1373 ocupava la sotsvegueria Jaume Paneres i el seu saig era Pere Andreu. ACA, Cancelleria Registre 1583, f. 18v 19r.

⁵⁰⁹ ACA, Cancelleria Registre 1583, f. 10r i v.

⁵¹⁰ ACA, Cancelleria Registre 1581, f. 137v-138r.

⁵¹¹ És allò que se li demana a Ponç de Concavella que havia estat alcaid de Santa Linya, per a Maria de Portugal, i després la reina li va manar que l'hi donés a ella i que hi pogués habitar sense sou alhora que feia sagrament de fidelitat i homenatge a Antoni de Naves, i en absència d'aquest, al batlle de Camarasa. ACA, Cancelleria Registre 1581, f. 179v-180r.

la reina.⁵¹² En realitat, el conveni es va fer perquè l'infant Martí com a hereu de la seva mare reclamava tots els llocs que ella tenia per diferents conceptes: uns procedien de les rendes de cambra d'Elionor, esposa de l'infant Alfons; altres de la reina Elisenda, que havia estat esposa del rei Jaume; altres, com ja sabem, havien estat de l'infant Ferran i Maria de Portugal. El rei, per la seva banda, pretenia que per algunes llučions ja havia retornat el diner a la reina i, per tant, el repartiment de rendes no era sinònim de possessió. Finalment, van arribar a un compromís i el rei va atorgar que de les rendes d'un any fossin destinades al pagament d'allò que establia el testament, i que un terç anés a parar als marmessors. L'herència de l'infant Martí de la seva mare es va valorar en 70.000 lliures i se li van atorgar els llocs de Llúria, Alcoi, Barxell, Xirullen, Gorga, Travadell, la vall de Seta i el castell i lloc de Penàguila, situats al regne de València i els llocs de Tamarit de Llitera i Sant Esteve.⁵¹³ En la negociació no es parla mai de la Terra del Marquesat, que ja era de la corona.

Malgrat el recanvi de senyoria, Antoni de Naves va continuar com a procurador i home de confiança en el Marquesat.⁵¹⁴ En canvi es renoven els nomenaments en batllies i, les escrivanies.⁵¹⁵ La designació de batlle era per terna, segons privilegi que havia concedit l'infant Ferran, que el rei Pere va ratificar i observar, després de comprovar la còpia del document de donació. Quan s'atorga la batllia de Cubells a Pere Company es fa constar documentalment que era un dels tres proposats.⁵¹⁶

Es citen en aquests nomenaments les dues sotsvegueries: en la part nord, la de Vilanova de Meià, lligada a la batllia d'aquest lloc, que té jurisdicció en els termes d'Alòs, Meià, Fontllonga i Llimiana.⁵¹⁷ Al sud, el sotsveguer de Camarasa, va lligada a la batllia d'aquesta població, i també de Llorenç i de Privà.⁵¹⁸

De vegades també s'esmenta la sotsvegueria de Llimiana lligada també a la batllia; aquesta població que havia estat vinculada al Pallars, en absència del jutge ordinari del Marquesat, havia de ser el de Tremp qui fes la seva funció.⁵¹⁹ En aquesta zona nord es perceben friccions per una qüestió de jurisdicció amb el prior de Meià, que usurpava jurisdicció reial i regalies, tal com denuncia el rei Pere al bisbe d'Urgell.⁵²⁰ També es fa

⁵¹² ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Volumes, Sèrie General, 2260.

⁵¹³ ACA, Cancelleria Registre 1554, f. 75r-77r.

⁵¹⁴ Antoni de Naves també té encomanada la procuració de la vila de Fraga i el seu terme i el rei li encomana funcions especials com, per exemple, que torni al rei la possessió del palau de Cervera, que tenia una presó important, a la ciutat de Lleida, que la reina havia encomanat a Pere Guillem de Millars. ACA, Cancelleria Registre 974, f. 139v-140r.

⁵¹⁵ La de Vilanova de Meià s'atorga, el 18 de setembre de 1375, a Guillem Amara, de la mateixa població, però resident a Barcelona, amb una pensió anual de 50 s. ACA, Cancelleria Registre 974, f. 59v-60r.

⁵¹⁶ ACA, Cancelleria Registre 974, f. 227v-228r.

⁵¹⁷ ACA, Cancelleria Registre 974, f. 92v-93r.

⁵¹⁸ ACA, Cancelleria Registre 974, f. 117 v-118r. S'ha d'entendre també que s'incloïa Montgai, Cubells i Santa Linya.

⁵¹⁹ ACA, Cancelleria Registre 974, f. 79v-80r.

⁵²⁰ ACA, Cancelleria Registre 1092, f. 151v. Al mateix temps el rei encarrega als seus oficials que entenguin en quina actuació va tenir en el lloc la infanta Maria de Portugal que hagués pogut lesionar els drets reials. ACA, Cancelleria Registre 1092, f. 192r i v.

intervenir la justícia reial en conflictes entre el prior i persones alienes a la jurisdicció del Marquesat.⁵²¹

De vegades s'apel·la a diverses jurisdiccions per esquivar el pagament d'una fiscalitat que ha augmentat amb els crèdits de la Indemnitat. Així, per exemple, els llocs de la Vall -Castelló inferior i Castelló superior- no volen pagar la talla que se'ls demana des de Llimiana i, addueixen que tenen els seu propi terme. Però Llimiana, que ja havia efectuat el repartiment per talla del blat i dels fruits, davant de la resistència, va fer actuar el sotsveguer. El cas es va complicar quan sembla que els llimianencs volien que s'executés el repartiment sense citació judicial, i els habitants de la Vall van apel·lar a la vegueria de Lleida i els de Llimiana al rei.⁵²² Tot plegat, de segur, que va endarrerir la recaptació.

2.6 El Marquesat administrat pel rei Pere

Després de la mort de la reina Elionor, el Marquesat va estar directament administrat pel rei, que, entre el 1376 i el 1377 va nomenar tota una colla d'oficials: la batllia i sotsvegueria del lloc de Vilanova per tres anys.⁵²³ La batllia de Camarasa, Llorenç i altres llocs, va recaure en Jaume de Ribelles en substitució de Jaume Agilet.⁵²⁴ Quatre mesos després és nomenat també sotsveguer dels llocs de Camarasa, Llorenç, Privà.⁵²⁵ Continua, però, com a procurador, Antoni de Naves a qui s'adrecen queixes principalment en la zona de Llimiana per la confrontació de jurisdiccions amb el prior de Meià, que pretenia haver obtingut alguns drets de la infanta Maria de Portugal i lluitava per no deixar-se'ls arrabassar.

En aquesta època d'administració reial, els comptes del Marquesat fan cap al mestre racional del patrimoni reial. És per aquest motiu que s'han conservat àpoques de pagament dels censals de la Indemnitat entre el 1377 i el 1386.⁵²⁶

La reincorporació a la corona era una de les qüestions a resoldre per una monarquia que en moments de penúria econòmica no dubtava en vendre patrimoni reial. En aquesta recuperació les poblacions alienades, com les viles de la Terra del Marquesat havien d'aportar diners. També la política de la monarquia d'expansió per la Mediterrània va provocar demandes de subsidis a les viles del Marquesat.

L'illa de Sardenya, conquerida per Jaume II entre els anys 1323 i 1324, va portar continus maldecaps a la monarquia per les disputes entre els Dòria i els jutges d'Arborea que provocaven moltes revoltes, atiades per Pisa i Gènova. A mitjan segle

⁵²¹ És el cas de la fricció de Pere Quarter del monestir de Sant Pere dels Arquells que havia venut un pollí al prior de Santa Maria de Meià i, que aquest darrer no li pagava. Després d'haver expirat el temps que li havia posat Antoni de Naves, el rei demana que faci intervenir la justícia. ACA, Cancelleria Registre 797, f. 130v 131v.

⁵²² ACA, Cancelleria Registre 1583, f. 1r i v.

⁵²³ Que comprenia Vilanova de Meià i els termes d'Alòs i de Meià, de Llimiana i Fontllonga. ACA, Cancelleria Registre 974, f. 92v i 93r.

⁵²⁴ ACA, Cancelleria Registre 974, f. 99v-100r.

⁵²⁵ ACA, Cancelleria Registre 974, f. 117 v 118r.

⁵²⁶ Que s'han conservat en ACA, Reial Patrimoni, Pergamins.

XIV, la guerra amb Castella, les campanyes per reincorporar Mallorca, la pesta i les males collites van impedir dedicar recursos a l'illa. Només quan el 1375 va acabar la lluita amb Castella, el Cerimoniós va idear un pla de consolidació de les places a Sardenya. Els casos de pirateria no eren produïts només per foranis, sinó que sovintejaven els dels mateixos catalans; també les autoritats de l'illa confiscaven collites i vaixells per poder subsistir. El 1379, per posar fi a la situació, el rei va dictar ordres severes perquè els seus súbdits a Sardenya no prenguessin cereals, mercaderies o diners.⁵²⁷

El 1379, el Cerimoniós preparava una expedició a l'illa i necessitava diners. Per obtenir-los ràpidament volia permutar o vendre el Marquesat al comte Pere d'Urgell i vescomte d'Àger, i ja havien signat un precontracte el 31 de març del 1380.⁵²⁸ Llavors les viles de la Terra, va oferir una alternativa, per tal que el Marquesat no fos engolit pel comtat. Van proposar un acord negociat amb l'infant Martí.⁵²⁹ Es tractava d'aportar el subsidi anomenat dels 11 pans, vi i altres esplets que denominarem l'onzè, perquè, en realitat, es tractava de l'onzena part de les collites d'11 anys. Per tal de fer més suportable el pagament de les pensions dels crèdits que els pobles havien de contraure, que s'afegien als crèdits del 1374; el rei va atorgar al Marquesat i les viles d'aquest un conjunt de privilegis el 10 de desembre de 1380. L'objectiu era deslliurar-los del pagament d'algunes imposicions perquè els pobles poguessin disposar de recursos per poder pagar els creditors.

El 1385, el rei encara no havia obtingut tots els diners que li havien promès les universitats, i per això els va donar permís per endeutar-se de nou fins a 20.000 sous barcelonesos censals. Aquest any es tornen a atorgar altre conjunt de privilegis; els síndics de la Terra del Marquesat es queixaven que els del 1380 eren dubtosos o s'havien perdut.⁵³⁰ Per aquest motiu el rei demana a Berenguer Segarra, tinent de les claus de l'arxiu reial a Barcelona, que cerqui els documents en l'inventari i els prepari per fer-ne còpia a l'estil de la cancelleria. A més a més de les còpies, es van atorgar altres privilegis que, en molts casos, ampliaven l'abast del anteriors o el temps per al qual havien estat concedits el 1380. Per altra banda, el rei va atorgar-ne de nous per deslliurar les universitats d'algunes càrregues.

De segur que s'havia anat larvant una animadversió contra el procurador del Marquesat Antoni de Naves, que havia actuat en la zona des de com a mínim el 1371, any en què sabem que rebia instruccions del rei en relació als castells de Castelló i Ariet. Va participar activament en la remissió del Marquesat de la infanta Maria de Portugal i en les negociacions amb els territoris, i no tan sols a la Terra del Marquesat, sinó també a Fraga, Ballobar, Tamarit i Sant Esteve de Llitera. Els seus esforços per convèncer però també per cercar creditors a la ciutat de Lleida, lloc del qual era ciutadà, li van valer el nomenament, per part de la reina Elionor de procurador general de tots els castells, viles i llocs del Marquesat i també a la Llitera, el 24 de juny de 1373.⁵³¹ Igualment va intervenir prenent jurament d'homenatge als canvistes de

⁵²⁷ Hem resumit FERRER MALLOL, M. Teresa (1985), "La conquesta de Sardenya i a guerra de cors al Mediterrani", Els catalans a Sardenya, Generalitat de Catalunya. Barcelona, pàg. 35-36.

⁵²⁸ ACA, Cancelleria Registre 1000, f. 1v-2v.

⁵²⁹ ACA, Cancelleria Registre 1366, f. 96v-97r.

⁵³⁰ ACA, Cancelleria Registre 849, f. 123v.

⁵³¹ ACA, Cancelleria Registre 1581, f. 126r i v.

Barcelona Eymeric Dusay i Jaume de Gualbes, que van aportar els diners en l'operació de remissió del Marquesat, Fraga, Vallobar, Tamarit i San Esteve de Llitera.⁵³² El 1375, morta la reina, el rei Pere li va ratificar la confiança i li va renovar el càrrec de procurador.⁵³³ El 1380, novament va operar, en nom del Cerimoniós i del seu primogènit l'infant Joan, en les negociacions amb als habitants del Marquesat, reticents a contraure censals, explicant-los la fórmula de canviar els pagaments de les rendes reials per pagaments de pensions censals.⁵³⁴ També va ser responsable juntament amb Huguet de Rosanes, de la coerció i pressió sobre la població, reticent a vendre més censals i augmentar l'endeutament.⁵³⁵

El procurador tenia molt poder en el Marquesat, però gaudia també de la confiança del rei, el qual el feia actuar també a la ciutat de Lleida per desposseir Pere Guillem de Millars de la custòdia del palau de Cervera, que era la presó de la ciutat. Millars havia rebut l'edifici de la reina Elionor i ara es mostrava reticent a tornar-lo,⁵³⁶ encara que, finalment, el veguer de Lleida i Pallars va intervenir en l'assumpte.⁵³⁷

El de Naves, a més, va ser conseller reial del Cerimoniós, i entre el 1377 i el 1379 va participar en la Diputació del General com a representant del braç reial. Va ocupar després el càrrec de conseller i oïdor de la Cort de l'infant Joan. El 1380, en el nom d'aquest darrer, actuava juntament amb Berenguer d'Olzinelles en la demanda d'un subsidi a l'aljama jueva de Lleida.⁵³⁸

La família Naves, tenia rellevància a Lleida: Antoni de Naves, el seu pare Bernat, i els seus germans van formar un bàndol que es va enfrontar a Jaume de Castres, ciutadà de Tortosa. El conflicte va acabar en un compromís en la Cort reial el 17 de desembre de 1383.⁵³⁹ També es van produir diferències entre Pau i Antoni de Naves⁵⁴⁰ amb altres ciutadans lleidatans, com Pere Despens, en les quals una comissió de prohoms va posar-hi pau i concòrdia.⁵⁴¹

En definitiva, Antoni de Naves va exercir el seu càrrec tant a prop del territori com de la monarquia. La tinença continuada de la procuració va comportar que el 1384 ja hi hagués denúncies contra ell per haver comès irregularitats, entre elles, reduir censos a algunes persones,⁵⁴² o haver-se apropiat de 1.000 florins d'Aragó, pels quals va ser

⁵³² ACA, Cancelleria Registre 1581, f. 132r i v.

⁵³³ ACA, Cancelleria Registre 974, f. 7r.

⁵³⁴ ACA, Cancelleria Registre 1581, f. 133v-134r.

⁵³⁵ ACA, Cancelleria Registre 1700, f. 39r.

⁵³⁶ ACA, Cancelleria Registre 974, f. 139v-140r.

⁵³⁷ ACA, Cancelleria Registre 974, f. 147v -148r.

⁵³⁸ MUTGÉ VIVES, Josefina (1992), *L'aljama sarraïna de Lleida a l'edat mitjana: aproximació a la seva història*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 133.

⁵³⁹ ACA, Cancelleria Registre 942, f. 164 v-165r.

⁵⁴⁰ Ja hem dit més amunt que de vegades Antoni de Naves apareix com a Antoni Navers. Aquests germans apareixen ajudant Guillem de Guimerà a Lleida, el 1364, i col·laborant en la fortificació de les muralles. LLADONOSA PUJOL, Josep (1980), *Història de la ciutat de Lleida*, Ed. Curial, Lleida, pàg. 92.

⁵⁴¹ DDAA (1979), *Els Castells Catalans*, vol. 6, Dalmau Rafael Editor. Barcelona, pàg. 53. Posteriorment, en l'època de l'interregne, els seguidors de Naves eren partidaris del rei, i van formar part del partit els navesos, contraris als comesos, encapçalats per Pere Sescomes, del partit urgellista.

⁵⁴² Coneixem el cas de Jan Nicolau de Vilanova de Meià. ACA, Cancelleria Registre 943, f. 224v a 225r.

inculpat en la cúria.⁵⁴³ És a dir, les acusacions eren de corrupció. Sabem també que es van produir altercats en el Marquesat, com es dedueix de la carta enviada al rei, des de Vilanova de Meià. En conseqüència el monarca va demanar al jutge Ramon Nebot, de Girona, que intervingués en la qüestió entre el procurador i *alguna partida dels hòmens del dit Marquesat* per tal d'aconseguir que els llocs romanguessin en pacífica pau i tranquil·litat.⁵⁴⁴

Tot indica que es va produir una crisi profunda, els representats del Marquesat la van analitzar i van creure que anava més enllà de la substitució dels càrrecs dels oficials. Calia una reforma del govern. Es proposa un canvi *per reduir l'augment dels crims, excessos, delictes i divisions i sedicions en el Marquesat i perquè no augmentin en el futur, i perseguir l'odi*. La primera mesura va ser la destitució d'Antoni de Naves, substituït pel conseller i agutzil Francesc Munió, que va ser nomenat amb el suport dels prohoms del Marquesat i dels síndics de la cúria. El càrrec que se li atorga és el de lloctinent, no procurador, i se li encomana especialment que exerceixi la jurisdicció civil i criminal contra Antoni de Naves i contra els oficials ordinaris, passats i presents, notaris, comissaris o qualsevol habitant del Marquesat. La reforma pretenia *tornar-ho tot al bon i tranquil estat, que torni la discòrdia en concòrdia* i que es fessin ordinacions per tal de transformar al Marquesat altra vegada en un indret tranquil i estable. El lloctinent havia d'entendre en les causes civils i criminals, penes i calònies comeses per oficials o altres persones, i procurar que la Terra, que es trobava en plena davallada, tornés al creixement econòmic. En el document de nomenament es demana als oficials que obeeixin el lloctinent i acceptin els seus mandats, ordinacions i preceptes, com si fossin reials.⁵⁴⁵

També es va revocar el càrrec d'assessor ordinari, que ara va recaure en el jutge Guillem Salmons; i el de col·lector de les rendes del Marquesat, que va ocupar Guillem Moya.⁵⁴⁶ Igualment, el recanvi va arribar a la representació reial en els municipis. Així entre el juliol i l'agost del 1384, es nomenen, el batlle d'Alòs, Jaume Massèn;⁵⁴⁷ el batlle i sotsveguer de Camarasa, Santa Linya, Llorenç i Privà, Bernat Carner; el batlle de Cubells, Bernat de Vall,⁵⁴⁸ i el batlle de Vilanova de Meià i sotsveguer de Vilanova, Alòs, Llimiana i altres llocs, que va recaure en Guillem de Caselles, de la casa del rei.⁵⁴⁹ S'especifica en els documents que hauran de tenir l'ofici com ho estableixen les Constitucions de Catalunya, i que hauran d'exercir-lo personalment i no pas per substituïts. L'agost del 1385 es nomena el donzell Arnau Bort de Montçonís, batlle d'Alòs.⁵⁵⁰

⁵⁴³ ACA, Cancelleria Registre 945, f. 115r.

⁵⁴⁴ ACA, Cancelleria Registre 945, f. 92v. – 93v.

⁵⁴⁵ ACA, Cancelleria Registre 977, f. 83v.-84v.

⁵⁴⁶ ACA, Cancelleria Registre 977, f. 157v.

⁵⁴⁷ ACA, Cancelleria Registre 977, f. 58r i v.

⁵⁴⁸ ACA, Cancelleria Registre 977, f. 77r i v. Això era el 22 d'agost de 1384, i el 30 d'agost es nomena Pere ça Clusa.

⁵⁴⁹ ACA, Cancelleria Registre 977, f. 116r.

⁵⁵⁰ ACA, Cancelleria Registre 977, f. 163v. També hi ha tensions en les universitats. Baldomar es queixa que el batlle d'Alòs no els havia informat del servei de l'exèrcit contra Pallars. ACA, Cancelleria Registre 845, f. 40v.

Es demana la supressió del càrrec de procurador perquè aquest no tenia la supervisió directa del governador general de Catalunya, cosa que abocava el detentor de l'ofici a fer en el territori la seva voluntat i cometre tota mena d'arbitrarietats. És per això que des del Marquesat s'expressa al rei, la necessitat d'abolir la figura del procurador i de crear la de lloctinent, més vinculada al monarca i a l'infant Joan, que exercia la governació general del regne, cosa que el rei va atorgar.

En la concessió dels privilegis d'aquesta època es mostra un clar acostament del Marquesat a la ciutat de Lleida; es va donar els mateixos privilegis que a la ciutat il·ludenda, excepte tres: no anar a l'exèrcit reial, que els paers de Lleida exerceixen una jurisdicció especial que no es traspassa,⁵⁵¹ i que en les amonestacions de béns, és a dir, les execucions que s'havien de fer en la ciutat, havien de ser mínimes.⁵⁵² La concessió d'equiparar privilegis entre Lleida i el Marquesat semblen anticipar la possibilitat que aquest territori es constituís en carrer de la ciutat, o bé que s'establís algun altre tipus de relació. Però com ha estudiat Maria Teresa Ferrer, aquest tipus de privilegis els concedia el rei contra ell mateix per donar més seguretat als llocs de romandre en territori reial. Això era especialment important per a la Terra del Marquesat, que lluitava sempre per no acabar a mans del comtat d'Urgell. Per altra banda s'ha de tenir present que les ciutats reials eren per a les viles més petites exemple d'acumulació de privilegis. La relació que havien d'establir el Marquesat i la ciutat, el rei la va deixar en mans dels mateixos interlocutors, és a dir, es podia fer per carreratge o qualsevol altra vinculació. De fet, l'apropament a la ciutat de Lleida a la Terra del Marquesat havia començat abans per les inversions d'alguns ciutadans en la compra de censals, arrendaments i altres negocis del Marquesat, i es materialitzarà, com veurem, al cap d'onze anys, el 1396.

L'aljama jueva de Camarasa també va reclamar al rei poder tenir els mateixos privilegis que tenia la de Lleida i ho va aconseguir un any més tard, en concessió del 20 de juliol de 1386, després de queixes per haver patit opressions indegudes.⁵⁵³

La crisi de 1384-1385 ha d'interpretar-se també com el malestar per l'endeutament que havia arribat a xifres elevades i la conseqüència que havia provocat, la pressió fiscal sobre la població. No es va produir una revolta pròpiament dita, sinó només manifestacions de descontentament i certa turbulència que es va adreçar contra la cara visible d'aquest endeutament, el procurador Antoni de Naves i les persones implicades en l'administració de l'època. Va acabar amb la destitució del procurador i les crides públiques perquè anés a passar comptes de l'administració del període durant el qual va regir el Marquesat.⁵⁵⁴ Així mateix, es requereix a Bernat de Palau, de Camarasa, col·lector de les rendes, que porti a Lleida la comptabilitat, en la qual ha d'incloure els pagaments als creditors. En no haver-se presentat en el termini establert, el mestre racional de la cúria Reial, Pere Desvall, li va demanar que anés a Barcelona a donar explicacions dels diners rebuts; encara l'octubre del 1385 se li

⁵⁵¹ En la Carta de la Indemnitat entre aquests tres privilegis s'anomenen els concedits a Lleida: No pagar morabatí (1344), i que no se'ls pot fer manament, cot ni multa (1323).

⁵⁵² ACA, Cancelleria Registre 945, f. 88r i v.

⁵⁵³ ACA, Cancelleria Registre 948, f. 15v i 16r.

⁵⁵⁴ ACA, Cancelleria, Registre 846, f. 151v i 152r.

recordava l'ordre.⁵⁵⁵ El mateix manament de compareixença van rebre els hereus del batlle de Camarasa, Jaume Agilet, ja difunt, que havia estat el responsable de la col·lecta del morabatí i que no havia presentat els comptes en el temps establert. El mateix missatge es va enviar al batlle i sotsveguer de la vila de Camarasa i als procuradors dels drets reials al Marquesat.⁵⁵⁶

Potser per apaivagar els ànims, van intervenir persones a les quals el rei després pagaria pels serveis prestats, sense especificar el treball realitzat i sota el segell secret. És el cas de Pere Andreu d'Alòs,⁵⁵⁷ Francesc de Meyà⁵⁵⁸ i Guillem de Perves.⁵⁵⁹ En altres ocasions els diners són justificats com el sou del jutge Arnau Solar, que rep pel seu treball 2.000 sous barcelonesos. En tots els casos, els salaris i les despeses extraordinàries s'havien de pagar de les rendes. El rei devia pensar que el salari del jutge era una suma massa elevada per ser pagat pel clavari, i fa constar que si no disposa de prou diner, presenti àpoca al mestre racional de la cúria.⁵⁶⁰

Malgrat la renovació dels càrrecs del 1385, el rei va concedir rendes que tenia al Marquesat a persones que l'havien ajudat. Davant d'una monarquia sense numerari, la renovació completa era molt difícil de materialitzar. Així, pels serveis que li havia prestat en les negociacions de venda del Marquesat al comtat d'Urgell, que no es va materialitzar, lliura a Francesc Ferrer d'Alòs el forn d'aquesta vila durant 10 anys, perquè pugui vendre'l o arrendar-lo, segons li convingui, perquè amb els beneficis que li porti pugui fer-ne la reparació.⁵⁶¹ Per la mateixa raó, s'atorga de forma vitalícia a Guillem de Meià de Cubells les escrivanies de Cubells, Camarasa, Montgai, Llorenç, Privà i Santa Linya a canvi d'un cens anual de 60 sous jaquesos.⁵⁶² El 18 de novembre del 1385 es rescindia aquesta concessió i s'adjudicaven aquestes escrivanies a més de les d'Alòs, Baldomar, la Nou i la Maçana a Joan Ezquerro per premiar-li els seus mèrits.⁵⁶³ A Guillem Caselles li concedeix l'escrivania de la sotsvegueria i batllia de Vilanova pel serveis prestats en la lluita contra el comte d'Empúries.⁵⁶⁴

2.7 Donació a l'infant Martí i cessió a la seva esposa Maria de Luna

Malgrat les reiterades declaracions de no separació de la corona, el rei Pere va concedir al seu fill l'infant Martí, duc de Montblanc, els llocs de la Terra del Marquesat el 22 de gener del 1386.⁵⁶⁵ En el document de donació, com abans s'havia fet a l'infant Ferran, constava que s'atorgava a condició que si no tenia fills, retornés a la corona.

⁵⁵⁵ ACA, Cancelleria, Registre 1110, f. 1v.

⁵⁵⁶ ACA, Cancelleria, Registre 1110, f. 2r i 2v.

⁵⁵⁷ A Pere Andreu d'Alòs li va atorgar 400 s. b. de tern graciosament. ACA, Cancelleria Registre 1292, f. 37r.

⁵⁵⁸ Va atorgar-li 500 s. b. ACA, Cancelleria Registre 1292, f. 37r.

⁵⁵⁹ Guillem de Perves va rebre 300 florins *graciosament*, que li havia de pagar el clavari del Marquesat. ACA, Cancelleria Registre 1376, f. 37r i v.

⁵⁶⁰ ACA, Cancelleria Registre 1292, f. 72r.

⁵⁶¹ ACA, Cancelleria Registre 945, f. 69v-70r.

⁵⁶² ACA, Cancelleria Registre 945, f. 69v-70r.

⁵⁶³ ACA, Cancelleria Registre 45, f. 225r.

⁵⁶⁴ ACA, Cancelleria Registre 977, f. 174v.

⁵⁶⁵ ACA, Cancelleria Registre 2026, f. 7r a 10r.

L'infant va incorporar aquesta donació a la seva intitulació i a partir d'aquest moment es va anomenar Martí, duc de Montblanc i senyor del Marquesat.⁵⁶⁶

Altra vegada tot i les proclames solemnes del Cerimoniós el 1373 fetes a la Terra del Marquesat i davant de les Corts de Fraga de que el Marquesat romandria en territori reial, en 1386 es segregava altre cop per donar-lo a un infant reial.

Els pobles no van rebre de bon grat la notícia i es van resistir a donar-li possessió, i addueixen els privilegis que els havia concedit el Cerimoniós. El rei Joan els escrivia el 4 de febrer del 1387 i, els intentava convèncer amb tota mena d'arguments, el més important dels quals era que un infant participa de la mateixa substància reial que el seu pare, i citant la Bíblia, intentava raonar com la donació a un fill s'atorgava a fi que tingués un mitjà de vida propi. Va aportar als pobles tota mena d'explicacions que indicaven que la donació a un infant no derogava cap dels privilegis que tenien concedits, ni tan sols el de la separació de la corona, però, finalment els feia saber que havien d'acatar l'ordre reial i atorgar la possessió a l'infant Martí, fer-li jurament d'homenatge i naturalitat, perquè, en cas contrari, serien tractats d'*inobedientes et rebelles*, i els cauria la ira i la indignació reials, a més d'haver de pagar una sanció de 10.000 morabatins.⁵⁶⁷

Davant la impossibilitat d'oposar-s'hi, es va acatar el manament reial i es va tornar a la normalitat: els habitants de Cubells ja sol·licitaven a l'infant Martí vendre 3.000 sous per poder pagar les pensions de censals.⁵⁶⁸ Com sempre, el jurament van anar seguint els nomenaments de batlles i castlans.⁵⁶⁹

La nova administració del Marquesat, després de la crisi, tenia com a prioritat el pagament dels deutes, però els mètodes que van emprar van ser expeditius. La persecució d'Antoni de Naves i d'altres oficials va derivar en l'espoli dels seus béns, *tan sedents com mobles*, de la qual cosa l'antic procurador es va queixar al rei. El monarca, amb to amenaçador, mana a Ramon Ferruç, batlle i sotsveguer de Cubells, que faci retornar en breu les possessions a Antoni de Naves.⁵⁷⁰ No semblen millors les actuacions del nou batlle de Camarasa, sotsveguer i col·lector del Marquesat, Bernat Carner, que van acabar en judicis com el presentat per Arnau Andreu i el seu fill Arnaldó de Camarasa que recusen davant Pere Taradell els gravàmens que els havia imposat.⁵⁷¹ Joan I retreu al col·lector la seva actuació perquè havia vexat els dos homes a més de fer-los detenir i d'agredir-los, tant a ells com els seus béns, i li demana que no els molesti ni els agreugi més.⁵⁷² No sabem si Carner va estar al darrere de l'assassinat

⁵⁶⁶ En ocasions s'havia anomenat senyor de Montblanc, perquè no es comprenia que aquest Marquesat era, com ja s'ha explicat, el territori de l'antic Marquesat de Tortosa en la diòcesi d'Urgell. ACA, Cancelleria Registre 1751, f. 8v-9r.

⁵⁶⁷ ADM, L-1/7.

⁵⁶⁸ AHMC, pergamins, XIV/029.

⁵⁶⁹ Que va recaure en Ponç de Concabella, que havia reparat a càrrec seu el castell de Santa Linya. ACN, Orde dels canonges regulars premonstratesos de Santa Maria de Bellpuig de les Avellanes, Pare Caresmar, Cartulari I, pàg. 384r-387v.

⁵⁷⁰ ACA, Cancelleria Registre 851, f. 82 r i v.

⁵⁷¹ ACA, Cancelleria Registre 848, f. 118r.

⁵⁷² ACA, Cancelleria Registre 848, f. 118r.

de l'antic batlle de Camarasa Jaume Agilet, però en tot cas, impedia que la seva família pogués accedir als béns que li pertocaven en herència.⁵⁷³ Les notícies indiquen l'esperit de revenja contra l'antiga administració.

El rei va contrarestar el tracte a Antoni de Naves i, en una carta amb segell secret, demanava al seu tresorer Pere Desvall que pagués al conseller i negociador 6.000 sous barcelonesos pels serveis que li havia exhibit personalment. El de Naves segurament va abandonar la feina en el Marquesat, però no a la baronia de Fraga.⁵⁷⁴ En la documentació apareix els anys 1385 i 1386 com a escrivà de ració de la reina Sibila de Fortià,⁵⁷⁵ cosa que indica que continuava tenint la confiança reial i ocupava un lloc important al costat de la reina, perquè els mestres de ració eren consellers que també exercien funcions de tresoreria, càrrec que ja havia ocupat el mateix de Naves amb la reina Elionor.

Les notícies d'aquesta època ens donen a entendre que l'infant Martí estava interessat en el reforçament dels castells, de la mateixa manera que les universitats també edificaven muralles. El setembre del 1386 s'estaven refent les de Vilanova, com sabem per l'incident de la casa de Jaume Brescó que va quedar fora del recinte, de la qual cosa Brescó se'n va queixar al rei. Aquest últim va escriure a Guillem de Montsonís, donzell d'Alòs, que devia ser l'encarregat de les obres, que intentés encabir en el recinte la casa d'aquest important personatge.⁵⁷⁶ El setembre del 1389, l'infant Martí es va interessar a refer i poblar castells, com el de Santa Linya, que va encomanar a Pons de Concabella, que havia de reparar-lo, assumint-ne el cost. En contrapartida, però, se li concedeix que pugui habitar en el castell i en l'àmbit entre la muralla i la torre i conrear les terres de l'entorn, al Molar. Segons el mateix document, els castells estaven buits de pagesos, les cases estaven arruïnades i la gent se n'havia anat a viure a les torres.⁵⁷⁷ El juliol del 1390, es va començar a refer la fortificació de Llorenç, com indica la carta que l'infant va escriure al clavari en què li notificava que el castell estava a punt de deixar de ser apte per a l'habitatge si no es reparava amb urgència. Com que la despesa devia ser important, no es van carregar els costos al Marquesat, sinó que se

⁵⁷³ ACA, Cancelleria Registre 851.

⁵⁷⁴ El juliol de 1386 el rei Pere, amb segell secret, manava que se li donessin 200 florins pel preu d'un equí o corser de pèl vermell que va donar a Baldessal d'Espindola per la justícia i escriptures fetes a la baronia de Fraga. ACA, Cancelleria Registre 1292, f. 125v.

⁵⁷⁵ ROCA, Josep Maria (1928), "La reina empordanesa", *Sobiranes de Catalunya: recull de monografies*, Fundació Concepció Rabell y Cibils, viuda Romaguera, Barcelona, pàg. 60, i 72; i tresorer de la reina Elionor, CASANOVA, Concepció (1928), "Taula de noms propis", *Sobiranes de Catalunya: recull de monografies*, Fundació Concepció Rabell y Cibils, viuda Romaguera, Barcelona, pàg. 407.

⁵⁷⁶ ACA, Cancelleria Registre 1292, f. 68r i v.

⁵⁷⁷ El castlà havia de recol·lectar allò que tocava al rei com a senyor i havia de tenir preparats per a ell, la seva esposa o qui ell designés el rei, dos llits bons i suficients, 30 bols de salsa i 15 bols de fusta, tovalloles i altres utensilis de cuina, que serveix per viure al castell. Per aquestes despeses i per guardar el castell cobrarà 200 sous que percebrà en tres anys de les rendes, drets, prebendes i emoluments del forn de Santa Linya, i si no eren suficients podia cobrar-ho de les rendes de la Terra del Marquesat. Allò que havia de recollir dels drets reials havia de portar-ho al batlle general o col·lector del Marquesat. ACN, Orde dels canonges regulars premonstratsos de Santa Maria de Bellpuig de les Avellanes, Pare Caresmar, Cartulari I, pàg. 384r-387v.

li demana que pagui l'obra i n'envii els comptes a la Cort de l'infant;⁵⁷⁸ pocs dies després es van nomenar castlans Bernat i Jaume Fluvià, als quals se'ls va requerir que paguessin les ballestes que s'havien de portar al castell.⁵⁷⁹

Per conèixer les rendes que es cobraven en el Marquesat el 1390, l'infant Martí va manar fer un Capbreu que s'ha conservat en l'Arxiu de la Corona d'Aragó, descrit en la introducció del present treball.⁵⁸⁰ És un Capbreu de senyoria que es va realitzar per saber els béns que l'infant Martí tenia a la Terra del Marquesat ja fossin castells, cases, albergs; rendes: delmes, tasques, i altres. Llegint-lo és evident que seguia altres documents anteriors, que es posen al dia, per tal que no es perdés cap dels drets que el senyor tenia al territori. De fet, en algunes vendes els declarants deien que havien comprat béns com a alous sense saber que feien cens, cosa que indica que algunes rendes, en efecte, s'estaven perdent.

La feina es va encomanar a Berenguer de Solsona, jutge de la vila de Tàrraga, conseller i promotor dels negocis de la cúria i a Guerau Torró, de l'*expensoria* o tresoreria de l'infant Martí, duc de Montblanc i senyor del Marquesat. Els acompanyava Llorenç Terrat, tresorer del duc, que cobrava directament el diner. Van començar la feina el 17 de novembre del 1390; quan Solsona i Torró es van presentar, i van llegir la carta del duc de Montblanc que els encomanava la realització del capbreu.

La forma de confeccionar el document que estudiem és l'acostumada en aquest tipus d'escrits. Primerament es feia fer una crida o pregó públic⁵⁸¹ a la població on s'havia de capbreuar, perquè, a partir del dia que s'indicava es presentessin les persones, generalment caps de casa, amb documents o sense, per reconèixer el domini senyorial i jurar els censos que pagaven. El termini de presentació era de vuit dies, tant en la propietat com l'emfiteusi seguint els Usatges de Barcelona i Constitucions de Catalunya.

El jurats de les viles havien de declarar per aquells tributs comuns que s'aportaven: quèsties, cena, morabatí... també si es tenien pesos i mesures. Ens consta que a Camarasa, els jurats van respondre que no tenien concessió senyorial per tenir-ne de pròpies i per això van agafar els pesos de Saragossa, i que una vegada registrats s'havien anat copiant els antics i així s'havien conservat. Les mesures de pa i vi les havien agafat de Castelló de Farfanya i la de roba de la ciutat de Lleida.

Les declaracions van començar a Cubells el 21 de novembre del 1390 i van acabar a Montgai el 7 de març de l'any següent. Es van recórrer els llocs de Cubells, Camarasa, Alòs, La Nou, La Maçana, Fontllonga, Vilanova de Meià, Puig de Meià, Fabregada, Llimiana, Castelló de Meià, Orença, Cabrera, Ariet, Clua, Baldomar, Vernet, Llorenç, Privà, Santa Linya i Montgai. El document encara que fet amb finalitat fiscal, conté dades econòmiques, ja analitzades en l'apartat 1 d'aquest treball.

⁵⁷⁸ ACA, Cancelleria, Registres, 2082, f. 192v-193r.

⁵⁷⁹ ACA, Cancelleria, Registres, 2082, f. 193r.

⁵⁸⁰ Hem analitzat les dades a partir del llibre amb tapes de pergamí i lletra del s. XIV, ACA. Cancelleria. Varia, núm. 48.

⁵⁸¹ Els pregoners que es citen són Francesc de les Cases, a Cubells i Pere Roda, a Camarasa.

L'11 de gener del 1392 l'infant Martí va traspasar la jurisdicció de la Terra del Marquesat a la seva esposa **Maria de Luna** i va partir cap a Sicília dirigint una expedició militar per donar ajut al seu fill Martí el Jove i a l'esposa d'aquest, Maria I de Sicília, a fi d'aconseguir dominar els barons revoltats en aquesta illa. L'infant Martí va atorgar la donació a la infanta Maria de Luna -que incloïa altres viles i lloc en el regne de València- en pagament de 722.400 sous, diners amb què ella havia empenyorat les seves possessions personals en el comtat de Luna, per poder fer front la qüestió siciliana,⁵⁸² i també per compensar altres aportacions monetàries que havia efectuat amb ocasió del casament de l'infant Martí el Jove.⁵⁸³

Maria de Luna va mostrar tan interès i saber fer en l'administració del Marquesat, com el que posaria després en el reialme. Es va preocupar perquè es duguessin al dia els pagaments de les pensions censals i, va intentar gestionar la lluita d'alguns crèdits de pobles del Marquesat.⁵⁸⁴ També va vetllar per la bona administració de la justícia,⁵⁸⁵ contra les sovintejades arbitrietats dels batlles.⁵⁸⁶ El seu tarannà conciliador també queda patent en demanar al jutge de Montblanc, Berenguer Roig, que perdonés al batlle de Cubells en les desavinences que havia tingut amb Berenguer Bardina.⁵⁸⁷

El 1393, va renovar els càrrecs municipals amb nous nomenaments de batlles: Antoni Margalit a Camarasa,⁵⁸⁸ que després serà designat sotsveguer de Camarasa;⁵⁸⁹ Pere Bonet de la Castella, a Cubells;⁵⁹⁰ Arnau Figuerol, habitant de Camarasa, batlle de Privà;⁵⁹¹ Jaume Ribelles, batlle de Vilanova de Meià i sotsveguer de Vilanova Alòs i Llimiana;⁵⁹² Arnau Olives, batlle d'Alòs, la Nou i la Maçana;⁵⁹³ Ramon Rossell, batlle de Santa Linya.⁵⁹⁴

L'endeutament ofegava les viles i això va obligar a recaptar talles que les poblacions ja no podien pagar. El 1393, diversos habitants de Camarasa es van queixar a la reina que moltes persones no pagaven les talles comunes de la vila i li demanen que faci actuar el batlle. En efecte, amb decisió li va manar que, sota pena de 200 sous, fes contribuir tothom al pagament de les talles pel mitjà que fos, prenent, si calgués, persones i béns.⁵⁹⁵ Les universitats cerquen ampliar les bases del pagament; a Santa

⁵⁸² AHMC, pergamins, XIV/038.

⁵⁸³ AHMC, pergamins, XIV/039.

⁵⁸⁴ El 26 de juny de 1395 Maria de Luna escrivia als paers de les viles i llocs de Cubells, Vilanova de Meià, Alòs i Montgai per explicar-los les gestions fetes per redimir 400 sous censals d'en Careta. ACA, Cancelleria Registre 2109, pàg. 55r-55v.

⁵⁸⁵ La duquessa escrivia al jutge d'Alòs perquè intervingués en la causa entre Francesc Franci i Bernat d'Agramunt, ambdós de Camarasa. ACA, Cancelleria Registre 2109, pàg. 54.

⁵⁸⁶ L'esposa de l'infant Martí demana al sotsveguer de Camarasa que intervingui en una qüestió en què el batlle havia retingut diners i que li imposi pena. ACA, Cancelleria Registre 2108, f. 102r.

⁵⁸⁷ ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 52r.

⁵⁸⁸ ACA, Cancelleria Registre 2108, f. 115r a 115v.

⁵⁸⁹ ACA, Cancelleria Registre 2108, f. 118v a 119r.

⁵⁹⁰ ACA, Cancelleria Registre 2108, f. 116r.

⁵⁹¹ ACA, Cancelleria Registre 2108, f. 114v a 115r.

⁵⁹² ACA, Cancelleria Registre 2108, f. 118r a 118 v.

⁵⁹³ ACA, Cancelleria Registre 2108, f. 121v a 122r.

⁵⁹⁴ ACA, Cancelleria Registre 2108, f. 169r.

⁵⁹⁵ ACA, Cancelleria Registre 2108, f. 116r.

Linya els paers aconseguïen que el castlà Ponç de Concabella, per sentència judicial, es vegi obligat a contribuir en quèsties, talles i certes quantitats de blat a la universitat.⁵⁹⁶

Maria de Luna, senyora del Marquesat, va fer estada en aquest territori el 1395, en concret tenim datats documents a Cubells des del 2 de gener fins al 16 d'abril d'aquell mateix any. Durant aquest període va dedicar-se a endreçar els assumptes d'aquesta possessió.

A més de nomenaments com el de jutge del Marquesat, que va recaure en Arnau Solaç que ja era jutge auxiliar,⁵⁹⁷ també va resoldre qüestions judicials diverses, algunes de les quals es referien a conflictes de jurisdiccions amb el comtat d'Urgell. Maria de Luna va tenir una bona relació personal amb el comte Pere d'Urgell, a qui sempre anomena *car cosí*, però, a més, les solucions que troben a molts assumptes semblen haver estat pactades personalment o a través de persones que fan de correu.⁵⁹⁸ També va resoldre conflictes de jurisdiccions amb el bisbat d'Urgell per assumptes com el nomenament de rector a Santa Linya, càrrec per al qual tant el rei com el bisbe havien designat el seu candidat. Per solucionar-ho, Maria va ratificar la competència del bisbe en aquesta qüestió.⁵⁹⁹ El mateix any també va optar pel manteniment de la fórmula tradicional quan a Alòs el rector, que ho era per Sant Serni de Tavèrnoles, volia passar al bisbat d'Urgell.⁶⁰⁰ L'abat del monestir es va queixar a la duquessa dient-li literalment que *la determinació de les dites coses se pertanyia a la església e no a vos*. Maria de Luna, per no posar-se en més embolics, va manar al jutge i a l'assessor del Marquesat que les coses tornessin a la situació anterior a la petició del rector.⁶⁰¹ L'1 de novembre del 1395 en morir un beneficiat d'Alòs, la presentació del qual corresponia al senyor del Marquesat, Maria va nomenar Joan Pinada, fill de l'escriptor de la seva cort i escolar de la seva capella, i el va presentar al bisbe d'Urgell. En aquestes qüestions s'albira una lluita de poder pel domini del nomenament de càrrecs eclesiàstics i la riquesa que controlen.

La major part de qüestions judicials es generen per impagament de pensions, o per assumptes pendents de pagament,⁶⁰² com analitzarem en un altre apartat.

Maria de Luna va aconseguir de les universitats un subvenció, modesta en comparació a les que havia obtingut el rei Pere, però que es sumava a la ja malmesa economia de la zona. Era de 3.000 florins i per aconseguir-los va atorgar llicència a viles i llocs per

⁵⁹⁶ ACA, Cancelleria Registre 2108, f. 113v a 114. Encara que el castlà va apel·lar a l'Audiència. ACA, Cancelleria Registre 2108, f. 114r.

⁵⁹⁷ ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 39v.

⁵⁹⁸ És el cas de l'empresonament de Ramon Cudoç, de Camarasa. ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 21r. I d'un conflicte amb els oficials d'Agramunt de particulars de la Terra del Marquesat. ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 26v.

⁵⁹⁹ ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 35v.

⁶⁰⁰ ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 61r.

⁶⁰¹ ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 63r-63v.

⁶⁰² Va demanar al clavari que es pagués 70 lliures a Pere Ramon de Fluvià, que se li devien. ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 39v. També va fer vendre en benefici del duc de Montblanc, els béns de l'aljama jueva de Camarasa, que tenia l'església d'aquesta població en encant públic. ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 36v.

contreure censals per la quantitat que li havien promès. El repartiment va ser 500 sous a Cubells i Camarasa, 300 sous a Llimiana i Alòs, 200 sous a Vilanova de Meià, 150 a Baldomar, Montgai i Santa Linya, 100 a Castelló de Meià, Fontllonga, 70 Vernet Ariet i la Maçana i 60 la Nou. El for havia de ser del 12.000 per mil, és a dir, al 8,33%.⁶⁰³ En total les pensions pujaven a 2.650 sous, per un capital de 6.744 sous -o 613 florins-, que era el 20,43% d'allò que li havien de lliurar. Per aquest motiu es pot pensar que la resta s'esperava recaptar mitjançant els impostos directes (talles) o els indirectes (cises) a cada universitat. En compensació de la subvenció dels 3.000 florins i per relaxar la situació de pressió sobre els habitants del Marquesat, Maria va perdonar als paers els judicis que tenien obertes per causa del seu càrrec, principalment per incomplir el pagament de pensions, així com per accions, peticions, demandes, penes civils i criminals.⁶⁰⁴ La remissió judicial, que és del tot injusta, a l'època era un dels sistemes emprats per la monarquia per aportar diners indirectament, sense haver-los de donar. En aquest cas, de segur que la majoria de causes eren per l'excessiu endeutament que la mateixa monarquia havia provocat.

Sens dubte, la iniciativa de Maria de Luna, duquessa de Montblanc i senyora del Marquesat, que més repercussió va tenir sobre aquest territori, va estar relacionada amb el desgavell econòmic que suposava l'enorme deute públic i l'impagament de les pensions. És per solucionar-ho que va anar personalment al Marquesat i va reunir els representants de les universitats davant dels quals va confirmar els privilegis que tenien les viles i llocs,⁶⁰⁵ i va fer remissió general de les penes judicials.⁶⁰⁶

Era una bona manera d'entrar en la discussió de l'assumpte que volia resoldre: l'atzucac en què havia entrat el pagament dels crèdits de la Indemnitat, que no es pagaven i per això s'arrossegaven pensions endarrerides. La qüestió estava en mans de la justícia, i es va dictar la sentència a Cubells del 3 d'abril del 1395, estant-hi ella present. La sentència va establir que per tal que es poguessin pagar les pensions dels censals de la Indemnitat, es deixaven en suspens tots els privilegis que el rei Pere havia concedit a la Terra del Marquesat en conjunt i a les viles i llocs d'aquest territori. De manera que l'import de rendes implicades en els privilegis havien d'utilitzar-se per al pagament de les pensions censals, com si els privilegis no haguessin estat mai atorgats. El raonament principal de l'argumentació era que el rei Pere no havia pogut atorgar gràcies en perjudici dels creditors.⁶⁰⁷

Aquesta sentència tindrà una gran transcendència per a la solució de l'endeutament. El desenllaç, però, no va ser immediat perquè els pobles que no podien estar d'acord

⁶⁰³ ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 31r.

⁶⁰⁴ ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 39v. A Vilanova de Meià es torna a concedir aquesta remissió general el 23 d'abril de 1396 quan aquesta vila havia de fer el jurament de fidelitat i homenatge a la ciutat de Lleida. ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 113v.

⁶⁰⁵ ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 38v a 39r.

⁶⁰⁶ Turull parla d'aquesta actuació ambivalent en la actuació reial a les corts medievals des de 1363. TURULL RUBINAT, Max i VERDÉS PIJUAN, Pere (1999), "Sobre la hisenda municipal", *Fiscalitat real y finanzas urbanas en la Cataluña medieval*, CSIC, IMF, Barcelona, pàg. 142r-143r.

⁶⁰⁷ Coneixem el contingut d'aquesta sentència per les referències a Arxiu municipal de Cubells, Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa, f. 54r a 54v.

amb aquesta resolució, van començar una via legal d'apel·lacions per tal de poder continuar gaudint dels seus privilegis.

2.8 La ciutat de Lleida, senyora del Marquesat

Altra vegada la política Mediterrània de la monarquia catalana està al darrere de l'empenyorament de La Terra del Marquesat en 1396. Com ja s'ha dit més amunt, el 1392 s'iniciava una guerra a Sicília que encara continuava en aquesta data. Per tal d'aportar numerari a la campanya siciliana, en ajut del seu fill Martí el Jove, la duquessa de Montblanc va proposar empenyorar patrimoni reial, entre el qual es comptava la Terra del Marquesat. Novament el primer interessat en la compra va ser el comte Pere d'Urgell que ja el 27 d'octubre de 1394 havia signat amb la duquessa un precontracte.⁶⁰⁸ El 9 de d'octubre de 1395, es va signar a Abrera l'acord entre la Maria de Luna i Pere comte d'Urgell i vescomte d'Àger, que oferia 50.000 florins que es pagarien en dos terminis, la meitat en 25 dies i la resta en els 3 mesos següents.⁶⁰⁹

El dia 18 de desembre del mateix any, la duquessa escrivia a les universitats del Marquesat i justificava l'operació per la rebel·lió dels barons sicilians i per la necessitat d'enviar galeres i homes a l'illa; els demanava que donessin la possessió al comte urgellenc i els deslliurava del sagrament de fidelitat i homenatge.⁶¹⁰ Devia haver-hi algunes manifestacions en contra de la duquessa, com demostra el fet que a Santa Linya es va nomenar batlle sense el seu consentiment. Llavors el jutge del Marquesat va fer empresonar els paers i els consellers de la vila. Per no empitjorar la situació Maria de Luna va reclamar que se'ls deixés lliures. Aquest fet devia doldre a la infanta, perquè en resposta a una carta posterior que li envien els paers de Santa Linya, diu que no els podia atendre perquè estava ocupada en altres afers. Posteriorment, però, se'n va penedir i en carta al jutge del Marquesat el gener del 1396, li demana que entengui en la qüestió de Santa Linya,⁶¹¹ i més tard comunica als paers que no els farà procés per l'incident.⁶¹²

El 27 gener del 1396, Maria de Luna enviava des de Riudoms una carta a Pere d'Urgell, a qui, com sempre tracta de *car cosí*, l'informa que ha donat ordres perquè pugui prendre possessió del Marquesat i que havia designat Macià Castelló i Guillem Ponç a fi que la representessin en la cerimònia.⁶¹³ Li comunica igualment que el segell de conformitat del rei amb l'operació encara no havia arribat a Barcelona.⁶¹⁴ Tot i això havia donat ordres per tal que es pogués dur a terme el canvi de possessió perquè, deia, *bé pensam que el segell del senyor rei no tardarà gaire*.⁶¹⁵

⁶⁰⁸ ACA, Cancelleria Registre 2109, pàg. 74-76. El procurador en la compra era Joan Meca.

⁶⁰⁹ AML, pergamins núm. 432, 422 i 423. En aquesta venda devia intervenir-hi el jueu convers Bernat de Pinós de Barcelona al qual el 13 d'agost de 1395 la duquessa Maria li va lliurar 500 florins per la venda de les viles i llocs d'Alcoi, Pertusa, Terra del Marquesat i altres. ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 63r.

⁶¹⁰ ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 80v.

⁶¹¹ ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 93r.

⁶¹² ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 9r.

⁶¹³ ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 98r.

⁶¹⁴ ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 91r.

⁶¹⁵ ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 98r.

El consentiment reial no va arribar, ans al contrari, el 20 de febrer del 1396, Maria de Luna feia informar directament el comte d'Urgell que no es podia concloure l'acord perquè el segell no havia arribat a Barcelona,⁶¹⁶ i li va enviar persones de la seva confiança per assabentar-lo de l'assumpte.⁶¹⁷

Mentre el comte esperava el segell els representants de les viles del Marquesat havien trobat la complicitat de la ciutat de Lleida per fer una contra oferta al rei Joan. La duquessa de Montblanc devia sospitar que alguna cosa passava, perquè les universitats del Marquesat van demanar còpia de tots els privilegis que se'ls havia atorgat, i la duquessa va pregar a l'arxiver Miquel Bordell que no els lliurés els documents *per algunes rahons no vullam que vos donats als homes del Marquesat ne alguns d-aquells les cartes dels privilegis ne altres qualsevol provisions ne capítols que'l senyor duc los haia atorgats ne fermats en vostre poder.*⁶¹⁸

El dia 2 de març, Maria de Luna va rebre carta del rei on li notificava que uns missatgers de la ciutat de Lleida l'havien informat que, pels privilegis atorgats a la Terra del Marquesat, aquest territori no podia ser separat de la corona; i per això li demanaven que revoqués la venda al comte d'Urgell i li oferien 30.000 o 35.000 florins, encara que ell havia enviat negociadors per aconseguir un preu més alt.

La duquessa, en resposta a aquesta carta, adduïa que l'infant Martí podia vendre el Marquesat perquè el seu pare li havia donat per al manteniment propi i ara li calien els diners per socórrer el rei i la reina de Sicília, i que al comte d'Urgell no se li havia venut sinó només empenyorat -venut a carta de gràcia-. Acabava suplicant-li *ab aquella humilitat e ab sobirana dolor de cor* que pensant en els seus nebots i no en els privilegis, rebutgés l'oferiment dels missatgers de Lleida i lliurés el Marquesat al comte d'Urgell.⁶¹⁹

Sense tenir present aquests suggeriments, Joan I va arribar a un acord ràpidament amb Lleida, i el 12 de març donava llicència als síndics de la ciutat per vendre censals morts per 55.000 florins.⁶²⁰ L'endemà Joan de Sant Vicenç presentava un requeriment del rei al comte Pere d'Urgell, en què li demanava la renúncia a la compra de les Terres del Marquesat que havia concertat amb la duquessa de Montblanc; li sol·licitava que revoqués l'acord, per poder socórrer l'infant Martí i el rei de Sicília, i aconseguir que el Marquesat fos venut a la ciutat de Lleida a carta de gràcia, al·legant que comportaria beneficis per al regne.⁶²¹ Hem d'entendre que el monarca no veia amb bons ulls l'engrandiment del comtat d'Urgell, però Joan de Sant Vicenç de segur, que pensava més en els beneficis per a la ciutat que no pas els del regne.

⁶¹⁶ ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 101r.

⁶¹⁷ ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 101r.

⁶¹⁸ ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 90r.

⁶¹⁹ ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 104r.

⁶²⁰ AML, Pergamins núm. 159.

⁶²¹ AML, Pergamins núm. 160.

El contracte amb Lleida va signar-se en el Coll de Begues, terme del castell d'Aramprunyà, el 29 de març de 1396. El preu va ser de 50.000 florins. La duquessa Maria de Luna el va subscriure en nom del seu espòs l'infant Martí i del seu fill Martí el Jove. La causa que s'esgrimia per a l'empenyorament era socórrer amb la màxima celeritat els infants en lluita en el regne de Sicília contra els barons rebels i enviar el major nombre possible de galeres, naus i homes armats. Els paers i ciutadans de Lleida d'aquell any Joan de Subirats, Bernat de Naves, Francesc de Bosch i Joan Borrell, van estar representats per Francesc Basset i per Berenguer Colom. En la ratificació del rei Joan I, signada el 5 de maig a Torroella de Montgrí, s'indica que si hi havia algun document que s'oposava a aquesta donació, quedava abolit.⁶²² Sens dubte, feia referència a les promeses de no segregació de la corona que havia fet Pere III, però també als contractes amb el comte d'Urgell.

El 14 de maig, la ciutat de Lleida prenia possessió del Marquesat i Maria de Luna reconeixia als síndics que ja havia rebut 38 documents que confirmaven la propietat a Lleida de diferents castells, viles i llocs.⁶²³ El juliol del mateix any els paers ilerdencs van pagar a la duquessa 600 florins per les despeses que havia originat l'operació del Marquesat. En les negociacions devien intervenir homes de la duquessa perquè va fer pagar a Mateu Castelló 100 florins per la seva participació en la venda i 50 florins al noble Francesc d'Arada, que havia actuat davant el comte d'Urgell.⁶²⁴ El darrer acte d'aquest procés va ser el 2 de març del 1397 amb la concessió a la ciutat de l'exercici de la jurisdicció en el Marquesat.⁶²⁵

La duquessa Maria va escriure al seu espòs l'infant Martí per explicar-li la seqüència dels esdeveniments com havia hagut de treballar per enviar a Sicília un gran contingent i com l'assumpte havia estat encallat 2 mesos, perquè Lleida havia parat la venda que ella havia concertat amb el comte d'Urgell. La ciutat havia recorregut al rei afirmant que, pels privilegis i actes de corts que tenia concedits, el Marquesat no podia ser separat de la corona i que per això el rei li havia manat rescindir el contracte al comte, la qual cosa, segons l'opinió de la duquessa, només havia provocat retards i despeses. Era el punt de vista de la infanta davant d'una situació que havia acceptat a contracor.⁶²⁶

Amb la compra del Marquesat, la ciutat de Lleida culminava un procés d'influència sobre la Terra del Marquesat que havia començat molt abans amb l'interès de particulars en l'arrendament de rendes, les compres de propietats, censals i castlanies. Havia continuat amb la concessió al Marquesat dels mateixos privilegis que la ciutat per tal que es pogués pactar algun tipus d'acord que convertís el Marquesat en carrer o barri de Lleida, que no es va materialitzar. Ara, finalment, i amb el pretext de ser territori reial, el Marquesat es vincula a la ciutat. Com a capital d'un territori ampli, Lleida brindava al seu entorn un conjunt de serveis que les viles no podien oferir: el

⁶²² ACN, Orde dels canonges regulars premonstratesos de Santa Maria de Bellpuig de les Avellanes, Caresmar, Cartulari, vol. I, pàg. 422- 433.

⁶²³ AML, Pergamins núm. 428.

⁶²⁴ ACA, Cancelleria Registre 2109, f. 113r.

⁶²⁵ AML, Pergamins núm. 161.

⁶²⁶ ACA, Cancelleria Registre 2110, f. 41v.

comerç, l'Estudi General, un mercat on vendre productes... A l'inrevés, el Marquesat és zona d'apetència dels estaments urbans privilegiats, que molt aviat van adquirir de propietats, drets, rendes, jurisdiccions en el Marquesat, fets que, de vegades van provocar conflictes amb els barons rurals.⁶²⁷

S'ha de tenir present que el Marquesat no constituïa l'entorn territorial més immediat a Lleida, de la qual està separada per una distància d'entre 40 i 80 Km lineals, però la importància per a la ciutat podia derivar de la possessió d'un territori amb potencialitat agrícola, important per al seu proveïment en èpoques de dèficit cerealista. Però també pel control d'una zona amb abundants rutes de la ramaderia transhumant des del pla cap al Pirineu.⁶²⁸ No hem de menystenir el fet que la compra de la Terra del Marquesat va ser, des de la perspectiva de la Paeria de Lleida, principalment, una inversió. La venda a carta de gràcia no era més que un crèdit encobert de manera que la ciutat va fer un emprèstit a la monarquia per 50.000 florins, la rendibilitat del qual eren les rendes anuals que la ciutat pretenia obtenir en el territori.

Com passava sempre que hi havia un canvi de senyoria, la Paeria de Lleida va nomenar els seus oficials. El febrer de 1397 era escollit com a clavari i recaptador de Camarasa, Bernat Canet, que tenia autorització per cobrar i administrar totes les rendes procedents del Marquesat.⁶²⁹

2.8.1 La guerra del comte de Foix

El 29 de juliol del 1396, el rei Joan I va morir, i els problemes ocasionats per la seva successió van afectar també la Terra del Marquesat. No tenia fills mascles i per això, el seu germà Martí, duc de Montblanc i senyor del Marquesat, havia de succeir-lo. Es trobava, però, a Sicília donant suport al seu fill i encara s'hi va quedar un any per pacificar l'illa. La reina Maria de Luna va haver de fer front a les pretensions del comte de Foix que al·legava els drets de la seva esposa Joana al reialme, perquè era filla del rei Joan.

Mateu de Foix va començar una guerra que creia fàcil, donada la llunyania del rei Martí. El comte i la comtessa de Foix encapçalaven les tropes d'un exèrcit compost per 8.000 homes, 2.000 *bacinets*, 5.000 *pillards*, 1.500 ballesters i 200 arquers. Van entrar per Conflent, Capcir i Cerdanya i va fer cap al Pallars. L'exèrcit català va aconseguir impedir que es dirigissin a Vic a Barcelona.⁶³⁰ Les tropes de Foix aliades amb les del vescomte de Castellbò entraven seguint la ruta de la Noguera Pallaresa i

⁶²⁷ CUADRADA, Coral (1997), "Senyors i ciutadans: Les senyories catalanes a la Baixa Edat Mitjana", *Les senyories medievals. Una visió sobre les formes de poder feudal*, Revista d'Història Medieval, Universitat de València. València, pàg. 74.

⁶²⁸ BUSQUETA RIU, Joan Josep (2004), *Història de Lleida. Baixa Edat Mitjana*, Pagès editors, Lleida, pàg. 110.

⁶²⁹ AHMC, pergamins, XIV/048.

⁶³⁰ FERRER MALLOL, Maria Teresa (2009), "La sucesión de Juan I de Aragón por Martín I y la invasión del conde de Foix. La participación de Barcelona en la defensa de Cataluña (1396-1397)", *Homenaje al profesor Julio Valdeón*, vol. 2, Junta de Castilla y León. Valladolid, pàg. 389.

atacaven les terres de la part occidental del Principat, de manera que el Marquesat va ser escenari directe de les incursions.

El mes de novembre del 1396, va ser especialment dolorós per al territori en aquesta confrontació bèl·lica. En previsió dels fets, la ja reina Maria havia demanat al batlle i capità de Cubells, Ramon de Vilanova, l'evacuació del poble, però la universitat no va considerar necessària la mesura.⁶³¹ Les tropes de Foix van entrar a la Terra del Marquesat l'11 de novembre i van combatre contra el castell de Camarasa, d'allí van passar a Meià, Alòs, Baldomar, Clua, Argentera i Gualter, van entrar a Vernet i van tornar a Camarasa el 15 de novembre. Aquí la població va arribar a reconèixer Joana com a reina; les incursions van seguir a Balaguer, d'allí cap a les Avellanes i, després al Sió (Montgai). Tot el Marquesat des de l'11 al 29 de novembre del 1396 va ser escenari d'aquest enfrontament.⁶³²

L'acció conjunta del comte Pere d'Urgell⁶³³ i de la Diputació del General, que va donar suport a la reina Maria de Luna, va ser decisiva per foragitar el de Foix a l'Aragó, des d'on va acabar retornant al seu feu. Però el resultat va ser devastador demogràficament i econòmicament per al Marquesat: la pobresa i misèria de la gent, va provocar que molts fugissin perquè es van destruir cases i collites amb el saqueig. Només cal pensar en la mida de l'exèrcit en relació a la població de cada vila. Davant de tanta misèria, el rei Martí va atorgar a llocs com Camarasa i als seus habitants la mercè de no haver de pagar els impostos de terces que havien de donar aquell any ni tampoc les pensions a alguns creditors de censals morts.⁶³⁴

2.8.2 Intents de redempció del Marquesat per Martí I

La política de recuperació de patrimoni alienat va caracteritzar el regnat de Martí I. En el Marquesat també es van fer intents per aconseguir la remissió; en un primer intent el rei va encomanar a Arnau Salat, assessor de la Terra del Marquesat que cerqués informació sobre la qüestió i que la trametés a Ramon Alamany de Cervelló, governador de Catalunya, però les notícies esperades no arribaven, i el rei culpabilitzava a Salat que la Terra no tornés a la senyoria reial.⁶³⁵ Tot i això, l'1 de juliol del 1398, Martí I oferia a la ciutat de Lleida lluir el Marquesat a canvi de 30.000 florins al comptat, cosa que la ciutat no va acceptar.⁶³⁶ Feia dos anys que tenia el territori i n'havia pagat 50.000 florins, el negoci hauria estat ruïnós.

⁶³¹ AHMC, pergamins, XIV/047.

⁶³² He seguit el relat que en fa Monfar. MONFAR I SORS, Diego: *Historia de los condes de Urgel*, pàg. 236-238. Vegeu mapa a DOMINGO RÚBIES, Dolores: *Una frontera interior. Montgai i Butsènit a l'Edat Mitjana*, Col. El Comtat d'Urgell, núm. 12, UdL. Lleida, pàg. 119.

⁶³³ Amb data 5 de novembre de 1396, la reina Maria va contraure un censal de de 18.000 florins amb Pere d'Urgell, que tenia de pensió anual 16.500 sous barcelonesos de les rendes reials en Balaguer, Agramunt i Abrera. La coincidència en de les dates pot fer suposar que el censal es contragués per l'ajut per tant del comte en la guerra amb el comte de Foix. ACA, Cancelleria, Registre 2295, f. 7v-8r.

⁶³⁴ Les terces pujaven 466 sous 6 diners i els crèdits 1400 sous. ACA, Cancelleria Registre 2167, f. 115r.

⁶³⁵ ACA, Cancelleria Registre 2295, f. 46r.

⁶³⁶ ACA, Cancelleria Registre 2295, f. 46r.

Potser el rei es va mostrar sensible a les informacions que li arribaven sobre les condicions que imposava Lleida a la Terra del Marquesat. Quan els paers es van adonar que les rendes que podien obtenir eren minses, perquè estaven compromeses en pagaments de censals, van establir que la ciutat hauria de rebre una subvenció de 3.000 florins,⁶³⁷ amb la qual hauria obtingut un rendiment anual del 6%, que M. Teresa Ferrer calculava que eren 4,3 florins per fonc.⁶³⁸ Segons els càlculs que hem fet en la primera part d'aquest treball, si compten 645 focs, la quantitat augmenta a 4,45 florins per foc, en tot cas molt superior a un o dos florins usuals en altres casos. Per poder cobrar aquesta subvenció, el 1396, La Paeria lleidatana va enviar la bandera, -el sometent, de la ciutat-, que va impedir la sega, va empresonar uns 100 homes que es van endur a Lleida, on els demanaven una contribució de 20 florins per foc, i van retenir 30 homes com a garantia de pagament. El 1398, novament es tornava a produir una situació semblant, però la intervenció reial va impedir-ho fent que els pagesos collissin el cereal abans de pagar a la ciutat de Lleida.

El 1399, el rei va tornar a cridar l'atenció dels paers de Lleida per la brutalitat de la seva actuació, perquè feien executar les pensions dels censals sobre els béns que prenién però també sobre les persones que tancaven a casa o a la presó.⁶³⁹ És a dir, no només procuraven el pagament de la subvenció a la ciutat, sinó que es paguessin les pensions amb la qual cosa feien complir totes les clàusules abusives que contenien els contractes de censals. L'execució comportava que es podien cobrar els diners deguts en qualsevol bé, però, a més, s'exercia coerció i violència contra les persones. Quan el creditor era eclesiàstic s'aplicaven clàusules de tipus religiós que arribaven a fer tancar les esglésies o a l'excomunicació. Si es té en compte que al final del s. XIV es van ajuntar la guerra del comte de Foix, les mortaldats i les males collites a més del pagament de censals i la subvenció demanada, la conseqüència no podia ser altra que l'abandó del lloc per part de les persones que no tenien gaire béns per defensar, o que no volien patir aquella persecució sistemàtica; alguns, segons es llegeix en la documentació, anaven a mendicar a altres llocs.⁶⁴⁰

Les universitats no s'havien recuperat del sotrac que va significar la incursió del comte de Foix i les dificultats econòmiques que va comportar, quan el gener del 1400, els habitants del Marquesat van fer un segon intent de negociar amb Martí I, pel retorn a la corona: li oferien l'onze de les collites de blat, safrà, raïms i olives durant cert temps per tal de subvencionar la lluita.⁶⁴¹ Per la seva banda, el rei va intentar que la ciutat li rebaixés el preu, però Lleida només estava disposada a retornar el Marquesat per 42.000 florins, cosa que el rei no va acceptar. En fracassar aquestes negociacions, els paers il·ludits devien demanar la confirmació de la venda feta per no crear falses

⁶³⁷ ACA, Cancelleria Registre 2240, f. 99r.

⁶³⁸ FERRER MALLOL, M. Teresa (1970/1871), "El patrimoni reial i la recuperació dels senyorius jurisdiccionals en els Estats catalano-aragonesos a la fi del segle XIV", *Anuario de Estudios Medievales*, núm. 7, pàg. 444.

⁶³⁹ ACA, Cancelleria Registre 1219, f. 73 r i v.

⁶⁴⁰ ACA, Cancelleria Registre 2117, f. 178v-180v.

⁶⁴¹ ACA, Cancelleria Registre 2269, f. 64 r i v.

expectatives, i així es va fer en document de 26 de febrer del 1400, època en què exercia el càrrec de veguer Domènec de Montsuar.⁶⁴²

L'any 1401, el rei Martí requeria als cònsols del Marquesat escollir dos homes d'honradesa provada per recollir l'onze i que el lliuressin als compradors o arrendadors. Segurament l'objectiu de la maniobra era conèixer quina era la quantitat que li podien oferir per la remissió.⁶⁴³ Tot i això, tampoc en aquesta ocasió no va prosperar.

El juliol de 1400, els síndics de Camarasa van viatjar a Barcelona a veure el rei per exposar-li la gravetat de la situació de la vila. Li expliquen la pobresa i la misèria del lloc, i també que han demanat a la major part dels creditors una rebaixa del for al 24.000 per mil, però que n'hi ha que encara no l'han acceptada. El rei Martí suplica en una carta a aquells que no han rebaixat el for ho facin i que no agredeixin els habitants de Camarasa.⁶⁴⁴ En una altra comunicació reclama als creditors que ni la Paeria, ni els particulars, tant cristians com jueus, no hagin de pagar durant 4 anys i que durant aquest temps els creditors perdonin la quarta part dels deutes. També eximeix allò que pagaven les dones per dot i espoli o per venda d'immobles o rendes, penyores, censals morts, violaris, llegats testamentaris, comandes, etc.⁶⁴⁵ Igualment, els relaxa la pena de terç i reclam en què hagin incorregut per raó de censals, pensions i altres deutes de la universitat de Camarasa fins al present.⁶⁴⁶

El setembre de 1408, el rei atén les súpliques de Baldomar, que passa també per una situació de pobresa i misèria, cosa que el rei confirma amb la informació que li trameten els paers de Lleida. Aquella universitat suplicava l'absolució del pagament del salari del jutge Francesc d'Olzina, perdó en el pagament que es concedeix a Baldomar, encara que l'import s'havia de repartir entre les altres universitats.⁶⁴⁷ El 1411, els paers de Cubells es queixaven que els pagaments d'interessos dels nombrosos censals, deutes i crèdits havien portat la vila a una situació financera insostenible, encara que, en aquest cas, es va optar per l'acord amb els creditors de fraccionar el pagament durant 24 anys.⁶⁴⁸

El 1409, es tornava a parlar per tercera vegada de la redempció del Marquesat, però es va suspendre. En aquesta ocasió perquè Martí I va cedir els drets de redempció al comte Jaume d'Urgell.⁶⁴⁹ Això significava que el comte tenia el dret de compra. Després esdevindria la mort del rei i les aspiracions del comte Jaume d'Urgell a la successió. Aquests fets comportarien unes despeses que deixarien en paper mullat

⁶⁴² AML, Pergamins núm.166. Sobre els Montsuar, MACIÀ GOU, Montserrat (1994), "Notes per a la història dels fragments artístics de Lleida. La tapa sepulcral de Domènec II de Montsuar", *Manuel de Montsuar, degà de Lleida i president de la Generalitat de Catalunya. Societat, política i mecenatge cultural a la Catalunya del segle XV*, Associació Amics de la Seu Vella de Lleida, pàg. 143-148.

⁶⁴³ ACA, Cancelleria Registre 2269, f. 141r-142r.

⁶⁴⁴ ACA, Cancelleria Registre 2174, f. 107r-107v.

⁶⁴⁵ ACA, Cancelleria Registre 2174, f. 106v-108v.

⁶⁴⁶ ACA, Cancelleria Registre 2174, f. 109v-110r.

⁶⁴⁷ ACA, Cancelleria Registre 2159, f. 58v-59v.

⁶⁴⁸ AHMC, pergamins, XV/020.

⁶⁴⁹ ACA, Cancelleria Registre 2297, f. 108r-111r.

aquella pretensió tan cobejada de la compra del Marquesat per part del comtat d'Urgell, la qual malgrat els reiterats intents, no es va materialitzar mai.

2.8.3 Relacions de la ciutat i el Marquesat

Coneixem les relacions entre la ciutat i el Marquesat i la ciutat entre el 1404 i el 1412, pel *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*,⁶⁵⁰ document conservat en l'Arxiu Municipal de Lleida.⁶⁵¹

Com s'ha indicat en la introducció es tracta d'un volum que conté els esborranys de la correspondència mantinguda entre la ciutat de Lleida i la Terra del Marquesat. La temàtica de les cartes que conté pot classificar en els següents temes:

- 1- Qüestions judicials: la defensa de l'ordre públic en cas de bandositats, processos de pau i treva, empresonament, pagament de dot i alletament, tutoria...
- 2- Els conflictes jurisdiccionals, ja sigui de la vegueria o de les universitats del Marquesat, o bé entre aquestes institucions i el comtat d'Urgell, el bisbat d'Urgell i el monestir de les Avellanes.
- 3- Qüestions econòmiques relatives al cobrament i pagament de censals als creditors de les universitats o de tota la Terra del Marquesat, i també de subvencions que aquest territori havia d'aportar a la ciutat de Lleida, com el pagament de salaris als oficials de la ciutat, advocats i notaris que havien treballat per a la Terra del Marquesat i la fiscalització dels comptes d'aquests. Oficials. Aquestes cartes són les més nombroses.

Es poden analitzar molts altres assumptes, encara que no siguin el tema central de les cartes, com per exemple, les funcions dels oficials al Marquesat, les bandositats o el ressò de la tensió en l'interregne a la mort del rei Martí I en el Marquesat.

2.8.3.1 Els oficials de la ciutat al Marquesat als municipis

Sembla irònic que les ciutats, definides per la seva idiosincràsia en elements contraris al poder senyorial, en el segle XIV i XV es converteixin en senyores, de manera que exerceixen el seu poder sobre territoris amplis. Lleida, després de la compra del Marquesat es denomina a si mateixa en l'encapçalament de les cartes: *senyora de la Terra del Marquesat*.

L'administració del territori segurament va ser més directa i metòdica que la que havia dut a terme anteriorment. La rendibilitat econòmica que pensava treure la ciutat, la

⁶⁵⁰ AML. Correspondència, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Reg. 841. Vegeu la transcripció en l'Annex III 3-2.

⁶⁵¹ He pogut trobar aquest llibre gràcies a les cites de Magdalena Canellas en el primer article en què analitzava les relacions de la Terra del Marquesat, que ella anomenava erròniament Marquesat de Camarasa. CANELLAS ANOZ, Magdalena (1992), "El Marquesado de Camarasa y la Paeria", *Miscel·lània homenatge a Josep Lladonosa*, IEl. Lleida, pàg. 349-360.

pressió perquè aquesta rendibilitat es produís sistemàticament i també la tradició de la pròpia administració municipal hi van influir decisivament.

La Paeria de Lleida va dissenyar i organitzar l'administració del Marquesat, que es compon d'una sèrie d'oficials. El càrrec més important era el de procurador general de la Terra del Marquesat, que era el representat de la ciutat en aquest territori. Té associat els càrrecs de *cort en lo crim i de paers*, que implica la representació no només en qüestions administratives, sinó també judicials i de control de les administracions locals representades pels paers de les universitats. Aquesta prerrogativa és conseqüència de l'acceptació per part de la Paeria de Lleida, després del plet del 1293 amb Jaume II, que els paers són oficials reials i que, en cas que algun d'ells cometi un delictes o s'excedeixi en el càrrec, serà jutjat en la cúria reial amb dos prohoms de la ciutat.⁶⁵²

El procurador decideix en qüestions internes del Marquesat. El veiem nomenant els càrrecs, però en les qüestions importants són els paers de Lleida, de manera col·legial o bé després del manament de consell de la ciutat, els que dicten què s'ha de fer. La ciutat tenia els seus assessors entre els quals ocupa un lloc molt important en aquesta època Joan Alfageri,⁶⁵³ que era doctor en decrets i advocat de la ciutat, el consell del qual és citat explícitament en les cartes, i es percep més ocultament quan revisa les cartes trameses al Marquesat amb el *Vidit Joannes*.

El procurador havia de residir en el territori per entendre millor els administrats i estar-hi a prop. Van ocupar el càrrec de procurador:

Berenguer de Montagut,⁶⁵⁴ documentat des del 15 de novembre del 1404⁶⁵⁵ fins al 10 de maig del 1406.⁶⁵⁶

Francesc de Sant Climent,⁶⁵⁷ intitulat donzell, ja apareix com a procurador el 12 de febrer del 1406 i, va exercir el càrrec de manera intermitent. El 8 de febrer del 1406 era a Tarragona *a present ocupat de for arduis negocis, no-s pot partir de-la ciutat de*

⁶⁵² BUSQUETA RIU, Joan Josep (2004), *Baixa Edat Mitjana*, Història de Lleida, vol 3, Pagès editors. Lleida, pàg.97.

⁶⁵³ Joan Alfageri el trobem citat en el Llibre de Provisions, des del 28 de novembre de 1407 fins en 3 d'octubre de 1411.

⁶⁵⁴ No saben si té algun parentiu amb l'arquitecte del mateix nom que va treballar en el s. XIV en la construcció de catedrals al Principat i Mallorca.

⁶⁵⁵ Data de la primera citació al Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 10.

⁶⁵⁶ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 105.

⁶⁵⁷ Els Sant Climent era una família de l'oligarquia lleidatana. Havien adquirit senyorijs a Alcarràs, Granyena i Montagut en el s. XIII; Sarroca i Llardecans en el primer terç del s. XIV; a Riba-roja i Ascó, i Francesc de Sant Climent va comprar la Palma i Flix. Els Sant Climent de Lleida passaven per una situació tan precària que no podien pagar els seus creditors a la fi del segle, fins arribar a l'ensulsiada econòmica. El 1391 els creditors pacten amb la família un lloc de residència a Flix i una percepció en diners i fruits per poder viure, però el 1394 també van haver de vendre aquests llocs per pagar els creditors. BUSQUETA RIU, Joan, Josep (2000), "La senyoria dels Sant Climent de Lleida: domini fluvial i proveïment a la Baixa Edat Mitjana", *Terra, aigua, societat i conflictes a la Catalunya occidental*, Pagès Editors. Lleida, pàg. 85-101. Segurament, el Francesc de Sant Climent que va al Marquesat és el segon fill de l'anomenat Francois, que devia ocupar-se dels negocis familiars, com es diu en les cartes del Llibre de Provisions, alhora que havia de treballar per salvar alguna cosa del patrimoni familiar.

Tarragona. Hon a present és.⁶⁵⁸ El 23 de desembre del 1407 *no podie entendre ni vagar, com hagués a entendre segons debie en los negocis de son pare*. El 8 de novembre del 1408 es justifica la seva absència:

*[...] per certes rahons asats àrdues, no pugua entendre en lo exercici de-la dita Terra, per la qual rahó segons som informats la dita Terra no stà bé e afecte lo ben avenir d-aquella. E per vigor d-una provisió real nosaltres si lo procurador de-la dita Terra, empatxat per justes rahons, no pot entendre en la dita procuració n-i podem constituir un altre tro tant lo dit procurador puga entendre en lo dit regiment.*⁶⁵⁹

Com a substitut es va nomenar Bertran de Peus,⁶⁶⁰ doctor en lleis i paer. En ocasions Bertran de Peus també va ser substituït per Bernat d'Olzinelles.

La família Sant Climent era una de les poderoses nissagues del patriciat urbà lleidatà des com a mínim el segle XIII, en què s'afegeix en el seu cognom la intitolació de senyor d'Alcarraç i Montagut. Segons Joan Busqueta les adquisicions d'aquesta família són un exemple de control de l'espai rural per part del patriciat urbà.⁶⁶¹ La família tenia negocis importants que devien passar per una crisi el 1407 i el 1408, quan Francesc de Sant Climent ha de deixar la seva ocupació en el Marquesat per dedicar-se a l'empresa del seu pare, encara que més endavant el veurem reaparèixer en l'ofici, cosa que pot indicar una normalització dels assumptes familiars. L'ocupació de procurador en el Marquesat li reportava també uns ingressos econòmics, a banda de les transaccions particulars que podia concertar directament en el territori.

El seu substitut, Ramon Berenguer Despens, paer de Lleida, designat el 15 de juny del 1408, per la Cort reial com a cort de paers en el crim, va ser també nomenat procurador general. La família Despens pertanyia a l'oligarquia lleidatana. Andreu Despens apareix ja el 1300 en el privilegi fundacional de l'Estudi General de Lleida com estacionar.⁶⁶² Jaume II va encomanar a Pere Despens, jurisperit de la ciutat, l'apel·lació d'un judici relatiu a un membre de la comunitat musulmana de Lleida.⁶⁶³ Despens també va escriure comentaris dels Usatges i vivia al carrer dels Mallorquins.⁶⁶⁴

Al cap de quatre mesos del seu nomenament, Ramon Berenguer Despens va haver de deixar temporalment el càrrec per malaltia, segons indiquen els documents: *detingut per necessitat de gran malaltia, no puge entendre en lo exercici de son ofici, tro tant*

⁶⁵⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, full solt 5.

⁶⁵⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 133. 8 de novembre de 1406.

⁶⁶⁰ Bertran de Peus és paer en l'època que el patriciat urbà copa els càrrecs municipals de Lleida. En 1446, Bertrán de Peus, va representar la ciutat a Corts.

⁶⁶¹ BUSQUETA RIU, Joan Josep (1991), "Els Sant Climent, un exemple de control de l'espai rural exercit per l'oligarquia barcelonina", *Una vila del territori de Barcelona, Sant Andreu del Palomar als segles XIII-XIV*. Rafael Dalmau Editor. Barcelona, pàg. 193-216.

⁶⁶² BADIA I MARGARIT, Antoni; COLÓN DOMÈNECH, Gemma i MORAN OCENRINJAUREGUI, Josep (2001) *Pere Bohigas i Balaguer. Mirall d'una llarga vida, A Pere Bohigas centenari*, IEC, Biblioteca filològica núm. 41. Barcelona, pàg. 71.

⁶⁶³ MUTGÉ VIVES, Josefina (1992), *L'aljama sarraïna de Lleida a l'edat mitjana; aproximació a la seva història*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 29

⁶⁶⁴ LLADONOSA PUJOL, Josep: *Las calles y plazas de Lérida a través de la historia*, volum 1, Ajuntament de Lleida. Lleida. pàg. 206.

*que dit en Ramon Berenguer Despens sia en bona convalencència e puxa fer residència e exercir son ofici en la dita Terra.*⁶⁶⁵ Llavors va ser substituït temporalment per Jaume Navarra que apareix en la documentació com lloctinent de paers e en lo crim i procurador general. El 4 de febrer del 1412; es va posar una altra vegada malalt i el va substituir un altre membre de la seva família, Joan Despens: *tro tant que lo dit en Ramon Berenguer sie convalent e abilment puegue regir son ofici, al qual havem donat poder de constituir capità o capitans en aquells lochs hon no-n hage, segons lo poder que haviem donat al dit en Ramon Berenguer.*⁶⁶⁶

Una branca de la família Despens ja devia viure en el Marquesat al tombant del segle XIV al XV, perquè el 28 de novembre del 1307, el procurador Francesc de Sant Climent assigna Berenguer Despens com a tutor de Margarida, Elionor i Isabel, filles i hereves del noble Ramon Despens, que havien estat acollides pel clergue Ramon dez Brull, el qual no podia continuar la seva tutoria, perquè se n'havia d'anar a Roma.⁶⁶⁷ Aquestes noies tenien possessions en el Marquesat: *les dites donzelles e sos béns freturen de tutor e curador, qui aquelles e sos béns regesquen.*⁶⁶⁸ Potser l'interès dels Despens en la procuració de la Terra s'hauria de relacionar també amb la protecció dels interessos de la família en la zona.

L'assignació de la tutoria de les òrfenes era una de les funcions del procurador, i quan l'advocat Bertran de Peus va voler notificar a Caterina, vídua de Ramon Despens i, després casada amb Lluís de Meià, que comparegués en la declaració de tutoria de les seves filles, des de la ciutat li van demanar que no intervingués en la causa:

*[...] per què us pregam que del dit fet no us entrametats, com la dita causa a nos haïam evocada e d-aquella nosaltres volem conèixer e axí per nosaltres per obviar a alguns sinistres sie stat delliberat.*⁶⁶⁹

Un altre càrrec important era el d'assessor i jutge ordinari de la Terra.

Aquest càrrec el va ocupar Guillem Brescó i el 1408, Bertran de Peus. La tasca era la de jutge ordinari del Marquesat. El 15 de juny de 1408, els paers i el Consell General de Paeria de Lleida atorguen el càrrec a Pere Gener.⁶⁷⁰ En la carta de nomenament, se li encomana l'assessoria i judicatura de la Terra, és a dir, d'una banda és jutge, i de l'altra és assessor de tots els que tenen responsabilitat en el territori, que s'anomenen procurador, sotsveguers, batlles, paers i prohoms i qualsevol oficials o lloctinents, presents i futurs. D'aquesta manera qualsevol de les actuacions podien ser concordants amb la legalitat marcada per les Constitucions Generals de Catalunya.

El jutge no residia en el Marquesat, sinó que s'hi desplaçava quan se'l requeria. Sovint no ho feia personalment, sinó que tenia substituïts, de manera que apareixen

⁶⁶⁵ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 329. 26 d'octubre de 1409.

⁶⁶⁶ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 464. 4 de febrer de 1412.

⁶⁶⁷ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 191. 24 de novembre de 1407.

⁶⁶⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 191. 24 de novembre de 1407.

⁶⁶⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 153. 3 de març de 1407.

⁶⁷⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 240. 15 de juny de 1408.

documentals com a lloctinents de jutge Guillem Salvador⁶⁷¹ i Francesc Martí.⁶⁷² Quan es tracta d'affers entre dos territoris, s'encarreguen a un jutge acceptat per les dues parts. Aquest és el cas de Pere de Bellsolà, que ho és en el compromís entre Santa Linya i les Avellanes.⁶⁷³ En altres ocasions el jutge apareix com a lloctinent del procurador, amb una evident barreja d'atribucions.⁶⁷⁴

El 12 de maig del 1411 va ser designat pels paers i pel consell de la ciutat de Lleida, Pere Carcassona, que vivia en la ciutat de Lleida. En els nomenaments s'estableix que se li atorga l'ofici de l'assessoria i la judicatura de la Terra; per voluntat de la ciutat, i que havia d'exercir el càrrec fidelment i legalment, i que gaudia de les prerrogatives i els sou dels seus predecessors. Així mateix, es determina que ha de tenir taula, segons estableixen les Constitucions de Catalunya, igual que l'han tingut els seus predecessors. A la vegada, es demana a tots els oficials i súbdits que el reconguin. Aquest document com altres nomenaments estaven autenticats amb el segell de la ciutat al dors.⁶⁷⁵

El procurador fiscal tenia encomanada la tasca de presentar proves i informació en els judicis. El 1405 es parla de procuradors fiscals de la Terra del Marquesat de Segre Amunt.⁶⁷⁶ El 14 d'octubre del 1407 és nomenat procurador fiscal Guillem Brescó que el 1408 s'anomena advocat fiscal. Havia nascut a Vilanova de Meià. L'àmbit de l'ofici que se li atorga és tota la Terra del Marquesat i se li assigna un salari de 10 lliures jaqueses, que li havia de pagar el clavari de les composicions i les avinences recaptades.⁶⁷⁷ Com sou del procurador semblava escàs als paers de la ciutat *maiorment haut sguart al ofici que és odiós*,⁶⁷⁸ i se li va augmentar a 15 lliures. El 1412, el mateix Brescó es queixava que era insuficient *ans les pages que li feu sien axí tènues e de poca substància que quax a no res li torne*.⁶⁷⁹

El títol d'advocat fiscal no era exclusiu de la Terra sinó que també el tenien altres ciutats, viles i llocs. Una de les feines que li va encarregar la Paeria de Lleida va ser l'ajut i consell al clavari,⁶⁸⁰ segurament molt necessari tenint en compte que l'advocat coneixia la legislació i això era especialment important en el complex entramat de percepcions i de censals amb què el clavari havia de treballar.

El clavari és un altre funcionari important de la ciutat i s'encarrega de portar l'administració del Marquesat: collir i recomptar allò que la ciutat cobrava a la Terra del Marquesat i fer els pagaments. El càrrec era discrecional, segons la voluntat dels paers de Lleida. Entre el 1404 i el 1412 el van ocupar Pere (o Perico) Ferrer d'Alòs,

⁶⁷¹ Era batxiller en lleis i de Vilanova de Meià. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 425. 27 de gener de 1411.

⁶⁷² Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 304. 19 de juliol de 1409.

⁶⁷³ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 167. 16 de juliol de 1407.

⁶⁷⁴ "Pere Giner, lloctinent de procurador e jutge ordinari de la dita Terra". Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 331. 26 d'octubre de 1409.

⁶⁷⁵ Com en el nomenament de Pere de Carcassona com a assessor i jutge del Marquesat. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 434. 12 de maig de 1411.

⁶⁷⁶ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 75. 1 d'octubre de 1405.

⁶⁷⁷ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 184. 14 d'octubre de 1407.

⁶⁷⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 468. 23 de febrer de 1412.

⁶⁷⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 468. 23 de febrer de 1412.

⁶⁸⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 234. 18 de maig de 1408.

entre el 8 d'octubre del 1403 i el 22 de setembre del 1407; i Guillem Cardona, de Camarasa, del 22 de setembre del 1407 al 23 de desembre del 1409, i Guillem de Puigverd de Camarasa -que era castlà d'aquest lloc i de Montgai-, entre el 23 de desembre del 1409 i el 17 de desembre del 1410. Guillem Cardona va recuperar el càrrec el 17 de desembre del 1410, gràcies a la seva experiència, i segurament també pel descontentament dels paers de Lleida davant de les contradiccions o mentides de l'anterior clavari, que afirmava que havia lliurat diners al procurador quan aquest últim deia el contrari.

En general, el càrrec de clavari s'elegia entre homes del Marquesat que coneixien les persones i els indrets, cosa que podia evitar perdre rendes.

En el Llibre de Provisions els nomenaments del clavari solen anar units als del col·lector en tota la Terra del Marquesat; la tasca del col·lector era la de recaptar els drets i les regalies de la ciutat. Era l'encarregat de rebre les rendes, subvencions, censos, prebendes, emoluments, esdeveniments, fruits i drets; la recaptació havia de fer-la de la manera que considerés més beneficiosa per a la ciutat.

El clavari havia d'administrar les despeses, i de la mateixa manera que ha de demanar els comptes als oficials de la ciutat del Marquesat, també pot exigir, rebre informació i fer tot allò que calgui per a la seva feina. Així mateix ha de retre comptes al racional de la ciutat de manera verídica i havia de donar fiances. El clavari prestava davant del batlle de Camarasa homenatge i jurament, que incloïa portar una bona i fidel administració. La carta de nomenament lluia, en el dors, el segell de la ciutat.⁶⁸¹ Per Nadal es feia el canvi de clavari, si algun esdeveniment no en variava la data. Juntament amb el nomenament del nou clavari, la ciutat enviava una carta al sortint, en què li notificava la nova designació, li demanava la col·laboració i el comminava a comparèixer davant la ciutat amb els comptes de la seva administració, perquè pogués rebre la seva fiança.⁶⁸² També se li requerien els capbreus, llibres de feus i altres escriptures de la clavaría.⁶⁸³

Després del nomenament, la ciutat de Lleida demanava a les viles i als llocs del Marquesat que asseguressin que pagarien allò que els demanés el clavari i per assegurar-ho es confeccionava un document notarial que dóna fe de la seguretat prestada per cada vila, amb la presència a més del notari del clavari i del sotsveguer. La ciutat de Lleida guardava convenientment aquesta documentació, que garantia el pagament de les viles al clavari.⁶⁸⁴

La compra del Marquesat per la ciutat de Lleida va suposar l'assimilació de la vegueria de Camarasa a aquella ciutat, que va passar a denominar-se vegueria de Lleida i Pallars. Del veguer depenia la direcció de les hosts. En el Marquesat, aquesta funció l'exercien dos sotsvegues territorials: el 22 de juny del 1406 la documentació

⁶⁸¹ Com s'indica en el nomenament de Guillem de Cardona. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 417. 17 de desembre de 1410.

⁶⁸² Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 420. 16 de desembre de 1410.

⁶⁸³ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 427. 29 de gener de 1411.

⁶⁸⁴ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 352. 24 de desembre de 1409.

mentiona un sotsveguer de la Terra d'Amunt i un de la Terra d'Avall. La primera tenia capitalitat en Vilanova de Meià i, el titular també n'exercia la batllia.⁶⁸⁵ El 2 de juny del 1408, el càrrec s'assigna a Pere Nicolau i el document diu que la sotsvegueria comprèn Vilanova de Meià, Alòs i Llimiana i els seus honors. La sotsvegueria de la Terra d'Avall té la capitalitat a Camarasa.⁶⁸⁶ Els nomenaments de sotsvegues els fan els paers de Lleida. Pel que fa a la Terra d'Avall, en algunes cartes es parla de la sotsvegueria de Cubells i la de Santa Linya. Llimiana, per un privilegi de 31 de novembre del 1385, va obtenir pertànyer a la vegueria i sotsvegueria de Pallars i que el sotsveguer de Llimiana tingui escrivania i notaria que donaran servei també a la batllia,⁶⁸⁷ no coneixem si havia variat a principi del s. XV.

El 23 de març del 1408, el paers de Lleida ja havien nomenat Ramon Margalit sotsveguer i batlle de Camarasa, però sense tenir present el privilegi de la presentació de terna que tenia el Marquesat. La vila, gelosa de preservar els seus privilegis, es queixa als lleidatans, els quals responen que, saben que la persona elegida era del seu gust, i per això *no sie intenció de nosaltres perjudicar en res a vostres llibertats ans aquelles afectem ampliar*.⁶⁸⁸

Les corts del veguer i del batlle i dels procuradors fiscals tenien funcionaris propis: eren els serveis de la fiscalia i la sajonia, encarregats de perseguir els delictes, és a dir, fer la funció de policia; i els saigs que s'encarregaven de fer citacions i les crides o pregons públics. També se'ls encomanava la bústia de correu. Aquests serveis estaven arrendats, i el 1405 a Vilanova de Meià hi va haver un canvi, es va destituir Bartomeu Macià, àlies Carbonell, i Bernat Canonge, que havien tingut l'ofici durant 8 anys. El clavari era l'encarregat del pagament d'aquests oficis.⁶⁸⁹

Igualment s'arrendava la notaria, que regia l'escrivania i donava servei alhora a la sotsvegueria i a la batllia. El 20 d'agost del 1405 era notari de Vilanova de Meià Guillem d'Alberola,⁶⁹⁰ al qual l'any següent se li devia el salari, així com a Francesc Olzina, notari de Lleida.⁶⁹¹ L'arrendament sempre es donava al millor licitador; el 1408 es van atorgar per tres anys.⁶⁹²

Els mateixos funcionaris existien a la Terra d'Amunt i a la Terra d'Avall. Coneixem notaris de Camarasa: Joan Marcafava i, principalment, Pere de Bellsolà, que trobem citat des del 1405 fins al 1411. Van treballar en la certificació de taxes que s'havien de pagar, escriptures de composicions o acord entre els pobles en brega, copiar processos, etc.⁶⁹³ També estaven presents en el sagrament i homenatge, redactaven

⁶⁸⁵ Entre els sotsvegues d'aquest lloc hi apareixen Antoni Baró i Andreu Collsotanes.

⁶⁸⁶ Encara que en una carta es parla de la sotsvegueria de Cubells, segurament fent referència a qui fos veguer del lloc. Llibre de Provisions vegeu Annex III-2, doc. 163. 6 de juny de 1407.

⁶⁸⁷ ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 243v-244v.

⁶⁸⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 217. 23 de març de 1408.

⁶⁸⁹ Cobraven 50 sous jaquesos i 35 més per vestir cada any, a més de 50 sous de la fiscalia. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 75. 1 d'octubre 1405.

⁶⁹⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 64.

⁶⁹¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 103. 8 d'abril de 1406.

⁶⁹² Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 194. 23 de desembre de 1407.

⁶⁹³ Els notaris no sempre feien els enviaments amb la cura deguda, perquè el 14 de gener de 1408, els paers de Lleida es van queixar a Pere de Bellsolà, que la còpia que els havia enviat no estava completa i no s'entenia. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 199.

informació verídica dels fets i sovint eren requerits pels paers de Lleida per rebre informació. En cartes adreçades a la ciutat es queixen freqüentment que se'ls deuen endarreriments per la seva feina.

Els missatgers de la ciutat s'encarregaven de portar les cartes al Marquesat, de vegades en coneixem el nom perquè apareix citat a la mateixa carta, com a fórmula per certificar-ne el seu lliurament. En ocasions, es fa pagar al destinatari l'import d'aquest correu, que era de 6 sous jaquesos, el preu per dos dies de feina, un de Lleida al Marquesat i un altre de tornada.⁶⁹⁴ Els missatgers de la Paeria citats documentalment són els següents: Ramon Corts [1404], Miquel Nebot [1406], Domingo Muntrós i Fernando d'Albarrací [1407], Francesc Mulner [1408] i Balaguer Bosquet [1410]

En alguna ocasió, aquests missatgers patien veritables dificultats per poder fer correctament la seva feina. Un exemple ben documentat és l'enviament d'una carta dels paers lleidatans al clavari Guillem Cardona per a que es presentés a Lleida per atendre una qüestió que venien a aclarir els representants dels paers de Barcelona. El missatger va arribar a Camarasa i no va trobar el clavari, llavors va dirigir-se a Llimiana i, després a Vilanova. Quan el clavari va arribar a Lleida, tal com se li requeria en la missiva, ja havia passat la data de presentació i els barcelonins havien marxat.⁶⁹⁵

La ciutat de Lleida tenia missatgers a Barcelona que eren advocats de la ciutat i entenien en les qüestions relacionades amb la cort reial. Quan una delegació del Marquesat va ser requerida per la qüestió de l'impagament de les pensions dels censals d'en Vilagaya, els lleidatans van demanar als seus missatgers de Barcelona que atenguessin als del Marquesat i els donessin *defensió, auxili e sufragi* i consell com si la qüestió fos per a la ciutat.⁶⁹⁶ Quan alguna vila del Marquesat havia d'enviar missatgers al rei –per exemple, quan Cubells volia obtenir gràcies o provisions reials–, la ciutat de Lleida també oferia l'ajut del seus missatgers a la ciutat comtat, en aquest cas, de Jaume Porta, doctor en dret que va donar suport als cubellesos.⁶⁹⁷

Les viles tenien els propis missatgers encarregats de portar cartes, però també de trametre els diners de subvencions o les pensions censals. Sabem que Pere d'Aragó d'Ariet no va complir amb la seva obligació de lliurar la subvenció, per la qual cosa la ciutat va demanar que se'l castigues.⁶⁹⁸

La Vista General de la Terra també utilitza els missatgers de les universitats per trametre el missatge d'allò que havia decidit, com en el cas de la coronació del rei i reina,⁶⁹⁹ o en d'altres.

⁶⁹⁴ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 210. 8 de març de 1408.

⁶⁹⁵ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 219. 1408. Aquesta carta és interessant per veure el recorregut que van fer per Lleida el procurador i síndic de la Terra i els personatges amb qui va parlar.

⁶⁹⁶ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 252. 23 d'agost de 1408.

⁶⁹⁷ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 92. 8 de febrer de 1406.

⁶⁹⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 2. 8 de setembre de 1404.

⁶⁹⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 105. 10 de maig de 1406.

Els paers lleidatans requereixen sovint la presència a la ciutat d'oficials -veguers o batlles-, però també de paers o síndics de les universitats del Marquesat quan es produeix qualsevol situació conflictiva principalment qüestions relacionades amb: creditors que volen cobrar les pensions dels censals; fer pactes de pau i treva; acordar compromisos entre les parts, etc. Els paers de la ciutat es malfien dels compromisos verbals i per això requereixen documents notariais, que sempre resulten cars a les parts implicades i contra els quals sovint s'hi mostren reticents els representants del Marquesat. Emprendre un procés, encara que sigui d'avinença, per als paers de Lleida, sens dubte influïts pels advocats de la ciutat,⁷⁰⁰ requeria tenir molta informació contrastada per poder argumentar els casos,⁷⁰¹ però tot això suposava despeses que les universitats no podien assumir a causa de l'endeutament que patien.

Hi ha un interès per part de la ciutat de fiscalitzar l'economia del Marquesat, saber quan han cobrat els oficials i procurar que estiguin satisfets del seu salari, conèixer els capbreus de les rendes que estaven en mans del clavari i, sovint, si aquest era destituït es mostrava reticent a lliurar els documents al seu successor.⁷⁰² Això ens fa pensar que malgrat que hi hagués escribanies, no existia un veritable arxiu en el qual es guardés la documentació.

En les cartes del Llibre de Provisions s'aprecia un desig de la senyora del Marquesat en controlar els seus oficials, principalment en la qüestió de comprovar l'administració de despeses i la reclamació de retre comptes:

*[...] e com nosaltres vullam ésser informats si los dits comptes són donats legítimament ni si requiren impugnació, com nos ne haïem meses en sospita. Per què us pregam e manam expressament que secretament vos informets axí de les dates com de les reebudes axí en rendes com en punicions, si aquelles contenen veritat o si-y ha dates excessives, ni si los sotveguers o batle e altres oficials són stats pagats realment e de fet i si-ls ha posats en sperança de ser pagats en algun temps sdevenidor, a fi que nosaltres siam clarament informats.*⁷⁰³

Tot això avala la sospita que es produïa frau i que els oficials, en ocasions, cobraven més del que la ciutat estipulava. De vegades, aquesta sospita es fa explícita, com quan es demana al clavari que porti els diners de la subvenció a la ciutat secretament, sense passar pel procurador. La resposta en aquest cas va ser que ja havia lliurat 60 florins al procurador i que trametria la resta al cap de poc temps, però els paers lleidatans van constatar que el procurador Ramon Berenguer Despens no havia rebut cap quantitat

⁷⁰⁰ Una de les frases repetides és la següent: “[de consell damunt dit e dels assessors de la ciutat”. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 195. 23 de desembre de 1407.

⁷⁰¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 287. 14 de maig de 1409.

⁷⁰² Per posar-ne un exemple, a Bernat Carbonell antic clavari els paers lleidatans li demanen documents i fins se'l commina a anar a Lleida. També en la destitució del clavari Guillem de Cardona se li requereixen els capbreus i les escriptures “e tots altres llibres de feus” pertanyents a la clavaria, per donar-los al seu successor Guillem de Puigverd. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 355. 10 de gener de 1410.

⁷⁰³ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 182. 8 d'octubre de 1407.

*Per què us dehim e manam que-ns certifiquets de-la veritat i que lliurés tota la quantitat que tingui al missatger.*⁷⁰⁴

La fiscalització de les despeses del Marquesat era acurada; l'eficàcia del sistema es demostra en petits detalls, com per exemple, que el sotsveguer de Vilanova, en cessar del càrrec, reclamava el salari anual de 30 sous, dels quals només n'havia rebut 5. En primera instància els paers demanen al clavari que pagui al sotsveguer, però en una altra carta posterior, se li ordena que els reclami a Berenguer de Montagut, perquè havia estat condemnat a pagar 25 florins.⁷⁰⁵

2.8.3.2 Qüestions judicials

Moltes de les qüestions de què parlen les cartes del Llibre de Provisions es refereixen a qüestions judicials, com ara l'incompliment de privilegis. Així passa quan Caterina de Perves, esposa de Guillem de Perves, nomena batlle un home que no és idoni per a exercir aquest ofici, a parer dels jurats de Llimiana, però a més, s'havia infringit la designació pel dret de terna de batlle. En aquest cas, els paers són els zelants del privilegi i escriuen als de Lleida per reclamar que Caterina de Perves revoqui el nomenament i respecti el privilegi.⁷⁰⁶

Els paers lleidatans intervenen en la defensa dels dèbils, com correspon al senyor. El sotsveguer de Vilanova de Meià havia empresonat Pere Carbonell i Pere Guitart; el primer havia estat perdonat, i el segon *sie hom miserable e no-s pugue defendre ans, segons diu, ha despès per maior part ço que ha*. Davant aquestes situacions límits i sempre aconsellats per Guillem Brescó, l'advocat de la ciutat, demanen al sotsveguer que els deslliuri de la presó i que trameti el procés a Lleida perquè es faci justícia.⁷⁰⁷

Hi ha qüestions judicials que impliquen oficials com el batlle. Per exemple, la reclamació de la vídua Angelina Guasc, que demanava al batlle que li fes pagar el dot que havia aportat en el seu matrimoni -segons establien les Constitucions de Catalunya-, i a més que li designés una taxa per alletar la seva filla. Quan el batlle va incomplir el seu deure, la dona va escriure als paers de Lleida, que van reclamar al batlle el pagament del deute, sota amenaça de cobrar-lo dels seus béns.⁷⁰⁸ Guillem Brescó, l'advocat de la ciutat, va trametre una carta al batlle en què li recordava que, segons les Constitucions de Catalunya, la dona tenia dret al dot i espoli i així mateix per criticar-li l'amiguisme li deia que havia de ser *balança de justícia, e favors ni de favors en vos ni en algun jutge degue habitar*.⁷⁰⁹ També es coneix un altre cas de reclamació del dot, Francesca, vídua de Pere Joan des Pou, demanava el seu dret que el seu marit

⁷⁰⁴ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 408. 16 de setembre de 1410.

⁷⁰⁵ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 49. 11 d'abril de 1405.

⁷⁰⁶ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 3. 17 de setembre de 1404.

⁷⁰⁷ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 6. 8 d'octubre de 1404.

⁷⁰⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 8. 13 d'octubre de 1404.

⁷⁰⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 9. 13 de setembre de 1404.

havia invertit en un censal venut a la Terra del Marquesat.⁷¹⁰ En aquest cas són els paers de Lleida qui reclamen al clavari de la Terra que li aboní.

En les discòrdies entre nobles, com en la de Francesc Xicot i Francesc de Sant Climent, va ser altre noble qui va intervenir per posar pau; en aquest cas, el cavaller Arnau d'Erill d'Anglesola.⁷¹¹

De vegades, la ciutat entra en conflictes entre nobles i viles, com el generat entre el castlà de Llimiana Bort de Tarn, que va ser especialment conflictiu i la vila de Montgai el 1410; els paers lleidatans van voler controlar l'assumpte des de l'inici i van demanar la presència dels implicats a Lleida. En aquesta ocasió, el de Tarn actuava en nom de la seva esposa en una reclamació no especificada contra Bernat Casset i el seu germà Arnau, de Montgai.⁷¹² La Paeria ilerdenca va demanar a Guillem Brescó que preparés un compromís que havien de signar les parts per tal d'evitar danys.⁷¹³ Quan el document de bona avinença va estar enllestí, els lleidatans van fer actuar diligentment al procurador de la Terra del Marquesat, Ramon Berenguer Despens, perquè el de Tarn acceptés el compromís, per tal d'evitar perjudicis.⁷¹⁴

Una de les qüestions que més cartes genera en el Llibre de Provisions és la queixa dels creditors als paers de Lleida per l'impagament de les pensions, perquè els paers ilerdencs decidien, en darrera instància, si s'havia de procedir d'executar o sobreseure el pagament. Abans de prendre una determinació els lleidatans demanaven informació, perquè les universitats de la Terra del Marquesat sovint tenien raons per oposar-se al pagament, ja fos perquè el creien injust, ja fos perquè hi havia algunes qüestions que estaven en mans de la justícia, ja fos perquè creien que la quantitat no s'adia amb la que havien de pagar, etc. Després de conèixer les circumstàncies, prenen la decisió i llavors exigien al procurador que fes executar o bé sobreseure el pagament. Sovint les actuacions eren ràpides: la *justícia spatxada* de què parla la documentació.⁷¹⁵ L'execució significava prendre béns de la persona que havia venut el censal pel preu impagat, si els deutes eren del Marquesat podia agafar-se béns de qualsevol persona de qualsevol vila o lloc del territori, fins a la quantitat sol·licitada. En algunes ocasions la ciutat sembla conxorxada amb les poblacions per evitar l'execució i no col·labora, com caldria, amb les disposicions reials. En una d'aquestes situacions, el rei Martí I demana que es faci execució en el Marquesat o en la ciutat per la seva manca de col·laboració, de manera que la ciutat tenia també pressió pel compliment dels contractes censals.

⁷¹⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 226. 2 de maig de 1308.

⁷¹¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 21. 1405. Segurament es tracta d'Arnau d'Erill d'Anglesola, senyor de Selgua, que descendia de la família Erill de Pallars, que va estar al servei del rei Martí i que va exercir diversos càrrecs. El 1405 era lloctinent reial a Teruel i Albarracín i el 1408 ho era a Montalbán. És conegut principalment pel sirventès que va escriure contra el seu nebot Ramon Roger d'Erill.

< <http://www.enciclopedia.cat/>>, Arnau d'Erill i Anglesola.

⁷¹² Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 396. 12 de juliol de 1410.

⁷¹³ Llibre de Provisions vegeu Annex III-2, doc. 397. 16 de juliol de 1410.

⁷¹⁴ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 398. 16 de juliol de 1410.

⁷¹⁵ Els creditors d'Alòs aconseguixen aquesta actuació ràpida, el 15 de novembre de 1404. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 10.

Lleida està contínuament informada dels esdeveniments que succeeixen a la Terra del Marquesat, però les actuacions que pren no solen ser impulsives sinó raonades, i tenen en compte la informació que obtenen dels seus oficials.⁷¹⁶ Les notícies arriben a Lleida per carta, però també de persones que es presenten als paers per demanar o denunciar algun fet. Quan els lleidatans necessiten conèixer millor els esdeveniments, exigeixen informació complementària, ja sigui documentalment o més sovint, per mitjà de la presència d'oficials o representants de les viles per parlamentar. El termini en el qual es requereix la seva presència en la Paeria lleidatana és breu, no sol superar els sis dies. En altres ocasions, es reclama que la informació es doni en persona,⁷¹⁷ o de forma secreta,⁷¹⁸ o que s'envii en cartes segellades perquè no es pugui llegir.⁷¹⁹

El consell de la ciutat de Lleida era l'òrgan encarregat de decidir en qüestions importants. La seva resolució es reflectia en el redactat de les cartes, amb la fórmula havem *ho posat al Consell General celebrat en la casa de la Paheria, lo qual Consell General ha acordat*,⁷²⁰ o d'altres de semblants. Es consulta sovint aquest organisme i davant un problema greu no es dona resposta immediata, sinó que s'espera la resolució que pren el Consell General.

2.8.3.3 Conflictes de jurisdiccions

La multiplicitat de jurisdiccions que hi havia en l'Edat Mitjana comportava també la generació de conflictes, principalment en les zones de frontera entre jurisdiccions. En el Llibre de Provisions n'hem constatat de diferent tipus. Exemplificarem el conflicte entre àmbits jurisdiccionals en tres casos: el de Bort de Talarn i Guillem de Perves; el de Linyola i Camarasa; i el de Santa Linya i les Avellanes.

Llimiana es una zona de confluència on sovintegen les desavinences com quan el batlle de Gavet i vuit homes més van entrar en el terme de la vila a mà armada per perseguir Bartomeu de les Planes d'aquest lloc. Els paers de Llimiana van sol·licitar consell a Lleida, que va contestar dient que defensarien la vila, segons era la seva obligació, però que, per fer les coses legalment, necessitaven que es presentés a Lleida un síndic amb poders i demanaven que, a més, portés diners, perquè calia pagar un prohoms i un notari, que havia d'anar a Llimiana per recollir informació sobre el fet.

De vegades, l'enfrontament entre llocs de diferents senyories estan a punt d'originar grans conflictes. Aquest és el cas a Linyola i Camarasa en què es debat el pagament

⁷¹⁶ Un exemple és la informació que la Paeria lleidatana demana al sotsveguer de Camarasa Pere Grasa el 26 de setembre de 1405. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 73.

⁷¹⁷ S'especifica en les cartes "aquelles nos tramitats prestament per persona certa qui les meta en nostres mans." Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 200. 23 de gener de 1408.

⁷¹⁸ El text diu "Per ço us dehim e manam e secretament vos encarregam que, posposades totes feynes, vista la present, siats ací". Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 379. 5 de febrer de 1410.

⁷¹⁹ S'argumenta d'aquesta manera: "de aquella translat clos e sagellat nos trametats a fi que feta aquella puguem ésser atribuïda, e açò com pus prestament porets, com sia als dits pahers perill en la triga." Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 238. 6 de juny de 1408. Entre els assessors, qui sembla tenir més protagonisme és Joan Alfageri.

⁷²⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 207. 27 de febrer de 1408.

d'un censal que reclamava Salvador Calp de Linyola a la vila de Camarasa.⁷²¹ Els dos llocs pertanyien a jurisdiccions diferents el comtat d'Urgell i el Marquesat, respectivament. El batlle de Linyola va declarar marca o dret de represàlia a Camarasa, i aquesta vila, dret de remarca contra Linyola.⁷²² La intervenció de Lleida va ser immediata i eficaç. En primer lloc, van demanar als paers de Camarasa que acudissin a Lleida per cercar una solució.⁷²³ Al cap de gairebé un any, Calp es queixava que havia fet moltes despeses i encara no havia cobrat res. Llavors, gradualment, els paers lleidatans van obtenir la confiança del de Linyola per exercir de mediadors, reclamenr al batlle de Camarasa que sobreseguí la declaració de remarca, *car de sotil rencilla se pot produir gran foch*, i que enviés a Lleida el procés que havia confeccionat i que es presenti a la ciutat en sis dies per trobar la solució final al conflicte.⁷²⁴

L'execució del pagament de censals és, en ocasions, origen de desavinences que tenen com a rerefons un conflicte de jurisdiccions. El veguer de Balaguer va declarar marca i llicència de penyorar a Joan de Matines de Balaguer al lloc de Montgai, perquè el batlle d'aquesta població no li havia fet pagar un censal, i per tant, considerava que havia negligit en fer justícia. El de Montgai va respondre al veguer dient que si Matines es presentava li faria fer execució, però que havia de revocar la marca per injusta. El veguer balaguerí, però, va fer empresonar el batlle de Montgai i dos homes mes d'aquesta població Arnau Cercós i Pere Ferreny. El conflicte entre les jurisdiccions del Marquesat i la del comtat d'Urgell va fer intervenir els paers de Lleida, que es van afanyar a escriure a la comtessa Isabel, esposa de Jaume II d'Urgell per exposar-li que la marca no s'ajustava a les Constitucions de Catalunya en tant que havia de presentar-se *fadiga* davant de la justícia i la part no havia comparegut al batlle per instar l'execució, a més del fet que la quantitat reclamada era d'escassa quantia per demanar marca. Per tant, es comprometien a fer l'execució, però li demanaven que revoqués tant la presó com les penyores.⁷²⁵

L'enfrontament que va ocupar més temps i gestions als paers lleidatans, segons el Llibre de Provisions, va ser l'ocasionat per terrenys limítrofs entre Santa Linya i les Avellanes, cosa que era de màxima importància en tant que els llinars d'un terme marcaven els terrenys que s'incloïen en el capbreu i per tant les terres que tributarien en una població o en altra. Però, a més, suposava l'enfrontament de llocs de les jurisdiccions del Marquesat ara a la ciutat de Lleida, i de l'abadia de Bellpuig, al comtat d'Urgell.

En la confrontació es van succeir etapes, en què es cercava una solució pactada,⁷²⁶ amb altres en les quals es van produir incidents i enfrontaments armats. El conflicte va durar molt temps i va requerir moltes gestions per part dels paers lleidatans. Les

⁷²¹ Podia tractar-se del cobrament de les pensions del censal de 150 s. j., que aquest Salvador Calp va vendre a Jaume Soler, apotecari de Lleida, el 10 de febrer de 1417. ADU, Inventari antic d'Alòs, A, 131.

⁷²² La marca és una de les actuacions del municipi cap a l'exterior. Suposava la protecció jurídica dels membres de la ciutat per denegació de justícia. SABATÉ CURULL, Flocel (1998), "Ejes vertebradores de la oligarquía urbana en Cataluña." *Oligarquías políticas y elites económicas en las ciudades bajomedievales (siglos XIV-XVI)*, Universidad de Valencia. Departamento de Historia Medieval. València, pàg.62.

⁷²³ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 376. 18 de març de 1410.

⁷²⁴ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 428. 28 de febrer de 1411.

⁷²⁵ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 369. 27 de febrer de 1410.

⁷²⁶ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 123. 14 de setembre de 1406.

protestes contra els abusos de les Avellanes estan ja documentades en cartes del juliol del 1406, quan els paers de Lleida demanen a l'abat de Bellpuig que faci tornar els blats que els homes de les Avellanes s'havien emportat dels alous de pagesos del terme de Santa Linya,⁷²⁷ que pertanyien a Adam, metge de Vilanova de Meià i Arnau de Rúbies de Privà.⁷²⁸ No es van tornar els blats però a més, van demanar que els paers paguessin l'empara trencada⁷²⁹ als homes de les Avellanes. Les reclamacions d'aquesta universitat es feien al sotsveguer de Balaguer, amb la qual cosa el conflicte de jurisdiccions estava plantejat.

Els paers lleidatans, després d'haver-se informat dels fets,⁷³⁰ van intentar un compromís entre Santa Linya i l'abat de Bellpuig, en què hi van intervenir la ciutat de Lleida i el comte d'Urgell, com a senyors respectius.⁷³¹ Des de Santa Linya es van enviar dos homes Bernat d'Alòs i Bartomeu Galiana, però sense poders per actuar.⁷³² De fet, els lleidatans ja havien requerit dues vegades la presència dels síndics i van acabar amenaçant amb pena de dos cents florins per incompareixença i amb el pagament de les despeses i dels danys que pogués ocasionar la tardança.⁷³³

El novembre del mateix any es va produir un altre incident: el bestiar de la comtessa d'Urgell havia entrat en el terme que estava en discussió; en el fet hi havia implicats homes del comtat urgellenc i de les Avellanes. Els lleidatans reclamen als paers de Santa Linya l'enviament d'un síndic a Lleida amb la certificació dels fets ocorreguts.⁷³⁴

Entretant, les negociacions entre el comte d'Urgell i la ciutat va concloure que la manera de solucionar la qüestió era atorgar als homes de Santa Linya potestat per entrar en el comtat d'Urgell sense ser arrestats, en contrapartida la vila havia de deixar entrar els homes del comtat sense cap impediment.⁷³⁵

Els paers lleidatans van voler fixar la solució per via judicial per mitjà d'un procés de pau i treva, per al qual van demanar al procurador del Marquesat, Francesc de Sant Climent, i al seu assessor Bertran de Peus que intervinguessin.⁷³⁶ La solució pactada, però, no va agradar als homes de les Avellanes, que van posar fites en el terme que estava en litigi. Llavors des de Lleida es va fer intervenir de seguida l'assessor Bertran de Peus perquè certifiqués els fets i parlés amb l'abat i amb l'oficial de Balaguer.⁷³⁷

Un altre incident té lloc el maig del 1407. Unes persones desconegudes, sembla que relacionades amb Guillem Esteve de Balaguer, van desafiar uns quants homes de Santa

⁷²⁷ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 115. 31 de juliol de 1406.

⁷²⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 114. 29 de juliol del 1406.

⁷²⁹ L'empara era el sistema pel qual els senyors demanaven als pagesos que paguessin els censos retinguts. Però sovint no sorgia efecte i llavors els senyors reclamaven indemnitzacions pel trencament de l'empara. BENITO MONCLÚS, Pere (2003), *Senyoria de la terra i tinença pagesa al comtat de Barcelona, (segles XI-XIII)*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 499.

⁷³⁰ Llibre de Provisions vegeu Annex III-2, doc. 125. 25 de setembre de 1406.

⁷³¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 127. 19 d'octubre de 1406.

⁷³² Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 128. 23 d'octubre de 1406.

⁷³³ Llibre de Provisions vegeu Annex III-2, doc. 129. 23 d'octubre de 1406.

⁷³⁴ Llibre de Provisions vegeu Annex III-2, doc. 135. 12 de novembre de 1406.

⁷³⁵ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 142. 23 de novembre de 1406.

⁷³⁶ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 123; també full solt núm. 9. 14 de setembre de 1406.

⁷³⁷ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 151. 12 de febrer de 1407.

Linya (Pere de Bonaguia, Bartomeu Galiana, Pere Martí, Bernat d'Alòs i Guiamonet Tarroner). Les instruccions enviades des de Lleida anaven dirigides a evitar els enfrontaments, i a impedir *escàndols* i perills; però la novetat és que per defensar els homes amenaçats, es recomana que la gent porti armes pel terme *e en lo loch hon oyran fer brogit acórreguen a aquell, e que donen tot sufragi que puguén*.⁷³⁸

No va trigar gaire a succeir una altre esdeveniment. Els guardians de Santa Linya van fer pagar una multa de 60 o 70 sous, que era una quantitat elevada, a una dona de les Avellanes perquè havia entrat amb un bou en territori de Santa Linya. El procurador del Marquesat ja va rebaixar la sanció a 10 sous, però, en represàlia, el sotsveguer de Castelló, a instàncies de l'abat de Bellpuig, va atacar els guardians i dues persones més de Santa Linya. Amb celeritat els paers lleidatans es van queixar d'aquests fets a la comtessa d'Urgell, perquè opinaven que procedint amb rigor només s'engendraven nous conflictes.⁷³⁹

Finalment, es va arribar a un compromís entre Santa Linya i l'abat de Bellpuig i els llocs de les Avellanes i Circadit, i es va delimitar el terme que pertanyia a cada lloc. El cobrament dels salaris de les persones que havien participat en aconseguir aquest compromís va implicar un altre problema, aquest cop entre els paers de Santa Linya i la ciutat de Lleida. Els primers eren reticents al pagament, i van adoptar la tàctica dilatòria que posava tan nerviosos els paers de Lleida, i en contrapartida, la ciutat responia amb amenaces. El 12 d'octubre del 1407, Lleida demanava una reunió a la casa de la Paeria de la ciutat per taxar allò que s'havia de pagar a l'assessor i, en cas que Santa Linya no comparegués, amenaçava de taxar-ho unilateralment.⁷⁴⁰ Pocs dies després, els paers decidien pagar conjuntament amb la vila les despeses de l'assessor i ordenen al clavari que aportés 8 florins i que en demanés 5 a Santa Linya.⁷⁴¹

El 1408 les parts havien de ratificar el compromís abans de Sant Joan de juny, però els paers exigien a Santa Linya el pagament dels salaris pendents.⁷⁴² Passat Sant Joan cap síndic d'aquesta vila no havia comparegut a Lleida. La ciutat anava enviant cartes augmentava progressivament la sanció en cas d'incompliment i, en un to cada vegada més amenaçador.

*Certificants vos que si les dites coses fer recusats, la qual cosa no pensam ni presumim vosaltres haver tant gran audàcia o gosar, procehiríem contra vosaltres ultra la exacció de-la dita pena fortament e de certa sciència, axí com a inobedients a nostres manaments, en tal manera que a vosaltres serà càstich e a altres acceptants semblants coses, redundarà en exempli.*⁷⁴³

Es va produir un repunt de la violència de baixa intensitat; els homes de les Avellanes van trencar la corneta del guarda del terme de Santa Linya; i uns homes d'aquest darrer lloc havien pres algunes bèsties de les Avellanes. La por que es revifés els

⁷³⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 160. 4 de maig de 1407.

⁷³⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 186. 21 d'octubre de 1407. Segons el document, els fets havien ocorregut el mes de setembre.

⁷⁴⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 183. 12 d'octubre de 1407.

⁷⁴¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 188. 27 d'octubre de 1407.

⁷⁴² Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 241. 15 de juny de 1408.

⁷⁴³ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 244. 25 de juny de 1408.

conflicte, va fer presentar al lloc el procurador general del Marquesat al cap de dos dies i va recomanar que no es contestés cap agressió.⁷⁴⁴ També es va escriure a l'abat de Bellpuig perquè evités qualsevol agressió de fet o de paraula.⁷⁴⁵

Davant de la situació, la ciutat va endarrerir la ratificació del compromís fins a Nadal,⁷⁴⁶ data en què el notari Pere de Bellsolà va presentar-se a Santa Linya amb la documentació perquè el compromís fos ratificat.⁷⁴⁷ Al clavari del Marquesat, Guillem Cardona, se li encomana que pagui la meitat de les despeses del compromís. Tot i això els paers de Santa Linya no es van presentar i van rebre la consegüent reprimenda de Lleida, que va apujar a mil florins la sanció per no haver signat. A la vegada es torna a ajornar la data de la signatura fins al mes de gener de l'any següent.⁷⁴⁸

El mes de febrer, els paers lleidatans demanaven al clavari que es presentés a Lleida per tractar d'assumptes relacionats amb Santa Linya.⁷⁴⁹ La violència no s'havia aturat; el març del 1409, un home de Santa Linya acompanyat de gent armada va amenaçar un servent que llaurava en *el domenge de Vilamajor*, terreny del monestir. Llavors els paers van recomanar que rebés el càstig convenient per tal d'evitar nous aldarulls.⁷⁵⁰ Un altre incident es produeix quan un home de Santa Linya demanava, amb amenaces, el pagament de comuns i quèsties al lloc de les Avellanes, a la quadra de *Sant Adrià*. Aquest lloc devia ser un indret en disputa, i els paers de Lleida demanen que es respecti l'acord.⁷⁵¹

Els altercats continuen; uns quants homes de Santa Linya entren al terme de les Avellanes a mà armada i amenacen uns homes que feien guix; van escampar el producte però també van fer malbé les eines i el forn. Els paers lleidatans asseguren al sotsprior del monestir de Bellpuig que quan haurien certificat la veritat actuarien i li demostrarien que a la ciutat no li eren de bon grat els incidents, i que tindrien la sanció corresponent.⁷⁵² La violència, però, no es va aturar; uns homes de Santa Linya i de les Avellanes *vinguessen quax a camp de bataylla*, i els paers de Lleida demanen a l'abat de Bellpuig que detinguin els seus homes igual que la ciutat intentarà fer-ho amb els seus propis.⁷⁵³ Els fets resten més especificats en la carta enviada a la comtessa d'Urgell:

[...] divendres prop pasat los dits hòmens de Santa Línea, mà armada e hora capçada, són venguts e entrats dins los límits dels térmens del dit loch de les Avelanes, e allí han enderrochat un forn de ges e coltellegades totes les exarcies que allí eren per obs de maçar e trestegar lo dit ges. E encara no contents d-açò

⁷⁴⁴ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 245. 2 de juliol de 1408.

⁷⁴⁵ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 247. 3 de juliol 1408

⁷⁴⁶ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 262. 16 de novembre de 1409.

⁷⁴⁷ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 265. 15 de novembre de 1408.

⁷⁴⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 271. 3 de gener de 1409.

⁷⁴⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 273. 14 de febrer de 1409.

⁷⁵⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 275. 14 de març de 1409.

⁷⁵¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 276. 29 de març de 1409.

⁷⁵² Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 275. 13 d'abril de 1409.

⁷⁵³ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 277. 15 d'abril de 1409.

*dissabte prop passat són venguts mà armada fins prop del loch de·les Avellanes
scometent los hòmens d-aquell e allí han tallat arbres e vinyes.*⁷⁵⁴

La comtessa demanava castigar els homes de Santa Linya, fent-los complir el compromís. El consell de la ciutat, estava decidit a prendre mesures per fer acatar el compromís i continuar la bona avenença que havia existit entre la ciutat i el comtat.

Enmig del repunt de la violència, Bertran de Peus demanava a la ciutat que li pagués allò que li devia del seu salari en la qüestió de Santa Linya, i des de Lleida s'envia una carta al procurador del Marquesat perquè pressioni aquesta vila,⁷⁵⁵ però el pagament d'una sentència que Santa Linya creia injusta representava un altre greuge. És per això que Lleida la van retardar tant com van poder.

La comtessa d'Urgell i la ciutat van creure que el compromís exigia que Santa Linya reconegués les tales i els danys que havia causat. Però a aquesta vila no va agradar la solució i anaven posposant l'enviament de síndic.⁷⁵⁶ Els lleidatans es planyien del fet amb arguments que apel·laven als sentiments:

*[...] no poch som meravellars de vosaltres que per rahó de·la injúria, ofensa e
tales a vosaltres irrogades, ací no sots venguts, per rahó de·les quals nosaltres e
la ciutat, no sens rahó, ne havem hagut punyiment, agror e sentiment. E com
nosaltres entenem prosseguir e defendre vosaltres, segons deven
rahonablament, segons bé havem acostumat nostres vehins e vassalls
defendre*⁷⁵⁷

El Consell General de la ciutat es va reunir i va decidir enviar un prohom i un notari per certificar la violència, les ofenses i les tales que havien fet els homes de Santa Linya a l'abat de Bellpuig i als homes de les Avellanes i Circadit. La ciutat també encomanava al procurador Ramon Berenguer Despens de restar en la zona per mantenir la pau, i li ordenava que tot i la delicada situació no deixés de demanar els diners referents als salaris del procés.⁷⁵⁸

La situació va estar a punt d'estendre's a tot el Marquesat, perquè el sotsveguer d'Alòs va demanar a la població que no sortís de la vila. Es va crear una situació d'alerta per si calgués intervenir a favor de Santa Linya, mentre que els lleidatans intentaven relaxar els ànims. El sotsveguer de la Terra d'Amunt va reclamar als homes que podien lluitar, que es presentessin cada sis dies per tal d'estar disponibles en cas necessari.⁷⁵⁹ El mateix es va anunciar a la Terra d'Avall on el homes de Cubells s'havien queixat pel dany que suposava estar tancats en la vila.⁷⁶⁰

Els incidents continuen els mes de juny; uns homes del monestir de Bellpuig van empresonar-ne dos de Santa Linya i els van portar a Balaguer. La ciutat torna a requerir

⁷⁵⁴ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 279. 17 d'abril de 1409.

⁷⁵⁵ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 278. 16 d'abril de 1409.

⁷⁵⁶ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 282. 1409

⁷⁵⁷ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 282.

⁷⁵⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 287. 14 de maig de 1409.

⁷⁵⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 289. 1 juny 1409.

⁷⁶⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 292. 8 de juny de 1409.

al batlle i els jurats de la vila la concreció del lloc i de les persones implicades en el fet.⁷⁶¹

El 15 de juny, sembla que s'havia encalmat la situació; els lleidatans encomanen al sotsveguer, al batlle i als prohoms de Santa Linya que no actuïn ni directament ni indirectament contra l'abat de Bellpuig i, si aquest darrer els agreuja, que consultin la ciutat, sense actuar excepte en cas de defensa i sempre posant els fets per escrit.⁷⁶²

Les discòrdies novament s'avivaven al setembre i fins i tot van adquirir majors proporcions perquè Santa Linya va demanar a les viles del Marquesat que es presentessin amb homes armats en el seu ajut; cosa que Lleida va avortar altra vegada, prohibint expressament presentar-se a aquella vila, i qualsevol actuació contra el comtat d'Urgell i el vescomtat d'Àger, perquè es podrien ocasionar encara més danys. La ciutat temia que no s'acatés la seva l'ordre i per això va preveure una forta sanció en cas d'incompliment amb les amenaces conseqüents: *Significants vos que si lo contrari fahits de tanta presumpció, sobèrbia e audàcia, seríets condignament punits.*⁷⁶³

Els incidents van arribar fins a la Cort i la reprimenda reial va afectar la ciutat i va servir també per intensificar les crides a la calma enviades amb contundència a Santa Linya. S'acusa els seus habitants dels fets i se'ls amenaça d'informar al rei de tot allò que ha passat. La ciutat els demana que no facin cap més pas, perquè la ciutat els castigarà.⁷⁶⁴ Els informes i les cartes es van redactar ràpidament. Les despeses que van comportar, així com les dels correu, van ser abonades pel clavari de la Terra, amb la garantia que després li serien retornats els diners pel racional de la ciutat de Lleida.⁷⁶⁵

Es van produir trifulgues en altres viles, com a Camarasa, on els homes de Lluís de Meià van prendre Bartomeu Marçol i també se'n va emportar verema; aquests fets van tenir la rèplica dels homes d'aquesta vila contra els de la Sentiu. Davant del nou incident, la ciutat recomana que no es cremi el terme, sinó que s'agafin homes de la Sentiu, però, si acudia gent del comtat, que formés un grup amb gent de la Terra.⁷⁶⁶ La violència, doncs, s'havia estès a altres indrets, sobretot als llimdars entre el Marquesat i el comtat d'Urgell. També es van produir atacs a homes de les Avellanes al lloc de Privà, on havien resultat ferits alguns homes i havia mort Bartomeu Marçol de Meià.⁷⁶⁷

L'ambient es va anar enrarint i els paers lleidatans van canviar la seva tàctica: van manar als sotsvegues que si els homes del comtat d'Urgell i vescomtat d'Àger feien alguna ofensa a qualsevol universitat de la Terra del Marquesat, que els homes d'aquestes institucions surtin en el seu ajut, però vigilant de no fer cap mal a persones ni cremar el terme per no ser declarats culpables.⁷⁶⁸

⁷⁶¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 290. 2 de juny de 1409

⁷⁶² Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 294. 15 de juny de 1409.

⁷⁶³ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 321. 1 d'octubre de 1409.

⁷⁶⁴ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 322. 1 d'octubre de 1409.

⁷⁶⁵ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 324. 1 d'octubre de 1409.

⁷⁶⁶ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 326. 15 d'octubre de 1409.

⁷⁶⁷ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 328. 22 d'octubre de 1409.

⁷⁶⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 328. 22 d'octubre de 1409.

Ambdós bàndols devien estar preparats quan, novament, tant la comtessa com la ciutat van fer esforços per posar-hi pau. Van nomenar dues persones, una de cada part. En Taravau, per part de la comtessa, i el procurador general per part del Marquesat, per pacificar les Avellanes, Vilanova de Bellpuig, Santa Linya i Privà. Cada facció havia d'abandonar les poblacions ocupades i a més calia aturar la violència directa o indirecta.⁷⁶⁹

En l'estratègia es va considerar la renovació de càrrecs municipals, perquè el procurador Ramon Berenguer Despens va nomenar Pere de Bonaguia batlle de Santa Linya.⁷⁷⁰

El febrer de l'any següent 1410, la situació estava sota control, encara que no s'havia signat l'acord.⁷⁷¹ Novament va començar la tàctica coneguda. Des de Santa Linya es va enviar un home, Bernat Barrull, sense procura...⁷⁷² El termini de la signatura acabava el dia de Pasqua de Resurrecció i es va ajornar fins a Tots Sants.⁷⁷³ Després es va retardar fins la data que els semblés més convenient.⁷⁷⁴ Encara Santa Linya demanaven àrbitres elegits per la vila i no el que havia triat la ciutat.⁷⁷⁵ El 14 d'abril del 1410, el document de treva estava a punt d'acabar-se, i els paers de Lleida demanen al batlle de Santa Linya la signatura de tots els habitants del municipi *encontinent arrestats tots aquells que ferman no volran, ab sacrament e homenatge, que no isquen fora les claurures del loch fins que haïen ferman*.⁷⁷⁶ El dia 7 de maig les treves estaven redactades i es va tornar a demanar que la signatura hagi acabat per Sant Miquel. En aquesta ocasió es va implicar al rector de Santa Linya, Berenguer de Monravà.⁷⁷⁷ Es va exercir pressió i amenaces *vullam per capcions de persones o per tenir los ab sacrament e honmenatge de no exir dels dits lochs fins haïen fetes les dites fermes e altres seguretats, com pus forts porets*. La data de la signatura del document es va traslladar a Tots Sants, i, quan estava a punt d'expirar el termini, els paers lleidatans tornen a demanar que es redacti un altre compromís entre les dues parts.

Aquesta sentència arbitral es faria amb la representació del procurador Guillem Brescó en nom de la ciutat, la presència d'un jurista i d'un síndic de Santa Linya i Privà. Per altra part, actuarien un prohoms de ciència i un altre elegit per l'abat de Bellpuig; també es demana el manteniment de les treves.⁷⁷⁸ Aquest nou compromís no devia agradar a l'abat de Bellpuig, el qual per mitjà de Pere Taravau, va enviar a dir a Lleida que no el signaria si no era obligat pel comte. Altra vegada, es van provocar aldarulls crema de palters i cases de palla, i es demana al batlle de Santa Linya que signi treves i que posi per escrit els danys produïts.⁷⁷⁹

⁷⁶⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 334. 31 d'octubre de 1409. Es parla de proveir els homes de Lluís de Meià.

⁷⁷⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 343. 5 de desembre de 1409.

⁷⁷¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 361. 13 de febrer de 1410.

⁷⁷² Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 366. 21 de febrer de 1410.

⁷⁷³ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 375. 17 de març de 1410.

⁷⁷⁴ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 377. 20 de març de 1410.

⁷⁷⁵ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 378. 4 d'abril de 1410.

⁷⁷⁶ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 382. 14 d'abril de 1410.

⁷⁷⁷ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 383. 7 de maig de 1410.

⁷⁷⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 411. 22 d'octubre de 1410.

⁷⁷⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 412. 30 d'octubre de 1410.

Les reclamacions de salaris continuen per part d'oficials que han intervingut en l'assumpte: Bertran de Peus,⁷⁸⁰ Jaume Navarra,⁷⁸¹ Francesc Martí i Salvador Pere,⁷⁸² Joan Sobirats, Llorenç Pere,⁷⁸³ i Francesc Baset.⁷⁸⁴ El 1411, el notari de Camarasa, Pere de Bellsolà, encara no havia cobrat part del sou que li corresponia per la seva intervenció en la pacificació del conflicte. A l'advocat Bertran Brescó se li va acudir reclamar la seva paga a través de l'oficial de Balaguer, cosa que va disgustar als paers de Lleida, per una qüestió de jurisdiccions.⁷⁸⁵ Per desencallar-ho es va programar una reunió en la ciutat entre els representants de la vila i el notari per decidir sobre el pagament i la signatura de les treves que vencien el dia de Pasqua.⁷⁸⁶ Llavors devien acordar abonar el salari als oficials que havien treballat en el compromís. de Santa Linya, però, en pagaria una meitat i la ciutat l'altra, a través del clavari de la Terra del Marquesat, a qui retornaria els diners el racional de la ciutat.⁷⁸⁷ L'octubre del 1411 el notari encara no havia cobrat segons carta al clavari, al qual s'indica de quina partida ha de treure els diners.⁷⁸⁸

El conflicte entre les Avellanes i Santa Linya sobre els llandars dels termes s'inicia el 1406 i continua amb incidents esporàdics però constants iniciats per totes dues parts, uns incidents que, el juny de 1409, a punt estan d'esdevenir una lluita armada entre el Marquesat i el monestir de Bellpuig. El conflicte era per delimitar els termes en l'indret de Circadit, Vilamajor i la quadra de sant Adrià, que hem de situar en el nord oest del terme de Santa Linya. El conflicte va esdevenir també de jurisdiccions, en pertànyer les viles a senyors diferents: Santa Linya i Privà al Marquesat, ara en mans de la ciutat de Lleida, mentre que les Avellanes i Circadit estaven sota l'abat de les Avellanes i el comtat d'Urgell. És per això que els senyors hi van intervenir, generalment per pacificar la situació i arribar a solucions pactades, sempre més fàcils d'aconseguir quan es feien entre la comtessa d'Urgell i la ciutat de Lleida, que no pas quan intervenien les dues universitats afectades.

La solidaritat entre les viles el territori del Marquesat va estar a punt de generar un conflicte important quan, després de la contenció reclamada per la ciutat de Lleida, es va passar, el juny del 1409, a l'alerta general de la Terra, que estava disposada a actuar en cas que des del comtat d'Urgell o des del vescomtat d'Àger es provoqués algun

⁷⁸⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 380. 9 d'abril de 1410.

⁷⁸¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 382. 14 d'abril de 1410. Es demana que es dedueixin del salari de Ramon Berenguer Despens.

⁷⁸² Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 410. A Francesc Martí i Salvador Pere en nom dels paers de Santa Linya demanen als lleidatans que se'ls allargui el termini. 27 de setembre de 1410.

⁷⁸³ Aquest demanen el pagament del seu salari a la ciutat de Lleida pels treballs que havien fet en el compromís signat, que durava fins al Nadal de 1410. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 414. 11 desembre de 1410.

⁷⁸⁴ En aquesta ocasió es diu que els salaris els havia de pagar l'abat de Bellpuig, perquè eren els seus homes els que havien trencat la pau i treva, encara que Lleida els havia fet carta perquè paguessin els de Santa Linya. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 417. 11 desembre de 1410.

⁷⁸⁵ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 431. 7 d'abril de 1411

⁷⁸⁶ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 431. 7 d'abril de 1411.

⁷⁸⁷ Els salari van ser pagats la meitat per la ciutat de Lleida i l'altra pels paers de Santa Linya. El sou complet fou de 20 florins per al procurador, altres 20 per a l'assessor, 80 per a l'advocat. Es van assignar 38 florins 7 sous i 3 diners al notari. Llibre de Provisions, Full solt 1. 27 d'abril de 1411. Aquesta carta també està inserta en el Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 471.

⁷⁸⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 446. 3 d'octubre de 1411.

enfrentament. En els sis anys que hem resseguit el conflicte, es va ocasionar un mort, alguns ferits, uns quants empresonaments i molta tensió.

Les relacions de Lleida i la universitat de Santa Linya, es fan sempre des d'una posició de poder de la ciutat, que demana informació, reclama informes, la presència de síndics, exigeix la signatura de treves... Des de Santa Linya els paers, que saben que qualsevol de les solucions és econòmicament damnosa, recelen de l'actuació de la ciutat, alhora que, quan es produeix qualsevol altercat, li demanen ajut. Amb tot la vila retarda tant com pot la resposta a les exigències de la senyora del Marquesat. El redactat de les cartes revela el to d'exigència de Lleida i les amenaces de sancions cada vegada més grans en cas d'incompliment dels mandats.

Els llandars dels termes no marquen només la jurisdicció, sinó també els ingressos de les viles, en tant que les terres que pertanyen a la universitat estan sotmesos també al seu sistema fiscal. En el primer compromís, que proposa la reciprocitat en les pastures, la solució responia als interessos dels senyors, que volen aconseguir el màxim profit econòmic. No podia, però, satisfer les universitats que defensaven un territori propi sobre el qual poder cobrar tributs; és per això que en els pactes posteriors es va traçar la línia que marcava les afrontacions dels termes.

L'enemistat que el conflicte va generar es tradueix en els incidents entre les parts, que podríem definir de violència de baixa intensitat, de crema de palters i de cases de palla, de tals d'arbres, i algunes amenaces amb gent armada, però, sense arribar a grans enfrontaments. El clima enrarit provocava que qualsevol incident, per insignificant que fos, com ara trencar la corneta d'un agutzil, revifava el conflicte.

No coneixem on es van posar les fites, encara que segurament no difereixen dels llandars entre Santa Linya i les Avellanes, desdibuixats avui dia en pertànyer al mateix municipi. El conflicte segurament no s'hagués produït vint anys més tard dels enfrontaments, quan les universitats en litigi estaven sota la jurisdicció del mateix senyor, l'abat de Santa Maria de Bellpuig.

De vegades, es presenten situacions de conflictes de jurisdiccions entre viles i nobles, com la qüestió entre Pere de Montsonís i el lloc de Llorenç. Els paers volien fer contribuir aquest noble als comuns i com que s'hi negava van agafar-li verema d'una vinya. El de Montsonís, que era ciutadà de Lleida, va escriure una carta als paers d'aquesta ciutat en què adduïa que els seus predecessors tenien el domini directe de la vinya i de la terra campa amb oliveres al terme de Llorenç. Els paers lleidatans després de haver revisat la documentació, manen als de Llorenç que li restitueixin la verema i li reconeguin el dret a no contribuir.⁷⁸⁹ L'enfrontament és un dels episodis que demostra la necessitat que tenen les viles de diners per pagar censals; la lluita que duen a terme anava dirigida a aconseguir que tots els habitants contribueixin, i es pressiona també a nobles i propietaris alodials.

Les diferències entre Guillem de Vilanova i Joan Nicolau de Vilanova de Meià van estar a punt de derivar en danys quan va intervenir el sotsveguer que va empresonar Joan Nicolau a l'espera de la decisió del procurador.⁷⁹⁰ Aquest Nicolau era clergue, i, per

⁷⁸⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 413. 6 de novembre de 1410.

⁷⁹⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 306. 24 de juliol de 1409.

tant estava sotmès a jurisdicció eclesiàstica. Davant del conflicte entre jurisdiccions civil i eclesiàstica, els paers de Lleida escriuen a l'oficial del Priorat de Meià i li demanen que tinguin paciència, que el trauran de la presó quan el procurador de la Terra pugui entendre en el cas.

En altres ocasions, no s'arriba a presentar el conflicte perquè les jurisdiccions estan clares. És el cas d'un home de Montgai, Berenguer Guarner, que es va tancar a la presó de Balaguer, ciutat on segurament havia comès algun delictes. L'indret era al comtat d'Urgell, els paers ilerdens -adduint que la presó de l'esmentat Guarner produïa grans danys a casa seva- demanen que se li imposi alguna sanció –*algunes quantitats per rahó de terçes*-. Les jurisdiccions són clares, i els paers lleidatans no exigeixen sinó que només intercedeixen pel veí de la Terra del Marquesat.⁷⁹¹

2.8.3.4 Les bandositats

La defensa de l'ordre públic esdevé un dels objectius de l'administració de la ciutat a la Terra del Marquesat; la intervenció de l'aparell judicial està al servei d'aquesta finalitat, i es solen pactar treves o compromisos amistosos per tal d'evitar la violència o les bandositats. Lleida ha d'actuar en ocasions quan ja s'ha produït violència, però altres vegades només s'han originat friccions verbals; llavors en la documentació es parla de *tip*, paraula que hem de suposar que deriva de *tibar*, és a dir, seria sinònim de tibantor, de tensió entre els bàndols.

A Llimiana, les bandositats entre Bort de Tarn i Guillem de Perves que era donzell de la població van produir enfrontaments entre ells, a conseqüència dels quals Bort de Tarn, el març del 1405, va cometre un assassinat a Llimiana, va ser empresonat, se li va instruir un procés i va ser condemnat a presó. Quan va haver complert la pena, Bort de Tarn no volia sortir de la presó per por de represàlies. Llavors els paers de la ciutat de Lleida demanen al procurador del Marquesat Berenguer de Montagut, que el protegeixi per tal que no rebi cap vexació; fins i tot li recomanen que procuri afavorir-lo, *car de semblants hòmens en son cars e loch, la ciutat ne porie reebre serveys*.⁷⁹² Aquesta parcialitat de la ciutat que es preocupa més pel propi benefici que per la justícia mateixa va provocar un efecte negatiu.

Al cap de poc temps de sortir de la presó es van tornar a evidenciar diferències entre Bort de Tarn i Guillem de Perves⁷⁹³ i el seu bàndol, del qual formaven part els donzells Gispert de Pons i Roger d'Eroles. En previsió dels possibles aldarulls, el procurador de la Terra va ordenar al sotsveguer i batlle de Llimiana que ningú no pogués portar armes ni de dia ni de nit, i per demostrar la contundència amb la qual fa la demanda, s'estableix que qui no ho compleixi serà foragitat de la població. Per posar fi a la confrontació, es força els litigants a pactar una treva abans de Tots Sants.⁷⁹⁴ La

⁷⁹¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 319. 27 de setembre de 1409.

⁷⁹² Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 39. 20 de març de 1405.

⁷⁹³ El donzell Guillem de Perves apareix, com a batlle de Llimiana el 1386. ACA, Cancelleria, Registre 1110, f. 46r. També devia fer alguns serveis extraordinaris al rei en la zona pels quals va rebre 300 florins. ACA, Cancelleria, Registre 1376, f. 37 r i v.

⁷⁹⁴ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 45. 8 d'abril de 1405.

ciutat de Lleida també va escriure a Guillem de Perves, recordant-li que, per la seva condició nobiliària, havia d'evitar els enfrontaments i, en canvi, els estava provocant; els lleidatans demanaven al de Perves que signés una treva amb Bort de Tarn, Gispert i Roger. Donat que la qüestió s'allargava Lleida va posar en marxa el sistema de pressió mitjançant amenaces i s'escrivia al de Perves *certificam vos que la ciutat hi metrà la mà talment que vos e los altres qui atemptaran a seguir en lo dit loch coses no degudes, no reportarà paciència*.⁷⁹⁵ En el mateix sentit es van enviar cartes als donzells Gispert de Pons i Roger d'Eroles.⁷⁹⁶

El maig del 1405, havien intervingut en el conflicte el batlle i el castlà de Llimiana,⁷⁹⁷ però la qüestió del Bort de Tarn no havia quedat resolta, perquè el novembre del 1406, gairebé un any i mig després, els paers lleidatans escriuen a Guillem de Perves recriminant-li que no s'hagi presentat al procurador, com havia fet el de Tarn, i ara li demanen que comparegui davant d'ells, amenaçant-lo amb la tornada de Bort de Tarn a la Terra.⁷⁹⁸ El de Perves va respondre que es presentaria al procurador en el termini d'un mes, però els paers li exigeixen que aquest cop comparegui davant seu personalment i no per carta.⁷⁹⁹ La demanda es va repetir al cap de tres dies,⁸⁰⁰ i altra vegada al cap de dos mesos en to més amenaçant; la ciutat deia *car som certs que altre maior hom que vos se guardaria de traure's scarn de la ciutat, molt més vos qui sots vasall d'aquella*⁸⁰¹ i li atorgava un termini de 8 dies, per atendre la demanda, passat el qual ja no se li escriuria més i es donaria permís a Bort de Tarn per tornar, encara que recelaven de la reaparició d'aquest personatge, segons van informar als paers Llimiana.⁸⁰² La reacció va ser la contrària a l'esperada, i en Bort veient que no es resolía la qüestió, va amenaçar de marxar del Marquesat. Llavors els paers van escriure-li dient que no tragués cap dels seus béns perquè pensaven solucionar-ho en breu, atès que ja havien parlat amb Guillem de Perves.⁸⁰³

Finalment la mediació de la vila de Llimiana i el noble Arnau Guillem va ser efectiva, i es va concertar la signatura de treves a Llimiana. El de Tarn no volia presentar- s'hi sense una protecció adequada, que els paers van encomanar a l'assessor Bernat de Peus, en nom de la ciutat. El guiatge havia de durar des de l'entrada a la vila fins a la signatura de les treves.⁸⁰⁴ Sembla que amb això es va acabar aquest conflicte que havia durat dos anys.

Les tensions es van produir també entre jurisdiccions municipals de llocs veïns dins el Marquesat, com Ariet i Clua. Alguns habitants de Clua el setembre del 1404, s'havien emportat roba i altres coses d'Ariet. En aquest cas l'autoritat competent va set el

⁷⁹⁵ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 47. 9 d'abril de 1405.

⁷⁹⁶ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 48. 9 d'abril de 1405.

⁷⁹⁷ El batlle i el castlà van rebre la paga pel seu treball. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 54. 16 de maig de 1405.

⁷⁹⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 131. 29 d'octubre de 1406.

⁷⁹⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 136. 12 de novembre de 1406.

⁸⁰⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 141. 15 de novembre de 1406.

⁸⁰¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 147. 8 de gener de 1407.

⁸⁰² Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 139. 12 de desembre de 1406.

⁸⁰³ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 148. 8 de gener de 1407.

⁸⁰⁴ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 155. 4 de març de 1407.

sotsveguer que va posar a la presó els implicats i els va retenir sense deixar-los sortir de la població fins que van retornat allò que havien sostret, a més d'imposar-los la sanció corresponent.⁸⁰⁵

Del mateix tipus podríem qualificar els incidents produïts entre bàndols de Montgai i Cubells; per una banda Bernat Casset, representant de Bernat Alegret, Francesc Farreny, Pere Cercós, Antoni Domènech, Nadal Guillem Arnau i el seu fill Nadal Guillem Arnau tots de Montgai tenia diferències amb Berenguer Bellver -anomenat també Berengueró-, donzell de Cubells i el seus *fautors e sequaces*. No coneixem la causa de l'enfrontament, però sabem que el procurador del Marquesat va iniciar un procés de pau i treva perquè no es produïssin *agres e enormes e sdevinents de tota la confederació*.⁸⁰⁶

També es van ocasionar lluites entre bàndols d'un mateix lloc; és el cas dels formats a Fontllonga encapçalats per Guillem d'Algerri i Jaume Peran, que havien derivat en la lluita entre Pere Bac i Guillem d'Algerri. Els paers de Lleida van intentar que el procurador Francesc de Sant Climent pacifiqués la situació, però no era a la ciutat, i van demanar la intervenció d'Arnau Roger de Pallars.⁸⁰⁷ La ciutat amonesta als homes de Fontllonga per aquests fets i per la desobediència al batlle.⁸⁰⁸

De vegades l'origen és la violència domèstica i de gènere: Perico Obac de Santa Linya, que havia assegurat que no faria mal a la seva esposa, finalment va acabar assassinant-la. La condemna imposada el va foragitar de la població. Al cap d'un temps demanava tornar a viure a Santa Linya; els paers de Lleida, però, no n'eren partidaris, perquè es podia reportar més perjudicis que beneficis. Van argumentar la seva posició amb una llista de mals que podria ocasionar la vinguda de l'anomenat Obac: produir bandositats per part dels parents i partidaris de la dona; el despoblament del lloc per la fugida dels amics de la dona, la marxa a una altra senyoria i repressió en aquesta... davant tots aquests mals auguris, la millor opció era que no es permetés el retorn de Perico Obac.⁸⁰⁹ És interessant de ressaltar com es tem la força del clan familiar per venjar l'assassinat i per tant com el clan pot fer justícia sense atendre als oficials de torn. També hi havia la por del despoblament que comportava augmentar la pressió fiscal, ja molt elevada per la càrrega censals que s'arrossegava.

2.8.4 L'interregne en el Marquesat

El primer de juny del 1410 els paers de Lleida escrivien al procurador de la Terra del Marquesat i a tots els oficials en el territori, en to pesarós per comunicar-los que el rei Martí I havia mort.

⁸⁰⁵ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 2. 8 de setembre 1404.

⁸⁰⁶ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 95. 10 de març de 1406. La idea de confederació indica que el Marquesat es percebia com una unió d'universitat amb iguals drets, per assolir uns fins i propòsits comuns.

⁸⁰⁷ Llibre de Provisions. vegeu Annex III-2, full solt 5. 8 de febrer de 1406.

⁸⁰⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 474. 7 de febrer de 1406.

⁸⁰⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 40. 1405.

[...] Com nosaltres huy dia, data de-la present, haïam hauda a nova, fort sinistra e dolorosa, que lo senyor rey és passat d-aquesta vida, de-la qual cosa nostres coratges són contorbats e fort consirosos. [...]

El decés es va produir sobtadament el 31 de maig; l'endemà, la ciutat ja escrivia als seus funcionaris en el Marquesat per alertar-los de les circumstàncies i demanar-los que actuessin discretament, en primer lloc per evitar que es produïssin perills i incidents. Però també perquè tots els llocs, viles, castells i muralles de la sotsvegueria estiguessin ben fortificats i preparats *que si lo cars s'esdevenia, ço que Déus no vulla, pogats ésser resistit a enemichs e companyies stranyes e altres inconvenients*.⁸¹⁰

Es fa evident la por per la situació d'incertesa arran de la mort del rei sense successió i el temor de l'entrada de les temudes companyies franceses; encara es tenia viu el record de la mort de Joan I i la guerra que la va seguir tant perjudicial al Marquesat. Se sabia, a més, que la successió no seria fàcil.

A partir d'aquest moment, l'interès dels paers ilerdencs es centra a reforçar les estructures militars, per les quals no hi havia hagut cap preocupació en els anys previs segons tenim registrat en el Llibre de Provisions. Això indica l'estat d'alerta general per la situació d'interregne, en el qual va jugar des d'un principi un paper important Jaume, comte d'Urgell. En cas de lluita, tant la ciutat de Lleida com la Terra del Marquesat estaven en una situació de perill, com a veïnes del comtat d'Urgell.

Una de les primeres obres preparades va ser el castell de Camarasa. En carta de 10 de juny del 1410, els paers de Lleida demanaven al clavari del Marquesat que pagués els mestres d'obres que havien d'arranjar el castell perquè, segons les Constitucions de Catalunya, corresponia al senyor pagar els mestres d'obra i als vassalls la mà d'obra.⁸¹¹

La intenció de procedir a aquesta obra va ser comunicada també al procurador del Marquesat i als paers de la vila de Camarasa, als quals es va sobreseure la pagar dels 400 sous que devien a la ciutat, suposem que per invertir-los en la mà d'obra necessària per a la reparació del castell. Els lleidatans també van escriure al batlle de Camarasa perquè els castlans també fessin les aportacions convenients *com sie càrrech dels castlans qui en la dita obra han a contribuir*.⁸¹² Aquests, però, devien mostrar-se reticents, per la qual cosa la ciutat va demana al batlle que els forçés *amb remeys convinents* a les reparacions de l'obra, que s'hvia de fer amb rapidesa.⁸¹³

L'ordre de reforçar les estructures militars devia ser general al Marquesat, perquè l'estat d'abandó en què es trobaven requeria millores arreu. La forma de dur a terme la restauració va originar diverses discussions, que van retardar les obres.

*[...] E sobre aquelles entre alguns singulars ha disceptació, encara més ha disceptació entre alguns que volen constituir e de nou edificar murs novells, e sobre la manera del murar, e per quals lochs los dits murs deuen pasar.*⁸¹⁴ [...]

⁸¹⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 386. 1 de juny de 1410.

⁸¹¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 388. 10 de juny de 1410.

⁸¹² Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 388. 10 de juny de 1410.

⁸¹³ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 388. 10 de juny de 1410.

⁸¹⁴ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 392. 25 de juny de 1410.

Refer les muralles planteja problemes tècnics, la solució dels quals comporta alguns perjudicis, ja sigui per afectació de l'obra o pel preu que acabarà repercutint en tots els veïns. Davant dels problemes i a fi d'obrar amb promptitud, els paers lleidatans van fer actuar al procurador perquè prengués decisions i donés les ordres, que havien de ser ratificades per alguns prohoms dels pobles, però que tenien el mateix poder que si les hagués donat la ciutat.⁸¹⁵

Davant la situació d'interregne la ciutat de Lleida preveia que s'haurien de prendre decisions de tipus estratègic i militar, i per això va crear una estructura militar en el Marquesat, encapçalada pel procurador Ramon Berenguer Despens que nomenava i tenia a les seves ordres els *capitans* situats a les poblacions i als castells de la Terra del Marquesat. Fins i tot la ciutat va prendre algunes decisions que van beneficiar l'economia dels castlans, segurament per afavorir que tinguessin diner a mà, per contribuir a les obres de fortificació.⁸¹⁶

Davant de la situació de perill, Lleida va determinar de prendre *les postats dels feus dels catlans* de la Terra, és a dir, ratificar la potestat i senyoria que tenia sobre els castlans als quals havia lliurat castells en feu, sens dubte per garantir la seva lleialtat en cas de conflicte. El nomenament del procurador Ramon Berenguer Despens, va ser originat també per la necessitat d'assegurar que totes les estructures militars estiguessin ocupades per persones lleials a la ciutat:

*[...] discorrent la dita Terra, les dites postats en nom e per part nostra a vostra mà prenats, e aquelles preses e ocupades tingats, fahent vostre legítim procés, tant e tant longament fins que per nosaltres hi sie provehit o de nosaltres haiats manament en contrari. Com nos sobre aquest fet dependències e emergències que aquell vos comanam tot nostre loch e veu.*⁸¹⁷ [...]

A Cubells els paers van revisar la fortalesa, que es componia del castell, una muralla interior i una altra d'exterior; el castell tenia a més algun passadís secret.⁸¹⁸ Hi havia a la vila diversos parers sobre com s'havia de procedir, i per això el procurador de la Terra demana als paers de Lleida que enviïn una persona a Cubells per tal de decidir sobre la qüestió. Els lleidatans responen que hi trametran Guillem Mallol, per revisar i decidir sobre les obres no només de Cubells sinó també a altres llocs, sempre que rebi un salari convenientment. Mallol tenia coneixements també de la manera de proveir les forteses, i d'organitzar la gent del Marquesat per a la defensa. En cas que les viles no poguessin fer front al pagament de l'expert, els paers lleidatans estableixen que sigui el procurador qui assumeixi la seva funció.⁸¹⁹

El 8 de juliol del 1410 en les cartes enviades per la ciutat, per primera vegada es cita Berenguer de Bellver com capità i batlle de Cubells. Aquest càrrec té una connotació de tipus militar que fins llavors no s'havia enregistrat en la documentació i es crea, com hem dit, per fer front a la situació d'emergència. No sembla que es cerquessin

⁸¹⁵ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 392. 25 de juny de 1410.

⁸¹⁶ Es demana, per exemple, que es pagui a Joan Romeu, castlà de Santa Linya, fruits i emoluments que se li devien a la vila. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 393. 27 de juny de 1410.

⁸¹⁷ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 401. 24 de juliol de 1410.

⁸¹⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 402. 28 de juliol de 1410.

⁸¹⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 403. 29 de juliol de 1410.

noves persones per ocupar-lo sinó que va recaure en els batlles, que van rebre instruccions de com actuar en cas d'atac o defensa. Es construeix una estructura al capdamunt de la qual hi ha el procurador i per sota els capitans, com lloctinents del procurador, és a dir, que executaven les seves ordres a les viles, la qual cosa els convertia en la màxima autoritat local en qüestions bèl·liques.

El 28 de febrer del 1411, en un assumpte o qüestió entre la vila de Camarasa i un habitant de Linyola, els paers de Lleida demanen que es resolgui ràpidament *magorment atès lo temps que tenim*,⁸²⁰ sens dubte referint-se a la situació política del moment, perquè feia gairebé nou mesos que no hi havia rei.

Entre els castells fortificats destacava el de Llorens, *qui és una de les magors forces de la dita Terra, i també és construït en gran força e quax inexpugnable*.⁸²¹ Malgrat aquesta importància, el castlà no hi residia i estava en perill d'enderroc, la qual cosa hauria suposat un perjudici per al territori. Per això des de Lleida es nomena el donzell Guillem de Puigverd, que ja era castlà, per protegir el castell en nom de la ciutat, amb el corresponent augment de salari de 7 lliures i 10 sous, que s'afegien als 50 sous anuals que ja percebia de la castlania.

En la carta es fa referència a la vivència que es té de la situació política:

*[...] lo temps en lo qual vuy som posats qui és asats perillós, nostres mèrits exigents, com siam orfes e discernits de nostre príncep, rey e senyor nostre natural e·ns convingue vetlar ab diligència en les coses expedients e necessàries a·la ciutat*⁸²²*[...]*

El temps perillós de què parla el text no era una metàfora, després de l'assassinat, l'1 de juny del 1411 de l'arquebisbe de Saragossa a mans del cap dels urgellistes Anton de Luna, Ferran d'Antequera havia efectuat moviments militars amb l'excusa de protegir els parents de l'arquebisbe, i va introduir a l'Aragó forces castellanes. La guerra semblava a prop.

Els paers de Lleida hi responen millorant les defenses, que haurien d'estar a les ordres de la ciutat; tot ha d'estar a punt en aquest moment difícil, com fan saber al castlà resident al castell de Llorenç.

*[...] no contrastant qualsevol provisions a vos ésser presentades ni altres qualsevol ordinacions per la ciutat fetes, com aquelles guardant lo temps perillós e asat aparellat a tots sinistres*⁸²³*[...]*

Des que, a la fi de l'estiu del 1411, el Parlament del Principat es traslladà a Tortosa, per tal d'ésser més a prop de l'aragonès, el comte d'Urgell va realitzar també moviments militars i va intentar oposar forces gascones a les aragoneses. L'entrada d'aquests contingents la sospiten els paers lleidatans i intenten informar-se a través dels seus

⁸²⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 428. 28 de febrer de 1411.

⁸²¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 445. 23 de setembre de 1411.

⁸²² Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 443. 17 de juny de 1411. En una altra carta cita també "lo temps que tenim molt perillós", Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 445. 23 de setembre de 1411.

⁸²³ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 443. 17 de juliol de 1411.

correus o del procurador del Marquesat, al qual també li demanen que cerqui informació sobre el lloc per on havien d'entrar.

[...] nosaltres havem alguns ardots que gent d'armes deuen entrar a mà del senyor comte d'Urgell prestament e que deuen ésser a Balaguer jatsia no ho sapiam certament ni per hon deuen entrar ni del nombre. Per què per la dita rahó nosaltres trametem an Ramon Corts, correu, que vage en aquelles parts hon expedient li serà per haver llengua de quines parts de la dita companya deu entrar, ni en quin nombre, a fi que n siam certs, car de la nova que ns portarà encontinent vos ne certificarem. Per què senyor, vos pregam que semblantment façats, ço és, trametats vos un altre correu en aquelles parts hon a vos ocorrerà, ab què no vage en les parts en les quals lo dit Ramon va, ans quiscú vage a sa part, per ço que de quiscú pugam haver diverses certificacions. E encontinent que lo dit vostre correu serà tornat a vos nos certifiquets del ardit que haurets, remetent açò a la vostra saviesa qui en açò se avisarà sens tot dubte. [...]

La Terra del Marquesat havia estat tradicionalment lloc per on s'introduïen a Catalunya les tropes franceses, com havia fet el comte Mateu I de Foix el 1398, donant suport a la seva esposa Joana en les seves aspiracions a la successió del seu pare, el rei Joan. És per aquest motiu que els paers de Lleida creien que aquesta zona era especialment perillosa.

Durant aquest temps d'incertesa, el manteniment de l'ordre passa a ser una prioritat; per tenir pacificat el lloc de Cubells es prohibeix portar armes ofensives tant als habitants del poble com els de fora, exceptuant-ne *punyals e daga de mida convinent*. Per tant la prohibició afecta a les armes que puguin ser utilitzades en accions bèl·liques. La defensa de l'ordre públic devia semblar imprescindible als lleidatans, perquè manen al batlle de Cubells que el faci complir *a la ungla sens tot blandiment*.⁸²⁴

Des del setembre fins al desembre del 1411, l'enfortiment de castells no és més que un dels símptomes de com es va estar a prop de la guerra civil.

A través de persones de Fontllonga els paers lleidatans van saber que Francesc de Berga,⁸²⁵ senyor del castell de Sant Oïme, havia ofert aquesta fortalesa al comte d'Urgell i a l'abat d'Àger i ja havia donat ordre als habitants d'abandonar el lloc i dirigir-se a altres indrets. L'actitud, que no feia més que demostrar el suport del de Berga a la causa urgellista, va ser criticada pels paers lleidatans amb tota mena d'arguments:

- L'oferiment al comte d'Urgell era perillós i reportaria danys, *atès lo temps que huy tenim, qui som sens príncep e senyor, e que quiscuns deuríem ésser fervents en squivar dans e sinistres, e haver la pensa arreglada en tot bé*.
- Que no hi havia cap causa justa per la qual com a senyor pogués deixar el castell desemparat.
- Que se'n podrien seguir danys que afectarien poblacions i habitants de la Terra del Marquesat.

⁸²⁴ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 455. 20 de novembre de 1411.

⁸²⁵ Potser és el mateix Francesc de Berga, o potser un familiar seu, el que va ser elegit pels pobles del Marquesat, com a jutge en les sentències de la Indemnitat.

- Els danys que esdevindrien al Marquesat li serien imputats a ell i hauria de pagar-los.
- Que si el problema era que no podia arreglar el castell, perquè vivia a Lleida, la ciutat l'arranjaria, segons establien les Constitucions de Catalunya.
- Finalment es demana a Francesc de Berga que es desdigni de l'oferta al comte d'Urgell, si vol prevenir qualsevol tipus de danys.⁸²⁶

Encara que l'argument més de pes era que el territori estava en la Terra del Marquesat, sota la jurisdicció de Lleida. Aquest supòsit va voler ser comprovat posteriorment, cercant en els Capbreus dels feus del Marquesat que guardava el claviari a Camarasa.

Els paers lleidatans alhora que agraïen als de Fontllonga la seva diligència a informar del cas, els demanaven que tinguessin cura de la guarda i custòdia del castell de Sant Oïme i també que vetllessin perquè el comte no aconseguís tracte per obtenir altres castells. La qüestió es devia percebre com a urgent, perquè en la carta s'especifica que havia estat tramesa des de Lleida el 5 de gener *hora de prima*.⁸²⁷

Deduïm, per tots aquests moviments i opinions, que els paers de Lleida no estaven a favor d'una solució armada al conflicte. És evident també que l'oligarquia que governava la ciutat no s'arreglerava en el bàndol urgellista, com indica la seva insistència a seguir els moviments de la tropa del comte, la negativa a l'ajut que vol prestar-li el castlà de Sant Oïme i, l'estat de prevenció contra el d'Urgell.

El gener del 1412 els dos principals bàndols aspirants a la successió, el d'Urgell i el de Trastàmara es van enfrontar a Egea de los Caballeros; la lluita fou favorable als partidaris del d'Antequera, mentre en el terreny polític es preparava la solució del compromís.

Mentrestant es continuaven reforçant les fortaleeses del Marquesat: a Baldomar hi treballava Martí Pucurull, que és anomenat *obrer de la força*. No s'havien acabat encara els treballs el 20 de gener del 1412, quan aquest home va queixar-se que hi havia persones que el destorbaven en la seva feina. La qüestió va generar dues cartes dels lleidatans. En la primera només es citava el problema i la intenció de fer continuar les obres i convocar una reunió a Lleida per solucionar l'assumpte. Davant d'una qüestió tan important, els paers lleidatans van voler fer de mitjancers, sense que s'arribés a la paralització perquè:

*[...] la dita obra ésser fort necessària e profitosa al dit loch, e destorbar aquella sia cosa inhumana e de mal exempli*⁸²⁸*[...]*

En la segona carta es descriu que les desavinences es devien al fet que els paers havien ampliat el traçat de les muralles, i per executar-lo calia enderrocar algunes cases. Llavors des de Lleida es va prohibir qualsevol mena d'enrunament fins que no

⁸²⁶ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 458. 4 de gener de 1412.

⁸²⁷ *Hora de prima*, avui dia diríem: *a primera hora*. Segons l'horari canònic eren les 6 del matí. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 459. 5 de gener de 1412.

⁸²⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 461. 20 de gener de 1412.

haguessin entès en la qüestió, per poder aconseguir la millor obra possible, amb la menor afectació a les cases.⁸²⁹

La por d'un conflicte armat en el territori aquest més de gener del 1412 era real, es parlava en la documentació de *temps inclinats a tot mal*. A més de millorar les defenses els paers de Lleida van ordenar fer pregons públics en totes les viles, castells i llocs de la Terra, per a la recollida de *viures e altres coses acostumades en semblant temps*. És a dir, calia aprovisionar de queviures els llocs estratègics per poder resistir en cas d'atac. Però també es reclutaven els homes que havien de defensar-les. Els mandats s'enviaven al batlle de cada vila, el qual havia de fer el recapte en el territori de la municipalitat. Així el batlle d'Alòs havia ordenat la recollida a Baldomar i els homes d'aquest lloc, considerant excessives les exigències van queixar-se'n a la ciutat. El principal greuge era el termini, que s'havia fixat amb poc temps, i les rigoroses penes imposades en cas d'incompliment. La reclamació va ser escoltada per Lleida, que manà al batlle i capitans que deixessin fer la recollida a Baldomar sense presses si no els arribava una ordre contrària.⁸³⁰

El temps tribulat que tenim és adduït també per a cercar substitut del procurador Ramon Berenguer Despens, el qual no podia atendre en un càrrec, que no podia restar vacant en la situació política de febrer del 1412. En aquest mes es debatia la proposta de Benet XIII, el papa d'Avinyó, per solucionar la successió, que consistia a reunir compromissaris de cada parlament del regne per decidir qui havia de ser el nou rei. El dia 15 de febrer s'acceptava la proposta en l'anomenada Concòrdia d'Alcanyís, que també prohibia als candidats estrangers entrar en la Corona d'Aragó. És per això que es van posar en alerta les fortaleeses del Marquesat, lloc que, com s'ha assenyalat, ja havia estat la porta d'entrada de les tropes franceses.

Malauradament no tenim més informació de la qüestió perquè la darrera carta del tema és de 23 de febrer del 1412.

Les dades aportades reflecteixen clarament el trasbals que va suposar l'interregne, la situació de por i d'indefensió davant l'esdevenidor, el temor a l'enfrontament armat que va comportar, el reforçament d'elements defensius: castells, muralles a les viles i llocs; el recanvi de l'estructura administrativa per una altra de militar amb la designació de capitans. S'ha pogut conèixer el posicionament de l'oligarquia de Lleida que governava la ciutat, gens favorable a Jaume d'Urgell, i més partidària de solucions pactades, encara que preparava el territori del Marquesat per a qualsevol contingència.

La qüestió política va acabar amb el Compromís de Casp, però Jaume d'Urgell el maig del 1413, va revoltar-se contra el rei Ferran, al qual ja havia prestat jurament. No és estrany que, amb l'ajut d'Anton de Luna, aquest atacés Osca, i que Jaume d'Urgell combatés Lleida el 27 de juny. A la ciutat el comte tenia els seus partidaris, els *comesos*, però l'oligarquia li era contrària i la maniobra va acabar fracassant. Al final es produí el setge de Balaguer i la rendició del comte, fets ja coneguts i repetidament esmentats per la historiografia. Encara que estranyament sempre es tornen a citar els

⁸²⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 462. 20 de gener de 1412.

⁸³⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 463. 20 de gener de 1412.

documents de la Corona d'Aragó i no s'esmenten els pergamins de privilegis de Balaguer, ara a l'Arxiu Comarcal de la Noguera, referents a aquest final. Són dos.

El primer està redactat en la barraca del Real, on s'hostatjava el comte d'Urgell, l'1 de novembre del 1413. El comte s'havia rendit el dia abans, però la ciutat li devia encara fidelitat. Per tal de fer el traspàs de poder, el visiten dos síndics de la ciutat de Balaguer.⁸³¹ El notari Pere d'Alberola transcriu les paraules que pronuncien el comte i la comtessa Isabel en català, i escriu en llatí l'acció. Reproduïm a continuació la conversa.

Els representants de Balaguer Andreu Rollan i Joan de Res, es dirigeixen al comte Jaume i li demanen:

Senyor per tant com vós sou ací e us en sou mes en les mans e poder del senyor rey, manat-nos senyor què farem de nosaltres e de la dita ciutat e donat-nos consell per salvetat de la dita ciutat e singulars d'aquella.

I el comte els respon:

Bé sabeu vosaltres que la infanta qui aquí és, vos ha de dir e manar què fareu, per tant com los homenatges són passats a ela. Car jo so ací, axí com a pres e o so de fet. E axí jo vull e us man, que ço que ela us manarà e us conseyllarà que axí ho façaau, soltant tots sagraments e homenatges e tota fealtat e naturalea que a mi siau tenguts, ne-s pertangue. Jat sie, segons és dit, tota ma jurisdicció e senyoria, la qual jo he o havia sobre vosaltres, sie transportada en la Infanta per la dita ma presó. E axí fet ço que ela us conseyllarà e us manarà. E axí o vull jo que es faça, a cautela sobrehabundant.

Llavors la infanta va dir als nuncis de Balaguer:

Jo us consell e us man que tota vegada que lo senyor rey vos manarà que li ubrau les portes de la ciutat de Balaguer, que li ubrau. E obeyt-lo en tot ço e quant vos manarà lo dit senyor rey. E liurat-li les claus de la ciutat, si us o mane. E prestat-li sagraments e homenatges e fealtat e totes altres coses, fet los quals, lo dit senyor vos manrà. E per ço que millor e sens perill vosaltres o pugats fer e complir, jo us solto los sagraments e homenatges los quals a mi o a mon procurador havíeu prestat e tota fealtat que a mi fósseu ne siau tenguts en aquella forma, e myllor manera que dir-ne parlar o cogitar se puga. E així fo fet.

I el comte els acomiada dient:

Ara anau en bona hora; fet-o axí com la infanta vos mane e us conseylle, car a mi plau aitambé.

Els nuncis responen als comtes d'Urgell:

⁸³¹ DOMINGO, Dolors (1997), *Pergamins de Privilegis de la ciutat de Balaguer*, Comtat d'Urgell núm. 2, UdL, doc. 40, pàg. 164-166.

Doncs, senyor e senyora plaurà a nosaltres que en Pere d'Alberola, que ací és, ne fase carta de totes aquestes coses.

Comte i comtessa demanen al notari:

D'Alberola fet los-ne e nosaltres o volem que·ls fassats a els e als singulars de dita ciutat per satisfacció sua una e tantes cartes com ne volran per forma e manera que puguem scusar lur fet.

Tota ciutat, vila o lloc havia de retre el jurament de fidelitat i homenatge al seu senyor. Balaguer l'havia prestat el comte Jaume d'Urgell, i, si ara s'havia rendit i estava presoner, els representants de la ciutat li demanen què han de fer. Era evident que el vencedor havia de ser el nou senyor, però el document salvaguarda la figura del comte que no és qui lliura la ciutat al d'Antequera, sinó que traspasa la possessió a la seva esposa, i és ella qui diu als nuncis de Balaguer que, si el rei els demana que obrin la porta de la ciutat en senyal de possessió, ho facin, i els deslliura dels sagraments de fidelitat i homenatge que li havien jurat a ella, perquè puguin prestar-los al rei Ferran.

El segon document, de 5 de novembre del 1413,⁸³² datat a Balaguer, està escrit en llatí pel notari Pablo Nicolau secretari del rei. Ferran I des del setge de Balaguer, tenint en la seva possessió el comte Jaume, demana als paers i prohoms que vagin a les portes del portal de Lleida i que li permetin entrar lliurement. El rei els deslliura de l'homenatge i fidelitat al comte Jaume i la infanta Isabel, com estaven obligats. Els paers i prohoms van respondre que estaven preparats per acceptar al rei Ferran com a senyor natural.

Fixem-nos que en aquesta concessió és el rei qui deslliura als balaguerins dels homenatges als comtes d'Urgell, i qui els demana que el reconeixin com el seu senyor. No hi ha representants de la ciutat ni entre els testimonis, que són els nobles Joan Folc, el comte de Cardona i Egidi Roderic de Liori, consellers del rei. Els balaguerins havien fet com a vassalls allò que els pertocava: deslliurar-se de l'homenatge als comtes d'Urgell per poder acceptar el nou senyor.

2.9 La divisió del Marquesat

Ja hem parlat de les diverses negociacions fallides de Martí l'Humà per a la reincorporació del Marquesat al patrimoni reial que no van fructificar. El 22 d'octubre del 1424 el rei Alfons el Magnànim va tornar a intentar-ho; en aquesta ocasió la ciutat de Lleida hi era propícia, i es van dur a terme negociacions que van acabar amb acord. Lleida acceptava el retorn del Marquesat a la corona a canvi de 32.000 florins.⁸³³

Per pagar aquest preu, el rei va usar 15.000 florins del fons que la Diputació del General de Catalunya li havia atorgat en les corts de Barcelona del 1413 per a la recuperació de patrimoni reial. També es van comptabilitzar 2.000 florins que la ciutat

⁸³² DOMINGO, Dolors (1997), *Pergamins de Privilegis de la ciutat de Balaguer*, Comtat d'Urgell núm. 2, UdL, doc. 41, pàg. 166r-167r.

⁸³³ AML, Pergamins núm. 185r.

devia al rei. Encara restaven per pagar 19.000 florins; per aconseguir-los el rei va donar la facultat als paers de Lleida de poder vendre, junt o per separat, en lliure i franc alou, les viles i llocs de: Santa Linya, Baldomar, Alòs, la Nou, la Maçana, Vilanova de Meià, Castelló de Meià, Ariet, Castelló superior de Llimiana, Llimiana, Fontllonga, Llorens i Privà.⁸³⁴

El Magnànim necessitava diners per les campanyes de Nàpols -no gaire reeixides per la fugida de l'infant Pere cap a Sicília-, i per a l'expedició a Sardenya i Sicília, destinada a preparar la posterior conquesta dels ports del nord d'Àfrica. Per la seva banda, la ciutat ja havia tret una rendibilitat al Marquesat, i ara necessitava més els diners que no la renda de la subvenció anual que rebia.

Es van celebrar les cerimònies de traspàs de possessió de la ciutat de Lleida al rei el novembre del 1424. Podia semblar que la Terra del Marquesat tornava a la corona, però en realitat aquesta remissió no va servir per a altra cosa que per tornar a empenyorar, ara separatament, part del Marquesat.

La donació de Camarasa que, l'octubre del 1424, el rei havia fet al seu secretari Francesc Arinyo,⁸³⁵ va representar la data de l'inici de l'esquarterament del Marquesat. Després el rei va vendre a Arinyo Cubells i Montgai per 15.000 florins.⁸³⁶ El pagament es va fer el juny de 1425.

El gener del 1425, el monestir de Bellpuig de les Avellanes havia comprat: Privà i Santa Linya per 10.000 florins,⁸³⁷ que l'abat va pagar en dos terminis: 3000 florins el dia de la possessió i 7000 la festa de Pasqua de Resurrecció. Aquestes viles *feien peça* a les possessions del monestir.

El 16 de maig del 1425, Jaume Piqué compra el castell de Vernet per 500 florins, que lliura a la tresoreria del rei.⁸³⁸ El mateix mes, Guillem Joan, pare, i Guillem Joan, fill, ciutadans de Lleida, pagaven 5.000 florins per Alòs, Baldomar, la Nou i la Maçana i els seus termes.⁸³⁹

El març del 1426, Pere d'Orcau adquireix Llimiana al rei Alfons per 6.000 florins.

El juliol de 1426, el Capítol de la Seu d'Urgell compra Vilanova de Meià,⁸⁴⁰ Castelló de Meià, Ariet, i Fabregada amb els seus termes i jurisdicció i Gàrzola, Santa Maria de Meià, de Costollera i Argentera per 10.000 florins.⁸⁴¹

⁸³⁴ AML, Pergamins núm. 186r.

⁸³⁵ ACA, Cancelleria, Registre 2920, f. 52r-57v.

⁸³⁶ ACA, Cancelleria, Registre 2920, f. 52r-57v.

⁸³⁷ ACN, Orde dels canonges regulars premonstratsos de Santa Maria de Bellpuig de les Avellanes, Pare Caresmar, Cartulari, vol 1, pàg. 82v-96r. També vol 2, pàg. 97r-102r. Datat al Palau de l'Aljaferia de Saragossa el 12 de gener de 1425.

⁸³⁸ ACA, Cancelleria Registre 2920, f. 74v-78v.

⁸³⁹ ACA, Cancelleria Registre 2920, f. 79r-79v.

⁸⁴⁰ Vilanova va renunciar a la barca de Vernet el 9 d'octubre de 1426.

⁸⁴¹ ACA, Cancelleria Registre 2920, f. 127v-130r.

Aquest mateix mes, Nicolau Gralla obtenia els castells de Fontllonga i Llorenç per 4000 florins,⁸⁴² a més dels llocs de Mont-roig, Figuerola, Sant Oïme, Peralba, Orença i masos de Solanelles, Rocaspana, Cabrera, Rúbies, Vilajafer, Corniola, fins a l'anomenada Portella de Rúbies i els seus termes.⁸⁴³ Francesc d'Arinyo els hi reclama posteriorment perquè el rei Alfons li havia donat els drets sobre aquests castells i Nicolau Gralla els hi retorna pel mateix preu que havia pagat, els 4.000 florins.⁸⁴⁴

El resultat final de les vendes, que havien de proporcionar 19.000 florins, va ser de 35.500 florins que amb els 15.000 previs fan un total de 50.500 florins.

En les operacions, la monarquia va fer-hi un benefici de 16.500 florins. Però també se'n van aprofitar els compradors, en primer lloc Francesc d'Arinyo,⁸⁴⁵ que va obtenir un ampli territori per un preu avantatjós, altres funcionaris com Jaume Piqué, de la tresoreria reial i nobles com els Orcau. En el pastís van voler agafar-ne una part ciutadans de Lleida com Nicolau Gralla, que, com ja s'ha dit, va intentar la compra d'un gran espai per un preu mòdic, encara que després va haver-lo de lliurar a Francesc d'Arinyo. Però les vendes més significatives van fer-se a institucions religioses, per una banda el monestir de Bellpuig de les Avellanes i per l'altra El Capítol de la Seu d'Urgell.

A partir de llavors Francesc d'Arinyo tindrà la porció més gran de la Terra del Marquesat: Camarasa, Cubells, Montgai,⁸⁴⁶ Mont-roig, Figuerola, Sant Oïme, - *Sentohimia*-, Peralba, Orença i masos de Solanelles, Rocaspana, Cabrera, Rúbies, Vilajafer, Corniola, fins a la carena del Montsec de Rúbies al pas de la Portella Blanca. Arinyo que havia estat secretari del rei va comprar feus i carlanies de Camarasa, Bença, Torre de Bondia i Montesquiú,⁸⁴⁷ Cubells, Montgai,⁸⁴⁸ i la Torre de Fluvià,⁸⁴⁹ els castells de Llorens, Fontllonga i Figuerola. És a dir, va intentar recollir tots els feus dins del territori que posseïa. Com altres funcionaris reials va invertir en el patrimoni de la corona perquè era una forma de percebre rendes però també d'accedir a la petita noblesa. Després d'aquestes compres Arinyo es va intitular senyor de Camarasa i Cubells.

⁸⁴² ACA, Cancelleria Registre 2920, f. 81r-88r.

⁸⁴³ ACA, Cancelleria Registre 2920, f. 84r-93v.

⁸⁴⁴ ADM, L-8/7.

⁸⁴⁵ Francesc d'Arinyo era funcionari reial en temps de Ferran I, però principalment va ser-ho amb Alfons el Magnànim. Va seguir el rei en empreses bèl·liques del seu regnat, com la lluita contra el vescomte de Narbona, la conquesta del regne de Sardenya i l'ocupació de l'illa de Còrsega, el setge de Calvi, de Bonifacio, de la ciutat de Gènova, i a Castell Nou, al regne d'Apúlia i Nàpols, a Ísquia i a la destrucció de Marsella. També va fer tasques diplomàtiques a la Santa Seu, davant de les ordres militars i en el trasllat del comte d'Urgell a Teruel i Xàtiva. DOMINGO RÚBIES, Dolors (2014), *Una frontera interior. Montgai i Butsènit a l'edat mitjana*, Col. El comptat d'Urgell núm. 12, UdL. Lleida, pàg.151-153.

⁸⁴⁶ Amb 50 cases de jueus que hi ha entre Camarasa Cubells i Montgai amb l'onze i contribucions d'aquestes cases. ACA, Cancelleria Registre 2592, f. 135v-136r.

⁸⁴⁷ Per 290 florins. ADM, L-1/18.

⁸⁴⁸ ADM, L-8/8.

⁸⁴⁹ ADM, L-1/19.

2.10 El territori en mans de l'infant Joan, rei de Navarra

Francesc d'Arinyo va acordar amb l'infant Joan, rei de Navarra -futur Joan II d'Aragó- la permuta de la zona del Marquesat que li pertanyia per Maella, Nacha, Tavera i Calaceit el 30 de març de 1429.⁸⁵⁰ Les cerimònies de canvi de possessió van començar el 26 de juny de 1429, al cementiri de Santa Maria del Pla de Camarasa,⁸⁵¹ des d'on la comitiva va passar al cementiri de la vila de Cubells -per prendre possessió de Cubells i Montgai-. Van continuar el 27 del mateix mes a Fontllonga, on també van prestar homenatge Figuerola, Mont-roig, Sant Oïsmè, Peralba, Orença, el mas de Solanelles, Rocaspana, Cabrera, Rúbies, Corniola i Vilajafer. Després es va voler fer l'escenificació al castell de Llorenç, però el van trobar derruït i sense habitants.⁸⁵²

Aquesta permuta podia donar algunes esperances a una part del Marquesat, el senyoriu de Camarasa, de retornar al patrimoni reial, perquè l'infant era el primogènit del rei, però no fou així.

L'infant Joan feia temps que intervenia en la política castellana, defensant el seu dret al tron; l'any 1420, va arribar fins i tot a sotmetre al mateix rei Juan II. En principi Alfons el Magnànim va intentar allunyar-se d'aquest conflicte però el 1424 s'hi va involucrar i el 1429 actuava contra el rei castellà.⁸⁵³ Les Corts catalanes partidàries de l'entesa amb Castella, i no de l'enfrontament, no van donar suport econòmic al rei. Segurament és per aquesta causa que l'infant Joan devia necessitar diners i va vendre el territori del senyoriu de Camarasa a Lluís de Coscó per 40.000 florins, segons escriptura feta a Valderrobles el 4 de desembre del 1429.⁸⁵⁴

2.11 Del senyoriu de Camarasa al Marquesat de Camarasa

El 1424, els territoris empenyorats per la Corona ja no tornarien a estar units, sinó que van formar part de baronies eclesiàstiques com el monestir de Bellpuig (Santa Linya i Privà)⁸⁵⁵ i del Capítol d'Urgell (Vilanova de Meià,⁸⁵⁶ Fabregada, Gàrzola, Costollera, Argentera i territoris de l'antic Priorat de Meià: Santa Maria de Meià, Castelló de Meià, Ariet, i Clua)

⁸⁵⁰ L'infant Joan, a la vegada, havia permutat Maella, Favara i Calaceit de l'orde de Calatrava, per les seves possessions de la vila i terme de Colmenar (d'Àvila) i el Castell de Castell (València). La funció d'aquest recanvi per als calatravos havia estat aconseguir possessions a la frontera amb al-Àndalus, que justificaven la primitiva funció de l'orde. RODRÍGUEZ-PICAVEA MATILLA, Enrique (2007), "Caballería y nobleza en la orden de Calatrava: Castilla, 1350-1450", *Anuario de Estudios Medievales*, núm. 37/2, pàg. 725.

⁸⁵¹ ADM, L- 1/20.

⁸⁵² ADM, L-1/20.

⁸⁵³ VICENS VIVES, Jaume (1969), *Els Trastàmars (segle XV)*, Ed. Vicens-Vives, Barcelona, pàg. 118-121.

⁸⁵⁴ ADM, L-1/21.

⁸⁵⁵ Aquest monestir ja havia comprat al rei la jurisdicció criminal de les viles i termes de les Avellanes, Vilanova de Bellpuig, Cicardit, Vallebrera i els Arcs el 1420. ACN, Orde dels canonges regulars premonstratsos de Santa Maria de Bellpuig de les Avellanes, Pare Caresmar, Cartulari, vol. 1, pàg.31.

⁸⁵⁶ Fou restituïda al Capítol d'Urgell el 21 de setembre del 1448. ADU, Inventari antic, Vilanova de Meià, pàg. 392-1.

El 1443, Llimiana encara era propietat dels Orcau, com es desprèn de l'inventari de béns de Pere Benet, senyor de la baronia d'Orcau fets a la seva mort, quan aquesta la baronia va passar a la seva mare Violant,⁸⁵⁷ a la mort de la qual segurament va retornar al patrimoni reial.⁸⁵⁸

La major part del Marquesat, el senyoriu de Camarasa va anar a parar a Lluís de Coscó. La família Coscó procedia de Saragossa on havia intervingut en negocis de l'arquebisbat de la ciutat i en empreses comercials. Havia aconseguit un nivell econòmic important, que va arrodonir amb una política matrimonial destinada a engrandir el patrimoni. Lluís de Coscó va casar-se amb Maria Enríquez de la Carra,⁸⁵⁹ i va invertir en l'adquisició de patrimoni reial.

Per completar la primera inversió en el Marquesat va comprar Vernet el 1431,⁸⁶⁰ i també Alòs, Baldomar, la Nou i la Maçana, a Guillem Joan pare i fill, el 3 de juliol del 1433.⁸⁶¹ Molt més tard va adquirir Abella.⁸⁶²

Lluís de Coscó va haver de resoldre alguns plets familiars amb Berenguer de Bardají, senyor de la baronia d'Estorcuel, però a finals d'octubre de 1433 ja com a senyor de les viles i llocs del Marquesat que havia comprat, va reconèixer els privilegis, costums, llibertats i drets que els havien estat concedits.⁸⁶³

El 17 de maig del 1448, Va estar a punt de segregar-ne Cubells, que Lluís de Coscó va donar al seu nét Juan Enríquez, hereu del seu fill Lluís,⁸⁶⁴ en nom del qual Lluís de Coscó va garantir als cubellesos els privilegis, immunitats bons usos i costums, així com la taula de la carnisseria i els herbatges.⁸⁶⁵ La donació, però, no va tenir durada per la mort del nét.⁸⁶⁶

Si després de la compra del territori reial al Marquesat Lluís de Coscó s'anomena senyor de Camarasa, atorgant-se un títol nobiliari, el 1456, en les sentències de la Indemnitat, ja s'anomenarà senyor de la major part del Marquesat.

⁸⁵⁷ Arxiu del Castell de Vilassar de Dalt, 29-3-01.

⁸⁵⁸ El 1493, Violant, vídua de Pere d'Orcau, ja era morta. Arxiu del Castell de Vilassar de Dalt, 28-3-01. El 1496 Llimiana ja era patrimoni reial.

⁸⁵⁹ María Enríquez de Lacarra y Lizasoáin, era filla de l'oficial real Martín Enríquez de Lacarra. Havia nascut cap al 1379 i s'havia casat amb Lluís de Coscó cap al 1400. GARCÍA HERRERO, María del Carmen (2006), "Las mujeres en Zaragoza en el siglo XV", col. Prensas Universitarias de Zaragoza, pàg. 975.

⁸⁶⁰ Per compra a Ramon Margarit, veí de Camarasa, per 800 florins. ADM, L-8/16.

⁸⁶¹ ADU, inventari antic, Alòs, A 95, també ADU, inventari antic, Alòs, A 99.

⁸⁶² Li va vendre Guillem de Puigvert per preu de 2.850 sous, i afrontava amb el terme de Cubells i la Torre de Fluvià. ADM, L-8/18. 21 d'octubre del 1450. Castell de Camarasa.

⁸⁶³ AHMC, pergamins, XV/054., També, AHN, Sección Nobleza, BARDAJÍ, CP.313, D.1. Devien restar alguns drets de Berenguer de Bardají al Marquesat, que encara es citen en la concòrdia de 6 de setembre del 1451. ADM, L-2/9 i AHN, Sección Nobleza, BARDAJÍ, CP.314, D.6. El de Bardají va fer donació a Lluís Coscó i la seva filla Angelina de Luna dels drets de transmissions que tenia, el 28 de novembre del 1451.

⁸⁶⁴ ADM, L-8/11.

⁸⁶⁵ AML, Pergamins núm. 569. 12, de novembre del 1449. Cubells.

⁸⁶⁶ Aquest Lluís de Coscó devia haver mort quan va començar la Sentència de la Indemnitat, el 1455.

La família encara engrandirà el llinatge entroncant amb una branca dels Luna quan el 5 de novembre de 1440, es signaven capítols matrimonials entre Angelina de Coscó -filla de Lluís de Coscó i Maria Enríquez de la Carra-, i Juan de Luna, fill de Juan de Luna, senyor de Villafeliche i Beatriz Cerdán. En el document s'acorda que Juan heretarà dels seus pares Vilafeliche, Muel, Alfamén, Ricla, Montefrio i Alcampo; i que Angelina Coscó rebrà en dot 10.000 florins.⁸⁶⁷

Finalment, el territori dels Lluís de Coscó al Marquesat va heretar-lo la seva filla Angelina, que va rebre també els béns de la seva mare.⁸⁶⁸ El descendent d'aquesta, Francisco de Luna, el 1496 va promoure la concòrdia per posar fi als deutes de la Indemnitat. La seva filla, Francisca Luisa de Luna, senyora de Camarasa, va contraure matrimoni amb Diego de los Cobos, fill del secretari del rei Carles I, i amb motiu de l'enllaç el 18 de febrer del 1543, el monarca va atorgar-los el títol nobiliari de Marquesos de Camarasa.

La Terra del Marquesat, en la diòcesi d'Urgell, creada com a entitat baronial atorgada per Alfons el Benigne a l'infant Ferran a partir de les donacions de 22 de desembre del 1329, que es van acabar de concretar durant 1330, va mantenir-se unida fins al 22 d'octubre del 1424. La monarquia va utilitzar el territori com una font de finançament ja abans de la creació de la Terra del Marquesat.

Les viles i llocs van haver de contribuir per la seva redempció de Maria de Portugal i el retorn al patrimoni reial, en el qual van romandre, només 13 anys, del 27 de maig de 1373 fins al 22 de gener del 1386. Tot i les contínues proclamacions de no separació del la corona que havia atorgat al territori el rei Pere III, el 1386 el va concedir al seu fill l'infant Martí, mantenint la ficció de continuar formant part de la corona, afirmant a les poblacions tantes vegades com fos necessari que no es tractava d'una segregació, perquè els infants participen de la mateixa naturalesa que els reis.

Martí i la seva esposa Maria de Luna també el van empenyorar per poder finançar les empreses de Martí el Jove a Sicília. I es va vendre la Terra del Marquesat a la ciutat de Lleida, el 29 de març del 1396 per mantenir la ficció de continuar essent territori reial.

El 22 d'octubre del 1424 Alfons el Magnànim, ja sense recordar el preuat privilegi i no podent comptar amb l'ajut de les viles del Marquesat, endeutades com estaven per pagar els crèdits de la Indemnitat i les subvencions al rei i Lleida, va acabar venent-lo, ara ja en porcions, per tal de retornar els diners a la ciutat i finançar les seves empreses exteriors a Nàpols i al nord de l'Àfrica.

Restava una darrera oportunitat, si més no la possibilitat que una part important del Marquesat tornés al patrimoni reial, quan l'infant Joan, rei de Navarra, va obtenir-ne una part, el senyoriu de Camarasa, per permuta, el 30 de març del 1429. Però la zona va romandre en les seves mans vuit mesos i el 4 de desembre del 1429 es venia altra vegada, a fi de poder obtenir numerari per finançar la seva política a Castella.

⁸⁶⁷ ADM, L-2/5 i L-2/6.

⁸⁶⁸ La seva mare li va lliurar 7.000 florins, que li havia promès Lluís de Coscó en el seu matrimoni sobre la vila de Cubells, per la qual estava empenyorada dita vila. També li llegà la baronia de Riquer de la Carra.

La por de ser engolit pel comtat d'Urgell marcarà decisivament les decisions de les viles del Marquesat. Els comtes coneixent la debilitat econòmica de la monarquia, maldaran per aconseguir un territori que era proper al comtat; el comte Pere II d'Urgell va ser nomenat hereu al Marquesat per l'infant Ferran el 1363, va signar contracte de canvi o compra del territori amb el rei Pere el 1380; altra vegada firmava document de compra per a l'adquisició del Marquesat amb Maria de Luna, duquessa de Montblanc el 1395; encara posteriorment el rei Martí va cedir al comte Jaume la preferència en la compra a qualsevol altra persona. En realitat les pretensions dels comtes urgellencs no van materialitzar-se mai, perquè els interessos de la política reial de no engrandir el comtat coincidien amb la voluntat de la Terra del Marquesat de no voler pertànyer al comtat urgellenc, i romandre en l'òrbita de la corona reial, encara que això va endeutar el territori, que va haver d'aportar numerari per la recuperació per al patrimoni reial, per aconseguir temporalment la monarquia i oferir diners com a recanvi dels que oferia el comtat per la compra.

Les decisions polítiques en la Terra del Marquesat van influir decisivament en l'endeutament. Per una banda el territori va ser empenyorat per atendre les necessitats de la monarquia bé directament o bé indirectament, i va aportar diners a les empreses exteriors a través de les subvencions demanades pel rei i els infants reials: l'infant Ferran per a la guerra de Castella, Pere III per atendre les urgències a l'illa de Sardenya, l'infant Martí i Maria de Luna per a la guerra a Sicília, Joan de Navarra per a la seva política a Castella. És a dir, el territori va ser utilitzat com a font de finançament d'empreses polítiques de la monarquia. Els habitants del Marquesat van haver de contribuir també a la redempció del territori de mans de Maria de Portugal. Però a més van veure's obligats a aportar subvencions als seus senyors, tant si es tractava del rei com de la ciutat de Lleida. El Marquesat també va endeutar-se per rescatar la banca que finançava Pere III i l'infant Joan. El conjunt d'aportacions, principalment les atorgades a Pere III, expliquen l'enorme endeutament públic de la Terra del Marquesat.

Després de la divisió del Marquesat, el 1424, va continuar existint una cohesió entre les universitats que l'havien compost, distribuïdes ara entre diferents jurisdiccions. Aquests lligams es basaven en la seva pròpia unió com a col·lectiu, però principalment en el sistema per a la solució el problema d'endeutament que continuaven arrossegant i que havien de pagar independentment de qui ocupés la senyoria. De manera que a partir de 1424 es superposaran dues xarxes, una de poder jurisdiccional –senyoria- i una altra marcada pel deute públic representat pels creditors del Marquesat.

3. L'ENDEUTAMENT DE LA TERRA DEL MARQUESAT AL S. XIV I PRIMERA MEITAT DEL S. XV

3.1 El crèdit i l'endeutament censal en el s. XIV

Quan el 1458 s'acabaven de redactar les Sentències de la Indemnitat, s'havia posat fil l'agulla per solucionar un endèmic i gravíssim problema d'endeutament de la Terra del Marquesat. En aquest apartat analitzarem l'evolució d'aquest deute des de la creació del Marquesat fins a la liquidació final en la Concòrdia de 1496.

El censal fou el producte creditici cabdal per entendre l'economia del segle XIV, els grans inversors van veure en aquest préstec una manera d'obtenir guanys del capital estalviat, però els petits inversors també pensaven que la compra de censals era una manera d'obtenir unes rendes fixes, importants en èpoques de penúria econòmica o en situacions de risc. La rendibilitat estava garantida perquè els censals s'asseguraven sobre béns immobles i rendes.⁸⁶⁹ L'abús que en van fer els poders públics -en especial la monarquia en temps de Pere III- per finançar les campanyes exteriors a Castella o la Mediterrània va acabar portant la mateixa monarquia, però també ciutats, viles i entitats territorials com la Terra del Marquesat, a una situació d'endeutament financer.

En el cas del Marquesat, el deute es va cronificar i va arribar al 600% dels ingressos de les rendes; Cervera a la segona meitat del s. XIV, tenia implicades les $\frac{3}{4}$ parts dels ingressos;⁸⁷⁰ Alzira a finals del tres-cents, el 80%; Castelló el 90%, Borriana, a mitjans segle, el 70%.⁸⁷¹ El 1429, a Florència era entre 40 i el 50%.⁸⁷² les dades de l'endeutament d'altres llocs, tot i ser greus, semblen quedar curtes al costat de les del Marquesat.

En aquest apartat farem l'anàlisi de les qüestions econòmiques de la Terra del Marquesat, posant èmfasi en l'endeutament però per conèixer el actors implicats: senyors, creditors, i principalment els habitants de les viles i llocs que van haver de patir una situació de crisi a partir del 1374, que no es va solucionar fins al cap de 120 anys.

3.2 L'infant Ferran rep un territori empenyorat

⁸⁶⁹ FERRERO MICÓ, Remedios (1997), "Los beneficiarios del municipio: arrendatarios y censualistas de la Ciudad de Valencia", *Col·loqui Corona, Municipis i fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, IEI. Lleida, pàg. 645.

⁸⁷⁰ TURULL RUBINAT, Max, (1990), "Finances i Fiscalitat municipal a Catalunya durant la Baixa Edat Mitjana", *L'Avenç* núm. 139, pàg. 65.

⁸⁷¹ FURIÓ DIEGO, Antoni (1997), "Estructures fiscals, pressió impositiva i reproducció econòmica al País Valencià en la Baixa Edat Mitjana", *Col·loqui Corona, Municipis i fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, IEI. Lleida, pàg. 510.

⁸⁷² CIAPELLI, Giovanni (1997), "Il mercato del titoli del debito pubblico a Firenze nel Tre-Quattrocento", *Col·loqui Corona, Municipis i fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, IEI. Lleida, pàg. 632.

Al territori reial que en el segle XIII constituïa la batllia de Camarasa, Cubells i Montgai, s'hi havia afegit Santa Linya i Llorenç. A la mort del comte Ermengol X d'Urgell, el 1314, aquell territori es va empenyorar als seus marmessors, a causa de la venda que el comte va fer al rei Jaume II del comtat d'Urgell i del vescomtat d'Àger.⁸⁷³

El preu es va fixar en 100.000 lliures, Jaume II no va poder aportar l'import total i per pagar la resta va empenyorar rendes del patrimoni reial de: Tortosa,⁸⁷⁴ les muntanyes de Prades,⁸⁷⁵ Almenar, i Camarasa, Cubells, Montgai, Llorenç, Santa Linya,⁸⁷⁶ Alòs i Meià.⁸⁷⁷ Els contractes d'empenyorament es van signar el mes d'octubre del 1318.

En aquesta època, principis del s. XIV la monarquia aragonesa va empenyorar el patrimoni no només, com se sol dir, per assumptes de política exterior, sinó també, com acabem d'explicar, per atendre la política interior del Principat. En aquesta operació la monarquia encara no va utilitzar el crèdit censal per cobrir les despeses, sinó que només empenyora les rendes fins a cobrir el capital degut.

El 1313, al rei va demanar als municipis reials, amb motiu del casament de la infanta Isabel, un maridatge.⁸⁷⁸ Els municipis que després entrarien a format part de la Terra del Marquesat, van aportar al subsidi les quèsties, que tenien el següent valor:

Camarasa, Cubells i Montgai, 9.000 s. j.

Santa Linya, 800 s. j.

Llorenç, 1.500 s. j.⁸⁷⁹

Llimiana -que no va contribuir a aquest maridatge- era un territori exempt del pagament de subsidis perquè els seus habitants adduïen un privilegi que els eximia d'abonar els 2000 s. j. que els haguessin correspost. El 1320, però es va acabar aquesta prerrogativa i l'aportació es va fixar en 500 s. j.⁸⁸⁰ No consten en els registres les quantitats aportada a la corona pels llocs d'Alòs i Meià, perquè també estaven exempts de pagament.

Aquestes dades ens indiquen les quantitats que posteriorment les poblacions indicades pagaran als marmessors del comtat d'Urgell per l'empenyorament de què hem parlat més amunt. Les quèsties seran també un dels tributs implicats en l'endeutament posterior.⁸⁸¹

⁸⁷³ ACA, Cancelleria, Registre 328 f. 42v. 1318.

⁸⁷⁴ ACA, Cancelleria, Registre 346, f. 23v.

⁸⁷⁵ ACA, Cancelleria, Registre 346, f. 22v.

⁸⁷⁶ ACA, Cancelleria, Registre 346, f. 23r.

⁸⁷⁷ ACA, Cancelleria, Registre 346, f. 23v.

⁸⁷⁸ El maridatge era el subsidi que el rei demanava amb motiu del matrimoni en aquest cas de la infanta reial. ACA, Cancelleria, Registre 327, f. 129v, 132r, 132v, i 136r. Diverses dates de 1313.

⁸⁷⁹ ACA, Cancelleria, Registre 327, f. 129v, 132r, 132v, i 136r. 1313 i anys successius.

⁸⁸⁰ ACA, Cancelleria, Registre 328, f. 109 r.

⁸⁸¹ En la mateixa època també restaven empenyorades les quèsties d'Almenar, que pagava 3.000 s. l, el castell de Siurana i les muntanyes de Prades, amb 2.200 s. Tortosa pagava 5.000 s., a més de 1.000 s. de l'aljama jueva i 2.000 d. Més per la comunitat musulmana. En conjunt aportaven un total de 25.000 s. censals, 1.250 ll.

El 1318, per poder pagar els deutes amb els marmessors, el rei hi va afegir el *trehut* que pagaven els jueus de Lleida i Girona.⁸⁸² Aquest mateix any el rei Jaume II va demanar un subsidi extraordinari per poder pagar la compra del comtat d'Urgell que va recaptar en els tres reialmes de la corona. Al regne de València, es van percebre 129.600 s.;⁸⁸³ al Principat, 307.300 s.; a l'Aragó, entre Terol,⁸⁸⁴ Daroca,⁸⁸⁵ Calatayud i les seves aldees,⁸⁸⁶ es van reunir 93.000 s.⁸⁸⁷ En total, l'ajut extraordinari aportava 529.900 s. o 26.495 ll.; la qual cosa significa que es podia pagar més de dos anys i mig del preu anual de la venda, però no va ser suficient per amortitzar el deute, ans al contrari: encara restava per pagar una part significativa. La causa principal és que el numerari obtingut pel rei Jaume II el destinava a altres assumptes d'estat com la conquesta de Sardenya i Còrsega⁸⁸⁸ i, de vegades es *distreia* en altre afers més quotidians. En tot cas, amb l'excusa de l'empenyorament als marmessors del comtat d'Urgell, Jaume II va finançar altres empreses reials que requerien fortes inversions.

La donació a l'infant Ferran de la Terra del Marquesat de Tortosa, en la diòcesis d'Urgell, se li van atorgar viles que estaven empenyorades al comtat d'Urgell, de manera que va caldre solucionar aquesta qüestió per aconseguir que l'infant pogués gaudir plenament del territori que se li havia concedit.

La solució va arribar amb l'acord entre els marmessors d'Ermengol X i els rei Alfons el Benigne i la reina Elionor de Castella signat a la ciutat de Tarragona i ratificat a Montblanc el 27 de juliol del 1333.⁸⁸⁹ S'havia de fer una operació doble:

La reina Elionor de Castella va comprar als marmessors per 50.000 s. b., Vilanova de Meià, la Maçana, la Nou, Fontllonga, Orenga, Castelló, Vernet, Ariet i el mas de Vilajafer,⁸⁹⁰ i després les viles d'Alòs i Baldomar per 55.000 s.⁸⁹¹

Per altra banda, el rei Alfons i la reina Elionor -tutora de l'infant Ferran-, van oferir als marmessors (Bernat de Guàrdia) el canvi dels llocs de Llorenç, Santa Linya, Camarasa, Cubells, Llimiana, Alòs i Meià Montgai, Merita, Alòs, Fabregada, el Puig de Meià, el castell de Castelló de Meià i el castell d'Orenga, pels d'Almenar, rendes a la ciutat de Lleida i el tribut de l'aljama jueva d'aquesta ciutat.⁸⁹²

⁸⁸² ACA, Cancelleria, Registre 346, f. 108r-110r.

⁸⁸³ ACA, Cancelleria, Registre 328, f. 24v – 27r

⁸⁸⁴ ACA, Cancelleria, Registre 328, f. 32r. 19 de juny de 1318.

⁸⁸⁵ ACA, Cancelleria, Registre 328, f. 33r. 18 d'octubre de 1318.

⁸⁸⁶ ACA, Cancelleria, Registre 328, f. 34r. 18 d'octubre de 1318.

⁸⁸⁷ ACA, Cancelleria, Registre 328, f. 34v. 18 d'octubre de 1318

⁸⁸⁸ El 21 de març del 1322, Jaume II va demanar als marmessors 50.000 sous barcelonesos per aquestes qüestions. ACA, Cancelleria Registre 346, f. 111r.

⁸⁸⁹ No les 15.000 lliures de què parla Monfar, MONFAR I SORS, Diego: *Historia de los condes de Urgel*, Documentos Inéditos del Archivo de la Corona de Aragón, tomo X. Barcelona, pàg. 211. El rei Alfons, després de la compra demana als marmessors que donin els llocs a la reina. ACA, Cancelleria Registre 551, f. 54. Montblanc 27 de juliol de 1333.

⁸⁹⁰ ACA, Cancelleria Registre 545, f. 53v-54r.

⁸⁹¹ En els documents posteriors, com en el seu testament, reclama 105.000 s. que havia despès la seva mare per la compra d'Alòs i Meià. Les universitats citades aquí formaven part del Priorat de Meià, i en un altre registre s'hi havia d'afegir Alòs, que devia costar 55.000 sous.

⁸⁹² ACA, Cancelleria Registre 545, f. 52v-53r.

Se sap que els 50.000 sous del preu de Meià van ser aportants de Francesc Ferriol,⁸⁹³ potser el mateix Francesc Ferriol, senyor de la vila de Sant Feliu de Llobregat, la vídua i el fill del qual, el 1338, rebien la meitat d'aquesta vila de la Pia Almoina.⁸⁹⁴

Les viles de la Terra del Marquesat no van participar en aquestes operacions. La història convulsa durant el domini de l'infant Ferran (1330-1363), amb la confiscació reial dels seus béns i donacions posteriors ha deixat poca documentació econòmica. De fet els únics comptes que coneixem de l'infant el *Libro de cuentas del baile del infante don Fernando Juan Giménez de Perencisa*,⁸⁹⁵ fan referència als territoris de València però no al Marquesat.

És rellevant parlar aquí de la compra dels llocs empenyorats al comtat d'Urgell, perquè l'assumpte s'arrossegarà en la negociació de la remissió del Marquesat.

3.2.1 La guerra amb Castella

De l'època que l'infant Ferran va regir el Marquesat en tenim poca documentació, que s'ha aportat en l'apartat 2 d'aquesta tesi. En l'aspecte econòmic sabem que a principis del 1363, els seus procuradors van demanar un subsidi de 60.000 s. a les viles del Marquesat, per les despeses que havia de fer l'infant amb el seu cavall, a fi de presentar-se de manera honorable a la guerra amb Castella. Les universitats li van atorgar i es van repartir entre elles el muntant, i a Cubells n'hi van correspondre 10.000 s., quantitat que a la vegada va vendre en censals.⁸⁹⁶ L'endeutament, al Marquesat, al final del període, eren aquests 60.000 s., pel quals es pagaven 6.000 sous anuals; és a dir, s'havien venut a un interès de 10%.⁸⁹⁷

La guerra dels dos Peres sol considerar-se entre els especialistes l'inici del deute a gran escala de la monarquia en el segle XIV. En efecte, també en aquest cas un senyoriu nobiliari s'endeuta per causa del mateix conflicte. L'infant demana el subsidi, que es reparteix entre les universitats, que a la vegada es responsabilitzaven de cercar el capital i de pagar les pensions corresponents.

A la mort de l'infant Ferran, el 1363, el rei suposava que el Marquesat havia de tornar a la Corona, encara que això no va succeir realment fins 1373. El 1365 en la convocatòria de les Corts de Tortosa es va tractar la qüestió de la guerra amb Castella; les presidia la reina Elionor de Sicília, perquè rei Pere el Cerimoniós es trobava en el setge de Morvedre. Després de llargues discussions les Corts van acordar atorgar un subsidi de 100.000 lliures en un any. El braç reial havia d'aportar 50.000 lliures, que el rei havia d'obtenir de viles i ciutats del patrimoni reial, entre les quals es va incloure les terres que havien estat de l'infant Ferran a Catalunya: la ciutat i vegueria de Tortosa i les viles del Marquesat. La contribució de la Terra del Marquesat va ser un subsidi de

⁸⁹³ El 23 de juliol de 1333. ACA, Cancelleria, Registres 551, f. 54v-55r.

⁸⁹⁴ BAUCCELLS, REIG, José (1984), *El Baix Llobregat i la Pia Almoina de la Seu de Barcelona: inventari de pergamins*. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona, pàg. 130-131.

⁸⁹⁵ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Volumes, Sèrie General, 1721.

⁸⁹⁶ AHMC, pergamins, XIV/005.

⁸⁹⁷ ACA, Cancelleria, Registre 1682, f. 72v-73r.

15.000 sous.⁸⁹⁸ L'any 1365, ja s'havien atorgat dos subsidis per la política exterior de la monarquia, en aquest cas la guerra de Castella.

3.3 La redempció del Marquesat

Hem vist com Jaume II havia empenyorat les rendes de viles reials per obtenir els diners per la compra del comtat d'Urgell; en el cas del subsidi a l'infant Ferran amb motiu de la guerra amb Castella és cada universitat la que cercarà endeutar-se per aportar el capital requerit. Els ajuts a la monarquia fins als anys 40 del segle XIV havien vingut principalment de les Corts, però les dificultats dels acords i la necessitat de capital van fer cercar altres fórmules per poder obtenir diners;⁸⁹⁹ en la redempció del Marquesat veurem com s'explora una fórmula que es troba a mig camí.

Les negociacions del rei Pere amb la vídua de l'infant Ferran, la infanta Maria de Portugal per la redempció de la Terra del Marquesat van durar 10 anys. El rei exigia el retorn immediat del territori al patrimoni reial perquè l'infant no havia tingut descendents i les clàusules de la donació reial, establien que, en aquest cas, el territori s'havia de reintegrar a la corona.

Per la seva banda la infanta Maria, seguint les instruccions que l'infant Ferran havia deixat establertes en el seu testament, no estava disposada a retornar les possessions de l'infant si el rei no li pagava les 15.000 lliures promeses a l'infant Ferran en el seu casament –que l'infant havia atorgat en esponsalici a la infanta portuguesa-, i els 150.000 s., que la reina Elionor de Castella, mare de l'infant, havia pagat als marmessors del comtat d'Urgell; en total 450.000 s.

Per fi, l'entesa va arribar el 27 de maig del 1373; Maria de Portugal renunciava als drets que pogués tenir en les terres de l'infant a canvi de 60.000 fl. d'Aragó i tots els béns mobles que tenia per donació del seu difunt espòs. Els negociadors de la infanta havien estat pacients i hàbils, i havia acabat aconseguint més d'allò que l'infant Ferran demanava.

En la concòrdia s'estableix la manera de procedir al pagament dels 60.000 fl. a Maria de Portugal, que era com segueix: durant el mes de setembre del 1373 havia de rebre 30.000 fl., que la reina li faria arribar a través d'Eimeric Dusay i Jaume Gualbes, canviadors de Barcelona. Altres 20.000 fl. havia de percebre'ls fins al més de juliol de l'any següent; si no li arribaven, podia demanar-los als canviadors citats *a mogobell*, i els interessos els haurà de pagar el rei, a coneixença del mossèn de Lleida i Berenguer de Relat. Els restants 10.000 fl. havien de ser-li lliurats durant els dos anys següents: 5.000 el primer més de juny, i 5.000 el segon. 20 persones del consell de la casa reial

⁸⁹⁸ SÁNCHEZ MATÍNEZ, Manuel (2005), "Negociación y fiscalidad en Cataluña a mediados del siglo XIV: las Cortes de Barcelona de 1365", *Negociar en la Edad Media*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 150-151.

⁸⁹⁹ SÁNCHEZ, Manuel i ORTÍ, Pere (1997), "La corona en la gènesis del sistema fiscal municipal en Catalunya (1300-1360)", *Col·loqui Corona, Municipis i Fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana.*, IEL, pàg. 234.

seran els principals fiadors, és a dir, garantiran aquest pagament a raó de 500 fl.,⁹⁰⁰ amb escriptura de terç, perquè puguin fer-ne execució, com es feia en censals i violaris.

Per pagar el primer termini, el total demanat als canviadors Eimeric Dusay i Jaume Gualbes fou de 20.000 fl., que la reina va assegurar sobre les rendes que tenia a Sant Martí.⁹⁰¹ Elionor de Sicília va demanar al seu conseller Berenguer de Relat que, en les primeres Corts o de qualsevol altre lloc que les pogués trobar, enviés al conseller del rei, Pere de Val, 10.000 fl. per a completar el primer termini a la infanta, la qual cosa ens indica que potser les rendes de Sant Martí no eren suficients⁹⁰²

Pere el Cerimoniós, per tant, segons la fórmula descrita pagava a crèdit; els canvistes avançaven els diners, que s'asseguren sobre les rendes de la reina (30.000 fl.); altres (20.000 fl.) els aportava el rei, que pensava obtenir-los d'algun tipus de subvenció; però si no arribava a temps, la infanta els tindria assegurats cobrant-los en la taula de canvi a *mogobell o mocubell*, és a dir, a un interès elevat. La resta (10.000 fl.), l'aportaran funcionaris reials cobrant l'interès estipulat.

3.3.1 L'aportació dels municipis a la redempció

El rei Pere pensava obtenir diners del Marquesat i altres territoris que havia posseït la infanta Maria, és a dir, la contribució de les viles i llocs també formaven part de la recompra. L'operació consistia en l'aportació de 20.000 fl. per part de la reina, 20.000 fl. més per ajut de les Corts al rei; els pobles havien de participar amb la quantitat que restava.

Alguns dels capítols de l'acord del rei i la reina amb la infanta feien referència al Marquesat. En el capítol VIII, s'especificava que es deslliurava Maria de Portugal de qualsevol obligació pels 60.000 s. censals, *la major partida de la qual quantitat reebé l'infant Ferrando*, es tracta de la quantitat demanada per la guerra de Castella una part de la qual va cobrar l'infant i una altra part va acabar cobrant-la la infanta. També va demanar que no se li imputés el censal de Fontllonga, que la infanta devia haver venut; segurament es tracta dels 47 s. 8 d. b. deguts a Guerau d'Ardèvol i assegurat sobre les quèsties de Fontllonga, que com veurem més endavant, s'acabarà incloent en els crèdits de la Indemnitat. S'estableix igualment en l'acord quina part dels ingressos corresponents a l'any 1373 pertany a la infanta: les rendes i fruits fins a l'abril d'aquest any i la terça fins el maig; els esdeveniments, penes e *calònies*, és a dir, les sancions

⁹⁰⁰ Es coneix els noms dels consells implicats en aquesta operació, que es citen en el document: Ferrer Sayol, Jacme de Sos, Pere de Vallsecca, Perpenyà Blau, Joan d'Agrers, Bertomeu de Bonany, Berenguer Carbonell, Bernat Des Pont, Antoni de Naves, Berenguer Marquet, de la tresoreria ; Berenguer de Relat, Pere Des Vall, Arnau Torrelles, Huguet Cardona, Lorenç Terrats, Berenguer de Maguerola, Joan Des Vall, Bernat Des Coll, Jaume March, i, Francesc Palau.

⁹⁰¹ ACA, Cancelleria, Registre 1581, f. 124v -125r.

⁹⁰² ACA, Cancelleria, Registre 1581, f. 126r-127r. 13 de juny de 1373.

derivades de qüestions judicials ja iniciades, fins al dia de Pasqua. El morabatí serà del rei.⁹⁰³

Els diners que havien d'aportar a les poblacions redimides eren 20.000 fl., dels quals corresponien a la Terra del Marquesat 10.000 f., és a dir, el 16,67% de la redempció total, i els altres 10.000 pertocaven a Fraga i Vallobar. Els canviadors, Eymeric Dusay i Jaume Gualbes com ja s'havia acordat anteriorment, havien avançat els 20.000 fl. l'11 de juny de 1373.⁹⁰⁴

Per aconseguir la contribució, la monarquia seguia una estratègia en què prevalia la capacitat de convicció i la negociació. El 4 de juny del 1373 la reina va enviar a Antoni de Naves,⁹⁰⁵ conseller i oïdor de la cort de l'infant Joan per informar,⁹⁰⁶ però també convèncer els pobles i per fer-ho va usar tota mena d'arguments. Un altre personatge clau va ser Berenguer de Carrera, que juntament amb de Naves, va intervenir també en la redempció de Fraga, Vallobar, Tamarit i Sant Esteve de Llitera. La reina va comptar igualment amb la complicitat d'algunes persones de les localitats, que van donar suport i ajut a Antoni de Naves en allò que havia de fer.⁹⁰⁷ Entre ells Bertran des Vall i Guillem Brescó, jutge ordinari del Marquesat.⁹⁰⁸

Quan el pobles van conèixer el conveni van mostrar-se reticents a un endeutament tan elevat, perquè coneixien els contractes de venda de censals morts que implicaven cada cap de casa de cada universitat amb tots els seus béns en el pagament de les pensions, que s'havien d'aportar en els terminis establerts.

Per vèncer les resistències i persuadir la població, el dia 21 de juny, la reina escrivia a Antoni de Naves dient-li que les universitats havien d'acceptar els 20.000 sous censals però s'havien de conservar indemnes, és a dir, s'havia d'evitar cap mena de perjudici, assegurant que s'estalviarien de pagar al rei la mateixa quantitat que haguessin d'aportar al pagament de les pensions dels censals.⁹⁰⁹

3.3.2 Els contractes de la Indemnitat

Després que la Terra del Marquesat acceptés contribuir a la redempció del territori calia negociar quan i com es farien els pagaments. La fórmula era convincent: per tal de deixar les universitats 'indemnes' el rei alliberava de pagar rendes reials per la mateixa quantitat que costarien les pensions als creditors. Per concretar els censals que s'haurien de vendre es van acordar els anomenats contractes de la Indemnitat que

⁹⁰³ MADURELL I MARIMÓN, Josep M. (1971), "Una concòrdia entre Pedro el Ceremonioso y María de Portugal, infanta de Aragón", *Anuarios de Historia del Derecho Español*, BOE, pàg. 430-437.

⁹⁰⁴ ACA, Cancelleria, Registre 1581, f. 132r i v.

⁹⁰⁵ En la carta es demana a les universitats que creguin allò que els havia de dir el de Naves i que compleixin allò que els dirà, tal com el rei i la reina esperen. ACA, Cancelleria, Registre 1581, f. 128r.

⁹⁰⁶ ACA, Cancelleria, Registre 1581, f. 128r.

⁹⁰⁷ ACA, Cancelleria, Registre 1581, f. 128r.

⁹⁰⁸ ACA, Cancelleria, Registre 974, f. 39r i v.

⁹⁰⁹ ACA, Cancelleria, Registre 1581, f. 133r i v.

van ser dos; el primer datat a Barcelona el 31 d'agost del 1373, i el segon el 13 d'abril del 1374.

Del primer coneixem la carta que el rei i la reina van enviar a Antoni de Naves per autoritzar les universitats a vendre censals, que tinguin un valor anual equivalent a les rendes reials que es comprometien;⁹¹⁰ el preu que cada població havia de pagar en pensions es mostra en el quadre 16.

Quadre 16- VALOR DE LES PENSIONS QUE PODEN VENDRE LES UNIVERSITATS DEL MARQUESAT (1373)

Camarasa, Cubells, Montgai	3.900 s.
Alòs	600 s.
Vilanova de Meià	1.000 s
Llimiana	500 s.
Fontllonga	500 s.
la Nou i la Maçana	400 s.
Privà	300 s
Baldomar i de Vernet	600
Santa Linya	560 s.
Castelló d'Orenga i d'Ariet	600 s.
Fabregada	80 s.
Total	9.040 s.

Les rendes que es redimirien eren de 9.040 s. i corresponien a les quèsties de Camarasa, Cubells, Montgai, Alòs, Vilanova de Meià, Llimiana, Fontllonga, la Nou, la Maçana, Privà, Baldomar, Vernet, Santa Linya, Castelló de Meià, Orenga, Ariet, Fabregada. També s'hi implicaven altres tributs de les poblacions de Camarasa, Cubells, Montgai, Llorens, la Nou, la Maçana i Llimiana. S'hi van afegir més tard les quèsties i rendes de Castelló de Meià i Ariet, que no havien estat incloses en principi. Però a més també el rei donava permís per destinar-hi també els censos agraris,

⁹¹⁰ ACA, Cancelleria, Registre 1581, f. 67v-170v.

rendes, sortides, esdeveniments, fruits i drets que la monarquia tenia en els municipis del Marquesat, és a dir, tota mena de rendes i drets reials en els municipis, que en aquesta època es calculen en 12.427 s. 8 d.

Queda clar que les viles i llocs no els haurien de pagar, en endavant, aquestes rendes i drets al rei ni al procurador general del Marquesat Antoni de Naves, ni als batlles ni als altres oficials, sinó que es destinarien al pagament als creditors, fins a la lluita dels censals. El deute estimat que, el 1372, era del 48,28%,⁹¹¹ després dels crèdits del 1373 arribava al 121%.

Quadre 17- CREDITORS DE LA INDEMNITAT SEGONS CONTRACTE DE 1374

ANY	CREDITORS	RENDA ANUAL	
1374	Sibil·la vídua de Ramon Janer	1.000 s. j.	8,33%
1374	Jordà de Sebra, doctor en lleis	500 s. j.	8,33%
1374	Pere Serra	250 s. j.	8,33%
1374	Pere Albarès	200 s. j.	8,33%
1374	Bernat de Cases	150 s. j.	8,33%
1374	Obradors de Magdalena	200 s. j.	8,33%
1374	Pere Morell	200 s. j.	8,33%
1374	Guillem de Barberana o Barberà	300 s. j.	8,33%
1374	Margarida, filla Guillem Arnau de Maçons	200 s. j.	8,33%
1374	Pere de Lobeja o Bolau	300 s. j.	8,33%
1374	Pere Guillamota	200 s. j.	8,33%
1374	Nicolau Sabater	200 s. b.	8,33%
1374	Pere Peregrí o Pergamí	1.000 s. j.	8,33%
1374	Bernat de Vall, doctor en lleis	1.000 s. j.	8,33%
1374	Jordà de Sebra	500 s. j.	8,33%
1374	Gispert de Guimerà, donzell (Isabel vídua)	1.000 s. j.	8,33%
1374	Berenguer Marquet, ciutadà de Barcelona	1.000 s. b.	8,33%
1374	Guillem Oliver, secretari de la reina	1.000 s. b.	7,17%
1374	Bernat Calopa, de la tresoreria de la reina	1.250 s. j.	8,33%
1374	Joan de Vall, del mestre racional del rei	2.000 s. b.	8,33%
1374	Berenguer de Relat, tutor de Joan Diega	500 s. b.	8,33%
1374	L'esposa de Miquel Moliner, mercader de Lleida	333 s. j. 4 d.	8,33%
	Total	4.700 s. b. 8.583 s. j. 4 d.	

⁹¹¹ Es compta per calcular-lo els 6.000 sous de pensions censals que s'arrossegaven de l'administració de l'infanta Maria de Portugal.

La negociació no va acabar aquí. Els pobles van continuar tractant de millorar el pacte i, fruit d'aquesta transacció s'aconseguí, el 3 de desembre del 1373, el reconeixement del deute contrets en temps de l'infant Ferran. Llavors les viles van demanar que l'endeutament, és a dir la venda de censals, passés dels 10.000 fl. previstos fins als 13.000 fl., per destinar-ne 5.500 fl. a la lluita dels 6.000 s. de pensió anual que s'arrossegaven.⁹¹² Es va augmentar l'endeutament en 3.000 fl., que el rei va consentir, la perícia dels negociadors dels pobles va consistir en aconseguir una rebaixa en 2.500 s. censals anuals, perquè com hem dit els 6.000 sous s'havien d'abonar igualment. La transacció va consistir doncs a augmentar el topall del deute de 10.000 fl. a 13.000 fl., però eixugant deute anterior. De manera que el deute públic de la Terra del Marquesat quedava en el 104,6%.

Per fer els comptes, s'ha de tenir present que el florí en aquest any 1373 equivalia a 11 sous,⁹¹³ el valor dels 5.500 fl. era de 60.500 s., una mica més dels 60.000 s., la quantitat que el Marquesat havia de rescatar del censal contret el 1363. Tenint present que s'havien de pagar despeses notaris, advocats, etc.; d'alguna manera el Marquesat havia tret partit de les negociacions perquè es van poder lluir els censals anteriors.

No coneixem amb detall la primera tanda de censals que es van vendre, entre l'agost i el desembre del 1373, per un import de 5.500 fl. Els compradors van ser arrendataris dels empius del Marquesat i el conseller Antoni de Naves, ciutadà de Lleida. El desembre d'aquest any restava obtenir 7.500 fl. dels 13.000 fl. que s'havien compromès

Pere Verdés creu que les institucions religioses solien sobrar un interès més baix perquè cobraven les pensions a llarg termini per la qual cosa el rendiment total era El segon contracte de la Indemnitat és de 23 d'abril del 1374,⁹¹⁴ es coneix el llistat nominal dels compradors dels censals que s'indiquen en quadre 17. Una col·lecció d'èpoques, conservades en el fons del Reial Patrimoni de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, datades entre el 1374 i el 1386, indiquen el pagament de pensions d'aquests censals. Aquests documents no esmenten el capital invertit, ni tampoc el for, que per aproximació als censals coneguts, devia ser del 12.000 per 1.000, és a dir, del 8,33%. Solament en un cas el censal fou venut al 7,17%. S'ha de dir que aquest interès és més elevat que el dels censals de Cervera que el 1371 eren al 5% i el 1385 al 4,45%.⁹¹⁵

⁹¹² ACA, Cancelleria, Registre 1682, f. 72v-73r. Aquests 6000 sous eren la pensió censal que es pagava pels 60.000 sous demanats per l'infant Ferran, com hem relatat més amunt.

⁹¹³ Segons se li demana al rei que estableixi el canvi i no a menys en les Corts que es celebraven a València en 1374. ACA, Cancelleria, Registre 1771, f. 51r.

⁹¹⁴ ACA, Cancelleria, Registre 1090, f. 182r-185v.

⁹¹⁵ Pere Verdés creu que la causa és que van ser venuts a institucions religioses a les quals els interessava més cobrar les pensions a llarg termini, encara que fos a interès menor. Però la diferència de tres punts percentuals pot indicar també la garantia que es percebia a l'hora del cobrament, més segura en una gran ciutat. VERDÉS PIJUAN, Pere (2009), "Per tal que no calgués a logre manlevar", *Deuda pública en la Catalunya bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 17.

elevat. A Barcelona, el 1373, l'interès mitjà estava entre el 7,95% i el 7,3%,⁹¹⁶ més proper al pagat pel Marquesat, però encara amb una diferència de 4 a 10 punts, la qual cosa pot indicar que la fluctuació l'interès era inversament proporcional a la confiança en el cobrament de les pensions, més gran en les grans ciutats.

En el quadre 17 es mostra la relació de censalistes i la renda anual que cobraven.⁹¹⁷ En una carta del rei al seu primogènit, el futur Joan I, de 23 de maig del 1374, s'assenyalen les quantitats estimades:

*[...] E part açò per tal car les dites universitats a instància especial nostra han venuts a diverses persones llll m. DCL sous barcelonesos censals d-una part, e d-altre VIII m. DLXXXIII sous llll diners jaquesos censals, i per present de XII m. sous per mil-lenari, los quals preus ensemps ab los dits XIII m. fl. són stats hauts e reebuts e haver e reebre deuen cascun any en e sobre les viles e lochs de Camarasa, de Cubells, de Muntgay, d-Alòs, de Vilanova de Meyà, de Leminyana, de Fontllonga, de la Nou e de la Maçana, de Privà, de Lorenç, de Baldomar, e de Vernet, de Santa Linea, de Castelló de Meyà d-Orenga e d-Ariet , tro en quantitat de les dites quantitats annuals e censals e de les messions pe la dita raó fahedores [...]*⁹¹⁸

S'indiquen en aquesta carta les quantitats totals de censals venuts, en sous, que hem relacionat amb les quantitats que s'especifiquen en els censals nominals, del quadre 17, hi ha una diferència de 50 s. b. Aquesta és una característica que es repeteix en la major part del càlcul que hem pogut refer: les quantitat sempre són aproximades i no exactes. El 23 d'abril del 1374, es van vendre 4.650 s. b. 4 d. b. i 8.583 s. j. de pensions anuals, imports que reduïts a sous barcelonesos -tenint present que en aquesta època, febrer de 1374, el sou de jaquès valia 6 sous més per lliura que el barcelonès-,⁹¹⁹ fan un total de 15.807 s. b.⁹²⁰ i un capital de 189.770 s. b. o 17.251,8 fl., més elevat que els 12.000 de què parlava la carta reial.

En les èpoques de pagaments apareixen algunes de les pensions dels censals anomenats més amunt, però també, unes altres que no sabem quan es van vendre; probablement corresponen als 5.500 sous dels creditors de 1373, i els hem afegit en altra llista perquè també es pagaven en aquesta època.⁹²¹

Encara que no coneixem tots els censals atorgats en 1373, a manera orientativa, per les èpoques conservades podem calcular un endeutament de 3.550 s. b. (feta la reducció dels 6 s. més per lliura) de pensions anuals i 3.874 fl. de capital.

⁹¹⁶ ORTÍ GOST, Pere (2009), "La deuda pública municipal en una pequeña ciudad del nordeste catalán: Sant Feliu de Guíxols durante la segunda mitad del siglo XIV", *Deuda pública en la Cataluña Bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 150.

⁹¹⁷ ACA, Cancelleria, Registre 1090, f. 182r-185v.

⁹¹⁸ ACA, Cancelleria, Registre 1090, f. 186r i v.

⁹¹⁹ ACA Real Patrimoni, Mestre Racional 505, f. 8r i v.

⁹²⁰ En relació feta en un dels nombrosos plets de la Terra contra els marquesos de Camarasa, es diu que, el 1373, el muntant de les pensions venudes pel Marquesat va ser de 14.125 sous anuals a un interès de 12.000 per mil, és a dir, el 8,33%.

⁹²¹ Vegeu relació de les èpoques a l'Annex I-2.

Pel que fa als compradors dels censals que coneixem, són un total de 30, més uns altres vuit que consten en les èpoques. Hem de distingir entre els censalistes propers al Marquesat, als quals s'ha de pagar en sous jaquesos, que era la moneda més usual de curs en les Terres de Ponent,⁹²² que fan un total de 14; i els 16 restants que cobren en sous barcelonesos.

Els col·lectors del Marquesat, Jaume Paneres i Bernat de Palau, van fer els rebuts justificants dels pagaments realitzats als creditors entre el 1378 i el 1386, que s'enviaven al mestre racional de la cort reial. És per això que s'han conservat en la col·lecció de pergamins del fons del reial patrimoni de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

Quadre 18- ALTRES PENSIONS QUE PAGAVA EL MARQUESAT (segons èpoques)

ANY	CENSALISTES	PENSIÓ
1374	Benet de Castro	150 s. j.
1374	Berenguer Marquès, ciutadà de Barcelona	1.000 s. b.
1377	Guerau d'Ardèvol sobre quèsties de Fontllonga	47 s. 8 d. b.
1377	Guerau d'Ardèvol sobre quèsties del Marquesat	32 ll. 1 s. 8 d. b.
1378	Constança vídua de Ramon Sant Climent	500 s. b.
1378	Joan Balaguer, ferrer de Lleida	200 s. j.
1379	Pere Desvall conseller i tresorer del rei	1.000 s. b.
	Total	3.187. s. b. 350 s. j.

És segur que no ens han arribat totes les èpoques, el 1385, per exemple, es paga una quantitat major que l'any anterior, cosa que no és lògica, quan és clar que la coincidència de noms indica que les rendes que es paguen corresponen als censals de la Indemnitat. El nombre de perceptors que coneixem són 15 dels anys 1378 i 1379; 9 del 1384; 10 del 1385 i només tres del 1386.

La sèrie permet apreciar com els censals són heretats per les vídues, pels fills i filles o pels nebots, pels marmessors, etc. També es venen, aquesta és la causa que en els registres del 1385 i del 1386 apareguin persones no citades anteriorment, com Pere Pasqual. Però, en general hi ha una continuïtat familiar en el període estudiat.

Les èpoques ens aporten més informació sobre els creditors de la que ens dona el document de venda dels censals, en tant que en successives descripcions se'ns fa una semblança més acurada de la professió i ubicació de cada perceptor. Antoni de Naves, procurador del Marquesat i persona que va jugar un paper fonamental en l'operació, era ciutadà de Lleida i va cercar creditors en aquesta ciutat, entre els quals hi havia també els compradors dels emprius del Marquesat,⁹²³ és a dir, els creditors de 1373

⁹²² En la carta de la Indemnitat, els àrbitres de les sentències demanen que es pagui en moneda jaquesa, volen saber, com estan fets els contractes de la Indemnitat i, si es fa en barcelonesa, demanen que es tingui en compte el canvi. AHMC, Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa y actes en favor de Cubells, pàg. 59.

⁹²³ ACA, Cancelleria, Registre 1090, f. 152r-155r.

eren inversors que ja hi tenien negocis en pastures i en boscos. L'altre gran grup el constitueixen, els oficials reials que solien invertir en els deutes de la monarquia.

Dels 30 titulars de les pensions, 5 són dones, un 16,6%. Es citen sempre en el seu rol respecte de l'home de la família: Sibil·la vídua de Ramon Janer,⁹²⁴ que era noble i ciutadà de Lleida; Isabel, muller del noble Gispert de Guimerà, que s'intitula donzell, senyor de Ciutadilla;⁹²⁵ Bernardona, esposa de Joan Balaguer, ferrer de Lleida; Constança, vídua de Ramon de Sant Climent, ciutadà de Barcelona; Margarida Guillem filla de Guillem Arnau de Maçons.

Però més sovint són els homes que actuen en nom propi o per un procurador, que era el que efectuava les operacions de cobrament dels diners. Les seves professions:

Doctors en lleis de Lleida com Jordà de Sebra,⁹²⁶ que vol rebre una part en sous jaquesos i una altra en sous barcelonesos; i, Pere Morell, notari de Lleida.

Dos professors de l'Estudi General de Lleida: Pere Pasqual, professor de dret,⁹²⁷ i Bertran de Vall, professor de lleis.

També apareixen mercaders com Pere Serra i Pere Guillamota,⁹²⁸ tots dos de Lleida, i Ramon de Sant Climent, ciutadà de Barcelona.⁹²⁹

Pere de Bolea, era apotecari de Lleida.⁹³⁰

Artesans de Lleida, com Joan Balaguer, que era ferrer; Jaume Cerdà que va acabar gestionant els censals de Pere de Bolea, com a procurador de la seva filla i després com marmessor, era draper de Lleida.

Nobles com Gispert de Guimerà, senyor de Ciutadilla,⁹³¹ que formava part de la petita noblesa i Nicolau Sabater, provinent del patriciat urbà de Lleida.⁹³²

⁹²⁴ Ramon Janer, amb el seu germà Arnau, van oferir voluntàriament el subsidi al rei Pere III en la guerra contra Castella el 1358. RIBERA MANUEL, Mariano (1726), *Centuria primera del Real Militar Instituto de la ínclita religión de nuestra señora de la Merced Primitivo redención de cautivos christianos*, Parte Primera, Pablo Campins Impressor, Barcelona, pàg. 514.

⁹²⁵ L'oncle d'aquest, també citat, era Guillem de Guimerà, de l'ordre de l'Hospital.

⁹²⁶ Jordà de Cebrià, que Lladonosa creu que és el mateix Jordà de Sebra, va ser un dels ciutadans de Lleida que col·laboraren amb Guillem de Guimerà en la fortificació de la ciutat de Lleida pel possible perill de la invasió de tropes castellanques en 1364. LLADONOSA PUJOL, Josep (1980), *Història de la ciutat de Lleida*, Ed. Curial, Lleida, pàg. 92.

⁹²⁷ Pere Pasqual apareix en document de 1358 en una carta de Sibil·la de Pallars en què nomena els seus procuradors, Pere Pasqual i Bernat Farnós. VINYOLES VIDAL, M. Teresa (1996), "Cartes a dones del s. XIV", *Miscel·lània de textos medievals*, núm. 8, CSIC, IMF, pàg. 173.

⁹²⁸ Potser emparentat amb el mercader de Balaguer Joan Guillamota, que en 1390 obrà les reixes del presbiteri de la Seu Vella de Lleida. PLADEVALL, Antoni (2008), *L'art gòtic a Catalunya: arts de l'objecte*, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 130.

⁹²⁹ Ramon de Sant Climent va ser un dels germans de la poderosa família barcelonina que havia fet fortuna al servei del rei Pere el Gran, i a començament del segle XIV havia ocupat càrrecs en el Consell de la ciutat. BATLLE GALLART, Carme (2007), "Evolució d'una família de la Barcelona medieval. Els Gualbes del segle XIV, *El "llibre del Consell" de la ciutat de Barcelona al segle XIV: les eleccions*. CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 132.

⁹³⁰ Segurament és el mateix Pere de Bolea, del qual Josep Lladonosa diu que tenia en aquesta època una especieria subterrània. LLADONOSA PUJOL Josep (1973), "La ciutat de Lleida a través del capbreuament del 1382", *Estudis d'Història Medieval*, vol. 6, IEC, Barcelona, pàg. 79.

Quadre 19- COMPOSICIÓ SOCIAL DELS CENSALISTES DE 1374

Advocat, notari	2
Apotecari	1
Ciutadans de Barcelona	2
Ciutadans de Lleida	2
Eclesiàstics	2
Ferrer	1
Mercader	2
Nobles	2
Artesans	1
Professors	2
Oficials reials	6
No consta	7

Els Eclesiàstics són altre grup d'inversors en els censals d'aquesta època, com Bernat ses Cases, beneficiat a la Seu de Lleida; el seu marmessor va ser altre beneficiat, Pere Lledó. Altres actuen també com a procuradors: un prevere és representant de Guillem de Barberà; Guillem de Guimerà, de l'orde de l'Hospital de Jerusalem, rep rendes en nom del seu nebot. També hem d'esmentar aquí, l'obreria parroquial de l'església de la Magdalena. Hi ha finalment noms de creditors que no s'han pogut identificar.

Si només hem trobat un mercader i dos ciutadans de Barcelona, destaquen com a inversors en els censals de la Indemnitat els oficials reials que treballen prop del rei i la reina, que a més cobren les pensions més importants, i són: Joan de Vall, que és mestre racional del rei (2.000 s.), Bernat Calopa, de la tresoreria de la reina (1.250 s.), Guillem Oliver, secretari de la Reina (1.000 s.) i Pere Desvalls, conseller i tresorer del rei (2.000 s.).⁹³³

Els inversors de la ciutat de Lleida eren artesans, professors, institucions religioses o i fins i tot institucions creades per al manteniment del temple o culte (com les obreries de l'església de la Magdalena), que obtenen ingressos fixos; esperen rebre rendes de

⁹³¹ El mateix Gispert de Guimerà, senyor de Ciutadilla, que intervé en el casament de Pere de Benviure i Constança d'Anglesola. ALTISENT, Agustí (1998), "La disputada herència de Constança d'Anglesola", Miscel·lània en homenatge a Joan Ainaud de Lasarte, vol. 2, pàg. 388.

⁹³² És un dels ciutadans que van col·laborar en la fortificació del castell i la ciutat davant de l'amenaça per la guerra amb Castella en 1363. LLADONOSA PUJOL, Josep (1980), *Història de la ciutat de Lleida*, Ed. Curial, Lleida, pàg. 92. En el Fogatjament de 1378 apareix un Nicolau Arnau Sabater com a senyor de Vinatesa, avui una partida de l'horta de Lleida i, en aquell temps un municipi amb 15 focs. REDONDO GARCÍA, Esther (2002) *El Fogatjament general de Catalunya de 1378*. CSIC, IMF, pàg. 226.

⁹³³ Aquest darrer va ser també un dels grans creditors en la Baronia de la Llacuna. MORELLÓ BAGET, Jordi (2008), *Municipis sota la senyoria dels creditors de censals. La gestió del deute públic a la Baronia de la Llacuna (segle XV)*, Fundació Noguera, Estudis 45. Barcelona, pàg.293.

100, 200 o 300 s. Entre els lleidatans, Jordà de Sebrà, doctor en lleis, cobra rendes més elevades de 500 s. anuals; les inversions més importants, però, les fan membres del patriciat urbà com el ciutadà Ramon Giner (1.000 s.) o professors com Bertran de Vall (1.000 s.) i nobles com Gispert de Guimerà.

Altres inversors procedeixen de Barcelona, un és mercader, membre de la família Sant Climent, que tenia una branca a Lleida. Però, el gruix dels barcelonins són oficials reials, que reben pensions de 1.000 i 2000 sous.

3.3.3 Els privilegis reials de 1373-1374

Per aconseguir que les universitats del Marquesat acceptessin carregar-se amb les pensions dels 13.000 fl., el rei va atorgar-los privilegis. Els primers concedits estan datats a Barcelona el 31 d'agost del 1373 i corresponen al primer contracte de la Indemnitat; però el gruix principal són de 2 de gener del 1374.

Alguns no suposaven cap despesa econòmica per a l'erari reial, com la prohibició de maltractar: ningú no podia vexar cap persona del Marquesat ni fer força, ni per tolta ni cap altra opressió indeguda. Aquest privilegi era especialment preuat per la població; el dret de maltractar era un dels mals usos contra els quals es va mobilitzar els pagesos en el s. XIV i XV. Un altre privilegi d'aquest grup era la potestat de ser tractats com homes reials.⁹³⁴

També es van ratificar els privilegis, gràcies, usos i costums que ja havien estat atorgats anteriorment a la Terra del Marquesat i a cada universitat.⁹³⁵ Però el més cobejat era el de la inalienabilitat del Marquesat, és a dir, el privilegi que garantia al territori que no es segregaria de la corona reial.⁹³⁶ Es va concedir també que els càrrecs de veguer, sotsveguer, batlle, assessor i altres oficials fossin triennals, com a la resta del Principat de Catalunya.⁹³⁷

Altres gràcies tenien contingut econòmic però estaven relacionades amb la justícia, com deslliurar als paers i els consells de les viles de bans, peticions de les curies i penes pecuniàries per raó de contractes, fiances, obligacions i crims passats; i també absoldre als particulars els dels crims i delictes anteriors, excepte els crims que podríem qualificar d'estat com: lesa majestat u ofensa al rei, la fabricació de falsa moneda, la sodomia, violació o trencament de camins, traïció a la fidelitat i altres.⁹³⁸

⁹³⁴ AHMC, Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa y actes en favor de Cubells, pàg. 47.

⁹³⁵ ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 5r.

⁹³⁶ ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 3r- 4r.

⁹³⁷ ACN, fons municipal de Cubells, 195.

⁹³⁸ ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 10v-15r.

⁹³⁹ ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 3r-4r.

Quadre 20- RELACIÓ DE PRIVILEGIS ATORGATS PER LA REMISSIÓ DEL MARQUESAT

PRIVILEGI	LLOC	DATA
Absolució de penes judicials excepte els crims d'estat: lesa majestat, fabricació de falsa moneda....	Marquesat	1374, gener, 2 ⁹³⁹
Exempció de drets de pas.	Marquesat	1374, gener, 2 ⁹⁴⁰
Les poblacions podran imposar durant 10 anys cises sobre el pa, vi, carns ... per construir murs i fossars.	Marquesat	1374, gener, 2 ⁹⁴¹
Confirmació a les poblacions de llibertats, privilegis, bons usos i costums.	Marquesat	1374, gener, 2 ⁹⁴²
Poder lluir 60.000 sous censals.	Marquesat	1374, gener, 2 ⁹⁴³
Poder vendre en censals morts 13.000 fl..	Marquesat	1374, gener, 2 ⁹⁴⁴
Poder repartir fogasses i talles per redimir censals.	Marquesat	1374, gener, 2 ⁹⁴⁵
El veguer, sotsveguer, batlles, assessors i altres oficials tindran el càrrec per 3 anys.	Marquesat	1374, gener, 2 ⁹⁴⁶
La vegueria de Camarasa estarà separada durant 10 anys de la de Lleida i Pallars.	Marquesat	1374, gener, 2 ⁹⁴⁷
Els paers i cònsols de les poblacions podran posar bans sobre pesos i mesures.	Marquesat	1374, gener, 2 ⁹⁴⁸
Inalienabilitat de la Terra del Marquesat.	Marquesat	1374, gener, 2 ⁹⁴⁹
Ser tractats com homes reials.	Marquesat	1374, gener, 2 ⁹⁵⁰
Les quèsties de totes les poblacions i les rendes de Camarasa, Cubells, Montgai, Llorenç, La Nou, La Maçana i Llimiana, Castelló de Meià i Ariet.	Marquesat	1373, agost, 31 ⁹⁵¹
Permís per arrendar o vendre les rendes reials.	Marquesat	1373, agost, 31 ⁹⁵²
Pontatge per 5 anys per reparar el pont.	Alòs	1374, gener, 2 ⁹⁵³
Canvi de la data de la fira a Sant Martí.	Vilanova de Meià	1374, gener, 2 ⁹⁵⁴
Pas de la barca del Segre a Vernet.	Vilanova de Meià	1374, gener, 2 ⁹⁵⁵

⁹³⁹ ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 2v-3r.

⁹⁴⁰ ACN, fons Municipal de Cubells, 195.

⁹⁴¹ ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 26v-27r.

⁹⁴² ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 5r i v.

⁹⁴³ ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 5v-6r.

⁹⁴⁴ ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 6r i v.

⁹⁴⁵ ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 6r i v.

⁹⁴⁶ ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 8r i v.

⁹⁴⁷ ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 8v-10r.

⁹⁴⁸ ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 10r.

⁹⁴⁹ ACA, Cancelleria, Registre, f. 10v- 15r; també a ACA, Cancelleria, Registre 1090, f. 176-181v.

⁹⁵⁰ AHMC, Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa y actes en favor de Cubells, pàg. 47.

⁹⁵¹ ACA, Cancelleria, Registre 1090, f. 182r-185v.

⁹⁵² ACA, Cancelleria, Registre 1090, f. 182r-185v.

⁹⁵³ ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 6v-7r.

⁹⁵⁴ ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 7r i v.

⁹⁵⁵ ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 1r-2r.

Entre els privilegis econòmics cal citar el de l'exempció perpètua de les imposicions de pas a les persones i a les coses, tant en el Marquesat com en les terres reials, del tipus que fossin, es citen: *lleudes, peatges, passatges, pontatges, barques, ribatges*;⁹⁵⁶ i també exempció de pagar *costums nous i vells*... i per qüestions de *mesures i pesos*.⁹⁵⁷

També s'atorga a les autoritats de les viles i llocs la capacitat d'imposar cises i altres imposicions sobre el pa, el vi, la carn i altres vitualles, durant deu anys, per poder fer front a les reparacions i noves construccions que hauran de dur a terme de muralles i fossars,⁹⁵⁸ i també la facultat per a repartir fogasses (*fugaces*) i talles per redimir els censals.⁹⁵⁹ Les viles també podran fer l'arrendament de les rendes reials, prerrogativa important que els aportava beneficis. Aquests grup de privilegis van afavorir en gran manera el desenvolupament de l'administració municipal, en tant que s'havien de gestionar els ingressos i les despeses; però, a més, es va atorgar facultat de crear nous impostos, repartir-los entre els habitants, així com la potestat de poder imposar sancions a qui no respectés els pesos i les mesures.⁹⁶⁰

Com en altres llocs de Catalunya durant el segle XIV, les universitats van desenvolupar la fiscalitat municipal com a conseqüència de la gestió del deute públic; per una banda calia distribuir la càrrega entre la població, per altra s'havia de pagar les pensions als creditors.⁹⁶¹ Però hem d'afegir que en realitat la monarquia utilitzava en favor propi aquestes prerrogatives, atorgades als municipis, perquè tenen com a objectiu principal el pagament del deute que la mateixa monarquia havia generat.

Els representats del Marquesat en les negociacions dels privilegis van demanar el manteniment de la vegueria de Camarasa separada de Lleida i Pallars, però es va concedir només durant 10 anys,⁹⁶² cosa que pot indicar la precarietat de la institució o també la reserva que es fa del privilegi per poder concedir-lo per més temps en una altra ocasió.

Alguns privilegis atorgats en 1374 són de caràcter local, com la potestat que es dona a la vila d'Alòs per recaptar i usar el pontatge durant cinc anys per a refer una arcada del pont nou de pedra sobre el Segre que havia estat destruïda per una riuada. També es concedeix a Vilanova de Meià els drets i rendes derivats del pas d'una barca sobre el Segre entre Vernet i Artesa, encara que la vila ha de posar la barca, la sirga, els remes i altres estris i que ha de garantir la seguretat i es pugui utilitzar sense perill; també

⁹⁵⁶ ACN, fons municipal de Cubells, 195.

⁹⁵⁷ ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 4r i v.

⁹⁵⁸ AHMC, pergamins, XIV/ caixa 1.

⁹⁵⁹ ACA, Cancelleria, Registre 926, 6r i 6v, i Registre 1583, f. 126v.

⁹⁶⁰ ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 10r. En el document es parla dels problemes que s'ocasionen per no tenir pesos i mesures exactes en algunes poblacions, així com les sedicions i injúries verbals que es produeixen i la necessitat que tenien paers i cònsols del privilegi que ara se'ls atorga de posar bans i penes, encara que no puguin fer mutilar membres ni penes de mort.

⁹⁶¹ ORTÍ GOST, Pere (1996), "La construcció del sistema fiscal municipal a Barcelona, segles XIII-XIV", Quaderns d'Història, núm. 2-3, pàg. 17-34.

⁹⁶² ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 8v-9v.

haurà de pagar anualment d'un cens d'un *pavonem bonum* per Nadal.⁹⁶³ A Vilanova també es va concedir el canvi de la fira que es feia per Sant Lluç per la de Sant Martí, que durarà 10 dies i altres 10 de retorn, es concedeix també seguretat i protecció d'aquells que hi vagin que no podran ser marcats, detinguts ni jutjats excepte si cometen crims d'estat.⁹⁶⁴

Coneixem la valoració que el rei Pere III fa de les negociacions amb el Marquesat amb motiu de la lluita del territori de Maria de Portugal i l'atorgament dels privilegis, a canvi dels 13.000 fl., perquè ell mateix l'escriu, el 24 de maig del 1374, al seu fill primogènit Joan, duc de Girona, governador general dels regnes -el futur Joan I-, que havia de ratificar mitjançant jurament aquestes operacions, com ja havia fet el monarca:

*[...] Los quals privilegis o cartes de immunitats, e les coses en aquelles contingudes nos, en nostra bona fe reyal e encare mijançant sacrament, havem promès tenir e servir, e per vos ésser iurat, confirmat e tengut segons que per nos són estades atorgades promeses e iurades, e en los dit privilegis e cartes pus llargament són exposades. Per què molt car fill per les dites raons, les quals són més honor e profit nostre e vostre que no de les dites universitats volem e us pregam qu-el dit privilegi nostre de no separar, i altres aquelles atorgats de nou per vos e confirmació d-altres privilegis e llibertats e cartes de indemnitat e les altres cartes, segons que per nos són estades atorgades a les dites universitats, confirmets, loets e aprovets mijançant sacrament, axí llargament com en les cartes d-aquí fetes e ab nostre segell pendent segellades plenament és contingut.*⁹⁶⁵

La incorporació de la Terra del Marquesat a la corona semblava beneficiosa per al territori principalment amb els privilegis atorgats que havien de fer lleuger el pagament dels crèdits, però el mateix rei diu al seu fill Joan que havia estat una operació més profitosa per a el rei i el seu fill -que havien trobat finançament per a la remissió-, que per als pobles, que s'havien carregat de censals. La frase del text assenyalada en negreta és eloqüent del punt de vista de Pere III; tota l'operació era més beneficiosa per a la monarquia que per als pobles del Marquesat, que van assumir un deute molt difícil de pagar. La sinceritat en la intimitat del rei Pere és d'una claredat meridiana, amb la qual no es pot més que coincidir plenament.⁹⁶⁶

Les universitats es repartien les pensions que havien de pagar als creditors de la Indemnitat, i a la vegada, aquest pagament provocava la venda dels censals municipals. Malgrat la prohibició de les pragmàtiques reials de continuar endeutant-se, les viles sempre obtenien del rei la possibilitat de seguir-ho fent, per pagar les

⁹⁶³ Es tracta d'un paó. ACA, Cancelleria, Registre 926, f. 1r i v.

⁹⁶⁴ Aquesta concessió és de 13 de maig de 1374. ACA, Cancelleria, Registre núm. 926, f. 7r- 8r. Aquesta fira havia de durar 10 dies i 10 més de retorn, i els que hi anaven estaven salvats i segurs. És el precedent de l'actual fira de la perdú.

⁹⁶⁵ ACA, Cancelleria, Registre 1090, f. 182r-185r.

⁹⁶⁶ ACA, Cancelleria, Registre 1682, f. 71r-78v, i també en còpia a ADM, L-1/6. Còpies d'aquests privilegis es van fer també a les poblacions del Marquesat, com l'existent a AHMC, pergamins, XIV/016.

pensions. Cubells, el 1377, amb la complicitat del procurador Antoni de Naves, va aconseguir l'autorització reial de vendre censals morts d'una pensió anual de 200 s.⁹⁶⁷

3.4 La subvenció de l'onzè

El 1380, el rei Pere el Cerimoniós va demanar a la Terra del Marquesat el subsidi que anomena dels 11 pans, vi i altres esplets. Es tractava de l'onzè de totes les collites, durant 11 anys consecutius, és a dir, des del 1380 fins al 1391. En l'apartat 2 s'ha indicat les circumstàncies en què es va fer la concessió.

L'onzè com impost ha estat estudiat.⁹⁶⁸ Ja apareix el 1340 en algunes ciutats i viles de Catalunya, on el senyor permetia recaptar-lo durant algun temps; també s'havia imposat el setzè, el dotzè o el redelme, que es percebien sobre la producció agrària (productes agrícoles i ramaders), els rendiments del treball, les rendes de tot tipus, inclosos els censals i violaris, i els guanys, tant d'artesans i mercaders, com salaris i pensions de notaris, escrivans o juristes. En la segona meitat del tres-cents aquesta fórmula va ser usada per fer front a l'endeutament.⁹⁶⁹ És a dir, es tracta d'un impost senyorial creat per al pagament del deute.

En el cas del Marquesat, es tracta d'una subvenció reial, que gravava els productes agraris, *la onzena part de tots els fruits i esplets que seran collits en els termes i pertinences de dites viles i llocs*.⁹⁷⁰ El rei aprofita els mateixos sistemes d'extracció fiscal que els senyors i les ciutats quan li cal numerari.

La causa per la qual el rei demana l'ajut de l'onzè a la Terra del Marquesat, segons consta en els registres de cancelleria, va ser l'auxili a les necessitats reials. S'ha analitzat més amunt, que de necessitats no en mancaven a una monarquia que tot just acabava de tancar el front de la guerra de Castella, però encara tenia conflictes oberts amb el jutge d'Arborea que amenaçaven l'estabilitat de l'illa de Sardenya, a la qual volia atendre el monarca mitjançant un viatge amb un estol armat. També calia donar suport a l'illa de Sicília, i tant l'infant Joan com el rei estaven molt endeutats.

La manera més usual que la monarquia utilitzava per obtenir el diners era a través de canvistes. Aquests banquers lliuraven el préstec al rei per dos procediments: avançant del diner a canvi de cobraments futurs -com hem vist que passava el 1374 amb els canvistes Dusay i Gualbes-; o bé amb un acord amb el rei pel qual els canvistes acceptaven en les seves taules préstecs d'altres, que tenien com a depòsits a un interès molt alt, el mogobell, que traspassaven al rei, el qual pagava els interessos i la

⁹⁶⁷ ACA, Cancelleria, Registre 930, f. 179r.

⁹⁶⁸ MORELLÓ BAGET, Jordi (2001), "Fiscalitat i deute públic en dues viles del Camp de Tarragona: Reus i Valls", CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 691.

⁹⁶⁹ SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel (2005), "Negociación y fiscalidad en Cataluña", *Negociar en la Edad Media*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 136.

⁹⁷⁰ ACA, Cancelleria, Registre 1685, f. 144v-145r.

devolució del capital.⁹⁷¹ El mogobell, que s'estava pagant el 1380, segons queixa del mateix rei, era de 6 sous per lliura,⁹⁷² que equival a un interès del 30%.

El monarca, per no haver de pagar aquestes quantitats, col·locava els préstecs en rendes del patrimoni reial. Però, quan el capital demanat era excessiu, acabava provocant la fallida dels canvistes. La situació de fallida de la taula que havia nodrit les arquades de Pere III i l'infant Joan va tenir relació amb els crèdits contrets per la Terra del Marquesat entre el 1381 i el 1384.

3.4.1 Els crèdits de 1381 i 1382

Entre el 1374 i el 1380 la taula de Pere Caus i Andreu d'Olivella va ser la principal base del finançament reial. A la tardor del 1380 van aparèixer les primeres dificultats; la causa s'ha de cercar en la crisi econòmica i en la fallida de les finances mallorquines que servien per pagar els impostos i pensions censals, per la qual cosa es van deixar de abonar, i això va retreure noves inversions a la taula. A la vegada, s'anaven acumulant els interessos del deute no pagat.⁹⁷³ Però, sens dubte, la demanda constant de la monarquia s'ha d'entendre com la causa principal, tot i això el Cerimoniós es queixava que la taula no li proporcionava un nou crèdit de 50.000 lliures que reclamava urgentment.

Una carta de l'infant Joan a l'arquebisbe de Saragossa en què li demana que utilitzi la seva influència a les Corts o qualsevol altra via per aconseguir diners, per la situació d'ofec econòmic que pateix, descriu bé la situació real d'endeutament de la taula de canvi:

*[...] Arzobispo, ni sabedes las grandes quantías que el señor rey e nos debemos a los fieles en Pere dez Caus e n·Andreu d·Olivella, cambiadores de Barcelona, los quales si ahora no se pagan montarán a muy grand infinitat de dineros por razón de los mogubellos e intereses muytos que en esto entrevienen. En tanto que si non se cumple la paga sin tarda manifestamente vemos que todo el regno no y poria cumplir. E si hombre lo dexa así sin recaudo de paga vemos la tierra perdida si aferes se escrecían e otrossí la promisión del señor rey e nuestra será menos cabada. E lo que más es la su fe e la nuestra dimos, la qual los ditos cambiadores por servicio del senyor rey e nuestro e por aferres de la cosa pública tienen tan grand carga haría sin verdat, lo que Dios no quiera.*⁹⁷⁴[...]

⁹⁷¹ FELIU MONTFORT, Gaspar (2004), "La disputa por los libros contables en la quiebra de la taula de canvi de Pere de Caus y Andreu d'Olivella (1381)", Revista Española de Financiación y Contabilidad, Vol XXXIII, núm. 120, pàg. 97.

⁹⁷² ACA, Cancelleria, Registre 1002, f. 68v-72r.

⁹⁷³ FELIU MONTFORT, Gaspar (2004), "La disputa por los libros contables en la quiebra de la taula de canvi de Pere de Caus y Andreu d'Olivella (1381)", Revista Española de Financiación y Contabilidad, Vol XXXIII, núm. 120, pàg. 100.

⁹⁷⁴ ACA, Cancelleria, Registre 1664, f. 11v-12r.

L'infant tem la fallida de la banca que li ha donat suport, per les conseqüències negatives que tindria per al reialme i per a la mateixa monarquia; per tal que això no succeeixi cal cercar diners per pagar els mogobells i interessos.

Les alienacions de patrimoni reial continuaven essent un dels principals recursos, especialment si es tractava de zones extenses que proporcionaven quantiosos ingressos. Per això el rei Pere i l'infant Joan havien emparaulat la venda del Marquesat amb el comte de Cardona,⁹⁷⁵ però també, -i això és de rellevància per aquest estudi- van signar davant notari la venda de la Terra del Marquesat a Pere comte d'Urgell. Coneixem el document per la ressenya que se'n fa en el llibre de registres de la Cancelleria reial, el 31 de març del 1380,⁹⁷⁶ on s'addueixen les urgents necessitats reials per *permutar i canviar* amb Pere, comte d'Urgell i vescomte d'Àger, *perpètuament* la Terra del Marquesat, que havia estat de l'infant Ferran. En l'operació s'inclouen viles, llocs, població, feus i feudataris, mer i mixt imperi, jurisdicció alta i baixa, civil i criminal; s'explicita també que es durà a terme, no obstant, el privilegi d'inalienabilitat de la corona que s'havia atorgat al territori.

El document és estrany per diverses raons: no hi consten el llocs pels quals es permutava el territori, ni tampoc el preu, en cas que es tracti d'una venda. És breu en comparació amb la quantitat de clàusules garantistes que solen contenir els documents notariais de l'època. El signen set testimonis, dos jutges i 5 persones de la cúria més propera al la monarca. Sembla que en la transacció o canvi hi havia de constar la signatura del comte d'Urgell que es troba a faltar. Potser tot això pot atribuir-se a les presses i a la urgència dels negocis reials quan les necessitats eren peremptòries; també pot ser que en el document notarial hi constin més qüestions que les reflectides en el registre reial.

Una carta de l'infant Joan ens aclareix més les coses, hi descobrim que allò que es pretenia no era un intercanvi sinó una venda *per certes rahons urgents e fort necessàries*, per la qual el comte oferia el preu de 50.000 fl.

Una vegada coneguda la notícia, les universitats del Marquesat varen acudir al rei per reclamar el seu privilegi d'inalienabilitat i oferir-li el mateix preu que el comte, a canvi que no es dugués a terme aquesta venda. I en efecte, el rei i l'infant van acabar revocant-la.

La solució de la qüestió va deixar-se en mans de l'infant. Els seus consellers i Huguet de Rosanes i Antoni de Naves, que recordem que era el procurador del Marquesat i ja estava avesat a negociacions, van elaborar un contracte que es va treballar amb les viles del Marquesat. Sembla que el 16 d'octubre d'aquell 1380 el notari de Barcelona Antoni Bellver ja havia confeccionat l'escrit, i només restava la signatura. En aquesta data el rei responia al Marquesat sobre l'exigència que ell mateix signés el contracte, dient que ho faria el seu primogènit, però que els síndics del Marquesat ja escollits,

⁹⁷⁵ FELIU MONTFORT, Gaspar 2004), "La disputa por los libros contables en la quiebra de la taula de canvi de Pere de Caus y Andreu d'Olivella (1381)", Revista Española de Financiación y Contabilidad, Vol XXXIII, nº 120, pàg. 102.

⁹⁷⁶ ACA, Cancelleria, Registre 1000 , f. 1v-2v.

abans de 30 dies, havien d'enviar una persona per firmar-lo *sots ira e indignació nostra e pena de mil lliures de cascun de vosaltres havendors...*⁹⁷⁷ La necessitat de diners era urgent, i la paciència del rei poca, davant les tàctiques de dilatar les actuacions en el temps, que veurem que seran recurrents en les universitats.

En la negociació és segur que els síndics del Marquesat van recordar la promesa d'inalienabilitat de la corona, però també devien queixar-se al rei que 50.000 fl. era una quantitat molt elevada. El resultat, segons la carta de l'infant Joan, fou que *considerants que si aguéssets ha pagar los dits L m florins vos seria massa gran càrrech, per la dita rahó reebem de vosaltres un onzè de certs splets que·ns atorgats a XI anys.*⁹⁷⁸ És a dir, es canviaven els 50.000 fl., que resultaven una càrrega excessiva al Marquesat, per la percepció de l'onzè de les collites durant 11 anys.

A partir de llavors, la qüestió fou estimar la quantitat que corresponia a aquest onzè. La negociació entre els síndics de les universitats i Huguet de Rosanes i Antoni de Naves va aconseguir fixar el preu en 30.000 fl.; quantitat considerada encara molt elevada pels síndics del Marquesat, com suposem per les reticències a la conclusió del contracte. Finalment la signatura devia arribar poc abans del dia 10 de desembre del 1380, data en la qual, des de Saragossa, el rei Pere el Cerimoniós va atorgar el paquet de privilegis, que eren la torna del subsidi concedit.

La llicència de l'infant per vendre els censals pels 30.000 fl. es va atorgar el 18 de febrer de 1381. El següent pas era que les habitants del Marquesat acceptessin la venda de censals. Aquest era realment l'acte definitiu, perquè comportava l'endeutament de fet, i en les poblacions es van produir rebuigs evidents. La carta de l'infant al donzell Huguet de Rosanes de 30 de desembre així ho indica com també mostra la decisió del futur Joan I perquè finalment arribin els diners.

*[...] Per ço us dehim e manam expressament que anant personalment al dit Marquesat façats aplegar los hòmens d-aquell cascuns en son loch segons que en semblants fets fer és acostumat, e lo dit sindicat en poder del dit notari fets fermar segons la forma, la qual per part nostre sobre açò li és stada liurada. E si per ventura alguns dels dits hòmens, ço que no crehem, rebujaven o recusaven de fermar lo dit sindicat, volem e manam expressament que aquells forçets per presons de persones e per imposicions de penes e per exaccions d-aquelles e en altra manera segons que a vos serà vist fahedor. [...]*⁹⁷⁹

El desacord i la tardança de les viles i llocs del Marquesat va indignar l'infant, que va demanar utilitzar la força amb penes fins i tot de presó per a qui no volgués signar el document, que la mateixa cancelleria reial havia redactat. Aquestes eren les ordres que feia arribar al seu representant Huguet de Rosanes, però davant dels habitants del Marquesat presentava una cara més amable i sense amenaces. En una altra carta del mateix dia, el primogènit notificava que Huguet de Rosanes i Antoni de Naves eren

⁹⁷⁷ ACA, Cancelleria, Registre 1366, f. 96v-97r.

⁹⁷⁸ ACA, Cancelleria, Registre 1700, f. 84 r i v.

⁹⁷⁹ ACA, Cancelleria, Registre 1700, f. 39r.

enviats seus, i recomanava als habitants de la Terra, que fessin allò que els manifestarien en nom del mateix infant.

També calia cercar els diners. El 28 de març del 1381, l'infant Joan s'adreçava als paers i prohoms de les viles del Marquesat per comunicar-los que havia explorat trobar compradors per als censals, tant perpetus com a carta de gràcia, a Barcelona,⁹⁸⁰ *e no se·n ha trobats ni se·n poden trovar si donchs vosaltres en aquells censals no·us hobligàvets*. Cosa que indica que la població encara no havia signat la venda, tot i el clima de pressió i violència. La reticència, sens dubte, era deguda a la por d'augmentar l'endeutament i garantir els censals amb els béns dels habitants dels pobles. La carta del primogènit cercava guanyar les voluntats amb un to amable, garantint que feien un servei a un amic, que no era altre que el rei, i que això no els reportaria dany:

*[...] car plaher e servey nos en farets e a vosaltres no·us en seguirà dan ne és als sinó fermança que·ns farets, la qual fa un amich al altre sens altra seguretat. E vosaltres haurets la bona e bastant del señor rei e de nos.*⁹⁸¹ [...]

El cas és que la cerca de capital va esdevenir enmig de la fallida de la taula de canvi de Pere des Caus i Nicolau d'Olivella, i la monarquia, en no trobar compradors dels censals a Barcelona, va acabar rebaixant la quantitat demanada al Marquesat fins a 12.000 lliures (21.818 fl.), a condició *que la venda se faça breument e que·l haïam açí com pus imperiosament fer·se puxa, quar lo mogumbell de·les dites quantitats qui són degudes per rahó de·les dites manleutes multiplica e creix tot dia e és de gran necessitat que les dites vendes se façen imperiosament*.

Les universitats de la Terra del Marquesat s'havien reunit del 22 al 29 de gener i del 2 al 5 de febrer per aquesta qüestió, i ja tenien escollits els síndics Jaume Massèn per Cubells, Berenguer Guasc per Vilanova de Meià, Pere Joan, per Camarasa i Balaguer Rotger per Alòs. Es va triar finalment Jaume Massèn com a procurador únic en la venda, que es va fer a Barcelona.⁹⁸²

Els censals que es van contraure procedien dels fons que tenien en la seva taula els canvistes de Caus i d'Olivella. El rei, com que era el principal creditor dels canvistes i la principal causa de la seva fallida, va intervenir per tal de dissimular-la. Es van produir grans discussions entre els creditors, els canvistes i els funcionaris reials i les corts del rei i del primogènit, per tal d'establir amb certesa les xifres del deute, que no es va acabar d'aclarir mai.

El rei, per a solucionar la qüestió, primerament va negar-se a reconèixer i abonar els interessos que devia als canvistes a partir de març del 1381. Després va pagar directament a aquells creditors que havien demanat diners en nom seu, i finalment va

⁹⁸⁰ Els censals perpetus són als censals morts irredimibles; els censals a carta de gràcia són els censals que es poden redimir aportant el capital pel qual van ser venuts.

⁹⁸¹ ACA, Cancelleria, Registre 1700, f. 84 r i v.

⁹⁸² AHMC, pergamins, XIV/022.

intentar permutar a qui tenia diners en la taula el seu capital per patrimoni de la corona o rendes reials, però a un valor inferior al que havia dipositat.⁹⁸³

Els censals venuts pel Marquesat els anys 1381 i 1382 responen a la tercera de les fórmules indicades. El 1381 s'efectuà la compra de mogobells, és a dir, els interessos deguts als canvistes, pels quals el rei pagava, com hem dit, al 30%.

L'acceptació conjunta del Marquesat dels censals venuts es va fer a Balaguer l'11 de maig del 1381 davant el jutge Vicent Morató, de la cúria del bisbe d'Urgell; s'hi van presentar el procurador del compradors i Jaume Massèn, com a representant del Marquesat. Triar per a la signatura una cort eclesiàstica, sens dubte, obeïa a l'interès dels creditors d'incloure també totes les clàusules de pressió o coerció de tipus eclesial, entre les quals podia haver-hi l'excomunió.

La quantitat total venuda era de 250.000 sous -o 22.727 fl.- de capital i 20.775 s. de pensions anuals. Com també havia passat el 1374, va ser superior a l'esperada però no arribava a la quantitat inicial de 30.000 fl., demanada per l'infant Joan.

Entre l'1 de març i el 15 d'abril del 1381 la Terra del Marquesat va vendre a Barcelona 23 censals per un valor de 242.196,88 s. b. al 8,33 % i un censal de 7.802 sous al 7,69%, amb unes pensions de 20.175 s. b. i de 600 s. b. respectivament.

En els documents queda reflectit que en el pagament de les pensions s'hi impliquen:

[...] universis censibus, agrariis, redditibus, terciis, hospiciis, prediis, honoribus, bonis, rebus et iuribus eorum et cuiuslibet ipsorum ac heredum seu successorum suorum mobilibus et immobilibus, habitis et habendis, etiam privilegiatis et non privilegiatis [...]

La garantia donada als censalistes no era només sobre l'onzè, com s'havia establert en un principi, sinó que es va hipotecar qualsevol dret, renda i béns que hi hagués al Marquesat.

L'interès dels censals del 1381 del 8,33 % era elevat, tenint present que en la mateixa època en altres llocs de Catalunya, com per exemple Sant Feliu, havien davallat fins al 4,30%,⁹⁸⁴ i en Castelló d'Empúries fins al 5%.⁹⁸⁵

⁹⁸³ FELIU MONTFORT, Gaspar (2004), "La disputa por los libros contables en la quiebra de la taula de canvi de Pere de Caus y Andreu d'Olivella (1381)", *Revista Española de Financiación y Contabilidad*, Vol XXXIII, núm. 120, pàg. 111.

⁹⁸⁴ ORTÍ GOST, Pere (2009), "La deuda pública municipal en una pequeña ciudad del nordeste catalán: Sant Feliu de Guíxols durante la segunda mitad del siglo XIV", *Deuda pública en la Cataluña Bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 143. MARTÍ ARAU, Albert (2009), "Endeutament censal i crisi financera en una vila senyorial: Castelló d'Empúries (1381-1393)", *Deuda pública en la Cataluña Bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 170.

⁹⁸⁵ MARTÍ ARAU, Albert (2009), "Endeutament censal i crisi financera en una vila senyorial: Castelló d'Empúries (1381-1393)", *Deuda pública en la Cataluña Bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 170.

Quadre 21- CENSALS DEL SUBSIDI DE L'ONZÈ (1381)

CREDITORS DEL MARQUESAT	PENSIÓ	CENSAL	INTERÈS
Guillem Pere Bussot, doctor en lleis.	700 s. b.	8.400 s. b.	8,33%
Angelina, vídua de Bonanat Almugàver, mercader.	1.000 s. b.	12.000 s. b.	8,33%
Mateu de Vall, mercader.	1.000 s. b.	12.000 s. b.	8,33%
Joan de Pla, doctor en lleis.	1.000 s. b.	12.000 s. b.	8,33%
Miquel Palau, de la tresoreria del rei.	1.000 s. b.	12.000 s. b.	8,33%
Bertran de Riudovelles i Pere del Vall.	275 s. b.	3.300 s. b.	8,33%
Pere de Vall.	1.000 s. b.	12.000 s. b.	8,33%
Berenguer Corn, mercader.	1.000 s. b.	12.000 s. b.	8,33%
Antígon, orfe de Berenguer Almugàver.	1.000 s. b.	12.000 s. b.	8,33%
Bernat Gibert, mercader.	600 s. b.	7.200 s. b.	8,33%
Pere Febrer, beneficiat de la seu de Barcelona.	600 s. b.	7.200 s. b.	8,33%
Francesca, vídua de Ramon de Santmartí, ciutadà de Lleida, filla de Francesc Alamany, difunt, de Montblanc.	600 s. b.	7.200 s. b.	8,33%
Romeu Silvestre, prevere beneficiat de Santa Maria del Pi de Barcelona.	600 s. b.	7.200	8,33%
Isabel, esposa de Joan de Vall, fill de Pere de Vall.	1.000 s. b.	12.000 s. b.	8,33%
Bernat Bussot, escrivà de ració de la casa del rei.	1.000 s. b.	12.000 s. b.	8,33%
Pere de Tàrraga, secretari del senyor duc.	1.200 s. b.	14.400 s. b.	8,33%
Jaume Claramunt, de la casa de la reina.	1.000 s. b.	12.000 s. b.	8,33%
Simó de Llor, donzell.	1.000 s. b.	12.000 s. b.	8,33%
Ramon de Gualbes, mercader, ciutadà de Barcelona procurador Miquel de Bosc, i tutor de Lluís de Bosc, el seu germà.	1.600 s. b.	19.200 s. b.	8,33%
Ramon de Gualbes en nom propi.	1.000 s. b.	12.000 s. b.	8,33%
Isabel, vídua de Pere Toralles, de la casa del rei, tutora de Pericó fill del difunt Pere de Rocacrespa, mercader.	1.000 s. b.	12.000 s. b.	8,33%
Ponç de Gualbes mercader.	500 s. b.	6.000 s. b.	7,69%.
Lluís de Gualbes mercader.	500 s. b.	6.000 s. b.	8,33%
Bernat Bertran, mercader de la ciutat de Barcelona i Caterina, vídua i marmessora de Pere Veguer.	600 s. b.	7.800 s. b.	8,33%

Es comprava capital de la taula de canvi sense fatiga, *laudemi* ni altres drets

Una segona tanda de vendes de censals va tenir lloc l'any 1382. En aquesta ocasió no es van adquirir fons tòxics dels mogobells, sinó capital dipositat en la taula de canvi de Caus i d'Olivella. Les dades es presenten en el quadre 22, i ens indiquen que el total dels crèdits del 1382 va ser de 91.108 s. (8.282,5 fl.) de capital i 5.448 s de pensions anuals.

emfitèutics, és a dir franc de despeses. El comprador el tenia pel rei i els seus successors, cosa que li assegurava el cobrament de la pensió anual que es fixava sobre les rendes del Marquesat. Es calculava el capital que s'havia posat en la taula i se li sumava for de 20.000 per 1.000, és a dir un 5%, (més baix que el que tenia a la taula de canvi) o altre, segons pactes que es feien amb els creditors, però sempre era estimat a la baixa. Els inversors de la taula de canvi perdien part del capital que hi tenien, però a canvi veien assegurada la pensió sobre rendes reials. L'interès dels nous censals es calculava al 15.950 per mil, és a dir, un 6,27%, amb petites variacions d'aquest càlcul en la venda de cada censal, de vegades una mica a l'alça i d'altres, com en el cas del censal a l'abadessa de Valldonzella, a la baixa.

El rei va fer esforços per tapar el forat que s'havia provocat en la taula dels canvistes de Caus i d'Olivella, no només amb la recol·locació del capital sinó també amb maniobres del mestre racional per intentar dissimular el muntant del deute per amagar les despeses de la monarquia.

Quan es produïa una fallida es posaven a la venda els béns dels canvistes i s'utilitzaven per pagar però allò que quedava pendent es repartia entre els creditors per sou i lliura. Els canvistes segons la legislació havien de ser condemnats a la pena capital, cosa que no va passar amb Caus i d'Olivella.⁹⁸⁶

Quadre 22- CENSALS DEL SUBSIDI DE L'ONZÈ (1382)

CENSALISTES	PENSIÓ ANUAL	CAPITAL	INTERÈS
Guerau de Vilatorta, escrivà de la infanta	319 s. b. + 81 s. b.	319 ll. (6.380 s.)	6,27%
Simó de Puig, ciutadà de Barcelona	1.612 s. 3 d.	1.209 ll. 3s. 10 d.i ob. (24.183s. 10 d.)	6,66%
Abadessa de Valldonzella	1.400 s. b.	1.500 ll. (30.000 s.)	4,66%
Francesc Aguilar, de València	1.255 s. 11d.b.	941 ll. 18s. 7d. b. (18.838 s. 7 d.)	6,66%
Caterina vídua d'Arnau Çabater	780 s. 4 d. b.	585 ll. 5 s. 6 d. (11.705s 6 d.)	6,66%

⁹⁸⁶ FELIU MONTFORT, Gaspar (2004), "La disputa por los libros contables en la quiebra de la taula de canvi de Pere de Caus y Andreu d'Olivella (1381)", Revista Española de Financiación y Contabilidad, Vol XXXIII, núm. 120, pàg. 108.

En la subvenció Marquesat de l'onzè dels anys 1381 i 1382, els creditors tenen un perfil diferent des del 1376. Pel que fa a les inversions del 1381, ja no troben pensions de 200 s. Només n'hi ha una de 275 s.. Les quantitats solen estar entre els 500 s. i els 1.600 s. Pel que fa als capitals, només un censalista compra 3.300 s.; més de la meitat adquireixen 12.000 s., i només dos passen d'aquesta quantitat amb 14.400 s. i 19.200 s. Però les inversions d'aquest any encara no eren tan altes com les del 1382, quan Simó Puig va comprar 24.183 s. o l'abadessa de Valdonzella 30.000 s. L'interès el 1382 és més reduït que el 1381; es paga entre el 6.6% i el 4,66%. Els censals de 1382, com veurem, seran els que s'arrossegaran més temps.

Els crèdits d'aquesta època estaven relacionats amb la taula de canvi de la ciutat comtal, és per això que la major part dels creditors de la subvenció de l'onzè procedien de Barcelona. La qual cosa no vol dir que la taula de Caus i d'Olivella no captés també capital de Lleida (Francesca, vídua de Ramon de Santmartí, ciutadà) o de València (Francesc Aguilar).

Pel que fa al perfil social, el grup més nombrós el constitueixen els mercaders, principalment de Barcelona, com Bernat Gibert, la família del qual es dedicava al comerç de la llana,⁹⁸⁷ i Pere de Rocacrespa,⁹⁸⁸ Berenguer Corn i Bernat Bertran, que estan relacionats amb la propietat d'esclaus; aquest darrer va tenir un fill amb una esclava que després va legalitzar, encara que sembla que una altra filla va arribar malalta a l'hospital de la Santa Creu i hi va morir.⁹⁸⁹ Simó de Puig era patró de naus,⁹⁹⁰ és a dir, també estava relacionat amb el comerç.

Quadre 23- COMPOSICIÓ SOCIAL DELS CENSALISTES DE 1381-1382

Doctors en lleis	2
Mercaders	10
Patró de naus	1
Eclesiàstics	3
Noble	1
Oficials reials	6
Ciutadans	2

⁹⁸⁷ MORELLÓ BAGES, Jordi (2008), *Municipis sota la senyoria dels creditors de censals: la gestió del deute públic a la baronia de la Llacuna (segle XV)*, Fundació Noguera, Estudis, núm. 45. Barcelona, pàg. 161.

⁹⁸⁸ El 1366, potser ell o el seu pare es dedicaven al negoci del crèdit. Posteriors d'aquest censal va ser comprat per Antígona, l'esposa de Pere Rocacrespa. SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel (2009) "Las primeras emisiones de deuda pública", *La deuda pública en la Cataluña bajomedieval*, CSIC, Institut Milà i Fontanals. Barcelona, pàg. 245.

⁹⁸⁹ VINYOLES VIDAL, Teresa Maria (2013), "El rastre dels més desvalguts entre els papers de l'Hospital de Barcelona", SUMMA, Revista de Cultures Medievales, núm. 2, pàg. 83.

⁹⁹⁰ Potser emparentat amb Andreu de Puig, patró de la galera armada dels catalans a les mars de Sardenya. GARCIA SANZ, Arcadi (1974), *Assegurances i canvis marítims medievals a Barcelona*. Vol 1, IEC, Treballs de la secció de Filosofia i Ciències Socials. Barcelona, doc. 70.

La família Gualbes està ben representada, es cita la professió de Ramon, mercader de Barcelona, però inverteixen en els censals ell mateix com a procurador en nom propi, i també del seu germà Lluís, i de Ponç de Gualbes, amb un muntant total de 3.600 s. La família formava part de l'oligarquia de Barcelona.⁹⁹¹ També pertanyen a aquest grup social la família Bussot, representats per Guillem Pere Bussot i Bernat Bussot;⁹⁹² i potser també Joan Desplà, perquè aquesta era una de les nissagues del patriciat urbà barceloní, encara que no es pugui afirmar amb les dades de què disposem.

Arnau Sabater, juntament amb un altre mercader censalista, Bonanat Almugàver,⁹⁹³ consten com a consellers del Consell de Cent Barceloní el desembre de 1375.⁹⁹⁴

Són també creditors sis funcionaris de la cort (ja estiguin al servei del rei, de la reina o del duc de Montblanc) són Bernat Bussot, escriptor de porció de la casa del rei Pere; Pere de Tàrraga, secretari de l'infant Joan; Jaume Claramunt, de la casa de la reina; Francesc Aguilar, de la cambra del rei, Guerau de Vilatorra, escrivà de ració de Violant de Bar, l'esposa de l'infant Joan, i Miquel Palau, de la tresoreria del rei. Hi consta també un noble: el donzell Simó de Llor.⁹⁹⁵

Quadre 24- DEUTE PÚBLIC EL MARQUESAT ENTRE 1373 I 1382

ANY	PENSIÓ ANUAL	CAPITAL	FLORINS
1373	15.807 s.	189.770 s.	17.251,8 f.
1374	3.550 s.	42.617 s.	3.874 s.
Subtotal 1374	19.357	232.387 s.	21.125 s.
1381	20.775 s.	250.000 s.	11.904 f.
1382	5.448 s.	91.108s.	4.338 f.
Subtotal onzè	26.223 s	341.108 s.	16.242 f.
Total	45.580 s.	573. 495 s.	37.367 f.

⁹⁹¹ BATLLE GALLART, Carme (2007), "Evolució d'una família de la Barcelona medieval. Els Gualbes del segle XIV", *El "llibre del Consell" de la ciutat de Barcelona al segle XIV: les eleccions*. CSIC, IMF, Barcelona, pàg. 49-133.

⁹⁹² FERRER MALLOL, M. Teresa (2007), "Altres famílies de l'oligarquia barcelonina", *El "llibre del Consell" de la ciutat de Barcelona al segle XIV: les eleccions*. CSIC, IMF, Barcelona, pàg. 35.

⁹⁹³ la família del qual ja invertia en 1365. SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel (2009), "Las primeras emisiones de deuda pública" *La deuda pública en la Cataluña bajomedieval*, CSIC, Institut Milà i Fontanals. Barcelona, pàg. 243.

⁹⁹⁴ BATLLE GALLART, Carme (2007), "Evolució d'una família de la Barcelona medieval. Els Gualbes del segle XIV", *El "llibre del Consell" de la ciutat de Barcelona al segle XIV: les eleccions*. CSIC, IMF, Barcelona, pàg. 621.

⁹⁹⁵ El 1398, apareix un Simó Llor, donzell, domiciliat a Barcelona, a propòsit de la compra d'un esclau negre de 14 anys. HERNANDO DELGADO, Josep (2003), *Els esclaus islàmics a Barcelona: blancs, negres, llocs i turcs, de l'esclavitud a la llibertat*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 619.

Entre els eclesiàstics, trobem dos beneficiats Pere Febrer, de la seu de Barcelona, i Romeu Silvestre, de Santa Maria del Pi de Barcelona; l'abadessa de Valldonzella, que dirigia una comunitat que acollia moltes noies de la noblesa i també de famílies benestants de la ciutat comtal. El monestir va estar molt lligat a la monarquia: hi va residir Joan I i hi va morir Martí I. D'aquesta familiaritat potser també va sorgir la demanda d'ajut per a les empreses reials.

En definitiva, l'oligarquia barcelonina, però també la de Lleida i la de València i eclesiàstics i funcionaris reials participaven del lucratiu i especulatiu negoci del crèdit, deixant diners a interès alt en les taules de canvi. Encara que amb un risc evident, la monarquia va salvar alguns inversors, de segur, que per mantenir el seu clientelisme.

El deute públic generat en el Marquesat per la subvenció de l'onzè havia estat de 341.108 s. (o 16.242 fl.) i havia carregat a les universitats amb 26.223 s. més de pensions anuals.

Sabem per les èpoques de pagament conservades que el 1384, el Marquesat encara pagava les pensions dels censals de la Indemnitat venuts el 1374. Si calculem el crèdit conjuntament més les pensions dels censals del 1381 i del 1382, aquest darrer any s'ha acumulat un deute públic de 37.367fl. amb el pagament d'unes pensions que pujaven a 45.580 s. anuals. S'ha de recordar que les rendes s'estimaven en 12.427 s. anuals. El deute de la Terra del Marquesat era, doncs, del 366,7%.

3.4.2 Els Privilegis de 1380

Si es considera que la pressió de la monarquia sobre els governs municipals de ciutats i viles reials va disminuir de manera important després de la guerra dels dos Peres,⁹⁹⁶ aquesta no és pas la realitat que va viure la Terra del Marquesat. El 1380, com s'ha dit, es van atorgar la subvenció de l'onzè, que va anar acompanyada de privilegis per apaivagar el seu l'impacte econòmic. Aquests privilegis tenen unes característiques una mica diferents dels concedits el 1374.

Les concessions que no suposaven cap compensació econòmica són 2 i es refereixen a atorgaments de mercats i fires, que indirectament reportaven beneficis a les viles. Els altres 11 tenen un rerefons econòmic, i per tant, suposen una transacció. En un cas s'aconsegueix una millora per a la població, amb l'establiment de forns a Cubells, que acabaven repercutint favorablement tant a la població com principalment als ingressos reials, en tant que pel forn s'havia de pagar un cens o l'arrendament; en els altres casos la quantitat concedida era aproximadament la quantificació de les percepcions que hauria tingut el monarca durant 11 anys, si els privilegis no haguessin estat atorgats.

⁹⁹⁶ ORTÍ GOST, Pere (2007), "Les finances municipals de la Barcelona dels segles XIV i XV. Del censal a la Taula de Canvi", Barcelona Quaderns d'Història, núm. 13, pàg. 269.

Quadre 25- PRIVILEGIS CONCEDITS EN 1380 A LA TERRA DEL MARQUESAT

Privilegi	Lloc	Data
Poder obtenir lliurement les imposicions durant 11 anys.	Terra del Marquesat	1380, desembre, 10 ⁹⁹⁷
Passatge de bestiar forà.	Camarasa	1380, desembre, 10 ⁹⁹⁸
Reducció dels cens de 11 masmudines pels forns.	Camarasa	1380, desembre, 10 ⁹⁹⁹
Que la població pugui vendre o arrendar l'herbatge per 11 anys.	Camarasa	1380, desembre, 10 ¹⁰⁰⁰
Pontatge per 11 anys.	Camarasa	1380, desembre, 10 ¹⁰⁰¹
Canvi de dia de mercat.	Cubells	1380, desembre, 10 ¹⁰⁰²
Fira de Santa Maria d'agost a Sant Bartomeu.	Cubells	1380, desembre, 10 ¹⁰⁰³
Poder construir molins de blat a un cens decent	Cubells	1380, desembre, 10 ¹⁰⁰⁴
Un paó, cens que presten per la barca de Vernet, durant 11 anys.	Vilanova de Meià	1380, desembre, 10 ¹⁰⁰⁵
300 s. de la quèstia	Vilanova de Meià	1380, desembre, 10 ¹⁰⁰⁶
40 s. de la quèstia	Fabregada	1380, desembre, 10 ¹⁰⁰⁷
Reduir a diner els censos en espècies.	Castelló, Ariet, Vernet, Puig de Meià, pernades de Vilanova i Fabregada.	1380, desembre, 10 ¹⁰⁰⁸
300 s. j. de la quèstia.	Alòs	1380, desembre, 10 ¹⁰⁰⁹
150 s. j. de la quèstia.	Baldomar	1383

⁹⁹⁷ ACA, Cancelleria, Registre 942, f. 113r i v.

⁹⁹⁸ ACA, Cancelleria, Registre 942, f. 113r.

⁹⁹⁹ ACA, Cancelleria, Registre 942, f. 117r i v.

¹⁰⁰⁰ ACA, Cancelleria, Registre 942, f. 117v-118r.

¹⁰⁰¹ ACA, Cancelleria, Registre 942, f. 119r.

¹⁰⁰² ACA, Cancelleria, Registre 942, f. 87r.

¹⁰⁰³ ACA, Cancelleria, Registre 942, f. 116r i v.

¹⁰⁰⁴ ACA, Cancelleria, Registre 942, f. 118r i v.

¹⁰⁰⁵ ACA, Cancelleria, Registre 942, f. 87r.

¹⁰⁰⁶ ACA, Cancelleria, Registre, 942, f. 82v.

¹⁰⁰⁷ ACA, Cancelleria, Registre 942, f. 82v-83r.

¹⁰⁰⁸ ACA, Cancelleria, Registre 942, f. 87v.

¹⁰⁰⁹ ACA, Cancelleria, Registre 942, f. 120r.

Les viles d'Alòs, Baldomar, Vilanova de Meià i Fabregada que no havien obtingut el privilegi de reducció de les quèsties el 1374, l'aconsegueixen ara. En els llocs de l'antic Priorat de Meià es canvien els censos en espècies a diners, cosa que facilita la recaptació però també beneficia els pagesos, perquè a la llarga la moneda és devalua més fàcilment que els preus dels productes, que solen augmentar.

Alguns dels documents de la disminució de la quèstia són interessants perquè indiquen com es calculaven les quantitats que s'aportava; el rei comprava a la universitat els diners de la quèstia, o una part d'aquesta, calculant un interès del 20.000 per mil, és a dir, el 5% anual, durant 11 anys, passats els quals les universitats haurien de tornar a pagar l'impost.

Així es pot computar que els 640 s. j. atorgats a aquestes universitats havien estat a canvi de 12.800 s. j. Segurament es devia realitzar d'igual manera el càlcul en altres privilegis, encara que no tenim les dades concretes; s'ha de tenir present també que sempre acabava havent-hi negociació, i les primeres estimacions s'acabaven ajustant en les concessions. El quadre 25 reflecteix els privilegis del 1380.

En l'intent d'obtenir diners, el rei va desprendre's per 11 anys dels ingressos del Marquesat que les poblacions haurien de destinar a pagar les pensions dels crèdits contrets; en aquest aspecte s'augmentaven les competències però també la fiscalitat municipal. Els privilegis de l'any 1380 són més locals que els concedits anteriorment, perquè finalment els municipis acabaven fent-se càrrec del pagament dels censals. D'entre les poblacions és la vila de Camarasa la que augmenta més els privilegis en tenir el forn senyorial a menor preu, ingressar la recaptació del impostos sobre el bestiar que transitava pel terme i també tenir la potestat d'arrendar les pastures. Cubells veu disminuït el cens del molí, i Vilanova resta exempta del pagament del paó per la barca de Vernet.

3.4.3 Els privilegis de 1385

El 1385 el rei va concedir a la Terra del Marquesat un altre conjunt de privilegis sota el mateix concepte de l'onzè que li havien atorgat les universitats. En aquest cas són els prohoms de Camarasa els que demanen al rei crear nous censals. L'endeutament era tan enorme que calia renegociar-lo, cercant interessos més baixos. El 14 de maig del 1385 el rei Pere concedia llicència per vendre censals, per redimir els que es tenien a interès del 8,33% i altres de jueus a un interès encara més alt. Si el mes de maig es donava permís perquè l'endeutament de Camarasa pogués augmentar-se en 12.000 sous rendals,¹⁰¹⁰ el 16 de juliol s'aconseguia que el topall al Marquesat, malgrat les pragmàtiques que ho prohibien, fos de 20.000 s. b., que havien de vendre a les persones que poguessin trobar.¹⁰¹¹ Aquesta concessió es feia a canvi dels 1.000 fl. que havien atorgat al rei.

¹⁰¹⁰ ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 19 r i v.

¹⁰¹¹ ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 115r. Feia aquesta concessió a canvi dels 1.000 florins que li havien atorgat.

Quadre 26- PRIVILEGIS CONCEDITS EL 1385 A LA TERRA DEL MARQUESAT

Privilegi	Lloc	Data
No separació de la Corona.	Marquesat	1384, juliol, 5 ¹⁰¹²
El pontatge de manera permanent.	Camarasa	1385, febrer, 10 ¹⁰¹³
L'herbatge de manera perpètua.	Camarasa	1385, febrer, 10 ¹⁰¹⁴
Passatge de bestiar foraster a perpetuïtat.	Camarasa	1385, febrer, 10 ¹⁰¹⁵
Que el cens dels forns, es pugui redimir en 11 anys.	Cubells	1385, febrer, 10 ¹⁰¹⁶
Tenir els mateixos privilegis, llibertats, franqueses, immunitats, usos i costums que la ciutat de Lleida excepte 3.	Marquesat	1385, juliol, 10 ¹⁰¹⁷
En la unió que s'ha de fer a la ciutat de la Terra del Marquesat, dona llicència perquè puguin signar pactes que ratificarà el rei.	Marquesat	1385, juliol, 28 ¹⁰¹⁸
S'aboleix el càrrec de procurador. Que sigui governada per un assessor del rei i el primogènit de Catalunya i estigui en la governació de Catalunya.	Marquesat	1385, juliol, 10 ¹⁰¹⁹
Absolució general de penes civils i criminals a paers, prohoms i universitats.	Marquesat	1385, juliol, 10 ¹⁰²⁰
Possibilitat de vendre censals les pensions dels quals no excedeixin els 20.000 s. b.	Marquesat	1385, juliol, 16 ¹⁰²¹
Que els jurats i paers de les universitats puguin posar imposicions, cises i adjuntes durant 20 anys.	Marquesat	1388/juliol, 25 ¹⁰²²
500 s. j. de la peita ordinària a perpetuïtat.	Camarasa	1385, juliol, 10 ¹⁰²³
500 s. j. de la peita ordinària a perpetuïtat.	Cubells	1385, juliol, 10 ¹⁰²⁴
Llimiana estarà en la vegueria i sotsvegueria de Pallars i el sotsveguer de Llimiana tindrà escrivania i notaria, que ho són les de la batllia de Llimiana.	Llimiana	1385, novembre, 31 ¹⁰²⁵
250 s. j. de la peita ordinària a perpetuïtat.	Montgai	1385, juliol, 10 ¹⁰²⁶

¹⁰¹² ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 135v-137v. A les Corts de Fraga.

¹⁰¹³ ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 60v-61r.

¹⁰¹⁴ ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 62v-63r.

¹⁰¹⁵ ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 63v-64r.

¹⁰¹⁶ ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 61r i v.

¹⁰¹⁷ ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 88r i v.

¹⁰¹⁸ ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 92v-93r.

¹⁰¹⁹ ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 89v-90r.

¹⁰²⁰ ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 90 i v.

¹⁰²¹ ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 115r.

¹⁰²² ACA, Cancelleria, Registre 2237 f. 40v-41r.

¹⁰²³ ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 91v.

¹⁰²⁴ ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 92r.

¹⁰²⁵ ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 243v-244v.

¹⁰²⁶ ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 91r.

En l'argumentació dels privilegis, el rei parla dels molts i grans subsidis que els habitants de la Terra del Marquesat li han ofert al llarg del temps, especialment la concessió dels 30.000 fl. prestats per atendre les seves necessitats, és a dir, la concessió de l'onzè i l'acceptació dels crèdits del 1381 i del 1382 que van generar un enorme deute públic a la Terra del Marquesat. Els privilegis exemien del pagament de tributs perquè les universitats hi poguessin fer front als crèdits.

Dels tretze privilegis, cinc són d'àmbit general: el primer, atorgat per enèsima vegada, era la no segregació de la Terra del Marquesat de la corona. Sembla que no es dissipa mai el temor de la població de perdre la condició de formar part del patrimoni reial. De fet, la donació de l'onzè es va produir per contrarestar l'intent del rei de vendre el Marquesat a Pere d'Urgell. Per tant, la por no era infundada.

En el mateix sentit, dos privilegis més concedeixen al Marquesat els mateixos que té atorgats la ciutat de Lleida (excepte tres), i es disposa que es puguin establir fórmules per vincular ambdós territoris, sempre amb la supervisió reial. Una d'aquestes fórmules en altres indrets és el carreratge, que va unir moltes poblacions del Principat de Catalunya a ciutats reials en una relació que beneficiava ambdues parts.¹⁰²⁷ Però el privilegi s'ha d'entendre en el Marquesat per la necessitat de romandre en el patrimoni reial. En els pactes de remissió del 1373 es deia per primera vegada que en cas d'alienació del territori, restaria vinculat a una ciutat reial, i es citaven Barcelona o Lleida. Coneixent les necessitats de la corona davant les quals sucumbien els privilegis d'inalienabilitat, s'ha d'entendre que el privilegi del 1385 assegurava que, si el rei volgués vendre el territori en moment d'urgència econòmica, la Terra del Marquesat tindria el recurs de relacionar-se amb la ciutat reial més propera que era Lleida.

Es deixa obert el tipus de tracte que es pugui establir, ja sigui el carreratge o altres, però es posa la base en la igualtat de privilegis. La gràcia que es concedia sense contraprestació econòmica sembla donar al Marquesat total seguretat jurídica de romandre en el patrimoni reial.

Els dos privilegis restants són de caràcter econòmic, es tracta de la remissió general de les penes judicials. Aquesta prerrogativa reial, que feia la justícia injusta, era una de les formes que la monarquia usava per relaxar la situació d'ofec i aportar diners indirectament.

Per deixar les universitats amb més diners per satisfer als creditors es deslliura del pagament de la *peita* ordinària a Camarasa (500 s. j.), a Cubells (500 s. j.) i a Montgai (250 s. j.).

La dificultat de cohesió de la Terra del Marquesat en zones com Llimiana, que tenia més proper el Pallars, provoca que aquesta universitat vulgui ser reincorporada a aquesta vegueria, segurament per tenir més autonomia respecte de Vilanova de Meià, amb qui compartien la sotsvegueria de la Terra d'Amunt del Marquesat. El rei concedeix a la vila el privilegi d'aquesta època.

¹⁰²⁷ FERRER MALLOL, M. Teresa (2001), "Viles i llocs associats a Barcelona a l'Edat Mitjana", *Món urbà a la Corona d'Aragó del 1137 als decrets de Nova Planta*, Congrés d'Història de la Corona d'Aragó, Actes volum 3, Barcelona-Lleida, pàg. 294.

Algunes concessions de caràcter local, que el 1380 s'havien atorgat a les viles només per 11 anys, ara es converteixen en perpètuas. És el cas del pontatge i l'herbatge de Camarasa, que passen a ser gestionats per la Paeria d'aquesta vila i augmenten els ingressos de què disposa.

El recanvi del càrrec de procurador i la creació d'un lloctinent, com el seu nom indica anava destinat a vincular la màxima representació del Marquesat d'una manera més directa amb la monarquia, concretament amb el primogènit i governador general del Principat. Hem d'entendre aquesta concessió el 1385 en la línia de renovació en el govern del territori, després de la crisi dels anys 1384-1385, de la qual hem parlat en l'apartat 2.6.

Malgrat els privilegis, l'endeutament del Marquesat era del 366,7% i els ingressos no eren suficients per pagar els creditors. Les queixes d'aquests al monarca són contínues; Caterina, vídua d'Arnau Sabater, el 1385, no havia cobrat les pensions des de 1383, i se n'exclamava al rei, que amenaçava als síndics amb sancions si no li lliuraven els endarreriments.¹⁰²⁸ El gener de 1386, també Simó de Puig reclamava la seva pensió de 1.600 s. b.¹⁰²⁹ Fins i tot es produeixen queixes provinents del clavari: Pere Desvalls es planyia que, mentre va ocupar el seu ofici, només va rebre 1.000 dels 2.000 s. de pensió anual,¹⁰³⁰ és a dir, per poder pagar pensions havia rebaixat la seva. Totes aquestes dades ens indiquen que les rendes no eren suficients per pagar els creditors.

La crisi institucional que va esclatar en la Terra del Marquesat durant el període 1384-1385 tenia com a rerefons el malestar per la gran quantitat de deute contret, amb el consegüent augment de la pressió fiscal; a més de la corrupció de què s'acusava a Antoni de Naves i altres oficials. La crisi va ser resolta amb la destitució del procurador. a més dels batlles i dels sotsveguers, és a dir, els càrrecs vinculats amb el període de creixement de l'enorme deute públic. Però, a més, es va assajar un nou règim administratiu que intentava equiparar en privilegis el Marquesat a ciutats reials com Lleida i aconseguir una millor vinculació a la corona, creant el càrrec de lloctinent, que restava sota l'empara del governador general de Catalunya.

Els municipis es van repartir la càrrega del pagament dels censals, i a la vegada, la van repercutir sobre la població amb un augment de la pressió fiscal, que en aquesta època ja era tan important, que es produïen impagament. El 1385, el monarca va enviar carta a les universitats perquè obliguessin tots els habitants a contribuir *per sou i lliura*, com era costum, i a totes les despeses. En cas d'incompliment donava permís perquè poguessin fer execucions *fortes, rígides i expedites*.¹⁰³¹

El posicionament de la monarquia és clar: necessitava l'ajut de les universitats per poder desenvolupar la seva política, i per això a la vegada donava suport a les seves exigències a la població perquè el mecanisme de transvasament de diners continués funcionant.

¹⁰²⁸ ACA, Cancelleria, Registre 1705, f. 218r.

¹⁰²⁹ ACA, Cancelleria, Registre 847, f. 99v-100r.

¹⁰³⁰ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins 1597.

¹⁰³¹ ACA, Cancelleria, Registre 849, f. 143v.

Per altra banda els creditors de censals i violaris es queixen dels impagaments i es querellen amb les universitats davant la justícia; el rei, en carta a les viles, mana que destinin les rendes i drets reials a abonar les pensions, segons les concessions dels privilegis que els havia atorgat, perquè, en cas contrari, s'haurien de derogar.¹⁰³² Per tant la monarquia feia costat per una banda als pobles per pressionar la població però per altra també als creditors que havien de rebre les pensions. En aquest posicionament, el rei Pere ja anticipava la sentència de la duquessa de Montblanc Maria de Luna, que comentarem més endavant.

Cada població va exhaurir els mitjans per obtenir ingressos fent contribuir tothom. Els homes de paratge es mostraven reticents al pagament, però el 1386, amb carta del Cerimoniós als seus oficials al Marquesat, encomana que se'ls faci contribuir en les despeses que els corresponen o que facin execució en els seus béns.¹⁰³³ En alguns llocs les tensions socials amb els homes de paratge es van resoldre amb acords de participació en les imposicions.¹⁰³⁴

La necessitat de recaptar explica l'interès per marcar els llimdars entre els termes municipals. Cada universitat volia cobrar en tots els béns del municipi. De vegades les discussions acabaven en concòrdia com la signada entre Camarasa i Alòs per establir la divisió i amillament d'ambdós termes. En la comissió hi havia veïns de Cubells i jurats de Camarasa i Alòs, i des de la Font de l'Estanyola posen monyons en la línia de separació.¹⁰³⁵ En altres ocasions la disputa pels llimdars van provocar conflictes com és el cas de Santa Linya i les Avellanes.

3.5 Els ingressos senyorials del Marquesat. El Capbreu de 1390-1391

Des que l'infant Martí va esdevenir senyor del Marquesat -el 22 de gener del 1386- fins que Lleida va obtenir el Marquesat -el 29 de març del 1396- no es coneix creació de censals de la Terra del Marquesat. En canvi, se sap que les universitats en van vendre, la qual cosa ens indica que el deute públic del Marquesat va repercutir en el deute municipal de les poblacions que el componien, que a més també havien d'atendre necessitats pròpies, com la reparació de les muralles.¹⁰³⁶

La documentació parla de contínues reclamacions per impagament dels creditors de la Indemnitat, que és com s'acabaran anomenant els censals creats els anys 1374, 1381 i 1382. Sovintegen principalment les demandes de Simó de Puig, de l'abadessa de

¹⁰³² ACA, Cancelleria, Registre 847, f. 194r.

¹⁰³³ ACA, Cancelleria, Registre 851, f. 10r.

¹⁰³⁴ SABATÉ CURULL, Flocel (1997), "L'augment de l'exigència fiscal en els municipis catalans al segle XIV, elements de pressió i de resposta", *Actes del Col·loqui: Corona, Municipis i Fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, IEI. Lleida, pàg. 423-466.

¹⁰³⁵ ADM, L1-2.

¹⁰³⁶ A Vilanova de Meià s'estrenyen les muralles el 1386. ACA, Cancelleria, Registre 1292, f. 68r i v. El 1390 es demana a Arnau de Cervelló, alcaid de Llorenç, que refaci el castell, i se li assigna numerari per fer-ho. ACA, Cancelleria, Registre 2082, f. 192v-193r. També aquest any es demana a Ponç de Concabella que refaci cases i el castell de Santa Linya. ACN, Orde dels canonges regulars premonstratsos de Santa Maria de Bellpuig de les Avellanes, Pare Caresmar, Cartulari, Vol I, pàg. 384 -387v.

Valldonzella, de Francesc Aguilar i de Caterina, vídua d'Arnau Çabater, els creditors del 1382.

De les rendes també s'havien de pagar els oficials i alguns serveis extraordinaris -tal com el rei recorda sovint en la correspondència amb la zona- però a més l'endeutament no eximia d'altres obligacions fiscals, com el pagament de l'usatge *Princeps namque*.¹⁰³⁷ I encara el Marquesat havia de patir l'arbitrarietat del primogènit, que adduïa que tenia dret a cobrar la tercera part de la cena com a governador general, i va fer-ne execució, malgrat els privilegis que s'havien atorgat.¹⁰³⁸ A tot plegat encara s'hi afegeix l'onada de pesta que va afectar el Marquesat durant 1384 i 1385.¹⁰³⁹

Ja des de 1385 es manifesta el rebuig de la població a aportar diners per les despeses dels síndics o per les procures fetes a la cúria reial.¹⁰⁴⁰ Els contraris al pagament fins i tot tenen nom: s'anomenen *contradients*.

Quan l'infant Martí va esdevenir senyor del Marquesat en veure el desgavell econòmic, va voler conèixer quins ingressos es percebien. El Capbreu 1390-1391 havia de ser revelador dels drets reals al Marquesat i demostrar si bastaven per pagar les pensions. En el document es reuneixen les rendes reials i se'n recuperen les que els vilatans havien ocultat, i els paers es veuen obligats a declarar, de vegades amb la fórmula *havien sentit dir...* Pel Capbreu coneixem que els habitants del Marquesat pagaven al senyor:

Rendes derivades del senyoriu territorial que es recapten per possessions immobiliàries -terres i cases, entrades de cases, patis, estables, cabanes, sotinyes-; que es perceben en espècies, en diners o en cens de la collita -el delme de productes agraris i animals de cria ja siguin pollastres, bestiar de llana, de bast¹⁰⁴¹ o altres- i encara de la llana (a la Maçana) o de la palla (a Vilanova de Meià); i també per les taules o botigues i obradors.

- Jornades de treball i de transport: *jova, traüda, batuda* i *tragí* o *carreig* al temps que calgués, que obligava els pobladors i els seus animals (a Clua); Jornals de tirar garbes, *batuda, tragí* (a Castelló de Meià), i la *tragina* -somada per portar el cereal, la verema o la llenya fins a les instal·lacions assenyalades pel senyor-.
- Mals usos que encara pervivien en alguns llocs, com, el *dret de casament*, que consistia en el cobrament de 12 diners per núvia (a Vilanova i a Vernet); la

¹⁰³⁷ ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 19r v-20r.

¹⁰³⁸ ACA, Cancelleria, Registre 1518, f. 135r i v.

¹⁰³⁹ De la qual parla Baldomar en la súplica al rei. ACA, Cancelleria, Registre 845, f. 40v. El 1390 a Santa Linya, els castells són buits de pagesos i les cases arruïnades, fins al punt que la gent viu a les torres. ACN, Orde dels canonges regulars premonstratsos de Santa Maria de Bellpuig de les Avellanes, Pare Caresmar, Cartulari, vol. I, pàg. 384r-387v.

¹⁰⁴⁰ ACA, Cancelleria, Registre 849, f. 143v.

¹⁰⁴¹ A Privà es parla de *delme de les bèsties de llana i casc en els albergs de cabalea*, i en els altres en rep la meitat el castlà.

cugucia per infidelitat matrimonial tant de l'home com de la dona, que era de 60 sous (a Vilanova i Privà¹⁰⁴²).

- També els monopolis senyorials dels molins¹⁰⁴³ i forns -o llicència per construir-los-, el vet del vi (a Vilanova), l'escrivania, l'empara o *terç* en la compravenda d'albergs, honors i béns que es venien amb l'alberg (a Clua), el passatge (a Santa Linya), la fàbrica (a Baldomar, per la qual els paers paguen 2 gallines), el bosc (a Privà)¹⁰⁴⁴ i l'empriu (a Ariet).
- Eren igualment del senyor serveis municipals com la tercera part dels bans dels mostassafs (a Santa Linya) o la crida (o pregó de la vila) o venda de la crida (a Vilanova).
- Els drets senyorials que aporta la universitat conjuntament: quèstia, peita, cena, morabatí -cada 7 anys-, pesos i mesures, lleuda que paguen els mercaders estrangers.¹⁰⁴⁵

Entre els ingressos encara se n'havien d'afegir d'altres que no consten en el Capbreu: eren els derivats dels foriscapis o transmissions patrimonials, els esdeveniments i sancions o punicions, derivats de l'administració de la justícia.

Ja s'ha explicat en l'anàlisi del Capbreu que el territori del Marquesat les universitats procedien de jurisdiccions diferents abans de constituir-se aquesta entitat, i per això la forma de tributació era diferent segons el lloc; és per aquest motiu que hem indicat entre parèntesis els llocs on es cobraven les percepcions quan no eren generals.

El Capbreu va servir per mantenir i recuperar rendes que d'altra manera s'estaven perdent però devia evidenciar també que amb els ingressos que s'hi reflectien, si es destinaven tots els drets i rendes de la senyoria, es podien arribar a pagar els censals.

3.6 Sentència de la infanta Maria de Luna

Quan la infanta Maria de Luna dirigia el Marquesat, els creditors de la Indemnitat van portar davant dels tribunals l'impagament dels censals en un procés contra les universitats del Marquesat. Els creditors demanaven una execució immediata perquè no se'ls pagaven, malgrat les cartes reials que ho demanaven reiteradament. Les

¹⁰⁴² En l'avinença feta de les pernades, s'expressa en espècie: *1 quarter de moltó* i encara *pa i vi, segons costum antic del lloc*.

¹⁰⁴³ A Clua es puntualitza que el molí d'oli, el fan funcionar els homes del lloc, treballant amb les seves mans, i han de mesurar-lo sense comissió.

¹⁰⁴⁴ En el bosc del senyor, els habitants de Privà tenen llicència de fer llenya i pastura amb bèsties grosses i menudes, però no poden talar alguns arbres de calç, segons consta en la concessió de dit empriu. Documents clos per Antoni Naves, procurador general del Marquesat pel rei, datat a Cubells a 12 de setembre del 1380.

¹⁰⁴⁵ A Castelló de Meià es paga un òbol per animal menut que es compri i vengui a Castelló. No consta quan es paga per animal gros. A Clua es contribueix al senyor: *de cabalea* tota la lleuda de l'oli i de bèsties; en els albergs que no són *de cabalea*, el senyor en rep la meitat i l'altra meitat el castlà.

universitats al·legaven que tenien privilegis que limitaven la quantitat de rendes que havien de pagar. El jutge de la causa fou Guillem Brescó, de Vilanova de Meià, i la sentència es va dictar en presència de la infanta Maria, quan ella era al Marquesat, concretament a Cubells, el dia 3 d'abril del 1395.

En aquesta sentència s'adduïa que els censals havien estat venuts abans que el rei atorgués els privilegis; per tant el pagament de les pensions dels crèdits era prioritari, per la qual cosa, sense revocar les gràcies concedides pel rei Pere, les deixava en suspens fins que no s'haguessin lluit els censals. Els principals privilegis afectats eren els de caràcter econòmic que implicaven pagament a algunes viles:

Camarasa: El passatge del bestiar i l'herbatge; 330 s. 4 d. j. de cena; 500 s. de peita i 11 masmudines del forn.¹⁰⁴⁶

Cubells: 500 s. de la peita ordinària, i

Montgai: 250 s. de la peita ordinària.

El jutge manà l'execució de la sentència en 10 dies, que els síndics de Camarasa, Cubells i Montgai paguessin els endarreriments deguts, i que a partir d'aleshores s'abonessin les pensions anualment, com corresponia. En el cas de Vilanova de Meià els síndics van al·legar que tenien privilegi del rei que els eximia dels 300 s., però no l'havien presentat, per la qual cosa els demana que ho facin en 10 dies o en cas contrari que paguin la quantitat corresponent. S'absol les universitats del pagament de les missions,¹⁰⁴⁷ és a dir, les despeses que havien tingut els creditors en reclamar les pensions.

Els representats de la Terra del Marquesat no van estar conformes amb la sentència i així ho fan costar en el document:

Molt alta senyoria, ab humil reverència de la vostra molt alta senyoria, los síndichs de la dita Terra en nom de la dita Terra per la present comparació no consenten en la promulgació de la present sentència ans stan e perseveren en les coses per ells en lo procés d'aquest fet dites, requestes, al·legades, protestades e suplicades. [...]

Amb el temps aquesta sentència va crear jurisprudència per a posteriors acords i compromisos.

Martí el Jove es va casar el 1392 amb Maria reina de Sicília; aquest reialme, però, li era discutit per la noblesa de Palerm. Martí I va decidir lluitar per defensar el seu fill i la

¹⁰⁴⁶ La *peita* és una de les contribucions col·lectives de la vila i tenia una base patrimonial tendent a impulsar el procés colonitzador. TORRÓ, Josep (1997), "Colonització i renda feudal. L'origen de la peita al regne de València", *Col·loqui Corona, Municipis i fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, IEI. Lleida, pàg. 468.

¹⁰⁴⁷ ADM, L1-3. No consten altres quèsties ni peites implicades, perquè la documentació de l'Arxiu Ducal Medinaceli recull només la de la zona del Marquesat que va pertànyer a Lluís de Coscó i els seus successors i no altres.

seva nora, i va preparar una expedició a l'illa i Maria de Luna va fer tots els esforços possibles per intentar aportar capital a l'empresa siciliana.

Amb aquest objectiu, la Terra del Marquesat va concedir a l'infant *graciosament* un nou subsidi d'una quantia de 3.000 fl.¹⁰⁴⁸ Potser la concessió no va ser gaire de bon grat, principalment quan s'atorgava després de la sentència citada, desfavorable als pobles.

Quadre 27- PENSIONS CENSALS PEL SUBSIDI DE 3.000 florins

POBLACIÓ	PENSIÓ CENSAL	INTERÈS	CAPITAL
Vilanova de Meià	200 s. j.	8.33%	2.401 s. j.
Montgai	150 s. j.	8.33%	1.801 s. j.
Castelló de Meià	100 s.	8.33%	1.200 s. j.
Fontllonga	100 s. j.	8.33%	1.200 s. j.
Sta. Linya	150 s. j.	8.33%	1.801 s. j.
Llimiana	300 s. j.	8.33%	3.602 s. j.
Vernet	70 s. j.	8.33%	840 s. j.
Cubells	500 s. j.	8.33%	6.002 s. j.
Baldomar	150 s. j.	8.33%	1801 s. j.
Camarasa	500 s. j.	8.33%	6.002 s. j.
La Maçana	70 s. j.	8.33%	840 s. j.
Ariet	70 s. j.	8.33%	840 s. j.
La Nou	60 s. j.	8.33%	720 s. j.
Alòs	300 s. j.	8.33%	3.601 s. j.
Total	2.720 s. j.	8.33%	32.653 s. j.

Per tal de poder pagar el subsidi la infanta va donar llicència perpètua als paers, prohoms i universitats del Marquesat per poder vendre censals al 8,33%.¹⁰⁴⁹ Fixem-nos en l'alt interès dels préstecs, quan a Castelló d'Empúries es renegociaven al 5%.¹⁰⁵⁰ Tornem a insistir que la diferència es deu a la capacitat de pagament, metre Castelló d'Empúries està ja cercant mesures per sortir del tirabuixó de l'endeutament en el Marquesat, aquest encara continua creixent. També és possible que en aquest interès s'hagués previst que el real seria més baix i amb la diferència es podrien pagar despeses, o bé generar algun romanent per al municipi.

La suma total dels censals que podia demanar cada universitat és de 2.720 s. j., que al for atorgat feia un capital de 32.653 s. j. -o 2.968 fl.-, gairebé el total demanat per

¹⁰⁴⁸ ACA, Cancelleria, Registre 2108, f. 157r.

¹⁰⁴⁹ ACA, Cancelleria, Registre 2109, f. 31r.

¹⁰⁵⁰ MARTÍ ARAU, Albert (2009), "Endeutament censal i crisi financera en una vila senyorial: Castelló d'Empúries (1381-1393), *Deuda pública en la Catalunya Bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 137.

Maria de Luna. Aquest ajut, petit en comparació als anteriors subsidis, es sumava a una ja molt precària, per no dir crítica, situació de l'endeutament, per això universitats com Vernet o Castelló d'Ariet es mostraven reticents a contribuir a la subvenció.¹⁰⁵¹

El mes de maig del 1395, ja des de Barcelona, la infanta Maria de Luna insistia al col·lector de les rendes i drets al Marquesat, Guillem Cardona, que pagués les pensions de la Indemnitat 9.575 s. i altres 4505 s.,¹⁰⁵² els darrers corresponents als censals del 1382, cosa que indica que volia fer executar la sentència. En total es calculava que les pensions anuals eren de 14.080 s..

Un dels censals que no es pagaven era l'anomenat d'en Careta de Balaguer. Quan aquest va morir, la reina va fer gestions perquè es pogués redimir, els hereus van reclamar-lo i ella va arribar a un acord amb ells pel qual les viles del Marquesat havien d'abonar 400 s. per la remissió, i és per això que es dóna autorització per contraure un censals per aquesta quantitat al 8.33%.¹⁰⁵³ La qüestió no devia solucionar-se perquè s'arrossegava encara el 1456, quan es va dictar la Sentència Arbitral de la Indemnitat.

3.7 L'explotació sistemàtica del Marquesat a mans de la ciutat de Lleida

La ciutat de Lleida, quan va obtenir la senyoria del Marquesat (1396), venia d'una època de crisi. Entre el 1348 i el 1380, la ciutat va veure disminuïda la seva població i tenia dificultats econòmiques degudes als donatius que havia atorgat al rei per la guerra de Castella i la revolta de Sardenya. Les despeses dels censals eren un problema, i el pla de reducció i lluita del deute havia provocat greus problemes socials contra la mà major que acaparava el govern municipal. Els gremis van fer arribar al rei les seves queixes el 1401, i l'any següent es produïren avalots que van provocar un mort. Tot ocasionà la intervenció del virrei Berenguer de Montagut, que va establir la forma de pagament dels censals i va constatar la divisió dels ciutadans en tres mans, la tensió entre les quals encara durava el 1412, quan la mà menor escrivia al nou rei Ferran I exposant-li els seus greuges.¹⁰⁵⁴ Per tant, hem de tenir presents les pròpies dificultats de la ciutat a l'hora d'analitzar la seva política al Marquesat.

Lleida va voler controlar de manera sistemàtica tant els ingressos com les despeses que es pagaven de les rendes del Marquesat. Portava una acurada administració de la zona per garantir els beneficis que li havia de reportar la inversió de la compra, que havia de garantir poder atendre les pròpies necessitats.

Ja s'ha explicat que la qüestió econòmica requeia principalment en el clavari, que havia de donar comptes a la ciutat de la seva administració. Per a la tasca de recaptació, tenia sota les seves ordres collidors, que eren encarregats de del cobrament. Les

¹⁰⁵¹ ACA, Cancelleria, Registre 2109, f. 49v.

¹⁰⁵² ACA, Cancelleria, Registre 2109, f. 57v-58r.

¹⁰⁵³ ACA, Cancelleria, Registre 2109, pàg. 52v.

¹⁰⁵⁴ FERRER MALLOL, M. Teresa (1992), "Un memorial de greuges de la mà menor de Lleida contra la mà major (s. XV)", *Miscel·lània Homenatge a la memòria de Josep Lladonosa*, IEL, Lleida, pàg. 293- 296.

rendes se solien arrendar, tasca de la qual també s'encarregava el clavari. Les quèsties eren recollides pels questiers.¹⁰⁵⁵

Per la banda dels ingressos, al clavari feien cap els diners de totes les rendes, punicions, esdeveniments i foriscapis; les rendes, i censos, que s'especificaven en els capbreus; els foriscapis es recaptaven pel dret del senyor territorial sobre l'emfiteuta pel seu consentiment perquè un bé passés, des del domini del censatari, a un tercer; els esdeveniments són els beneficis que s'obtenen de la propietat d'un càrrec; i les punicions, derivaven de les multes i penes imposades per sancions.

Pel que fa a les despeses, el clavari havia d'abonar els salaris als càrrecs i als oficials del Marquesat, fins i tot aquells que treballaven eventualment; també havia de pagar la subvenció a la ciutat i les pensions als creditors.

3.7.1 Els salaris

El clavari, tenia l'ajut del procurador i també de l'advocat fiscal, per controlar les despeses en el Marquesat. De vegades consultava la Paeria de Lleida o els seus advocats per saber com procedir,¹⁰⁵⁶ però sovint era la mateixa ciutat qui li feia arribar les fórmules que havia de seguir per prioritzar els pagaments.

En la retribució dels salaris dels oficials seguia unes pautes; cada oficial tenia assignat un salari anual; en cas de feines extraordinàries també es cobraven els dies treballats: el clavari restava el sou dels substituïts, del salari d'aquell a qui reemplaçaven. És el cas, per posar-ne un exemple, de Jaume Navarra, que va anar al Marquesat a ocupar-se del debat entre Santa Linya i les Avellanes, quan Ramon Berenguer Despens estava malalt; llavors del salari de Navarra es va restar al del procurador substituït.¹⁰⁵⁷

Els pagament d'endarreriments solia ésser una de les reclamacions més corrents en les queixes i demandes que arribaven als paers lleidatans, així els agutzils de Vilanova es queixaven de no haver rebut salari des de feia vuit anys,¹⁰⁵⁸ i el batlle de Vilanova reclamava el de 3 anys.¹⁰⁵⁹

En algunes ocasions la clavaria es quedava sense fons, llavors els deutes s'assignaven sobre allò que les universitats encara no havien pagat. Així va succeir quan a Ramon Berenguer Despens reclamava 130 fl. per la seva administració, que, *com no-y hage emoluments de-la clavaria*, s'assignen al censal que havia de donar Camarasa per la mateixa quantitat, l'anomenat censal d'en Careta.¹⁰⁶⁰

¹⁰⁵⁵ Llibre de Provisions, f. 21r.

¹⁰⁵⁶ Llibre de Provisions, f. 134r.

¹⁰⁵⁷ Llibre de Provisions, f. 165v-166r. 14 d'abril de 1410.

¹⁰⁵⁸ Llibre de Provisions, f. 35r. 3 de setembre de 1405.

¹⁰⁵⁹ Llibre de Provisions, f. 60v. 6 novembre de 1406.

¹⁰⁶⁰ Llibre de Provisions, f. 193r. 12 de juliol del 1410. Aquest Careta, ciutadà de Barcelona i funcionari de la casa de Martí el Jove, el 1389, va comprar una esclava anomenada Maria de 40 anys. HERNANDO DELGADO, Josep (2003), *Els esclaus islàmics a Barcelona: blancs, negres, llors i turcs: de l'esclavitud a la llibertat (s. XIV)*, CSIC, IMF. Barcelona, doc. 530, pàg. 496.

Quadre 28- SALARIS AL MARQUESAT A COMENÇAMENT DEL S. XV

Salaris anuals

2.000 s. j., el procurador de la Terra del Marquesat.
800 s. j., l'assessor de la Terra del Marquesat.
300 s. j., el castlà de Llorenç 13 gener de 1405. En 1411 50 s., i s'augmenta en 170 s.
50 s. j., el batlle de Llorens.
300 s. j., el 1407, el batlle de Vilanova. El 1408, 100 s. i fins 100 s. de terces o emoluments.
200 s. j., el 1407, el sotsveguer de Vilanova.
100 s. j., el batlle de Santa Linya.
200 s. j., el castlà de Santa Linya.
50 s. j. i 35 s. j. per vestir, la sajonia, fiscalia i bústia de correu de Vilanova.

Salaris eventuais

13 s. 4 d., per dia el procurador.
16,5 s., per cada dia que fes residència al Marquesat el lloctinent de procurador.
6 s., els missatgers per anar i tornar a Lleida.

4.000 s., Guillem Brescó, advocat fiscal per composicions i avinences.
33 s., al castlà i al batlle de Llimiana per la seva feina en un procés.

El clavari també havia d'avançar els diners quan es produïen despeses extraordinàries, com l'empresonament de persones, encara que en aquest cas, l'atenció que els procurava era compensada pel cobrament del rescat o la pena (punició) imposada. Com demostra en l'empresonament d'homes de la Sentiu, al qual el clavari va haver d'aportar numerari *que de hon se vulle ixque, ell face la provisió als dits hòmens temprada e lehugera, car els s-o paguaran ans d-aquí no exiran*.¹⁰⁶¹ És a dir, se li demana que avanci diners, que surtin de qualsevol partida, perquè els empresonats pagaran abans de sortir del Marquesat, se suposa que pel seu rescat o per la sanció que se'ls imposi.¹⁰⁶²

Entre els sous extraordinaris s'ha d'esmentar fins i tot el cobrament de les cartes enviades al Marquesat quan es posa les poblacions en alerta, com esdevé en el conflicte entre Santa Linya i les Avellanes.¹⁰⁶³

El quadre 28 reflecteix els salaris que cobraven els oficials de Lleida en el Marquesat a principis del segle XV; les dades procedeixen de notícies esparses del Llibre de Provisions del Marquesat. Si les analitzem, veiem que el procurador de la Terra del

¹⁰⁶¹ Llibre de Provisions, f. 138r-138v. 15 d'octubre de 1409.

¹⁰⁶² Llibre de Provisions, f. 138v -i 139r. 15 d'octubre de 1408.

¹⁰⁶³ Llibre de Provisions, f. 136r. 1 octubre de 1409.

Marquesat tenia el salari més elevat, i el segueix l'assessor, que cobra un 40% del que cobra el procurador. D'entre els càrrecs de tipus local, el salari del batlle de Vilanova, amb 300 sous, suposa un 15% del procurador. El mateix sou hem de suposar que cobraven els batlles de les universitats més grans, com Cubells, Camarasa i Llimiana. La retribució de la sotsvegueria de la Terra d'Amunt es calcula en 200 sous, segurament igual que la d'Avall. Els batlles de municipis de menys població també reben un salari menor, és el cas del de Santa Linya amb 100 sous, i encara el de Llorenç amb 50. El castlà de Llorenç tenia una consideració excepcional per la importància de la fortalesa que guardava, i se li assignen 300 sous, però en altres casos devien rondar els 200 sous, com el de Santa Linya, encara que se sap pel Capbreu que rebia altres emoluments i rendes. Tot estava ben establert, com indica el fet que es fixa la paga del vestit dels saigs, correus i fiscals.

En el quadre s'ha anotat també el preu de despeses extraordinàries, que no ho eren tant, perquè sovintejaven en el Marquesat. Ho són les derivades dels conflictes que acabaven en concòrdies o processos de pau i treva; també les causes judicials en què han d'intervenir els oficials del Marquesat o externs. Coneixem les elevades despeses que demana l'advocat fiscal, per haver treballat durant molt temps elaborant documentació en causes derivades de les qüestions entre Santa Linya i el monestir de Bellpuig de les Avellanes. L'administració lleidatana era tan precisa que establia el salari diari tant del missatger de la ciutat com del procurador.

Hem de fer notar que els càrrecs de procurador i assessor eren ocupats pel membres de l'oligarquia lleidatana que sovint tenien també càrrecs en la Paeria de la ciutat, mentre que els batlles eren escollits generalment entre persones de les poblacions del Marquesat.

Encara que el pagament dels salaris representava una part important de les despeses, allò que causava més maldecaps al clavari era el pagament dels censals.

El Consell General de la Paeria de Lleida per quadrar els comptes, el 30 de gener del 1405, va aprovar una remodelació a la baixa dels salaris dels oficials. El procurador cobraria 2.000 s. j. en lloc de 3.000; el batlle de Llorenç per tenir la clau del castell i guardar-lo, 50 s. j., perquè no hi feia residència.

S'establí també l'ordre de pagament que havia de seguir el clavari:

- 1- Salaris amb les moderacions establertes.
- 2- Els censals anuals: 4.550 d'una part i 8.575 s. d'una altra.
- 3- Els censals del 1382: Francesc Aguilar, Antígona i, Antoni Vilatorta que pagaven les universitats de Camarasa, Cubells, Montgai i Vilanova. Dels 500 sous que paga la universitat de Cubells, el clavari ha de repartir 335 s. a Antígona i Vilatorta i la resta -155 s.- a Francesc Aguilar, perquè s'havia arribat a una avinença que aquest no va signar.
- 4- La resta de despeses han de sortit de les rendes i els esdeveniments.

- 5- Els batlles han de demanar les quèsties i han de fer complir a tothom l'obligació de pagar-les.¹⁰⁶⁴

D'aquestes disposicions es dedueix primerament que, si es va procedir a la remodelació del sistema, és perquè en el sistema anterior les rendes no eren suficients per pagar-ho tot. En l'ajust es preveu millorar els ingressos demanant una més eficient recaptació de les quèsties, però també una disminució de despeses per la via de rebaixar els sous dels funcionaris.

Les dades del 1405 indiquen que s'ha produït una disminució en l'endeutament, que respon a l'aplicació d'una política de reducció del deute. Les pensions anuals aquell any -descomptant els crèdits de 1382-, eren de 13.125 s., mentre que el 1381, pujaven 40.132 sous.

Pel que fa als crèdits de 1382, ens adonem que la concessió dels privilegis de 1385 i la sentència de Maria de Luna s'estaven aplicant, si més no a Cubells, que pagava els 500 sous de peita per pagar els creditors. Tot i això segurament es va arribar a un acord, que no coneixem, però deduïm per a la rebaixa de la pensió.

L'ordre de la remodelació no devia agradar als funcionaris de la ciutat, però va ser recusat també, el 20 d'agost del 1407, pel representant dels creditors de 1382. El representant d'aquests, Guillem Boxadors, adduïa que si les pensions de les rendes eren collides i pagades pel clavari, els creditors trobaven dificultats per rebre-les, per això demanava que les universitats abonessin directament les pensions als creditors, sense passar per la ciutat; Boxadors argumentava que en l'operació Lleida sortiria beneficiada, en no haver de collir-les. És a dir, la proposta dels creditors era fer-se càrrec i administrar el deute del Marquesat. La proposta no era nova: s'havia adoptat en el regne de Mallorca, on els creditors censalistes van acabar gestionant el sistema financer del regne a partir de 1405, o també en ciutats italianes com Gènova, on institucions com la casa di Sant Giorgio van fer-se càrrec de l'administració.¹⁰⁶⁵

La Paeria lleidatana, però, no va acceptar l'oferta. El 1407 el Consell de la Ciutat va procedir a un nou retoc en l'ordre de pagament que havia de seguir el clavari:

- 1- Els salaris es pagaran de les punicions i esdeveniments.
- 2- Dels foriscapis i les rendes ordinàries es pagaran els creditors i el salari del clavari. L'ordre ha de ser:
 - Primerament 3.550 s. j., i els 8.575 s. de pensions dels crèdits.

¹⁰⁶⁴ Llibre de Provisions, f. 15r-16v.

¹⁰⁶⁵ URGEL HERNÁNDEZ, Ricardo (1997), "Dinàmica del deute públic a la Universitat de Mallorca en el segle XV", *Col·loqui Corona, Municipis i Fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, IEI. Lleida, pàg. 677.

- De les rendes ordinàries, dels foriscapis i del que sobrarà de les punicions s'ha d'abonar: 3.055 s. 11 d. b. a l'abadessa de Valldonzella, Antígona, Antoni de Vilatorta, i Francesc Aguilar.

Es demanava a les universitats que facin el pagament a través de la taula de canvi del draper de Lleida Nicolau Agulló,¹⁰⁶⁶ cosa que no van acceptar, perquè a la pràctica suposava haver de pagar interessos alts si no es contribuïa a temps per manca d'ingressos. És a dir, la mesura que garantia el pagament als creditors acabava essent lesiva per a les universitats.

Per les dades d'aquesta nova remodelació podem calcular la minva produïda en les pensions de 1382, que dels 5.448 sous, que es pagaven en origen havien passat a 3.055 s. 11 d., la qual cosa indica una reducció del 29,57% que, com es diu en la documentació, no va acceptar Francesc Aguilar, al qual en càstig es col·loca en el darrer lloc de la llista de pagament.

El funcionament el nou sistema era difícil, perquè sempre es produïen salaris extraordinaris, i era aventurat pensar que tot podia sortir de les sancions i esdeveniments. Així, el 28 de novembre del 1408, es sumen als salaris habituals el pagament de 60 fl. que es devien al procurador i a l'assessor que havien treballat en la qüestió de Santa Linya. El 28 d'abril del 1411, s'hi adjunten encara 38 fl. 7 sous 13 diners per pagar al notari Pere de Bellsolà. Les normes donades sobre el repartiment de les despeses no es referien als sous extraordinaris, com els realitzats en les disputes entre Santa Linya i les Avellanes i Circadit, de manera que el 28 de novembre del 1408, i justificant-ho amb l'argument que *la preservació de la Terra precedeix a qualsevol altres deutes i crèdits*, es va ordenar al clavari que pagués el sou del procurador, del jutge, de l'advocat i del notari que van intervenir en el conflicte.¹⁰⁶⁷

Una altra innovació sobre la forma de repartiment va ser introduïda en el pagament del salari del procurador de la Terra del Marquesat que els paers de Lleida van acordar treure dels foriscapis, terços, esdeveniments i punicions,¹⁰⁶⁸ i no només d'aquestes darreres. Aquesta reforma va ser propiciada pel problema de consciència del procurador que, no acceptava haver de treure el seu sou de les penes que imposés. La qüestió va ser debatuda pel Consell General de la ciutat que va determinar aquesta fórmula mixta, que no contradeïa els acords amb els creditors però introduïa el pagament al procurador dels foriscapis, cosa que tranquil·litzà Ramon Berenguer Despens.

¹⁰⁶⁶ Aquest Nicolau Agulló que tenia el negoci de teixidor va anar ascendint en la piràmide social de la ciutat; el 1408 formava part del Consell dels vint-i-dos de la Paeria, i el 1431 gestionava els censals municipals. MARTÍ SANTAÑES, Esther (2006), *Lleida a les Corts. Els síndics municipals a l'època d'Alfons el Magnànim*, Edicions de la UdL, Lleida, pàg. 123 i 137. Potser la seva fortuna va augmentar amb els negocis de la seva taula de canvi.

¹⁰⁶⁷ Llibre de Provisions, f. 112r. 28 de novembre de 1408.

¹⁰⁶⁸ Llibre de Provisions, f. 127r. 13 de juliol de 1409.

Aquest nou sistema tampoc no va funcionar, perquè Guillem Boixadors -representant dels creditors de 1382-, fiscalitzava l'acció del clavari i va influir de manera que, conxorxats, van acabar desviant diners mentre que algunes pensions continuaven sense abonar-se. Els paers lleidatans se n'adonen, comencen a recelar de la bona administració de les quantitats recaptades i acaben nomenant un nou clavari, al qual ordenen assabentar-se secretament dels comptes de les punicions i de les rendes, de si s'han pagat els salaris etc.,¹⁰⁶⁹ i ho volen saber *prestament e sens dilació verídica*.¹⁰⁷⁰ Finalment es devien trobar irregularitats en els pagaments i els paers lleidatans, per acabar amb les queixes, van fer pregonar a Tàrraga i Barcelona que en un termini de 20 dies els creditors que no havien cobrat presentessin reclamacions.¹⁰⁷¹ A la vegada demanaven al nou clavari que, després de revisats els comptes, notifiqués les irregularitats a la Paeria lleidatana.¹⁰⁷² També se li encomana atendre i pagar les reclamacions fetes a Tàrraga i Barcelona, per passar comptes amb la Paeria posteriorment.¹⁰⁷³

3.7.2 La subvenció a la ciutat de Lleida

La compra del Marquesat per la ciutat de Lleida en 1396 no va ser res més que un préstec encobert, com totes les segregacions del patrimoni reial en el segle XIV i XV. La fórmula creditícia del censal mort va influir en la manera com la monarquia usava el patrimoni reial per obtenir diners. Les segregacions, s'anomenen vendes com en el censal, però en realitat es tracta de l'empenyorament d'un territori, en què s'implica també tota la jurisdicció, a canvi de diners. Les rendes i drets que la monarquia podia extreure del territori eren les pensions del censal, que podien ser de durada indefinida fins a la llucidó de la zona empenyorada. La venda a carta de gràcia permetia al rei poder recuperar el territori aportant el capital, tal com passava també en els censals morts. Segurament la monarquia pensava treure un profit de les empreses bèl·liques que finançava d'aquesta manera, i que a curt o llarg termini permetrien la recuperació dels territoris empenyorats. El resultat, comptat i debatut, no fou l'esperat i a la sortida de l'Edat Mitjana el patrimoni reial restava gairebé testimonial en el Principat.

Ja hem explicat en un altre apartat que la por de la venda al comte Pere d'Urgell i la insistència en la reclamació de la inalienabilitat de la corona van portar la ciutat de Lleida a esdevenir finalment la senyora del Marquesat. Recordem que ja s'havien concedit privilegis per tal que el territori es pogués unir a la ciutat per carreratge o altra forma. Però no és la forma amistosa la que finalment prevaldrà sinó que la

¹⁰⁶⁹ Llibre de Provisions, f. 78v. 8 d'octubre de 1407.

¹⁰⁷⁰ Llibre de Provisions, f. 80r. 21 d'octubre de 1407.

¹⁰⁷¹ Llibre de Provisions, f. 91r. 23 de març de 1408.

¹⁰⁷² Llibre de Provisions, f. 91v. 23 de març de 1408.

¹⁰⁷³ Llibre de Provisions, f. 91v- 92r. 23 de març de 1408.

vinculació es produeix per una transacció econòmica: Martí I necessitava diners i va empenyorar la Terra del Marquesat a Lleida.

És per això que la ciutat es va oferir en lloc del comte d'Urgell, però si va posar en la compra 50.000 fl. era per treure'n una rendibilitat. El patriciat urbà lleidatà que va governar la Paeria entre el 1396 i el 1413, de la mateixa manera que va intentar sotmetre la mà menor de la ciutat,¹⁰⁷⁴ va voler exprimir fins al límit les possibilitats de pressió fiscal al Marquesat. Durant els dos primers anys, les actuacions van ser tan cruels que la mateixa monarquia les va desaprovar. La situació econòmica al Marquesat devia ser molt més greu d'allò que la ciutat imaginava i, per això, veient que els ingressos no eren suficients per atendre les despeses comunes i encara les pensions censals dels creditors, la ciutat va exigir per a ella una subvenció anual, cosa que fins al moment no havia fet cap senyor -que en tot cas demanaven subvencions puntuals-. El 1386 la quantitat que exigia era de 3.000 fl., però finalment es va fixar en 1.000 fl., l'interès sembla baix (2%), però es va gaudir durant 28 anys. La subvenció que eren els *diners de la senyoria* que la Terra del Marquesat que s'havia de lliurar anualment a Lleida, esdevé un impost que reforça la senyoria de la ciutat i la seva hegemonia sobre el seu regne,¹⁰⁷⁵ la regió que ha anat adquirint al seu voltant.

El cobrament de la subvenció no va ser fàcil, Lleida recorda sovint al clavari la necessitat del seu pagament, perquè es produeixen retards i la mateixa ciutat té necessitat imperiosa de diners, així el 25 de juliol del 1405 s'exigeix al clavari Perico Ferrer *com nosaltres haïam de gran necessitat diners, ens haïam ajudar de-la subvenció que la dita Terra fa a aquesta ciutat.*¹⁰⁷⁶

Sovintegen les reclamacions de la ciutat al Marquesat a causa de l'endeutament de la Paeria lleidatana. Les raons són diverses: la gran quantitat de pensions dels censals i de violaris que la ciutat ha de pagar -que pugen 20.000 sous anuals- o la manca de liquiditat i la necessitat de manllevar per pagar. Les queixes de vegades semblen clams, que pugen de to i es converteixen en amenaces en la mesura que no es rep la subvenció demanada.

*[...] no ignorats la congosa e treball en la qual nostra ciutat és posada, e açò per fretura de diners. Com sapiats aquella ésser tinguda a infinides pensions de censals car los clavaris nos cominen tots jorns que·ns tornaran lo Capbreu ab quals mil lliures d'annuals a·les quals lurs reebuts dels emoluments de·la ciutat no basten*¹⁰⁷⁷ [...]

¹⁰⁷⁴ FERRER MALLOL, M. Teresa (1992), "Un memorial de greuges de la mà menor de Lleida contra la mà major (s. XV)", *Miscel·lània Homenatge a la memòria de Josep Lladonosa*, IEI, Lleida, pàg. 293-314.

¹⁰⁷⁵ VICIANO NAVARRO, Pau (1997), "Entre la coerció i el mercat: els inversors en la gestió de la fiscalitat reial i municipal", *Col·loqui Corona, Municipis i fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, IEI, Lleida, pàg. 611.

¹⁰⁷⁶ Llibre de Provisions, f. 33v.

¹⁰⁷⁷ Llibre de Provisions, f. 37v. Octubre 1405.

[...] E com per la lur triga se seguisque gran dan a aquesta ciutat, lo qual és intollerable.¹⁰⁷⁸ tota dilació postposada, nos trametats los diners requests e certificació de-la dita taxa¹⁰⁷⁹[...]

Davant el retard l'any 1405, la ciutat va procedir al canvi de clavari i es va nomenar Guillem Cardona; però el setembre de 1406, els paers es queixaven altre cop que no rebien la subvenció dels 1.000 fl., dels quals en demanaven com a mínim 400 lliures el mes de setembre.¹⁰⁸⁰ Els lleidatans devien sospitar de tanta dilació, relleven altra vegada el clavari i li reclamen comptes de l'administració dels temps que havia estat ocupat el càrrec,¹⁰⁸¹ amb amenaça de ser castigat si no ho complia.¹⁰⁸² Finalment el de Cardona va presentar els comptes, però d'una manera que no va agradar als paers, que li exigeixen corregir-los i portar els *diners de la senyoria* perquè ja feia temps que s'havia acabat el termini per lliurar-los.¹⁰⁸³ L'octubre encara no s'havia presentat. Les queixes van disminuir però el pagament puntual de la subvenció no es va aconseguir.

Els 1.000 fl. es distribuïen entre viles i llocs. No coneixem totes les dades, només les d'algunes universitats i els endarreriments que s'arrossegaven el 1410. Camarasa pagava el 40% de la subvenció, les viles del sud del Marquesat feien una contribució més elevada que les altres importants del nord del Marquesat com Vilanova de Meià (5%) o Llimiana (4,5%).

El quadre 29 recull les quantitats que les viles i llocs de la Terra del Marquesat devien a Lleida el 19 de juliol del 1410, quan la ciutat reclama amb urgència al clavari que procedeixi al lliurament. En l'època de la clavaría de Guillem Cardona la situació es va estabilitzar, però la recaptació a Fontllonga ens indica com era de difícil la contribució: L'any 1408, havia pagat: 23 ll. 3s. 10 d., que van lliurar el 14 d'agost directament a la Paeria de Lleida; per Tots Sants va aportar 7 ll. 8 s. 7 d., i faltaven per pagar altres 13 ll. 10 s. 10 d., que encara es devien el març del 1409.¹⁰⁸⁴ És a dir, el pagament encara que repartit en tres pagues no es va poder aportar.

Durant la clavaría de Guim de Puigverd ja no restava marge a la pròrroga;¹⁰⁸⁵ les amenaces de Lleida acabarien fent efecte, perquè a primers de setembre, ja havien pagat algunes universitats; llavors, des de la ciutat es demana a la resta que secretament portin el diner a la ciutat sense passar pel procurador.¹⁰⁸⁶

Analitzant les dades del quadre 29 s'evidencia que els endarreriments el maig del 1410 sumaven 1.616 fl., més d'un any i mig de subvenció. El deute era més elevat en poblacions amb poca demografia, sens dubte per la incapacitat de fer front a totes les despeses de la universitat: els censals privats, els de la universitat, els del Marquesat i

¹⁰⁷⁸ Llibre de Provisions, f. 44r. 6 de gener de 1406.

¹⁰⁷⁹ Llibre de Provisions, f. 45v. 2 de març de 1406.

¹⁰⁸⁰ Llibre de Provisions, f. 56v. 6 de setembre de 1406.

¹⁰⁸¹ Llibre de Provisions, f. 71r. 9 de juliol de 1407.

¹⁰⁸² Llibre de Provisions, f. 71r. 14 de juliol de 1407.

¹⁰⁸³ Llibre de Provisions, f. 72r i v. 28 de juliol de 1407.

¹⁰⁸⁴ Llibre de Provisions, f. 115r. 2 de març de 1409.

¹⁰⁸⁵ Llibre de Provisions, f. 171v-172r. 19 de juliol de 1410.

¹⁰⁸⁶ Llibre de Provisions, f. 174r. 1 de setembre de 1410.

encara la subvenció a la ciutat. Podem observar en el quadre, que acumulen més deute els llocs d'escassa població, com Castelló de Meià, La Nou, Vernet, Ariet i La Maçana.

Quadre 29- PAGAMENT DE LA SUBVENCIO DEL MARQUESAT A LLEIDA EL 1410

Població	Pagament anual	Deute en 1410
Camarasa	400 fl. ¹⁰⁸⁷	60 fl.
Cubells	100 fl.	200 fl. ¹⁰⁸⁸
Montgai	50 fl.	
Llorenç		70.5 fl. i 1 diner
Alòs		30 fl.
La Nou,		233 fl. 3 sous 10 diner
La Maçana		184 fl., 2 sous 1 diner
Fontllonga	45 lliures ¹⁰⁸⁹	4 ll. 10 s. 8 diners
Vilanova de Meià	50 fl. (1404)	
Castelló		368,5 fl. 1 sou 8 diners
Ariet		193 fl. 8 diners
Vernet		210 fl. 2 sous 6 diners
Fabregada		58 fl.
Llimiana	45 fl., ¹⁰⁹⁰ (1407)	

De la mateixa manera que les viles i llocs van desenvolupar una administració pròpia com a conseqüència l'endeutament, la Terra del Marquesat va generar les pròpies institucions per poder tractar els assumptes econòmics i decidir sobre qüestions importants en tot el territori. Aquest organisme era la Vista General de la Terra, reunió dels representants o síndics de totes les viles del Marquesat per discutir alguna qüestió d'interès general, també es podia elegir el síndic que representaria el parer general i tindria capacitat de negociar i signar. La reunió de la Vista General anava precedida de reunions dels habitants de cada vila per tractar el tema que es discutiria en la vista i elegir els síndics que la representarien. Les reunions de les Vistes no tenien una periodicitat determinada però devien sovintejar. No es celebraven sempre en el mateix indret, cosa que indica que no hi havia una única capitalitat en la Terra del Marquesat. De vegades acabaven en desacords. Coneixem la reunió celebrada a Alòs el

²³⁵ Camarasa havia de pagar el dia 15 de maig d'aquest any , però se li va sobreseure; potser la causa va ser la necessitat de remunerar els mestres d'obres que en aquestes dates havien de reparar el castell de Camarasa. Llibre de Provisions, f. 167v-168r. Lleida 10 de juny de 1410.

¹⁰⁸⁸ En 1410 els habitants de Cubells al·leguen que se'ls havia sobresegut per alguna qüestió, i que encara els han pagat. Llibre de Provisions, f. 173r i v. 29 de juliol de 1410.

¹⁰⁸⁹ Aquesta és la suma de 23 ll. 3s. 10 d. que havien de lliurar el dia 14 d'agost de 1408 a Lleida; les 7 ll. 8 s. 7 d. que havien de donar per Tots Sants a Francesc Bosch; i les 13 ll. 10 s. 10 d. que devien a la ciutat. Llibre de Provisions, f. 115. 2 de març de 1409.

¹⁰⁹⁰ En aquesta època el florí s'havia devaluat. Llibre de Provisions, f. 66v. 11 de febrer de 1407.

18 de maig del 1403, per decidir l'aportació a la coronació reial;¹⁰⁹¹ també la de 22 de maig del 1408, convocada per Lleida, a proposta d'un representant de la Terra per escoltar una proposició que no coneixem, però que intuïm estava relacionada amb el pagament de censals.

L'octubre de 1409, es produeix reunió a Cubells per decidir manllevar nous censals. En aquests Vista, hi van ser presents el jutge Pere Giner, tres síndics de la Terra d'Amunt i tres de la Terra d'Avall i es va decidir que el document fos signat per dos representant de cada part, però les universitats de Vilanova, Fontllonga i Llimiana, és a dir, de la Terra d'Amunt, es negaren a contraure nous crèdits; això va molestar els paers lleidatans, que a més de donar-los la culpa dels mals que es poguessin produir en un futur, demanen l'execució en aquestes universitats de les pensions i despeses endarrerides.¹⁰⁹² Malgrat les amenaces, les universitats no van enviar cap síndic per signar els nous crèdits.

El febrer de 1410, la reunió de la Vista va versar *sobre lo bon stament de tota la Terra e signantment per donar recapte a un procurador que algun temps ha que stà en la Terra per demanar l censal*.¹⁰⁹³ S'hi van reunir sis prohoms, tres per la Terra d'Amunt i altres 3 per la d'Avall. En aquesta ocasió es discutia de quina manera s'havia de procedir al pagament del procurador del creditors i, com acabar les divergències entre la Terra d'Amunt i la Terra d'Avall; cosa que ens indica que hi havia certes tibantors i tensions entre ambdós territoris. Es va acordar que el Marquesat havia de contreure un préstec per pagar 24 lliures jaqueses al notari i altres 70 lliures a Guillem Carbonell, de Vilanova de Meià. Aquesta resolució no la van signar els representants de Santa Linya, vila que es sentia perjudicada en el repartiment.¹⁰⁹⁴

A finals de juny del 1411, es va convocar una altra reunió a Camarasa per aclarir la qüestió del pagament de Guillem Carbonell, liquidar algunes quantitats i demanar un nou préstec de 280 ll., també es va decidir com es faria el repartiment entre totes les poblacions.¹⁰⁹⁵

No tenim documentació sobre el funcionament intern d'aquestes reunions, però sembla que no tractaven temes polítics sinó econòmics, i que la seva finalitat bàsica era subvenir les necessitats generades pel deute públic que tenia la Terra. Els acords no sempre eren fàcils, i en ocasions es deixaven el darrers serrells a algun representat. Al voltant d'aquesta institució s'havia de tenir també una estructura administrativa per fer funcionar els assumptes propis del Marquesat, que no coneixem bé.

Tampoc no es sabem si es produeixen tensions, com les que esdevenen a Lleida a principi del s. XV principalment el 1414, entre la mà menor i major. Per cert, en e/

¹⁰⁹¹ Els síndics eren: Guillem Cardona i Arnau de Nou de Camarasa; Salvador i Pere Çabater, paers de Llimiana; Barthomeu Gomar de Baldomar; Arnau Saxon de Fontllonga; Nicholau Bertran, paer de Cubells; Simó d'Algeri, de Vilanova de Meià; Guillem Girveta i Arnau Arnau de Peralba, paers d'Alòs. Llibre de Provisions, f. 50 v. 10 de maig de 1403.

¹⁰⁹² Llibre de Provisions, f. 141r -141v. 26 d'octubre de 1409.

¹⁰⁹³ Llibre de Provisions, f. 161 v.

¹⁰⁹⁴ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 368. 27 de febrer de 1410.

¹⁰⁹⁵ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 438. 26 de juny de 1411.

memorial de greuges de la mà menor de la ciutat s'acusava els consellers de la Paeria lleidatana pertanyents al patriciat urbà, entre altres coses, de la mala administració que havien realitzat del Marquesat.¹⁰⁹⁶

Totes les dades que s'han anat referint sobre l'impagament de censals, retards en la subvenció, resistència en les reunions i la reticència a contraure nous censals no fa sinó abonar la idea que les hisendes municipals ja estaven molt endeutades i costava molt fer els pagaments a temps o bé acceptar nous crèdits.

3.7.3 El pagament de censals

L'endeutament de la Terra del Marquesat era elevat en l'època que la ciutat de Lleida va obtenir aquest territori.

La major part de les cartes del Llibre de Provisions es refereixen a reclamacions enviades als paers lleidatans per creditors, ja siguin de la Indemnitat o bé de cada universitat i també de particulars.

Els terminis deguts de vegades són de fins a 6 anualitats, aquest és el cas de tres creditors de Lleida a la vila d'Alòs.¹⁰⁹⁷ Una carta reial del 1399, culpabilitzava també la ciutat de l'impagament dels creditors i la feia responsable subsidiària per la qual cosa si el Marquesat no pagava, ho havia de fer la ciutat amb béns propis. Després d'aquesta missiva, la posició dels paers lleidatans va esdevenir favorable als creditors. Sovint transmeten la reclamació als pobles perquè *als dits creedors no calgue altra vegada a nosaltres haver recurs*.¹⁰⁹⁸ Però, per altra banda, escrivien al procurador de la Terra i li demanaven que intervingués perquè *aquests creedors sia satisfet en alguna partida de ço que degut los és amb menys dampnatge que vos porets e per la necessitat del loch sie feyta a la universitat algun comport. E en aço us haurem molt que grahir*.¹⁰⁹⁹

El posicionament de la ciutat en la qüestió del pagament dels censals en el Marquesat segueix tres pautes:

¹⁰⁹⁶ Entre els culpables del mal govern de la ciutat, tots de la mà major es citen: Nadal Botella, Joan Romeu, Nicolau Gralla, Francesc de Sant Climent, Berenguer Colom, Bernat i Pere Olzinelles, Bartomeu de Santmartí, Pere Giner, Francesc Basset, Joan de Montgai, Ramon Berenguer Despens, Joan Perpinyà, Antoni de Montsuar, Ramon de Carcassona, Francesc del Bosc, Bertran de Peus i Jaume Navarra. FERRER MALLOL, M. Teresa (1992), "Un memorial de greuges de la mà menor de Lleida contra la mà major (s. XV)", *Miscel·lània Homenatge a la memòria de Josep Lladonosa*, IEI, Lleida, pàg. 304 i 305. D'aquestes persones, havien intervingut en el Marquesat, Nicolau Gralla, Francesc de Sant Climent, Ramon Berenguer Despens, Bertran de Peus i Jaume Navarra i també un membre de la família Olzinelles.

¹⁰⁹⁷ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 118. 27 d'agost de 1406.

¹⁰⁹⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 10. 15 de novembre de 1404.

¹⁰⁹⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 11. 15 de novembre de 1404.

- Demanar el pagament de les pensions reclamades a les universitats, per evitar les despeses derivades de l'estada que fan els representants dels creditors en els llocs -*missions*- fins que se'ls abonen les pensions.
- En ocasions, quan el creditor és algun prohoms lleidatà membre de l'oligarquia de la ciutat, els paers lleidatans surten com garants del deute.¹¹⁰⁰
- Quan no és possible el pagament, els paers de Lleida promouen l'acord entre les parts, ja sigui per endarrerir el termini,¹¹⁰¹ pactar alguna rebaixa de l'interès o fragmentar el pagament en diverses pagues espaiades en el temps,¹¹⁰² sempre per evitar despeses afegides.

*[...] los dits censals o pensions degudes li paguets a ab ell vos convingats amigablement, en manera que missions e dispendis de plets sien esquivades, e que clam de pau e de treva o altre agre procehiment contra vosaltres ni les dites universitats no puxe ésser fet.*¹¹⁰³

La ciutat es presenta com a mitjancera, tant per ajornar el pagament com per intentar lliur censals. Sovintegen les cartes que demanen que les viles presentin síndics a Lleida amb poder de decidir i signar contractes. Aquest posicionament es segueix tant si es tracta del crèdits de la Indemnitat, que impliquen tota la Terra,¹¹⁰⁴ com de censals d'una sola universitat.¹¹⁰⁵ L'incompliment de la presentació dels síndics de les universitats és també usual, així com el to amenaçant de la ciutat en tornar-los a reclamar, i l'augment de les sancions que s'imposen per l'incompliment.

En ocasions s'aconsegueix un pacte, encara que no sigui de tota la Terra del Marquesat, sinó només d'una universitat. Per exemple els creditors de la Indemnitat del 1382 van arribar a un acord amb la vila de Cubells, però no amb les altres poblacions; Vilanova va enviar un síndic sense escriptures, Montgai deia haver pagat a

¹¹⁰⁰ En el Llibre de Provisions s'expressa: *prometens-li que prestament lo fariem pagar*. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 334. 18 de novembre de 1409.

¹¹⁰¹ Per posar un exemple, l'avinença entre Camarasa i Guim Armengou, al qual els paers demanen que allargar el termini fins el mes següent. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 35. 11 de març de 1405. També Cubells demana ampliar el pagament de gener a febrer. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 89. 8 de gener de 1406.

¹¹⁰² Els paers de Lleida demanen a creditors del Marquesat retardar d'un o dos mesos el termini de pagament, en aquest cas la causa és que no s'ha nomenat el clavari. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 266. 17 de desembre de 1408.

¹¹⁰³ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 452. 30 d'octubre de 1411.

¹¹⁰⁴ El 19 de novembre de 1404, Lleida demana la presència de síndics de les universitats de Camarasa, Cubells i Montgai i Vilanova de Meià. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 12.

¹¹⁰⁵ Merita, per exemple, pacta amb els frares menors de Lleida una rebaixa de l'interès, amb la intervenció la ciutat, segons es sap per una carta enviada pels paers lleidatans: *fonch feta e concordada certa avinença entre alguns hòmens del dit loch que ací eren, e lo guardià del dit monestir, migancant la qual avinença la dita vila pagar fàcilment les pensions del dit censal, en la qual avinença entrevinguérem nosaltres*. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 71. 17 de setembre de 1405.

Cubells... Els paers de Cubells van reclamar als lleidatans que si després d'abonar la quantitat deguda als creditors de la Indemnitat, sobrava algun diner, poguessin retenir-lo per tal de recuperar alguna part dels 500 sous que havien pagat, cosa que el Consell General de la Paeria de Lleida els va concedir.¹¹⁰⁶

La ciutat va voler premiar l'actitud dels paers cubellesos, i envia carta als creditors, residents en la mateixa vila de Cubells, demanant-los que redueixin la càrrega de les pensions.¹¹⁰⁷ D'aquesta manera Cubells, sota l'aixopluc de la ciutat de Lleida, va reduir l'interès dels préstecs abans que altres viles.

Quan no és possible arribar a un acord, els lleidatans fan complir l'execució, és a dir, el cobrament d'allò que es devia -obtingut de qualsevol mena de béns que es puguin trobar-, fent complir les clàusules dels contractes censals. En les cartes del Llibre de Provisions les execucions generalment són inespecífiques, només en algunes ocasions es citen els béns implicats. És el cas de les pensions -de 50 sous- que la població d'Alòs devia a Bernardona, esposa de Ramon de Tàrrega, que viu a Lleida, s'especifica que l'execució s'ha de fer *en los béns de la universitat e singulars del dit loch, axí en bísties d-arada com en altres béns privilegiats e no privilegiats*.¹¹⁰⁸ De fet, en les vendes de censals es citaven tots els caps de casa d'una vila com a garants amb tots els seus béns del censal de la universitat o de la Terra del Marquesat. Camarasa i Merita el 1397, venen conjuntament un censal, que té la particularitat que en el seu redactat es citen els homes i les seves mullers, fet inusual. Al final del document es precisa que els homes idonis caps de família el van jurar i el van signar i n'asseguraven el pagament; de manera que, s'especifica el nom del matrimoni per garantir, que en cas de mort d'un dels cònjuges, l'altre consti en el contracte i avaluï la continuïtat del pagament.¹¹⁰⁹

Les pensions dels censals es solen cobrar en diners però també en espècies, és el cas del que fa Santa Linya al jueu Adam -metge de Vilanova- i a Arnau Rúbies -de Privà-, que cobren en blat.¹¹¹⁰

Les execucions de les pensions degudes a jueus són una mica diferents, perquè sovint per pragmàtiques reials s'allargava el termini de pagament en tres anys. Alguns jueus, com Samuel Almodí va portar l'execució dels 45,5 fl., que li devien els homes de Montgai, per la via judicial i va obtenir sentència al seu favor.¹¹¹¹

¹¹⁰⁶ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 26. 1405.

¹¹⁰⁷ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 20. 10 de gener de 1405.

¹¹⁰⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 104. 4 de maig de 1406.

¹¹⁰⁹ Aquest document va portar Pleyan de Porta a pensar en el sufragi femení, *en los assumptes árdusos de la localitat, s'exercia a Camarasa, cinc segles abans que es tornés a tractar en les nacions avançades*. Encara que, com hem dit, no es tracta de votar o decidir, sinó que el document posa el nom de les dones, darrera dels seus homes, per reblar encara més el compliment dels contractes censals. PLEYAN DE PORTA, Joseph i RENYÉ VILADOT, Frederich (1880), *Album, històrich, pintoresch y monumental de Lleyda y sa província*. Tomo I, Estampa de Joseph Sol Torres. Lleida, pàg. 367.

¹¹¹⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 113. 29 de juliol de 1406.

¹¹¹¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 252. 7 de setembre de 1408.

La teranyina de censals era tan enrevessada que de vegades sorgien creditors de la Indemnitat als quals no s'havia pagat mai. En aquests casos, la ciutat de Lleida demanava repartir el que es devia en talles entre les universitats o bé fer execució en els béns.¹¹¹²

3.7.4 La resistència vilatana

Els habitants de les viles i llocs del Marquesat van reaccionar en contra de la pressió fiscal i la por als creditors i el pànic a haver de desprendre més diners per qüestions relacionades amb els censals. Les respostes que semblen espontànies, en realitat demostren unes reaccions calculades i uns plans que requerien un bon coneixement del funcionament del sistema creditici i del judicial.¹¹¹³

L'estratègia de resistència més usual per esquivar els pagaments solia consistir en exercir una mena de boicot passiu, que consistia en deixar de pagar. La ciutat es queixa de les excuses de mal pagador que posen els homes del Marquesat per no donar els blats a *l'arrendador los quals fan respostes asats frívoles, dient encara que ja hi haguérets provehit si no per dubte de apel·lació, per què·ns plagés provehir·hi*.¹¹¹⁴

Sovint es cercaven justificacions per eludir el pagament, com adduir d'estar-ne exempts. El 1405, Mateu Birvó, un mercader de Barcelona, va arrendar l'onzè de Cubells i els particulars d'aquesta vila miraven de trobar tota mena d'excepcions per no pagar: els conversos deien que era *indirectum*; els clergues tonsurats que tenien privilegi eclesiàstic o clerical...

La tàctica dilatòria consistent a deixar passar temps és utilitzada reiteradament. Les viles no envien cap representant a la ciutat quan sabien que aquesta presència comportaria haver de desprendre més diners. Així, els síndics no compareixen a Lleida quan són requerits per diverses raons, o bé ho fan sense documentació. Els paers lleidatans els acusen de *negligències e deshobediències*, i els amenacen de tractar amb *condigna pena, sentència de condempnació de terç*, i altres sancions.

Un altre exemple de la mateixa tàctica el podem exemplificar en el pagament del censal que es devia a Maria, vídua de Bartomeu Navarro. Primerament es van negar a assistir a la signatura de compromís els síndics de la Terra d'Amunt; quan aquests, després d'amenaques, es presenten són els síndics de la Terra d'Avall els que no volen acudir a Lleida, i encara els primers presenten raons per no pagar.¹¹¹⁵ D'aquest censal es devien les pensions de 4 anualitats, que pujaven 698 s. 5 d.¹¹¹⁶ El representat de la dona va haver de presentar carta que certificava la venda del censal que havia fet el rei

¹¹¹² Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 293. 18 de juliol de 1409.

¹¹¹³ El tema ha estat estudiat per LÓPEZ SAINZ, Fernando (2011), "Fiscalidad real y métodos de resistencia concejil: servicios extraordinarios en la Comunidad de Villa y Tierra de Ágreda para sufragar la guerra del Estrecho (1340)", Fórum de Recerca núm. 16, pàg. 65- 79.

¹¹¹⁴ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 404. 1 de setembre de 1410. Això és el que fan els homes de Montgai a l'arrendador Pere Lambart, mercader de Cervera i ciutadà de Barcelona.

¹¹¹⁵ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 347. 12 de desembre de 1409.

¹¹¹⁶ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 346. 12 de desembre de 1409.

Pere III a Guerau d'Ardèvol de 47 s. 8 d. sobre les quèsties de Fontllonga.¹¹¹⁷ Llavors, Maria de Luna va demanar que els paers del lloc li assegurassin que els diners serien pagats o es passaria a l'embargament de béns. Els habitants del Marquesat es van atrevir a demanar a la viuda de Navarro un document pel qual si els embargaments eren injustos, no haurien de pagar danys ni despeses. Després de tants entrebancs administratius, el procurador de Maria Navarro va demanar als paers de Lleida que obliguessin el Marquesat a assegurar-li el pagament.¹¹¹⁸ Les viles es van reunir en la Vista General de la Terra, el febrer del 1410, i van tractar la qüestió d'aquest censal, i totes les universitats van assentir en el pagament, excepte Santa Linya.¹¹¹⁹

Altres actuacions eren més expeditives i les podríem qualificar de tretes per foragitar els representants dels creditors. El 8 de febrer del 1408, els paers de Lleida es disculpaven davant el bisbe d'Urgell per la reacció del batlle i els paers d'Alòs, Pere Feliu, Pere Guasch, Jaume Paneres i Antoni Camarasa, i li demanaven que no recaigués contra ells cap de les sancions establertes en les Constitucions del Concili de Tarragona, és a dir, per normes de la legislació eclesiàstica. Els paers havien foragitat de la casa parroquial i havien increpat un representant de creditors de Barcelona que havia acudit a la vila d'Alòs per demanar pensions endarrerides. En aquest cas la sanció imposada va ser de tipus religiós i no gaire dura, perquè es demana que tots els implicats facin penitència.¹¹²⁰

Altres actituds demostren la desesperació i la por davant l'arribada d'un nou creditor. El prevere Nicolau Torrent, marmessor de Berenguer Torrent, va dirigir-se a Cubells per cobrar deutes pendents, però no va poder entrar a la vila, perquè li van tancar les portes fins prometre que no hi anava per cobrar un deute. El relat és molt detallat:

*[...] e quant fonch dins lo dit loch e fonch descavalcat, e posades ses armes en lo hostel, anà per donar aygua a una cavalcadura que menava, e essent de fora lo loch foren li tancades les portes que no-y poch entrar, e li fonch dit que no-y entraria sens que ell no prestàs sagrament que allí no venia per deute algú que li fos degut, o per requerir execució alguna, la qual seguretat ell hagué a prestar.*¹¹²¹

El tancament de portes no era ocasional sinó que es van redactar ordinacions a les universitats de la Terra del Marquesat, que especificaven que si algú es presentava per demanar censals o per requisar o demanar qualsevol provisió relacionada amb els censals, no seria acollit i ni tant sols se li permetria entrar en les poblacions.¹¹²²

Però a més s'increpa els creditors o els seus representants, reacció que era usual també en altres llocs; sabem que preveres que volien rebre censals eren també vexats

¹¹¹⁷ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 249. 14 de desembre de 1409.

¹¹¹⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 353. 4 de gener de 1410.

¹¹¹⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 369. 27 de febrer de 1410.

¹¹²⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 204. 8 de febrer de 1408.

¹¹²¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 452. 27 d'octubre de 1411.

¹¹²² Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 450. 15 de gener de 1412.

a Balaguer, cosa que indica que la tàctica de menysteniment, per evitar temporalment el pagament era usual a l'època.

Per defugir les temudes messions o despeses que fan els procuradors de creditors que s'instal·len en el Marquesat fins rebre les pensions, s'usa també la coacció. Així va succeir al representant d'un creditor que va acudir al Marquesat per demanar 20 lliures i va romandre-hi 18 mesos. La població de la Terra era conscient que tant temps comportaria moltes despeses, afegides a la pensió del censal. El document explica que *una gran trachada de gent del Marquesat* el va injuriar i el va foragitar. El clam del procurador va arribar al rei i des de la cort s'escrui a la ciutat de Lleida demanant començar un procés de pau i treva, perquè aquest home demanava 500 lliures.¹¹²³

Les *messions* encarien molt les pensions. Pere dez Pou ja feia 22 dies que era al Marquesat, i els paers lleidatans demanaven que se li paguessin les pensions endarrerides *a fi que per la dita rahó lo dit procurador no face residència aquí.*¹¹²⁴ *que tant poca quantitat d'annuals pensions, tants salaris e mesions a vosaltres e a la dita Terra se segex.*¹¹²⁵

De vegades els paers del Marquesat presenten apel·lacions de tipus judicial contra les execucions, que de segur que aturaven de moment el pagament però a la llarga provocaven més despeses.¹¹²⁶ Totes les actuacions indiquen que les viles tenen un alt grau de coneixement dels seus drets i obligacions, de les vies legals i de com les poden esquivar. Hem posat alguns exemples, però els casos són innumerables al llarg d'un període d'endeutament tan dilatat.

3.7.5 Intents de solució de l'endeutament

Coneixem les iniciatives per reduir el deute que es van dur a terme quan Lleida va esdevenir senyora de la Terra del Marquesat pel rastre que han deixat en el Llibre de Provisions. Les solucions no eren noves, s'havien iniciat anteriorment i es van continuar posteriorment, però les podem documentar en aquesta època. Una solució a curt termini va consistir en l'augment de l'endeutament; donar permís per contraure nous censals era prerrogativa senyorial, en tant que vendre'n en excés posava en perill la percepció de les pensions i els mateixos ingressos de la senyoria. Quan Lleida era la senyora del Marquesat, el Consell General de la ciutat era l'encarregat de prendre l'acord, que després comunicava a les viles del Marquesat. Aquests documents, igual que els nomenaments, s'escrivien en llatí, cosa que indica la solemnitat que se'ls atorgava i la importància que tenien.

Per la documentació que coneixem, la ciutat sempre va acceptar atorgar la venda de nous censals que serveixen generalment per pagar o bé les pensions endarrerides o bé

¹¹²³ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 207. 27 de febrer de 1408.

¹¹²⁴ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 226. 2 de maig de 1408.

¹¹²⁵ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 345. 7 de desembre de 1409.

¹¹²⁶ Per exemple les universitats de Camarasa, Alòs i la Maçana van apel·lar el pagament del censal d'Arnau Grasa que tenia en. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 350. 17 de desembre de 1409.

la subvenció a la mateixa ciutat. Aquest sistema d'endeutament piramidal no podia portar cap a altra situació que la fallida.

Després del vist i plau per endeutar-se i abans de contraure nous préstecs al Marquesat, calia la reunió de les Vistes Generals de la Terra, on els síndics decidien si s'acceptava la venda dels censals i també el repartiment de les pensions entre les viles. En general es percep en aquestes reunions el rebuig i la resistència per part dels pobles del Marquesat a augmentar l'endeutament. S'accepta, però carregar-se de nous censals, quan s'han d'atendre pagaments de pensions ineludibles. Renegociar el deute, és a dir, vendre censals a interès baix per redimir-ne altres de més antics venuts a interès alt era un tipus d'operacions que solia proposar la ciutat de Lleida, però no acceptaven de bon grat els síndics del Marquesat perquè suposava un sobreendeutament.

3.7.5.1 La rebaixa del for

El rei Martí, ja el 1400, reclamava a l'arquebisbe de Tarragona i al bisbe d'Urgell la disminució del for que cobraven pels censals els religiosos que vivien en el Marquesat. Els pregava reduir-lo al 24.000 per mil (4,16%), a causa de la mortaldat i pobresa que havien deixat a Camarasa les tropes del comte de Foix.¹¹²⁷

Sis anys després, el 8 de febrer de 1406, Lleida també demana una rebaixa general a tots els creditors del Marquesat fins a un interès del 25.000 per mil (4%). Les raons que s'esgrimeixen són diverses; en primer lloc la gran quantitat de censals que han augmentat a causa de les mortaldats que han fet disminuir la població; la qual cosa provoca que els actuals pobladors no puguin pagar les pensions a les quals estan obligats.¹¹²⁸ També s'esmenten les conseqüències negatives que tindrà la no acceptació de la reducció: els habitants del Marquesat hauran d'abandonar les seves cases i marxar a viure a altres indrets, de manera que els llocs romandran despoblats i inhabitables.¹¹²⁹ De manera que s'instiga els creditors a reduir l'interès, si volen que es conservi o augmenti la població i puguin continuar cobrant els censals i violaris.

El 1405, Cubells havia suplicat als seus creditors la rebaixa del for, i ho havia aconseguit de manera pactada, *los dits censalers se son conformats ab vostra intenció e han fet tot ço que vosaltres havets volgut de què-la universitat n-a reportat utilitat*.¹¹³⁰ El 1407, per la pobresa de Cubells, un creditor que vivia a la vila convé a deixar el for a la meitat, és a dir al 4,16%. La vila d'Alòs va obtenir del religiós Pere Camps una disminució fins al 4,16%.¹¹³¹ També altres universitats van aconseguir la rebaixa de l'interès, per avinença amb els creditors.

¹¹²⁷ ACA, Cancelleria, Registre 2174, f. 107-107v.

¹¹²⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 91. 8 de febrer de 1406.

¹¹²⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 9. 8 de febrer de 1406.

¹¹³⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 91. 8 de febrer de 1406.

¹¹³¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 144. 2 de desembre de 1406

El 9 de maig del 1408, Montgai escrivia al bisbe d'Urgell perquè intercedís davant els preveres de la vila, que rebien de la Paeria 24 lliures de pensió anual. Les causes adduïdes tornen a ser: l'opressió del deute i el perill de despoblació.¹¹³² El mateix més i any, la Paeria de Montgai va reclamar la reducció als habitants de la població que havien venut censals a la vila.¹¹³³

Encara que alguns creditors accedien a la reducció, altres es mostraren més reticents, és el cas Galiana de Santa Linya, al qual Vilanova de Meià demana rebaixar el for, però ell no volia consentir-hi perquè Andreu des Colls, que devia ser enemic seu, havia obtingut l'arrendament de Vilanova per tres anys. Per aplacar-lo els paers de Lleida li argumentaven que amb aquest pretext no només feia mal a des Colls sinó a tota la universitat.¹¹³⁴

Lleida s'ofereix com a mediadora per aconseguir minvar els pagaments de censals als jueus, coneixem la intervenció en la ciutat en la qüestió entre Camarasa i Davi Mercadell, jueu de Falset, al qual la vila li devia pensions i despeses; la ciutat va propiciar l'acord entre les parts.¹¹³⁵

El veïnatges dels creditors locals solia facilitar la reducció de l'interès, encara que de vegades la mateixa familiaritat portava a pactes de paraula; és el cas de Pere Benifacis respecte de la universitat de Vilanova, a la qual va atorgar de cobrar cada dos anys, que en la pràctica significa una rebaixa de l'interès a la meitat. Els paers lleidatans, però, tan amants de la legalitat, reclamen que no es paguin les pensions a Benifacis fins que hagi signat la reducció *com més vàlegue ço que ver stà, que no ço que's allegat per ignorància*.¹¹³⁶

En ocasions la negativa dels creditors locals a la disminució del for no era explícita, sinó que es cercaven subterfugis per no haver de reduir els ingressos; una de les tretes era el traspàs del censal a una altra persona de fora de la vila. Així ho va fer Bernat Casset de Montgai a un home d'Albesa; els paers, però, atents a qualsevol incidència que faci perillar els ingressos l'amonesten dient que esperen que la vila *non haia dan ni dampnatge algú, de terços, mesions o altres coses*, i li certifiquen que si falta alguna cosa la cobraran dels seus béns.¹¹³⁷

Poques vegades són els mateixos creditors els que ofereixen la minva del for, però en ocasions ho fan per tal de cobrar endarreriments. Pere Cases ofereix als paers de Cubells reduir l'interès al 34.000 per mil (2,94%), per poder obtenir les 35 lliures de pensions de que se li deu.¹¹³⁸

¹¹³² Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 228. 9 de maig de 1408.

¹¹³³ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 237. 26 de maig de 1408.

¹¹³⁴ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 355. 9 de gener de 1410.

¹¹³⁵ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 361. 13 de febrer de 1410.

¹¹³⁶ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 249. 8 d'agost de 1408.

¹¹³⁷ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 299. 6 de juliol de 1409.

¹¹³⁸ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 124. 24 de setembre de 1406.

La rebaixa fins al 4,16 % no va seguir el mateix calendari en totes les universitats del Marquesat. Santa Linya, el maig de 1411, demana a tots els creditors de la Terra del Marquesat passar del 12.000 per mil fins al 50.000 per mil. La carta que els envia és molt extensa i sembla haver recollit totes les clàusules i les argumentacions d'arreu, per tal que els censalistes no poguessin negar-s'hi. Entre els raonaments es citen: el sobreendeutament, les opressions que comporta; la pobresa de la vila, la fallida econòmica a la qual pot arribar, que comportaria *la mort de la universitat i els seus habitants*. Fins i tot s'esgrimeixen arguments entre el cinisme i la prepotència assegurant als censalistes que si la universitat no abonava les pensions, haurien de fer moltes despeses que al final no servirien de res, perquè no els quedaria cap altre remei que reduir l'interès fins al 50.000 per mil (el 2%).

A Llimiana, l'octubre de 1411, es demana la intervenció del bisbe d'Urgell per a la rebaixa del for dels censals de preveres i religiosos deutors de la vila.¹¹³⁹ El mateix dia també s'escriu en el mateix sentit a particulars, tant de la universitat com altres i també als creditors de la Terra del Marquesat per aconseguir minvar el for fins al 25.000 per mil (4%).¹¹⁴⁰

Malgrat la rebaixa del tipus d'interès, moltes pensions no es podien pagar; així es constata el 30 d'octubre de 1411: Cubells i Alòs devien dos terminis al prior de Santa Maria de Gualter, que ja havia reduït el for.¹¹⁴¹

El febrer de 1412, Cubells havia arribat a la suspensió de pagaments. Segur que aquesta situació es va produir en altres viles del Marquesat en diferents moments, com va esdevenir també en ciutats, viles i llocs del Principat de Catalunya.¹¹⁴²

3.7.5.2 El pagament de la Indemnitat

L'assumpte que més va preocupar els paers lleidatans, però, fou els pagament dels censals de la Indemnitat. Recordem que el 3 d'abril de 1396, quan Maria de Luna era senyora del Marquesat, es va dictar una sentència que establia que, per tal de pagar als creditors, s'havien de destinar al pagament dels censals de la Indemnitat totes les rendes reials, sense tenir en compte els privilegis que el rei Pere havia atorgat a les viles i llocs del Marquesat.

Tres anys després el 1399, encara no s'havien pagat pensions de censals de 1382, i el rei Martí va voler solucionar la qüestió. L'abril d'aquest any el rei va intentar la mediació i va assignar un jutge perquè creditors i universitats poguessin al·legar les seves raons i s'arribés a un acord que haurien de complir les parts, però els paers del Marquesat no s'hi van presentar.

¹¹³⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 449. 24 d'octubre de 1411.

¹¹⁴⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 449. 24 d'octubre de 1411.

¹¹⁴¹ Del censal que Cubells i Alòs havien venut al prior de Santa Maria de Gualter es devien dos terminis. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 452. 30 d'octubre de 1411.

¹¹⁴² En seria un exemple Castelló d'Empúries entre els anys 1382 i 1383. MARTÍ ARAU, Albert (gener-juny de 2010), "Governar el deute en temps de crisi: Castelló d'Empúries (1386-1421)" *Anuario de Estudios Medievales*, núm. 40/1, pàg. 141.

La ciutat de Lleida va intentar també un pacte entre clavari i els creditors, en concret amb el convent de Valldonzella.¹¹⁴³ Però les queixes dels censalistes continuaven també contra els paers de Lleida, en el sentit que asseguraven no feien complir les sentències judicials que obligaven al pagament de pensions juntament amb els endarreriments. Per esbrinar la situació el rei primer va enviar tres jutges *relators*; i en una altra ocasió va demanar a Joan de Funes, doctor en Lleis de l'Estudi General (la universitat de Lleida) que, sense tenir en compte tot el que s'havia fet fins al moment, elaborés uns informes verídics amb una provisió que obligués els paers lleidatans, però aquests no van voler presentar-se a cap comissió. Després d'aquestes gestions, el 3 de setembre de 1399, el rei va manar al veguer de Lleida que, si en 20 dies els creditors de la Indemnitat no havien cobrat, fes una forta execució no només en béns del Marquesat sinó també en els de la ciutat de Lleida pels impediments posats.¹¹⁴⁴ No hi ha dubte que la ciutat era conscient que si es pagava els creditors no podria rebre la seva subvenció, perquè la capacitat d'extracció en el Marquesat, ja s'havia exhaurit.

Finalment el veguer devia complir les exigències, perquè la resolució reial era contundent. La violència generada devia ser extrema en els llocs de Cubells, Camarasa i Montgai; es va prendre béns, es va segrestar i posar captives les persones en les seves pròpies cases... Malgrat això, els creditors asseguraven al rei que havien pogut fer una execució mínima.

La conseqüència no va ser altra que l'abandonament de les poblacions. Moltes persones marxaven, sense pagar ni els censals ni altres deutes, fugint de la violència;¹¹⁴⁵ per tant, l'excessiva pressió fiscal va ocasionar l'efecte contrari al desitjat. El procés de pauperització de la població i el despoblament també estan estudiats a altres llocs com Tàrraga el 1377, i Montblanc el 1387.¹¹⁴⁶

La ciutat, davant la impossibilitat d'obtenir el diner necessari, va fer algunes operacions per ingressar capital com l'empenyorament a Bernat de Vilagaya del lloc i castell de Clua, el 4 de setembre del 1405,¹¹⁴⁷ o de feus que tenia a Cubells, Montgai i la Torre de Bondia, l'octubre del 1419.¹¹⁴⁸

El 1405, els paers de Lleida, per fer complir la sentència de Maria de Luna, van quantificar el deute. En aquest moment, als creditors de 1382 -l'abadessa de Valldonzella, Francesc Aguilar de València, Antígona, vídua de Joan Solà patró de naus i Antoni Vilatorta de Barcelona-, se'ls devien pensions endarrerides que pujaven 13.525 s., a més de 4.055 s dels salaris per la demanda de les pensions.

¹¹⁴³ ADM, L-6/34 i ADM, L-6/35, 4 d'abril de 1405.

¹¹⁴⁴ ACA, Cancelleria Registre 2273 f. 192r-194r.

¹¹⁴⁵ ACA, Cancelleria, Registre 2109, f.48v-49r.

¹¹⁴⁶ SABATÉ CURULL, Flocel (1997), "L'augment de l'exigència fiscal en els municipis catalans al segle XIV, elements de pressió i de resposta", *Actes del Col·loqui: Corona, Municipis i fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, IEI. Lleida, pàg. 451.

¹¹⁴⁷ BC, Jaume Pascual, *Sacrae Antiquitatis Cataloniae Monumenta*, vol VII, ms. 729, f. 695.

¹¹⁴⁸ ADM, L-7/7.

A continuació calia determinar els privilegis que havia atorgat el rei Pere III al Marquesat i que la sentència del 1396 implicava en el pagament als creditors. Restaven afectades només quatre universitats, de les quals Camarasa era la que tenia més rendes implicades. A 30 de gener del 1405, el Consell General de Lleida, com a senyora del Marquesat, va decidir arrendar el cobrament d'aquestes rendes per 4.055 s. 11 d. b., dels quals l'abadessa de Valldonzella n'havia de rebre 1.300 s., Francesc Aguilar 1.255 s. 11 d. b. i Antígona 1.000 i Antoni Vilatorta 400.¹¹⁴⁹

La ciutat va enviar carta a Camarasa, Cubells i Montgai, i posteriorment també a Vilanova, per informar de la voluntat de fer complir la sentència reial i la fórmula que es seguiria, i demanava el compliment de l'acord, perquè en cas contrari, la ciutat amenaçava amb una execució immediata.¹¹⁵⁰ Així mateix els paers lleidatans escriuen al clavari per tal que s'asseguri que la carta arribi als paers i, una vegada aconseguida la recaptació, procedeixi al pagament a Guillem de Boxadors -representant de l'Abadessa- i a Joan Rosella -procurador d'Antígona i en Vilatorta.¹¹⁵¹

Vilanova va recusar el pagament per raons, que la ciutat de Lleida es va comprometre a estudiar, entretant va aturar l'execució.¹¹⁵² Recollir les quèsties va produir problemes entre territoris perquè hi havia habitants d'un lloc que tenien terres en el terme d'una població diferent a aquella on vivien, com és el cas de declarants de Cubells que tenen terres a Camarasa.¹¹⁵³

**Quadre 30- RENDES IMPLICADES EN ELS CENSALS DE 1382
(segons sentència de Maria de Luna de 1396)**

Població	Rendes implicades
Camarasa	Passatge herbatge del bestiar.
	333 s. j. 4 d. j. de cena.
	500 s. j. de quèstia.
	11 mas mudines del forn.
Cubells	500 s. j. de quèstia.
Montgai	250 s. j. de quèstia.
Vilanova	55 s. j. de quèstia.

¹¹⁴⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 28. 30 de gener de 1405.

¹¹⁵⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 29. 30 de gener de 1405.

¹¹⁵¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 30. 2 de febrer de 1405.

¹¹⁵² Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 83. 16 de novembre de 1405

¹¹⁵³ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 36. 11 de març de 1405.

A més dels creditors ja anomenats, se'n van presentar d'altres com Joan Cardoner, castlà de Vernet, que es reclamava successor, per compra, del censal de 780 s 3 d. que Caterina, vídua d'Arnau Çabater de Barcelona, havia comprat al rei Pere sobre les rendes reials de la Terra del Marquesat.¹¹⁵⁴ El 1409, Maria, vídua de Bartomeu Navarro, demanava que se li paguessin pensions sobre les rendes reials de Fontllonga perquè tenia una part dels censals de Vilagaya, que aquest havia obtingut d'una part del censal de l'abadessa de Valldonzella. Primerament es volia fer pagar només a la vila de Fontllonga, però finalment el censal va recaure en la Indemnitat que repercutia a tota la Terra del Marquesat. Maria demanava a més 31,5 fl. per despeses.¹¹⁵⁵

El 1407, el prevere Guillem Boixadors es queixava altra vegada que el claviari no li havia pagat tot allò que se li devia.¹¹⁵⁶ El 20 d'agost del mateix any, els paers lleidatans donaven orde a Guiem de Cardona, claviari del Marquesat, que de les rendes, drets de la Terra pagués:

- Primerament al procurador i assessor del Marquesat i, al batlle de Llorenç i altres pagaments que s'haguessin de fer; a continuació,
- 4550 s. j. censals i 9.575 s. b. dels censals ordinaris, i finalment,
- Els censals de 1382 -l'abadessa de Valldonzella i altres -

Els impagaments i queixes no es van acabar, en les Vistes de la Terra s'acordava vendre censals per pagar-ne altres, però sovint no s'acabava materialitzant la compra mentre els censalistes reclamaven pensions.¹¹⁵⁷ Com deien els mateixos paers de Cubells, la gran quantitat de pensions havia portat a aquesta universitat i també les altres del Marquesat a una situació financera insostenible. El 1411, demanen als creditors veïns de Cubells el fraccionament del pagament durant 24 anys.¹¹⁵⁸ Però a més ja devia ser difícil trobar crèdit perquè Cubells, i també Camarasa i Merita, recorren al préstec jueu i, venen 132 s. b de pensió a Bonjuha Mercadell i Astruch Mercadell de Montsó.¹¹⁵⁹ Tot i això, el 1412, les monges de Valldonzella tornen a queixar-se que no cobren,¹¹⁶⁰ i també ho fa Bernat de Vilagaia, el 1416.¹¹⁶¹

Encara que la ciutat de Lleida no era partidària d'atorgar la venda de més censals al Marquesat, ho havia de fer perquè al cap i a la fi, si les universitats no podien pagar, col·lapsarien a curt termini el sistema, encara que l'augment de crèdit no es feia res més que allargar l'agonia. Així, va concedir el 1422, es va concedir crear censals a Alòs i altres viles del Marquesat.¹¹⁶²

¹¹⁵⁴ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 72. 18 de setembre de 1405.

¹¹⁵⁵ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 321. 1 d'octubre de 1409.

¹¹⁵⁶ Llibre de Provisions vegeu Annex III-2, doc. 194. 23 de desembre de 1407.

¹¹⁵⁷ Llibre de Provisions, f. 156v-157r.

¹¹⁵⁸ AHMC, pergamins, XV/020.

¹¹⁵⁹ ACA Pergamins aragoneses del fondo Sástago núm. 124.

¹¹⁶⁰ ADM, L-6/36.

¹¹⁶¹ ACA, Cartes reials d'Alfons IV [V], Sèrie general, 0228.

¹¹⁶² ACN, Orde dels canonges regulars premonstratsos de Santa Maria de Bellpuig de les Avellanes, Pare Caresmar, doc. 2500. 18 de desembre de 1422.

Mentre Lleida va ser senyora del Marquesat les universitats van anar pagant pensions, de la Indemnitat, principalment dels crèdits contret fins al 1381. Però els censals de 1382, van continuar essent conflictius perquè no es podia tibar més la pressió fiscal sense provocar despoblament. El problema no es va solucionar, sinó que s'hi van anar posant remeis temporals.

3.8 Els consenyors i el deute públic

La Terra del Marquesat havia passat un gran patiment durant el tercer quart del segle XIV, a causa dels crèdits contrets per no ser separada de la corona. Malgrat això el rei Alfons el Magnànim va acabar dividint el Marquesat. La fragmentació l'any 1424 no va solucionar el problema del deute públic, sinó que va continuar unint el territori com una xarxa indeleble, perquè la venda del Marquesat a diferents senyors no el va solucionar sinó que va agreujar-lo; la causa principal s'ha de buscar en l'interès dels respectius senyors en treure beneficis de les compres que havien fet, com si el problema del deute no existís.

3.8.1 Lluís de Coscó, senyor de la major part del Marquesat

La presa de possessió de les viles del Marquesat sempre tenien una fórmula contractual: les viles acceptaven al nou senyor, però aquest havia de comprometre's a respectar els privilegis que tenien atorgats. Quan el 5 de gener del 1430, Lluís de Coscó pren possessió de Cubells, els homes del lloc li demanen que respecti els crèdits de la Indemnitat de la vila i de la Terra del Marquesat.¹¹⁶³

Els problemes no trigarien a arribar: els senyors volien recaptar en els territoris que havien obtingut totes les rendes i drets, però això topava amb el pagament als creditors, que es queixen altre cop que no cobren les pensions. Les solucions van ser semblants en els diversos senyorius.

Lluís de Coscó, senyor de Camarasa, Cubells i Montgai,¹¹⁶⁴ es va centrar en els censals del 1382, aquells que comportaven més conflictivitat perquè eren més difícils de pagar; va comprar la part d'aquests censals que pertanyia a altres consenyors, el 1430 va adquirir la part del monestir de Bellpuig de les Avellanes i el 1432 la del Capítol d'Urgell en el censal de l'abadessa de Valdonzella.¹¹⁶⁵ També va fer gestions perquè Antoni de Vilatorra li revengués la part del censal que corresponia a les terres que ell havia comprat.¹¹⁶⁶

¹¹⁶³ DM, L-2/1.

¹¹⁶⁴ Després del 23 de febrer del 1433 també senyor de la batllia d'Alòs: Alòs, Baldomar, La Nou i la Maçana. ADU, inventari antic, Alòs, A 99., i el 31 d'octubre d'aquest any també de Fontllonga, i Llorenç. AHN, Sección Nobleza, BARDAJÍ, CP.313, D.1.

¹¹⁶⁵ ADU, inventari antic, Alòs, A 147.

¹¹⁶⁶ ADM, L- 6/14.

La descripció més encertada de la política seguida pel monestir de Santa Maria de Bellpuig, senyor de Santa Linya i Privà, l'explica el mateix monestir en carta que es conté en el primer volum del cartulari del pare Caresmar: havia comprat al rei Alfons les universitats de Santa Linya i Privà, però les quèsties, rendes i drets d'aquests dos llocs estaven hipotecats pels crèdits de la Indemnitat. El monestir el 1432, va decidir vendre censals sobre aquestes rendes a for de 20.000 per 1.000 (el 5%) per redimir-les dels creditors de la Terra del Marquesat, a fi i efecte que el monestir pogués rebre íntegrament les rendes de les dues poblacions. En aquest document s'inclou la relació de censals que es van lluir entre els quals reconeixem els dels obreries de Santa Maria Magdalena de Lleida, venuts el 1374 a un interès del 8,33%.¹¹⁶⁷

Per la seva banda el Capítol d'Urgell, el 1431, també va redimir censals del Marquesat.¹¹⁶⁸ Totes aquestes compres responen a la necessitat dels senyors de recobrar les rendes que pertanyien anteriorment a la monarquia per poder exigir-les per a si mateixos.

Les universitats de la Terra del Marquesat, per tal d'augmentar els ingressos per lluir censals, van procurar que els senyors també contribuïssin a la Indemnitat, perquè al·legaven que aquests censals s'havien contret anteriorment a la compra, que aquests senyors havien fet. Amb aquest argument, les universitats de l'antic Marquesat van emprendre processos judicials contra els nous senyors. En el litigi contra el Capítol d'Urgell, els jutges van condemnar aquesta institució, com senyora de Vilanova de Meià, a contribuir a aquesta vila, per l'obligació que tenia d'aportar numerari al pagament dels censals.¹¹⁶⁹ Aquesta victòria dels pobles va ser una altra de les bases de les sentències de la Indemnitat.

3.8.2 Els problemes socials per impagament a creditors i senyors

La sentència contra el al Capítol d'Urgell, el 1436, posava en evidència que els nous senyors del Marquesat havien depredat les rendes destinades a pagar als creditors. Això va ocórrer en tots els senyorijs de l'antic Marquesat.

La situació més greu va succeir a la zona de Lluís de Coscó. La multiplicació de pagaments, les execucions i persecució als habitants, ja sigui per part del senyor o dels creditors, va portar a situacions límits de violència, angoixa i por. En la Carta de la

¹¹⁶⁷ ACN, Orde dels canonges regulars premonstratesos de Santa Maria de Bellpuig de les Avellanes, Pare Caresmar, Cartulari, vol I, pàg. 103-130.

¹¹⁶⁸ Fins al 8 d'agost de 1431 havia redimit 1.000 s.. tant de propietat com de pensions, que la Terra del Marquesat pagava per Sant Mateu, -censals de l'any 1367 que es pagaven en aquesta festivitat-. ADU, inventari antic, Alòs, A 125. 14 de juliol de 1431. El mateix any va redimit a més: 200 s. j. de propietat i pensions a Jaume Soler, ciutadà de Lleida, 150 s. a Bernat d'Olzinelles, 100 s. j. censals a Andreu Despens, noble de Lleida, 200 s. j. al beneficiat d'Almacelles. Aquests dos darrers van ser pagats per Santa Maria d'agost, -data de pagament dels censals del 1374-.

¹¹⁶⁹ En aquesta sentència es va condemnar al Capítol d'Urgell a pagar també els endarreriments. ADU, Procés antic de diferents negocis del Marquesat de Camarasa (entre 1374 i 1436)- UI- 1554.

Indemnitat s'explica que els creditors oprimien, vexaven la població, al igual que els oficials reial quan feien execució dels censals. La conseqüència va ser la fugida de la població, per escapar de la pressió intolerable; molta gent marxava a la ciutat de Balaguer i altres viles veïnes i el Marquesat va quedar quasi despoblat.¹¹⁷⁰ Sabem que el 1438 a Lleida hi comptaven com foraster el foc d'un habitant de Santa Linya.¹¹⁷¹ Habitants de Fontllonga se n'anaven a viure a Àger.¹¹⁷² Aquests exemples són només una mostra del fenomen, que era més extens. L'augment de població de Balaguer que reflecteix el Fogatjament del 1397, enmig d'una zona que es despobla, també pot indicar el transvasament de població de zones d'alta pressió fiscal com l'antic Marquesat als centres de població propers.

Els jutges de la Sentència de la Indemnitat descriuen molt bé la situació entre el 1435 i el 1455.¹¹⁷³ Els senyors, especialment Lluís de Coscó, prenen a les universitats les qüestions, rendes i drets que la Terra tenia per pagar als creditors de la Indemnitat, la qual cosa portà destrucció i despoblament. La conseqüència immediata va ser la minva de les rendes i l'acumulació d'endarreriments. La descripció sembla només de qüestions econòmiques, però va comportar coerció, violència i patiment a les poblacions.

Es van fer complir totes les clàusules dels abusius contractes censals, pensades per atemorir la població a fi que es paguessin les pensions. El document constata que els creditors s'emportaven els béns, però també cometien *vexacions* greus contra les persones: tancaven les portes de les viles, s'empresonaven els paers, alguns dels quals van morir tancats. També es feien complir clàusules de tipus religiós com *l'enterdit* de les esglésies, que significava tancar els temples, amb la qual cosa no es podien celebrar els oficis religiosos, ni els sagraments, ni tan sols l'extrema unció. La població tenia por de morir sense haver rebut aquest sagrament, i en conseqüència la mesura constituïa motiu de patiment i d'angoixa. Una altra de les mesures que es citen era la declaració de marques, és a dir, el dret que tenien els creditors d'una altra jurisdicció, d'entrar en els termes i viles d'altra per fer executar el cobrament de les pensions; en aquest sentit es parla de l'entrada de *la Bandera* de Lleida, que era el sometent de la ciutat, que defensava els creditors que hi residien.

Els senyors, especialment Lluís de Coscó, tenien el seu propi collidor, que prenia allò que considerava que li pertanyia, tot i les súpriques dels habitants, conscients que les que quedaven no bastarien per pagar als creditors. Els paers feien verbalment i també per escrit protestes contra aquests abusos, però no servien de gaire davant de les agressions i vexacions que rebien constantment.¹¹⁷⁴

¹¹⁷⁰ AHMC, Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa y actes en favor de Cubells, f. 3.

¹¹⁷¹ UDINA MARTORELL, Federico (2003), "Presentació de les últimes publicacions de l'Arxiu de la Corona d'Aragó", *El món urbà a la corona d'Aragó del 1137 als decrets de Nova Planta*, XVIII Congrés d'Història de la Corona d'Aragó, Universitat de Barcelona, pàg. 143.

¹¹⁷² FITÉ, Francesc (1985), *Reculls d'història de la vall d'Àger. Període antic i medieval*, Centre d'Estudis de la Vall d'Àger, pàg. 456.

¹¹⁷³ AHMC, Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa y actes en favor de Cubells, f. 40v-41v.

¹¹⁷⁴ AHMC, Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa y actes en favor de Cubells, f. 41v.

La multiplicitat d'interessos dels creditors i dels senyors sobre les mateixes rendes (les anteriors rendes reials), va provocar una situació insostenible que es va arrossegar uns vint anys. El 1348, la tàctica de les viles va passar de la súplica als senyors a cercar solució per la via judicial. En el mateix Llibre de la Indemnitat s'explica:

[...] hagueren recors los dits hòmens habitants del dit Marquesat al senyor rey o a la suprema Audiència movent lo pleit los senyors de la dita Terra signantment lo honorablem Luys de Coscó, los quals citaren en la dita Suprema Audiència del senyor rey hon se mostre per los processos e per les sentències obtingudes per part de la dita Terra, que han pledejat contínuament per uns sis anys o set proseguint la dita causa de Indemnitat, y en après moltes altres que se'n hi comensà, car per los plets que eren així arduos e ponderosos se seguien molts desodis e novitats entre senyor e vassalls, en tant que ultra dit procés de la causa de la Indemnitat, menaven procés a part de greuges, e de oppressions que'l dit Mossèn Coscó los fahia en moltes e diverses maneres, e altres per les grans oppressions se volien lluyr e feihen processos de lluicions, així mateix menaven en si ad invicem molts e diversos processos de execucions, ço és de les sentències quells dits hòmens havien obtingudes, e per altres execucions que'l dit Mossèn Coscó fahie contra la dita Terra, donant aquella quasi a sacomano, signantment lo lloch de Santa Linya.

La gran quantitat de plets que això genera no fa res més que abonar les males relacions entre senyor i vassalls, cosa que, a banda de no solucionar el problema, va comportar per una banda més despeses però també més recel, tibantors i patiment a les poblacions. Tot això, amb el teló de fons d'una crisi econòmica en el Principat i un cicle de pestilència (1447-1452) que havia d'agreujar la crisi fiscal, per minva de les rendes senyorials. També és època de conflictivitat social, que ressona en el Marquesat amb la reivindicació de la supressió del *ius maletractandi*.

La situació va ser denunciada pels jutges de la sentència arbitral de la Indemnitat; el despoblament va esdevenir un problema real, aquells habitants que es quedaven no conreaven els camps perquè sabien que les collites els serien depredades, tampoc no tenien interès ni diners per arreglar les cases. La descripció és molt clara i corprèn :

*[...] quasi totes les cases o la major part de aquelles estaven per derrocar, lo terme quasi herm, que ere y és una cruel cosa veurer així destruïda aquella terra tant fuctífera e bona, e assò per los dits plets e per la poca esperança que havien de poder-se la dita Terra en ninguna manera restaurar ni sustenir. Tantes eren les oppressions que-ls eren fetes així per lo senyor com per crehedors, els esdevenie molt sovint que així com foren en lo millor de ses cultives havien a leixar aquelles e entendre en los plets e tempestes que tenien, en tant que són venguts en una pobresa e total destrucció.*¹¹⁷⁵

La situació més difícil en la Terra del Marquesat es va viure en el senyoriu de Lluís de Coscó entre els anys 1435 i 1455. En aquesta època, juntament amb les reivindicacions per la via judicial, els pobles van deixar de pagar les pensions.

¹¹⁷⁵ AHMC, Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa y actes en favor de Cubells, f. 42.

El procés de la Terra del Marquesat contra Lluís de Coscó va arribar a l'Audiència de Barcelona i la sentència es va dictar el 1455, va ser contrària al senyor. Això portarà a la recerca d'una solució pactada, la de les sentències arbitrals de la Indemnitat.

3.9 Els municipis

La vila era la principal unitat de recaptació fiscal, en la qual coexisteixen superposades diverses fiscalitats, des de les rendes senyoriales i eclesiàstiques, fins als impostos reials i municipals i els nous tributs que configuraven la nova fiscalitat d'estat.¹¹⁷⁶

No disposem de capbreus de censals que ajudarien en gran manera a analitzar la qüestió de l'endeutament ni a nivell del Marquesat ni per a cap dels municipis que el composaven, per la qual cosa l'anàlisi que es pot fer de la qüestió l'hem hagut d'extreure de la documentació diversa.

Dels arxius municipals, el més ben conservat és el de Cubells; però, a més, hem pogut disposar de la documentació d'època medieval inventariada, descrita i transcrita per Elena Cantarell.¹¹⁷⁷ La informació d'aquest arxiu ens aporta el gruix de les notícies sobre l'endeutament municipal en l'època que estudien, encara que també s'han pogut recollir altres dades de diferents fonts. En total, a Cubells es conserven 84 documents que donen informació de vendes i llucions de censals.

Per a Camarasa, les notícies són més escasses perquè l'arxiu municipal es va cremar durant la guerra civil del segle XX. Actualment, de la documentació medieval només es conserva un pergamí en mal estat en l'Arxiu Lladonosa d'Alguaire. Hem pogut refer altres documents de l'antic arxiu per la traducció del llatí que va incloure Joan Valls en el manuscrit inèdit sobre la seva família de Camarasa, *Notícies històriques de Casa Valls (1894-1909)*. També s'han inclòs notícies disperses en les diverses fonts consultades. En total són 14 documents. En altres poblacions el nombre de documents és encara menor: 8 a Alòs, 19 a Montgai i 3 a Vilanova.

3.9.1 Endeutament municipal

El primers censals que coneixem d'endeutament dels municipis del Marquesat en el s. XIV, Cubells va vendre 10.000 sous que tocaven a aquesta universitat del repartiment de l'ajut donat a l'infant Ferran, senyor de Marquesat, de 60.000 sous amb ocasió de la guerra de Castella, com s'ha explicat més amunt. En aquest cas, es tracta de l'autorització del senyor per a l'endeutament, i la universitat mateixa va cercar els

¹¹⁷⁶FURIÓ, Antoni (1997), "Estructures fiscals, pressió impositiva i reproducció econòmica al País Valencià en la Baixa Edat Mitjana", *Col·loqui Corona, Municipis i fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, IEL. Lleida, pàg. 496.

¹¹⁷⁷CANTARELL BARELLA, Elena (juny 2013), *La vida en un poble de la Catalunya interior segles XIV-XVI*. Localització, recuperació, organització i explotació dels fons documentals de Cubells. <<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/46683>>.

creditors. Coneixem que el 1363 la vila va vendre tres censals, en un dels quals s'especifica clarament que estava destinat a recaptar el numerari demanat per l'infant. La suma dels 3 censals era de 2000 s. j.

L'infant Ferran van demanar la subvenció el mateix any que va morir, per la qual cosa una part dels 60.000 s. devien anar a parar a la seva esposa Maria de Portugal. Coneixem un altre censal de 1363 de Cubells va destinar-se a les despeses de la població. En total aquest any s'havien venut 3.657 s. i s'havien de pagar 304 sous j. 10 diners j. Anuals.

Quadre 31- CENSALS VENUTS A CUBELLS ELS ANYS 60 I 70 DEL S. XIV

ANY	CENSALS (EN SOUS)	PENSIONS EN SOUS	INTERÈS
1363	3657 s. j.	304 s 10 d. j.	8,33%
1367	5.406 s. j.	450 s. j.	8,33%
1368	3.600 s. j.	300 s. j.	8,33%
1371	1.200 s. j.	100 s. j.	8,33%
1373	3.600 s. j.	300 s. j.	8,33%
Total	17.463 s. j.	1.454 s. j.	8,33%

En el quadre 31 es mostra el resum del deute de Cubells durant els 10 anys que Maria de Portugal va regir el Marquesat, mentre es duïen a terme les negociacions amb el rei Pere. La universitat es va endeutar amb censals que pugen 17.463 sous pagant un interès de 8,33%. Els censalistes provenen d'un entorn proper: dels 12 que coneixem, la major part 8 són inversors de la mateixa localitat, 1 de la Maçana i 3 de fora del Marquesat, però en localitats properes 1 prové de Vilanova de la Barca, 1 de la Sentiu i, en un altre cas l'origen és desconegut.

No coneixem els censals venuts pel municipi a Cubells entre el 1373 i el 1382, que és l'etapa de màxim creixement del deute de la Terra del Marquesat en conjunt, com ja s'ha estudiat, que s'havien de pagar en principi amb les rendes reials, és a dir amb pagaments que ja es feien per capbreu.

Durant els anys 80 i 90 del segle XIV i com a conseqüència de la impossibilitat de pagament amb els recursos propis, es produeix altra vegada un creixement del deute municipal, com es reflecteix en el quadre 32. S'incrementa el capital venut per censal que en la primera dècada estudiada. En 15 anys hem recomptat 10 censals amb una mitjana de 6.258,18 s. per censal. Un aspecte diferencial en aquesta etapa és l'associació de creditors, en què l'aportació de petits capitals individuals formaven censals de quantia important: 4 persones (Berenguer de Montsonís, patró de la

capella, Borràs Serra, Guillamona Guaceta, Borràs Montanyà), van constituir un capital de de 5.875 s.; 3 censalistes (Guillem Gassià, prevere, Pere Vallosera i Ramoneta Puigvert), van reunir un capital censal de 6.600 s.

L'avantatge de l'associació era que el censal era més atractiu al mercat, però a més els compatrons es repartien les despeses notaries; alhora que podien actuar conjuntament en cas d'haver de reclamar les pensions, compartint les despeses generades. Pel que fa al perfil social, destaca que en dos censals hi ha associats dos preveres, i en un altre actua conjuntament un matrimoni (Ramon Desplà i la seva dona Cardoneta d'Organyà).

El creixement del deute és la conseqüència de la necessitat de pagar les pensions de la Indemnitat que s'havien acumular entre el 1373 i el 1382, però també les despeses pròpies.

Els interessos dels censals morts han seguit una línia descendent com en altres llocs de Catalunya, des del 8,33% fins al 6,25%. Els creditors continuen essent de Cubells en una quantitat menor (3,) que en la dècada 1363-1373, però la resta procedeixen de l'entorn geogràfic proper: dos d'Àger, i un de diversos llocs: Vilanova de Bellpuig, Organyà, Tremp, Montgai i el monestir de Gualter.

Quadre 32- CENSALS VENUTS A CUBELLS ELS ANYS 80 I 90 DEL S. XIV

ANY	CENSALS (EN SOUS)	PENSIONS EN SOUS	INTERÈS
1382	5.875	470 s. j.	8,33%
1386	8.000	500 s.	6,25%
1387	2.400	200 s. j.	8,33%
1389	13,093	1,016 s. j	7.77% ¹¹⁷⁸
1390	4.200 s. j.	300 s. j.	7,14%
1392	17,650 s.	1,400 s.	7,9%
1395	8.000 s. j.	500 s	6,25%
1397	3.600 s. b.	300 s.	8,33%
Total	62,818 s	4,686 s.	7,74%

Per als petits inversors el censal era una forma d'estalvi i d'obtenció de rendes perpètuas, molt importants en època de crisi. Els inversions de la mateixa localitat afavorien la vila, perquè els beneficis es quedaven en la localitat, però a més, era més fàcil arribar a acords econòmics quan fos necessari, en èpoques de dificultat econòmica o de crisis de qualsevol mena, perquè els convilatans censalistes percebien i palpaven la situació.

¹¹⁷⁸ Aquesta xifra és la mitjana dels interessos que es pagaven pels crèdits que coneixem.

La necessitat de diners devia ser imperiosa per a les universitats per despeses municipals com: la construcció i remodelació de les muralles, la construcció de l'església de Sant Pere, la necessitat de comprar gra en anys de males collites, però principalment les despeses derivades del pagament dels censals municipals i de la Indemnitat del Marquesat.

L'ofec portava a demanar censals per pagar pensions, així passa a Cubells el 1387, quan sol·licita a l'infant Martí llicència per vendre un censal mort de 3.000 s. per tal de fer front a les despeses del pagament de les pensions,¹¹⁷⁹ fet que és revelador de les dimensions preocupants que ha pres el deute.

La política municipal d'aquest període va intentar rescatar censals antics a interessos elevats. Els anys 1387 i 1388 sabem que la Torre de Fluvià i Cubells paguen 5.600 s. per redimir un censal de pensió de 460 sous.¹¹⁸⁰ Figuerola, signa àpoca de 6.000 s. b. als representants de la universitat de la vila de Tremp per lluir un censal.¹¹⁸¹

Entre els censalistes destaquen els eclesiàstics: el prevere de Cubells Guillem Gassià, que participa en un censal col·lectiu i en un altre d' individual de 500 sous de pensió; el prevere d'Os, Guillem Bellveí, canonge d'Àger i prior de Montmagastre, Ramon de Blancafort prevere d'Àger, i, el monestir de Santa Maria de Gualter.

Per les dades de què disposem, a començament del segle XV disminueix la compra de censals; dos en total de 3.988 s., encara que estranyament el for continua elevat del 8,33%, el mateix dels anys 60 i 70 del segle anterior. Els compradors no són de Cubells, però continuen procedint en l'entorn: Bartomeu Espígol és de Balaguer, Blasc de Boldú és beneficiat de Santa Maria de Meià i Berenguer de Bellver és de Bellver de Sió.

Quadre 33- CENSALS VENUTS A CUBELLS LA PRIMERA DÈCADA DEL S. XV

1400	2.100s.	175 s.	8,33%
1403	1.888s.	170 s.	8,33%
Total	3.988	345 s.	8,33%

S'han conservat només dos censals del segle XV a Cubells, potser per manca de conservació de la documentació o, com passa a Cervera, perquè l'endeutament és cada vegada més extraordinari i està destinat a redimir censals antics a for elevat.¹¹⁸² En el de 1429 es diu específicament que es contrau per pagar censals, i és de 7.000 sous de pensió.

¹¹⁷⁹ AHMC, pergamins, XIV/029. En el mateix any es va lluir un censal que pagava Cubells i la Torre de Fluvià. ADM, L-8/24.

¹¹⁸⁰ ADM, L-8/24.

¹¹⁸¹ Arxiu Comarcal del Pallars Jussà, Pergamins, núm. 47.

¹¹⁸² VERDÉS PIJUAN, Pere (2004), "Per ço que la vila no vage a perdició", *la gestió del deute públic en un municipi català (Cervera, 1387-1516)*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 264.

En l'Arxiu Històric Municipal de Cubells s'ha preservat una col·lecció d'èpoques, que mostren el pagament de pensions que feia la Paeria; abasten des del 1400 fins al 1423; n'hi ha de cada any excepte de 1403, 1407, 1412 i 1413. Després d'aquesta darrera data ja són més escadusseres. No s'han conservat tots els rebuts de pagament, però ens permetran fer una aproximació a la realitat del deute.

Les èpoques dels anys 1404 i 1423 són les més completes, encara que no hi consten tots els pagaments. En el primer d'aquests anys hi ha rebuts des del juliol fins al desembre, cosa que indica que cada mes del calendari hi havia pensions per abonar. Els pagaments no es feien a temps: l'endarreriment mitjà és de sis mesos però hi ha èpoques amb vuit, deu i dotze mesos de retard i en un 25% dels casos de diversos anys. L'ajornament és més freqüent en el cas dels creditors locals.¹¹⁸³ A tall d'exemple Ramon Desplà i Cardoneta de la vila d'Organyà van comprar un censal el 1403 i el 1415 se'ls deuen gairebé 10 anys de pensió.¹¹⁸⁴

Si s'analitza la durada de les pensions a Cubells, la primera característica que s'observa és que es van pagar en un període de temps dilatat. El censal de venut el 1353 a Antoni Pons i Constança de Vilanova de Castelpagès, és dels coneguts el de més longevitat, 56 anys; encara es pagava el 16 de desembre del 1409, llavors el va adquirir Pere Batell a for al 4,1%.¹¹⁸⁵

Un altre crèdit de llarga durada -23 anys-, el va comprar a Berenguer na Roja, el 1363; el 1386, Francesc Amigué el va traspasar a Ermesenda, vídua de Bonafanat Ferriol de Cubells.¹¹⁸⁶

El mateix anys 1363 na Roja va comprar un censal de 1657 s. j. de capital i 138 s. 2 d. j. de pensió; que és va revendre al cap de 8 anys, el 6 de juliol del 1372, a Ramon Reverdit, el qual el 1416 n'obtenia 53 s. 4 d. j. (3,21%).

El 1389, Pere Ortó va comprar censal a la universitat de Cubells de 500 sous de pensió que la universitat va lluir al cap de 36 anys de Constança d'Orcau el 22 de març del 1425 per 7.000 s. b.¹¹⁸⁷

Altres censals de 1371 que va comprar Bertran de Montgai i una altra persona de Cubells, de la qual no se n'especifica el nom. Era de 1.200 s. j. de capital i 100 s., de pensió, que encara es cobrava l'11 de juliol del 1404, quan Francesc Ferrer reconeix rebre'l de Domènec Calaforra, col·lector de la talla de Cubells.¹¹⁸⁸ El crèdit de Bernat Casset de Montgai, del 1392, el va revendre el 1414 a Solomó Gràcia, ja a un interès

¹¹⁸³ CANTARELL BARELLA, Elena (juny 2013), *La vida en un poble de la Catalunya interior segles XIV-XVI*. Localització, recuperació, organització i explotació dels fons documentals de Cubells. <<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/46683>>, pàg. 265.

¹¹⁸⁴ Segons l'època de l'any 1415. AMHC, Pergamins, XV, 027.

¹¹⁸⁵ AMHC, Pergamins, XV, 019.

¹¹⁸⁶ AMHC, Pergamins, XIV, 028. Per la qual cosa es va continuar pagant a partir de llavors.

¹¹⁸⁷ AMHC, Pergamins, XV, 050.

¹¹⁸⁸ AMHC, Pergamins, XV, 006.

reduït; d'aquest passà al seu fill que el ven el mateix any. El 1414, Cubells paga censals a jueus contrets entre el 1403 i el 1411.¹¹⁸⁹

Totes les dades sobre l'existència de censals que es paguen en un període de temps dilatat no són res més que l'evidència de l'important deute municipal i de la impossibilitat de redimir-lo. Els paers de Cubells van fer esforços continuats per pagar les pensions, per tal d'impedir o bé posar traves al despoblament, que era real i no només una amenaça als creditors.

Durant les dues darreres dècades del s. XIV i principis del s. XV, la universitat i també els senyors fan un esforç de per aconseguir una reducció del for. En 1405, es demana la reducció de l'interès, no només per l'evolució per la línia descendent que segueixen en els mercats de crèdits d'arreu, sinó principalment per la pressió exercida per la universitat, i també Lleida sobre els creditors principalment locals, que són molt els majoritaris en l'endeutament municipal de Cubells. D'entre els creditors, els eclesiàstics també seran pressionats tant per la vila, com per Lleida i també pel bisbat d'Urgell i l'arquebisbat de Tarragona, amb els quals contacta la ciutat per aconseguir la rebaixa tan necessària.

El 1403, es van vendre censals a jueus, concretament 64 fl. a Salomó Gràcia de Falset a qui també se li van vendre 1.409 78 fl. i 1411 41 fl.¹¹⁹⁰ El 1409, Isaac Samuel Baruc, jueu d'Agramunt aporta 7.200 s. b. i pensió de 320 sous barcelonesos (al 4,44%); Pere Batell veí de Bellcaire presta 600 s. j. al 4,1%. El 1410, els préstecs són de Daví Mercadell, jueu de Falset i Caïm Banic jueu d'Agramunt, i també d'Astruch Bonsenyor Gràcia, jueu i habitant d'Agramunt.

Els jueus que compren censals a Cubells no són del Marquesat sinó de la zona propera, el comtat d'Urgell: Bellcaire d'Urgell i Agramunt, o de poblacions més allunyades, sempre en el Principat, com Santa Coloma de Queralt i Falset. El crèdit a jueus solia ser un recurs de darrera opció, quan era difícil trobar finançament per altres vies perquè l'interès solia ser més elevat, per això els censals es solien redimir més aviat que altres. De totes maneres, el for que coneixem és semblant al demanat en aquesta època per altres creditors de la zona.

El fet que sovintegi aquesta forma de finançament ja presagia l'ensulsiada econòmica de la universitat que arriba el febrer del 1412, quan es produeix la fallida financera de la vila i Cubells fa suspensió de pagaments. Segons expliquen per carta els paers de Lleida a la senyora d'Orcau a la qual volen garantir el cobrament:

*[...] dita universitat, per infinits càrrecs que ha, ha feta cessió de béns, e aquelles han meses en poder de sos jutges axí eclesiàstichs com seglars, e mostrar tot hom de sos drets e títols se ha a-donar sentència en aquelles, collachants los crehedos en lurs graus, segons prioritat e posterioritat.*¹¹⁹¹

¹¹⁸⁹ AHMC, pergamins, XV/025.

¹¹⁹⁰ Es van lliur el 1414 a Gatell Gràcia, fill de Salomó Gràcia de Falset. AMHC, Pergamins, XV, 025.

AMHC, Pergamins, XV, 025.

¹¹⁹¹ Llibre de Provisions, f. 205v-206r. 22 de febrer de 1412.

Aquesta situació suposava l'expropiació de tots els béns que es poguessin trobar, que s'havia de vendre i repartir el diner equitativament entre els creditors. Però quan els censalistes eren els mateixos veïns, majoritaris en l'endeutament de Cubells, la suspensió comportava arribar a algun acord o concòrdia, per la qual el creditor perdia algun benefici, deixava de cobrar un temps o rebaixava l'interès, per tal que la vila pogués continuar funcionant i ell recuperés aviat la seva renda.

La situació de Cubells no és excepcional, coneixem que Vernet dins del Marquesat també va fer fallida;¹¹⁹² però moltes ciutats i viles europees entren en bancarrota entre finals del XIV i començament del XV.¹¹⁹³

En el gràfic 18 es reflecteix l'endeutament de Cubells, segons dades de les èpoques de què disposem; s'ha de dir que no s'han conservat totes, per la qual cosa les xifres del gràfic són aproximatives. Els dos anys amb més documentació, el 1404 i el 1423, poden apropar-nos a les xifres que a la universitat suposava el deute municipal, tot i que no són exactes perquè en cap cas no tenim el calendari anual de pagaments complet. Es pot observar, però, com el muntant passava els 2000 s. anuals. Fent una projecció dels pagaments dels set mesos coneguts del 1404, resulta que les pensions anuals serien, aquest any, d'uns 3.600 s. anuals.

La major part dels censalistes de la primera meitat del segle XV procedeixen en la seva major part de l'entorn proper a Cubells: Cubells, Camarasa, Merita, la Sentiu, Santa Linya, Vilanova de Bellpuig, Belcaire, Linyola, Gualter, Castellserà, Fontdepou i Agramunt. Els creditors que vénen de més lluny són de Barcelona i Falset, i en una distància intermèdia, de Santa Coloma de Queralt, Cervera i Organyà. Pel que fa a la composició social, hi ha una majoria de preveres lligats a l'església de Sant Pere de Cubells, les seves capelles i els seus beneficis, però també trobem canonges de Santa Maria de Meià, i religiosos del monestir de Gualter i del de Sant Pere de les Puelles.

interès més baix; també coneixem el lluiement de censals a Cubells i a Camarasa entre el 1414 i el 1425, cosa que pot indicar una certa estabilitat en la situació, tot i que continuen els processos per impagament. El 1422, es va condemnar Camarasa, Alòs, Cubells i Montgai a donar a Joan Truella Sales els 550 sous que se li devien.¹¹⁹⁴

Cubells va arribar a una entesa amb alguns creditors, el 1425 els paers de van lliurar 10.000 sous d'endarreriments als creditors a canvi de lliurar 500 sous de quèstia, a més del que pagaven antigament.¹¹⁹⁵

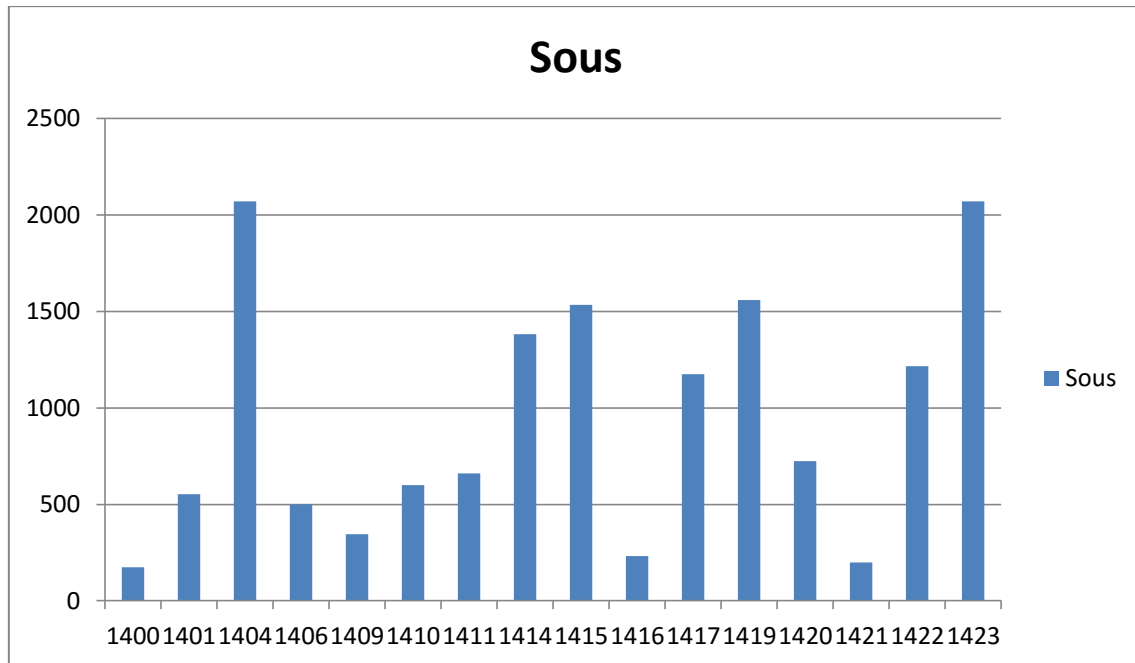
¹¹⁹² Llibre de Provisions, ful solt 3. Sense data, però que de segur era entre el 1404 i el 1412.

¹¹⁹³ ORTÍ GOST, Pere (2009), "La deuda pública municipal en una pequeña ciudad del nordeste catalán: Sant Feliu de Guíxols durante la segunda mitad del siglo XIV", *Deuda pública en la Cataluña Bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 101-152.

¹¹⁹⁴ ADM, L-6/9.

¹¹⁹⁵ ADM, L-7/23.

Gràfic 18- PENSIONS PAGADES A CUBELLS SEGONS LES ÈPOQUES CONSERVADES

Entre el 1416 i el 1419 notem un canvi en la possessió dels censals, que es venen a

Pel que fa a l'endeutament de **Camarasa**, tenim poca documentació. Els censals dels anys 80 i 90 tenen un interès de 8,33%; en aquesta època els censalistes no són de Camarasa però sí del voltant: Balaguer i Vilanova de Meià. Fins i tot l'usatge *Príncipe namque* el 1385 es paga com un censal de 1.200 s. a pensió de 120 s.,¹¹⁹⁶ amb un interès del 10 %, que és més elevat que altres de la mateixa època.

Com en altres llocs, els creditors quan no rebien les pensions després de reclamar-les reiteradament, cercaven la via judicial; i en general els jutges els donaven la raó, però tot i això no podien cobrar i, sovint demanaven l'execució al senyor o per via judicial.

¹¹⁹⁷ Així el 1384, Jordà de Cebrà, doctor en decrets, va reclamar que els síndics de Camarasa li paguessin els 2.500 s. j., com havien estat condemnats a fer. De Cebra va apel·lar al jutge, que va dictar negligència de les parts, per la qual cosa no es va fer executar la primera sentència. Després va apel·lar a l'infant, que va ordenar l'execució del pagament.¹¹⁹⁸

El 1408, Alòs i la Maçana, potser per la dificultat de trobar finançament, van vendre conjuntament un censal de 205 s. a Pere Grassa, beneficiat de l'església de Montgai. El 1410 tenim enregistrat a Camarasa deute a jueus: Daví Mercadell de Falset i Pere Lambart, igual que passa a Cubells, això potser indica que la situació era tan precària com en aquesta universitat, encara que amb les dades actuals no podem afirmar-ho.

¹¹⁹⁶ A un interès del 10%. ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 19 v-20r.

¹¹⁹⁷ ACA, Cancelleria, Registre 1640, f. 214 r i v.

¹¹⁹⁸ ACA, Cancelleria, Registre 944, f. 89r.

En el segle XV, a banda de jueus, són les institucions religioses les que inverteixen en el deute municipal de Camarasa: els framenor de Lleida, Arnau Grassa, beneficiat de l'església de Montgai; però també mercaders d'Anglesola, ciutadans de Lleida com Nicolau Gralla¹¹⁹⁹ i de Barcelona, en aquest cas la vídua de Joan Llull.

A mitjans del s. XV, concretament el 1455, la Paeria de Camarasa va arribar una concòrdia amb el creditor Bernat d'Olzinelles, senyor de la Torre d'Oms, al qual es devia censal de feia temps. La universitat es comprometia a lliurar-li el vintè del vi durant 10 anys (des de maig de 1455 fins al darrer dia d'abril de 1465). S'especifica com els pagaments es faran en diners o en vi per carnestoltes; les clàusules en cas d'incompliment preveuen que són dures *l'execució serà rígida, e tancaran les portes de la vila e detenir- los o sos animals e no exir de la vila fins li sie paguat lo dit vintè del dit vi en diners comptant o avenir se ab lo dit pleguador.*¹²⁰⁰

Van invertir en censals municipals d'**Alòs** a principis del s. XV ciutadans de Lleida i Torres de Sanui, entre ells Bertran de Peus, prohoms lleidatà, que va formar part de la Paeria de la ciutat i va intervenir en el Marquesat.¹²⁰¹ En 1408 en censal venut conjuntament amb Camarasa i la Maçana, trobem creditors eclesiàstics com Pere ces Camps, Arnau Grassa, beneficiat a l'església de Montgai i el prior de Santa Maria de Gualter.

De **Vilanova** només es coneix el registre de tres censals, els detentors dels quals són de Llimiana i Santa Linya, encara que les quantitats de pensions són poc significatives.

Montgai, tot i que tampoc no en tenim gaire registre documental, segueix les mateixes pautes que hem indicat per Cubells i Camarasa, és a dir, els inversors són persones de l'entorn proper en el comtat d'Urgell: Belcaire d'Urgell, Balaguer, Agramunt i Castelló de Farfanya. També els jueus de Falset (Samuel Almodí) i d'Agramunt (Caïm Banic), que ja s'han citat en altres llocs durant el primer quart del s. XV. De 1410 coneixem un censal venut conjuntament amb Cubells a Caïm Banic, jueu d'Agramunt, i el mateix any altre demanat conjuntament amb Camarasa a Pere Lambart. No saben si es va arribar a la bancarrota.

3.9.2 La fiscalitat municipal.

No es coneix bé el funcionament de les hisendes locals del Marquesat, perquè no s'ha trobat documentació concreta, sinó tan sols algunes notícies esparses. Per això, farem només una aproximació a la fiscalitat en els municipis.

¹¹⁹⁹ Nicolau Gralla pertanyia a una nissaga de mercaders de Lleida. La família ja havia fet negocis importants en el s. XIII, i després va invertir en negocis especulatius. LLADONOSA PUJOL, Josep (1980), *Història de Lleida*, Curial de Cultura. Barcelona, pàg. 78.

¹²⁰⁰ ADM, L-8/39. 16 d'octubre de 1456.

¹²⁰¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 11.

Les universitats havien de donar al senyor les rendes que hem descrit més amunt i que s'incloïen en el capbreu. Se solien arrendar, potestat que requeia en el clavari. Les percepcions dels castlans solien estar contingudes en el capbreu, encara que les discussions sobre algunes percepcions arribaven a judici. Així esdevé a Montgai, on les diferències entre castlans i la vila va originar el 1400 una sentència arbitral que establia que els 2 castlans rebrien: la dotzena de la garba, onzè de verema o del vi nou i de bri de safrà, el setzè de les olives, l'onzè d'anyells per Pasqua Florida -de 5 a 10 els han de dur al portal-, onzè de la llana, el dotzè de cavallins (o de paratge); també 12 diners per: pollí, cavallí, o de paratge, somera; 6 diners per pollí somerí; 4 diners per vedell; i 1 diner per porcell. Les garbes d'*anona*, *avena* (civada) o farratge, només pagaven si es venien. També delmen: polls, formatges, alls i llegums. Coneixem també les prerrogatives dels castlans a la Torre de Fluvià: es paguen 4 pernades, que es reparteixen de la manera següent: 2 pernades a Huguet d'Oliola i 1 a Bernat de Monsconís. Els castlans poden caçar en el terme del lloc amb estors, falcons, esparvers o sense, i poden posar bans sens perjudici de drets superiors. Tenien, però, l'obligació d'edificar un forn, del qual després rebrien un de cada 24 pans cuits de forment i un de cada 22 de mestura. El rector havia de percebre un terç dels castlans, excepte dels anyells dels quals no tenia primícia. A Fluvià té dret a rebre 1 pernada, que equival a 11 lliures de *carnsalada*.¹²⁰²

Els municipis tenien unes despeses pròpies per atendre les quals van generar la pròpia fiscalitat. En el Marquesat havien obtingut prerrogatives per fer-ho: entre els privilegis del 1374 un atorgava a les poblacions del Marquesat poder imposar cises, és a dir, impostos indirectes sobre el pa, el vi, la carn i altres fruits durant 10 anys, per fer front a les construccions de les muralles; el 1385, es concedia durant 20 anys més. El 1408 el rei demanava als síndics de Camarasa, Cubells, Vilanova de Meià i Alòs que retessin compte de les impositcions que s'havien recollit durant algun temps,¹²⁰³ fixem-nos que els vint anys des de 1385 ja havien passat i les impositcions es continuaven recaptant, cosa que indica que van esdevenir una de les formes d'imposició pròpia dels municipis, que van usar-la a partir d'aleshores, com constatem perquè encara es ressenyen en la concòrdia de 1496.

Les viles van crear també impostos directes que gravaven la possessió de béns. Ja s'ha esmentat repetidament l'existència dels llibres d'estimes de Llimiana, que eren confeccionats per a aquest tipus d'impostos. Consistien a repartir talles segons la valoració dels béns mobles i immobles registrats en els llibres.

Entre els nous impostos hem de citar l'onzè, que s'usava per pagar els creditors.¹²⁰⁴ Coneixem que es recaptava a Camarasa també a Cubells, Montgai i a Baldomar, perquè resten els documents sobre l'arrendament, per al qual calia la conformitat de la senyoria, en aquest cas la ciutat de Lleida i per tant s'ha conservat la documentació en

¹²⁰² ADM, L-8/14.

¹²⁰³ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 252. 23 d'agost de 1408.

¹²⁰⁴ Arxiu Municipal de Camarasa. Lletre H. VALLS SEGARRA, Joan: *Camarasa. Notes històriques de casa Valls (1894-1908)*, pàg. 41- 42. (manuscrits inèdit)

el Llibre de Provisions. L'onzè devia recaptar-se també en els altres indrets del Marquesat, encara que documentalment no en tinguem constància.

A Cubells es pagava com a mínim des del 1375; ho sabem perquè Bernat Carbonell, veí de la vila, que no havia contribuït a l'onzè des del 1375 fins al 1379, va ser condemnat per jutge ordinari del Marquesat Miquel Riudovelles i el batlle de Cubells Mateu Gomar, a pagar per aquest darrer any, a més d'abonar dels endarreriments i les despeses del judici.¹²⁰⁵

L'onzè o pagament l'onzena part dels fruits,¹²⁰⁶ gravava la producció i era obligatori. Tothom havia de contribuir, sense excepció, tant si es tractava de religiosos tonsurats o no, jueus, etc., tal com va ordenar la ciutat de Lleida com a resposta a la queixa enviada pels paers de Cubells pels impagaments: tots els homes de qualsevol condició havien de signar en el termini d'un dia que pagarien l'arrendament del contrari patirien una forta sanció:

*[...] certificant los ultra la exacció de-la dita pena de-la qual no stiguen francs de ésser los remesa, nosaltres o lo procurador de-la dita Terra, per lo bon estatut de-la dita vila, pugaren aquí per conpellir e forçar los de fer ço que per nosaltres és stat delliberat. Manant ab la present als pahers de-la dita vila que en açò facen aquella instància que-lo fet requir contra aquells qui la dita ferma fer recusaran [...]*¹²⁰⁷

També hi estaven obligats a contribuir els creditors de la vila, perquè els censals eren rendes i per tant ingressos susceptibles de ser recomptats i estimats; la resposta d'aquest col·lectiu no devia ser gaire entusiasta, sinó tot el contrari: els paers es queixen que es negaven a contribuir, *se eforçen de no tornar e contribuir en los càrrecs de-la dita vila*, perquè deien que estaven exempts de contribució.¹²⁰⁸ El procurador del Marquesat va enviar els contractes censals a Lleida per ser revisats i així poder establir qui havia de contribuir i determinar les penes corresponents als creditors morosos.¹²⁰⁹ Els jueus tampoc no n'estaven exempts, com indica la donació del rei a Francesc d'Arinyo el 1425.¹²¹⁰

A Cubells l'onzè s'arrendava, conjuntament amb la imposició de la carn i de la flequeria *los quals són stats útils e profitosos e redundants en pagar e satisfer los càrrecs importables que-lo dit loch porte*.¹²¹¹ Els nous impostos creats per pagar el deute s'arrendaven conjuntament. El 1383, Bernat Ocell, que era ciutadà de Barcelona i després es va domiciliar a Cubells, va arrendar l'onzè i va acabar enfrontant-se als

¹²⁰⁵ AHMC, pergamins, XIV/024.

¹²⁰⁶ MORELLÓ BAGET, Jordi (1996), "La problemàtica d'un impost a finals del segle XIV", *Miscel·lània de Textos Medievals*, núm. 8, CSIC, Institut Milà i Fontanals, Barcelona, pàg. 257-261.

¹²⁰⁷ Llibre de Provisions, f. 32v. 5 de juliol de 1405.

¹²⁰⁸ Llibre de Provisions, f. 11v-12r. 24 de gener de 1405.

¹²⁰⁹ Llibre de Provisions, f. 11v. 24 de gener de 1405.

¹²¹⁰ ACA, Cancelleria, Registre 2592, pàg. 135v-136r.

¹²¹¹ Llibre de Provisions, f. 32. 5 de juliol de 1405.

síndics de la població, els quals el van portar a judici i va resultar condemnat; Ocell va apel·lar al rei i es va instruir un nou procés, el jutge del qual va ser el conseller reial Francesc Munyoç,¹²¹² els cubellesos tenien l'assessorament de l'advocat Pere Rajadell.¹²¹³ Finalment es va signar un compromís pel qual cinc prohoms de la localitat havien de revisar i informar sobre els fruits que havia rebut Bernat Ocell.¹²¹⁴ La sentència li va ser favorable, i els síndics de la universitat de Cubells li van haver de pagar 22.000 s. b.¹²¹⁵ Tot el procés indica la tensió entre la universitat i els arrendadors i els col·lectors, que de segur acabaven recollint una quantitat inferior a l'esperada pels paers, com es va reconèixer en el judici. Amb els arrendaments de les imposicions i l'onzè, segurament la universitat pretenia estalviar collir-los, però, a més, obtenia diners de cop que permetia lluir censals. Encara que, com hem vist, l'arrendament no sempre donava els resultats esperats.

Per a l'arrendament de l'onzè de Cubells del 1405, es van redactar 41 capítols, que presentats a la ciutat de Lleida com a senyora del Marquesat, va donar-hi el vist i plau el 5 de juliol de 1405. Aquests documents eren molt precisos per evitar el frau i determinaven exactament els productes sobre els quals s'havia d'extreure. S'establia que els col·lidors, havien de ser persones d'honoradesa provada i havien de lliurar el muntant a l'arrendador. El comprador en aquest cas va ser Martí Birvó, mercader de la ciutat de Barcelona.¹²¹⁶ La pressió pel cobrament de l'onzè a Cubells era cada vegada més forta, s'estipulava que es fes execució en béns a persones que no vivien a la vila, però cultivaven terres en el terme.¹²¹⁷ Coneixem també el document de l'arrendament de l'onzè dels cereals de Cubells de l'any 1408; tenia 42 capítols i es va acordar entre la Paeria cubellesa i quatre mercaders de Menorca.¹²¹⁸ Cosa que indica que el negoci de l'arrendament de l'onzè no era local, sinó que hi participen mercaders que comercien en circuits importants com Barcelona o Menorca.

El 1450, l'onzè era un impost perpetu a la vila, com es desprèn de les discussions entre els creditors i la població per dos capítols; el primer versava sobre el nombre de bèsties de càrrega, o al seu equivalent en diners, que els homes de Cubells havien de lliurar una vegada a l'any als creditors; el segon, tractava de l'obligació de signar i pagar l'onzè per part dels homes de Cubells. Les diferències en la redacció, van acabar en una sentència arbitral en la qual es va acordar que els homes de Cubells només havien de lliurar 60 bèsties de càrrega o 300 sous, i que tots els homes de Cubells tenien l'obligació de signar i pagar l'onzè mentre vivien al poble, però tenien llibertat de deixar de pagar, si marxaven de la població.¹²¹⁹

¹²¹² ACA, Cancelleria, Registre 846, f. 40 v-41r. També ACA, Cancelleria, Registre 849, f. 87v.

¹²¹³ ACA, Cancelleria, Registre 847, f. 22r.

¹²¹⁴ ACA, Cancelleria, Registre 847, f. 74r.

¹²¹⁵ AHMC, pergamins, XIV/045.

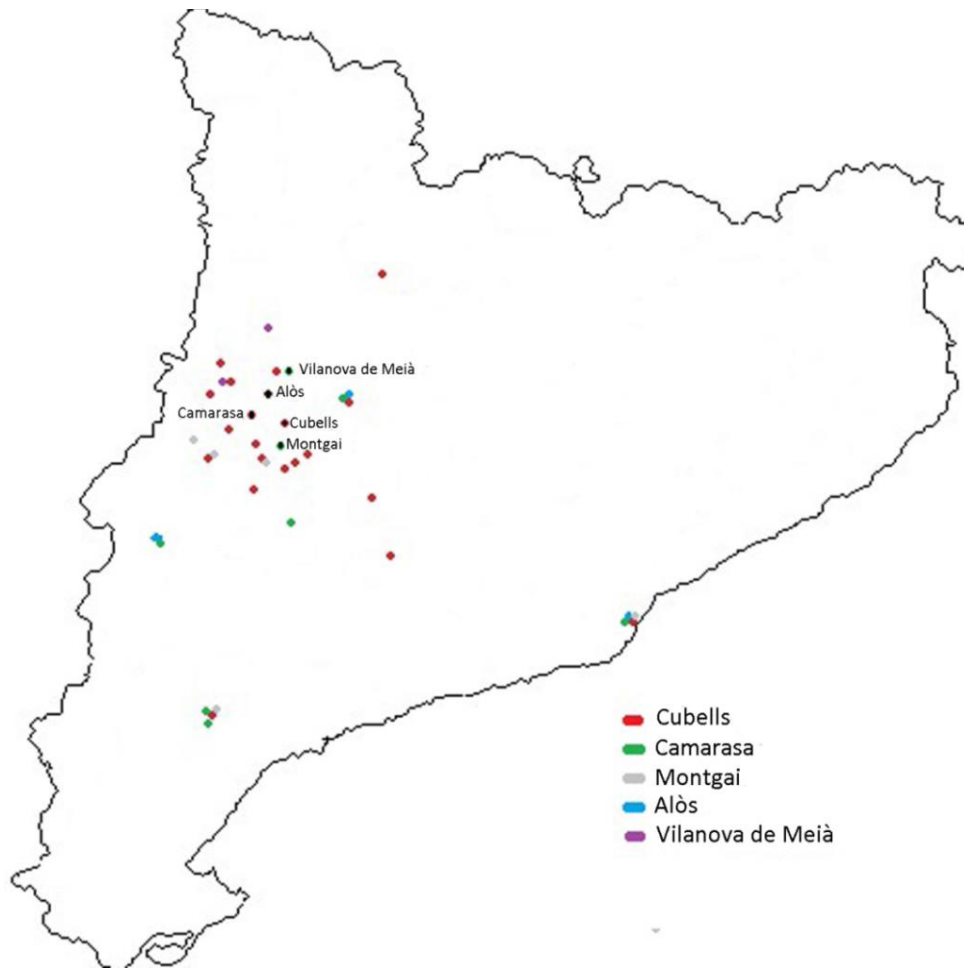
¹²¹⁶ Llibre de Provisions, f. pàg. 33.

¹²¹⁷ ACA, Cancelleria, Registre 1640, f. 170v-171r.

¹²¹⁸ Llibre de Provisions, f. 98r. 8 de maig de 1408.

¹²¹⁹ AHMC, pergamins, XV/059.

Mapa 13- PROCEDÈNCIA DELS CENSALISTES DEL MARQUESAT EN EL S. XV

El Consell de la vila de Cubells el 27 de febrer de 1451, es reunia a *la casa de l'onze*,¹²²⁰ cosa que indica la permanència que havia adquirit aquest impost, i que fins i tot la vila va construir un magatzem per guardar els fruits.

A Camarasa el 1405, trobem referències *el quint*, que devia ser un repartiment ocasional que afectava la cinquena part dels fruits. Les despeses extraordinàries es repartien per *talla*, que es calculava sobre els béns, com hem analitzat en el cas de Llimiana.

3.9.3 L'Ordinació de Cubells de 1405

La vila de Cubells, per obligar els veïns a complir amb el pagament va redactar unes ordinations el gener de 1405. El document és interessantíssim per entendre el punt de

¹²²⁰ AHMC, pergamins, XV/060.

vista dels paers de la vila, que expliquen la situació d'endeutament i les solucions que creuen s'han d'aplicar.

Els paers cubellesos pensen que l'origen del deute van ser els censals contrets a causa de les demandes de la monarquia *al molt alt senyor rey en Pere, de graciosa memòria, e al molt excel·lent e victoriós príncep e senyor lo senyor rey en Martí e a altres senyors reys.*

La realitat, a principis del segle XV, Cubells té un gran deute públic municipal perquè s'han demanat tota mena de préstecs, *moltes diverses e insuportables càrrecs de deutes, axí de censals, violaris, usures, com encara altres deutes los quals són deguts a diverses crehedors axí cristians com juheus.* La situació no és nova, perquè els censals que es paguen van ser venuts pels habitants actuals i els seus antecessors; és a dir, la generació de l'inici del quatre-cents va heretar una situació en què el deute s'havia cronificat.

La principal conseqüència de l'enorme pressió fiscal era l'abandó de la població de Cubells. La descripció de les causes del despoblament és diàfana:

- Per esquivar i escapar de pagar les talles dels deutes.
- Per fugir de la coerció i violència constant que han de fer els collidors de les talles: *constrenyiments, coercions e forces que per pleguar les dites taylles als regidors del dit loch e els plegadors d-aquelles tayles convé a fer.*
- Per no haver de pagar més pels endarreriments i les *messions*, salaris i penes imposades a la vila, si no es pagava a temps.
- Perquè estan obligats a seguir les ordinacions que el batlle i els regidors del lloc fan per a aquesta qüestió.

Després de tanta pressió les persones *se ixen de vehinatge, es fan homes e vassalls d-altre senyor e senyors, fahents a aquells homenatge com a vassalls*, després al·leguen que no són veïns del lloc. És a dir, emigrant o anant a viure en un altre lloc i prestant jurament a altre senyor es perdia el veïnatge, que era la condició per pagar en un lloc o en altre. No cal dir que la conseqüència evident del despoblament era que les mateixes càrregues havien de repartir-se entre menys persones, per la qual cosa la pressió fiscal era cada vegada més elevada i s'entrava en una espiral que els paers temien que portaria al despoblament total de la vila.

Per cercar una solució, els paers, Jaume Sollena, Pere Cuçola i Pere Casset, juntament amb el Consell de La vila *o la maior e millor e pus sana part d-aquell, zelants lo bé e profit comú*, van redactar una ordinació que establia que qualsevol persona que marxés del veïnatge de Cubells havia de pagar els deutes que tenia amb de la vila, tant si es tractava de censals, com de violaris o altres obligacions. Abans d'anar-se'n havia

de saldar els tributs per tots els seus béns immobles, mobles i semovents o bé havia de desprendre- se'n de la tercera part, a elecció dels paers.¹²²¹

L'ordinació de Cubells, que va obtenir el vist i plau de la Paeria lleidatana, és un més dels símptomes de com la pressió fiscal excessiva portava el despoblament. Amb la nova regulació s'intentava posar traves a la fugida de pobladors a altres indrets, i en cap cas, si ho feien, no es podien deslliurar de les contribucions que devien a la vila.

El problema de l'endeutament devia derivar també en divergències en el govern de la vila. No tenim gaire informació sobre l'assumpte, només la menció en una carta:

*Hoyda havem la altercació e disceptació que és entre vosaltres sobre la distribució e portament dels càrrecs del dit loch, los uns cobeegants portar los dits càrrecs per una manera, los altres per altra; e hagut gran debat entre los uns e los altres.*¹²²²

Potser les diferències en l'exercici dels càrrecs, és a dir en l'administració de la vila, indiquen enfrontaments socials entre els membres de la mà major, l'oligarquia local que preferia obtenir els ingressos municipals gravant en impostos indirectes, i la mà menor, que s'estimava més una tributació directa que comportava més càrrega fiscal sobre aquells que més patrimoni tenien, els membres de la mà major.

En aquest sentit, els paers de Lleida proposen als de Cubells, per tal que la Paeria de augmentés els ingressos, seguir els passos de la ciutat: elegir 6 persones, dues de cada mà –la mà major, la mà mitjana i la mà menor–, per realitzar les estimes dels béns i també dels censals i violaris de cada declarant i per repartir allò que la universitat ha de pagar cada any segons aquesta estima.¹²²³ Es tracta, doncs, de confeccionar llibres d'estimes en què s'incloguin com a béns també els censals i els violaris, i que els responsables, els albiradors de què parlen els de Llimiana, siguin dues persones de cada mà, per poder repartir les despeses segons el parer dels tres grups socials. No tenim més notícies sobre aquestes diferències, de manera que podem intuir el problema però no descriure'l bé. En el fons semblen traspuar-se a Cubells, com passava a les ciutats i segurament a altres viles i llocs del Marquesat, les tensions a causa del col·lapse econòmic contra l'administració de l'oligarquia urbana, incapaç d'acabar amb l'endeutament.

3.9.4 La política monetària. L'emissió de moneda local

Una de les polítiques que van dur a terme municipis com Camarasa i Cubells fou l'emissió de moneda. Jaume II va atorgar privilegi a Camarasa, el 10 de juny del 1300, i a Cubells el 17 d'agost del mateix any, de poder emetre moneda petita o pugesà.¹²²⁴

¹²²¹ Llibre de Provisions, f. 13r-14v.

¹²²² Llibre de Provisions, f. 185r. 18 de març de 1411.

¹²²³ Llibre de Provisions, f. 165v-186r. 18 de març de 1411.

¹²²⁴ SANAHUJA ANGUERA, Xavier (2013), *Fabricació i circulació de moneda local a la Catalunya dels segles XIII-XVI*, Tesis UdL,

Sembla que la causa d'aquesta gràcia, segons Miquel Crusafont, fou ajudar a fer que correguessin monedes pugeses en una zona on el diner jaquès estava sobrevalorat. Les pugeses emeses havien de tenir el mateix pes i valor que les de Lleida i altres poblacions veïnes, i eren assegurades pel batlle.

L'originalitat d'aquestes pugeses, a banda de ser les primeres monedes locals de Catalunya, rau en el fet que el privilegi d'emissió contenia una clàusula de perpetuïtat que no es va atorgar en cap altre cas. S'ha trobat moneda de Cubells del s. XIV,¹²²⁵ cosa que indica que en aquesta època se'n van encunyar i emprar a Cubells, no se n'ha localitzat de Camarasa, encara que és possible que també s'usés aquesta prerrogativa.

Aquests tipus de monedes s'utilitzaven com un instrument de crèdit, i és per això que podien ser útils en aquesta època d'endeutament. Per fer l'emissió, la vila canviava moneda de plata per una encunyació municipal en pugeses, que tornaven a ser convertibles en un període curt o mitjà. El problema del seu ús en èpoques de deute era que sovint no es tenia el diner pel recanvi, i s'havia de repartir el seu cost en talles entre els veïns o vendre un censal per cobrir la despesa.¹²²⁶

Eren útils, però si se'n feia un bon ús i només a curt termini; per exemple, abans de recaptar els ingressos municipals, es disposava de diners per pagaments de pensions, principalment si eren locals, de manera que s'evitava haver de contraure nous censals. Era com disposar de liquiditat durant més temps. Així es podien tenir uns mesos abans els diners que s'havien de cobrar per la talla o altres impostos municipals. Una bona administració també podia allargar el venciment dels crèdits perquè la vila disposava de més diners durant un temps més dilatat.

El mercat del crèdit, en aquest darrer quart del segle XIV, es va generalitzar i va proliferar de tal manera que esdevé un dels sectors que generaven més feina. Tota mena de gent es dedicava al negoci, des de procuradors -representats dels creditors-, que es presentaven a les localitats fins cobrar les rendes, notaris, advocats, gestors de rendes, canvistes... fins i tot hi havia estafadors que es presentaven a cobrar pensions fictícies, com quan els hereus de Galceran Rigolf volien cobrar de la universitat de Camarasa un censal mort de 100 s. j. de pensió, segons document redactat suposadament per Ramon Cudoç, notari i veí de Camarasa, que ell assegurava que era falç.¹²²⁷

<<http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/119328/Txsa2de3.pdf?sequence=6>>, pàg. 217 i 218.

¹²²⁵ SANAHUJA ANGUERA, Xavier (2013), *Fabricació i circulació de moneda local a la Catalunya dels segles XIII-XVI*, op. cit., pàg. 217 i 218.

¹²²⁶ SANAHUJA ANGUERA, Xavier (2013), *Fabricació i circulació de moneda local a la Catalunya dels segles XIII-XVI*, Tesis, op. cit., pàg. 398.

¹²²⁷ ACA, Cancelleria, Registre 851, f. 112 r i v.

4. LES SOLUCIONS PACTADES DEL DEUTE DEL MARQUESAT

La solució final a l'endeutament de la Terra del Marquesat, generat pels crèdits de la Indemnitat i de la subvenció de l'onzè, vingué finalment de manera pactada, en dues etapes: la primera les Sentències de la Indemnitat dictades entre el 1356 i el 1358; la segona la Concòrdia del 1496, que certifica que el deute s'havia eixugat definitivament.

4.1 La Carta de la Indemnitat (1455-1458).

Amb aquest nom es coneix una compilació de documents generats entre el 1455 i el 1458, al voltant de les sentències arbitrals acordades entre els consenyors dels territoris que havien constituït la Terra del Marquesat i viles i llocs d'aquest territori.

Des del 1429, Lluís de Coscó era senyor de la major part del Marquesat, com ja hem explicat en l'apartat 3.8.1.; la les discussions respecte al pagament dels deutes de la Indemnitat i la pretensió de voler obtenir els drets e la senyoria, havia provocat una conflictivitat entre els pobles e el seu senyor, que el 1456 s'arrossegava des de feia 20 anys i havia portat el patiment de la població i el despoblament. El pobles van intentar solucionar el conflicte per la via judicial. La sentència va ser contrària a Lluís de Coscó. Això i la intervenció de l'infant Joan van iniciar la solució pactada.

La Carta de la Indemnitat conté una colla de documents:

- El *Sindicat de la Terra*, en què es recull les reunions dels consells de les viles que es van celebrar entre el 27 de desembre del 1455 i el 25 de gener del 1456, per acordar signar un compromís que donés pas a una sentència arbitral, a fi de solucionar el problema del deute. També es van elegir els síndics que representarien cada població. S'hi adjunta la *Substitució dels síndics*, és a dir, de quina forma els síndics de les poblacions, van elegir 4 síndics generals, encarregats de representar les viles en el procés.
- El *Compromís* acordat entre Lluís de Coscó, senyor de la major part del Marquesat, i els paers i prohoms de la Terra del Marquesat, datat al castell de Camarasa el 21 de gener del 1456. Aquest compromís consta de 16 capítols, i va ser previ a les sentències; conté en essència els acords bàsics entre les parts i l'elecció dels àrbitres que havien de decidir sobre les desavinences.
- En el Canvi de *possessió de la Vila d'Alòs i el seu batlliu*, datat entre el 28 de gener i 15 de febrer del 1456. S'hi inclouen les cerimònies de traspàs de la senyoria d'aquests llocs de Lluís de Coscó a les poblacions del Marquesat.
- La *Sentència de l'Arrendament de la Terra de mossèn de Coscó*, acabada el 31 d'agost del 1456, conté vuit capítols i estableix com s'arrendarà el senyoriu de Camarasa i en quines condicions.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

- La *Sentència de la Indemnitat* es va concloure el darrer dia d'agost del 1456. Té 31 capítols; en aquesta sentència els àrbitres acorden els privilegis de les viles i obligacions dels senyors per tal de pagar als creditors.
- *Capítols de la creació del Clavari*, datat a Camarasa el 2 de setembre del 1456. Conté les funcions dels clavari i com haurà de recaptar les rendes de la senyoria.
- *L'Altra Sentència de la Indemnitat*, sense data; els àrbitres manen posar-la a continuació de la primera perquè complementa la sentència de la indemnitat en qüestions que no s'havien resolt.
- A continuació, la Carta conté les *sentències particulars de: Camarasa, Cubells, Alòs, Baldomar, Fontllonga, Santa Linya, Privà i Montgai*. Cada població tenia privilegis particulars i acords amb altres del Marquesat que s'aclareixen en aquest apartat.
- *Sentència dels salaris*, de 22 de setembre del 1456, on s'estableix el sou dels àrbitres i de les altres persones implicades en les sentències, i com s'ha de procedir al seu pagament.
- *Correcció de la Sentència de l'Arrendament*, de 16 d'octubre del 1456, el la qual es retoquen les condicions que s'havien establert per a l'arrendament de la Terra del Marquesat a Angelina de Luna.
- *Sentència de la Venda d'Alòs y son batlliu*, del 12 d'abril del 1458, en la qual s'estableix la venda d'aquesta vila i terme al Capítol d'Urgell.
- *Capítols fets signats entre el Capítol d'Urgell i els seus procuradors e ecònoms amb els l síndics de la Terra del Marquesat*, de 12 d'abril del 1458. En aquest document es concreten les condicions de la venda del batlliu d'Alòs al Capítol d'Urgell.
- *Capítols sobre el traspàs de senyoria del d'Alòs i el seu batlliu de Lluís de Coscó al Capítol d'Urgell*, de 12 d'abril del 1458, on s'inclouen les cerimònies de canvi de possessió de la senyoria d'Alòs i el seu batlliu de Lluís de Coscó al Capítol d'Urgell.

El compromís previ a les sentències de la Indemnitat va ser propiciat per l'infant Joan, rei de Navarra -el futur Joan II-, que va influir principalment en Lluís de Coscó, però també va intervenir per autoritzar prorrogar del temps que s'havien donar les parts per concloure les sentències arbitral.

La primera qüestió a resoldre fou trobar dos jutges un per cada part, que després d'estudiar el problema, redactessin sentències que, sense agradar del tot a cap de les

parts, suposessin una solució intermèdia. Els jutges van ser: Francesc de Berga, pel Marquesat, i Joan Ximeno, justícia de la vila de Ricla, per Lluís de Coscó.

El 1456, quan s'arriba el compromís de la sentència arbitral, la situació era la fallida econòmica de les rendes del Marquesat. S'havien de pagar anualment 14.125 s. als creditors i els ingressos no arribaven als 10.000 s. El dèficit anual era doncs del 41.25%. Però els ròssecs, és a dir, els endarreriments eren de 60.000 s., per tant el deute públic era del 600%.¹²²⁸

Els àrbitres van basar la seva actuació en dues sentències judicials:

- La sentència de Maria de Luna del 3 d'abril del 1396, que obligava les poblacions a pagar als creditors, com si el rei Pere III no hagués atorgat els privilegis a les viles del Marquesat, i,
- La sentència de Galceran de Recasens, Lloctinent General de Catalunya d'11 de febrer del 1455, que havia condemnat Lluís de Coscó a pagar les rendes reials de les quals s'havia apropiat, que havien de ser destinades al pagament dels creditors i l'obligava a aportar 37.000 s.

Una primera solució va consistir en la racionalització de la hisenda del senyoriu de Camarasa; i per a això es va establir l'arrendament de les rendes en el territori que posseïa Lluís de Coscó (Camarasa, Cubells, Montgai, Alòs, Baldomar, la Nou, la Maçana i Fontllonga), a persones de Catalunya o a la seva filla Angelina de Luna.¹²²⁹ També s'havien de renovar els càrrecs al Marquesat; els batlles i altres oficials que havien estat al servei del de Coscó, sens dubte pel patiment que havia causat la seva administració en les poblacions.

Lluís de Coscó no disposava dels 37.000 s. que la sentència de 1455 li obligava a pagar, i això, va propiciar arribar a un compromís amb les universitats. Per sanejar el deute calia aportar diners al pagament dels creditors de la Indemnitat, per tal de disminuir el dèficit. Per obtenir el diner es va decidir empenyorar Alòs i el seu el batlliu, amb totes les seves rendes i també la jurisdicció civil i criminal.¹²³⁰ En el compromís s'establí que el territori passaria a la Terra del Marquesat i aquesta el vendria, però els àrbitres per acontentar a les dues parts van establir que seria Lluís de Coscó qui l'empenyoria per 5 anys al Capítol d'Urgell per 37.000 sous, que recordem era la quantitat que havia d'aportar.¹²³¹ Després d'aquest temps podia recuperar el lloc i batlliu reintegrant al

¹²²⁸ Les rendes reials, el 1313, valien 14.100 sous anuals; el 1374 van passar a 12.427 sous, i ara es calcula en 10.000 sous, símptoma inequívoc del descens de la població.

¹²²⁹ Angelina de Luna era filla de Lluís de Coscó i Maria Enríquez de la Carra, els quals el 10 d'octubre de 1456 en el castell de Camarasa li va donar tots els seus béns mobles, plata, joies, etc. a més de 7.500 florins que Lluís de Coscó li havia promès pel seu matrimoni i com a garantia li havia empenyorat la vila de Cubells. També el seu pare li va lliurar la baronia de Riquer i la Carra. Es va casar amb Juan de Luna. ADM, L-3/1.

¹²³⁰ AHMC, Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa y actes en favor de Cubells, f. 4r – 5r.

¹²³¹ Encara que en el capítol 27 de la creació del clavari, diu que havia de donar 1.677 ll. 2 sous (33.540 s.) i 527 lliures (10.540 s.), que li tocava pagar de les despeses, a les quals foren condemnats els senyors.

Capítol la mateixa quantitat. Però no els va tornar i Alòs va passar al Capítol d'Urgell i els diners obtinguts de la venda van passar a la Indemnitat per pagar els creditors. Amb això es reduïa el deute en un 56.66% i restarien per pagar 23.000 sous d'endarreriments.

En la sentència de l'arrendament de 31 d'agost del 1456 es va establir que la beneficiària seria Angelina de Luna, filla de Lluís de Coscó, *com a més donat i prometent més en lo dit arrendament que ninguna altre persona*.¹²³² En realitat, però, es va tractar d'una de les avinences no escrites en el compromís però que ja s'havien pactat per aconseguir que el de Coscó hi donés l'aprovació. Ho suposem també perquè el preu establert va ser de 1.000 fl., és a dir, 11.000 sous anuals per un període de 6 anys -per tant es va calcular en 66.000 sous-; va ser corregit un mes i mig després de la primera sentència i s'establí en 7.000 sous durant 12 anys (que suposaven 84.000 sous en el doble de temps). La rebaixa segur que es va haver d'acordar perquè les rendes anuals no arribaven als 10.000 sous anuals, però a més potser devia suposar més benefici per a l'arrendatària.

Per establir què havien de pagar les poblacions i els senyors, els àrbitres de les sentències de la Indemnitat van redefinir els privilegis, sense derogar-los. Això va comportar acordar quins eren els privilegis econòmics que s'havien de posar a la Indemnitat, és a dir, al pagament dels crèdits. Els àrbitres van concloure que les gràcies concedides abans del 1373 podien mantenir-se. En canvi, aquelles que el rei Pere va atorgar com a contraprestació dels ajuts que li havia donat el Marquesat, els àrbitres les deixaven en suspens, i els diners que suposaven havien de servir per pagar els crèdits, fent complir així la sentència de Maria de Luna que establia que s'havien de pagar als creditors com si no haguessin estat concedits. També van determinar quines terres dels senyors havien de pagar –eren de contribució- i quines no.

En el quadre 34 es resumeix els privilegis que van conservar les viles i quins van haver de posar a la Indemnitat; encara que no indefinidament sinó durant el temps que s'hagués de pagar deute, una vegada eixugat, les poblacions podrien gaudir-ne de nou.

Els privilegis sobre els quals van legislar els àrbitres eren principalment de contingut econòmic, encara que els també van decidir sobre altres qüestions. Les qüestions i cenes van passar al pagament del deute,¹²³³ així com els herbatges i el terme, excepte en aquelles viles que el tenien concedit anteriors a la Indemnitat, d'aquesta manera es van fixar els privilegis. Les sentències també van establir que els senyors havien de pagar qüestions a les terres que eren de contribució i per les quals fins llavors Lluís de Coscó no havia fet cap aportació. Les sentències particulars van aclarir qüestions en litigi entre els senyors i les universitats.

En total ens dóna la quantitat de 44.080 sous. En virtut d'aquest pagament la Terra del Marquesat prenia possessió del batlliu d'Alòs.

¹²³² AHMC, Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa y actes en favor de Cubells, f. 39v.

¹²³³ L'import d'aquestes qüestions era, Camarasa 550 s., Cubells 500 s., Montgai 250 s., Baldomar 150 s., Fontllonga 500 s.. La cena de Camarasa 330 s. i del forn d'aquesta localitat 11 mas mudines.

Per altra banda en les sentències es racionalitza el cobrament de les rendes del Marquesat i el pagament als creditors. Per això va ser clau establir la funció exacta que havia de tenir el *collidor*: havia de recaptar les impositcions, rebre totes les quèsties i rendes i tot allò que pertanyia a les antigues rendes reials, independentment del consenyor al qual pertanyien. S'anul·len els collidors particulars perquè d'aquesta manera totes les rendes de l'antic Marquesat feien cap a les mateixes mans i era més fàcil el seu control. La Terra, és a dir, les universitats nomenaven el collidor, que havia de redactar cada any una memòria dels seus comptes.

Però el càrrec més important va ser la de *clavari*, que va tenir un apartat en la sentència de la Indemnitat. S'estableix que n'hi haurà un de sol per totes les rendes que havien estat reials i se li atorguen les mateixes funcions que tenia *com la dita Terra ere del senyor rey e en après de la ciutat de Lleyda*,¹²³⁴ és a dir quan encara existia la Terra del Marquesat.

Quadre 34- PRIVILEGIS DE LES VILES I DE LA INDEMNITAT (1456-1458)

POBLACIÓ	PERTANY A LA VILA	PERTANY A LA INDEMNITAT
<i>Lluís de</i>	<i>Coscó</i>	
Camarasa	En franquesa. perquè ha lluit el censals d'en Gazeta de 400 s. de pensió que no ha de pagar al senyor.	Herbatge, roques, llenyes i pedres del terme de Camarasa. ¹²³⁵
		500 s. de quèstia. 330 s. de cena. 11 masmudines. La quèstia del senyor. en terres de contribució.
	Empriu en el terme de Llorenç com ja es feia.	
	No han de fer jova al senyor.	
	Balaguer ha de pagar 100 s. per la presa a Merita de l'aigua de la sèquia.	
	El pontatge.	
		Quèstia de les terres del senyor de contribució.
Cubells	Gràcia del rei Pere de no pagar 250 s. de cena.	500 s. de quèstia Cubells.
	El senyor ha de reparar el forn de la vila.	
		Quèstia de les terres del senyor de contribució.

¹²³⁴ AHMC, Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa y actes en favor de Cubells, f. 50.

¹²³⁵ Anteriorment pagava 70 florins.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

	Pot vendre el terme als seus carnisers.	
Montgai		250 s. 4 d. de cena.
	Els habitants de Montgai poden tenir empriu als termes de Pugirs i Abella i inversament fins al Sió.	
	Pot vendre el terme als seus carnisers	
	Els habitants de Montgai poden tenir bous pasturant al terme, però guardant els seus animals. Si talen herbes, o altres, hauran de pagar el ban imposat.	
	El forner pot tallar llenya on s'acostuma.	
	Montgai delma al rector de la parròquia els blats a la onzena i en gra.	
		Quèstia de les terres del senyor de contribució.
Montesquiu		Herbatge.
Fontllonga		500 s. de quèstia.
	El senyor ha de pagar 20 ll. del capbreu al castlà i altres drets.	
	El senyor ha de tenir missatger a Fontllonga.	
Llorenç		Herbatge
Orenga		Herbatge.
Capítol	d'Urgell	
Vilanova de Meià	Franquesa de 1.000 s. de quèstia.	
	Va retornar el pas de la barca al rei.	
Fabregada		Herbatge.
Castelló		Herbatge.
Ariet		Herbatge.
Alòs	Franquesa de 1.000 sous de quèstia.	
	Franquesa de morabatí.	
	Pontatge.	
	Passatge.	
	Herbatge .	
	Els <i>herbejants</i> ¹²³⁶ puguin abeurar a l'abeurador de la Boga e la Maçana.	
	Pot comprar fins Nadal la salvaguarda al senyor.	
		Quèstia de les terres del senyor de

¹²³⁶ *Herbejant*, és el gerundi del verb herbejar; convertit en substantiu fa referència a la persona que porta animals a alimentar-se de les pastures del terme.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

		contribució.
Baldomar		150 s.
La Maçana		Herbatge.
Abat	de Santa Maria de Bellpuig	
Santa Linya	Herbatge.	Cens del senyor.
Privà	Morabatí.	
	Terme.	1/3 del terme del senyor.
	Aprofitament del terme de Llorenç.	
	Terme.	
Alfons el	Magnànim	
Llimiana	Cena.	
Altres llocs		Herbatge.
Totes		Imposicions i cises en descàrrec de censals i violaris.
Marquesat	Franquesa del Marquesat dins i fora d'aquest de: pontatge, lleudes e mesuratges, passatges, pontatges, herbatges, portalatges; pesos, barques, vectigals, carnalatges, e de altres molts drets.	

Els consenyors nomenaven el clavari, que quan acceptava el càrrec havia de jurar sacrament i homenatge de complir bé les seves funcions. Calia que fos persona coneguda i que aportés fiança. El dia de l'octava de Pasqua rebia el comptes d'allò que havia recaptat el collidor. La principal funció del clavari era l'administració de les despeses, i es va establir un criteri clar: primerament pagar totes les despeses generades, després pagar els creditors i finalment repartir el sobrant entre els senyors de la Terra, segons els drets que tenia cada un. Donat que no hi havia acord sobre quins creditors s'havien de pagar primer, els àrbitres van decidir que es seguís el calendari, és a dir, primer les pensions que es pagaven al gener, i així successivament. El clavari havia de rendir comptes cada any als consenyors (Lluís de Coscó, el Capítol d'Urgell i l'abat de Santa Maria de Bellpuig), a les anomenades Vistes d'Alòs, trobades que es celebraven anualment en aquesta població. Arribat a l'acord, en les sentències es reclamava acabar els conflictes i posar-hi *silenci etern*.

4.2 La Concòrdia de 1496

Les sentències de la Indemnitat havien posat fil a l'agulla per poder absorbir el deute públic. No devia ser fàcil que totes les parts complissin els compromisos. Uns anys després de la venda d'Alòs el 1459, Antoni Ferrant, síndic del Marquesat demanava l'embargament dels fruits i rendes que tenia Lluís Coscó fins que li pagués 60 lliures de

La Terra del Marquesat (1330-1496)

cens a les quals estava obligat.¹²³⁷ És a dir, encara es van haver de solucionar qüestions menors però creiem que en general el sistema va funcionar.

Mapa 14- SENYORIUS EN LA TERRA DEL MARQUESAT EN 1496

El 1496, cinquanta anys després de les sentències de la Indemnitat, es va produir una altra concòrdia.¹²³⁸ Llavors els consenyors de l'antic Marquesat eren: Francisco de Luna, senyor de Camarasa, de qui va partir la idea de l'acord; el Capítol d'Urgell¹²³⁹ ; i

1237 ADM, L-8/40.

1238 ADM, L-9/13.

¹²³⁹ Passats els cinc anys que Lluís de Coscó havia tingut per recuperar el batlliu d'Alòs, aquest passà definitivament al Capítol d'Urgell, que va unir aquestes possessions a les que ja havia comprades en la zona el 1426.

l'abat de Santa Maria de Bellpuig de les Avellanes, que hi van consentir. Aquests senyors tenien totes les universitats de l'antic Marquesat excepte dues: Llimiana, que havia tornat al patrimoni reial, i Vernet que posseïa un altre senyor.

La premissa introductòria del document, que sembla més del segle XIX que del XV diu: *Com la llibertat sie cosa inextimable, la qual a algun thresor o preu pecuniari no-s pot comparar*, deixa entendre la finalitat que es pretenia amb la concòrdia: lluir els darrers censals i deixar lliure la Terra dels creditors de la Indemnitat. N'indica la causa:

*[...] tant per los hostatges personals, quant per los treballs de portar les pensions a-la casa dels creedors censalistes, quant encara per los danys e despeses, los quals per ocasió de aquells en cas de paga cessada ne subsequexen, sia spècia de servitut, e contrària a-la llibertat, en la qual natura nurant ha constituït al home.*¹²⁴⁰

Ja no es tractava d'incidents entre senyors i vassalls ni de despoblament, sinó de les molèsties que causava portar les pensions als creditors, i les despeses que això ocasionava; i també, com es deia a la introducció, que pagar als creditors era una mena de servitud contrària a la llibertat. En la concòrdia, després de resumir el contingut de la Carta de la Indemnitat, s'indica que els senyors ja havien lluit censals, i que això els reportava rendes.

Quadre 35- CAPITALS I RENDES DELS CENSALS LLUÏTS PELS CONSENYORS DE L'ANTIC MARQUESAT (1458-1496)

Senyor	Capital	Renda	%
Angelina i Francisco de Luna	2.850 ll.	237 ll. 10 s.	8,32%
Capítol d'Urgell	1.605 ll.	133 ll. 15 s.	8,33%
Abat de Santa M. de Bellpuig	900 ll.	75 ll.	8,33%
Total	5.355 ll.	446 ll. 5 s.	8,33%

Els tres consenyors havien rescatat censals per un capital de 5.355 lliures -107.100 s.-, dels quals els Luna n'havien aportat el 53,22 %, l'abat de Bellpuig de les Avellanes el 30 % i el Capítol de la Seu d'Urgell el 16,7%. En el quadre 35 es resumeixen les aportacions. Aquest capital els havia reportat uns ingressos que, segons diu el document, tenien *si les rendes bastaven*, és a dir, els anys que hi havia collita i les rendes produïen superàvit, suposaven d'un 8,33% del capital invertit en la remissió

¹²⁴⁰ ADM, L-9/13, pàg. 539.

Ara EN 1496 els tres consenyors es proposen redimir els darrers censals que restaven, descrits en el quadre 36. Encara que en el text s'informa que pujaven uns 3.000 s. de pensions, la suma de les quantitat ens dona un total de 3.330 s. Com sempre les xifres són aproximades, i per tant, aquesta xifra també potser que acabés variant a la realitat.

En l'acord es contempla la intervenció de les universitats, que són les que realment han de redimir, -perquè recordem els censals havien estat venuts per les universitats-, i a tal fi van elegir síndics amb poder de lluir els censals de la Indemnitat, i pagar les despeses dels salaris i dels contractes que es poguessin generar.

Francisco de Luna va aportar 40.000 s. b., que va donar al síndic de Camarasa, que a la vegada va lliurar als síndics generals, que seran els encarregats de redimir els censals dels creditors; l'abat de Bellpuig aporta 7.000 s. b. que posarà en mans del de Santa Linya. A més entre el Capítol d'Urgell i el Francisco de Luna aportaran altres 150 ll.

En realitat la part de Francisco de Luna va sortir de la universitat de Camarasa, que va atorgar-li 2.000 ll., -els 40.000 s.-, a canvi d'unes contraprestacions: privilegis en el pagament de les quèsties i en l'arrendament del terme, con veurem més endavant.

Quadre 36- DARRERS CENSALS DE LA INDEMNITAT EL 1496

CENSAL	PENSIÓ
Mossèn Peus	180 ll.
Mossèn Gispert Mateu	210 ll.
Mossèn Agulló	300 ll.
Verge Maria de l'Esperança de Lleida	60 ll.
Mossèn Sasala	720 ll.
Successors de Micer Berga	540ll.
Confraria de Cubells	30 ll.
Mossèn Brecerola de Balaguer	300 ll.
Mossèn Sabater de Castellfollit	100 ll.
Mossèn Brecerola (successor de Cervera)	300 ll.
Total	3.330 ll.

La universitat de Llimiana devia pagaments endarrerits a la Indemnitat de 16.000 s. b., que s'havien calculat com deute als consenyors, concretament: 3.000 s. b. a Francisco de Luna i 10.000 s. b. als tres consenyors, els quals els havien dipositat a la taula de canvi de Barcelona, per lluir els censals; els altres 3000 s. b. es van reservar per retribuir a Jaume Borrell d'Alòs, fill de Bartomeu Borrell, clavari i síndic, al qual es devia diners per la seva intervenció en una causa de Llimiana i pel pagament de despeses de la lluitació d'aquest lloc.

Les universitats de Llimiana i Vernet havien de pagar censals que valien més o menys 1.000 ll. i 100 ll. respectivament. Però ni el rei, com a senyor de Llimiana, ni el senyor de Vernet, ni les universitats d'ambdós llocs no estaven en disposició de redimir-les, per la qual cosa es va decidir que els consenyors del Marquesat les lliurien juntament amb la resta de censals, de manera que, a partir d'aleshores, els tres consenyors esdevindrien els creditors d'aquestes dues universitats. La pensió anual que els hauran de lliurar serà la mateixa que pagaven: Llimiana 50 ll. 16 s. 16 diners, i Vernet 5 ll.; és a dir, el capital va ser calculat a l'interès del 5%. Els dos municipis podran deslliurar-se d'aquest pagament quan vulguin, sempre aportant el capital establert als consenyors.

Encara restaven per aclarir uns altres quatre censals venuts pel rei Pere el 1382 al monestir de Valldonzella, a Toralles, a Vilatorta i a Vilagaya, que es relacionen en el quadre 37. Els tres primers, d'una pensió anual de 3.436 s., estaven garantits sobre el terme ;i havien estat comprats per Lluís de Coscó, avantpassat de Francisco de Luna. El censal de Pere d'Ardèvol -que després va ser de Vilagaya-, de pensió anual de 32 ll. 1 s. 8 d., va passar de la universitat de Fontllonga a tot el Marquesat. El Capítol d'Urgell tenia part dels 4 censals però ja els havia lluit: havia rescatat als creditors la part corresponent a Alòs i Vilanova, i és per això que no aporta diners a la remissió final.

Lluís de Coscó havia fet rescat de censals del senyoriu de Camarasa, que ara pertanyia a Francisco de Luna, per la qual cosa aquest absol els altres senyors i les universitats dels tres censals que ja havia comprat la seva família. En restava per lliurar, el censal de Vilagaya, del qual, s'estableix en la concòrdia, es faran càrrec les universitats de Camarasa, Cubells i Montgai.

Quadre 37- CENSALS DE LA INDEMNITAT L'ANY 1496

CENSALS	PENSIÓ	COMPRADOR
Valldonzella, Toralles i Vilatorta	3.436 s.	Casa de Luna i Capítol d'Urgell
Vilagaya (Pere d'Ardèvol)	32 ll. 1 s. 8 d.	Universitats i Capítol d'Urgell
Total	3.468 ll. 1 s. 8 d.	

Extingits els censals de la Indemnitat, s'acorda que a partir de llavors ni els consenyors elegirien el claviari ni la Terra del Marquesat el collidor general, excepte per a les qüestions de Llimiana i de Vernet. En conseqüència cada senyor podrà rebre el dret propi en el seu territori, serà senyor absolut i podrà disposar de les rendes empenyorades, salvant els privilegis, usos i costums que tenien les universitats abans de la Indemnitat.

Recordem que les vendes o empenyoraments que la monarquia feia d'un territori no tenien caducitat, perquè la carta de gràcia establia que podia recuperar-los quan volgués, només calia que el rei aportés els capital de l'empenyorament. Això era així

perquè sota la denominació de la venda, s'amagava un préstec encobert. En aquesta concòrdia els consenyors Francisco de Luna i el Capítol d'Urgell i l'abat de Bellpuig, que han comprat els censals es declaren creditors censalistes en la Indemnitat i en cas que el rei o altres senyors adquirissin el Marquesat, els havien de pagar a ells tot allò que havien despès en la lluitació dels censals.

Davant de la possible aparició de nous censals, estableixen que els tres consenyors els pagaran a despeses comunes que es repartirien entre ells: Francisco de Luna per 5 universitats, el Capítol d'Urgell per 2,5 i l'abat de Bellpuig per 1,5. La fórmula estableix d'una distribució que suposa pels Luna del 50%, el Capítol d'Urgell el 30% i l'abat de Santa Maria de Bellpuig el 20%. El mateix sistema hauria de seguir-se en el cas de generar-se més despeses.

Després de la desaparició dels crèdits de la Indemnitat, els senyors ho són del territori que ja tenen, Francisco de Luna de Camarasa, Cubells, Montgai, Llorenç, Fontllonga i Orenga; el capítol d'Urgell de Vilanova de Meià, Castelló de Meià, Ariet i el batlliu d'Alòs (Alòs, Baldomar, La Nou i la Maçana); L'abat de Bellpuig de Santa Linya i Privà. En aquestes poblacions podien cobrar totes les rendes drets i tota mena de jurisdicció, com el mateix document indica:

*Item és concordat que los consenyors de dit Marquesat e cascú en la Terra resten liberalment senyor ab tota jurisdicció alta e baxa, civil i criminal, mer i mixt imperi, e tot ús y exercici de aquell. E que cascú de dits consenyors puxe crear en les [terres, castells], viles e lochs segons és acostumat lo sotsveguer real, e conèixer dels gentils hòmens e exercir totes coses pertanyents al dit ofici de sotsveguer. E tals puxen e puxe crear, posar e constituir en ses terres castells, viles e lochs, e térmens lurs qualsevol procurador, balles, jutges, saigs, ministres e altres qualsevol oficials e totes altres coses fer, exercir u manar, les quals cascú ver e natural senyor pot fer e segon per vigor de lurs compres e adquisicions ...*¹²⁴¹

Pel que fa a les viles, l'extinció dels crèdits de la Indemnitat sembla que hauria de significar el recobriment dels privilegis, però això no va ser així, perquè els crèdits van ser redimits amb els diners dels senyors i no per les viles i per això els consenyors passen a ocupar el lloc dels creditors. Les poblacions havien de continuar pagant, tal com havia establert la sentència de la Indemnitat; les rendes que llavors es destinaven al pagament dels creditors ara les recollien directament els senyors.

Només Camarasa que va aportar 2.000 ll. a Francisco de Luna per a la lluitació dels darrers censals, va negociar la contraprestació: estaria exempta de contribuir les 100 lliures de quèstia anual, tot i la gràcia que tenia de 25 lliures. S'estableix, però, que els successors dels Luna poden pagar les 2.000 ll. i la universitat tornarà a contribuir amb les 100 lliures anuals. És a dir, es tracta d'un préstec a la manera dels censals, que s'ha calculat al 5%, i que es pot cancel·lar amb el retorn del capital.

¹²⁴¹ ADM, L-9/13, f. 553.

Un altre avantatge per a Camarasa va consistir en la possibilitat de tenir l'herbatge, que revertia a la Indemnitat, però que per acords, posteriors al 1458, era arrendat a la vila per 14 ll.; la meitat de l'arrendament passava a Camarasa, per les tales i danys que rebia dels *herbejants* i l'altra meitat revertia en el collidor de la Terra del Marquesat. Ara Francisco de Luna, per l'aportació de les 2.000 lliures, atorga tot l'herbatge a Camarasa però amb el pagament d'una pensió anual de 10 ll. 6 s. 8 d. b. Per la vila es deixen les coses una mica millor que abans de la sentència de la Indemnitat quan també Camarasa l'obtenia amb un pagament de 70 fl.

En el quadre 38 es resumeixen els privilegis que tenien les viles i que van deixar de gaudir en passar al senyor. En la relació es comprova que apareixen els mateixos privilegis que havien fixat les sentències de la Indemnitat, que sens dubte es copien. La resta de les rendes són també idèntiques a les que havien establert els àrbitres d'aquelles sentències, tant generals com particulars. L'avantatge que té aquest document per a la historiografia és que es contemplen les qüestions del conjunt de les poblacions; quan en aquelles sentències no s'explicitaven, perquè incloïen només les que havia de pagar a la Indemnitat la zona que estava sota el senyoriu de Lluís de Coscó, i Baldomar.

De les dades de les qüestions, deduïm que es cobraven 7.327 sous, però no podem saber la quantitat que suposaven les herbes, les delmes, els censos e tots els altres drets pertanyents a les antigues rendes reials.

El 1496, una vegada cancel·lats els censals de la Indemnitat -el deute públic de la Terra del Marquesat-, els consenyors, que tornen a cobrar les qüestions, i per calcular el total que han de recaptar, sumen allò que les universitats ja els pagaven més el que aportaven a la Indemnitat per pagar pensions o lluir crèdits.

Els consenyors rebien: les delmes i censos establerts en els capbreus, a més de l'herbatge, quan no pertanyia a les poblacions, i les qüestions, que en la senyoria dels Luna, pujaven a 620 ll. 10 s. 8 d. b. Una novetat en el nou repartiment és que a Fontllonga es calculen els censos conjuntament, en diners i a la baixa, cosa que indica el despoblament del lloc i l'incentiu per atreure més habitants, que es materialitzarà en el posteriorment atorgament de les cartes de poblament a aquesta població i a Orença.

Quadre 38- PRIVILEGIS DE LES VILES EN LA CONCÒRDIA DE 1496 (en negreta els canvis)

POBLACIÓ	PERTANY A LA VILA	PERTANY AL SENYOR
<i>Francisco</i>	<i>de Luna</i>	
Camarasa	Franquesa per haver lluit el censals d'en Gazeta de 400 s. de pensió que no ha de pagar a senyor.	
	Herbatge, roques, llenyes i pedres del terme de Camarasa.	10 ll. 6 s. 8d. b.
		100 ll. de

La Terra del Marquesat (1330-1496)

		quèstia. ¹²⁴² 330 s. 4 d. de cena 11 mas mudines.
	Empriu en el terme de Llorenç com ja es fa.	
	No han de fer jova al senyor	
	Balaguer ha de pagar 100 s. per la presa d'aigua de la sèquia.	
	El pontatge	
Cubells	Gràcia del rei Pere de no pagar 250 s. de cena.	25 ll. de quèstia.
	El senyor ha de reparar el forn de la vila.	
	Pot vendre el terme als seus carnisers.	
Montgai		25 ll. de quèstia.
	Els habitants de Montgai poden tenir empriu als termes de Pugirs i Abella i inversament fins al Sió.	
	Pot vendre el terme als seus carnisers.	
	Els habitants de Montgai poden tenir bous pasturant però cada persona ha de guardar el seu. Si fan tales d'herbes, o altres, hauran de pagar el ban imposat.	
	El forner pot tallar llenya on acostuma.	
	Montgai delma al rector de la parròquia els blats a l'onzena i en gra.	
Montesquiú		Herbatge.
Fontllonga		25 ll. de quèstia.
		26 ll. de censos.
	El senyor ha de pagar 20 ll. del capbreu al castlà i altres drets.	
	El senyor ha de tenir missatger a Fontllonga.	
Orenga		Herbatge perpètuament.
Llorenç		Herbatge (salvats emprius de Camarasa i Privà).
Capítol	d'Urgell	
Vilanova de Meià	Franquesa 1.000 s. de quèstia (1381).	33 ll. de quèstia (el capítol respecta 15 ll. del privilegi)
	5 lliures per missatger.	
	Va retornar el pas de la barca al rei.	
Castelló		Herbatge.

¹²⁴² En aquest moment quedava en suspens, per donació de Camarasa a Francisco de Luna de 2000 lliures.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Ariet		Herbatge.
Fabregada		Herbatge.
Alòs	Franquesa 1.000 sous de quèstia (1381).	14 ll. 1 d. 1 malla de quèstia (per gràcia de 15 lliures que el Capítol vol respectar.
	Franquesa de Morabatí (1323).	
	Pontatge.	
	Passatge.	
	Herbatge (1309).	
	Que els <i>herbejants</i> puguin abeurar a l'abeurador de la Boga e la Maçana.	
	Pot comprar fins a Nadal la salvaguarda al senyor.	
	Poder imposar el ban de la mercè.	
Baldomar		150 s.
La Maçana		Herbatge.
Abat de	Santa Maria de Bellpuig	
Privà		8 ll. de quèstia (de les 15 que pagava).
	Morabatí (1298).	
	Terme.	1/3 del terme del senyor.
	Aprofitament del terme de Llorenç.	
Santa Linya		28 ll. 15 s. de quèstia.
	Herbatge .	1/3 al senyor
Ferran	el Catòlic	
Llimiana	Cena.	(Francisco de Luna, Capítol d'Urgell i Abat de Sta. Maria de Bellpuig) 50 ll. 16 s. 16 d.
	Terme.	
Senyor de	Vernet	
Vernet		(Francisco de Luna, Capítol d'Urgell i Abat de

		Sta. Maria de Bellpuig) 5 ll.
Altres llocs		Herbatge.
Totes les universitats		Imposicions i cises en descàrrec de censals i violaris.
Totes les universitats	Dins i fora del Marquesat ,els habitants d'aquests són francs de: pontatge, lleudes e mesuratges, passatges, pontatges, herbatges, portalatges; pesos, barques, vectigals, carnalatges, e de altres molts drets.	
Totes les universitats		les delmes, censos e tots altres drets pertanyents a les rendes reals.

El Capítol d'Urgell no va fer tributar a les universitats del seu territori per les quèsties que aportaven a la Indemnitat; en la concòrdia es puntualitza que el Capítol va voler respectar el privilegi. Aquests tributs sumaven 179 ll. 1 d. i malla.

En el cas de l'abat de Santa Maria de Bellpuig el muntant en les dues viles era de 36 ll. 15 s. Hem de ressenyar que ha disminuït la quèstia a Privà, símptoma també que el terme s'ha despoblat.

Per legitimar el traspàs dels pagaments dels creditors als senyors, les universitats havien de renunciar als privilegis que el rei Pere els havia atorgat.

*Item és concordat que atesa la gràcia, definició e remissió que lo dit senyor don Francisco de Luna ha feta dels censals de Valldonzella, Toralles e Vilatorta, los quals eren primer que la gràcia de cinc-cents sous que la dita vila de Cubells pretenie haver, o té de-la dita quístia, per ço los dits pahers e habitants de-la dita vila de Cubells, considerants que en degun temps no speren poder se alegrar de dita gràcia, stant en peus los dits censals. Per tant per contemplació del dit senyor seu, renuncien e desistexen a la dita gràcia. E són contents de pagar d'aciavant al dit senyor e a sos successors les dites setanta cinc lliures de quístia, cascun any, axí-com fins assí han acostumat de pagar.*¹²⁴³

A més de la renuncia als privilegis, el document cínicament diu que els habitats *estaven contents de pagar al senyor* el mateix que havien estat pagant fins llavors una part als

¹²⁴³ Aquesta era la declaració que va fer la universitat de Cubells. ADM, L-9/13, f. 549v.

senyors i altra part als creditors. Segurament d'allò que s'alegraven els pobles era de deixar enrere, per fi, després de cent vint-i un anys, els censals que tants maldecaps, patiment i tensions havien generat a cinc generacions d'habitants de la Terra del Marquesat.

5- CONCLUSIONS

El rei Alfons el Benigne va atorgar al seu fill Ferran, marquès de Tortosa, amplis territoris, entre els quals n'hi havia viles i llocs en el bisbat d'Urgell que es van anomenar la Terra del Marquesat en la diòcesi d'Urgell. En 1330 van finalitzar es donacions en aquesta zona, constituïda pels municipis de Llimiana, Vilanova de Meià, Vernet, Alòs, Fontllonga, Camarasa, Cubells, Montgai, Santa Linya i Privà i territoris que havien format part del Priorat de Meià. Després de la desaparició del Marquesat de Tortosa, el 1363, l'entitat baronial va perdurar i es va mantenir unida fins al 1424.

La història política del Marquesat -com també se l'anomena l'entitat en la documentació- va ser convulsa; el 1373, després de la remissió de Maria de Portugal, vídua de l'infant Ferran, va retornar al patrimoni reial, on només hi va romandre 13 anys, administrada per la reina Elionor de Sicília i el rei Pere III. Tot i les contínues proclamacions d'inalienabilitat de la Corona, el Cerimoniós va fer donació del territori al seu fill l'infant Martí el 1386, afirmant a les poblacions tantes vegades com fos necessari que no es tractava d'una segregació, perquè els infants participaven de la mateixa naturalesa que els reis.

L'infant Martí i la seva esposa Maria de Luna per poder finançar les empreses del seu fill a Sicília van l'empenyorar el Marquesat el 1396, a Lleida, una ciutat reial, per continuar amb la ficció que el territori no continuava en el patrimoni reial.

El 1424, Alfons el Magnànim, ja sense recordar el preuat privilegi inalienabilitat, no podent comptar amb l'ajut de les viles per lluir-lo, endeutades com estaven per pagar els crèdits de la Indemnitat i les subvencions al rei i la ciutat, va acabar venent la Terra del Marquesat, ara ja en porcions, per pagar a la ciutat de Lleida i finançar les empreses reials a Nàpols i al nord d'Àfrica.

Restava una darrera oportunitat, perquè una part important del Marquesat retornés a la corona reial el 1429 quan Joan -infant d'Aragó i rei de Navarra- va obtenir-lo per permuta, però no va mantenir-ne la possessió ni un any i el va tornar a vendre per aconseguir numerari per la seva política a Castella.

La Terra del Marquesat després de la divisió, va pertànyer a tres senyories importants: la major part del Marquesat que va passar a mans de la família Coscó i després als Luna i comprenia els municipis de Camarasa, Cubells, Montgai, Fontllonga i arribava fins el Montsec de Rúbies; el Capítol d'Urgell que va obtenir Vilanova de Meià, Alòs; l'abat de Santa Maria de Bellpuig que va comprar Santa Linya i Privà. Els altres dos municipis: Llimiana després de la senyoria dels Orcau va incorporar-se al patrimoni reial i Vernet tenia senyor propi.

La por de ser engolit pel comtat d'Urgell marcarà decisivament els esdeveniments polítics del Marquesat. Els comtes, coneixent la debilitat econòmica de la monarquia, maldaran per aconseguir un territori que *feia peça* al comtat per la seva proximitat geogràfica; el comte Pere II d'Urgell va ser anomenat hereu i successor per l'infant Ferran el 1363; el 1380 va acordar un conveni amb el rei Pere per adquirir el

Marquesat; el 1394 va signar un contracte de compra amb la infanta Maria de Luna; el 1409 el rei Martí I va cedir al comte Jaume II d'Urgell els drets de redempció del Marquesat. Tots aquests intents però, no es van materialitzar mai, perquè la política reial de no afavorir l'engrandiment del comtat concordava amb la de la Terra del Marquesat que rebutjava formar part del comtat urgellenc, i fins i tot va aportar diners al rei Pere III per aconseguir-ho i alhora aconseguir temporalment la monarquia.

Les senyories més traumàtiques per a la població de la Terra del Marquesat van ser la de la ciutat de Lleida i la de Lluís de Coscó, perquè van cerca la rendibilitat econòmica de la Inversió que havien fet amb la compra.

Les actuacions d'una ciutat respecte d'un territori propi que pateix un procés de deute públic, no havien estat estudiades fins ara, i en aquesta tesi s'ha pogut investigar analitzant el Llibre de Provisions que conté la correspondència entre Lleida i la Terra del Marquesat. La ciutat com a senyora de territori va exercir a través del clavari un control dels ingressos i de les despeses, com no havia fet cap altra senyoria. La fiscalització és la característica d'una ciutat que també portava un acurat control de la seva pròpia administració. En el Marquesat va intentar racionalitzar la hisenda i adonant-se que no es podria treure un benefici de les rendes i dels drets reials, ja empenyorats en el pagament de censals, es va assegurar un benefici net amb la creació d'un nou impost, *la subvenció* a la ciutat. Després de molts enfrontaments va fixar-se en 1.000 florins anuals, que representaven un 2% de la inversió per la compra -que va costar 50.000 fl.-, però que va cobrar durant 28 anys. Aquesta subvenció va agreujar, encara més, la situació del deute del Marquesat.

La senyoria de Lluís de Coscó, senyor de la major part del Marquesat a partir del 1429, va ser lesiva perquè, volent obtenir beneficis del territori, va apropiat-se de rendes que estaven compromeses al pagament dels creditors, amb la qual cosa la situació, si ja era difícil, va arribar a ser insostenible.

El llarg període d'endeutament, que va afectar cinc generacions, no s'entendria bé sense tenir en compte les decisions polítiques que van comportar els canvis continus de senyoria, perquè el Marquesat va haver de subvenir les necessitats dels senyors, ja fossin el rei, que va resultar el més exigent, o bé els infants reials o la ciutat de Lleida, a la qual havia de pagar anualment una subvenció, o encara després de la separació a senyors laics, com els Coscó, i eclesiàstics.

Després de l'esquarterament del Marquesat va continuar una cohesió entre les universitats ja distribuïdes en diferents senyories, basada en una unió imprescindible per tal de fer front a l'endeutament que continuaven arrossegant i havien de pagar independentment de qui ocupés la senyoria. De manera que a partir del 1424 es superposaran dues xarxes, una de poder jurisdiccional (senyoria) i una altra marcada pel deute públic representada pels creditors del Marquesat.

Pel que fa a la qüestió estrictament creditícia L'endeutament de la Terra del Marquesat va créixer d'una manera important entre els anys 1373 i 1382, a causa dels ajuts atorgats al rei Pere el Cerimoniós. Els censals d'aquesta època són anomenats de

la Indemnitat pels privilegis que el rei va atorgar als pobles del Marquesat per deixar-los "indemnes", és a dir, sense perjudici econòmic. El deute públic generat en aquesta època no es va absorbir fins el 1496.

Els creditors dels anys 1373 i 1374 eren inversors lleidatans i també oficials de la corona reial a Barcelona; però en la subvenció de l'onzè, els censals dels anys 1381 i 1382 van ser "endossats" directament a les poblacions per la monarquia per tal de rescatar alguns inversors de la taula de canvi de Pere des Caus i Nicolau d'Olivella, a la qual les contínues demandes reials havien deixat en una situació de fallida, que el rei intentava dissimular. De manera que, a través de la subvenció de l'onzè Pere III va derivar a la Terra del Marquesat actius tòxics de la banca que finançava les seves empreses.

La quantitat de censals acumulats des del 1373 fins al 1382 van suposar l'endeutament del Marquesat en un capital de 37.367 fl. i el pagament d'unes pensions anuals de 45.580 s. Si tenim present que les rendes reials, s'havien calculat en 12.427s. anuals El deute públic en set anys va arribar al 366%.

El 1455 les rendes i drets havien disminuït, pel descens de la població, i no arribaven a 10.000 sous mentre cada any s'havien de pagar 14.125 sous de pensions, per la qual cosa el dèficit pressupostari era del 41,25% anual i s'anava engreixant un deute públic que arrossegaven de 60.000 sous, és a dir, el 600% del pressupost anual.

Per tal de fer atractiva la compra de censals i per ajudar els pobles a pagar-los, el rei Pere III va atorgar al Marquesat una colla de privilegis; els del 1374 corresponen a l'ajut per a la lluita del territori de Maria de Portugal i la seva reincorporació a la corona; els del 1380 i del 1385 tenen relació amb l'atorgament de l'onzè demanat pel rei com ajut a la seva política exterior del rei a les illes de Sardenya i Sicília. En tots els casos, juntament amb privilegis sense contingut econòmic - que el rei concedia sense haver d'aportar diners-, com la reincorporació de la Corona, se'n van atorgar d'altres que eximien les universitats de pagar una part dels impostos col·lectius, com les quèsties, la peita i altres referits a pastures, pontatges, i drets de pas, etc. Uns altres privilegis van contribuir a la creació de les administracions municipals, en tant que van deixar a les païes de les viles la facultat d'administrar les despeses pròpies i les derivades del pagament de censals; la facultat per recaptar i també crear impostos, i posar bans i sancions.

Els censals venuts entre el 1374 i el 1381 tenien uns interessos del 8,33%, més alts que en ciutats properes com Cervera; també en els préstecs posteriors els tipus d'interès són més elevats a la Terra del Marquesat que en altres indrets; la causa s'ha de cercar en la percepció per part dels creditors que les inversions aquí eren de més risc o més difícils de cobrar.

La política de reducció del deute, que es va dur a terme entre el 1382 i el 1455, va comportar prendre mesures, algunes semblants a les que s'aplicaven en altres municipis de Catalunya i d'arreu d'Europa, com la renegociació del deute per la compra de censals a interès més baix que els que s'havien de lluir; altra mesura va ser l'allargament o el fraccionament dels terminis de pagaments. Pel que fa a la rebaixa de

l'interès, hi van influir les crides del rei i la ciutat de Lleida a les autoritats religioses - l'arquebisbe de Tarragona i el bisbe d'Urgell- per tal que preveres i eclesiàstics que tenien deutes al Marquesat i a les seves viles reduïssin el for fins al 24.000 per mil (el 4,16%) a començament del s. XV. La mateixa rebaixa es va reclamar a la resta de creditors, els paers de les viles van ser especialment exigents amb els convilatans que havien prestat a la pròpia universitat. Les peticions de rebaixa del tipus d'interès no segueixen la mateixa cronologia en tot el territori: mentre a Cubells es van reclamar el 1405, en altres viles com Santa Linya es demanen en 1411. En general, es pot dir, també que la rebaixa d'interessos es va dur a terme més tardanament que en altres viles del Principat.

Altres mesures emprades per resoldre temporalment la manca de liquiditat no són tan usuals per a l'època; aquest és el cas de la política monetària d'emissió de moneda municipal. Camarasa i Cubells que tenien des del 1300 privilegi reial per poder encunyar monedes pugeses a perpetuïtat, el van usar en el segle XIV, com demostra el fet d'haver-se trobat moneda de Cubells d'aquesta època. Això indica la utilització d'aquest recurs creditici que permetia a les universitats disposar de diners quan encara no s'havien recaptat les imposicions municipals.

La Paeria de Lleida per reduir deute, va fer esforços per aconseguir quadrar els pressupostos del Marquesat: va procurar la recaptació de totes les rendes i drets puntualment però també la distribució equitativa de les despeses. Les contínues cartes al clavari retocant les fórmules de prioritat de pagament en les partides pressupostàries indiquen l'interès de la ciutat per atendre totes les demandes; controlava els salaris que rebien tant al procurador i assessor -que eren membres de l'oligarquia lleidatana-, com als batlles, a altres funcionaris -elegits entre membres de les viles-, però també al pagament de censals. El 1405 es van *reduir els salaris* de tots els funcionaris al Marquesat, però els continus canvis en els mètodes de pagament palesen que els ingressos no bastaven per atendre totes les despeses principalment les derivades del pagament de les pensions dels censals.

El deute públic del Marquesat va recaure en els municipis que el composaven. Les viles a les Vistes Generals es repartien el muntant de les pensions que havia de pagar el Marquesat, i també decidien sobre la venda de nous censals. Però cada municipi havia de pagar a més als castlans, el delme eclesiàstic i les despeses pròpies. Entre aquestes cal destacar la construcció i reparació de castells, muralles i fortaleses, que es van dur a terme davant la inseguretat generada en la segona meitat del quatre-cents, i durant l'interregne, com hem pogut documentar des de l'any 1410 fins al 1412.

Per atendre totes les despeses les viles i llocs van augmentar la pressió fiscal sobre els seus habitats. A partir de 1374, la monarquia va concedir privilegis als municipis per poder crear noves imposicions primerament de manera temporal per 10 anys, el 1385 per vint anys, però a la pràctica van esdevenir permanents durant el llarg període d'endeutament. Els impostos directes com les talles, tenien com a base els béns recollits en els llibres d'estimes – el *siti* o béns immobles i el *moble* o béns mobles -; es van crear també impostos indirectes com ara les cises que gravaven sobre productes de consum com el pa, la carn, el vi, etc. Per al pagament dels creditors es va establir

l'onzè que recaptava l'onzena part de tots els fruits i que per tant gravava la producció, i també les rendes de censals.

L'excessiva pressió fiscal que van aplicar els municipis, així com la coerció de tot tipus sobre la població per l'execució del pagament de pensions censals, van causar la fugida de la població a llocs propers però d'altres jurisdiccions com Lleida, Balaguer i Àger. L'Ordinació de Cubells del 1405 és reveladora sobre les causes del despoblament i conté les mesures que estableix la Paeria d'aquesta vila per evitar-la.

Quan es parla de deute públic les xifres no deixen veure l'enorme patiment que va suposar per a les poblacions. De vegades la coerció i violència venia dels senyors, com quan la ciutat de Lleida va obtenir el Marquesat, per cobrar la seva subvenció va prohibir collir els cereals de les eres fins que no hagués obtingut la seva part; en altre ocasió agafava béns dels habitants de viles i llocs, o els tancava a la presó o a les seves cases. En temps de la senyoria de Lluís de Coscó, els habitants d'algunes universitats del Marquesat van sofrir tota mena de vexacions i coercions perquè li fossin lliurades les rendes a les quals pretenia tenir dret. El mateix comportament s'havia de patir dels creditors, els quals volien cobrar les pensions i acabaven fent complir totes les abusives clàusules dels contractes censals; les execucions anaven acompanyades de violència i *vexacions*; es tancaven les portes de les poblacions fins que no es produïa el pagament; també es clausuraven les esglésies; igualment els vilatans havien de patir la presència de sometents d'altres poblacions que requisaven béns, i fins i tot es va produir la mort de paers. Però també la mateixa vila perseguia els convilatans per tal de cobrar les talles i les imposicions municipals.

Davant la situació no es va produir en la Terra del Marquesat cap revolta, només hem pogut documentar una crisi els anys 1384-1385 que va provocar la destitució de tots els funcionaris del Marquesat que havien exercit els càrrecs en l'època de màxima creació de deute, alguns com el procurador Antoni de Naves acusat de corrupció; també es va procedir al canvi de denominació del càrrec de procurador pel de lloctinent per indicar l'apropament a la monarquia, i la dependència del càrrec directament del governador general de Catalunya.

la població van generar recursos contra el poder i sobretot contra l'endeutament. El mètode més usual va ser la resistència passiva, que consistia a dilatar el temps de resposta: no es feien els pagaments quan tocava, no s'enviava representats per crear nous censals o quan eren requerits pels senyors o creditors per qüestions relacionades amb el deute; els vilatans es mostren reticents a portar documents que se'ls demanaven. Per dur a terme aquestes accions calia conèixer les exigències de senyors i creditors; però també les normes legals i les accions en podien impedir o retardar el funcionament del sistema.

De vegades els vilatans passen a l'acció, i en la documentació es descriuen comportaments de rebuig contra els representats dels creditors que romanen temps en el Marquesat i cobren les *missions* o despeses per la seva l'estada, que s'han de pagar conjuntament amb els endarreriments; sabem que sovint se'ls increpa perquè marxin, se'ls coacciona amb injúries perquè abandonin la vila, o simplement es

tanquen les portes a desconeguts fent-los prometre, abans d'entrar a la població, que no vénen a cobrar censals.

En ocasions, els representants de les viles només poden exercir el seu dret al desacord amb les sentències que no els són favorables. Però s'ha d'incloure també la via judicial com a tàctica seguida per les poblacions per defensar els seus drets, principalment entre el 1435 i el 1455, quan el Marquesat es van embrancar en una teranyina de judicis molt costosos, però dels quals sortirà la sentència condemnatòria contra Lluís de Coscó.

La solució a l'endeutament crònic del Marquesat van venir de dues avinences entre senyors i els municipis. La primera, propiciada per l'infant Joan -el futur rei Joan I-, va generar les sentències arbitrals de la Indemnitat de 1456 a 1456 que van posar les bases del sanejament de la hisenda. Partia de dues sentències anteriors, la primera de 1395 de la infanta Maria de Luna, com a senyora del Marquesat que deixava sense efecte els privilegis concedits els anys 1374, 1380 i 1385, fins que no s'haguessin lluit els censals. La segona de Galceran de Recasens del 1455, obligava Lluís de Coscó a pagar 37.000 sous, que havia d'aportar al pagament de censals.

Les sentències de la Indemnitat, obligaven a Lluís de Coscó, senyor de la major part del Marquesat, a empenyorar la batllia d'Alòs al Capítol d'Urgell per 37.000 sous, la mateixa quantitat a què havia estat condemnat, que havia de passar al pagament dels creditors. Una altra mesura important de les sentències va anar dirigida a racionalitzar i centralitzar el cobrament de les rendes i també el pagament de les despeses que a partir de llavors es va fer conjuntament, tot i l'existència de diferents senyories en l'antic Marquesat. Si després d'haver pagat als creditors es produïen beneficis, es repartien entre els consenyors, als quals el clavari retia comptes cada any en les Vistes d'Alòs.

La darrera Concòrdia del 1496 certificava que els senyors aportaven, com havien fet fins llavors, el capital per a la compra dels crèdits de la Indemnitat, en aquest cas als darrers que restaven per pagar. Els pobles van acceptar pagar en endavant als senyors el que havien donat als creditors i, van renunciar als privilegis de la Indemnitat, dels quals gairebé no havien pogut gaudir-ne.

En el llarg procés d'endeutament de la Terra del Marquesat hi van confluït una sèrie de factors complexos, per una banda, les circumstàncies adverses com els anys de mortaldats com 1385, les males collites, el terratrèmol de 1373, així com la guerra del comte de Foix el 1396 i la guerra civil catalana entre 1462 i 1472 quan el Marquesat fou escenari dels enfrontaments. Però els factors realment decisius van ser les decisions polítiques: l'elevat endeutament fruit dels ajuts a Pere el Cerimoniós, els continus canvis de senyoria, i en definitiva, la conversió del territori en un instrument financer del rei i també dels senyors que la van posseir: els infants reials, els senyors nobles i eclesiàstics o la ciutat de Lleida.

S'ha d'indicar que resten molts aspectes per estudiar sobre l'endeutament a l'Edat Mitjana, i creiem especialment interessant la relació de deute públic i economia. Ho indiquen els mateixos documents medievals; com fan els jutges de les sentències de la Indemnitat el 1456 que analitzen la realitat que tenen davant dels ulls:

*[...] quasi totes les cases o la major part de aquelles estaven per derrocar, lo terme quasi herm, que ere y és una cruel cosa veurer així destruïda aquella terra tant fuctífera e bona, e assò per los dits plets e per la poca esperança que havien de poder-se la dita Terra en ninguna manera restaurar ni sustenir. Tantes eren les oppressions que·ls eren fetes així per lo senyor com per crehedors, els esdevenie molt sovint que així com foren en lo millor de ses cultives havien a leixar aquelles e entendre en los plets e tempestes que tenien, en tant que són venguts en una pobresa e total destrucció [...]*¹²⁴⁴

L'endeutament i les grans càrregues fiscals que va suposar per a la població va influir en el creixement demogràfic negatiu, la Terra del Marquesat comptava el 1378, segons el fogatjament, al voltant dels 646 focs, i depassava els 344 de Balaguer, els 486 de Cervera, els 481 de Montblanc, eren gairebé els mateixos que Puigcerdà amb 654 i posseïa el 53% de la població de Lleida. Al llarg del període estudiat, tenint present la precarietat de les fonts, es va produir una davallada important i a finals del s. XV, segons el fogatjament del 1497, tenia 422 focs. El descens global havia estat d'un 34,57 % i va resultar més acusat en algunes universitats com Fontllonga, Llorenç, Llimiana i Alòs. Només Montgai trenca la tendència, amb un creixement d'un 37%. Però el Marquesat també havia perdut pes demogràfic respecte a la resta del Principat. Si les dades indiquen que el territori estava poblat, tenia poca densitat per la seva extensió que era de 533 Km²; podem calcular que el 1378 tenia 1,21 focs per quilòmetre quadrat, i al llarg del període estudiat va davallar, i el 1497 tenia 0,79 focs per quilòmetre quadrat, inferior a la que Iglésies calcula per la comarca de la Noguera, que estava entre 1 i 1,5, però també inferior a la del Pallars Jussà, de 0,91. La pressió fiscal, amb la fugida des del Marquesat a les poblacions veïnes de segur que és un dels factors per entendre el despoblament de la zona.

Les fonts fiscals que hem analitzat el Capbreu del Marquesat del 1390-1391 i els Llibres d'Estimes de Llimiana de finals del s. XIV a finals del XV, aportem moltes dades que ens han permès apropar-nos al mapa de la Terra del Marquesat, la fesomia dels termes municipals i l'estructura urbana de les viles i llocs, i també a l'economia d'aquesta àrea, basada principalment en l'agricultura i la ramaderia. La zona és fonamentalment cerealista (forment, ordi, civada, avena) a Llimiana l'estudi de les parcel·les conreades a finals del s. XIV començament del XV, ens indica que un 69% de les parcel·les es dedicaven al cereal, un 6,64% a l'olivera i un 6,24% a la vinya. Sovint en les peces de terra no eren d'un sol producte, sinó en les rengues que combinaven vinya i oliveres i encara altres tipus de conreus. Mentre la producció d'horta es destinava a l'autoconsum familiar, altres cultius es dedicaven a l'exportació al Principat de Catalunya o també a la Mediterrània com el safrà, que es conreava principalment a la zona del Montsec i tenia en Vilanova de Meià un mercat important.

¹²⁴⁴ AHMC, Llibre de la Indemnitat, pàg. 42 i 42v.

Inclusió en els mapes les partides de terme citades en el Capbreu del 1390-1391 i en diversos llibres d'estimes han facilitat l'anàlisi de les zones de conreu. Generalitzant poden dir que es concentraven tocant les poblacions on hi havia farraginars i hortes, també es produïa l'explotació agrària en les valls, les vores dels rius i de dolls d'aigua; es cultivaven igualment els terrenys prop de les principals vies de comunicació, preferentment les que unien els nuclis poblacionals més importants, sens dubte, per la facilitat d'accés. Les hortes es desenvoluparen gràcies a sistemes de rec que hem pogut documentar en diversos llocs. Es conreaven fibres tèxtils, de lli i d'espart que es teixien en les cases, tal com hem pogut copsar en les descripcions de l'interior dels habitatges de Llimiana.

La ramaderia era important amb ramats de cabres, d'ovelles i d'anyells que pasturaven a la zona. El Marquesat era lloc de pas de ramats transhumants que des de les planes de Lleida i Urgell que anaven a Andorra o a Cerdanya,¹²⁴⁵ i pagaven drets de pas a la zona que eren senyorials.

Les indústries agràries, estaven destinades a la molinaria de farina i oli, i els forns, però també hem documentat una indústria de cria de porcí. En les viles més poblades hi ha maells o escorxadors i així com taules de carnisseria i d'altres productes. A Vilanova de Meià la indústria tèxtil és important, amb molins bataners i producció de teixit; en viles més petites com Santa Linya només podia viure-hi un teixidor, donava servei al municipi. No sabem si l'activitat tèxtil es produïa també en altres indrets del Marquesat, perquè, com hem dit repetidament en el treball, el Capbreu de 1390-1391 és desigual; d'algunes poblacions aporta descripcions molt detallades mentre que en d'altres gairebé no s'esmenta res.

Per apropar-nos a la producció de la zona a finals del quatre-cents, hem quantificat la tributació en espècie del Capbreu, que hem de prendre amb totes les reserves necessàries per les dificultats que suposa l'ús en la zona de diverses mesures, d'equivalència de vegades desconeguda. L'aproximació ens ha indicat que la producció cerealista del Marquesat podria ser d'un 91,2% la de les pabordies de Lleida en la mateixa època; la producció de vi sembla superior en un 12% a la de Cervera en les mateixes dates

No podem establir evolució de l'economia per manca d'informació. Però les dades del deute públic, ens poden oferir una aproximació. El 1372 s'arrossegava un deute del 48,28%; el 1374 era del 121%; el 1382 del 366,7%, i el 1456, del 600%. En els quaranta anys posteriors s'anirà eixugant i el 1496 es van lluir els darrers crèdits.

¹²⁴⁵ Riera, entre els camins interregionals, cita les vies que unien Rosselló i el Segrià, que encara estaven unides per la calçada romana que acabava a Perpinyà i en el seu tram meridional passava a la vora del Segre per Puigcerdà, la Seu d'Urgell, Balaguer i Lleida, i aquí s'unia a un camí cap a l'Aragó. Creiem que aquesta devia ser la ruta que seguien els ramaders que portaven ramats transhumants, que hem trobat citats en la documentació. RIERA MELIS, Antoni (2002), "La red viaria de la Corona Catalanoaragonesa en la Baja Edad Media", *Acta Històrica et Archaeologica Mediaevalia*, núm. 23-24, pàg. 453.

6. BIBLIOGRAFIA

ABELLA SAMITIER, Juan (2009), "La deuda pública en los municipios aragoneses en los siglos XIV y XV", *Anuario de Estudios Medievales* núm. 39/1, pàg. 47-64.

ALBERT ADELL, Joan (1984), "San Martí de Castelló de Meià", *La Noguera, Catalunya romànica*, vol. XVI, *Enciclopèdia Catalana*. Barcelona, pàg. 182-184.

ALBERT ADELL, Joan (1984), "San Miquel de Fontllonga", *La Noguera, Catalunya romànica*, vol. XVI, *Enciclopèdia Catalana*. Barcelona, pàg. 327 i 328.

ALBERT ADELL, Joan (1984), "Castell de Fabregada", *La Noguera, Catalunya romànica*, vol. XVI, *Enciclopèdia Catalana*. Barcelona, pàg. 180.

ALBERT ADELL, Joan (1984), "Sant Bartomeu de la Vall d'Ariet", *La Noguera, Catalunya romànica*, vol. XVI, *Enciclopèdia Catalana*. Barcelona, pàg. 181.

ALBERT ADELL, Joan (1984), "Sant Sadurní de Fabregada", *La Noguera, Catalunya romànica*, vol. XVI, *Enciclopèdia Catalana*. Barcelona, pàg. 477.

ALBERT ADELL, Joan (1984), "Santa Cecília de Fabregada", *La Noguera, Catalunya romànica*, vol. XVI, *Enciclopèdia Catalana*. Barcelona, pàg. 478.

ALBERT ADELL, Joan (1984), "Sant Pere de Cabrera", *La Noguera, Catalunya romànica*, vol. XVI, *Enciclopèdia Catalana*. Barcelona, pàg. 472-473.

ALBERT ADELL, Joan (1984), "Santa Margarida de Munnar (o de Figuerola de Meià)", *La Noguera, Catalunya romànica*, vol. XVI, *Enciclopèdia Catalana*. Barcelona, pàg. 337 i 338.

ALBERT ADELL, Joan (1984), "Santa Maria de Meià", *La Noguera, Catalunya romànica*, vol. XVI, *Enciclopèdia Catalana*. Barcelona, pàg. 443-470.

ALBERT ADELL, Joan i CASES LOSCOS, M. Lluïsa (1984), "Santa Maria de Vernet", *La Noguera, Catalunya romànica*, vol. XVI, *Enciclopèdia Catalana*. Barcelona, pàg. 176 i 177.

ALBERT ADELL, Joan (1984), "Castell de Llorenç", *La Noguera, Catalunya romànica*, vol. XVI, *Enciclopèdia Catalana*. Barcelona, pàg. 322-324.

ALBERT ADELL, Joan, (1984), "Sant Miquel de Cubells", *La Noguera, Catalunya romànica*, vol. XVI, *Enciclopèdia Catalana*. Barcelona, pàg. 360.

ALBERT ADELL, Joan, (1993), "Santa Maria de Llimiana", *El Pallars Jussà, Catalunya romànica*, vol. XV, *Enciclopèdia Catalana*. Barcelona, pàg. 412- 414.

ALBERT ADELL, Joan (1984), "Sant Julià de la Clua", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 179.

ALBERT ADELL, Joan (1984), "Santa Maria de Rúbies", Catalunya romànica, vol. XVI la Noguera. Barcelona, pàg. 340 i 341.

ALCOVER, Antoni Maria i MOLL, Francesc de Borja.: *Diccionari català-valencià-balear* <<http://dcvb.iecat.net/>>

ALCOVER, Antoni Maria (1907), "Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana", Tom 3, Estampa de n'Amengual y Muntaner. Ciutat de Mallorca.

ALÒS TREPAT, Carme i GIRALT BALAGUERÓ, Josep (1984), "Sant Martí (o Santa Maria) de la Nou", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 169.

ALÒS TREPAT, Carme, CARREÑO AGUILAR, Carles i GIRALT BALAGUERÓ, Josep (1984), "Castell de Privà" La Noguera, Catalunya Romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, pàg. 206 i 207.

ALÒS TREPAT, Carme i GIRALT BALAGUERÓ, Josep (1984), "Vilatge abandonat de Pugirs", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 361.

ALÒS, Carme, CARREÑO, Carles i GIRALT, Josep (1984), "Mare de Déu del Castell de Llorenç", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 324 i 325.

ALTISENT, Agustí (1972), *Les granges de Poblet al segle XV*, IEL. Barcelona.

ALTISENT, Agustí (1998), "La disputada herència de Constança d'Anglesola", Miscel·lània en homenatge a Joan Ainaud de Lasarte, vol. 2, pàg. 383-390.

ÁLVAREZ MÁRQUEZ, Mª Carmen (1993), "Las cartas pueblas de Fontllonga y Orença (año 1556)", Historia Instituciones y Documentos, núm. 20, pàg. 1-16.

ARGILÉS ALUJA, Maria Caterina (1992), *Preus i salaris a la Lleida dels segles XIV i XV segons els llibres d'obra de la Seu*, Serveis de Publicacions de la UdL, <http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/8198/mcargiles_pt1.pdf?sequence=298>

BADIA I MARGARIT, Antoni; COLÓN DOMÈNECH, Gemma i MORAN OCENRINJAUREGUI, Josep (2001), *Pere Bohigas i Balaguer. Mirall d'una llarga vida, A Pere Bohigas centenari*, IEC, Biblioteca filològica núm. 41. Barcelona.

BARONA VILAR, Josep Lluís (ed.) (2009), *Josep Bonifaci i Mora: entre Llimiana i les dues europes del segle XX. Vida i exili d'un metge pallarès*, Garsineu Edicions. Tremp.

BATLLE GALLART, Carme (2007), "Evolució d'una família de la Barcelona medieval. Els Gualbes del segle XIV", *El "llibre del Consell" de la ciutat de Barcelona al segle XIV: les eleccions*. CSIC, IMF, Departament d'Estudis Medievals, Barcelona, pàg. 49-133.

BAUCELLS REIG, Josep (1984), *El Baix Llobregat i la Pia Almoina de la Seu de Barcelona: inventari de pergamins*. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona.

BERENGUER GALINDO, Antonio (1998), *Censal mort. Historia de la deuda pública del Concejo de Fraga (siglos XIV- XVIII)*, Instituto de Estudios Altoaragoneses. Fraga.

BENITO MONCLÚS, Pere (2003), *Senyoria de la terra i tinença pagesa al comtat de Barcelona, (segles XI-XIII)*, CSIC, IMF. Barcelona.

BERNAUS, Ramon i SÁNCHEZ, Ferran (1999), *El municipi de Vilanova de Meià*, Viles i ciutats, núm. 28, Diputació de Lleida.

BERTRAN ROIGÉ, Prim (2013), "La ciutat de Barcelona, senyora de Vilagrassa a l'Urgell (1391-1460)", *A l'entorn de la Barcelona medieval. Estudis dedicats a la doctora Josefina Mutgé i Vives*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 153-169

BERTRAN ROIGÉ, Prim, i altres (1989), *Les despulles reials d'Alfons el Benigne, Elionor i l'infant Ferran retornen a la Seu Vella de Lleida*, Amics de la Seu Vella. Lleida.

BOIX POCIELLO, Jordi (2003), "Torres derrocades en la frontera del Montsec", *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia*, núm. 25, pàg. 1019-1043.

BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell de la Clua", *La Noguera, Catalunya romànica*, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 178 i 179.

BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell i vilatge de la Torreta de Secardit," (1984), *La Noguera, Catalunya romànica*, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, pàg. 206.

BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell d'Alòs", *La Noguera, Catalunya romànica*, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 165 i 167.

BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Casa forta de Rocaspana", *La Noguera, Catalunya romànica*, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 474 i 475.

BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell de Meià (o del Puig de Meià)", *La Noguera, Catalunya romànica*, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 454-462.

BOLÓS MASCLANS, Jordi (2004), *Els orígens medievals del paisatge català. L'arqueologia del paisatge com a font per a conèixer la història de Catalunya*. IEC, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell de Cabrera", *La Noguera, Catalunya romànica*,

vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 471 i 472.

BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell de la Vall d'Ariet", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 179 i 180.

BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell de Rúbies", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 340.

BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell d'Orenga", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 473 i 474.

BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell de Cabrera", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 471 i 472.

BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Casa forta de Rocaspana", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 474 i 475.

BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell d'Orenga", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 473 i 474.

BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "Castell de Peralba", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 470 i 471.

BOLÓS MASCLANS, Jordi (1984), "El castell de Fontllonga", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 326 i 327.

BOLÓS MASCLANS, Jordi i FITÉ LLEVOT, Francesc (1984), "El castell de Castelló de Meià", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 181 i 182.

BOLÓS MASCLANS, Jordi i GABRIEL FORN, Manuel (1984), "Castell de Vernet", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 176.

BOONE, Marc, DAVIDS, Karel, JANSSENS, Paul (2003), *Urban Public Debts. Urban Government and the Market for Annuities in Western Europe (14th- 18th centuries)*, Brepols. Turnhout.

BURGUEÑO, Jesús (dir.) (2001), *Atles de les Viles, ciutats i territoris de Lleida*, Diputació de Lleida i Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, Demarcació de Lleida, Lleida.

BUSQUETA RIU, Joan, Josep (2000), "La senyoria dels Sant Climent de Lleida: domini fluvial i proveïment a la Baixa Edat Mitjana", *Terra, aigua, societat i conflictes a la Catalunya occidental*, Pagès Editors. Lleida, pàg. 85-101.

BUSQUETA RIU, Joan Josep (1991), "Els Sant Climent, un exemple de control de l'espai rural exercit per l'oligarquia barcelonina", *Una vila del territori de Barcelona, Sant Andreu del Palomar als segles XIII- XIV*. Rafael Dalmau Editor. Barcelona, pàg. 193-216.

BUSQUETA RIU, Joan Josep (2004), *Història de Lleida. Baixa Edat Mitjana*, Pagès editors, Lleida.

CÁCERES NEVOT, Juanjo (2006), *La participació del Consell Municipal en l'aprovisionament cereal·ler de la ciutat de Barcelona (1301-1430)*,
<http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/2067/JCN_TESIS.pdf?sequence=1 >

CANELA GARAYOA, Montserrat (1986), "Cervera: 1333-1384. Pestes, fam i guerres", *Miscel·lània Cerverina* núm. 4, pàg. 55-65.

CANELLAS ANOZ, Magdalena (1992), "El Marquesado de Camarasa y la Paeria", *Miscel·lània homenatge a Josep Lladonosa*, IEI. Lleida, pàg. 349-360.

CANTARELL BARELLA, Elena (juny 2013), *La vida en un poble de la Catalunya interior segles XIV-XVI*. Localització, recuperació, organització i explotació dels fons documentals de Cubells. <<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/46683>>

CANTARELL BARELLA, Elena i COMAS VÍA, Mireia (2002), "Maria de Portugal, una dona amagada per la Història", *Acta Archaeológica Medievalia*, núm. 23-24, pàg. 557 a 574.

CARRERAS CANDI, Francesc (1905), "Caciquisme polític en lo segle XIII", *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, núm. 20, pàg. 537.

CARRERAS CANDI, Francesc (1906), "Política mitjaeval a Camarasa", *Miscel·lànea històrica catalana*, Casa de la Caridad. Barcelona, pàg. 5-22.

CASANOVA, Concepció (1928), "Taula de noms propis", *Sobiranes de Catalunya: recull de monografies*, Fundació Concepció Rabell i Cibils, viuda Romaguera, Barcelona.

CATEURA BENNÀSER, Pau (2013), "Consumo e impuestos en el reino medieval de Mallorca", *Alimentación en la Corona de Aragón*, CSIC, Institución Fernando el Católico, Diputación de Zaragoza, pàg. 21-43.

CAVACIOCCHI, Simonetta (2008), *La fiscalità nell'economia europea, secc. XIII-XVIII*, vol I. University Press. Firenze.

CIAPELLI, Giovanni (1997), "Il mercato dei titoli del debito pubblico a Firenze nel Tre-Quattrocento", *Col·loqui Corona, Municipis i fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, "IEI. Lleida, pàg. 623-641.

CUADRADA, Coral (1997), "Senyors i ciutadans: Les senyories catalanes a la Baixa Edat Mitjana", *Les senyories medievals. Una visió sobre les formes de poder feudal*, Revista d'Història Medieval, Universitat de València, pàg. 57-77.

DDAA (1979), *Els Castells Catalans*, vol, 6, Dalmau Rafael Editor. Barcelona.

DE JUAN ESCUDER, Màrius (1996), "Delme i producció agrària (1380-1412)", *Jornades d'Estudis Locals d'Inca*, núm. 3, Universitat de les Illes Balears. Mallorca, pàg. 243-253.

DIAGO HERNÁNDEZ, Máximo (2006), "Haciendas municipales en el reino de Aragón durante el siglo XIV. El caso de Calatayud y sus comunidades de aldeas" a *Fiscalidad de Estado y fiscalidad municipal en los reinos hispanos*. Casa de Velázquez 92. Madrid, pàg. 335-356.

DOMINGO RÚBIES, Dolors (2014), *Una frontera interior. Montgai i Butsènit a l'edat mitjana*, Col. El comtat d'Urgell núm. 12, UdL. Lleida.

DOMINGO RÚBIES, Dolors (1999), "El Marquesat i el Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa", *V Congrés Internacional d'Història Local de Catalunya*, L'Avenç. Barcelona, pàg. 328-338.

DOMINGO RÚBIES, Dolors (2010), *Carta de la Indemnitat de la Terra del Marquesat (1455-1458)*, Treball inèdit del Programa de Doctorat DEA, UdL, Facultat de Geografia i Història. Lleida.

DOMINGO RÚBIES, Dolors (2014), "Història de l'horta de Camarasa" URTX, *Revista Cultural de l'Urgell*, núm. 28, pàg. 105-144.

DOMINGO RÚBIES, Dolors (1997) *Pergamins de Privilegis de la ciutat de Balaguer*, Comtat d'Urgell núm. 2, UdL. Lleida.

DOURSTHER, Horace (1840), *Dictionnaire universel des poids et mesures anciens et modernes. Contenant des tables des monnaies de tous les pays*. M Hayex imprimeur de l'Académie Royale. Brussel·les.

FARIAS ZURITA, Victor (1999), "las villas de la región catalana en los siglos XI- XIV. Propuesta para el estudio del hecho urbano medieval", *Les sociétés méridionales à l'âge féodal (Espagne, Italie et sud de France Xe-XIIIe s.)*, *Hommage à Pierre Bonassie*, Méridiennes 8. Toulouse, pàg. 185-190.

FEBRER ROMAGUERA, Manuel Vicente (2000), *Dominio y explotación territorial en la Valencia foral*, Universitat de València. València.

FELIU MONTFORT, Gaspar (1999), "La demografia baixmedieval catalana: estat de la qüestió i propostes de futur", *Revista d'Història Medieval*, núm. 10, pàg. 16.

FELIU MONTFORT, Gaspar (2004), "La disputa por los libros contables en la quiebra de la taula de canvi de Pere de Caus y Andreu d'Olivella (1381)", *Revista Española de Financiación y Contabilidad*, Vol XXXIII, nº 120, pàg. 95-124.

FELIU MONTFORT, Gaspar (2010), *La llarga nit feudal: Mil anys de pugna entre senyors*

i pagesos, Publicacions de la Universitat de València. València.

FERRER, Joan, GARCÉS, Ignasi, GONZÁLEZ, Joan Ramon, PRINCIPAL, Jordi i RODRÍGUEZ, Josep Ignasi (2009), "Els materials arqueològics i epigràfics de Monteró (Camarasa, la Noguera, Lleida). Troballes anteriors a les excavacions de l'any 2002", *Quadern de Prehistòria i Arqueologia de Castelló*, núm. 27, pàg. 109-154.

FERRER MALLOL, Maria Teresa (1992), "Un memorial de greuges de la mà menor de Lleida contra la mà major (s. XV)", *Miscel·lània Homenatge a la memòria de Josep Lladonosa*, IEI, Lleida, pàg. 293-314.

FERRER MALLOL, Maria Teresa (1970/1871), "El patrimoni reial i la recuperació dels senyorius jurisdiccionals en els Estats catalano-aragonesos a la fi del segle XIV", *Anuario de Estudios Medievales*, núm. 7, pàg. 252-491.

FERRER MALLOL, Maria Teresa (1985), "La conquesta de Sardenya i a guerra de cors al Mediterrani", *Els catalans a Sardenya*, Generalitat de Catalunya. Barcelona, pàg. 35 a 40.

FERRER MALLOL, Maria Teresa (1987), "Causes i antecedents de la guerra dels dos Peres", *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura*, tom 63, quadern 4, pàg. 445-508.

FERRER MALLOL, Maria Teresa (2001), "Viles i llocs associats a Barcelona a l'Edat Mitjana", *Món urbà a la Corona d'Aragó del 1137 als decrets de Nova Planta*, Congrés d'Història de la Corona d'Aragó, Actes volum 3, Barcelona-Lleida, pàg. 293-314.

FERRER MALLOL, Maria Teresa (2007), "Altres famílies de l'oligarquia barcelonina", *El "llibre del Consell" de la ciutat de Barcelona al segle XIV: les eleccions*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 269-346.

FERRER MALLOL, Maria Teresa (1990), *Organització i defensa d'un territori fronterer: la governació d'Oriola en el s. XIV*, CSIC, IMF. Sant Adrià del Besos.

FERRER MALLOL, Maria Teresa (2009), "La sucesión de Juan I de Aragón por Martín I y la invasión del conde de Foix. La participación de Barcelona en la defensa de Cataluña (1396-1397)", *Homenaje al profesor Julio Valdeón*, vol. 2, Junta de Castilla y León, Valladolid, pàg. 381-396.

FERRERO MICÓ, Remedios (1997), "Los beneficiarios del municipio: arrendatarios y censualistas de la Ciudad de Valencia", *Col·loqui Corona, Municipis i fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, IEI. Lleida, pàg. 643-674.

FITÉ, Francesc (1985), *Reculls d'història de la vall d'Àger. Període antic i medieval*, Centre d'Estudis de la Vall d'Àger. Àger.

FONT RIUS, Josep Maria (1982), "La administración financiera en los municipios

catalanes”, *Historia de la Hacienda española (épocas antigua y medieval). Homenaje al Profesor García de Valdeavellano*, Instituto de Estudios fiscales. Madrid, pàg. 193-231.

FURIÓ DIEGO, Antoni (1997), “Estructures fiscals, pressió impositiva i reproducció econòmica al País Valencià en la Baixa Edat Mitjana”, *Col·loqui Corona, Municipis i fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, IEL. Lleida, pàg. 495-525.

GALERA PEDROSA, Andreu (2009), “Endeutament censal, pressió fiscal i alçaments populars (el cas del comtat de Cardona i la vall de Lord a mitjan segle XV)”, *La deuda pública en la Cataluña bajomedieval*. CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 309-323.

GALERA PEDROSA, Andreu (1999), “Endeutament i fiscalitat senyorial a la Catalunya del segle XV. El cas del comtat de Cardona (anys 1419-1433)”, *Fiscalidad real y finanzas urbanas en la Cataluña Medieval*, CSIC. IMF. Barcelona, pàg. 363-397.

GALITÓ, Pol, i altres (2006), *Les Batalles del Segre i la Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre del 1938)*, Pagès editors, Lleida.

GARCÍA MANSILLA, Juan Vicente (2002), *Vivir a Crédito en la Valencia medieval. De los orígenes del sistema censal al endeudamiento del municipio*. Publicaciones de la Universidad de Valencia. València.

GIRALT BALAGUERÓ, Josep (1984), “El castell de Camarasa”, La Noguera, La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 311-313.

GIRALT BALAGUERÓ, Josep (1984), “Sant Miquel de Camarasa”, La Noguera, La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 313-321.

GIRALT BALAGUERÓ, Josep i ALÒS TREPAT, Carme (1984) “Santa Maria de la Maçana (o de la Figuereta)”, La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI. Barcelona, pàg. 339 i 340.

GIRALT BALAGUERÓ, Josep i ALÒS TREPAT, Carme (1984) “Castell de la Maçana (o de la Figuereta)”, La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI. Barcelona, pàg. 338 i 339.

GONZÁLEZ MORENO, Joaquín (1969), *Historia e investigación en el archivo de Medinaceli*, Instituto de Estudios Sevillanos, Diputación Provincial. Sevilla.

HERNANDO DELGADO, Josep (2003), *Els esclaus islàmics a Barcelona: blancs, negres, llors i turcs, de la esclavitud a la llibertat*, CSIC, IMF, Departament d'Estudis Medievals. Barcelona.

IGLÉSIES, Josep (1954), *Distribució comarcal de la població catalana a la primera meitat del s. XVI*, l'IEC, Societat Catalana de geografia. Barcelona.

IGLESIES, Josep (1991), *El fogatge de 1497*, Estudi i Transcripció, Vol. I i II, Fundació Salvador Vives i Casajuana. Barcelona.

IVARS CARDONA, Andreu (1989), *El escritor Fr. Francisco Eximénez en Valencia (1383-1408)*, Ayuntamiento de Benissa.

JASPERT, Nikolas (2007), "El Crédito público en las ciudades alemanas", *Quaderns d'Història* núm. 13. Barcelona, pàg. 79-107.

LLADONOSA PUJOL Josep (1973), "La ciutat de Lleida a través del capbreu del 1382", *Estudis d'Història Medieval*, vol. 6, IEC, Barcelona, pàg. 61-92.

LLADONOSA PUJOL, Josep (1980) *Història de la Ciutat de Lleida*. Curial, Barcelona.

LLADONOSA PUJOL, Josep: *Las calles y plazas de Lérida a través de la historia*, volum 1, Ajuntament de Lleida. Lleida.

LÓPEZ SAINZ, Fernando (2011), "Fiscalidad real y métodos de resistencia concejil: servicios extraordinarios en la Comunidad de Villa y Tierra de Ágreda para sufragar la guerra del Estrecho (1340)", *Fórum de Recerca*, núm. 16, pàg. 65-79.

MACIÀ GOU, Montserrat (1994), "Notes per a la història dels fragments artístics de Lleida. La tapa sepulcral de Domènec II de Montsuar", *Manuel de Montsuar, degà de Lleida i president de la Generalitat de Catalunya. Societat, política i mecenatge cultural a la Catalunya del segle XV*, Associació Amics de la Seu Vella de Lleida, pàg. 143-148.

MACIÀ I DE ROS, Àngels (1994), *Relación castellano- aragonesa desde Jaime II a Pedro el Ceremonioso*. Biblioteca de Historia, vol 1, CSIC, Barcelona.

MADURELL I MARIMÓN, Josep Maria (1971) "Una concordia entre Pedro el Ceremonioso y María de Portugal, infanta de Aragón", *Anuarios de Historia del Derecho Español*, BOE, pàg. 425-438.

MAÑÉ, Cinta i ESCRIBÀ, Gemma (comp.) (1993), *The Jews in the Crown of Aragon 1328-1493: regesta of the Cartas reales in the Archivo de la Corona de Aragón*, Ginzei Am Olam, The Central Archives for the history of the Jewish People, Hispania Judaica, Hebrew University of Jerusalem, vol. 1. Jerusalem.

MARCÓ MASFERRER, Xavier (2012), "La gestión de las rentas señoriales y las élites financieras del nordeste catalán: Sant Feliu de Guíxols y el Valle de Aro en el siglo XV", *En busca de Zaqueo: los recaudadores de impuestos en las épocas medieval i moderna*, Ministerio de Economía y Hacienda, Instituto de Estudios Fiscales, Universidad de Málaga. Madrid, pàg. 223-244.

MARTÍ ARAU, Albert (2010), "La memoria de la deuda pública en la Cataluña bajomedieval", *Fuentes para el estudio del negocio fiscal y financiero en los reinos hispánicos (siglos XIV-XVI)*, Ministerio de Economía y Hacienda, Instituto de Estudios Fiscales. Madrid, pàg. 229-248.

MARTÍ ARAU, Albert (gener-juny de 2010), "Governar el deute en temps de crisi: Castelló d'Empúries (1386-1421)", *Anuario de Estudios Medievales*, 40/1, pàg. 129-179.

MARTÍ SANTAÑES, Esther (2006), *Lleida a les Corts. Els síndics municipals a l'època d'Alfons el Magnànim*, Edicions de la UdL, Lleida.

MIRET SANS, Joaquín (1918), *Investigación histórica del vizcondado de Castellbó*, IEC. Barcelona.

MONFAR Y SORS, Diego (1853), *Historia de los condes de Urgel*, Documentos Inéditos del Archivo de la Corona de Aragón, tomo X. Barcelona.

MONLLEÓ GALCERÀ, Àngel (1984-1985), "Una recerca historiogràfica arran del refrany de Favara del Matarranya *Rei tingam i no el conegam*", *Acta Historica et Archaeologica*, núm. 5-6, Departament d'Història Medieval, UB. Pedralbes-Barcelona, pàg. 161-183.

MORALES ROCA, Francisco (1988), *Caballeros de la Espuela Dorada del Principado de Cataluña: dinastía de los Trastámara 1412-1551*, Hidalguia, CSIC, Instituto Salazar de Castro. Móstoles.

MORELLÓ BAGES, Jordi (2008), *Municipis sota la senyoria dels creditors de censals: la gestió del deute públic a la baronia de la Llacuna (segle XV)*, Fundació Noguera, Estudis, núm. 45. Barcelona.

MORELLÓ BAGET, Jordi (1993), "Consideracions al voltant d'una font de tipus fiscal: els llibres d'estimes de Reus", *Estudios sobre renta, fiscalidad y finanzas en la Cataluña bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 349-380.

MORELLÓ BAGET, Jordi (juliol-desembre 2011), "En torno a la presión fiscal sobre las aljamas de judíos de Tarragona: del pago de subsidios a la contribución en *coronatges* y *maridatges*", *Sefarad*, núm. 71:2, pàg. 293-348.

MORELLÓ BAGET, Jordi (1996), "La problemàtica d'un impost a finals del segle XIV", *Miscel·lània de Textos Medievals*, núm. 8, CSIC, IMF, Barcelona, pàg. 257-261.

MORELLÓ BAGET, Jordi (2001), *Fiscalitat i deute públic en dues viles del Camp de Tarragona. Reus i Valls, segles XIV-XV*, CSIC, IMF. Barcelona.

MORELLÓ BAGET, Jordi (2009), "La maquinaria fiscal del papado avinonés en la Corona de Aragón: la colectoría de Berenguer Ribalta (1400-1402)", *Anuario de Estudios Medievales*, núm. 39/1, pàg. 65-125.

MORELLÓ BAGET, Jordi (2012), "Los financieros catalanes del papa avinonés Benedicto XIII (y sus vínculos con las colectorías de Aragón y Castilla)", *Comercio, banca y sociedad en los reinos hispánicos (siglos XIV-XVIII)*, Ediciones Polifemo, Madrid, pàg.

18-49 .

MORELLÓ BAGET, Jordi (ed.) (2013), *Financiar el reino terrenal. La contribución de la Iglesia a finales de la Edad Media (s. XIII-XVI)*, CSIC, IMF. Barcelona.

MORELLÓ BAGET, Jordi, (2011), “La contribución de la Iglesia a las arcas del rey: a propósito de la recaudación de las décimas en la Corona de Aragón a finales del siglo XIV y principios del XV”, *El dinero de Dios. Iglesia y fiscalidad en el Occidente Medieval (siglos XIII-XV)*, Instituto de Estudios Fiscales, Madrid, pàg. 167-190.

MORELLÓ BAGET, Jordi (2009), “Així com de bons vassalls se pertany”. El endeudamiento censal de las villas del Camp de Tarragona al servicio de la Mitra (finales del siglo XIV)”, *La deuda pública en la Cataluña bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 259-308.

MORELLÓ BAGET, Jordi (2012) “Andanzas (y malandanzas de un colector pontificio en la Corona de Aragón: el caso de Folc Perer (1351-1371)”, *En busca de Zaqueo: los recaudadores de impuestos en las épocas medieval i moderna*, Ministerio de Economía y Hacienda, Instituto de Estudios Fiscales, Universidad de Málaga. Madrid, pàg. 175-192.

MOREU-REY, Enric (1982), *Els nostres noms de lloc*, Editorial Moll, S.L., Palma.

MUNRO, John H. (setembre 2003), “The Medieval Origins of the Financial Revolution: Usury, Rents and Negotiability”, *The International History Review*, XXV, núm. 3, pàg. 505-562.

MUTGÉ VIVES, Josefina (1992), *L'aljama sarraïna de Lleida a l'edat mitjana: aproximació a la seva història*, CSIC, IMF. Barcelona.

MUTGÉ VIVES, Josefina (2004), “L'abastament de peix i de la carn”, *Política, urbanismo y vida ciudadana en la Barcelona del siglo XIV*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 253-288.

ORTEGA PÉREZ, Pascual (1999), “Fiscalidad regia en el señorío templario y hospitalario de Ribera d'Ebre y Terra Alta (ca 1270- ca 1350)”, *Fiscalidad real y finanzas urbanas en la Cataluña Medieval*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 55-76.

ORTÍ GOST, Pere (1996), “La construcció del sistema fiscal municipal a Barcelona, segles XIII-XIV”, *Quaderns d'Història*, núm. 2-3, pàg. 17-34.

ORTÍ GOST, Pere (2007), “Les finances municipals de la Barcelona dels segles XIV i XV. Del censal a la Taula de Canvi”, *Barcelona Quaderns d'Història*, núm. 13, pàg. 257-282.

ORTÍ GOST, Pere (2009), “La deuda pública municipal en una pequeña ciudad del nordeste catalán: Sant Feliu de Guixols durante la segunda mitad del siglo XIV”, *La deuda pública en la Cataluña bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 101-152.

PEIG GINABREDA, Concepció (1984), "Sant Salvador", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI. Barcelona, pàg. 214.

PEIG GINABREDA, Concepció (1984), "Santa Maria de Santa Linya", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI. Barcelona, pàg. 213 i 214.

PEIG I GINEBREDA, Concepció (1984), "Santa Maria del castell de Cubells", La Noguera, Catalunya romànica, vol. XVI, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 347-360.

PIFARRÉ TORRES, Dolors (2002), *El comerç internacional de Barcelona i el mar del Nord al final del segle XIV*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

PLADEVALL, Antoni (2008), *L'art gòtic a Catalunya: arts de l'objecte*, Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

PLEYAN DE PORTA, Joseph i RENYÉ VILADOT, Frederich (1880), *Album, historich, pintoresch y monumental de Lleyda y sa província*. Tomo I, Estampa de Joseph Sol Torres. Lleida

PONS GURI, Josep Maria (1963-1964), "Un Fogatjament desconegut de l'any 1358", Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona, vol XXX, pàg. 323-498.

RAMON PONT, Antonio (1983), "El infante don Fernando, señor de Orihuela en la guerra de los dos Pedros (1356-1363)", Anales de la Universidad de Alicante. Historia Medieval, núm. 2, pàg. 63-92.

REDONDO GARCIA, Esther (2002), *El Fogatjament General de Catalunya de 1378*, CSIC, IMF. Barcelona.

RIERA MELIS, Antoni (2002), "La red viaria de la Corona Catalanoaragonesa en la Baja Edad Media", Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia, núm. 23-24, pàg. 441-464.

RIERA MELIS, Antoni (1993-1994), "Estructura social y sistemas alimentarios en la Cataluña bajomedieval" Acta Històrica et Archaeologica Mediaevalia, núm. 14-15, pàg. 193-217.

RIBERA MANUEL, Mariano (1726), *Centuria primera del Real Militar Instituto de la ínclita religión de nuestra señora de la Merced Primitivo redempción de cautivos christianos*, Parte Primera, Pablo Campins Impresor, Barcelona.

RIU I RIU, Manuel (1999), "Excavaciones en el Castelló Sobirà de Sant Miquel de la Vall", *Carlos Alberto Ferreira de Almeida*, vol. II, Faculdade de Letras da Universidade do Porto. Porto, pàg. 275-288.

RIU I RIU, Manuel, (1993), "Castelló Sobirà de Sant Miquel de la Vall", El Pallars Jussà, Catalunya romànica, vol. XV, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 33-39.

RIU I RIU, Manuel, (1993), "Santa Maria del Castelló Sobirà", El Pallars Jussà, Catalunya romànica, vol. XV, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 339 i 340.

RIU RIU, Manuel (1996), "Pesos, Mides i Mesures a la Catalunya del segle XIII. Aportació a l'estudi." Anuario de Estudios Medievales, núm. 26, pàg. 832.

ROCA, Josep Maria (1928), "La reina empordanesa", *Sobiranes de Catalunya: recull de monografies*, Fundació Concepció Rabell i Cibils, viuda Romaguera. Barcelona.

RODRÍGUEZ-PICAVEA MATILLA, Enrique (2007), "Caballería y nobleza en la orden de Calatrava: Castilla, 1350-1450", Anuario de Estudios Medievales, núm. 37/2, pàg. 711-739.

ROSELL, Joan, LINARES, Rogeli, FITÉ, Francesc, ROQUÉ, Carles, LLOMPART, Carme i LOSANTOS, Mariona (2010), *Montclús. Misteriós naixement i desaparició d'un poble*, Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. Barcelona.

SABATÉ CURULL, Flocel (2000-2002), "Municipio y monarquía en la Cataluña bajomedieval" *Anales de la Universidad de Alicante. Historia Medieval* 13. Murcia, pàg. 255-282.

SABATÉ CURULL, Flocel (1997), "L'augment de l'exigència fiscal en els municipis catalans al segle XIV, elements de pressió i de resposta", *Actes del Col·loqui: Corona, Municipis i Fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, IEI. Lleida, pàg. 423-466.

SABATÉ CURUL, Flocel (1998), "Ejes vertebradores de la oligarquía urbana en Cataluña." *Oligarquías políticas y elites económicas en las ciudades bajomedievales (siglos XIV-XVI)*, Universidad de Valencia. Departamento de Historia Medieval. València, pàg. 127-150.

SABATÉ CURULL, Flocel (1999), *El territori de la Catalunya medieval: percepció de l'espai i divisió territorial al llarg de l'edat mitjana*, Rafael Dalmau. Barcelona.

SABATÉ CURULL, Flocel (2006), *Catalunya Medieval*, Història de Catalunya, vol II, Esfera dels Llibres. Barcelona.

SALES FAVÀ, Lluís, (2010), "Los libros de la corte del baile. Fuentes para el estudio de las élites urbanas y sus actividades financieras en el Noreste catalán (siglos XIV y XV)", *Fuentes para el estudio del negocio fiscal y financiero en los reinos hispánicos (siglos XIV-XVI)*, Ministerio de Economía y Hacienda, Instituto de Estudios Fiscales. Madrid, pàg. 249-266.

SANAHUJA ANGUERA, Xavier (2013), *Fabricació i circulació de moneda local a la Catalunya dels segles XIII-XVI*, Tesis UdL,
< <http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/119328/Txsa2de3.pdf?sequence=6>>

SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel (coord.) (1999), *Fiscalidad real y finanzas urbanas en la*

Cataluña medieval. CSIC. IMF, Barcelona.

SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel (2003), *Pagar al rey en la Corona de Aragón durante el s. XIV*, CSIC. IMF. Barcelona.

SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel (2009) "Las primeras emisiones de deuda pública" *La deuda pública en la Cataluña bajomedieval*", CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 219-258.

SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel (coord.) (2009), *La deuda pública en la Cataluña bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona.

SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel (coord.) (1993), *Estudios sobre renta, fiscalidad y finanzas en la Cataluña bajomedieval*, CSIC, IMF, Barcelona.

SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel (gener-juny 2008), "Tributos negociados; las questie/subsidios de las villas catalanas en la primera mitad del siglo XIV", *Anuario de Estudios Medievales*, núm. 38/1, pàg. 65-99.

SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel León (1997), "Fiscalidad y finanzas municipales en las ciudades y villas reales de Cataluña", *V Congreso de Estudios Medievales*, Fundación Sánchez Albornoz. León, pàg. 207-238.

SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel (2005), "Negociación y fiscalidad en Cataluña a mediados del siglo XIV: las Cortes de Barcelona de 1365", *Negociar en la Edad Media*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 123-164.

SÁNCHEZ, Manuel i ORTÍ, Pere, (1997), "La corona en la gènesis del sistema fiscal municipal en Catalunya (1300-1360)", *Col·loqui Corona, Municipis i Fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, IEI, pàg. 233-278.

SOLANES POTRONY, Eva i ALÒS TREPAT, Carme (2003) "Interpretació de l'aixovar de la necròpolis visigòtica de Palous (Camarasa, la Noguera): apunts sobre l'adobatge de pells a l'antiguitat tardana." *Revista d'Arqueologia de Ponent*, núm. 13, pàg. 345-350.

SOLDEVILA, Ferran (ed.) (1971), *Les quatre grans cròniques*, Editorial Selecta. Barcelona.

TEIXIDOR PUIGDOMÈNECH, Francesc (2009), *Pesos, mides i mesures al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló i Cerdanya a finals del s. XVI (1587-1594)*, Volum III, Fundació Noguera, Barcelona.

TORRES SERRA, Marc (1996), "El deute de la ciutat de Manresa l'any 1365", *Actes del III Congrès Internacional d'Història local de Catalunya*, L'Avenç, Barcelona, pàg. 155-184.

TORRÓ, Josep (1997), "Colonització i renda feudal. L'origen de la peita al regne de València", *Col·loqui Corona, Municipis i fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, IEI. Lleida,

pàg. 467-494.

TURULL RUBINAT, Max (1992), "Agricultura i ramaderia a Cervera als segles XIII i XIV", *Miscel·lània Cerverina*, núm. 8, pàg. 81-86.

TURULL RUBINAT, Max i VERDÉS PIJUAN, Pere (1999), "Sobre la hisenda municipal", *Fiscalitat real y finanzas urbanas en la Cataluña medieval*, CSIC, IMF, Barcelona, pàg. 142 i 143.

TURULL RUBINAT, Max, (1990), "Finances i Fiscalitat municipal a Catalunya durant la Baixa Edat Mitjana", *L'Avenç* núm. 139, pàg. 60-65.

TURULL RUBINAT, Max (1989), "Oligarquia, fiscalitat i règim municipal al món urbà de la Catalunya medieval (Cervera entre 1026 i 1430)", Tesis doctoral, UB <http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/35566/5/05.MTR_5de28.pdf>, pàg. 214.

TURULL RUBINAT, Albert (2007), *La toponímia de la comarques de Ponent. Un assaig d'interpretació tipològica*, IEC, Barcelona.

TURULL RUBINAT, Max (1986), "La hisenda i el sistema financer de la Paeria de Cervera. Els ingressos de Consell", *Ilerda*, núm. 47, pàg. 443-478.

UDINA MARTORELL, Federico (2003), "Presentació de les últimes publicacions de l'Arxiu de la Corona d'Aragó", *El món urbà a la corona d'Aragó del 1137 als decrets de Nova Planta*, XVIII Congrés d'Història de la Corona d'Aragó, Universitat de Barcelona, pàg. 135-144.

URGEL HERNÁNDEZ, Ricard (1997), "Dinàmica del deute públic a la Universitat de Mallorca al segle XV", *Col·loqui Corona, Municipis i Fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, IEI. Lleida, pàg. 675-701.

VALLS SEGARRA, Joan (1894-1908), *Camarasa. Notes històriques de casa Valls*, (manuscrit inèdit de la família Valls).

VERDÉS PIJUAN, Pere (2001), "Una espècia autòctona: el comerç del safrà a Catalunya durant el segle XV", *Anuario de Estudios Medievales*, núm. 31/2, pàg. 757-785.

VERDÉS PIJUAN, Pere (2004), "*Per ço que la vila no vage a perdió*": *la gestió del deute públic en un municipi català (Cervera, 1387-1516)*, CSIC, IMF. Barcelona.

VERDÉS PIJUAN, Pere (2009), "Per tal que no calgués a logre manlevar", *Deuda pública en la Cataluña bajomedieval*, CSIC, IMF. Barcelona, pàg. 21-99.

VERDÉS PIJUÁN, Pere (2013), "La teoría del gasto público en la Corona de Aragón: el "Dotzè del Crestià" (1385)", *El alimento del Estado y la salud de la "Res Pública": orígenes, estructura y desarrollo del gasto público en Europa*, Ministerio de Economía y Hacienda, Instituto de Estudios Fiscales, Universidad de Málaga. Madrid, pàg. 73-96.

VICENS VIVES, Jaume (1969) *Els Trastàmars (segle XV)*, Ed. Vicens-Vives, Barcelona.

VICIANO NAVARRO, Pau (1997), "Entre la coerció i el mercat: els inversors en la gestió de la fiscalitat reial i municipal", *Actes del Col·loqui Corona, Municipis i Fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana*, IEl. Lleida, pàg. 603-622.

VICIANO NAVARRO, Pau (2006), "Gestión financiera y coyuntura socioeconómica. La villa de Castellón ante las demandas de la Corona" a *Fiscalidad de Estado y fiscalidad municipal en los reinos hispanos*, Casa de Velázquez 92. Madrid, pàg. 391-409.

VILA CARABASA, Josep Maria (1998), *Ceràmica medieval i post medieval: circuits productius i seqüències culturals*, GRAMP i UB, Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica.

VINYOLES VIDAL, Teresa Maria (1996), "Cartes a dones del s. XIV", *Miscel·lània de textos medievals*, núm. 8, CSIC, IMF, pàg. 111-198.

VINYOLES VIDAL, Teresa Maria (2013), "El rastre dels més desvalguts entre els papers de l'Hospital de Barcelona", *SUMMA, Revista de Cultures Medievals*, núm. 2, pàg. 77-101.

AGRAÏMENTS

En el llarg procés de la confecció d'aquest treball hi ha hagut moltes persones que amb la seva amabilitat i diligència m'han fet la feina una mica més fàcil. Si em possés a enumerar-les, segur que me'n deixaria alguna i seria molt injust. Per això vull agrair a totes les arxiveres i arxivers la seva disponibilitat; també als ajuntaments als quals he consultat o demanat dades, perquè les han posat a la meva disposició amb facilitat.

Vull recordar especialment al professor i amic en Prim Bertran, que em va convèncer per estudiar història medieval i sempre em va encoratjar a continuar.

Dono també les gràcies al tutor en Flocel Sabater, perquè des que el conec sempre se li acut encomanar-me alguna cosa per estudiar i m'ha animat a presentar aquesta tesi.

Però principalment he d'agrar l'esforç de la meva família, especialment de la meva mare i del Jaume, perquè han patit la meva absència en dedicar-me a gestar aquest treball. També al meu germà Josep i la meva cunyada Mercè, que sempre hi són quan se'ls necessita.

ANNEXOS

La Terra del Marquesat (1330-1496)

ANNEX I

PERCEPCIÓ DELS CENSOS AGRÍCOLES EN ESPÈCIE A LA TERRA DEL MARQUESAT SEGONS EN CAPBREU DE 1390-91

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V
1	Població	Galli 1	Galli 2	Pollas	Polles	Fogas	Blat	Forment	Ordi	Civada	Sègol	Avena	Garbe	Pia	Vi bul	Oli	perdiu	Cera	Pebre	Diners e	Altres	
2	Camarasa	1						7,5	7,5											215,5		
3	Cubells	14,5				4					133,7									1087		
4	Montgai																					
5	Llorenç	13						2	2	2										168		
6	Alòs	20			10		2,25					2,2		743	28,7	5	3	2,5	0,08	363,54		
7	la Nou	2	2	2				12	12	12		0,22		140	8					203,75		
8	la Maçana	35				19				16,66					18			1				
9	Baldomar	12	20	6			73	0,22		6,72				141	13			0,5		375,23		
10	Fontllonga	72		13		49	72		61,6	26					83	408	2			503,58		
11	Vinanova de M.		60			5		28	19,2	9,55		8,66	4 forment, 4		131		15	1		195,4		
12	Orenga																					
13	Puig de M.	13				8,5		4,33	23,8	23,66					61					59,33		
14	Castelló de M	2	77	17	68,5		45,4	16,61	1,62				37 garbes d		10				1	333,33		
15	Cabrera	6							6			23,87			54					70		
16	Ariet	10		222	2	21	64	1,33		10					52	8 ll.				366,82		
17	Fabregada	11	1	2			12	13,6	6,33						129		1					
18	Clua	45				23,5											2			212,23		
19	Vernet	27	2			3	48	0,27		13,72										2875	1 moltó magenc	
20	Llimiana														6		1	7	3	1068,8		
21	Privà	16						30,88	1,38	0,94		0,77			5,5		2		0,82	338,42	1 anabat d'aigua	
22	Santa Linya	24,5	63					13,27	9,33	2,29		11,28			57,5					852,3		
23	Total	324	225	262	80,5	133	317	99,13	149	123,5	133,7	46,23		1024	528	542	26	12	4,9	7454,2		
24																						
25																						
26	Galli 2- Gallines amb aper																					
27	Blat, ordi, civada, sègol i avena en faneques																					
28	Vi de pia i el vi bullit en mallals																					
29	Oli en lliures																					
30	Cera i el pebre en lliures																					

La Terra del Marquesat (1330-1496)

ÈPOQUES DE PAGAMENT DE CENSALS DE LA INDEMNITAT 1374-1386

1374	1377	1378	1379	1384	1385	1386
Sibil·la vídua de Ramon Janer- 1.000 s. censals.			Sibil·la, vídua de l'honorable Ramon Gener, 50 ll. ¹²⁴⁶	Sibil·la, vídua de Ramon Gener, ciutadà de Lleida, 50 ll. ¹²⁴⁷	Sibil·la, vídua de Ramon Gener, 15 ll. J., de 50 anuals	Sibil·la, vídua de Ramon Gener, 15 ll. J., de 50 anuals. ¹²⁴⁸
Jordà de Sebra, doctor en lleis 500 sous. Jordà de Sebra, 200 sous censals.		Jordà de Sebra, doctor en lleis de Lleida, 500 s. J. ¹²⁴⁹	Jordà de Sebra, doctor en lleis de Lleida, 50 s. j. i 50 s. b. ¹²⁵⁰	Jordà de Sebra, doctor en decrets de Lleida, hereu del seu fill Bernat de Sebrà, 50 ll. ¹²⁵¹		
Joan de Vall, del mestre racional del rei, 2000 sous censals.		Jaume Bertran, prevere, procurador juntament amb Guillem de Torre, de na Francesca, vídua del venerable Joan Desvall, 2.000 s. b. ¹²⁵²	Jaume Bertran, prevere de Barcelona i procurador de Francesca, vídua de Joan Desvall, 100 ll. B. De tem. ¹²⁵³	Francesca, vídua de Jaume Desvalls. 100 ll. ¹²⁵⁴		
Bernat Calopa, de la tresoreria de la reina, 1250 sous censals.		Bernat Calopa, de la casa del Rei, ciutadà de Barcelona, 1.250 s. b. de tem. ¹²⁵⁵	Bernat Calopa, de l'ofici del mestre racional, 1.250 s. B. ¹²⁵⁶			

¹²⁴⁶ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1023.¹²⁴⁷ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1467.¹²⁴⁸ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1558.¹²⁴⁹ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 935.¹²⁵⁰ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1026.¹²⁵¹ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1463¹²⁵² ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 967.¹²⁵³ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1046.¹²⁵⁴ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamins, 1479.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Obradors de Magdalena, 200 sous censals.		Miquel Vinyes, notari, patró del cens de Ramon Ponç per maridar donzelles, 100 s. j. ¹²⁵⁷	Miquel Vinyes, notari de Lleida,, 100 s. J. Pels obradors de St. Maria Magdalena. ¹²⁵⁸	Pere Pelegrí, Ramon Batxiller i Francesc de la Mora, operaris de les obres de l'església de Santa Maria Magdalena de, 100 s.	Francesc de la Mora, notari de les obres de l'església de Santa Maria Magdalena de Lleida, 100 s. j. ¹²⁵⁹	
Gispert de Guimerà, donzell, 1.000 sous censals.		Isabel, muller de l'honorable Jaspert de Guimerà, senyor de Ciutadella, 1.000 s. B. De tem. ¹²⁶⁰	Guillem de Guimerà, de l'orde de l'Hospital de Jerusalem, en nom del seu nebot Jaspert de Guimerà, 1.000 s, b. ¹²⁶¹		Isabel, esposa del venerable Jaspert de Guimerà, cavaller, 1.000 s. ¹²⁶²	
Nicolau Sabater, 200 sous censals. Tots de moneda jaquesa.		Nicolau Sabater, ciutadà de Lleida, 10 ll. j. ¹²⁶³	Nicolau Sabater, ciutadà de Lleida, 10 ll. j. ¹²⁶⁴	Nicolau Sabater, ciutadà de Lleida, 10 ll. j. ¹²⁶⁵	Nicolau Sabater, ciutadà de Lleida, 10 ll. j. ¹²⁶⁶	
Pere de Lobeia, 300 sous censals.		Pere Bolau, apotecari de Lleida, 15 ll. j. ¹²⁶⁷	Pere de Bolea, apotecari de Lleida, 15 ll. j. ¹²⁶⁸		Jaume Cerdà, draper de Lleida, procurador de la seva esposa, Maria, 15 ll. j. ¹²⁶⁹	Jaume Cerdà, draper de Lleida, marmessor del difunt Pere de

-
- ¹²⁵⁵ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 961.
¹²⁵⁶ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1047.
¹²⁵⁷ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 937.
¹²⁵⁸ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1038.
¹²⁵⁹ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1526.
¹²⁶⁰ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 953.
¹²⁶¹ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1054.
¹²⁶² ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1541.
¹²⁶³ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 932.
¹²⁶⁴ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1034.
¹²⁶⁵ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1475.
¹²⁶⁶ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1534.
¹²⁶⁷ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 934.
¹²⁶⁸ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1035.
¹²⁶⁹ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1530.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

						Bolea, apotecari de Lleida, 15 ll. j. ¹²⁷⁰
Pere Morell, 200 sous censals.		Pere Morell, notari, 10 ll. j. ¹²⁷¹	Pere Morell, notari de Lleida, 10 ll. j. ¹²⁷²			
Guillem de Barberana, 300 sous censals.		Francesc Valls, paer de Lleida, procurador de Guillem Barberà, 300 s. j. ¹²⁷³	Guillem Barberà, 15 ll. j. ¹²⁷⁴	Pere Marrana, prevere, procurador de Jaume Guasc, tutor de Blanquena i Maria, filles del difunt Guillem Barberà, 300 s. ¹²⁷⁵		
Guillem Oliver, secretari de la reina, 1.000 sous censals.		Guillem Oliver, secretari del Rei i ciutadà de Barcelona, 1.000 s. b. de tem. ¹²⁷⁶	Guillem Oliver, secretari del Rei, ciutadà de Barcelona, 1.000 s. B. De tem. ¹²⁷⁷			
		Pere Serra, mercader de Lleida, 250 s. j. ¹²⁷⁸	Pere Serra, mercader de Lleida, 250 s. j. ¹²⁷⁹		Pere Serra, mercader de Lleida, 250 s. j. ¹²⁸⁰ Pere Serra, mercader de Lleida, 12 ll. 10 s. j. ¹²⁸¹	

¹²⁷⁰ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1556.

¹²⁷¹ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 939.

¹²⁷² ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1036.

¹²⁷³ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 931.

¹²⁷⁴ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1028.

¹²⁷⁵ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1469.

¹²⁷⁶ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 963.

¹²⁷⁷ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1042.

¹²⁷⁸ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 933.

¹²⁷⁹ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1027.

¹²⁸⁰ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1527.

¹²⁸¹ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1525.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

		Bernat Serra i Pere Lledó, marmessors de Bernat ses Cases, beneficiat a la Seu de Lleida, 150 s. j. ¹²⁸²	Bernat Serra i Pere Lledó, marmessors de Bernat ses Cases, beneficiat a la Seu de Lleida, 150 s. j. ¹²⁸³	Pere Lledó, beneficiat a la Seu de Lleida i marmessor del difunt Guillem ses Cases, 150 s. j. ¹²⁸⁴	Bernat Serra i Pere Lledó, beneficiats a la Seu de Lleida i marmessors de Bernat ses Cases, 150 s. j. ¹²⁸⁵	
		Joan Balaguer, ferrer de Lleida, 10 ll. j. ¹²⁸⁶		Bernardona, esposa de Joan Balaguer, ferrer de Lleida, 10 ll. ¹²⁸⁷		
		Constança, vídua de Ramon de Sant Climent, ciutadà de Barcelona, 25 ll. b. De tem. ¹²⁸⁸	Constança, vídua de Ramon de Sant Climent, ciutadà de Barcelona, 500 s. b. ¹²⁸⁹	Amausa Ramada, mercader de Barcelona, assignades per Constança, vídua de Ramon Sant Climent, 500 s. b. ¹²⁹⁰	Constança, vídua de Ramon de Sant Climent, ciutadà de Barcelona, 500 s. b. ¹²⁹¹	
			Pere Cortit, ciutadà de Lleida i procurador de Bertran de Vall, professor de lleis, 50 ll. b. de tem. ¹²⁹²			
			Pere Desvall , conseller i tresorer del Rei, en nom propi, 50 ll. b. t. ¹²⁹³			Pere Desvalls, ciutadà de Barcelona, 1.000 s. b. dels 2000 nys. ¹²⁹⁴

¹²⁸² ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 936.

¹²⁸³ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1037.

¹²⁸⁴ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1476.

¹²⁸⁵ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1537

¹²⁸⁶ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 938.

¹²⁸⁷ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1465.

¹²⁸⁸ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 960.

¹²⁸⁹ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1053..

¹²⁹⁰ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1477,

¹²⁹¹ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1542.

¹²⁹² ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1033.

¹²⁹³ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1055.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Pere Albarès ,200 s. j.						
Benet de Casto 150 s. j.						
Esposa de Miquel Moliner, mercader de Lleida, 333 s. b. de tern						
Berenguer de Relat, tutor de Joan Diega, 500 sous censals.						
Berenguer Marquès, ciutadà de Barcelona, 1.000 sous censals						
Pere Pergamí, 1.000 sous censals.						
Pere Guillamota, 200 sous censals.						
Bernat de Vall, doctor en lleis, 1.000 sous censals.						
Margarida, filla Guillem Arnau de Maçons, 200 sous censals.						
	Guerau d'Ardèvol en les qüesties de Font-llonga 47 s. 8d. ¹²⁹⁵					

¹²⁹⁴ ACA, Reial Patrimoni, Pergamins, 1597

¹²⁹⁵ Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa i actes en favor de Cubells, pàg. 45. Aquest censal va fer cap a Bernat Vilagaya.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

	Guerau d'Ardèvol sobre les qüestions del Marquesat 32 ll.1 s. 8 d. ¹²⁹⁶					
--	---	--	--	--	--	--

¹²⁹⁶ Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa i actes en favor de Cubells, pàg. 45. Aquest censal va fer cap a Bernat Vilagaya.

CREDITORS DE LA TERRA DEL MARQUESAT

ANNEX I- 3

Censalista	Entitat	Cobrador	Pagador	Pensió	Preu	Festivitat	Data
Francesc Ferriol	Marmessors per Elionor i l'infant Ferran			363 s. 8 d. b.	50.000 s. ¹²⁹⁷		1333/07/23 ¹²⁹⁸
Guillem Albarès	Marquesat			300 s			1354/07/30 ¹²⁹⁹
Infant Ferran i la infanta Maria	Marquesat	Joan Sánchez i Guillem de Berga, pèrits en dret i Berenguer de Sant Just, procuradors de		6.000	60.000		1363 ¹³⁰⁰
Antoni Pons i Constança de Vilanova de Castellpagès (de la Barca)	Universitat de Cubells			25 s. j.	600 s. j.		1363 ¹³⁰¹
Berenguer de na Roja ¹³⁰²	Borràs Serra, Guillem Ferrús i Berenguer Claverol, veïns de Cubells, síndics i			66s. 8d.	800	Pentecosta	1363/05/23 ¹³⁰⁴

¹²⁹⁷ En aquests es comprenien 70.000 sous deguts al comtat d'Urgell.

¹²⁹⁸ ACA, Cancelleria, Registre 551, f. 54v i 55r.

¹²⁹⁹ El rep per donació del seu germà Pere Albarès. ADU, Inventari antic, d'Alòs, A 160. La sentència es repeteix en 1373, ADU, Inventari antic d'Alòs, A 150.

¹³⁰⁰ D'aquests 60.000 sous, a Cubells en corresponia 10.000. ACA, Cancelleria, Registre 942, f. 120.

¹³⁰¹ Encara es pagava el 16 de desembre de 1409 quan el venen a Pere Batell. AHMC, Pergamins, XV, 019.

¹³⁰² En 1386/06/30, aquest censal el va vendre juntament a altre de Bernat de Montgai de 20 s. j. Francesc Amiguet a Ermesenda vídua de Bonafanat Ferriol de Cubells.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

	procuradors de la universitat ¹³⁰³						
Berenguer de na Roja i la seva muller Esclaramunda de Cubells ¹³⁰⁵	Cubells			138 s 2 d .j.	1657 s. j.	1 setembre	1363/09/06 ¹³⁰⁶
Ermensenda, veïna de Cubells i vídua de Ramon Alòs	Nicolau Pasqual, Guillem Ferrús i Mateu Gomar, veïns de Cubells, síndics i procuradors de la universitat			138 s 2 d. j.	1657 s. j.		1363/05/23 ¹³⁰⁷
Ermensenda, veïna de Cubells i vídua de Ramon Alòs	Borràs Serra, Bernat Claverol i Guillem Ferrús síndics de Cubells			100 s.	1200 s. j.	1 de març	1367/03/02 ¹³⁰⁸
Ramon Reverdit	Nicolau Pasqual, Guillem Ferrús i Mateu Gomar, veïns de Cubells, síndics i			200	2400 s. j.		1367,03,29 ¹³⁰⁹

¹³⁰⁴ AHMC, Pergamins, XIV, 004. La procura als síndics era de 4/12/ 1362

¹³⁰³ El préstec és per obtenir els 10.000 sous amb que han de contribuir al préstec de 60.000 sous que l'infant Ferran i la seva esposa Maria han demanat al Marquesat per la guerra amb Castella

¹³⁰⁵ Aquest censal és va revendre el 6 de juliol de 1372 a Ramon Reverdit. Li traspassen els drets d'actuar contra els paers davant els tribunals en cas de impagament.

¹³⁰⁶ AHMC, Pergamins, XIV, 012.

¹³⁰⁷ AHMC, Pergamins, XIV,005.

¹³⁰⁸ AHMC, Pergamins, XIV, 005.

¹³⁰⁹ AHMC, Pergamins, XIV, 006.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

	procuradors de la universitat						
Balaguer Ramoneda	Nicolau Pasqual, Guillem Ferrús i Mateu Gomar, veïns de Cubells, síndics i procuradors de la universitat			100 s. j.	1200 s. j.		1367/05/02 ¹³¹⁰
Balaguer Ramoneda	Nicolau Pasqual, Guillem Ferrús i Mateu Gomar, veïns de Cubells, síndics i procuradors de la universitat			50	600	Sant Mateu apòstol	1367/09/23 ¹³¹¹
Pere Manaut de la Maçana	Universitat de Cubells			300 s. j.	3600 s. j.		1368/07/10 ¹³¹²
Bertran de Montgai i altre de Cubells	Jaume Soleva, Guillem Martorell, síndics de Cubells i Borràs Serra i Llorenç Castelló obrers de l'església de			100 s. j.	1200 s. j.	Sant Marc	1371/04/10 ¹³¹³

¹³¹⁰ AHMC, Pergamins, XIV/008.

¹³¹¹ AHMC, Pergamins, XIV, 009. La procura als síndics era de 8 /12/1366.

¹³¹² AHMC, Pergamins, XIV, 055. Encara es torna a vendre a Antoni Cardona en 1435. Ha passat pels Manaut i Trilla.

¹³¹³ AHMC, Pergamins, XIV, 011.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

	Sant Pere de Cubells						
Llorens Deredon	Marquesat						1372/ 02/13 ¹³¹⁴
Francesc Amigué de Cubells	Mateu Domènec, Bernat de Montgai i Guillem Ferruç síndics de Cubells			300 s. j. ¹³¹⁵	3600 s. j.		1373/05/06 ¹³¹⁶
Pere Albarès, mercader de Lleida.	Marquesat			200			1373/08/7 ¹³¹⁷
Pere Guillem de Barberà	Marquesat			()00 sous			1373/08/17 ¹³¹⁸
Cariana Masons	Marquesat			200 s. b.	3.600 s. b.		1373/08/17 ¹³¹⁹
Berenguer Marquet	Marquesat			1.000 s.			1373/09/17 ¹³²⁰
Boniquer Miquel	Marquesat			1.000 s.			1373/09/27
Guillem Oliver, secretari del rei	Marquesat			1.000 s.	14.000s.	Sant Lluc	1373/10/26 ¹³²¹

¹³¹⁴ La data és la de la sentència que obliga als pobles a pagar els censals. ADU, Inventari antic d'Alòs, A 154.

¹³¹⁵ Encara es cobrava aquesta pensió l'11 de juliol de 1404, en què Francesc Amigué reconeix rebre-la de Domènec Calaforra col·lector de la talla de Cubells. AHMC, Pergamins, XV, 006.

¹³¹⁶ AHMC, Pergamins, XIV, 014.

¹³¹⁷ ADU, Inventari antic d'Alòs, A 159.

¹³¹⁸ ADU, Inventari antic d'Alòs, A 143.

¹³¹⁹ ADU, Inventari antic d'Alòs, A 161.

¹³²⁰ ADU, Inventari antic d'Alòs, A 162. El cedeixen a Pere Desvalls en 27 de novembre de 1373.

¹³²¹ Passà a la Pia Almoina a la seva mort en 1385 o 1386 Pergamí A Arxiu Municipal de Camarasa. VALLS SEGARRA, Joan: *Camarasa. Notes històriques de casa Valls (1894-1908)*, (manuscrits inèdit).

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Sibil·la vídua de Ramon Janer-	Marquesat			1.000 s. ¹³²²			1374/09/13 ¹³²³
Jordà de Sebra, doctor en lleis	Marquesat			500 s.		15 agost	1374/09/13 ¹³²⁴
Pere Albares	Marquesat			200 s.			1374/09/13 ¹³²⁵
Benet de Casto	Marquesat			150 s.			1374/09/13 ¹³²⁶
Obradors de Magdalena	Marquesat			200 s.			1374/09/13 ¹³²⁷
Pere Morell	Marquesat			200 s.			1374/09/13 ¹³²⁸
Guillem de Barberana	Marquesat			300 s.			1374/09/13 ¹³²⁹
Margarida, filla Guillem Arnau de Maçons	Marquesat			200 s.			1374/09/13 ¹³³⁰
Pere de Lobeja,	Marquesat			300s			1374/09/13 ¹³³¹
Pere Guillamota	Marquesat			200 s.			1374/09/13 ¹³³²
Nicolau Sabater	Marquesat			200 s. j.			1374/09/13 ¹³³³

¹³²² Tots els censals d'aquesta data són al 12.000 per 1000.

¹³²³ ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets.

¹³²⁴ ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets.

¹³²⁵ ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets.

¹³²⁶ ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets.

¹³²⁷ ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets.

¹³²⁸ ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets.

¹³²⁹ ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets.

¹³³⁰ ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets.

¹³³¹ ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets.

¹³³² ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets.

¹³³³ ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Pere Pergamí	Marquesat			1.000 s.			1374/09/13 ¹³³⁴
Bernat de Vall, doctor en lleis,	Marquesat			1.000 s.			1374/09/13 ¹³³⁵
Jordà de Sebra	Marquesat			200s.			1374/09/13 ¹³³⁶
Gispert de Guimerà, donzell	Marquesat			1.000 s.			1374/09/13 ¹³³⁷
Berenguer Marquès, ciutadà de Barcelona	Marquesat			1.000 s.			1374/09/13 ¹³³⁸
Guillem Oliver, secretari de la reina	Marquesat			1.000 s.	14.000 s.		1374/09/13 ¹³³⁹
Bernat Calopa, de la tresoreria de la reina	Marquesat			1250 s.			1374/09/13 ¹³⁴⁰
Joan de Vall, del mestre racional del rei	Marquesat			2000 s.			1374/09/13 ¹³⁴¹
Berenguer de Relat, tutor	Marquesat			500 s.			1374/09/13 ¹³⁴²

¹³³⁴ ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets.

¹³³⁵ ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets.

¹³³⁶ ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets. El sindicat per fer la compra és de 12 de desembre de 1373. ADU, Inventari antic d'Alòs, A 149.

¹³³⁷ ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets.

¹³³⁸ ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets.

¹³³⁹ ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets. Hereta aquest censal la Pia Almoina de Barcelona que en donava la meitat en 1353 al benefici de Nicolau Bassa. Arxiu Municipal de Camarasa. Lletra A. VALLS SEGARRA, Joan: *Camarasa. Notes històriques de casa Valls (1894-1908)*, (manuscrits inèdits).

¹³⁴⁰ ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets.

¹³⁴¹ ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets.

¹³⁴² ACA, Registre 1090, f. 182 a 185. Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

de Joan Diega,							
L'esposa de Miquel Moliner, mercader de Lleida,	Marquesat			333 s. b. de tern.			1374/09/13 ¹³⁴³
Guerau d'Ardèvol.	sobre les quèsties de Fontllonga.			47 s. 8 d			1377/12/23 ¹³⁴⁴
Gerau d'Ardèvol	Quísties del Marquesat			32ll. 1s. 8d.			1377/12/23 ¹³⁴⁵
Guillem Barberà	Marquesat	Francesc Valls, paer de Ll.	Bernat Palau	300 s. j.			1378/09/13 ¹³⁴⁶
Ramon Ponç	Marquesat	Miquel Vinyes, notari, patró del cens per casar donzelles	Jaume de Paneres i Bernat Palau	100 s. j.		Sta. Maria	1378/09/15 ¹³⁴⁷
Pere Serra, mercader de Lleida	Marquesat		Jaume Paners i Bernat Palau	250 s. j.		Sta. Maria	1378/09/15 ¹³⁴⁸
Pere de Bolau, apotecari de Lleida	Marquesat		Jaume Paneres i Bernat Palau	15 ll. j.		Sta. Maria	1378/09/15 ¹³⁴⁹
Guillem Barberà	Marquesat	Francesc Valls, paher	Jaume Paneres i	300 s. j.			1378/09/15 ¹³⁵⁰

¹³⁴³ ACA, Registre 1090, f. 182 a 185 . Censals que sumen 12.000 s. per la compra a la infanta Maria del Marquesat i altres llocs en què hi tenia drets.

¹³⁴⁴ Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa i actes en favor de Cubells, pàg. 45. Aquest censal va fer cap a Bernat Vilagaya.

¹³⁴⁵ Llibre de la Indemnitat del Marquesat de Camarasa i actes en favor de Cubells, pàg. 45. Aquest censal va fer cap a Bernat Vilagaya. Es reclama el 17 de desembre de 1409. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 350.

¹³⁴⁶ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 931.

¹³⁴⁷ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 937.

¹³⁴⁸ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 933.

¹³⁴⁹ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 934.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

		de Lleida, procurador	Bernat Palau				
Nicolau Sabater	Marquesat		Jaume Paneres i Bernat Palau	250 s. j.			1378/09/15 ¹³⁵¹
Joan Sebra, doctor en lleis de Lleida	Marquesat		Jaume Paneres i Bernat Palau	500 ll. j.		Sta. Maria	1378/09/16 ¹³⁵²
Joan Benet, veí de Borriana	Marquesat		Jaume Paneres i Bernat Palau	10 ll. j.			1378/09/16 ¹³⁵³
Joan Balaguer, ferrer de Lleida	Marquesat		Jaume Paneres i Bernat Palau	10 ll. j.			1378/09/16 ¹³⁵⁴
Bernat des Vall, doctor en lleis	Marquesat		Jaume Paneres i Bernat Palau	50 ll. b.			1378/09/ 27 ¹³⁵⁵
Pere Morell, notari de Lleida	Marquesat		Bernat Palau	10 ll. j.		Sta. Maria	1378/09/16 ¹³⁵⁶
Constança vídua de Ramon Sant Climent, ciutadà de Barcelona	Marquesat		Jaume Paneres ¹³⁵⁷	25 ll. b. t.			1378/11/15 ¹³⁵⁸
Bertran de Vall, doctor en lleis	Marquesat		Jaume Paneres i Bernat de Palau				1378/11/15 ¹³⁵⁹
Bernat Calopa de la casa	Marquesat		Jaume Paneres i	1250 s. b.			1378/11/19 ¹³⁶⁰

¹³⁵⁰ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 932.

¹³⁵¹ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 932.

¹³⁵² ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 935.

¹³⁵³ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 938.

¹³⁵⁴ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 938.

¹³⁵⁵ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 944.

¹³⁵⁶ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 939.

¹³⁵⁷ Apareix com col·lector de les rendes del Marquesat.

¹³⁵⁸ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 960.

¹³⁵⁹ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 944.

¹³⁶⁰ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 961.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

del rei, ciutadà de Barcelona			Bernat de Palau	de t.			
Guillem Oliver, secretari del rei, ciutadà de Barcelona	Marquesat		Jaume Paneres	1.000 s. b. t.			1378/11/25 ¹³⁶¹
Francesca, vídua de Joan Desvall	Marquesat	Jaume Bertran, procurador	Bernat Palau	2000 s. b.			1378/12/11 ¹³⁶²
Pere Desvall, conseller i tresorer del rei, en nom propi	Marquesat		Bernat de Palau ¹³⁶³	1.000 s. b.			1379/05/07 ¹³⁶⁴
Sibil·la, vídua de Ramon Gener, ciutadà de Lleida	Marquesat		Bernat de Palau, col·lector	200 ll. j.			1379/08/31 ¹³⁶⁵
Bertran de Vall, professor en lleis	Marquesat	Pere Cortit, ciutadà de Lleida, procurador	Bernat Palau	50 ll. j.		Sta. Maria	1379/09/03 ¹³⁶⁶
Joan Sebra, doctor en lleis de Lleida	Marquesat		Bernat de Palau	50 ll. j.		Sta. Maria	1379/09/10 ¹³⁶⁷
Pere Serra, mercader de Lleida	Marquesat		Bernat de Palau	150 s. j.		Sta. Maria	1379/09/12 ¹³⁶⁸
Guillem Barberà, doctor en lleis de Lleida	Marquesat		Bernat Palau	15 ll. j.			1379/09/12 ¹³⁶⁹
Nicolau Sabater de Lleida	Marquesat		Bernat Palau	15 ll. j.		Sta. Maria	1379/10/03 ¹³⁷⁰

¹³⁶¹ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 963.

¹³⁶² ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamins, 967

¹³⁶³ Aquí és anomenat clavarí de les rendes del Marquesat.

¹³⁶⁴ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1055.

¹³⁶⁵ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1023.

¹³⁶⁶ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1033.

¹³⁶⁷ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1026.

¹³⁶⁸ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1027.

¹³⁶⁹ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1028.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Bernat Cases, beneficiat de la seu de Lleida	Marquesat	Bernat Serra i Pere Lledó	Bernat Palau	150 s. j.			1379/10/03 ¹³⁷¹
Pere de Bolea, apotecari de Lleida	Marquesat		Bernat Palau	15 ll. j.		Sta. Maria	1379/10/03 ¹³⁷²
Pere Morell, notari de Lleida	Marquesat		Bernat Palau ¹³⁷³	10 ll. j.		Sta. Maria	1379/10/03 ¹³⁷⁴
Obrers de l'església de Santa Maria Magdalena	Marquesat	Miquel Vinyes	Bernat Palau	100 d. J.			1379/10/04 ¹³⁷⁵
Guillem Oliver, secretari del rei, ciutadà de Barcelona	Marquesat		Bernat Palau	1.000 s. b. t.			1379/11/2 ¹³⁷⁶
Francesca, vídua de Joan Desvall	Marquesat	Jaume Bertran, procurador	Bernat Palau	100 ll. b. t.			1379/11/16 ¹³⁷⁷
Bernat Calopa ,del ofici del mestre racional	Marquesat		Bernat Palau	1250 s. b.			1379/11/21 ¹³⁷⁸
Jaspert de Guimerà	Marquesat	Guillem de Guimerà de l'orde de l'Hospital de J. (oncle)	Bernat Palau	1.000 s. b. t.			1379/12/14 ¹³⁷⁹
Constança vídua de	Marquesat		Bernat Palau	500 s. b			1379/ 12/14 ¹³⁸⁰

¹³⁷⁰ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1034.

¹³⁷¹ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1037.

¹³⁷² ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1035.

¹³⁷³ Aquí se l'anomena col·lector de les rendes del Marquesat superior i inferior.

¹³⁷⁴ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1036.

¹³⁷⁵ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1038.

¹³⁷⁶ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1042.

¹³⁷⁷ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1046.

¹³⁷⁸ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1047.

¹³⁷⁹ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1054.

¹³⁸⁰ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1053.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Ramon Sant Climent, ciutadà de Barcelona							
Pere Desvall, conseller i tresorer del rei, en nom propi	Marquesat		Bernat de Palau	50 ll. j.		Sta. Maria	1379/12/16 ¹³⁸¹
Cessió de Cariana, muller de Guillem Arnau Masons a Pere Osmor	Marquesat			200 s.			1380/04/10 ¹³⁸²
Cessió de Berenguer Vergós de Balaguer a Clariana Maspons de 100 s.	Marquesat						1380/04/21 ¹³⁸³
Guillem Pere Bussot, doctor en lleis	Marquesat		Jaume Massèn	700 s. b.	8.400 s. b.	4 de març	1381/03/01 ¹³⁸⁴
Angelina, vídua de Bonanat Almugàver, mercader	Marquesat		Jaume Massèn	1.000 s. b.	12.000 s. b.	4 de març	1381/03/01 ¹³⁸⁵
Mateu de Vall, mercader	Marquesat		Jaume Massèn	1.000 s. b.	12.000 s. b.	4 de març	1381/03/01 ¹³⁸⁶
Joan de Pla	Marquesat		Jaume Massèn	1.000 s. b.	12.000 s. b.	4 de març	1381/03/01 ¹³⁸⁷
Miquel Palau	Marquesat		Jaume Massèn	1.000 s. b.	12.000 s. b.	4 de març	1381/03/01 ¹³⁸⁸
Bertran de Riudovelles	Marquesat		Jaume Massèn	275 s. b.	3.300 s. b.	4 de març	1381/03/01 ¹³⁸⁹
Pere de Vall	Marquesat		Jaume Massèn	1.000 s. b.	12.000 s. b.	4 de març	1381/03/01 ¹³⁹⁰

¹³⁸¹ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1055.

¹³⁸² ADU, Inventari antic d'Alòs, A 141.

¹³⁸³ ADU, Inventari antic d'Alòs, A 164.

¹³⁸⁴ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹³⁸⁵ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹³⁸⁶ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹³⁸⁷ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹³⁸⁸ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹³⁸⁹ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Berenguer Corn, mercader	Marquesat		Jaume Massèn	1.000 s. b.	12.000 s. b.	4 de març	1381/03/01 ¹³⁹¹
Antígon, orfe de Berenguer Almagàver	Marquesat	procuradors Ramon Bussot i Guillem Ferrer	Jaume Massèn	1.000 s. b.	12.000 s. b.	4 de març	1381/03/01 ¹³⁹²
Bernat Gibert, mercader	Marquesat		Jaume Massèn	600 s. b.	7.200 s. b.	4 de març	1381/03/04 ¹³⁹³
Pere Febrer, beneficiat de la seu de Barcelona	Marquesat		Jaume Massèn	600 s. b.	7.200 s. b.	4 de març	1381/03/06 ¹³⁹⁴
Francesca, vídua de Ramon de Santmartí, ciutadà de Lleida, filla de Francesc Alamany, difunt, de Montblanc	Marquesat		Jaume Massèn	600 s. b.	7.200 s. b.	4 de març	1381/03/07 ¹³⁹⁵
Romeu Silvestre, prevere beneficiat de Santa Maria del Pi de Barcelona	Marquesat		Jaume Massèn	600 s. b.	7.200	4 de març	1381/03/07 ¹³⁹⁶
Isabel, esposa de Joan de Vall, fill de Pere de Vall	Marquesat		Jaume Massèn	1.000 s. b.	12.000 s. b.	4 de març	1381/03/09 ¹³⁹⁷
Bernat Bussot, escrivà de ració de la casa del rei	Marquesat		Jaume Massèn	1.000s, b.	12.000 s. b. de tern (236400 s. b.?)	4 de març	1381/03/09 ¹³⁹⁸
Pere de Tàrrega, secretari	Marquesat		Jaume Massèn	1.200 s. b.	14.400 s. b.	4 de març	1381/03/12 ¹³⁹⁹

¹³⁹⁰ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹³⁹¹ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹³⁹² AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹³⁹³ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹³⁹⁴ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹³⁹⁵ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹³⁹⁶ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹³⁹⁷ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹³⁹⁸ AHMC, Pergamins, XIV, 018.

¹³⁹⁹ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

del senyor duc							
Jaume Claramunt, de la casa de la reina	Marquesat		Jaume Massèn	1.000 s. b.	12.000 s. b.	4 de març	1381/03/13 ¹⁴⁰⁰
Simó de Llor, donzell	Marquesat		Jaume Massèn	1.000 s. b.	12.000 s. b.	4 de març	1381/03/16 ¹⁴⁰¹
Ramon de Gualbes, mercader, ciutadà de Barcelona procurador Miquel de Bosc, i tutor de Lluís de Bosc, el seu germà	Marquesat		Jaume Massèn	1.600 s. b.	19.200 s. b.	4 de març	1381/03/19 ¹⁴⁰²
Ramon de Gualbes en nom propi	Marquesat		Jaume Massèn	1.000 s. b.	12.000 s. b.	4 de març	1381/03/22 ¹⁴⁰³
Isabel, vídua de Pere Torayes, sartor de la casa del rei, tutora de Pericó fill del difunt Pere de Rocacrespa, mercader	Marquesat		Jaume Massèn	1.000 s. b.	12.000 s. b.	4 de març	1381/03/22 ¹⁴⁰⁴
Ponç de Gualbes	Marquesat		Jaume Massèn	500 s. b.	6.000 s. b.	4 de març	1381/03/23 ¹⁴⁰⁵
Lluís de Gualbes	Marquesat		Jaume Massèn	500 s. b.	6.000 s. b.	4 de març	1381/03/23 ¹⁴⁰⁶
Bernat Bertran, mercader de la ciutat de Barcelona i	Marquesat		Jaume Massèn	600 s. b.	7.800 s. b.	4 de març	1381/04/15 ¹⁴⁰⁷

¹⁴⁰⁰ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹⁴⁰¹ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹⁴⁰² AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹⁴⁰³ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹⁴⁰⁴ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹⁴⁰⁵ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹⁴⁰⁶ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

¹⁴⁰⁷ AHMC, Pergamins, XIV, 022.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Caterina, vídua i marmessora de Pere Veguer							
Balaguer Ramoneda Guillem Gassia, prevere Pere Vallosera Ramoneta Puigvert	Miró Puigvert, Andreu Tàpia i Francesc de Meià per la universitat de Cubells			200 120 100 s. j. 50 s j..			1382 ¹⁴⁰⁸
Guerau de Vilatorta, escrivà de la infanta	Marquesat			319 s. b.	319 ll. b.		1382/03/22 ¹⁴⁰⁹
Guerau de Vilatorta, escrivà de la infanta				81s.			1382/03/22 ¹⁴¹⁰
Simó de Puig, ciutadà de Barcelona	Marquesat			1612 s. 3 d. B.	1209 ll. 3s. 10 d. l'òbol		1382/03/22 ¹⁴¹¹
Caterina, abadesa de Valldonzella	Marquesat			1400 s. b.	1500 ll. b.		1382/03/22 ¹⁴¹²
Francesc Agular, de la cambrà del rei	Marquesat			1255 s. 11 d. b.	942 ll. 18s. 7 d. B.		1382/09/4 ¹⁴¹³
Guillem Colom	Marquesat			1.000			1384/04/16 ¹⁴¹⁴
Alionor, vídua de Ramon Benages de Balaguer	Camarasa			200 s. j.	2400 s. j.		1383/06/15 ¹⁴¹⁵

¹⁴⁰⁸ AHMC, Pergamins, XIV, 023.

¹⁴⁰⁹ ACA, Cancelleria, Registre 1002, f. 68 v a 72r.

¹⁴¹⁰ ACA, Cancelleria, Registre 1002, f. 73r i v.

¹⁴¹¹ ACA, Cancelleria, Registre 1002, f. 78 i 78v.

¹⁴¹² ACA, Cancelleria, Registre 1002, f. 78v a 82v.

¹⁴¹³ ACA, Cancelleria, Registre 1002, f. 167v a 170v.

¹⁴¹⁴ ADU, Inventari antic d'Alòs, A 138.

¹⁴¹⁵ ACA, Cancelleria, Registre 941, f. 151r.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Constança, vídua de Ramon de Sentcliment	Marquesat	Arnau sa Ramada, mercader de Barcelona	Bernat Palau	500 s. b.		Sant Mateu	1383/11/02 ¹⁴¹⁶
Bernardona, esposa de Joan Balaguer, Ferrer de Lleida	Marquesat		Bernat de Palau	10 ll. j.		Sta. Maria	1384/10/02 ¹⁴¹⁷
Sibil·la, vídua de Ramon Gener, ciutadà de Lleida	Marquesat		Bernat de Palau	50 ll. j.		Sta. Maria	1384/10/02 ¹⁴¹⁸
Blanqueta, Maria filles orfes de Jaume Guasc	Marquesat	Pere Marrana, prevere, procurador i tutor	Bernat de Palau	300 s. j.		Sta. Maria	1384/10/04 ¹⁴¹⁹
Pere Pasqual, professor en dret	Marquesat		Bernat Palau	50 ll. j.		Sta. Maria	1384/10/04 ¹⁴²⁰
Nicolau Sabater	Marquesat		Bernat de Palau	10 ll.		Sta. Maria	1384/10/19 ¹⁴²¹
Jaspert de Guimerà, cavaller	Marquesat		Andreu Jordà de Camarasa	1.000 s. b.		Sant Mateu	1384/10/19 ¹⁴²²
Guillem ses Cases	Marquesat	Pere Lledó, beneficiari de la Seu de Lleida i marmessor	Bernat de Palau	150 ll. j.		Sta. Maria	1384/10/20 ¹⁴²³
Marquesa, donzella de la reina Sibil·la	Marquesat		Antoni de Naves	200 s.	8000 s.		1384/10/20 ¹⁴²⁴

¹⁴¹⁶ Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamins, 1477.

¹⁴¹⁷ Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamins, 1465.

¹⁴¹⁸ Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamins, 1467.

¹⁴¹⁹ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1469

¹⁴²⁰ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1470

¹⁴²¹ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1475.

¹⁴²² ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1472.

¹⁴²³ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1476

¹⁴²⁴ ACA, Cancelleria, Registre 1004 , f. 52v i 53r. Aquest era el censal d'en Careta que no cobrava per les malifetes que feia.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Constança, vídua de Ramon de Sentcliment	Marquesat	Arnau sa Ramada	Bernat Palau	500 s. b.		Sant Mateu	1384/11/02 ¹⁴²⁵
Francesca, vídua de Joan Desvalls i tutora dels seus fills	Marquesat	Bernat de Socarrats, prevere de Barcelona	Andreu Jordà de Camarasa	100 ll.		Sant Mateu	1384/11/15 ¹⁴²⁶
Bernat Cabaç, habitant de Vilanova de Meià	Camarasa			100 s.	60ll.		1384/12/19 ¹⁴²⁷
Rei Prínceps namque	Camarasa			120 s.	60 ll.		1385/05/15 ¹⁴²⁸
Caterina, vídua d'Arnau Çabater	Marquesat		Guillem Maya	780 s. 4 d.b.	585 ll. 5 s. 6 d.		1385/08/5 ¹⁴²⁹
Pere Serra	Marquesat		Bernat Palau	12 ll.10s. j.		Sta. Maria	1385/08/14 ¹⁴³⁰
Obrers de Santa Maria Magdalena de Lleida		Francesc de la Mora	Bernat Palau	100s. j.		Sta. Maria	1385/08/ 30 ¹⁴³¹
Pere Serra, mercader de Lleida	Marquesat		Bernat de Palau	12 ll.10 s j.		Sta. Maria	1385/08/14 ¹⁴³²
Pere Serra, mercader de Lleida	Marquesat		Bernat de Palau	250 s. j.		Sta. Maria	1385/08/31 ¹⁴³³
Sibil·la, vídua de Ramon Gener	Marquesat		Bernat de Palau	500 s. de les 50ll anuals		Santa Maria	1385/09/12 ¹⁴³⁴
Pere Pasqual	Marquesat	Guillem Brescó,	Bernat Palau	50 ll.b. t.		Sta. Maria	1385/09/20 ¹⁴³⁵

¹⁴²⁵ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1477.

¹⁴²⁶ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1479.

¹⁴²⁷ ACA, Cancelleria, Registre.944, f. 89.

¹⁴²⁸ ACA, Cancelleria, Registre 945 , f. 19 v i 20r.

¹⁴²⁹ ACA, Cancelleria, Registre 1705, f. 218r.

¹⁴³⁰ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí, 1525.

¹⁴³¹ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamins, 1526.

¹⁴³² ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1525.

¹⁴³³ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1527.

¹⁴³⁴ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1528.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

		batxiller en lleis					
Maria filla de Pere Bolea	Marquesat	Jaume Cerdà, draper de Lleida, procurador i espòs	Bernat de Palau	15 ll. j.		Sta. Maria	1385/09/25 ¹⁴³⁶
Nicolau Sabater de Lleida	Marquesat		Bernat Palau	10 ll. j.		Sta. Maria	1385/10/09 ¹⁴³⁷
Nicolau Sabater de Lleida	Marquesat		Bernat Palau	10 ll. j.		Sta. Maria	1385/10/19 ¹⁴³⁸
Bernat Cases	Marquesat	Bernat Serra i Pere Lledó beneficiats de la Seu de Lleida i marmessors	Bernat Palau	150s. j.		Sta. Maria	1385/10/28 ¹⁴³⁹
Constança vídua de Ramon Sant Climent, ciutadà de Barcelona	Marquesat		Bernat Palau	500 s. b.		Sta. Maria	1385/11/15 ¹⁴⁴⁰
Jaspert de Guimerà	Marquesat	Isabel la seva esposa	Bernat de Palau	1.000 s. b.		Sta. Maria	
Pere Bolea	Marquesat	Jaume Cerdà, draper de Lleida, marmessor	Bernat Palau	15 ll. j.		Sta. Maria	1386/01/8 ¹⁴⁴¹
Sibil·la, vídua de Ramon Gener	Marquesat		Bernat Palau	50 ll. j.		Sta. Maria	1386/02/07 ¹⁴⁴²
Guillem Gassia, prevere de Cubells	Francesc de Meià, Bernat Geliet (d'Ariet?),			500 s.	8000 s.		1386/01/29 ¹⁴⁴³

¹⁴³⁵ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1529.

¹⁴³⁶ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1556.

¹⁴³⁷ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1534.

¹⁴³⁸ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1475.

¹⁴³⁹ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1573.

¹⁴⁴⁰ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1542.

¹⁴⁴¹ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1556.

¹⁴⁴² ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1558.

¹⁴⁴³ AHMC, Pergamins, XIV, 027.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

	Jaume Miquel, paers i síndics de Cubells						
Ermessenda vídua de Bonafanat de Cubells compra els censals que Francesc Amigué havia comprat a Berenguer de na Roja i Bernat de Montgai	Cubells			86 d i 8 d	1400	1 setembre	1386/06/30 ¹⁴⁴⁴
Pere Desvall, conseller i tresorer del rei, en nom propi			Bernat de Palau	1.000 s. b. dels 2000 que li paguen		Sant Mateu	1386/12/13 ¹⁴⁴⁵
Nicolau Bassa, apotecari de Barcelona	Marquesat			500 s.	7000 s.	Sant Lluç	1385/10/31 ¹⁴⁴⁶
Antoni Corçà, de Vilanova de Bellpuig ¹⁴⁴⁷	Pere de l'Abadia i Borràs Montany de Cubells			200 s. j.	2400 s. j.	Sant Lluç	1387/04/03 ¹⁴⁴⁸
Pere Ortó	paers de Cubells			500		1 de juny	1389/04/24 ¹⁴⁴⁹
Berenguer de Montsonís,	Ramon Covet,			85s 8 d.	1200 s. j.	15 de maig	1389/04/26 ¹⁴⁵²

¹⁴⁴⁴ AHMC, Pergamins, XIV, 028.

¹⁴⁴⁵ ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, Pergamí 1597.

¹⁴⁴⁶ Per la compra de la meitat del censal de la Pia Almoína abans de Guillem Oliver. Censalista des de 1373. Arxiu Municipal de Camarasa, Pergamins A. VALLS SEGARRA, Joan: *Camarasa. Notes històriques de casa Valls (1894-1908)*, (manuscrit inèdit).

¹⁴⁴⁷ El 25 de juny de 1401 per sentència del veguer de Balaguer Arnau de Vernet, donzell, s'obliga a la universitat de Cubells a pagar la pensió a Antoni Corçà. AHMC, Pergamins, XV, 001.

¹⁴⁴⁸ AHMC, Pergamins, XIV, 052.

¹⁴⁴⁹ AHMC, Pergamins, XV, 050. Es va lluir de Constança d'Orcau el 22 de març de 1425 per 7000 sous b.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

patró de la capella, Borràs Serra, Guillamona, Guaceta, Borràs Montanyà, habitants de Cubells	Antoni Bertran i Pericó Bonet (síndics de Cubells?)			j. ¹⁴⁵⁰ 176s 5d.j. 114 s. 3.d lòbol 140 s. j. ----- 476 s. 6 d. j.	2400 s. j. 1600 s. j. 1400 s. j. ----- 6600s. j. ¹⁴⁵¹		
Bertran Nicolau mercader de Barcelona	Guillem Martorell, Bernat Bondia i Antoni Bertran per la vila de Cubells del Marquesat			Llueixen censal 500 s. b.	6000 s. b. ¹⁴⁵³		1389/07/07 ¹⁴⁵⁴
Ramon Despès, cavaller dels llocs d'Espès i de la Milera	Ramon Cudós per Camarasa, Salvador Clua per Cubells, Antoni Miró per Montgai, Ramon Rossell per Santa Linya,	procurador Rubén Mahir, jueu		416s. 8d .b.	5000 s. b.	15 d'agost	1390/08/16 ¹⁴⁵⁵

¹⁴⁵² AHMC, Pergamins, XIV, 030.

¹⁴⁵⁰ Es continuaven cobrant l'11 de juliol de 1404, quan Domènec de Calaforra, cobrador de la talla, els paga a Pere Amigué, prevere de Cubells i beneficiat de la capella de Sant Joan Baptista instituida per Pericó Montsonís a l'església de Sant Pere de Cubells, AHMC, Pergamins, XV, 006.

¹⁴⁵¹ Aquest censal es ven per redimir-ne altre de 12101 s. j.

¹⁴⁵³ Aquest censal serveix per lluir altres censals que havia fet Berenguer Sacosta donzell de Sanahuja, senyor dels castells de Mirambell, la Portella i la Figuera i la seva esposa Blanca. Es fa amb llicència del rei Martí.

¹⁴⁵⁴ AHMC, Pergamins, XIV, 032.

¹⁴⁵⁵ AHMC, Pergamins, XIV, 033, 34 i 35.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

	Guillem de Nou per Privà i Llorenç						
Pere de Salars, prevere, veí d'Os i Pere de Fontllonga, Bonet	Ramon Covet, mercader, Pere, Antoni Bertran veïns de Cubells en non de la vila			300 s. j.	4200 s. j.		1390/12/29 ¹⁴⁵⁶
Santa Maria de Gualter	Jaume Soleva, Bernat Bondia i Arnau de Montgai, paers de Cubells			700 d. b. de tern	9000 s.	Sant Pere i Sant Pau de juny	1392/06/23 ¹⁴⁵⁷
Francesc Basset doctor en decrets de Lleida, cedit per Bernat Ocell ciutadà de Barcelona i veí de les Borges Blanques, arrendador de l'onzè dels fruits del terme de Cubells	Vila de Cubells			1.000 s. i 2 fl. d'Aragó	15000 s. preu arrendament	15 d'agost	1392/08/19 ¹⁴⁵⁸
Bernat Casset de Montgai	Bernat Bondia i Antoni Bertran síndics de Cubells			600 s. b.	7200	18 d'agost	1392/08/18 ¹⁴⁵⁹
Guillem Bellvehí, canonge	Bernat Bondia i			100 s.	1450 s.		1392/11/12 ¹⁴⁶⁰

¹⁴⁵⁶ AHMC, Pergamins, XIV, 036.

¹⁴⁵⁷ AHMC, Pergamins, XIV, 041.

¹⁴⁵⁸ AHMC, Pergamins, XIV, 042 i 42.

¹⁴⁵⁹ AHMC, Pergamins, XV, 017. Aquest censal el 5 de febrer de 1409 es va vendre a Isaac Samuel Baruc.

¹⁴⁶⁰ AHMC, Pergamins, XIV, 044.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

d'Àger i prior de Montmagastre i Ramon Blancafort Prevere procurador del aniversaris d'Àger	Antoni Bertran síndics de la vila de Cubells						
Ramon Desplà i la seva dona Cardoneta d'Organyà	Bernat Bondia, Bernat Llorenç, i Berenguer Fuster paers i síndics de la universitat de Cubells			500 s.	8000 s. j.	1 d'abril	1395/03/24 ¹⁴⁶¹
	Camarasa i Merita						1397/07/14 ¹⁴⁶²
Elvira, filla de Pedro Ferrandis de Santander i veïna de Tarragona	Arnau Cuçola procurador de la vila de Cubells amb consentiments dels paers de Lleida			300 s. b.	3600 s. b.	Sta. Llúcia	1397/12/11 ¹⁴⁶³
Bartomeu Espígol per venda de Francesc i Joan d'Eres	Ramon de Fluvià senyor del feu de Cubells i altres habitants de Cubells			466 s. 8 d.	2100 s. b.	Sant Joan	1400/ 06/30 ¹⁴⁶⁴

¹⁴⁶¹ AHMC, Pergamins, XIV, 046.

¹⁴⁶² Pergamins de Camarasa O.

¹⁴⁶³ AHMC, Pergamins, XIV, 049.

¹⁴⁶⁴ AHMC, Pergamins, XIV, 050.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Antoni Corçà, veí de Vilanova de Bellpuig al vescomtat d'Àger	Universitat de Cubells			133s.4d.j.		1 juny	1401/05/29 ¹⁴⁶⁵
Ramon Desplà i la seva dona Cardoneta, veïns d'Organyà	Guillem Martorell i Antoni Bertran, paers i síndics de la vila de Cubells			250 s. j.	4000 s. j.		1403/05/03 ¹⁴⁶⁶
Blasc de Boldú, canonge i beneficiat de Sta. Maria de Meià	Universitat de Cubells	Pere Carbonell, habitant de Vilanova de Meià		20 s. j.		agost	1403/05/14 ¹⁴⁶⁷
Berenguer de Bellver	Antoni Bertran paer i veí de Cubells ¹⁴⁶⁸		Domènec de Calaforra, cobrador de la talla de Cubells	150s. j.	1800s. j.		1403/09/19 ¹⁴⁶⁹
Bernat Bondia, prevere beneficiat de la capella de n'Alosa.			Domènec de Calaforra cobrador de la talla de Cubells	200 s. j. anuals		Pentecosta	1404/07/11 ¹⁴⁷⁰
Francesc Amiguet, prevere de Cubells i beneficiat de la capella de Sant Joan	Universitat de Cubells		Domènec de Calaforra cobrador de la talla de Cubells	300 s. j.		Sants Felip i Jaume	1404/07/11 ¹⁴⁷¹

¹⁴⁶⁵ AHMC, Pergamins, XV, 018.El 4 d'agost de 1409 Antoni Corçà nomena Pere Taravau veí de Balaguer per actuar legalment davant de l'impagament de la pensió per part de la universitat de Cubells.

¹⁴⁶⁶ AHMC, Pergamins, XV, 003.

¹⁴⁶⁷ AHMC, Pergamins, XV, 005.

¹⁴⁶⁸ El consentiment de la ciutat de Lleida a 13 de gener de 1403 va ser per a crear censals per valor de 12000 s, j, per pagar creditors i comprar blat. AHMC, Pergamins, XV, 004.

¹⁴⁶⁹ AHMC, Pergamins, XV, 004.

¹⁴⁷⁰ AHMC, Pergamins, XV, 006. Es paguen dos anys 1403 i 1404.

¹⁴⁷¹ AHMC, Pergamins, XV, 006.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Baptista instituïda per Pericó Montsonís a l'església de Sant Pere de Cubells,							
Pere Amiguet capella de Pericó de Montsonís a Sant Pere de Cubells dedicada a Sant Joan Baptista	Universitat de Cubells		Domènec de Calaforra, cobrador de la talla de Cubells	85s. 8d.j. 1 òb.		15 de maig	1404/07/11 ¹⁴⁷²
Francesc Ferrer, beneficiat de la capella d'en Bonfill	Cubells	Pere Ferriol	Domènec de Calaforra, cobrador de la talla de Cubells	100 s.		Sant Bartomeu	1404/08/11 ¹⁴⁷³
Mateu de Montgai, prevere de Cubells, beneficiat de la capella de Sant Bartomeu	Universitat de Cubells		Domènec de Calaforra, cobrador de la talla de Cubells	400 s. j.		Mare de Déu de febrer	1404/09/03 ¹⁴⁷⁴
Guillem Martorell de Merita	Universitat de Cubells		Domènec de Calaforra, cobrador de la talla de Cubells	400 s. d'Agramunt		1 de maig	1404/09/05 ¹⁴⁷⁵
Mateu de Montgai, prevere de Cubells, beneficiat de la capella de Sant Bartomeu	Universitat de Cubells		Domènec de Calaforra, cobrador de la talla de Cubells	400 s. j. l 23 s 4 d		Mare de Déu de febrer i 31 maig	1404/09/03 ¹⁴⁷⁶
Guillem Martorell de	Universitat de		Domènec de	400 s.			1404/09/05 ¹⁴⁷⁷

¹⁴⁷² AHMC, Pergamins, XV, 006.

¹⁴⁷³ Domènec de Calaforra, cobrador de la talla paga la quantitat en aquesta data a Pere Ferriol d'Alòs. AHMC, Pergamins, XV, 006.

¹⁴⁷⁴ AHMC, Pergamins, XV, 007.

¹⁴⁷⁵ AHMC, Pergamins, XV, 008.

¹⁴⁷⁶ AHMC, Pergamins, XV, 007.

¹⁴⁷⁷ AHMC, Pergamins, XV, 008.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Merita	Cubells		Calaforra, cobrador de la talla de Cubells	d'Agramunt		1 de maig	
Anybou Bonet de Filella	Universitat de Cubells		Antoni Puigvert recaptador comú de Cubells	100 . s. d'Agramunt		Sant Bartomeu	1404/09/13 ¹⁴⁷⁸
Bertran de Peus, savi en dret de Lleida; Bernat Company de Lleida i Joan Fontova de les Torres de Sanui	Alòs			300 s. 200 s. 200		Sant Llorenç	1404/11/15 ¹⁴⁷⁹
Bernat de Peus, Bernat Company i Arnau Claret de Lleida	Alòs			300 s. j. 200 s. j. 200 s. j.		Sant Llorenç	1404/11/15 ¹⁴⁸⁰
Pere de Montgai, beneficiat de la capella de Sant Julià	Universitat de Cubells	Bernat de Puigvert	Domènec de Calaforra recaptador del comú o talla de Cubells	16 s. 8 d. j.		Sant Hilari	1404/10/25 ¹⁴⁸¹
Guillem de Meià beneficiat de la capella de Sant Llorenç, instituïda per Llorenç Grau	Universitat de Cubells		Domènec de Calaforra cobrador de la talla de Cubells		250 s. j.		1404/10/27 ¹⁴⁸²
Bernat Reverdit de la Sentiu	Universitat de Cubells		Domènec Calaforra comuner del lloc de Cubells		225 s. d'Agramunt o jaquesos	Sant Hilari de gener	1404/10/31 ¹⁴⁸³

¹⁴⁷⁸ AHMC, Pergamins, XV, 008.

¹⁴⁷⁹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 11.

¹⁴⁸⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 14. Es devien 3 terminis.

¹⁴⁸¹ AHMC, Pergamins, XV, 010.

¹⁴⁸² AHMC, Pergamins, XV, 011.

¹⁴⁸³ AHMC, Pergamins, XV, 012.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

					200 s. d'Agramunt 140 s. d'Agramunt	27 de març 1 de setembre	
Arnau Domènec	Universitat de Cubells		Domènec de Calaforra		190 s. j. (90 s. + 100 s.)	S. Mateu Sta. Maria de març	1404/10/04 ¹⁴⁸⁴
Guillem Peramola de Cubells			Domènec de Calaforra recaptador de la talla d'aquesta vila		88 s. 4 d. j.	Pentecosta	1404/12/16 ¹⁴⁸⁵
Joan Solsona de Cubells	Universitat de Cubells		Domènec de Calaforra recaptador de la talla d'aquesta vila	50 s. j. ¹⁴⁸⁶		Pasqua	1405/01/05 ¹⁴⁸⁷
Bernat Trilla habitant i síndic de La Maçana	Cubells	Salvador Pedrol de Rubió curador nomenat pel batlle de la Maçana i Berenguerona vídua de Salvador Manaut i mare de Francesca		300 s.	3600 s. j.	Sta. Maria d'agost	1405/02/20 ¹⁴⁸⁸
Guim Armengou, senyor	Camarasa					març ¹⁴⁸⁹	1405/ 03/ 11 ¹⁴⁹⁰

¹⁴⁸⁴ AHMC, Pergamins, XV, 013. En aquesta data es paguen 140 s. j. Que restaven dels 190.

¹⁴⁸⁵ AHMC, Pergamins, XV, 014. En aquesta data 82 sous 4 diners de la ensió de l'any anterior, a més dels del present any.

¹⁴⁸⁶ La quantitat correspon al darrer termini vençut.

¹⁴⁸⁷ AHMC, Pergamins, XV, 015.

¹⁴⁸⁸ AHMC, Pergamins, XV, 016. En aquesta data es fa la compra del censal per part de Bernat Trilla a Francesca Manaut.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

del lloc de Marça							
Frares menors Lleida	Merita			150 s.		Tots Sants	1405/09/17 ¹⁴⁹¹
Joan Cardoner, castlà de Vernet sobre rendes reials ¹⁴⁹²	Vernet			770 s. 4 d. b.		5 setembre	1405/09/28 ¹⁴⁹³
Joan Cardoner, castlà de Vernet ¹⁴⁹⁴	Rendes reials			780 s. 4 d.		5 setembre	
Bernardona, vídua de Pere Tàrrega	Vilanova de Meià			50 s. j.		Sant Tomàs apòstol	1406/05/08 ¹⁴⁹⁵
Barthomeu Claret i Caterina vídua de Domingo Ferrando	Alòs			200 s. j.		Sant Llorenç	1406/08/27 ¹⁴⁹⁶
Ciutat de Lleida per la subvenció anual	Marquesat			1.000 fl. anuals			1406/09/06 ¹⁴⁹⁷
Pere Cases	Cubells			25 lliures jaqueses ¹⁴⁹⁸			1406/09/24 ¹⁴⁹⁹
Pere ces Camps, religiós	Alòs						1406/12/02 ¹⁵⁰⁰

¹⁴⁸⁹ Demanen prorrogar al mes d'abril.

¹⁴⁹⁰ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 36. 11 de març de 1405.

¹⁴⁹¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 71. 17 de setembre de 1405.

¹⁴⁹² Que el rei Pere havia venut a Caterina muller d'Arnau Çabacer, ciutadà de Barcelona València 10 setembre 1382. Va vendre'l a Bernat Sala i aquest a Joan Cardoner a *València a X dies de setembre any M CCC LXXX II e closa per en Francesc Bisbal notari*.

¹⁴⁹³ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 72. 18 de setembre de 1405.

¹⁴⁹⁴ Censal venut pel rei Pere a Caterina muller d'Arnau Cabacer ciutadà de Barcelona a València 10 de setembre de 1382. Després la filla d'aquesta Isabel casada amb Ramon Robinal el van vendre a Bernat Sala, savi en dret i aquest el va vendre a Joan Cardoner.

¹⁴⁹⁵ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 103. 8 d'abril de 1406.

¹⁴⁹⁶ Fa sis anys que no paguen. Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 118. 27 d'agost de 1406.

¹⁴⁹⁷ Llibre de Provisions, pàg. 56v.

¹⁴⁹⁸ Amb les despeses demana 500 lliures.

¹⁴⁹⁹ Es deuen pensions. Llibre de Provisions, pàg. 58

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Bernat Simó de Barcelona	Marquesat			20 ll. censals			1408/02/18 ¹⁵⁰¹
Autorització de Lleida	Montgai			120 s. j.	130 fl.		1408/04/30 ¹⁵⁰²
Pere Joan des Pou, notari de Barcelona (censal mort), ¹⁵⁰³	Marquesat quèsties	Antoni Bartaló de la cambra del Sr. Rei per Francisca vídua (dot)		134 s. b.		22 març	1408/05/02 ¹⁵⁰⁴
Pere Borrell i Pere Calderó de Bellcaire	Montgai			200s. anuals de tern	120 ll.	Pasqua de Resurrecció	1408/04/30 ¹⁵⁰⁵
Preveres	Montgai			25 ll.			1408/05/09 ¹⁵⁰⁶
Pere Bonifaci de Llimiana	Vilanova de M	Jusef Almodí d'Agramunt		100 s.			1408/08/08 ¹⁵⁰⁷
Samuel Almodí de Falset	Montgai			45 fl.			1408/09/17
Arnau Grassa ¹⁵⁰⁸ beneficiat de l'església de Montgai	Camarasa, Alòs, La Maçana	Pere Grasa pare i administrador		205 s.			1408/12/17 ¹⁵⁰⁹
Isaac Samuel Baruc, jueu	Universitat de	Bernat Casset de		320 s. b.	7200 s. b.		1409/02/05 ¹⁵¹⁰

¹⁵⁰⁰ Aquest personatge havia reduït l'interès però no aconseguia cobrar les pensions. Llibre de Provisions, pàg. 64v.

¹⁵⁰¹ Llibre de Provisions, pàg. 88v.

¹⁵⁰² Llibre de Provisions, pàg. 95v. El censal era per pagar la subvenció a la ciutat i la resta per a la universitat.

¹⁵⁰³ Va passar a la seva esposa Francisca per dot i capítols matrimonials, després casada en segones núpcies amb Pere Veray.

¹⁵⁰⁴ Llibre de Provisions, pàg. 96r. La data és la reclamació del pagament de les pensions endarrerides i pensions a Francisca vídua del creador, casada amb Berenguer Veray escrivà del rei, a través d'Antoni Bataló, de la cambra del rei. Gravava les quèsties i altres drets reials.

¹⁵⁰⁵ Llibre de Provisions, pàg. 96v. El censal és aprovat pel Consell General de la Paeria de Lleida i ha de servir per pagar la subvenció de 130 florins d'or d'Aragó i la resta a la universitat per altres usos que se li ha de donar.

¹⁵⁰⁶ Llibre de Provisions, pàg. 98v. En carta al bisbe d'Urgell els paers de Lleida li demanen reduir l'interès al 24.000 per 1000.

¹⁵⁰⁷ Llibre de Provisions, pàg. 106r i 106v. El dit Bonifaci es queixa que no se li paga la pensió tot i haver reduït del 12.000 per mil al 24.000 per mil. I la pensió de 100 s. a 50 i cobrar-la cada dos anys.

¹⁵⁰⁸ El seu pare Pere Grassa fa d'administrador.

¹⁵⁰⁹ Llibre de Provisions, pàg. 152v i 153r.

¹⁵¹⁰ AHMC, Pergamins, XV, 017. En aquesta data es fa la venda del censal amb reducció de la pensió original.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

d'Agramunt	Cubells	Montgai					
Venda del censal de Gispert de Guimerà a Blanca d'en Brescó	Marquesat			500			1409/03/25 ¹⁵¹¹
Gispert de Guimerà ven a Marc Blanca i Ramon Boixó	Marquesat				1.000s		1409/03/25 ¹⁵¹²
Maria, esposa de Bartomeu Navarro de Vic ¹⁵¹³	Fontllonga (per sentència reial contra l'abadessa de Valldonzella)	Joan Bruguera		Quèsties de Fontllonga i 31,5 fl.	642 s. 8 d. b.		1409/03/27 ¹⁵¹⁴
Pere Corçà , ara habitant de Sta. Linya ¹⁵¹⁵	Marquesat ¹⁵¹⁶	Guillem Carbonell		?			1409/06/18 ¹⁵¹⁷
Guillem Carbonell, mercader de Vilanova de Meià ¹⁵¹⁸	Santa Linya			62,5 ll.(i10 fl.)		juliol	1409/07/30 ¹⁵¹⁹
Pere Batell veí de Bellcaire	Universitat de Cubells			25 s. j.	600 s. j.		1409/12/16 ¹⁵²⁰
Nicolau Gralla, ciutadà	Camarasa			50 ll.			1409/12/18

¹⁵¹¹ ACA, Cancelleria, Registre 2237, f. 40v i 41r.

¹⁵¹² ADU, Inventari antic, d'Alòs, A 133.

¹⁵¹³ Aquest Navarro havia obtingut el censal amb plet per cessió de cobrar primer que Bernat Vilagaya i l'abadessa de Valldonzella i altres de Barcelona.

¹⁵¹⁴ Llibre de Provisions, pàg. 130v-132r. La data posada és la de la sentència.

¹⁵¹⁵ Va prestar els diners a la Terra del Marquesat per pagar a Bertran Nicolau i Guillem Pere Bussot, comptadors de Barcelona.

¹⁵¹⁶ Va vendre el censal per pagar a Bertran Nicolau i Guillem Pere Bussot, comptadors de Barcelona a la qual la Terra havia de fer 62ll. 10 s. que mai no havia pagat.

¹⁵¹⁷ Llibre de Provisions, pàg. 124v i 124.

¹⁵¹⁸ Llibre de Provisions, pàg. 124r, al qual es demana allargar el termini de pagament.

¹⁵¹⁹ Llibre de Provisions, pàg. 130r. Els homes del lloc no les poden pagar.

¹⁵²⁰ AHMC, Pergamins, XV, 019. Havien comprat el censal a Antoni Pons i Constança que el cobraven des de 1353. El 17 de desembre de 1409 es posa en coneixement del batlle i paers de Cubells aquesta venda. AHMC, Pergamins, XV, 019.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Nebot de Galiana de Santa Linya	Vilanova de Meià			?			1410/01/08 ¹⁵²²
Davi Mercadell, jueu de Falset	Camarasa			?			1410/02/13 ¹⁵²⁴
Constança d'Orcau	Cubells			?			1410/02/22 ¹⁵²⁵
Joan de Matines de Balaguer	Montgai			100 s.			1410/02/27 ¹⁵²⁶
Joan Romeu, ciutadà de Lleida.	Ramon Berenguer de Concabella de Santa Linya, castlà ¹⁵²⁷			Certs fruits ¹⁵²⁸			1410/06/27 ¹⁵²⁹
Caim Banic jueu d'Agramunt	Montgai paga Cubells			600 s. b. ¹⁵³⁰		Sta Maria agost	1410/07/16 ¹⁵³¹
Pere Lambart	Camarasa Montgai				cafissos		1410/09/01 ¹⁵³²
En Careta	Camarasa			400 s.		15 de maig	1410/06/05 ¹⁵³³

¹⁵²¹ Havia reduït l'interès al 24 mil per mil.

¹⁵²² Llibre de Provisions, pàg. 155.

¹⁵²³ El dit David Mercadell estava disposat a clausurar-lo.

¹⁵²⁴ Llibre de Provisions, pàg. 157v.

¹⁵²⁵ Llibre de Provisions, pàg. 206r.

¹⁵²⁶ En aquesta data s'escriu a la comtessa d'Urgell per demanar que aixequi la declaració de Marca a Montgai per haver deixat de pagar 5 dels 100 sous del censal. Llibre de Provisions, pàg. 160v a 162.

¹⁵²⁷ Com hereu del seu pare el censal l'ha de pagar el tutor o curador.

¹⁵²⁸ Les pensions li són degudes.

¹⁵²⁹ Llibre de Provisions, pàg. 169v.

¹⁵³⁰ Vol reduir l'interès i demana la carta en què es diu Bernat.

¹⁵³¹ Llibre de Provisions, pàg. 171 i 171 v.

¹⁵³² Llibre de Provisions, pàg. 173v. En la carta els paers de Lleida es queixen que es de Camarasa i Montgai diuen ja haver-lo pagat.

¹⁵³³ Llibre de Provisions, pàg. 167v. A 10 de juny els paers de Lleida demanaven no pagar-lo, potser per rebaixar-ne l'interès.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Guïem Montçonís	Balaguer	Pere Fonoll		600 s. j. ¹⁵³⁴		Santes Creus de maig	1410/07/08 ¹⁵³⁵
Guïem Carbonell de Vilanova de Meià	Marquesat			280 ll.			1411/07/16 ¹⁵³⁶
Berenguer Torrent, difunt	Particulars de Cubells Pere Bellver	Nicolau Torrent per marmessoria		Poc quantitat 103s. 3 d.			
Esteve Agramunt, prior de Santa Maria de Gualter	Cubells Alòs			18 ll. b. 15 ll. b.			1411/10/30 ¹⁵³⁷
Blanca des Lor de Barcelona ¹⁵³⁸	Marquesat			?			1412/01/15 ¹⁵³⁹
Pere Gratallops, prevere de Camarasa, beneficiat de la capella de les onze mil verges de l'església de S. Pere de Cubells	Universitat de cubells	Arnau Domènec, clavari de Cubells		300 s. j.	600 s. j.	Santa Maria de febrer	1414/03/12 ¹⁵⁴⁰
Francesc de Gualbes, ciutadà de Barcelona	Universitat de Cubells i altres llocs del Marquesat	Bernat de Mont-ravà per Arnau Domènec, clavari de Cubells		42 ll. 17 s. 2 d. 1 òb. b.			1414/03/14 ¹⁵⁴¹
Bernat Nicolau mercader i ciutadà de Barcelona	Universitat e Cubells	Bernat de Mont-ravà de Cubells per		11 ll. 5 s. b.		Sta. Llúcia	1414/03/14 ¹⁵⁴²

¹⁵³⁴ La condemnaió de terç a la sotsvegueria de Cubells.

¹⁵³⁵ Llibre de Provisions, pàg. 170r.

¹⁵³⁶ Llibre de Provisions, pàg. 192r-192v.

¹⁵³⁷ Llibre de Provisions, pàg. 199r. Aquest prior ja havia reduït l'interès.

¹⁵³⁸ Els seus procuradors reben vexacions i no els deixen entrar.

¹⁵³⁹ Llibre de Provisions, pàg. 202r i 202v.

¹⁵⁴⁰ AHMC, Pergamins, XV, 021.

¹⁵⁴¹ AHMC, Pergamins, XV, 022.

¹⁵⁴² AHMC, Pergamins, XV, 023. Es paga amb retard.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

		Arnau Domènec, clavari de Cubells					
Galtell Gràcia fill de Salomó Gràcia jueu de Falset	Universitat de Cubells	Bernat de Meià per Arnau Domènec, clavari de Cubells	David Samuel Piera, jueu d'Agramunt		858 s. b. lluïció		1414/04 ¹⁵⁴³
Lluís de Meià, senyor del lloc de la Sentiu	Universitat de Cubells i altres del Marquesat	Guillem de Meià i Joan Gombau col·lectors de la talla de Cubells		416 s. 8 d. b.		Mare de Déu d'agost	1414/10/15 ¹⁵⁴⁴
Ramon Desplà i Cardoneta de la vila d'Organyà	Universitat de Cubells	Salvador Clua paer de Cubells		76 ll. 13 s. j.	120 ll. 15 s.	Santes Creus de maig	1415/04/28 ¹⁵⁴⁵
Galceran Sacosta, donzell habitant de Sanahuja	Universitat de Cubells	paers de Cubells		1.000 s. b.		Sant Joan Baptista, de juny	1416/03/25 ¹⁵⁴⁶
Guillem Marçol habitant de Merita	Universitat de Cubells	Guillem de Meià, comuner de la vila de Cubells		180 s. 8. D. j.		Sant Pere	1416/11/07 ¹⁵⁴⁷
Bernat Reverdit de la Sentiu	Universitat de Cubells	Guillem de Meià col·lector del comú		53 s. 4 d. j.		Sta. Maria de març	1416/11/07 ¹⁵⁴⁸
Galceran Sacosta alies Fluvià, donzell, veí de Sanahuja, senyor dels castells de Mirambell i la	Universitat de Cubells	Pere Domènec per Guillem de Meià, recaptador de la talla de Cubells		1.000 s. b.		Sant Joan	1416/12/01 ¹⁵⁴⁹

¹⁵⁴³ AHMC, Pergamins, XV, 024.

¹⁵⁴⁴ AHMC, Pergamins, XV, 026.

¹⁵⁴⁵ AHMC, Pergamins, XV, 027.

¹⁵⁴⁶ AHMC, Pergamins, XV, 028. Se'n paga una part i l'altra s'aplaça en diversos terminis.

¹⁵⁴⁷ AHMC, Pergamins, XV, 030.

¹⁵⁴⁸ AHMC, Pergamins, XV, 029.

¹⁵⁴⁹ AHMC, Pergamins, XV, 031.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Portella							
Jaume Comes ciutadà de Barcelona	Universitat de Cubells pel Marquesat	Bernat de Meià a Ramon Margarit de Camarasa recaptador del Marquesat inferior		1176 s. 1134 s. 6 d.			1417/02/02 ¹⁵⁵⁰
Francesc Baster, doctor en decrets de Lleida Jaume Comes ciutat de Barcelona	Camarasa	Ramon Margarit síndic de la universitat		Lluir 1.000 s. b. 400 s. b.			1417/02/03 ¹⁵⁵¹
Venda de Salvador Calp a Jaume Soler apotecari de Lleida	Marquesat			150 s. j.			1417/02/10 ¹⁵⁵²
Blanca esposa de R. de Brescó cavaller de Tortosa ven a Bertran de Peus	Marquesat			500 s.			1417/02/20 ¹⁵⁵³
Francesc de Gualbes, ciutadà de Barcelona	vila de Cubells	Pere d'Agramunt, veí de Cubells pels prohoms de la vila de Cubells	Joan Bussot ciutadà de Barcelona	42 ll. 17 s. 6 d. b.		4 de març	1417/04/05 ¹⁵⁵⁴
Constança d'Orcau	Vila de Cubells	Guillem Cardona	Fra Lluís procurador i fill de Constança d'Orcau	316 s. 8 d. b.		1 de juny	1417/06/16 ¹⁵⁵⁵

¹⁵⁵⁰ AHMC, Pergamins, XV, 032.

¹⁵⁵¹ ADM, L-8 /28

¹⁵⁵² ADU, Inventari antic d'Alòs, A 131.

¹⁵⁵³ ADU, Inventari antic d'Alòs, A 163.

¹⁵⁵⁴ AHMC, Pergamins, XV, 033.

¹⁵⁵⁵ AHMC, Pergamins, XV, 034.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Cessió a Ramon Boxo i la seva muller per Gispert de Ciutadilla	Marquesat			500 s.			1419/04/26 ¹⁵⁵⁶
Francesc de Gualbes, ciutadà de Barcelona fill de Ramon de Gualbes	Universitat de cubells	Bernat de Meià recaptador de la talla de Cubells	Jaume Miquel de Cubells	42 ll. 17 s. 6 d. 1 òb.			1419/04/24 ¹⁵⁵⁷
Venda a Joan de Montgai del censal de Guerau de Guimerà de Ciutadilla				1.000 s. b.			1419/05/30 ¹⁵⁵⁸
Constança d'Orcau, senyora d'Abella	Vila de Cubells	Guillem Cardona	Fra Lluís procurador i fill de Constança d'Orcau, monjo d'Alaó de l'ordre de Sant Benet	500 s. b.			1419/07/18 ¹⁵⁵⁹
Fill d'Arnau Llances de Castelló de Farfanya	paers de Montgai	Bernat de Meià, recaptador de la talla de Cubells	Bartomeu Ros de Balaguer	100 s. j.	200 s. j.	Sant Andreu	1419/12/02 ¹⁵⁶⁰
Bernat Nicolau, mercader i ciutadà de Barcelona		Bernat de Meià, recaptador de la talla o del comú de la vila de Cubells	Joan Peralta, notari de Cubells	11 ll. 5 s. b.		Santa Llúcia	1420/03/04 ¹⁵⁶¹
Francisco d'Arinyo compra el censal de Saureta				20 fl.			1420/04/8 ¹⁵⁶²

¹⁵⁵⁶ ADU, Inventari antic d'Alòs, A 152.

¹⁵⁵⁷ AHMC, Pergamins, XV, 035.

¹⁵⁵⁸ ADU, Inventari antic d'Alòs, A 124.

¹⁵⁵⁹ AHMC, Pergamins, XV, 036.

¹⁵⁶⁰ AHMC, Pergamins, XV, 037.

¹⁵⁶¹ AHMC, Pergamins, XV, 038.

¹⁵⁶² ADM, L- 6-11¹⁵⁶² Dels 200 de na Canada.

¹⁵⁶² ADU, Inventari antic d'Alòs, A 153.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Dalmau							
Joan Despens de Lleida compra a Ramon Cuberes de Lleida	Marquesat			100 s. ¹⁵⁶³			1420/05/22 ¹⁵⁶⁴
Pere Corçà de Vilanova de Bellpuig	Universitat de Cubells	Bernat de Meià, comuner de la vila de Cubells	Francesc d'Agramunt, habitant de Camarasa	10 ll. j.		3 d'abril	1420/05/28 ¹⁵⁶⁵
Agneta vídua de Joan Llull ciutadà de Barcelona	Camarasa, Cubells, Montgai, Alòs del Marquesat	Bernat de Meià de Cubells	Joan Llull fill i procurador de la seva mare	500 ll. b. d t.		agost	1420/09/30 ¹⁵⁶⁶
Bernat Trilla de Fontdepou	Universitat de Cubells	Bernat de Meià de Cubells		100 s. j.	300 s. j.	Mare de Déu d'agost	1420/12/14 ¹⁵⁶⁷
Bernat Folguera de Castellserà	Universitat de Cubells	Bernat de Meià de Cubells		200 s. j. 200 s. j.		Mare de Déu d'agost	1421/01/25 ¹⁵⁶⁸
Constança d'Orcau, del castell d'Areny, filla d'Arnau d'Orcau	Universitat de Cubells	Jaume Peramola de Cubells	Joan Gombau, de Cubells	500 s. b.		1 de juny	1422/06/01 ¹⁵⁶⁹
Ramon Desplà, mercader d'Organyà	Universitat de Cubells	Francesc Querol per Jaume Peramola comuner de Cubells		7 ll. j.			1422/11/05 ¹⁵⁷⁰
Monestir de Sant Pere de	Prohoms de	Bernat Punyet,	Clara Sala i Elionor	11 ll. 5 s. b.		Sta. Llúcia	1422/11/23 ¹⁵⁷¹

¹⁵⁶³ Dels 200 de na Canada.

¹⁵⁶⁴ ADU, Inventari antic d'Alòs, A 153.

¹⁵⁶⁵ AHMC, Pergamins, XV, 039.

¹⁵⁶⁶ AHMC, Pergamins, XV, 040.

¹⁵⁶⁷ AHMC, Pergamins, XV, 041.

¹⁵⁶⁸ AHMC, Pergamins, XV, 042. Pagament dels anys 1419 i 1420.

¹⁵⁶⁹ AHMC, Pergamins, XV, 043.

¹⁵⁷⁰ AHMC, Pergamins, XV, 044.

¹⁵⁷¹ AHMC, Pergamins, XV, 045.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

les Puelles de Barcelona	Cubells	habitant de Montgai	Bellveí monges administradores de l'aniversari de les candeles				
Joan Trueba Sales	Camarasa, Cubells, Montgai Alòs	Per sentència de Joan Botella		550			1422/12/13 ¹⁵⁷²
Ramon Desplà de la vila d'Organyà	Universitat de Cubells	Guillem Nadal i Pere Bondia paers de Cubells i Bernat de Meià col·lectors de la talla de Cubells	Pere Berenguer de Cubells	20 ll. 7 s. 8d. j.		1 d'abril i Santes. Creus de maig	1423/05/25 ¹⁵⁷³
Pere Gratallops, prevere de Camarasa, beneficiat de la capella de les 11.000 verges de Cubells	Universitat de Cubells	Bernat de Meià, clavari de Cubells		250 s. j. Dels 300 anuals		Sta. Maria de febrer	1423/08/09 ¹⁵⁷⁴
Galceran Sacosta fill, donzell de Sanahuja	Universitat de Cubells	Joan de Meià fill de Bernat de Meià, cobrador de la talla de Cubells		677 s. 6 d. b. dels 1.000		Sant Joan Baptista	1423/08/23 ¹⁵⁷⁵
Monestir de Sta Maria de Gualter	Universitat de Cubells	Bernat de Meià recaptador de la talla de Cubells	Fra Bartomeu Lambart prior	18 ll. 3 s. 4 d. b.		Sant Pere	1423/09/15 ¹⁵⁷⁶
Francisco d'Arinyo	Cubells			500 s.	1.0000		1425/02/29 ¹⁵⁷⁷

¹⁵⁷² ADM, L- 6 /8.

¹⁵⁷³ AHMC, Pergamins, XV, 046.

¹⁵⁷⁴ AHMC, Pergamins, XV, 047.

¹⁵⁷⁵ AHMC, Pergamins, XV, 048.

¹⁵⁷⁶ AHMC, Pergamins, XV, 049.

¹⁵⁷⁷ ADM, L-7/23.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Constança d'Orcau de la vila d'Areny	Universitat de Cubells Pere Cuçola, Pere Montgai i Ferrer de Perles, paers de Cubells	Bartomeu Garoça prevere i beneficiat de Cubells			7000 s. b. d t. Lluïment 1389/05/27de 500 s. b. de pensió	1 de juny	1425/03/22 ¹⁵⁷⁸
Bernardí Cortal, mercader i ciutadà de Barcelona, a qui li ha cedit Abraham Baruc de Sta. Coloma de Queralt	Antoni Cebrià de Cubells	Ramon de Montgai batlle de Cubells	Astruch Bonsenyor Gràcia, jueu i habitant d'Agramunt	258 s. b.		18 d'agost	1427/01/10 ¹⁵⁷⁹
Monestir de Sant Pere de les Puelles	Universitat de Cubells	Antoni Ciprià clavari aquest any de la vila de Cubells	Agnès de Corbera abadessa rebut de mans de Ramon Tomàs, mercader de Barcelona	11 ll. 5 s. b. d t.		Sta. Llúcia	1427/03/03 ¹⁵⁸⁰
Antoni Cardona de Lleida ha comprat diversos censal a Francesc Martorell i la seva dona Barcelona de Linyola	Universitat de Cubells	Joan Pla, notari i paer, Ramon de Montgai, batlle, Guillem de Moià i Pere Covet, prohoms i veïns de Cubells	Joan Garcia notari procurador de F. Martorell	223 s. 9 d. reducció a la meitat des de 1407/10/0 4	5370 s.	Sant Francesc d'octubre	1429/07/05 ¹⁵⁸¹
Diversos	Universitat de Cubells			7000 s. j.			1432/09/05 1436/10/29 ¹⁵⁸²

¹⁵⁷⁸ AHMC, Pergamins, XV, 050.

¹⁵⁷⁹ AHMC, Pergamins, XV, 051.

¹⁵⁸⁰ AHMC, Pergamins, XV, 052.

¹⁵⁸¹ AHMC, Pergamins, XV, 053.

¹⁵⁸² AHMC, Pergamins, XV, 056.

Bernat Caxir, veí de Lleida dóna a Juan Berenzola	Marquesat						1434/03/13
Antoni Cardona de Lleida compra a Bernat Trilla i Salvadora de Font de Pou				300 s. j.	3600 s. j.	Sta. Maria d'agost	1435/09/19 ¹⁵⁸³
Ciutat de Lleida	Marquesat	Guillem Joan, Clavari de la ciutat de Lleida	Bartomeu Garoça, prevere beneficiat de la Seu de Lleida	15 ll. j.		1 de març	1439/03/10 ¹⁵⁸⁴
Joan i Bernat Barra, mercaders d'Anglesola	Camarasa			61 ll. ¹⁵⁸⁵			1445/10/21 ¹⁵⁸⁶
Angelina esposa de Pere Boguet doctor en decrets de Cervera com hereva de Joan Pontils, que l'havia comprat a Antoni Cortit	Diversos veïns de Cubells			93 s. 4 d. j.	28 ll. j. Lluïment violari	6 de juny	1448/05/29 ¹⁵⁸⁷
Capítol de la Seu d'Urgell	Marquesat			6000 s		Tots Sants	1458 ¹⁵⁸⁸
Bernat de Vilagrassa de Cervera i Elisenda la seva esposa, que venen els fills de Bartomeu Espígol per pagar el dot i escriu de la seva mare vídua Elisenda			Nicolau Cerdà, notari de Balaguer tutor dels fills	175 s. b.	1350 d. a.	Sant Joan	s. XV? ¹⁵⁸⁹

CREDITORS DE LES UNIVERSITATS DE LA TERRA DEL MARQUESAT

¹⁵⁸³ AHMC, Pergamins, XV, 055 i 055B. Aquest censal creat en 1368 per Pere Manaut de la Maçana, i en 1405 el va comprar Bernat Trilla.

¹⁵⁸⁴ AHMC, Pergamins, XV, 057.

¹⁵⁸⁵ Per la compra de 70 mitgeres de blat i vot mitgeres d'ordi.

¹⁵⁸⁶ Pergamins Camarasa E.

¹⁵⁸⁷ AHMC, Pergamins, XV, 058.

¹⁵⁸⁸ És allò que rep de l'arrendament de les rendes del batlliu d'Alòs. Llibre de la Indemnitat y actes a favor de la vila de Cubells, pàg. 56v.

¹⁵⁸⁹ AHMC, Pergamins, XV, 064.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

CREDITORS DE CUBELLS	Entitat	Cobrador	Pagador	Pensió	Preu	Interés	Pagament	Data
Antoni Pons i Constança de Vilanova de Castellpagès	Universitat de Cubells			50 s. j.	600s. j.	8,33%		1363 ¹⁵⁹⁰
Berenguer de na Roja ¹⁵⁹¹	Borràs Serra, Guillem Ferrús i Berenguer Claverol, veïns de Cubells, síndics de la universitat ¹⁵⁹²			66s. 8d.	800	8,33 %	Pentecosta	1363/05/23 ¹⁵⁹³
Berenguer de na Roja i la seva muller Esclaramunda de Cubells ¹⁵⁹⁴	Cubells			138 s 2 d.j.	1657 s. j.	8,33%	1 setembre	1363/09/06 ¹⁵⁹⁵
Ermensenda, veïna de Cubells i Vídua de Ramon Alòs	Borràs Serra, Bernat Claverol i Guillem Ferrús síndics de Cubells			100 s.	1200 s. j.	8,33 %		1363/05/23 ¹⁵⁹⁶
Ermensenda, veïna de Cubells i Vídua de Ramon	Nicolau Pasqual, Guillem Ferrús i Mateu Gomar,			100 s.	1200 s. j.	8,33 %	1 de març	1367/03/02 ¹⁵⁹⁷

¹⁵⁹⁰ Encara es pagava el 16 de desembre de 1409 quan el venen a Pere Batell. AHMC, Pergamins, XV, 019. Però ja havia reduït el for al 4,1%.

¹⁵⁹¹ En 1386/06/30, aquest censal el va vendre juntament a altre de Bernat de Montgai de 20 s. j. Francesc Amiguat a Ermesenda vídua de Bonafanat Ferriol de Cubells. AHMC, Pergamins, XIV, 028.

¹⁵⁹² El préstec és per obtenir els 10.000 sous amb que han de contribuir al préstec de 60.000 sous que l'infant Ferran i la seva esposa Maria han demanat al Marquesat per la guerra amb Castella.

¹⁵⁹³ AHMC, Pergamins, XIV, 004. La procura als síndics era de 4/12/ 1362.

¹⁵⁹⁴ Aquest censal és va revendre el 6 de juliol de 1372 a Ramon Reverdit. Li traspassen els drets d'actuar contra els paers davant els tribunals en cas de impagament.

¹⁵⁹⁵ AHMC, Pergamins, XIV, 012.

¹⁵⁹⁶ AHMC, Pergamins, XIV, 005.

¹⁵⁹⁷ AHMC, Pergamins, XIV, 005.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Alòs	veïns de Cubells, síndics i de la universitat							
Ramon Reverdit de la Sentiu	Nicolau Pasqual, Guillem Ferrús i Mateu Gomar, veïns de Cubells, síndics de la universitat			200	2400 s. j.	8,33 %		1367/03/29 ¹⁵⁹⁸
Balaguer Ramoneda, prevere de Cubells	Nicolau Pasqual, Guillem Ferrús i Mateu Gomar, veïns de Cubells, síndics de la universitat			100 s. j.	1200 s. j.	8,33 %		1367/05/02 ¹⁵⁹⁹
Balaguer Ramoneda, prevere de Cubells	Nicolau Pasqual, Guillem Ferrús i Mateu Gomar, veïns de Cubells, síndics de la universitat			50	600	8,33 %	Sant Mateu apòstol	1367/09/23 ¹⁶⁰⁰
Pere Manaut de la Maçana	Cubells			300 s. j.	3600 s. j.	8,33 %		1368/07/10 ¹⁶⁰¹
Bertran de Montgai i altre de Cubells	Jaume Soleva, Guillem Martorell, síndics de Cubells			100 s.	1200 s. j.	8,33 %	Sant Marc	1371/04/10 ¹⁶⁰²

¹⁵⁹⁸ AHMC, Pergamins, XIV, 006.

¹⁵⁹⁹ AHMC, pergamins, XIV, 008.

¹⁶⁰⁰ AHMC, Pergamins, XIV, 009. La procura als síndics era de 8 /12/1366.

¹⁶⁰¹ AHMC, Pergamins, XIV, 055. Encara es torna a vendre a Antono Cardona en 1435. Ha passat pels Manaut i Trilla.

¹⁶⁰² AHMC, Pergamins, XIV, 011.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

	i Borràs Serra i Llorenç Castelló obrers de l'església de Sant Pere							
Llorens Deredon	Marquesat							1372/ 02/13 ¹⁶⁰³
Francesc Amigué de Cubells	Mateu Domènec, Bernat de Montgai i Guillem Ferruç síndics de Cubells			300 s. j. ¹⁶⁰⁴	3600 s. j.	8,33 %		1373/05/06 ¹⁶⁰⁵
Balaguer Ramoneda Guillem Gassià, prevere Pere Vallosera Ramoneta Puigvert	Miró Puigvert, Andreu Tàpia i Francesc de Meià per la universitat de Cubells			200 120 100 s. j. 50 s j..	5.875	8,33 %		1382 ¹⁶⁰⁶
Guillem Gassià, prevere de Cubells	Francesc de Meià, Bernat Geliet , Jaume Miquel, paers i síndics de Cubells			500 s.	8000 s	6,25%		1386/01/29 ¹⁶⁰⁷
Antoni Corçà, de Vilanova de Bellpuig ¹⁶⁰⁸	Pere de l'Abadia i Borràs Montany			200 s. j.	2400 s. j.	8,33 %		1387/04/03 ¹⁶⁰⁹

¹⁶⁰³ La data és la de la sentència que obliga als pobles a pagar els censals. ADU, inventari antic, Alòs, A 154.

¹⁶⁰⁴ Encara es cobrava aquesta pensió l'11 de juliol de 1404, en què Pere Amigué reconeix rebre-la de Domènec Calaforra col·lector de la talla de Cubells. AHMC, Pergamins, XV, 006.

¹⁶⁰⁵ AHMC, Pergamins, XIV, 014.

¹⁶⁰⁶ AHMC, Pergamins, XIV, 023.

¹⁶⁰⁷ AHMC, Pergamins, XIV, 027.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

	de Cubells							
Pere Ortó, notari de Tremp	paers de Cubells			500			1 de juny	1389/04/24 ¹⁶¹⁰
Berenguer de Montsonís, patró de la capella, Borràs Serra, Guillamona, Guaceta, Borràs Montanyà, habitants de Cubells	Ramon Covet, Antoni Bertran i Pericó Bonet (síndics de Cubells?)			85s 8 d.j. ¹⁶¹¹ 176s 5d.j. 114 s. 3.d lòbol 140 s. j. ----- 516 s. 4 d.j.	1200 s. j. 2400 s. j. 1600 s. j. 1400 s. j. ----- 6600s. j. ¹⁶¹²	7,13% 7,35% 7,14% 10% 7,21%	15 de maig	1389/04/26 ¹⁶¹³
Pere de Salars, prevere, veí d'Os i Pere de Fontllonga, Bonet	Ramon Covet, mercader, Pere, Antoni Bertran veïns de Cubells en nom de la vila			300 s. j.	4200 s. j.	7,14%		1390/12/29 ¹⁶¹⁴
Santa Maria de Gualter	Jaume Soleva, Bernat Bondia i Arnau de Montgai, paers de Cubells			700 d. b. de tern	9000 s.	7,77%	Sant Pere i Sant Pau de juny	1392/06/23 ¹⁶¹⁵

¹⁶⁰⁸ El 25 de juny de 1401 per sentència del veguer de Balaguer Arnau de Vernet, donzell, s'obliga a la universitat de Cubells a pagar la pensió a Antoni Corçà. AHMC, Pergamins, XV, 001.

¹⁶⁰⁹ AHMC, Pergamins, XIV, 052.

¹⁶¹⁰ AHMC, Pergamins, XV, 050. Es va lluir de Constança d'Orcau el 22 de març de 1425 per 7000 sous b.

¹⁶¹¹ Es continuaven cobrant l'11 de juliol de 1404, quan Domènec de Calaforra, cobrador de la talla, els paga a Pere Amigué, prevere de Cubells i beneficiat de la capella de Sant Joan Baptista instituida per Pericó Montsonís a l'església de Sant Pere de Cubells, AHMC, Pergamins, XV, 006.

¹⁶¹² Aquest censal es ven per redimir-ne altre de 12101 s. j.

¹⁶¹³ AHMC, Pergamins, XIV, 030.

¹⁶¹⁴ AHMC, Pergamins, XIV, 036.

¹⁶¹⁵ AHMC, Pergamins, XIV, 041.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Bernat Casset de Montgai	Bernat Bondia i Antoni Bertran síndics de Cubells			600 s. b.	7200	8,33%	18 d'agost	1392/08/18 ¹⁶¹⁶
Francesc Basset	Cubells			1.000 s i 2 fl.				1392/08/19 ¹⁶¹⁷
Guillem Bellvehí, canonge d'Àger i prior de Montmagastre i Ramon Blancafort Prevere procurador del aniversaris d'Àger	Bernat Bondia i Antoni Bertran síndics de la vila de Cubells			100 s.	1450 s.	6.89%		1392/11/12 ¹⁶¹⁸
Ramon Desplà i la seva dona Cardoneta d'Organyà	Bernat Bondia, Bernat Llorenç, i Berenguer Fuster paers i síndics de la universitat de Cubells			500 s.	8000 s. j.	6,25%	1 d'abril	1395/03/24 ¹⁶¹⁹
Elvira, filla de Pedro Ferrandis de Santander i veïna de Tarragona	Arnau Cuçola procurador de la vila de Cubells amb consentiments dels paers de Lleida			300 s. b.	3600 s. b.	8,33%	Sta. Llúcia	1397/12/11 ¹⁶²⁰
Bartomeu Espígol de	Ramon Berenguer			175 s. 8 d.	2100 s. b.	8,33%	Sant Joan	1400/ 06/30 ¹⁶²¹

¹⁶¹⁶ AHMC, Pergamins, XV, 017. Aquest censal el 5 de febrer de 1409 es va vendre a Isaac Samuel Baruc.

¹⁶¹⁷ AHMC, Pergamins, XV, 044.

¹⁶¹⁸ AHMC, Pergamins, XIV, 044.

¹⁶¹⁹ AHMC, Pergamins, XIV, 046.

¹⁶²⁰ AHMC, Pergamins, XIV, 049.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Balaguer per venda de Francesc i Joan d'Eres	de Fluvià senyor del feu de Cubells i altres habitants de Cubells							
Antoni Corçà, veí de Vilanova de Bellpuig al vescomtat d'Àger ¹⁶²²	Universitat de Cubells			133 s.4d.j.	2128	6,25%	1 juny	1401/05/29 ¹⁶²³
Ramon Desplà i la seva dona Cardoneta, veïns d'Organyà	Guillem Martorell i Antoni Bertran, paers i síndics de la vila de Cubells			250 s. j.	4000 s. j.	6,25		1403/05/03 ¹⁶²⁴
Blasc de Boldú, canonge i beneficiat de Sta. Maria de Meià	Universitat de Cubells	Pere Carbonell, habitant de Vilanova de Meià		20 s. j.			agost	1403/05/14 ¹⁶²⁵
Berenguer de Bellver de Belver d'Ossó	Antoni Bertran paer i veí de Cubells ¹⁶²⁶		Domènec de Calaforra, cobrador de la talla de Cubells	150s.	1800s.	8,33%		1403/09/19 ¹⁶²⁷
Bernat Bondia, prevere beneficiat de la capella de n'Alosa.			Domènec de Calaforra cobrador de la	200 s. j. i 200 s.			1 de març i Pentecosta	1404/07/11 ¹⁶²⁸

¹⁶²¹ AHMC, Pergamins, XIV, 050.

¹⁶²² En 1409 no es pagaven i per això va nomenar procurador per actuar contra Cubells.

¹⁶²³ AHMC, Pergamins, XV, 018.El 4 d'agost de 1409 Antoni Corçà nomena Pere Taravau veí de Balaguer per actuar legalment davant de l'impagament de la pensió per part de la universitat de Cubells.

¹⁶²⁴ AHMC, Pergamins, XV, 003.

¹⁶²⁵ AHMC, Pergamins, XV, 005.

¹⁶²⁶ El consentiment de la ciutat de Lleida a 13 de gener de 1403 va ser per a crear censals per valor de 12000 s, j, per pagar creditors i comprar blat. AHMC, Pergamins, XV, 004.

¹⁶²⁷ AHMC, Pergamins, XV, 004.

¹⁶²⁸ AHMC, Pergamins, XV, 006b. Es paguen dos anys 1403 i 1404.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

			talla de Cubells					
Francesc Amigué capella de Pericó de Montsonís a Sant Pere de Cubells dedicada a Sant Joan Baptista a Sant Pere	Universitat de Cubells		Domènec de Calaforra, cobrador de la talla de Cubells	300 s.	3600 s. j.	8,33 %	Sant Felip i Jaume	1404/07/11 ¹⁶²⁹
Pere Amigué, prevere de Cubells, beneficiat de la capella de Pericó Montsonís a l'església de S. Pere de Cubells			Domènec de Calaforra, cobrador de la talla de Cubells	85s. 8d.j. 1 òb.			15 de maig	1404/07/11 ¹⁶³⁰
Francesc Ferrer, beneficiat de la capella d'en Bonfill	Cubells	Pere Ferriol	Domènec de Calaforra, cobrador de la talla de Cubells	100 s.			Sant Bartomeu	1404/08/11 ¹⁶³¹
Mateu de Montgai , prevere de Cubells, beneficiat de la capella de Sant Bartomeu	Universitat de Cubells		Domènec de Calaforra, cobrador de la talla de Cubells	400 s. j. l 23 s 4 d			Mare de Déu de febrer i 31 maig	1404/09/03 ¹⁶³²
Guillem Martorell de Merita	Universitat de Cubells		Domènec de Calaforra, cobrador de la talla de Cubells	400 s. d'Agramunt			1 de maig	1404/09/05 ¹⁶³³
Anynou Bonet de Filella	Universitat de		Antoni Puigvert	100 . s.			Sant	1404/09/13 ¹⁶³⁴

¹⁶²⁹ AHMC, Pergamins, XV, 006a.

¹⁶³⁰ AHMC, Pergamins, XV, 006c.

¹⁶³¹ Domènec de Calaforra, cobrador de la talla paga la quantitat en aquesta data a Pere Ferriol d'Alòs. AHMC, Pergamins, XV, 006.

¹⁶³² AHMC, Pergamins, XV, 007.

¹⁶³³ AHMC, Pergamins, XV, 008.

¹⁶³⁴ AHMC, Pergamins, XV, 008.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

	Cubells		recaptador comú de Cubells	d'Agramunt			Bartomeu	
Pere de Montgai, beneficiat de la capella de Sant Julià	Universitat de Cubells	Bernat de Puigvert	Domènec de Calaforra recaptador del comú o talla de Cubells	16 s. 8 d. j.			Sant Hilari	1404/10/25 ¹⁶³⁵
Guillem de Meià beneficiat de la capella de Sant Llorenç, instituïda per Llorenç Grau	Universitat de Cubells		Domènec de Calaforra cobrador de la talla de Cubells	250 s. j. ¹⁶³⁶				1404/10/27 ¹⁶³⁷
Bernat Reverdit de la Sentiu	Universitat de Cubells		Domènec Calaforra comuner del lloc de Cubells	225 s. a o jaquesos 200 s. d'a 140 s. d'a			Sant Hilari de gener 27 de març 1 de setembre	1404/10/31 ¹⁶³⁸
Arnau Domènec prevere de Cubells	Universitat de Cubells		Domènec de Calaforra recaptador de la talla	190 s. j. (90 s. + 100 s.)			S. Mateu Sta. Maria de març	1404/10/04 ¹⁶³⁹
Guillem Peramola de Cubells			Domènec de Calaforra recaptador de la	86 s. 8 d.j. ¹⁶⁴⁰			Pentecosta	1404/12/16 ¹⁶⁴¹

¹⁶³⁵ AHMC, Pergamins, XV, 010.

¹⁶³⁶ Són de pensions endarrerides.

¹⁶³⁷ AHMC, Pergamins, XV, 011.

¹⁶³⁸ AHMC, Pergamins, XV, 012.

¹⁶³⁹ AHMC, Pergamins, XV, 013. En aquesta data es paguen 140 s. j. que restaven dels 190.

¹⁶⁴⁰ En va cobrar 82 s. 4 d. de l'any anterior.

¹⁶⁴¹ AHMC, Pergamins, XV, 014. En aquesta data 82 sous 4 diners de la pensió de l'any anterior, a més dels del present any.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

			talla d'aquesta vila					
Joan Solsona de Cubells	Universitat de Cubells		Domènec de Calaforra recaptador de la talla d'aquesta vila	50 s. j. ¹⁶⁴²			Pasqua	1405/01/05 ¹⁶⁴³
Pere Cases	Cubells			25 lliures jaqueses ¹⁶⁴⁴				1406/09/24 ¹⁶⁴⁵
Isaac Samuel Baruc, jueu d'Agramunt ¹⁶⁴⁶	Universitat de Cubells			320 s. b. ¹⁶⁴⁷	7200 s. b.	4,44%		1409/02/05 ¹⁶⁴⁸
Pere Batell veí de Bellcaire ¹⁶⁴⁹	Universitat de Cubells			25 s. j.	600 s. j.	4,1%		1409/12/16 ¹⁶⁵⁰
Constança d'Orcau	Cubells			è				1410/02/22 ¹⁶⁵¹
Caïm Banic jueu d'Agramunt	Montgai paga Cubells			600 s. b. ¹⁶⁵²			Sta. Maria agost	1410/07/16 ¹⁶⁵³
Esteve Agramunt, prior de	Cubells			18 ll. b.				1411/10/30 ¹⁶⁵⁴

¹⁶⁴² La quantitat correspon al darrer termini vençut.

¹⁶⁴³ AHMC, Pergamins, XV, 015.

¹⁶⁴⁴ Amb les despeses demana 500 lliures.

¹⁶⁴⁵ Es deuen pensions. Llibre de, pàg. 58.

¹⁶⁴⁶ El compra a Bernat Casset de Montgai.

¹⁶⁴⁷ Es va reduir la pensió de 600 s. a 320 s. el 16 de maig de 1407.

¹⁶⁴⁸ AHMC, Pergamins, XV, 017. En aquesta data es fa la venda del censal amb reducció de la pensió original.

¹⁶⁴⁹ Ha comprat el censal a Antoni Pons i Constança de Vilanova de Castellpagès.

¹⁶⁵⁰ AHMC, Pergamins, XV, 019. Havien comprat el censal a Antoni Pons i Constança que el cobraven des de 1353. El 17 de desembre de 1409 es posa en coneixement del batlle i paers de Cubells aquesta venda. AHMC, Pergamins, XV, 019.

¹⁶⁵¹ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 467. 22 de febrer de 1412.

¹⁶⁵² Vol reduir l'interès i demana la carta en què es diu Bernat.

¹⁶⁵³ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 399. 16 de juliol de 1410.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Santa Maria de Gualter	Alòs			15 ll. b.				
Pere Gratallops, prevere de Camarasa, beneficiat de la capella de les onze mil verges de l'església de S. Pere de Cubells	Universitat de Cubells	Arnau Domènec, claviari de Cubells		300 s. j. ¹⁶⁵⁵			Santa Maria de febrer	1414/03/12 ¹⁶⁵⁶
Francesc de Gualbes, ciutadà de Barcelona	Universitat de Cubells i altres llocs del Marquesat	Bernat de Mont-ravà per Arnau Domènec, claviari de Cubells		42 ll. 17 s. 2 d. 1 òb. b.				1414/03/14 ¹⁶⁵⁷
Bernat Nicolau mercader i ciutadà de Barna	Universitat de Cubells	Bernat de Mont-ravà de Cubells per Arnau Domènec, claviari de Cubells		11 ll. 5 s. b.			Sta. Llúcia	1414/03/14 ¹⁶⁵⁸
Galtell Gràcia fill de Salomó Gràcia jueu de Falset ¹⁶⁵⁹	Universitat de Cubells	Bernat de Meià per Arnau Domènec, claviari de Cubells	David Samuel Piera, jueu d'Agramunt		858 s. b. lluïció			1414/04 ¹⁶⁶⁰
Ramon Desplà i Cardoneta de la vila d'Organyà ¹⁶⁶¹	Universitat de Cubells	Salvador Clua paer de Cubells		76 ll. 13 s. j. De les 120 ll. 15 s.			Santes. Creus de maig	1415/04/28 ¹⁶⁶²
Galceran Sacosta, donzell	Universitat de	paers de Cubells		1.000 s. b.			Sant Joan	1416/03/25 ¹⁶⁶³

¹⁶⁵⁴ Llibre de Provisions, vegeu Annex III-2, doc. 454. 30 d'octubre de 1411. Aquest prior ja havia reduït l'interès.

¹⁶⁵⁵ Es paguen dos anys 600 s.

¹⁶⁵⁶ AHMC, Pergamins, XV, 021.

¹⁶⁵⁷ AHMC, Pergamins, XV, 022.

¹⁶⁵⁸ AHMC, Pergamins, XV, 023. Es paga amb retard.

¹⁶⁵⁹ A aquest Salomó la universitat li devia 64 florins de 1403, 78 florins en 1409 i 41 florins de 1411, que se li paguen el 8 de maig de 1414. AHMC, Pergamins, XV, 025.

¹⁶⁶⁰ AHMC, Pergamins, XV, 024.

¹⁶⁶¹ Se li deuen pensions i paguen 6 florins i 2 sous de salari del procurador.

¹⁶⁶² AHMC, Pergamins, XV, 027.

¹⁶⁶³ AHMC, Pergamins, XV, 028. Se'n paga una part i l'altra s'aplaça en diversos terminis.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

habitant de Sanahuja	Cubells						Baptista, de juny	
Guillem Marçol habitant de Merita	Universitat de Cubells	Guillem de Meià, comuner de la vila de Cubells		180 s. 8. d. j.			Sant Pere	1416/11/07 ¹⁶⁶⁴
Bernat Reverdit de la Sentiu	Universitat de Cubells	Guillem de Meià col·lector del comú		53 s. 4 d. j.			Sta. Maria de març	1416/11/07 ¹⁶⁶⁵
Galceran Sacosta alies Fluvià, donzell, veí de Sanahuja, senyor dels castells de Mirambell i la Portella ¹⁶⁶⁶	Universitat de Cubells	Pere Domènec per Guillem de Meià, recaptador de la talla de Cubells		1.000 s. b.			Sant Joan	1416/12/01 ¹⁶⁶⁷
Francesc de Gualbes, ciutadà de Barcelona	vila de Cubells	Pere d'Agramunt, veí de Cubells pels prohoms de la vila de Cubells	Joan Bussot ciutadà de Barcelona	42 ll. 17 s. 6 d. b.			4 de març	1417/04/05 ¹⁶⁶⁸
Constança d'Orcau	Vila de Cubells	Guillem Cardona	Fra Lluís procurador i fill de Constança d'Orcau	316 s. 8 d. b.			1 de juny	1417/06/16 ¹⁶⁶⁹
Francesc de Gualbes, ciutadà de Barcelona fill de Ramon de Gualbes	Universitat de cubells	Bernat de Meià recaptador de la talla de Cubells	Jaume Miquel de Cubells	42 ll. 17 s. 6 d. 1 òb.				1419/04/24 ¹⁶⁷⁰

¹⁶⁶⁴ AHMC, Pergamins, XV, 030.

¹⁶⁶⁵ AHMC, Pergamins, XV, 029.

¹⁶⁶⁶ S'han pagat a terminis.

¹⁶⁶⁷ AHMC, Pergamins, XV, 031.

¹⁶⁶⁸ AHMC, Pergamins, XV, 033.

¹⁶⁶⁹ AHMC, Pergamins, XV, 034.

¹⁶⁷⁰ AHMC, Pergamins, XV, 035.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Constança d'Orcau, senyora d'Abella	Vila de Cubells	Guillem Cardona	Fra Lluís procurador i fill de Constança d'Orcau, monjo d'Alaó de l'ordre de Sant Benet	500 s. b.				1419/07/18 ¹⁶⁷¹
Bartomeu Ros de Balaguer	Cubells i Montgai	Bernat de Meià recaptador de la talla de Cubells		200 ¹⁶⁷²				1419/12/02 ¹⁶⁷³
Bernat Nicolau, mercader i ciutadà de Barcelona		Bernat de Meià, recaptador de la talla o del comú de la vila de Cubells	Joan Peralta, notari de Cubells	11 ll. 5 s. b.			Santa Llúcia	1420/03/04 ¹⁶⁷⁴
Pere Corçà de Vilanova de Bellpuig	Universitat de Cubells	Bernat de Meià, comuner de la vila de Cubells	Francesc d'Agramunt, habitant de Camarasa	10 ll. j.			3 d'abril	1420/05/28 ¹⁶⁷⁵
Bernat Trilla de Fontdepou	Universitat de Cubells	Bernat de Meià de Cubells		300 s. j. ¹⁶⁷⁶			15 d'agost	1420/12/14 ¹⁶⁷⁷
Bernat Folguera de Castellserà	Universitat de Cubells	Bernat de Meià de Cubells		200 s. j. ¹⁶⁷⁸			15 d'agost	1421/01/25 ¹⁶⁷⁹

¹⁶⁷¹ AHMC, Pergamins, XV, 036.

¹⁶⁷² N'ha cobrat 100.

¹⁶⁷³ AHMC, Pergamins, XV, 037.

¹⁶⁷⁴ AHMC, Pergamins, XV, 038.

¹⁶⁷⁵ AHMC, Pergamins, XV, 039.

¹⁶⁷⁶ N'ha cobrat 100 s.

¹⁶⁷⁷ AHMC, Pergamins, XV, 041.

¹⁶⁷⁸ N'hi han pagat 400 s. de dos anys.

¹⁶⁷⁹ AHMC, Pergamins, XV, 042. Pagament dels anys 1419 i 1420.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Constança d'Orcau, del castell d'Areny, filla d'Arnau d'Orcau	Universitat de Cubells	Jaume Peramola de Cubells	Joan Gombau, de Cubells	500 s. b.			1 de juny	1422/06/01 ¹⁶⁸⁰
Ramon Desplà, mercader d'Organyà	Universitat de Cubells	Francesc Querol per Jaume Peramola comuner de Cubells		7 ll. j.				1422/11/05 ¹⁶⁸¹
Monestir de Sant Pere de les Puelles de Barcelona	Prohoms de Cubells	Bernat Punyet, habitant de Montgai	Clara Sala i Elionor Bellveí monges administradores de l'aniversari de les candeles	11 ll. 5 s. b.			Sta. Llúcia	1422/11/23 ¹⁶⁸²
Joan Trueba Sales	Camarasa, Cubells, Montgai Alòs	Per sentència de Joan Botella		550				1422/12/13 ¹⁶⁸³
Ramon Desplà de la vila d'Organyà	Universitat de Cubells	Guillem Nadal i Pere Bondia paers de Cubells i Bernat de Meià col·lectors de la talla de Cubells	Pere Berenguer de Cubells	20 ll. 7 s. 8d. j.			1 d'abril i Santes. Creus de maig	1423/05/25 ¹⁶⁸⁴
Pere Gratallops, prevere de Camarasa, beneficiat	Universitat de Cubells	Bernat de Meià, clavari de Cubells		300 s. j. ¹⁶⁸⁵			Sta. Maria de febrer	1423/08/09 ¹⁶⁸⁶

¹⁶⁸⁰ AHMC, Pergamins, XV, 043.

¹⁶⁸¹ AHMC, Pergamins, XV, 044.

¹⁶⁸² AHMC, Pergamins, XV, 045.

¹⁶⁸³ ADM, L- 6 /8.

¹⁶⁸⁴ AHMC, Pergamins, XV, 046.

¹⁶⁸⁵ N'ha rebut 250 s.

¹⁶⁸⁶ AHMC, Pergamins, XV, 047.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

de la capella de les 11.000 verges de Cubells								
Galceran Sacosta fill, donzell de Sanahuja	Universitat de Cubells	Joan de Meià fill de Bernat de Meià, cobrador de la talla de Cubells		1.000 s. b. ¹⁶⁸⁷			Sant Joan Baptista	1423/08/23 ¹⁶⁸⁸
Monestir de Sta. Maria de Gualter	Universitat de Cubells	Bernat de Meià recaptador de la talla de Cubells	Fra Bartomeu Lambart prior	18 ll. 3 s. 4 d. b.			Sant Pere	1423/09/15 ¹⁶⁸⁹
Constança d'Orcau de la vila d'Areny	Universitat de Cubells Pere Cuçola, Pere Montgai i Ferrer de Perles, paers de Cubells	Bartomeu Garoça prevere i beneficiat de Cubells			7000 s. b. d t. Lluició 1389/05/27d e 500 s. b. de pensió		1 de juny	1425/03/22 ¹⁶⁹⁰
Bernardí Cortal, mercader i ciutadà de Barna, a qui li ha cedit Abraham Baruc, anomenat Joan de Ribells de Sta. Coloma de Queralt	Antoni Cebrià de Cubells	Ramon de Montgai batlle de Cubells	Astruch Bonsenyor Gràcia, jueu i habitant d'Agramunt	258 s. b.			18 d'agost	1427/01/10 ¹⁶⁹¹
Monestir de Sant Pere de les Puelles	Universitat de Cubells	Antoni Ciprià clavarí aquest any de la vila de Cubells	Agnès de Corbera abadessa rebut de mans de	11 ll. 5 s. b. d t.			Sta. Llúcia	1427/03/03 ¹⁶⁹²

¹⁶⁸⁷ N'ha rebut 677 s. 6 d. b.

¹⁶⁸⁸ AHMC, Pergamins, XV, 048.

¹⁶⁸⁹ AHMC, Pergamins, XV, 049.

¹⁶⁹⁰ AHMC, Pergamins, XV, 050.

¹⁶⁹¹ AHMC, Pergamins, XV, 051.

¹⁶⁹² AHMC, Pergamins, XV, 052.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

			Ramon Tomàs, mercader de Barcelona					
Antoni Cardona de Lleida ha comprat diversos censal a Francesc Martorell i la seva dona Barcelona de Linyola	Universitat de Cubells	Joan Pla, notari i paer, Ramon de Montgai, batlle, Guillem de Moià i Pere Covet, prohoms i veïns de Cubells	Joan Garcia notari procurador de F. Martorell	223 s. 9 d. j ¹⁶⁹³	5370 s. j.	4,16%	Sant Francesc d'octubre	1429/07/05 ¹⁶⁹⁴
Diversos	Universitat de Cubells			7000 s. j.				1432/09/05 1436/10/29 ¹⁶⁹⁵
Antoni Cardona de Lleida compra a Bernat Trilla i Salvadora de Font de Pou				300 s. j.	3600 s. j.	8,3%	Sta. Maria d'agost	1435/09/19 ¹⁶⁹⁶
Angelina esposa de Pere Boguet doctor en decrets de Cervera com hereva de Joan Pontils, que l'havia comprat a Antoni Cortit	Diversos veïns de Cubells			93 s. 4 d. j.	28 ll. j. Lluïment violari	16 %	6 de juny	1448/05/29 ¹⁶⁹⁷

¹⁶⁹³ Ha reduït a la meitat 447 s. 6 d. per l'extrema pobresa de la universitat de Cubells .reducció a la meitat des de 1407/10/04. Havia estat de Balaguer Ramoneda. El for és ara 24.000 per 1000.

¹⁶⁹⁴ AHMC, Pergamins, XV, 053.

¹⁶⁹⁵ AHMC, Pergamins, XV, 056.

¹⁶⁹⁶ AHMC, Pergamins, XV, 055 i 055b. Aquest censal creat en 1368 per Pere Manaut de la Maçana, i en 1405 el va comprar Bernat Trilla de Salvador Pedrol de Rubió.

¹⁶⁹⁷ AHMC, Pergamins, XV, 058.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

CREDITORS DE CAMARASA	Entitat	Cobrador	Pagador	Pensió	Preu	Interès		Festivitat
Alionor, vídua de Ramon Benages de Balaguer	Camarasa			200 s. j.	2400 s. j.	8,33 %		1383/06/15 ¹⁶⁹⁸
Bernat Cabaç, habitant de Vilanova de Meià	Camarasa			100 s.	60ll.	8,33 %		1384/12/19 ¹⁶⁹⁹
Princeps namque	Camarasa			120 s.	60 ll.	10%		1385/05/15 ¹⁷⁰⁰
	Camarasa i Merita							1397/07/14 ¹⁷⁰¹
Guim Armengou, senyor del lloc de Marçà ¹⁷⁰²	Camarasa						març ¹⁷⁰³	1405/ 03/ 11 ¹⁷⁰⁴
Frares menors Lleida	Merita			150 s.			Tots Sants	1405/09/27 ¹⁷⁰⁵
Arnau Grassa ¹⁷⁰⁶ beneficiat de l'església de Montgai	Camarasa, Alòs, La Maçana	Pere Grasa pare i administrador		205 s.				1408/12/17 ¹⁷⁰⁷
Nicolau Gralla, ciutadà	Camarasa			50 ll.				1409/12/18
Davi Mercadell, jueu de Falset	Camarasa			ç ¹⁷⁰⁸				1410/02/13 ¹⁷⁰⁹
Pere Lambart	Camarasa Montgai				cafissos			1410/09/01 ¹⁷¹⁰

¹⁶⁹⁸ ACA, Cancelleria, Registre 941, f. 151r.

¹⁶⁹⁹ ACA, Cancelleria, Registre 944, f. 89r.

¹⁷⁰⁰ ACA, Cancelleria, Registre 945, f. 19v i 20r.

¹⁷⁰¹ Arxiu Municipal de Camarasa, Pergamins O. VALLS SEGARRA, Joan: *Camarasa. Notes històriques de casa Valls (1894-1908)*, (manuscrits inèdit).

¹⁷⁰² Guim Armengou era jueu, del municipi del Priorat, al sud de Falset.

¹⁷⁰³ Demanen prorrogar al mes d'abril.

¹⁷⁰⁴ Llibre de Provisions, pàg. 21 i 21v.

¹⁷⁰⁵ Llibre de Provisions, pàg. 35v i 36.

¹⁷⁰⁶ El seu pare Pere Grassa fa d'administrador.

¹⁷⁰⁷ Llibre de Provisions, pàg. 152v i 153.

¹⁷⁰⁸ El dit David Mercadell estava disposat a clausurar-lo.

¹⁷⁰⁹ Llibre de Provisions, pàg. 157v.

¹⁷¹⁰ Llibre de Provisions, pàg. 173v. En la carta els paers de Lleida es queixen que es de Camarasa i Montgai diuen ja haver-lo pagat.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

En Careta	Camarasa			400 s.			15 de maig	1410/06/05 ¹⁷¹¹
Agneta vídua de Joan Llull ciudadà de Barcelona	Camarasa, Cubells, Montgai, Alòs del Marquesat	Bernat de Meià de Cubells	Joan Llull fill i procurador de la seva mare	500 ll. b. d t.			agost	1420/09/30 ¹⁷¹²
Joan Trueba Sales	Camarasa, Cubells, Montgai Alòs	Per sentència de Joan Botella		550				1422/12/13 ¹⁷¹³
Joan i Bernat Barra, mercaders d'Anglesola	Camarasa			61 ll. ¹⁷¹⁴				1445/10/21 ¹⁷¹⁵

CREDITORS D' ALÒS	Entitat	Cobrador	Pagador	Pensió	Preu	Interès	Pagament	Data
Bernat de Peus, Bernat Company i Arnau Claret de Lleida	Alòs			300 s. j. 200 s. j. 200 s. j.		Sant Llorenç	1404/11/15 ¹⁷¹⁶	
Bartomeu Claret i Caterina vídua de Domingo Ferrando	Alòs			200 s. j.		Sant Llorenç	1406/08/27 ¹⁷¹⁷	
Pere ces Camps, religiós	Alòs						1406/12/02 ¹⁷¹⁸	
Arnau Grassa ¹⁷¹⁹ beneficiat de l'església de Montgai	Camarasa, Alòs, La Maçana	Pere Grasa pare i administrador		205 s.			1408/12/17 ¹⁷²⁰	

¹⁷¹¹ Llibre de Provisions, pàg. 167v. A 10 de juny els paers de Lleida demanaven no pagar-lo, potser per rebaixar-ne l'interès.

¹⁷¹² AHMC, Pergamins, XV, 040.

¹⁷¹³ ADM, L- 6 /8.

¹⁷¹⁴ Per la compra de 70 mitgeres de blat i vot mitgeres d'ordi.

¹⁷¹⁵ Arxiu Municipal de Camarasa, Pergamins E. VALLS SEGARRA, Joan: *Camarasa. Notes històriques de casa Valls (1894-1908)*, (manuscrits inèdit).

¹⁷¹⁶ Llibre de., pàg. 6. Es devien 3 terminis.

¹⁷¹⁷ Fa sis anys que no paguen. Llibre de, pàg. 56v.

¹⁷¹⁸ *Aquest personatge havia reduït l'interès però no aconseguia cobrar les pensions. Llibre de, pàg. 64v.*

¹⁷¹⁹ El seu pare Pere Grassa fa d'administrador.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Esteve Agramunt, prior de Santa Maria de Gualter	Cubells Alòs			18 ll. b. 15 ll. b.			1411/10/30 ¹⁷²¹
Agneta vídua de Joan Llull ciutadà de Barcelona	Camarasa, Cubells, Montgai, Alòs del Marquesat	Bernat de Meià de Cubells	Joan Llull fill i procurador de la seva mare	500 ll. b. d t.		agost	1420/09/30 ¹⁷²²
Joan Trueba Sales	Camarasa, Cubells, Montgai Alòs	Per sentència de Joan Botella		550			1422/12/13 ¹⁷²³

CREDITORS DE VILANOVA DE MEIÀ	Entitat	Cobrador	Pagador	Pensió	Preu	Interès	Pagament	Data
Bernardona, vídua de Pere Tàrrega	Vilanova de Meià			50 s. j.			Sant Tomàs apòstol	1406/05/04. Lleida ¹⁷²⁴
Pere Bonifaci de Llimiana	Vilanova de M	Jusef Almodí d'Agramunt		100 s.				1408/08/08 ¹⁷²⁵
Nebot de Galiana de Santa Linya	Vilanova de Meià			¿ ¹⁷²⁶				1410/01/08 ¹⁷²⁷

¹⁷²⁰ Llibre de Provisions, pàg. 152v i 153.

¹⁷²¹ Llibre de Provisions, pàg. 199v. Aquest prior ja havia reduït l'interès.

¹⁷²² AHMC, Pergamins, XV, 040.

¹⁷²³ ADM, L- 6 /8.

¹⁷²⁴ Llibre de Provisions, pàg. 50v.

¹⁷²⁵ Llibre de Provisions, pàg. 106 i 106v. El dit Bonifaci es queixa que no se li paga la pensió tot i haver reduït del 12.000 per mil al 24.000 per mil. I la pensió de 100 s. a 50 i cobrar-la cada dos anys.

¹⁷²⁶ Havia reduït l'interès al 24 mil per mil.

¹⁷²⁷ Llibre de Provisions, pàg. 155.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

CREDITORS DE MONTGAI	Entitat	Cobrador	Pagador	Pensió	Preu	Interès	Pagament	Festivitat
Autorització de Lleida	Montgai			120 s. j.	130 fl.	7,33%		1408/04/30 ¹⁷²⁸
Pere Borrell i Pere Calderó de Bellcaire	Montgai			200s. anuals de t.	120 ll.	8,33/	Pasqua de Ressurec.	1408/04/30 ¹⁷²⁹
Preveres	Montgai			25 ll.				1408/05/09 ¹⁷³⁰
Samuel Almodí de Falset	Montgai			45 fl.				1408/09/ 17
Joan de Matines de Balaguer	Montgai			100 s.				1410/02/27 ¹⁷³¹
Caïm Banic jueu d'Agramunt	Montgai paga Cubells			600 s. b. ¹⁷³²			Sta. Maria agost	1410/07/16 ¹⁷³³
Pere Lambart	Montgai i Camarasa				cafissos			1410/09/01 ¹⁷³⁴
Fill d'Arnau Llances de Castelló de Farfanya	paers de Montgai	Bernat de Meià, recaptador de la talla de Cubells	Bartomeu Ros de Balaguer	100 s. j.	2000 s. j.	5%	Sant Andreu	1419/12/02 ¹⁷³⁵
Agneta vídua de Joan Llull ciutadà de Barcelona	Montgai, Camarasa, Cubells i Alòs	Bernat de Meià de Cubells	Joan Llull fill i procurador de la seva mare	500 ll. b. de tern			agost	1420/09/30 ¹⁷³⁶
Joan Trueba Sales	Montgai	Per sentència de		550				1422/12/13 ¹⁷³⁷

¹⁷²⁸ Llibre de Provisions, pàg. 95v. El censal era per pagar la subvenció a la ciutat i la resta per a la universitat.

¹⁷²⁹ Llibre de Provisions, pàg. 96v. El censal és aprovat pel Consell General de la Paeria de Lleida i ha de servir per pagar la subvenció de 130 florins d'or d'Aragó i la resta a la universitat per altres usos que se li ha de donar.

¹⁷³⁰ Llibre de Provisions, pàg. 98 v. En carta al bisbe d'Urgell els paers de Lleida li demanen reduir l'interès al 24.000 per 1000.

¹⁷³¹ En aquesta data s'escriu a la comtessa d'Urgell per demanar que aixequi la declaració de Marca a Montgai per haver deixat de pagar 5 dels 100 sous del censal. Llibre de, pàg. 160v a 162.

¹⁷³² Vol reduir l'interès i demana la carta en què es diu Bernat.

¹⁷³³ Llibre de Provisions, pàg. 171 i 171 v.

¹⁷³⁴ Llibre de Provisions, pàg. 173v. En la carta els paers de Lleida es queixen que es de Camarasa i Montgai diuen ja haver-lo pagat.

¹⁷³⁵ AHMC, Pergamins, XV, 037.

¹⁷³⁶ AHMC, Pergamins, XV, 040.

¹⁷³⁷ ADM, L- 6 /8.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

	Camarasa, Cubells i Alòs	Joan Botella						
Francisco d'Arinyo	Cubells			500 s.	1.0000	5%		1425/02/29 ¹⁷³⁸

¹⁷³⁸ ADM, L-7/23.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

ANNEX II

La Terra del Marquesat (1330-1496)

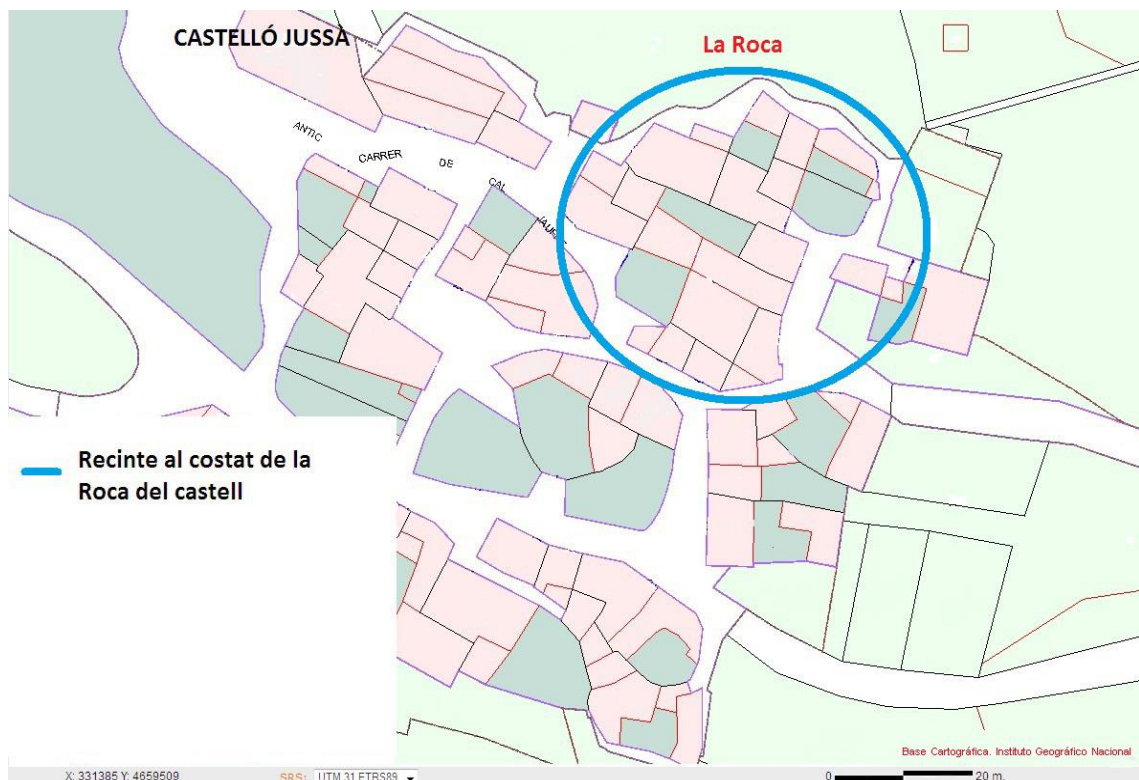
1.1 Llimiana

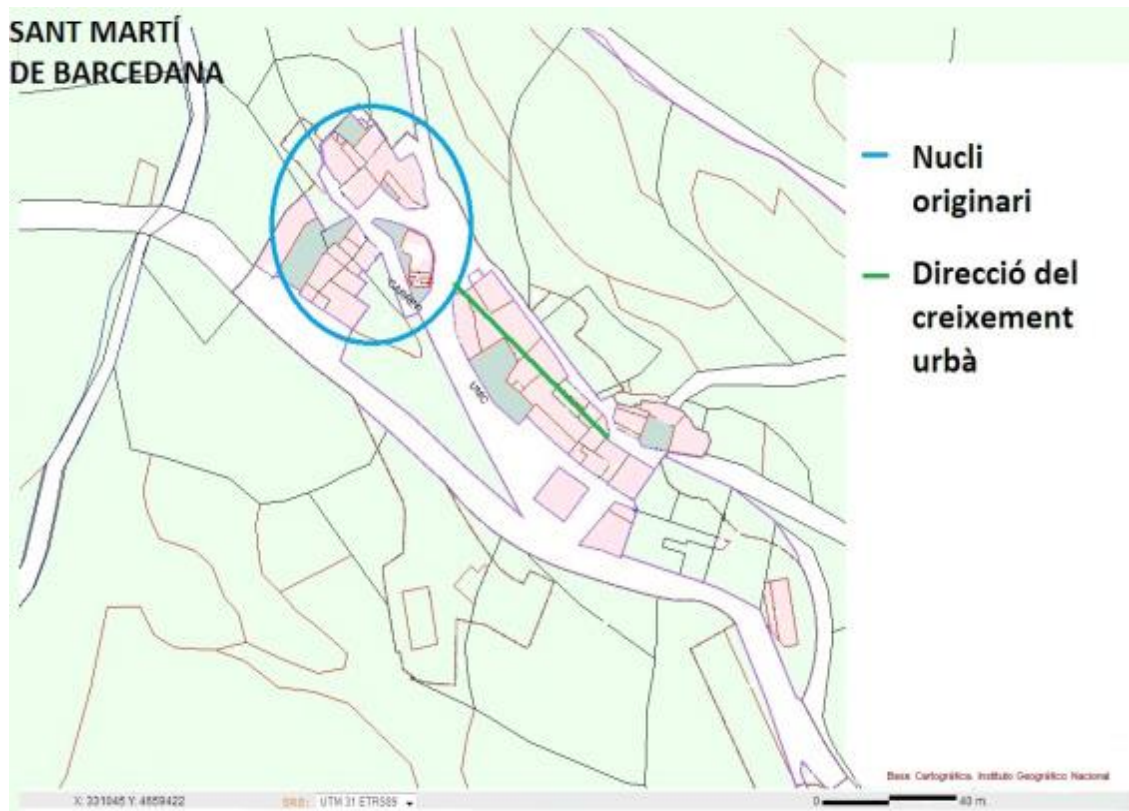
1.2 Castelló Sobirà

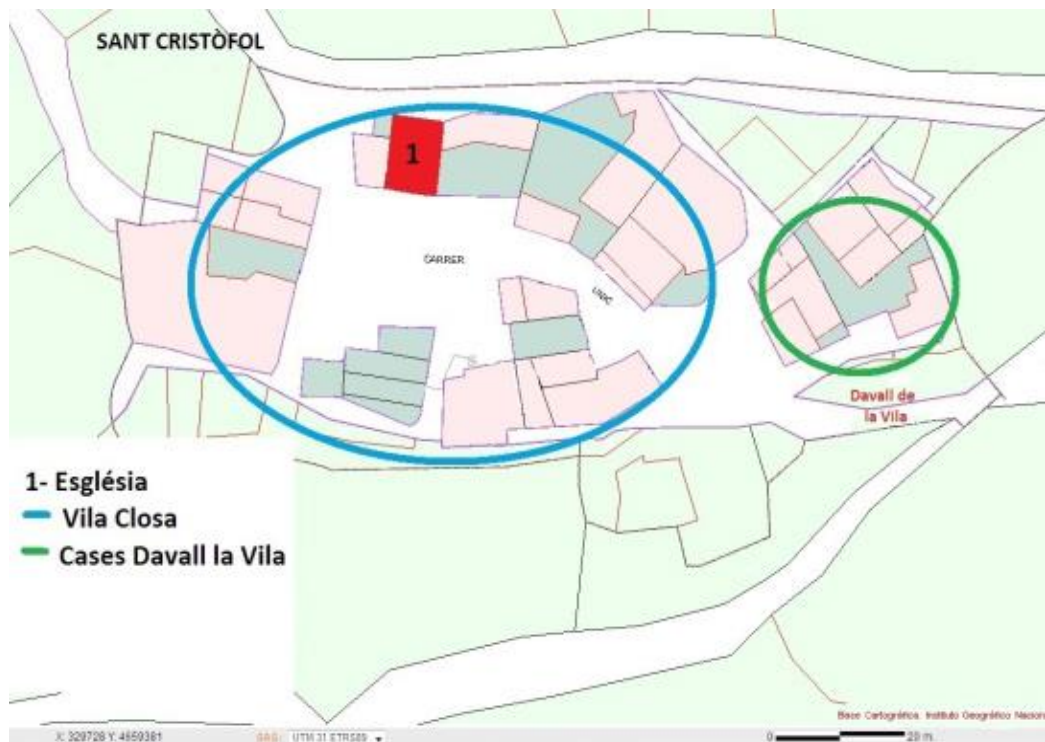
1.3 Castelló Jussà

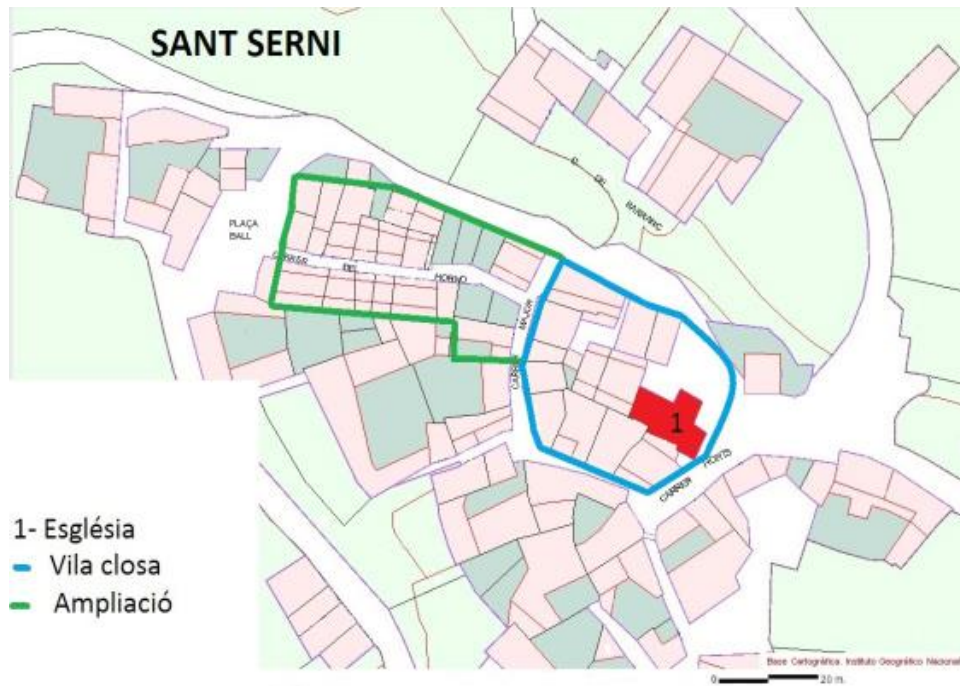
1.4- Sant Martí

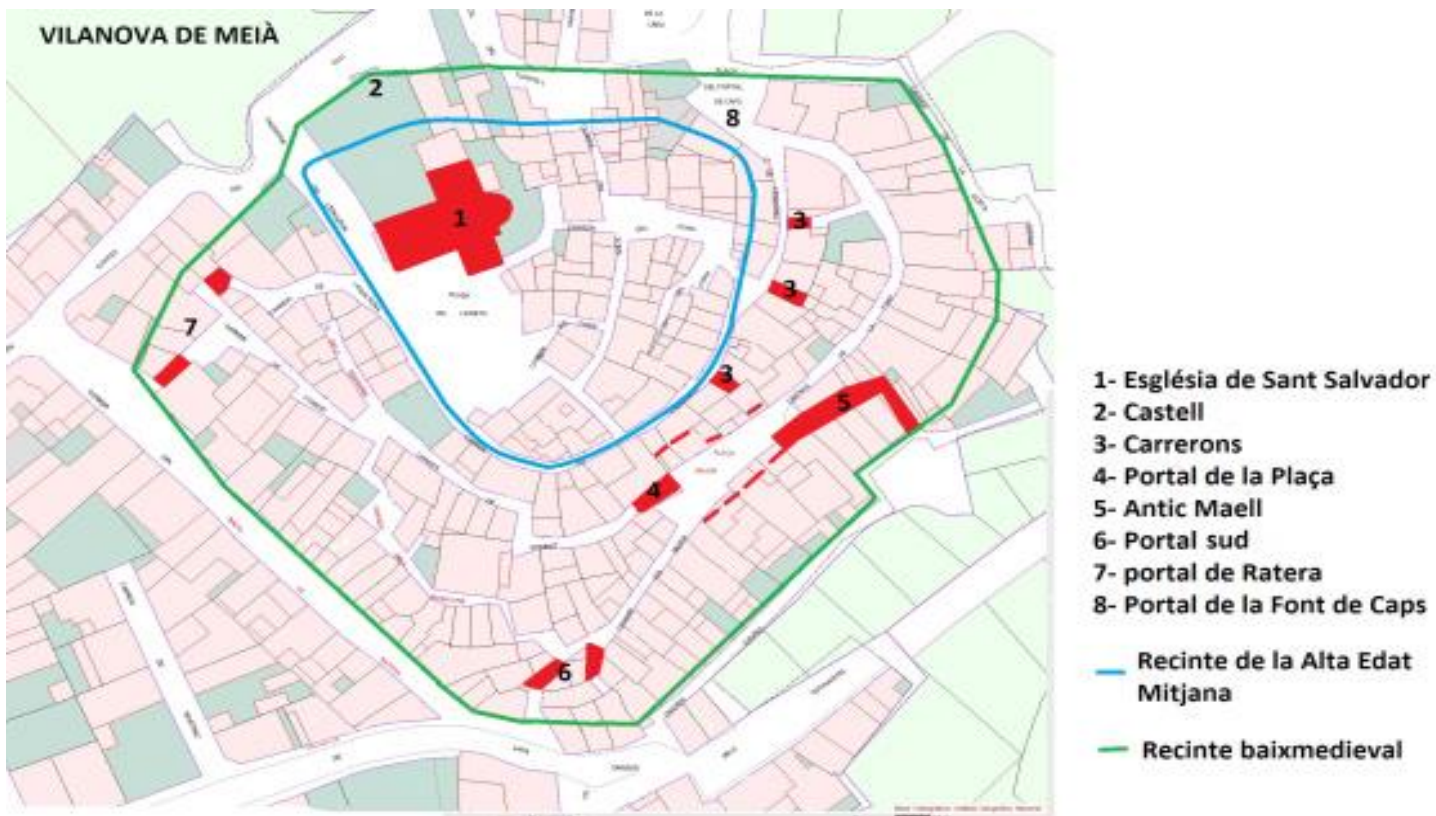
1.5 Sant Cristòfol

1.6 Sant Serni

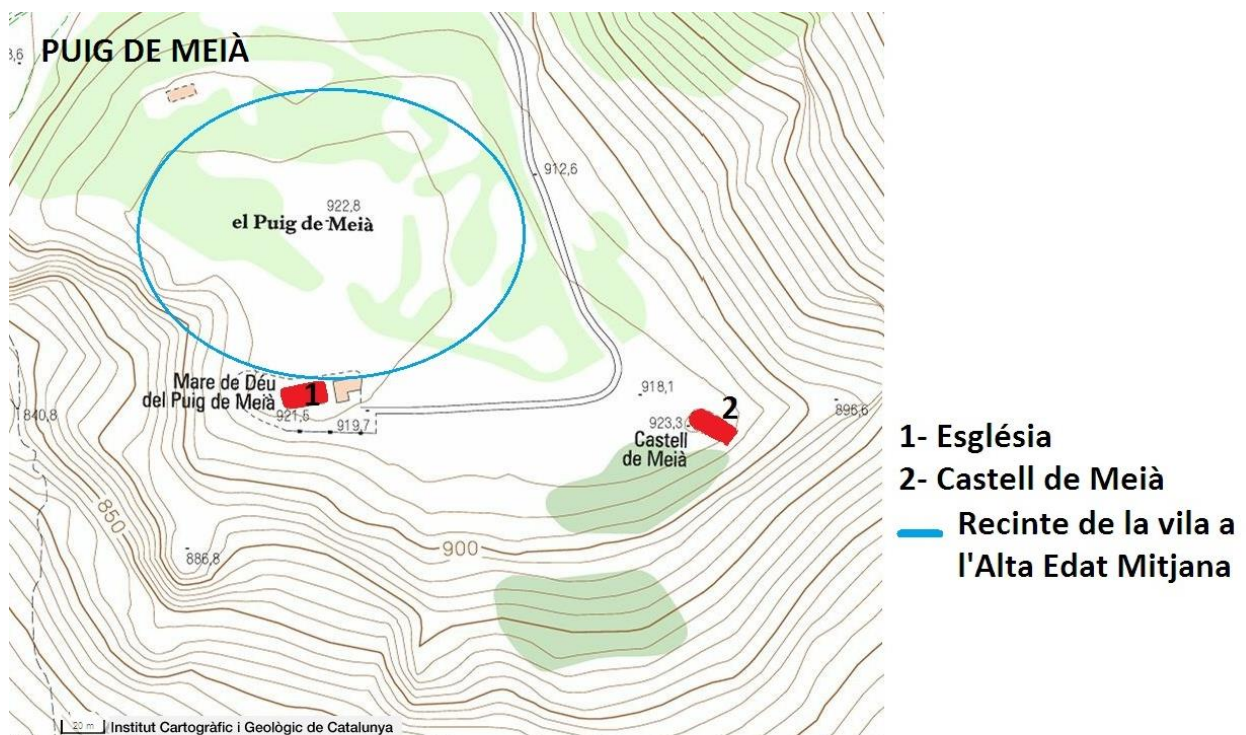
1.7 Vilanova de Meià

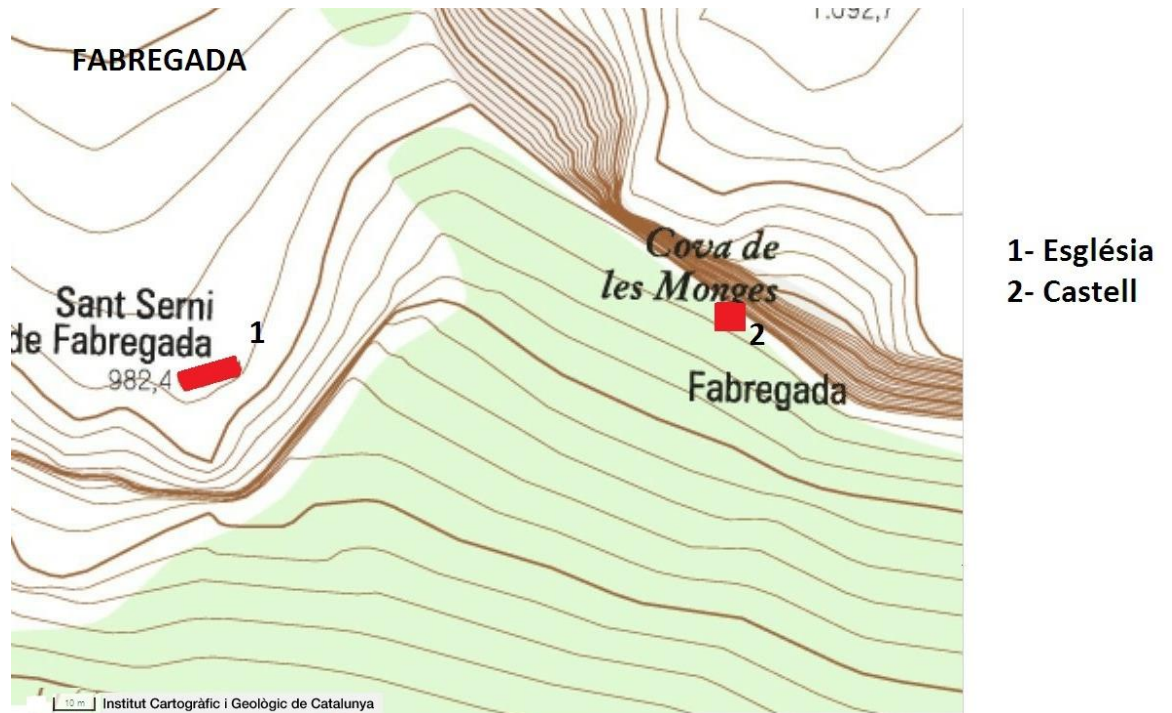
1.8 Gàrzola

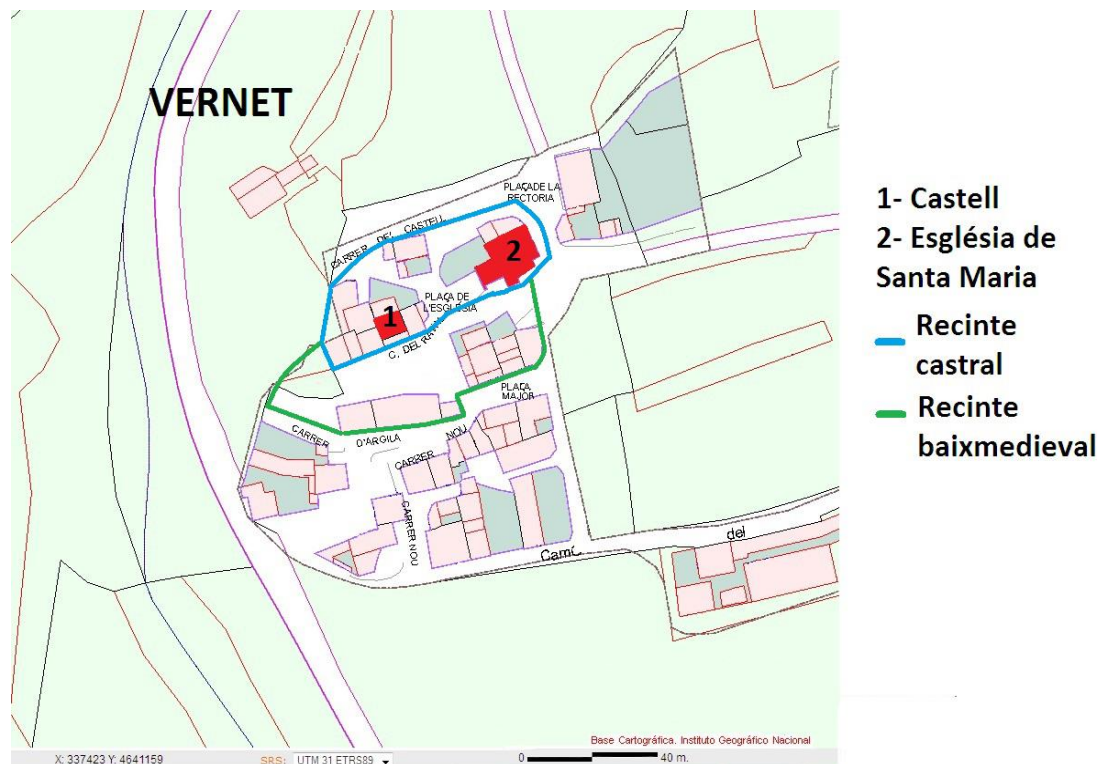
1.9 Puig de Meià

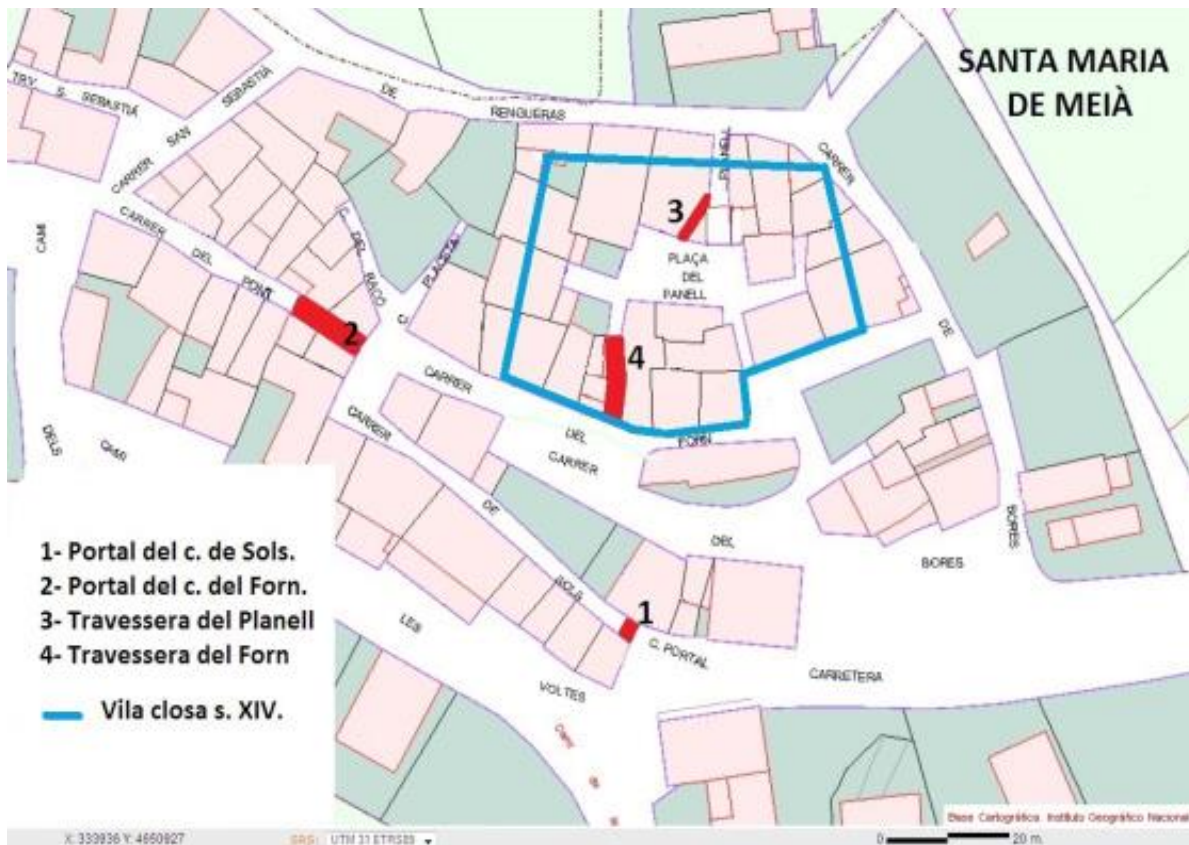
1.10 Fabregada

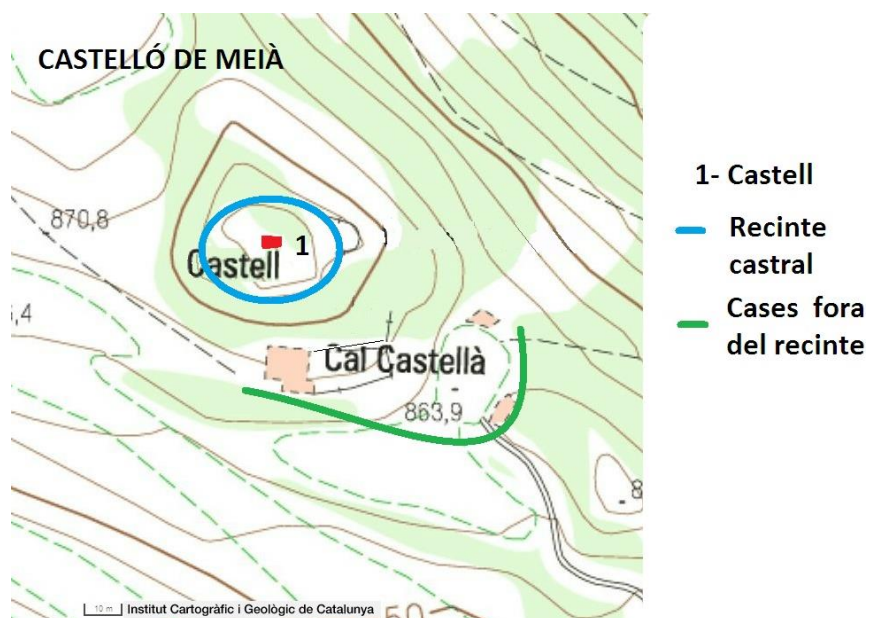
1.11 Vernet

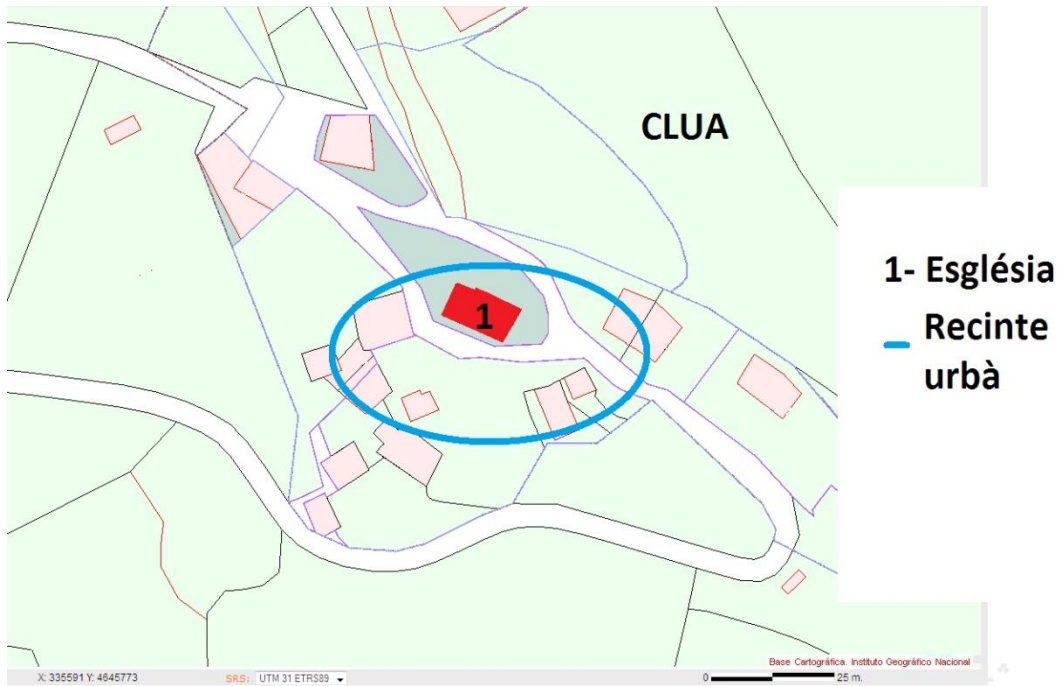
1.12 Santa Maria de Meià

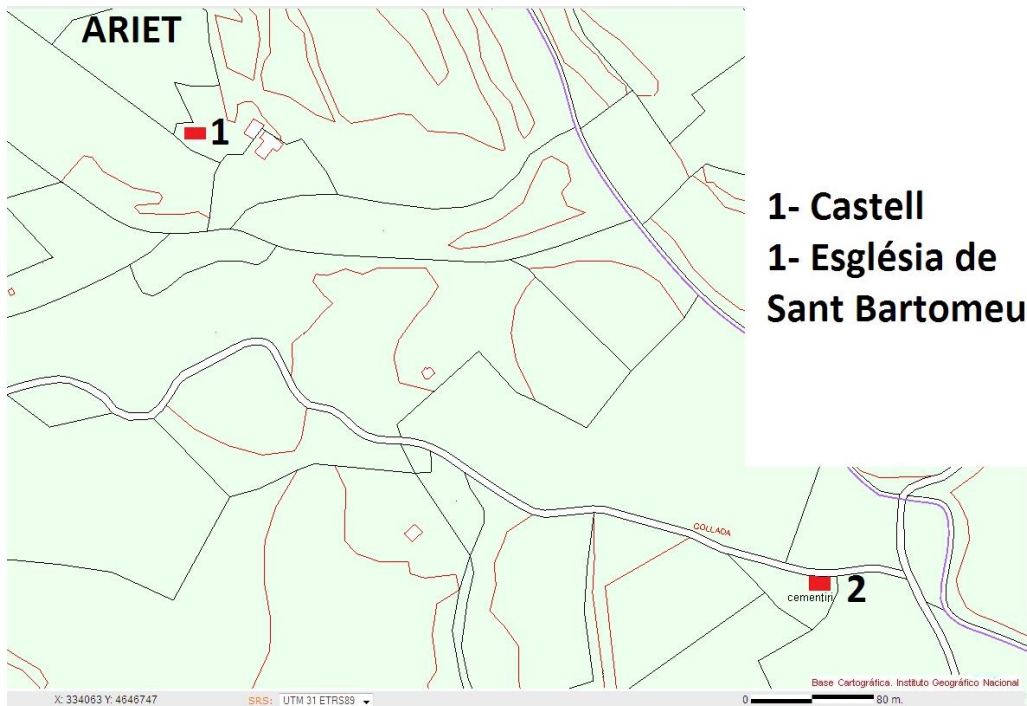
1.13 Castelló de Meià

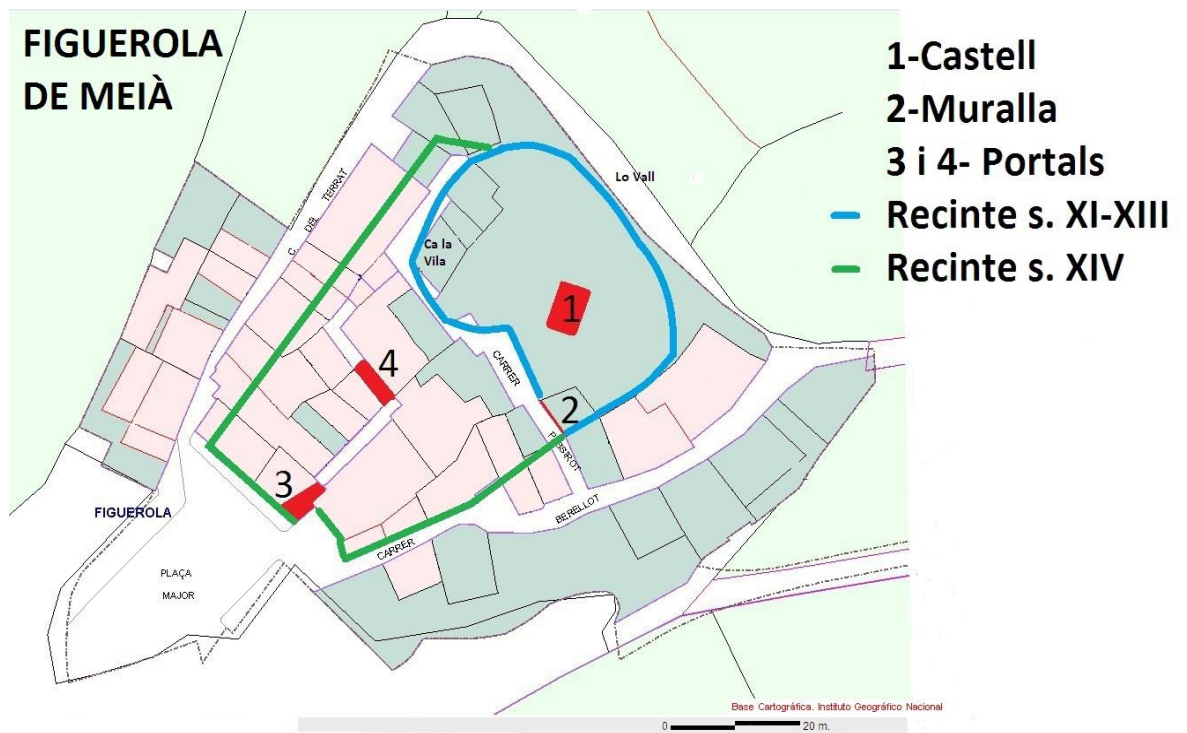
1.14 Clua

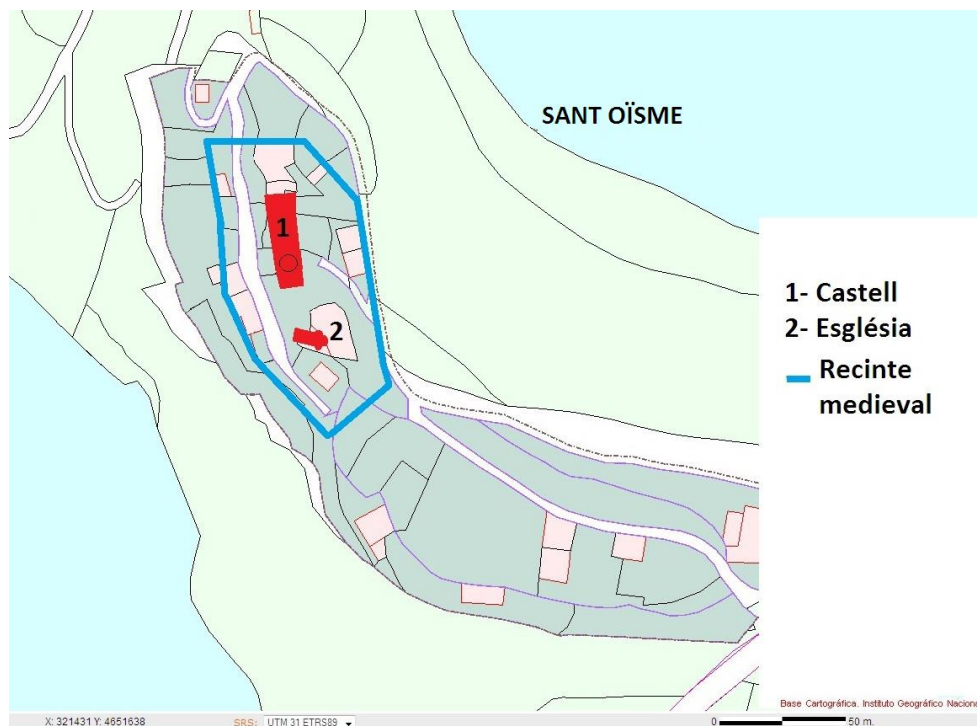
1.15 Ariet

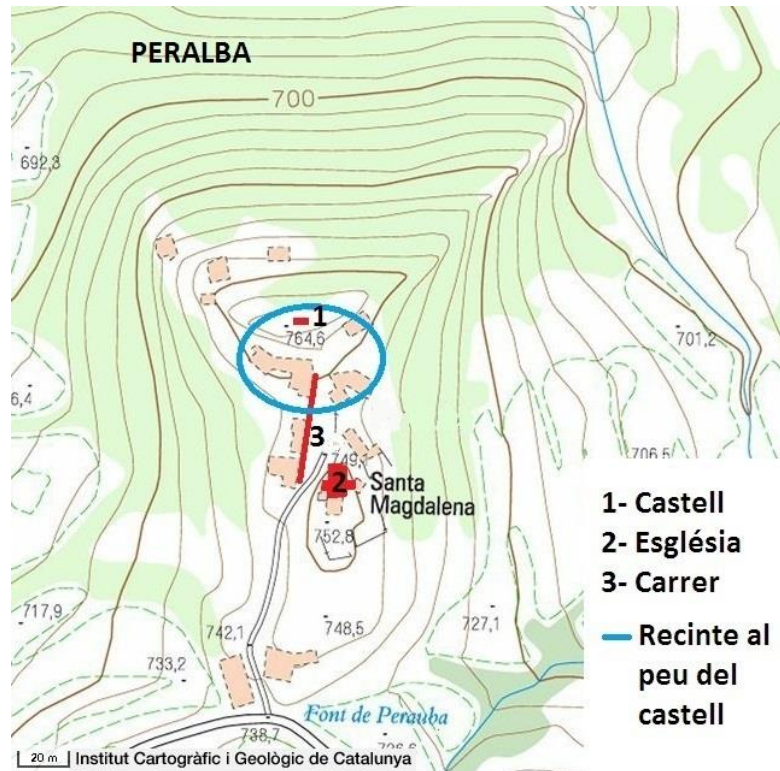
1.16 Figuerola de Meià

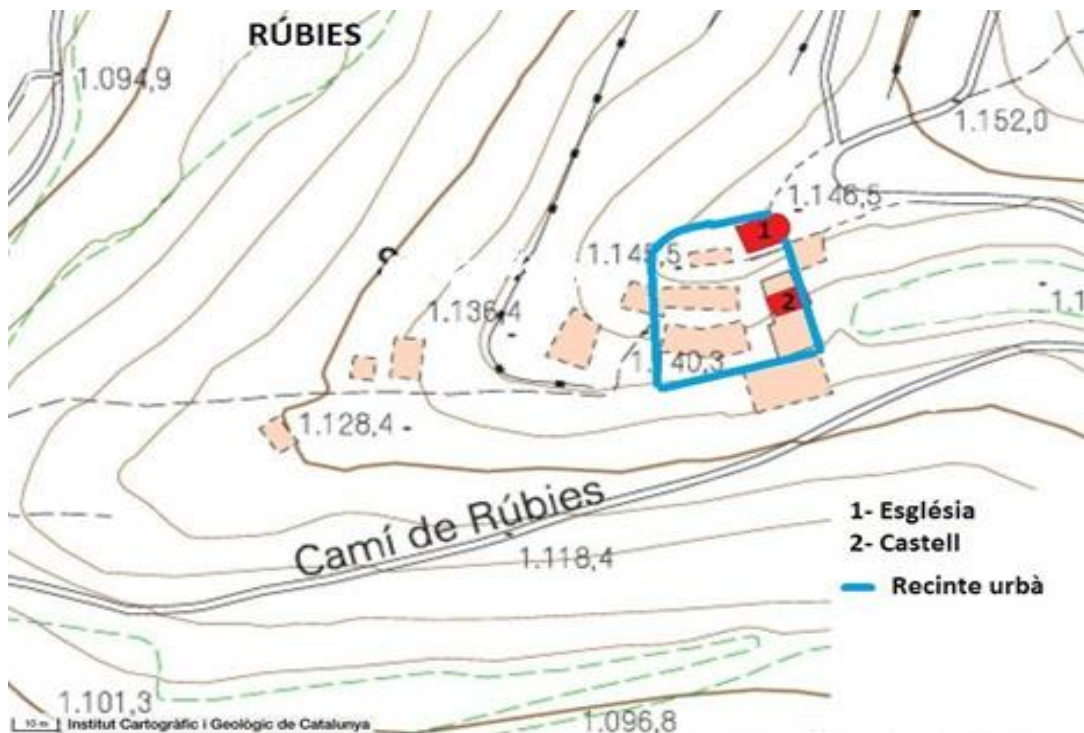
1.17 Sant Oïisme

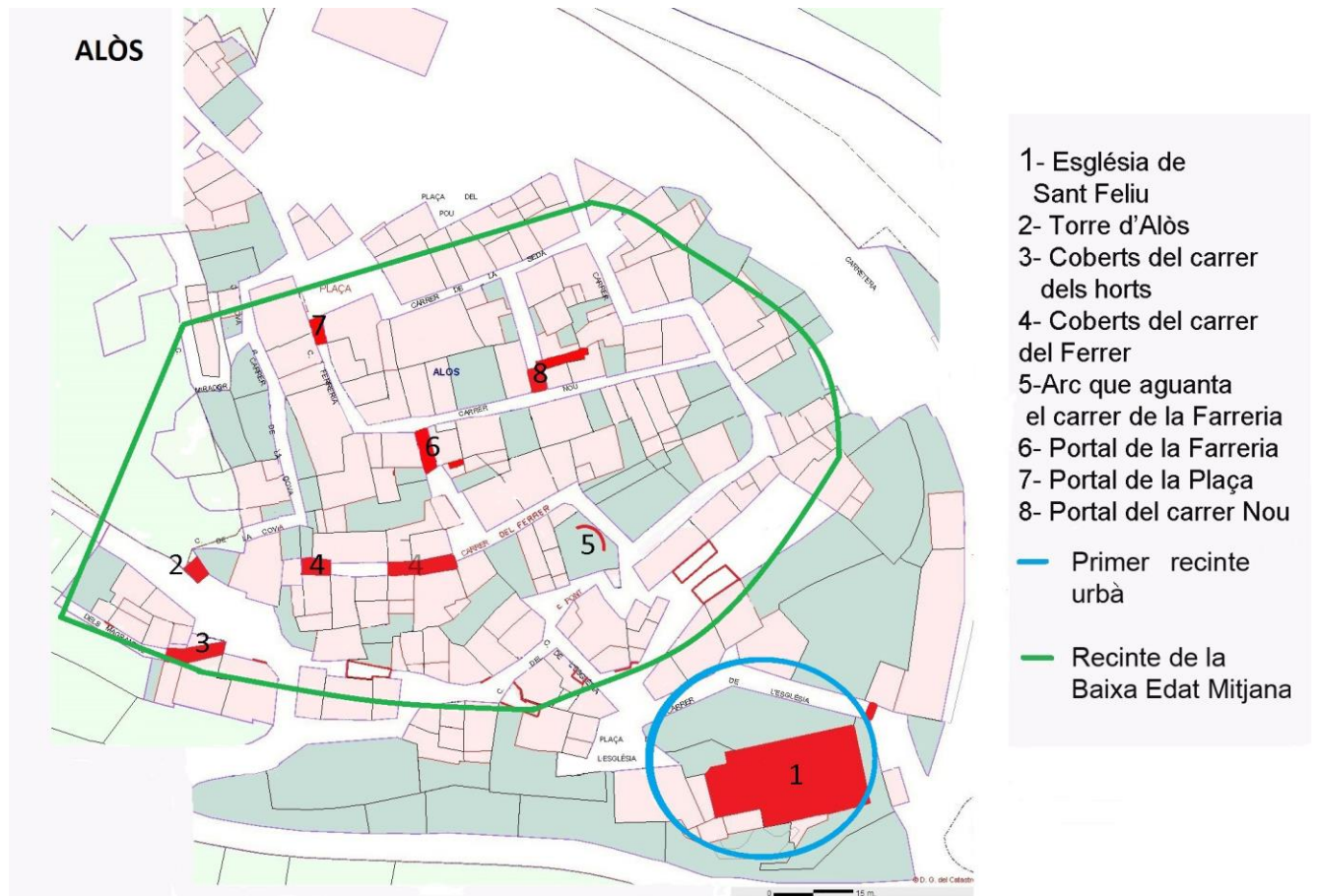
1.18 Peralba

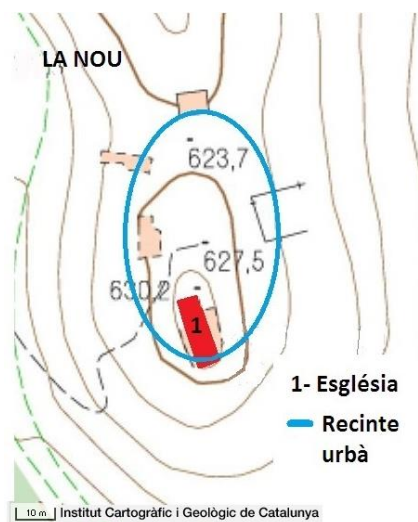
1.19 Rúbies

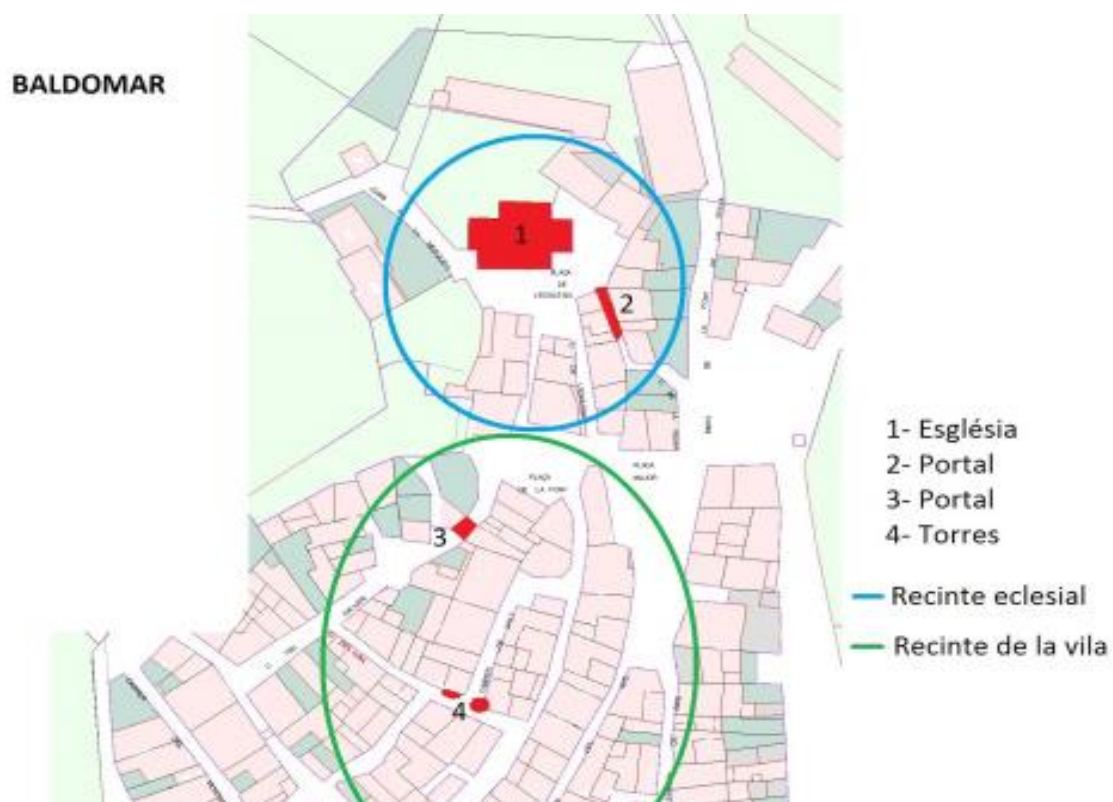
1.20 Alòs

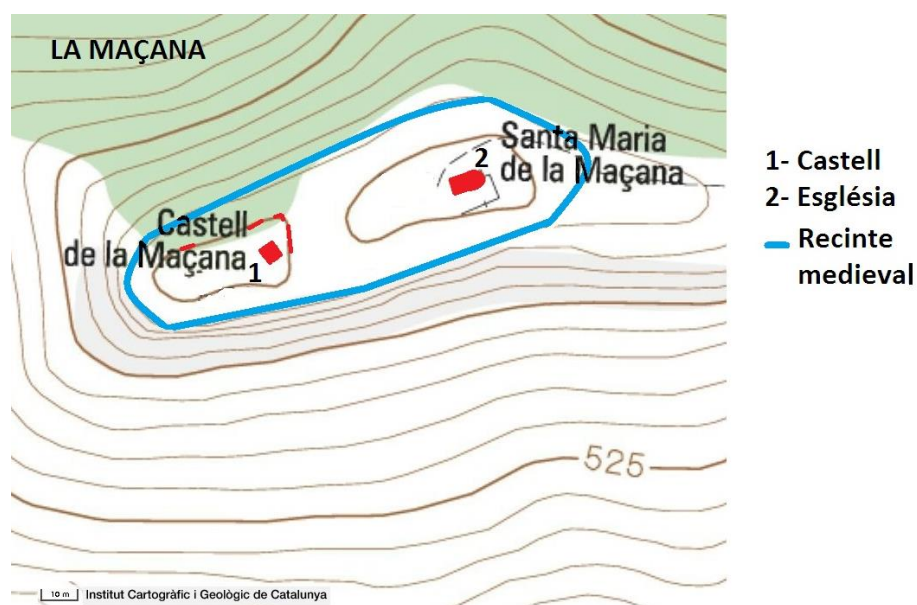
1.21 La Nou

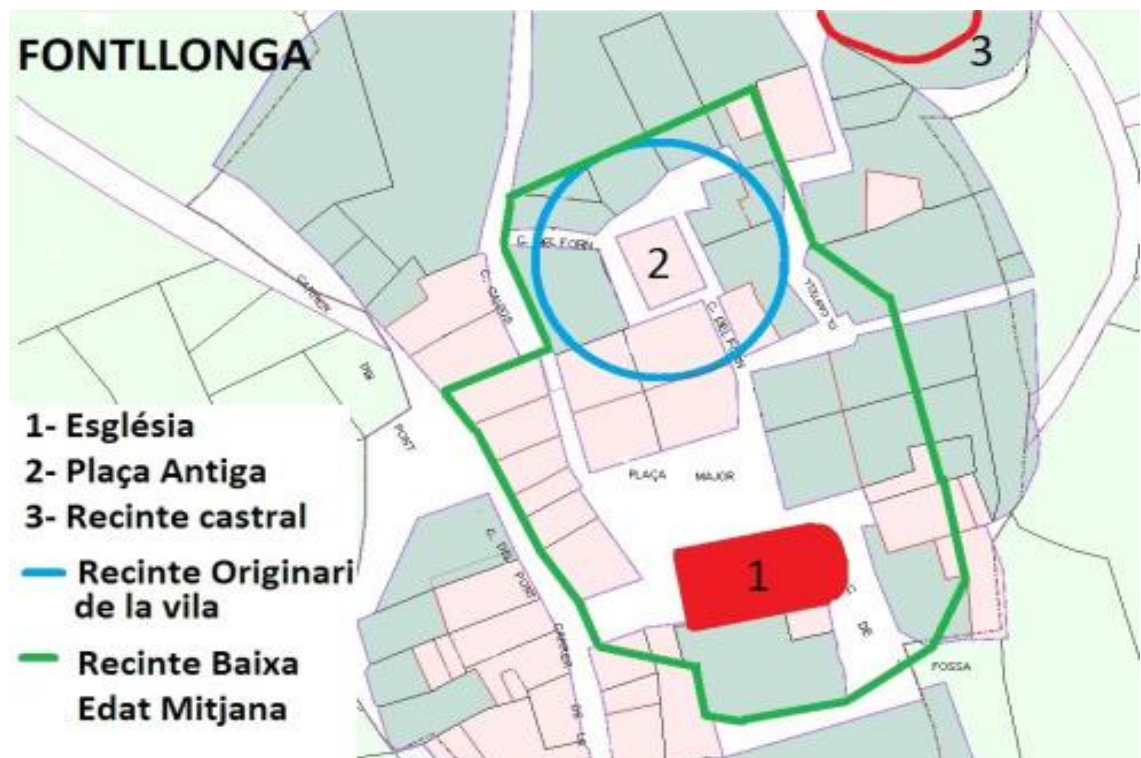
1.22 Baldomar

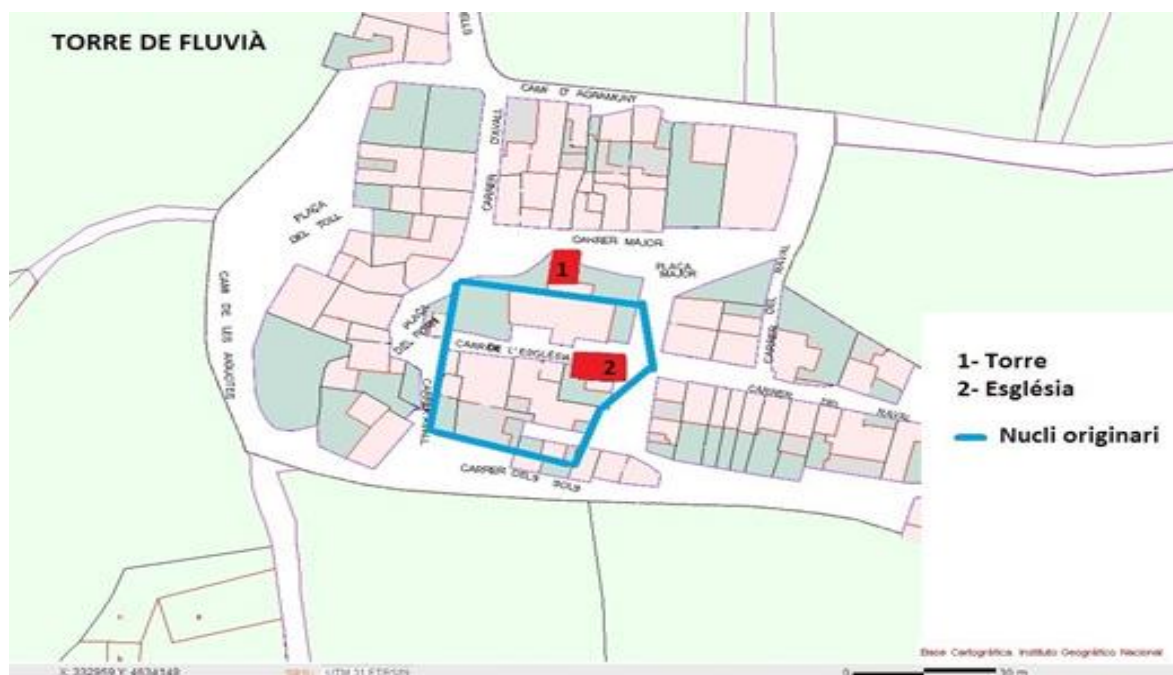
1.23 La Maçana

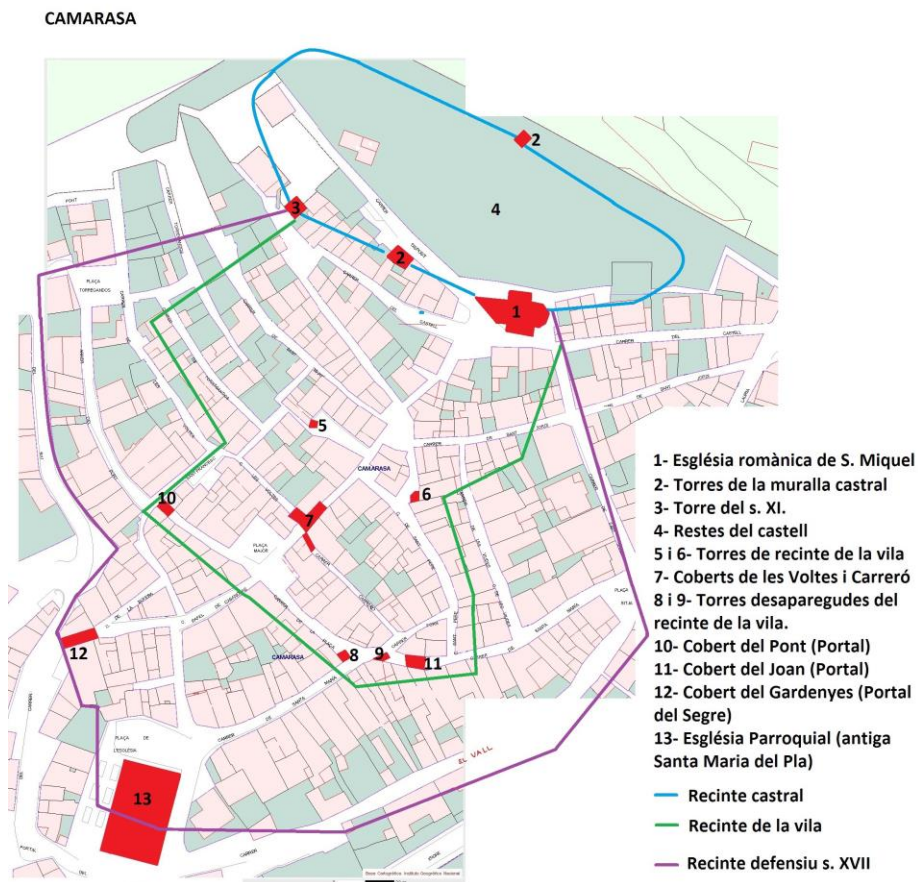
1.24 Fontllonga

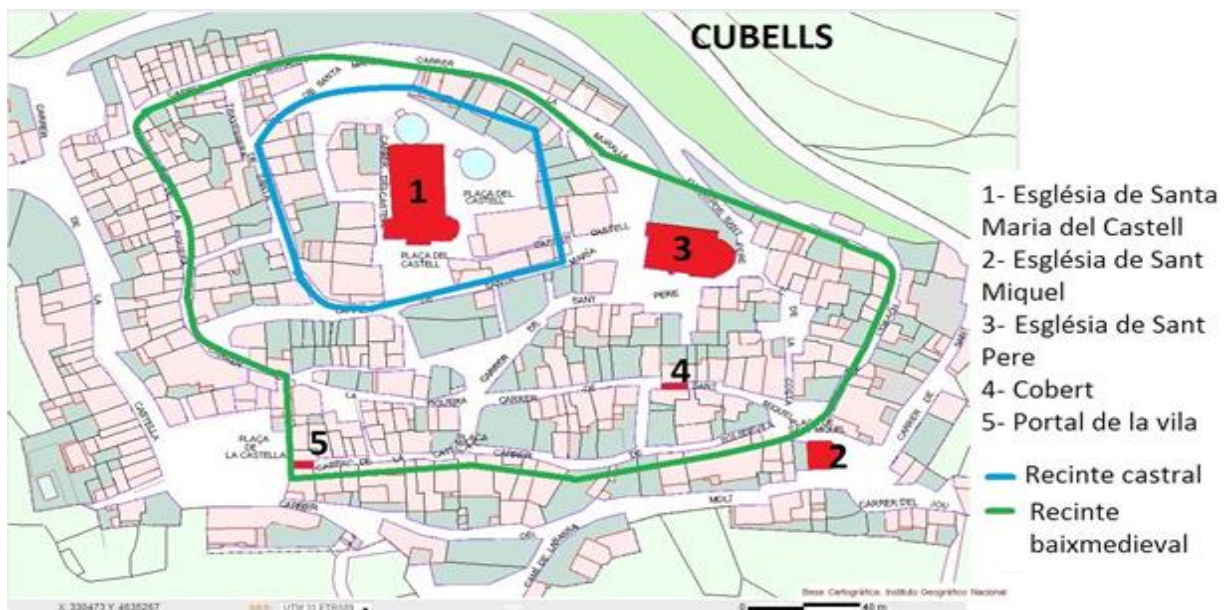
1.25 La Torre de Fluvià

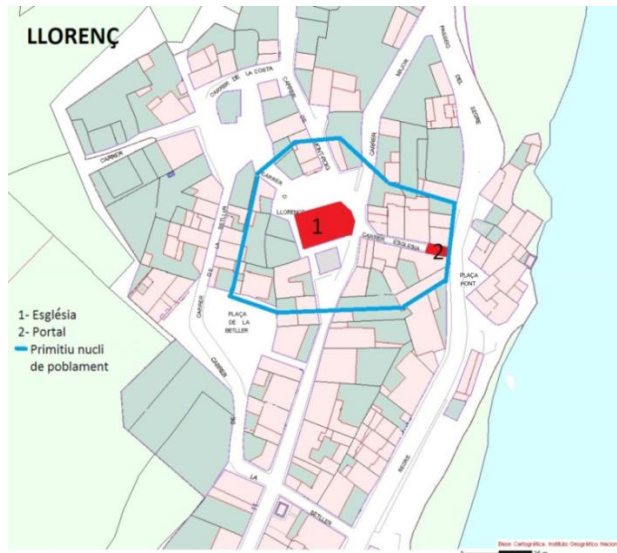
1.26 Camarasa

1.27 Cubells

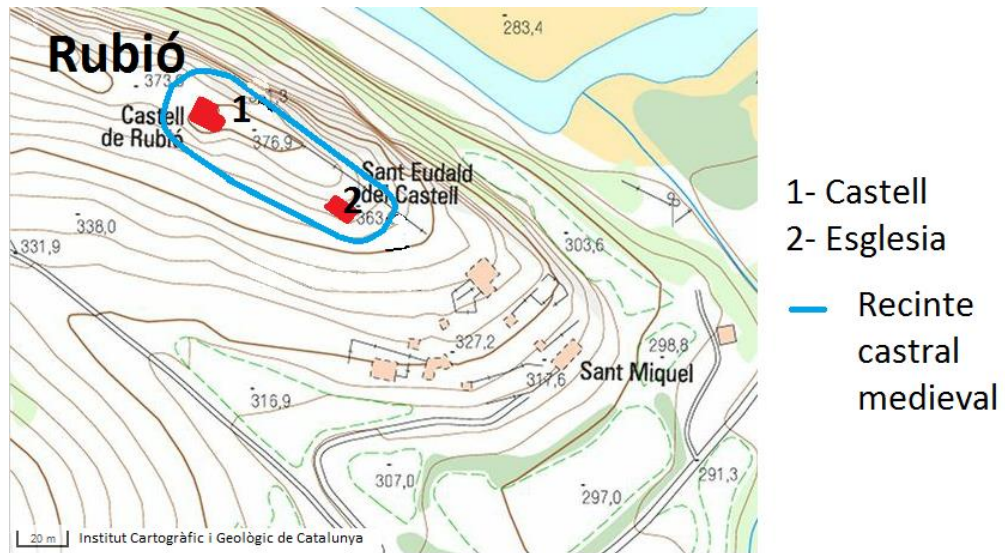
1.28 Llorenç

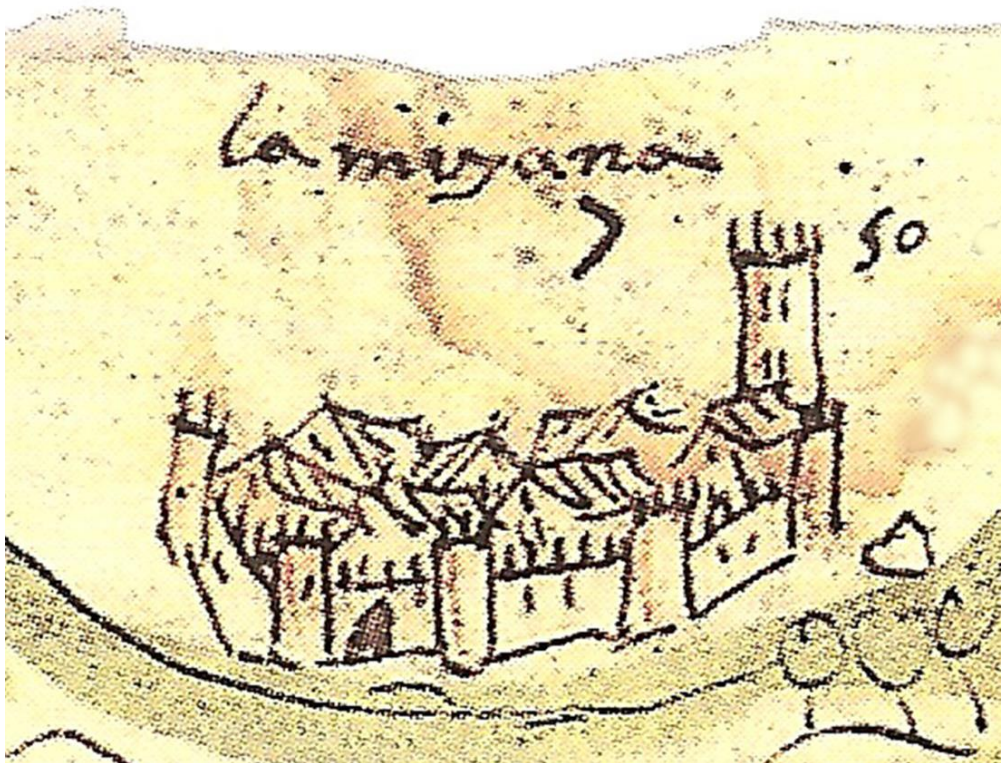
1.29 Santa Linya

1.30 Rubió

2.2 Llimiana

Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.3 Llimiana

AMLI, Llibres d'Estimes, 91, p.140.

2.4 Castelló Jussà

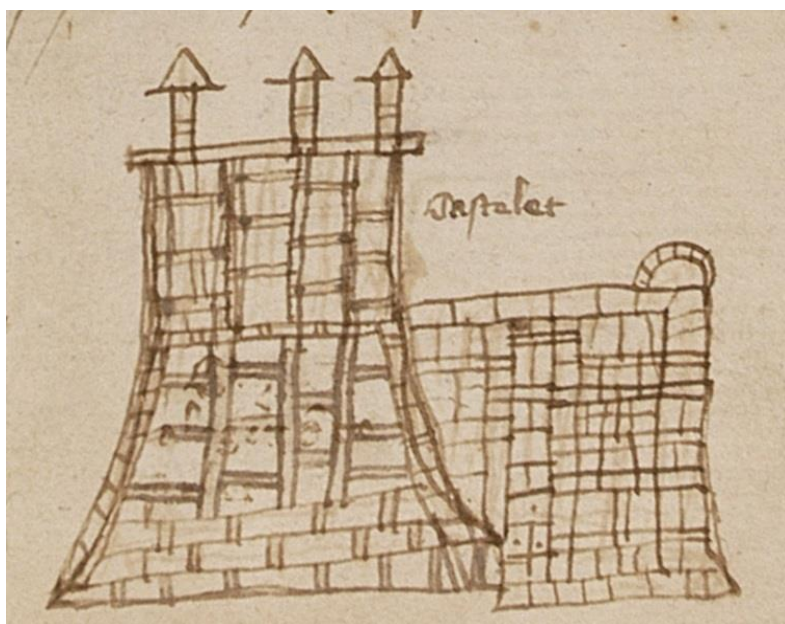
AMLI, Llibres d'Estimes, 91, pàg. 24

2.5 Sant Cristòfol

AMLI, Llibres d'Estimes, 91, pàg. 52

2.6 Castellet

AMLI, Llibres d'Estimes, 91, pàg. 49.

2.7 Els Masos de Llimiana

AMLI, Llibres d'Estimes, 91, pàg. 64.

2.8 Sant Serni

AMLI, Llibres d'Estimes, 91, pàg. 104.

2.9 Els Obacs

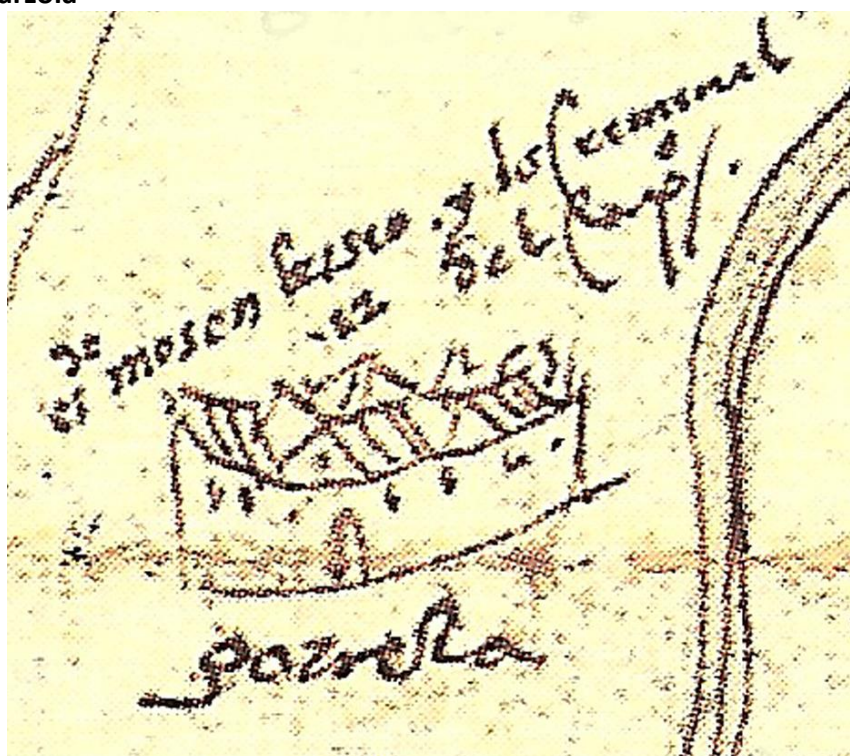
AMLI, Llibres d'Estimes, 91, pàg. 134.

2.10 Vilanova de Meià

Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.11 Gàrzola

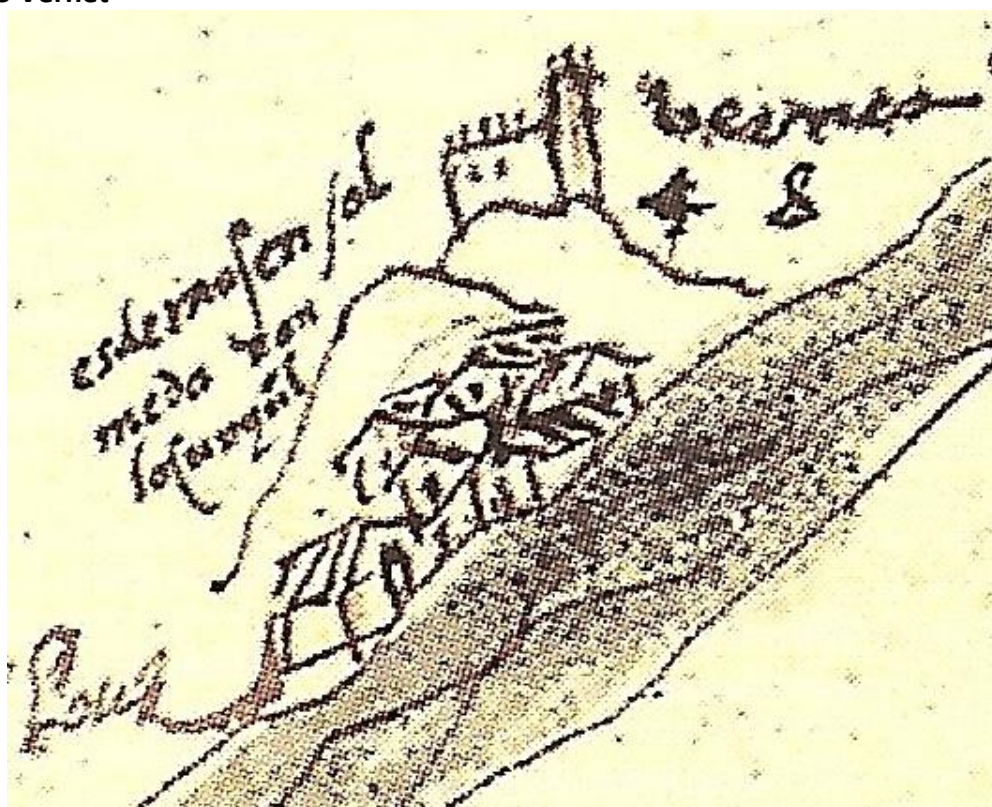
Mapa del Marquesat de Camarasa[2.1], fragment.

2.12 Fabregada

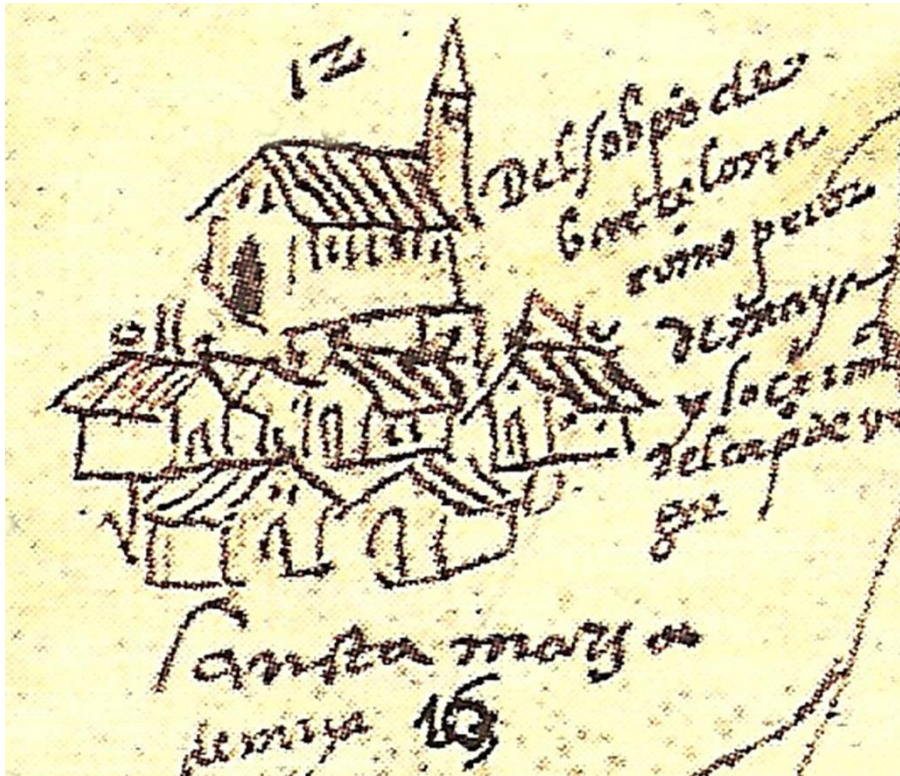
Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.13 Vernet

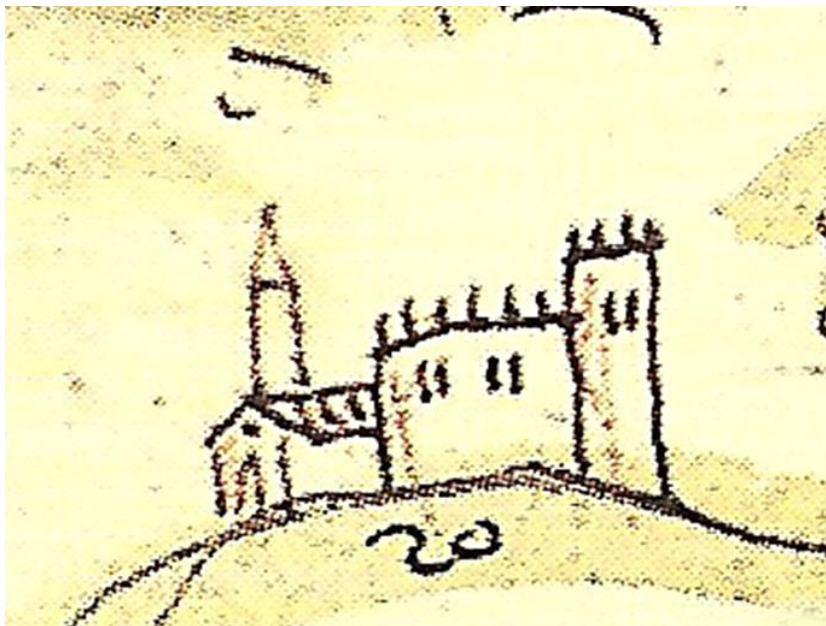
Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.14 Santa Maria de Meià

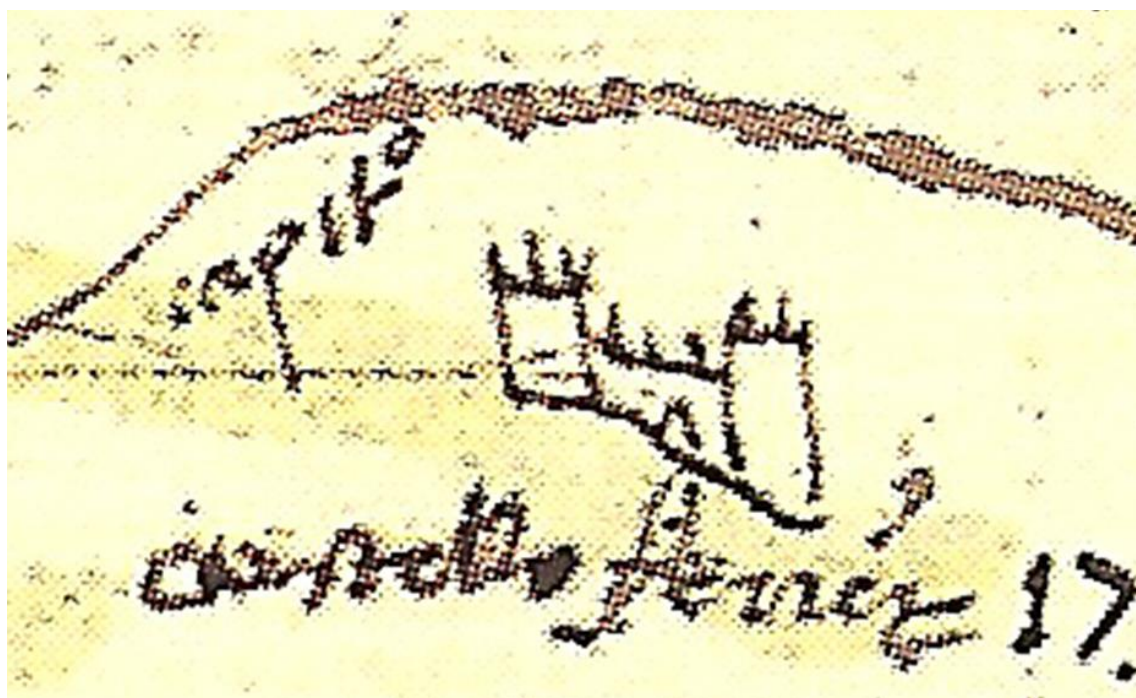
Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.15 Castelló de Meià

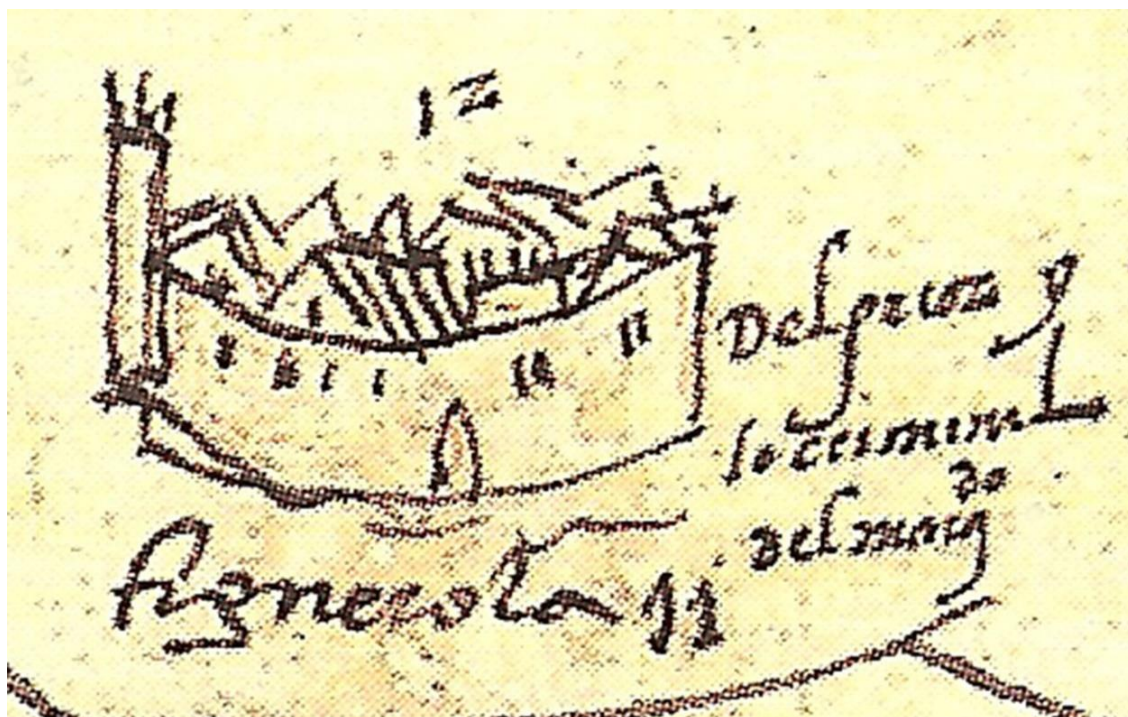
Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.16 Ariet

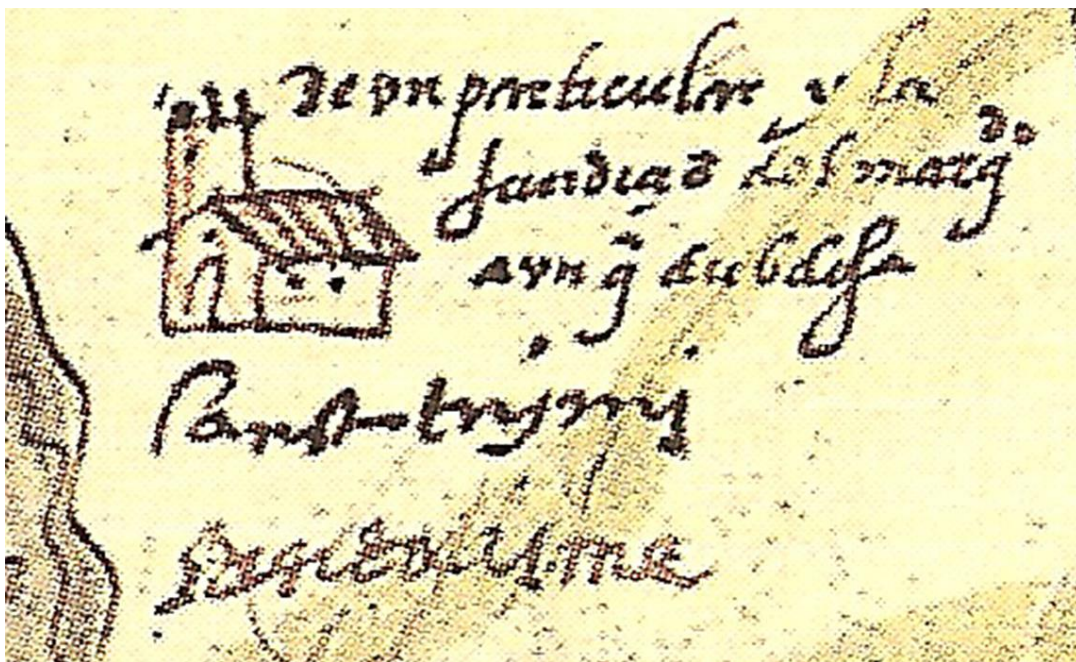
Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.17 Figuerola

Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.18 Sant Oïme

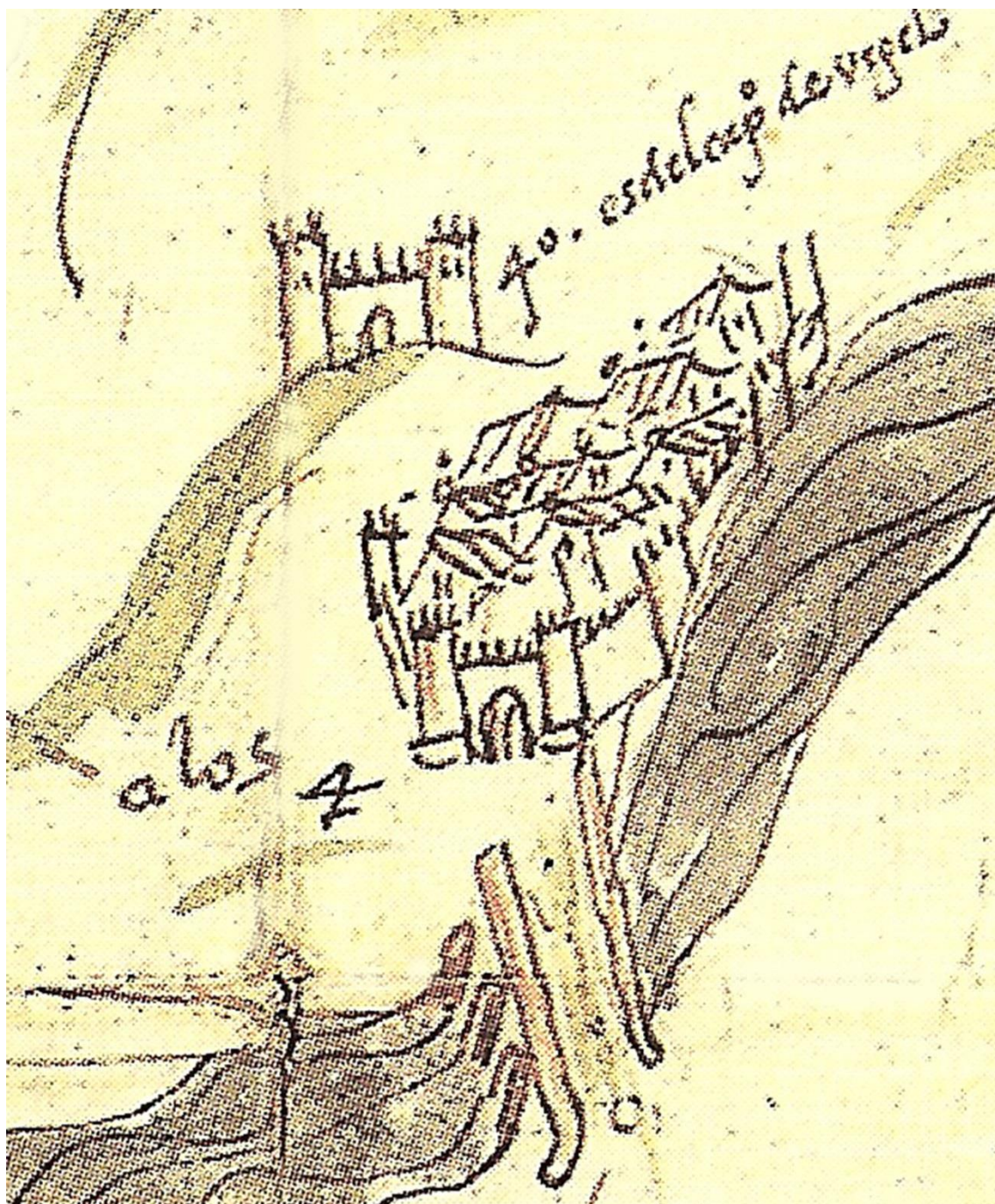
Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.19 Orença

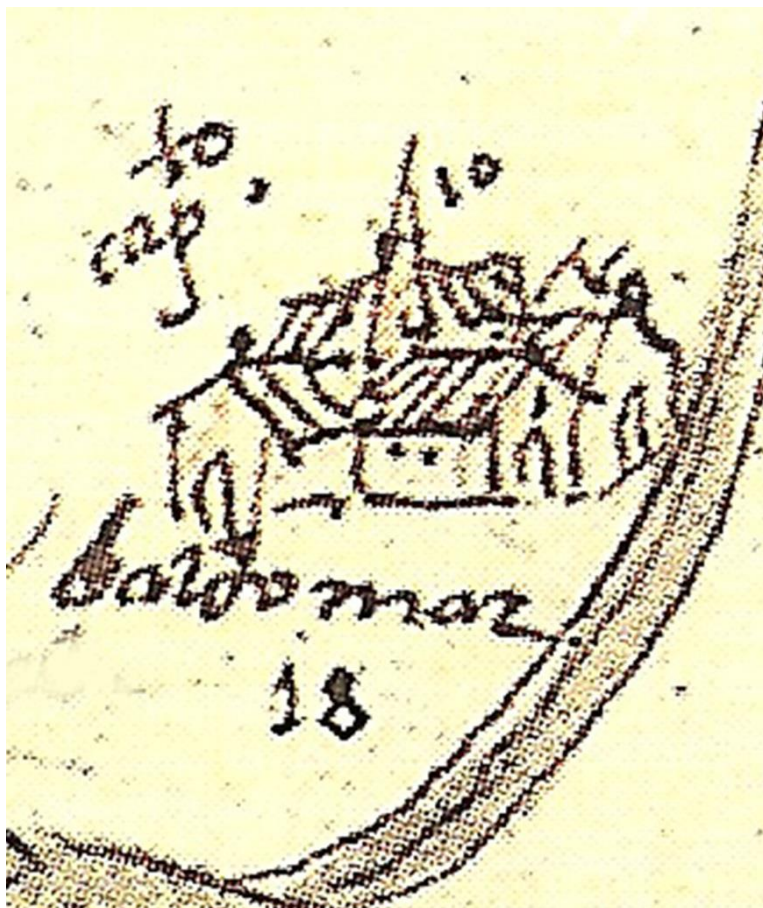
Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.20 Alòs

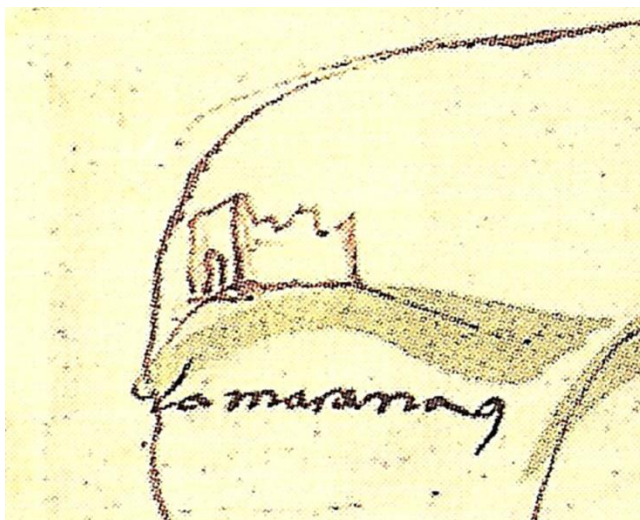
Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.21 Baldomar

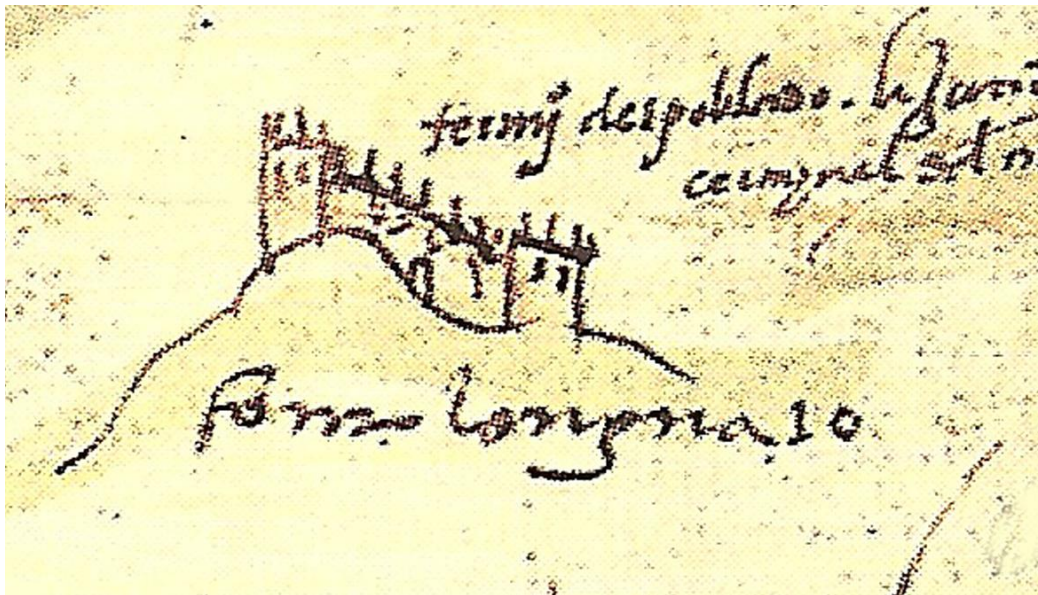
Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.22 La Maçana

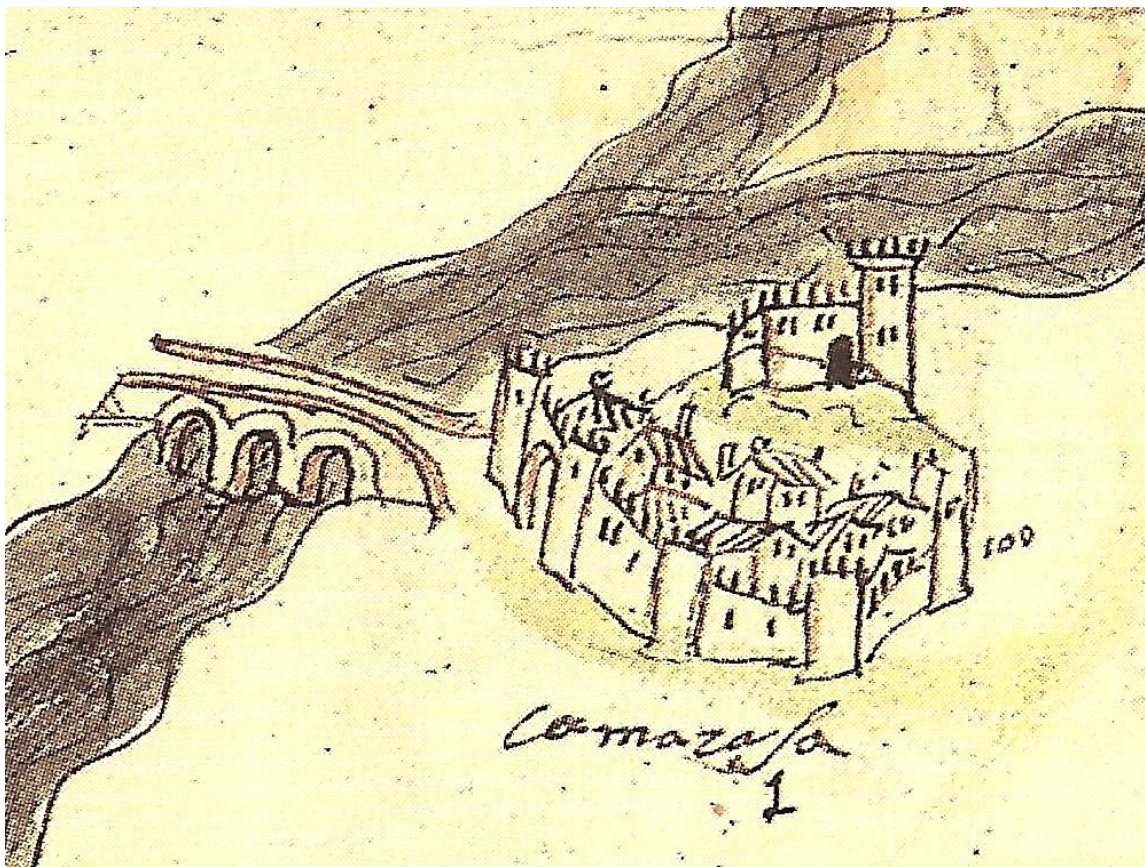
Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.23 Fontllonga

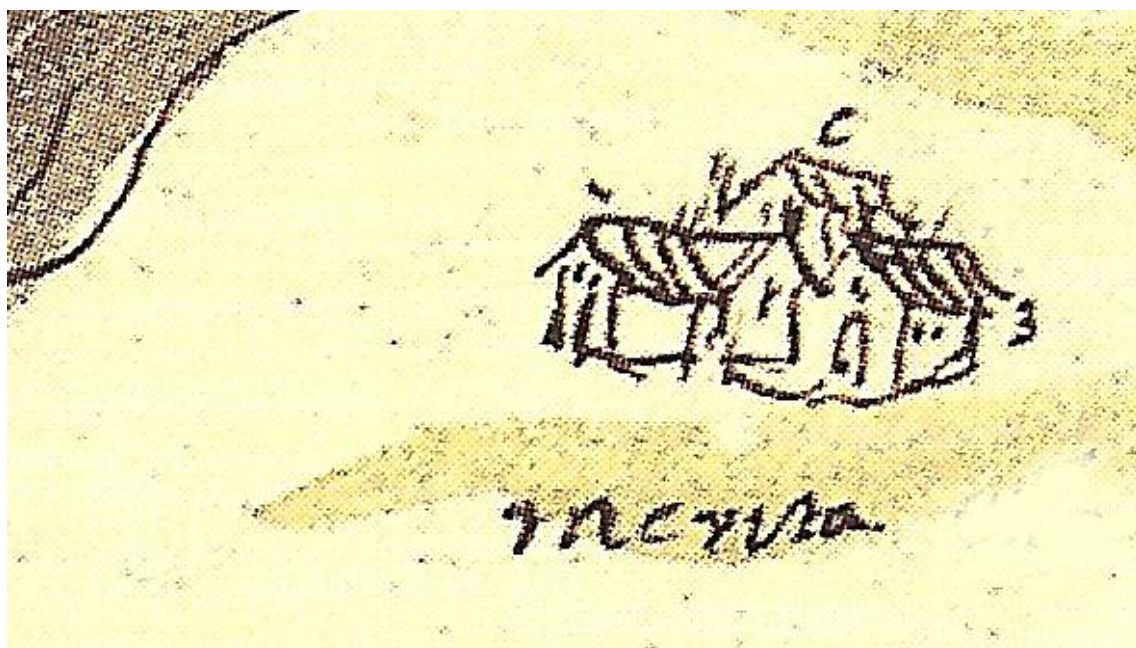
Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.24 Camarasa

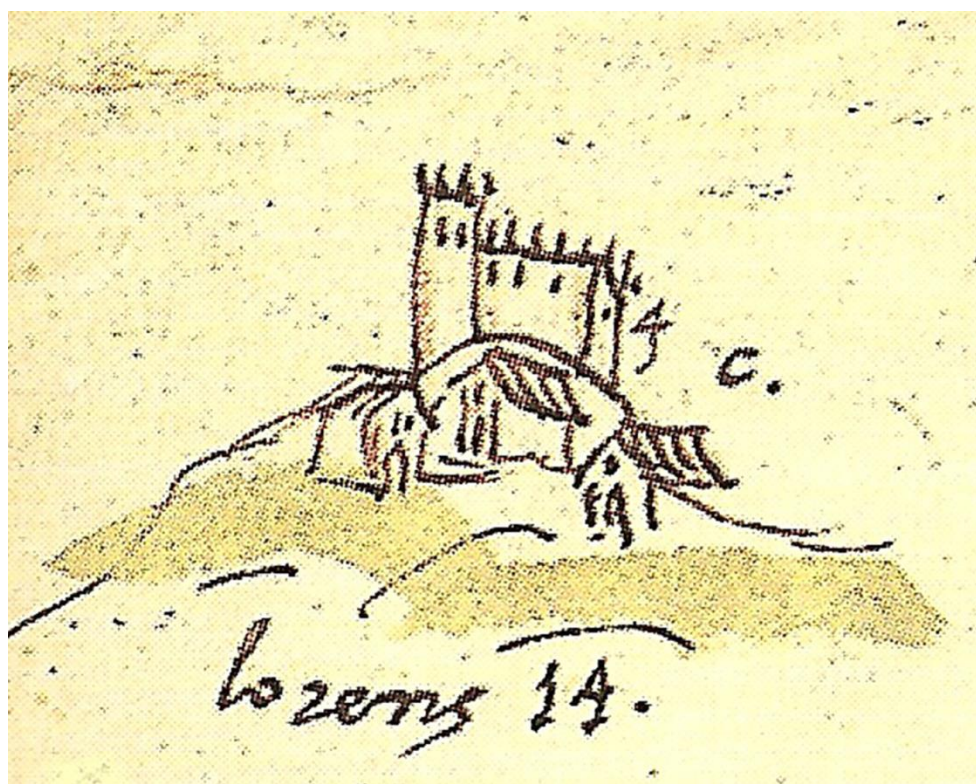
Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.25 Merita

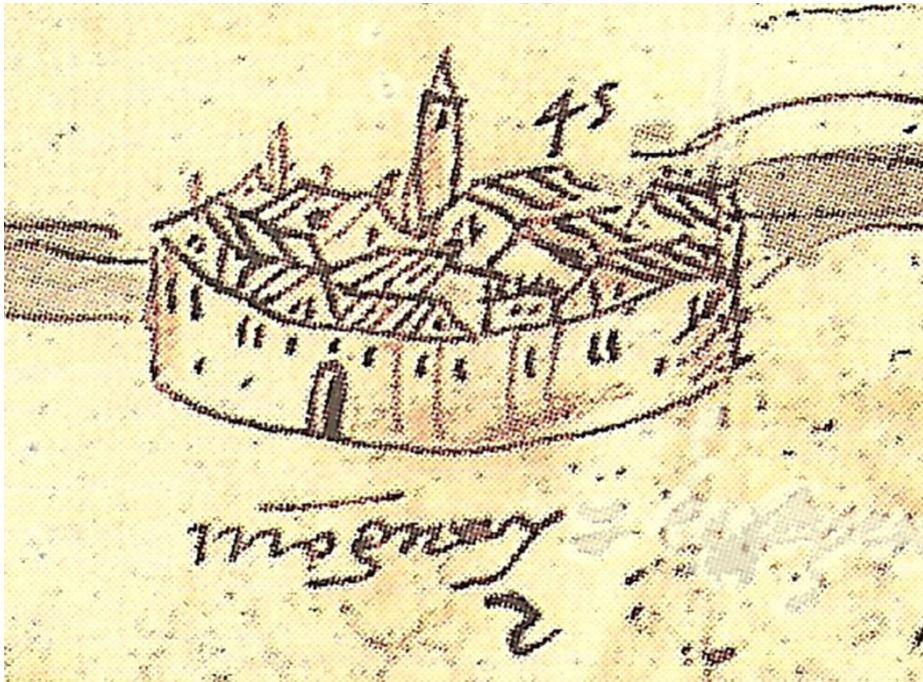
Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.26 Llorenç

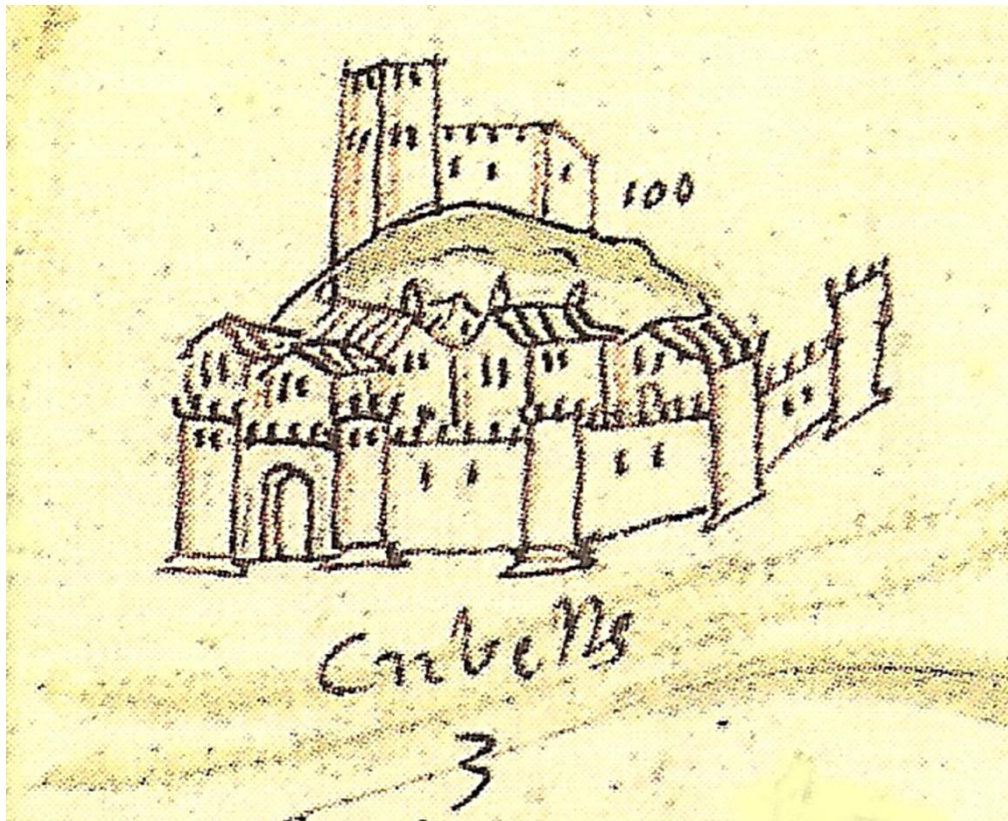
Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.27 Montgai

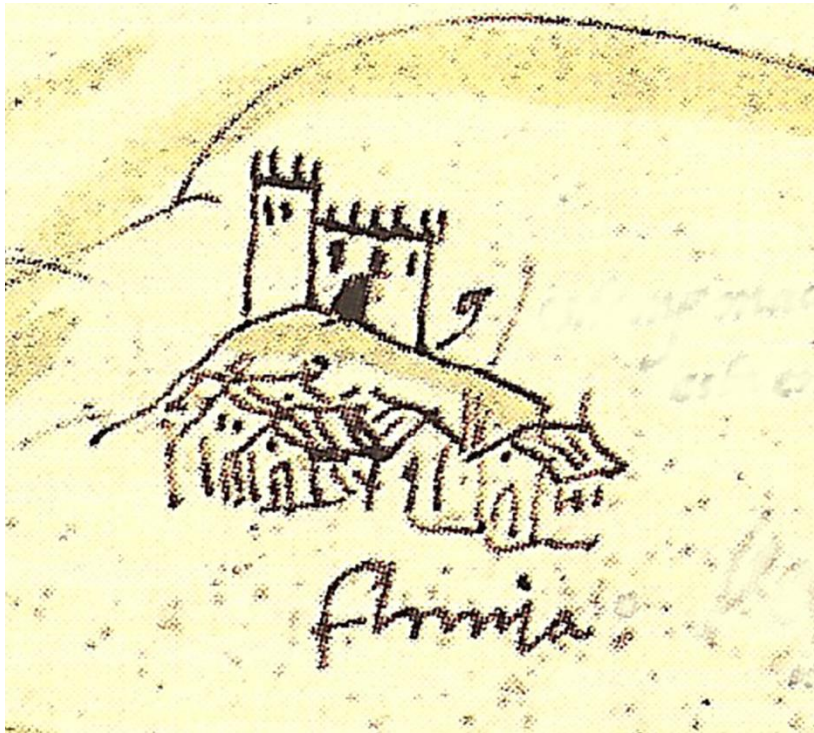
Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.28 Cubells

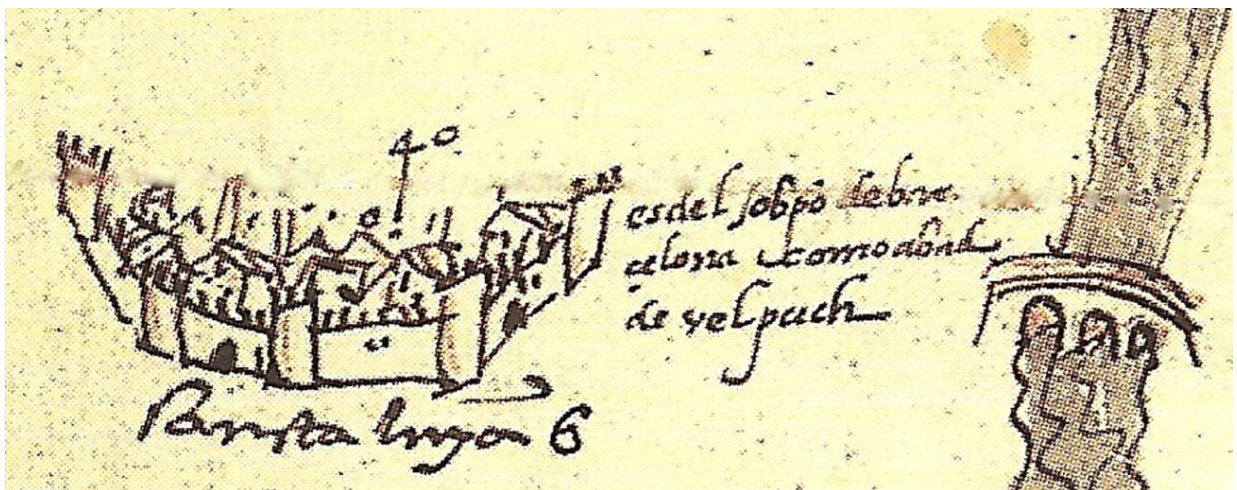
Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.29 La Torre de Fluvià

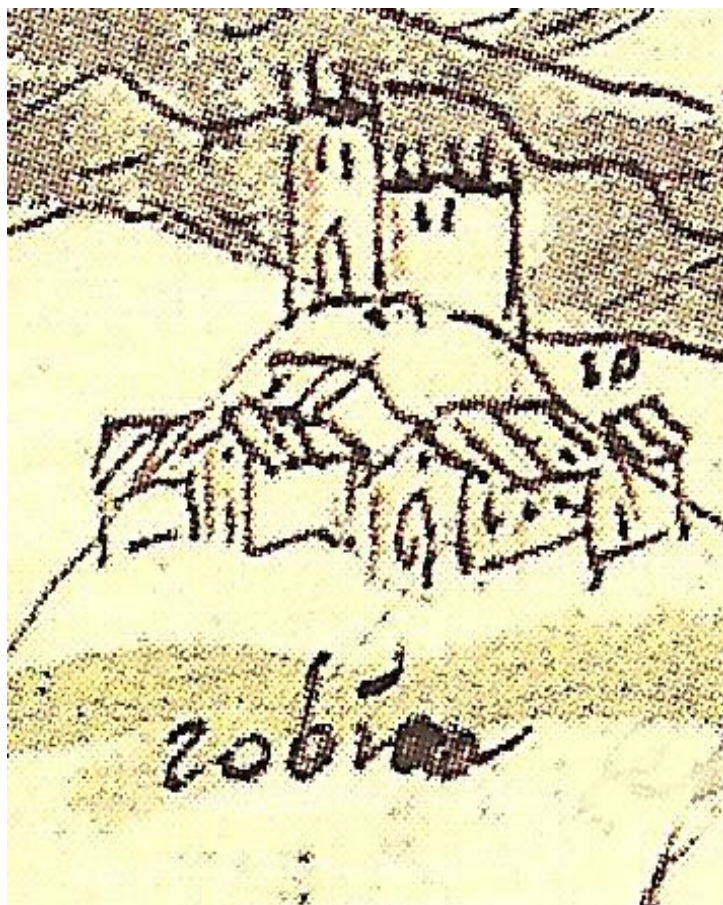
Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.30 Santa Linya

Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment.

2.31 Rubió

Mapa del Marquesat de Camarasa [2.1], fragment

La Terra del Marquesat (1330-1496)

ANNEX III

La Terra del Marquesat (1330-1496)

CRITERIS DE TRANSCRIPCIÓ

En la transcripció s'ha respectat al màxim l'original tal com es troba al manuscrit. Però, tot i així, seguint els criteris normatius i la terminologia emprada en l'anàlisi paleogràfica dels documents, s'ha procurat introduir els canvis oportuns al text. A continuació, s'exposa una breu descripció de les modificacions realitzades en l'estructura del text.

Criteris generals

La transcripció conté les anomalies i accidents que presenta el text original:

S'ha emprat [...] en aquelles lletres, paraules o línies que no han pogut ésser transcrits o interpretades a causa del mal estat de conservació del document (forats, taques, rosecs, corcadures, tinta esblaimada, etc.).

En els textos distribuïts per capítols o apartats, generalment encapçalats per l'adverbi *Item*, s'ha respectat els inicis dels assentaments, segons consta en l'original.

També s'han separat les paraules que en el text es troben unides, i s'han ajuntat les lletres o síl·labes d'una mateixa paraula, en cas d'haver-ho trobat per separat.

Sense haver tingut en compte el sistema que ha utilitzat l'escriptor en la redacció del text, s'ha normalitzat l'ús de majúscules i minúscules d'acord amb les normes establertes en l'actualitat.

Pel que fa a la puntuació, s'ha seguit les normes actuals. Així mateix, i sempre que el text ho ha exigint, s'ha optat per emprar la cursivització en les cites textuais i en els fragments inserits en una llengua diferent a la del text.

En els textos escrits a línia tirada, que ocupen generalment ambdues cares d'un mateix foli o de dos folis diferents, s'ha expressat l'foliació amb xifres àrabs seguides d'una *r* o d'una *v* (*recto/verso*) i mitjançant claudàtors en algunes ocasions. Per dur a terme una correspondència exacta, s'ha optat per seguir les referències donades en el mateix original.

Sistemàtica emprada per als textos llatins

La metodologia emprada per a l'establiment del text llatí en la nostra transcripció ha estat la següent:

La *i* llarga es correspon a una *j* inicial, tant amb valor vocàlic com consonàntic, ha estat sempre transcrita com a *i*.

Pel que fa a les grafies *u/v*, quan la *u* actua com a consonant s'ha normalitzat a *v* i, pel que fa a la resta de casos, s'ha mantingut sempre amb el seu valor vocàlic.

En l'edició s'ha respectat els infixos -ti- / -ci-, que trobem per efectes d'un procés de palatalització.

Es considera també important esmentar de les unitats monetàries llatines. S'ha interpretat i posteriorment transcrit *libras* amb l'abreviatura ll., *solidos* per s., *denarios* per d. per tal de no fer més farragós el text.

Finalment, s'ha regularitzat l'ús de la dobles ff i la doble ss a l'inici o dicció de síl·laba, i s'ha suprimit una consonant en cada cas.

Sistemàtica emprada per als textos catalans

La metodologia emprada per a l'establiment del text en català correspon a les consideracions següents:

Les paraules unides han estat separades, de la mateixa manera que, en alguns casos ha calgut el contrari amb les que estaven separades.

En relació a la puntuació, la normalitzat el text s'ha basat, en tot moment, en els criteris actuals.

També s'ha respectat, sempre que ha estat possible, l'ús de les i, j i y, amb els seus corresponents valors. S'ha regularitzat, l'ús de les dobles ff i ss a l'inici o dicció de síl·laba, i s'ha suprimit una consonant en cada cas.

En els textos catalans es fa ús de la nota tironiana corresponent a la conjunció copulativa llatina *et*. En l'edició del text, s'ha optat per transcriure la e ja que en alguns contextos aquest és el desenvolupament donat per a la nota.

Finalment, han estat transcrits respectivament s. per *sou/sous* i ll. per *lliura/lliures*, d. per *diners*, segons els patrons que ens deixa establerts el text.

El *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat* és un esborrany de la redacció definitiva de les cartes enviades, per la qual cosa hi ha una infinitat de lletres i paràgrafs guixats i esmenats. En aquest cas s'ha seguit el criteri de no indicar les esmenes sinó seguir el text i anotar les paraules afegides en les notes.

En el regest de la cada document hem citat l'onomàstica tal com consta en el document, és per això que noms o cognoms de la mateixa persona poden aparèixer amb grafia diferent.

Sense data [finals del s. XIV començament del segle XV]¹⁷³⁹

Llibre d'estimes del municipi de Llimiana. Consta de 288 pàgines i conté 245 registres personals. Manquen la tapa i també els primers fulls introductoris a l'estima que ens permetrien datar-lo amb seguretat. També falten els primers fulls de l'estima de Castelló Sobirà. El llibre recull el siti, és a dir, la valoració dels béns immobles de les persones que viuen a Llimiana i les poblacions i masos del seu terme. Les xifres indiquen el valor de l'estima total i del terç o tercejat que és la tercera part del total. El llibre van ser utilitzat en diverses ocasions i en les revisions es posa el nom del nou propietari al costat del primer.

A partir del registre 189, s'escriu en altra lletra, per la qual cosa creiem que es tracta de registres posteriors a l'estima inicial.

Cada població s'introdueix amb un dibuix que l'escrivà va fer del poble que s'havia d'estimar. Les dibuixos no només tenen una bona qualitat artística sinó que volen plasmar la visió que l'escrivà va percebre de cada població i d'alguns edificis significatius. La seva finalitat de segur que no era artística sinó pràctica, els dibuixos permetien trobar amb més facilitat les poblacions o les persones, però ens aporten una visió excepcional de les viles, llocs i edificis de Llimiana a finals del tres-cents i començament del quatre-cents. El llibre no està complet i no és sistemàtic en incloure les persones en cada població i. per això es fa difícil el recompte

[A]: Original. Arxiu Municipal de Llimiana, núm. 91.

Descripció	Terç	Sous i Diners
[Castelló Sobirà]		
[1] [Anrica]		
[Item] llinar que fo de Bernat [Puyall] a la Font d'en Çeylla, afronta a la Matheua et en la via pública	X s.	XLXXX
Item I tros de terra e vinya a-Calç de-la Costa, fo d'en Guyllem de Segú, afronta Guillem ¹⁷⁴⁰ Ramon Ales e Guillem Fortuny	XII d.	XVIII III
Item I tros de terra al Solà fo d-aquell matex, afronta Bernat Farer et Pere Rabius	XII d.	XVIII III
Item I troç de vinya a Solz del Solà fo d-aquell matex, afronta Bernat Çabater e en lo Solà	XII d.	XVIII III
Item per na-Galunda i tros de terra rengues olives al Perer d'en Company, afronta Pere Çabater de II parts e lo torrent	III s. IIII d.	X ¹⁷⁴¹

¹⁷³⁹ No hi consta la data, podem fer però, una bona aproximació a la cronologia, perquè 13 persones que hi apareixen estan citats també en el *Libre de Provisions fetes per la ciutat de Leyda, señora del Marquesat*. La cronologia d'aquest és del 1404-1412, la qual cosa ens indica que el Llibre d'Estimes 91 és de finals del s. XIV començament del segle XV. Hem numerat la transcripció segons le pàgines consecutives de la còpia digital.

¹⁷⁴⁰ Paraula sobreposada a la línia.

¹⁷⁴¹ Esborrada la data per taca d'humitat

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I tros de terra a Calç de la Costa, afronta en la carrera pública et Ramon de Cardona	V s.	XVIII XV
Item I tros de terra et rengues et vinya als Clots, afronta Bernat Sunyer et la carrera pública	X s.	XXX
Item I tros de terra rengues a Marchuç, afronta Guillem Scolà de Segú e Bernat Huguet	XX	LXXX
Item I tros de terra, era et payler et perxe a Sols del Castell a sobre Pera, afronte Pere Çabater et la carrera	XC	XXX / _{1v}
Item III bancals al Solà, foren d'en Bernat Çabater, afronten ell matex e la carrera pública et la Rocha	III s. IIIId.	X
Item I alou a Puy Piló, afronte lo camí e na Alegreta	XII d.	XVIII III
Item I terra a la Coma de Sent Elis, afronte la carrera e lo tocall de Sent Elies	X s.	XXX
Item I terra a Via Cavallera, afronte la carrera et Bernat Çabater	II s.	VI
Item I terra al Laguell, afronte Guillem Codó e Guillem de Claret , Bernat Peper	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a la Cloa, afronte la carrera e Guillem Ales	VI s. VIII d.	XX
Item I vinya al Solà, afronte la Rocha et Bertrant	VI s. VIII d.	XX
Item I terra al Torrichó, afronte Bernat Peper et Bernat Sunyer	X s.	XXX
Item I planta d'olives al Solà de Marabau, afronte en Puyall et la via, Pere Çabater	XII	XVIII
Item I tros de terra a l-Estayn, afronta el Còdoll de Santa Maria	XIII s. IIII d.	XL ¹⁷⁴²
Item I cases deçà la carrera, afronte en la Plaça, na Seguna et Ramon Celdua	XX s.	LX
Item I bancall a Santa Maria, afronte la carrera e la era d'en Çabater	III s. IIII d	X
Item I planta d'olives al Ortall de'n Salvador Granell ¹⁷⁴³ , afronte Domingo del Puy	X s.	XXX
Item I planta d'olives a la Mentiroso, afronte la carrera e na Fonda	III s.	XII
Item I tros de terra a l-Artigosa, afronte la carrera e los béns que forem de Ramon Ales	XII d.	III
Item I clot a Ferreginall Calç del Castell, fo de Bernat Alegret, afronte la carrera de II parts e lo vancall	XIII s IIIId.	XXXV
[Item ¹⁷⁴⁴] ret, afronte a Rocha et la carrera	III s IIII d/ ₂	
Item per lo Gener Bernat Anrich I terra a la Font d'en Roy fo d'en Bernat Conamina, afronta per Pere Bigora et Bernat Codó et Ramon de les Corts	XVI s. VIII d.	L
Item I terra als Boxadors ¹⁷⁴⁵ fo d'Antoni Anrich, afronta Pere del Puy et la carrera Bernat Alegret	XIII s. IIII d.	XL
Item I cases en lo Molar, afronta Francesc de Gércoles et Guillem del Vilar, foren de Bernat Morató de les Conamines	XX s.	LX
Item I terra als Meyans ab çeps et arbres, foren d'Anthoni	XX s.	LX

¹⁷⁴² Apareix guixat XV.

¹⁷⁴³ Guixat Gatnau.

¹⁷⁴⁴ El papers està trencat.

¹⁷⁴⁵ *Boxadors*, a l'original *Boxados*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Anrich, afronta Jacme Bons et Bernat Codó et e Sunyer		
Suma XX LL. II s. VIII d.		
Suma XLVI LL		
[2] Guillem ¹⁷⁴⁶ Ales		
Primerament I tros de terra al Torrichó, afronta Arnau Huguet e Bortomeu Amat	VI s. VIII d	XX / _{2v}
Item I tros de terra a Sent Elies, afronta Sancta Maria, Ramon de la Riba	VIII s. IIII d.	XXV
Item I tros de terra a les Garrigues, afronta Anthoni Codó et Pere Çabater	XII d.	III
Item I alou al Solà ab olives, afronta na Calbera e la carrera	XII d.	III
Item I terra a la Cloa, afronta Guillem Codó, Bernat Çabater e la carrera pública	LIII s. IIII d.	CLX ¹⁷⁴⁷
Item I terra a Sols de la Costa, afronta Pere Çabater e la carrera pública	III s. IIII d.	XV
Item uns regues e vinya a Saradeles, afronta la carrera e Pere Çabater		XXXII
Item I terra a la Coma de Sent Pere, afronta Pere Çabater e lo torrent	X s.	XXX
Item I terra altra a la Coma de Sent Pere, afronta Bortomeu Amat e lo torrent	III s. IIII d.	XV
Item I terra e rengues als Prats, afronta lo torrent, na Puada e Marqués	III s. IIII d.	XV
Item I terra rengues a Serradeles, afronta la carrera e los béns d'en Morató		XVIII
Item I terra e rengues, plantes i casa als Prats, afronta Bernat Çabater e los béns de na carterra	LVI s. VIII d.	CLXX
Item I terra a Calz de la Costa, afronta Guillem de Segú e Bernat Ferrer	XII d	XVIII
Item I terra a la Plana, afronta Pere Gatet e Periquet Peper	II s.	VI
Item I planta d'olives a la Quexiquosa, afronta Arnau Huguet e lo torrent	II s.	VI
Item I linar e olives a la Nou de Figuerola, afronta Guillem de Segú, na Ringa	XII d.	IIII
Item II bancals a la font, afronta Guillem de Segú e la carrera	II s.	VI
Item I bancal e abeyller e plantes als Olives, afronta Bernat Çabater	X s.	XXX
Item I bancall, era e perxe a Santa Maria, afronta Pere d'Abeylla e Berenguer de Sent Martí	X s.	XXX
Item I vinya a la Plana, afronta la carrera e Bernat Celdua	II s.	VI
Item I terra a la font des Cloa, afronta Ramon Celdua e la carrera	II s.	VI
Item I terra a la Coma de na Bernada, afronta lo camí e la Costa	XII d.	XVIII
Item I terra a Cap de la Rocha, afronta Pere Çabater	XXIII s. IIII d.	LXX / ₃
Item I terra a sobre Pena, afronta Pere Çabater de totes parts	VI s. VIII d.	XX

¹⁷⁴⁶ Guixat *Ramon*.

¹⁷⁴⁷ Hi ha al text esmenat una X davant L.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a via Cavallera, afronta Bernat Çabater e la carrera	12 d.	XVIII
Item I vinya a Calç del Solà de Marabau, afronta Bernat Çabater e la carrera pública	XII d.	XVIII
Item I terra rengues a Riu de Moxa, afronta Bernat d'Ortoneda, lo torrent Reymorto	XII d.	XVIII
Item I alberch hon stà, afronta Guillem Huguet e Guillem Farrer	XL s.	CXX
Item I call, afronte en la carrera e Arnau Guasca e na Matheua	XII d.	XVIII
Item i era, payller, fonc d'en Bernat d'Ortoneda a Puyall, afronta lo vall e na Griqua	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra al Graell, afronta Arnau ¹⁷⁴⁸ Çabater e Pere Çabater	X s.	XXX
Item I planta d'olives al torrent de Figuerola, fo d'en Breschó, afronta los béns de na Armesèn Cardona e Anthoni Codó	III s. IIII d	X
Item I oliver do d'aquell matex, afronte ab lo torrent desús dit	XII d	III
Item I linar ab miges a la Obagua, fo d'aquell matex, afronte Johan Codó e los béns de Santa Maria	XII	III
Item I conamina ab miges al Prat de la Plana, afronta Santa Maria e lo torrent	XII d.	III
Item dos vancals a la Losa de Romeu, afronta Santa Maria e lo torrent	II s.	VI
Item II bancals al Còdoll de Santa Maria, afronta Bernat Çabater e la carrera	XII d	III
Item I altra terra a la Cohà de Romeu, fo d'en Breschó, afronte Santa Maria e Pere Çabater e la carrera	III s. IIII d.	X
Item I planta d'olives a la Calceta, afronta Sent Miquel e la via pública, Ramon Truyldalou	III s. IIII d.	X
Suma XIII LL: XIII s. IIII d. / ₅		
[3] Berenguer de Serrabona		
Primerament I terra a sols de la Costa, afronta Periquet Farrer e lo torrent	III s.	VI
Item I vinya e alou als Clots, afronta Bernat Çabater e la carrera	VIII s. VIII d.	XXVI
Item I terra rengues a Marchuç, afronta la carrera e Bortomeu Amat	V s.	XV
Item I terra a Mayorosa, afronta Bor Sunyer e na Alegreta	XII s	III
Item I terra alimatex afronta lo torrent de Ruscia e los béns d'en Marquès	VIII s. VIII d.	XXVI
Item I terra als Cortils, afronta la carrera e Bernat d'Ortoneda	V s.	XV
Item I terra a cap del Solà, afronta la Plana de na Matheua e la carrera	XII d.	III
Item I terra als Sociats, afronta Bernat Farrer e Bernat d'Ortoneda	XII d.	III ¹⁷⁴⁹

¹⁷⁴⁸ Esborrat Bernat.

¹⁷⁴⁹ Guixar X, que hagués donat XIII.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a la Canall, afronta la carrera e Bernat Sunyer	II s.	VI
Item I bancall d'en Castelló ab era e payller ab l'ortall d'en Cardona afronta en la Rocha e Bernat Çabater	X s.	XXX
Item I terra a cap de la Serra, afronta Bernat Çabater e lo camí	II s.	VI
Item I vinya e rengues a l'Artiguosa, afronta Anthoni Codó e na Alegreta	XII d.	III
Item I vinya a Espona Comdall, afronta los béns de Dolça [.] e los béns de Francesch d'Abeylla	II s.	VI / ₆
Item I vinya e terra a Calç del Solà, afronta Pere Çabater e lo Solà	XII d.	III
Item I-alberch on stave, afronta Bernat Çabater e Ramon Ales	VI s. VIII d.	XX
Item I linar al torrent de Rustia afronta na Alegreta e lo torrent de Rustia	III s. IIII d.	X
Item I terra altra al torrent de Rustia, afronta lo torrent e la costa	X s.	XXX
Item I terra rengues al serrat de Sent Pere, afronta Bernat d'Ortoneda e lo Codó	VIII s. VIII d.	XXVI
Item I terra a Marchuz, afronta lo torrent e na Galeuda	V .	XV
Item I terra a Puyols de Vives, afronta Bortomeu Sunyer e lo torrent	XII d.	III
Item I terra a la Plana, afronta Bortomeu Sunyer e la carrera	II s.	VI ¹⁷⁵⁰
Item I vinya a Sosiats, afronta Guillem Codó e la carrera pública	II s.	III
Item I terra calç de la Costa, afronta ab los béns del Castell	XII d.	III
Item I terra als Solanes, afronta los béns de Pere Peyró, Bortomeu Sunyer	V s.	XV
Item I terra a la Cohà de Romeu, afronta na Calbeta e Pere Peyró	VIII s. VIII d.	XXVI
Item I terra al Clot del Guillamet, afronta los béns de Santa Maria e Bernat Çabater	II s.	VI
Item I a sols de la Obagua, afronta Guillem de Segú, Ramon de la Riba	II s.	VI
Item I vinya a la Carreterra, afronta Bortomeu Sunyer e la lau	XII d.	III
Item I terra a la Serra, afronta Bernat Çabater e Gacet	XII d.	XII
Item I planta a cap de la Serra, afronta lo camí e Pere Çabater	XII d.	III
Item I terra a les Salines, afronta Bernat d'Ortoneda e na Calbeta	II s.	VI
Item I terra al Laquell, afronta Bernat Sunyer e na Privada	III s. IIII d.	V
Suma VI II. II s. Suma XVIII II. II s. / ₈		
[4] Bernat Çabater (Arnau Çabater)		
Primerament I terra, roures e vinya a la Quixicosa, afronta Pere d'Abeylla, Bernat Farrer e la costa de na Pascuala	XXX	
Item I terra ab casa al Moragues, afronta Guillem Breschó e Bernat Farrer e Guillem Farrer e lo torrent	XXX s.	XC
Item I terra als Solans, afronta Bernat Farrer e Ramon Fortuny	XII s.	XXXVI
Item I terra a la plana de la Oliva, afronta Periquet Farrer,	XXXIII s. IIII d.	LXXXXX

¹⁷⁵⁰ Té guixat un I, cosa que donaria VII.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Ramon de la Riba		
Item I alou e vinya a les Solanes, afronta Guillem de Segú e Periquet Farrer	II s.	VI
Item I terra rengues als Clots, afronta Pere Çabater e na Galenda e la via pública		XL ¹⁷⁵¹
Item I vinya als Clots afronta Guillem Codó e Guillem Segú	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra ab plantes e ceps a la coma de Sent Pere, afronta Santa Maria de Castelló o los béns d'aquella e lo torrent	LXXIII s. IIII d.	CCXX
Item I terra a Marcús, afronta lo torrent e Bernat Farrer		X ¹⁷⁵²
Item I terra als Prats, afronta Pere Çabater de dues parts	XII d.	III
Item altra terra als Prats, afronta les Roques, Guillem Ales	XII d.	XVIII
Item I terra al Clot d'en Guilamet, afronta Pere Çabater e Bor Cort		X ¹⁷⁵³
Item I terra al Meuyll, afronta Pere Guacet e Pere Çabater	II s.	VI
Item I terra, era e payller a calç de la Costa, afronta Periquet Ferrer e na Calbeta	III s. IIII d.	XXV
Item I vinya a sols de la Costa afronta Pere Rabiús e Periquet Farrer	XII d.	XVIII
Item I linar a Manyorosa, afronte Guillem de Claret e Bortomeu Amat	III s. IIII d.	XV
Item I terra a la Plana d'Adrià, afronta la carrera e Bernat Sunyer	XII d.	III / ₉
Item I terra als Cortils, afronta Bortomeu Amat e lo torrent	XII d.	XVIII
Item I vinya a Rivaner, afronta Pere Çabater e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a Mayorosa, afronte Guillem Fortuny e la carrera	XII d.	VIII
Item I terra a Sent Pere, afronta Bernat Celdua e Sent Pere		CXX ¹⁷⁵⁴
Item I terra a la Plana afronta la carrera e Pere Guacet	IIII s.	XII
Item I terra a l'Estany, afronta la vinya de Santa Maria e Guillem Huguet	XII d.	III
Item I terra alí-matex, afronta la vinya de Santa Maria e Guillem Huguet	XII d.	III
Item I terra e vinya a la Cloa, afronta Ramon Ales e la Rocha	VOOO s. IIII d.	XXV
Item dos banquals als Còdol de les olives, afronta los béns del Ferrer Lenes	III s. IIII d.	X
Item I bancall e morera al cantó de Guillem Ferrer	XII d.	III
Item I bancall a la era de Berenguer Bertran, afronta Bernat Ferrer, Guillem Ales	XII d.	IIII
Item I vinya e alou e plantes als Olives, afronta La Rocha de Pereylló e entra en ço de Bortomeu Amat a la Trylla	XVI s. VIII d.	L
Item I era e payller a les Eres, afronta la carrera, Bortomeu Amat	X s.	XXX
Item linars ¹⁷⁵⁵ e plantes al Solà, afronta Santa Maria e na Calbeta	X s.	XXX
Item I terra al Graell, afronta Ramon Ales e la carrera pública	XIII s. IIII d.	XXXX
Item I terra a cap de la Serra, afronta Pere Çabater e la Costa	XX s.	LX

¹⁷⁵¹ Aquest registre apareix cancel·lat.

¹⁷⁵² Aquest registre apareix cancel·lat.

¹⁷⁵³ Aquest registre apareix cancel·lat.

¹⁷⁵⁴ Aquest registre apareix cancel·lat.

¹⁷⁵⁵ *Linars*, en l'original *linas*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a la Cervesa, afronta Pere Çabater e la Rocha	XL s.	CXX
Item I terra a cap de la Serra afronta la carrera e Pere Çabater		XXX ¹⁷⁵⁶
Item I terra al Loer, afronta Bor Sunyer e en Marquès	XII d.	III
Item I planta de nogués al Clot d'en Guilamet, afronta Santa Maria e puy	XII s III d.	XVIII
Item I vinya a Calz del Solà de Marabau, afronta Ramon Ales e na Calbeta	XII d.	IIII
Item I ort a la Closa, afronta Ramon Benaut de II parts e la Rocha		XXX ¹⁷⁵⁷ / ₁₀
Item altra terra a Calz del Solà, afronta Arnau Hguet e Pere Çabater	XII d.	XVIII
Item I terra a l'Artigosa, afronta Berenguer de Sent Martí e Sunyer	XII d.	XVIII
Item I terra a Rosó, afronta los bens de Sent Privat e Pere Çabater	X s.	XXX
Item l'alberch hon stà ab I trull que ha en ço de Periquet Farrer, afronta Guillem de Segú e Guillem Huguet e lo Pla de Santa Eulàlia	CVI s. VIII d.	CCCXX
Item I terra a Miramont, afronta Bernat Farrer e Balaguer del Grau	XII d.	XVIII
Item la coma de Sent Pere, afronta la carrera e Guillem Codó, Bortomeu Çabater	LXX s.	CCXL
Item I terra a la Plana de la Oliva, afronta la carrera, Ramon Farrer	X s.	XXX
Item I planta d'olives de na Melera, afronta Bernat de Quonques e la carrera	C s.	CCC
Item I planta a la Monegueta, afronta Salvador Huguet e lo torrent	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a la Alzinera, afronta Bernat Çabater, mateix Ramon Ales	III s. IIII d.	X
Item I terra a les Solanes, afronta Guillem Codó e Ramon Fortuyn	II s.	VI
Item I renga a cals de la Conamina de Gualter, afronta Santa Maria de Gualter, los béns de Pere d'Abeylla e lo torrent	III s. IIII d.	X
Suma XXXIII ll. I s. IIII d. Suma () LL. XIII s. VI d. / ₁₁		
[5] Johan Codó		
Primerament I terra a sols de la Costa, afronta Bortomeu Sunyer e la carrera	XII s.	VIII
Item I terra a sols de la Costa, afronta na Galenda e la carrera	XII s	VIII
Item I vinya als Clot , afronta Bortomeu Sunyer e Ramon del Villar	X s.	XXX
Item I terra al Sarra de Sent Pere, afronta Dolça Guascha e la carrera	XII s	XVIII
Item I terra a Marchuz, afronta Bortomeu Amat e Guillem de Segú e Huguet	III s. IIII d.	X
Item I terra a Meuyll, afronta Santa Maria e la carrera pública	V s.	XV
Item I terra al Prat d'Alegret, afronta Sunyer e lo torrent	XII d.	VIII d.
Item I terra a la Plana d'Ubaga, afronta Santa Maria	XII d.	VIII

¹⁷⁵⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici s'hi anota: Pere Çabater.

¹⁷⁵⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici s'hi anota: Pere Çabater.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a l'ort de la Obagua, afronta Santa Maria e Guillem Breschó	II s.	VI
Item I terra a calz de la Obagua ab vinya, afronta na Matheua, lo Toà	XII d.	III
Item I planta d'olives a la Quixigosa, afronta Pere d'Abeylla, Ramon de la Riba	X s.	XXX
Item I terra a la Canall, afronta Ramon Çeldua, Bortomeu Amat	XII d.	III
Item I terra a la Coma d'en Traver, afronta Bernat Sunyer e la lau	XII d.	VIII
Item I terra a la Servera, afronta Arnau Çabater e Guyllem Farrer	X s.	XXX
Item I terra a cap de la Rocha, afronta Ramon Ales e Pere Çabater	XXII s.	LXVI
Item I terra al·Artigosa ab planta d'olives, afronta Guillem Huguet e Ramon Ales	III s. IIII d.	X
Item I terra e plantes a calç del Solà de Marabau, afronta Bernat Çabater	XII d.	XVIII
Item I planta d'olives e terra a la vinya de Sent Privat, afronta la carrera	X s.	XXX
Item I terra al Cabanall, afronte Bernat Puy e Farrer	XII d.	XVIII
Item I-alberch on stà, afronta Bernat Çabater e Guillamona Anriqua	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra als Clots, afronta Guillem Farrer e los béns de na Dolça Guascha	XII d.	VIII / ¹²
Item I terra a Marchuz, afronta Bernat Çabater e lo torrent	V s.	XV
Item I terra als Prats, afronta Balaguer del Grau, Ramon Ales	XII d.	XVIII
Item I bancall ab olives a la Quexigosa, afronta Ramon de la riba e la carrera	III s. IIII d.	X
Item I bancall a la Porta Spana, afronta en lo Vall e la carrera	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra, rengues olives a Santa Maria, afronta la carrera de dues parts e la vasa de la Canall	XXX s.	XC
Item I terra al Solà de cap de la Serra, afronta Pere Çabater e la carrera	III s.	VIII
Item I terra roures e vinya a Riamoxa, afronta Guillem de Segur, Bernat Puyall	II s.	VI
Item I cases d'en Rabiús, afronta la carrera, Salvador Alegret	XII d.	VIII
Item I terra a la Coma de Sent Pere, afronta Ramon (Guillem) ¹⁷⁵⁸ Ales e lo torrent	XXXIII s. IIII d.	C
Item I terra, rengues al Meuyll, afronta Ramon del Vilar e Santa Maria	II s.	VI
Item I terra als Clots, afronta Bernat Çabater e Ramon de la Riba	V s.	XV
Item I terra ab rengues al Clot d'en Guillamet, afronta ¹⁷⁵⁹ Bernat Puyal, Guillem Codó e na Alegreta	III s.	VIII
Item I terra a les Solanes, afronta Bortomeu Huguet e na Guascha	III s. IIII d.	X
Item I terra e rengues a la Trylla, afronta Pere Guacet e la	VI s. VIII d.	XX

¹⁷⁵⁸ Nom posat damunt la línia.

¹⁷⁵⁹ Apareix guixat el nom de *Bor. Amat*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

carrera		
Item I terra al Clot de la Clua, afronta Ramon (Guillem) ¹⁷⁶⁰ Ales, Anthoni Codó e la carrera pública	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I era, payller a les Heres, fo d'Arnau Vidall afronta la via pública de dues parts	III s. IIII d.	X
Item I terra al Còdoll de Santa Maria, afronta Santa Maria e la carrera	XII d.	III / 13
Suma XII ll. XVII s. IIII d. Suma XXXIX ll. III s.		
[6] Bernat Puyall, alias d-Ortoneda		
Primeament I rengues a la coma de Sent Pere, afronta Pere Çabater e la carrera	XVI s. VIII d.	L ¹⁷⁶¹
Item I ortall a la Tarterra, afronta la carrera e los torrents e les planes del Castell	XXX s.	XC
Item I loch a la Tarterra, afronta Bortomeu Amat e la Rocha	II s.	VI
Item I tros de terra al Torrichó, afronta Ramon Ales, Bortomeu Amat	XIII s. IIII d.	XXXX
Item I banchall a la Font d'en Çeylla, afronta la carrera e Ramon de Benavent	III s.	L
Item I alberch a Capdevila, afronte les carreres	XVI s. VIII d. ¹⁷⁶²	
Item I terra a Marchuç, afronta los béns de Pere d'Abeylla, Johan Codó e lo torrent de II parts	V	XV ¹⁷⁶³
Suma II ll. XIII s. IIII d. Suma X ll. VIII s.		
Bortomeu Çabater ¹⁷⁶⁴ /14		
[7] Pere Çabater		
Primerament 1 terra ab rengues a Sols de la Costa, afronta Ramon Ales, Bernat Çabater, la via	X s.	XXX
Item I vinya a sols de la Costa, afronta Ramon Ales e Pere Peyró	III s. IIII d.	X
Item I terra als Prats, afronta Guillem Codó e Bernat Çabater	XII d.	VIII
Item I terra al Clot d'en Guylamet, afronta Bernat Çabater de dues parts	XII d.	VIII
Item I terra a Meuyll, afronta d'Abeylla, Ramon de la Riba e lo torrent	XX s.	LX
Item I terra al Meuyll e rengues, afronta Bor Amat e Pere Guacet	V s.	XV
Item I terra al Meuyll, afronta lo torrent e Berenguer de Sent Martí	XII d.	VIII
Item I terra a sols de la Costa, afronta Guyllem Breschó e lo torrent	XII d.	VIII
Item I terra a Poliro, afronten les Roques e Bortomeu Amat	XII d.	VIII
Item I terra e vinya a Rinaver, afronta lo torrent e Bernat Çabater	XII d.	VIII
Item I terra a Sosiàt, afronta la carrera e Berenguer de Sent	XII d.	VIII

¹⁷⁶⁰ Aquest nom apareix sobreposat a la línia.

¹⁷⁶¹ Aquest registre apareix cancel·lat i al començament de la línia s'indica *Bor. Çabater*.

¹⁷⁶² Aquest registre apareix cancel·lat i al començament de la línia s'indica *Bor. Çabater*

¹⁷⁶³ Aquesta lletra és diferent a la resta del registre i és posterior.

¹⁷⁶⁴ Hi ha la creu amb els punts de signatura al costat del nom, segurament per indicar que aquest Bortomeu Çabater estava assabentat del traspàs de les parcel·les que s'indiquen.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Martí		
Item I vinya a les Guarigues, afronta a Sonaneta e Bort. Sunyer	III s. IIII d.	X
Item I bancall e terra a la Cloha, afronta Guillem de Segú e Jacme de Segú	IX s. IIII d.	XXVIII
Item I bancall a Santa Maria, afronta la carrera de dues parts	VI s. VIII d.	XX
Item I bancall, paylleres e perxe, afronta Ramon (Guillem) Ales e lo Vall e la carrera de dues parts		CL / ¹⁵
Item I terra a les Cloes, afronta Ramon Farrer e la carrera	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I bancall a sols de la villa, afronta Guillem de Segú e la carrera	VI s VIII d.	XX
Item I bancall ab miges a la Canall, afronta Bortomeu Amat e la carrera	XII d.	XVIII
Item I terra a la Font de la Cloa, afronta Guillem Farrer e la carrera pública	XII d.	XVIII
Item I terra a la Coma d'en Traver, afronta Guillem Farrer e Guyllem Segú	XII d.	XVIII
Item I terra a Cap de la Serra, afronta Bernat Çabater e la carrera	XX s.	LX
Item I terra a Sent Elies, afronta Bernat Çabater e la ecclésia	XII d.	III
Item I terra a Cap de la Serra, afronta Santa Maria e la carrera	XII	VIII
Item I terra a Cap de la Rocha de Sobrepena, afronta Bernat Çabater, Johan Codó e la vila	CVI s. VIII d.	CCCXX
Item I bancall a cap de la Serra, afronta Bernat Çabater, Guyllem Breschó	V s.	XV
Item I terra a l'Artiguosa, afronta Guillem d'Ales e Pere d'Abeylla	XII d.	XVIII
Item I vinya a calz del Solà, afronta Guillem de Claret e Guillem Codó	XII d.	XVIII
Item I terra a Calç del Solà, afronta Bortomeu Amat e la carrera	XII d.	XVIII
Item I terra a calç del Solà, afronta al carrera e Bor Amat	XII d.	XVIII
Item I terra a Riamoxa, afronta Bernat Celdua e lo torrent	XII d.	III
Item I terra a la Plana d'Orecha, afronta rocha de Montlor e na Alegreta	XII d.	VIII
Item I terra a Roso, afronta Guillem de Segú e lo torrent	XII d.	XVIII
Item I terra, era e payller, plantes a Roso, afronta Franchcesc d'Abeylla e n'Exambell	LXVI s. VIII d.	CC
Item I terra al Prat de la Pera, afronta Sent Privat e lo torrent	XII d.	VIII
Item I alberch on stà, afronta lo Vall e e Ferreret e la carrera	LVI s. VIII d.	CLXX
Item I terra al Tozall del Laguet, atronta Bernat Farrer e Ferreret	XII d.	VIII
Item I casall e vasa, afronta Bernat Sunyer e la carrera pública	XII d.	III
Item I terra, plantes a l-Stany, afronta Bernat (Arnau) Çabater e Bor, Amat	LXVI s. VIII d.	CC
Item I terra al Prat d'Alegret, afronta Arnau Guasia e Guillem de Segí	XII d.	VIII
Item I terra o hera a Sols de la Vila, afronta el matex e en Morató	XII d.	VIII
Item I l linar a Roureda al Prat de la Pera, afronte los béns de	X s.	XXX / ¹⁶

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Sent Privat e los prats de Roner e los torrents		
Suma XXIII II. XVI s. VIII d. Suma LXXVII II. III s. VI d.		
[8] Elisen de Guillem de Codó		
Primerament I terra a sols de la Costa, afronta la carrera pública, na Galenda	XII d.	VIII
Item I terra a Monyorosa, afronta Periquet Farrer e Bernat Çabater	VIII s. III d.	XXV ¹⁷⁶⁵
Item I terra e vinya a calç del Solà, afronta Bortomeu Sunyer e Bernat Çabater	XII d.	VIII
Item I vinya a l'Artigosa o terra, afronten los béns de Berenguer Bertran e Ferreret	XII d.	III
Suma III s. Suma Liura e miga / ₁₇		
[9] Los hereus de Pere d'Abeylla		
Primerament I era e payller Costa la Villa, afronta la carrera, Pere Çabater, Ramon (Guillem) Ales	XXIII s. III d.	LXXV
Item I terra als Pradeles d'en Dalch, afronta na Calbeta e la carrera	XII d.	III
Item I vinya a la Quexicosa, afronta Bernat (Pere) Çabater e la carrera pública	XVI s. VIII d	L ¹⁷⁶⁶
Item I terra planta d'olives e rengues a l'Artiguosa, afronta Arnau Huguet, Ramon de la Riba, Johan Codó e la Rocha	XXX s.	XC
Item I bancall e era a Santa Maria, afronta la carrera de dues parts	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item l'antuxà de Font Desclua, afronta lo torrent de Rivaner e lo camí públic e Santa Maria e Pere Orioll	LXVI s. VIII d.	CC
Item I terra a Spona Comdall, afronta Anthoni Codó e lo torrent	XII d.	XVIII
Item I terra a l'Artiguosa, afronta Pere Çabater e Ramon de la Riba	XII d.	VIII
Item la Plana de Roso, afronta Pere Çabater e la Plana de Sent Privat	XLVI s. VIII d.	CXL
Item l'alberch on stà, afronta Ramon Çeldua, Pere Çabater	XXXIII s. III d.	CX
Item I vinya a la Quexiquosa o terra, afronta Pere Rabiús e la carrera	XII d.	VIII
Item I terra e rengues fo de Bernat Puyall a la Canaleta, afronta Guyllem Huguet e lo torrent	XVI s. VIII d.	LXX / ₁₈
Item I terra e planta d'olives, rengues al torrent de d'Ayger, ¹⁷⁶⁷ afronta Guyllem Granell e Bernat de Palau		CXX ¹⁷⁶⁸
Item I terra a les Planes, afronta Arnau Huguet e na Melera	XII d.	VIII
Item I terra als Prats de Castelló, afronta Bernat de Quonques e Gatnau	XII d.	VIII
Item I terra als Bancals, afronta Bernat Çabater e na Melera	XII d.	VIII
Item I terra als Clots, afronta Pere Çabater e lo torrent	XX s.	LX
Item I terra a Marchuz, afronta Ramon Çeldua de dues parts e lo torrent	XX s.	LX
Suma XIII LL. XVII s. Suma LIIII II. / ₁₉		

¹⁷⁶⁵ Aquest registres està parcialment guixar. A l'inici s'esmenta *Pere de les Planes*.

¹⁷⁶⁶ Hi deia LXV, però estan guixades les dues darreres xifres.

¹⁷⁶⁷ Esborrar *Riamoxa*.

¹⁷⁶⁸ Al començament del registre s'anomena [] *d'Abeylla*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

[10] Ramon Çeldua		
Primerament I terra al Moraguell, afronta Periquet Farrer e la via pública	X s.	XXX
Item I vinya al Cortall d'en Ciberes, afronta la carrera e Periquet Farrer	XIII s. IIII d.	LXX
Item I terra als Clots, afronta Ramon del Vilar e lo torrent	XII d.	III
Item I terra al Cortall e rengues, afronta lo torrent de dues parts	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a la era dels pastos, afronta Sunyer e Arnau Guasa	XX d.	VIII
Item I terra a Vintaça a la Plana, afronta Bernat Sunyer e la carrera pública	XII d.	III
Item I vinyalaç a la Quexigosa, afronte Bertrant e Pere Rabius	XII d.	VIII
Item I planta d'olives a Figuerola, afronta lo torrent e Arnau Huguet	III s.	VIII
Item I era, perxe e payller Costa del Castell, afronte Santa Maria e na Privada	VI s. VIII d.	XV
Item I terra a l-Stayn, fo d'en Guillem Breschó, afronta Bernat Çabater e la via pública	VI s. VIII d.	XX
Item dos vancalets al Stayn, foren de Ramon Bonioll, afronta Bernat Çabater e la carrera	II s.	VI
Item I terra al Solà, afronta lo torrent e Bretrant	V s.	XV
Item I terra a la Canall, afronta Bortomeu Amat e la carrera pública	X s.	XXX
Item I terra a la Coma d'en Traver, afronta Ramon Ales e Bernat Sunyer	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a l-Artiguosa, afronta Pere Çabater e Dolça Guascha	XII d.	VIII
Item I terra al riu de la Moxa, afronta Bor Amat e Guillem Codó	XII d.	VIII
Item I-alberch afronta ¹⁷⁶⁹ Pere d'Abeylla e Na Aurugua	XXX	XC
Item I terra a Meuyll, afronta Balaguer dez Grau, Guillem d'Abeylla	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a Sarrat de Sent Pere, afronta Bortomeu Amat (Bernat d'Ortoneda) e Guillem Codó	V s.	XV / ₂₀
Item I terra e bancall a sols de Casa de Guillem Farrer, afronta lo vall e la carrera	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra en l-Obach, afronta Pere d'Abeylla e lo torrent de dues parts e és a la coma de Sent Pere e afronte-y en casa Bonioll	XXIII s IIII d.	LXX
Item I terra a la Plana de la Oliva, afronta lo torrent e Periquet Farrer	II s.	VI
Item I altra terra a la Plana de la Oliva fo de Bonioll, afronta Pere Çabater fill d'en Bernat Çabater e Anthoni Codó de Castelló Josà	XVI s. VIII d.	L
Item I terra alimatex, afronte ab los pobills de Pere d'Abeylla	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a la Plana de la Holiva, afrone Pere Çabater, Anthoni Codó, Johan Codó	LXVI s. VIII d.	CC
<u>Suma XII LL. XI s. IIII d. Suma XXIII II. XV s.</u>		

¹⁷⁶⁹ Paraula repetida.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

[11] Bernat Farrer		
Primerament l terra a la Plana de la Oliva, afronta Bernat Çabater e Guillem Aurigua	III s. IIII d.	X
Item l terra, era, payller a sols de la Costa, afronta Bortomeu Sunyer e la carrera	XII d.	III
Item l terra a Marchuz, afronta Bernat Çabater e lo torrent	II s.	VI
Item l vinya als Peres d'en Conpayn, afronte Salavert, Ramon Ales e lo torrent	XII d.	III
Item l terra a sols de la Costa, afronta lo torrent e Guyllem Breschó	II s.	VI / ₂₁
Item ço que ha als Cortils, afronta Bernat Çabater e Guyllem Huguet	II s.	VI
Item l terra a calz de la Obagua, afronta Berenguer de Sent Martí e la carrera	XII d.	III
Item l vinya a Sosiats, afronta Francesch d'Abeylla e Guillem Huguet	III s. IIII d.	X
Item l vinya a la Quexigosa, afronta la carrera e Pere Rabiús	II s.	VL
Item dos bancalls al Còdoll de les Olives, afronta Bernat Çabater e la carrera	II s.	VI
Item l alou als Olives, afronta Bernat Çabater e Guyllem Farrer	III s. IIII d.	X
Item l era, perxe a calz del Castell, afronta na Alegreta e la carrera	III s. IIII d.	X
Item l terra a Cap de la Serra, afronta la carrera e Pere Orioll	XII d.	III
Item l terra al Torrichó, afronta Pere Orioll e Bernat Çabater	VI s. VIII d.	XX
Item l vinya e terra als Pradeles, afronta Bernat d'Ortoneda e lo torrent	XII d.	III
Item l terra a Roso, afronte lo torrent e Santa Maria de Montlor	XII d.	III
Item l alberch on stà, afronta Arnau Codó e Bernat d'Ortoneda	XII d.	III
Item l terra a Miramont, afronta Bernat Çabater e Ramon Farrer	III s. IIII d.	X
Item l terra al Toçall del Laquer, afronte Pere Çabater e Santa Maria	XII d.	III
Item l terra al Solà, afronta Guillem Codó e Guyllem de Segú	III s.	VIII
Suma II II. IIII s. IIII s. Suma VI II. XV s.		
[12] Pere Çabater, menor de dies fill de Bernat Çabater de Castelló		
Primerament l alou a la Plana de la Oliva, afronta Pere Celdua de dues parts e la carrera pública, so d'en Breschó	CCC s.	XC
Item l sort alimateix, afronta Johan Codó e la carrera.	X s.	XXX
Item l rengues que foren de Bortomeu Amat, al Cortall d'en Cuberes, afronta Ramon Çeldua e Bernat Çabater e la carrera	X s.	XXX / ₂₂
Item l alou a Marchuz, fo de Ramon Bonioll, afronta ab les carreres	XIII s. IIII d.	XL
Item per son frare l terra (pouets) a la Quexigosa, afronta Pere d'Abeylla, Bernat Farrer e la costa	XIII s. IIIId.	XXXX
Item l terra, rengues als Clos, afronta Pere Çabater na Galunda e la carrera	XIII s. III d.	XL

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a Marguç, afronta lo torrent e Bernat Farrer	III s. IIII d.	X
Item I terra al Clot de Guylamet, afronta Pere Çabater e Bort. Amat	X s	XXX
Item I terra a Cap de la Serra, afronta la carrera e Pere Çabater	X s.	XXX
Item I ort a la Closa, afronta Ramon de Benavent de dues parts e la Rocha	X s.	XXX
Item la part de la conamina que li donà Pere Calderó exovar, afronta Andreu Orioll e Pere Calderó e Bernat Brecina e la carrera	XXXVI s. VIII d.	CV
Suma VIII II. Suma II II. XV s. Suma XC II. XV s. ¹⁷⁷⁰		
[13] Ramon Bonioll		
Primerament I terra a la Coma de Sent Pere, afronta Bernat Puyall, Ramon Ales		XV s.
Item I terra a la Coma de Johan, afronta Berenguer de Sent Martí e la carrera pública		XV
Item I terra, era, caliçs, de Payller a calç de la Costa, afronta Bernat Çabater e lo torrent		XVIII
Item I terra a calç de la Costa, afronta Periquet Farrer e lo torrent		XV
Item I vinya a la Quexigosa, afronta la carrera e Bernat Farrer		XXV
Item I terra a Limialbes, afronta Periquet Farrer, Guyllem Farrer		XVIII
Item I-alberch fo de Pere Rabiús, afronta na Alegreta e lo capelà		III
Item I terra Mayorosa, afronta Bernat Çabater, Periquet Farrer		XVIII / ₂₃
Item I bancall al Còdol de Santa Maria, afronta Santa Maria e la Rocha		III
Item I bancall a calç del Castell, afronta en Marquès e la carrera		IIII
Item I vinya migens, afronta ab ço de Santa Maria		VIII
Item I terra vinya a l'Artigosa, afronta Anthoni Codó e Arnau Huguet		IIII
Item I terra a calç del Solà, afronta Berenguer Bertran e lo Solà		IIII
Suma I II. XIII s. Suma V II. II s.		
Suma CLXII LL. VII s. / ₂₄		
Castelló Josà¹⁷⁷¹		
[14] Arnau (Guillem) Dreta		
Primerament I vinya als Mallols, afronta Ramon Huguet e Ramon de la Riba	III s. IIII d.	X
Item I oliver a la era de Bernat Giser	II s.	VI
Item I tros de terra a la Quexigosa, afronta la Rocha de Figuerola e Arnau Huguet	III s. IIII d.	X
Item I terra a Riamoxa, afronta la via pública e Ferreret	VI s. VIII d.	XXX
Item I terra a la Croeta, afronta la Plana de Sent Privat e Borraç	XIII s. IIII s.	XL

¹⁷⁷⁰ Les dues darreres sumes apareixen guixades.

¹⁷⁷¹ Vegeu Dibuix de l'Annex II, 2.4.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I casall, afronta Arnau Forner e la carrera pública	II s.	VI
Item I planta d'olives, era , payller, ¹⁷⁷² a la Mentiroso, afronta Bernat Giter, Domingo del Puy, ¹⁷⁷³ la carrera	XX s.	LX
Item I terra al Pla, afronta Ramon de Truylldalou e los béns de Salvador Gatnau	V s.	XV
Item I terra vinya a la Tarterola, afronta Ramon Huguet e Borraç	XXXVI s. VIII d.	CX
Item I vinya a les Planes, afronta Arnau Huguet e Bernat de Palau	III s. IIII d.	X
Item I-alberch, afronta Domingo de Puy	XXIII s. IIII d.	LXX
Item Pere Narbula I casall dins Castelló, afronta ell matex e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I vinya a les Comes, afronta na-Xanxa e Guyllem Borraç		IX
Item I terra al Cortill, afronta Anthoni Codó e Bernat de Benifacis	XII d.	VIII
Item altra planta a la Plana, afronta Guillem Alegret, Berenguer Huguet i la carrera, fo de na Peliçera ¹⁷⁷⁴	XVI s. VIII d	L
Suma VII II. III s. IIII d. Suma XV II. XVIII s. VI d. ¹⁷⁷⁵		
[15] Prior de Sent Privat		
Primerament I ortall e planta d'olives fo de Jacme Andreu e de Puix d-en Jacme de Segú, afronta Anthoni Roquer e los béns del castell		LXXXV
Suma XXVIII s. IIII d. / ₂₅		
[16] [Pericó Borraç]		
Item I planta d'olives que fo dels béns [...] Borraç [...]	VIII s. IIII d	X
Item I vinya a les Tarteres e Abeyller, era, payller fo el-matex afronta Beró e la carrera	XIII s. IIII d.	XL s.
Item I terra als Mayllols fo de son pare afronta Ramon Huguet e la Rocha	VI s VIII d.	XX
Item II olives a la Plaça, afronta Guillem d-Abeylla e la carrera pública	VI s. VIII d.	XV
Item I terra a les Artigoses, afronta Arnau Huguet e la carrera pública	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra a les Moles, afronta Bortomeu Borraç, Anthoni Roquer e Ramon Huguet	XIII s. IIII d.	XL
<u>Suma IX II. I s. X d. Suma Pericó de Borraç I II. VI s. VIII d.</u>		
[17] Guillem Forner		
Primerament I-alberch de Castelló la Rocha del Castell e Arnau Huguet	XXXIII s. IIII d	C
Item II olives a Sent Martí foren de Jacme Grau, afronta Guillem Alegret e la carrera	II s.	VI
Item I terra, rengues, vinya a les Comes, afronta na Sanxa , Bernat Giter, Arnau Granell e los béns de na Guilleta, fo de Borraç e Domingo Puy	XXVIs. VIII d.	CCLX
Item I planta a la Mongueta, afronta Ramon de Quonques, Bernat Çabater e la carrera	XIII s. IIII d.	XL

¹⁷⁷² Aquestes dues paraules sobreposades a la línia.

¹⁷⁷³ Aquest nom està sobreposat a la línia.

¹⁷⁷⁴ Aquesta darrera frase sobreposada a la línia.

¹⁷⁷⁵ Esborrat: Suma VII II. I s. IIII d.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I canamina ab la sortanela a Sent Xristòfol, afronte Bernat de Claveroll, Pere de les Planes e Ramon Huguet e la via pública	CXXXIII s. IIII d.	CCCC
Item I planta d'olives a la Mentirosa afronte Bor Amat e los béns d'en Biguorra e la via pública	III s. IIII d.	X ¹⁷⁷⁶
Item I terra ab rengues a la font de Meuyll, afronta Pere Çabater e Bernat Çabater d'Arancís	II s.	VI
Item I altre loch e rengues alimatex, afronta les conamines del Castell e en Puy d'Arancís	V s.	XV
Item ¹⁷⁷⁷ terra a Serra de Spina, afronta los hereus d'en Ramon Huguet, Ramon de Truydalou, fo de Guillem Borraç	XIII s. IIII d.	XL
Item I alou ab abeyller a la font de Raivia, afronta lo torrent e la carreta e Johan Codó	XII d.	III
Item I terra, era, payller, abeyller, a la costa de Bigorra, afronta la carrera, el matex, los béns de na Canonga	III s. IIII s.	X
Item I planta d'olives a la Manegeta, fo de Ramon Farrer, afronta Arnau d'en Grau, Arnau Çabater e Santa Maria de Castelló	IIII s.	XII
Suma X II. VIII s. Item III II. XVI s. VIII d. Suma XXIX II. XII s. / ₂₆		
[18] Domingo del Puy		
Primerament l'alberch ho stà, afronta Bernat Farrer e na Dolçiqua e lo Vall	XVI s. VIII d.	L
Item I cases o casals, afronta lo forn e Ramon de la Riba	XII d.	III
Item I planta d'olives, era e payller davall Sent Miquell, afronte Salvador Huguet	XX s.	LX
Item I era, afronta lo molí del oli e la carrera de II parts		XII ¹⁷⁷⁸
Item I terra olives a la era veylla, afronta na Sanxa e Bernat Farrer	V s.	XV
Item I terra al torrent de Figuerola, afronta Arnau Huguet e lo torrent	XII d.	III
Item I linar ab olives a la Mongueta, afronta Bernat Çabater e Arnau dez Grau d'Arancís	II s.	VI
Item I terra al Niu del Corb, afronta Arnau de Puyvert e la Roqua	XII d.	III
Item I terra a la Vall, afronta na Dolziqua e Bernat Huguet	X s.	XXX
Item I terra a la Turrela ab tot l'antuxà de la Vall, afronten los béns de la Splugua e la carrera, Ramon Truyldalou e Arnau Huguet	XXXVI s. VIII d.	CX
Item I oliver ab sa cortina a les Vies Forquades, afronta Bernat de Palau	II s.	VI
Item III olives a la Godaylla, afronta Bernat Farrer e la carrera pública	IIII s.	XII
Item I terra e vinya a les Moles, afronta Bortomeu Bonet e Guillem Borraç	VI s. VIII s	XX
Item I terra al Prat de na Merea, afronta na Sanceta e Bortomeu Bonet	Vi s. VIII d.	XX ¹⁷⁷⁹

¹⁷⁷⁶ Posa XII, però hi ha guixat II.

¹⁷⁷⁷ A partir d'aquest registre es produeix un canvi de lletra.

¹⁷⁷⁸ Aquest registre apareix guixat.

¹⁷⁷⁹ Amb altra lletra i davant del registre *Arnau de Claverol*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a la Vernadela, afronta Bernat Farrer e Ramon Huguet	II s.	VI
Item I terra a l-Spinalp, afronta Bortomeu Borraç e Ramon Huguet	II s.	VI
Item I terra a la Tarterola, afronta Bortomeu Bonet e Anthoni Codó	XVI s. VIII d.	L ¹⁷⁸⁰
Item I terra e vinya a Prat de Spina, afronta Arnau Huguet e Gatnau	III s.	XII
Item I terra alí matex, afronta Arnau Huguet e Bor Bonet	XII s.	III
Item I terra a la coma de Maestre, afronte los béns de Sent Miquell e la carrera pública	III s. III d.	XX / ₂₇
Item I terra a la Paret, afronta Bernat Farrer e Anthoni Codó	XII d.	III
Item I terra alí matex, afronta Bernat Farrer e Bor, Bonet	II s.	VI
Item I terra a les Artigues, afronta Bernat de Palau e la carrera pública	XII d.	III
Item I terra al Toçalet de Maestre, afronta los béns de Guyllem Granell	XII d.	III
Item I terra e arbres a les Planes, afronta Bernat Giter e Anthoni Codó	XII d.	III
Item I vinya als d'en Bons, afronta Bernat de Claveroll e Ramon Ferruç	VI s. VIII d.	XX ¹⁷⁸¹
Item dos colines a la Plana de Sent Feliu	II s.	VI
Item I e olives als Pradeles, afronta Pere de les Planes	II s.	VI
Item I terra al-Artiguosa, afronta Arnau Huguet e Pere d-Abeylla	XII d.	III
Item I terra e plantes a la Badallea, afronta lo torrent e Bernat de Quonques e l-ortall d-Andreu e Anthoni Codó	LVI s. VIII d.	CC
Item I terra a la Quexigosa, afronta Pere d-Abeylla e Arnau Huguet	XII d.	XVIII
Suma XI II. IX s. Suma XXXVII II. I s. / ₂₈		
[19] Bortomeu Borraç		
Primerament ha per son part I terra e olives al torrent d-Ayger, afronta Pere d-Abeylla e la carrera pública	III s. III d.	X ¹⁷⁸²
Item per los olives que ha en la planta d-Ayguer	VIII s. III d.	XXV ¹⁷⁸³
Item I terra a les Moles, afronta Ramon Huguet e Anthoni Roquer	III s. III d.	X
Item I terra a Serra de Spina, afronta Ramon Huguet e Salvador Huguet		XXX
Item I planta d-olives a la Plana d-Omir, afronta Pere de les Planes e la via pública e Dominguo de Puy	XIII s. III d.	XL ¹⁷⁸⁴
Item I alberg on stà, afronta na Dolciqua e Bernat Palau	XXX s.	XC ¹⁷⁸⁵
Item I call, afronta lo forn e la carrera pública	XII d.	III
Item I planta d-olives, alladrer ¹⁷⁸⁶ e casall, afronta Arnau		LXV ¹⁷⁸⁷

¹⁷⁸⁰ Amb altra lletra i davant del registre *Arnau de Claverol*.

¹⁷⁸¹ A l'inici del registre i en altra lletra, *Arnau de Claverol*.

¹⁷⁸² Aquest registre apareix cancel·lat. Al Principi hi ha el nom de *Guillem [Dabius]*.

¹⁷⁸³ Aquest registre apareix cancel·lat. Al Principi hi ha el nom del qual només és parcialment llegible per taca de humitat [... get].

¹⁷⁸⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. És il·legible el nom del principi per taca de humitat.

¹⁷⁸⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. És il·legible el nom del principi per taca de humitat.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Huguet e Salvador Huguet, Bernat de Palau		
Item I terra, planta e ceps a la Vall, afronta Arnau Huguet e Guillem Granell	XIII s. IIII d.	XL ¹⁷⁸⁸
Item I vinya a les Tarteres ab rengues, abeyller, era e payller, afronta Boto ¹⁷⁸⁹ e la carrera pública	XIII s. IIII d.	XL ¹⁷⁹⁰
Item I era ab tols e planta d'olives a Paradeles, afronta Ramon de la Riba e Bortomeu Bonet	XXVI s. VIII d.	LXXX ¹⁷⁹¹
Item I terra a la Montada, afronta Bernat Giter de II parts	XII d.	VIII
Item I terra a la Cort de Mariola, afronta Guillem Borraç, Anthoni Codó	III s. IIII d.	X
Item I terra a Prat de Spina, afronta Bortomeu Bonet e Bernat de Quonques	XII d.	III
Item I rengues a la Vernadela, afronta Anthoni Codó e Guillem Boix, lo torrent	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra a la Tarterola, afronta Ramon de la Riba e Domingo del Puy	IIII s.	XII ¹⁷⁹²
Item I terra a les Artigues, afronta Bernat de Quonques e na Guileta	XII d.	III
Item I terra a les Planes, afronta Anthoni Codó e Bernat de Palau	XII d.	III / ₂₉
Item I terra alimatex, afronta na Guileta e los béns del Castell	XII s.	III
Item III olives al Torrent de Figuerola, afronta Sent Miquell e en Codó	III s. IIII d.	X
Item I terra a Truylldalou, afronta Antoni Codó e Ramon de Truylldalou	XX s.	LX ¹⁷⁹³
Suma VII II. VIII d. IIII d. Suma XXX II. VII s. VI d. Suma II II. I s. VIII d.		
[20] Anthoni Codó		
Primerament l'alberch on stà, afronta Bernat Giter e la carrera	XLVI s. VIII d	CXL
Item I terra e planta de çeps a la Vall, fo de Bortomeu Borraç, afronta Arnau Huguet e Guillem Granell	XIII s IIII d.	XL s.
Item I casall, afronta Arnau Forner e la Rocha del castell	V s.	XV
Item I planta d'olives, afronta lo molí del oli e la carrera pública	XVIII s. VIII d.	LVI
Item I linar ab arbres al torrent de Figuerola, afronta n-Armesen Cardona e Sent Miquell e lo torrent	VIII s IIII d.	XXV
Item I planta d'olives al Torrentyll, afronta Ramon de Quonques e la carrera		XV ¹⁷⁹⁴
Item I terra al Torrentyll, afronta Ramon de Quonques e	XL s.	CXX / ₃₀

¹⁷⁸⁶ Fàbrica o botiga d'aladres, arades. DAM, veu *aladre*.

¹⁷⁸⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. És il·legible el nom del principi per taca de humitat.

¹⁷⁸⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. És il·legible el nom del principi per taca de humitat.

¹⁷⁸⁹ Seurament nom de casa, que ve de *bot* de pell per tenir vi o oli (masculinització de *bota*). DAM, veu *bot*.

¹⁷⁹⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. Al Principi hi ha el nom del qual només és parcialment llegible per taca de humitat [...*Palau*].

¹⁷⁹¹ Aquest registre apareix cancel·lat. Al Principi hi ha el nom de *Ramon de la Riba*.

¹⁷⁹² Aquest registre apareix cancel·lat. Al Principi hi ha el nom de *Salvador de Capdevila*.

¹⁷⁹³ Aquest registre apareix cancel·lat. Al Principi hi ha el nom de *Bernat Huguet*.

¹⁷⁹⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. Al Principi hi ha el nom de *Arnau Casteylló*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Ramon de Truylldalou e lo torrent		
Item I terra al Solà, afronta Salvador Huguet e Sent Miquell	V s.	XV
Item I terra e vinya a la Vall, afronta Bernat Farrer e Anthoni dez Clergue	LX s.	CLXXX
Item I terra e rengues a Truylldalou, afronta Anthoni dez Clergue, Ramon de Quonques	XX s.	LX
Item I terra a la Turrela, afronta Arnau Granell e Guillem d'Abeylla	X s.	XXX
Item I terra a les Moles, afronta Pere de les Planes e Salvador Huguet	X s.	XXX
Item I terra a Sent Miquell, afronta Sent Miquell e Salvador Huguet	V s.	XV
Item I terra a les Moles, afronta Domingo del Puy, Ramon Truylldalou	V s.	XV
Item I cases e antuxà a la Godaylla, afronta Bortomeu Bonet e lo torrent e la carrera pública		CXXXX
Item I linar a Sent Martí, afronta Guyllem Alegret e Anthoni Roquer	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra a les Planes, afronta Domingo del Puy, Arnau Huguet e la via	II s.	VI
Item I planta d'olives a Pradeles, afronte Ramon de la Riba e la carrera pública	XVI s VIII d.	L
Item I terra a la Vernadela, afronta Bernat Farrer, Ramon Truylldalou	XII s.	XXXVI
Item I terra a Pou d'Oromir, afronta lo torrent de Riamoxa e la via pública fo de Salvador Gatnau, alias Huguet	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I alou d'Oromir, afronta Bernat de Benifacis e Ramon de Quonques	V s.	XV
Item I linar a les Moles fo del Matex Gatnau, afronta Ramon Huguet de dues parts e la carrera pública	V s.	XV
Item I terra a la Tarterola, afronta Guillem Borraç e Bortomeu Bonet	X s.	XXX
Item I terra als Puyals, afronta Bernat Farrer e la carrera pública	III s. IIII d.	X
Item I terra a la Paret, afronta Domingo del Puy, Bernat Giter	XII d.	III
Item I altra terra a la Paret, afronta Domingo del Puy e la carrera	X s.	XXX
Item I terra a les Artigues, afronten los béns de Sent Miquell	XII d.	III
Item I terra alimatex, afronta Bernat de Quonques de II parts	XII d.	III / ₃₁
Item I terra a Pla Crexent, afronta Bernat Giter e lo torrent de Riamoxa	XVI s. VIII d.	XXXV
Item I terra al Vinyaet, afronta Arnau Huguet, Bernat de Cabeçerans	XII d.	III
Item I terra a les Planes, afronta Ramon de Quonques e Gatnau	XII d.	III
Item I planta a la Godaylla, afronta Anthoni Roquer e la carrera pública	VI s VIII d.	XX
Item I terra d'olives a la Plana d'Omir, afronta Guyllem Alegret	III s. IIII d.	X
Item I terra a la Quexigosa, afronta Arnau Huguet e lo torrent	VIII s. IIII d.	XX
Item I terra a la Vall, afronta Bernat Farrer, Domingo del Puy,	X s.	XXX

La Terra del Marquesat (1330-1496)

fo de Truylldalou		
Item I terra ab olives a la Cloha, fo de Ramon del Villar, afronta Ramon de la Riba e Johan Codó	X s.	XXX
Item I terra a la Mentirosa, afronta la carrera, Arnau Huguet e Ramon Huguet		L ¹⁷⁹⁵
Item I terra als Prats de Castelló, afronta Ramon de Quonques, Ramon de la Riba, fo de Guillem Gualter	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a la Cúrnia, ¹⁷⁹⁶ afronta el matex e la carrera pública, fo de Salvador Gatnau	VI s. VIII d.	XX
Item I era, afronta lo molí del oli e la carrera de dues parts	XX s.	LX
Suma XXVI ll. III d. Suma LXII ll. XI s. / ₃₂		
[21] Arnau Huguet (Antoni Huguet)		
Primerament l'alberch on stà, afronta lo castell e lo Vall e la carrera pública e ay· truyl	XCIII s. III d.	CCCLXXX
Item I cases alimatex, afronta Bortomeu Bonet e na canongia	III s. III d.	X
Item I ortall e call de la villa, afronta na Guilleta, Pere Johan e Bernat de Benifacis	VI s. VIII d.	XX
Item I planta d'olives al Riu del Corp, afronta Ramon de Quonques e la Rocha	V s.	XV
Item I terra a Sent Romà, afronta la ecclesia e lo torrent	XII d.	III
Item I terra ab olives al Ladoer, afronta Bernat Farrer e la carrera pública	II s.	VI
Item I planta d'olives a la Mentirosa, afronta Salvador Huguet e Pere Guasia	VIII s. III d.	XXV
Item I terra al Torrentill, afronta Anthoni Codó e lo torrent	XII d.	III
Item I capmas e linar a les cases, afronta Anthoni dez Clergue e lo torrent e la carrera pública	LXVI s. VIII d.	CC
Item I linar ab olives a Sent Martí, afronta Bernat Giter e Anthoni dez Clergue	II s.	VI
Item II olives a la Plana de Bernat de Quonques	III s.	VIII
Item I planta d'olives als Carants, ¹⁷⁹⁷ afronta Jacme Andreu e lo torrent	V s.	XV
Item I terra als Plans Sobirans, afronta Arnau Codó	XII d.	III
Item I terra alimatex, afronta Bernat de Quonques	XII d.	III
Item I vinya als Plans Johans, afronta Anthoni Codó	XII d.	III
Item I terra a la Edra, ¹⁷⁹⁸ afronta Bortomeu Bonet e Bernat de Palau	XII d.	III
Item I terra al Vinyaet, afronta Anthoni dez Clergue e Ramon Celdua	XII d.	III
Item I terra al Clot d'en Badia, ¹⁷⁹⁹ afronta Guillem Borraç e Bortomeu Sunyer	XII d.	III
Item I altra terra al Vinyaet, afronta Anthoni Codó e Guillem Codó	XII d.	III
Item I terra a la Canall, afronta en Rabins e lo torrent	XII d.	III

¹⁷⁹⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. Al Principi hi ha el nom de *Arnau Casteylló*.

¹⁷⁹⁶ El significat de Cúrnia és Ginesta, DAM, veu *cúrnia*.

¹⁷⁹⁷ Corrent d'aigua molt pend·ent en terra rocosa, o el llit eixut d'un tal corrent d'aigua. DAM, veu *carant*.

¹⁷⁹⁸ Eura, del llatí *hedera*. DAM, veu *edra*.

¹⁷⁹⁹ Guixat *Bondia*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a les Artigues, afronta na Guileta e la carrera pública	XII d	III
Item I terra als Solans Sobirans, afronta Bernat Giter, Domingo del Puy e la via	XII d.	III / ₃₃
Item I terra e rengues a les Planes, afronta Bernat de Claveroll e la carrera		XX ¹⁸⁰⁰
Item I terra al Pedrers, afronta Steve Huguet	XII d.	III
Item la comela a la Plana d'en Ponç, afronta Salvador Gatnau, quòndam, e lo torrent	XII d.	III
Item I vinya, linars a Serrat de Spina, afronta Bernat de Quonques e lo torrent	XVI s. VIII d.	L
Item I terra alimateix, afronta Salvador Gatnau e Bernat Giter	XII d.	III
Item I terra a la vila d'en Seguí, afronta Ramon Huguet e Ramon de Truylldalou	X s.	XXX
Item I terra a les Comeles, afronta Ramon Huguet e na Guileta	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I planta d'olives a terra a Truylldalou, afronta Ramon de Truylldalou e Anthoni Codó	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra a Susiats, afronta Bernat Giter e Arnau Granell	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item los olives que ha en I terra de Guillem d'Abeylla a la Costa de Johan de Nou, afronta Guyllem d'Abeylla e Pere de les Planes	V s.	XV
Item dos olives que ha Costa la Villa de Sent Xristòfol, afronta Ramon Huguet e lo vall	II s.	VI
Item I terra a la Creu, afronta Bernat de Claveroll	II s.	VI ¹⁸⁰¹
Item I terra a la Turrela e rengues, afronta Guillem d'Abeylla, Arnau Forner, Anthoni Codó e Bernat de Palau	CXX s. IIII d.	CCCLX
Item I antuxà a la Vall e rengues, afronta Anthoni dez Clergue e Bernat de Quonques e Bernat Farrer	CXXXIII s. IIII d.	CCCC
Item I tornayll ¹⁸⁰² a la Vall que afronta Arnau Claverol e Bernat Giser e Bernat de Palau	XLVI s. VIII d.	CXL
Item la sort de la Vall ab olives, afronta Bernat Giser e Domingo del Puy	X L s.	CXX
Item I terra a la Vall, afronta Domingo del Puy e Bernat Giser	XII d.	III
Item I alou a via Cavalera, fo de Bernat Çabater, afronta Bernat Farrer e Santa Maria	XXXIII s. IIII d.	C
Item I planta al Ladrer, afronta Gatnau e Bernat Farrer	VIII s. IIII d.	XXV
Item I planta a la Tarterra, fo de Bernat Çabater, afronta Guyllem Borraç e la carrera pública	VIII s. IIII d.	XXV / ₃₄
Item antuxà a la Dugues afronta Bernat Giter, Bernat Farrer, Ramon Truylldalou e lo torrent de Riamoxa	CXXXVI s. VIII d.	CCCCX
Item I planta d'olives e terra a les Arguiles, afronten los béns de la Splugua e lo torrent e el matex	III s. III d.	X
Item I sort a la Vall, afronte Domingo del Puy, la carrera pública	XX s.	LX
Item I linar a la Mentirosa, afronta la carrera e Bernat Giter	II s.	VI
Item I terra a Truylldalou, fo de Borraç afronta Anthoni Codó	XX s.	LX

¹⁸⁰⁰ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Bernat Salinoves*.

¹⁸⁰¹ Encara que no estigui cancel·lat, al principi apareix el nom d' *Arnau Truylldalou*.

¹⁸⁰² Extrem del camp que queda sense llaurar, DAM, veu *tornall*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

e Ramon Truyldalou		
Item I linar a Sent Martí, fo de Bortomeu Borraç, afronta Berenguer Giter e lo torrent e la carrera	XX	LX
Suma XLVI ll. V s. ¹⁸⁰³		
[22] Guyllem Granell		
Primerament l'alberch, afronta Salvador Huguet e Bortomeu Bonet	III s. IIII d.	X
Item I terra a l'Artiguosada, afronta Domingo del Puy e Bernat de Palau	XII d.	III
Item I terra als Puyall, afronta Sent Miquell e Bernat Farrer	XII d.	III
Item I terra als Prats de Castelló, afronta Bernat de Quonques, Ramon de la Riba	XII s.	III
Item I terra als Linars, afronta Bortomeu Bonet e Bernat de Palau	XII s.	III
Item I terra a la Plana d'en Ponç, afronta Ramon de la Riba	XII s.	III
Item I terra olives al Solà, afronta Anthoni Roquer e Anthoni Codó	XII s.	III
Item I terra al Solà, afronta los béns de la Spluga e Arnau Huguet	XII s.	III
Item I oliver en la planta de Sent Miquell	XII s.	III
Item I vinya a Palomer, afronta la vinya del Castelló e lo torrent	XII s.	III / ₃₅
Suma XII s. IIII d. Suma I ll. VII s. VI d.		
[23] Bernat Giser		
Primerament I terra, linar, plantes a Manyarosa, afronta Guillem Farrer e la carrera	III s. IIII d.	X
Item I terra ala Clots, fo de Salvador Gatnau, afronta Bor Amat e la carrera	V s.	XV
Item l'alberch on stà afronta Ramon Huguet	V s.	
Item I cassall, afronte Arnau Huguet e la carrera	X s.	XXX
Item I planta d'olives prop de la villa, afronta Ramon Huguet e Pere de Puyvert	X s.	XXX
Item I terra e arbres a Captares, ¹⁸⁰⁴ afronta lo torrent de Palomer e la carrera pública	XII d.	III
Item era e payller al Torrentill, afronta Arnau Huguet e lo torrent	XIII s. IIII d.	XL
Captarrer terra al Solà, afronta Anthoni Codó e Bernat Giter	XIII s. IIII d.	
Item la arguila ¹⁸⁰⁵ de la Vall, afronta Anthoni Codó e Bernat Huguet	XII s.	XXXVI
Item I antuxà a les Moles, afronta Ramon Huguet e lo torrent de les Moles	XII s.	XXXVI
Item I terra a les Planes, afronta Ramon Truyldalou e Bernat de Claveroll	XII s.	XXXVI
Item I planta d'olives a Sent Feliu, afronta Ramon de Truyldalou e Bernat Claveroll	III s. IIII d.	X
Item I terra al call de na Fabreguada, afronta Guyillem Borraç e Gatnau	II s.	VI

¹⁸⁰³ Estan guixades : *Suma XXXVIII ll. XI s.*; *item I ll.*; *item CXXXVI s. VIII d. Suma CVX ll. X s.*

¹⁸⁰⁴ Pot venir de *captarrera* o *capterrera*, la part de damunt del mur.

¹⁸⁰⁵ Ver d'argila, DAM, veu *arguila*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a la Plana de Colomer, afronta Bernat Giter e Gatnau	III d. IIII d.	X
Item I terra a Vila de Çida, afronta Anthoni Codó e Gatnau	XII d.	III
Item I terra a les Artigues, afronta na Guilleta e Arnau Huguet	XII d.	III
Item I terra a la Paret, afronta Pere Miquell e Domingo del Puy	XII d.	III
Item I terra a Vinyalaç a les Planes, afronta Arnau Huguet e Ramon de Quonques	XII d.	III
Item I terra al Colell de les carreres, afronta Bernat de Palau e lo camí	XII d.	III
Item I terra a la Obagua, afronta Domingo del Puy e lo torrent	XII s.	III
Item I albergh que fo de Borraç afronta na Dolcia e Bernat de Palau	X s.	XXX ¹⁸⁰⁶ / ₃₆
Item I terra ab planta d'olives a la Mongueta, afronta na Dolzicha e Sent Miquell	III s. IIII d.	X
Item I linar alimatex, afronta na Guilleta e el torrent	II s.	VI
Item I terra a la Coltela, afronta Domingo del Puy e Ramon Ales	XII d.	III
Item I casa a Castelló Josà, afronta Guillem Granell e la costa fo de Gatnau	V s.	XV
Item I planta d'olives a Sent Miquell afronta los béns de Sent Miquell e Anthoni Codó	VI s. VIII d.	XV
Item I planta alimatex afronta los béns de Sent Miquell, Domingo del Puy e la via	VI s. VIII d.	XX ¹⁸⁰⁷
Item I abeyller roic, ¹⁸⁰⁸ afronta Bortomeu de Salavert e la carrera	V s.	XV
Item I vinya ala Plana, afronta Bernat de Palau e Anthoni dez Clergue	X s.	XXX
Item I planta d'olives al Torrentill, fo d'en Benifacis, afront Anthoni Codó e Pere d'Abeylla	II s.	VI ¹⁸⁰⁹
Suma VI II. XVIII s. IIII d. Suma XXI II. VIII s. VI d.		
(Sent Miquell) Item I planta a Sent Miquell fo del Fesser, afronta los béns de Sent Miquell, Domingo del Puy, Bernat de Benifaçes e la via		XX s.
[24] Pere Huguet alias Steve		
Primerament l'antuxà de la Villela, cases, Plantes, afronta Bernat Giter e Bernat Farrer e Ramon Truyldalou e Riamoxa	CXXXV s. VIII d.	CCCCX ¹⁸¹⁰
Item la part que ha en la sort de Jacme de Fons, afronta Ramon de la Riba	XII d.	III
Item I terra a la Coltela ab oliverons, afronta Domingo del Puy e la Rocha	XII d.	III
Item I insola a Ribera, afronta Simón de Capdevila e la verneda, Costa, n-Ugeta e Salvador Saurina		LXXX ¹⁸¹¹

¹⁸⁰⁶ Aquest registre està escrit amb altra lletra.

¹⁸⁰⁷ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Sent Miquell*.

¹⁸⁰⁸ Segurament de *roiç* o rogenc.

¹⁸⁰⁹ Registre escrit en altra lletra.

¹⁸¹⁰ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Berenguer Huguet*.

¹⁸¹¹ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de [] *Huguet*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra e rengues a la Font d'en Roy, afronta Anthoni Cervera		L ¹⁸¹²
Suma III s. + Suma VI ll. XIX s. Suma VI ll. XVIII s. ¹⁸¹³ / ₃₇		
[25] Salvador Gatnau		
Primerament I terra al torrent de Ramoxa, afronta Bortomeu Bonet e Bernat Giter	XII d.	III
Item I vinya a Serrat de Spina, afronta Domingo del Puy e Bernat Giter	XII d.	III
Item I terra a la Plana d'en Ponç, afronta Bernat Giter, Arnau Huguet	XII d.	III
Item I terra a la Loa ¹⁸¹⁴ dels Linars, afronta Bernat de Quonques e Pere d'Abeylla	XII d.	III
Item I terra a Vila de Çida, afronta Salvador e Bernat Giter	XII d.	III
Item I terra a la Edra, afronta Bernat Giter e Pere d'en Planes	XII d.	III
Item I terra a la Plana de Marabau, afronta Bernat de Palau e Bortomeu Sunyer	XII d. III	
Item I terra al Toyll de la Coltela, afronta lo torrent e Domingo del Puy	XII d.	III
Item I terra als Plans, afronta Guillem Granell e Arnau Huguet	XII d.	III
Item I sort a Prat de Spina, afronta Domingo del Puy e Bernat Ferrer	XII d.	III
Item I terra ¹⁸¹⁵ o linar a les Moles, afronta na Guilera e na Dolciqua	XII d.	III
Item I terra ab olives a la Caruia, afronta Anthoni Codó e la carrera	XII d.	III
Item I terra als Plans Sobirans, afronta Arnau Huguet e Bernat Giter	XII d.	III
Item I terra als Carrans, afronta lo torrent e Bernat de Palau	XII d.	III
Item I terra a la Solana, afronta Guillem Granell e Bortomeu Bonet	XII d.	III
Item I terra a Serra de Spina, afronta Borraç e Salvador Huguet	XII d.	III
Item I vinya a la Plana, afronta Johan Codó e Ramon Ales	XII d.	III
Item I terra a Santa Maria del Obach, Sant Maria e Guillem Breschó	XII d.	III
Suma XVIII s. Suma I ll. XVIII s. / ₃₈		
[26] Ramon de la Riba		
Primerament I antuxà part casa apela [da] la Guila, afronta el matex e Bortomeu Bonet e la via	XVI s. VIII d.	CC
Item I-alberch ab la era e planta a Serradeles, afronta Bernat Farrer e la carrera	XVI s. VIII d.	CC
Item alimatex la planta e ort Ramon de Riba, afronta Bortomeu Bonet e Anthoni dez Clergue	XL s.	CXX
Item I terra a la Paret, afronta Bernat de Quonques e la carrera pública	XII d.	III
Item I terra al Clot de la Edra, afronta Bernat de Palau e	XVI s. VIII d.	CC

¹⁸¹² Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de [] Huguet.

¹⁸¹³ Està guixat: Suma VI ll. XIII s.

¹⁸¹⁴ Segurament procedeix de llosa. DAM veu llosa

¹⁸¹⁵ Guixat ab arbres.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Salvador Huguet		
Item I terra a Pou d'Oromir, afronta Ramon de Quonques e la carrera pública	XXVI s VIII d	LXXX
Item I terra a Sent Privat, afronta los béns de Sent Privat e Alisen Huguet	XXVI s. VIII d.	CCXXX
Item I terra als Prats, afronta Guillem Granell e Anthoni Codó	XII d.	III
Item I terra als Linars, afronta Pere d'Abeylla e lo torrent	XII d.	III
Item I terra a Quodoll gros, afronta Anthoni Codó e lo torrent	XII d.	III
Item I terra a la Plana d'en Ponç, afronta Guillem Granell e Bernat Giter	XII d.	III
Item I terra e rengues a la Tarterola, afronta Arnau Dreta e Bernat de Benifacis	LXVI s. VIII d.	CC
Item I terra a Serra de Spina, afronta na Giterra e Guillem Alegret	XII d.	III
Item I terra ab olives a la Obagua, afronta Ramon Huguet e Domingo de Puy	VI s. VIII d.	XX
Item I'alberch de Castelló, afronta Salvador Huguet e Domingo del Puy	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I planta d'olives e bigues a Palomer, afronta la sort de Bernat de Benifacis e los béns del Castell	VIII s. IIII d.	XXV
Item I a les Planes ab olives, afronta Ramon de Quonques e Domingo del Puy e Anthoni Codó	XII s.	XXXVI ¹⁸¹⁶
Item I alou a Prat de Spina, afronta Arnau Huguet e la carrera pública	X s.	XXX ¹⁸¹⁷
Item I terra e çeps als Pradeles, afronta la carrera e Bernat Giter e na canongua	LXVI s. VIII d.	CC ¹⁸¹⁸
Item I era ab cals e planta d'olives a Saradeles, fo de Bortomeu Borraç, afronta Ramon de la Riba e Bortomeu Bonet ¹⁸¹⁹	XXVI s. VIII d.	LXXX s. ¹⁸²⁰
Suma XXVII II. VII s. VIII d. Suma CLVII II. XIX s. / ₃₉		
[27] Guillem Borraç ¹⁸²¹		
Primerament lo capmàs ab forn a la Tarterra e plantes d'olives e altres arbres, afronta Bernat Çabater e Bor Bonet	LXXX s.	CCXL
Item I planta d'olives al Torrent d'Ayguer, afronta Bortomeu Bonet e la carrera	Cs.	CCC ¹⁸²²
Item I linar a les Tarteres, afronta Bernat Farrer e Bernat Giter	III s.	VIII
Item I terra a les Comes, afronta Arnau Dreta e el matex	II s.	VI
Item I terra a la Croeta, afronta Bernat Giter e el matex e Arnau Dreta e los béns de Sent Privat e los béns de na Guillela	XX s.	LX ¹⁸²³

¹⁸¹⁶ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Bernat Giter*.

¹⁸¹⁷ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Bernat Giter*.

¹⁸¹⁸ Aquest registre està escrit amb altra lletra.

¹⁸¹⁹ Aquest registre apareix al costat del nom de Ramon de la Riba.

¹⁸²⁰ Registre posat a la part superior al costat del nom.

¹⁸²¹ Al costat i en altra lletra *finat*.

¹⁸²² Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha els noms de: *Pere Huguet, Arnau de Claveroll, Guillem Feruç*.

¹⁸²³ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Sent Johan*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I linar a les Moles, afronta Domingo del Puy e na Dolçiqua e Ramon de la Riba e los béns del castell e Ramon de Truydalou	XXIII s. IIII d.	LXX ¹⁸²⁴
Item I terra ab arbres a les Moles, afronta Ramon Huguet e Salvador Huguet	XII d.	III
Item I terra als III Sous, afronta Guillem Alegret e Bortomeu de Salavert	XII d.	III
Item I terra e rengues e vinya a les Comes, afronta na Sanxa, Berenguer Giter e Arnau Granell e los béns de na Guilleta e Domingo del Puy	LXXVI s. VIII d.	CCLX ¹⁸²⁵
Item I terra e rengues a la Vernadela, afronta Anthoni Codó e Bortomeu Bonet	XLIII s. VIII d.	CXXX ¹⁸²⁶
Item I terra a Prat de Spina, afronta Bernat Giter e Bortomeu Bonet	XII d.	III ¹⁸²⁷
Item I terra al Clot d'en Badia, afronta Salvador Huguet	XII d.	III
Item I terra al Vinyaer, afronta Bernat Giter e na Guilleta	XII	III
Item lo molí de les Moles, afronta Anthoni Roquer e Bernat Giser	VI s. III d.	XX ¹⁸²⁸
Item I terra a Serra de Spina, afronta Pere Huguet e Salvador Huguet	XII s.	XXXVI ¹⁸²⁹
Suma XV II. XI s. ¹⁸³⁰ Suma LVI II. XV s. VI d. / ₄₀		
[28] Bernat de Palau		
Primerament l'alberch, truyll e antuxà a la Tarterra, afronta la carrera de totes parts	LXVI s. VIII d.	CCXL
Item I antuxà ab planta alimatex, afronta Pere de les Planes e la via de II parts	LXXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra als Baravals, ¹⁸³¹ afronta Bortomeu Bonet e lo torrent	VI s. VIII d.	XX
Item I casa a Castelló, afronta Anthoni Codó e la carrera de II parts	X s.	XXX
Item I casal alimatex, e truylls d'alí, ¹⁸³² afronta Bernat de Quonques e Bernat Farrer	XX s.	LX
Item I terra als Mayols, afronta Ramon Huguet e Bernat Giter	IIII s.	XII ¹⁸³³
Item I terra a les Planes, afronta Ramon Huguet e Bernat Giter	IIII	XII
Item I terra a calç de Poliro, afronta Arnau Codó e lo torrent.	XII d.	III
Item I rengues e linar a les Moles, afronta Domingo del Puy de II parts	II s.	VI
Item I antuxà a les Moles, afronta Ramon Huguet e Domingo del Puy	XIII s. IIII d.	XL
Item alimatex I linar, afronta Ramon de Truyldalou, Pere de	XII d.	III

¹⁸²⁴ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Sent Johan*.

¹⁸²⁵ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Guillem Forner*.

¹⁸²⁶ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Ramon Borrell*.

¹⁸²⁷ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha: *Té la ara Guillem Boall*.

¹⁸²⁸ Al principi del registre s'hi anota: *la vila*.

¹⁸²⁹ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Guillem Forner*.

¹⁸³⁰ Està guixat *III* de les lliures i *XI* dels sous.

¹⁸³¹ Baraval és el nom vulgar de *Setania parviflora*, una planta herbàcia gramínea.

¹⁸³² *Truylos d'ali*, superposat a la línia.

¹⁸³³ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Anthoni Palau*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

les Planes		
Item I tros de terra a la Vall de les Olives, fo d'en Bernat Scolà, afronta Arnau Huguet	X s.	XXX
Item I terra a les Planes Sobiranes, afronta Bernat Giter, lo torrent e lo toçall de Poliro	III s. IIII d	X
Item I terra e rengues a la Plana d'en Palau, afronta lo torrent de les Moles e Anthoni dez Clergue de dues parts	C s.	CCC
Item I terra a les Planes, afronta la vinya del castell e Anthoni dez Clergue	VI s. VIII d.	XX
Item II olives a la Plaça, afronta Guillem d'Abeylla e la carrera pública	V s.	XV ¹⁸³⁴
Item I vinya e olives a la Turrela, afronte Arnau Huguet e Bernat Giter	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a les Carboneles, afronta Guillem de Benifacis e na Caneles	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra a la Vilela, afronta Ponç Morató e Alegret de Fontpudea	V s.	XV
Item I terra, rengues a Serra de Spina, afronta Guillem Alegret e Bortomeu de Salavert	X s.	XXX
Item I terra a les Comeles, afronta Bortomeu de Salavert e lo torrent	II s.	VI / ₄₁
Item I terra a Prat de Spina, afronta Ramon de Quonques e Ramon de Truyldalou	III s. IIII d.	X
Item I terra a les Artiguoses, afronta Arnau Huguet e la carrera pública	XII d. ¹⁸³⁵	III ¹⁸³⁶
Item I terra a la Plana de Marabau, afronta Salvador Gatnau	XII d.	III
Item I terra a les Argiles, afronta Ramon de Quonques e Ramon de la Riba	XII d.	III
Item I terra a la loa dels Linars, ¹⁸³⁷ afronta Ramon de la Riba e Ramon de Quonques	XII d.	III
Item I planta d'olives al torrent d'Ayguer, afronta Pere d'Abeylla e lo torrent e la via	V s.	VX
Item I terra ab arbres a la cort de Mararioll, afronta Bernat Giter e Bortomeu Borraç e la carrera pública	XXXIII s. IIII d.	C
Item I sort als Prats de Castelló, afronta Ramon de Quonques, Ramon de la Riba e lo torrent	XII s.	XXXVI
Item I terra a les Moles, afronta Bortomeu Borraç e Anthoni Roquer e Ramon Huguet	XIII s. IIII d.	XXV ¹⁸³⁸
Item I terra a Palomer, afronta Bernat Giter e Arnau Huguet	III s. IIII d.	X
Item I terra e planta d'olives a la Tarterra, fonch d'en Sunyer e de Puy, de Guyllem Alegret, afronta la carrera de dues parts e Pere d'Abeylla		LXX
Item I terra al Cabanall, afronta los béns de Sent Privat e los béns de Bortomeu Borraç e Anthoni Palau	XXIII s. IIII d.	C
Item I planta d'olives al Vinyaet de Castelló, afronta Anau	VI s. VIII d.	XX

¹⁸³⁴ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Anthoni Palau*.

¹⁸³⁵ Ha de ser aquesta xifra. Està guixat *XIII s. IIII d.*

¹⁸³⁶ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Anthoni Palau*.

¹⁸³⁷ *Linars*, en l'original *linas*.

¹⁸³⁸ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Anthoni Palau*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Çabater, Anthoni Codó		
Item altra terra e olives al·Vinyaet, afronta Ramon de Benavent e la Rocha del Solà	III s. IIII d.	X
Item I planta d'olives Alladrer, fo de Bortomeu Borraç, afronta Arnau Huguet e Salvador Huguet e la carrera pública	XXII s.	LXVI
Item I terra a la Plana d'Orchau, afronta Pere Çabater, Bernat Farrer e na Machusa	III s. IIII d.	X
Item I terra a Roso, afronta a Sent Privat e Pere Çabater		X
Suma XXII II. XV s. IIII d. Suma LIII II. II s. VI d. Item IX II. V s. / ₄₂		
[29] Bernat Giter		
Primerament alberch e truyll a Castelló Josà, afronta Anthoni Codó e la via	XLVI s. VIII d.	CXL
Item I terra e olives a la Mentirosa, afrota na Dolciqua e la via pública	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra al Solà, afronta Salvador Huguet e Guyllem Granelles los pobills de Bortomeu Bonet	II s.	VI
Item I terra al Torrent de les Cases, afronta Ramon de Quonques e Anthoni Roquer	XXXIII s. IIII d.	C
Item I terra al Campt ab olives, afronta Bernat (Pere) ¹⁸³⁹ de Quonques e Anthoni dez Clergue	XX s.	LX
Item I terra, rengues e olives a la Vall, afronta Anthoni Codó e Anthoni dez Clergue	LXXIII s. IIII d.	CCXX
Item I vinya e linar a les Moles, afronta Bortomeu Bonet e los béns de Boto	III s. IIII d.	X
Item I vinya e olives a les Tarteres, afronta Anthoni dez Clergue e Borraç de II parts	XII s.	XXXVI
Item I vinya e terra al Clot de la Edra, afronta Bernat de Palau e la carrera pública	VI s. VIII d.	XX
Item I terra al Vinyaet, afronta Anthoni dez Clergue, al Roquer e a Bortomeu Bonet	II s.	VI
Item I terra a la Croeta, afronta Bortomeu Bonet e lo torrent	XII d.	III
Item I terra al torrent de Riamoxa, afronta Anthoni Codó e lo torrent	V s.	XV
Item I terra a Prat de Spina, afronta Ramon de Truyldalou e Bortomeu Bonet	XII d.	III
Item I terra a la Coltela, afronta Ramon de Quonques e Salvador Huguet	V s.	XV
Item I terra a la Villa d'en Segí, afronta Arnau Huguet e Anthoni Codó	XII d.	III
Item I terra a la Plana d'en Ponç, afronta Salvador Gatnau e Ramon de Benavent	XII d.	III
Item I terra al Quadrell Forquat, afronta Barcedana e Pere de les Planes	XII d.	III
Item I antuxà, era e payller a Sent Martí, afronta Anthoni Roquer e la via	XXXIII s. IIII d.	C
Item I alberch on stà, afronta Anthoni dez Clergue e la carrera	XXX s.	XC
Item I terra ab rengues a Cort d'Olla, afronta Ramon de	XXX	XC

¹⁸³⁹ Paraula sobreposada a la línia.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Truylldalou e Steve Huguet		
Item I terra a les Comeles, afronta Bernat Claveroll e Guyllem Granell	XII d.	III
Item I terra a les Comes (Comeles), ¹⁸⁴⁰ afronta Guyllem Borraç e la carrera pública	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra a la Cort de Mariola, afronta Bernat Farrer de II parts e el matex	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra al Puyals, afronta Anthoni Roquer e la carrera pública	XXXIII s. IIII d.	C / ₄₃
Item I terra e arbres a les Planes sobiranes, afronta na Dolciqua e Bernat de Quonques	XII d.	III
Item I linar ab planta a les cases, afronta Pere de les Planes e la carrera pública	LIII s. IIII d.	CXL
Item I planta a Truylldalou, afronta Arnau Huguet e Ramon Truylldalou	VI s. VIII d.	XX
Item a les Conamines I terra a la Villa, afronta Jacme Çabater e la carrera	XII d.	III
Item I terra, rengues e vinya als Nogues de Spayoll, afronta Pere Biguora e lo torrent	XX s.	LX ¹⁸⁴¹
Item I terra e vinya a Sent Orader, afronta Ramon Çabater del Solà	XII d.	III
Item I terra a Serrat e rengues, afronta Pere Biguorra e Guillem Çamarra	II s.	VI
Item I terra al Grau, afronta Simon de Capdevila e lo torrent, fo de Bernat Blanquet	XII d.	III
Item I terra a Serrat fo de Guillem Camara	XII d.	III
Item I corral e boygua a Marineda, afronta Pere Tapioles e Marineda	XII d.	III
Item I terra a Reculada, afronta Bortomeu Bertran e Berenguer de la Font	III s. IIII d.	X
Item I terra ab olives a les Planes, fo de Ramon de la Riba, afronta Ramon de Quonques, Domingo del Puy e Anthoni Codó	XII s.	XXXVI
Item I alou a Prat d'Espina, fo del matex, afronta Arnau Huguet e la carrera pública	X s.	XXX
Suma XXIII II. X s. IIII d. Suma LXVIII II. XIX s. / ₄₄		
[30] Anthoni dez Clergue (la hereua) ¹⁸⁴² (Bernat Puyall)		
Primerament I terra a Pou d'Oromir, afronta Arnau Huguet	XII d.	III
Item I terra a Vinyaet, afronta Berenguer Giter e Arnau Huguet	XII	III
Item I terra e rengues al Oliver de Sarradeles, afronta Bernat de Palau e la carrera pública	XII s.	III
Item I terra e rengues als Plans, afronta Bortomeu Bonet e Bernat Palau	V s.	XV
Item I terra a les Moles afronta Bernat de Palau de III parts	III s. IIII d.	X
Item I alou a Saradeles, que fo de na Canonya, afronta Ramon Huguet, Bortomeu Bonet e la via	III s. IIII d.	X

¹⁸⁴⁰ Paraula sobreposada a la línia.

¹⁸⁴¹ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Anthoni Cervera*.

¹⁸⁴² Sota el nom, dinsdel requadre.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I antuxà, vinya e rengues a Saradeles, afronta Ramon de la Riba e Bernat de Palau e Anthoni Codó	LXXX s.	CCXL
Item I terra, rengues a la Turrela, afronta Pere de Palau, o Guillem d'Abeylla e Pere de les Planes	XII d.	III
Item I terra a Truylldalou, afronta na Dolziqua e Benet Farrer	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra a la Vall, afronta Bortomeu Borraç e Arnau Huguet	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra a la Vall afronta Bernat Farrer e Arnau Huguet de dues parts	V s.	XV
Item I terra e olives a la Vall, afronta la Plana de la Spluga e Anthoni Codó	XLVI s. VIII d.	CXL
Item I terra alimatex, afronta Bernat de Palau, Ramon de Quonques e Bernat Giter	XV s.	XLV
Item I terran rengues, olives entorn casa, afronta lo torrent de la Obagua e la carrera pública e Guyllem Alegret, Bernat de Claveroll, Ramon de Quonques	LXXX s.	CCXL
Item I-alberch, afronta Bernat Giter	LIII s. IIII d.	CLX
Item I terra a la Solana, afronta Ramon de Quonques e Bernat Giter	VI s. VIII d.	XX
Item I vinya a la Obagua e arbres, afronta Pere de les Planes e lo torrent	III s. IIII d.	X
Item I casal a Castelló, afronta Guillem Granell e la carrera	XII d.	III
Item I terra e plantes a la Arguila, afronta Bernat de Quonques e Bernat Giter e la carrera pública	LXVI s. VIII d.	CC / ⁴⁵
Item I planta d'olives que fo d'Arnau d'Abeylla a Saradeles, afronta Ramon de la Riba e Bernat Farrer	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I terra als Puyals, afronta Bernat de Palau e Bernat Giter	II s.	VI
Suma XXI II. XVI s. VIII d. Suma LXIII II. IIII s.		
Ramon de Quonques		
Primerament I planta d'olives a Palomer, afronta Arnau Huguet e lo torrent	VI s. VIII d.	XX
Item I planta d'olives al Torrentyll, afronta Anthoni Codó e lo Torrent	V s.	XV
Item I terra a la Vall, lo camp de Ramon Truylldalou, Domingo del Puy, Ramon Huguet	CIII s. IIII d.	CCCX / ⁴⁶
Item I terra a la Plana, afronta Anthoni dez Clergue e los torrents de les Moles	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a Truylldalou, afronta Anthoni dez Clergue de dues parts	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra ab olives als d'en Bons, afronta Bernat Claveroll	XII d.	III
Item I terra als d'en Payllarès, afronta Bortomeu de Salavert e Bernat de Benifacis	II s.	VI
Item I terra e rengues als Plans, afronta Anthoni Codó e Bortomeu de Salavert	II d.	VI
Item I-alberch on stà, afronta la carrera de dues parts	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra a la Plana d'en Ponç, afronta Ramon de la Riba e lo torrent	XII d.	III
Item I terra al Corral de la Vall Farrera, afronta Bernat de Palau, Anthoni Codó	XII d.	III
Item I terra als Prats de Castelló, afronta Guillem Granell e Bernat de Palau	XII d.	III

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra als Roures, afronta Guillem Granell e Bernat Farrer	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a Pou d'Oromir, afronta Ramon de la Riba e Anthoni Codó	III s. III d.	X
Item I terra al Vinyaet, afronta Bortomeu Sunyer e Bernat de Palau	XII d.	III
Item I terra a les Artigoses, afronta Bernat Giter e na Guylleta	X s.	XXX
Item I terra alimatex, afronta Anthoni Codó e lo torrent	XII d.	III
Item I terra a Prat d'Espina, afronta Bernat de Palau e Bernat Farrer	X s.	XXX
Item I terra a les Argiles, afronta Bernat de Palau e Bernat Farrer	XII d.	III
Item I terra a la Paret, afronta Arnau Huguet e Ramon de la Riba	XII d.	III
Item I terra a les Planes Sobiranes, afronta Bernat Giter e Arnau Huguet	XII d.	III
Item I terra alimatex ab olives, afronta Sent Miquell e Bernat Giter	XII d.	III
Item I terra al torrent d'Ayguer, afronta Bernat de Benifacis e la carrera pública	XII d.	III
Item I terra a la Plana, afronta el matex e lo torrent e na Canongua	V s.	XV
Item I casall a Castelló, afronta Bernat de Palau e lo Vall	XII d.	III
Item I antuxà e planta a la Plana d'en Quonques, afronta Bernat Çabater e lo torrent de la Obagua e Guyllem Alegret e Bernat de Claveroll	CVI s. VIII d.	CCCXX
Item I linar a la Badals, afronta Anthoni dez Clergue, Domingo del Puy e la carrera pública	XXXVI s. VIII d.	CX / ₄₇
Item I era e perxe a Sent Martí, afronta Anthoni dez Clergue e Bortomeu Bonet	XIII s. III d.	XL
Suma XVIII ll. IX s. III d. Suma L ll. XIII s. VI d.		
[31] Bortolomeu Bonet		
Primerament I casa a Castelló, afronta lo Portall de la vila	XII d.	III
Item I casal alimatex, afronta Guillem Granell e Arnau Huguet	XII d.	III
Item I planta d'olives a Captarres, afronta Arnau Solà e Salvador Huguet	III s.	VI
Item I terra al Solà, afronta Ramon Truylldalou e na Guylleta	VI s. VIII d.	XX
Item I terra ab arbres a la Vall, afronta Domingo del Puy e Bernat Farrer	XXIII s. III d.	LXX / ₄₈
Item I terra e rengues a Sisquars, afronta Domingo del Puy e Pere de les Planes	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra rengues a Vila d'Uguet, afronta Pere Huguet e Granell		LXXX ¹⁸⁴³
Item I terra a la Vernadela, afronta Guillem Borraç e Domingo del Puy	XVI s. VIII d.	L
Item I linar a Prat d'Espina, afronta Arnau Huguet Ramon de Truylldalou	X s.	XXX
Item I terra a la Plana del Colomer, afronta Guillem d'Abeylla,	X s.	XXX

¹⁸⁴³ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Rocha de Montlor*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Ramon de Quonques		
Item I terra als Linars, afronta Domingo del Puy e Ramon de Quonques	XII d.	III
Item I terra a Pla Crexent, afronta Anthoni Codó e lo torrent	XII d	III
Item I terra a Vinyaet, afronta Bernat Giter e la carrera pública	X s.	XXX
Item I terra al Toyll ¹⁸⁴⁴ de la Coltela, afronta Domingo del Puy	X s.	XXX
Item I terra a la vila d'en Segí, afronta ¹⁸⁴⁵ Ramon de Truylldalou, Domingo del Puy	L s.	CL
Item I terra e planta a Pradeles, afronta Bortomeu Borraç e Ramon de la Riba	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a la Cúrnia, afronta Guillem Borraç e Ramon de la Toba e la carrera	IIII s.	XII
Item I vinya e linar a les Moles, afronta Anthoni dez Clergue e Domingo del Puy	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I terra als Barrovals, afronta Ramon Truylldalou e lo torrent	XII s. IIII d.	XXV
Item per lo Gener I terra ab çeps, fo de Jacme Montanya, afronta Jacme Montanya, Jaufre Farrer, Pere Calderó, Gili Tartareu e la carrera pública	XLIII s. IIII d.	CXXX
Item I sort e olives a la Plana d'en Quonques, afronta Ramon de Quonques e Anthoni dez Clergue	III s.	VIII
Item I-alberch, afronta Pere de les Planes e Ramon de Quonques	XXXVI s. VIII d.	CXX
Item I terra als Plans, afronta Ramon de Quonques e Bernat de Palau	XII d.	III
Item I terra a Saradeles, afronta Anthoni dez Clergue de dues parts	XII d.	III
Item I linar e arbres a Sent Martí, afronta Pere de les Planes e Bortomeu Borraç e la carrera pública	XXX s.	XC
Item era, ortals e plantes d-olives a Sent Martí, afronta Arnau Huguet e Anthoni dez Clergue e Pere de les Planes	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra al Camp, afronta Bernat Giter e Ramon de Quonques, fo de Pere de les Planes	VI s. VIII d.	XX / ₄₉
Item I terra al Torrent de les Cases, afronta Bernat Giter e lo torrent, fo del matex	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a Margualit, fo d-aquell matex, afronta Ramon de Quonques e Bernat Giter	VI s. VIII d.	XX
Suma XVIII II. V s. VIII d. Suma LIX II. XII s. VI d.		
Castellet		
[32] Guillem Alegret / ₅₀		
Primerament tot lo capmàs o alberch de Castellet, ab corrals e casals e forn que ha dints lo loch de Castelet entre tot	CL s.	CCCCCL
Item I terra ab planta d-olives a la Plana, afronta Arnau Dreta, Ramon de Conques	X s.	XV
Item I planta d-olives a Sent Martí, afronta Bernat de Claveroll e la via pública	III s. IIII d.	X
Item I linar ab planta d-olives alimatex, afronta Anthoni dez	XIII s. IIII d.	XL

¹⁸⁴⁴ També podria ser *Coyll*.

¹⁸⁴⁵ En l'original escrit fue vegades *afronta*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Clergue e Ramon de Quonques		
Item I oliver en l'antuxà de la Spluga	XII d.	III
Item I terra e rengues a Serra d'Espina, afronta Bernat de Palau e Bernat de Claveroll	II s.	VI
Item I terra a les Comeles, afronta Bernat de Claveroll e lo torrent	CLXVI s. VIII d.	CCCCC
Item I vinya a la Vernadela, afronta Steve Huguet e Guillem Granell	XII d.	III
Item I terra als III sous, afronta Guillem Borraç e los béns d'en Jordà	XII d.	III
Item dos olives que ha en l'alou d'en Palau, a la Turela, afronta Pere de les Planes	II s.	VI
Item I terra, rengues e vinya a la Villa d'avall e d'amunt carrera, fo del alberch de Pere de les Planes, afronta los béns del castell e Ponç Morató	XXVI s. VIII d.	LXXX ¹⁸⁴⁶
Item I terra e vinya a les Caubeles, afronta Pere Amargós e lo torrent	VI s. VIII d.	XX ¹⁸⁴⁷
Item I vinya altra a les Caubeles, afronta Bernat de Gércoles e Ponç Morató	XX s.	LX
Item I terra e planta a Marineda, afronta Bernat Morató e la carrera	XXIII s. IIII d	LXX
Item I terra a Stanya, afronta Borraç, fo de Guyllem de Guàrdia	XX s.	LX
Item I terra als Castellets, afronta Arnau de Caneles	XII d.	III
Item tot ço de Stagna, la Plana de Meler e la Plana d'en Guàrdia e la Plana de la Morera, e los linars ¹⁸⁴⁸ de sort sobiana, afronta Arnau de Claveroll e Ponç Morató, Pere de les Planes e Bernat de Benifacis	CCCC s.	MCC ¹⁸⁴⁹
Item I terra a Santa Ceçília, afronta Bernat de Benifacis e la plana de Santa Cecília	III s. IIII d.	X
Item I terra alimatex, afronta ¹⁸⁵⁰ Claveroll e Borraç	XII d.	III
Item I planta d'olives al Puyall, afronta Ramon Artús e Guillem de Nat e la carrera	XX s.	LX ¹⁸⁵¹
Item I terra, vinya als d'en Payllars, fo de Pere de les Planes, afronta Bortomeu de Salavert e Bernat de Benifacis	XII d.	III / ₅₁
Item I terra e olives a Canals damunt lo mas del Puyall, afronta les carreres	XIII s. III d.	XL ¹⁸⁵²
Item I terra a Stanya Sangonera, afronta Camarra e lo torrent	XL s.	CXX
Item I terra a Coma na Vida, afronta lo torrent e la carrera e Camara	XII d.	III
Item I terra a la Coma de la fe, ab planta, afronta Montsech	III s. IIII d.	X
Item ha per la nora I planta d'olives a la Tarterra, afronta la		LXX ¹⁸⁵³

¹⁸⁴⁶ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Ramon Alegret*.

¹⁸⁴⁷ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Ramon Alegret*.

¹⁸⁴⁸ *Linars*, en l'original *linas*.

¹⁸⁴⁹ Davant del registre: *Ramon Alegret ne té per CC s.*

¹⁸⁵⁰ A l'original es repeteix *afronta*.

¹⁸⁵¹ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Ramon Alegret*.

¹⁸⁵² Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Ramon Alegret*.

¹⁸⁵³ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Bernat de Palau*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

carrera de dues parts e Pere d'Abeylla, fo d'en Sunyer		
Item I terra e rengues al d'en Pallarès, afronta Bernat de Benifacis e Bernat de Claverol	XX s.	LX
Item tot ço entorn Castellet, era, payller, plantes, roures e tot l'antuxà, afronta la lau de Sent Salvador e lo camí que ve per hera sencer e Bernat de Benifacis a Font Sobirana	CLXVI s. VIII d.	D
Item I oliver en l'ortall d'en Roquer	XII d.	III
Item I terra, rengues a la Villela, fo de Bernat Puyall, afronta Guillem Sunyer, Bernat de les Poses, Pere Vidall	XXXVI s. VIII d.	CX
Item I terra a Mala Tayllada, fo de Bernat de Claveroll, afronta Ramon Huguet e la carrera	VIII s. IIII d.	XXV
Suma LVII II. VI s. ¹⁸⁵⁴ Suma CL II. VI d. / ₅₂		
Sent Xristòfol		
[33] Ramon de Truyldalou		
Primerament l'alberch on stà, afronta Bernat de Claveroll e Ramon Huguet e lo Vall e la carrera pública	XLIII s. IIII d.	CXXX
Item unes cases, afronten Brenuyll, Guyllem d'Abeylla e Ramon Huguet	LXVI s. VIII d.	CC
Item la conamina, afronta Bernat de Claveroll e lo torrent e la carrera	CXL s.	CCCCXX
Item I terra a les Eres, afronta Bernat de Claveroll e Guillem d'Abeylla	XIII s. IIII d.	XL
Item I planta al Solà, afronta Dominguo del Puy e Bortomeu Bonet,		LX
Item l'antuxà de Truyldalou, afronta Bernat Farrer e Bernat de Claveroll, Bernat Giter	CXXXIII s. IIII d.	CCCC
Item I terra a la Plana, afronta Bernat Giter, Arnau Huguet, Bernat de Claveroll e el matex	LXXXIII s. VIII d.	CCL
Item I calç prop la vila, afronta los béns del castell e la carrera pública	XII d.	III
Item I terra a la Guayols, afronta Ramon Huguet, Bortomeu de Salavert, Bernat de Claveroll	VIII s. III d.	XXV
Item I terra als Plans, afronta Bernat de Claveroll e lo torrent	X s.	XXX
Item I terra a Serra d'Espina, afronta Bernat de Claveroll, Ramon Huguet	XX s.	LX
Item I terra a Cort d'Olba, afronta Bortomeu e Salavert e Steve Huguet	III s. IIII d.	X
Item I vinya e rengues als Plans, afronta Bortomeu de Salavert e Anthoni dez Clergue	XII d.	III
Item I terra a les Planes, afronta Bortomeu de Salavert e Anthoni dez Clergue	XII d.	III
Item I vinya e linar a les Moles, afronta Bernat de Palau, Pere de les Planes	X s.	XXX
Item I terra a la Velanosa, ¹⁸⁵⁵ afronta Bernat de Claver e la carrera pública	VI s. VIII d.	XX
Item I cases davall la villa, afronta Bernat de Claver e la carrera pública	VI s. VIII.	XX
Item I ort alimatex, afronta Ramon Huguet e el matex	XII d.	III

¹⁸⁵⁴ Hi ha nombrosos números guixats.

¹⁸⁵⁵ Vela, tros de terra llaruer i d'angles desiguals. DAM, veu vela.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a Sarat de la torre, afronta Ramon Huguet e la carrera pública	XII d.	III
Item I terra a Prat d'Espina ab rengua, afronta Bortomeu Bonet e lo torrent	XVI s. VIII d.	L
Item I terra a la vila d'en Seguí, afronta Bortomeu Bonet e Arnau Huguet	VI s. VIII d.	XX
Item I terra e rengues a Saradeles, afronta Ramon de la Riba e la via pública	VI s. VIII d.	XX
Item I linar a les Moles, afronta Domingo del Puy e Bortomeu Bonet	XXII s.	LXVI
Item I terra alimatex, afronta Guillem Boraç e Ramon Huguet, fo de Salvador Gatnau	IIII s.	XII
Item I terra a la Vall, afronta Bortomeu Bonet e la carrera pública.	CCIII s. IIII d.	LXX / ₅₃
Item I planta d'olives a Sent Miquell afronta Sent Miquell e Anthoni Codó	IIII s.	XII
Item I planta a les Arguiles, afronta la Spluga e la carrera pública	III s. IIII d.	XV
Item I terra, rengues, era e payller, als Ortals, afronta Ramon Huguet e lo torrent e la carrera pública	LXVI s. VIII d.	CCX
Item I terra a Sent Feliu ab vinya, afronta Ramon Feruç e Salvador Huguet	XII s.	XXXVI
Item I vinya a la villa, afronta Ramon de Quonques e Pere de les Planes	XII d.	III
Item I bancall a l'Oren, fo de Ramon de les Corts, per lo exovar de la filla d'en Ramon de les Corts, afronta Pere Çabater, Pere Artús, la lau d'en Cornet, Francesch de Gércoles	XVI s. VIII d.	L
Item I terra, rengues als Meyans, fo del matex, afronta Bernat Puyall, Jacme Bons, Arnau del Puy e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item per el matex als Tarteres, ¹⁸⁵⁶ I terra, afronta Jacme Soler, Bortomeu Calom e lo carer	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra alimatex, fonc del matex, afronta Bortomeu Colom de II parts e Spalter e Bernat del Vilar	III s. IIII d.	X
Suma XXXVII II. XVII s. Suma CI LL. II s. VI d.		
[34] Bernat de Claveroll		
Primerament l'alberch e truyll, afronta Ramon de Truylldalou e Pere de les Planes. Són les dues parts de l'alberch	XC s.	CLXXX
Item I casals fora la vila, afronta Ramon de Truylldalou e la carrera y ortall e na Fornera e Ramon Huguet	VI s. VIII d.	XX
Item I terra e olives a la Plana de Martí, fo de Jordà, afronta la carrera pública e Pere de les Planes	XX s.	LX
Item I terra ab olives al Camp, afronta Ramon Huguet e Ramon Truylldalou e la font	XC s.	CCLXX
Item I era e payller a les Heres, afronta Pere de les Planes e Guillem d'Abeylla	X s.	XXX / ₅₄
Item I terra e olives a les Tarteres, afronta Arnau Granell e Pere de Palau	X s.	XXX
Item I terra a la Coma, afronta Pere de les Planes e Guillem	XII d.	III

¹⁸⁵⁶ A l'oriinal *Trarteres*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

d·Abeylla		
Item I terra als Boychs, afronta la fexa de Jordà e lo torrent	XX d.	III
Item I terra als d·en Bons, afronta Dominguo del Puy e Pere de les Planes	III s. IIII d.	X
Item I devesa a Caldemonts, afronta Pere Huguet e Ramon Huguet	V s.	XV
Item I terra als d·en Bons, afronta Domingo del Puy de dues parts	II s.	VI
Item la Longuadera de Sent Feliu, afronta Arnau Huguet e la carrera	XVI s. VIII d	XL
Item la Plana de Sent Feliu ab rengues e olives, afronta Ramon Huguet e Arnau Huguet	LXVI s. VIII d.	CCXL
Item I terra a la villa al Truyll d·en Bonanat, afronta Benifacis	III s. IIII d.	X
Item I terra a Santa Cecília, afronta Bortomeu de Salavert e Bernat de Benifacis	XII d.	III
Item I terra a Mala Tayllada, afronta Ramon Huguet e la carrera	VIII s. IIII d.	XXV ¹⁸⁵⁷
Item I terra a les Comeles, afronta Guyllem Alegret e Bernat Giter	XII s.	XXXVI
Item I terra a les Solanes, afronta Ramon de Truylladalou e Arnau Huguet	XII d.	III
Item I terra a Còdol Gros, afronta Pere de les Planes e Anthoni Codó	XII d.	III
Item I terra a les Solanes, afronta Domingo del Puy e Arnau Huguet	XII d.	III
Item I terra e corral a Serra d·Espina, afronta Ramon de Truylladalou, Guillem Alegret	XX s.	LX ¹⁸⁵⁸
Item I terra, rengues als Plans, afronta Ramon Huguet e Ramon de Truylladalou	V s.	XV
Item I terra als Plans afronta Pere de les Planes e Ramon de Truylladalou	XII d.	III
Item I linar als Guayols, afronta la carrera e lo torrent	XX d.	XXX
Item I terra a Truylladalou, afronta Ramon de Truylladalou e Arnau Granell	XIII s. IIII d.	XL ¹⁸⁵⁹
Item I vinya e alou a la Plana, afronta Ramon de Truylladalou e la carrera pública	L s.	CXXXXX ¹⁸⁶⁰
Item I terra als Clots, afronta Pere de les Planes e Ramon Huguet	X s.	XXX ¹⁸⁶¹
Item I terra alimatex, afronta Guillem d·Abeylla, Pere de les Planes	XLIII s. IIII d.	CXXX ¹⁸⁶²
Item I terra, olives Argençola e ay rengues, afronta Bortomeu de Salavert, Ramon Huguet	XXXVI s. VIII d.	CX
Item I terra, oliver, a la era del Jordà, afronta los béns del castell, Pere de les Planes , Arnau Claveroll e na Fornera	XXIII s. IIII d.	LXX / ₅₅

¹⁸⁵⁷ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de [Ramon] Alegret.

¹⁸⁵⁸ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Celdua*.

¹⁸⁵⁹ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Celdua*.

¹⁸⁶⁰ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Celdua*.

¹⁸⁶¹ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Celdua*.

¹⁸⁶² Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi diu: *Celdua lo té*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a la Sort, afronten los béns del castell e Pere de les Planes	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I terra a les Pradeles, afronta Guillem d'Abeylla e Pere de les Planes	XLIII s. IIII d.	CXXX
Item I terra al Payller d'en Johan de Nou, afronta Guyllem d'Abeylla e Pere de les Planes	V s.	XV ¹⁸⁶³
Item I oliver ab sa cortina al Farreginall, afronta Pere de les Planes e lo Vall	XII d.	III
Item I terra a Serbodia, fo de Francesch de Gércoles, afronta lo rector de Guàrdia e Bortomeu de les Planes e Bernat de Serrat	XIII s. IIII d.	XXXV
Item I planta a la Rialera, afronta Jacme de Seix e la carrera, fo del dit Francesch	VI s. VIII d.	XX ¹⁸⁶⁴
Item I terra a la Feixa d'en Jordà, afronte los béns de la Splugua e lo camí d'Arancís	V s.	XV ¹⁸⁶⁵
Item I fexa a la Coma, afronta Pere de les Planes e les fexes d'Araguons	XIII d.	III
Item i alou a les Avellanoses, afronta Ramon de Truylldalou e ab l'estayn de Guilet.	XII d.	III
Item I terra a la Plana, fo de Guillem de Benifacis, afronta Bernat Giter e Ramon de Truylldalou e lo torrent de Serrat	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra ab prerés a Mala Trovada, fo del prior de Meyà, afronta Barçedana e los béns d'en Jordà, Bortomeu de Salavert	V	XV
Item I terra alimatex, fo d'en Jordà, afronta ell matex e Bortomeu de Salavert e lo torrent de les Planes	II s.	VI
Item I terra a Serra d'Espina, afronta Ramon de Truylldalou, Ramon de la Riba	VI s. VIII d.	XX
Suma XXI II. XI s. VIII d. Suma CIIII II. VIII s. VI d. / ₅₆		
[35] Guyllem d'Abeylla		
Primerament I casa ab ortall que fo de Bernat de Claveroll, afronta Ramon Huguet e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I-alberch e truyll, afronta Ramon Huguet	LXVI s. VIII d.	CC
Item I terra e rengues a Piapà, afronta Pere Vidall e Sunyer	XIII s. IIII d.	XL
Item I vinya a Santa Cecília, afronta Bortomeu de Salavert e la carrera pública	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra e rengues Argençola, afronta Pere de les Planes e Ramon Huguet	XVI s. VIII d.	L
Item I terra als Clots, afronta Pere de les Planes e Bort de Salavert	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I terra a la Plana, afronta Pere de les Planes e la carrera pública	XXX s.	LXXXX
Item I terra a la Feixa, afronta Bernat de Claveroll e Pere de les Planes	VI s. VIII d.	XX
Item I sort alimatex, afronta Arnau de Claveroll e Pere de les Planes	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra a la Conamina, afronta Ramon Huguet e la	CCIII s. IIII d.	LXX

¹⁸⁶³ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Celdua*.

¹⁸⁶⁴ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Ramon Giser*.

¹⁸⁶⁵ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Bernat de les Pees*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

conamina del castell		
Item I a la Era d'Estanyet, afronta Ramon Huguet, Pere de les Planes	XII sjs.	XXXVI
Item I terra ab olives als Ortals, afronta Bernat de Claveroll e la carrera pública	XVI s. VIII d.	LX
Item I terra a les Heres, afronta Ramon de Truylladalou e la carrera pública	XIII s. IIII d.	XL
Item lo Farreginal, afronta la via pública e lo vall	XX s.	LX
Item i era e payller a les Eres, afronta Bernat de Claveroll e Pere de les Planes	X s.	XXX
Item I terra a les Tarteres, afronta Pere de les Planes e la carrera pública	IIII s.	XII
Item I planta alimatex, afronta Bernat de Claveroll e la Rocha	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a la Coma, afronta lo torrent e la Roqua	XII d.	III
Item I terra a la Cobrecerada, afronta Bernat de Claveroll e lo torrent	XII d.	III
Item I terra al Clot del Solà, afronta Bernat de Claveroll e la Roqua	XLL d.	III
Item I terra al Payller de Johan de Nou, afronta Arnau Huguet, Pere de les Planes	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I terra e olives als Pradeles, afronta Bernat de Claveroll e la carrera pública	LIII s. ¹⁸⁶⁶ IIII d.	CLXV
Item I vinya a Prat d'Espina, afronta Bortomeu Bonet e la carrera pública	V s.	XV
Item I terra al Viall, afronta Bernat Giter e la carrera pública	XII d.	III
Item I terra a la Turrela, afronta Anthoni dez Clergue e Anthoni Codó	III s. IIII d.	X
Item I terra e olives a la Turrela, afronta Arnau Huguet, Pere de les Planes	V s.	XV / ₅₇
Item I vinya e linar a les Moles, afronta Anthoni Codó e Pere de les Planes	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra a les Comeles, afronta Arnau Granell e lo torrent	VII d.	III
Item I terra a la Creu, afronta Domingo del Puy e Bernat de Claveroll	XII d.	III
Item I terra a Sarrat ab l'oliver, afronta Pere de les Planes e Arnau Granell	XII d.	III
Item I terra a Rumordell, afronta Rústia e Guillem Huguet	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a Meuyl, afronta Pericho Orioll e lo torrent	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a la Plana de Colomera, afronta Bortomeu Bonet e lo torrent de Riampoixa, Bernat Gisser	XLVIII s. VIII d.	CXLVI
Item I terra als Sociats, afronta Pere de les Planes e los béns d'en Granell	XII d.	III
Item I planta d'olives e rengues al torrent d'Ayger, Arnau de Claveroll e Bernat de Palau e Pere de les Planes	XL s.	CXX
Suma XVIII II. IIII d. Suma LXXIII II. VI d. / ₅₈		
[36] Pere de les Planes		
Primerament l'alberch, afronta Bernat Claveroll	XLVI s. VIII d.	CXL
Item I casall e moreres, afronta Ramon Huguet e Guillem d'Abaylla	IIII s.	XII

¹⁸⁶⁶ Aquesta xifra està guixada hi hauria de ser LIV.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I era a les Heres, afronta Ramon Huguet e Guyllem d·Abeylla	XX s.	LX
Item I feixa a la Serra, afronta en Jordà e la Rocha	XII d.	III
Item I oliver al Vall de Sent Xristòfol	XII d.	III
Item I vinya a Caldemons, afronta Pere Amargós e Pere de Benifacis	XII d.	III
Item I terra a la Costa d'en Bons, afronta Ramon Huguet e Bernat de Claveroll	XII d.	III
Item I vinyaça a Sent Feliu, afronta Pere Huguet e los béns del castell	XII d.	III
Item I terra a la Villa, afronta los béns del castell e Anthoni dez Clergue	XII d.	III
Item I terra a la Villa, afronta Guyllem Alegret e Ramon Truylldalou	XII d.	III
Item I terra a Santa Cecília, afronta la ecclésia e los béns d'en Jordà	XII d.	III
Item I terra als III Sous, afronta Guyllem Alegret e los béns d'en Jordà	XII d.	III
Item I terra a la Mola, afronta Bortomeu de Salavert e lo torrent	XII d.	III
Item I terra a les Planes, afronta Bernat de Benifacis e lo torrent	XII d.	III
Item I terra alimatex afronta Bernat de Claveroll e Ramon Truylldalou	XII d.	III
Item I terra a l·Artigosa, afronta Bernat Giter e Anthoni Codó	XII d.	III
Item I terra a Còdoll gros, afronta Berenguer Giter e Anthoni Codó	XII d.	III
Item I terra a Saradeles, afronta Ramon de la Riba	XII d.	III
Item I terra a la sort de Paradeles, afronta Ramon de la Riba	XII d.	III
Item I terra a les Moles, afronta Ramon de Truylldalou e lo torrent	V s.	XV ¹⁸⁶⁷
Item I linar e vinya a les Moles, afronta Guillem d·Abeylla e Anthoni Codó	XII d.	III
Item I terra a les Tarteres, afronta Bernat Farrer de II parts	XII d.	III
Item I terra al Coguylló de Serrat, afronta Guyllem d·Abeylla e la carrera	III s. IIII d.	X
Item I terra e olives a la Turrela, afronta Anthoni Roquer, Guillem d·Abeylla	III s. IIII d.	X
Item I terra e olives a Serrat, afronta lo torrent de II parts e la carrera	II s.	VI / ₅₉
Item I terra e rengues a la Coma de Martí, afronta Jordà e la carrera de II parts	XCIII s. IIII d.	CCLXXX
Item I terra e rengues a Argençola, afronta Bortomeu de Salavert e Bernat de Claveroll	VI s. VIII d.	XX
Item I feixa als Clos, fo de Bonich, afronta Guillem d·Abeylla de II parts	VI s. VIII d.	XX
Item I alou a Coma de Martí, fo d'en Jordà, afronta Arnau de Claveroll e el matex Guillem d·Abeylla	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a Argençola e rengues, afronta Guillem d·Abeylla,	VIII s. IIII d.	XXV

¹⁸⁶⁷ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de [Ramon] de Vila Rubia.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Ramon Huguet		
Item I terra a la Sort, afronten los béns del castell e la carrera	s.	LX
Item I terra a la Plaça, afronta Ramon Huguet e la carrera de II parts	XX s.	LX
Item I terra e olives als Pradeles, afronta Bernat de Claveroll e la carrera de dues parts	XCIII s. IIII d.	CCLXXX
Item I planta d'olives a la Font, afronta Bernat de Claveroll e la Spluga	XII d.	III
Item I vinyaça als d'en Payllarès, afronta Bortomeu de Salavert e Bernat de Benifacis	XII d.	III ¹⁸⁶⁸
Item I terra al Pla de Marabau, afronta Bernat de Palau	XII d.	III
Item I terra a la Croheta, afronta Bortomeu Bonet e la carrera pública	XII d.	III
Item I terra a la Plana d'en Ponç, afronta Bernat de Benifacis e na Guileta	XII d.	III
Item I terra a Sosiats, afronta Domingo del Puy e Bortomeu Bonet	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra alimatex, afronta Arnau Codó e Arnau Huguet	X s.	XXX
Item I linar a les cases, afronta Bernat Giter e la carrera pública	s.	LX
Item I terra e arbres al torrent d'Ayguer, afronta Pere d'Abeylla e la via	XX d.	III
Item I planta d'olives al torrent de la Obagua, afronta la carrera de II parts, Anthoni dez Clergue	XII s.	XXXVI
Item I ortall a Sent Martí, afronta Arnau Huguet e la carrera pública	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item era e payller al Perer d'en Grau, afronta Bernat de Claveroll e lo home del forn	XX s.	LX
Item I terra a les Forques de Castelló, afronte los béns d'en Bertran e lo camí	XII d.	III
Item unes cases, plantes d'olives, alzineres a la Plana, afronta [Arnau]Bonç, Arnau Huguet e la carrera	XX s	LX ¹⁸⁶⁹
Item I terra a Manyorosa, fo d'altre fo de Guillem Codó, afronta Periquet Ferrer e Arnau Çabater, Guillem Claret	VIII s. IIII d.	XXV / ₆₀
Suma XXIII II. VIII s. VIII d. Suma LXVI II. XVII s. VI d.		
[37] Ramon Huguet		
Primerament l'alberch e truyll, afronta Ramon Truylladalou e lo Vall	LXVI s. VIII d.	CLXXXX
Item I cases, afronta la Església e Bernat Claveroll o Arnau, son fill	XIII s. IIII d.	XL
Item I casa ab truyol d'oli, afronta Pere de les Planes e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I casall fora de la vila, afronta ab lo forn e Pere de les Planes	V s.	XV
Item l'autuxà, era e payller, afronta lo Vall e Bernat de Calveroll e lo castell	CXX s.	CCCLX
Item I vinya alimatex, afronta Bernat Codó e la carrera pública	XII d.	III

¹⁸⁶⁸ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi diu: *té o lo Giter*.

¹⁸⁶⁹ Aquest registre apareix molt esborrat.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item, alimatex ço que fo de na Claverola, afronta Ramon del Puy	XII d.	III
Item I terra e vinya a les Carboneles e olives, afronta Bernat Codó, Ponç Morató	V s.	XV
Item I terra e rengues, olives a Sent Feliu, afronta Ponç Morató, Bernat de Claveroll, lo torrent de Sent Feliu	LXVI s. VIII d.	CCXX
Item I vinya a Mala Trayllada, afronta Bernat de Claveroll e Bernat de Benifacis	II s.	VI
Item I terra a Serra de Spina. Afronta Guillem Alegret e Bernat de Palau	XII d.	III
Item altra terra a Serra d-Espina, afronta Ramon de Truyldalou e Borraç	II s.	VI / ₆₁
Item I terra a la Vernadela, afronta Arnau Dreta e la carrera pública	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra a l-Espinalp, afronta Bortomeu Bonet e Domingo del Puy	XII d.	III
Item I vinyaça al Plans, afronta Bernat de Palau e les Calbelles	XII d.	III
Item I vinya als Mayols, afromta Ramon de la Riba e Bernat de Palau	VI s. VIII d.	XX
Item I linar e vinya a les Moles, afronta lo castell e la carrera pública	X s.	XXX
Item I linar e vinya, olives, alimatex, afronta Anthoni dez Clergue e Bernat de Palau	XII s. IIII d.	XL
Item I terra a la Vall, afronta Ramon de Quonques e na Dolçiqua	VIII s. IIII d.	XXV
Item I planta d'olives al Torrentyll, afronta Bernat Gisser e la carrera pública	II s.	VI
Item casals e olives a Castelló, afronta Salvador Huguet de II parts	V s.	XV
Item I planta d'olives al Niu del Corp, afronta Salvador Huguet	III s. IIII d.	X
Item III olives a les Trylles, afronten los béns de la Splugua	II s.	VI
Item I terra e olives a la Plana, afronta Ramon de Tuyldalou e Bortomeu de Salavert	VI s. VIII d.	XX
Item I terra als Clots, afronta Ramon de Truyldalou e Bernat de Claveroll	VI s. VIII d.	XX
Item I planta d'olives a la Plaça, afronta Pere de les Planes e la carrera pública	XVI s. VIII d.	XX
Item I terra e olives a les Heres, afronta Arnau Granell e Bernat de Claveroll	XL s.	CXX
Item per en Pere Huguet II olives prop la vila de Sent Xristòfol, afronta Guillem d'Abeylla	III s. IIII d.	X
Item II olives a Truyldalou, afronta Arnau Huguet e Ramon de Tuyldalou	XII d.	III
Item I linar als Plans, afronta Bernat de Claveroll e Ramon de Truyldalou	VI s. VIII d.	XXV
Item I terra a les Comeles, afronta Arnau Huguet e Arnau Granell	X s.	XXX
Item I terra, rengues a Martineu, foren d-Andreu Orioll per la		CX ¹⁸⁷⁰

¹⁸⁷⁰ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de [Ramo]n [Ga] soll.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

muyller, afronta Ponç Farrer e Bernat de Gércoles e Pere Gacet		
Item I ortalt e I morera, afronta Ramon de Tuyllidalou, Bernat de Claveroll e la carrera	XII d.	III
Item I planta d'olives e terra e alou, fo d'en Canelles a Sent Feliu, afronta Bernat de Palau e la carrera pública e lo torrent de Sent Feliu	CC	LX
Item I terra, rengues a les Carboneles, afronta Ponç Morató e la carrera	XIII s. IIII d.	XXXX / ₆₂
Suma XXIIII II. II s. IIII d. Suma LXX II. VII s. VI d. ¹⁸⁷¹		
[38] Arnau Granell		
Primerament I terra al Solà, afronta Pere de Palau e Guyllem d'Abeylla, Ramon Huguet	II s.	VI
Item I terra e olives a la Font de Sent Xristòfol, afronta Guillem d'Abeylla	III s. IIII d.	X
Item I terra a Cogula de Serrat, afronta Guyllem d'Abeylla e la carrera pública	II s.	VI
Item I terra als Guayols, afronta Bernat de Claveroll e lo torrent	V s.	XV
Item I terra a la Spiguosa, afronta Bernat de Claveroll e lo torrent	XII d.	III
Item I terra al cal d'en Fabreguada, afronta Arnau Huguet, Guyllem Boraç	XII d.	III ¹⁸⁷²
Item I terra a la Plana, afronta Guillem d'Abeylla, Pere de les Planes	II s.	VI
Suma XV s. IIII d. Suma III II. XVI s. / ₆₃		
[39] Arnau de Claveroll		
Primerament I planta a la Obagua, afronta la carrera e Arnau Dreta, Anthoni Palau ¹⁸⁷³	XVI s. VIII d.	XXXXX
Item I terra a la Solana e la Creu, afronta la carrera el torrent dels Ortalls	VIII s. IIII d.	XXV
Item I alou a la Vall, afronta Arnau Huguet e Anthoni dez Clergue e la via pública	XLVI s. VIII d.	CXL
Item I terra a la Vernadela, afronta Bortomeu Borraç, Bortomeu Bonet, Pere Huguet	LXXX s.	CCXL
Item I terra ab olives a la Gadayllada, afronta Anthoni Codó de II parts	II s.	VI
Item I cases, afronta Ramon Huguer e Guyllem d'Abeylla	XXIII s. IIII d.	C
Item I terra a la Hera de Gavet, afronta Guyllem d'Abeylla e la carrera pública	X s.	XXX
Item I terra a les Marades, afronta Pere de Palau e la carrera pública	XII d.	III
Item I farrginall als Ortalls, afronta Guillem d'Abeylla e la carrera pública	XX s.	LX
Item I terra e linar a Stanya, afronta Guyllem Alegret	VI s. VIII d.	XX
Item I terra, rengues a Sisquas, afronta Anthoni dez Clergue e Arnau Granell	XX s.	LX

¹⁸⁷¹ En aquesta darrera suma apareixen traces de guixat i esborrat.

¹⁸⁷² Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Ramon Truyllidalou*.

¹⁸⁷³ Aquest darrer nom sobreposat a la línia.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a Coma de Martí, afronta Bortomeu de Salavert e Jordà	XII s.	XXXVI
Item I terra, rengues a la Conamina, afronta Guillem d'Abeylla e Pere de les Planes	XK s.	CXX
Item I planta d'olives a les Arguiles, afronta Ramon de Tuyllidalu e la Spluga	IIII s.	XII
Item I ortall amb olives a Sent Martí, afronta Ramon de Quonques e Anthoni dez Clergue	X s.	XXX
Item I planta d'olives a les Vies Forchades, afronta Guillem Granell e la carrera	III s. IIII d.	X
Item I terra al Clot d'en Duran, afronta Guillem Alegret e la carrera pública	XII s.	XXXVI
Item I terra a Sent Romà, afronta la vinya del castell e la carrera pública	VI s. VIII d.	XX
Item II olives en la planta de na Dolziqua a la Manega	II s.	VI
Item I alou a la Montada, fo de Salvador Gatnau, afronta Johan Cortit e los torrents e la carrera pública	III s. IIII d.	X
Item I corrals e moreres Costa lo Forn, afronta Bernat de Claveroll e Ramon Huguet, Ramon Truyldalou	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a la Creu, afronta ab Bernat de Claveroll	II s. / ₆₄	
Suma XVII II. II s. Suma XLI II. X s. VI d.		
[40] Los béns de la Splugua		
Primerament l'alberch e truyll e to l'antuxà entorn casa, afronta Bernat de Calveroll	XXIII s. IIII d.	LXX
Item l'antuxà de la Sort de l'Arguila, afronta Bernat Claveroll e lo torrent de la Font e lo torrent de l'Arguila	XXVIII s. VIII d.	LXXXXVI
Item l'antuxà de les Trylles entro en la Roqua de Roquada, afronta Arnau Huguet e la Canaleta e la Rocha Roquada.	XXX	XC
Item I planta, afronta Domingo del Puy e Guillem Granell	XIII s. IIII d.	XL
Suma XIII II. V s. ¹⁸⁷⁴		
Los masos de Leminyana/ torre dels Coltells /₆₅		
[41] Peretó Guacet		
Primerament l'alberch de la torre dels Coltells, afronta Bortomeu de Salavert	V s.	XV
Item I terra, rengues a la Riba de la Torre, afronta Bortomeu de Salavert e Bernat de Benifacis	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra, rengues a Serra d'Espina, afronta Bortomeu de Salavert e Pere de les Planes	VI s. VIII d.	XX
Item altre tros alimatex, afronta Bernat de Claveroll e lo torrent	XII d.	III
Item I terra a la font de la Torre, afronta Bortomeu de Salavert e lo torrent	II s.	VI
tem I terra a l'ort de Gacet, afronta Bernat de Benifacis e lo torrent	VI s. VIII d.	XX
Suma I II. IIII d. ¹⁸⁷⁵ Suma VI II. VI s. VI d.		
[42] Bortomeu de Salavert		
Primerament lo mas, era, payller, forn e tot l'antuxà a la Torra front lo torrent, Arnau de Claveroll, Peretó Gacet e	C s.	CCC

¹⁸⁷⁴ Apareix a la part inferior dreta una suma que sembla major diu: *Suma CCCC XC IIII II. XVI s. VI d.*

¹⁸⁷⁵ Esborrat XIII s.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Bernat de Benifacis		
Item I terra a la Carvela, afronta la carrera pública e lo torrent	XII d.	III
Item I terra als Solans, afronta Ramon de Truyllalou e Guillem Alegret	XII d.	III
Item I terra a les Comeles, afronta Arnau Granell e Vidall	XII d.	III
Item I terra al Serrat de Johan, afronta ¹⁸⁷⁶ Biguara de Sent Martí e Camara	XII d.	III / ₆₆
Item I terra als Vinyes, afronta Vidall e Barcedana	XII d.	III
Item I terra a Barbalada, afronta Vidall e lo torrent	XII d.	III
Item I vinya al Solà d'en Suert, afronta Bernat de Benifacis e lo torrent	III s. IIII s.	X ¹⁸⁷⁷
Item I terra a Malatravada, afronten los béns del castell e Barcedana	XII d.	III
Item I terra a la Mola, afronta Arnau Alegret el torrent	XII d.	III
Item I terra als III Sous, afronta Camarra e Pere Torres	XII d.	III
Item I terra a Plan Pelat, afronta Benifacis e la carrera	XII d.	III
Item I terra a Santa Cecília, afronta Scala e Borraç	XII d.	III ¹⁸⁷⁸
Item I vinya a Don Payllarès, afronta Ramon Truyllalou e Gacet, Bernat de Benifacis, Guillem d'Abeylla, Pere de les Planes ¹⁸⁷⁹	X s.	XXX
Item I terra e vinya als del Ponç, afronta n·Orteu, ¹⁸⁸⁰ e lo torrent, los béns d'en Jordà	XXXIII s. IIII d.	C
Item I terra a Serra d'Espina, afronta Guillem Camara, fo de Bernat Gacet	XII d.	III
Item I rengues als Plans, Ramon de Quonques e lo torrent	XII d.	III
Item I terra plantes als Orts, afronta lo torrent de Coma de Martí e Barcedana	VI s. VIII d.	XX
Item I planta a Castelló, afronta la carrera pública que ve de Castelló	VI s. VIII d.	XX
Item I planta d'olives davall la Splugua de Galçeran	XII d.	III
Suma VIIII. III s. ¹⁸⁸¹ Suma XXXI II. XV s. VI d. / ₆₇		
[43] Bernat de Benifacis		
Primerament plantes d'olives, vinyes, cases d'abeylles, afronta lo mas del Abeyller e lo torrent de les Planes, Guyllem d'Abeylla, la carrera de Santa Cecília a Ponç Morató	XVI s VIII d.	CC
Item I terra a la Torre dels Coltels, afronta la torra e la Riba e Peretó Guacet	LXXIII s. IIII d.	CCXX
Item I terra al Pla d'en Calbet, afronta el matex els torrents	L s.	CL
Item I terra als Plans, afronta Ramon de Claveroll e Arnau Alegret	XII d.	III
Item I terra, vinya al Clot na Ricart, afronta la carrera, Guillem Tartareu e Guillem Giter	V s.	XV
Item I terra e rengues a Mala Tayllada, afronta Guillem Alegret e lo torrent e la via pública	XXXIII s. IIII d.	C

¹⁸⁷⁶ Escrit dues vegades *afronta*.

¹⁸⁷⁷ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Pere de Benifacis*.

¹⁸⁷⁸ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Pere de Benifacis*.

¹⁸⁷⁹ Els tres darrers nom sobreposats a la línia.

¹⁸⁸⁰ Paraula guixada i sobreposat *Guyllem d'Abeylla*.

¹⁸⁸¹ Guixat *IIII d.*

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I banchall ab figueres a Riba d-Stanya	XII d.	III
Item I terra e rengues a Mala Tallada, afronta Bortomeu de Salavert, lo torrent e la carrera pública e Ramon de Quonques	XXXVI s. VIII d.	CX
Item I terra e plantes de nogues a Lau Solela, afronta Bortomeu de Salavert e torrent	III s. IIII d.	X
Item lo mas truyll, forn, era e payller, perxes, afronta el matex	CLXVI s. VIII d.	CCCCXL
Item I terra a Coma na-Vida, afronta na Maria del Balaguer e la carrera	III s. IIII d.	X
Item I terra a la Rialera d-Estanya, afronta Ponç Morató e Ramon Lobet	XII d.	III
Item I terra als d-en Payllarès, afronta Pere de les Planes, Bortomeu de Salavert, Bernat de Claveroll	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra a les Caubeles, afronta Berenguer e Jacme Çabater	III s. IIII d.	©
Item I terra a Caldemonts, afronta Ramon Morató e Ponç Morató	XII d.	III
Item I terra a Marineda, afronta Ramon Çabater e Barçedana	XII d.	III
Item I terra a les Comeles, afronta Bortomeu de Salavert, Bortomeu de Palau e Barcedana	XVI s. VIII d.	XL
Item I terra a Santa Ceçília afronta Guillem Alegret e la Riba	III s. IIII d.	X
Item I planta d'olives a casa d-Uguet, afronta Ponç Morató, Andreu Orioll ¹⁸⁸²		XXXV ¹⁸⁸³
Item I terra als d-en Payllarès, afronta Anthoni dez Clergue e Bortomeu de Salavert	XII d.	III / ₆₈
Item I terra a Barbalada, afronta Bortomeu de Salavert e lo torrent	III s. IIII d.	X
Item I terra a Santa Cecília, afronta Bortomeu de Salavert e Pere de les Planes, fo de Bernat Giser	XII d.	III
Item I terra a Santa Cecília, afronta el matex e Borraç	XII d.	III
Item la ruoreda e antuxà, fo d-en Gili Ferrer a Plan Pelat, afronta Montsech e los béns d-en Torres, Guyllem Alegret e Bortomeu de Salavert	C s.	CCC
Item los vinyals, afronta Barcedana e Andreu Orioll, Pere Amargós, Bernat Codó	XXXIII s. IIII d.	C
Item I linar a Front Sobirana e Stanya, afronta Guyllem Alegret de II parts	VI s. VIII d.	XX
Item I vinya a Martineu, afronta lo vicari e Salvador Saurina	V s.	XV
Item per na Melera I casals a Casteylló, afronta Domingo del Puy e lo vall	XII d.	III
Item I ortall a ab olives prop la Villa, afronta Domingo del Puy e lo vall	XIII s. IIII d.	XL
Item I oliver al Còdoll de la a Montada, afronta Bernat Çabater	XII d.	III
Item I terra ab olives al Torrentyll, afronta Anthoni Codó e Pere d-Abeylla		V ¹⁸⁸⁴

¹⁸⁸² Aquest registre apareix cancel·lat.

¹⁸⁸³ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha: *És d-en Ponç*.

¹⁸⁸⁴ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Bernat Giser*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I vinya a Palomer, afronta Ramon de Quonques	XII d.	III
Item I terra a les Planes, afronta Bernat Ferrer e lo torrent	XII d.	III
Item I terra e arbres a la Tarterola, afronta Domingo del Puy, Ramon de la Riba, Bernat Farrer e Anthoni Codó	XVI s. VIII d.	L
Item I terra a les Artigues, afronta Anthoni Codó e lo torrent	VI s. VIII d.	XX ¹⁸⁸⁵
Item I terra rengues a Soribes, afronta la riba de Bercedana e lo torrent de les Caubeles e la carrera pública, fo d'en Guyllem Alegret	CXL s.	CCCCXX
Item I terra a la Villa, afronta Bernat de Claveroll e los béns del castell e Ponç Morató	XXXIII s. IIII d.	C
Item I linar a Stanya, afronta Ponç Morató e Bernat de Benifacis, fo de Bernat Morató	VI s. VIII d.	XXX
Item tot ço de les Caubeles, cases, rengues e plantes, foren de Bernat Codó, afronta Jacme Çabater e Bernat de Benifacis, Guyllem d'Abeylla e lo torrent	XVI s. VIII d.	CC
Item I corral a la Font de la Oleza, afronta Montsec, fo de Pau lo Feruç	II s.	VI / ₆₉
Item I alberch e orts en lo Molar, fo de Johan Arbessa, afronta Salvador Saurina, los hereus d'en Caraca e la Rocha dels farrginals de la ecclésia e en Guillem de Perves ¹⁸⁸⁶	III II. XIII s. IIII d.	CCXX s. ¹⁸⁸⁷
Item I vinya al Solà d'en Duert, afronta Bernat Benifacis e lo torreent, fo de Bortomeu de Salavert	III s. IIII d.	X ¹⁸⁸⁸
Item I terra a Santa Cecília fo del matex, afronta Boraç e Scolà	XII d.	III
Suma XLV II. XIIIIII s. III d. ¹⁸⁸⁹ Suma CXLVIII II. III s.		
[44] Ponç Morató		
Primerament I terra a la villa, fo de Roquer, afronta Bernat de Benifacis e lo torrent	XX s.	LX ¹⁸⁹⁰
Ite, a-alberch, truyll, forn, antuxà entorn casa damunt e davall la carrera, vinyes, rengues, plantes, terres, afronta la carrera que va a Sent Xristòfol e la carrera que ves casa d'en Benifacis, Andreu Orioll, Guyllem Alegret e lo torrent de la Villeta e Ramon Huguet e Jaufre Farrer	CCCLXXXIII s. IIII d.	MCL
Item I terra a Stanya, afronta Guillem Alegret, Pere Stanya, Guillem Morató (Bort. Benifacis) ¹⁸⁹¹	XVI s. VIII d.	L ¹⁸⁹²
Item I terra a Santa Cecília, afronta la ecclésia de Santa Cecília	XII d.	III
Item I linar a Stanya, afronta Guillem Alegret e la sort d'en Jordà	V s.	XV / ₇₀
Item I terra a Stanya, afronta Guillem Alegret, Bernat de Benifacis e Bercedana e lo torrent	XXXVI s. VIII d.	CX
Item I terra a les cases de la Vall, afronten los béns que foern d'en Scolà e lo torrent de Sent Feliu	XL s.	CXX

¹⁸⁸⁵ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Bernat de Palou*.

¹⁸⁸⁶ Aquest registre apareix cancel·lat.

¹⁸⁸⁷ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi diu: *nunch Mora*.

¹⁸⁸⁸ Aquest register I el següent apareixen al costal del nom en la pàgina 67.

¹⁸⁸⁹ Apareix guixat *Item III II. XIII s. IIII d.*

¹⁸⁹⁰ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi diu: *a la vila*.

¹⁸⁹¹ Les paraules entre parèntesi estan sobreposades a posteriori.

¹⁸⁹² Aquest registre apareix cancel·lat, al principi h ha una creu.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a les Calbeles, afronta na Çabaterra, Guillem Alegret e los béns d'en Blanquet	LX s.	CLXXX
Item I terra e vinya a Caldemonts, afronta la Rocha e el matex	XII s	III
Item tot ço que fo d'en Squala a les Quases de la Vall, afronta Ramon Huguet e lo torrent de Sent Feliu e Guillem Alegret	LXXX s.	CCXL
Item I terra a Çerrchmori, afronta Bernat Artús	XII d.	III
Item I terra a Sent Andreu, afronta Orchalda	XII d.	III
Item I cases al Solà, afronta Pere Vidall e les carreres de Sent Feliu ¹⁸⁹³	X s.	XXX ¹⁸⁹⁴
Item I terra a casa d'Huguet, afronta Bernat de Palau e lo torrent del castell e Ramon Sunyer	XL s.	CXX
Item I terra que fo de Peretó Cervera a l'Ordi Porcell, afronta na Biguorra ell torrent	XL s.	CXX
Item I terra a la villa fo de na Amadeta, afrontaven los béns d'en Squala que ara són de dit Ponç Morató e Pericho de les Planes e Guyllem Alegret e lo torrent dels Ortals	LXXXVI s. VIII d.	CCLX
Item I terra, çeps, olives a casa d'Huguet, fo d'en Squala, afronta los béns de Guillem de Benifacis e Jaufre Farrer e la carrera e el matex	XX s.	LX
Item I terra e olives a Ordi porcell, afronten los béns de Guyllem de Benifacis e Bernat de Caneles e la carrera pública	XX s.	LX ¹⁸⁹⁵
Item I linar que fo de Sent Salvador de Montsech a Stanya, afronta ab Guillem Alegret de dues parts e Arnau de Claveroll	VI s. VIII d.	XX ¹⁸⁹⁶
Item I terra ab roures, nogues e plantes a Coma na Vida, afronta Guillem Alegret e Bernat de Benifacis	XII s.	XXXVI
Item unes cases en lo Solà, afronta Andreu Orioll e Pere Vidall e la carrera de dues parts	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra que fo d'en Ramon Feruç a Caldemsanos, afronta la Rocha	II s.	
Item I terra rengues a la Vall, ab ço d'en Caneles, afronta lo torrent, Johan Lenes, Anthoni Cervera e en Tartareu	L s.	CL ¹⁸⁹⁷
Suma moble e seti LXXX II. XVIII s. ¹⁸⁹⁸ Suma CXV II. XVII s. VI d. / ₇₁		
[45] Johan de la Font		
Primerament I terra a la Roga ab ço de na Caneles, afronta Sent Johan e Pere Gacet de Gércoles e la lau e Johan Frescha e Jaufre Farrer	XXIII s. IIII d.	LXXXXX
Item I alberch, era e payller e tot lo pati e antuxà, fo d'en Ramon Mercer, afronta Bernat Morató e la lau e les carreres públiques	CLXVI s. VIII d.	CCCCXL
Item I terra a la Roqua, fo de Sent Johan, afronta el matex, Guillem de Benifacis e la lau	XXII s.	LXVI
Item I terra vinya e plantes a la Frexa, afronta Bernat Morató e la carrera pública	CXIII s. IIII d.	CCCXL

¹⁸⁹³ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Poncic de Nat*.

¹⁸⁹⁴ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha el nom de *Poncic de Nat*.

¹⁸⁹⁵ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi diu: *beneficiats*.

¹⁸⁹⁶ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi diu: *Sant Salvador de Montsech*.

¹⁸⁹⁷ Aquest registre apareix prop del nom en la pàgina 69.

¹⁸⁹⁸ Abans d'aquesta una sèrie de xifres difícils de desxifrar.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I vinya a Sarats, afronta Jacme Bons e la carrera pública	X s.	XXX
Item I terra e planta d'olives a Mocoela, afronta Jacme Çabater e Guillem de les Planes ¹⁸⁹⁹ Salvador Saurina, Anthoni Cervera e la Rocha.	VI s. VII d.	XXV
Item I terra na Riquart, afronta Bernat Morató e la carrera pública	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a Serrat, afronta el matex e Tapioles de II parts	V s.	XV
Item I terra e vinya a Santes Creus, afronta Simon de Capdevila, Bernat Morató, fo de Sent Johan al tornall a Sent Johan		LX ¹⁹⁰⁰
Item I terra a Mata Redona, afronta Jaufre Ferrer e Barcedana, fo de Tapioles	XII d.	III
Item I planta de roures Prat Barcedana	V s	XV
Item I casa josana que fo de Salvador de les Corts, afronta Pere Huguet ¹⁹⁰¹	XVIII s. VIII d.	LVI ¹⁹⁰²
Item I terra olives a la era Veylla a Sent Serni, afronta Berenguer de Serrat e lo torrent ¹⁹⁰³	III s. IIII d.	X ¹⁹⁰⁴
Item I ortet, afronta l'alberch de Pericho Tartareu e la carrera	III s. IIII d.	X
Item I terra a Palomer, ¹⁹⁰⁵ afronta Pericho del Villar e Simon de Capdevila	VI s. VIII d.	XX
Item II troçs de terra a Manoretha, afronta Guillem de Nat e Bernat Morató e lo torrent e és damunt carrera e davall carrera	XVI s. VIII d.	L
Item I terra ala Feixa, fo d'en Bernat Çabater, afronta Bernat de Nat e la carrera	X s.	XXX
Item I terra e rengues a Bonfill, fo d'en Jacme de Seix e té lo per lo spoli d'Alisen seiora, emperò que tota vegada que en Jacme de Seix donarà L s. an Johan de la Font, que li torn la terra e afronta Ramon de les Corts e lo torrent	XX s.	LX / ₇₂
Item I alberch en lo Molar, Berenguer Çatorre, Arnau Vilar e l'om de la vila, fo de Pere Puyall	XXXIII s. IIII d.	C
Item I terra, rengues as-Domallera, afronta Bernat de Nat, Ramon Artús e la carrera, fo de Bernat de Serrat	VI s. VIII d.	XX
Suma XXIII II. menys XVI d. Suma LX II. V s. Vo d.		
[46] Bernat Morató		
Primerament terra e corral a Montsech, afronta Montsech	XV s. IIII d.	XLVI
Item I terra al Clot na Richart, afronta los hereus de Pere del Vilar e la carrera, Bernat de Benifacis	XX s.	LX ¹⁹⁰⁶
Item I alberch, truyll ab tot l'antuxà, terres, vinyes ab alou que comprà de Pere de Nabona ab plantes e ço que fo de Bernat Giter e ço de Tapioles, afronta Pericho Tartareu de II parts e la carrera pública de II parts	CCCXXXIII s. IIII d.	DCCCLXXX s.

¹⁸⁹⁹ Aquests dos darrers noms estan guixats i el dos vinents sobreposats a la línia.

¹⁹⁰⁰ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *Sent Johan*.

¹⁹⁰¹ Aquest registre apareix cancel·lat.

¹⁹⁰² Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : [..]ausi [..]jacey.

¹⁹⁰³ Aquest registre apareix cancel·lat.

¹⁹⁰⁴ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : [Be]renguer [de Ser]rat.

¹⁹⁰⁵ En l'original *Palom*.

¹⁹⁰⁶ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *Ramon Alegret*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra, rengues a Sarrats, afronta Ramon Artús e la carrera	XXIII s. III d.	LXXX
Item I terra a Prats de Mogua, afronta Ramon Artús e lo torrent	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra rengues a la Font d'en Canelles, afronta Guillem de Solaneles e Bortomeu Taraça	XII d.	III
Item I canamina a la Feexa, afronta Johan de la Font e la carrera pública	LXXXIII s. IIII d.	CCL
Item I terra rengues als Mandrons, afronta Bernat Codó e Barcedana	VI s. VIII d.	XX
Item I linar a Ribera, afronta Jacme Çabater e Miera		XV ¹⁹⁰⁷
Item I ort a Bercedana, afronta el matex, fo de Jacme Bons	II s.	VI
Item I terra al Torrentyll, per la uxor afronta la carrera de II parts e Anthoni Farrer	VI s. VIII d.	XX
Item I tornayll en los Vilas de Gavet, afronta Arnau Marchús e la carrera	VIII s. IIII d.	XXV
Item I corral e boygues, roures en Montsech, fo d-Anthoni Cervera, afronta la Coma d'en Baromell e ab Tapioles	V s.	XV / ₇₃
Item I terra a Reculada, afronta Arnau de Gércoles e lo torrent	XII d	III
Item I terra a Remolí, afronta Francesch de Gércoles e lo torrent		III ¹⁹⁰⁸
Item I terra a Sentes Creus, afronta Bernat Conamina e la carrera, fo de Ramon Oliver	VI s. VIII d.	XX
Item I vinya a Solans, afronta Bernat de Gércoles e la carrera, fo de Pere d'en Jacme	XII d.	III
Item I terra a Sosià, afronta Guillem del Puy e la carrera	XII d.	III
Item I terra a Cap de la Roqua, afronta Ramon Feruç e Guillem Giter, Johan de la Font, la lau ¹⁹⁰⁹	VI s. VIII d.	XX
Item I linar a Stanya, afronta Ponç Morató e Bernat de Benifacis		XXX ¹⁹¹⁰
Item I cases en lo Molar, afronta Francesch de Gércoles e Gyllem de Villar	XIII s. IIII d.	LX
Item I terra e rengues a la Font d'en Canelles, afronta Arnau de na Guaita, Ramon Feruç		XII ¹⁹¹¹
Item I terra, planta a Prats de Mogua, afronta Tapioles, fo de Pere de les Poses	IIII s.	XII
Item I sort en la Verneda, afronta Guillem Bonet e Francesch de Gércoles		XV ¹⁹¹²
Item I terra a Manoretha, afronta Pere Gacet de la Rialera, lo torrent e la carrera e Johan de la Font	XX s.	LX ¹⁹¹³
Item I vinya al Puyall, afronta la carrera e en Blanquet	II s.	VI ¹⁹¹⁴

¹⁹⁰⁷ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *Simon de Capdevila*.

¹⁹⁰⁸ Aquest registre apareix cancel·lat.

¹⁹⁰⁹ El do darrers afrontaments damunt de la línia.

¹⁹¹⁰ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *Bernat de Benifacis*.

¹⁹¹¹ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *Bernat Sunyer*.

¹⁹¹² Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha una creu i al final s'anota: *la vila*

¹⁹¹³ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : [..]en la [..]mitat.

¹⁹¹⁴ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : [..]

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a Marineda, afronta Jacme Montanya e Guillem Alegret e la lau	VI s. VIII d.	X ¹⁹¹⁵
Item I alberch o cases en lo Solà, fo de Bernat Camara, afronta Jacme Bons e Pere Calderó	VI s. VIII d.	XX
Item I terra rengues a les Conamines, fo d'en Pere del Puy, afronta Bernat Morató, matex e lo torrent e Pericho Tartareu	XII d.	III
Item I planta d'olives que fonch d'en Tartareu a les Conamines, afronta Bernat Morató e Pere del Vilar	XL s.	CXX
Item i Spluga e corall en la Coma de Manlorenç	II s	VI ¹⁹¹⁶
Suma XXIX ll. XIII s. IIII d.		
Item I planta d'olives a Granuyller, afronta Jacme Planes e Jacme Seix de Guàrdia	XX ¹⁹¹⁷	LX
Suma XXX ll. XIII s. IIII d. Suma LXXXVIII ll. VIII s. VI ¹⁹¹⁸ d. / ₇₄		
[47] Pericho Tartareu (Pere del Vilar)		
Primerament I terra a Palom, afronta Bernat Conamina e Johan de la Font	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra a Sentes Creus, afronta Jacme Çabater, Bernat Bertran e Simó de Capdevila	V s.	XV
Item I ort a Marineda, afronta Bernat Codó e la carrera.	XII s.	III
Item I terra al Clot Narriquart e rengues, plantes e tot l'autuxà, afronta Bernat Morató, Anthoni Cervera, Ramon Dreta e los béns de Sent Johan	XLIII s. IIII d.	CLXXX
Item I terra e rengues a la Plana, afronta Bortomeu Sunyer, Pere Amargós, ¹⁹¹⁹ Bernat de les Poses, Jacme Solerm lo torrent de Matalops, Ramon Dreta e Pere Biguorra e Pere del Puy	C s.	CCC
Item I cases, truyll, era, payller de ça e de-là carrera, terres, afronta Jaufre Farer, Joham de la Font, Bernat Morató	CXL s.	CCCCXX
Item I terra a les Conamines ab ço de Lenes, afronta Guillem Çamara, ¹⁹²⁰ Anthoni Fortuny, lo torrent e la via	XC s.	CCLXX
Item la meytat de la vinya a les Conamines, afronta Pere Tartareu, Bernat Mirató	XX s.	LX
Item I cases en lo Molar, afronta Berenguer Çatorre e Guyllem de Solaneles	X s.	XXX
Item I canamina a les Conamines, ab ço que fo de na Caneles, afronta Bernat Morató e la carrera e la lau		XX
Item I terra a Mata Redona, afronta Berenguer e Tapioles	CXLVI s. VIII d.	CCCCXX
Item I ort a Barcedana, afronta Jaufre Ferrer e Barcedana	XII d.	III
Item I terra a Oris, afronta Salvador Graell e Bernat de les Poses; és del genre	XVI s. VIII d.	LX
Item I terra, rengues a le Pradeles, afronta el matex e los béns que foren de Ramon del Puy, foren de Sent Johan		XL ¹⁹²¹
Item I rengues a Plana Riela, afronta lo vicari e Pere Gacet	VI s. VIII d.	XX

¹⁹¹⁵ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : [..]

¹⁹¹⁶ Aquest registre està en la pàg. I 72 al costat del nom.

¹⁹¹⁷ Aquó s'indica *lo terç*.

¹⁹¹⁸ VI, Aquesta xofra guixada.

¹⁹¹⁹ Aquest darrer nom apareix guixat i els dos següents sobreposats a la línia.

¹⁹²⁰ Aquest darrer nom apareix guixat i el següent sobreposats a la línia.

¹⁹²¹ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *Te-I Sent Johan*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra, olives e morera al Puyall, afronta Ramon Artús de III parts e la carrera pública	III s. IIII d.	X
Item I terra, rengues a Sent Janís, fo de na Benifacis, afronta Jaufre Farrer e la carrera	XII d.	III
Item I terra als Pradeles, afronta Sent Salvador e la carrera	XII d.	III / ₇₅
Item I rengues a Mocolera, afronta Anthoni Cervera e Bernat Dreta e la confraria.	VI s. VIII d.	XX
Item I terra als Truillas, afronta Pere Amargós e la carrera	XII d.	III s.
Item I linar a Meuyll, fo de Ramon Ponç, afronta Ramon de les Corts, Guillem Celdua e la cèquia	XIII s. IIII d.	XL
Suma XXX II. XII s. Suma LXXXVI II. IX s. VI d.		
[48] Ramon Artús		
Primerament I terra a Malmaçat, afronta ab ço que fo de Guillem Farrer, afronta Jaufre Farrer e la carrera e Bernat de les Poses	XXX s.	LXXXX
Item I terra alimatex, afronta Jacme Çabater, el matex e Jaufre Farer		X ¹⁹²²
Item I terra a Sentes Creus, afronta Salvador Saurina, la via, fo de Sent Johan	LX s.	CLXXX ¹⁹²³
Item I terra a Ribera, afronta la cèquia e Noguera	III s.	VIII
Item I terra a Prats de Mogua, afronta Bernat Morató, Pere Bigorra, ¹⁹²⁴ Johan de la Font e lo torrent	XX s.	LX
Item I terra al Grau, afronta Bernat Morató e lo torrent	XX s.	LX
Item I vinya al Clot d'en Serra, afronta damunt e davall, afronta Jaufre Farrer, Ramon de Gili e Bernat de Serrat	VI s. VIII d.	XX
Item I terra rengues a Prats de na Lobera, afronta Guillem de Solanelles, ¹⁹²⁵ Bernat de Nat	XII s.	XXXVI / ₇₆
Item I terra al Puyall, afronta Guyllem de Nat e Guyllem Alegret	VI s. VIII d.	XX
Item I vinya a Sentes Creus, afronta el matex Gili Farrer, fo de Ramon Lobet	XII d.	III
Item I linar a Rialera, afronta Pere Puyall e Simon de Capdevila	V s.	XV ¹⁹²⁶
Item I terra, afronta na·Rosa, afronta lo torrent e les carreres	XII s.	XXXVI
Item lo mas del Puyall e antuxà, era e payller e ferrginall e plantes, axí com afronta la planta de Guyllem Alegret e ço que fo de Pere de Granuyller e Peretó de Nat e Pere Puyall e Johan Olzina e Pere de Serrat e ay Truyl	CXLVIII s. VIII d.	CCCCXL
Item I terra als Guadels, afronta Salvador Saurina e na Caneles	X s.	XXX
Item I terra al·Stayn, afronta Bernat de Gércoles e lo torrent	X s.	XXX ¹⁹²⁷
Item I terra al Puyall, fo de Pere de Granuyller, afronta mateix e Pere del Villa e la carrera qua va a la Frexa	III s. IIII d.	X

¹⁹²² Al final del reistre s'anota: *La vila*.

¹⁹²³ Aquest registre apareix cancel·lat.

¹⁹²⁴ Aquest darrer nom apareix guixat i el següent damunt de la línia.

¹⁹²⁵ El nom anterior guixat i el seüent sobre la línia.

¹⁹²⁶ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *Peret de Nat*.

¹⁹²⁷ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *Pere Vidal*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I cases al Solà, afronta Guyllem de Nat e les carreres	XII d.	III
Item I terra a Spona de Boix, afronta Guyllem Sunyer e el matex e ay rengues	XIII s. III d.	XL
Item I terra alimatex deçà e delà carrera, afronta Ramon Artús, Johan Olzina, Bernat Codó e Pere Amargós e Pere del Puy	XXIII s. III d.	LXX
Item I linar als Linars de la Mora, afronta Pere de les Planes, Pere d'Alguayra	V s.	XV
Item I linar alimatex, afronta Pere Amargós e Pere de les Carreres	V s.	XV
Item I linar a Ribera, que fo d'en Blanquet, afronta Simon de Capdevila e Gili Ferrer	V s.	XV
Item lo troz del Molí del Oli per lo mas de Font Pudea	XC s.	CCLXX
Item I terra		
Item I terra a Lagardix, afronta Pere Johan , Guillem de Capdevila, la Verneda, Jacme Bons	V s.	XV
Item I terra, planta d'olives e casals al Puyall, afronta Ramon Artús, fo d'en Comanina	V s.	XV
Item I terra a Conamines, fo de Johan Frescha, afronta Anthoni Cervera e les carreres	L s.	CL / ₇₇
Suma XXXI ll. V s. III d. Suma LXXXXI ll. IX s. VI d.		
[49] Bernat Alegret de Font Pudea		
Primerament I terra a Gércoles, afronta Ramon de les Corts, Guillem Pena.	XII d.	III
Item I vinya a la Cabana, afronta Ramon Feruç	XII d.	III
Item I terra a Malva, afronta Ramon de les Corts, Ramon Çabater	XII d.	III
Item I terra as·Domaler, afronta en Blanquet e la carrera	XII d.	III
Item I vinya a Santes Creus, afronta Bernat Farrer, la carrera	XII d.	III
Item I terra als Prats de na Lobera, afronta Salvador de les Corts, Barcedana	XII d.	III
Item I terra corall a la loha de Marineda	XII d.	III
Item I terra al Pla de Malva, afronta Guyllem d'en Andreu	XII d.	III
Item I terra alimatex, afronta Pere Bigorra e Barcedana	XII d.	III
Item I vinya al Rayguer, afronta Guillem del Coltell e Barcedana	XII d.	III
Item I linar a Ribera, afronta Anthoni Anrich, Pere de Serrat	V s.	III
Item I terra als Molins Johans, afronta Ramon Artús e Noguera	XII d.	III
Item I vinya		
Suma XVI s. Suma XXXIX s. VI d. / ₇₈		
[50] Ramon de Nat		
Primerament I linar a Ribera, afronta Pere Amargós e Simon de Capdevila	VIII s. III d.	XXV
Item lo mas de Font Pudea, forn e tot l'antuxà, alous, vines, plantes, afronta Barcedana e Noguera	LXXXIII s. III d.	CCL
Item lo camp a sols de Ribera de Malva davall e damunt carrera, afronta Bernat Codó e Pere Biguora	XXX s.	XC
Item ço que té dels béns que foren de Guyllem Çabater	III s.	XII
Item I bohigua e corall a la Losa de Marineda	XII d.	III

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item la meytat d'una planta d'olives a les Conamines, afronta Pere Gacet e la carrera	II s.	VI
Item I planta a la Croeta, fo de Salvador Saurina, afronta Jaufre Farrer e Pere de Capdevila e la carrera	X s.	XXX
Suma XXI II. XI s. VI d. Suma VI II. XVIII s. VIII d.		
[51] Bernat Morató (Pere Amargós)		
Primerament lo mas ab tot l'antuxà, rengues, plantes, terres, afronta Jaufre Farrer, Pere Vidall e la pubilla de Guillem Artús, Bernat Codó e Pere Celdua	CLXXXIII s. IIII d.	DL
Item unes rengues a les Fontaneles, afronta Pere Celdua		LXX ¹⁹²⁸
Item I terra rengues a la Plana de Gércoles, afronta Bernat de Serrat e la carrera	III s. IIII d.	X
Item I linar a Meuyll, afronta Ramon Çabater, ¹⁹²⁹ Bernat Martí, Jacme de Seix, fo de Guillem Ceura	XIII s. IIII d.	XXXX
Item I terra a Ribera davall e damunt çèquia, afronta Pere Çabater e la carrera	VIII s. IIII d.	XXV
Item I planta a la Serra, afronta Johan e la carrera	XII d.	III
Item I terra a l'Espinalp, la meytat del feu de Bernat Pena, ¹⁹³⁰ afronta Pere Çabater, Bortomeu de les Planes, Pere de Gércoles ¹⁹³¹ / ₇₉	XX s.	LX
Item I terra a Languardoix, afronta Guillem Camara e les carreres, fo de Ramon de Feruç	XII d.	III
Item I linar a Ribera, afronta la cèquia e Noguera, fo de Peruch Farrer	XII d.	III
Item I terra a Oris, afronta Santa Maria e Pere Guacet		XXV ¹⁹³²
Item I terra, era, payller a la Rialera Josana, afronta Francesch de Gércoles e la carrera pública, fo dels béns de Guyllem Pena	XXXIII s. IIII d.	C
Item I planta a Tenena, afronta Anthoni Anrich e na Çabaterra		XX ¹⁹³³
Item I linar a Meuyll, afronta Bernat Codó, Simon de Capdevila		XXV ¹⁹³⁴
Item i insola a Languardoix, afronta la cèquia, lo torrent e la carrera	XVI s. VIII d.	L
Item I linar a Gerre, afronta Pere Celdua, Bortomeu Tarraça e Bortomeu Sunyer		XXXV ¹⁹³⁵
Item I terra a Pontarró dels Mayans, afronta Noguera e Simon de Capdevila	XII d.	III
Item I linar a Reguer, afronta Gili Tartareu, Pere Gacet, fo de Ramon Morató	IIII s.	XII
Item I terra al Pla de Meuyll, afronta Bernat Granell e la cega	XXXIII s. IIII d.	CXX
Suma C II. menys IIII d. Suma LXI II. X s.		

¹⁹²⁸ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *Anthoni Lenes*.

¹⁹²⁹ El darrer nom està guixat i el següent sobreposat a la línia.

¹⁹³⁰ Frase sobreposada a la línia.

¹⁹³¹ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *Berenguer del Vilar*.

¹⁹³² El registre apareix cancel·lat.

¹⁹³³ El registre apareix cancel·lat.

¹⁹³⁴ El registre apareix cancel·lat.

¹⁹³⁵ El registre apareix cancel·lat.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

[52] Anthoni Anrich		
Primerament I terra als Pedregals, afronta Pere Celdua	XII d.	III
Item I planta a Tenena, afronta Matheu Giter e Bernat Morató	VI s. VIII d.	XX
Item I terra e rengues a Bonfill, afronta Ramon de les Poses, Jacme de Seix	XII d.	III / ₈₀
Item I vinya a la Croeta, afronta Bernat Scurer e Berant Anrich	II s.	VI
Item I terra e vinya a Reguer e serat na pouna e colm Bernat de Serrat	XII d.	III
Item I terra e ceps alimatex, afronta Bernat de les Poses e Salvador Graell	VI s. VIII d.	XX
Item I terra e rengues als Meyans, afronta na Çabattera, ¹⁹³⁶ Poncih de Nat, Bernat Martí e Simon Capdevila,	XXXII s. IIII d.	C
Lo mas dels Meyans, rengues, era e payller, ords, plantes, afronta Simó de Capdevila e les carreres e Pere Celdua	CXL s.	CCCCXX
Item I rengues als Meyans damunt casa, afronta Pere del Puy e Nadall Terraça	XXVI s. VIII d.	LXXV
Item I terra als Meyans, afronta Jacme Bons e Bernat Codó		LX ¹⁹³⁷
Item I terra rengues als Meyans afronta na Çabattera e Jaufre Farrer	LXIII s. IIII d.	CLXXXX
Item I terra a Sent Janís, afronta Berenguer Çatorre, ¹⁹³⁸ Johan Spalter, Peret de Nat e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I terra rengues a Languardoix, afronta lo torrent e la carrera		XXX ¹⁹³⁹
Item I linar a Ribera afronta Simo de Capdevila e Bernat Codó	VIII s. IIII d.	XXV
Item I ort a la Basa, afronta Ramon Çabater		VIII ¹⁹⁴⁰
Item I terra al toçall de Meuyll, afronta Bortomeu Tarraça e la carrera	XVL s VIII d.	L
Item I casa en lo Molar, afronta na Çabattera, ¹⁹⁴¹ Bernat Martí e Pere Gacet de Gércoles	X s.	XXX
Item I terra a Remolí, fo d'en Granell, afronta Pere de Gércoles e Ramon de les Corts	XXX s.	CC
Item la meytat d'una terra, rengues a Vilasequa, afronta Ramon Feruç	XII d.	III
Item la meytat del clot de na Coscoyllera als Molins, Johan de la Font, Simon Capdevila e la carrera, fo d'en Blanquet	X s.	XXX
Item I linar a Ribera, fo de na Çabattera del Solà, afronta Bernat Morató, Noguera	XX d.	III
Item I'alou e cepts ¹⁹⁴² del Prat que comprà de Brescha afronta Jacme Bons, Berenguer del Vilar	XIII s. IIII d.	XXXX
Item per lo linar que fo de Ramon de Tarres ha Reger, afronta Johan Spolter	II s.	VI

¹⁹³⁶ Aquest darrer nom guixat i els dos següents sobreposats a la línia.

¹⁹³⁷ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *Bernat Anrich*.

¹⁹³⁸ Aquest darrer nom apareix guixat i el següent sobreposats a la línia.

¹⁹³⁹ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *Bernat Anrich*.

¹⁹⁴⁰ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *Ramon de les Corts*.

¹⁹⁴¹ Aquest darrer nom apareix guixat i el següent sobreposats a la línia.

¹⁹⁴² *E cepts*, sobreposat a la línia.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a Langardoix, fo de Salvador Saurina, afronta Pere del Puy e la carrera	XVL s. VIII d.	L
Item una insola, fonch de Ramon Sunyer en la Ribera Jossana, afronta ab Simó de Capdevila e la Verneda e ab Salvador Saurina	XXXIII s. IIII d.	C / ₈₁
Item I terra a Boxadors, ¹⁹⁴³ fo d'en Faruç, afronta Pere Gacet de la Rialera e Bernat de Vidall e Ramon del Puy	XII d.	III
Item I terra als Meyans, fo de Jacme Montanya, afronta per Bernat de Nat e Noguera e Jacme Montanya	XX s.	LX
Suma XXII ll. XVIII s. Suma LXIII ll. X s.		
[53] Guillem Brescha		
Primerament I vinya als Trilàs, afronta Anthoni Anrich e Pere Vidall	XII d.	III
Item I terra als Solans de Barçedana	XII d.	III
Item I terra a Manavaren, afronta se Martinet e los béns d'en Corneta	XII d.	III
Item I terra als Oriols, afronta Guyllem del Puy e la carrera	XII d.	III
Suma IIII s. Suma XII s. VI d. ¹⁹⁴⁴		
[54] Pere Çeldua (Guillem)		
Primerameny I vinya als Pedregals, afronta Guillem Çamara, fo d'en Codó	XII d.	III
Item I sort en la Verneda, afronta Ramon de Gili	III s. IIII d.	X
Item I rengues a Meuyll, afronta Simó, Guillem de Capdevila, Jacme de Seix e el matex	L s.	CL
Item I terra en Giter, afronta el matex e Ramon de les Corts	XVI s. VIII d.	L
Item I terra als lomas de Giter, fo del Vilar, afronta Pere Comela e lo torrent	XII d.	III / ₈₂
Item I terra al Pla d'Oris, afronta Bernat de Gércoles e l'areyn	XII d.	III
Item I terra a la Serra, afronta Ramon Graell e Pere de Serrat	XII d.	III
Item I terra a la Solana, afronta Pere Biguora e lo torrent	XII d.	III
Item I terra als Lomas, afronta Francesc de Gércoles, Pere Celdua e Bortomeu Colom	XVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra e vinya a Remolí, afronta Pere Saurina e lo torrent	XII d.	III
Item I vinya als Pedregals, afronta Pere Saurina e Bernat Camara	XII d.	III
Item I terra al Pla de Meuyll e rengues a les Fontcaules, foren de la capela de Sent Johan, afronta Guillem Spolter, Ramon de les Corts e Bernat Lenes e el mateix	XL s.	CXX
Item I cases en lo Solà, afronta Bernat Puyall e l'ort de Jacme Bons	XVI s. VIII d.	L
Item I terra al Pla de Meuyll, afronta Francesch de Gércoles, Ramon de les Corts, el matex e la cèquia de Guyllem Spolter	XLVI s. VIII d.	CXXXX
Item I terra a les Fontaneles rengues e roures, afronta Francesch de Gércoles e la carrera pública	X s.	XXX
Item lo mas d'en Gir, truyll, antuxà, terres, plantes, afronta Pere de Gércoles e Salvador Saurina en ço que son pare e Ramon Farrer e la carrera que va als molins de Meuyll	CCXC s.	DLXX

¹⁹⁴³ Boxadors, a l'original Boxados.

¹⁹⁴⁴ Aquesta darrera suma està guixada.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I coma a Bonfill, afronta Ramon Farrer, Francesch de Gércoles	V s.	XV
Item I linar a Gerre, fo de na Poua, afronta Ramon de les Corts, Pere Amargós	VI s. VIII d.	XXX
Item I vinya a les Trillas, afronta Jacme d'en Jacme e Bortomeu Tarraça	XII d.	III
Item per la nora I terra als Meyans, afronta Anthoni Anrich, Bernat Codó	III s.	XV
Item I terra al pla de Loren, afronta Jacme Artús, Ramon de les Corts, Francesch de Gércoles	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra al Clot de Mulet, fo de na Poses, afronta Pere Çabater e lo torent	XII d.	III ¹⁹⁴⁵
Item I ortall a en Gir, afronta Pere de Gércoles , el matex, fo de Guyllem Pena	XII d.	III
Item I terra, vinya a la Cercosa, fo de Ramon de les Corts, és del feu de la Longua, afronta Pere Guiu e lo torrent	XII s.	III ¹⁹⁴⁶
Item I terra e planta, vinya a l'ort d'en Guir, afronta Bortomeu Colom e Anthoni Anrich el matex en ço que fo d'en Saurina	VI s. III d.	XX
Item I terra rengues a Reguer, afronta Pere Çabater, Franchesc de Gércoles	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra rengues a les Costes d'en Gir, afronta na Caneles, Ramon Farer e Pere Çabater	IIII s.	XII ¹⁹⁴⁷
Item I terra rengues a en Gir, afronta Francesch de Gécoles e el matex, fo de Ramon Farrer	V s.	XV ¹⁹⁴⁸ / ₈₃
Item I linar a Gerre, afronta Pere Amargós e Bernat Morató	XII s. IIII d.	L
Item I casa en lo Solà, afronta Pere Tartareu e Ponçet Farrer e la carrera	X s.	XXX
Item I vinya a l'ort del Gir, afronta Pere Codó, Bortomeu Taraça	XII d.	III
Item I terra a en Gir, afronta na Longua e la carrera, fo de Pere Guiu ¹⁹⁴⁹	III s. IIII d.	
Item I terra rengues van a les coses d'en Gir, afronta Ramon Farrer, el mateix e la carrera, fo de Gyuillem Teixidor	XX s.	LX
Item I terra a Manleuyll, afronta Guillem de Roy e lo torrent	XII d.	III
Item I terra, plantes a la Torre afronta Francesch de Gércoles Pere Saurina, fo d'en Pere Vidall	II s.	VI
Item I sort en la Verneda, afronta Pere Dalmau e Pere Darball		XII s. ¹⁹⁵⁰
Item I terra al Pla de Meuyll, afronta Simon de Capdevila e Pere Çabater		XXX ¹⁹⁵¹
Item I terra a l Pla de Meuyll, afronta Pere Çabater, Jacme de	VI s. VIII d.	XX ¹⁹⁵²

¹⁹⁴⁵ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *la vila*.

¹⁹⁴⁶ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *la vila*.

¹⁹⁴⁷ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *la vila*.

¹⁹⁴⁸ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *la vila*.

¹⁹⁴⁹ Aquest registres apareix cancel·lat, al principi: *la vila*.

¹⁹⁵⁰ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha una creu que fa referència a la vila.

¹⁹⁵¹ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha una creu que fa referència a la vila.

¹⁹⁵² Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha una creu que fa referència a la vila.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Seix, fo de Maria Alegreta		
Item I terra a en Gir, afronta Jaquesa e la carrera pública, Pere Celdua	III s. IIII d.	X ¹⁹⁵³
Item I terra a Bonfill, afronta Bernat Graell e lo torrent	II s.	VI
Item I terra a en Gir, fo de Pere Gacet, afronta Ramon de les Corts e la carrera	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra als Lomas, afronta Bernat de Caneles, Francesch de Gércoles, fo d'en Pena d'avall. ¹⁹⁵⁴		
Item la coma de na Roga, fo de Pere Guiu, afronta l-Arey de Jacme de Fonts e Guyllem Spalter e Jacme de Caneles, Salvador Celdua		XX ¹⁹⁵⁵
Item lo Clot de na Longua, afronta Pere de Gércoles e el mateix, fo d'en Saurina	XX s.	LX ¹⁹⁵⁶
Item I alou a la Cercosa, fo de Pere Guiu, afronta Pere de Gércoles, los béns d'en Amat	VII s. VIII d.	XX
Item I planta a la Rialera, fo de na Caneles, afronta Ramon de les Corts, lo Vall	LXXIII s. IIII d.	CCXX
Item I terra a en Gir, afronta el matex e lo torrent, fo d'en Bonet	II s.	VI ¹⁹⁵⁷
Item I planta d'olives al Clot de Renius, afronta Jacme de Seix e Francesch de Gércoles	XV s.	XLV
Item I terra e olives a en Gir, afronta el matex e la carrera de II parts, fo de Sent Johan	X s.	XXX
Item I carrera al torrent de Gércoles, afronta lo dit torrent e lo torrent d'en Gir, fo d'en Longua	XII s.	XXXCI ¹⁹⁵⁸
Item I terra rengues al Lomar, fo de Bernat Pena, afronta el matex, Pere Çabater, Francesch de Gércoles e la lau d'en Cornet	LXX	CCX
Item I terra al Pla de Loren, fo de Ramon Stangna, Arnau Artús, el matex, la vila	X s.	XXX / ₈₄
Item I terra als Lomas, fo de Guillem del Vilar, afronta el matex en ço de Bernat Pena, Ramon de les Corts e Pere Guiu, Pere Gacet, Bernat Vila.	XII s.	XXXVI
Item lo Clot d'Arnau Artús al Pla de Meuyll, afronta Jacme de Seix, Guillem de Capdevila, Ramon de les Vorts e los Béns de Maria Alegreta	XLVI s. VIII d.	CXXXX
Item I linar al Brancall, fo de Guillem de Capdevila, afronta Bortomeu Taraça, la creu e Ramon de Corts	VIII s. IIII d.	XXV
Suma XLVIII II. III d. ¹⁹⁵⁹ Suma XLIII II. IX s. Suma CLXIII II. menys II s. VI d.		
[55] Francesc de Gércoles		
Primerament I terra al Pla de Loren, afronta Ramon de les Corts, el matex e lo torrent e la carrera	XIII s. IIII d.	XXXX

¹⁹⁵³ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *la vila*.

¹⁹⁵⁴ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha una creu que fa referència a la vila.

¹⁹⁵⁵ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha una creu que fa referència a la vila.

¹⁹⁵⁶ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *la vila*.

¹⁹⁵⁷ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *la vila*.

¹⁹⁵⁸ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *la vila*.

¹⁹⁵⁹ Hi ha guixat en aquest suma XVI s. VIII d. Item XIII s. IIII d. V s. XVIII s.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra als Lomas afronta Guillem Çeldua e Ramon de les Corts, e Guyllem de Pena	LX s.	CLXXX
Item I canamina al Pla de Loren, afronta Ramon de les Corts e lo torrent e Pere Çabater e Jacme Artús	CC	DC
Item I terra a les Comeles, afronta lo torrent e la carrera	V s.	XV
Item I terra a les Costes d'en Gir, afronta Bernat de Serrat e Sent Pere	V s.	XV
Item I canamina al Pla de Meuyll, afronta Guyllem Spalter, Ramon de les Carreres, Bernat Graell, Guillem Çeldua	LXX s.	CCX
Item I terra e payller a Bonfyll, afronta Pere Çabater, lo torrent e la carrera pública	L s.	CL
Item I vinya a les Cantoneles, afronta Arnau de Gercoles e lo torrent	III s. IIII d.	X
Item I terra al Pla de Loren, afronta Jacme de Seix, Ramon de les Corts	VIII s. III d.	XXV ¹⁹⁶⁰
Item I terra rengues als Lomas, afronta Arnau del Puy, fo de Pere Amat	XII d.	III
Item I terra a la Cerquosa, fo de Pere de Gércoles, afronta lo torrent e la carrera	X s.	XXX
Item I terra rengues a les Obagues, foren de Pere de Gércoles, afronte Arnau de Gércoles e Francesch de Gércoles e la carrera pública		X s. / ₈₅
Item la meytat d'una terra e planta a Gércoles, afronta Bernat de Gércoles e Pere Gacet	X s.	XXX
Item I ortall a la Rialera Josana, afronta Bernat Morató, Jacme Bons e la carrera	X s.	XXX
Item I terra e vinya als Trillàs, afronta Ramon de les Corts e Pere de Gili	II s.	VI
Item I linar a Gércoles, fo d'en Guiu, afronta Bernat Bertran e Pere Gacet	XIII s. IIII d.	XL
Item I planta d'olives a la Rialera, fo d'en Pere Huguet, afronta la hereva de Bernat Morató e Pere Çabater e la carrera	XLIII s. IIII d.	CXXX
Item I terra al torrent de Guatilepa, afronta Ramon de les Corts e lo torrent	Xs.	XXX
Item I terra a Gércoles, afronta Guillem Çamara e la carrera	XII d.	III
Item i cases a la Rialera Josana, afronta lo feu o Bernat Pena, Ramon de les Corts	LXXIII s. IIII d.	CCXX
Item I vinya a la Pichona, afronta Pere Amargós e na Aragonsa	XII d	III
Item I terra rengues a Ribeles ab ço que fo d'en Caneles, afronta lo torrent e les carreres públiques	LX s.	CLXXX
Item I planta de roures e vinya a Pena Rosa, afronta Pere de Gili, Pere Celdua	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra rengues a la Torre, afronta Ramon de Gili e Pere Celdua	X s.	XV
Item I terra a Remolí, afronta Berenguer del Vilar, Pere Dreta, Pere de Gércoles	X s.	XXX

¹⁹⁶⁰ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *Jacme de Seix*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I vinya a les Obagues, afronta Arnau de Gércoles e la carrera pública	VI s. VIII d.	XX
Item I terra rengues al Clot de Peruch Farrer, afronten les carreres de Il parts e Arnau de Gércoles, Salvador Saurina	XC s.	CCLXX
Item I terra e planta a Sols de Gércoles, afronta Pere de Gércoles, Arnau de Gércoles, Bortomeu Tarraça e Ramon de les Corts	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I sort en la Verneda, afronta Bernat de Serrat e Ramon Morató	IIII d.	XII
Item I tros de terra als Trillàs, afronta Pere Amargós e Vidall, fo de Camera	V s.	XV
Item i cases a la Rialera, fo d'en Saurina, afronta lo Vall e la carrera	II s.	VI
Item tot ço de Gerre, afronta Bortomeu Sunyer, Bortomeu Tarraça, Guillem Celdua, Bernat Lenes e miger e Ramon de les Corts	XLVI s. VIII d.	CXL
Item unes rengues als Lomas, afronta Pere Celdua de Il parts	XII d.	III
Item I terra e tres olives II moreres als Çiyar	III s.	VIII
Item I terra a Remolí, fo de Pere Çamara, afronta Francesch de Gércoles e lo torrent	III s. IIII d.	X / ₈₆
Item I terra a Maleuyll, fo de Bortomeu Colom, afronta Andreu de Gramuyll e los Seix	VIII s. IIII d.	XXV
Item I cases que foren d-Arnau Pichó, afronta Jacme Çabater e Bernat Morató e la carrera pública e són en lo Molar	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I de terra al Pla de Loren, fo de Bernat de Caneles, afronte Bernat de les oes e Pere Çabater	VIII s. IIII d.	XXV
Item I linar a Gerre, fonch de Bortomeu Sunyer, afronta Francesch Gércoles e Migera ¹⁹⁶¹		XV s. ¹⁹⁶²
Item una terra e rengues a Bonfill, afronta Pere Gacet de Il parts, Francisco de les Corts	XXV s. Viii d.	LXXV
Item altra terra als Tryllàs, fo de Pere Amargós, afronta Guillem Çeldua e Jacme de Seix	II s.	VI
Item I terra, rengues a Ribeles, fo de Bortomeu Colom, afronta lo torrent e el matex, Guillem Celdua e Bernat Graell	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra a la Plana, fo de Bernat Pena, afronta Salvador Saurina e les carreres e el matex	III s. IIII d.	X
Item I terra a Pena Roga, fo d'en Coll, afronta la carrera, Johan de Gili, Guillem Celdua, Jacme de Seix	II s.	VI
Item I planta a Pradeles, afronta la carrera e lo prat de na Miquela	II s.	VI
Suma CXVII II. XVII s. VI d. Suma XLVII II. XVI s. ¹⁹⁶³		
Suma XLVII II. XIX s.		
[56] Ramon de les Corts		
Primerament I terra als Solans, afronta Pere Çabater	XII d.	III
Item I terra a les Fexes, afronta Pere Colom e lo torrent	XII d.	III
Item I terra a Serbodia, afronta lo vicari e Johan Frescha, Guillem del Puy, lo torrent	XLIII s. IIII d.	CXXX

¹⁹⁶¹ Aquest registre apareix cancel·lat.

¹⁹⁶² Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha un nom que no podem interpretar.

¹⁹⁶³ Aquestes dues sumes estan guixades.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra alimatex, afronta Guyllem del Puy e Jacme de Seix de II parts	XII d.	III
Item I terra a les Paradeles, afronta Jacme de Seix	VI d. VIII d.	XX / ₈₇
Item I terra al Pla de Loren, afronta Arnau de Gércoles e Pere de Gércoles	XVI s.	L
Item I terra alimatex, afronta Pere Çabater e la carrera pública	IIII s.	XII
Item I terra a Manleuyll, afronta Arnau de Gércoles, Pere de Gércoles, Berenguer del Villar	XXXIII s. IIII d.	CX
Item I linar a Gércoles, afronta Pere Gacet, Bortomeu Anthoni ¹⁹⁶⁴ Guiu, fo d'en Guyllo	X s.	XXX
Item la meytat del capmàs a la Rialera, fo de Bernat de Caneles, afronta Francesch de Gécoles	X s.	XXX
Item I terra als Pedregals, afronta Rampn de les Corts, mateix e lo torrent	XII d.	III
Item I terra rengues als Pedregals, afronta el matex e lo torrent	XIII s IIII d.	XL
Item I terra al Pla de Meuyll, afronta Simó de Capdevila e la cèquia e Pere Çeldua	LXVI s. VIII d.	CC
Item I terra alimatex, afronta Pere Celdua e Nadall Tarraça	XXX s.	XC
Item I terra al Braçall e plantes, afronta la cèquia dels Molins, Johan Frescha, Jacme de Seix e la Verneda e Benet Codó, Jacme Planes	LXXX s.	CCXL
Item I linar a Meuyll, afronta Bernat Martí e la carrera	XVI s. VIII d.	L
Item I terra rengues a Bonfill, afronta Bortomeu arraça, Jacme Planes e lo torrent	XXIII s. IIII d.	LXX ¹⁹⁶⁵
Item la meytat de la planta a Sent Pere, afronta Pere Çabater, Bernat Morató	XXVI s. IIII d.	LXXX
Item I terra a la Plana afronta Pere Çabater e la carrera pública	LX s.	CLXXX
Item I planta, era, payller, fo de Jacme Anrich a la Rialera, afronta ell matex e lo Vall e la carrera a la sua part e Guillem del Villar	LX	CLXXX
Item I terra planta a Gércoles, afronta Pere Çabater, Pere Çabater fill, Bernat de Serrat, Bernat de Nat e Pere Vidall	XXXIII s. IIII d.	C
Item I terra e olives als Çiyar, afronta Francesch de Gércoles e la carrera	II s.	VI
Item I terra plantes a la Rialera Josana, afronta Pere Celdua ell torrent e el matex en ço de miges e Pere Çabater	CXXXIII s. IIII d.	CCCC
Item I planta d'olives a Sent Pere de la Rialera, afronta Jacme de Seix e la carrera de III parts e Pere Amargós	XLIII s. IIII d.	CXXX
Item I terra a les Cotoneles fo d'en Guillem del Puy e ab ço de Pere de Gércoles, afronta Arnau de Gércoles, Francesch de Gércoles e los torrents	XVI s. VIII d.	XXXXX ¹⁹⁶⁶
Item I terra al pla de Meuyll, afronta Bernat Graell e la cèquia		CXX ¹⁹⁶⁷
Item I terra a les Cotoneles fo de Guillem del Puy, afronta		XLV ¹⁹⁶⁸ / ₈₈

¹⁹⁶⁴ Antoni, sobre la línia.

¹⁹⁶⁵ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *Pere de Corts*.

¹⁹⁶⁶ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *Pere de Corts*.

¹⁹⁶⁷ Aquest registre apareix cancel·lat.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Pere de Gércoles, lo torrent, Arnau de Gércoles		
Item I terra rengues a Bonfyll, afronta ab ço de Ramon Farrer e Francesch de Gércoles e Jacme Seis e lo torrent	XL s.	CXX
Item I linar al torrent de Gércoles afronta Bernat de Gércoles e lo torrent	V s.	XV
Item I vinya a Bonfyll, afronta Pere Amargós e la carrera	XII d.	III
Ite, I vinya als Trillàs, afronta Francesch de Gércoles, Jacme de Seix	XII d.	III
Item I terra rengues als Meyans, afronta Bernat Martí, Jaufre Farrer	X s.	XXX
Item I terra a Malva, afronta Gili Farrer e lo torrent		XVIII ¹⁹⁶⁹
Item I cases e casalls al Molar, afronta Guillem de Solaneles, Pere Tartareu e le carreres públiques e les Fexes	LXXIII s. IIII d.	CCXX ¹⁹⁷⁰
Item I-alberch a la Rialera Josana, afronta Francesch de Gércoles e ay truyll	CVI s. VIII d.	CCCXX
Item I planta d'olives a Tenena, fo de Bernat de Seix, afronta Bernat Martí e Anthoni Anrich e la carrera	XXXIII s. VIII d.	CCCXX
Item I linar a Gércoles, afronta Pere Çabater, Pere Vidall e la carrera pública	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I terra planta als Puyals, afronta Pere Çabater, la carrera e Bernat de Caneles	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a la Devesa, afronta Bernat de Caneles e la carrera	II s.	VI
Item I terra vinya, olives, roures, als Puyals, afronta Pere Çabater e Bernat de Gércoles	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra a Remolí, afronta Anthoni Anrich e Bernat Graell	VI s. VIII d.	XX
Item I trerra de terra, olives a Sols de Gércoles, fo de Pere de Nat, afronta lo torrent e el matex, dit Ramon de les Corts	III s. IIII d.	X
Item I terra a Gércoles, afronta Jacme Çabater, Bortomeu Tarraça e el matex en ço de Borraç e Bernat Graell.	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra alimatex fo de Borraç, afronta Jacme Çabater, Bernat Graell, el matex	V s.	XV
Item I terra a Remolí, afronta lo torrent e el matex e la carrera pública	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra a Remolí ab rengues, foren d'en Saurina, afronta Arnau de Gércoles, lo torrent	XX s.	LX
Item per Salvador de les Corts I terra a Manleuyll, afronta lo torrent e la carrera	XII d.	III
Item I terra rengues, era, payller a casa Dugues, afronta Pere de Gércoles e la carrera pública e lo torrent de Gércoles	C s.	CCC ¹⁹⁷¹ / ₈₉
Item I terra a Manacubreta, afronta Bernat de Caneles e Bernat de Gércoles e ay vinya e planta	IIII s.	XII ¹⁹⁷²
Item I terra rengues als Pedregals, afronta Pere Çabater e el matex	VI s. VIII d.	XX
Item I vinya a les Obagues, afronta Jacme de Seix e la carrera	II s.	VI

¹⁹⁶⁸ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *Ja és + damunt*.

¹⁹⁶⁹ Aquest registre apareix cancel·lat, al principi hi ha : *Anthoni Alegret*.

¹⁹⁷⁰ En aquest registre apareix al principi: *Bernat de Corts la meyta*.

¹⁹⁷¹ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Bernat de Corts*.

¹⁹⁷² Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Bernat de Corts*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a Bonfyll, afronta Pere de Gércoles e Bernat Graell	XX s.	CXX
Item I terra a en Gir, afronta Pere Çeldua e Pere Guacet	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra als Lomas, afronta Pere Gacet	XII d.	III
Item I terra al Pla de Loren afronta Guillem Pena e Bernat de les Poses	III s. IIII d.	XX
Item I terra a Manleuyll, afronta Bernat de Gércoles e Guillem Pascuall	XII d.	III
Item I ort a sols de Gércoles, afronta Francesch de Gércoles e lo torrent	V s.	XV ¹⁹⁷³
Item I terra als Lomas, afronta Pere Guiu, fo de Pere Amat	XII d.	III
Item I terra al Braçal, afronta Ramon de les Corts e la Cèquia		XX ¹⁹⁷⁴
Item I vinya a les Cotoneles, fo de Pere de Gércoles, afronta Ramon de les Corts, lo torrent		XX ¹⁹⁷⁵
Item la meytat d'un alberch a la Rialera, fo d'en Pere de Gili, afronta Ramon de les Corts		XII ¹⁹⁷⁶
Item I terra a la Pecerola, fo de Guillem del Vilar, afronta Ramon de les Corts e Bortomeu Tarraça		X
Item planta de olives a Sent Janís, afronta Bernat de Caneles e la carrera, Bernat del Vilar	VI s. VIII d.	XX
Suma LXIII II. X s. Suma CCXXXVI II. II s. ¹⁹⁷⁷ / ₉₀		
[57] Jacme Seix (Anthoni)		
Primerament les comes de les Poses, foren d'en Gili Farrer, afronta lo torrent de les Poses en lo sols Anthoni Anrich en lo caps de les Comes e Ramon Stagna e Simon de Capdevila a part del torrent de les Poses	Cs.	CCC
Item I terra a Serbodía, afronta Ramon de les Corts	XII d.	III
Item I terra rengues a Bonfyll, afronta Ramon de les Corts e lo torrent		LXXXV ¹⁹⁷⁸
Item I amcanyat de la lana de Gerre, afronta Anthoni de Seix e la carrera	XXII s.	LXVI
Item I alberch on stà, afronta Anthoni de Seix e lo Vall	LXVI s. VIII d.	CC
Item I terra rengues a Saradell, afronta Pere Çabater, Bernat de les Poses, Arnau de Gércoles, Ramon de les Corts e la lau d'en Cornet	XCIII s. IIII d.	CCLXXX
Item I terra rengues a les Obagues, afronta Arnau de Gércoles de ça e delà carrera	III s. IIII d.	X
Item I insola al Braçall, afronta Jaufre Farrer, la cèquia, Ramon Ferruç	LXXIII s. IIII d.	CCXX
Item I linar a Gércoles, afronta Pere Gacet e la carrera	XX s.	LX
Item I molí en lo casall de Meuyll		CXX ¹⁹⁷⁹
Item I terra al Pla de Meuyll, afronta Bortomeu Colom, Pere Celdua, Maria Alegreta	L s.	CL

¹⁹⁷³ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Bernat de Corts*.

¹⁹⁷⁴ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *E és damunt*.

¹⁹⁷⁵ Aquest registre apareix cancel·lat.

¹⁹⁷⁶ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *E és damunt*.

¹⁹⁷⁷ Esborrat: *VI d*.

¹⁹⁷⁸ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Joan de la Font*.

¹⁹⁷⁹ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Ponç de Nat*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a l'ort d'en Gir e planta afronta Guillem de Roy, Pere Celdua	III s. IIII d.	X
Item I vinya als Trillàs, afronta Pere Amargós, Ramon de les Corts	XII d.	III
Item I terra rengues a Bonfyll, afronta Pere de Gili de II parts	XX s.	LX
Item I planta l'olives a la Rialera, afronta Ramon de les Corts e la carrera	XVI s. VIII d.	L
Item I terra a Manleuyll, afronta Pere de Gércoles e la carrera, fo de Pere Amat	X s.	XXX
Item I rengues a les Obagues, foren de Sent Johan, afronta Pere de Gércoles e Bernat Martí.	XIII s. IIII d.	XL
Item I vinya, terra, rengues als Puyals, afronta Bernat de Gércoles, Pere Amargós e la via	L s.	CL
Item I terra, rengues a les Obagues, afronta Bortomeu Tarraça, Arnau de Gércoles e la carrera	LIII s. IIII d.	CLX
Item I terra als Pedregals, afronta Pere Çabater e la cèquia	XII d.	III
Item I terra a Remolí, afronta Bernat de Gércoles, Pere Celdua		XV ¹⁹⁸⁰
Item I terra al Pla de Loren, fo de Francesch de Gércoles, afronta Jacme de Seix e Ramon de les Corts	VIII s. IIII d.	XXV / ₉₁
Item I terra, rengues a Tena, fo de Jachme Doler, afronta Guillem de les Poses e Jachme de Seix	II s.	VI
Item Iera, payller a la Rialera, afronta los torrents e la carrera	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra a les Obagues, afronta Pere Barrall e la carrera, fo de Pere Amat	XIII s. IIII d.	XL
Item III sorts en la Verneda, afronta Ramon Fortuny e la Cèquia	XIII s. III d.	XL
Item I terra a les Obagues fo d'en Caneles, afronta Bortomeu Tarraça e la carrera	X s.	XXX
Item I terra a Saradeles, fo de Bernat de les Poses, afronta Ramon de les Corts, el matex		XXV ¹⁹⁸¹
Item I terra, rengues a les Comeles, fo de Pere de Nat, afronta Ramon de les Corts, Bernat Graell, Pere de Gércoles e la carrera	XII s.	XXXVI
Item I terra a la Solana de casa Duget, afronta la carrera e lo torrent de Gércoles	II s.	VI
Item I terra als Solans, afronta lo torrent e Ramon de les Corts	XII d.	III
Item I terra a les Comes de les Poses, afronta Jacme de Seix de II parts, fo de Guillem de Capdevila	X s.	XXX
Item I terra e vinya, rengues al Meyans, foren de Bernat Codó, afronta Anthoni Anrich, Nadall Terraça e Jacme Bons e ten la meytat l'altre té-la Pere Bigorra.	XVI s. VIII d.	L
Item I terra a les Obagues, fo de Pere de Gércoles, afronta Guillem de Caneles, Jacme de Seix e abants fo d'en Taraça	XII s.	XXXVI
Item altra a les Obagues, fo de Pere de Gércoles, afronta Jachme de Seix e les carreres	X s.	XXX
Item I terra e rengues a Bonfyll, fo d'ell matex, lo qual avia	XX s.	LX

¹⁹⁸⁰ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *en Faruç de Vilanova*.

¹⁹⁸¹ Aquest registre apareix cancel·lat.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

donat a sa nora, afronte ab en Ramon de les Corts e lo torrent		
Suma XXXVI ll. XII s. III d.		
Item Anthoni Seix IIIll. XVI s. VIII d.		
Tot Suma LVI ll. XV s. ab moble		
Suma XCVIII ll. III s. VI d. ¹⁹⁸² / ₉₂		
[58] Anthoni de Seix		
Primerament I terra, rengues a les Carreres, afronta Bortomeu Colom e lo torrent	III s. III d.	X
Item I terra a Serbodia, afronta Ramon de les Corts e lo torrent	XII d.	III
Item I terra al Pla de Loren, afronta Pere Amat e Pere Gacet	VI s. VIII d.	XX
Item I terra al Clot de Mulet, afronta Ramon Graell e lo torrent	XII d.	III
Item I terra a Manleuyll, afronta Pere Amat e Bortomeu Colom	XII d.	III
Item I terra e rengues a Bonfyll, afronta Pere Amargós e Ramon de les Corts	XII d.	III
Item la meytat d'una terra a la Rialera, afronta Ramon de les Corts e lo torrent	XII d.	III
Item la meytat de la Plana de Gerre, afronta Pere Gacet e la carrera	XVIII s. VIII d.	LVI
Item era, payller a la Rialera, afronta Pere Çabater e lo torrent	XX s.	LX
Item I terra, rengues a la Devesa, afronta Ramon de Nat e Ramon de les Corts	XII d.	III
Item I ortall a la Rialera, afronta Arnau de Gércoles e lo Vall	II s.	VI
Item I alberch de la Rialera, foren de na Posada, afronta Pere Çabater e Jacme de Seix	XX s.	LX
Suma III ll. XVI s. VIII d. Suma XII ll. V s. VI d. / ₉₃		
[59] Pere Çabater		
Primerament I terra al Pla d'Oris, afronta lo torrent e Bernat de Villar e Arnau de Vilar	X s.	XXX ¹⁹⁸³
Item I terra a casa d'Uget, fo de Pere de Gércoles, afronta Ramon de les Corts, Guillem Celdua	XVI s. VIII d.	L ¹⁹⁸⁴
Item I terra als Lomas, Guillemet del Vilar e Berenguer del Vilar	XII d.	III
Item I terra als Solans, afronta Johan Piquer	XII d.	III
Item I terra a les Carreres, afronta Bortomeu Colom e la carrera	VIII s. III d.	XXV
Item I terra al Pla de Loren, afronta Jacme Bons e Pere de Gércoles	XVI s. VIII d.	L
Item I vinya a Gércoles, afronta Ramon de les Corts e Anthoni Guiu, Jachme Çabater	XII d.	III
Item I casa a la Rialera, afronta los béns de Spiall, Anthoni de Seix	V s.	XV
Item I terra al Pla de Loren, afronta lo torrent e la carrera de	LXXXVI s. VIII d.	CCLX

¹⁹⁸² Hi segueixen xigres guixades.

¹⁹⁸³ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Jachme de Caneles*.

¹⁹⁸⁴ Aquest registre apareix al costat del nom.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Sols		
Item I terra alimatex, afronta Ramon de Truylldalou e la lau Francesch de Gércoles, Ramon de les Corts	C s.	CCC
Item I terra al torrent de Reculada, afronta Arnau de Gércoles e lo torrent	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra a les Fonts damunt e davall carrera, afronta Pere Gacet e lo torrent	X s.	XXX
Item I terra a la Çerquosa, afronta Arnau de Gércoles e lo torrent	XII d.	III
Item I terra al Clot de Mulet, afronta Pere Celdua, Anthoni de Seix e los béns de Sen Pere de la Rialera	LXVI s. VIII d.	CC
Item I vinya als Pedregals, afronta Ramon de les Corts e Pere Gacet	XII d.	III
Item I terra, planta alimatex, afronta Pere Celdua, Jacme de Seix	V s.	XV
Item I terra e planta a Coma de Mur, afronta Ramon de les Corts e la carrera pública e Francesch de Gércoles	I s.	CL
Item I terra a la Plana, afronta Pere de Gércoles e Ramon de les Corts	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I oliver en la planta de Francesch de Gércoles, que fonch d'en Caneles	XII d.	III
Item I oliver en la carrera del Quadro Costa, los de Sent Salvador	XII d.	III
Item I ortall prop lo Vall, afronta Ramon Çabater e lo torrent de Rialera	XII d.	III / ₉₄
Item I era, terra e plantes e antuxà a la Rialera, afronta Pere Gacet e la carrera	LX s.	CLXXX
Item I ort, planta a la Rialera, afronta Bernat de Rúbies, Ramon de les Corts	XXXIII s. IIII d.	CX
Item I ort alimatex, Guyllem de Roy e lo torrent	XII d.	III
Item la meytat de la planta de Ramon de les Corts, afronta Francesch de Gércoles e Bernat Morató e les carreres públiques	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I casa en lo Molar, afronta Arnau de Gércoles e Pere Gacet és costa·l forn	XII d.	III
Item I terra, vinya als Puyals afronta Peretó Cervera, Ramon de les Corts	XVI s. VIII d.	L
Item I vinya a Reger, afronta ¹⁹⁸⁵ Pere Celdua e la carrera de II parts	III s. IIII d.	X
Item I insola que solie aver a Riera, ara és Verneda o areyn, afronta Bernat Morató	XII d.	III
Item I·alberch de la Rialera, afronta Arnau de Gércoles, la carrera e lo Vall	C s.	CCC
Item I terra, planta a les Pradeles, afronta Roy de Sosiat e Pere Guiu	X s.	XXX
Item los molins apel·lats d'en Cornet, Orts, plantes, terres, afronta la conamina de Santa Maria del Ponç Berenguer de Serrat, Jacme de Caneles, Ramon del Vilar	CXX s.	CCCLX
Item per la nora I terra, planta a Serrat d·or, afronta Pere	XVI s. VIII d.	L

¹⁹⁸⁵ Repetit al text *afronta*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Amargós, Bernat de Caneles		
Item I casa fo de Jacme de Seix, afronta la carrera, Salvador de les Corts	XII d.	III
Item I sort en la Verneda, afronta Salvador Graell e Balaguer Tarterra		XII ¹⁹⁸⁶
Item I insola a Languardoix, afronta Salvador Saurina e Amandita	XII d.	III
Item I terra a la Font de Lavança, afronta Bortomeu Ledós, Pere Darbyll e la carrera	XXX s.	XC
Item I terra a Sent Pere del Obach de castelló, afronta Arnau Çabater e Santa Maria	XX s.	LX
Item I linar, planta a Meuyll, fo de Sent Martinet, afronta Bernat de les Poses, Codó	VIII s. IIII d.	XXV
Item I ortall a la Rialera, afronta lo torrent e la carrera, fo de Berenguer Giter	XII d.	III
Item I terra e l-Espinalp, afronta Pere Celdua, Pere Çabater e la lau d'en Cornet, fo de Bernat de Caneles ¹⁹⁸⁷		
Item I coma ab rengues, olives al Payller de na Çabaterra, afronta ab Anthoni Cervera e lo torrent de les Pohes e les carreres	LXXIII s. IIII d.	CCXX / ₉₅
Item I canamina al Pla de Loren, fo d'en Gili Farrer e afronta los béns de Guillem de Pena e la carrera pública e lo torrent	CXXXIII s. IIII d.	CCCC
Item I terra als Lomas, fo de Bernat de Caneles, afronta Guillem de Gércoles e ere Guiu	II s.	VI
Item I rengues d'en Farrer Çabater, rector de Guàrdia a Serbodia, afronta lo torrent e Pere Çabater e la carrera	XL s.	CXX
Item I terra al Lomar, afronta Ramon de les Corts de II parts e los béns de na Sosiada	V s.	XV
Item I planta d'olives a les Pradeles, afronta Salvador Graell e la fagina, fo d'Arnau de Gércoles	V s	XV
Item I terra a Reculada, afronta Bernat Morató, Salvador Gralla e lo torrent, fo d'Arnau de Gércoles	VIII s. IIII d.	XXV
Item I planta d'olives a la Rialera, fo d'en Bernat de Rúbies, afronta Pere Çabater e lo Vall e Johan Spalter	s.	LX
Item I linar a la Rialera, afrontant ab ell matex e lo torrent	VI s. VIII d.	
Item I planta d'olives ab son mas, fo de Matheu Giter afronta Pere Gacet e lo torrent e la carrera	XLIII s. IIII d.	
Item I alberch e trull en la vila, afronta ab los beneficiats e lo portal de la vila a Castell	CXLIII s.	
Item un cassall afronte ab Bernat de Caneles e Rausi Catey	V s.	
Suma LXVII II. XVI s. IIII d. ¹⁹⁸⁸		
[60] Bernat Graell		
Primerament I terra al Pla d'Oris, afronta Pere del Vilar, Santa Maria e la carrera pública	XLVI s. VIII d.	CVVVV
Item I terra, rengues a Tenena, afronta Jacme Çabater, Bernat Bertran e la carrera pública	XX s.	LX
Item I vinya a Gércoles, afronta Guillem Tartareu, Bernat de	XLIII s. IIII d.	CXXX

¹⁹⁸⁶ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *la vila*.

¹⁹⁸⁷ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al final: *ja és damunt*.

¹⁹⁸⁸ Hi ha altra Suma guixada de *CLVIII II. XIII s. VI d.*

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Gércoles, Xristòfoll de Serrat e Ponç de Nat		
Item I terra alimatex, afronta Bortomeu Tarraça e lo torrent	XXXIII s. IIII d.	C
Item I terra, vinya, rengues a Bonfyll, Pere de Gili, Ramon de les Corts	XL s.	XC / ₉₆
Item I era a Ribeles, afronta Francesch de Gércoles e lo torrent	XII d.	III
Item I alberch, truyll de la Rialera, afronta Pere de Gércoles de II parts	XXXIII s. IIII d.	C
Item I canamina a Meuyll, afronta Ramon de les Carreres e Francesch de Gércoles e Bortomeu Tarraça e la cèquia dels molins		CCCC
Item I era e payller a la Rialera, afronta Arnau de Gércoles	XXXVI s. VIII d.	CX
Item I cases en lo Molar, afronta Pere Bigorra, Bernat de Nat e Pere del Puy	XXXV s. VIII d.	CX
Item I terra, rengues a la Cerquosa, afronta Pere Celdua e la carrera	XXXIII s. IIII d.	C
Item I sort en la Verneda, afronta Pere Darbull, Ramon Fortuyn	III s. IIII d.	X
Item I terra a les Comeles, afronta Jacme de Seix, la carrera que va cap	II s.	VI
Item I terra ab lo pati a la Rialera, fo de Pere de Gércoles, afronta la carrera e lo torrent	III s. IIII d.	X
Suma XXIII ll. VII s. IIII d. Suma LXXVI ll. XIX s. Vi d.		
[61] Arnau de Gércoles		
Primerament I cases en lo Molar, afronta Pere Çabater e la carrera, Jacme Artús	XIII s. IIII d.	XXXX
Item una coma a les Obagues, fo dels beneficiats, afronta Jachme de Seix e lo torrent e la carrera	L s.	CL ¹⁹⁸⁹
Item I terra al Pla d'Oris, afronta Pere Celdua	II s.	VI
Item I alberch de la Rialera, afronta Pere Çabater e lo Vall	LXXX s.	CCXL / ₉₇
Item I terra, era e payller al torrent de la Reculada, afronta Pere de Gércoles e lo torrent e la carrera pública	L s.	CL
Item I terra al Pla d'Oris, afronta Pere Çabater e la carrera	XVI s. VIII d.	L
Item I terra ab rengues a Remolí o Reculada, afronta Jacme de Seix, Pere Çabater, Pere de Gércoles e lo torrent, Bernat del Vilar	CXXXIII s. IIII d.	CCCC
Item I linar a Gércoles, fo d'en Tarraça, afronta Pere Gacet, Jacme Farrer	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra al Lomas, afronta Pere de Gércoles e la carrera	XII d.	III
Item la meytat d'una terra a Manleuyll, afronta Ramon de les Corts e Bernat Çabater	XX d.	III
Item I terra als Clots de Santa Lúcia, afronta Colom e lo torrent	XII d.	III
Item I terra a les Obagues, afronta Pere Gacet, Francesch de Gércoles e la carrera	XXXVI s. VIII d.	CX
Item I terra, vinyes, linars, plantes a Gércoles, afronta Jaufre Farrer, Pere Çabater e lo torrent e Francesch de Gércoles	C s.	CCC
Item I terra, olives al Pradeles, afronta Guillem de Pena e lo torrent	VIII s. IIII d.	XXXV

¹⁹⁸⁹ Aquest registre és al costat del nom.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra, antuxà a la Rialera, afronta Bernat Graell e Arnau de Gércoles	XXXIII s. IIII d.	C
Item I terra a les Obagues, afronta Pere Vidall	III s.	VIII
Item I terra e planta d'olives a Sent Pere de la Rialera, afronta Ponç Morató, Pere Gacet	XXXIII s. IIII d.	C
Item I terra a Reculada, afronta Bernat Morató, fo de Jacme Spalter		XXXV ¹⁹⁹⁰
Item I de rengues a les Cotoneles, afronta Ramon de les Corts e la Roqua	XX s.	XXXVI
Suma XXVIII II. XXVIII s. IIII d. Suma LXXVIII II. / ₉₈		
[62] Pere de Gércoles Los béns de Pere de Gércoles		
Primerament I sort en la Verneda, afronta Jacme Artús		XVIII ¹⁹⁹¹
Item I terra al Pla de Loren, afronta Pere Çabater, Jacme de Seix		C ¹⁹⁹²
Item I terra, rengues a Remolí, afronta Ramon de les Corts, Andreu de Granuyll e Bernat de les Poses e Berenguer del Vilar		CLX ¹⁹⁹³
Item I terra a les Comeles, afronta Ramon de les Corts de II parts	III s.	VI ¹⁹⁹⁴
Item I terra a en Gir, afronta Pere Celdua, la carrera, fo de na Longua		XL ¹⁹⁹⁵
Item I linar a Meuyll, fo d'en Saurina, afronta Bernat de Puyall e los Molinar		XLV ¹⁹⁹⁶
Item I terra a la Plana, afronta Pere Çabater e les carreres, fo d'en Saurina		LXX ¹⁹⁹⁷
Item I terra a les Obagues, afronta Jacme de Seix, de Caneles, fo d'en Tarraça		XXXVI ¹⁹⁹⁸
Item I terra a les Obagues, afronta Jacme de Seix e les carreres, fo d'en Taraça		XXX ¹⁹⁹⁹
Item la coma de les Obagues, afronta lo torrent, Jacme de Seix, Guyllem Spalter, Pere Stola e la carrera pública		CCC ²⁰⁰⁰
Item I vinya a les Cotoneles, afronta Ramon de Les Corts e lo torrent		XX ²⁰⁰¹
Item I terra a Gércoles, afronta Guyllem de Pena, Guyllem Giter	XII d.	III
Item era, payller, vancals, olives a la Rialera, afronta Arnau de Gércoles e la Vall	XXXVI s. VIII d.	CC ²⁰⁰²
Item I alberch on stà afronta Bernat Graell e Jacme de Seix	VI s. VIII d.	XX ²⁰⁰³

¹⁹⁹⁰ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Pere Codó*.

¹⁹⁹¹ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Faylla*.

¹⁹⁹² Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Anthoni Guiu*.

¹⁹⁹³ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Anthoni Guiu*.

¹⁹⁹⁴ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Anthoni Guiu*.

¹⁹⁹⁵ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *la Vila*.

¹⁹⁹⁶ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Pere Bigora*.

¹⁹⁹⁷ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Salvador Saurina*.

¹⁹⁹⁸ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Jacme de Seix*.

¹⁹⁹⁹ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Jacme de Seix*.

²⁰⁰⁰ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Fortuny.Guixar Sunyer*.

²⁰⁰¹ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Ramon de les Corts*.

²⁰⁰² Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *La filla de Pere de Gércoles*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra, rengues a les Obagues, afronta Arnau de Gércoles, Francesch de Gércoles e la via	III s. VIII d.	XX ²⁰⁰⁴
Item I terra a Manleuyll, afronta Bernat de Gércoles de II parts	XII s. III d.	III
Item I terra ab lo pati a la Rialera, afronta la carrera e lo torrent	III s. III d.	XI ²⁰⁰⁵
Item I terra a La Cerquosa, afronta lo torrent e la carrerera, fo de Matheu Giter		LXXX ²⁰⁰⁶
Item I call en lo molar, afronta Francesch Gacet, fo de Pere Amat	XII d.	III / ₉₉
Item I vinya als Trillàs, afronta Ramon de les Corts	XII d.	III
Item I rengues als Puyals, afronta Ramon de les Corts e Ramon Farrer		XVIII
Item I cases en lo Molar, afronta Bernat de Nat e Bernat Graell		L ²⁰⁰⁷
Item I vinya a les vies, afronta Bernat Tarraça e Andreu Orioll	XII d.	III
Item I terra a casa Dugues, afronta Ramon de les Corts e Pere (Guillem) Celdua	XVI s. VIII d.	LXXV ²⁰⁰⁸
Item I linar a Gércoles, afronta Francesch de Gércoles e lo torrent	X s.	XXX ²⁰⁰⁹
Item I linar a Gércoles, fo d'en Jacme, afronta Ramon de les Corts de II parts		XXV ²⁰¹⁰
Item I cases a la Rialera, afronta Bernat Graell, foren de Pere de Nat	II s.	VI
Item I terra als Lomas, fo de Bernat Codó, afronta Andreu Orioll e les carreres	III s. III d.	XI ²⁰¹¹
Item I terra e en Gir, fo de les pobyllers d'en Saurina, afronta Ramon de les Corts e Gili Farrer		XVIII ²⁰¹²
Item I vinya, linar a la Torre, fo del matex, afronta Francesch de Gércoles, Pere Vidall		XII ²⁰¹³
Item I terra a Remolí, afronta Ramon de les Corts, Anthoni Anrich, Berenguer del Vilar, Francesch de Gércoles	III s. III d.	X ²⁰¹⁴
Item I terra, rengues a Remolí, fo de Bernat Pena, afronta Ramon de les Corts de II parts e Anthoni Guiu e Guillem Celdua, Arnau de Gércoles	XII s.	XXXVI ²⁰¹⁵
Suma V II. VI s. III d. Suma XLI II. X s.		
[63] Ramon de Gércoles Salvador Graell		
Primerament I era, payller, vancals, olives a la Rialera, afronta	XXXVI s. VIII d.	CX / ₁₀₀

²⁰⁰³ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *La filla de Pere de Gércoles*.

²⁰⁰⁴ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Guillem Sunyer*.

²⁰⁰⁵ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Bernat Graell*.

²⁰⁰⁶ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Pere de Gércoles fill de Francesch*.

²⁰⁰⁷ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Pere de Seix*.

²⁰⁰⁸ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Pere Çabater*.

²⁰⁰⁹ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Pere de Gércoles*.

²⁰¹⁰ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Arnau del Villar*.

²⁰¹¹ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Arnau de Gércoles*.

²⁰¹² Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Salvador Saurina*.

²⁰¹³ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Salvador Saurina*.

²⁰¹⁴ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Bernat del Vilar*.

²⁰¹⁵ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Guaylart Spolter*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Arnau de Gércoles e lo Vall e lo torrent		
[64] Pere Amat		
Primerament I terra a Casa Dugues, afronta Pere Scolà e Bernat de Caneles	XII d.	III
Item I terra als Pedregals, afronta Ramon de les Corts e lo torrent	XII d.	III
Item I terra a la Quadro, afronta Ramon de les Corts e la carrera	XII d.	III
Item I era e payller a la Rialera, afronta Pere d'en Jacme, Ramon de les Corts	XII d.	III
Item I terra, afronta Ramon de les Corts e Guillem Giter	XII d.	III
Item I terra, afronta Salvador Lobet e la carrera	XII d.	III
Item I terra a les Feixes, afronta Pere de Sarrat	XII d.	III
Suma VII s. Suma XV s.		
[65] Pere Gacet		
Primerament I terra a Gércoles, afronta Guyllem Roy e lo torrent	II s.	VI
Item I alberch e antuxà entorn casa ab vinyes, plantes, linars, ²⁰¹⁶ afronta Bernat Bertran, Gili Tartareu, Bernat de Gércoles, Pere Çabater, Pere de Nat, lo linar de na Sosiada e la carrera que va a les Pradeles e la carrera de Sent Pere de la Rialera, Bernat Alegret	CCLXVI s. VIII d.	DCCC
Item I sort en la Verneda, afronta Pere Gacet e Andreu Orioll		XV ²⁰¹⁷
Item I terra als Solans, afronta Andreu Orioll e Farrer del Villar	XII d.	III
Item I terra als Pradeles, afronta Bortomeu del Vilar, Arnau Çabater, lo torrent, Andreu Orioll	VIII s. IIII d.	XXV ²⁰¹⁸ / ₁₀₁
Item I terra a la Font de la Mora, afronta ab Guillem de Capdevila, Andreu Orioll, Salvador Graell		XXX
Item I terra alimatex, afronta Andreu Orioll e lo torrent	II s.	X
Item I antuxà e casa d'en Roy, ab terres, plantes, afronta Arnau Spolter e lo torrent e Andreu Orioll	LIII s. IIII d.	CLX
Item I terra, rengues a les Pradeles, afronta Miqualet d'en Miquell e lo torrent	V s.	XV
Item I cases en lo Molar, afronta Bernat Alegret e Pere de Gili	XX s.	LX
Item I terra a Manleuyll, afronta la lau e Pere de Gércoles, fo d'en Granuyller	XXX s.	
Item Pere Gaceta I terra al Pla de Loren afronta Guyllem Pena e lo torrent	XII s.	XXXVI
Item I terra als Lomas del Tarres, afronta Jacme Graell e la carrera	XII s.	XXXVI
Item I terra als Clots, afronta Jacme de Seix e Salvador de les Corts	XII d.	III
Item I vinya, linar a Gércoles, afronta Jacme de Seix e la carrera	XVI s. VIII d.	L
Item I terra rengues a les Comes de les Poses, afronta Jacme de Seix e Bernat de Nat e lo torrent de les Poses	XX s.	LX

²⁰¹⁶ Linars, en l'original *linas*.

²⁰¹⁷ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *vaga*.

²⁰¹⁸ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Arnau Bigora*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a les Poses, afronta Bernat Martí e Bernat de les Poses	XX s.	LX
Item Pere Rogeth I vinya a la Roya, afronta Johan de la Font e Bernat Giter	VIII s. IIII d.	XXV ²⁰¹⁹
Item I terra als Solans, afronta lo torrent de Reculada e Ramon de les Corts	XII d.	III
Item I terra, vinya als Prats de na Lobera, afronta Ramon Artús, Guyllem Tartareu	XII d.	III
Item I rengues a les Carreres, afronta Anthoni Guiu e la carrera e Andreu de Granuyller	XII d.	III
Item I terra a Manleuyll, afronta Ramon Graell e Andreu de Granuyller	XII d.	III
Item I linar a Gércoles, afronta Pere Gacet, Gili Tartareu, Bernat de nat, Bernat Graell, fo de na Sosiada	X s.	XXX
Item I terra a Prats de Geneles, afronta Bernat de Nat e Bernat Codó e la vila, fo de Ramon dels Meyans		XV ²⁰²⁰
Item I terra als Boxadors, ²⁰²¹ afronta Ramon del Puy e Pere del Puy	XII d.	III
Item I linar a Gércoles, fo de Ferrer Miró, Pere Gacet		V ²⁰²² / ₁₀₂
Suma XXIII II. XVIII s.		
Suma LXXIII II. XV s. VI d.		
[66] Bortomeu Colom		
Primerament I terra a la Cerquosa, afronta Andreu de Gamuyller e la carrera	III s. IIII d.	X
Item I terra alimatex, Andreu de Granuyller, Pere Gacet	XII d.	III
Item I terra a Manleuyll, afronta Andreu de Granuyller e Jacme de Seix	VIII s. IIII d.	XXV ²⁰²³
Item I terra Ribelles, afronta Jacme de Seix e lo torrent	XII d.	III s.
Item I terra a Bonfyll, afronta Ramon de les Corts e Bernat Graell	XII d.	III
Item I insola a Gerre, afronta Pere Tartareu e Anthoni Anrich	II s.	VI
Item I terra a la Torre, afronta Pere Amargós, Guyllem Farrer	XII d.	III
Item I terra a Ribera, afronta Simon de Capdevila e la carrera	XII d.	III
Item I terra als Clots, afronta Borraç e la carrera	XII d.	III
Item I terra rengues al Coll de les Tarteres, afronta Guyllem del Vilar e Jacme de Seix	III s. IIII d.	X
Item I terra a la Serra, afronta Celdua, Ramon Graell	XII d.	III
Item I terra a les Tarteres, afronta Ramon de les Corts e Ramon Graell	XII d.	III
Item I terra alimatex, afronta Ramon de les Corts, Borraç	XII d.	III
Suma III II. XIII s. VIII d. Suma X II. IX s. VI d.		
Suma DXCIII II. VIII s. / ₁₀₄		
[Sant Cerni]		
[67] Berenguer de Serrat		
Primerament terra a les Arguiles, afronta Jacme de Caneles,	XXX s.	XC

²⁰¹⁹ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Senta [] de mar.*

²⁰²⁰ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Domingo del Vilar.*

²⁰²¹ *Boxadors*, a l'original *Boxados*.

²⁰²² Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Domingo del Vilar.*

²⁰²³ Aquest registre apareix cancel·lat i diu al principi: *Francesch de Gércoles, Francesc .*

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Pere Dreta e lo torrent		
Item I terra al Llomar de Giter, afronta Berenguer del Villar e Bortomeu Ledós	XXX s.	XC
Item la sort dels Molins, afronta Ramon del Villar, Guillem Spalter e la cèquia	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra al Manegos afronta Bortomeu de les Planes e lo torrent	XII d.	III
Item I vinya a Salmons, afronta Bortomeu de les Planes de totes parts	XII d.	III
Item I terra al pont d'Oris, afronta Noguera, Pere Cabater, Jacme de Caneles	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra a la conamina na Rogera, afronta lo torrent, Pere de Rebull e la carrera	XCIII s. IIII d.	CCLXXX
Item I terra a la Montada, afronta la carrera, Anthoni Guiu, Guillem Spalter ²⁰²⁴ e lo torrent e Bernat del Villar	L	CL
Item I terra als Lomas de Ricolada, ²⁰²⁵ afronta Salvador Graell e Pere Scolà	XII d.	III
Item I era, payller, olives a Sent Serni, afronta Bortomeu Ledós, Guillem Spalter, Pere Dreta, ²⁰²⁶ Ramon de Caneles e la carrera	LXXIII s. IIII d.	CCXXX
Item I terra a les Seuleres, afronta la carrera, Guillem Spalter	XII d.	III
Item I terra, olives a la Era Veylla, afronta Bortomeu Ledós e los torrents	XII d.	III
Item I terra a les Argiles, afronta Ramon de Caneles e Bortomeu de les Planes	XII d.	III
Item I alberch de Sent Serni, afronta Guillem Spalter, Salvador Celdua	LXXXVI s. VIII d.	CCLX
Item I vinya als Vinyals, afronta Ramon de Granuyller e Jacme de Caneles	XII d.	III
Item I terra als Vinyals, afronta Anthoni Guiu, Arnau de Serrat	XII d.	III
Item I terra la conamina als Tartes d'Oris, afronta Bernat de les Planes, Ramon de Caneles, Bortomeu Ledós, Arnau del Villar	CXL	CCCCXX
Item I casals foren de Guillem Spalter, afronta Bortomeu Ledós e Guillem Spalter	XII d.	III
Item I terra a les Obagues, fo de Pere de la Font, afronta el matex, Jacme de Caneles, Salvador Celdua	XII s.	XXXVI ²⁰²⁷ / ₁₀₅
[68] Arnau Prior de Talarn ²⁰²⁸		
Item I terra a la Falciylla, afronta la coma de Gerre e lo torrent, fo de Jacme de Serrat	X s.	XXX ²⁰²⁹
Item la part d'una terra als Lomas e rengues, afronta Pere Borall e la via, fode Berenguer del Vilar	V s.	XV
Item I canamina al Pla d'Oris, afronta Bernat de Serrat, Guyllem Spalter, fo del matex	XIII s. IIII d.	XL

²⁰²⁴ Anthoni Guiu, Guillem Spalter, sobre la línia.

²⁰²⁵ De Ricolada, sobre la línia.

²⁰²⁶ Guillem Spalter, Pere Dreta, sobre la línia.

²⁰²⁷ Aquest registre apareix al costat del nom.

²⁰²⁸ Guixat davant del nom *Pere d'Arbull*.

²⁰²⁹ Aquest registre apareix cancel·lat.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra al Roynall, afronta La carrera e Anthoni Guiu	XL s	CXXX
[69] Arnau Prior de Talarn		
Item I terra a les Fexes, afronta Pere Barrall e lo torrent, fo de Pere de Serrat		XXXVI ²⁰³⁰
Item I linar a la Mora, afronta lo torrent, Bor Ledós e la carreta	VI s. VIII d.	XX ²⁰³¹
Item I terra als Lomas, fo de Ramon de Caneles, afronta Berenguer de Serat, Anthoni Guiu		LX
Item I terra e olives a la Era Veylla, a Sent Serni, afronta Berenguer de Serrat e lo torrent, fo de Johan de la Font	III s. IIII d.	X s.
Item I corral, afronta la carrera e lo torrent, foren de Bortomeu Ledós	XII d.	III
Item altra casa, fo de Bortomeu Ledós, afronta lo forn e Guillem Spalter	III s. IIII d.	Xs.
Suma XXXII II.XIII s. Suma XCIIIIII II. XVII s. / ₁₀₆		
[70] Guillem Spalter		
Primerament I terra, rengues a les Obagues, afronta Bernat del Vilar, Salvador Celdua, Jacme de Serrat	VI s. VIII d.	XXV
Item I terra al Pla de Gavet, afronta Arnau Borraç e Bernat de Serrat	V s.	XV
Item I terra a la Plana de Noguera, afronta Berenguer de Vilar e Noguera	LXXXIII s. IIII d.	CCLXX
Item I terra alimatex, afronta Guillem del Vilar e lo torrent	XII s.	XXXVI
Item I terra a Sent Serni, era, payller, ortals dien·hu la Solana, afronta Pere Dreta de II parts, ²⁰³² Anthoni Guiu e lo torrent de II parts	CCCXXXVI s. VIII d.	MX
Item I terra a l'ort d'en Cornet e olives, afronta la carrera e lo torrent		C ²⁰³³
Item I terra al Pont d'Oris, afronta la cèquia, Bernat del Vilar e Berenguer de Serrat	XV s. VIII d.	L
Item I terra als Codolars, ²⁰³⁴ afronta lo torrent ²⁰³⁵ e la carrera	XVIII s. VIII d.	LVI s.
Item I terra als Prats, afronta Pere Dreta e la carrera, Bernat del Vilar	XX s.	LX
Item I terra als Clots, afronta Berenguer del Vilar e lo torrent de totes parts	XX s.	LX
Item I terra, vinya, rengues als Serrats, afronta la carrera pública e lo Serrat de Marchús e lo torrent, Anthoni Guiu e Jacme de Caneles	XLVI s. VIII d.	CXXXX
Item I terra a les Seuleres, afronta Bernat de Serrat e la carrera	XII d.	III
Item les cases de Sent Serni, afronta Berenguer de Serrat e lo Vall	C	CCC
Item I terra als Clots d'en Faryal, afronta Berenguer del Vilar,		LXXXV

²⁰³⁰ Registre cancel·lat i a l'inici: *Pere Bigorra*.

²⁰³¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici també cancel·lat: Pere d'Arbull. Sense cancel·lar i ja damunt de la línia Arnau prior de Talarn.

²⁰³² *Barrall* esborrat i *Dreta de II parts*, damunt la línia.

²⁰³³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Johan Spalter*.

²⁰³⁴ *Codolars*, a l'original *codolas*.

²⁰³⁵ *Guillem del Vilar* esborrat, *lo torrent* damunt la línia.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Arnau del Vilar e la carrera		
Item I terra, rengues a pla d'Oris o a les Fexes, afronta Santa Maria e Arnau del Villar		LXV ²⁰³⁶
Item I terra, rengues a les Teleres, afronta Anthoni Guiu, Arnau Matheu, Farrer Vileta	XXXIII s. IIII d.	C
Item I terra a la Coma d'Arnaldich, afronta Anthoni Guiu e la carrera, Bernat del Vilar, Arnau del Vilar, Salvador Graell e ay rengues e plantes	CVI s. VIII d.	CCCXX
Item I planta a la Mora, afronta Arnau Pichó e los béns d'en Guara	II s.	VI / ₁₀₇
Item I terra al vedat de la Mora, fo de Pasquall Dalmau, afronta Bernat del Vilar, Arnau Pichó	III s. IIII d.	X
Item I cases que foren de Guillem del Vilar, afronta Salvador Graell e la carrera		CXX ²⁰³⁷
Item I cases, foren del matex, afronta Ramon de Caneles e Guillem del Vilar		XXV ²⁰³⁸
Item la meytat d'uns casals en lo Barri, afronta Salvador Graell, Ramon de Caneles, foren d'en Guiu		III ²⁰³⁹
Item I terra a l-Areyn de Jacme de Fonts, afronta l-Areyn Pere Çeldua e lo torrent	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra, era, payller als Solans, afronta Anthoni Guiu e lo torrent		LXXXV ²⁰⁴⁰
Item I cases a Sent Serni, foren de Bertran, afronta Guillem del Vilar e Anthoni Guiu	II s.	VI
Item I linar en la Ribera de Font Sagrada, afronta		XV
Item I terra a la Mora, fo d'en Ermengou, afronta la carrera de II parts	XII d.	III
Item I terra al Pla de Meuyll, fo de Bernat de Gércoles, afronta Ramon de les Corts	XII s.	XXXVI
Item I terra a les Obagues, fo del mateix, afronta Pere de Gércoles e lo torrent	VI s. VIII d.	XX
Item I terra al Serrat e planta fo de Ramon de Caneles, afronta Berenguer del Villar, e la carrera	XII s.	XXXVI
Item I terra als Perdiguers, ²⁰⁴¹ fo del matex, afronta Berenguer del Villar, el matex e lo camí	XVI s. VIII d.	L
Item la meytat de l'antuxà del mas de Salmons, afronta Arnau Pichó, fo del matex	X s.	XXX
Item I terra a la Obagueta, fo del matex, afronta Berenguer de Serrat, Arnau del Vilar, lo camí	V s.	XV
Item I terra olives al Serrat, fo del matex, afronta la carrera, Bortomeu Ledós, Berenguer del Vilar	XIII s. IIII d.	XL
Item I ortals al mas de Salmons, fo del matex, afront el matex, Bortomeu de les Planes	XII	III
Item I cases a Sent Serni, afronta Guillem Spalter, Bernat	VIII s. IIII d.	XXV

²⁰³⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guallayt Grylla*.

²⁰³⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guallayt*.

²⁰³⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: [] *ar*.

²⁰³⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Berenguer Oris*.

²⁰⁴⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *El té Cloet*.

²⁰⁴¹ *Perdiguers*, a l'origina, *Perdiges*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Graell, Bortomeu de la Mar, fo del matex		
Item I era payller a Serrat, afronta Jacme de Caneles, Pere Ferrer, fo del matex	XV s.	XLV
Item I terra a la Planta, fo del matex, afronta en Bertrans, Berenguer de Serrat, fo de na Gitera	XII d.	III
Item I terra a la Coma d'Agilar, afronta Arnau Pichó e lo camí	II s.	VI
Item I terra al Molins, fo de Pere Amat, afronta Guillem del Vilar e la carrera	III s. IIII d.	X
Altra terra alimatex, fo de Bortomeu de Doha, Guillem del Vilar, lo torrent	III s. IIII d.	X
Item I oliver al Oliver d'en Montanya en l'alou d'en Montanya	II s.	VI
Item I terra, roures a Salmons, fo de Ramon de Caneles, afronta Salvador del Vilar e la lau de Salmons	II s.	VI
Suma XLVII II. X s. IIII d. Suma CLII II. I s. / ²⁰⁸		
[71] Anthoni Guiu		
Primerment I terra a les Peres e a la Coma, plantes, rengues, olives, afronta Arnau del Vilar, Pere Dreta, la carrera de l Verneda e Guyllem Spalter	CCXXXIII s. IIII d.	DCC
Item I terra al Pla de Gavet, afronta lo torrent e la carrera	VI s. VIII d. ²⁰⁴²	XX
Item I terra, ceps als Tares, afronta Guillem del Vilar, Pere Gacet	XII d.	III
Item I terra, rengues a la Montada, afronta Arnau de Serrat, Bernat del Vilar	III s. IIII d.	X
Item I vinya a la Cabeçola, afronta los béns dels Tarrés e la carrera	XII s.	III
Item I linar a la Mora, afronta Pere de les Planes e Arnau de Castelló	V s.	XV
Item I terra al Boix, afronta en Quonques e la carrera	XII d.	III
Item I cases a Sent Serni, afronta el matex, foren de Guilamona Barona	VI s. VIII d.	XV
Item I terra al Roynall, afronta Berenguer de Serrat e la carrera	V s.	XV
Item I terra a la Font de la Nança, afronta	XII d.	III
Item I terra a les Obaguers, afronta Berenguer Serrat, Salvador Graell	VI s. VIII d.	XX
Item I terra, era, payller, olives, a Sent Serni, afronta Guillem Spalter, lo Vall, Salvador Guiu	C	CCC
Item I terra a Sent Serni, afronta lo torrent e la carrera dien-hy a les Cerveres	XIII s. IIII d.	CXXX
Item I terra a la Vinya d'en Bertran, afronta Berenguer del Vilar e la carrera	XXX	LXXV
Item I terra als Perdiguers, ²⁰⁴³ afronta Ramon de Granuyller	II s.	VI
Item I vinya als Vinyals, afronta Arnau de Serrat, Ramon de Granuyller	XII d.	III
Item I altra vinya alimatex, afronta Arnau de Serrat e la carrera	XII d.	III
Item I vinya a la Serra d'Aguiar, afronta Pere d'Alguayra	XII d.	III
Item I cases a Sent Serni ab truyll, afronta Guyllem Spalter,	LXXIII s. IIII d.	CCXX

²⁰⁴² En l'original erròniament *sous*.

²⁰⁴³ *Perdiguers*, a l'origina, *Perdiges*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Ramon de Caneles e lo Vall de Sent Serni		
Item I terra als Prats, afronta Arnau del Vilar de II parts, Pere Dreta, Bernat del Vilar, Bortomeu de les Planes, e la carrera	XXIII s. III d.	LXX / ¹⁰⁹
Item I terra al Lomar, afronta Berenguer de Serrat e Pere Dreta	V s.	XV
Item I terra al Sot, afronta Bernat Graell e Noguera	III s. III d.	XX
Item I terra al Solar, afronta Pere de Puyvert, Pere Domenech	XX s.	LX
Item I terra a Remolí, fo d'en Pere de Gércoles, afronta Ramon de les Corts, Andeu de Granuyll, Bernat de les Poses e Berenguer del Vilar		CLX ²⁰⁴⁴
Item I terra al Pla de Lòria, fo d'aquell matex, afronta Pere Çabater, Jacme de Seix	XXXVI s. VIII d.	CX
Item I terra Remolí, afronta Bernat del Vilar, los hereus d'Arnau de Gércoles e Ramon de les Corts e los hereus de Pere de Gércoles		C
Item I terra al Pontarró, fo de Bortomeu Ledós, afronta la cèquia e lo riu de Gavet	VIII s. III d.	XXV
Item unes cases a Leminyana en lo Molar, foren de Bernat Martí e Bernat de Conques, en Pere Çabater afronta ab en Pere Çabater e los beneficiats	XLIII s. III d.	CXXX
Suma XXXIII ll. III s. VIII d. Suma CIII ll. III s. VI d. / ¹¹⁰		
[72] (Salvador) Guillem del Villar		
Primerament lo Clot de Bertran a la Losa de Gerre, afronta Arnau Matheu e la carrera	VI s. VIII d.	XX ²⁰⁴⁵
Item I terra al Pontaró, afronta Pere d'Arbul e lo camí, Ramon Grau	VIII s. III s.	XXV ²⁰⁴⁶
Item I rengues a la Montada, afronta Pere Dreta e la carrera	VI s. VIII d.	XXV
Item I terra als Solans, afronta Ramon de les Corts	XII d.	III
Item I vinya al Tarrers, afronta Bortomeu Colom e Pere de Gércoles	XII d.	III
Item I cases a Sent Serni, afronta Salvador Graell, Jacme de Caneles	V s.	XV
Item I alberch hon stà, afronta Anthoni Guiu e Bernat del Vilar	XL s.	CXX
Item I terra, payller a la Baloquosa, ab rengues e arbres, afronta la carrera pública e los torrents a la carrera que va als Buforners	XXXVI s. VIII d.	CCCXXX
Item I terra a Sarat Rodall, afronta Berenguer de Serrat e Vicent Guarçia		CCC
Item los olives que ha en la lou d'Arnau Pichó a Bonfyll, afronta Borthomeu Taraça e Bernat Graell de la Rialera	XVI s. VIII d.	L
Item cases a Sent Serni, afronta Guillem Spalter de II parts	VI s. VIII d.	XX
Item I ortals a Sent Serni, afronta la carrera, fo de Guillem del Vilar	V s.	XV
Item I alou al Pla d'Oris, afronta Pere Çabater de II parts e Arnau de Gércoles	XII d.	III
Item I linar en la Ribera de Fontsagrada, afronta Berenguer		XXX ²⁰⁴⁷

²⁰⁴⁴ Aquest registre apareix cancel·lat.

²⁰⁴⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *foylla*.

²⁰⁴⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *foylla*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

del Vilar e Arnau Farrer		
Item I cases foren de Ramon de Caneles, afronten Anthoni Guiu e lo Vall	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item la meytat d'un linar que fo de Salvador Celdua a Santa Maria del pont, afronta el matex e Jacme de na Gracia e Pere Çabater	VIII s. IIII d.	XXV
Item la meytat d'uns casals a Sent Serni, fonch del matex, afronta l'alberch de Ramon de Caneles	VI s. VIII d.	XX
Item I terra, rengues a la Montada, fo de Ramon de Caneles, afronta Arnau del Vilar e lo torrent, Salvador Celdua	LVI s. VIII d.	CLXX
Item tot l'antuxà que fo d'Arnau Pichó a Salmons, afronta Guillem Spalter, Berenguer del Vilar e lo camí públich	XXXIII s. IIII d.	C
Item la part del mas que fonch de Prat de les carreres a la Mora, afronta Arnau Picó	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra al Pla de Gavet, fo de Pere Vidall e per compra de Pere Camara, afronta lo Riu de Gavet e Berenguer de Serat	XIII s. III d. ²⁰⁴⁸	
Suma XLVII II. I s. VI d. VIII II. X s. Suma XXIII. XVIII s. IIII d. Item VIII II. X s. / ₁₁₁		
[73] Bernat de les Planes ²⁰⁴⁹		
Primerament I terra, rengues al Tartes d'Oris, fo de Bernat d'en Jacme, afronta Berenguer de Serrat, Ramon de Villar e la carrera pública		CCCXX
Item l'alberch on stà afronta Berenguer del Vilar, Anthoni Guiu, Pere Oliver		L ²⁰⁵⁰
Item I terra a les Boygues Fodera de Serrat, afronta Arnau del Vilar, Bernat del Vilar, la via		X
Item I terra als Prats, fo del matex, afronta Anthoni Guiu e Arnau del Villar		XVIII
Suma XIX II. I s. VI d. / ₁₁₂		
[74] Bernat del Villar Pere del Vilar		
Primer I terra al Roynall, afronta Pere d'Arbull	VIII s. IIII d.	XV
Item I terra e vinya a Maraneu, fo d'en Faruç, afronta Guillem de Granuyller e Ponç Farrer e lo torrent	LXVI s. VIII d.	CC ²⁰⁵¹
Item I terra, olives, vinya a la Montada, afronta Berenguer de Serrat	XVI s. VIII d.	L
Item I terra a la Solana, afronta lo torrent, Jacme de Caneles e la carrera pública	XLIII s. III d.	CXXX
Item I terra als Perdiguers, ²⁰⁵² afronta Ramon de Caneles e Berenguer del Vilar	III s. IIII d.	X
Item I terra a Vila de Monech, afronta lo camí que va a Gere	XII d.	III
Item I cases a Sent Serni, afronta Ramon del Vilar e la carrera	XLVI s. VIII d.	CXL
Item I terra, rengues a les cases Doger, afronta Pere Scolà	XII d.	III
Item I alou a la terra de na Valança, afronta Berenguer del Vilar e Pere Barall	XVI s. VIII d.	L

²⁰⁴⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *faylla*.

²⁰⁴⁸ Aquest registre està ubicat en el marge esquerra de la pàgina.

²⁰⁴⁹ Estan cancel·lats tots els reistres d'aquest nom.

²⁰⁵⁰ A l'inici del reistre hi diu: *Bor de la Mora*.

²⁰⁵¹ Registre posat al costat de nom.

²⁰⁵² *Perdiguers*, a l'origina, *Perdiges*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra, rengues a la Montada, afronta Anthoni Guiu e lo torrent	V s.	XV
Item I terra al Torrent Pregon, afronta Pere de les carreres e lo torrents	XII d.	III
Item I era, payller e corral a Sent Serni, afronta Bortomeu de les Planes e la carrera	XXX s.	LX
Item I als Lomas, afronta Bortomeu Ledós, Pere Çabater, fo d'Arnau de Serrat.	XL s.	CXX
Item I linars ²⁰⁵³ als Molins d-en Çabater, afronta Guyllem Spalter e la Cèquia	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I call ço de Jacme de Caneles, afronta Bernat del Vilar, Bernat de les Planes, la carrera	II s.	VI
Item I terra al Pla d'Oris, fo de Ramon de Caneles, afronta el matex e Pere Farrer	XL s.	CXX
Item I terra al corall Radall, fo d'Arnau Dalmau, afronta Ferrer Vileta, Guillem del Vilar, Vicent Garcia	III s. IIII d.	X
Suma XVI II. XVI s. VIII d. Item III II. VI s. VIII d. / ₁₁₃		
Suma XXXXVIII II. VI s.		
[75] Ramon del Villar (Salvador Çeldua)		
Primerament I terra als Tartés d'Oris, afronta Bortomeu de les Planes e la carrera pública	XXX s.	XC
Item I terra alimatex, afronta Bortomeu de les Planes e la carrera pública	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra, vinya al Pont, afronta Ramon de Caneles, Berenguer del Vilar el matex	III s. IIII d.	X
Item I terra a les Obagues, afronta Jacme de Caneles, Salvador Graell	XII d.	III
Item I terra al Pont sobre Sent Serni, afronta Bortomeu de les Planes e la carrera	XVI s. VIII d.	LX
Item I cases a Sent Serni, afronta Bernat del Vilar e Berenguer de Serrat	XXIII s. IIII d	LXX
Item I casall a Sent Serni, afronta Anthoni Guiu e la carrera	III s. IIII d.	XX ²⁰⁵⁴
Item altres cases a Sent Serni, afronta Pere Farrer e Bortomeu Ledós	XXVIII s. VIII d.	LXXXVI
Item I terra a la Falçiylla, afronta Bortomeu de les Planes e lo torrent	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra, era, payller als Lomas, afronta Berenguer de Serat, Salvador Graell	XLVI s. VIII d.	CXL
Item I terra als Perdiguers, ²⁰⁵⁵ afronta Anthoni Guiu e los béns de Tabercans	XII d.	III
Item I linar a Santa Maria del Pont, afronta Pere Çabater e la cèquia	VIII s. IIII d.	XXV ²⁰⁵⁶
Item I terra, rengues a les Obagues, afronta Guillem Spalter e Bernat del Vilar e Berenguer de Serrat	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I cases, afronta ab la ecclésia e Ramon del Vilar, foren de Bortomeu Ledós	XLIII s. IIII d.	CXXX / ₁₁₄

²⁰⁵³ Linars, en l'original linas.

²⁰⁵⁴ Al principi del registre hu diu: *Salvador del Vilar*.

²⁰⁵⁵ *Perdiguers*, a l'origina, *Perdiges*.

²⁰⁵⁶ Al principi del registre hu diu: *Salvador del Vilar*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a les Pedreres, afronta Ramon Grau e Arnau de Serrat, los beneficiats	XIII s. IIII d.	XL
Item I linar a la Mora, afronta Ramon de Gili e Bernat Alegret, Jacme de Rius		XX ²⁰⁵⁷
Item I terra a la Coma de na Roya, fonch d'en Celdua, afronta l'Areyne de Jacme de Fons e Guillem Spalter e Jacme de Caneles	X s.	XXX
Item I terra, rengues a les Obagues, fonch de Pere de la Font, afronta Guillem Spalter e Berenguer de Serrat e la lau	III s. IIII d.	X
Item I terra al Playdiner, afronta Arnau Boraç, Arnau del Vilar e la carrera pública	XIII s. IIII d.	XL s.
Suma XXXII II. VIII s. Suma XVII II. VIII s.		
[76] Pere Farrer (Dreta) ²⁰⁵⁸		
Primerament I terra als Manegos, afronta Arnau d'en Jacme, la carrera e lo torrent	II s.	VI
Item I terra planta, era, payller ea Sent Serni, afronta Jacme de Caneles e la carrera pública	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra rengues al Còdoll, afronta Ramon de Granuyller, Bortomeu de les Planes, Bernat de les Planes	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra als Solans, afronta Guillem Spalter e Pere Dreta	II s.	VI
Item I terra a la Montada, afronta Salvador del Vilar e Pere Dreta	IIII s.	XII
Item I canamina al Pla d'Oris, afronta Salvador Graell, Pericho del Vilar e lo camí	XIII s. IIII d.	XL
Item I cases a Sent Serni, afronta Anthoni Guiu e Berenguer de Villar		L ²⁰⁵⁹
Item I terra al Pla d'Oris, afronta Pere Çabater, Salvador Graell	XII d.	III
Suma II II. VIII d. Suma XI II. V s. VI d. / ₁₁₅		
[77] Pere Barrall (Dreta) ²⁰⁶⁰		
Primerament I terra a les Feixes, afronta Berenguer de Serrat e Bortomeu de les Planes	X s.	XXX
Item I terra, ort, vinya a la Montada, afronta Guyllem del Vilar e les carreres	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra, rengues als Lomas, afronta Anthoni Guiu, Bernat del Vilar	III s. IIII d.	X
Item I terra als Plans, afronta lo torrent	XII d.	III
Item I terra terra, rengues, vinyes als Solans, afronta Guyllem Spalter, Arnau del Villar e lo torrent	C	CCC
Item I era, payller, plantes a Sent Serni, afronta Jacme de Caneles, Bernat del Vilar e la carrera propera	L s.	CL
Item I vinya a la Font del Serrat, afronta lo torrent	XII d.	III
Item I terra als Vinyals, afronta Jacme Montanya	XII d.	III
Item I cases a Sent Serni, afronta Berenguer del Vilar e lo torrent	L s.	CL
Item I terra a les Arguiles, afronta lo torrent, Arnau del Vilar e	XXVI s. VIII d.	LXXX

²⁰⁵⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Arnau de Rius*.

²⁰⁵⁸ Al costat dret de l'orla del nom hi ha un signe de signatura.

²⁰⁵⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bor de la Mora*.

²⁰⁶⁰ Al costat dret de l'orla del nom hi ha un signe de signatura.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Berenguer de Serrat		
Item I terra a la Obagueta, afronta Pere de la Font e Arnau del Vilar	X s.	XXX
Item I terra a la Balonquosa, afronta Anthoni Guiu, lo torrent, fo d-Arnau de Serrat	XX s.	LX
Item I terra planta a Sent Serni, afronta Anthoni Guiu, Guillem Spalter	XVI s. VIII d.	L
Item I terra, rengues al Lomar, fo d-Arnau de Serrat, afronta Anthoni Guiu e lo torrent e les carreres	III s. IIII d.	X
Item I terra a Remolí, fo de Bernat Codó, Francesch de Gércoles e lo torrent	XII s.	XXXVI
Suma XVI II. XI s. VIII d.		
Totes les liures XXIIII s. VIII d. / ₁₁₆		
Suma LXII II. XIX s. VI d.		
[78] Pere Dreta		
Primerament I vinya als Vinyals, fo de Barrall, afronta Anthoni Guiu, Berenguer del Vilar	XII d.	III
Item I terra al Còdoll, afronta Pere Ferrer e la carrera, fo del matex	LX s.	CLXXX
Item I terra a les Teleres, afronta lo torrent, fo de Bernat Dalmau, Puix Dalmau	III s. IIII d.	XX
Item I planta d'olives a Sent Serni, fo del matex, afronta Pere Barrall e la carrera	X s.	XXX
Item I terra, rengues a casa Dugues, afronta Ponç Morató, Ramon del Puy		X ²⁰⁶¹
Item I terra als Fenes ²⁰⁶² , afronta Pere del Puy, Ponçich de Nat, fo d-en Solaneles		XXX ²⁰⁶³
Item I rengues a Solans, afronta Ramon Huguet, fod-en Puy	XII d.	III
Item I planta d'olives a Solans, fo de Jacme Farrer, Pere Bigora, lo camí	V s.	XV ²⁰⁶⁴ / ₁₁₇
Suma III II. XIII s. IIII d. Suma XIII II. II s. VI d.		
[79] Berenguer del Villar		
Primerament I terra als Prats, afronta Arnau del Vilar e lo torrent	XII d.	III
Item I terra a Reculada, afronta Na Roqua, Guyllem Spalter, fo de la villa	X s.	XXX
Item I terra rengues a les Obagues, afronta Bernat de Serrat, Guyllem Spalter		III ²⁰⁶⁵
Item I terra, abeylles e rengues a l-ort d-en Cornet, afronta Johan Spalter e lo torrent	LXXIII s. IIII d.	CCXX
Item I terra a la Obagueta, afronta Arnau del Vilar e la carrera, Pere Dreta	XIII s.	XXVI
Item I terra, era, payller, vinya, plantes a la Font de Serrat, afronta Salvador Graell, Bortomeu de les Planes	XLIII s. IIII d.	CXXX

²⁰⁶¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Codó*.

²⁰⁶² Aquest topònim ve de Fenc, planta lleguminosa que es conrea als prats per aliment de bestiar tant en verd com en sec. DAM, veu *fe* o *fenc*, 2

²⁰⁶³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Gutlar*.

²⁰⁶⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Xristòfol*.

²⁰⁶⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat del Palas*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra als Perdiguers, ²⁰⁶⁶ afronta Arnau de Caneles, Ramon de Granuyller	XII d.	III
Item I terra a Salmons, afronta Ramon de Caneles	XII d.	III
Item I terra als Lomas, afronta Berenguer de Serrat e la carrera e ay rengues	X s.	XXX
Item I vinya als Vinyals, afronta Berenguer Texidor, e Pere Dreta	III s. IIII d.	X
Item I vinya alimatex, afronta Pere Barrall, Jacme de Serrat		III
Item I canamina al Pla de Gavet, afronta Berenguer de Serrat, Arnau Borraç, Pere Vilar	XLVI s. VIII d.	CXC
Item corral als Canamàs, afronta lo torrent e la carrera		V
Item I terra a la Font de Serrat, afronta Gayllart Spolter, Salvador Celdua, fo de na Cals	VII s. VIII d.	XX / ₁₁₈
Item I linar al Braçall, afronta Ramon de les Corts e Bernat Codó e la Verneda	II s.	VI
Item I terra a Puigcerver, afronta Pere Pichó, Matheu Giter	XII d.	III
Item I cases a Sent Serni, afronta Pere Dreta e Bernat Dalmau, que fo Jacme de Caneles	L s.	CL
Item I casa, truyll e çeler, afronta lo vall	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I bancalet a l'ort d'en Cornet, afronta Arnau del Vilar e Guyllem Spalter	XII d.	III
Item I terra a Manleuyll, afronta Ramon de les Poses e Bernat de Gércoles	XII d.	III ²⁰⁶⁷
Item I casa al Barri, afronta Bortomeu de la Mora, Guillem Spalter	XII d.	III
Item I terra, rengues e olives a l'ort d'en Cornet, afronta les carreres, fo de Jacme Graell	XXXVI s. VIII d.	C
Item I terra a Remolí, afronta Pere de Gércoles, Francesch de Gércoles, lo torrent	X s.	XXX
Item I terra als Clots de na Valánça, afronta Pere Dreta e la carrera pública	XL s.	CXX
Item I era, payller, fo de Guillem del Vilar, afronta Jacme de Caneles, Pere Dreta e la carrera	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra a la Plana de Noguera, afronta Guyllem Spolter e la carrera, fo d'aquell matex	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I coma a Sent Martí d'Aguilar, afronta la ecclésia, Arnau Pichó e la carrera		L ²⁰⁶⁸
Item I linar en la Ribera de Fontsagrada, afronta en Dalmau	XIII s. IIII d.	XL ²⁰⁶⁹
Item I terra al Pla d'Oris, afronta lo torrent e la carrera, fo de Ramon de les Corts	VI s. VIII d.	XX
Item I terra al Espinalp, fo-del mas de Bernat Morató, de les Meyans, afronta Pere Çabater, Bortomeu de les Planes e Pere de Gércoles	XX s.	LX / ₁₁₉
[80] Elicsen d'en Quonquet uxor quondam		
Primerament I terra a Remolí, afronta Guyllem del Puy e Ramon de les Corts		XV

²⁰⁶⁶ *Perdiguers*, a l'origina, *Perdiges*.

²⁰⁶⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *falla*.

²⁰⁶⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat del Vilar*.

²⁰⁶⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Arnau Matheu*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra al Còdoll, afronta Pere Farrer e Quonquet		XXV ²⁰⁷⁰
81] Pere Soler de Puycercós²⁰⁷¹		
Primerament I terra a la font de la Nança, fo de Bortomeu Ledós, afronta Pere Çabater, lo torrent e la carrera	IIII s.	XII
[82] Bortomeu Ledós		
Primerament I terra als Lomas de Giter, afronta Berenguer de Serrat e Arnau de Serrat	II s.	VI
Item I terra a la Montada, afronta Berenguer de Serrat e lo torrent e la carrera	III s. IIII d.	X ²⁰⁷²
Item I planta d'olives a la Era Veylla, afronta Berenguer de Serrat	II s.	VI
Item I terra a la Font de l'avança, afronta Pere Çabater, lo torrent e la carrera	IIII s.	XII ²⁰⁷³
Item cases a Sent Serni, afronta la ecclésia e Ramon del Vilar	XLIII s. IIII d.	XXXX ²⁰⁷⁴
Item I corral a Sent Serni, afronta lo torrent e la carrera	XII d.	III ²⁰⁷⁵
Item I terra al Pla d'Oris, afronta Guyllem del Villar, Berenguer de Serrat, Bortomeu de les Planes	LX s.	CLXXX ²⁰⁷⁶
Item terra, era, payller al Serrat, afronta Bernat del Vilar e la carrera, fo de Pere de la Font	XXXIII s. IIII d.	C ²⁰⁷⁷
Item I rengues, olives als Vinyals, afronta Anthoni Guiu, lo torrent, foren del matex	III s. IIII d.	X ²⁰⁷⁸
Item I terra a·Llomar, afronta Bernat del Vilar e la carrera pública, Jacme de Caneles / ₁₂₀		VI ²⁰⁷⁹
Item I casa, fo de Graell, afronta lo Forn e Guyllem Salter	III s. IIII d.	X ²⁰⁸⁰
Item I terra al Pontaró, afronta la cèquia e lo riu de Gavet	VIII s. IIII d.	XXV ²⁰⁸¹
Item I terra que·s a Serbodia, fo dels beneficiats, afronta Ramon de les Corts e Pere Çabater	XL	CXX
Suma VII II. XIX s. ²⁰⁸² Suma V II. VII s. IIII d. / ₁₂₁		
[83] Bortomeu de les Planes		
Primerament I terra al·Espinalp, afronta Arnau del Vilar e Pere Barrall Dreta, Salvador Celdua	CVI s. VIII d.	CCCXX
Item I terra al Pla d'Oris o de Gavet, afronta Ramon de Serrat e en Roy de Figerola	XL s.	CXX ²⁰⁸³
Item I terra al Pla d'Oris, afronta Bortomeu Ledós e la carrera	L s.	CL
Item I terra olives a la Font de Serrat, afronta Berenguer del Vilar, Ramon de Caneles	VI s. VIII d.	XX
Item I terra als Lomas de Giter, afronta Santa Maria e Bernat	XII d.	III

²⁰⁷⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat de les Planes*.

²⁰⁷¹ L'orla és diferent.

²⁰⁷² Al principi del registre hi ha anotacions.

²⁰⁷³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Soler de []*.

²⁰⁷⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Salvador Celdua*.

²⁰⁷⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Berenguer de Serrat*.

²⁰⁷⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Ramon Besora*.

²⁰⁷⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat del Vilar*.

²⁰⁷⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat del Vilar*.

²⁰⁷⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bor Tarraça*.

²⁰⁸⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Berenguer de Serrat*.

²⁰⁸¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Guiu*.

²⁰⁸² Segueix guixada la xifra: Suma XXV II. I s. VI d.

²⁰⁸³ Aquest registre es presenta al costat del nom.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

de Sent Serni		
Item I cases a Sent Serni, afronta Bortomeu Colom, Berenguer del Vilar	XLVI s. VIII d.	CXL
Item I terra, plantes a Salmons, afronta Guillem Spalter e lo torrent	LXXXIII s. IIII d.	CCL
Item I terra al Spinalp, afronta Bernat Morató e Arnau Pichó, Jacme Bons	XX s.	LX
Item I terra als Vinyals, afronta Anthoni Guiu, Jacme Montanyana	XII d.	III
Item I vinya als Manegos, afronta Berenguer de Serrat e Pere Camara	III s. IIII d.	X
Item I vinya las Perdiguers, ²⁰⁸⁴ afronta Anthoni Guiu e Cabecerans	XII d.	III
Item I terra al Toçal de Pere Palet, afronta Anthoni Guiu e lo torrent	XII d.	III
Item I era, payller a Sent Serni, afronta Salvador Graell e la carrera	XXII s.	LXVI
Item I terra, plantes a Salmons, afronta Salvador Celdua e Elicsen d'en Quonques	X s.	XXX
Item I terra al Còdol, fo d'en Alicsen d'en Quonques, afronta Pere Dreta, Bernat del Vilar	VIII s. IIII d.	XXV
Item I alberch que fo de Bernat de les Planes, e de Pere Farrer, afronta Berenguer del Vilar, Anthoni Guiu, Guillem del Vilar	XLIII s. IIII d.	CXXX
Item I terra, rengues als torrents d'Oris, fo de son pare, afronta Berenguer de Serrat, Salvador Celdua e el matex e la carrera pública	CXVI s. VIII d.	CCCL
Item I terra a les Boygues, fo d'Arnau Serrat, afronta Arnau del Vilar, Bernat del Vilar, Anthoni Guiu	X s.	XXX
Item I terra als Prats, fo del matex, afronta Anthoni Guiu e Arnau del Vilar	XII d.	III
Item I terra als Tartés d'Oris, afronta Guyllem Spalter e Guyllem Spalter e Santa Maria	IIII s.	XII
Suma XXVIII ll. XVII s. / ¹²²		
[84] Ramon de Caneles		
Primerament I terra, rengues a la Montada, afronta Arnau del Villar e lo torrent		CLXX ²⁰⁸⁵
Item I terra al Serrat e planta, afronta Berenguer del Vila e la carrera		XXXV ²⁰⁸⁶
Item I terra als Perdiguers, ²⁰⁸⁷ afronta Bernat Vilar, Berenguer de Serrat e lo camí		XC ²⁰⁸⁸
Item la meytat de l'antuxà al mas de Salmons, afronta Arnau Pichó		LX ²⁰⁸⁹
Item I terra a la Obagueta, afronta Berenguer de Serrat,		XV ²⁰⁹⁰

²⁰⁸⁴ *Perdiguers*, a l'origina, *Perdiges*.

²⁰⁸⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem del Vilar*.

²⁰⁸⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem Spalter*.

²⁰⁸⁷ *Perdiguers*, a l'origina, *Perdiges*.

²⁰⁸⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem Spalter*.

²⁰⁸⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem Spalter*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Arnau del Vilar e la carrera		
Item I cases, foren d'Arnau de Serrat, afronta Anthoni Guiu e lo Vall		LXXX ²⁰⁹¹
Item I terra olives al Serrat, afronta Bortomeu Ledós, Berenguer del Vilar e la carrera, fo de Pere de la Font		XL ²⁰⁹²
Item I ortals al mas de Salmons, afronta el matex e Bortomeu de les Planes		VIII s. ²⁰⁹³
Item I vinya, rengues, plantes d'olives ²⁰⁹⁴ al Pont, afronta Ramon del Vilar, Salvador Granell e Nacarres		CL ²⁰⁹⁵
Item I terra al Pla d'Oris, afronta ell matex e Pere Farrer		CXL ²⁰⁹⁶
Item I terra a la Coma d'Agilar, afronta Arnau Pichó e lo camí		XVIII ²⁰⁹⁷
Item I terra als Tartes d'Oris, afronta Bernat Graell e la carrera		LX ²⁰⁹⁸
Item I cases a Sent Serni, afronta Guyllem Spalter e Bernat Graell		XLV ²⁰⁹⁹
Item era, payller a Serrat, afronta Jacme de Caneles, Pere Farrer		XLV ²¹⁰⁰
Item I terra als Lomas, afronta Berenguer de Serrat, Anthoni Guiu		LV ²¹⁰¹
Item I terra a la Planta, fo de na Gitera, afronta Cabecerans, Berenguer de Serrat		XVIII ²¹⁰²
Suma VIII II. X s. / ₁₂₃		
[85] Jacme de Caneles		
Primerament I terra a les Obagues, afronta Berenguer de Serrat, Salvador Graell e lo torrent	LXVI s. VIII d.	CC
Item I terra als Molins d'en Çabater, afronta Pere Çabater, Salvador Celdua	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra al Pla d'Oris, afronta el matex e Arnau de Gércoles	VIII s. IIII d.	XXV
Item I alberch fo de Pasquall, afronta Berenguer del Vilar e lo vall	LXVI s. VIII d.	CC
Item I rengues als Lomàs, afronta Bortomeu Colom e la carrera	II s.	VI
Item I terra a Serrat, afronta Pere Dreta, Bernat del Vilar, Guillem Spalter, Berenguer del Vilar e ay era e payller	LXIII s. IIII d.	CXC
Item I vinya als Vinyals, afronta Anthoni Guiu, Bortomeu Bertran	II s.	VI
Item I ort a la Montada, afronta Bernat del Vilar e Anthoni	XII d.	III

²⁰⁹⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem Spalter*.

²⁰⁹¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem del Vilar*.

²⁰⁹² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem Spalter*.

²⁰⁹³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem Spalter*.

²⁰⁹⁴ *Plantes d'olives*. Damunt de la línia.la línia.

²⁰⁹⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Taylla té Spalter*.

²⁰⁹⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat del Vilar*.

²⁰⁹⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem Spalter*.

²⁰⁹⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat del Vilar*.

²⁰⁹⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem Spalter*.

²¹⁰⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem Spalter*.

²¹⁰¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Berenguer de Serrat*.

²¹⁰² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem Spalter*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Guiu		
Item I terra al Pla d'Oris, fo de Pere Çabater, afronta lo torrent e Bernat del Vilar e Arnau del Vilar	X s.	XXX
Suma XI II. VIII s. IIII d. Suma XXXVIII II. V s.		
[86] Guillem Pasquall		
Primerament I terra a Llomar de Giter, afronta Bernat de Sent Serni e lo torrent		XVIII
Item I terra a les Pedreres, afronta la carrera e lo torrent		XVIII
Item I terra al Tocall Rodall, afronta Anthoni Anrich, Jacme Torrent		XVIII
Item I vinya als Tarres, afronta Anthoni Guiu e Guillem del Villar		XVIII
Suma VI s. / ¹²⁴		
[Els Vilars]		
[87] Arnau del Vilar		
Primerament lo mas, truyll ab tot lo domenge, era, payller, vinyes, rengues, plantes d'olives, orts als Vilars, afronta Anthoni Guiu de dues parts e lo torrent e la carrera de cap e de sol e en cense la planta de les olives del sol del domenge que y afronta lo torrent e la carrera e Pere Dreta	MLXVI s. VIII d.	III ^M CC ²¹⁰³
Primerament l'antuxà dels Vilars que és de les compres ab rengues e altres arbres, afronta Ferrer Vileta en la capmasia antiga, Anthoni Guiu e Pere Dreta en lo damunt la carrera e ay un casal tosca, lo payller de la era de la capmasia antiga entre tot	CCCCXXXIII s. IIII d.	MCCC ²¹⁰⁴
Item I terra al Vinyals fo de Bertran, afronta Jacme de Caneles, Arnau de Serrat	XII d.	III
Item I terra a Serrat, fo del matex, afronta Anthoni Guiu, Guillem Spalter	II s.	VI
Item I terra al Torrent Pregon, fo del matex, afronta los torrents	XII d.	III
Item I terra al Vilar de Gavet, afronta Berenguer del Vilar, Pericho Dalmau	X s.	XXX
Item I terra al Torrentyll afronta Bortomeu de Doa, Bernat Comalaso de Jacme Cornet	X s.	XXX
Item I terra, rengues als Prats, afronta Berenguer del Vilar, Anthoni Guiu e Bortomeu de la Mora	L s.	CL
Item I terra rengues al Lomar de Sent Serni, afronta Bortomeu de les Planes e la carrera pública	C s.	CCC
Item I terra al Pla d'Oris, afronta Guyllem Spalter e Pere Çabater	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra als Solans, afronta Pere Barrall e lo torrent	II s.	VI
Item I terra planta a lo fo en Cornet, afronta Berenguer del Vilar e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a la Obagueta, afronta Pere Dreta, Guillem Spalter, la carrera	VI s. VIII d.	XV
Item I vinya a la Font de Serrat, afronta Pere Barrall e lo torrent	XII d.	III

²¹⁰³ Aquest eistre apareix cancel·lat.

²¹⁰⁴ Aquest reistre apareix al costat del nom.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra en lo Pla d-Inret Poyoll e la carrera	XIII s. IIII d.	XI
Item altra terra alimatex, afronta Salvador Celdua, Ramon de Fonts	X d.	XXX
Item I terra a les Boygues, afronta la Rocha de Mayà e la carrera per lo caps	II s.	VI / ¹²⁵
Suma XXXIII II. II s. IIII d.		
Suma LXIII II. XIII s. VIII d.		
Item deu pagar més avant en adjutori d-en Ferrer Vileta per la part del capmàs e de la era, mentre que tingue per X II.	III II. VI s. VIII d.	X II.
[88] Farrer Vileta		
Primerament lo mas de Sent Serni ab truyll, era, antuxà e planta d-olives, rengues, vinyes, loch apellat als Vilàs de la capmasia Antigua, afronta Arnau del Vilar, en ço que no és de la capmasia Antigua, mas són stades feytes compres despuix e Anthoni Guiu e la carrera de caps e de sols e lo torrent que devala per Sent Serni	DCXXXIII s. IIII d.	MDCCCC
Suma XXXI II. XIII s. IIII d. Suma CLXXXI II. VI s. VI d. / ¹²⁶		
[89] Bernat del Villar fyll de Berenguer		
Primerament I cases afronta Bernat del Vilar, Anthoni Guiu, Bortomeu de les Planes ay era, payller	XXXIII s. IIII d.	CCL
Item I terra al Molins d-en Cornet, afronta Bernat del Vilar e la Cèquia	VI s. VIII d.	XV
Item I terra al Lomar, afronta Pere Dreta, Berenguer del Vilar, Berenguer de Serrat	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra rengues a les Boygues, afronta Arnau del Vilar, Anthoni Guiu	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a les Obagues, afronta Berenguer de Serrat, Jacme Caneles		V
Item I terra a Sent Martí d-Aguilar, foncde Berenguer del Vilar, afronta Arnau Pichó e la ecclèsia de Sent Martí d-Aguilar e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I planta d-olives a la Planta del Colar, afronta Guyllem Spalter de tres parts e lo torrent	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a Remolí fonch de Bernat de les Poses, afronta Bernat Graell e Arnau de Gércoles	XX s.	LX
Item I terra a les Obagues, afronta Bernat de Serrat e Guyllem Spalter	XII d.	III
Item I terra a Remolí, fo de Bernat de les Poses, afronta Arnau de Gércoles e lo torrent	VI s. VIII d.	XX
Item I planta d-olives a Sent Serni, fo d-en Salvador Graell, afronta Bernat del Vilar e Anthoni Guiu	VI s. VIII d.	CLXX
Item I terra als Prats, fo de Guyllem del Aylar, afronta Jacme Montanya e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I terra al Pla d-Oris, fo de Salvador Graell, afronta Salvador del Vilar, Pere del Vilar, Salvador Celdua	L s.	CL ²¹⁰⁵
Item I terra al Pla d-Oris, fo d-en Salvador Graell, afronta Guillem del Vilar e Bernat del Vilar	XVI s. VIII d.	L
Item I terra, era e payller al Prat fo de Bortomeu Ledós, afronta Bernat del Vilar e la carrera	XXXIII s. IIII d.	C

²¹⁰⁵ Aquest registres i els tres següents están escrits en la parts dreta del nom.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I rengues, olives als Vinyals, afronta Anthoni Guiu e lo torrent, fo de Bortomeu Ledós	III s. IIII d.	X
Item I terra a Remolí, fo de Pere de Gércoles, afronta Ramon de Gércoles, Anthoni Anrich, Berenguer del Vilar, Francesch de Gércoles	III s. IIII d.	X ²¹⁰⁶
Suma XXXV II. VI s. VI d. Suma XIII II. VIII s. VIII d. Item I II. XVI s VIII d. Item VI s. VIII d. Suma XVI II. VI s. IIII d. Item II II. X s. / ₁₂₇		
[90] Guayllart Spalter ²¹⁰⁷		
Primerament I terra al Pla de Gavet, afronta Guillem Spalter e Arnau Borraç, lo camí, fo de Guillem del Villar	XLVI s. VIII d.	CXXXX
Item I terra, rengues a Remolí, fo de Guillem de Pena e de los béns de Pere de Gércoles, afronta Ramon de les Corts de II parts, Anthoni Guiu, Guillem Çeldua, Arnau de Gércoles	XII s.	XXXVI ²¹⁰⁸
Item per la part que li dóna en Pere Celdua en exovar als Lomas		XL ²¹⁰⁹
Item I vinya, rengues, plantes d'olives al pont afronta Ramon del Villar, Salvador Graell e Berenguer del Vilar, fonch de Ramon de Caneles	LXVI s. VIII d.	CC
Item I terra al Clot d'en Farrioll, fo de Guillem Spalter, Arnau del Vilar, Pere Camara	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra a les Fexes, afronta Santa Maria e Arnau del Vilar e la lau	XL s.	CXX
Item I cases que foren del matex, afronta Bortomeu de la Mora e Guillem del Vilar	VIII s. IIII d.	XXV
Item I era, payller a les Solanes, afronta Anthoni Guiu e la carrera e lo torrent	XXVIII s.	
Item I terra al Lomar, do dels béns vagants de la vila, afronta Berenguer del Vilar, Jacme de Caneles e la carrera publica	V	XV
Suma XII II. VIII s. VIII d. Item XII s. ²¹¹⁰ / ₁₂₈		
[91] Pere Camara		
Primerament I cases a Sent Serni, afronta Bortomeu de la Mora, Bernat del Vilar e la carrera		XXX ²¹¹¹
[92] Bortomeu Amat (Bernat Anrich) ²¹¹²		
Primerament I troç de terra, rengues a la Coma de Sent Pere, afronta la lau de Santa Maria e la ecclésia de Sent Pere	XL s.	CXX
Item I troç de terra als Saradels, afronta en la carrera e la lau	V s.	XV
Item I troç de terra a Poliro, a Cap del Solà, afronta en los béns d'en Guardiola	XII d.	III
[Item I...]Iana part lo castell, afronta en les Planes [....] lo Vall e la carrera e Pere Gacet	XX s.	LX
[Item I.. p]lanta d'olives a la Tarterra, afronta lo torrent [...]	III s.	VI
[Item] la Triylla, afronta en la [.....]		LXX ²¹¹³ / ₁₃₀

²¹⁰⁶ Aquest registre apareix en la part esquerra del nom.

²¹⁰⁷ El full està retallat per la meitat.

²¹⁰⁸ Aquest registres està al cantó del nom.

²¹⁰⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Celdua*.

²¹¹⁰ El full està retallat per la meitat.

²¹¹¹ La mateixa apreciació que en la nota anterior.

²¹¹² El full solt està esqueixat per la meitat.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I tros de terra al Solà, afronta Ramon Celdua e lo torrent	III s. IIII d.	X
Item I terra		
Suma VI II. V s. VIII d.		
[Suma ...] I.. III s. IIII d. ²¹¹⁴ / ₁₃₁		
[93] Bernat de Corts		
Primerament la meytat del alberch que és en la vila en lo Molar, la part de ves los cassals d'en Bernat de Conques de cel en abis, segons que afronta ab les carreres públiques, Pere de les Corts e Bernat de Conques e ab en Spolter. Item en lo dit alberch una tona la menor		LX
Item I terra a les Cotoneles, fo de Guillem de Puy e ab ço de Pere de Gércoles afronta Arnau de Gércoles, Francesch de Gércoles e los torrents		L
Item I terra, rengues, era e payller a casa Dues, afronta ab Pere Çabater e la carrera pública e lo torrent de Gércoles e Guillem Gacet		
Item I terra a Manacumbreta, afronta ab Bernat de Caneles e Bernat de Gércoles e ay vinya e planta		
Item un ort de sols de Gércoles e afronta ab Francesch de Gércoles e lo torrent e la carrera pública		
Item I planta d'olives a Sent Pere de la Rialera, la meytat de la planta de Camps, afronta ab en Jachme de Sex, la carrera de Il parts del oliver de Santa Maria amont.		
Item I terra, rengues a Bon Fyll a la Peberola, afronta ab Jacme Lanes e lo torrent e Pere de Corts de dues parts de cap e de sols		
Item a Mehuyll un tros de terra de la planta de les alvas amunt, segons que afronta ab en Jachme de Sex e la cèquia e la Verneda / ₁₃₂		
[94] Arnau Pichó		
Primerament I terra e olives als Linars ²¹¹⁵ de la Mora, afronta Jacme Artús, Ramon de les carreres en la Roqua e la carrera	XX s.	LX
Item I terra a Vila Moguosa, afronta Domingo del Puy e Guyllem de Mer		CCCC ²¹¹⁶
Item I terra a la Coma d'Aguilar, afronta Ledós, Pascuall Dalmau	XII s.	XXXVI
Item I terra planta al Solà de les Planes, afronta Pascuall Dalmau	X s.	XXX
Item I terra a la Colada de la Mora, afronta Pascuall Dalmau, Pere de les Planes		III
Item I terra, era, payller, antuxà davall casa, afronta Pere de Sent Martí, la carrera	L s.	CL
Item I terra al Pla, afronta Francesch de Gércoles, Guillem Pena, fo de Guillem del Vilar	III s. IIII d.	X
Item I terra a Bon Fyll, afronta Bortomeu Tarraça, Bernat	X	XXX

²¹¹³ El full està retallat.

²¹¹⁴ El full està retallat.

²¹¹⁵ *Linars*, en l'original *Linás*.

²¹¹⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *faylla*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Graell, fo del matex		
Item I vinya a la Serra d-Aguilar, afronta el matex, Pere Artús	XII d.	III
Item I terra planta a la Font de la Mora, afronta el matex, Pascual Dalmau	X s.	XXX
Item I terra olives a la Mora, afronta Jacme Artús, Pere d-Alguayra e la Roqua	XX s.	LX
Item I planta a la Torre, afronta Pere Vidall, Pere Celdua		III
Item I vinya a la Serra d-Aguilar, afronta Pere de les Planes, Berenguer del Vilar	XII d.	III
Item tot ço que ha d'altra part en lo bach	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra a la Coma d-Aguilar, afronta Jacme Artús e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I terra rengues al Mas de Pere Pichó, afronta Pascual Dalmau, la carrera	X s.	XXX
Item tot ço que ha a Salmons, afronta Bortomeu de les Planes, Ramon de Caneles		CL ²¹¹⁷
Item I vinya a la Tarterra	XII d.	III
Item I linar a la Mora, afronta Arnau de Mer, fo de Pere d-Alguayra	VIII s. IIII d.	XXV
Item lo mas, forn hon stà	LXVI s. VIII d.	CC
Item la meytat de ço d-en Guarnier, plantes, terres, afronta Jacme Artús	VI s. VIII d.	XX
Item I terra als Prats d-Arnau Mir, afronta Pere de les Carreres e Arnau Porta	XII d.	III
Item I planta d'olives a la Mora, Jacme Artús e Pere Artús	V s.	XV
Item I terra a la Riba, afronta Jacme Artús e el matex, fo de Pere de les Planes	XII d.	III
Item I terra a la Font de la Mora, afronta Miquell Pichó e la carrera	XII d.	III
Item I terra a la Coma d-en Guiu, fo de Pere de les Planes, afronta el matex	V s.	XV
Item I terra rengues a la Mora, foren de Jacme Bons, afronta el matex e na Mireta d-Arancís e lo torrent	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra a les Comes d-Aguilar, afronta Pascual Dalmau e l-abrich de les Mires	XII d.	III
Item I terra, roures a la Coma de Guau, afronta Boxadors ²¹¹⁸ e los béns d-en Grearum	XII d.	III
Item I terra e rengues al Serrat, afronta Pascual Dalmau e la carrera	XII d.	III
Suma XIII II. XII s. VIII d. ²¹¹⁹ Suma LXXII II. XVII s. / ₁₃₄		
[Els Obacs]		
[95] Pascual Dalmau		
Primerament I terra a les Comes o Hobagues, afronta Pere Ledós e la carrera	III s.	VIII
Item terres, plantes, vinyes del Torrent del Mas en ves del mas de Pere Artús, afronta en lo Vall, Jacme Artús, Arnau Pichó	CLXVI s. VIII d.	D

²¹¹⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem del Vilar*.

²¹¹⁸ *Boxadors*, a l'original *Boxados*.

²¹¹⁹ En l'original *sous*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item lo mas, forn, terres, plantes, era, payller, afronta lo torrent del mas, Arnau Pichó, Bernat Alegret	CCVI s. VIII d.	DCXX
Item I terra a les Pradeles, afronta Pere Artús Pere del Puy	XII d.	III / ¹³⁵
Item I terra al Lener de la Torre, afronta Arnau de Mur lo torrent	XIII s. IIII d.	L
Item I vinya al Hobach	XII d.	III
Item I terra a la Font d'Aguilar, afronten los béns de Pere de les Carreres e la carrera	XII d.	III
Suma XIX ll. XII s. VIII d. Suma LXII ll. XI s. / ¹³⁶		
[96] Pere d'Alguayra		
Primerament la meytat d'una vinya Silar, afronta Anthoni Guiu, Matheu Giter	XII d	III
Item I era als Graels, afronta Berenguer del Vilar, Pere dels Graels	XII d.	III
Item terres, vinyes, plantes, antuxà de-ça e de-là lo torrent ab lo mas	LXVI s. VIII d.	CC
Item I linar a la Mora, afronta Jacme Artús e lo torrent		XXX ²¹²⁰
Item I planta, rengues a la Mora, afronta Bernat Artús e la carrera		V ²¹²¹
Item I terra a la Mora, afronta Jacme Artús	XII d.	III
Item I linar, planta d'olives a la Mora, afronta Jacme Artús, Arnau Pichó		XXV ²¹²²
Item I terra a lindar de la Mora, afronta Balaguer Tarterra e Pascual Dalmau	XII d.	III
Item I a Rayer en l'Obach, afronta Pere de les Carreres, Jacme Artús	XII d.	III
Item I planta d'olives a Puyserver, afronta Berenguer del Vilar e la Roqua	XII d.	III
Suma LXXII s. VIII d. Suma XVII ll. XV s. / ¹³⁷		
[97] Jacme Artús		
Primerament I antuxà a la Tarterra ab plantes, linars, ²¹²³ afronta Guyllem Sunyer e lo torrent e la Roqua e el matex	XCIII s. IIII d.	CCLXXX
Item I terra, plantes, rengues Abeyller, afronta la carrera pública e lo torrent e lo cap de la Roqua de la Mora e ab el matex en ço de la Tarterra	LXXIII s. IIII d.	CCXX
Item dos lochs a Sent Salvador, afronta en Guarner, Pere Ledós e lo torrent de la Mora	XVL s. VIII d.	L
Item I terra a la Coma d'Aguilar, afronta Arnau Pichó e Salvador Oliver	XII d.	III
Item I terra al Vedat de la Mora, afronta Arnau Pichó, Pascual Dalmau	XII d.	III
Item I terra als Linars ²¹²⁴ de la Mora, afronta Arnau Pichó, la Roqua e lo torrent	XVI s. VIII d.	L
Item I linar e olives a la Mora ab ço que fo de Ramon de Gili e de Salvador Celdua, afronta la carrera	XXXVI s. VIII d.	CX

²¹²⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Jacme Artús*.

²¹²¹ Aquest registre apareix esborrat. A l'inici: *Ponç d'Artesa*.

²¹²² Aquest registre apareix esborrat. A l'inici: *Peret d'Artesa*.

²¹²³ *Linars*, en l'original *linas*.

²¹²⁴ *Linars*, en l'original *linas*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Lo mas, truyll, era, payller, antuxà, terres, plantes d'olives e d'altres plantes, afronta la carrera e la Roqua e lo torrent de les Planes e ab ço que fo d'en Guyllem de Canelles, afronta Bernat Alegret	CCCXXVI s. VIII d.	DCCCCLXXX
Item la meytat del Clot de l'Estany, afronta Pere Amargós, Bortomeu Tarraça	LXVII s. VIII d.	CC
Item l vinya a l'Estany, fo de Johan Artús	XII d.	III
Item l al Perer na Gila, afronta la carrera	XII d.	III
Item l cases en lo Molar, afronta Anthoni Lenes, Arnau de Gércoles	X s. XXX	XXX
Item dos vancals de la conamina de Ramon de les Corts a Loren, afronta Ramon de Truyldalou e la carrera	XX s.	LX
Item l terra a la Era Veylla, afronta Jacme de Seix, Pere Amat, fo del matex		XXX ²¹²⁵
Item l terra, rengues a la Mora, fo de Pascual Dalmau, afronta lo torrent e la carrera pública	XII d.	III / ₁₃₈
Item l planta d'olives a la Rialera, afronta Pere Gacet e la carrera	XLVI s. VIII d.	CXL
Item l roure a la Mora en ço d'en Pericho	XVI s. VIII d.	VIII ²¹²⁶
Item l terra ab plantes d'olives a la Mora, afronta Pere d'Alguayra, la Roqua		XLVI
Item la Coma de les Artús, fo d'en Gili Farrer, afronta lo torrent e la carrera	CLX s. VIII d.	CCCCLXXX
Item l terra rengues que ha damunt l'antuxà de casa, afronten ab dos torrents	XVI s. VIII d.	L
Item l terra a l'Estany, fo de Pere Amargós la quall li sagí en son testament, afronta el matex e la carrera pública	XXXIII s. IIII d.	
Item l ort als Graels, fo de Ramon de Gili, afronta la Rocha e los béns del Graells	XI s. VIII d.	XX
Item l linar a la Mora, foch de Salvador Celdua, afronta Jacme Artús, Ramon de Gili e Bernat Alegret		XX ²¹²⁷
Item l linar a la Mora fonch d'en Jacme Bons per la muyller, afronta Arnau Pichó e el matex Jacme Artús	V s.	XV
Item l linar que tenie Pere d'Alguayra per la confraria de Sent Salvador, afronta Jacme Artús maior e lo torrent	X s.	XXX
Item l terra rengues, olives a la Mora, foren de Bernat Bertran, afronta Arnau Pichó e la carrera	XLVI s. VIII d.	XCL
Item l a lau d'en Cornet, fo de la pobylla de Ramon Artús, afronta la lau e la carrera e ay olives	VI d. VIII d.	XX
Item l terra rengues a la Mora, foren de Bernat Bertran e ay olives, afronta Arnau Pichó e la carrera	XLVI s. VIII d.	CXL
Suma LXII II. VII s. VIII d. Suma CXXVIII II. IIII s.		
Suma CCCXXVI II. XIII s / ₁₄₀		
[Llimiana] ²¹²⁸		
[98] Guilamona uxor quandam d'en Ramon Çabater (Bernat Martí)		

²¹²⁵ Aquest registre apareix esborrat. A l'inici: *Pere Huguet*.

²¹²⁶ El registre apareix cancel·lat amb una + a l'inici.

²¹²⁷ Aquest registre apareix esborrat. A l'inici: *Ja és damunt*.

²¹²⁸ Dibuix de la vila vista des de l'est.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Primerament I sort en la Verneda, afronta Ramon Artús, Pere de Serrat	III s. IIII d.	XV
Item I terra a Meuyll, afronta la carrera pública e la cèquia	XII s.	XXXVI
Item I terra a Galitó, afronta Bortomeu Johan e la carrera	XII d.	III
Item I terra rengues a les Caubeles, afronta Bernat de Benifacis e la carrera	V s.	XV
Item I terra olives a Cormogut, afronta Jacme Çabater, Bernat Bertran, Guillem (Bernat) de Nat	II s.	VI
Item I terra a Papasomes, afronta Bernat de Nat e Bernat de Sent Serny	III s. IIII d.	X / ¹⁴¹
Item I terra rengues a Cermori, afronta Anthoni Giter e lo torrent	XII d.	III
Item I planta a la Serra, afronta Pere Puyall e Bernat de Gércoles	III s. IIII d.	X
Item I terra a l'ort del Puy, afronta los béns de na Aragonesa	XII d.	III
Item I era, payller, antuxà al Molí de l'oli, afronta Anthoni Cervera, Bernat de Rúbies e la carrera de II parts	CXLVI s. VIII d.	CCCCXL ²¹²⁹
Item I terra, plantes a la Tarterra, afronta Ramon Feruç la Rocha	XVI s. VIII d.	LX ²¹³⁰
Item I vinya a Granuyller, afronta en Ponç d'Artesa, vicari e la carrera pública	XVI s. VIII d.	L ²¹³¹
Item I terra vinya a la Moratona, afronta Berenguer del Vilar, Payllboni e la carrera	XX s.	LX ²¹³²
Item I pla que ha a migues ab Bernat Codó a Langardoix	XII d.	III
Item I era, call al Collell, fo d'en Conamina, afronta Guillem Sunyer e la era de Jacme d'en Jacme	III s.	XII ²¹³³
Item I planta a la Croheta, afronta lo torrent e la carrera	XIII s. IIII d.	XL ²¹³⁴
Item la part del Molí del oli que és I terç	XC s.	CCLXX ²¹³⁵
Item I ort a la Rialera, afronta Pere Çabater e lo torrent, fo de Jacme de Seix	VI s. VIII d.	XX ²¹³⁶
Item I linar a Meuyll, afronta Jacme Bons, Jaufre Farrer, Bernat de Caneles e Bernat Codó	XXIII s. IIII d.	LXXV ²¹³⁷
Item I casall a la Rialera, afronta la carrera e lo torrent, fo de Pere de Nat	XII d.	III
Item I linar a Meuyll, afronta Ramon de les Corts e la cèquia, fo de Bernat Çabater	XIII s. IIII d.	XL ²¹³⁸
Item I terra planta d'olives e çeps al Torrent de les Poses, afronta Pere Gacet e lo torrent	XXXIII s. IIII d.	C ²¹³⁹
Item I linar a Gércoles, afronta Pere Bigorra, Arnau del Vilar,	VIII s. IIII d.	XXV ²¹⁴⁰

²¹²⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Salvador de Capdevila*.

²¹³⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Arnau del Vilar*.

²¹³¹ A l'inici del registre: *Ponç Farrer*.

²¹³² A l'inici del registre: *Ponç ich de Nat*.

²¹³³ A l'inici del registre: *Arnau de Conques, nora*.

²¹³⁴ A l'inici del registre: *Ponç ich de Nat*.

²¹³⁵ A l'inici del registre: *Salvador de Capdevila*.

²¹³⁶ A l'inici del registre: *Arnau Picó parcer*.

²¹³⁷ A l'inici del registre: *Pere de les Tarteres*.

²¹³⁸ A l'inici del registre: *Pere de Nat de Celes*.

²¹³⁹ A l'inici del registre: *Pere Vilar*.

²¹⁴⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Bigorra*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Ponç Farrer		
Item I terra a la Serra, afronta Sent Martí, Jacme Toneta	XII d.	III
Item I terra planta a Tenena, afronta lo torrent e la carrera fo de Matheu Giter	VI s. VIII d.	XXX ²¹⁴¹
Item I planta d'olives ab lo mas, fo de Matheu Giter, afronta Pere Guacet e lo torrent e la carrera pública	XLIII s. IIII d.	CXXX ²¹⁴²
Item I terra rengues als Meyans, afronta Anthoni Anrich, Jaufre Farrer e Bernat Codó	LXXIII s. IIII d.	CCXX
Item I linar a Meuyll, fo de Jacme de Bons, afronta el matex de totes parts e la cèquia	XIII s. IIII d.	XXXX / ₁₄₂
Item I insola a Ribera, afronta Simon de Capdevila e lo braçall	X s.	XXX
Item I-alberch e truyll on stà, afronta Arnau de Puy e lo Portall del Castell	XCIII s. IIII d.	DIX ²¹⁴³
Item I terra al torrent de Gércoles, afronta lo torrent e les carreres a la Plana	X s.	XXX ²¹⁴⁴
Item I vancall al molí del oli, fo de Camara, afronta Santa Maria e la carrera	VI s. VIII d.	XX ²¹⁴⁵
Item I corall, afronta Bernat de Caneles, Anthoni Anrich e la carrera a-Castell.	V s.	XV ²¹⁴⁶
Item I cases a la Tona de Pedra e truyll, afronta Berenguer Çatorre, Anthoni Cervera ²¹⁴⁷		XXX ²¹⁴⁸
Item I terra, ort a la Rialera, afronta Pere Çabater e lo Vall e la carrera	X s.	XXX ²¹⁴⁹
Item I insola a Languardoix, afronta Bernat de Gércoles e Pere Çabater	XII d.	III
Item I coma a les Obagues, afronta Sent Pere e la carrera e Jacme de Seix	V s.	XV ²¹⁵⁰
Item I terra rengues, payller a l-Abelacha, afronta Pere Vidall e la carrera e la lau o torrent e Pere Calderó	XXXIII s. IIII d.	CXX ²¹⁵¹
Item I rengues, antuxà, payller als Meyans, fo d-Anthoni Bonet, afronta les Tarteres de li parts ab Peret de Nat, Salvador Graell e Ramon de les Corts	CVI s. VIII d.	CCCXX ²¹⁵²
Item I farginall a Castell, fo d-en Tartareu, afronta Jacme Soler e la carrera	XXV s.	LXVI ²¹⁵³
Suma XLIII ll. I s. Suma CXXXI ll. II s. / ₁₄₃		
[99] Arnau del Puy ²¹⁵⁴		
Primerament I terra rengues a la Meyans, afronta Bernat de		XX ²¹⁵⁵

²¹⁴¹ A l'inici del registre: *Bernat Bertran*.

²¹⁴² A l'inici del registre: *te-I Pere Çabater*.

²¹⁴³ A l'inici del registre: *te-I Pere Çabater*.

²¹⁴⁴ A l'inici del registre: *Guillem Çeldua*.

²¹⁴⁵ A l'inici del registre: *Salvador de Capdevila*.

²¹⁴⁶ A l'inici del registre: *te-I Pere Çabater*.

²¹⁴⁷ Aquest registre apareix cancel·lat.

²¹⁴⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Puyall*.

²¹⁴⁹ A l'inici del registre: *Pere Çabater*.

²¹⁵⁰ A l'inici del registre: *Jacme de Seix*.

²¹⁵¹ A l'inici del registre: *Guillem de Benifaçes*.

²¹⁵² A l'inici del registre: *Bernat Martí*.

²¹⁵³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Cervera*.

²¹⁵⁴ Totes les possessions apareixen cancel·lades i en algunes el nou posseïdor.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Gércoles e Bernat Puyall		
Primerament I rengues a Granuyller, afronta el matex e la carrera		XLV
Item I alou a Granuyller, fo de Pere de Gércoles, afronta el matex e la carrera		XXX
Item I terra rengues a Maruyosa, afronta Bernat de Gércoles, Ramon de les Corts		LXXX
Item I terra a Remolí, afronta Ramon de les Corts e la carrera		XXXV ²¹⁵⁶
Item I terra a Maleuyll, afronta Ramon de les Corts e Pere Amat		XVIII
Item la meytat del antuxà de Granuyller, çeps, olives, plantes, afronta Pere Soler, Pere Biguorra e ço que fo de Guillem Camarra, Bernat de les Poses e la carrera		DCC ²¹⁵⁷
Item I linar a Meuyll, fo de Ramon de les Corts, afronta Berenguer del Vilar		XXV ²¹⁵⁸
Item I linar a Gércoles, fo de Salvador de les Corts, afronta Ponç Farrer e Pere Vidall e na Guyllamota uxor quòndam d'en Ramon Çabater de castell		LXXX ²¹⁵⁹
Item I terra a Serbodia, afronta Ramon de les Corts		XL ²¹⁶⁰
Item I terra planta a Sosià, afronta Andreu Orioll e la carrera		V ²¹⁶¹
Item I-alberch hon stà, afronta na Guillema Çabater e Pere de Gili e la carrera		CXX ²¹⁶²
Item I terra a Oriols, afronta Bernat de Nat, Salvador Graell		XVIII
Item I casa, ort al Molar, afronta Simon de Capdevila e les carreres		XXX ²¹⁶³
[100] Johan Farrer		
Primerament I alberch fo de Bernat Martí a castell, afronta Guillem Martí e Guillem del Puy ²¹⁶⁴ / ₁₄₄		
Suma II s. Suma L II. VIII s. XVIII d. ²¹⁶⁵		
[101] Pere de Gili		
Primerament I vinya al Clot d'en Serra, fo de Gili Ferrer, afronta Bernat de Gércoles e la carrera	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra a Bonfyll, afronta Bortomeu Tarraça, Guillem Camara, fo d'en Gili Farrer	III s. IIII d.	X
Item I antuxà, era , payller a Pena Rosa, afronta el matex, Pere Celdua, Arnau Pichó, fo de Bortomeu Tarraça, e és damunt e davall carrera, Johan de Gili	XLVI s. VIII d.	CXL
Item I terra a Martineu, fo d'en Gili Farrer, afronta Bernat de Gércoles e Ramon Feruç		XL
Item I terra a Sent Pere de la Tapia, afronta Pere Amargós,	XX s.	LX ²¹⁶⁶

²¹⁵⁵ Aquest registre apareix al costat del nom.

²¹⁵⁶ A l'inici del registre: *Pere Farrer al terç*.

²¹⁵⁷ A l'inici del registre: *Arnau del Puy*.

²¹⁵⁸ A l'inici del registre: *Arnau del Puy*.

²¹⁵⁹ A l'inici del registre: *Pere Bigora*.

²¹⁶⁰ A l'inici del registre: *Johan d'Arbesa*.

²¹⁶¹ A l'inici del registre: *Pere Farrer al terç*.

²¹⁶² A l'inici del registre: *Arnau del Puy*.

²¹⁶³ A l'inici del registre: *Johan d'Arbesa*.

²¹⁶⁴ El nom i registre apareix cancel·lat.

²¹⁶⁵ Suma esborrada.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Pere Tartareu, fo d-Anthoni Anrich		
Item la meytat de l'alberch fo de Ramon de Serrat, afronta a la Rialera Josana		XX ²¹⁶⁷
Item I terra rengues a Matalops, fo d-en Caneles, afronta Jacme Bons e lo torrent	X s.	XXX
Item I vinya a Piapà, afronta Guillem Alegret e Bernat Amat	II s.	VI
Item la meytat d-una terra a Mocola, afronta Pere Gacet e Bernat Bertran	IIII s.	XII
Item I planta a la Mora, afronta Balaguer Tarterra e los béns d-en Guarnier	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra als Oriols, afronta Balaguer Tarterra e Salvador Graell	XXV s. VIII d.	LXXX
Item les cases hon stà ab truyll, afronta béns de Caneles e Guillem del Puy	LXXXIII s. IIII d.	CCXXXXX/ ₁₄₅
Item I terra vinya a les Fenes, afronta Pere del Puy, Bernat Codó e lo torrent		XXXV
Item I terra a Bonfyll, afronta Bernat Graell de II parts e los béns d-en Tarraça, lo torrent de la Rialera	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra planta a Mocorola, afronta Johan de la Font e Anthoni Cervera	X s.	XXX
Item I planta d-olives a la Mora, afronta lo torrent	VI s. VIII d.	XX
Suma XII II. XVII s. VIII d. Suma XXXII II. VII s.		
[102] Bernat de Caneles		
Primerament I terra als Lomas, afronta Bernat de Serrat e la carrera	XII d.	III
Item I terra al Pla de Loren, afronta Bernat de les Poses e Pere Çabater		XV ²¹⁶⁸
Item I terra al Pla da Meuyll, afronta Jaufre Farrer e Bernat de Serrat	XXIII s. IIII d.	LXX ²¹⁶⁹
Item I terra a Bonfyll, afronta Ramon de les Corts, Guillem de Seix, Pere Amat	XII d.	III
Item I terra, ceps als Puyals, afronta Bortomeu Taraça, Jacme Çabater	XII d.	III
Item I terra vinya als Puyals e rengues, afronta Ramon de les Corts e Peretó Cervera	XX s.	LX
Item I vinya a Reguer, afronta Ramon de Capdevila e la carrera	XII d.	III
Item I terra als Puyals, fo de Mateu Giter, afronta Ramon de les Corts e na Sosiada	XII d.	III
Suma XI II. / ₁₄₆		
Suma LXV II. XVII s.		
[103] Ramon Sunyer		
[104] Na Quonques		
[105] Bortomeu del Vilar		
[106] Guillem del Vilar		
Primerament I terra a les Comes de les Poses, afronta Bernat	XII d.	III

²¹⁶⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Cervera*.

²¹⁶⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: [] *de les Corts*.

²¹⁶⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Francesch de Gércoles*.

²¹⁶⁹ Aquest registre apareix cancel·lat.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

de Nat		
Item I canamina a la Perera d'en Beatriu, afronta Pere Çabater, Bernat de Gércoles, la carrera e Bernat Bertran	LXXXIII s. IIII d.	CCL ²¹⁷⁰
Item I ortals en lo Molar, fora de Codó, afronta les Fexes e Guillem del Vilar e la carrera	XIII s. IIII d.	XL s.
Item I casall en lo Molar, afronta Pere Huguet e Johan de la Font	VI s. VIII d.	XX
Item I terra als Lomas de Giter, afronta Pere Comela e lo torrent, Guillem Celdua	XII d.	III
Item I terra a Remolí, afronta Guillem del Puy e na Rogera	XII d.	III
Item I terra a Manleuyll, afronta Ramon de les Corts, Andreu de Granuyller	XII d.	III
Item les cases e truyll on stà, afronta Bortomeu Amat e les carreres	LXXXIII s. IIII d.	CCLX
Item per Anthoni Anrich la meytat d'una terra, era, payller a la Rialera, afronta Ramon de les Corts e la carrera	L s.	CL
Item I terra rengues a Bonfyll, afronta Anthoni Anrich, Pere Gacet		XXV
Item I terra al Camp de Bons, afronta Bernat Codó la carrera	XIII s. IIII d.	XLV
Item I terra planta al Puyall, afronta Ramon Artús, la carrera	XX s.	LX
Item I terra a la Peterola, afronta Ramon de les Torres, Bortomeu Tarraça		X
Item de ço que fo de Pere de Serrat I rengues a Martineu, afronta la carrera e lo torrent	XXII s.	LXVI
Item I terra rengues a Martineu, afronta Bernat Codó, Salvador Saurina	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a les Costes de Farruç, afronta Bernat de Quonques, lo torrent de Matalops	III s. IIII d.	X
Item I terra rengues a Farnoell, afronta Simon de Capdevila e Salvador Graell ²¹⁷¹ e Pere Calderó.	XXVI s. VIII	LXXX
Item I terra a la Cabana, afronta Gili Tartareu, la carrera, Bernat de Gércoles	XII s.	XXXVI
Item I terra a Matalops, afronta Andreu Orioll e lo torrent	XIII s. IIII d.	XLV
Item Perichó de Sent Serni I terra als Prats, ²¹⁷² afronta Jacme Montanya e la carrera	VI s. VIII d.	XX ²¹⁷³
Item I terra als Prats d'Aguilar, afronta Arnau Lobera e lo torrent	XII d.	III
Item I terra a la Val, afronta la carrera e lo torrent	XVI s. VIII d.	L ²¹⁷⁴
Item I terra als Puyals, afronta Pere Pere Çabater e Bernat de Caneles, fo de Peruc Farrer	X s.	XXX
Item I terra al Payller de na Çabaterra, afronta Anthoni Cervera e la carrera	X s.	XXX
SumaXX II. I s. IIII d.		
[107] Bernat Alegret		
Primerament l'alberch fo de Jacme Montanya, afronta	XXX s.	CXC

²¹⁷⁰ Aquest registre i els dos següents apareixen al costat del nom.

²¹⁷¹ *Salvador Graell*, sogre la línia.

²¹⁷² Esborrat d'Aguilar.

²¹⁷³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat del Vilar*.

²¹⁷⁴ A l'inici: *faylla*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Ramon Farrer		
Item I terra als Artús, afronta Jacme Artús e lo torrent e los torrents	XII d.	III
Item I terra rengues a la Mora, afronta lo torrent e Pascual Dalmu de II parts e Pere Vidall	XXXIII s. IIII d.	C
Item I fareginall a Castelló, afronta la Rocha del castell e la carrera	III s. IIII d.	LXXX ²¹⁷⁵
Item I vinya a Tenena, afronta la carrera e Bernat Bertran		X
Item I casa josana davall en Pere Huguet, afronta Pere Huguet, fo de Johan de la Font	LVI s. VII d.	C ²¹⁷⁶
Item I terra rengues al Meyans, foren del capelà Gili e de Pere Calderó, pux de Jacme Farrer, afronta lo torrent e la carrera	XX s.	LX
Item I terra a Malva fo de Ramon de les Corts amont la cèquia e Jacme Farrer e lo torrent	II s.	VI
Item altra terra als Gércoles fou d'en Ramon de les Corts, afronta Pere Vidall, Ramon Artús, Bernat de Nat	III s. IIII d.	X
Item I terra al Boxadors, ²¹⁷⁷ afronta Pere del Puy, Poncich de Nat, Pere Bigora	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra a la Serra, fo de Jacme Farrer, afronta lo Camp, Pere Bigorra	III s. IIII d.	X
Item I terra a la Cabana, afronta ab la carrera e Gili Tartareu	X s.	XXX
Item I casa fo d'Anthoni Anrich, afronta Bernat Martí e Pere Gacet de Gércoles	X s.	XXX
Suma XVIII II. X s. Suma VI II. XV s. / ₁₄₉		
[108] Jacme Farrer (Ramon Feruç)		
Primerament I planta d'olives a la Mora, afronta Pere Farrer e la carrera, fonc de Ramon del Vilar		XXX
Item I terra rengues als Meyans, afronta Jacme Bons e la carrera fo de Sent Martinet		CXL ²¹⁷⁸
Item I oliver a Sent Pere de la Rialera e altra a casa de Pere Guiu entre abdós	XII d.	III
Item I vinya, planta d'olives a Solans, afronta Pere Bigorra e la carrera, fo d'en Poes		XV ²¹⁷⁹
Item I vinya als Meyans fo de Ramon dels Meyans, afronta Jacme Bons, Bernat de les Poses, el matex		XX ²¹⁸⁰
Item I terra rengues a la Vall, afronta Bernat de Serrat e Ponç Farrer		XLV ²¹⁸¹
Item I planta d'olives, fo de Sent Salvador al Payller d'en Çabater, afronta Pere Amargós, la carrera	X s.	XXX ²¹⁸²
Item I terra rengues a les Vies, afronta Bortomeu Taraça, Jacme Artús, la carrera, fo d'en Gili Farrer	VI s. VIII d.	CXX

²¹⁷⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bor Amat*.

²¹⁷⁶ Aquest registre apareix en el marge esquerra del text.

²¹⁷⁷ *Boxadors*, a l'original *Boxados*.

²¹⁷⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Feruç*.

²¹⁷⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Dreta*.

²¹⁸⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Salvador* [].

²¹⁸¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni* [].

²¹⁸² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Feruç*

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra als Molins Johans, fo del matex, afronta Ramon de les Corts e la carrera	XII s.	III
Item I'alberch afronta les carreres de III parts, Jacme Çabater	LIII s. IIII d.	CLX
Item I terra e vinya a Solans davall carrera e damunt carrera, fo de Pere de Granuyller, afronta Andreu Orioll e Pere Bigorra e la Rocha de Solans	XX s.	LX
Item I era, payller a la Ortonela, fo de Pere Camara, afronta Jacme Çabater e Sent Breç e la carrera	XIII s. IIII d.	XLV ²¹⁸³
Item I terra a Santes Creus, fonch del Matheu, afronta Pere de Granuyller e Jaufre Farrer	XII d.	III ²¹⁸⁴
Item I vinya a la Pichona, fonch del matex, afronta Bernat Çabater e Pere de Serrat	XII d.	III ²¹⁸⁵
Item I terra plantes, çeps a Malmaçat, fo de Ramon de Gili, afronta Ramon Feruç, Sent Johan, Berenguer Çatorre, Anthoni Fortuyn	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra a la Vall, fo de Ferrer Çabater que ere sensada d'en Gili Farrer, afronta Xristòfol de Serrat e lo torrent	XL s.	CXX ²¹⁸⁶
Suma X II. X s. VIII d. Suma VII II. XIII s. IIII d. Suma XVII II. VIII s. VI d. / ₁₅₀		
[109] Ramon de Gili		
Primerament I terra a la Vall, fo de Pere Tartareu, afronta Bernat Conamina e lo torrent		LXX ²¹⁸⁷
Item I ort als Graells, afronta la Rocha e lo béns dels Graells		XX ²¹⁸⁸
Item I terra als Prats de na Lobera, afronta Ramon Artús	XII d.	III
Item I casall al Molar, afronta Bernat de Gércoles e la carrera	XII d.	III
Item I cases en lo Molar, afronta Jacme Çabater e la carrera		LXXX ²¹⁸⁹
Item I casall en lo Solà, afronta Pere de Serrat e les carreres		III
Item II ortals que foren d'Andreu de Granuyller, afronta Ramon de Fonteylles		VI ²¹⁹⁰
Item la meytat d'una terra, rengues a Mocoela, afronta Jacme Çabater e la carrera		XXX ²¹⁹¹
Item I terra planta a Mocoela, afronta Johan de la Font, Pere de Serrat		XXX ²¹⁹²
Item I linar planta a la Mora, afronta Jacme Artús e la carrera		III ²¹⁹³
Item I terra rengues a la Mora, afronta la Roqua e lo torrent	XII d.	III
Item I era, payller a la Porta d'en Reverter, afronta Bernat de Rúbies, Pere Tartareu		CXX ²¹⁹⁴
Item I vinya alou a Sentes Creus, afronta Bernat Alegret e la carrera		XX

²¹⁸³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem de Gércoles*.

²¹⁸⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem de Graell*.

²¹⁸⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem de Gramuyller*.

²¹⁸⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Celdua*.

²¹⁸⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Andreu Orioll*.

²¹⁸⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Jacme Artús*.

²¹⁸⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat de Rúbies*.

²¹⁹⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bor del Vilar*.

²¹⁹¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Gacet*.

²¹⁹² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere de Gili*.

²¹⁹³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Salvador Monsó*.

²¹⁹⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Johan de Gili*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra als Pradeles, afronta los béns dels Graels e Pere Çabater		XXXV ²¹⁹⁵
Item I terra als Boxadors, ²¹⁹⁶ afronta Bernat de Gércoles, Balaguer Tarterra	XII d.	III
Item I terra a la Fitosa, afronta Balaguer Tarterra e lo torrent	XII d.	III
Item I terra a la Costa de Mocoela, afronta Ramon Feruç e la carrera, Guillem Conamina e ay planta d'olives		LX ²¹⁹⁷
Item I sort en la Verneda de Meuyll, afronta Guillem Bonet, la vila.		XV
Item I terra planta a Mocoela, fo d'en Tartareu, afronta el matex, Ramon Feruç		XL ²¹⁹⁸
Suma V s. Suma XXX s. / ₁₅₁		
Suma XXVII II. XX s. ²¹⁹⁹		
[110] Simon (Guillem) de Capdevila En Bort de Talarn		
Primerament I planta a Meuyll, afronta Bernat de Gércoles, Jacme Montanya	VI s. VIII d.	XXV
Item I vinya a Sent Janís, afronta Bernat de Serat e la carrera	XII d.	III
Item I terra a Farnoell e rengues, afronta Bortomeu Sunyer, Bernat de Rúbies, Guillem de Solaneles, Pere Spalter	XXXVI s. VIII d.	C
Item I vinya a Sentes Creus, afronta Ramon de les Corts de II parts	XII d.	III
Item I terra a Sentes Creus, afronta Pere del Puy e la carrera	XX s.	LX
Item uns bancals a la Scabela, afronta Pere Biguora e la carrera	V s.	XV
Item I payller, antuxà, plantes, rengues a Caneles, afronta Bernat de Rúbies, Salvador Saurina Bortomeu del Vilar e la carrera	LXXXIII s. IIII d.	CCL
Item I ort a la Vasa, afronta Pere Amarós, Salvador Saurina	V s.	XV
Item I terra vinya a Malva, afronta Bortomeu Sunyer e Pere Biguora	II s.	VI
Item I canamina a Meuyll, afronta Pere Celdua e la cèquia	XL s.	CXX / ₁₅₂
Item I terra rengues a Reger, afronta Salvador Graell, Pere Çabater la carrera	X s.	XXX
Item I linar a Ribera, fo d-Anthoni Giter, afronta el matex e Ramon Çabater	V s.	XV
Item I rengues a Sent Steve, afronta Guillem Camara e Pere de Granuyller	XII d.	III
Item la part del Molí que ha en Barcedana	XII d.	III
Item I linar a Ribera, afronta lo linar que fonch d-Anthoni Giter	V s.	XV
Item I terra vinya, planta d'olives al Colell, afronta Pere Amargós, Balaguer Tarterra		XL ²²⁰⁰
Item I vinya a Tenena, afronta Gili Farrer, lo torrent		III
Item I linar a Ribera, fo de Peruch Farrer, afronta Bernat	VI s.	XVIII

²¹⁹⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem de Nat.*

²¹⁹⁶ *Boxadors*, a l'original *Boxados*.

²¹⁹⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Andreu Orioll*.

²¹⁹⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *an Ponç d-Artesa*.

²¹⁹⁹ Aquesta xifra que deu correspondre a la primera estima apareix guixada.

²²⁰⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *faylla*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Çabater e Saradell		
Item I linar vinya a la Font de la Mora o a Sosià, afronta Andreu Orioll, la via	XVI s. VIII d.	L
Item I terra vinya als Fenes, afronta Jacme Çabater, Pere de les Poses, Berenguer Giter	XII d.	III
Item I terra a Ribera, afronta la cèquia	XII d.	III
Item I terra planta, rengues a la Croeta, afronta Guillem del Vilar e Johan Olzina	LXXIII s. IIII d.	CCXX
Item I terra a Prats de Mogua, afronta Bernat Blanquet e la carrera	XII d.	III
Item casals, era, planta a la Croeta, afronta la carrera, Guyllem del Viñar e ay I bancall davall l'alberch de Salvador de les Corts e ay III olives	XXXIII s. IIII d.	C
Item I terra als Prats de la Lobera, afronta Ramon Artús	XII d.	III
Item I terra a Spona de Boix, afronta Bernat Conamina	XII d.	III
Item I terra a la Plana de Sentés Creus, afronta el mateix, Bernat Bertran e la carrera		LXXX ²²⁰¹
Item I vinya a Sentés Creus, afronta el matex e la carrera e ay olives	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra a Spona de Boix, afronta el matex e Guillem de Solaneles	II s.	VI
Item I antuxà, planta d'olives a les Corts, afronta Johan de la Font, Bernat Codó e les Torrenelles carreres e los béns de Tapioles	CLXVI s. VIII d.	D
Item I linar a Ribera, afronta Ramon Feruç e Anthoni Anrich	VI s. VIII d.	XX ²²⁰²
Item I cases, truyll en lo Molar, afronta Pere Amargós, Bernat Codó	CL s.	CCCCCL
Item I linar a Ribera, afronta Jacme Çabater, fo de na Piquera / ₁₅₃	V s.	XV
Item I vinya a Sentés Creus, fo d'Arnau de na Guaceta, afronta Bernat Taraça, Bernat de Prat, el matex	XII d.	III
Item I ortall que fo de Guillem del Puy, afronta lo Vall de Castell, Bernat Bertran	XX s.	LX
Item I cases, orts en lo Molar, afronta Bernat de Gércoles, na Guilona e les Fexes	XL s.	CXX
Item la meytat del Clot de na Coscoyllera, afronta la carrera e la Verneda, Pere Amargós, Pere Huguet e ay tot ço d'Arnau Gacet e d'en Blanquet	XX s.	LX
Item I terra a la Coma de les Poses, afronta Jacme de Seix de II parts e Bernat de les Poes		XL ²²⁰³
Item I terra, rengues, olives a les Poses, afronta Jacme Bons e lo torrent	VL s. VIII d.	XX
Item I terra a Ribarues, afronta Pere de Nat e la carrera	XX s.	LX
Item I terra a Prats de Mogua, afronta Jaufre Farrer e la carrera e lo torrent	XII d.	III
Item I linar al Braçall, afronta Bortomeu Taraça, Pere Celdua	CII s. IIII d.	XV ²²⁰⁴

²²⁰¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Arnau del Puy*.

²²⁰² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Domingo del Vilar*.

²²⁰³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *faylla*.

²²⁰⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Breç*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a Sent Andreu, afronta Pere Vidall	XII d.	III
Item I terra a Malva, afronta Bernat Codó, Ramon Çabater	XII d.	III
Item I, rengues als Meyans, afronta Anthoni Anrich e la carrera	XVI s. VIII d.	L
Item I linar a Ribera, afronta Pere Biguora, Ramon Feruç	III s. IIII d.	X
Item I linar a Ribera, afronta Ramon Çabater e na Caneles	IIII s.	XII
Item I terra al Clot de Ribera, afronta Pere Amargós, Bernat Codó, Ramon Çabater e Salvador Saurina	XXII s.	LXVI
Item les Fexes, afronta la Roqua	XLVI s.	CXL
Item I era a Sent Miquell, afronta Sent Miquell e Bernat de Caneles	XXXIII s. IIII d.	©
Item I linar a Ribera, afronta Bernat Codó, Jacme Çabater e la Verneda	IIII s.	XII
Item I terra als Torres ab olives, afronta Bortomeu Colom de totes parts	VI s. VIII d.	XX
Item I linar a Reger, fo d'en Saurina, afronta Jacme Montanya, Bernat de Gércoles	III s. IIII d.	X / ₁₅₄
Suma CLII II. III s.		
[111] Jaufre Farrer		
Primerament la mitat de la planta del Puy, fo d'en Merçer, afronta Anthoni Cervera		XXX ²²⁰⁵
Item I rengues a la Cabana Nartifell, afronta Pere Amargós, la carrera pública	XL s.	CXX
Item I terra als Peres d'en Guàrdia, afronta Pere Calderó e la carrera	XIII s. IIII d.	L
Item I vinya a la Villeta, afronta Pere Amargós e Guillem Amat	XII d.	III
Item I terra vinya als Pradeles, afronta Pere de Granuyller, Pere Tartareu	Xii d.	III
Item era, ortall, payller a la lada del Puy, afronta Bernat de Gércoles, el matex	L	CL
Item I terra a Langardoix, afronta Bernat de Gércoles e lo torrent	XII d.	III
Item I terra a la Plana d'en Sanz, afronta Bernat Codó, la carrera	XLVI s. VIII d.	CXL
Item I terra a Còdoll Alt, afronta Ramon de les Corts, Pere de Serrat / ₁₅₅	XII d.	III
Item I terra a Vila Segí, fo de na Jaquesa, afronta Pere Bigorra, Barcedana, Pere Gacet, Jacme Artús del Puyalt e Pere del Puy	XIII s. IIII d.	L
Item I planta d'olives a l'Estany, afronta lo torrent de Bernat de Gércoles	V s.	XV
Item I terra rengues a Sent Janís, afronta Pere Amargós na Benifaces, Peret Cervera	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I canamina a les Conamines, afronta Jacme Bons, Johan Festha e la carrera	LX s.	CLXXX
Item I terra vinya a les Fenes, afronta lo torrent, Bernat de Rúbies e Bernat Blanquet	XXXVI s. VIII d.	C
Item I terra a Sent Steve, afronta Jacme de Seix, Pere de	XII d.	III

²²⁰⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bor Taraça*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Granuyller		
Item I-alberch, truyll, ortall al Molar, afronta lo Mur e Nadall Tarraça	CXXXVI s. VIII d.	CCCCX
Item I als Domalet, afronta Simon de Capdevila e la carrera	XII d.	III ²²⁰⁶
Item II sorts en la Verneda, afronta Guyllem Artús e Guillem Farrer	VI s. VIII d.	XX
Item I insola a Meuyll, afronta Bernat Martí e la cèquia, fo de na Piquera	XXX s.	XC
Item I terra a les Conamines, afronta ço que fo d'en Bonet e la carrera	VIII s. IIII d.	XXV
Item la meytat de la terra a la Perdigera, afronta Salvador Saurina, Bernat de Caneles, la carrera	L s.	CL
Item I planta a la Croheta, afronta Bortomeu Tarraça e les carreres, fo d'en Gilo		X ²²⁰⁷
Item I terra, vinya a Sent Janís, afronta la confraria de II parts, fo de Guillem de Roy	II s.	VI
Item I terra a Sent Martí, fo d'en Gili Farrer, afronta Bernat de Gércoles e Bernat de Serrat	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I farreginall a l-Spittall, afronta Bernat de Rúbies e les carreres, fo d'en Caneles	LXVI s. VIII d.	CC
Item I planta d'olives a Casa Dugues, afronta Pere Morató, Bernat de Palau	VI s. VIII d.	XX
Item er Pere Anrich I vinya a Còdol alt, afronta Guillem Çamara	XII d.	III
Item I terra, rengues a Marineda, afronta Salvador Saurina e Barcedana e Montsech	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra a Senten Creus, afronta Simon de Capdevila e la carrera		XXV ²²⁰⁸
Item I terra rengues, vinya, plantes a-la-baç, afronta Ramon Artús, Bernat Bertran	LX s.	CLXXX
Item I terra, rengues a-la-baç afronta Bernat Tarraça e Pere Miquell	XIII s.	XL
Item I terra al Clot d'en Serra, afronta Anthoni Cervera, Ramon Artús e la carrera		XL ²²⁰⁹
Item I vinya, planta, linars ²²¹⁰ a Gércoles, afronta Bernat de Gércoles e Bortomeu Tarraça, és la meytat	XXX s.	XC / ₁₅₆
Item I terra planta a l-Ordi Porcell, afronta Ponç Morató e lo torrent	XII s.	XXXVI
Item I era, planta al Colell, afronta Bernat Tarterra e lo torrent	XLIII s. IIII d.	CXXX
Item I terra a la Serra, afronta Bortomeu Tarraça	XII d.	III
Item I vinya a la Torre, afronta Salvador Graell e la carrera	X	XXX
Item I terra als Meyans, afronta Bernat Martí e Anthoni Anrich	XLVI s. VIII d.	XL

²²⁰⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *No és damodada. Té la Jacme Artús, Bernat de nat, Jacme del Puyalt . Faylla.*

²²⁰⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *na·Tarraça.*

²²⁰⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *te·lla Jacme Artús, Guillem de Nat, Ponç de Nat.*

²²⁰⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *de·tenidors aquells matex.*

²²¹⁰ *Linars*, en l'original *linas*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I planta d'olives a Sent Feliu, afronta Pere Tartareu, Pere Amargós	V s.	XV
Item I planta d'olives a Sent Janís, afronta Bernat de Rúbies, Guillem Farrer, la carrera	XX s.	LX
Item I planta de nogues e bigues a Barcedana, afronta Barcedana	XII d.	III
Item I terra a Meuyll, afronta Ramon Artús e la Rocha	XII d.	III
Planta de nogues a Marineda, afronta Guillem Alegret e la carrera	XII d.	III
Item IIII olives , són a miges, que ha en ço de na Amandita a Caneles, afronta Jacme Artús e la carrera	II s. VI d.	VII ²²¹¹
Item I terra planta a Caneles, afronta Ramon Artús e na Benifacis	II s.	VI
Item I terra al Clot d'en Serra ço del feu	VI s. VIII d.	XX
Item I coma ab planta d'olives al Puy, fonc d'en Gili Farrer, afronta Bernat de Gércoles, Peredel Puy, Jacme Çabater, Andreu Orioll e el matex	CLIII s. IIII d.	CCCCLX
Item I terra a Caneles, fo d'en Bernat de Rúbies, afronta Simon de Capdevila e la carrera	XXIII s. IIII d.	LXX
Suma LIIII II. VIII s. II d. Suma CLXX II. VI s. VI d. / ¹⁵⁷		
[112] Nadal Tarraça (Jacme Planes)		
Item I terra a Solans, afronta Bernat Codó, fo de Guillem de sa Pena	III s. IIII d.	X
Item alò que comprà de Jacme Corneta	V s.	XV
Item I terra al Pla de Meuyll, afronta Francesch de Gércoles, Ramon de les Corts	III s. IIII d.	X
Item I terra planta d'olives als Torricons, afronta Pere Amargós, Bernat de Serrat, la carrera	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra a la Belaquer, afronta Pere Celdua, Bortomeu Sunyer, Bernat Codó, fo de Guillem d'en Andreu	XXXIII s. IIII d.	C
Item I vinya a la Vall, afronta Ponç Morató de II parts	XII d.	III
Item I terra planta a les Poses, afronta Sent Steve	XII d.	III
Item I cases en lo Molar, afronta Jaufre Farrer e Guyllem Sunyer, Jacme Planes	X s.	XXX
Item I vinya a les Caubeles, afronta Bernat Codó e na Amandeta	XII d.	III
Item I terra als Meyans, afronta Bernat de les Poses, Anthoni Anrich	XIII s. IIII d.	XL
Item I vinya als Tilars, ²²¹² afronta Pere Celdua, Jacme Çabater	XII d.	III
Item I vinya als Torricons, afronta Pere Amargós, Jacme Cornet	XII d.	III
Item I terra a la Vall, afronta Pere Vidall, Anthoni Cervera, fo d'en Gili e Bernat Conamina e va-y tot l-antuxà	XXIII s. IIII d.	LXX / ¹⁵⁸
[113] Pere Huguet (Ramon Sunyer) ²²¹³		
Primere cases foren de Ramon de les carreres, afronta Pere Amargós. El mateix	XIII s. IIII d.	XL
Item I planta d'olives al Torrent d-Ayger, fo de Boraç, afronta	C s.	CCC

²²¹¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *la meytat + Alegret*.

²²¹² *Tilàrs*, en el text *Tilàs*.

²²¹³ Hi ha el *signum* a la dreta del nom.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Bortomeu Bonet e la carrera		
Item I terra a la Font, fo d'en Caneles, afronta Bernat Bertran e les carreres	XLIII s. IIII d.	CXXX
Item I vinya, rengues a Solans, fo del matex, afronta Pere de Nat e la Rocha	LX s.	CLXX
Item unes cases en lo Lomar, afronta el matex e la carrera	XL	CXX
Item lo celer e la casa de Salvador de les Corts, afronta el matex, Guillem del Vilar	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I terra ab olives a Bonfyll, afronta Pere de Gili, Arnau Pichó	X s.	XXX
Item I terra rengues a Sent Janís, afronta Bernat Puyall e les carreres	XXVI s. VIII d.	LXXX ²²¹⁴
Item I call a Castelló Josà, afronta Granell e Bernat Giser, fe de Gatnau	XII d.	III
Item I rengues a Caldemeons, afronta la Roqua e lo torrent	VI s. VIII d.	XX
Item I ortall, fo de Gatnau a la Montada, afronta Domingo del Puy e la carrera pública e Arnau Huguet	XIII s. IIII d.	XL
Item I antuxà a la Villa, fo d'Esteve Cases, plantes, afronta Bernat Giter, Bernat Farrer, Ramon de Truilldalou e Riamoxa		CCCCX ²²¹⁵
Item per Guyllem del Puy I terra rengues, olives, foren de na Camara a Granuyller, afronta el matex e la carrera, Bernat de Rúbies	XIII s. IIII d.	XL
Item I alou a Granuyller, que fo de Pere de Gércoles, puys del dit Guillem del Puy, afronta Bernat de Rúbies e la carrera	X s.	XXX
Item I terra planta a la Era Veylla, fo de Jacme Artús, afronta Jacme de Seix e Bernat Bertran	III s. III d.	X
Suma VI II. XVJJ s. VIII d. Suma XXXV II. XV s. / ₁₅₉		
[114] Pere Coll		
Primerament I cases en lo Molar, afronta lo Vicari, Johan Olzina e lo Mur	XX s.	LX
Item I vinya al torrent de la Mora, afronta lo torrent e la carrera, fo de Ramon Lobet	II s.	VI
Item I vinyaa la Cabana, afronta Ponç Morató, Ramon Feruç	XII d.	III
Item I vinyaça a la Basa, afronta Pere de Caneles e lo torrent	XII d.	III
Item I vinya a la Cabana, fo de Peruch Farrer, afronta Arnau de Gércoles, Pere d'en Jacme	XII d.	III
Suma III II. IX s. VI d. Suma I II. V s.		
[115] Johan Olzina		
Primerament I terra, rengues a Ribarues, afronta Simon Capdevila, la lau e carrera de II parts	XCIII s. IIII d.	CCLX
Item I terra rengues e olives a Sent Janís, fo dels Farrer, afronta Jacme Terrer e en Bernat Rúbies e la carrera	VI s. VIII d.	XX ²²¹⁶
Item I linar a Meuyll, fo de Guillem Farrer, afronta Simon de Capdevila e Bernat Morató	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra al Puyall, afronta Ramon Artús, Bernat Morató, la carrera	X s.	XXX
Item I terra a Sentes Creus, afronta Bernat de Nat, Jacme		LXX

²²¹⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. *Guillem Poluyo*.

²²¹⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Esteve Huguet*.

²²¹⁶ Aquest registre i el següent estan al costat dret del nom.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Bons		
Item I terra rengues al Puyall, afronta Pere Puyall, Ramon Artús e la carrera	XII s.	XXXVI
Item I casals, truyll en lo Molar, afronta les cases noves e lo Mur e Guillem Berenguer		LV ²²¹⁷
Item I terra a les Cornetes, fo de Ramon Çabater, afronta Bernat de Nat, Jacme Çabater e Jacme Bons, Pericho Tartareu	XII s.	XXXVI
Item I era al Puy, fo de Bernat Codó, afronta Bortomeu Taraça, Santa Maria, les carreres	LVI s. VIII d.	CLXX
Item I terra a Malmaçat, fo d-en Guillem Farrer, afronta Pere Çabater e Bernat Bertran	X s.	XXX
Item I terra, era, payller a Malmaçat, afronta Berenguer Çatorre, la confraria e la carrera	XXXIII s. IIII d.	C
Suma XIII ll. V s. VIII d. Suma XXXIII ll. V s. / ₁₆₀		
[116] Berenguer del Vilar, texidor		
Primerament I alberch, fo de Ramon de les Carreres, afronta Pere Miquell e Pere Coll	XXXVI s. VIII d.	CX ²²¹⁸
Item I terra Guadalas, afronta el matex e Bortomeu Colom	XX d.	III
Item I terra las Lomas, afronta Bernat del Vilar, Bortomeu Ledós e la carrera	XII d.	III
Item I terra a la Montada, afronta Anthoni Guiu, lo torrent e la carrera	XII d.	III
Item I linar a Gércoles, fo d'Antoni Lenes, afronta Jacme Çabater, Pere de Gili e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item la meytat de les cases que foren de Ramon Çabater del Solà, afronta la carrera		XX ²²¹⁹
Item I terra rengues a la Moratona, afronta Bernat Martí e lo torrent	VI s. VIII d.	XX
Item I terra rengues als Meyans, foren d-en Caneles, afronta Jacme Bons e la carrera	X s.	XXX
Item I terra a la Costa del Bertran, afronta Anthoni Guiu e lo torrent	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra a la Cabana d-en Scumo, afronta Jacme Çabater e Jacme de Caneles	VI s. VIII d.	XX
Suma XVII ll. IX s. VI d. ²²²⁰ / ₁₆₁		
[117] Salvador de Capdevila ²²²¹		
Primerament I cases en lo Molar, afronta Berenguer del Vilar, Jacme Çabater e lo Mur		C ²²²²
Item I terra a Caneles, afronta Simon de Capdevila, Pere Amargós. Bernat de Gércoles	X s.	LX
Item I cases en lo Solà, afronta Balaguer Tarterra, Pere Tartareu		CC ²²²³
Item I planta d'olives fo de Ramon Çabater a Sent Steve,	VI s. VIII d.	XXV

²²¹⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: [] Roquet.

²²¹⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: Andreu Orioll.

²²¹⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: Johan de Gili.

²²²⁰ Esborrat: Suma IIII ll. XVI s. IIII d.

²²²¹ Tots els registres d'aquest nom apareixen cancel·lats.

²²²² A l'inici: Bernat de Serrat.

²²²³ A l'inici: Bernat Çabater.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

afronta Bernat Codó, la carrera		
Item unes cases en lo Solà, afronta Pere Tartareu, Balaguer Tarterra		CC ²²²⁴
Item I rengues a Serrats, foren de la confraria, afronta Bernat de Gércoles e la carrera	V s.	XV
Item I terra rengues, vinya a la Vall, fo d'en Tartareu, afronta Pere Vidall, Anthoni Lenes	VIII s. IIII d.	XXV
Suma I II. X s. Suma XIII II. V s. / ₁₆₂		
[118] Jacme Çabater (Bernat Bertran)		
Primerament I terra rengues als Oriols, afronta Bernat de Gércoles e Bernat de Nat	XIII s. IIII d.	XL
Item la Coma de Mont Oliu, afronta lo hereu d'en Jacme Çabater, Bernat de Serrat e Bortomeu del Vilar	L s.	CL
Item tot ço que ha a la Nou, afronta Pere Gacet, Berenguer del Vilar, Bernat Alegret	XL s.	CXX
Item I terra a Montoliu, afronta la carrera e lo Castell, Guillem Çamara, la Rogera de les Forques		CCCC ²²²⁵
Item I vinya als Puyals, afronta Pere Biguora e la carrera	XII d.	III
Item I vinya a Sent Janís, afronta Pere Tapioles, Jacme Corneta	XII d.	III
Item I linar a Gércoles, fo de Borraç, afronta Ramon de les Corts, Bortomeu Tarraça, Jacme Çabater		XXX ²²²⁶
Item I linar a Gércoles, fo de Colom, afronta Ramon de les Corts, lo torrent e a lo de Borraç		LX ²²²⁷
Item I linar, peres, arbres a Gércoles, afronta Pere Çabater, Ramon de les Corts e el matex		XXX ²²²⁸
Item I terra ab olives a Tenena, afronta Bortomeu Tarraça, Anthoni Anrich, la carrera		LV ²²²⁹
Item I terra a les Cuguylades, afronta Guillem del Vilar e la carrera pública	XIII s. IIII d.	X
Item I canamina a Oris, afronta Jacme de Caneles, Arnau de Gércoles, la conamina de na Roga		LXXX
Item I terra rengues a Casa Duguet, afronta Pere Amargós, Andreu Orioll	VI s. VVV d.	XX
Item I linar a Ribera, afronte los béns d'en Blanquet	XII d.	III
Item I vinya, planta d'olives a Mocoela, afronta lo torrent e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I vinya planta d'olives a Labaç, afronta Bernat de Gércoles, Bernat de Nat	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra a Montoliu, afronta Bernat de Gércoles, Bernat de Serrat	V s.	XV
Item I terra a les Peres d'en Beatriu, afronta Pere Tartareu e Pere Calderó	XLVI s. VIII d.	CXL
Item I terra planta d'olives als Cayles, afronta Ramon Feruç,	XXXIII s. IIII d.	C

²²²⁴ A l'inici: *Johan Spalter*.

²²²⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *la una part Pere Çabater*.

²²²⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Çabater*.

²²²⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Çabater*.

²²²⁸ Aquest registre apareix cancel·lat.

²²²⁹ Aquest registre apareix cancel·lat.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Berenguer Çatorre, la carrera		
Item I terra rengues a Labaç, afronta Pere Tartareu, Bernat de Gércoles	V s.	XV
Item I terra olives a les Marrades, afronta Guillem de Nat e les carreres	XII s.	XXXVI
Item lo ferraginall d'en Çamarra, afronta la Roqua de la vila, lo torrent, la carrera		CCCXL ²²³⁰
Item I terra planta a Rialera, afronta Jacme de Seix, Jacme Artús	III s. IIII d.	X
Item I terra a la Montada, afronta Bernat de les Poses, Bernat Graell	XXV	LXXV / ₁₆₃
Item lo ferrginall de la Font, afronta Pere Huguet, les carreres e lo torrent	CXCIII s. IIII d.	DLXXX
Item I terra a l'ort del Puy, afronta Salvador Saurina e Aragonès	XII s.	III
Item I era, payller al Puy, afronta Jaufre Farrer, Andreu Orioll, la carrera	C s.	CCC
Item I terra ab olives al Puy, afronta Arnau del Vilar, Pere del Puy, la carrera		C
Item la meytat de la era, payller de na Coscoyllera, és a migues ab Pere Amargós	XII d.	III
Item I linar a Ribera Joana, afronta Pere Amargós, Bernat Puyall, Bernat de Serrat	XIII s. IIII d.	XXXV
Item I terra als Cornetes, afronta Pere del Vilar e Jacme Bons	XXXIII s. IIII d.	XL
Item bancals a Sent Pere de la Tàpia, afronta Pere Amargós e la carrera	XV s. XLV	
Item I ort al torrent, afronta lo torrent e la Roqua	III s.	XII
Item I terra als Tryllas, afronta Jacme d'en Jacme, Ramon de Solaneles	XII d.	III
Item lesa cases on stà, afronta Ramon de Gili, Francesch de Gércoles, les carreres	CLXXXIII s. IIII d.	DL
Item I terra vinya a Sent Pere de la Tàpia, afronta Guillem Vilar, lo torrent e la carrera	XX s.	LX ²²³¹
Item I planta d'olives als Oriols, afronta Bortomeu Tarraça, el matex, Bernat de Nat	XXX s.	XC
Item I sort en la Verneda, afronta Francesch de Gércoles, Ramon Çabater, fo de Ramon Artús	IIII s.	XII ²²³²
Item I terra rengues a Malmaçat, foren de Ramon de Nat, afronta Pere Amargós, Pere Biguora e Pere Tartareu		CXL ²²³³
Item I terra a Malmaçat, afronta Ramon Artús, Pere Bigorra, fo de Guillem Çamara		XL ²²³⁴
Item I terra rengues a la Mora, afronta Arnau Pichó e la carrera	XLVI s. VIII d.	CXL ²²³⁵
Item I terra a Montoliu, afronta Pere Çabater e Guillem		CLXXX ²²³⁶

²²³⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Çabater*.

²²³¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Çabater*.

²²³² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *faylla*.

²²³³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *faylla*.

²²³⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Çabater*.

²²³⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Jacme Artús*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Çamara		
Item I terra rengues a Papasonis, foren de Guillem de Puy, afronta Bernat Martí, Barcedana	VI s. VIII d.	XX
Suma XLVI ll. III s. III d. ²²³⁷ / ₁₆₄		
Suma CXXXX ll. III s.		
[119] Bernat de Rúbies		
Primerament I planta d'olives a la Rialera, fo d'en Gili Farrer, afronta Pere Çabater e lo Vall de la Rialera e Johan Spalter	XX s.	LX ²²³⁸
Item I vinya a Codolat, afronta Bernat de les Poses e la carrera e ço que fo de Guillem Farrer	XVI s VIII d.	LXX ²²³⁹
Item la coma del Puy, afronta Sent Johan, Bernat Martí, Pere de Nat, la cabana, la via. / ₁₆₅	CC s.	DC
Item I cases en lo Molar, afronta Sent Salvador e les carreres	CLXXXIII s. III d.	DL
Item I vinya a Farnoell, afronta Bernat Codó, Simon de Capdevila	II s.	VI ²²⁴⁰
Item I farrginall a la Coma, afronte les carreres e lo torrent	CCLXVI s. VIII d.	DCCC
Item I ort al ·Spitall, afronta la Rocha, Pere Tartareu, Jaufre Farrer	XX s.	LX
Item I vinya a la Moratona, afronta Berenguer Çatorre, Johan Spalter, Anthoni Cervera	VI s. VIII d.	XX ²²⁴¹
Item I vinya a la Moratona, fo de na Piquera, afronta Pere Amarós	V s.	XV ²²⁴²
Item I planta al Molí del Oli, afronta les carreres, Pere Amargós	VI s. VIII d.	CLXX
Item I terra a Caneles, afronta Simon de Capdevila e la carrera	XXIII s. VIII d.	LXX ²²⁴³
Item la coma, afronta Bernat de Gércoles, Arnau del Vilar, la carrera, en Ponç d'Artesa, fo de Ramon Çabater de Font Dolà		CXX
Item I cases en lo Molar, foren de Ramon de Gili, afronta Jacme Çabater e la carrera	XIII s. III d.	XI
Item en l'antuxà de Guillem del Puy I planta d'olives e cepç a Granuyllers, afronta en Pere Huguet e Arnau del Puy e la carrera	XX	LX
Suma XLI ll. III s. VIII d. Suma XLI ll. XIII s. VIII d.		
Suma XXXIX ll. Suma CXXXII ll		
Bernat Çabater alias de Serrat ²²⁴⁴ / ₁₆₆		
[120] Ponç d'Artesa (Sent Breç)		
Primerament I terra al mas de la Mora, afronta Arnau Piquer, fo d'en Periquet de les Carreres	V s.	XV

²²³⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: Ja ho és damunt.

²²³⁷ La xifra està guixada, altres xifres superposades també estan guixades. La que hem indicat sembla la primitiva.

²²³⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Çabater*.

²²³⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Cudoç*.

²²⁴⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Cudoç*.

²²⁴¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Cudoç*.

²²⁴² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Cudoç*.

²²⁴³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Jaufre Farrer*.

²²⁴⁴ Apareix esborrat.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I rengues a les Caubelles, afronta Ramon Çabater e la carrera	XII d.	III
Item la Tarterra, fo de Guillem Cervera, afronta el matex, Bernat Graell	XXXIII s. IIII d.	C
Item I terra a Granuyller, afronta Bernat Codó e Anthoni Cervera	VI s. VIII d.	XX
Item I ort a la Vasa, fo de Peruc Farrer, afronta Bernat de Serrat e la Vasa	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra a Galitó, afronta Bortomeu Saurina, Pere Giter, fo del matex	X s.	XXX
Item I cases de Sent Breç, afronta Pere Coll e Berenguer del Vilar		CXX ²²⁴⁵
Item I terra olives, cepç a Granuyller, fo de Guillem de Gércoles, afronta na Çabattera e la via	XX s.	LX
Item I terra a la Cabana, afronta Pere Coll, fo de Pere d-en Jacme	XII d.	III
Item I terra rengues a Serbodia, afronta Ramon de les Corts, Pere Çabater		CXL ²²⁴⁶
Item I terra a Gércoles, fo de Francesch de Gércoles, afronta Bernat de Gércoles, Pere de Serrat		LXX ²²⁴⁷
Item I planta d'olives a la Font, afronta la confraria en Jacme Farrer e la Roqua	L s.	CL
Item I planta, rengues a la Mora de Pere d-Allguayra, afronta Bernat Artús e la carrera	II s.	VI ²²⁴⁸
Item I linar, planta d'olives a la Mora, fo del matex, afronta Jacme Artús, Arnau Pichó	VIII s. IIII d.	XXV ²²⁴⁹
Item I planta a Mocoela, fo de Ramon de Gili, afronta Ramon Feruç e la carrera		XL
Item I planta de biges a Ribera o a Langardoix, afronta Jacme Bons e la Verneda e Ramon Artús	V s.	XV
Suma VII II. III d. + Suma XXVI II. III s. + Suma XLII II. XIII s. / ₁₆₇		
[121] Sent Salvador (la confraria) (Bernat de Serrat)		
Primerament II olives al Quadro en la carrera que va de les Rialeres en ves Gércoles, e és Ramon de les Corts damunt e Pere de Gércoles davall	II s.	VI
Item I terra a Sent Andreu, afronta Ramon Çabater	XII d.	III
Item I vinya a Plana Roela, afronta Pere del Puy	XII d.	III
Item I rengues a Papasomes, afronta Guillem de Solaneles, la carrera		III
Item I vinya a Còdol alt, afronta Anthoni Cervera, Ramon Farrer	XII d.	III
Item I rengues a Marineda, afronta lo torrent, fo d-Arnau Camarasa	XII d.	III
Item I terra al Pla d-Oris, afronta Ramon de les Corts, Salvador Graell	XII d.	III

²²⁴⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bor del Vilar*.

²²⁴⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *lo Vicari*.

²²⁴⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Vidallrrer*.

²²⁴⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Mora*.

²²⁴⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Mora*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a la Plana, afronta Pere Çabater, Bernat Alegret	XII	III
Item I terra a la Plana d'en Baró, afronta Bernat de Gércoles e lo torrent	XII d.	III
Item I cases en lo Molar, afronta Bernat de Rúbies e Pere Amargós	XLIII s. IIII d. ²²⁵⁰	CXXX ²²⁵¹
Item I planta d'olives a la Basa, afronte Anthoni Cervera e na Çabattera, uxor que fo d'en Ramon Çabater de Castell.	VIII s. IIII d.	XXV
Item I rengues a la Mayorosa, fo de Guillem del Puy, afronta Bernat de Gércoles, Ramon de les Corts		V ²²⁵²
Item I vinya a Piapà, afronta Bernat de Benifacis e la carrera	XII d.	III
Item I planta d'olives a Mochoela, afronta Pere del Vilar, Bernat Morató e lo torrent	II s.	VI
Item I terra a Piapà e rengues, afronta Bernat Puyalt e Guillem de Breç	XIII s. IIII d.	XL
Item I vinya a Solans, afronte a Pere Bigorra, fo de Pere Miró	III s.	IX
Item I linar a Gércoles, afronta Ramon de les Corts, Bernat de Nat	VI s. IIII d.	XX ²²⁵³
Item per ço de Guillem del Puy		III II. ²²⁵⁴
Suma III II. VI d. Suma VII II. III s. IIII d. / ₁₆₈		
[122] Bernat de Gércoles		
Primerament I terra a Langardoix, afronta Pere del Puy e la carrera	Vs.	XV ²²⁵⁵
Item I vinya alimatex, afronta Ribera e Ramon Çabater	XII d.	III
Item I vinya al Clot deb Serra, afronta Bernat de Serrat e la carrera	II s.	VI
Item I vinya a Labaç, afronta Ramon Feruç, Jaufre Farrer	XII d.	III
Item I terra a la Croeta, afronta Guillem del Vilar e la carrera e lo torrent	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I vinya al Puyall, afronta Bernat de Giter e la carrera, Johan Olzina	XII d.	III
Item I era, payller a la Font, afronta Bernat de Rúbies, Jaufre Farrer, la carrera	L s.	CL ²²⁵⁶
Item I ort a la Basa, afronta Bernat de Serrat, Berenguer Çatorre	III s. IIII d.	X
Item I terra olives a la Piquosa, afronta Pere Amargós e la carrera	XIII s. IIII d.	XL ²²⁵⁷
Item la Plana de na Semartina a la vall, afronta Xristòfol Serrat, Pere de Gili, Pere de Serrat, la lau		LX ²²⁵⁸
Item I terra a Gércoles, afronta Ponç d'Artesa e la carrera	XVI s. VIII d.	L ²²⁵⁹
Item I terra a Meuyll, afronta Simon de Capdevila, Anthoni Anrich, la cèquia	XXXII s.	XCVI

²²⁵⁰ Posat al matge i amb la indicació: *és lo terç*.

²²⁵¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat de Serrat*.

²²⁵² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Arnau del Puy*.

²²⁵³ Erròniament diu *XII*.

²²⁵⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Spalter*.

²²⁵⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Peret de Nat*.

²²⁵⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Roger de Gércoles*.

²²⁵⁷ A l'inici: *Codó*.

²²⁵⁸ A l'inici: *Codó*.

²²⁵⁹ A l'inici: *Guillem Spalter*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra als Oriols, afronta Bortomeu Taraça, Jacme Çabater ²²⁶⁰	VI s. VIII d.	XX
Item I vinya a la Font de la Mora, afronta Andreu Orioll e la carrera	XII d.	III ²²⁶¹
Item I terra a Serrats, afronta Salvador Saurina e la Roqua	XII d.	III
Item I vinya a Reger, afronta Arnau del Puy e la carrera	X s.	XXX ²²⁶²
Item I terra planta d'olives al Stany, afronta Guillem Sunyer e lo torrent de Gércoles, Jacme Bons, Bortomeu Sunyer, Salvador Graell e la carrera pública	LXXX s. VIII d.	CCXL ²²⁶³
Item I terra rengues als Puyals, afronta Jacme de Seix, Ramon de les Corts	XII d.	III
Item I ort a Cormout, afronta la Rocha e la carrera que va a Sent Xristòfol	XII d.	III / ₁₆₉
Item I vinya a la Moratona, afronta Pere Bigorra, Bernat Codó	XII d.	III
Item I terra al Grau, afronta n· Mença e la Roqua	III s. IIII d.	X
Item I vinya als Torricons, afronta Bernat de Codó e Berenguer Çatorre	VI s. VIII d.	XX
Item I planta a la Croeta o a les Corts, afronta Pere Saurina, Bernat Codó e lo torrent	XII d.	III
Item I linar a Ribera, afronta Pere Amargós e Font Pudea	XII d.	III
Item I terra a Palom, afronta Guillem de Tapioles e Guillem d'en Andreu	XII d.	III
Item I terra planta a la Encontrela, afronta Jacme Çabater e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a Sent Andreu, afronta Pere del Puy	XII d.	III
Item I terra rengues als Baus, ²²⁶⁴ afronta Bernat Codó, Ponchic de Nat	VIII s. IIII d.	L
Item I linar a Gércoles, afronta Bernat de Nat, Bernat Codó, Pere Gacet, Bernat Graell	XIII s. IIIId.	XL
Item I cases en lo Molar, afronta Pere de Granuyller e la Scrivania de la Cort	CX	CCCXXX ²²⁶⁵
Item I casall al Molar, afronta Pere de Granuyller	II s.	VI
Item I ort a Font Solà, afronta la Roqua	XII d.	III
Item I planta d'olives a Cormogut, afronta Jacme Çabater, Pere Calderó e la carrera	XX s.	LX ²²⁶⁶
Item I coma a Serrat n·Arnau, afronta Bernat de Nat, Pere Amargós, fo de la confraria	CX	CCCLXXX ²²⁶⁷
Item I terra a Martineu, afronta Ramon Huguet, Ponç Farrer	XXXIII s. IIII d.	C
Item I terra rengues alimatex, afronta Peret de Nat, lo torrent	XII s.	XXXVI
Item I terra a Labaç, afronta Jaufre Farrer, Pere Tartareu e Pere Miquell, fo d'en Caneles e va-y damunt e davall	XX s.	LX ²²⁶⁸

²²⁶⁰ A l'inici: *Bernat Bertran*.

²²⁶¹ A l'inici: *Codó*.

²²⁶² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat de Feruç*.

²²⁶³ A l'inici: *Poger*.

²²⁶⁴ Roca o terreny de vessant vertical o quasi vertical. DAM, veu *Balç*, 2.

²²⁶⁵ A l'inici: *Codó*.

²²⁶⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Benet* [].

²²⁶⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Roger d'Eroles*.

²²⁶⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *los beneficiats*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I casa, fo d'en Roset, afronta les Fexes, Sent Salvador	X s.	XXX ²²⁶⁹
Item I vinya a Fornael, afronta les carreres, Salvador Graell	XII d.	XXX / ₁₇₀
Item una terra e planta d'olives e ceps, a Prats, que fonch de Montserrat, afronta ab los béns de Tapioles e la confraria.	XVI s. VIII d.	L
Item tot ço que ere de Tapioles a Sarrats, afronta lo torrent e la Rocha de Barcedana e Johan de la Font	XVI s. VIII d.	XL
Item altra terra de Tapioles als Pradeles, afronta Barcedana e la carrera	II s.	VI
Item I terra a Gércoles, fo de Montserrat, afronta Pere Çabater de II parts e la carrera pública	II s.	VI
Item I terra a Gércoles fo de Montserrat, afronta Pere Gacet de Gércoles, la pobylla de Ramon Stagna e la carrera pública	XII d.	III
Item I terra en la Serra, afronta Bernat Martí e la Roqua	V s.	XV
Suma XXVIII II. III s. VIII d. Suma XCVII II, XIII s. VI d. Item V II. VIII s. / ₁₇₁		
[123] Pere de Granuyller (Guillem de Granuyller)		
Primerament I planta d'olives, payller a les Poses, afronta Pere Gacet, Bernat de les Poses, la via	XIII s. IIII d.	XLV
Item les cases noves, afronta Bernat de Nat, Johan Olzina e lo Mur de la villa		CLX ²²⁷⁰
Item I terra rengues a Reger, afronta Pere Çabater e la cofraria	XII d.	III
Item I terra regues a Sent Steve, afronta Guillem Camara, Jaufre Farrer	II s.	VI
Item I terra ceps a la Coma de les Poses, afronta en Blanquet e la carrera	XII d.	III
Item I terra a les Vies, afronta Andreu Orioll e Ponç Farrer		L ²²⁷¹
Item I terra a la Serra, afronta Bortomeu Taraça	XII d.	III
Item I cases en lo Molar, afronta Bernat de Gércoles e Guillem Çamarra	XL s..	CXX ²²⁷²
Item I casa en lo Molar, afronta Bernat de Gércoles, Bortomeu del Vilar	XII d.	III ²²⁷³
Item I vinya terra a Solans damunt e davall carrera, afronta Pere Bigorra e Andreu Orioll e la Rocha de Solans, fo de na Poua		XXV ²²⁷⁴
Item I terra a la Plana d'en Sanç, afronta Santa Eulàlia e Bernat Codó		L ²²⁷⁵
Item I rengues als Fenes, afronta Pere del Puy e Bernat de Sent Serny	XII d.	III
Item I terra a Martineu, fo d-Anthoni Cervera, afronta Bernat de Gércoles, Ramon Feruç	VI s. VIII d.	XX
Item unes rengues terra a Piapà, afronta Bernat Amat e la carrera	III s. IIII d.	X

²²⁶⁹ l'inici: *Codó*.

²²⁷⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici apareix esborrat el nom per taca d'humitat.

²²⁷¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Salvador [de Ca] pdevila*.

²²⁷² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici apareix esborrat el nom per taca d'humitat.

²²⁷³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici apareix esborrat el nom per taca d'humitat.

²²⁷⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Jacme Farrer*.

²²⁷⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Codó*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item terra, era, payller a la Engerela, fo de Çamara, afronta Jacme Çabater e la carrera e Sent Breç	XIII s. III d.	
Item I terra a Sent Esteve, fo del matex Pere de Granuyller, Jaufre Farrer	XII d.	III
Item I vinya a la Pichona fo del matex, afronta Bernat Çabater e Pere de Serrat	XII d.	III
Suma III II. X s. III d. Suma XV II. I s. Suma II II. V s. VIII d. / ₁₇₂		
[124] Guillem Çamarra (na Sebelia d'en Tarraça) ²²⁷⁶		
Primerament I planta d'olives a les Conamines, afront Ramon de Gili, Perico Tartareu e la via		L ²²⁷⁷
Item era, payller, terra a l'Ancotinela, afronta Jacme Çabater e lo vicari		XLV ²²⁷⁸
Item I terra a Sent Steve, afronta Pere de Granuyller, Jaufre Farrer ²²⁷⁹		
Item I vinya a Codolalt, afronta Ramon de les Corts, Bernat de les Poses		XVIII
Item terra a Langardoix, afronta Gili Tartareu e la carrera		X ²²⁸⁰
Item I terra rengues sobre la Font, afronta Salvador Saurina e la Roqua de la Font		XXV ²²⁸¹
Item I coma a Mont Oliver, afronta Jacme Çabater e la carrera		XXXV ²²⁸²
Item I planta al-Stany, afronta Miqualet d'en Miquell, la carrera		XVIII ²²⁸³
Item I vinya a la Pichona, afronta Bernat Çabater, Pere de Serrat		III ²²⁸⁴
Item I cases en lo Pla, afronta Bernat de Codó, Pere de Granuyller		CXX
Item I ort, a Font Solà, afronta Simon de Capdevila e la Roqua		III ²²⁸⁵
Item I vinya a Barcedana, afronta Salvador Saurina, Barcedana		XVIII ²²⁸⁶
Item I terra a la Serra a l-Ort del Puy, afronta Ramon Çabater, Bortomeu Tarraça, lo torrent		XX ²²⁸⁷
Item I a la Coma de les Poses, afronta Bernat de Nat, la carrera		XXX ²²⁸⁸
Item I sort en la Verneda, afronta Jacme Çabater, fo de Francesch de Gércoles		XV ²²⁸⁹
Item I cases en lo Solà, foren de na ça Moratona, afronta		XL ²²⁹⁰

²²⁷⁶ Tots els registres d'aquest nom apareixen cance-lats.

²²⁷⁷ A l'inici: *Ramon de les Carreres*.

²²⁷⁸ A l'inici: *Jacme Farrer*.

²²⁷⁹ A l'inici: *Jacme Farrer*.

²²⁸⁰ A l'inici: *Pere Vidall*.

²²⁸¹ A l'inici: *Bernat de Serrat*.

²²⁸² A l'inici: *Bernat de Serrat*.

²²⁸³ A l'inici: +.

²²⁸⁴ A l'inici: *Jacme Farrer*.

²²⁸⁵ A l'inici: *Ramon de les Carreres*.

²²⁸⁶ A l'inici: +.

²²⁸⁷ A l'inici: *Bernat de Serrat*.

²²⁸⁸ A l'inici: *Pere Vidall*.

²²⁸⁹ A l'inici: *vage*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Jacme Bons e Pere Calderó		
Item I terra rengues, linar presseguers afronta lo torrent na Çabattera de castell, fo de na Çamara ²²⁹¹		
Item I terra a Santa Cecília, fo de la matexa, afronta Simon de Capdevila, Benifacis		XVIII
Suma XX II. IX s. / ₁₇₃		
[125] Bortomeu del Vilar		
Primerament I terra rengues a Piapà, afronta Bernat Amat e la carrera		XX
Item I terra a la Belacha, afronta Pere Spalter, Bernat Martí, Pere Vidall	XV s.	XLV
Item I rengues a les Poses, afronta Pere Amargós e la carrera	XII d.	III ²²⁹²
Item I planta a Caneles, fo d'en Caneles, afronta Simon de Capdevila, Pere Miquel	XVI s. III d.	L
Item I terra e olives als Pradeles, afronta Pere dels Graels e lo torrent	II s.	VI
Item I planta d'olives al Stany, afronta Bernat de Gércoles, Ramon Feruç e lo torrent	V s.	XXX
Item I terra plantes a la Serra, afronta Jacme Çabater, Bortomeu Tarraça e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I cases en lo Molar, afronta Pere de Granuyller, Jacme Çabater	II s.	VI
Item I a l'Ordi Porcell, afronta Ponç Morató, les carreres	XL s.	CXX
Item I terra al Stany afronta Bernat de Gércoles, la carrera	XII d.	III
Item unes cases en lo Lomar, foren de Sent Breç, afronta Pere Coll e Berenguer del Vilar, alias texidor	XXXVI s. VIII d.	CX
Item I ortall e moreres al Molar, afronta Bernat Codó e Bernat Bertran	II s.	VI
Suma VI II. VIII s. Suma XVII II. XI s. / ₁₇₄		
[126] Benet Codó (Bernat Martí)		
Primerament I vinya al Torrent de les Poses, afronta lo torrent, Guillem de Granuyller e la carrera		XX ²²⁹³
Item I rengues a la Coma de les Poses, afronta Pere Gacet e Guaçeta	XII d.	III ²²⁹⁴
Item I terra rengues, vinya als Puyals, afronta Pere Çabater, Pere Bigorra	III s. III d.	X ²²⁹⁵
Item I vinya als Torricons, afronta Pere Amargós, Jacme Montanya, la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item la meytat d'una planta que ha ab Ramon Çabater a Ribera, afronta Pere de Serrat	XII d.	III
Item I vinya a Marineda, afronta Jaufre Farrer e Pericho Tartareu	XII d.	III
Item I terra rengues a Marineda, afronta Bernat Morató, Guillem de Benifacis	XII d.	III

²²⁹⁰ A l'inici: *Bernat Morató*.

²²⁹¹ Tot el registre apareix esborrat.

²²⁹² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *vacant*.

²²⁹³ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *+*. Damunt la línia: *ja és davall*.

²²⁹⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Antoni*.

²²⁹⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Antoni*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I vinya, olives a Sentes Creus, afronta Pere Gacet, la carrera	V s.	XV
Item I terra planta a Caneles, afronta Pere Amargós, Balaguer Tarterra	III s. IIII d.	X
Item I vinya a Caldemonts, afronta Pere Huguet e la carrera	V s.	XV
Item I casals en lo Solà, afronta la carrera e la Roqua	XII d.	III
Item era, Payller al Puy, afronta Bortomeu Tarraça, Santa Maria e la carrera		CXC ²²⁹⁶
Item I terra a Serrat de Geneles, afronta Bortomeu Saurina	XII d.	III
Item I terra rengues als Baus, afronta Benet de Gércoles e la carrera	VI s. VIII d.	XX ²²⁹⁷
Item I terra, rengues a Granuyller, afronta en Ponç d'Artesa, lo torrent e la carrera	VIII s. IIII d.	XXV
Item I sort a Meuyl, fo de Peret Bogorra, afronta Ramon feruç, Pere Çabater		XX ²²⁹⁸
Item I sort en la Verneda, afronta Bortomeu Sunyer, Johan de la Font		XV ²²⁹⁹
Item I vinya, rengues als Meyans, afronta Anthoni Anrich, Nadal Tarraça	XXXIII s. IIII d.	C ²³⁰⁰
Item I terra rengues al Puyall, afronta Pere Amarós	II s.	X
Item I terra e nogues a les Corts, afronta Bernat de Serrat, Pere Amargós, Poncich de Nat	XXVI s. VIII d.	LXXX ²³⁰¹
Item I terra a Malva, afronta Ramon Çabater, Guillem de Caneles	II s.	VI
Item la Coma de Sopena, ab tot l'antuxà, vinyes, plantes e tot ço que ya, afronta Pere Granuyller, Jaufre Farrer, lo camí, la Rocha de la vila, Pere Vidall	CCXX s	DCLX ²³⁰²
Item I terra al Camp del Bons, afronta Benet Conamina, Guillem del Vilar e la carrera	XIII s. IIII d.	XL ²³⁰³
Item I planta d'olives al torrent d'en Lugoros, afronta Pere del Puy e la carrera	III s.	XII
Item I planta a Sent Steve, afronta Anthoni Guiu e los beneficiats / ₁₇₅	II s.	VI
Item I vinya als Meyans, afronta Sent Martinet	XII d.	III
Item la Coma de na Salmona, afronta Santa Eulàlia, Jaufre Ferrer	XX s.	LX ²³⁰⁴
Item I linar a la Noila, afronta Benet de Gércoles, Simon de Capdevila, Berenguer del Villar	X s.	XXX ²³⁰⁵
Item I cases, truyll en lo Pla, afronta Simon de Capdevila, Guyllem Çamara	CLXXIII s. IIII d.	DX ²³⁰⁶

²²⁹⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Johan Olzina*.

²²⁹⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Antoni*.

²²⁹⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Salvador de Capdevila*.

²²⁹⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: +. Al final: *la vila*.

²³⁰⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Tenen en Sex, Pere Bigorra*.

²³⁰¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Antoni*.

²³⁰² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Antoni*.

²³⁰³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Antoni*.

²³⁰⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *toni*.

²³⁰⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *toni*.

²³⁰⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Jacme Planesi*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I call en lo Molar, afronta les fexes de Simó de Capdevila, Guillem del Villar e la carrera	XIII s. IIII d.	C
Item I terra a Caneles, afronta lo torrent e ço que fo de Guillem Farrer, fo de Sent Serny	V s.	XV ²³⁰⁷
Item I terra a Remolí, afronta Berenguer del Vilar, Pere de Gércoles, fo d'Arnau de Gércoles		XV ²³⁰⁸
Item I linar Perer a Meuyll, afronta Bernat Morató, Ramon de les Corts	XX s.	XXXXXX ²³⁰⁹
Item I terra al Pla de Loren, afronta Ramon de les Corts, Jacme de Seix	VI s. VIII d.	XX ²³¹⁰
Item I vancall olives a la Font, afronta en Ponç d'Artesa e la Font e la carrera		LX ²³¹¹
Item I linar a la Plana afronta Salvador Saurina, Francesch de Gércoles, fo d'en Graell	III s. IIII d.	X ²³¹²
Item I casa a la Roqua, afronta la Abadia, lo sementiri e la Rocha	VIII s. IIII d.	XX ²³¹³
Item I terra olives a Sopena, afronta Pere Vidall, el matex e la carrera	III s. IIII d.	X ²³¹⁴
Item per na Poses I planta a les Poses, afronta Benet de Nat	V s.	XV
Item I terra vinya a les Poses, afronta Benet dez Pou, Ramon Farrer	XII d.	III
Item I terra als Fenes, afronta Pere Amargós, Anthoni Giter e lo torrent	XVI s. VIII d.	LX
Item I terra a Farnoell o Jovalda, afronta Benet de Gércoles, Benet de Rúbies, la carrera	X s.	XXX
Item I terra al Pou d'en Guàrdia, afronta Guillem de Planeles, Jaufre Farrer	XX s.	LX
Item I terra rengues, payller a la Moratona, afronta Pere de Gili, Pere Amargós, La via	L s.	CL
Item I terra rengues a la Moratona, afronta Berenguer Çatorre, Johan Fescha	V s.	XV
Item I planta d'olives a la Croeta, afronta Ramon Çabater e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I terra planta a Sent Orader, afronta Simon de Capdevila e lo torrent	XX s.	LX
Item I planta al Colell, afronta Ramon Feruç, lo torrent, Anthoni Giter	V s.	XV
Item I vinya a Solans, afronta Pere Tartareu e la Roqua	II s.	VI
Item I ort a la Vasa, afronta Ramon Çabater	XII d.	III ²³¹⁵
Item I terra olivar als Meyans, afronta Pere Celdua, Benet Morató	XVI s. VIII d.	III
Item I terra a Stanya, afronta Benet de Benifacis e Barcedana	XII d.	III

²³⁰⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *miga fo Guillem de Gércoles*.

²³⁰⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere de Nat*.

²³⁰⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *tinent la mitat en Sex, l'altra Anthoni Codó*.

²³¹⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Gacet*.

²³¹¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *+*.

²³¹² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Ramon de Cervera*.

²³¹³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Antoni Codó*.

²³¹⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *La mitat del Ramon*.

²³¹⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Sent Salvador de Toló*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra rengues a Casa Duguet, afronta Ponç Morató, Ramon del Puy, fo de Pere Dreta		X s. ²³¹⁶ / ₁₇₆
Item ço del Caubeles, cases, rengues, terres, plantes, vinyes, linars, ²³¹⁷ afronta Jacme Çabater, Benet de Benifaçis, Guillem d'Abeylla e lo torrent		CL ²³¹⁸
Item I linar a Ribera, afronta Pere Steve alias Huguet, Simon de Capdevila	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra rengues a la Plana d'en Sanç, fo de Guillem de Granuyller, afronta Santa Eulàlia e Bernat Codó	XII s. VIII d.	
La suma de Codó I II. VI s.		
La suma de na Poes VIII II. VII s. V d. ²³¹⁹		
[127] Jacme Farrer , prevere		
Primerament I cases truyll en lo Solà, afronta Simon de Capdevila na Taraça	CLXXIII s. IIII d.	DXX ²³²⁰
Suma VIII II. XIII s. IIII d. / ₁₇₇		
[128] Perico Cervera		
Primerament I terra als Torricons, afronta Pere Amargós, la carrera	XII d.	III
Item I terra a la Vall, afronta la carrera e lo torrent		L ²³²¹
Item I terra rengues a Sent Janís, afronta Jaufre Farrer e la carrera	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra al Braçall, afronta Ramon de les Corts e la cèquia		XX ²³²²
Item I terra als Puyals, afronta la confraria, Pere Çabater, fo de Peruch Farrer		XXX ²³²³
Item I vinya al Stayn, afronta Jacme Artús e la Rocha	XII d.	III
Item I terra a Reger, afronta Guillem de Gércoles e la carrera de II parts	XIII s. IIII d.	XL
Suma XXVIII s. VIII d. Suma IIII II. III s. / ₁₇₈		
[129] Ramon Farrer (Francesch de Gércoles)		
Primerament I terra rengues, linar a Codolalt, afronta Anthoni Cervera, la confraria		LXXX ²³²⁴
Item I terra olives a les Poses, afronta Bernat de Nat, Guillem del Puy	XII d.	III
Item I terra olives a le Costes d'en Gir, afronta Pere Celdua i na Longa		III ²³²⁵
Item I terra e rengues a Bonfyll, afronta Guyllem del Vilar, Bortomeu Taraça	II s.	VI
Item I terra a Manavary, afronta Anthoni Giter, Jacme Canera	XII d.	III
Item I ort, cases en lo Molar, afronta Jacme Montanya e la carrera	II s.	VI
Item II olives a Bon Fyll en ço de Francesch de Gércoles,	II s.	VI

²³¹⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Antoni*.

²³¹⁷ *Linars*, en l'original *linas*.

²³¹⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Berenguer de les Corts*.

²³¹⁹ Les altres sumes estan guixades.

²³²⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Martí*.

²³²¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem del Vilar*.

²³²² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Ramon del Vilar*.

²³²³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem del Vilar*.

²³²⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Cervera*.

²³²⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem Celdua*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

afronta Pere de Gili		
Item I-alberch en lo Pla, afronta Bortomeu Tarraça e lo sementiri	XVI s. VIII d.	L ²³²⁶
Item II olives a Granuyller, afronta Bortomeu Tarraça	II s.	VI
Item I planta a en Gir e terra, afronta Pere Celdua, Francesch de Gércoles		V ²³²⁷
Item I vinya a Tenena, fo d'en Gili Farrer, afronta Bernat d'en Jacme	VI s. VIII d.	XX
Item I terra rengues als Fenes, afronta Anthoni Giter e lo torrent	V s.	XV
Item I vinya al-Stany, afronta Jacme Artús e la Roca		III
Item I terra rengues a la Cort, fo d'en Ramon de les Corts, afronta Salvador Graell de dues parts, Anthoni Anrich	V s.	XV
Suma IIII II.XIII s. IIII d. ²³²⁸		
Suma XVIII II. XI s. VI d. / ₁₇₉		
[130] Bortomeu (Andreu) Tarraça (Jachme Planes)		
Primerament I terra al-Stayn, afronta Pascall Dalmau, Pere d'en Jacme		III
Item I linar a Meuyll, afronta Francesch de Gércoles e la cèquia		XXV ²³²⁹
Item I terra, era, payller a la Montada, afronta Guyllem del Puy, la carrera	XVI s. VIII d.	L
Item II olives en ço de Guillem del Puy, afronta les vies	II s.	VI
Item I terra planta a la Montada, afronta Ramon Stagna e lo torrent	X s.	XXX
Item I terra a les Cornaços, afronta Ramon Ferruç e la Rocha	XII s.	III
Item la meytat d-una terra a la Perdiguera, ab Jaufre Farrer, afronta Bernat de Caneles, Salvador Graell	LXVI s. VIII d.	CC
Item I terra ala Puyals, afronta Bernat de Caneles, Bernat Farrer	XII d.	III
Item I terra a Gerre, afronta Ramon de les Carreres e la cèquia		XX
Item I vinya a Barcedana, afronta Barcedana e la Roqua	XII d.	III
Item la meytat del molí draper a Barcedana	XII d.	III
Item I terra a la Serra, afronta la carrera e lo torrent	XII d.	III
Item I terra a la Serra, afronta Jacme Çabater, Salvador Saurina	III s. IIII d.	X
Item I planta Costa de Tarterra, afronta la Tarterra de Sent Johan, Bernat de Rúbies	XIII s. IIII d.	XXX
Item I terra a la Serra, afronta Bernat de Serrat	XII d.	III
Item I terra rengues a Bonfyll, afronta Ramon de les Corts, Guillem del Vilar		LXX ²³³⁰
Item I farreginall a Granuyller ab lo mas, afronta Jacme Soler, la carrera, Pere Bigorra e lo torrent		LX ²³³¹

²³²⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *all Francesch de Gércoles*.

²³²⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem Celdua*.

²³²⁸ La xifra apareix guixada.

²³²⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *d-en Planes*.

²³³⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Jacme Planes*.

²³³¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *[Francesch del] Vilar*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I a Pena Rosa, afronta Pere Guiu, Pere Çeldua	XII d.	III
Item I planta d'olives a Caneles, afronta Pere Amargós e la carrera	II s.	VI
Item I terra a les Vies, afronta Jacme Çabater, Jacme Farrer e la carrera	XX s.	LX ²³³²
Item I terra a Meuyll, afronta Bernat Graell, Anthoni Anrich		CL ²³³³
Item I linar a Gércoles, afronta Ramon de les Corts, Pere Vidall		XXX
Item altre linar a Gércoles, afronta Ramon de les Corts de II parts e la carrera	X s.	XXX
Item un ferreginal ab lomas a Granuyll, afronta ab en Jacme Soler e la carrera e Pere Bigorra. / ₁₈₀	CIII s. IIII d.	CCCX s.
Item I cases, ortall en lo Molar, afronta Pere Amargós e lo sementiri	C s.	CCC ²³³⁴
Item I terra als Trillàs, afronta Nadal Terraça e Giter	XII d.	III
Item I cals a la Porta d'en Reverté, afronta lo Mur e la carrera		XX ²³³⁵
Item lo clot d'en Fonteylles, afronta Santa Eulàlia e la carrera, és a la Piquera	XL	CXX
Item I terra a la Jovalda, afronta Jaufre Farrer, Simon de Capdevila		L ²³³⁶
Item I sort a la Verneda, afronta Bernat Codó		XV ²³³⁷
Item I rengues a Tenena, afronta Jacme Çabater, fonc d-Anthoni Anrich	XX s.	LX
Item I linar a Gércoles, fo de Jacme de Planeles, afronta Jacme Çabater, Ramon de les Corts, la via		XL ²³³⁸
Item I era a Sent Miquell, afronta Bernat Codó, Pere Gacet e la carrera	XXXIII s. IIII d.	C
Item I planta d'olives al Puy, afronta Anthoni Cervera e la carrera de Sent Johan e el matex, fo d'en Ramon Mercer	XX s.	LX
Item I gasal a la Porta del Reverter, fo de na Terraça, afronta lo Mur e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a la Jornalda, fo de na Taraça, afronta Jaufre Farrer e Simon Capdevila	XVI s. VIII d.	L
Item una terra rengues al Puyalt, fo d'en Saurina, afronta la carrera, Simon Capdevila	V	XV
Suma XVI s. VIII d.		
Suma entre moble e seti ab ço del seu o de sa muller XXXIIII ll. Suma tot lo seu seti de dos lochs XXVIII ll. XIII s. VIII d. / ₁₈₁		
[131] Pere Amargós (Jacme Soler)		
Primerament I terra a les Fexes, afronta Salvador Orioll e la Roqua	XII d.	III
Item I rengues a la Mora, afronta Jacme Artús e la Rocha del feu d'en Arnau Moguer ²³³⁹	XII d.	III ²³⁴⁰

²³³² A l'inici: *Jacme Çabater*.

²³³³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Jacme Planes*.

²³³⁴ A l'inici: *meytat [] nat*.

²³³⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *na-Sebilis*.

²³³⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *na-Sebilis*.

²³³⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. Al final: *La vila*.

²³³⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Jacme Planes*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I planta d'olives a la Rialera, afronta Anthoni Cervera, Pere de Gércoles e Arnau de Gércoles	L	CL
Item I terra rengues a Tenena, afronta Bernat de les Poses, Jacme de Seix	II s.	VI ²³⁴¹
Item I terra rengues a la Coma de les Poses, afronta Guyllem Sunyer, la carrera	II s.	VI
Item I terra de miges ab Saurina Orcalda als Puyals, afronta Bernat Codó e en Caneles	XII d.	III
Item I casall en lo Molar, afronta Pere Huguet na Quonques	II s.	VI
Item lo roure e ço que avie ab en Saurina a Sasiat, afronta Pere Gacet	II s.	VI
Item I vinya als Meyans, afronta Guillem de Solaneles, Sent Martinet	XII d.	III
Item I terra a la Moratona, afronta Bernat de Rúbies, Poyllboni, Ramon de les Carreres, ay rengues	VI s. VIII d.	XX
Item I terra olives a les Corts, fo de Tolzà, afronta Bernat Codó, Poncich de Nat, Arnau del Vilar	X s.	XXX
Item I terra a Palom, afronta Pere Gacet e la carrera, fo de Tolzà	III s. IIII d.	X
Item I casals que són en l-antuxà de les Corts, afronta Johan Olzina e lo torrent	XII d.	III
Item I linar a Ribera, afronta Guillem de Solaneles, Ramon de Nat, Pericho de Font Pudea	III s.	XII
Item I planta d'olives a la Coma de les Poses, afronta Bernat de Nat e la carrera	XII s.	XXXVI ²³⁴²
Item I terra rengues a Serrat n-Arnau, afronta Pere Çabater, Bernat de Nat en ço de Ramon Graell	XII d.	III ²³⁴³
Item I linar a Ribera, afronta Bernat Alegret, Salvador Saurina	VI s. VIII d.	XX
Item I terra rengues a la Moratona, afronta Berenguer del Vilar, Bernat Codó	XVI s. VIII d.	L
Item I terra rengues a la Vilella, afronta Andreu Orioll, Bernat Amat	XII d.	III
Item I a les Caubeles, afronta Guillem Alegret, Jacme Çabater, la carrera	III s. IIII d.	X
Item I terra rengues a Piapà, afronta Simon de Capdevila, Ramon Feruç	XII d.	III
Item I terra rengues a Sent Pere de la Tàpia, afronta la Eglésia, Pere Tartareu, Pere del Puy e ço que fo de na Sança Moratona	CXVI s. VIII d.	CCCL
Item I terra rengues a la Plana de Sent Pere, afronta lo torrent de Matalops e Bernat Bertran e la carrera	XXIII s. IIII d.	LXX / ₁₈₂
Item I vinya als Salzes, afronta Bernat de Nat, Bernat de Serrat e Bernat Codó	X s.	XXX
Item la planta de na Sança Marcona a Sent Pere de la Tàpia, afronta Jacme Çabater, le eglésia de Sent Pere e Anthoni	XX s.	LX

²³³⁹ del feu d-en Arnau Moguer. Damunt de la línia.

²³⁴⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Benet del Grau d-Arancís*.

²³⁴¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: [] *de Sex*.

²³⁴² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *la vila*.

²³⁴³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *la vila*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Cervera		
Item I terra planta a les Carreres, afronta Ramon de les Corts, la carrera	XII d.	III
Item I vinya als Puyals, afronta Bernat Codó	XII d.	III
Item I planta d'olives a Caneles, afronta Balaguer Tarterra e la carrera	XV s.	LV
Item I ort a la Vasa, afronta Ramon Çabater, Simon de Capdevila		XV ²³⁴⁴
Item I terra a la Boniola, afronta Guillem Sunyer, Anthoni Cervera e ay rengues	XXV	LXXV
Item I terra a Malmaçat, fo de Guillem Farrer, afronta Jacme Çabater de totes parts		XV ²³⁴⁵
Item I ort a la Basa, afronta Johan Olzina per la Capela de Sent Johan e la carrera públich e el matex	X s.	XXX
Item I terra planta als Carreres, afronta Bortomeu Colom, na Piquera	II s.	VI ²³⁴⁶
Item I terra a Castellnou, afronta Ponç Farrer		XX ²³⁴⁷
Item la meytat del Clot del Stayn, afronta Jacme Artús, e la carrera		C ²³⁴⁸
Item I rengues a Caldemons, afronta Pere Tartareu	XII d.	III
Item la meytat de la Coma d'en Miquell, afronta Bernat de Caneles e les carreres	CV s.	CCCXV
Item I linar a Ribera, afronta Simon de Capdevila, Peruch Farrer	V s.	XV
Item I terra a la Plana de Malva, afronta Anthoni Giter, Bernat de Gércoles	XIII s. IIII d.	XL
Item los olives que ha en ço de Ramon Graell a les Poses, afronta Bermat Codó en ço que fou de na Barcha de les Poses	VI s. VIII d.	XX ²³⁴⁹
Item ortalls a Reger, afronta na Francischa d'en Gércoles	XII d.	III
Item I linar a Gerre, afronta Bernat de Serrat e Pere Celdua	XX s.	LX
Item I terra a la Perdiguera, afronta Andreu Orioll, Salvador Graell	XXX s.	XC
Item I terra a Meuyll, afronta Bernat de Gércoles e la cèquia	X s.	XXX / ₁₈₃
Item I ortall en lo Molar, afronta Jacme Çabater e lo vicari	VI s. VIII d.	XX
Item I calijo o patró en lo Molar, afronta na Maria Çamarra	XII d.	III
Item I planta d'olives a la Basa, fo de la confraria, afronta Anthoni Cervera e na Çabater uxora que fon d'en Ramon Çabater de Castelló		XXV ²³⁵⁰
Item I terra rengues a Mocoela, fonc d'Anthoni Lenes, afronta Anthoni Cervera, Ramon de Gili e la carrera pública	XX s.	LX
Item I terra rengues a la Coma de les Poses, foren d'Anthoni		XXX ²³⁵¹

²³⁴⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *en Peruch*.

²³⁴⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *als hereus de Johan Celdua*.

²³⁴⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem Spolter*.

²³⁴⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Ponç Ferrer*.

²³⁴⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Javme Artús*. Damunt la línia: *ja que lli en so testat Pere Amargós*.

²³⁴⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *la vila*.

²³⁵⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *la confraria*.

²³⁵¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat de Nat*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Anrich, afronta Bernat de Nat de totes parts		
Item la boygua de Sent Janís, afronta Pere Vidall en la roureda e Bernat de Nat en la Costa	VIII s. IIII d.	XXV ²³⁵²
Item I planta d'olives a les Poses, afronta Bernat Codó e ell matex	XXXIII s. IIII d.	C
Item I cases, truyll en lo Molar, afronta Bortomeu Tarraça, Bernat de Serrat		CCV
Item unes cases hon stà en lo Molar, afronta Simon de Capdevila, Pere Tartareu, Bernat de Serra e les carreres públiques	CLXVI s. VIII d.	D ²³⁵³
Item I era, payller a Font Solà, afronta Jacme Bons e la Roqua	XVI s. VIII d.	L
Item la scrivania, afronta Bernat de Gércoles e la confraria	XVIII s. VIII d.	XVI
Item I planta d'olives a Sent Janís, afronta Jaufre Farrer, Jacme Çabater	XXX s.	XC
Item I planta a Ribera, afronta Bernat Morató, Ramon de Meyans	XII d.	III
Item I terra ceps a Matalops, afronta Guillem de Benifacis, lo torrent	XII d.	III
Item I terra rengues a Marchuz, afronta en Romeu d'Arancís són en l'Obach de Castelló Sobirà	XII d.	III / ¹⁸⁴
Item I rengues a la Moratona, foren de Pere de Cervera, afronta Francesc ²³⁵⁴ Çabater e la carrera pública		LX ²³⁵⁵
Item I terra a la Pichona, fo de Guyllem del Puy e tot l'antuxà e afronta Bernat de Gércoles e la carrera de la Servera de Sopena, la carrera de les Poes	XLVI s. VIII d.	CXL
Item lo farrginall al castell, afronta Pere Tartareu e la Rocha e les carreres públiques	CXXVI s. VIII d.	CCCLXXX
Item I terra e rengues als Fenés, fo d'Anthoni Lenés afronte Bernat Codó e Pere Calderó	XX s.	LX
Suma L II. Suma XC II. XV s. + CLXXIX II. ²³⁵⁶ / ₁₈₅		
[132] Bernat de Serrat ²³⁵⁷ (Salvador Saurina) ²³⁵⁸ (Bortomeu de la Trylla) (Ramon de les Carreres)		
Primerament I terra vinya, planta a Solans, afronta Pere Huguet, Balaguer Tarterra e la carrera pública		XXX
Item I era, payller, alou al Puy, afronta Santa Maria en los farginals, Bernat de Caneles e Bernat de Rúbies, na Çabaterra		CCCXXX
Item I ort o bancals a la Basa, afronta Ramon Çabater, Guilm Bonet		XXX ²³⁵⁹
Item I terra al Clot d'en Serra, afronta Jaufre Farrer, la carrera		LX ²³⁶⁰
Item II olives a Sent Janís en ço de Guillem de Benifacis o en la carrera		VI ²³⁶¹

²³⁵² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *la vila*.

²³⁵³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Johan Arbessa*.

²³⁵⁴ En l'original *Faret*.

²³⁵⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici i final: *foylla*.

²³⁵⁶ Aquesta xifra apareix abans que l'anterior.

²³⁵⁷ Tots els registres d'aquest nom apareixen esborrats.

²³⁵⁸ Aquest nom apareix guixat. Al marge dret i també guixat: *Bernat de Quonques*.

²³⁵⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat de Serrat*.

²³⁶⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *té-l Bernat Çabater*.

²³⁶¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: [] *Sunyer*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item lo alberch, cases e stable ab truyll, afronta Pere Amargós, Sent Johan, Pere Tartareu		CCCXL ²³⁶²
Item I rengues a Malmaçat, afronta Jacme Bons e la carrera pública		XXX ²³⁶³
Item I terra a la Moratona, afronta Pere Amargós e la carrera		LXXX ²³⁶⁴
Item I terra a la Serra, fo de na Gaceta, afronta Jaufre Farrer		C ²³⁶⁵
Item I terra a la Frexa, afronta Johan de la Font, Guillem de Nat e la carrera		XX ²³⁶⁶
Item I terra rengues a les Corts, afronta Pere Amargós, Ramon Artús, Poncich de Nat, Bernat Codó, Johan Frescha		CCXXX ²³⁶⁷
Item I terra linar a Gerri, afronta la cèquia e la carrera		LXX ²³⁶⁸
Item I terra a la Vilela, afronta Guillem Sunyer, Pere Vidall		CXXX ²³⁶⁹ / ₁₈₆
Item I terra rengues as Domalet, afronta Guillem de Solanes, la carrera		XVIII ²³⁷⁰
Item I vinya a Sentés Creus, afronta Ramon Artús e la carrera		X ²³⁷¹
Item I terra a la Vall, afronta Pere de Serat e lo torrent, fo d'en Gili Farrer		CXX ²³⁷²
Item I terra rengues, olives a Sent Janís, afronta Pere Huguet e la carrera pública de tres parts e Bernat de les Poses		XL ²³⁷³
Item per Sent Martinet I terra planta als Puyals, afronta Bernat Morató, Pere del Puy		XII ²³⁷⁴
Item I terra a la Plana de Gerre, afronta Gili Tartareu e la carrera		XX ²³⁷⁵
Item I linar a Ribera, afronta Jacme Çabater		XII ²³⁷⁶
Item I terra a la Serra, afronta Jacme Corneta		XVIII ²³⁷⁷
Item I terra als Vinyals, afronta Arnau Johan		XVIII ²³⁷⁸
Item I alberch e truyll en lo Solà, do de Salvador Saurina, afronta Guillem de Nat e en Celdua e les carreres públiques		CLXXX ²³⁷⁹
Item I alberch de na Benifacis, afronta Bernat Conamina e Pere de Nat		XC ²³⁸⁰
Suma XXIX II. II s. VI d. Suma LXV II. III s. VI d.		
Pere Johan		

²³⁶² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Salvador Saurina*.

²³⁶³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: [il·legible].

²³⁶⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *faylla*.

²³⁶⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: [] *Puyall*.

²³⁶⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *té·l Bernat Çabater*.

²³⁶⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *té·l Bernat Çabater*.

²³⁶⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Çabater*.

²³⁶⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Çabate* Item terra a les Comes de les Poses, afronta Berenguer Caserres quondam e Pere Gacet XXIII s. III s. LXXr.

²³⁷⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *en Sunyer*.

²³⁷¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Puyall*.

²³⁷² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *d'en Pere Çabater, Bernat Puyall*.

²³⁷³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Çabater la meytat*.

²³⁷⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Jaufre Farrer*.

²³⁷⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Puyall*.

²³⁷⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Puyall*.

²³⁷⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Puyall*.

²³⁷⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Puyall*.

²³⁷⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Puyall*.

²³⁸⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Puyall*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Anthoni Mora / ¹⁸⁷		
[132] Bernat de Nat		
Primerament l antuxà, era, payller, plantes, rengues als Salzes, afronta lo torrent, Pere Amargós, Ramon Antús, Poncich de Nat e la carrera pública	CC	DC
Item l terra olives a Serrat n-Arnau, fo de la confraria per Ramon Graell, afronta Pere Amargós de dues parts e Pere de Granuyller	VI s. VIII d.	XX
Item casals, pati, era a les Poses, afronta Bernat de les Poses, Jacme Bons, lo torrent	XV s.	XLV
Item l terra a la Coma de les Poses, afronta Guillem Çamarra, Pere Amargós, la carrera	XX s.	[LX] ²³⁸¹
Item l terra rengues, plantes, vinya a les Comes de les Poses, afronta Pere de Granuyller, Pere Amarós, Bernat Codó, Guyllem Sunyer	LXX s.	[CCX]
Item l linar a Gércoles, afronta Salvador Saurina, Pere Gacet	X s.	[XXX]
Item ll linars a Gércoles, afronta Pere de Serrat, Pere de Granyuller, Salvador Saurina, Ramon de les Corts	XIII s.	[L]
Item l terra a les Comes de les Poses, afronta Peret de Nat [...]		
Item l feixa als Trilàs, afronta Jacme [...]		
Item l terra roures, rengues a Sent Janís afro[nta ...]		
Item l sot al Pontarró de Gerre [...]		
Item l cases en lo Molar [...]		
Item l terra a la Coma [...] / ¹⁸⁸		
Item l cases en lo Molar, afronta Pere de Gramuyller, Pere de Gili		XXX
Item l terra planta, rengues als Oriols o Obagua, afronta Jacme Çabater	LXVI s. VIII d.	CC
Item l terra a Malva o Font d-en Roy , fo de Ramon Çabater del Solà, afronta Bernat de Conamina e la carrera pública	XLVI s. VIII d.	CXL
Item l terra a Canaryll, fo d-en Caneles, afronta Pere Coll, la carrera	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item l terra a Serrat de Genels, afronta Bernat Codó, Domingo del Vilar, Pere Gacet, la carrera	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item la meytat de la era, payller fo d-en Gili Farrer, afronta Sent Miquell	C s.	CCC
Item l era, payller al Colell, fo d-en Guiu, afronta Ramon Ferruç e Anthoni Giter e Pere Bigorra	III s. IIII d.	XV
Item l terra e rengues a la Coma de les Poses, foren d-en Amargós, afronta lo dit Bernat de Nat de ll parts	VIII s. IIII d.	XXV
[...] ²³⁸² a les Pradeles, fonch de Ramon de Gili, afronta Pere Çabater [...] Graels	III s. IIII d.	X
[...] Gerre, fo de Bernat de Serrat, afronta Jacme Soler e la carrera [...]	XX s.	LX
[...] fo de Bernat de Puyall, afronta	XX s.	LX
[...] XX s. / ¹⁸⁹		

²³⁸¹ El full està tallat, per això aquesta xifra i les paraules i xifres que seueisen entre claudàtors són deduïdes.

²³⁸² La part posterior del full en estar tallada li manca text que marcarem amb claudàtors.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Pere del Puy		
Primerament II olives als Graells, afronta Pere Coll	XII d.	III
Item II olives als Pradeles, afronta lo torrent e la carrera	XII d.	III
Item I terra ceps a Tenena, afronta Bernat de les Poses, Gili Farrer	XII d.	III
Item I terra a les Comes de les Poses, afronta Ramon Graell, Pere Gacet	XII d.	III
Item I terra als Puyals, afronta Jaufre Farrer, Ramon Farrer	V s.	XV
Item I terra rengues als Meyans, afronta Guillem Bonet, Bernat Martí, Ramon de les Corts	V s.	XV
Item I terra a Gerre, afronta Migera e la carrera	XII d.	III
Item I era e call als Meyans ab rengues, afronta Anthoni Lenes, Ramon de les Carreres	X s.	XXX
Item I terra a Langardoix, afronta Bernat de Gércoles, la carrera	III s. IIII d.	X
Item I terra rengues a Farnoell, afronta Simon de Capdevila, Ramon Oliver	XII d.	III
Item I vinya a Piapà, afronta Guyllem Alegret, Balaguer Tarterra	XII d.	III
Item I terra rengues a Martineu, afronta Ramon Çabater e la carrera	III s.	VIII
Item I terra rengues alimatex afronta Pere Gacet, Salvador Graell	XII d.	III
Item I terra planta d'olives a Sent Pere de la Tàpia, afronta Pere Amargós, Pere Tartareu	XL s.	CXX
Item I terra rengues a la Perdiguera, afronta Anthoni Cervera e lo torrent	II s.	VI
Item I terra planta d'olives al torrent d'en Loguros, afronta Jaufre Farrer, Bernat de Caneles, Codó	XVI s. VIII d.	L
Item I terra a les Conamines, afronta Bernat Morató e lo torrent		III ²³⁸³
Item I terra a Sentes Creus, afronta Bortomeu Saurina e la carrera	VI s. VIII d.	XXV
Item I vinya a Labaç, afronta Pere Calderó e Salvador de Rúbies	VI s. VIII d.	XX
Item I terra rengues al Clot d'en Guilamet, foren de Guillem Codó, afronta Guillem Faruç	XII d.	III
Item I terra a Plana de Riela, afronta Pere Calderó e les carreres	VI s. VIII d.	XXV
Item I terra als Meyans, afronta Jacme Bons, la carrera	III s. IIII d.	X
Item I vinya al Puyall, afronta Pere Amargós, Ramon Çabater	XII d. III / ₁₉₀	
Item la Coma en la Villa ab lo teuylla, afronta Gili Tartareu, lo feu de Poyllboni e les carreres	XLVI s. VIII d.	CXX
Item I sort en la Verneda, afronta Ramon de les Poses e na·Ugera		XII ²³⁸⁴
Item I era, payller al Puy, afronta Bernat Bertran e Jaufre Farrer	XVI s. VIII d.	L
Item I planta a Font na Rosa, afronta Pere Gacet e la carrera	III s. IIII d.	X

²³⁸³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Morató*.

²³⁸⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *en l·axiu a la vila*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I ort a la Font na Galinera, afronta Pere de Gili, Bernat de les Poses	VIII s. IIII d.	XXV
Item I cases en lo Molar, afronta Bernat Graell, Jacme de Seix	XXXV s. VIII d.	CX
Item I terra a les Fenes, afronta Poncich de Nat e la carrera	XIII s. IIII d.	XL ²³⁸⁵
Suma XI II. XI s. IIII d. Suma XXXV II. IIII s. VI d. / ₁₉₁		
[133] Anthoni Lenes (Johan Lenes)		
Primerament I cases en lo Molar, afronta Guyllem de Solanes, Jacme Artús	XXXVI s. VIII d.	C
Item I terra rengues a la Vall, fo d'en Tarraça, afronta Pere Tartareu e la carrera	LXXIII s. IIII d.	CCXX
Item I terra rengues als Fenes, fo d'en Guàrdia, afronta Bernat Codó, Pere Calderó		LX ²³⁸⁶
Item I terra ort als Meyans, que fo de Ramon Meyans, afronta les carreres	XLIII s. IIII d.	CXXX
Item I planta ab olives, fo de Gatnau, afronta Anthoni Palau e Arnau de Mur Arnau Çabater	XVI s. VIII d.	L
Iten unes rengues als Foncaules, forem dels Meyans, afronta Pere Celdua	XIII s. IIII d.	XL
Item I era a Oris, fonch del matex, afronta Santa Maria e Pere Gacet	VIII s. IIII d.	XXV
Item I planta a Tenena, fonc del matex, afronta Anthoni Anrich e na Çabaterra	III s. IIII d.	X
Item del mateix I linar a Meuyll, afronta Bernat Codó e Simon de Capdevila	VIII s. IIII d.	XXV
Item altre linar a Gerre del matex, afronta Pere Celdua, Bortomeu Taraça e Bortomeu Sunyer	VIII s. IIII d.	XXV
Item I vinya a Còdoll alt, afronta la confraria e los hereus de Ramon Staquer e la carrera		
Suma X II. XI s. VIII d.		
Item I terra que fonc de Pere Bigora a Vilasecha, afronta Pere Bigorra	VIII s. X d.	XXVI s. VIII d.
Item I planta d'olivesa Malmaçat, afronta Berenguer Çatorre, Bernat Bertran e la carrera	XVI s. VIII d.	L
Item I linar a Meuyll, fo del matex, afronta Bernat Puyall e los Molins	XVI s. VIII d.	L
Suma XII LL. XIII s. IIII d. Suma XXIX II. XV s. / ₁₉₂		
[134] Guyllem de Solaneles		
Primerament I terra vinya, linar al Pou d'en Guàrdia, afronta Bernat Codó, Simon de Capdevila	XVI s. VIII d.	L
Item I terra al Pla de Malva, afronta Ramon de Nat, Barcedana	XII d.	III
Item I planta a la Vall, afronta Pere Bigorra e lo torrent		LX ²³⁸⁷
Item I terra a Prats, afronta Vidall e la Rocha	XII d.	III
Item I cases al Molar, afronta Ramon de les Corts, Guyllem Sunyer, Pericho Tartareu	CIII s. IIII d.	CCX
Suma VI II. II d. Suma XXII II. XIII s.		
Pere Sapalter / ₁₉₃		

²³⁸⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Ramon del Clergue, el Roger*.

²³⁸⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Amargós*.

²³⁸⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Johan Spalter*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

[135] Sent Johan		
Primerament l terra, rengues al Tryllar, afronta Jacme Bons, Bortomeu Sunyer, la carrera	XXX	C ²³⁸⁸
Item l terra a Ribera o al Còdoll de Tolzà, afronta la Verneda e Pere Amargós e la carrera	X s.	XXX ²³⁸⁹
Item la Tarterra, afronta Pere Amargós, lo torrent e la carrera	C	CCLXXXXX
Item l terra rengues, plantes a la Vilella, afronta Bernat de Serrat, Andreu Orioll	XX	LX ²³⁹⁰
Item l terra plantes a la Coma del Puy, afronta Bernat de Rúbies, la carrera	LXVI s. VIII d.	CC
Item ll olives en ço de Pere Bigorra a la Perdiguera	II s.	VI
Item l'alberch, truyoll, afronta Bernat de Serrat e Pere de Nat	CXIII s. IIII d.	CCLXXX
Item lo terz del Molí del oli	XC	CCLXX
Item l terra a les Corts, fo d'Arnau de Roy, afronta Pere Amargós, Ponç de Nat, lo torrent	L s.	CL ²³⁹¹
Item l terra als Baus, afronta la lau, Anthoni Cervera, la carrera pública	XXVI s. VIII d.	CCXXX
Item l terra e rengues als Pradels, afronta Pericho Tartareu e los béns que foren de Ramon del Puy	VI s. VIII d.	XX
Item unes rengues que tenie Saradell a Malmaçat, afronta Jacme Bons e la carrera pública	VI s. VIII d.	XX
Item l alou vinya, rengues a Sentes Creus quel tenie a sens Joan de la Font, Simon de Capdevila e Bernat Morató	XX s.	LX ²³⁹²
Item una era, payller a Malmaçat, tenie-la na Benifacis, afronta Berenguer ça Torre e les carreres e la confraria	XXXIII s. IIII d.	C ²³⁹³
Item unes cases, era e payller en lo Solà, afronta ab Gili Tartareu e Ramon Çabater e Benet Conamina	LXX	CCX
Suma XIX ll. XV s. IIII d.		
Item Pere Borràç ll ll. III s. III d. Item III ll. XVI s. VIII d. Per los Baus que tenie Guillem Sunyer		
Item l era a Ribera al Còdol de Tolza, Benet de Sent Johan, afronta ab Bernat Alegret e Ramon Roiger	X s.	XXX
Suma XLIX ll. XVI s. + Suma LXIII ll. XVI s.		
Item l linar a Ribera, afronta ab Pere Puyall e Simon Capdevila	V s	XV
Item l terra a Sentes Creus, afronta Salvador Saurina, la via, fo de Ponç Johan	LX s.	CLXXX
Item l terra a la Perdiguera, afronta Jaufre Farrer mayor, Anthoni Cervera	XXXVI s. VIII d.	
Item l terra rengues a la Perdiguera, afronta ab les Orres e la Orreta	LIII s. III d.	CLX
Item l terra a la Croeta, fo de Borraç, afronta Bernat Giter [...] los béns de Sent Privat e los béns de na Guylera	XX s.	LX ²³⁹⁴

²³⁸⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Ramon Sunyer*.

²³⁸⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem* [Riu].

²³⁹⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat de les Poses*.

²³⁹¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Ponç de Nat*.

²³⁹² A l'inici: *Pere del Puy*.

²³⁹³ A l'inici: *los pobylls de Pere Olzina*.

²³⁹⁴ Aquest registre i els dos següents estan a la part superior al costat del nom.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I linar a les Moles, fo de Boraç, afronta Domingo del Puy, na Dolcia, Ramon de la Riba e lo castell, Ramon de Tuylladalou	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I terra a Còdol de Tolçà, afronta Pere Amargós e lo quodol de Tolzà e la Verneda	X s.	XXX
Suma LXXXVIII ll. VI s. LIX ll. VI s. / ¹⁹⁴		
Berenguer Ça Torre		
Primerament l'alberch, fo d'en Caneles, afronta lo forn e Periquo Tartareu, les carrers	CXCVI s. VIII d.	DXC
Item I terra rengues a la Moratona, afronta Bernat de Rúbies, la carrera, fo d'en Gili Farrer	LXVI s. VIII d.	CC
Item I planta als Caylls, afronta Guillem de Benifacis, fo del matex	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra a Largardoix, afronta lo torrent, la carrera, fo de Ramon Artús	X s.	XXX
Item I ort a la Basa, fo dels pobylls d'en Saurina, afronta Anthoni Cervera	III s. IIII s.	X
Item I terra vinya als Torricons, fo de na Benifacis, afronta la carrera e Jacme Montanya e Anthoni Anrich		XX ²³⁹⁵
Item I ort a la Vasa, fo d'en Pere Tartareu, afronta Bernat de Gércoles, del matex	III s. IIII d.	X
Item I rengues a la Moratona, foren de Ramon Stagna, afronta Johan Frescha e Berenguer Çatorre.	X s.	XXX
Suma XIII ll. III s. III d. Suma XLIII ll. X s. / ¹⁹⁵		
[136] Guillem Sunyer (los beneficiats)		
Primerament l'alberch, truyll, afronta Nadall Taraça e Guillem de Solaneles e les Fexes	LXXVI s. VIII d.	CCXXX ²³⁹⁶
Item I terra rengues a Piapà, afronta Bernat de Serrat e Guillem Alegret	XIII s. IIII d.	XL ²³⁹⁷
Item I terra a la Ribera de Meuyll, afronta la Verneda, Simon de Capdevila e Pere Amargós	VIII s. VIII d.	XX
Item I planta d'olives al Colell, afronta Pere Bigorra e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I terra rengues a la Boniola, afronta Pere Amarós, Jaufre Farrer, la carrera	XXXVI s. VIII d.	CX
Item I terra a les Comes de les Poses, afronta Bernat de Nat de II parts	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a la Cabana, afronta Pere Bigorra, Peretó Cervera, Pere de Serrat	X s.	XXX
Item I terra al Stayn ab plantes, vinyes deçà e delà lo torrent ab lo mas, afronta Bernat de Gércoles e la Rocha de la Mora, lo torrent que ve de Sent Martí d'Aguilar e lo torrent de la Mora	LXXXIII . IIII d.	CCL
Item I cases en lo Molar, afronta Anthoni Cervera, na Çabaterria e lo mur	VI s. VIII d.	XX ²³⁹⁸
Item I terra rengues a Spona de Boix, afronta Simon de	XX s.	LX

²³⁹⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Johan Spalter*.

²³⁹⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: [] *de Rúbies*.

²³⁹⁷ Aquest registre apareix cancel·lat.

²³⁹⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: Arnau del Vilar.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Capdevila		
Item I terra a Galitó, afronta Ramon Artús e Bernat Alegret e Barcedana	XVI s. VIII d.	LX
Item I terra a Ribera, fonch de Sent Johan, afronta la Verneda, Pere Amargós e la carrera	X s.	XXX
Item I terra als Baus, fonch del matex, afronta la lau, Anthoni Cervera e la carrera	XVI s. VIII d.	XXXXX ²³⁹⁹
Item I terra vinya a la Font d'en Caubelles, fo de Bernat Morató, afronta el mateix e Ramon Artús	VI s. VIII d.	XX
Item I vinya a Solans, afronta Pere Bogira, fo de Pere Miró	XII d.	III ²⁴⁰⁰
Item I terra al Grau, afronta Guillem de Capdevila e lo torrent e la carrera	V s.	XV ²⁴⁰¹
Item I terra a Papa Somes, afronta Bernat Martí e Barcedana, Bernat Codó, Pere Bogorra	VI s. VIII d.	XX ²⁴⁰²
Item I terra a la Font d'en Caubell, Pere d'Alguayra, Bernat Morató	III s.	XII ²⁴⁰³
Item I terra rengues a les Obagues, foren de Pere de Gércoles, afronta Pere de Gércoles e Francesch de Gércoles e la carrera pública	III s. III d.	X ²⁴⁰⁴
Item la coma a les Obagues, fo de Pere de Gércoles, afronta lo torrent, Jacme de Seix, Guillem Spalter, Pere Scolà, la carrera pública / ₁₉₆		CCC ²⁴⁰⁵
Item I terra a Sent Pere de la Tàpia, fo d'en Tartareu, afronta Pere del Puy e Jacme Soler	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra a les Conamines, fo del matex, afronta lo torrent e les carreres e va-y tot ço que fo propietat d'Anthoni Cervera	XLIII s. III d.	CXX
Suma XVII II. II s. III d. ²⁴⁰⁶		
[137] Anthoni Cervera		
Primerament I terra rengues a la Serra, fo d'en Ferruç, afronta Juclar Guillem Çabater, Andreu Çabater e lo torrent de totes parts	XX s.	LX
Item I casall a la Porta d'en Riveles e d'en Faruç, afronta Ponç Morató les carreres	III s. III d.	X ²⁴⁰⁷
Item I terra rengues a la Moratona, afronta Bernat de Rúbies e la carrera de II parts		CL ²⁴⁰⁸
Item I cases, casall, afronta en Guillem de Perves, Bortomeu Sunyer, Pere Gacet	XX s.	LX
Item I planta al Puy, afronta Jaufre Farrer, la carrera de Sent Johan	X s.	XXX
Item I terra a la Serra, fo de Ramon de Gili, afronta Puyall e la	X s.	XXX

²³⁹⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: [] Johan.

²⁴⁰⁰ Aquest registre apareix cancel·lat.

²⁴⁰¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Xristòfol Serrat*.

²⁴⁰² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Bertran*.

²⁴⁰³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Xristòfol Serrat*.

²⁴⁰⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Francesch de Gércoles*.

²⁴⁰⁵ Aquest registre apareix cancel·lat.

²⁴⁰⁶ Hi ha altres xifres guixades.

²⁴⁰⁷ Aquest registre està al costat del nom.

²⁴⁰⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Johan Farrer, altre*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

carrera		
Item I cases en lo Molar, afronta Jacme Bons, Pere Gacet	C	CCC
Item I vinya, linar a Còdol alt, afronta Bernat de les Poses e Ramon Farrer	LXX s.	CCX
Item I planta d'olives rengues a Mocoela, afronta Jacme Soler, Johan de la Font, Guyllem de Benifacis, Ramon de Gili	C	CCC
Item I casa ab truyll, ort, en lo Molar, afronta Jaufre Farrer, Guillem Sunyer	XXXVI s. VIII d.	CX
Item I planta d'olives a la Tarterra, fo de Ramon Çabater del Solà, afronta Salvador Saurina e la carrera e lo torrent	VI s. VIII d.	XX
Item I alberch, truyll en lo Molar, fo de Guillem Sunyer Puix de [.] Pasquall Martí de Rúbies, afronta Nadall Terraça, Guillem de Solaneles e les Fexes e Ramon de les Corts / ¹⁹⁷	LXXVI s. VIII d.	CCXXX
Item I terra , payller a la Vasa, afronta na Çabaterra, Bernat Martí, Pere Amargós, Jacme Soler	XXXVI s. VIII	CX
Item I terra rengues a Granuyller, afronta lo Clot de Santa Maria, la carrera, lo torrent	XXXIII s. IIII d.	C
Item I terra a la Boniola, fo d'en Saurina, afronta el matex, Pere Steve e la carrera		L ²⁴⁰⁹
Item I vinya a Piapà, afronta Bernat Codó e la carrera		X
Item I vinya terra a Mocrela, fo de Guillem de Solaneles, afronta Pere Vidall, Badal Taraça	X s.	XXX
Item I terra a les Conamines, afronta Jacme Bons, Jaufre Farrer e Johan Frescha		XLV ²⁴¹⁰
Item I terra a la Coma na Boniola, afronta Guillem Sunyer, Pere Amargós e la carrera	Cs.	CCC
Item I terra als Baus, la carrera Ramon Sunyer, afronta lo torrent e la carrera, Sent Johan e Sunyer	L s. CL	
Item I planta d'olives a la Rialera, afronta Pere Amargós e lo Vall		LXXX ²⁴¹¹
Item I terra planta a la Perdiguera, fo d'en Puy, afronta Pere del Puy, Bernat de Caneles	L s.	CL
Item I terra a Martineu, fo de Pere de Gili, afronta Bernat de Gércoles e Ramon Feruç		XL ²⁴¹²
Item I era, payller al Puy, afronta Ferrer Çabater, Bernat de Rúbies e Bernat de Caneles	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra a la Serra, afronta Anthoni Giter e Ramon Ferruç e la carrera, fo de Pere Bigora	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra al Clos d'en Serra, fo de Bernat de Serrat, afronta Jaufre Farrer e la carrera, Pere de Gili	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I terra rengues, linar a Còdol alt, fo de Ramonet Farrer, afronta Anthoni Cervera, mateix e la confraria	XVI s. VIII d.	L
Item I terra al miger de Sanyol, fo de Bernat Giter, afronta Pere del Vilar de les Conamines e los béns de Bernat Giter, Jaufre Farrer, Pere Bigorra, Ponç Morató e la carrera	X s.	XXX
Item I terra a l'Ordi Porzell, fo d'en Tartareu, afronte les		LXX

²⁴⁰⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: +.

²⁴¹⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Arnau del Vilar*.

²⁴¹¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *JohanSpalter*.

²⁴¹² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem de Granuyller*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Lorens e la carrera		
Item I farginall a castell, fonc d'en Tartareu, de Pere[.] de Bernat Martí, afronta Jacme Soler e la carrera	XXII	LXVI
Item una era e payller poper al Puy de Sent Miquell, afronta ab Anthoni Cervera, Salvador de Capdevila	LX	CLXXX
Item una terra en Gerre de Solans / ¹⁹⁸		
Suma XXXIX II. VI s. VIII d. Suma XXXVIII II. III s. IIII d. Item I II. III s. IIII d. Suma XCVII II. XV s. Suma XLIIII II. XII s. III d.		
[138] Pere Gacet		
Primerament I terra a Sarat, afronta Ramon Bigorra, la Roqua	XII d.	III
Item I terra a Remolí, afronta Andreu de Granuyller, lo torrent	XII d.	III
Item I terra a la Cerquosa, afronta Bernat Graell, Ramon de Serrat	XII d.	III
Item I vinya a Gércoles, afronta Arnau de Gércoles, Jaufre Farrer	V s.	XV
Item I planta e terra a la Rialera, afronta Jacme de Seix, Pere Çabater e la carrera	XLIII s. IIII d.	CXXX
Item I terra a la Devesa, afronta Ramon de Nat, Salvador Graell	XII d.	III
Item I terra a Bonfyll, afronta Pere Gacet, les carreres	XIII s. IIII d.	XL
Item I casall en lo Molar, afronta Ramon de les Meyans e la carrera	XII d.	III
Item I era, payller al Puy, afronta Bernat d'en Taraça	XXVI s. VIII d.	LXXV
Item I sort en la Verneda, afronta Pere Gacet de la Rialera		XII ²⁴¹³
Item I terra vinya, plantes a Bonfyll, afronta Bernat Graell, Bortomeu Tarraça		XV ²⁴¹⁴
Item I cases en lo Molar, afronta Pere Çabater e Bernat de les Poses		CLX ²⁴¹⁵
Item I casals a les Conamines, afronta Bernat Giter e Pericho Tartareu	XII d.	III
Item I terra a Serrat de Genels, afronta los béns vagants d'en Torner e la carrera	XV s.	XLV
Item per la uxor l'alberch, truyll, afronta Anthoni Cervera de II parts e lo Mur Veyll	XC s.	CCLXX
Item per ço de Sentes Creus, afronta Johan de la Font e la carrera	X s.	XXX
Item I boyga a Barcedana, afronta Jaufre Farrer, Barcedana, lo torrent	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I vinya a la Plana d'en Guilabert, afronta el matex, la carrera		X ²⁴¹⁶
Item I terra, plantes, rengues a Matalops o Martineu, afronta a tot ço que fo d'en Gili Farrer, Andreu Orioll, Bernat de Gércoles, la carrera, Salvador Graell e lo torrent de Matalops	CC s.	DC
Item I corral a Barcedana, fo de Gili Tartareu, afronta		XVIII ²⁴¹⁷

²⁴¹³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *la vila*.

²⁴¹⁴ A l'inici: +

²⁴¹⁵ Aquest registre està esborrat. A l'inici: *Arnau del Villar*.

²⁴¹⁶ Aquest registre apareix cancel·lat i esborrat. A l'inici: *Ramon Stagna*.

²⁴¹⁷ Aquest registre apareix cancel·lat i esborrat. A l'inici: *Ramon Stagna*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Barçedana		
Item I terra a les Cuguyllades, afronta Sent Johan, Guillem de Nat, lo torrent	III s. IIII d.	XX
Item la meytat d'una terra e rengues a Macoela, fo de Ramon de Gili, afronta Bernat Bertran e la carrera, Johan Spalter	X s.	XXX
Item I linar a Gércoles, fo de Ferrer Miró, afronta Pere Çabater e el matex	II s.	VI
Item I terra a Plantaeta al Puy, fo de Ponç Farrer, afronta Jaufre Farrer, Pere del Puy e la carrera	L s.	CL
Item I terra a Matalops, fo dels beneficiats, afronta el matex e Salvador Saurina	XIII s. IIII d.	XL s. / ₂₀₀
Suma XXIIII II. VIII s. Item XIII s. IIII d. Suma LXI II. XVIII s. VI d.		
[139] Bernat de les Poses		
Primerament I terra al Toçall de Malva, afronta lo torrent		XVIII ²⁴¹⁸
Item I cases en lo Molar, afronta Pere Gacet, Arnau del Villar, la carrera e al truyll	Cs.	CCLXXXXX
Item I era, payller a Malmaçat, afronta Jacme Çabater, Pere Bigorra, la via	XXIII s. IIII d.	LXX ²⁴¹⁹
Item I terra a la Moratona, afronta Pere Amargós, lo torrent	VI s. VIII d.	XX
Item I planta a Gércoles, afronta la carrera	XII d.	III
Item I terra a Remolí, afronta Arnau de Gércoles e lo torrent		XX ²⁴²⁰
Item I planta a Meuyll, afronta Pere Amargós, la cèquia	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a Tenena, afronta Jacme Çabater e la carrera	XXXIII s. IIII d.	C
Item la Coma e quasals a les Poses, afronta Pere Gacet, Bernat de Nat en lo sols e la carrera pública	LXXX s.	CCXL
Item I terra vinya a la Torre, afronta Ramon Çabater, Anthoni Anrich	XII s.	III / ₂₀₁
Item I terra vinya a Còdol alt, afronta Anthoni Cervera, Ramon Stagna e la carrera pública de dues parts	LXXIII s. IIII d.	CCXX
Item I terra a Lentorn, afronta la carrera, Pere del Puy, Ramon de les carreres	LXXXVI s. VIII d.	CCLX
Item I terra a la Serra, afronta Ponç Morató, na Sansa Moratona	XII d.	III
Item I terra a la Fenes, afronta Poncich de Nat, la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a Remolí en altre loch, afronta Bernat Graell, Arnau de Gércoles		XL ²⁴²¹
Item I terra per la uxor al Pla d'Oris, afronta Guillem del Vilar, Pere Vidall, la cèquia	X s.	XXX
Item I terra al Torrentyll, afronta Bortomeu de Doa, la carrera e Ramon Forcat	X s.	XXX
Item I terra rengues e plantes a la Vilela, fo de Sent Johan, afronta Bernat de Serrat e Andreu Orioll	LXX s.	CCX
Item I terra a Sent Pere de la Tàpia, afronta Pere del Puy e la carrera	XVI s. VIII d.	L / ₂₀₂
Suma XXV II. XV s. VIII d. Suma LXIIII II. VI s.		

²⁴¹⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bor Sunyer*.

²⁴¹⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *faylla*.

²⁴²⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: Bernat del Villar.

²⁴²¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *fill Bernat del Villa*

La Terra del Marquesat (1330-1496)

[140] Bortomeu Sunyer		
Primerament per la uxor I terra als Boxadors, ²⁴²² afronta Ramon del Puy, lo torrent	XII d.	III
Item I terra rengues a Farnoell, afronta Jaufre Farrer, Simó de Capdevila	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra als Baus, afronta Anthoni Cervera, la lau e la carrera	X s.	XXX
Item I terra als Solans, afronta Pere Bigorra, Pere de les Poses	XII d.	III
Item I linar a Gerre, afronta Noguera, Francesch de Gécoles		XV ²⁴²³
Item I terra a Malva, afronta Pere Bigorra, Simon de Capdevila	XLIII s. IIII d.	CXXX
Item I vinya al Puyall, afronta Ramon Artús, Bernat Codó	XII d.	III
Item I vinya alou a Piapà, afronta Pere Vidall, lo torrent	IIII s.	XII
Item I planta a la Costa de Mont Oliu, afronta Ramon Ferruç	VI s.	XV
Item I planta terra al Stayn, afronta Jacme Bons, Bernat de Gércoles, lo torrent	XX s.	LX / ₂₀₃
Item VI olives que ha en ço de Jaufre a la Plana d'en Sanç	VI s. VIII d.	XX
Item I vinya a Piapà, afronta Alegret, Pere del Puy		III
Item I linar a Ribera, afronta Salvador Saurina, Pere Bigorra	IIII s.	XII
Item I terra a Serrats, afronta Bernat Giter, Bernat Morató	V s.	XV
Item I sort en la Verneda, afronta Ponç de Nar, Bernat Codó		XII
Item I alberch, truyll, afronta en Guillem de Perves, Anthoni Cervera	LXVI s. VIII d.	CC
Item I alou planta, rengues a Malva, afronta Simon de Capdevila, Pere Bogirra	XX s.	LX
Item I planta a la Stalles, afronta Jacme Bons e la carrera	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I linar a Ribera, afronta Simon de Capdevila, Bernat Codó	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a Sent Pere de la Tàpia, afronta Pere del Puy		L
Item I terra rengues a Farnoell, Simon de Capdevila, lo torrent		XL
Item I terra al Toçall de Mallva, fo de Bernat de les Poses, afronta lo torrent	XII d.	III
Suma XI II. I s. IIII d. Suma XXXIIII II. XIII s. X d. / ₂₀₄		
[141] La dona na Caterina de Perves		
Primerament I-alberch en lo Molar ab lo verger, truyll, afronta Bernat de Nat, Bortomeu Sunyer, fonch d'en Gili Farrer	CCXLVI s. VIII d.	DCCXL
Item I corall, pou alimatex, afronta Anthoni Lenes, Pere del Puy	VIII s. IIII d.	XXV
Item I casal a la porta del Reverter, afronta Ramon Dreta, la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I ortall a la Porta del Reverter, fo de Guillem de Benifacis, afronta Pere Amargós e la mateixa e lo mur	IIII s.	XII
Item I ort a la Vasa, fo de Pere Amargós, afronta Bernat Martí, Guillem de Capdevila	V s.	XV
Item I era e payller a la Font, afronta Benet de Rúbies e la carrera e Jaufre Farrer	L	CL

²⁴²² Boxadors, a l'original Boxados.

²⁴²³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: Francesch de Gércoles.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I coma a Serrat n-Arnau, afronta Benet de Nat e Pere Amargós, fo de la confraria	CX s.	CCCXXX
Suma XXII ll. X s. VIII d. Suma XXXIX ll. XVII s. / ₂₀₅		
[142] Arnau del Vilar, menor		
Primerl'alberch fo d'en Pere Gacet, afronta Bernat de les Poses e Pere Çabater	XVI s. VIII d.	CC
Item la meytat de l'antuxà al payller de na Çabattera a Malva, afronta Salvador Graell	XVI s. VIII d.	XXXXXX
Item I rengues terra a les Colteles, afronta Guillem Spalter e lo torrent, foren de Guillem del Vilar		LXXX ²⁴²⁴
Item per la mutller I coma, planta d'olives al Puy, afronta Pere del Puy, Bernat de Gércoles, Jacme Çabater, Andreu Orioll, Jaufre Farrer e la carrera		CCCCLX ²⁴²⁵
Item I terra a Ribarucs, fo de Ramon Stagna, afronta Salvador de Capdevila e lo torrent e la carrera	XXII s.	LXVI
Item unes cases en lo Solà que foren de na Benifacis, afronta Bernat Terraça e Pere de Nat		XC
Item I terra a Malmaçat, foren de Sent Johan, afronta Johan Frescha, Jaufre Farrer	XVI s. VIII d.	L ²⁴²⁶
Item I rengues que foren de Bernat de Serrat als Salzes, afronta Ramon Artús, Jacme Soler, Bernat Codó, Johan Frescha e la carrera pública	XC	CCLXX
Item I linar a Gércoles, fo de Pere de Gércoles, afronta Ramon de les Corts e Pere Bigorra e Bernat Martí	X s.	XXX ²⁴²⁷
Item I terra rengues a Granuyller, fo d'en Salvador Saurina afronta Andreu Orioll, Bernat de Rúbies, Pere Huguet, Ponç Farrer e la carrera pública	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra plantarella a la Carrera, afronta Ramon Faruç e la Rocha	XVIs. VIII d.	L
Item I terra e rengues als Meyans, fo de na Çabattera de Bernat Martí, afronta Anthoni Anrich, Jaufre Farrer, Bernat Codo	LXXIII s. IIII	CCXX
Suma [] ll. III s. VIII d. Suma XIII ll. II s. / ₂₀₆		
[143] Jacme Bons		
Primerament I terra rengues a les Vies, fo d-Arnau Pichó, Salvador Graell, Bortomeu Sunyer, la carrera	XXX	XC ²⁴²⁸
Item l'alberch, truyll, afronta Anthoni Cervera, Pere Calderó e lo mur de la vila	CXLs.	CCCCXX
Item I vinya a Sentés Creus, afronta Bernat Morató e la carrera	XII d.	III
Item I terra a Matalops, afronta Ponç Ferrer, Pere de Gili e lo torrent	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I terra rengues a la Canamaça, afronta Johan de la Font e la carrera	XL s.	CXX
Item I terra a Sent Orader, afronta Bernat de Nat e Jacme		XV

²⁴²⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Ferrer Vileta*.

²⁴²⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Paucic Ferrer*.

²⁴²⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Çamara*.

²⁴²⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Salvador Graell*.

²⁴²⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Mora*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Çabater e ay rengues		
Item I terra rengues als Meyans, afronta Bernat Codó, la carrera, Pere del Puy, Johan Olzina, Anthoni Anrich, Berenguer del Vilar e la carrera que va als Meyans, Jacme Farrer de II parts e Salvador de Capdevila		CCCCCLXXX
Item I terra planta a les Poses, afronta Bernat de Nat e la carrera	XIII s. IIII d.	XL
Item I ort al Solà, afronta Jacme Soler e les carreres	III s. IIII d.	X
Item I terra olives als Clots, afronta Bortomeu Sunyer, la carrera	XVI s. VIII d.	L
Item I terra rengues a les Conamines, afronta Jaufre Farrer, Bernat de Serrat, Arnau del Vilar e la carrera	XX s.	LX
Item per la muyller na Asenta I terra roures a Sentes Creus, afronta Johan de la Font e la carrera e la ecclésia de Sentes Creus	X s.	XXX
Item I terra vinya a Sentes Creus o a la Vinya d-en Grau, afronta Johan Olzina e Nadall Terraça	V s.	XV
Item I terra a la font de Granuyller, afronta la carrera de dues parts		C
Item I linar a Ribera Josana, fo de la matexa	XXXIII s. IIII d.	
Item tots los olives que ha en los béns que foren de Pere d'Alguayra ab ses cosines, los quals foren venuts per comuns, [..], feus e altres drets de seynor	XX s.	LX
Item I terra rengues al Stayn, fo de Jacme Artús, afronta el mateix en ço que fo d'Arnau Pichó, Bortomeu Sunyer e la carrera pública	XXXIII s. IIII d.	C ²⁴²⁹ / ₂₀₇
Item los olives que ha en ço de Bortomeu Colom ab ses cortines	II s.	VI
Suma XXV II. III s. VIII d. Suma LXXIII II. XVI s. VI d.		
[144] Pere Tartareu (Andreu Orioll) (Andreu Orioll menor)		
Primerament I cases en lo Solà, afronta Pere Vidall e lo mur	XIII s. IIII d.	XL ²⁴³⁰
Item I terra rengues, vinya a la Vall, afronta Pere Vidall, Anthoni Lenes, el matex	VIII s. IIII d.	XXV ²⁴³¹
Item I terra rengues vinya a Solans, afronta Salvador Graell, Pere Amargós	VI s. VIII d.	XXX/ ₂₀₈
Item I terra rengues a les Conamines, afronta Bernat Morató, Pericho Tartareu	XLIII s. IIII d.	CXXX ²⁴³²
Item I planta d'olives a les Conamines, afronta Bernat Morató, Pericho Tartareu	XL s	CXX ²⁴³³
Item I terra a l'Ordi Porzell, afronten les laus e la carrera	XXIII s. IIII d.	LXX ²⁴³⁴
Item I terra als Caylles, afronta Pere Bigora, Jacme Çabater, Bernat Bertran, Andreu Orioll	XXXIII s. IIII d.	C ²⁴³⁵
Item I vinya als Clots, afronta Bernat de Gércoles, Gili	VI s. VIII d.	XX ²⁴³⁶

²⁴²⁹ Aquest registre està al costat del nom.

²⁴³⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Ales*.

²⁴³¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Salvador Miquell*.

²⁴³² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Andreu Orioll*.

²⁴³³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Morató*.

²⁴³⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Cervera*.

²⁴³⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Andreu Orioll*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Tartareu		
Item l'alberch, afronta Pere Çeldua e les carreres, Pere Orioll	CX s.	CCCXXX ²⁴³⁷
Item l farraginall a la Grasa ²⁴³⁸ de Castell, afronta Pere Amargós e la carrera	XXV s.	LXVI ²⁴³⁹
Item l planta a la Costa de Montoliu, afronta Ramon Feruç, la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item l ort, vinya al Pou d'en Guàrdia, afronta Bernat Conamina, la Roqua	XII d.	III ²⁴⁴⁰
Item l terra a les Conamines, afronta ab ço que comprà d'Anthoni Cervera, la lau e la carrera		CXX
Item l terra a Sent Pere de la Tàpia, afronta Pere del Puy, Pere Amargós	XXVI s. VIII d.	LXXX ²⁴⁴¹
Item l ort, cases en lo Molar, afronta Salvador Saurina, Ramon de les Corts, Bernat de Serrat	XVI s. VIII d.	L ²⁴⁴²
Item l ort al-Spital, afronta Bernat de Rúbies, Ramon de Gili	XIII s. IIII d.	XL ²⁴⁴³
Item l rengues als Caseletes, afronta Ponç Morató, Andreu Orioll	XIII s. IIII d.	XL ²⁴⁴⁴
Item l terra, rengues a Labaç e olives, fo de Bernat de Nat, afronta Pere Vidall, Jacme Çabater de caps e de sol ixent e ab lo dit Pere Tartareu e ab ço que comprà del Jacme de Solaneles		C ²⁴⁴⁵
Item l terra rengues, olives a Labaç, afronta ab lo dit alou que fo del dit Bernat de Nat e Bernat de Gércoles, Bernat Bertran, Guillem de Benifacis	XL s.	CXX ²⁴⁴⁶
Item l terra a les Conamines ab ço que comprà d'Anthoni Cervera, afronta lo torrent e les carreres	XLIII s. IIII d.	CXX ²⁴⁴⁷
Suma XLVI s. VIII d. / ₂₀₉		
Suma II ll. III s. IIII d. Suma XXIII ll. XI s. IIII d. Suma LXXIX ll. X s.		
[145] Ponç Farrer		
Primerament l terra a Sent Martí, fo d'en Tartareu, afronta Ramon Feruç, Bernat de Serrat	XII d.	III
Item l alberch, afronta Ramon Stagna e Pere Celdua, fo d'Anthoni Cervera	XL s.	CXX
Item l terra rengues a Martineu, afronta Bernat de Gércoles, Ramon Huguet, la carrera	X s.	XXX
Item l terra a Castellnou, fo d'en Caneles, afronta Ramon Feruç e Jacme Farrer	XIII s. IIII d.	XL
Item l vinya a Granuyller, fo d'en Caneles, afronta Pere de	III s. IIII s.	X

²⁴³⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Cervera*.

²⁴³⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Andreu Orioll*.

²⁴³⁸ *Grasa* significa *graó*. DCVB/ grasa 2,

²⁴³⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Martí*.

²⁴⁴⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Domingo del Vilar*.

²⁴⁴¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem Sunyer*.

²⁴⁴² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Benet Quonques*.

²⁴⁴³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Andreu Orioll*.

²⁴⁴⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Andreu Orioll*.

²⁴⁴⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *aylla*.

²⁴⁴⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Benet Quonques*.

²⁴⁴⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem Sunyer*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Granuyller, Guillem del Puy		
Item I linar a Gércoles, fo d'Anthoni Cervera, afronta Arnau de Gércoles, na Çabattera	XIII s. III d.	XL
Item I terra a Castell nou, afronta ell matex, fo de Pere Amargós	VI s. VIII d.	XX
Item I terra planta d'olives al Puy, fo de Soriana, afronta Arnau del Vilar, Pere del Puy e la carrera	L s.	CL
Item I terra planta als Puyals, fonc de Sarradell, afronta Ramon de les Corts e Pere del Puy	XII d.	III
Item I alberch, afronta Benet Morató	XLIII s.	CXXX
Item una vinya a Granuyller, fo de na Guiamona d'en Çabater, afronta ab Ponç d'Artesa e la carrera		XVIII s. III d. ²⁴⁴⁸
Item I orts a la Vasa, fonc de Bernat de Serrat, afronta ab l'ort de la ecclésia e Bernat Martí e Sent Breç	VIII s. III d.	XXVI
Primerament I terra a Reger, fo d'en Jacme Montanya, afronta Jacme de Seix e la carrera	XVI s. VIII d.	LXX
Item I terra e planta d'olives a la Costa de Mocoela, afronta Ramon Feruç e Guillem Çamara	XIII s. III d.	XL
Suma XIII II. VII s. Suma VIII II. VIII s. / ₂₁₀		
[146] Pere Calderó		
Primerament I terra rengues als Meyans, afronta Jaufre Farrer, Jacme Montanya	XVI s. VIII d.	L
Item I linar a Ribera, afronta Arnau de Roy	XII d.	III
Item I canamina a la Perera d'en Beatriu, afronta Pere Çabater, Andreu Orioll, Bernat de Gércoles	LXXXIII s. III d.	CC ²⁴⁴⁹
Item I terra a Sarrats, afronta Bernat Morató e la Rocha	XII s.	III
Item I terra rengues a Sentés Creus, afronta Jaufre Farrer e les carreres	VI s. VIII d.	XX ²⁴⁵⁰
Item I terra a la Stalla, afronta Pere Bigorra e la carrera	XII d.	III
Item I terra a Santa Julita ab moreres, afronta les carreres	II s.	VI
Item I ort a la Coma, afronta Pere del Puy, la carrera	XII d.	III ²⁴⁵¹
Item I terra, rengues als Fenés, afronta Anthoni Lenes, Bernat Codó, lo torrent	III s. III d.	X
Item I terra a Ribarves, afronta Guillem del Villar e la carrera		XXX ²⁴⁵²
Item I ort a la Coma, afronta Bernat Codó e el matex	XII d.	III
Item I vinya a Plana Roela, afronta Ramon Farrer, la carrera	XII d.	III
Item I-alberch, afronta Bernat Morató, Ramon Stagna	XLIII s. III d.	CXXX
Item I terra, linar, rengues, presseguers als Fenés, afronta Bernat Martí, Bortomeu del Vilar e lo torrent	VI s. VIII d.	XXV
Suma VIII II. VII s. Suma III II. XIII s. Suma XXVIII II. IX s. VI d. / ₂₁₁		
[147] Ramon Stagna		
Primerament I cases an lo Solà, afronta Ponç Farrer, Pere Calderó, les carreres	LX s.	XLXXX
Item I terra al Pla de Loren, afronta Bernat de Caneles,	X s.	XXX

²⁴⁴⁸ Aquest registre i els tres següents estan al costat del nom, escrits en lletres diferents.

²⁴⁴⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Çabater CX s. Guilar.*

²⁴⁵⁰ A l'inici: *lo fyll.*

²⁴⁵¹ A l'inici: *Anthoni Mora.*

²⁴⁵² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Salvador Graell.*

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Ramon de les Corts		
Item I vinya, rengues a Còdoll alt, afronta Bernat de Rúbies, Bernat de les Poses e Gay, davall e damunt carrera	XVI s. VIII d.	L ²⁴⁵³
Item I terra als Puyalls, afronta Jacme de Seix, Bernat de Conamina e ay rengues	VI s. VIII d.	XX
Item I planta a les Poses, afronta a les carreres públiques	VI s. VIII d.	XX
Item I terra planta a la Rialera, afronta Pere Gacet, la carrera	XLVI s. VIII d.	CXL ²⁴⁵⁴
Item I terra al Colar, afronta Pere Bigorra, Pere Tartareu e la carrera	XXXVI s. VIII d.	CX
Item I terra als Fenes, afronta Bernat Codó e Farrer Miró	X s.	XXX
Item I corall a Barcedana, afronta Barcedana, fo d'en Saurina	XXX s. IIII s.	X
Item I terra rengues a la Moratona, afronta Johan Frescha, Berenguer Çatorre	X s.	XXX ²⁴⁵⁵
Item I bancall al torrent de les Poses, afronta Pere Amargós, Jacme de Seix, ay ceps	VI s. VIII d.	XXV
Item I terra a Ribarves, fo d'en Feruç, afronta Pere Puyall, lo torrent, la carrera		LXV ²⁴⁵⁶
Item I corral, fo de Pere de Sarrat al Solà, afronta Pere Feruç e les carreres	VI s. VIII d.	XX
Suma XI II. II s. VIII d. Suma VII II. VI s. VIII d. Suma XXXIII II. X s. VI d. / ₂₁₂		
[148] Anthoni Giter		
Primerament I cases en lo Solà, afronta Pere Tartareu, l-Spittall, Pere Vidall	LXVI s. VIII d.	CC
Item I terra rengues als Fenés, afronta Santa Maria, Bernat Codó e lo torrent	XLIII s. VIII d.	CXXX
Item I ort a la Font la Cohà de Sent Andreu e lo torrent	II s.	VI
Item I terra al Camp, rengues, foren de Bernat Codó, afronta Bernat Corterra, na Benifacis e Pere de Nat	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I terra rengues a Malva, afronta Pere Amargós, Anthoni Fortuny, Jacme Soler, Balaguer Tarterra	VIII s. IIII d.	XXV
Item I planta d'olives al Collel, afronta Santa Maria, Bernat Codó, Bernat de Nat	XX s.	LX ²⁴⁵⁷
Item I ort en lo Solà, afronta Guillem de Nat, Pere Vidall e lo call d'en Scala e la carrera que va, afronta Solà e la carrera que va a la era de Pere Amargós, Jacme Soler	VI s. VIII d.	XV
Item I terra a Cerchmori, afronta na Çabaterra del castell, Bernat Martí	XII d.	III
Item I vinya als Clots, fo d'en Tartareu, afronta Bernat de Gércoles e Gili Tartareu	II s.	VI
Item I casall en lo Solà, afronta Ramon de les Carreres e Font Solà	VI s. VIII d.	XX ²⁴⁵⁸
Suma VII II. XIII s. Suma XXV II. XVI s. VI d. / ₁₁₃		
[149] Pere Vidall		

²⁴⁵³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Çamarra*.

²⁴⁵⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Jacme Artús de la Comela*.

²⁴⁵⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Berenguer Çatorre*.

²⁴⁵⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Arnau del Vilar*.

²⁴⁵⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Mora*.

²⁴⁵⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Vidall*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Primerament l terra al Pla d'Oris, afronta Gavet, Ramon de Serrat, en Roy de Figuerola	XL s.	CXX ²⁴⁵⁹
Item l terra al Torrentyll, afronta lo torrent, Bortomeu de Doha e Pere d'Arbull	II s.	VI ²⁴⁶⁰
Item l linar a Gércoles, fo de Pere Amargós, afronta lo torrent de Gércoles	VI s. VIII d.	XX ²⁴⁶¹
Item l terra als Tryllàs, afronta Francesch de Gércoles e Matheu Giter	XII d.	III
Item l ort al Solà, afronta lo call que fo de Guillem Farrer, ara és de Mossèn n·Arnau Roger de Fontlongua e Pere de Nat e les carreres	V s.	XV ²⁴⁶²
Item l alberch ab los patis, afronta Salvador Graell	LXXXIII s. IIII d.	CCL
Item l terra rengues a Sarrats, afronta Tapioles, Guillem de Solanes	XII d.	III ²⁴⁶³
Item l terra a Caneles, afronta Arnau de Mur e la carrera	XII d.	III
Item l terra a Coma de Maria, afronta lo torrent de Torrentyll, lo camí de Sent Pere de Gavet	XII d.	III ²⁴⁶⁴
Item l terra rengues, vinya al Puyall, afronta Jacme Salze e lo torrent	XII d.	III
Item l vinya a la Torre, afronta Salvador Graell e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item l terra a Sent Andreu, afronta Bernat de Gércoles	XII d.	III
Item l terra rengues a la Vall, ab ço d'en Caneles, afronta Anthoni Lenes, Pere Tartareu	L	CXXXXX ²⁴⁶⁵
Item l terra rengues a Malva, afronta Berenguer ça Torre, Ramon Feruç, Pere Bigora, la carrera	XXIII s. IIII d.	LXX ²⁴⁶⁶
Item l vinya a Labaç, afronta Pere Tartareu, Salvador Saurina	VI s. VIII d.	XX
Item l casals, ortals al Solà, fo de Bortomeu Johan, afronta Ramon Çabater e la carrera	X s.	XXX
Item l terra, plantes a la Torre, afronta Bernat Bigora e Bernat de les Poses	XII d.	III
Item l obrador, fo de Peruch Farrer, afronta Anthoni Goter, Pere Tartareu	XXIII s. IIII d.	LXX ²⁴⁶⁷
Item l terra a Sopena, afronta Bernat Codó e la carrera	XX s.	LX / ₂₁₄
Item l terra, vinya a la Belaquera, afronta Bortomeu del Vilar, Bernat de Caneles e la carrera	XXVI s. VIII d.	LXXX ²⁴⁶⁸
Item l linar a Gércoles, fo d'en Jacme, afronta Arnau de Gércoles e la carrera	XIII s. IIII d.	L
Item l terra rengues, vinya a Piapà, afronta Pere Palau, Pere Bigorra, fo de Gili Farrer	X s.	XXX ²⁴⁶⁹
Item l rengues a Piapà, foren del matex, afronta Pere Bigorra,	XL s.	CXX

²⁴⁵⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bor Solanes*.

²⁴⁶⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Mora*.

²⁴⁶¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Mora*.

²⁴⁶² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Farrer*.

²⁴⁶³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Vilella*.

²⁴⁶⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Mora*.

²⁴⁶⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Ponç Morató*.

²⁴⁶⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Mora*.

²⁴⁶⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: []*les*.

²⁴⁶⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Johan Farrer*.

²⁴⁶⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Vidall*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

lo torrent		
Item I terra als Quadols, fo de Pere Amargós, afronta Salvador Guell, Pere Bigorra	XIII s. IIII d.	XXXXV ²⁴⁷⁰
Item I terra rengues al Pontarró, afronta Jacme Montanya e la pobylla de Bernat Morató e la carrera, fo de Ramon dels Meyans		CLXXX ²⁴⁷¹
Item I terra a Langardoix, fo de Çamara, afronta Gili Tartareu e la carrera	II s.	VI
Item I terra a les Comes de les Poses, fo del matex, afronta Bernat de Nat e la carrera	X s.	XXX
Item I terra a Gércoles, fo d'en Ponç d'Artesa, afronta Bernat de Gércoles, Pere de Serrat e la carrera	XVI s. VIII d.	LXX ²⁴⁷²
Item I terra, vinya a Gércoles de Guillem Alegret e d'en Salvador de les Corts, afronta el matex e lo torrent, los hereus d'Arnau de Gércoles e Bernat de Gércoles	X s.	XXX ²⁴⁷³
Item dos bauracotes que foren de Bernat de Gércoles, afronten los béns d'Arnau de Gércoles, Pere Çabater e la Regera de Gércoles	III s. IIII d.	X ²⁴⁷⁴
Item I terra al-Stayn, fo de Ramon Artús, afronta Guillem Sunyer, Jacme Artús e lo torrent	XIII s. III d.	X ²⁴⁷⁵
Item I terra a Caneles, fo de Salvador Miquell, afronta Salvador Miquell de II parts e Bernat Tarterra e Bortomeu del Vilar	X s.	XXX ²⁴⁷⁶
Item I era a les Portes de Reverté, fo de Ramon de Gili, afronta Andreu Orioll e Bernat de Rúbies e la carrera	XXXIII s. IIII d.	C ²⁴⁷⁷
Item I roureda a Sent Janís, afronta Salvador Saurina, Jaufre Farrer	III s. IIII d.	X
Suma X II. XIII s. IIII d. Suma LVIII II. VI s.- Suma VIII II. IIII d. Suma XIII II.X s. / ₂₁₅		
[150] Ramon de les Carreres (Pere Vidall)		
Primerament l'alberch, truyll, a Font Solà, fo d'en Puy , afronta la carrera, Anthoni Giter e lo pati e l-Spittall		CCXX ²⁴⁷⁸
Item I canamina, era, payller al Pla de Meuyll, afronta Tarraça, Dreta, Bernat Graell de la Rialera	XXX s.	XC
Item I terra a la Cabana, afronta Martí e los béns que foren d'en Rúbies	XII d.	III
Item I terra rengues a la Mora, afronta Arnau Pichó e la carrera		C ²⁴⁷⁹
Item I terra rengues a la Moratona, afronta Pere Amargós e la carrera	XXXVI s. VIII d.	CX ²⁴⁸⁰

²⁴⁷⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Vidall*.

²⁴⁷¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem de Nat*.

²⁴⁷² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Mora*.

²⁴⁷³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Mora*.

²⁴⁷⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Mora*.

²⁴⁷⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Mora*.

²⁴⁷⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Mora*.

²⁴⁷⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Mora*.

²⁴⁷⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Vidall*.

²⁴⁷⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Bertran*.

²⁴⁸⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat [Gui] u*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I linar a Gerre, afronta Nadal Tarraça, Ramon de les Corts, Francesch de Gércoles, Guillem Celdua	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a la Serra d'Aguilar, afronta Anthoni Guiu e la Serra	XII d.	III
Item los olives de les Tarteres, afronta Bortomeu Colom	V s.	XV
Item I terra als Meyans, ab rengues, afronta Berenguer del Vilar e les carreres	XXII s.	LXVI
Item I planta a les Conamines, fo de Çamarra, afronta Ramon de Gili, Pericho Tartareu	XVI s. VIII d.	L ²⁴⁸¹
Item I planta terra, vinya a Solans, afronta Pere Huguet e Balaguer Tarterra	X s.	XXX
Item I ort a Font Solà, fo de Pere Çamara, afronta Simon de Capdevila e la Rocha	XII d.	III
Item I cases, fo de Xristòfoll de Serrat, afronta los pobylls de Guillem de Benifacis e Xristòfoll de Serrat e les carreres	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I casa, afronta Pere Tartareu e Johan Spalter		L
Item I orts al Vasa, fo d'Anthoni Anrich ab uns olives, afronta Bernat Martí	II s.	VI
Item I renga a la Mora, afronta Bernat Bertran e Arnau Pichó	III s.	IIII d.
Item I oliver e terra a les Carreres, fo de na Pona, afronten las carreres e Pere Çabater	II s.	VI
Item I terra, olives a Sopena, fo de Bernat Codó, afronta Pere Vidall, la carrera, Ramon Codó	III s. IIII d.	X
Item I alberch al Solà, fo de Ramon Faruç, afronta Bernat de Fet e les carreres	LXX s.	CCX
Item les cases que foren d'en Conamina en lo Solà, afrontra na Benifacis e la carrere e Jacme Montanya	XXXIII s. IIII d.	C
Item I terra e ort a la Serra de Bernat Puyall, afronta la Rocha e Bernat Martí	III s. IIII d.	X ²⁴⁸²
Item I planta d'olives a Monguela, fo de Salvador Saurina, afronta Johan de la Font de II parts e Bernat Bertran e la carrera	LXXIII s. IIII d.	CCXX ²⁴⁸³
Suma XXII II. I s. Suma XIII II. VIII d. / ²¹⁶		
[151] Andreu Orioll (Bernat de Fet)		
Primerament I terra als Solans, afronta Roy de Sosiàt	XII d.	III
Item I terra als Pradeles, afronta Roy de Sosiàt e la carrera,	XII d.	III
Item I terra al Stayn, afronta Guillem Çamara e lo torrent	XII d.	III ²⁴⁸⁴
Item I terra planta a Sosiàt, afronta Salvador Saurina, la carrera, Simon de Capdevila	XXXI s.	LXXII s. VIII ²⁴⁸⁵ d
Item I insola a sols de Ribera, afronta Ramon de Serrat	XII d. III	
Item I terra plantes a casa Dugues o als Castellets damunt e davall la carrera, afronta Ponç Morató, Pere Tartareu e los béns de Sent Johan, ela carrera e Bernat de Fet	LXXI s. VIII d.	CC
Item I terra a la Vileta, afronta Pere Johan e la carrera, Nadal	LXX s.	CCX ²⁴⁸⁶

²⁴⁸¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Fortuy*.

²⁴⁸² Aquest registre i el següent estan al costat del nom.

²⁴⁸³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *vua*.

²⁴⁸⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *faylla*.

²⁴⁸⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *lo fyll una terra*.

²⁴⁸⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *del fyll*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Tarraça, Jacme Soler		
Item I terra, vinya, rengues, conamina a la Perera d'en Beatriu damunt e davall carrera, afronta la carrera de Solans, Pere Bigorra, Pere Calderó, e la carrera que va a les Conamines e Pere Tartareu	CLXVI s. VIII d.	CCCCCLX
Item I era, payller, terra al Spitall, afronta Jacme Çabater, Arnau del Villar, la via, Bernat Bertran, Jaufre Farrer	XIX s. IIII d.	CXXXXX ²⁴⁸⁷
Item I ortall a la Vasa, afronta Sent Johan, Bernat de Rúbies	XII d.	III
Item tots los ortals de les Carboneles, afronta lo mur	V s.	XV ²⁴⁸⁸
Item I terra als Clots de Santa Lúcia, afronta Jacme Graella	XII d.	III
Item I terra als Mandrons, afronta Salvador Saurina e Jaufre Farrer	II s.	VI
Item I vinyalaç ab olives a Sosià, afronta Gacet, de Gércoles e en Bort de Tarn e la carrera Pública	XVIII	IIII s. / ₁₁₇
Item I alberg que fo d'en Berenguer Texidor e puix de Nadall Terraça al Molar, afronta Salvador de Capdevila, Bortomeu del Vilar e la Rocha e la carrera	XXXVI s. VIII d.	CX
Item I terra a Marineda, afronta Jaufre Farrer	XII d.	III
Item I corral terra a Barcedana, afronta Barcedana	II s.	VI
Item I alberch on stà, afronta Salvador Graell, Ramon Feruç	LXXI s. VIII d.	CC ²⁴⁸⁹
Item I sort en la Verneda, afronta Jacme Montanya, Pere Gacet	III s. IIII d.	XII ²⁴⁹⁰
Item I terra, rengues a Martineu, afronta Ponç Farrer e Bernat de Gércoles	XVI s. VIII d.	L
Item I terra a la Vall, fo de Ramon de Gili, afronta la carrera, Bernat Conamina e lo torrent	XXX s.	XC ²⁴⁹¹
Item I altra terra planta d'olives a la Costa de Moquoela, fo de Ramon de Gili, afronta Ramon Ferruç, la carrera, Guillem Camara		LX ²⁴⁹²
Item I terra, rengues a les Conamines, fo d'en Tartareu, afronta Bernat Morató, Pericho Tartareu	XLIII s. IIII d.	CXXX s. ²⁴⁹³
Item I terra als Quayls, fo del matex, afronta Pere Bogora, Bernat Bertran, Andreu Orioll	XXXIII s. IIII d.	C ²⁴⁹⁴
Item I alberg, afronta Johan Spalter e Pere Celdua e les carreres	CX	CCCXXX ²⁴⁹⁵
Item I ort als Picall, afronta Pere Vidall e Bernat de Rúbies	XIII s. IIII d.	XL ²⁴⁹⁶
Item I rengues als Castellets, afronta Pons Morató e Andreu Orioll	XIII s. IIII d.	XL
Suma XXIII II. VIII s. Item X II. XIII s. III d. Suma XVII II. VII s. V d. / ₂₁₈		
[152] Salvador Graell		

²⁴⁸⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *lo fyll la terra*.

²⁴⁸⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *lo fyll a dues parts*.

²⁴⁸⁹ A l'inici: *Bernat Çabater*.

²⁴⁹⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *La vila*.

²⁴⁹¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *lo fyll*.

²⁴⁹² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Ponç Farrer*.

²⁴⁹³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *lo fyll*.

²⁴⁹⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *lo fyll*.

²⁴⁹⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *lo fyll*.

²⁴⁹⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *lo fyll*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Primerament per ço de Sant Serni i terra al Pla d'Oris, afronta Guillem del Vilar, Bernat del Vilar	XVI s. VIII d.	L ²⁴⁹⁷
Item i terra alimatex, afronta Bernat del Vilar, Ramon del Vilar	L s.	CL
Item i terra rengues a les Obagues, afronta Jacme de Caneles e lo torrent	XII d.	III ²⁴⁹⁸
Item i vinya a les Obagues, afronta Anthoni Guiu, lo torrent	III s. IIII d.	X
Item i terra çeps a les Fexes, afronta Pere Amargós	XII d.	III
Item i terra al Còdoll, afronta Berenguer del Vilar, Anthoni de Quonques	XV s.	XLV
Item i planta d'olives a Sent Serni, afronta Bernat del Vilar e Anthoni Guiu		CLXX ²⁴⁹⁹
Item i llinar a Ribera Josana, afronta Guyllem del Puy	V s.	XV
Item i terra als Solans, afronta Pere Tartareu, Bernat Codó, e la carrera	VIII s. IIII d.	XXV
Item i sort en la Verneda, afronta Pere Çabater, Bernat de Serrat		XVI ²⁵⁰⁰
Item i terra vinya a Clot de Mulet, afronta Pere Çabater, Ramon de les Corts	XII d.	III
Item i cases en lo Solà, afronta Pere Vidall, les carreres	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item i terra rengues a la Serra, afronta Ramon del Puy, la Rocha	III s. IIII d.	XXX
Item i planta d'olives als Oriols, fo de Ramon de les Tarteres, afronta Pere de Nat, Ramon de Gili	III s. IIII d.	XX
Item i era, perxe al Solà, afronta lo mur de la Vila ay colomer e Sent Johan	XL s.	CXX
Item i llinar als Meyans, afronta Anthoni Bonet e les carreres de II parts	XXXVI s. VIII d.	CX ²⁵⁰¹
Item la part de l'antuxà que fo de na Çabaterra, afronta Arnau del Vilar e la via	XXXIII s. IIII d.	C
Item i cases en lo Solà damunt e davall carrera, afronta los hereus de Guillem de Benifacis, Andreu Orioll e Ponç Farrer e Celdua d'en Gir		CC
Item i terra a la Plana de Gerre, afronta Bernat Morató, la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item i terra al Stayn, afronta Jacme Bons, Bernat de Gércoles, les carreres	XXXIII s. IIII d.	C
Item II olives en la Coma de Salvador Saurina	V s.	XV
Item i planta rengues al Puyall, fo de Bernat Puyall, afronta Ramon Artús, Johan Olzina e la carrera	XVI s. VIII d.	XL ²⁵⁰²
Item per Ramon de Gércoles i era, payller a la Rialera, afronta Arnau de Gércoles, afronta Arnau de Gércoles e lo vall	XXXVI s. VIII d.	CX
Item per el matex i llinar a Gércoles, afronta Francesch de Gércoles e lo torrent	X s.	XXX

²⁴⁹⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat del Vilar*.

²⁴⁹⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat del Vilar*.

²⁴⁹⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat del Vilar*.

²⁵⁰⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *a la vila*.

²⁵⁰¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *té-l Jacme Soler*.

²⁵⁰² Aquest registre i els tres següents estan als costat del nom.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item per el matex i cases a la Rialera foren de Pere de Gércoles, afronta en Bernat Graell e Jacme de Seix	VI s. VIII d.	XX / ²¹⁹
Item i linar a Ribera, fo de Bortomeu Sunyer e afronta Simon de Capdevila e Bernat Codó	VI s. VIII d.	XX
Item i terra a Martineu, afronta Pere del Puy, Pere Gacet e la carrera	XX s.	LX
Item i terra a Sosiats, afronta Guillem de Roy, lo torrent e la carrera	III s.	XII
Item i vinya a Sentés Creus, afronta Johan de la Font e la carrera e la carrera de Sentés Creus		XX ²⁵⁰³
Item i terra vinya a Sentés Creus o a la Vinya del Guiu, afronta Johan Olzina, Nadall Carrera		XX ²⁵⁰⁴
Item i linar a Ribera, afronta Ramon Çabater, Ramon Farrer	V s.	XV
Item i a Ribera, fo de Guillem del Puy, afronta Pere Amargós, Guillem Çamarra	V s.	XV
Item i terra a la Font de Granuyller, afronta la carrera de II parts		C ²⁵⁰⁵
Item i linar rengues a Reger, afronta Francesch de Gércoles, Pere Celdua	VI s. IIII d.	XX
Item i terra a la Perdigera, afronta Pere Bigorra, Jaufre Farrer, Nadal de Taraça, Jacme Farrer e la carera de II parts, fo d'en Saurina	XCIII s.	CCC
Item i terra alimateix, afronta Pere Bigora, Ramon Feruç, Jacme Çabater	XLIII s. IIII d.	CXXX
Item i terra planta a Abeyller, afronta Pere Amargós e la carrera, fo de Pere de Granuyller	XIII s. IIII d.	XL ²⁵⁰⁶
Item i sort en la Verneda, afronta Bernat de Serrat, Bernat Morató de les Conamines		XII ²⁵⁰⁷
Item i ort al Solà fo d'en Conamina, afronta na Caneles e el matex	XII d.	III
Item i ortall, moreres, fo de Guillem de Benifaçis, afronta la carrere és a la Coma	III s.	VIII
Item tot l'antuxà de la Torre, era, payller, plantes, rengues, linars, ²⁵⁰⁸ afronta Simon de Capdevila, Ramon Farrer, Joham Frescha, Jaufre Farrer, Pere Vidall e la carrera que va ves la Rialera de caps e Ramon de Gili	CXXXIII s. IIII d.	CCCCL
Item i terra e olives a Riberues, fo de Pere Calderó, afronta Guillem de Vilar e la carrera	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item i casall en lo Solà, afronta Johan Spalter e Pere Gili	III s. IIII d.	X
Item i terra roures als Torricons dels béns vagants, afronta Anthoni Anrich, Nadal Terraca, Jacme Soler	X s.	XXX
Item i terra olives al-Stayn, fo de na Guaceta, afronta Pere Gacet e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item i linar a Ribera, fo de Bernat Puyall, afronta Bernat	III s. IIII d.	X

²⁵⁰³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Jacme* [...].

²⁵⁰⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Jacme* [...].

²⁵⁰⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Arnau Bons*.

²⁵⁰⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: [...].

²⁵⁰⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *a la vila*.

²⁵⁰⁸ *Linars*, en l'original *linas*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Bertran		
Item I linar a Gércoles, fo d'Arnau Vilar, afronta Ramon de les Corts, Pere Bigorra, Bernat Martí	X s.	XXX
Suma XXXVIII ll. II s. III d. I s. VIII d. per Ramon de Gércoles lte, I s. VIII d.		
[Suma] II ll. III s. VI d. / ²²⁰		
[153] Balaguer (Bernat) Tarterra		
Primerament per la uxor tot lo mas de la Comela, que fo de Johan Artús, ab tres plantes, antuxà e altres possessions	CXVI s. VIII d.	CCC
Item I terra a Malva, afronta Pere Bigorra, Gili Roquer	XII d.	III
Item I terra rengues a Malva, afronta Anthoni Giter e lo torrent	XII d.	III ²⁵⁰⁹
Item I terra rengues a Marineda, afronta Gili Tartareu e Barcedana	XII d.	III
Item I terra rengues a Piapà, afronta Pere de Granuyller e lo torrent	V s.	XV
Item I terra a la Perdigera, afronta Pere Bigora de II parts e la carrera	LXXX s.	CCXXXX
Item I terra planta a Caneles, afronta Pere Amargós, Jaufre Farrer	VIII s. III d.	XXV
Item I sort en la Verneda, afronta Bernat Codó, Pere Çabater		III ²⁵¹⁰
Item I terra, era, payller, plantes al Colell, afronta Jaufre Farrer, Simon de Capdevila	LXXX s.	CCXL
Item I cases ab truyll, afronten Pere Gaçet e Pere Miquell	LXXXVI s. VIII d.	CCLX
Item I ortall al Solà, afronta Bernat Codó	XII d.	III
Item I rengues als Solans, afronta lo torrent del Lugerós, Bernat de Serrat, Ramon de les Carreres	VI s. VIII d.	XXV
Item I terra a la Cabana Nartifell, afronta Jaufre Farrer e la carrera	XXXVI s. VIII d.	CX
Item I terra a Santa Maria de Caneles damunt e davall, afronta Simon de Capdevila e Bernat Codó e les carreres	XXX s.	XC
Item I sort en la Verneda, afronta Bortomeu Tarraça, el matex, fo de Bernat Codó		XX ²⁵¹¹
Item I terra al Camp d'en Bons, fo de na Benifacis, afronta Anthoni Giter e la capela de Sent Johan / ²²¹	XX s.	LX
Suma XXIII ll. XIII s. Item suma lo seti Anthoni Codó són entre XV ll. III d. Suma LXVIII ll. XIII s.		
[154] Pere (Xristòfol) de Sarat (Pere Sastre) ²⁵¹² (Johan Spalter)		
Primerament era, payller, olives al Coll, afronta Balaguer Tarterra e la carrera	XVIII s. VIII d.	LVI ²⁵¹³
Item I vinya a Piapà, afronta Alegret e lo torrent	X s.	XXX
Item I linar a Gércoles, afronta Francesc de Gércoles, Bernat de Nat, Bernat de Gércoles, Ponç Farrer e la carrera	V s.	XV

²⁵⁰⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Fortuyn*.

²⁵¹⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *a la vila*.

²⁵¹¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *la vila*.

²⁵¹² Aquest nom està dins l'orla del nm.

²⁵¹³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *la vila*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra als Castellets, afronta la carrera, Bernat de Serrat, Farrer Çabater e Andreu Orioll	LVI s. VIII d.	CCXX
Item I planta rengues, vinya a la Vall, afronta Pere Vidall e Bernat de Gércoles e la lau	XVI s. VIII d.	CCX
Item I vinya al Puyall, afronta Ramon Artús, Salvador Saurina	II s.	VI
Item I cases on stà ab lo truyll, afronta el matex en lo stable e los pobylls de Guillem de Benifacis e la carrera de II parts [toque-y a la part], Ramon Feruç e Ramon de les Carreres	LXIII s. IIII d.	CXC
Item I sort en la Verneda, afronta Ramon Çabater		XVI ²⁵¹⁴
Item I terra als d'en Bons, afronta Ramon de Quonques	XII d.	III
Item I corral al Solà, fo de Jacme de Solaneles, afronta Balaguer Tarterra e les carreres		XX ²⁵¹⁵
Item I stable, afronta Pere de Serat, matex e Ramon Feruç e les carreres		XX
Item I terra rengues a Ribeles, afronta Francesch de Gércoles e la carrera, fo d'en Bernat de les Corts	V s.	XV
Item I linar a les Fonts, fo del matex, afronta Bernat Graell e Ramon de les Corts	III s. IIII d.	XV
Item I vinya a Sentes Creus, fo de Bernat Puyall, afronta Ramon Artús, Pere Çabater, la carrera	XII d.	III
Item I baurco al Coll ab les Ones, afronta Balaguer Tarterra e la era	XII d.	III
Item I terra a la Serra, fo de Bernat Puyall, afronta Jaufre Farrer, fo de I prima de na Gaceta	XXXIII s. IIII d.	C ²⁵¹⁶
Item I era e olives a Salàs, fo de la confraria, afronta Pere Bigora e la carrera	V s.	XV / ₂₂₂
Item I terra rengues a Malmaçat, fo de Bernat de Nat, afronta Bernat de Quonques, Jacme Artús e Pere Bigora, la carrera pública, Andreu Orioll menor de dies		CC
Item I alou e planta d'olives al Colell, afronta Peret de nat e les carreres	XVI s. VIII d.	L
Suma ²⁵¹⁷ XIII II. IX s.		
Item I posada alí matex en ço de Bernat Tarterra, afronta Bernat Tarterra	II s.	VI
Suma XLII II. VI s. VI d.		
Suma XIII II. X s.		
[154] Los hereus de Guillem de Benifacis		
Primerament I vinya a Labaç, afronta Bernat de Gércoles, Jacme Çabater, Jaufre Farrer, Pere Tartareu	X s.	XXX
Item I terra als Vinyals, afronta Ponç Morató	XII d.	III
Item I terra a Soribes, afronta lo torrent e la Coma de Martí, hay I oliver	XII d.	III
Item I terra a Serra d'Espina, afronta Guyllem Algeret, Pere de les Planes	XII d.	III
Item I terra a MalaTravera, afronta Bortomeu de Salavert e la carrera	XII d.	III

²⁵¹⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: +. Al final: *la vila*.

²⁵¹⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Santa* [] *na*.

²⁵¹⁶ Aquest registre i el següent estan al costat del nom.

²⁵¹⁷ Davant la suma es mostra el *signum*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra terra a la Plana, afronta Bortomeu de Salavert e la carrera	XII d.	III
Item I terra a la Vilela, afronta Bernat de Benifacis, Guillem Çamara	XII d.	III
Item I terra a Santa Cecília, afronta Bortomeu Salavert e la carrera	XII d.	III
Item I terra alí matex, afronta Ponç Morató, la riba. Item I terra a Casa Duguet, afronta Ponç Morató, Bernat de Palau / ₂₂₃	XII d.	L ²⁵¹⁸
Item I terra a Santa Cecília, afronta Bortomeu de Salavert e la carrera	XII d.	III
Item I cases en lo Solà, afronta Salvador Graell e Pere de Serrat	XXXIII s. IIII d.	CX ²⁵¹⁹
Suma VIII ll. VIII s. VI d.		
[155] Bernat Dreta (Anthoni Fortuyn) (Domingo del Vilar) ²⁵²⁰		
Primerament terra al Grau, afronta Simon de Capdevila lo torent e la carrera		XXV ²⁵²¹
Item I terra a la Font d'en Caubell, afronta Bernat Morató, Jaufre Farrer e Pere Johan		XX ²⁵²²
Item I terra a la Roya, afronta Pere Amargós, Benet Morató		VI
Item I cases a la Porta d'en Reverté, afronta en Guillem de Perves e Pere Gacet		CXC ²⁵²³
Item I terra rengues a Papa Somes, afronta na Çabaterra, Bernat Martí, Barcedana, Bernat Codó, Pere Bigorra		LXX ²⁵²⁴
Item la meytat d'una vinya a les Conamines, afronta Pericho Tartareu		XXV ²⁵²⁵
Item I terra rengues a la Plana, afronta Ramon Çabater, Jaufre Farrer		XV ²⁵²⁶
Item I terra rengues a Sarrats, afronta Bernat Giter, la carrera		XXV ²⁵²⁷
Item I corall terres en Montseh, afronta Jaufre Farrer e Vall ampla		XX ²⁵²⁸
Item I sort en la Verneda, afronta Johan de la Font, Ramon Matheu		XII ²⁵²⁹
Item I terra a la Font d'en Caubell, afronta Bernat Morató, Pere d'Alguayra e la lau		XII ²⁵³⁰ / ₂₂₄
Item I terra als Pradeles, afronta Jaufre Farrer, Ramon Çabater		IIII
Item I terra a Sols de Barcedana, fo d'en Puy, afronta		XVIII

²⁵¹⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *en Sunyer*.

²⁵¹⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Té·ll Ramon Alegret*.

²⁵²⁰ Aquests dos nom entre parèntesi apareixen anul·lats, així com tots els reistres del nom.

²⁵²¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem Sunyer*.

²⁵²² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *en Sunyer*.

²⁵²³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Fortuyn*.

²⁵²⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Guillem Sunyer*.

²⁵²⁵ A l'inici: *foylla*.

²⁵²⁶ A l'inici: *foylla*.

²⁵²⁷ A l'inici: *foylla*

²⁵²⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *el té en Johan*.

²⁵²⁹ A l'inici: *foylla*

²⁵³⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *en Sunyer*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Barçedana, el matex		
Suma XV II, V s. VI d.		
[156] Ramon Feruç (Anthoni Fortuyn) ²⁵³¹		
Primerament I terra rengues a la Cabana, afronta na Sosiada e Bernat Aleret	II s.	VI ²⁵³²
Item I linar a Ribera, afronta Pere d'en Jacme, Guillem Camara	XII d.	III
Item I terra plantes a la Tarterra, afronta Ramon Çabater e la Rocha	XXXIII s.	C ²⁵³³
Item I linar a Meuyll, afronta Jacme de Seix, Ramon de les Corts		XL ²⁵³⁴
Item I vinya, linar a Reger, afronta Bernat de Gércoles, Pere Çabater, és damunt e daval carrera	XIII s. IIII d.	XL ²⁵³⁵
Item I terra a la Montada de les Poses, afronta Bortomeu Tarraça e Arnau Farrer	XII d.	III
Item I rengues a la Vilela, afronta Andreu Miquell e na Caneles	V s.	XV ²⁵³⁶
Item I terra vinya a Martineu, afronta Pere de Gili, Guillem Granuyller, Pons Farrer e lo torrent	LXVI s. VIII d.	CC ²⁵³⁷
Item I vinya al Clot d'en Calderó, afronta Jaufre Farrer e Tapioles	II s.	VI
Item I terra rengues, plantes als Caylls, afronta Berenguer Ça Torre, Bernat Bertran, Jacme Çabater, Salvador Graell e la carrera pública, la lau	CL	CCCCCL ²⁵³⁸
Item I terra roures als Boxadors, afronta Pere Gacet, Ramon del Puy	XII d.	III ²⁵³⁹
Item I terra a Meuyll, Pere Amargós, Bernat de Gércoles	VI s. VIII d.	XX ²⁵⁴⁰ / ₂₂₅
Item I terra a Rivarves, afronta Pere Puyall, lo torrent e la carrera		LXV ²⁵⁴¹
Item I vinya a la Plana Rohela, afronta Pere Calderó, la carrera	XII d.	III
Item I era, payller al Torrent, afronta lo torrent e Pere Bigorra	XIII s. IIII d.	XL ²⁵⁴²
Item I linar a Ribera Josana, afronta Pere Puyall e Bernat de les Poses	VI s. VIII d.	XX ²⁵⁴³
Item I ort, Bacals a la Serra, afronta Ponç Farrer, Bernat Tarterra e lo torrent	VIII s. IIII d.	XXV
Item I casa en lo Solà, afronta Pere de Serat e la carrera de II	VI s. VIII d.	XXV ²⁵⁴⁴

²⁵³¹ Aquest nom apareix cancel·lat

²⁵³² A l'inici: *Benet Martí*.

²⁵³³ A l'inici: *Benet Martí*.

²⁵³⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere del Vilar*.

²⁵³⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *té-I Celdua*.

²⁵³⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Domingo del Vilar*.

²⁵³⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere del Vilar de Sent Serni*.

²⁵³⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Ramon Roger*.

²⁵³⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Anthoni Anrich*.

²⁵⁴⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Celdua*.

²⁵⁴¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: il·legible.

²⁵⁴² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: il·legible.

²⁵⁴³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: [] *del Vilar*.

²⁵⁴⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: [...] *Spalter*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

parts		
Item I pati al Solà, ay Vasa, afronta la carrera	II s.	VI
Item I terra a Sent Janís, afronta Salvador Saurina e la carrera	XII s. III	
Item I terra olives al Torrent d'en Loguros, afronta Ponç Morató e les carreres	XX s.	LX
Item I terra a la Plana de Martí, afronta Pere Bigora e Boix	XII d.	III ²⁵⁴⁵
Item I terra a Papa Somes, afronta Simon de Capdevila, Bernat Codó	XII d.	III
Item I terra a Labaç, afronta Bernat de Gércoles, Pere Vidall	II s.	VI ²⁵⁴⁶
Item I terra a Sent Andreu, afronta Pere Graell e lo torrent	XII d.	III
Item I terra a la Serra, afronta Ramon Çabater e la carrera	XII d.	III ²⁵⁴⁷
Item I planta a la Costa de Montoliu, afronta Mont Oliu	IIII s.	XI ²⁵⁴⁸
Item I terra a Sent Andreu, afronta la Rocha	XII d.	III
Item I fexa a Caldemonts, afronta les Roques, Ponç Morató	II s.	VI ²⁵⁴⁹
Item I ortall a la Sola, afronta Pere Bigora e Pere Vidall	III s. IIII d.	X
Item I alberch, afronta Andreu Orioll e les carreres	LXX s.	CCX ²⁵⁵⁰
Item I terra a Gerre, afronta n-Ugera	XII d.	III
Item I corall en Motsech és a la Font de la Olera		XVIII ²⁵⁵¹
Item per la uxor de Pere, I planta d'olives a la Mora, afronta na Mireta, Jacme Artús	X s.	XXX ²⁵⁵²
Item I terra rengues als Meyans, afronta Jacme Bons e la carrera, fo de Sent Martinet	XLVI s. VIII d.	CXL ²⁵⁵³
Item I terra e rengues a la Vall, afronta Bernat de Serrat Ponç Farrer	XV s.	XLV ²⁵⁵⁴
Suma X II. II s. VIII d. Suma LXIIII II. IIII s. VI d. / ₂₂₆		
[157] Guyllém de Nat (Bernat de nat)		
Primerament I terra vinya, olives a Labaç, afronta Jacme Çabater, Bernat Bertran, Bernat de Gércoles	V s.	XV
Item I-antuxà del Colell, fo d'en Saurina, afronta Bernat Codó, lo torrent de la Vila e les carreres, Jacme Çabater, Bernat Bertran, Benat de Gércoles	CIII s. VIII d.	XX
Item I terra a Palom e ceps, afronta Ramon del Puy, los pubylls de Pere Olzina, Tapiles	XIII s. IIII d.	XL
Item I cases en lo Solà, afronta Salvador Saurina, les carreres, foren de Bernat Puyall al d-Ortoneda		CX ²⁵⁵⁵
Item I terra rengues al Pontaró de Gerre, fo d'en Pere Vidall, afronta Jacme Montanya e la pobylla de Bernat Morató e la via	L s.	CL
Item I terra rengues a Spona de Boix, afronta Guillem Sunyer,	XX s.	LX

²⁵⁴⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pere Celdua*.

²⁵⁴⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Pau Bons*.

²⁵⁴⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat [...]*.

²⁵⁴⁸ A l'inici: *el mateix*.

²⁵⁴⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: Ponç Morató.

²⁵⁵⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *[Anthoni Roger]*.

²⁵⁵¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat Benifacis*.

²⁵⁵² Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *té-I Celdua*.

²⁵⁵³ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *té-I Celdua*.

²⁵⁵⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *té-I Celdua*.

²⁵⁵⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Poncich de Nat*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Ramon Artús, Bernat Martí, Bernat Morató		
+ Ja són en le sues sumes ²⁵⁵⁶		
Suma IX II, XVIII s. IIII d. Suma XXX LL. I s.		
Ponçich de Nat		
[158] Salvador Saurina (Pere Camara) (té-ll Bernat de Serrat)		
Primerament l'alberch e truyll en lo Solà, afronta Guyllem de Nat e Pere Celdua		CLXXX
Item l terra al Còdols, afronta Ramon Artús e la carrera	XX s.	LX
Item l terra rengues a Marineda, afronta Jaufre Farrer, Guillem del Vilar, Bernat de Benifacis, Andreu Orioll	VI s. VIII d.	XX
Item l terra a Gércoles, afronta Arnau de Gércoles e Berenguer de la Font	VIII s. IIII d.	XXXV
Item l planta a Ribeles, afronta lo torrent e la carrera	II s.	VI
Item l terra als Mandros, afronta Bernat Morató, Andreu Orioll	XII d.	III
Item l terra vinya al Puyall, afronta Simon de Capdevila e la carrera	V s.	XV ²⁵⁵⁷
Item l coma, rengues, olives al Payller d-en Çabater, afronta Anthoni Cervera e lo torrent de les Poses e les carreres	LXXIII s. IIII d.	CCXX
Item l alberch, fonc de Bernat de Serrat, afronta n-Amargós, Johan Arbesa, Sent Johan, en lo call de en Pere Tartareu	CXXXIII s. IIII d.	CCCC ²⁵⁵⁸
Item l terra a la Plana, afronta Pere Çabater e les carreres, tenie-u Pere de Gércoles	XX s.	LX
Item l terra a en Gir, afronta Ramon de les Corts e Gili Farrer	XII d.	III
Item l linar a la Torre e vinya, afronta Francesch de Gércoles e Pere Vidall	XII d.	III
Item l oliver en ço d-en Salvador Saurina, fo de Pere Bigora	XII d.	III
Item l sort al Puyall, afronta Jaufre Farrer, Xristòfol de Serrat e el matex	XVI s. VIII d.	L ²⁵⁵⁹
Item l terra rengues a Granuyller, fo de Pere de Granuyller, afronta Andreu Orioll e Bernat de Rúbies, Pere Huguet, Ponç Farrer e la carrera pública	XXVI s. VIII d.	LXXX ²⁵⁶⁰
Item l planta d'olives a Mocoela, afronta Johan de la Font de ll parts e Bernat Bertran e la carrera	X s.	XXX ²⁵⁶¹
Item l terra al Grau, afronta Barcedana	VI s. VIII d.	XX
Item III bauricons a Santa Julita, afronta la Rocha e la ecclésia de Santa Julita	XII d.	III
Item l planta de roures e olives a Sent Janís, afronta Pere Vidall, Nadall Tarraça	XII d.	III
Suma XXXVII II. Suma XVI II. XVII s. Suma XLII II. VI s. VI d. ²⁵⁶² Suma VII II. IIII s. IIII d.		
[159] Pere de Nat		
Primerament l terra a les Comes de les Poses, afronta Bernat		CXX ²⁵⁶³

²⁵⁵⁶ La creu enquadrada sini fica una nota d'atenció

²⁵⁵⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Nadall Taraça*.

²⁵⁵⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: [] n de [].

²⁵⁵⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Nadall Taraça*.

²⁵⁶⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Arnau del Vilar*.

²⁵⁶¹ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Ramon de les Carreres*.

²⁵⁶² Aquesta suma està guixada.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

de Nat e la carrera		
Item I casall en lo Solà, fo de Francesch de Gércoles, afronta Ramon Artús e Bernat Puyall		III ²⁵⁶⁴
Item I terra a Martineu, afronta Bernat de Gércoles e la carrera, fo de Ramon Çabater	XIII s. IIII d.	XL
Item I vinya a Sentes Creus, afronta Ramon Artús, la carrera	III s. IIII d.	X
Item I planta a Solans, afronta Pere Huguet e la Rocha	X s.	XXX
Item I terra a Sent Janís, afronta Anthoni Anrich e la carrera	XX s.	LX
Item I vinya a Sentes Creus, afronta Pere del Puy, la carrera	II s.	VI
Item I vinya a Gércoles, afronta Pere Çabater, Bernat Graell	III s. IIII d.	X
Item I cases e pati al Solà, afronta en l'ort de Pere Vidall, Johana des Conamina, Pere Morató e na Benifacis	XXIII s. IIII d.	CXX
Item I terra a Ribarves, afronta Simon de Capdevila e Anthoni Giter		CX ²⁵⁶⁵
Item I terra a Font na-Rosa, afronta la carrera e conamina	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I olives en ço de Jacme Artús a la Rocha de la Mora, foren de Çabater del Solà	II s.	VI
Item I era que comprà d'en Gili Farrer la sua part, és a Sent Miquell		CL ²⁵⁶⁶
Item I carrera a Caneles, afronta Guillem Alegret e el matex, fo de Çamara	XIII s. III d.	XL
Item unes cases en lo Solà, afronte lo casal que fo de Guillem Farrer e ab Andreu Orioll		LXX ²⁵⁶⁷
Item una vinya que fo d'Anthoni Bonet, és del feu de Maria Alegreta, afronta la carrera, Anthoni Bonet	X s.	XXX ²⁵⁶⁸
Item I terra a Sent Orader, fo de Ramon Çabater, los Graus, afronta Bernat de Nat, Jacme Bons	V s.	XV
Item I terra als Puyals, fo de na Caneles, afronta Johana d'en Conamina, Ramon de les Corts, Bernat de Nat	V s.	XV
Item I terra al Quadro, fo de Ramon Çabater, afronta Pere de les Corts, na Sosiada e la carrera	III s. IIII d.	X ²⁵⁶⁹
Item III olives en ço de Pere Amat al Quadro	XII d.	I
Item I terra a Langardoix, fo d'en Bernat de Gércoles, afronta Pere del Puy e la carrera	V s.	XV
Item I cases en lo Solà, fonc de Johan de Gili, afronta Bernat Conamina	XII s.	XXXIII s. III d.
Suma XLVIII II. IX s. Suma XII II. X s. / ₂₂₉		
[160] Na Benifacis (Dulciqua uxor quòndam Pere del Villar)		
Primerament I terra a les Caubeles, afronta Ramon Çabater e la carrera	XII d.	III ²⁵⁷⁰
Item I terra rengues, roures a Sent Janís, afronta Jaufre Farrer		X ²⁵⁷¹

²⁵⁶³ A l'inici: *la vila la meytat*.

²⁵⁶⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *non hi-a*.

²⁵⁶⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Domingo del Vilar*.

²⁵⁶⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Bernat de Nat*.

²⁵⁶⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *Ponç Morató*.

²⁵⁶⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. A l'inici: *la vila*.

²⁵⁶⁹ Aquest registre i els tres següents estan al costat del nom.

²⁵⁷⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. Al final: *los beneficiats*.

²⁵⁷¹ Aquest registre apareix cancel·lat. Al final: *Dolciqua*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

e la carrera		
Item I terra a les Pradeles, afronta Sent Salvador e la carrera		XVIII ²⁵⁷²
Item I terra al Camp d'en Bons, afronta Anthoni Giter e la capela de Sent Johan		XLV ²⁵⁷³
Item I rengues a Moquoela, afronta Anthoni Cervera Bernat Dreta		XX ²⁵⁷⁴
Item I terra, era, payller a Malmaçat, afronta Berenguer Çatorre e les carreres		CXX ²⁵⁷⁵
Item I terra a Matalops, afronta Pere Gacet, Salvador Saurina	XIII s. IIII d.	XL ²⁵⁷⁶
Item I terra planta a Sent Janís, afronta Simon de Capdevila, Jaufre Farrer, los beneficiats	X s.	XXX ²⁵⁷⁷
Item I terra als Trylas, afronta Pere Amargós, la carrera		XVIII ²⁵⁷⁸
Item I-alberch, afronta Bernat Conamina e Pere de Nat		XC ²⁵⁷⁹
Item I terra als Caylls, afronta Guillem Çamara, Ramon Feruç, Ramon de Gili	XX s.	LX ²⁵⁸⁰
Los beneficiats Suma II II. III s. IIII d.		
Suma V II. XI s. VI d. Poncich de Nat		
Pere Çamara		
Suma XIX II. XIX s. VI d. ²⁵⁸¹ / ₂₃₀		
[161] Bernat de Conamina (Johanna) (Bernat de Fet)		
Primerament I terra a Malva, afronta Bernat Codó, Pere Bigorra	XXXIII s.	C ²⁵⁸²
Item I terra a Ribarues, afronta Guyllem del Vilar, la carrera, Bernat Codó		C
Item I terra als Còdols, afronta Bortomeu Salvador Saurina e la carrera, Bortomeu Sunyer	II s.	VI
Item I terra als Puyalls, afronta Benet de Caneles, Pere de Nat e na Caneles, Jacme de Seix	III s. IIII d.	XL
Item I terra rengues a la Vall, afronta Ponç Morató, Andreu Orioll		XXX
Item I alou a la Vall, afronta Ramon de Gili, Anthoni Cevera, Nadal Tarraça, Andreu Orioll e la lau	X s.	XXX
Item I ortall al Solà, afronta la carrera e Amandeta	II s.	VI
Item I ort al Solà e a la Coma, afronta la carrera e la Rocha, fo d'Arnau Camara	II s.	VI
Item I-alberch, afronta na Benifacis e la carrera, Jacme Montanya	XXXIII s. IIII d.	C ²⁵⁸³
Item I terra a Farnoell, afronta Bernat de Gércoles, Bernat Codó	XII d.	III

²⁵⁷² Aquest registre apareix cancel·lat. Al final: *Dolciqua*.

²⁵⁷³ Aquest registre apareix cancel·lat. Al final: *los beneficiats*.

²⁵⁷⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. Al final: *Dolciqua*.

²⁵⁷⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. Al final: *la capela de Sent Johan*.

²⁵⁷⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. Al final: *los beneficiats*.

²⁵⁷⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. Al final: *los beneficiats*.

²⁵⁷⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. Al final: *los Dolciqua*.

²⁵⁷⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. Al final: *Bernat de Serrat*.

²⁵⁸⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. Al final: *los beneficiats*.

²⁵⁸¹ Aquesta suma està esborrada.

²⁵⁸² Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Bernat Anric*.

²⁵⁸³ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Pere de les Carreres*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra planta d'olives, casals al Puy, afronta Ramon Artús, la carrera		XX ²⁵⁸⁴
Item I linar a Ribera, afronta Pere Bigorra, Ramon Çabater	XII d.	III
Item I terra a Sentes Creus, fo de Guillem d'en Andreu, afronta Bernat de Gércoles e Pericho Tartareu, Bernat Morató e les carreres	XXX s.	XC
Item I linar al Pou d'en Guàrdia, afronta Bernat Codó, Pere Tartareu	II s.	VI
Item I sort en la Verneda, afronta Guillem Farrer, Ramon de les Poses		XIII ²⁵⁸⁵
Item la meytat de la era Coscoyllera	V s.	XV
Item I vinya a Reger, fo d'en Bernat de Gércoles, afronta Arnau del Puy e la carrera	X s.	XXX
Item I alberch en lo Solà, foc d'Andreu Orioll, afronta Ramon Feruç, Salvador Graell e les carreres públiques	LXVI s. VIII d.	CC / ₂₃₁
Suma X II. V s. SumaXXXIII II. VI s. VI d.		
[162] Ramon Çabater ²⁵⁸⁶		
Primerament I ort a Marineda, afronta Pere Bigora e Barcedana	II s.	VI
Item I terra rengues als Pradeles, afronta Pericho Tartareu, Granuyller	II s.	VI
Item I terra a Cerç Mori, afronta Andreu Orioll	XII d.	III
Item I terra al Quadro, afronta Pere Amargós, Ramon de les Corts e na Sosiada		VI ²⁵⁸⁷
Item I terra rengues a Martineu, afronta Pere del Puy, la carrera		IX ²⁵⁸⁸
Item altre ort a Marineda, afronta Bernat de Benifacis e Barçedana	XII d.	III
Item II olives que ha en ço de Pere Amat, que són al Quadro		III ²⁵⁸⁹
Item I terra a Caneles, afronta Gili Tartareu, fo de na Lobera		X ²⁵⁹⁰
Item I cases en lo Solà, afronta Bernat Conamina e la carrera		XXXV ²⁵⁹¹
Suma VI s. Suma II II. XIII s. VI d. / ₂₃₂		
[163] Jacme Montanya		
Primerament I sort en la Verneda, afrota Pere de Sarrat, Andreu Orioll		XII ²⁵⁹²
Item I vinya als de Sent Serni, afronta Pere Farrer, Berenguer del Vilar		XXX ²⁵⁹³
Item I vinya alimateix, afronta Pere de la Font, Bortomeu de les Planes		V ²⁵⁹⁴
Item I terra planta als Prats, afronta lo torrent, Guillem del		CL ²⁵⁹⁵

²⁵⁸⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *faylla*.

²⁵⁸⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *+*.

²⁵⁸⁶ El nom i els reistres apareixen cancel·lats.

²⁵⁸⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Pere de Nat*.

²⁵⁸⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Pere de Nat*.

²⁵⁸⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Pere de Nat*.

²⁵⁹⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Pere de Nat*.

²⁵⁹¹ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Johan de Gili*.

²⁵⁹² Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *la vila*.

²⁵⁹³ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Guillem Çamara*.

²⁵⁹⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Guillem Çamara*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Vilar e la carrera		
Item I terra a la Cabana, afronta Ramon Feruç e Arnau Cornet	II s.	VI
Item I terra al Vedat de la Mora, afronta Jacme Artús, Pere de Sent Martí	III s. IIII d.	X
Item I rengues al Fenes, afronta lo torrent, Pere del Puy	X s.	XXX
Item I terra a Langardoix, afronta Simon de Capdevila, fo de Peruch Farrer	XII d.	III
Item I terra a Reger, afronta Jacme de Seix, la carrera, fo de Pere Gacet		LXX ²⁵⁹⁶
Item I rengues als Meyans, afronta Bortomeu Bonet, Bernat Morató, la hereva dels Meyans, Pere Vidall, Flum de Nuguera, Jacme Bons, Anthoni Anrich ²⁵⁹⁷	XLVI s. VIII d.	CXL ²⁵⁹⁸
Item I terra a Meuyll, afronta Simon de Capdevila e lo braçall		XXX ²⁵⁹⁹
Item I linar a Meuyll, afronta Salvador Saurina e la cèquia		X ²⁶⁰⁰
Item I planta d'olives als Torricons, fo d'en Gili Farrer, afronta Çatorre, la carrera	XXIII s. IIII d.	LXXV ²⁶⁰¹
Item I cases, era, payller, ortals en lo Pla, afronta lo mur, Gili Tartareu, Ramon Çabater e Bernat Conamina, fo de na Poses	LXX s.	CCX ²⁶⁰²
Item I terra a Reger, fo de Ponç Farrer, afronta Jacme de Seix e la carrera	XVI s. VIII d.	L ²⁶⁰³
Suma VIII ll. XIII s. Suma XXXVI ll. XVIII s. VI d. / ₂₃₃		
[164] Gili Tartareu		
Primerament I linar a Gércoles, afronta Bernat Graell, Pere Gaçet e Pere de Nat	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra a la Torre, afronta Guillem del Puy, Anthoni de Seix	XVI s. VIII d.	L
Item I terra vinya a la Stalela, afronta Pere Bigorra, Pere Calderó	XVI s. VIII d.	XL
Item I vinya rengues a Marineda, afronta Balaguer Tarterra	XII d.	III
Item I terra a Spona de Boix, afronta Simon de Capdevila e lo torrent	XII d.	III
Item I terra a Barcedana, afronta Bernat de Sent Serny	XII d.	III
Item I terra a Sarats, afronta lo riu de Barcedana	XII d.	III
Item I coma a Sopena, vinya, rengues, tot l'antuxà, afronta Pere del Puy, la Rocha de la Villa e Sopena de Bernat Codó e la carrera	C s.	CCC
Item I terra a Malva, afronta Pere Bigorra, lo torrent	XII d.	III
Item I cases, truyll a la Coma, ab tot l'antuxà, afronta Jacme Montanya, Pere del Puy	CXXXIII s. IIII d.	CCCC
Item I terra, rengues als Peres d'en Guàrdia, afronta Jaufre Farrer, la carrera	XXXIII s. IIII d.	C

²⁵⁹⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Guillem Çamara*.

²⁵⁹⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *a Ponç Farrer*.

²⁵⁹⁷ *Bernat Morató, la hereva dels Meyans, Pere Vidall, Flum de Nuguera*, apareix guixat. Jacme Bons, *Anthoni Anrich* sobre la línia.

²⁵⁹⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Pere Spalter*.

²⁵⁹⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Guillem Çamara*.

²⁶⁰⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Salvador de Capdevila*.

²⁶⁰¹ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *ell matex*.

²⁶⁰² Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Sent Johan*.

²⁶⁰³ Aquest registre està al costat del nom. Al damunt diu: *té-l son fyll*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra rengues a la Cabana, afronta Pere de Serat, Pere Puyall	XIII s. IIII d.	XL
Item I vinya rengues a Piapà, afronta Pere de Gramuyller, la carrera	V s.	XV
Item I terra als Mandrons, afronta Jaufre Farrer, Bernat Morató	XII d.	III
Item I ort e moreres al Solà, afronta Bernat Codó e Johana d-en Conamina e Borraç	V s.	XV
Item I terra e ceps a Quodol alt, afronta Anthoni Lenes e la confraria e la carrera	XII d. III	
Suma XVII II. II s. VIII d. Suma XLII II. XIII s. VI d. / ²³⁴		
[165] Pere Bigorra		
Primerament I vinya al Colar, afronta Pere Tartareu e Bernat Giter	V s.	XV ²⁶⁰⁴
Item I terra a Mocoela, afronta Bernat Morató, en Caneles		XX ²⁶⁰⁵
Item I terra a la Solana, afronta Ramon de les Corts e lo torrent de Gércoles	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra planta a Granuyller, afronta Guillem del Puy, la carrera	X s.	XXX
Item I terra als Puyalls, afronta Jacme Çabater, Bernat Codó	XII d.	III
Item per Roy I terra al-ort d-en Gir, afronta Pere Celdua	III s. IIII d.	X
Item I terra çeps a Sent Janís, afronta Guillem Sunyer, Jaufre Farrer	XII d. III	
Item I terra a la Serra, afronta Ramon Çabater, Salvador de Rúbies	II s.	VI
Item I bancall per si matex a la Stalela, afronta el matex, la Roquer, lo torrent		XXX ²⁶⁰⁶
Item I terra als Boxadors, afronta Balaguer Tarterra, Gili Tartareu	XII d.	III
Item I linar a Ribera, afronta Pere Steve alias Huguet e lo braçall		XXX ²⁶⁰⁷
Item I terra a la Plana de Martí, afronta Ramon Feruç	XII d.	III ²⁶⁰⁸
Item I vinyaça a Còdoll alt, afronta Bernat de les Poses, la carrera	XII d.	III
Item I era, casals, vinya, terra a Vila Secha, afronta Ramon Farrer, la carrera pública e lo riu de Bacedana	XVII s. VIII d.	LIII s. III d. ²⁶⁰⁹
Item I terra a la Serra / ²³⁵		
Item I terra rengues a Piapà, afronta Anthoni Giter e la carrera		XX ²⁶¹⁰
Item I terra a la Vall, afronta Balaguer Tarterra, Farrer Miró, Arnau Sunyer e la lau, la carrera	CXCIII s. IIII d.	DLXXX
Item I terra vinya, planta a Malmaçat, afronta los béns vagants, Andreu Orioll, la carrera e Jacme Çabater	XLIII s. IIII d.	CXXX

²⁶⁰⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *non hi-a*.

²⁶⁰⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Pere Gacet*.

²⁶⁰⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi també guixat: *Anthoni Cervera*.

²⁶⁰⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Domingo del Vilar*.

²⁶⁰⁸ Al principi: *Bernat de Claverol*.

²⁶⁰⁹ Al principi: *Johan Lenes lo ten*.

²⁶¹⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Domingo del Vilar*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a la Font d'en Caubell, afronta Bernat Morató, na Lobera		XVIII ²⁶¹¹
Item I planta d'olives a Malmaçat, afronta la carrera, Berenguer Çatorre, Jacme Çabater	XVI s. VIII d.	L ²⁶¹²
Item I era, planta al Colell, afronta Guyllem Sunyer	VI s. VIII d.	XXV
Item I terra planta als Solans, afronta la Rocha e la carrera	V s.	XV
Item I ortall a les Fexes, afronta Gili Tartareu e la Rocha	VI s. VIII d.	XX
Item I oliver a les Poses en l'alou d'en Pere Saurina		IIII ²⁶¹³
Item I calls al Solà e moreres, afronta Ramon Feruç e la carrera	II s.	VI
Item I vinya als Solans, afronta Bernat Codó e la Rocha	II s.	VI
Item I terra a Malva, afronta Ramon Çabater de totes parts	XII d.	III ²⁶¹⁴
Item I bancall a la Stalela fo d'en Caneles, afronta el matex e la Rocha de Santa Julita		XXX
Item I tros de terra, era, payller a Malva, afronta Berenguer Çatorre, Bernat de Gércoles e Pere Vidall e Bortomeu Sunyer e va-y damunt e davall carrera	XXXIII s. IIII d.	CXL
Item I terra a Malva, fo d'Arnau de Roy, afronta Bernat Conamina e la lau	XII d.	III
Item I linar a la Torre, afronta Pere Saurina, Bernat de les Poses	XII d.	III
Item I terra rengues a Piapà, afronta Pere de Serrat e la lau	XII d.	III
Item I terra planta d'olives a la Perdiguera, afronta Salvador Graell, Andreu Orioll, Balaguer Tarterra e la carrera que va a les Conamines	C s.	CCC
Item I terra a la Plana Roela, afronta Bernat de les Poses	XII d.	III
Item I vinya als Puyals, afronta Pere Amargós	XII d.	III
Item I terra a la Serra, afronta Anthoni Giter, Ramon Ferruç e la carrera		XL ²⁶¹⁵
Item les cases de Leminyanela ab lo truyll, era, payller, perxe, bancalades, moreres, orts e tot l'antuxà, afronta Santa Juleta	CVI s. VIII d.	CCCXX
Item I terra rengues a Piapà, afronta Pere de Serrat e la lau	XC / ₂₃₆	
Item I terra olives, antuxà, a la Stalela, ab ço que fo d'en Caneles, afronta lo torrent de la Font e la carrera de la Croheta na Çabaterra, Gili Tartareu e la Rocha de Santa Julita	LXVI s. VIII d.	CC
Item I terra als Prats de na Lobera, afronta Ramon Çabater	XII d.	III
Item I terra en Month Sech, afronta Bercedana e lo camí del mur	XII d.	III
Item I linar a Meuyll, fo d'en Saurina, afronta Bernat Puyall e los molins	XVI s. VIII d.	XL ²⁶¹⁶
Item I l'alberch que fonch de Pere Puyall sobre la costa de Pedra, afronta Berenguer Ça Torre e Anthoni Cervera		XCI ²⁶¹⁷
Item I linar a Gércoles, fo de la confraria, afronta e tenie-ll	XVI s. VIII d.	L

²⁶¹¹ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *vague*.

²⁶¹² Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Johan Lenes*.

²⁶¹³ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Salvador Saurina*.

²⁶¹⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Bernat de Nat*.

²⁶¹⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: [Anthoni] *Cervera*.

²⁶¹⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Johan Lenes*.

²⁶¹⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Johan de la Font*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Guillem del Puy, Ponç Farrer, Pere Vidall, na Guylamona uxor d'en Ramon Çabater de castell		
Item I terra a les Feyxes, fo de Berenguer de Serrat, afronta Pere Dreta e lo torrent	X s.	XXX
Item I linar a Gércoles, fo de Bernat Martí de castell, afronta Ponç Farrer, Pere Vidall, Arnau del Vilar e Pere Bigora, matex	XIII s. IIII d.	XXV
Item la meytat de I terra vinya e rengues als Meyans, foren de Bernat Codó, afronta Anthoni Anrich, Nadall Taraça e Jacme Bons e l'altre té Jacme de Seix	XVI s. VI d.	L
Item I terra al ort de la Mora, afronta de la Mora e afronta Guillem de caderilla, Andreu Orioll, Salvador Graell, fo de Pere Gacet de la Rialera o del mas de Gércoles	X s.	XXX
Suma XXXIII ll. XIII s. Suma XCVIII ll. VI s. VI d. / ₂₃₇		
[166] Poncich de Nat		
Primerament I terra, rengues al Baus, afronta Bernat de Gércoles, Pere Amargós, la carrera		XC
Item I rengues a la Cabana Nartifell, afronta Johan Feascha e la carrera	XVI s. VIII d.	XL
Item lo mas d'Alegret, forn, terres, era, payller, antuxà	XX s.	LX
Item I terra als Fenés, afronta Bernat de les Poses e la carrera	XII d.	III
Item I terra rengues als Meyans, afronta Anthoni Anric e la carrera	XX s.	LX
Item I planta a Caneles, afronta Salvador Saurina e Guyllem Alegret	XIII s. IIII d.	XL
Item I linar a Ribera, afronta Simon de Capdevila e los molins johans	X s.	XXX
Item l'antuxà de les Corts, afronta Bernat Codó, Ramon Feruç. La carrera e Sent Johan, fo d'Arnau de Nou, lo torrent	LXXXIII s. IIII d.	CCL
Item unes cases en lo Solà, foren de Guillem de Nat, afronta Salvador Saurina, Ramon Artús, Bernat Puyall	XL s.	CXX
Item I terra a les Corts, fo de Sent Johan e d'Arnau de Roy, afronta Pere Amargós e lo torrent e Ponç de Nat	L s.	CL
Item I molí fonch d'en Jacme de Seix a Meuyll	X s.	XXX
Item I vinya als Meyans, fo d'en Bonet, és del feu de n'Alegreta, afronta Bernat Martí e la carrera	X s.	XXX ²⁶¹⁸
Item I cases al Solà, afronta Pere Vidall e les carreres	X s.	XXX
Item vinyes e terra a la Maruyosa, foren de la cessió de Guillem del Puy, afronta Bernat de Gércoles e Bernat de Puyal	VI s. VIII d.	XX
Item I terra vinya a la Moratona, afronta ab Berenguer del Vilar, Poyllboni e la carrera	XX s.	LX ²⁶¹⁹
Item I planta d'olives a la Croeta, afronta ab lo torrent e la carrera	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra al Camp d'en Bons, afronta ab Benet Codó e la carrera	XIII s. IIII d.	XL
Suma XVII ll. XVIII s. VIII d. Suma XXXXVIII ll. XV s. / ₁₃₈		
[167] Farrer Miró		
Primerament I terra rengues a la Belacha, afronta Bortomeu		CXL ²⁶²⁰

²⁶¹⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Bernat de Nat*.

²⁶¹⁹ Aquest registre i els dos següents estan al costat del nom.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

del Vilar, Bernat Codó, la carrera		
Item I vinya a Solans, afronta Pere Bigora, fo d-en Pere Tartareu		IIII ²⁶²¹
Item I terra olives a Moquoela, afronta Pere Bigora, la carrera, fo d-en Gili Farrer		XXX ²⁶²²
Item I linar a Gércoles, afronta Pere Gacet e Pere Çabater		V ²⁶²³
Suma VII II. VIII s. ²⁶²⁴ / ₂₄₀		
[168] Pere Puyall (Bernat Puyall)		
Primerament I planta, rengies al Puyall, afronta Ramon Artús, Johan Olzina, la carrera		L ²⁶²⁵
Item I linar a Ribera, afronta Bernat de Serrat, Ramon Feruç	VI s. IIII d.	XX ²⁶²⁶
Item I linar alimatex, afronta Jacme Çabater, Simon de Capdevila	VI s. IIII d.	XX ²⁶²⁷
Item I terra a la Maruyosa, afronta Ramon de les Corts, Guillem del Puy	XIII s. IIII d.	LX ²⁶²⁸
Item I terra a Ribarues, afronta Ramon Feruç e la carrera de II parts		LXXX ²⁶²⁹
Item unes cases a la Tona de Pedra e truyll, afronta Berenguer Çatorre, Johan de la Font, Anthoni Cervera		XC ²⁶³⁰
Item I terra a la Serra, fo de na·Guaceta, afronta Jaufre Farrer	XXXIII s. IIII d.	C ²⁶³¹
Item II olives a Sent Janís en ço de Johan Spalter en la carrera	XII d.	III ²⁶³²
Item I terra a la Vilela, afronta Guillem Sunyer e Bernat de les Poses e Pere Vidall	XXXVI s. VIII d.	CX
Item I terra as Domalet, afronta los torrents e la carrera		VXIII
Item I vinya a Sentes Creus, afronta Ramon Artús, Pere Calderó e la carrera	XII d.	III
Item I terra, planta d-olives a Sent Janís, afronta Johan Spalter e la carrera	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra a la Plana de terra, afronta Gili Tartareu e la carrera, Jacme de Seix	VI s. VIII d.	XX
Item I linar a Ribera, afronta Bernat Bertran	III s. IIII d.	X
Item I terra a la Serra Jacme Camara	XII s.	III
Item I terra al Vinyals, afronta Bernat de Benifacis	XII d.	III
Item I-alberch del Solà ab truyll, afronta Poncich de Nat, Guillem Celdua e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a Sent Janís, afronta Pere Vidall, Salvador	III s. IIII d.	XX ²⁶³³

²⁶²⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Pere Spalter*.

²⁶²¹ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Guillem Sunyer*.

²⁶²² Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Guillem Sunyer*.

²⁶²³ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Pere Gaçet*.

²⁶²⁴ Aquesta suma apareix guixada.

²⁶²⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Salvador Spolter*.

²⁶²⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Bernat de Nat*.

²⁶²⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Bernat de Nat*.

²⁶²⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Bernat de Serrat*.

²⁶²⁹ Aquest registre apareix cancel·lat.

²⁶³⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Pere Bigorra*.

²⁶³¹ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: [] *Fuster*.

²⁶³² Aquest i els següents vuit registres apareixen cancel·lats, però els noms són il·leibles.

²⁶³³ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: [Bernat de] *Nat*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Saurina, Nadall Taraça e la carrera		
Suma VII ll. X s. Suma I ll. XV s. III d.		
Suma IX ll. VI s. VIII d. / ₂₄₀		
[169] Johan Frescha		
Primerament terra, vinya a la Moratona, afronta Berenguer Çatore, Bernat de Rúbies		LXX ²⁶³⁴
Item I terra rengues a la Boniola, afronta Bernat de Serat, Ponç de Nat e la carrera	XX s.	LXXX ²⁶³⁵
Item I terra a les Conamines, afronta Anthoni Cervera e les carreres	L s.	CL ²⁶³⁶
Item I cases en lo Solà, afronta lo call que fo de Guillem Farrer e ab Andreu Orioll		LXX ²⁶³⁷
Item I casa en lo Molar, fo de Guillem del Puy, afronta Simon de Capdevila e la carrera		XXX ²⁶³⁸
Item I terra a Serbodia, fo del matex, afronta Ramon de les Corts de II parts	III s. III d.	X ²⁶³⁹
Item I vinya a Reger, fo de Guillem Farrer, afronta Salvador Graell	III s. III d.	X
Item I sort al Braçall, fo de Guillem del Puy, afronta Berenguer del Vilar, la Verneda, Bernat Codó, Ramon de les Corts	III s. III d.	X
<u>Uma V ll. III s. III d. Suma I ll. Suma XVIII ll. X s.</u>		
[170] Santa Eulàlia		
Primerament I planta d'olives al Clot d'en Guàrdia o cometa de na Salmona, fo d'en Gili Farrer, afronta Bernat Codó, Bortomeu Taraça, la carrera		CCXI
Item I vinya, olives als Meyans, afronta Jacme Bons de les Poses e Jacme Farrer, fo del matex		XX ²⁶⁴⁰
Suma III ll. / ₂₄₁		
[171] La pobylla d'en Guillem Artús		
Primerament i rengues als Meyans, les rengues d'en Castell, afronta na Çabattera e Bernat Morató		LXXX ²⁶⁴¹
Item I linar a Meuyll, afronta na Çabattera de II parts		XL ²⁶⁴²
Item I terra a la lau d'en Cornet, afronta la lau, la carrera, Ramon Stagna, fo de Bernat Pons		XX
Item I terra al Clot del Stayn, afronta Jame Bons, Bortomeu Sunyer		LXXX ²⁶⁴³
Suma XXVI s. VIII d. Suma XI ll.		
[172] Rector de Guàrdia		
Primerament I terra rengues a Serbodia, afronta lo torrent e		CXX ²⁶⁴⁴

²⁶³⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Salvador Miquell*.

²⁶³⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Pere Vidall del Puyall*.

²⁶³⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Jacme Artús del Puyall*.

²⁶³⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *té-les en Pere de Nat*.

²⁶³⁸ Al principi: *En Bort de Talarn*.

²⁶³⁹ Al principi: *Ramon de les Corts*.

²⁶⁴⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Salvador de Capdevila*.

²⁶⁴¹ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *lo vicari*.

²⁶⁴² Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Bernat Martí*.

²⁶⁴³ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Jacme Bons*.

²⁶⁴⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Pere Çabater*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

la carrera e Pere Çabater / ²⁴²		
[173] Jacme Soler de Guàrdia		
Primerament la meytat del antuxà fo de Guillem del Puy a Granuyller, afronta Bortomeu Taraça e Pere Bigora e Guillem del Puy	CLXXXIII s.	DL
Suma IX II. III s. IIII d. Suma XXVII II. X s.		
[174] Salvador Celdua		
Primerament I terra rengues al Pla de Meuyll, afronta Pere Çabater, Simon de Capdevila	XLVI s. VIII d.	CXL ²⁶⁴⁵
Suma II II. VI s. VIII d. ²⁶⁴⁶ / ₂₄₃		
[175] Los béns de Pere de Nat		
Primerament I terra als Clots de Sent Serni, afronta Berenguer del Villar	XII d.	III
Item I oliver en ço d'en Gili Farrer	XII d.	III
Item la part que ha en I tros de terra a Bonfyll ab Bernat Çabater		III
Item I terra a la Cabana, afronta Pere de Gércoles, Bernat Puyall	XII d.	III
Item I terra a la Devesa, afronta Pere Çabater, Guillem Giter	XII d.	III
Item I vinya als Trullàs, afronta Guillem Giter e Pere Amargós	XII d.	III
Item I call en lo Molar, afronta Arnau del Puy	XII d.	III
Item I vinya a Bonfyll, afronta Ramon de les Corts, Arnau de Gércoles / ₂₄₄	XII d.	III ²⁶⁴⁷
[176] Pere Gili prevere		
Primerament I rengues als Fenes, foren de Jacme Farrer, afronta lo torrent e la carrera		LX ²⁶⁴⁸
[177] Anthoni Bonet		
Primerament I alou rengues, arbres als Meyans, afronta les carreres de III parts, Salvador Graell		CCCLX
Item los LX s. Pere de Nat per la vinya de [] ²⁶⁴⁹ / ₂₄₅		
[178] Na·Maria uxor quòndam de Pere Ferrer ²⁶⁵⁰		
Item I planta d'olives a Gramuyller afronta Bortomeu Taraça e Jacme Soler de Guàrdia		XL s.
Item I terra rengues sobre la Creu ²⁶⁵¹ , fonc de Pere Çamara, afronta ²⁶⁵²		V s.
Item una coma a Montoliu, fo del mateix , afronta Jacme Çabater e la carrera	XII s.	XXXVI
Item I terra a la Serra, a l'ort de Puy fo del matex, afronta [], Bortomeu Tarraça, la carrera	III s. IIII s.	X
[179] Bernat Çabater alias apel·lat de Serrat		
Primerament I terra e rengues a les Corts, afronta Pere		CCXXX ²⁶⁵³

²⁶⁴⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: +.

²⁶⁴⁶ Aquesta suma com tot el nom i registre apareixen cancel·lats.

²⁶⁴⁷ Aquest full està tallat per això manca en aquest registre la Suma.

²⁶⁴⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Bernat Alegret*.

²⁶⁴⁹ Aquest full està tallat i manca l'acabament d'aquest nom, que està cancel·lat com l'altre en la pàgina.

²⁶⁵⁰ Escrit a partir d'aquí en altra lletra.

²⁶⁵¹ Hi apareix un *Signum*.

²⁶⁵² És difícil seguir el text per estar esborrat.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Amargós e Ramon Artús, Ponci de Nat, Bernat Codó, Johan Frasca		
Item I terra al Clot d'en Serra, afronten Jaufre Farrer, la carrera		LX ²⁶⁵⁴
Item I terra a la Frexa, afronten Johan de la Font, Guillem de Nat e la carrera		XX ²⁶⁵⁵
Item unes cases en lo Solà, afronten Balaguer Tarterra e Pere Tarraça		CC ²⁶⁵⁶
Item unes cases al sol Molar, afronta Berenguer Texidor e Jacme Çabater e la Rocha e la carrera		C ²⁶⁵⁷
Item I linar, terra a Gerre, afronta la cèquia, la carrera		XX ²⁶⁵⁸
Item I ort a la Vasa ab vancals, afronta Guillem Bonet e Ramon Çabater, Guillem Martí		XXXVI ²⁶⁵⁹
Item unes cases en lo Molar de la confraria, afronta Bernat de Rúbies e Jacme Soler		CXXX ²⁶⁶⁰
Item I linar a Gércoles, fo de la confraria, afronta Ramon de les Corts, Bernat de Nat e los béns d'en Taraça		XXVI
Item I antuxà d'una terra rengues, olives a Sent Janís, afronta Bernat de les Poses en Pere Huguet e la carrera i va als Meyans a part d'Anthoni Anric	VIII s. VIII d.	XXVII ²⁶⁶¹
Item I linar de la confraria a Gércoles, afronta Ramon de les Corts		XX
Suma XXV ll. X s. Suma XXX ll. / ₂₄₆		
[180] (Bernat) Guillem Rocha de Montlor		
Primerament I terra e rengues a Vila Duguet, fo d'en Bonet, afronta Pere Huguet e Graell	XXIII s. IIII d.	LXXX
Item I terra rengues que foren de Peretó Gacet a la Riba, afronta Bortomeu de Salavert e Pere de Benifacis	XIII s. IIII d.	XL
Suma I ll. VI s. VIII d. Suma IIII ll. / ₂₄₇		
Pere Celdua fill de Pere ²⁶⁶²		
Primerament I terra al Pla de Meuyll, fo de son pare, afronta Simon de Capdevila e Pere Çabater		XXX
Andreu Orioll fyll d'Andreu		
Primerament I terra e planta a Sosià, fo de son pare, afronta ab son pare tot entorn e ab la carrera pública	VI s. VIII d.	XX
Item I linar a Sosià, afronta son pare e en Bort deTarn	III s. V d.	XIII s. IIII d.
Item I terra a la Vilela davall carrera, fo de son pare, afronta Nadal Taraça, Jacme Soler, Sent Johan e la carrera	LXXX s.	CCXL
Item la part de la era al-Spitall	XVI s. VIII d.	L
Item la part dels ortàs a les Carboneles, afronta lo mur, la via e ab son pare	III s. IIII d.	X

²⁶⁵³ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Arnau del Vilar*.

²⁶⁵⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Anthoni Cervera*.

²⁶⁵⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Johan de la Font*.

²⁶⁵⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *té-I Salvador de Quintilà*.

²⁶⁵⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Salvador* [].

²⁶⁵⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Bernat de Nat*.

²⁶⁵⁹ Aquest registre apareix cancel·lat.

²⁶⁶⁰ Aquest registre apareix cancel·lat.

²⁶⁶¹ Aquest registre i el següent estan al costat del nom.

²⁶⁶² Tant el nom com el registre apareixen cancel·lats

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a la Vall, fo de Ramon de Gili e depuix de son pare, afronta la carrera, Bernat de Fet e lo torrent e Nadall Taraça	XXX s.	XC
Item I terra, rengues a les Conamines, fo d'en Tartareu, afronta Bernat Morató, Pericho Tartareu e la carrera	XLIII s. IIII d.	CXXX
Item I terra e rengues als Quaylles, afronta Pere Bigora e de Bernat Bertran e lo pare	XXXIII s. IIII d.	C
Item I alberch que fonch d'en Tartareu, afronta Guillem Celdua e Johan Spalter e les carreres	CX	CCCXXX
Item I ortall a Il-Spitall, afronta Pere Vidall e Bernat de Rúbies e la carrera	XIII s. IIII d.	XL / ₂₄₈
[181] Na Sebilis uxor quòndam Bortomeu Tarraça		
Primerament un fareginall ab lomas a Granuyller, fo de Taraça, afronta Jacme Soler, la carrera, Pere Bigorra e lo torrent	CXIII s. IIII d.	CCCXL
Item casals a la Porta d'en Riverter, afronta lo mur e la carrera	VI s. VIII d.	XX ²⁶⁶³
Item I terra a la Jovalda, afronta Jaufre Farrer, Simon de Capdevila	XVI s. VIII d.	L ²⁶⁶⁴
Item per la meytat del alberch d'en Tarraça		CXXXV ²⁶⁶⁵
Item unes cases en lo Molar de Pere Çamara, afronta Bernat Codó e Pere de Granuyller	XXXIII s. IIII d.	C
Item I terra vinya al Puyall, fo de Salvador Saurina al Puyall	V s.	XV
Item I sort al Puyall, afronta Jaufre Farrer e Xristòfol de Serrat, fo del matex	XVI s. VIII d.	L
Suma VIII II. VIII s. IIII d. Suma XXVII II. XV s. / ₂₄₉		
[182] Arnau Castelló d'Arancís (Ramon Scolà)		
Primerament I terra al Torrentill, fo d'Anthoni Codó, afronta Ramon de Quonques e la carrera	V s.	XV
Item I terra a la Mentirosa, afronta la carrera, Arnau Huguet e Ramon Huguet	XVI s. VIII d.	L
Suma XXI s. ²⁶⁶⁶ / ₂₅₀		
[183] Anthoni Alegret²⁶⁶⁷		
Primerament I terra als Quadols, afronta Ramon Artús, Pere Vidall e la carrera, fo de Ramon de les Corts		X s. ²⁶⁶⁸
Item I terra a Malva, afronta Pere Puyall e la cèquia dels Molins, Johans e lo torrent de Malva, fo del dit Ramon de les Corts		XXIII d.
[184] Farrer Villeta		
Primerament una terra rengues a les Celeres, afronta Guyllem Spalter e lo torrent, foren d'Arnau del Villar menor	XXX s.	LXXXX
Suma I II. X s. ²⁶⁶⁹ / ₂₅₁		

²⁶⁶³ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Andreu Tarraça*.

²⁶⁶⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Andreu Tarraça*.

²⁶⁶⁵ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *en Tarraça*.

²⁶⁶⁶ Aquest full està tallat per la meitat.

²⁶⁶⁷ El nom i registres apareixen cancel·lats, per estar tallat el full no es pot conèixer el contingut de tots els registres.

²⁶⁶⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Bernat Alegret*.

²⁶⁶⁹ El full està tallat.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

[185] Steve Huguet ²⁶⁷⁰		
Primerament i insola a Ribera, fon de Pere Huguet alias Steve, afronta Simon de Capdevila e la Verneda, Costa Migera e Salvador Saurina		LXXX
Item unes rengue a la Font dez Roy, afronta Anthoni Cervera e Bernat Conamina / ²⁵³		L
[186] Salvador de Capdevila		
Primerament terra a Ribarues, fo de Pere Puyall, afronta Ramon Feruç e la carrera de dues parts	XLVI s. VIII d.	CXL
Item I terra rengues, vinya, olives als Meyans, fo de Jacme Farrer, afronta Jacme Bons, Bernat de les Poses e Jacme Farrer	X s.	XXX
Item unes cases en lo Molar, afronta Berenguer del Vilar, texidor e Bernat Bertran e la Rocha	LXXXIII s. IIII d.	CCL
Item I bancall a la Font, fo de Bernat Codó, afronta la Font e la planta de Sent Breç e la carrera e lo viaró sicut carreró i va a la dita plaça de Sent Breç	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I planta a la Mora e linar fo de Ramon de Gili, afronta Jacme Artús, la carrera	VI s.	XVIII
Item I linar a Meuyll, fo d-en Jacme Montanya, afronta Salvador Saurina e la cèquia	X s.	XXX
Item I rengues a Granuyller, foren de Bernat Codó, afronta Guillem de Granuyller, lo torrent e la carrera	VIII s. IIII d.	XXV
Suma VIII II. XIX s. IIII d. Item III II. XVI s. VIII d. Item VIII s. IIII d.		
Item I terra a la Tarterola, fo de Bortomeu Boraç, afronta Ramon de la Riba e Domingo de Puy	XII s IIII d	
Item I era, payller e antuxà al Molí del oli, afronta Anthoni Cervera e Benet de Rúbies e la carrera de III parts	XLVI s. VIII d.	
Item la part del Molí del oli que és lo terç	XC	
Item un ortal del Molí del oli, fo de Çamarra, afronta ab la carrera e los béns de Santa Maria	VI s. VIII d.	
Item I planta d'olives als Torricons, fo d-en Gili Farrer, afronta ab la carrera e Berenguer Çatorre	XXIII s. IIII d.	
Item I terra als Caylles, fo dels Benifacis, afronta Pere Çamara, Ramon Feruç	XL s. ²⁶⁷¹	
Item I era e terra, payller al Puy, fo d-en Serrat, afronta Anthoni Cervera e lo farrinall de Santa Maria	LXXVI s. VIII d.	CCXXX
Suma XXVII II. VII s. IIII d. / ²⁵⁴		
[187] Salvador Lenes d'Arancís ²⁶⁷²		
Primerament unes cases en lo Molar, foren de Bernat Çabater, afronta Berenguer Texidor, Jacme Çabater e la Rocha / ²⁵⁵	Cs.	
[188] Bernat Amat (o Anric) ²⁶⁷³		
Primerament I terra a la Font de Roy, fo d-en Conamina, afronta Pere Bigora e Bernat Codó e Ramon de les Corts	CL s.	

²⁶⁷⁰ El nom i el registre apareixen cancel·lats. No està complet perquè el full està tallat.

²⁶⁷¹ Aquest registre i el següent estan al costat del nom.

²⁶⁷² El no i registre apareixen cancel·lats.

²⁶⁷³ El nom i els registres apareixen cancel·lats.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra als Boxadors, fo d-Anthoni Anrich, afronta Ramon del Puy e la carrera		
Item unes cases en lo Molar, foren de Bernat Morató, afronta Francesch de Gércoles e Guillem del Villar	LX s.	
Suma VII ll.		
[189] Johan de Gili		
Primerament una era e payller, fo de Ramon de Gili a la Porta d-en Rivert, afronta Pere Tartareu e Bernat de Rúbies	CXX s.	
Item la meytat del alou que fonc d-en Tarraça a Pena Rosa e dona-ll Pere de Gili, son frare, part e legítima e tot altre dret que li pertagués e és hi la era e payller, afronta la Spona d-en Seix e Francesch de Gércoles e ab en Celdua e carrera pública	XXXVI s. VIII d.	LXXX
Item per la dita raó una terra e vinya als Fens, afronta Pere del Puy, Bernat Codó e lo torrent	V s.	XV
Item unes cases en lo Solà afronta Bernat Conamina, fo de Rúbies	XII s.	XXXVI
Primerament I tros de terra a la Mora, afronta Pere de Gili e la carrera	III s. IIII d.	X ²⁶⁷⁴
Item I planta de roures, olives a la Mora, afronta lo torrent e lo mas d-en Armengou	III s. IIII d.	X
Suma II ll. menys XX d. / ₂₅₆		
[190] Ramon Sunyer ²⁶⁷⁵		
Primerament unes cases en lo Molar, afronta Bernat de Nat e lo mur e la carrera pública	LX s.	CLXXX
Item I terra a Sentés Creus, afronta Bernat de Nat e Salvador Graell, fo d-en Johan Olzina		XL ²⁶⁷⁶
Item I terra rengues al Miyllar, Font de Sent Johan, afronta Jacme Bons e Bortomeu Sunyer e la carrera	XXX s.	XC
Item I terra rengues a casa Duguet, fonch de Guillem de Benifaces e a l-a per la muyller, afronta Ponç Morató e Bernat de Palau	XV s.	XLV
Item I insola a Ribera, fo de Steve Huguet, afronta Simon de Capdevila e la Verneda e Salvador Saurina	XXXIII s. IIII d.	C ²⁶⁷⁷
Item unes rengues a la Font d-en Roy, afronta Anthoni Cervera e Bernat Conamina	XVI s. VIII d.	L
Item terra als Quadols, fo del vicari en Ponç d-Artesa, afronta Johan d-en Conamina e Bernat Codó e Salvador Saurina	X s.	XXX
Item I terra e planta a Sent Janís, fo dels Benifacis, afronta Guillem de Capdevila, Jaufre Farrer e la carrera	X s.	XXX ²⁶⁷⁸
Suma VII ll. II s. Suma XXIII ll. / ₂₅₇		
[191] Pere Çabater fyll d-en Jacme Çabater		
Primerament I terra a Montoliu, fo d-en Gili Farrer, afronta Bernat Bertran e la Roqua de les Forques e la carrera	LXVI s. VIII d.	CC
Item I terra a Bonfill a Tenena, afronta Bortomeu Tarraça e Anthoni Anrich e la carrera e Sent Pere	XXVI s. VIII.	LXXX

²⁶⁷⁴ Aquest registre i el següent estan damunt del nom.

²⁶⁷⁵ Al costat del nom apareix un *signum*.

²⁶⁷⁶ Aquest registre apareix cancel·lat, amb dues + a l'inici i al final del text: *torne als pobylls*.

²⁶⁷⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *An+thoni Ayrich*.

²⁶⁷⁸ Aquest registre apareix al costat del nom.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I canamina a Oris, afronta Jacme de Caneles e Arnau de Gércoles e la Conamina de na Roga	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item lo farreginall d'en Çamara, afronta la Roqua de la Vila e lo torrent e la carrera	CXXXIII s. IIII d.	CCCC
Item I terra a Malmaçat, afronta Ramon Artús, Pere Bigora, fo de Guyllem Çamarra	XIII s. IIII d.	XL
Item I linar a Gércoles, fo de Borraç, afronta Ramon de les Corts, Bortomeu Tarraça	X s.	XXX
Item I linar alimatex, afronta, fo de Colom, Ramon de les Corts e lo torrent e a lo de Borraç	XX s.	LX
Item I linar, peres, arbres alimatex, afronta Pere Çabater, Ramon de les Corts e el matex	X s.	XXX
Item I sort a Horis, afronta Anthoni Lenes e na Asenta, quòndam d'en Guillem del Vilar, Arnau de Gércoles	XX s.	LX
Item I terra vinya a Sent Pere de la Tàpia, afronta Guillem Vilar e lo torrent, fo de Bernat Bertran	XX s.	LX
Item unes cases en lo Molar, foren de Pere Çamarra afronta ab Benet Codó e Pere de Granuyller	XXXIII s. IIII d.	C
Item unes casses a Castell, foren d'en Benet Martí, les quals afronten ab an Pere Çabater e los beneficiats	XLIII s. IIII d.	CXXX ²⁶⁷⁹
Suma XIX II. / ₂₅₈		
[192] Pere Spalter		
Primerament I terra e rengues a la Belacha, afronta Bortomeu del Vilar e Bernat Codó e la carrera, fo de Ferrer Miró	XLVI s. VIII d.	CXL
Item I terra a Remolí, fo de Guillem del Puy, afronta Ramon de les Corts e la carrera	XXVI s. VIII d.	LXX
Item I terra e planta a Sosiats, fo del mateix, afronta Andreu Orioll e la carrera		VI
Item tot los olives que ha en los béns de Bortomeu Colom ab ses cortines als carrers	II s.	VI
Item I ort a la Vasa, afronta Bernat de Serrat, Berenguer Çatorre, fo de Bernat de Gércoles	III s. IIII d.	X
Item unes rengues als Meyans, afronte a Bortomeu Bonet, Anthoni Bons e Anthoni Anrich	XLVI s. VIII d.	CL
Item la meytat de la Coma que fonch d'en Caneles, afronta Pere Amargós, Benet de Gércoles	CXII s. IIII d.	CCCXXXX
Item I ort al Solà, fo de Pere Vidall, afronta Pere de Nat e l'alberch de Ponç Morató e les carreres	V s.	XV ²⁶⁸⁰
Suma XII II. III s. VIII d. / ₂₅₉		
[193] Na-Maria d'en Ferrer Ponç		
Primerament una planta d'olives, fo d'en Benifacis, a Casa Duguet, afronta Ponç Morató e Andreu Orioll		XXXX s.
Suma XIII s. IIII d. / ₂₆₀		
[194] Los beneficiats (Pere de Gércoles)		
Primerament la Coma de les Obages, fo de Pere de Gércoles, afronta Jacme de Seix e lo torrent		CCC
Item I terra a la Font d'en Caubelles, afronta Bernat Martí e	X s.	XXX

²⁶⁷⁹ Aquest registre està al costat del nom.

²⁶⁸⁰ Aquest registre està al costat del nom

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Guillem Sunyer de II parts		
Item I terra a les Caubeles, afronta Ramon Çabater e la carrera	XII d.	III
Item I terra a Matalops, afronta Pere Gacet, Salvador Saurina	XX s.	XL ²⁶⁸¹
Item I terra, planta a Sent Janís, afronta Guillem de Capdevila, Jaufre Farrer e la carrera	X s.	XXX ²⁶⁸²
Item I terra als Cayles, afronta Pere Camara, Ramon Feruç	XIII s. IIII d.	LXX ²⁶⁸³
Item I ort a Marineda, afronta Pere Bigora e Barcedana	II s.	VI
Item I terra e ceps als Pradeles, afronta Pericho Tartareu, Guillem de Granuyller	II s.	VI
Item I terra a Çerchmori, afronta Andreu Orioll	XII d.	III ²⁶⁸⁴
Item I terra a Labaç, fonch d'en Caneles, afronta Pere Farrer, Pere Tartareu, Pere Miquell e va·y damunt e davall	III s. IIII d.	X
Item I alberch a Castell, fo d'Armau del Puy, afronta Bernat Martí e Pere de Gili e lo mur e la carrera	XLVI s. VI d.	CXL
Item una terra a Ordi Porcell, afronta los hereus de Guillem d'Abeylla, Benifacis e Benet de Caneles e la carrera pública	XX s.	LX
Suma IIII II. II s. VI d. / ₂₆₁		
[195] Bortomeu d'en Font de Vilamolera		
Primerament per Guillem fylla d'en Jacme de Seix per lo exovar I alou al torrent de Gatilepa, afronta Jacme Artús e Francesch de Gércoles, Guillem Celdua	XVI s. VIII d.	L
Item I terra a Remolí, afronta Bernat de Gércoles, Pere Celdua	V s.	XV
Suma I II. I s. VIII d. / ₂₆₁		
[196] Pere Celdua		
Primerament la part que li donà per lo exovar e tenie·ll Guayallat Spalter als Lomas	X s.	XXX
Item I terra al Pla de Meuyll, afronta Simon de Capdevila e Pere Çabater	XIII s. IIII d.	XXXX
Item I terra al Pla, fo de son pare, afronta Simon de Capdevila e Pere Çabater		XXX
Item I terra a la Vall, fo de Jacme Farrer e afront Xristòfoll de Serrat e lo torrent de Jacme Farrer		CXX
Item I planta d'olives a la Mora, afronta na Mirandeta e Jacme Artús	X s.	XXX
Item I terra rengues als Meyans, afronta Jacme Bons e la carrera e la Font de Sent Martinet	XLV s. VIII d.	CXL
Item I terra rengues a la Vall, afronta Bernat de Serrat e Ponç Farrer	XV s.	XLV
Item I terra a Meuyll, fo de Ramon Feruç, afronta Pere Amarós e Bernat de Gércoles	VI s. VIII d.	XX
Item I casa, ort a les Calboneles, fo del matex e ay torre, afronta Salvador Graell e Bernat Tarterra	XII d.	III
Item I terra olives e ceps al Torrent d'en Loguros, afronta Ponç Morató e lo torrent e les carreres	XX s.	LX

²⁶⁸¹ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Pere Gacer*.

²⁶⁸² Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Ramon Sunyer*.

²⁶⁸³ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Anthoni de Capdevila*.

²⁶⁸⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Anthoni [...] ts ço damont*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I vinya e linar a Reguer, afronta ab Benet de Gércoles e Pere Çabater, és damunt e davall carrera	XIII s. IIII d.	XL
Suma III II. III s. IIII d. Item III II. X s. VIII d. Item del moble IIII II. per en Feruç Suma tot XI II. V s.		
Suma VII II. XIII s. VIII d. / ²⁶³		
[197] Guylllem de Granuyller ²⁶⁸⁵		
Primerament I terra a Martineu, fo d-Anthoni Cervera, afronta Bernat de Gércoles, Ramon Feruç	VI s. VIII d.	XX
Item unes rengues e terra a Piapà, afronta Bernat Amat e la carrera	III s. IIII d.	X
Suma X s.		
[198] Ramon Roquer		
Primerament I terra rengues, plantes als Quayls, fo de Ramon Feruç, afronta Bernat Bertran, Berenguer Çatorre, Salvador Graell	CL	CCCCCL
Primerament una terra a Martineu, fo d-en Anthoni Cerera, afronta a Benet de Gércoles e Pere Vilar e Xpanyol de Sarrat	VI s. VIII d.	
Item una terra a la Vall, afronta ab Sent Salvador e ab en Pere Biorra e ab la carrera pública	II s.	
Item unes cases a Castell en lo Molar, afronta ab Benet de Conques e ab en Jachme Soler e ab les carreres públiques	XVI s. VIII d.	L
Item I terra als Fenés, afronta ab Poncich de Nat e la carrera	XIII s. IIII d.	XL
Suma X s. VIII d. Suma I II. IIII s. Suma I II. XVII s. IIII d. / ²⁶⁴		
[199] Johan Spalter		
Primerament I terra e rengues a la Moratona per la uxor filla de n-Anthoni Cervera afronta en Bernat de Rúbies e la carrera de dues parts	L	CL
Item I planta a la Rialera, afronta Per Amargós e lo Vall, fo de la confraria e puix del dit Anthoni Cervera	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I terra vinya, olives als Torricons fo de Berenguer Çatorre, afronta la carrera, Jacme Montanya e Anthoni Anrich	III s. IIII s.	X
Item I terra a la Vall, fo d-en Solans, afronta Pere Bigorra e lo torrent	XX s.	LX
Item I terra al Clot d-en Cornet fo de Guylllem Spalter, afronta Berenguer del Vilar e la carrera pública e los torrents de II parts	XXXIII s IIII d.	C
Item I terra e planta d-olives o la meytat fo d-en Bernat de Serrat e Sent Janís afronta Bernat Puylll e les carreres	XIII s. IIII d.	XL
Item I alberch fo de Salvador Miquell, afronta Bernat Tarterra e ab Andreu Orioll en l-alberch que fo d-en Tartareu e la carrera	L s.	CL
Item I casa en lo Solà fo d-en Faruç, afronta Xristòfoll de Serrat e les carreres de II parts e ab en Graell	VI s. VIII d.	X
Suma X II. / ²⁶⁵		
[200] Bortomeu Çabater de Quonques ²⁶⁸⁶		
Primerament I terra a Sent Pere, fonch d-Arnau Çabater, afronta Bernat Çeldua e Sent Pere	XL s.	CXX

²⁶⁸⁵ Al costat hi ha un *signum*. Elnom i els registres apareixen cancel·lats.

²⁶⁸⁶ Davant del nom hi ha un *Signum*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra rengues a la Coma de Sent Pere, fo de Bernat Puyall, afronta Pere Çabater e la carrera	XVI s. VIII d.	L
Item I alberch a Cap de la Villa, fo de Bernat Puyall, afronta les carreres	XVI s. VIII d.	L / ²⁶⁶
[201] Pere Çamara		
Primerament per la fylla d-en Montanya una vinya a Sent Serni, afronta Pere Farrer e Guillem del Vilar	II s.	VI
Item I vinya alimatex, afronta Pere de la Font e Bortomeu de les Planes	XII d.	III
Item I terra e planta al Prats, afronta lo torrent, Guillem del Vilar e la carrera	XLVI s. VIII d.	CXL
Item I terra a Meuyll, afronta Simon de Capdevila e lo braçall	VI s. VIII d.	XX
Item I planta al·Stayn, afronta Miquelet d-en Miquell e la carrera	XII d.	III
Item I terra a Barcedana, afronta Salvador Saurina e Barcedana	XII d.	III
Item I terra a Santa Cecília, afronta Guillem de Capdevila e Bernat de Benifacis	XII d.	III
Item I terra a Remolí, fo d-en Morató, afronta Francesch de Gércoles e lo torrent	III s. IIII d.	X ²⁶⁸⁷
Item I terra als Manegons, fo de Bortomeu de la Mora, afronta Bortomeu de la Mora e Berenguer de Serrat e la lau	II s.	VI
Item un alberch en lo Solà ab truyll, fo de Bernat Puyall, afronta Ponçich de Nat, Guillem Celdua e les carreres	LVI s. VIII d.	CLXX
Item I terra a Malmaçat, fo d-Arnau del Vilar, afronta Johan Frescha, Jaufre Farrer	XVI s. VIII d.	L ²⁶⁸⁸
Item I vinya, rengues a Codolalt, fo de Ramon Stagna davall carrera e damunt carrera, afronta Bernat Cudós, Bernat de les Poses	XVI s. VIII d.	L ²⁶⁸⁹
Suma IIIII II. XIII s. VIII d. Suma X II. XV s. Suma VII II. XIII s. VIII d. / ²⁶⁷		
[202] Jacme Planes		
Primerament I linar a Meuyll, afronta Francesch de Gércoles e la cèquia, Simon de Capdevila, Ramon de les Corts de II parts	X s.	XXX
Item I planta a Gerre, afronta Ramon de les carreres e la cèquia, Francesch de Gércoles	VIII s. IIII d.	XXV
Item I terra a Bonfill e rengues, afronta Ramon de les Corts, Arnau Pichó e Pere de Gili e lo torrent	XXXIII s. IIII d.	C
Item I terra a Meuyll, afronta la carrera, Bernat Graell e Anthoni Anrich	L s.	CL
Item I linar a Gércoles, fo d-en Jacme de Solaneles, afronta Jacme Çabater, Ramon de les Corts	XVI s. VIII d.	XL
Item I-alberch que fo de Nadall Terraça, afronta Nadall Terraça e Guyllem Sunyer e la carrera	XL s.	CXX
Suma ²⁶⁹⁰ / ²⁶⁸		

²⁶⁸⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Pere de Gércoles*.

²⁶⁸⁸ Aquest registre està a l'esquerra del nom.

²⁶⁸⁹ Aquest registres està a la dreta del nom.

²⁶⁹⁰ La xifra és il·leible perquè el full està tallat.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

[203] Anthoni Alegret ²⁶⁹¹		
Primerament l'alou a la Cabana, fonch de Bernat Puyall, afronta Jacme Montanya, Ramon de les Corts, Gili Tartareu		XXXV
Item l'terra a la Serra e tot lo de la Serra, afronta Pere Berenguera e Anthoni Cervera de dues parts e Ramon Ferruç		XL
[204] Johan Arbessa		
Primerament l'alberch, truyll en lo Molar, fo d'en Saurina pux de Bernat de Quonques, afronta Anthoni Mora, Sent Johan, la Rocha e la carrera	CXXXIII s. IIII d.	CCCC ²⁶⁹² / ₂₆₉
[205] Farrer Çabater ²⁶⁹³		
Primerament l'era, payller e vancall al Puy, afronta Anthoni Cervera e Santa Maria eb los farraginals	LXXVI s. VIII d.	CCXXX
Item l'terra a la Vall, fo d'en Gili Farrer, afronta Pere de Serrat e lo torrent	XL s.	CXX
Suma V ll. XVI s. VIII d. Suma III ll. XVI s. VIII d. / ₂₇₀		
[206] Domingo del Vilar		
Primerament l'terra e rengues a Piapà, afronta Pere Vidall e la carrera, fo de Pere Bigorra	XIII s. IIII d.	XXXX
Item l'linar a Ribera, fo d'en Bigorra, afronta Ramon Sunyer e lo braçall	XIII s. IIII d.	XL
Item l'terra a la Perdiguera, fo de Bigora, afronta Salvador Graell e Bortomeu Bertran e la carrera de dues parts	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item l'terra a la Montada, fo de Biguora, afronta Bernat Tarterra de III parts	XXIII s. IIII d.	LXX
Item l'terra al Payller de na Çabaterra, afronta Bernat de Nat, Guillem del Vilar e la carrera	V s.	XV
Item l'ort, vinya al Pou d'en Guàrdia, fo d'en Tartareu, afronta Bernat Conamina, La Rocha	XII d.	III
Suma IIII ll. I s. VIII d. Suma V ll. XVIII s. IIII d. ²⁶⁹⁴		
Item l'linar a Ribera Josana, fo de Guillem Capdevila, afronta Ramon Feruç, Anthoni Anrich, Pere Bigorra	VI s. VIII d.	XX
Item l'terra e planta d'olives, rengues a la Vilela a Sent Andreu Orioll	V s.	XV
Item l'linar a Ribera Josana, fo d'en Faruç, afronta el matex e Ramon Artús ²⁶⁹⁵	VI s. VIII d.	XX
Item l'alberch a les portes d'en Rivert tals fo d'en Anthoni Fortuyn, afronta en Guillem de Peruch, Pere Gacet e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item l'planta a la Costa de Montoliu, afronta Pere Ferruç e la carrera	XX s.	
Item l'terra e rengues a la Font d'en Roy, afronta Pere Bogorra e Bernat Codó	²⁶⁹⁶	
Item l'linar a Ribera, fo d'en Saurina, afronta Bortomeu	III s. IIII d.	X ²⁶⁹⁷

²⁶⁹¹ El nom i els registres estan cancel·lats.

²⁶⁹² El full està tallat.

²⁶⁹³ El nom i els registres estan cancel·lats.

²⁶⁹⁴ Aquesta darrera suma apareix guixada.

²⁶⁹⁵ A continuació hi ha altra suma guixada: *Suma VI ll. XVII s. VIII d.*

²⁶⁹⁶ Les xifres són il·legibles per una taca d'humitat.

²⁶⁹⁷ Aquest registre i el següent estan al costat esquerra del nom.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Sunyer e Ramon Sunyer e Ramon Feruç		
Altres llinars a Ribera, fo de na Maria d'en Jacme Vidall de Conques, afronta Ramon Sunyer e Pere Bigorra	III s. III d.	Xs
Item I llinars a Ribera, fo de Bortomeu Sunyer, afronta Salvador Saurina e Pere Bigorra	III s.	XII ²⁶⁹⁸
Item I terra rengues a Ribarues, foren de Pere de Nat, afronta Anthoni Giter e Guyllem de Capdevila	XXXVI s. VIII d.	CX
Suma IX II. VIII s. III d. Item IV s. VIII d. / ₂₇₁		
[207] Arnau de Puy (los beneficiats)		
Primerament unes cases e albrech, fo de Guillem del Puy, afronta na Çabattera e Pere de Gili e la carrera	XLVI s. VIII d.	XCCCC ²⁶⁹⁹
Item I llinars a Meuyll, fo del matex, afronta Ramon de les Corts e Berenguer del Vilar		XXV ²⁷⁰⁰
Item la part del antuxà de Granuyllers que fo d'en son pare, afronta Bernat de Rúbies, Jacme Soler	C	CCC ²⁷⁰¹
Item I terra a la Plana de Sentés Creus, fo d'en Simon de Capdevila, afronta Bernat Bertran e el matex e la carrera	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I terra als Fenés, fo de Ramon Farrer, afronta Ramon Farrer e lo Cornet	V s.	XV
Item I terra rengues a la Maruyosa, afronta Bernat de Gércoles, Bortomeu Puyall	VI s. VIII d.	XX ²⁷⁰²
Suma IX II. V s. / ₂₇₂		
[208] Bernat de Nat e los altres tenidors del feu ²⁷⁰³		
Primerament I terra a la Coma de les Poses fo d'en Simon de Capdevila, afronta Jacme de Seix de II parts e Bernat de les Poses		XL
[209] Na Maria d'en Arnau Farrer		
Primerament I planta d'olives a Granuyllers, afronta na Sebelia d'en Taraça, Jacme Soler	XX s.	LX
Suma I II.		
Suma M CCLIII II. XI s. VIII d. / ₂₇₃		
[210] Johan Arbessa, barber ²⁷⁰⁴		
Primerament unes cases e orts en lo Lomar, foren d'en Jacme Soler, afronta Salvador Saurina e lo hereu d'en Taraça e la Rocha dels ferreginals de la ecclèsia e en Guillem de Perves	III II. XIII s. III d.	
Item I terra o vancall en lo Solà	V s.	XV
[211] Sança, uxor de Caneles (Sança uxor d'en Caneles de Mandons 2 ters)		
Primerament I terra a les costes Gir, afronta Francesch de Gércoles e Ramon Farrer	XII d.	III
Item I terra als Pedregals, afronta Bernat de les Poses e lo torrent	XII d.	III
Item I ort a la Rialera, afronta lo Vall	XII d.	III

²⁶⁹⁸ Aquest registre i el següent estan al costat dret del nom.

²⁶⁹⁹ Aquest registre apareix cancel·lat.

²⁷⁰⁰ Aquest registre apareix cancel·lat.

²⁷⁰¹ Aquest registre apareix cancel·lat.

²⁷⁰² Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: [...] *Poncich de Nar*.

²⁷⁰³ El nom i registres apareixen cancel·lats.

²⁷⁰⁴ El nom i registres apareixen cancel·lats.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra als Pradeles, afronta Pericho Tartareu e Ramon Çabater	XII d.	III ²⁷⁰⁵ / ₂₇₄
[212] Anthoni Fortuyn ²⁷⁰⁶		
Primerament unes cases que foren d'en Bernat Dreta al Solà, afronta en Guillem de Perves e Pere Gacet	XL s.	CXX ²⁷⁰⁷
Item I terra e rengues a Malva, fo de Bernat Tartera, afronta Anthoni Giter e lo torrent	XVI s. VIII d.	L ²⁷⁰⁸
Item I planta a les Conamines, fo de Ramon de les Torres, afronta Ramon de Gili e Pericho Tartareu	XVI s. VIII d.	L ²⁷⁰⁹
Item I coma al Torrent de Gércoles, Guillem Spalter e les carreres de ll parts, Jacme de Seix	L s.	CL ²⁷¹⁰
Suma VI ll. ²⁷¹¹ / ₂₇₅		
[213] Bernat de Salinoves		
Primerament I terra rengues a les Solanes, fo d'en Huguet, afronta Bernat de Claveroll e la carrera		XX
Item I terra vinya a les Moles, fo de Pere de les Planes, afronta Ramon de Truyldalou e lo torrent	V s.	XV
[214] Ramon de Gércoles ²⁷¹²		
Primerament era, payller, vancals, olives a la Rialera, afronta Arnau de Gércoles e lo Vall e lo torrent	XXXVI s. VIII d.	CX
Item I linar a Gércoles, afronta Francesch de Gércoles e lo torrent	X s.	XXX
[215] Maria, uxor de Raymundi Alegret		
Primerament una terra al Clot na Ricart, afronta ab los hereus de Pere Vilar e la carrera e Benet de Benifacis	XX s.	LX
Item I terra a Manoretha, afronta ab la lau e la carrera e Johan de la Font	XX s.	LX
Item I terra a Marienda, afronta ab Jachme Montanya e Guillem Alegret e la lau	VI s. VIII d.	XX
Suma II ll. VI s. VIII d. / ₂₇₆		
[216] Bernat de Conques		
Primerament I terra als Pradeles, fo d'en Simó, afronta Guillem Vilar, Sent Johan, Barcedana	VI s. VIII d.	XX
Item I terra, rengues, olives a Labaç, fo d'en Tartareu, afronta ab la lau que fo de Bernat de Nat e Bernat de Gércoles, Guillem Benifacis	XL s.	CXX
Item unes cases en lo Molar, foren d'en Tartareu, afronta Ramon de les Corts, Salvador Saurina e la carrera de dues parts	XVI s. VIII d.	L
Item I alberch ab truylls, fo de Salvador Saurina, afronta Johan Arbessa, Sent Johan e en lo call del Pere Tartareu	CXXXIII d. IIII d.	CCCC ²⁷¹³

²⁷⁰⁵ El full està tallat.

²⁷⁰⁶ El nom i els registres apareixen cancel·lats.

²⁷⁰⁷ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Domingo del Vilar*.

²⁷⁰⁸ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Bernat Tartera*.

²⁷⁰⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Ramon de les Corts*.

²⁷¹⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *los beneficiats*.

²⁷¹¹ La xifra que seueis no es pot llegir perquè el full està tallat.

²⁷¹² El nom i registre que el segueix apareixen cancel·lats.

²⁷¹³ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Johan Arbessa*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra rengues a Malmaçat, fo de los béns de Bernat de Nat, afronta Xristòfol de Serrat, Jaufre Farrer, Pere Vidall e Bernat Bretran	LXVI s. VIII d.	CC
Item I cases a Castell, foren de Bernat Martí, puix de Jacme Farrer, afronta Bernat Martí e Guillem deç Puy	XLIII s. IIII d.	CXXX ²⁷¹⁴
Item I terra rengues e plantes als Guaylls, fo de Ramon Ferruç, afronta a Benet Bertran e Berenguer Çatorre e en Salvador Graell e ab la carrer pública		CL
Suma ²⁷¹⁵ XIII ll. e moble III ll. / ₂₇₇		
[217] Pere de Puyvert		
Primerament una era e quasals a Casteylló Josà, foren de na Guilleta, afronta Domingo del Puy, Bernat de Benifacis e los béns de Sent Pere d'Arancís	III s. IIII d.	X
Item I terra ab olives alimatex, afronta la carrera e Bernat de Palau	III s. IIII d.	X
Item I terra linar, planta d'olives a la Manegueta, afronta Domingo del Puy, Bernat Gisser e los béns de Sent Miquell	V s.	XV
Item I terra e planta d'olives alimatex, afronta Arnau Çabater e lo torrent e Bernat Giser	V s.	XV
Item I terra planta d'olives a la Mentirosa, afronta Arnau Huguet, Bernat Giter e los béns de Bortomeu Boraç	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra a les Comes, afronta Guillem Boraç e lo torrent	IIII s.	XII
Item I terra ab arbres a les Comes d'Andreu, afronta lo torrent de Riamoxa e Anhric Codó e Steve Huguet	VI s. VIII d.	XX
Item I terra a les Aragoses, afronta Ramon de Quonques, Bernat de Benifacis e Sent Miquell e Arnau Huguet	Vi s. VIII d.	XX
Item I terra al Solà, afronta Bortomeu Bonet, Ramon de Truyldalou	II s.	VI
Suma II ll. XI s. IIII d. Suma [...] VIII s. / ₂₇₈		
[218] Los béns vagants de la vila (Bernat de Nat) (Bernat de Quonques e Xristòfol de Serrat ho tenen)		
Primerament I terra, ceps, olives, plantes a Malmaçat dels béns de Bernat de Nat, afronte Jaufre Farrer, Ramon Artús e la carrera e Pere Tartareu, Guillem de Benifacis, Bernat Bertran, Pere Bigora	CXXXIII s. IIII d.	CCCC
Item I terra olives, plantes al Colell, afronta Peret de Nat e les carreres e Bernat Tarterra	XVI s. VIII d.	L
Item I posada en ço de Bernat Carrera al Collet, afronta ab Bernat Tarterra	II s.	VI
Suma VII ll. XII s. Suma XXII ll, XVI s.		
[219] Lo feu de Poyllboni (Johan Arbessa)		
Primerament I terra rengues a la Moratona, afronta Salvador Graell, Bernat Martí, Bernat de Gércoles e la carrera	XXXIII s. IIII d.	C
Item I terra rengues a la Moratona, afronta Bernat de Rúbies, Johan Frescha, Jacme Soler e la lau	X s.	XXX
Item I ort al Solà, afronta Pere Vidall e la carrera	III s. IIII d.	X
Item I pati en la Coma de Pere del Puy, afronta Pere Calderó e a Pere del Puy e la carrera	III s. IIII d.	X

²⁷¹⁴ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Pere Sabater*.

²⁷¹⁵ Abans d'aquesta hi ha tres sumes guixades.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Item I terra a Labaç, afronta Pere Vidall, Bernat de Gércoles, Jaufre Farrer, Bernat Bertran	II s.	VI
Suma VII ll. XVI s. Suma II ll. XII s. / ²⁷⁹		
[220] Lo feu de Tapioles (Johan Arbesa)		
Primerament I terra a les Corts, afronta Guillem de Capdevila, lo torrent, Johan de la Font, los béns de Sent Johan	X s.	VI
Item altre loch a Palom, afronta Pere del Vilar de les Conamines e Bernat de Nat, Johanenca d'en Conamina	V s.	CV
Suma II ll. V s. Suma XV s.		
[221] Lo feu de Maria Alegreta		
Primerament I terra al Pla de Meuyl, fo de Guillem Celdua, afronta Pere Çabater e Jachme de Seix	VI s. VIII d.	XX
[222] Lo Vicari		
Primerament I terra rengues a Serbodia, afronta Ramon de les Corts e Pere Çabater	XL s.	CXX ²⁷¹⁶ / ₂₈₀
[223] Pere Vidall		
Primerament I terra rengues a la Boniola, fo de Johan Frescha, afronta Arnau del Vilar e Ponç de Nat e la carrera	XX s.	LX
Item I rengues e terra a Sarats, foren de son pare, afronta Tapioles e Guillem de Solaneles	XII d.	III
Item I terra rengues a Piapà, afronta Pere de Palau e Pere Bigora	X s.	XXX
Item I alberch e truyll en lo Solà, fo de Ramon de les carreres, afronta la carrera, Anthoni Giter e lo pati del Spitall	LXXIII s. IIII d.	CCXX
Item I obrador fo de son pare, afronta Anthoni Giter de dues parts e la carrera	XXIII s. IIII s.	LXX
Item I corral fo d'Anthoni Giter, afronta Ramon de les carreres e Font Solà	VI s. VIII d.	XX
Item I terra als Còdols, fo d'en son pare, afronta Salvador Giter, ell e Pere Bigora	XIII s. IIII d.	XL / ₂₈₁
[224] Salvador Miquell ²⁷¹⁷		
Primerament I terra a Caneles, afronta Simó de Capdevila e Pere Vidall, Bortomeu del Vilar, Pere Amarós e Bernat de Gércoles	X s.	XXX
Item I planta d'olives a Sent Steve, fo de Ramon Çabater, afronta Bernat Codó e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I rengues a Serrat, foren de la confraria, afronta Bernat de Gércoles e la carrera	V s.	XV
Item I terra vinya a la Vall, fo d'en Tartareu, afronta Pere Vidall e Anthoni Lenes	VIII s. IIII d.	XXV
Item I vinya e terra rengues a la Moratona, fo de Johan Frescha, afronta Berenguer Çatorre, Bernat de Rúbies	XIII s. IIII d.	XL / ₂₈₂
[225] Pacuall Martí de Rúbies ²⁷¹⁸		
Primerament un alberch ab truyll, fo d'en Guillem Sunyer, afronta Nadall Terraça, Guillem de Solaneles, Ramon de les Corts, les Fexes	LXXVI s. VIII d.	CCXXX ²⁷¹⁹

²⁷¹⁶ Aquest registre apareix cancel·lat. Al començament: *Los beneficiats*.

²⁷¹⁷ El nom i registres apareixen cancel·lats.

²⁷¹⁸ El nom i registres apareixen cancel·lats.

²⁷¹⁹ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Anthoni Cervera*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

[226] La vila, los béns vagants de na Longa e d'altres béns		
Primerament I vinya als Pedregals, afronta Guillem Çamara, fo d'en Codó	XII d.	III
Item I terra al Clot de Mulet, fo de na Poses, afronta Pere Çabater e lo torrent	XII d.	III
Item I vinya a la Cerquosa, fo de Ramon de les Corts, afronta Pere Guiu, lo torrent	XII d.	III
Item I terra rengues a en Gir, afronta Francesch de Gércoles, Guillem Çeldua, fo de Ramon Farrer	V s.	XV
Item I terra a en Gir, afronta Jaquesa e la carrera pública	III s. IIII d.	X
Item lo Clot de na Longa, afronta Pere de Gércoles e Guillem Celdua, fo d'en Saurina	XX s.	LX
Item I terra a en Gir, afronta Guillem Celdua, el torrent, fo d'en Bonet	II s.	VI
Item I terra a lo Torrent de Gércoles, afronta lo dit torrent e lo torrent d'en Gir, fo de na Longa	XII s	XXVI
Item I era, payller al Collel, fo de Xristòfol de Sarrat, afronta Balaguer Tarterra e la carrera e Xristòfol matex	XVIII s. VIII d.	LVI
Item I a part de l'antuxà de Granuyller [...]lo pobylls e de [], fo Guyllem del Puy, afronta Bernat de Rúbies, Jacme Soler de [Guaroja]	C s.	CCC ²⁷²⁰
Item I terra a la Vilela, fo d'en Roquer, afronta Benet de Benifaces e lo Torrent		LX / ₂₈₃
[227] Anthoni Mora		
Primerament I terra rengues a Malva, foren de Pere Vidall, afronta Berenguer Çatorre, Pere Bigora, Ramon Feruç e la carrera	XXIII s. IIII d.	LXX
Item I linar a Gércoles, afronta lo torrent de Gércoles	VI s. VIII d.	XX
Item I vinya e terra a Gércoles, fo de Guillem Alegret e pux Vidall, afronta lo torrent e los hereus de Gércoles e Bernat de Gércoles	X s.	XXX
Item dos bauracons que foren de Bernat de Gércoles, afronta los hereus d'Arnau de Gércoles, Pere Çabater e la Reguera de Gércoles	III s. IIII d.	X
Item I planta d'olives al torrent, fo d'Anthoni Giter, afronta Santa Maria e la carrera	XX s.	LX
Item I terra rengues al Stayn, foren de Jacme Bons, afronta el matex Salvador Graell, Bortomeu Sunyer e la carrera	XXX s.	XC
Item I era, payller a la Porta del Rivert, fo de Pere Vidall, afronta Andreu Orioll, Bernat de Rúbies e la carrera	XXXIII s. IIII d.	C
Item I era al Collell, fo de Bernat Martí, Johan Farrer veni-la al dit Anthoni, afronta Guillem Sunyer e Jacme de Jachme	IIII s.	XII
Item I planta e rengues a la Mora, fo de Pere d'Alguayra, Bernat Artús e la carrera	II s.	VI
Item I linar e planta d'olives a la Mora, fo del matex, afronta Jacme Artús e Arnau Pichó	VIII s. IIII d.	XXV
Item I orto all Solà, fo de Pere Vidall, afronta mossèn n·Arnau Roger e Pere de Nat e les carreres	V s.	XV
Item I terra a Caneles, fo d'en Salvador Miquell e de Puy de	XX s.	LX

²⁷²⁰ Aquest registre apareix cancel·lat. Al principi: *Arnau de Gércoles*.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Pere Vidall, afronta Bernat Tarterra, Jaufre Farrer e Bortomeu del Villar, Simó de Capdevila, Pere Amargós		
Item I terra al Stayn, fo de Pere Vidall, afronta Guillem Sunyer, Jacme Artús e lo torrent	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra e olives a Labaç, fo dels beneficiats, afronta Jaufre Farrer, Pere Miquell, Pere Tartareu	XVI s. VIII d.	L
Item I coma de Maria, fo de Pere Vidall, afronta lo torrent de Torrentyll e Pere de Gavet	XII d.	III
Item I terra a Gércoles, fo d'en Ponç d'Artesa e dóna-la i Pere Vidall, afronta Bernat de Gércoles e Pere de Serrat e la carreta	XVIs. VIII d.	L
Item I alberch e orts en lo Molar, fo de Pere de Benifacis, afronta Salvador Saurina e los hereus d'en Taraça e la Rocha dels farrginals de la ecclésia e en Guillem de Perves	LXXIII s. IIII d.	CCXX ²⁷²¹
Suma VIII II. VI s. ²⁷²² / ₂₈₄		
[228] Ramon Alegret		
Primerament I tros de terra e abres loch apel·lat a Plana Josana, afronta ab Ponç Morató e ab la cèquia, ab la Font e ab la Spona que afronta ab Arnau de Claveroll e ab los béns d'en Carreres e ab Guyllem Alegret en lo cap e ab la Plana d'en Guàrdia	LXVI s. VIII d.	CC
Item I terra a Caneles, afronta Peret de Nat e la carrera pública de dues parts	XIII s. IIII d.	XL
Item I rengues a la Vilela, afronta Ponch Morató e los béns del Castell e lo torrent	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I vinya e rengues al Toçall de les Caubeles, afronta Jacme Soler e Ponç Morató e la carrera pública	VI s. VIII d.	XX
Item per Bernat Morató I terra al Clot na Ricart, afronta los hereus de Pere del Vilar e la carrera e Bernat de Benifacis	XX s.	LX
Item I terra a Monorqua, afronta la lau e la carrera e Johan de la Font	XX s.	LX
Item I terra a Marineda, afronta Jacme Montanya e Guillem Alegret e la lau	VI s. VIII d.	XX
Item la mytat dels IIII olives que ha en Jaufre Farrer en la dita terra e planta a Caneles e al Spitall, que afronta Ramon Artús e la carrera pública	II s. VI d.	VII s V d. / ₂₈₅
Item I alberch que fo d'en Ramon Feruç en lo Solà, afronta Bernat de Fet e les Carreres	LXX	CCX
Item unes cases e alberch en lo Solà, afronta ab en Salvador Grell e Xristòfol de Serrat	XXXIII s. IIII d.	CX
Suma IX II. II s. VI d.		
Moble de son frare VIII II.		
Moble per Bernat Morató III II.		
Suma XIII s. IIII d. Suma XIX II. VI s. VIII d. / ₂₈₆		
[229] Anthoni Codó		
Primerament I terra rengues, vinya als Puyals, afronta Pere Çabater, Pere Bigora	III s. IIII d.	X
Item I vinya als Torricons, afronta Jacme Soler, Jacme	VI s. VIII d.	XX

²⁷²¹ Aquest registre està al costat del nom.

²⁷²² Totes les xifres i sumes apareixen cancel·lades, hem posat com a referència la darrera.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

Montanya e la carrera		
Item terra rengues als Baus, afronta Bernat de Gércoles e la carrera	VI s. VIII d.	XX
Item I terra rengues a les Corts, afronta Arnau del Vilar, Jacme Soler, Ponç de Nat	XXV s. VIII d.	LXXX
Item la Coma de Sopena ab tot l'antuxà, vinyes, plantes e tot ço que-ya, afronta Pere de Granuyller, Jaufre Farrer, lo camí, la Rocha de la vila e Pere Vidall	CCXX s.	DCLX
Item I terra al Cap d'en Bons, afronta Bernat Conamina, Guillem del Vilar e la carrera	XIII s. IIII d.	XL
Item la Coma de na Salmona, afronta Santa Eulàlia e Jaufre Farrer	XX s.	LX
Item I linar a la Nou, afronta Bernat de Gércoles, en Bort de Talarn, Berenguer del Vilar	X s.	XXX
Item rengues a Casa Duguet, afronta Ponç Morató, Ramon del Puy	III s. IIII d.	X
Item I terra rengues a la Plana, foren de Guillem de Granuyller, afronta el matex e Santa Eulàlia	XVI s. VIII d.	L
Suma CV II. II s. VIII d. / ₂₈₇		
[230] Johan Farrer		
Primerament I terra vinya a la Belagua, fo de Pere Vidall, afronta Bortomeu del Vilar, Bernat de Caneles e la carrera	XXVI s. VIII d.	LXXX
Item I alberch a Castell, fo de Bernat Martí, afronta Bernat Martí e Guillem del Puy	XLIII s. IIII d.	CXXX
Una terra als Lomas, fo de Pere de Gércoles e abans d'en Benet [] afronta ab n·Andreu Oriol e les carreres	III s. IIII d.	X
[Item] un alberch en lo Molar que fonch d'en Saurina afronta ab n·Anthoni Mora e Sent Johan, la Rocha e la carrera	CXXXIII s. IIII d.	CCCC
[Item I] terra rengues a la Belaqua, fonch d'en Caneles, afronta [] de Gili Guillem del Puy, Bernat Martí e la carrera	LXVI s. VIII d.	CC
[Item] una sort a Meuyll, afronta ab Jaufre Farrer e Bernat []t e la cèquia	XXIII s. III d.	LXX
Suma XVI II. VI s. VIII d. / ₂₈₈		
[231] Pere Roger alias deus		
Primerament I terra rengues a Sent Janís, fo de Bernat Puyall afronta Johan Spalter e la carrera	XIII s. IIII d.	XL
Item I terra a Meuyll, afronta ab la carrera	XII s.	XXXVI
Item I quat a Meuyll, fo de Jacme Bons, afronta ab ell matex en totes parts	XIII s. IIII d.	XL
Suma I II. XVIII s. VIII d.		
[232] Guillem Saluyo		
Primerament I terra rengues, foren d'en Pere Huguet, afronta Bernat Puyall e les carreres	XXVI s. VIII d.	LXX
Item unes cases en lo Molar, foren de Pere de Granuyller, afronta Bernat de Gércoles [.....]	XL s.	CXX
Item I casa [....]		

II

1404, setembre, 9 – 1412, febrer, 23. Lleida

Llibre amb tapes de pergamí que conté 206 fulls de paper. En l'interior de les tapes i dins del llibre es troben també 13 fulls solts. Alguns documents són les cartes originals enviades per la ciutat, amb segell o sense, en altres es tracta de cartes rebudes per Lleida, la resposta a les quals trobem en aquest llibre; altres fulls solts són simplement anotacions en papers reciclats i d'altres documents. Està escrit per dues mans, la primera, des de l'inici fins la pàgina 27 vers, i la segona, des d'aquesta pàgina fins al final del manuscrit.

Aquest llibre és l'esberrany de la correspondència enviada pels paers de la ciutat de Lleida, senyora de la Terra del Marquesat. Conté 485 documents, 474 dels quals són cartes que van ser trameses pels paers de la ciutat – i 3 pel procurador- a la Terra del Marquesat, ja sigui als oficials lleidatans -procurador, procurador fiscal, assessors, batlles, sotsveguers-, o bé a les autoritats de les viles i llocs del Marquesat: paers, jurats, cònsols, prohoms, etc. Algunes cartes van ser enviades a particulars i a senyors de terres veïnes al Marquesat, com a l'abat de Bellpuig de les Avellanes, o al comte i la comtessa d'Urgell i autoritats religioses, com el bisbe d'Urgell, per trobar solucions a assumptes relacionats amb el Marquesat.

En el llibre, hi ha quatre cartes dirigides al batlle de les Borges Blanques i als paers d'Almenar, i el batlle d'Almacelles²⁷²³ que s'hi van incloure erròniament, i el mateix escrivà indica que havien d'anar en un altre lloc.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841.

1

1404

Títol del Llibre i índex d'algunes de les cartes que conté.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, portada, pàg. 1 i 1r.

²⁷²³ Aquestes cartes són els números 19, 96, 97 i 305 d'aquest Llibre de Provisions.

LIBRE DE LETRES E PROVISIONS FETES PER LA CIUTAT DE LEYDA SEÑORA DEL MARQUESAT /
1404//²⁷²⁴

[Índex]²⁷²⁵

Letra del orde donat al clavari.....	XIII cartes
Confirmació del estatut fet per lo lloch de Cubells.....	XXIV i XXV cartes
Letra quant lo procurador de la Terra és empatxat e mesterat altre.....	XLII cartes
Letra de comissió d'alguna apel·lació a	LXVIII cartes
Letra de la clavaria del Marquesat.....	LXXIV cartes
Letra de ofici de sotveguer e de batle de Camarasa	LXXXVII cartes
Poder donat com lo procurador del Marquesat no pot entendre en lo regiment	XLVI cartes
Letres de postats.....	XLVI cartes
Letra de licència de vendre censals.....	CI cartes
Letra de licència de vendre censals	CII cartes
Confirmació dels capítols de Cubells	XXVIII XXX cartes
Letra del procurador i assessor del Marquesat que no contrestat los de los fos pagat LX florins.....	CXVII CXVIII cartes
Letra de la sotsvegeria de Vilanova de Meià.....	CX cartes
Letra a la comtesa novella a la molt alta e Ilustríssima senyora dona Ysabel infanta d'Aragó, comtesa d'Urgell e vescomtesa d'Àger	
Letra de apel·lació com los pahers e noten a servei la causa a comissió ²⁷²⁶ de d'alguna qüestió feta a	CLXXXIII cartes
Letra de poztats.....	CLXXVIII cartes
Letra a crehedos que requesten a VII de maig. ²⁷²⁷	

²⁷²⁴ Aquest és el títol de la portada en pergamí del llibre.

²⁷²⁵ En aquest índex no es fa relació de totes les cartes sinó només aquelles que devien semblar més interessants.

²⁷²⁶ *D'alguna*, en l'original *de d'alguna*.

²⁷²⁷ A continuació en el llibre segueix: Registre de letres de la Terra del Marquesat del any de nostre senyor MCCCC e quatre, V, VI, VI, VIII e nou.

Registre de letres de la Terra del Marquesat del any de nostre Senyor M. CCCC e quatre, V, VI, VII, VIII e nou.

2

1404, setembre, 8. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guillem Brescó, al qual demanen que tingui vigilat Pere d'Aragó d'Ariet, que havia informat malament a la ciutat. També se li prega que recapti la subvenció. Se l'encoratja que no deixi tornar a Clua els homes d'Ariet que havien pres béns en aquella població fins que retornin allò que havien sostret. Finalment s'informa a Brescó que la població de Vilanova de Meià ha pagat 50 florins al clavari i que s'ha postposat el lliurament de la resta fins a Sant Martí.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 2.

Senyor,²⁷²⁸ vostra letra havem reebuda en la qual se conten com mossèn Berenguer de Muntagut e vos prengats bona seguretat e suficient de Pere d'Aragó²⁷²⁹ del loch d'Ariet, axí en nom propi com a missatger del dit loch, la qual cosa ignoràvem e lo dit Pere d'Aragó nos havia informat del contrari, de la qual cosa és digne de reprehensió en deuria ésser condignament punit, jacsia vosaltres haiats fet ço que devíets per tenir mesions de sindicat e axí pregam vos que la dita subvenció haiats prestament.

Item vos regraciam de la pràctica que havets servada en haver a vostra mà los hòmens del dit loch que se'n eren anats a Clua e són de intenció que no hixquen de la presó tro tant haien tornat o fer tornar dins lo loch de Ariet tot ço que portat se'n havien; hoc encara tornada la roba e altres coses, ne prenets sagrament e homenatges per retenir los, per ço que sa càstich, si merex, s-i pugui fer per nosaltres o per lo sotsveguer e vos remetent ho tot a vos.

Dels hòmens de Vilanova ha reebut lo clavari L florins e als altres los havem dat coll tro a Sent Martí, fet que d'aquests e dels altres haian ço que degut és. Scrit en Leyda a VIII dies de setembre.

Los pahers, al molt honorable savi senyer en Guillem Brescó, savi en dret. /

3

1404, setembre, 17. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Caterina, esposa del donzell

²⁷²⁸ Al marge d'inici de línies s'hi anota *bas borr*.

²⁷²⁹ Guixat axí

Guillem de Perves, al qual recriminen que hagi nomenat batlle de Llimiana un home que no era idoni; i que l'hagi designat sense preservar el privilegi de la terna que té aquesta vila. Els paers lleidatans demanen que nomeni un altre batlle tenint present el privilegi.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 2v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat a la honrada e amada na Caterina, muller del honrat en Guillem de Perves, donzell, saluts e dilecció. Encemps los clamors a nosaltres fets per part dels jurats e pròmens de la universitat del loch de Liminyana afermants e dients que vos, no zelants la utilitat e profit del dit loch e mas per complacència d'alguns hòmens, provehits del ofici de la batlia a un home lo qual és menys idoneu e suficient a regir lo dit ofici, la qual cosa redunde en no poch dan del dit loch e dels habitants d'aquella. E no res menys los infringiu privilegi que han contenent ells han a-nomenar tres persones per al dit ofici e la l de les dites tres persones aquella que pus plaent vos serà vos metre²⁷³⁰ en batle del dit loch. E vos no volent los privar son privilegi ni la dita forma per vostra pròpia autoritat provehits de batle a aquella persona que us volets per la qual rahó lo dit privilegi ne roman les. Per què han suplicat nosaltres que en e sobre les dites coses deguésem provehir de remey de justícia. E nosaltres lur suplicació benignament admetents e redarguints vos de les dites coses, encars que non sien en veritat,²⁷³¹ vos axí atemptades vinets contra lur privilegi, vos dehim e manam expressament e de certa sciencia, que sens derogació e prejuhi del dret del senyor, prestament e sens triga provehiscats al dit ofici de persona ydònia e suficient remonent ne aquest qui ara regeix com se digue és²⁷³² inabil e insuficient al dit regiment. E no resmenys vos manam que la forma que devets tenir en metre lo batle en lo dit loch segons lur privilegi los servets, com fer-ho degats e nosaltres que axí-u volem. Certificants vos que si les dites coses no complits trobarem ésser procehidor. Dada en Leyda a XVII de setembre, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o IIII°

4

1404, setembre, 24. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als jurats i als prohoms de Camarasa, de Cubells, de Vilanova de Meià i de Montgai. Els creditors Francesc Aguilar, Pere Torelló, Antígona Sala i Guillem de Boixadors, procurador de l'abadessa de Valldonzella, reclamen que s'executin les pensions que els deuen, però els paers de Lleida s'ofereixen com a mediadors per trobar una solució i demanen a les universitats que, en el termini de sis dies, enviïn a Lleida representants amb poders per decidir sobre la qüestió.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 3 i 3v.

²⁷³⁰ *Metre*, en el text guixat *podets* i sobreposat *més*.

²⁷³¹ *Encars que non sien en veritat*, al marge i en altra tinta.

²⁷³² *se digue és*, sobreposat a la línia.

Los pahers²⁷³³ de la ciutat de Leyda senyora de la Terra del Marquesat als amats los jurats e prohòmens dels lochs de Camarasa, Cubells,²⁷³⁴ de Vilanova de Meyà e de Muntgay, e a cascun de vos, salut e dilecció. Nosaltres per deure de justícia e a²⁷³⁵ per manament del senyor rey e per una letra sua²⁷³⁶ a nosaltres tramesa, obtenguda a suplicació²⁷³⁷ e instància dels honrats en Francesch Aguilar, ciutadà de Valencia, en Pere Toralló de casa del senyor rey, procurador de la honrada dona n·Antígona, germana del honrat en Johan Sala, e de·n Anthoni de Vilatorta, e de·n Guillem de Boxadors, procurador de la reverent madona la abadessa de Valldonzella, scrivim per nostres letres²⁷³⁸ e pregants,²⁷³⁹ requerints e dehints²⁷⁴⁰ al honorable procurador de la dita Terra e als altres oficials dels dits lochs,²⁷⁴¹ dehints e manants que, exequint les coses en la dita letra reyal contingudes, la qual és interclusa²⁷⁴² dins les nostres, que aquella exequisquets per obra, e donem bon compliment sots les penes e temps en les nostres letres²⁷⁴³ comprés. Com nosaltres per res en les coses per los dit senyor rey, per justícia²⁷⁴⁴ imposades, e com no entenam res a blandir ni pendre càrrecs algú, com sèrie molt dampnós e carregós a aquesta²⁷⁴⁵ ciutat. Emperò nosaltres per contemplació dels dits llochs e de la dita Terra, axí com aquells que es dolen de la dita execució fahedora e²⁷⁴⁶ afans e treballs e mesions de aquella, havem molt preguats los dits crehedors que a qualche bon expedient volguessin dar loch. E après moltes paraules avem los trobats de bona intenció, jatsie que en lo contentament fosen molt durs e aspres, clamant se molt de vosaltres, per què pensam que lo feyt venrà a bona conclusió.²⁷⁴⁷ E com nosaltres perjurets de la dita Terra e dels dits lochs, volents squivar a tolre per nostre poder a nosaltres damnatges e sinistres los quals vehem molt prestos de seguir per rahó de la dita execució. E cobejants²⁷⁴⁸ vullam comutar e practicar ab vosaltres dels dits fets, per què us sol·licitam pendre lo millor profit a profit d·aquexs lochs,²⁷⁴⁹ dehim e manam que dins spay de sis dies²⁷⁵⁰ primers vinets a nos i après de la presentació dels presents atrametats a nosaltres feta comtadors,²⁷⁵¹ certs prohòmens de cascun loch, ab poder

²⁷³³ El resigtre està molt esmenat.

²⁷³⁴ En el primer escrit Cubells estava escrit abans de Camarasa i apareix esmanat com hem transcrit

²⁷³⁵ *per deure de justícia e a*, sobreposat a la línia.

²⁷³⁶ *e per una letra sua*, sobreposat a la línia.

²⁷³⁷ *obtenguda a suplicació*, sobreposat a la línia.

²⁷³⁸ *scrivim per nostres letres*, sobreposat a la línia.

²⁷³⁹ *Pregants*, sobreposat a la línia.

²⁷⁴⁰ *Dehints*, sobreposat a la línia.

²⁷⁴¹ *dels dits lochs*, sobreposat a la línia.

²⁷⁴² *és interclusa*, sobreposat a la línia.

²⁷⁴³ *les nostres letres*, sobreposat a la línia.

²⁷⁴⁴ *per justícia*, sobreposat a la línia

²⁷⁴⁵ *dampnós e carregós a aquesta*, sobreposat a la línia.

²⁷⁴⁶ *de la dita execució fahedora e*, sobreposat a la línia.

²⁷⁴⁷ *havem molt preguats los dits crehedors que a qualche bon expedient volguessin dar loch. E après moltes paraules avem los trobats de bona intenció, jatsie que en lo comentament fosen molt durs e aspres, clamant se molt de vosaltres, per què pensam que lo feyt venrà a bona conclusió.* Sobreposat a la línia

²⁷⁴⁸ *Terra e dels dits lochs, volents squivar a tolre per nostre poder a nosaltres damnatges e sinistres los quals vehem molt prestos de seguir per rahó de la dita execució. E cobejants.* Sobreposat a la línia.

²⁷⁴⁹ *sollicitam pendre lo millor profit a profit d·aquexs lochs.* Sobreposat a la línia.

²⁷⁵⁰ sis dies. En la primera escriptura no s'especificava els dies. H apareix guixat *jorns*

²⁷⁵¹ *i après de la presentació dels presents atrametats a nosaltres feta comtadors.* Sobreposat a la línia.

bastant de comunicar, tractar e finir²⁷⁵² ab los dits crehedors²⁷⁵³ per manera que ab aquell millor partit que pugam del dit fet, qui és molt a vosaltres carregós, vos deliurem,²⁷⁵⁴ que lo dit fet o qüestió vingue a bona conclusió. Açò per raó no mudets, si lo contrari fahiets tot dapnatge que aiats serà imputat a vostra culpa e negligència. E nosaltres²⁷⁵⁵ certificants vos que per favoregar vosaltres no seríem deshobedients als manaments del dit senyor, serà molt damnós e carregós segons dit és,²⁷⁵⁶ e com en esdevenidor ne poríem ésser molt redargüits. Ans nos tenim per cert²⁷⁵⁷ menar a fi les coses per lo dit senyor a nosaltres manades e ultra los dits dans per ultra la inibediència, la qual hauríets comesa, procehiríem contra vosaltres segons que-l fet requir. E a presentar-vos les presents, tramentem vos missatge jurat a-la relació del qual entenem donar plena fe e crehença.²⁷⁵⁸ Dada en Leyda a XXIII de setembre any de-la nativitat del Senyor Mil CCCC e quatre.

5

1404, setembre, 30. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al veguer de Lleida i Pallars Bernat Labra, en què li expliquen les raons per les quals ha d'intervenir en la causa del noble Roger d'Orcau, i no ha de permetre que ho faci el veguer de Cerdanya.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 3v i 4r.

Al molt honrat e molt ²⁷⁵⁹savi senyor en Bernat de Labra, veguer de Leyda e de Payllars.

Molt honrat e molt savi senyer, la vostra carta havem reebuda, la qual entesa havem fet instar los advocats e altres doctors de aquesta ciutat. E explicat a ells lo cars en vostra letra contengud, han acordat e deliberat que atès que-l delicte que-s diu ésser comés és stat dins los límits de-la vegueria a vos comanada, com és per que axí per disposició de dret comú com per Constitucions de Cathalunya e prasmàtiques, en especial per lo senyor rey vuy regnant feytes, lo clam o querela se devie donar denant vos, e no denant altre veguer, e vos sots ordinari e major en aquest procés; per què ell deu obtemperar a les vostres requestes e sobreseure en lo dit procés vos a les sues segons en les dites prasmàtiques pus largament és contingut. Per què entenem que no degats a requesta del dit veguer de Cerdanya procehir al dit públicament mas excusa- vos com no-y siats tengut, atès que-la coneixença e jurisdicció se pertangue al dit feyt a vos, e no a ell, ne obste lo privilegi o provisió per lo noble en Roger d'Orchau obtinguda, lo

²⁷⁵² *de comunicar, tractar e finir*. Sobreposat a la línia.

²⁷⁵³ *los dits crehedors*. Sobreposat a la línia.

²⁷⁵⁴ *qui és molt a vosaltres carregós, vos deliurem*. Sobreposat a la línia.

²⁷⁵⁵ *tot dapnatge que aiats serà imputat a vostra culpa e negligència. E nosaltres*. Sobre

²⁷⁵⁶ *serà molt damnós e carregós segons dit és*. Sobreposat a la línia.

²⁷⁵⁷ *tenim per cert*. Sobreposat a la línia.

²⁷⁵⁸ *E a presentar-vos les presents, tramentem vos missatge jurat a-la relació del qual entenem donar plena fe e crehença*. Afegit a la primera redacció.

²⁷⁵⁹ *Molt*, sobreposat a la línia.

qual dix que ell havie la vila de Tremp e los altres lochs de la vegueria sospitoses, car aquella provisió fon impetrada, feta causa expressa com les iniústicies expressades, no·y fossen. E posat que ladonchs fossen no·y són ara. Més encara que posat que valgués, no par compregue lo procés de la pau e de la treva, com en aquell procés lo veguer pot en qualsevulle loch de la vegueria seure e tenir juhí, e per consegüent an lo loch de Conques e en qualsevulle altre loch de la baronia d'Orchau. E aquells com fossen seus no·ls podie donar per sospitoses; per què com la dita provisió sie extraordinària e contra dret e dege ésser secretament entesa, no par en lo dit procés haver loch com ladonchs ç·és la dita sospita o pahor en ses propiis, lochs e castells. E per mills justificar vostra resposta podets vos oferir e appareyllar ab lo dit veguer de Cerdanya ensemps de consultar lo senyor rey, e seguir tot ço que pe lo dit senyor serà ordenat e per sa Audiència. En·cars que·l dit veguer de Cerdanya no volgués oi no curàs consultar, vos podets a vostra part lo dit senyor consultar, per ço que·n sie esquivat tot càrrech. Per què us pregam axí afectuosament com podem, que axí per interès de vostre offici e de la jurisdicció a vos comanada com per honor e interès d'aquesta ciutat e dels vassalls lurs vuyllats haver lo dit fet per recomanat e no procehir a publicament d'ella sens consultació del senyor rey, a la qual consultació per vos fahedora són apellats aquests bestraure. E de aquest feyt, aquesta ciutat vos haurà molt que agrahir. E en son cars haurà los feyts vostre per recomanats. E dins la present trametem vos algunes al·legacions de dret. E sie lo Sant Sperit ab vos. Scrita en Leyda a XXX de setembre any M CCCC IIII.

Los pahers, etc.

6

1404, octubre, 8. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Cubells, al qual manen que forci a pagar l'onzè, que es recapta per als creditors, als que s'hi oposen.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 4r i 4v.

Los pahers de la ciutat de Leyda senyora de la Terra del Marquesat al amat batle de Cubells o a son lochtinet. Salut e dilecció. Bé us és notori e assats manifest com aquexa universitat per pagar e satisfer a sos ²⁷⁶⁰crehedors ha gitat lo onzè de tots los fruyts dels habitants del dit loch, entervinent en açò lo honorable mossèn Berenguer de Muntagut, cavaller, procurador de la dita Terra. E com alguns qui no menen conreu sien stats taxats a pagar lo dit onzè en certes quantitats de diners recusen lur tacxa pagar segons d'açò de la dita vila lo dit onzè ésser levat axí dels fruyts com dels diners segons és compartit. Per què us dehim e manam de certa sciència e expressament que forcets quiscuns habitants del dit loch a pagar lo dit onzè segons lur compartiment, no contrastat lur recusació ni donant·los algun blandiment ni admetent los algunes rahons com axí de certa sciència ho vullam, ans rigorosa execució los façats en sos

²⁷⁶⁰ Sos. Sobreposata a la línia, és esmena de *vostres*.

béns tro en les quantitats per ells degudes.²⁷⁶¹ En altra manera certificam vos que nosaltres ho haurem de vostres béns sens tota falla. Dada en Leyda a VIII dies d'octubre en l'any M CCCC quatre.

7

1404, octubre, 9. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer i batlle de Vilanova, al qual demanen, per consell de Guillem Brescó, que deixi en llibertat Pere Guitart, perquè és un home pobre i no pot pagar la fiança.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg.4 i 5r.

Los pahers de la ciutat de enyora de la Terra del Marquesat al amat lo sotsveguer²⁷⁶² i batlle de Vilanova de Meyà o a son lochtinent, o aquell a qui lo negoci davall se pertangue,²⁷⁶³ salut e dilecció. Com per certes rahons e per algunes occasions seguides entre en Pere Carbonell de una part e en Pere Guitart de la altra vos haiats tenguts en vostra presó emancipats los damunt dits e haiats fet vostre pres, lo qual Pere Carbonell havets soltat de la dita presó ab perdons firmats.²⁷⁶⁴ E lo dit Pere Guitart stigue vuy en dia pres e com no pugué trobar ydonis firmances . E com vullam los dits Pere Guitart e Pere Carbonell ésser spatxats en sa justícia maiorment com lo dit en Pere Guitart sie hom miserable e no-s pugue defendre de la qüestió ans, segons se diu, ha despès per maior part ço que ha,²⁷⁶⁵ per ço a humil suplicació per part del dit Pere Guitart a nosaltres feta vos dehim e manam que ab consell del honrat en Guillem Brescó, savi en dret, vos haiats ves lo dit Pere Guitart sots aquesta forma, que si lo dit en Guillem Brescó vos conselle que segons los mèrits del procés, atenent que lo dit Pere Guitart no trobe fiances, que aquell delliurets de la presó, stant²⁷⁶⁶ ab sagrament e homenatge segons que dit Guillem Brescó us consellarà,²⁷⁶⁷ que ab la gràcia lo desliurets. E hon lo dit en Guillem Brescó no us ho conselle, manam vos que vista la present nos tramitats lo procés d'aquest fet clos e sagelat en manera que als dits hòmens pugue esser feta justícia breu e spatxada e açò fer no dilatets. Dada en Leyda VIII dies octubre any M CCCC IIII.

²⁷⁶¹ *tro en les quantitats per ells degudes.* Sobreposat a la línia.

²⁷⁶² *Sotsveguer.* Sobreposat a la línia.

²⁷⁶³ *o aquell a qui lo negoci davall se pertangue.* Sobreposat a la línia.

²⁷⁶⁴ *ab perdons firmats.* Damunt de la línia.

²⁷⁶⁵ *maiorment com lo dit en Pere Guitart sie hom miserable e no-s pugue defendre de la qüestió ans, segons se diu, ha despès per maior part ço que ha.* Damunt de la línia.

²⁷⁶⁶ *Stant.* Damunt de la línia.

²⁷⁶⁷ *segons que dit Guillem Brescó us consellarà.* Damunt de la línia.

1404, octubre, 13. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Vilanova de Meià, al qual ordenen que faci donar a Angelina, vídua de Perico Guasch, el dot i l'escreix, així com l'alletament de la filla que havia tingut amb el seu marit.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 5r i 5v.

Los pahers de la ciutat de Leyda senyora de la Terra del Marquesat al amat lo batlle de Vilanova de Meyà o a son lochtinent salut e dilecció. Vista havem una soplicació denant nosaltres donada per part de na Angelina muller de Perico Guasch, condam, del dit loch, contenent que diverses vegades sots stat request per part de ella que-li fésets donar e pagar tota son dot que portà al dit marit seu, condam, e lo spoli segons scrituras de Cathalunya. E axí matex li taxàsets certa taxa per alletar una infanta que nodrex filla del dit marit seu e ella comuna. Per què ha suplicat nosaltres que sobre açò deguésem provehir de remeys convinents. E nosaltres atenent lur suplicació ésser justa²⁷⁶⁸ e aquella benignantment avinent vos dehim e manam expressament e de certa sciència que encontinent a la dita Angelina lur dot e spoli, segons les dites Constitucions, volem e requerim pagar facçats e justícia fer no li deneguets, totes dilacions e malícies e favors²⁷⁶⁹ a part posades e foragitades, com segons havem entès a jurisdicció de alguns vos venits fort fexuch a administrar justícia a la dita dona, la qual cosa fer no devets ni nosaltres que non volem ni u permetríem. Certificant vos que si les dites coses no exequits per obra porie-s imputar a vos et a vostres béns, de que pendríets masa gran càrrech. Dada en Leyda a XIII de octubre l'any de la nativitat de nostre Senyor Mil CCCC IIII.

1404, setembre, 13. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guillem Brescó al qual recriminen que hagi denegat a Angelina, vídua de Perico Guasch, el seu dret al dot i demanen al batlle que el faci complir.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 5v.

Al molt honrat senyor en Guillem Brescó savi en dret.

²⁷⁶⁸ ésser justa. Damunt de la línia.

²⁷⁶⁹ e favors. Damunt de la línia.

Senyer, molt som meravellats a vos²⁷⁷⁰ car segons relació a nosaltres feta vos, per favor dels amichs de-n Perico Guasch habitador condam de aquex loch, e ensemps ab lo batle denegats e consellats ésser denegada a la dona na Angelina la paga de son dot que aportà al dit Perico marit seu condam e lo spoli, de què prenets masa gran càrrech, com degats ésser balança de justícia, e favors ni de favors en vos ni en algun jutge degue habitar. Per què us dehin e manam que expressament que en e sobre lo dit fet consellets al batle del dit loch com que per justícia se dege fer, axí com nosaltres de vos a ple confiam. Scrita en Leyda a XIII octubre any M CCCC IIII.

Los pahers etc.

10

1404, novembre, 15. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat Berenguer de Montagut, al qual demanen que faci pagar els tres terminis de les pensions que la vila d'Alòs deu a Bernat de Peus i a Bernat Company, de Lleida, a Joan Fontova, de les Torres de Sanui, i a Arnau Claret.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 5v i 6r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al molt honorable mossèn Berenguer de Muntegut, cavaller e procurador general de la dita Terra, salut e honor. Sapiats que denant nosaltres són compareguts lo honrat en Bertran de Peus, savi en dret, en Bernat Company, vehins de la dita ciutat e en Johan de Fontova del loch de les Torres de Çanuy, afirmant se procurador de-n Arnau de Claret del dit loch, dients e afermants que com lo dit en Bertran de Peus reebe treents sous jaquesos e en Bernat Company dohents sous de la dita moneda, e n-Arnau de Claret altres dohents sous sobre lo loch d'Alòs, los quals són pagadors quiscun any lo jorn de Sent Lorenç. E com a ells sien deguts los fruyts de tres terminis pus proppassats, per que ns requerien que les dites quantitats a quiscú d'ells,²⁷⁷¹ dels dits tres terminis los féssim pagar e escrivint ço per nostres letres. E nosaltres atesa la dita requesta ésser justa e consonant a rahó per ço us requerim que als desús nomenats en les dites quantitats a ells degudes façats justícia spatxada, en manera que als dits creadors no calgue altra vegada a nosaltres haver recurs. Dada en Leyda a XV de nohembre l'any de la nativitat de nostre senyor Mil CCCC IIII.

²⁷⁷⁰ a vos. Damunt de la línia.

²⁷⁷¹ d'ells. Damunt de la línia.

1404, novembre, 15. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat Berenguer de Montagut, al qual demanen que faci pagar una part dels censals que es deuen als creditors d'Alòs, de manera que no sigui gaire perjudicial per a la vila.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 6r.

Mossèn Berenguer a qui van aquests creedors del loch d'Alors a sobre lo fet de la execució qui demanen de ço que degut los és dels censals que prenen sobre lo dit loch. Per què us pregam afectuosament que en lo dit fer vos anteposets²⁷⁷² que aquests creedors sia satisfet en alguna partida²⁷⁷³ de ço que degut los és amb menys dampnatge que vos porets e per la necessitat del loch sie feyta a la universitat algun comport.²⁷⁷⁴ E en açò us haurem molt²⁷⁷⁵ que graham. Data en Leyda a XV de novembre l'any de la nativitat de nostre Senyor Mil CCCC e quatre.

1404, novembre, 19. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Berenguer de Montagut, al qual demanen que les universitats de Camarasa, de Cubells i de Montgai enviïn prohoms a Lleida perquè renegociïn els crèdits amb Francesc Aguilar i altres creditors.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 6r i 6v.

Mossèn sobre la qüestió que és entre los honrats en Francesch Aguilar e altres creedors de una part e les universitats de Camarasa, de Cubells e de Muntgay de la altra, les dites universitats han trameses ací alguns prohòmens seus, tot poder per parlar e practicar sobre lo dit fet.²⁷⁷⁶ Per la qual rahó la qüestió stà enbastada, per què us pregam axí afectuosament com podem, que vista la present, forcets les dites universitats e cascuna d'aquelles a constituir lurs síndichs, actors e procuradors havent plen poder ab special manament a aquest acte segons e per la forma que ja aquí vos trametem brothada. E açò prestament per manera que per tota aquesta setmana lo dit poder haie tramès ací. E si per dilluns tot dia al dit sindichat compliment no havia donat ara per ladonchs vos requerim que la dita execució cumplats per obra sens altre dilació. Data ésta en Leyda XVIII novembre.

²⁷⁷² en lo dit fer vos anteposets. Damunt de la línia.

²⁷⁷³ en alguna partida. Damunt de la línia.

²⁷⁷⁴ e per la necessitat del loch sie feyta a la universitat algun comport. Damunt de la línia.

²⁷⁷⁵ Molt. Damunt de la línia.

²⁷⁷⁶ per parlar e practicar sobre lo dit fet. Damunt de la línia.

Los paers de la ciutat de Leyda a vostra honor apellats.

13

1404, [novembre, 19. Lleida]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als jurats, als paers i als prohoms de les universitats de Camarasa, de Cubells, de Montgai i de Vilanova de Meià, als quals reclamen que enviïn prohoms amb poders, per entendre en la qüestió dels crèdits d'Aguilar, de Toralles i d'altres.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 6v i 7r.

Los pahers de la ciutat de Leyda senyora de la Terra del Marquesat als amats los jurats pahers e prohòmens de les universitats e lochs de Camarasa, de Cubells, de Vilanova de Meyà²⁷⁷⁷ e de Muntgay, e a quiscun d'ells, salut e dilecció. Bé sabets com cascuna d'aquestes universitats havets trameses sobre la qüestió que és entre los honrats n-Aguilar, e en Thoralles, e altres crehedors de una part e aquexes universitats de la altra, alguns prohòmens per parlar e pratichar sobre la dita qüestió, emperò algun poder no ls havets donat, volents fer los fets decisoris. E nosaltres cobeegants la dita qüestió ésser detinguda, per què a vos e a quiscun a vos dehim e que encontinent presta constituïgats vostres síndichs actors e procuradors qui al present acte haien plen poder e especial manament segons e per la forma que trametem e mossèn Berenguer, a fi que d'ací dilluns primer vinent los dits síndichs e procuradors sien davant nosaltres ab poder e poder pler e açò no mudets. Certificant vos que si açò no complits per obra nosaltres havent ja elets certes persones, qui muntaran aquí ab la forma de la execució, los quals instigaran e ab mossèn Berenguer vos torçaran per fer la execució per los dits creedors requesta e serets ne vosaltres en colpa. Dad en Leyda.

14

1404, novembre, 25. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al notari de Cubells Bartomeu Garós, al qual demanen que, fins el proper divendres, faci arribar a la ciutat els poders del síndic Salvador de Clua, per entendre, contractar i signar compromís, en la qüestió dels crèdits de Valldonzella, de Francesc Aguilar, d'Antoni de Vilatorta i d'en Toralles.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 7r i 7v.

²⁷⁷⁷ de Vilanova de Meyà. Damunt de la línia.

Molt honrat senyer, vostra letra havem reebuda contenent que vos havets pres e reebut un sindichat de-la vila de Cubells e dels hòmens d-aquella en lo qual és stat constituït síndich en Salvador de Clua per lo fet de Valldonzella. Emperò que per absència d-alguns, qui encara han a fermar en lo dit sindichat, no s'és pogut cloure. Mas dintre tres o IIII jorns serà complet. E entretant si en lo dit fet se havie res a contractar vos com a notari fets fe que-lo dit en Salvador ha plen poder de contractar, compositar e fer avinença per lo damunt dit fet. A la qual vos responem que nosaltres no veem que lo dit síndich per la dita letra vostra haie poder com no face menció sino de Valldonzella, e dega fer menció de-la qüestió que és entre la universitat de Cubells e d-altres de-la dita Terra²⁷⁷⁸ de una part, e los honrats en Francesch Aguilar de-la ciutat de València e n-Anthoni de Vilatorta e en Pere Toralles ciutadans de Barchinona e la abadessa de Valldonzella de-la altra, al qual donen poder de contractar e parlar sobre la dita qüestió e de fermar compromís en aquelles persones e sots aquelles penes, temps seguretats, sagraments, clàusules e cauteles que al dit síndich serà vist fahedor e que aquest sindichat sie bo e copiós ab totes coses, incidents, dependents e emergents de-la dita qüestió *cum libera et generali administratione*, per manera que per defalliment del dit sindichat la dita qüestió, en la qual sens aquell no-s pot enantar, no stigue axí embasada. Per què havem acordat que lo dit sindichat notets llargament e aquell notat nos trametats, per manera que si res hi fall que ací se pugue adobar, lo qual nos trametets d-ací a divendres per tot dia. E scrivits nos per vostra letra sotsignada ab vostre signe, que-lo poder contengut en lo sindichat per vos a nosaltres trametedor és stat donat al dit síndich per la dita universitat. Escrit en Leyda a XXV de nohembre (1404)

Los pahers, etc.

Al molt honrat senyer en Berthomeu Garoça, notari de Cubells.

15

[1404, novembre, 25. Lleida]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Berenguer Bayaí, regent de l'escrivania de Camarasa, demanant-li que faci altra carta de poders als síndics de de la mateixa vila per poder entendre en els crèdits de Francesc Aguilar, d'Antoni de Vilatorta, d'en Toralles i de l'abadessa de Valldonzella.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 7v i 8r.

Senyer, vist havem lo poder donat per en Ramon Margalit, síndich de-la vila de Camarasa, an Nicholau Bayahi, an Guillem Cardona e an Berenguer Torriana, lo qual no val res, mas devets fer que-la universitat e singulars que-la dita vila sobre la qüestió que és entre aquexa universitat e altres del Marquesat de una part, e los honrats en Francesch Aguilar, ciutadà de València, n-Anthoni de Vilanova, en Pere Toralles, ciutadans de Barcelona e la abadessa de

²⁷⁷⁸ e d-altres de la dita Terra. Damunt de la línia.

Valldonzella de la altra, constituesquen alguns síndichs, actors e procuradors, donant los poder de contractar e parlar sobre la dita qüestió e de fermar compromís. Fiat ut alia

Los pahers etc.

Al molt honrat en Berenguer Bayahí, regent la scrivania de la vila de Camarasa.

16

1404, desembre, 2. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle, als jurats i als prohoms de Camarasa, i també de Cubells i de Montgai, en què els recrimina que no hagin enviat un síndic amb poders per contractar amb els creditors. Els paers demanen que ho facin fins al dissabte següent, sota pena de 500 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 8r i 8r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats los batle, jurats e prohòmens de la vila de Camarasa e al lochtinent del dit batle, salut e dilecció. Vista havem vostra gran²⁷⁷⁹ durícia en la qual no poch sots posats e perseverats, car sobre la qüestió que s mene entre los honrats en Francesch Aguilar, n·Anthoni de Vilatorta e en Pere Toralles, e la abadessa de Valldonzella, de una part e vosaltres de la altra, per moltes letres que us haiam trameses,²⁷⁸⁰ no havets volgut constituhir algun síndich, actor e procurador havent poder bastant a contractar e finar ab ells²⁷⁸¹ de la qüestió damunt dita, jatsie que²⁷⁸² nosaltres cobejants squivar vostre dampnatge,²⁷⁸³ ja de aquella fóssim en ben coninent partit, migançants nostres tractes, de què no sens rahó, vos podem infringir gran e manifesta culpa²⁷⁸⁴ e increpar vos de gran inobediència, atès que per la vostra durícia, la dita qüestió que ere en bon partit totalment venia a rompiment, per què posar-vos en maior e pus²⁷⁸⁵ evident culpa e que davant lo senyor rey, lo dit fet pugue ésser vist. Vos dehim e manam expressament e de nostra certa sciència²⁷⁸⁶ sots pena de D florins d·or, d·Aragó als còfrens de la ciutat aplicadors e de vostres béns avendors,²⁷⁸⁷ que d·ací a disapte primer vinent,²⁷⁸⁸ per tot dia, per ço que axí evident dampnatge la dita vila no reeba, com se pugue fàcilment squivar, haiats tramès vostres síndichs ab poder bastant,²⁷⁸⁹ segons que la universitat de Vilanova de Meyà

²⁷⁷⁹ gran. Damunt de la línia.

²⁷⁸⁰ per moltes letres que us haiam trameses. Damunt de la línia.

²⁷⁸¹ ab ells. Damunt de la línia.

²⁷⁸² jatsie que. Damunt de la línia.

²⁷⁸³ cobejants squivar vostre dampnatge. Damunt de la línia.

²⁷⁸⁴ gran e manifesta culpa. Damunt de la línia.

²⁷⁸⁵ pus. Damunt de la línia.

²⁷⁸⁶ expressament e de nostra certa sciència. Damunt de la línia.

²⁷⁸⁷ e de vostres béns avendors. Damunt de la línia.

²⁷⁸⁸ Disapte primer vinent. La data no estava posada en el primer escrit.

²⁷⁸⁹ ab poder bastant. Damunt de la línia.

ha, a la qual no ha calgut tantes vegades²⁷⁹⁰ scriure, del qual poder²⁷⁹¹ vos trametem còpia o traslat, per tant que semblant façats,²⁷⁹² certificant vos de tot cert, que si lo contrari fahiets, ultra la transgressió de nostres manaments, los quals no havets volgut obtemperar, quals vos entenem condignament punir farem procehir²⁷⁹³ a fer vos la execució fortament e rígida en vostres béns segons que justícia requera,²⁷⁹⁴ jacque ab desplaer. E a presentar a vos les presents Ramon Corts correu e misatger nostre. Dada en Leyda a dos dies de deembre etc.

Semblant letra fonch feta als batlle, jurats e prohòmens de Cubells. Item altra als de Montgay.

17

Any Mil CCCC e cinch

[1405]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat, al qual fan saber que el síndic de Vilanova de Meià va marxar de Lleida sense el seu permís, i li demanen que faci executar les pensions dels creditors Francesc Aguilar, Vilatorta, Toralles i l'abadessa de Valldonzella.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 9r.

Mossèn, poch dies han passat que los hòmens de la universitat del loch de Vilanova de Meyà sobre la qüestió que és entre los honrats en Francesch Aguilar, en Vilatorta, en Toralles e la abadessa de Valldonzella de una part, e ells e algunes universitats de la Terra del Marquesat de la altra, trameteren un síndich ací²⁷⁹⁵ per contractar e finir ab los dits creedors, lo qual presentà devant nosaltres algunes scriptures e postposants tots altres negocis, sens licència de nosaltres, ell se·s partit de aquesta ciutat, no tement venir contra alguna seguretat per ell feta de no partir d'ací. E per ço mossèn com veem que los hòmens del dit loch remeten tot lo fet a natura, vos requerim e pregam que prestament comencets vostra execució per nosaltres a instància dels dits creedors a vos²⁷⁹⁶ requesta, e aquella vista la present cotinuets tro·sus en les quantitats per contingent a la dita universitat a pagar, e per los dits creedors demanades. E açò sens tot blandiment com axí de certa sciència sia stat per nosaltres delliberant .Scrit.

²⁷⁹⁰ *calgut tantes vegades*. Damunt de la línia.

²⁷⁹¹ *poder*. Damunt de la línia.

²⁷⁹² *per tant que semblant façats*. Damunt de la línia.

²⁷⁹³ *farem procehir*. Damunt de la línia.

²⁷⁹⁴ *segons que justícia requera*. Damunt de la línia.

²⁷⁹⁵ *ací*. Aobre

²⁷⁹⁶ *a vos*. Damunt de la línia.

[1404]²⁷⁹⁷, **desembre, 31. Lleida.**

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle [de Cubells] per demanar-li informació secreta del suposat suborn en el tracte entre alguns homes de Cubells i els creditors Francesc Aguilar, Vilatorra i el procurador de l'abadessa de Valldonzella.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 9r i 9v.

Batle, segons havem entès alguns hòmens de Muntgay han dit que per rahó del tracte que se·s feyt entre los honrats en Francesch Aguilar, en Vilatorra, en Pere Toralles e lo procurador de·la abadessa de Valldonzella de una part²⁷⁹⁸ e la universitat del loch de Cubells de·la altra,²⁷⁹⁹ és estada donada certa quantitat de diners an Salvador de Clua, an Jacme Solleva e a altres del loch de Cubells e com nosaltres de les dites coses vullam ésser certificats són veres o no, e fer·ne aquella punició que·s mester hon iustar sie e per justícia fer se puge.²⁸⁰⁰ Per ço·us dehim e manam expressament e de certa sciència, sots la fe e naturalesa a la quals sots tenguts, que ab bona diligència sobre açò inquirats feelment e sens tota triga pasades les primeres feries, la qual enquesta reebuda closa e segellada prestament nos tramitats per manera que fe plenària hi puge per nosaltres ésser atribuïda; e açò per res no mudets. Scrit en Leyda lo darrer dia de deembre any M CCCC V.

[1404]²⁸⁰¹, **desembre, 31. Lleida.**

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al donzell Arnau d'Erill, al qual demanen que es reuneixi amb Berenguer d'Almenar per concordar uns capítols que posin pau a les bandositats entre Francesc Xicot i Francesc de Sant Climent, ambdós de Lleida.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 9v.

Mossèn, bé creem recort a vostra noblesa, com enguany los honrats micer Berenguer Colom, ladonchs paher,²⁸⁰² e en Johan de Muntgay nostres concitudans per part de aquesta ciutat²⁸⁰³ tractaren ab vos sobre algunes bandositats e discòrdies que són entre los honrats en Francesch

²⁷⁹⁷ Ha de ser 1404 i no 1405, com indica el registre per referir-se a l'any anterior.

²⁷⁹⁸ *de una part*. Afegit al marge en lletra petita.

²⁷⁹⁹ *de la altra*. Sobreposat en lletra patita.

²⁸⁰⁰ *e fer·ne aquella punició que·s mester hon iustar sie e per justícia fer se puge*. Damunt de la línia.

²⁸⁰¹ Ha de ser 1404 i no 1405, com indica el registre per referir-se a l'any anterior.

²⁸⁰² *ladonchs paher*. Damunt de la línia.

²⁸⁰³ *per part de aquesta ciutat*. Damunt de la línia.

Xichot de-la una part e en Francesch de Sent Climent²⁸⁰⁴ de-la altra. E aquella explicada, e vos mossèn per vostra honor e d-aquesta ciutat,²⁸⁰⁵ havets treballat en lo dit fet per la qual rahó lo honrat micer Berenguer d-Almenar és vengut ací ab una letra vostra de crehença e ha practicar longament del dit fet ab nosaltres, en après trameses hic que fo XXX del present mes, habem reebut una letra del dit micer Berenguer ab certs capítols,²⁸⁰⁶ los quals vistos per nos, que aquells farem acceptar e modificar e com per letra les dites modificacions no-us poríem explicar, havem deliberat que a vos mossèn ab lo dit micer Berenguer d-Almenar volguéssets ésser en lo loch hon poguésem ensemps²⁸⁰⁷ practicar; car aquell dia que vos nos farets saber nosaltres serem ab vos, la gràcia de Déu migañant, en aquell loch que per vos serà destinat. Aximatex scrivim al dit micer Berenguer que li plàcia de ésser al dit loch ab vos mossèn ensemps del qual fet, mossèn, servirets nostre Senyor Déus e a aquesta ciutat, e a nosaltres que-ns farets singular honor e plaher. E si algunes coses, mossèn, vos són plahibles, scrivit nos ab bona confiança. Scrit en Leyda lo darrer dia de deembre any M CCCC V. E place-us mossèn de fer-nos una resposta per lo portador de-la present.

Los pahers etc.

Al molt noble e savi cavaller mossèn Arnau d-Erill.

20

1405, gener, 10. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al creditors de la vila de Cubells en què els demanen que redueixin el for dels censals.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 10r.

Prohòmens, nosaltres qui molt havem a cor que aquexa vila, la qual és molt apresada per diversos censals que fan axí a vosaltres dins la vila com de fora fos alehugada, havem molt imaginat com ni en quina manera la dita vila porie ésser reparada, e a present no vegam algun expedient axí oportú e inartós com lo següent, ço és, que vosaltres que sots crehedors de-la dita vila e habitants en aquella vos metéssets en orde de reduhir e féssets reducció en tal nombre, segons que-s fa per tota la terra, per manera que-la dita vila hagés qualque repòs de no pagar tants anuals com fa; e farets e darets gran utilitat a la dita vila, per la qual rahó reebrà augmentació; e los altres creedors estranys faran semblant que vosaltres, e fahent açò vosaltres serets principi del bon star del loch e a nosaltres que-n farets singular plaher, e en son cars e loch vos favoregaríem de prerrogatives e honors. Sobre lo present acte havem

²⁸⁰⁴ de Sent Climent. Damunt de la línia.

²⁸⁰⁵ e d-aquesta ciutat. Damunt de la línia.

²⁸⁰⁶ e ha practicar longament del dit fet ab nosaltres, en après trameses hic que fo XXX del present mes, habem reebut una letra del dit micer Berenguer ab certs capítols. Damunt de la línia.

²⁸⁰⁷ hon poguésem ensemps. Damunt de la línia.

parlat molt ab los pahers de aqueixa vila, los quals praticharan ab vosaltres sobre lo dit acte. Per què ·us pregam que a ells sobre lo dit negoci vullats donar fe e crehença, com los haïam informats de nostra intenció. Scrit en Leyda a X dies de giner any M CCCC V.

Los pahers de la ciutat de Leyda

Als honrats e amats los crehedors de la vila de Cubells en la dita vila residents.

21

[1405]

Carta inconclusa dels paers de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle d'una vila del Marquesat, en què se li demana que rebi tot allò que pertanyia al senyor de Valldelou.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 10r.

Batle, segons són certs lo honrat en Pere Armengou vos ha comanat e manat que en nom de la ciutat vos reebats totes rebudes e emoluments axí de molins, quístia com de altres coses que sien de senyor de Valldelou. Per què nosaltres lohat e aprovat tot ço e quant per lo dit...²⁸⁰⁸

22

1405, gener, 13. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat, Perico Ferrer, perquè pagui 15 lliures al castlà del castell de Llorenç Guerau de Concabella.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 10v.

Los pahers²⁸⁰⁹ de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat en Perico Ferrer, clavari general de la dita Terra, salut e dilecció. Sapiats que devant nosaltres és comparegut lo honrat en Gerau de Concabella, castlà del castell de Llorenç per la dita ciutat, dient e afermant que a ell són degudes XV lliures jaqueses, per rahó de salari²⁸¹⁰ de la dita catllania del any prop passat que acostume de pendre; los quals li recusats pagar pretenent drets e esdeveniments e emoluments de la claveria²⁸¹¹ no bastar als càrrecs dels XIII mil e D

²⁸⁰⁸ Document anul·lat.

²⁸⁰⁹ Al marge superior de la pàgina s'hi anota *Johan Bernat*,

²⁸¹⁰ *de salari*, Damunt de la línia

²⁸¹¹ *drets e esdeveniments e emoluments de la claveria*. Damunt de la línia.

sous censals poch més o menys,²⁸¹² als quals les dites rendes són obligades. Per què ha suplicat nosaltres que a vos manar deguésem aqueles dites XV lliures pagar li deguésets, o aquelles li prenguéssets en compte, en la solució que ha a fer per les rendes que té arrendades del dit loch de Lorenç. Hon nosaltres inclinats a lur suplicació, e volent lo dit en Gerau ésser satisfet en lur salari, maiorment com presumesca²⁸¹³ les rendes de la dita Terra bastar als dits càrrecs d'aquella, per ço us dehim e manam que estant²⁸¹⁴ vos en cert que les dites rendes basten als dits sensals,²⁸¹⁵ axí com de fet presumim,²⁸¹⁶ de ço que restarà dels béns de la clavaria,²⁸¹⁷ encontinent paguets les dites XV lliures al dit en Gerau, o aquelles li prenats en compte en la paga que ha a fer per rahó de les rendes que ha arrendades del dit loch, com axí de certa sciència ho vullam e fer se dega atesa la condició del dit Guerau e açò fer no dilatets. E axí matex pus siats cert los béns de la dita clavaria²⁸¹⁸ bastar al dit Gerau ni a sos fermances no vullats vexar, ans si algun enantament per la dita rahó contra ells fet havets aquell tornets al primer stat. Data en Leyda a XIII de giner any Mil CCCC V.

23

1405, gener, 13. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a l'assessor de la Terra del Marquesat, Guillem Brescó, al qual demanen que esbrini si el lloc de Vernet ha disminuït la població fins als tres focs, i com a conseqüència no pot pagar els 10 florins de la subvenció.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 11r.

Molt honrat senyor ara novellament som stats soplichats per los prohòmens de la universitat de Vernet que com la ciutat los deman per rahó de la subvenció X florins e com lo dit loch sie fet quax inhabitable com no y stiguen sinó tres focs. Per què ns sopliquaven que ls remetésem los dits X florins. E com nosaltres no sapiam la condició e les facultats dels dits hòmens e ésser del dit loch, e siam certs que vos ho sabets on serets tost informat. Per què remetem a vos la dilació a ells ésser donada²⁸¹⁹ de la paga e que segons la informació hauda per vos los donets a pagar la dita quantitat aquell temps que a vos serà vigares e que l puguem bonament suportar, atesa lur miserabilitat. Certificats los que remissió no ls poden fer de la dit quantitat.²⁸²⁰ E del dit temps nos certifiquets per vostra letra. Scrita en Leyda a XIII de giner any Mil CCCC V.

²⁸¹² *dels XIII m e D sous censals poch més o menys.* Damunt de la línia.

²⁸¹³ *presumesca.* Damunt de la línia.

²⁸¹⁴ *estant.* Damunt de la línia.

²⁸¹⁵ *als dits sensals.* Damunt de la línia.

²⁸¹⁶ *presumim.* Damunt de la línia.

²⁸¹⁷ *dels béns de la clavaria.* Damunt de la línia.

²⁸¹⁸ *de la dita clavaria.* Damunt de la línia.

²⁸¹⁹ *a ells ésser donada.* Damunt de la línia.

²⁸²⁰ *Certificats los que remissió no ls poden fer de la dit quantitat.* Damunt de la línia.

Los pahers.

Al molt honrat e savi senyer en Guillem Breschó, savi en dret assessor de la Terra del Marquesat.

24

1404, desembre, 15. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Perico Ferrer, al qual manen que pagui a Antoni Baró, de Vilanova de Meià, el que falta per cobrar.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 11r i 11v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat en Perico Ferrer, clavari de la dita Terra, salut e dilecció. Sapiats que denant nosaltres²⁸²¹ és comparegut n·Anthoni Baró del loch de Vilanova de Meyà, dient e afermant que ell algun temps ha regit la sotsvegueria del dit loch, per lo qual regiment li són deguts XXX florins. E com²⁸²² ell per certes rahons sia stat condemnat per lo honorable mossèn Berenguer de Muntagut, cavaller, procurador de la dita Terra en XXV florins. Per què ha soplicat nosaltres que los dits XXX florins a ell per rahó del dit salari deguts li deguésem a vos fer pendre en compte, de ço que reste a pagar.²⁸²³ E nosaltres atenent la lur suplicació provehir de justícia, e considerants encara ésser digna cosa lo dit Anthoni Baró ésser remunerat del dit regiment, per ço a vos dehim e manam expressament e de certa sciència, que la quantitat deguda al dit Anthoni Baró per rahó del dit salari li compensets ab la quantitat per lo dit Anthoni a vos com a clavari deguda, per rahó de la dita condempnació e aquella li prengats en compte, obrant àpocha d·ell²⁸²⁴ per la dita compensació. E les obligacions que fetes ha per la dita quantitat li façats cancellar e anul·lar sens tota dilació, com axí per Consell de XXII pròmens, celebrat a XII dies de giner any davall scrit,²⁸²⁵ al qual Consell General celebrat a XV de deembre any prop passar ho havie comanat sie estat delliberat. Dada en Leyda a XV dies de Giner any Mil CCCC V.

25

1405, gener, 24. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Cubells. Els creditors d'aquesta vila es neguen a contribuir als comuns i talles, per això els paers lleidatans demanen

²⁸²¹ nosaltres. Damunt de la línia.

²⁸²² com. Damunt de la línia.

²⁸²³ de ço que reste a pagar. Damunt de la línia.

²⁸²⁴ obrant àpocha d·ell. Damunt de la línia.

²⁸²⁵ any davall scrit. Damunt de la línia.

al batlle que trameti a la ciutat els contractes dels crèdits per poder-los revisar, mentre li demanen que obligui els creditors a contribuir.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 11v i 12r.

Los pahers de la ciutat de Leyda senyora de la Terra del Marquesat al amat batle de Cubells o a son lochtinent, salut e dilecció. Sapiats que per part dels pahers²⁸²⁶ e prohòmens de la universitat del dit loch és stat a nosaltres exposat que alguns singulars de la dita vila,²⁸²⁷ havets e reebets censals sobre aquella universitat,²⁸²⁸ se eforçen de no tornar e contribuir en los càrrecs de la dita vila,²⁸²⁹ los dits censals per pretenents ells ésser exempts de la contribució d'aquells per virtut dels dits contractes en los quals, segons dien,²⁸³⁰ se conté que los dits censals deuen ésser franchs de comuns, talles e altres exaccions del dit loch, e com los dits pahers²⁸³¹ e prohòmens diguen açò ignorar,²⁸³² e de açò vullem ésser certificats, e bonament no's puegue saber si no per la exhibició dels contractes. Per què us hem soplicat nosaltres que los dits crehedors deguesen forçar d'exibir los dits contractes, per ço que en lo dit fet²⁸³³ justícia puxe ésser administrada. E nosaltres atenents la dita suplicació procehir de justícia e vullam en lo dit negoci ésser procehit migançant aquella, havem deliberat e volem que ls dits contractes vinguen a mà vostra per manera que aquells puguen ésser reconeguts e vists. Per ço us dehim e manam expressament e de certa sciència que sots imposicions de penes e altres compulses manets als dits crehedors del dit loch que dins aquell temps que per vos los serà proferit exhibisquen los contractes de lurs censals en poder vostre,²⁸³⁴ a fi que per virtut de aquells puegue ésser vist si²⁸³⁵ los dits censals deuen ésser franchs o no, e açò no dilatats com per justícia fer se degue. Dada en Leyda a XXVIII de giner any Mil CCCC V.

26

[1405]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Cubells, als quals s'anuncia que el 28 de gener del 1405, el Consell de la ciutat va acceptar que destinin 500 sous al pagament dels censals de Francesc Aguilar, d'Antígona i d'Antoni Vilatorta, però que, en cas que sobrin diners dels ingressos del Marquesat, la vila de Cubells se'ls pugui deduir.

²⁸²⁶ pahers. Damunt de la línia.

²⁸²⁷ singulars de la dita vila. Damunt de la línia.

²⁸²⁸ sobre aquella universitat. Damunt de la línia.

²⁸²⁹ e contribuir en los càrrecs de la dita vila. Damunt de la línia.

²⁸³⁰ segons dien. Damunt de la línia.

²⁸³¹ pahers. Damunt de la línia.

²⁸³² diguen açò ignorar. Damunt de la línia.

²⁸³³ en lo dit fet. Damunt de la línia.

²⁸³⁴ en poder vostre. Damunt de la línia.

²⁸³⁵ puegue ésser vist si. Damunt de la línia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 12r i 12v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los pahers e prohòmes del loch de Cubells, salut e dilecció. Com vosaltres dits pahers e prohòmens del dit loch sie estat suplichat al honorable Consell General de aquesta ciutat celebrar a XVIII de giner any davall scrit que com la universitat d'aquest loch haie a pagar quiscun any als honorables la abadessa de Valldonzella, an Francesch Aguilar, ciutadà de València, a la dona Antígona, muller de n Johan Solà, patró de nau, quòndam, e an Anthoni de Vilatorta, ciutadans de Barchinona D sous per rahó de les gràcies que lo senyor rey en Pere de bons memòria vos²⁸³⁶ havie feytes, les quals havets els dits crehedors a restituhir per vigor de una sentència promulgada per la senyora rehina, ladoncs duquessa e procurador general per lo senyor rey en Martí, per la gràcia de Déus vuy regnant, resident en la Illa de Cicília. Per què soplicàvets lo dit honorable Consell que pus les dites gràcies són frustratòries que deguésem donar llicència a vosaltres que en cars que pagats los XIII mil D XX V sous als quals la dita Terra és obligada per senyor e los salaris de la dita Terra ordinari e los quatre milia L V sous, poch més o menys, dels dits crehedors, alguna cosa sobrave de les dites rendes e esdeveniments de la dita Terra, que de ço que sobrarà ells se puxen retenir tro en quantitat de ço que pagat haurets d'ací atràs e en sdevenidor. E los dit honorable Consell General, hoyda la dit suplicació e aquella admetent benignament, ha acordat que a vosaltres la dita llicència sie donada per la forma en vostra suplicació continguda. Per què nosaltres, dits pahers, de manaments del dit Consell General a nosaltres fet per donar llicència a vosaltres dits pahers e prohòmens del dit loch de Cubells, que si cars se sdevenirà que en sdevenidor de les dites rendes e esdeveniments de les dites rendes de Senyor sobrarà alguna quantitat, que aquella que sobrarà, pagats los dits oficis ordinari e los XIII mil XXV sous e los III mil L V sous dels crehedors, vos pugats retenir de les dites rendes tro en quantitat que pagada haurets per rahó dels dits D sous aytanta com sia. Manant ab la present al clavari.

27

[1405]

Ordinació dels paers de Cubells per prevenir la despoblació de la vila. Els que voldran abandonar Cubells hauran d'haver pagat totes les càrregues que deuen a la vila o bé hi deixaran la tercera part de tots els seus béns. Si algú no compleix l'ordinació, es farà execució dels seus béns, que passaran a mans dels paers. Demanen als paers de Lleida la confirmació d'aquesta ordinació.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 13r i 14r.

²⁸³⁶ Anotat a l'inici del marge superior de línia *IIII m. LV s. XI*. Segurament es tracta d'un anotació de l'escrivà.

Jesucrist²⁸³⁷

En nom de la Santa Trinitat sie, amen. Com la universitat de Cubells e singulars d'aquella en nom de la universitat axí per los grans serveys que han al molt alt senyor rey en Pere, de graciosa memòria, e al molt excel·lent e victoriós príncep e senyor lo senyor rey en Martí e a altres senyors reys, com encara per altres moltes e diverses rahons sien obligats e encarregats de moltes diverses e insuportables càrrechs de deutes, axí de sensals, violaris, usures, com encara altres deutes los quals són deguts a diverses crehedors axí cristians com juheus, en los quals deutes tots e sengles habitants del dit loch de Cubells per maior partida o ells o lurs antecessors han fermat e són obligats. E ara com les congiten els taylen lurs parts a pagar en los dits deutes e pensions d'aquells segons sou e lliura, e en altra manera segons que és acostumat de fer en lo dit loch, són ne alguns dels dits habitants que per esquivar e fogir a les pagues de les tayles dels dits deutes a ells toquants e pertanyents, e als constrenyiments, coercions e forces que per pleguar les dites tayles als regidors del dit loch e els plegadors d'aquelles tayles convé a fer; per esquivar messions, salaris, penes e despeses que a la dita univesitat se seguirien si aquelles tayles no eren levades e plegades; e per ço que aquells no sien tenguts ne obligats a servir les ordinacions manaments e destrenyiments que per les dites rahons se cové a fer e ésser fetes per los honrats batlles e altres oficials e regidors del dit loch; se ixen de vehinatge, es fan homes e vassalls d'altre senyor e senyors, fahents a aquells homenatge com a vassalls e despuys alleguen que no són hòmens ne vehins del dit loch, e per conseqüent no ésser tenguts a les dites ordinacions, manaments, compulsions e destrenyiments, axí com hòmens estranys per la qual rahó los plegadors²⁸³⁸ de les dites tayles non poden fer execució ne aconseguir justícia, ans per lo mal eximpli que per aquells és donat e s'espere a donar per esdevenidor, se esperen a seguir grans dans e inconvenients; e encara ço, que és senyor com que Déus no vulle, desolació, destrucció e depopulació del dit loch, si doncs del remey present e sots scrit no hi ere provehit. Per ço los honrats en Jachme Sollena, en Pere Cuçola, e en Pere Gasset, pahers del dit loch de Cubells, ensems ab tot lo Consell e poble e habitants d'aquell o la maior e millor e pus sana part d'aquell, zelants lo bé e profit comú, volents occórrer a tant gran mal ab voler consentiment, decret, autorizació e confirmació dels molts honorables e molt savis senyors los senyors pahers de la molt insigne ciutat de Leyda, senyora de dit loch e de tota la Terra del Marquesat, per ells e per tots los habitants e habitants del dit loch de Cubells presents e esdevenidors ordenen, stablexen e fan estatut general e perpetual, per profit, utilitat e conservació del dit loch del present dia avant:²⁸³⁹ Tot vehí del dit loch de Cubells que ara és o per temps serà que s'exirà²⁸⁴⁰ de vehinatge o mudarà sa habitació d'aquell loch²⁸⁴¹ en algú altre o farà homenatge en alguna altra part fora de dit loch, pach e haye ésser tingut de pagar²⁸⁴² sa part pertanyent en tots e sengles deutes del dit loch de Cubells,²⁸⁴³ axí sensals com violaris e altres qualsevuyde deutes e axí en propietats com en pensions,²⁸⁴⁴ en los quals la universitat del dit loch sie obligada,

²⁸³⁷ *Jesucrist*, escrit en el matge superior de la pàgina.

²⁸³⁸ *Plegadors*. A l'original *plegados*.

²⁸³⁹ *del present dia avant*. Damunt de la línia.

²⁸⁴⁰ *que s'exirà*. Damunt de la línia.

²⁸⁴¹ *d'aquell loch*. Damunt de la línia.

²⁸⁴² *e haye ésser tingut de pagar*. Damunt de la línia

²⁸⁴³ *del dit loch de Cubells*. Damunt de la línia.

²⁸⁴⁴ *e axí en propietats com en pensions*. Damunt de la línia.

segons congit de sou e liura per tots los béns que haurà al dia que exirà o sa habitació mudarà,²⁸⁴⁵ o almenys pach e sie tengut de pagar als honrats pahers del dit loch qui ara són o per temps seran, la terça part de tots sos béns axí mobles, com sients o la valor o estimació d'aquells.²⁸⁴⁶ E açò en satisfacció e esmena de la dita part a ells pertanyent en los dits deutes, e açò sie elecció dels dits pahers si volran pendre la dita terça part dels béns a la lur part pertanyent en los dits deutes. E si per ventura contra la present ordinació, establiment e estatut per algú ere fet o atemptat ara o en esdevenidor volen e ordenen, que pugue ésser²⁸⁴⁷ e sie feta execució en los béns d'aquell o d'aquells qui contra lo present estatut e ordinació daran axí en béns mobles com sients e axí en béns privilegiats com no privilegiats, que dins lo dit loch de Cubells o térmens d'aquell, o en qualsevol altra part atrobats seran, fins a la quantitat de la dita part a ells pertanyent, o en la terça part dels dits béns que hauran, segons damunt és dit, tota excepció a part posada, com la present ordinació e estatut volen haver e que sie aguda per ley entre ells. E aquells béns que executats seran, venguen a mà dels dits pahers en nom de la dita universitat e sien convertits en descàrrech dels dits deutes,²⁸⁴⁸ no contrastants qualsevol drets comuns, usatges de Barchinona, Constitucions de Cathalunya, usances e costums, contra lo present estatut e ordinació fahents o toquants, als quals tots e sengles en aquest cars expressament renunciem e volen ésser per renunciats. Suplicants humilment als dits molt honorables e de gran saviesa senyors, los senyors pahers de la molt insigne ciutat de Leyda, senyora damund dita, que per gran utilitat, profit e sosteniment e conservació del dit loch e de la comunitat d'aquell lo present estatut, ordinació e establiment confirmen, auctorizen e ab son decret e confirmació lo validen e l corroboren.

28

1405, gener, 30. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat. Per gràcia que el rei ha fet als creditors Francesc Aguilar, Antígona, Antoni de Vilatorra i l'abadessa de Valldonzella, els paers de Lleida han de fer complir la sentència donada per l'actual reina Maria, a Camarasa, a Cubells i a Montgai. Per això demanen que aquestes viles aportin les rendes i les quèsties que s'especifiquen. Els paers lleidatans volen també que el clavari segueixi un nou ordre en el repartiment de les despeses del Marquesat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 15r i 16v.

Los pahers de la ciutat de Leyda senyora de la Terra del Marquesat al amat clavari de la dita Terra per la dita ciutat qui ara és o per temps serà, saluts e dilecció. Certificam vos que havem reebut una letra del senyor rey contenent que com de la sua cort fossen temps ha stades

²⁸⁴⁵ al dia que exirà o sa habitació mudarà. Damunt de la línia.

²⁸⁴⁶ o la valor o estimació d'aquells. Damunt de la línia.

²⁸⁴⁷ ésser. Damunt de la línia.

²⁸⁴⁸ E aquells béns que executats seran, venguen a mà dels dits pahers en nom de la dita universitat e sien convertits en descàrrech dels dits deutes. Damunt de la línia.

emanades algunes letres o provisions, a suplicació de la reverenda e religiosa abadessa del monestir de Valldonzella, e dels honrats en Francesch Aguilar, de València, de la dona na Anthígona, muller quòndam de n Anthoni Solà, e de n Anthoni de Vilatota, ciutadans de Barchinona, ab les quals manava que una sentència definitiva donada²⁸⁴⁹ per la il·lustre senyora dona Maria reyna d'Aragó, ladoncs duquessa de Muntblanch e senyora del Marquesat, e lochtinent general del dit senyor en lur absència, sobre la demanda que ls dessús nomenats fahien per rahó d'alguns censals morts a ells venut per lo senyor rey en Pere d'alta recordació, sobre les rendes, quísties, censes e altres drets de la dita Terra del Marquesat, per la qual sentència les universitats de la dita vila de Camarasa, de Cubells e de Muntgay foren condemnades²⁸⁵⁰ que, no contrastats les gràcies a les dites universitats atorgades per lo dit senyor rey en Pere de bona memòria, fos feta execució contra aquelles universitats en les quèsties, rendes e drets següents, ço és contra la vila de Camarasa en lo passage e erbatge²⁸⁵¹ del bestiar, e en CCC XXX III sous IIII diners jaquesos de çena, en los D sous de questia, e XI masrudines que cascun any se deuen pagar al senyor del dit Marquesat per rahó del forn. Contra la vila de Cubells en D sous jaquesos de questia, e contra la vila de Muntgay en CCL sous jaquesos de quèstia, com en lurs contractes dels censals a ells venuts²⁸⁵² e les dites quèsties, rendes e altres drets desús specificats, los fossen obligades e obligats²⁸⁵³ per pagar e satisfer als creedors dessús nomenats de les pensions anuals de lurs censals segons que en la dita²⁸⁵⁴ sentència pus llargament és contingut, deguessen exseguir e menar execució deguda sots²⁸⁵⁵ certes comminacions en la dita letra contingudes. La data de la qual fonch en Çaragoça a III dies de setembre any M CCC XC VIII. E nosaltres volents exeguir e menar a exequció deguda la dita sentència per la dita senyora donada, e una declaració per los predecessors en lo nostre ofici²⁸⁵⁶ seguida, e obehir a la letra del dit senyor, havem manat ab letra nostra dada en Leyda lo dia e any davall scrits,²⁸⁵⁷ a les dites universitats e a quiscuna d'aquelles que les quantitats dessús specificades a vos²⁸⁵⁸ responguen e les rendes e altres drets dessús nomenats a vos cullir, exequir e levar, permeten quiscun any per satisfer als dits creedors. Per què us dehim e us manam expressament e de certa sciència que les dites quantitats de les dites universitats exhegiscats, levets e haiats e los drets dessús dits a vostra mà prenats e aquells²⁸⁵⁹ cullats o cullir façats quiscun any arrendant ho o per altre manera, com pus profitosament porets. E si per rahó dels dits drets per alguna persona qui los hagués arrendat en temps passat,²⁸⁶⁰ alguna quantitat era deguda, aquella reebats per donar bon compliment als anuals, pensions dels censals dels dits creedors que són en sentència quiscun any IIII mil L V sous XI diners barchinonesos, ço és a la dita abadessa M CCCC sous barcelonesos, an Francesch Aguilar MCCLV sous XI diners barcelonesos, a la dona Antígona muller d'en Johan Solà quòndam M sous barcelonesos, e an Anthoni de Vilatorta CCCC sous barcelonesos.

²⁸⁴⁹ *donada*. Damunt de la línia.

²⁸⁵⁰ *foren condemnades*. Damunt de la línia.

²⁸⁵¹ *e erbatge*. Damunt de la línia.

²⁸⁵² *dels censals a ells venuts*. Damunt de la línia.

²⁸⁵³ *e obligats*. Damunt de la línia.

²⁸⁵⁴ *dita*. Damunt de la línia.

²⁸⁵⁵ *sots*. Damunt de la línia.

²⁸⁵⁶ Repeteix sobre la línia *nostres*.

²⁸⁵⁷ *ab letra nostra dada en Leyda lo dia e any davall scrits*. Damunt de la línia.

²⁸⁵⁸ *a vos*. Damunt de la línia.

²⁸⁵⁹ *a vostra mà prenats e aquells*. Damunt de la línia.

²⁸⁶⁰ *en temps passat*. Damunt de la línia.

E per tal que les rendes e esdeveniments e altres drets pertanyents a senyor de la dita Terra, mils basten a pagar los càrrecs que el senyor és tengut pagar, és stat acordat e ordonat²⁸⁶¹ per los prohòmens a quí lo Consell General ho haurà comanat que al procurador que d'ací avant serà en la dita Terra sien donats per salari solament II mil sous jaquesos, finit lo termini present que ab salari de III mil sous jaquesos, lo dit ofici és stat²⁸⁶² comanat al molt honorable mossèn Berenguer de Muntagut, cavaller. E per semblant és stat ordonat que al batle de Lorenç per tenir la clau del castell e guardar d'aquell sien donats L sous jaquesos, e no més, atès que algun cobert en lo dit castell ho ha e debades si era castlà maiorment com no-y fes alguna residència. E ço²⁸⁶³ que vos siats²⁸⁶⁴ tengut pagar cascun any ultra les pensions dels dits censals diverses altres càrrecs, e vullam en siats informat²⁸⁶⁵ sots quina forma e orde²⁸⁶⁶ los dits càrrecs, als quals senyor de la dita Terra pagar és tengut e aquells paguets. Manam vos expressament que en pagar aquells servets l'orde²⁸⁶⁷ següent: Primerament los salaris que de present se acostumen donar e pagar²⁸⁶⁸ ordinàriament sots les moderacions però dessús posades e altres si per temps sdevenidor se·n²⁸⁶⁹ feyen e altres missions que si haien a fer, les quals fossen molt necessàries e squivar no·s poguessin. E·n après los IIII mil D L sous jaquesos, de una part e los²⁸⁷⁰ VIII mil D LXX V sous barcelonesos censals e anuals d'altra,²⁸⁷¹ los quals la dita Terra és obligada per senyor, e són primers.²⁸⁷² E après paguets a la dita abadessa, en Francesch Aguilar, a la dona na Antígona e an Antoni de Vilatorta o a lurs procuradors o a qui ells volran cascun any los IIII mil L V sous XI diners barcelonesos dessusdits però com la universitat de Cubells²⁸⁷³ los D sous jaquesos de quèstia, en los quals a pagar tots anys ere estada condemnada,²⁸⁷⁴ haia assegurats e promeses pagar sots certa avinença feta entre la dita abadessa e la dona na Antígona e n·Anthoni de Vilatorta o procuradors lurs d'una part e la dita²⁸⁷⁵ universitat de Cubells del altra. En la qual avinença los dits en Francesch Aguilar no ha fermat. Volem que preses a mans vostres los dits D sous per la dita universitat promeses e assegurats cascun any pagar los CCC XXXX V sous jaquesos, sien pagats los D sous, paguets o fàçats pagar a la dita abadessa e a la dona n·Antígona e Anthoni de Vilatorta o a qui ells volran en la ciutat de Barchinona segons la forma de la avinença entre ells feta. E los restants C L V sous jaquesos, paguets al dit en Francesch Aguilar. E pagades les quantitats desús expressades, que primer se deuen pagar,²⁸⁷⁶ de les rendes, sdeveniments e de tots altres drets, los fàçats bon compliment cascun any a les pensions de lurs censals damunt²⁸⁷⁷ nomenats.

²⁸⁶¹ *és stat acordat e ordonat.* Damunt de la línia.

²⁸⁶² *és stat.* Damunt de la línia.

²⁸⁶³ *çò.* Damunt de la línia.

²⁸⁶⁴ *siats.* Damunt de la línia.

²⁸⁶⁵ *e vullam en siats informat.* Damunt de la línia.

²⁸⁶⁶ *En l'original orda.*

²⁸⁶⁷ *En l'original orda.*

²⁸⁶⁸ *acostumen donar e pagar.* Damunt de la línia.

²⁸⁶⁹ *se·n.* Damunt de la línia.

²⁸⁷⁰ *los.* Damunt de la línia.

²⁸⁷¹ *d'altra.* Damunt de la línia.

²⁸⁷² *e són primers.* Damunt de la línia.

²⁸⁷³ *la universitat de Cubells.* Damunt de la línia.

²⁸⁷⁴ *en los quals a pagar tots anys ere estada condemnada.* Damunt de la línia.

²⁸⁷⁵ *dita.* Damunt de la línia.

²⁸⁷⁶ *que primer se deuen pagat.* Damunt de la línia.

²⁸⁷⁷ *damunt.* Damunt de la línia.

Manat vos sots virtut del sacrament e homenatge en poder del scrivà de-la paheria per vos prestat²⁸⁷⁸ rehebent aquell,²⁸⁷⁹ en nom dels dits creedors e a tots altres clavaris qui per temps seran, sots virtut del sacrament e homenatge que prestaran a-l-entrament de lur ofici, com en altre manera no vullam que ells puxen usar d-aquell, ans ab la present los abdicam tot poder fins l-agen prestat, que les pagues dessús dites sots la forma e orde²⁸⁸⁰ dessús posats, fàçats e compliscats, tollent vos a cautela tot poder de fer lo contrari. Manants de certa sciència expressament al procurador de-la dita Terra, batles e altres oficials dels dits lochs e a quiscun d-ells, que tota vegada que per vos seran requests en exegir e haver²⁸⁸¹ les quèsties, rendes e altres drets facen totes aquelles compulses e forces que al fet se pertanguen. Promertents en nostra bona fe per nos e nostres successors²⁸⁸² les presents provisions servir e²⁸⁸³ no revocar ne algun empatx fer en les coses dessús manades e provehides per que a deguda fi no poguessen venir. Data en Leyda a XXX de janer l-any de nostre Senyor M CCCC V.

29

1405, gener, 30. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Camarasa, de Cubells i de Montgai, als quals notifiquen que, per súplica del rei, han de fer complir la sentència de la duquessa de Montblanc, ara reina Maria, de pagar als creditors Francesc Aguilar, Antígona, Antoni de Vilatorta i l'abadessa de Valldonzella. Per això han manat al clavari Perico Ferrer, que exigeixi a cada vila les rendes i quèsties esmentades en la sentència; i ordenen a les viles que permetin que el clavari les recapti.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 17r i 18v.

Los pahers de-la ciutat de Leyda senyora de-la Terra del Marquesat als amats los pahers e prohòmens de-la universitat dels lochs de Camarasa, de Cubells e de Muntgay e a quiscun d-ells que ara són e per temps seran, salut e dilecció. Bé creem vosaltres no ignorar com l'altra dia reebem una letra del senyor rey continent en acabament que com per part de-la reverent e religiosa la abadessa del monestir de Valldonzella e dels honrats en Francesch Aguilar de València, de-la dona na Antígona muller quondam de-n Johan Solà e de-n Anthoni de Vilatorta, ciutadans de Barchinona, de-la sua Cort, fossen stades emanades algunes letres e provisions contenents, que una sentència definitiva per la il-lustre senyora dona Maria rehina d-Aragó ladonchs duquessa de Muntblanch e senyora del dit²⁸⁸⁴ Marquesat e lochtinent general del dit

²⁸⁷⁸ *per vos prestat*. Damunt de la línia.

²⁸⁷⁹ *aquell*. Damunt de la línia.

²⁸⁸⁰ *orde*. En l'original *orda*.

²⁸⁸¹ *e haver*. Damunt de la línia.

²⁸⁸² *per nos e nostres successors*. Damunt de la línia.

²⁸⁸³ *servar e*. Damunt de la línia.

²⁸⁸⁴ *dit*, Damunt de la línia

senyor en lur absència, donada sobre la demanda per la dita abadessa e los dits²⁸⁸⁵ creadors feta, per rahó de alguns censals morts, als dits creadors pertanyents, los quals per lo senyors rey en Pere d'alta recordació lonch temps ha los foren venuts, sobre les quèsties, censes e altres drets de la dita Terra del Marquesat . En la qual sentència se contenia que, com per los kalendaris de les cartes dels dits censal dels dits crehedors, se aparegués los dits censals ésser primer e abans venuts que no foren feytes e atorgades les gràcies a les dites universitats per lo molt alt senyor rey en Pere; ço és a la vila de Camarasa del passatge del bestiar e del erbatge e CCC XXX III sous IIII diners jaquesos de cena e de D sous de quèstia e de XI malmudines que cascun any se deuen pagar al senyor del dit Marquesat per rahó del forn. E a la vila de Cubells de D sous jaquesos de quèstia e a la vila de Muntgay de CCL sous jaquesos de quèstia. E més aparegués per les dites cartes les dites gràcies e drets dessús especificats ésser obligats a obligades als dits creadors, per què fonch pronunciat e declarat que en los dits drets e rendes dessús especificades, fos feta exeqüció, per pagar e satisfer als dits creadors de lurs censals e pensions annuals, segons que en la dita sentència pus largament és contingut. E una declaració per nostres predecessors en lo dit ofici seguida ab la qual declararen la sentència donada per la dita senyora deure ésser manada a exeqüció segons en la dita sentència declaratòria largament és contingut, deguéssim menar a execució deguda sots certes comminacions en la dita letra del dit senyor contingudes. La data de la qual fou en Çaragoça a tres dies de setembre any M CCC LXXXVIII. E nosaltres volents seguir²⁸⁸⁶ la dita sentència per la molt alta senyora donada, e menar a so la dita²⁸⁸⁷ declaració, e obehir a la letra²⁸⁸⁸ del dit senyor, segons nos és stat manat per Consell General e haut lo dit consell dels prohòmens, als quals lo present negoci per lo dit consell és estat comanat, havem apellat e fet denant nosaltres venir en Perico Ferrer, clavari de la dita Terra per la dita ciutat, al qual e aquell que per temps sarà, havem manat que quiscun any exhegisqua les rendes e drets dessús nomenats per la forma e manera que se acostumaven²⁸⁸⁹ axhegir per senyor²⁸⁹⁰ de la dita Terra, abans de les dites gràcies, les quals quèsties,²⁸⁹¹ rendes e drets, exhegisqua, ultra les quèsties e altres drets que an acostumats per satisfer e pagar²⁸⁹² quiscun any als dits creadors de lurs pensions segons²⁸⁹³ certa forma dada²⁸⁹⁴ al dit clavari ab letra nostra, dada en Leyda lo dia e any desús scrits.

Per ço a nosaltres e a quiscun de vosaltres sots la feultat a que tenguts nos sots, dehim e manam expressament que de les dites quèsties ultra les que ara ja fets al dit clavari respongats, e los dits drets e altres rendes dessús especificades, cullir exhegir e levar o arrendar²⁸⁹⁵ al dit clavari permetats quiscun any per satisfer als dits creadors. E açò per res no mudets ne dilatets en alguna manera com axí ho vullam e manem de certa sciència e expressament e per deure de justícia a la qual defallir no podem. Certificants vos que si lo contrari fahíets, ço que no creem o algun empatx en les dites coses metrets e los dits creadors

²⁸⁸⁵ *los dits*. Damunt de la línia.

²⁸⁸⁶ *seguir*. Damunt de la línia.

²⁸⁸⁷ *dita*. Damunt de la línia.

²⁸⁸⁸ *a la letra*. Damunt de la línia.

²⁸⁸⁹ *acostumaven*. Damunt de la línia.

²⁸⁹⁰ *per senyor*. Damunt de la línia.

²⁸⁹¹ *quèsties*. Damunt de la línia.

²⁸⁹² *e pagar*. Damunt de la línia.

²⁸⁹³ *segons*. Damunt de la línia.

²⁸⁹⁴ *dada*. Damunt de la línia.

²⁸⁹⁵ *e levar o arrendar*. Damunt de la línia.

querelant a nosaltres recors havien, procehiríem contra vosaltres que e cascun de vosaltres que en açò culpables serets,²⁸⁹⁶ e béns vostres, en manera que conexeríets quina pena merexen transgressors de manaments de lurs senyors. Data en Leyda a XXX de janer l'any de-la nativitat de nostre Senyor M CCCC V.

30

1405, febrer, 2. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida al clavari del Marquesat, al qual demanen que presenti personalment la carta sobre el compliment de la sentència del pagament als creditors. El clavari ha de fer elaborar un document a cada població, per presentar-lo als representants dels creditors.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 18v.

Clavari, nosaltres per sobre les gràcies fetes per lo senyor rey en Pere de alta recordació a les universitats de Camarasa, Cubells e Muntgay les quals per sentència donada per la senyora reyna són estades frustrades e adjudicades als honrats: la religiosa²⁸⁹⁷ abadessa de Valldonzella, an Francesch Aguilar ciutadà de València, a la dona Antígona muller quòndam de-n Johan Solà e an Anthoni de Vilatorta trametem a vos una letra e als²⁸⁹⁸ pahers e prohòmens de-les dites universitats altra,²⁸⁹⁹ la data de-la qual fo en Leyda a XXX de janer any present e davall scrit. E com vullam aquella ésser presentada als pahers e prohòmens de cascuna universitat e per causa haiam acordat que per vos la dita letra los sie presentada, per què us dehim e manam e pregam e encontinent la dita letra²⁹⁰⁰ los sie presentada. Per què us dehim e manam e pregam que encontinent la dita letra presentats als pahers e prohòmens de quiscun loch e de les presentacions façats fer cartes públiques e aquelles liurets als honrats en Guillem de Boxadors²⁹⁰¹ procurador de-la dita abadessa e an Johan Rosella procurador de-la dita dona na Antígona e d-en Anthoni de Vilatorta car ells bestrauran a les dites cartes e aximateix contentaran a vos condetriment de vostres treballs. Scrit en Leyda a dos dies de febrer any M CCCC V.

Los pahers de-la ciutat de Leyda.

²⁸⁹⁶ vosaltres que e cascun de vosaltres que en açò culpables serets. Damunt de la línia.

²⁸⁹⁷ religiosa. Damunt de la línia.

²⁸⁹⁸ vos una letra e als. Damunt de la línia.

²⁸⁹⁹ altra. Damunt de la línia.

²⁹⁰⁰ la dita letra. Damunt de la línia.

²⁹⁰¹ Boxadors, a l'original Boxados.

1405, gener, 30. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers dels llocs del Marquesat. La vila de Cubells ha demanat fer una reunió conjunta de tots els llocs que els paers de Lleida fixen per al diumenge 8 de febrer, a Alòs.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 19r.

Los pahers de la ciutat de Leyda senyora de la Terra del Marquesat als amats los pahers e prohòmens de tots e sengles lochs dins la dita Terra constituïts, saluts e dilecció. Com per part de la universitat del loch de Cubells sia stat suplicat a nosaltres²⁹⁰² que per gran profit e utilitat d'aquesta ciutat e de la dita Terra, és de gran necessitat de tenir un general parlament de tots los dits lochs de la dita Terra, per què us dehim²⁹⁰³ e manam que de continent elegischats e destinets çerts prohòmens de quiscuns de vostres universitats e aquells tramitats al loch d'Alòs hon lo dit parlament se deu tenir diumenge primervinent que's comptarà VIII de febrer,²⁹⁰⁴ sots pena de cinquanta florins als cofres de la ciutat aplicadors. E de quiscuns de vosaltres contrafahents exhigidors. E açò per res fer no recusets, car en altra manera convendríens procehir contra vosaltres e quiscun de vos contrafahents, ultra la exacció de la dita pena, per trenchadors de nostre manament. Dada en Leyda a XXX de giner l'any de la nativitat de nostre Senyor Mil CCCC cinch.

1405, febrer, 5. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guillem Brescó, al qual demanen que entengui en la qüestió dels homes de Castelló de Meià, que diuen que no poden pagar els 300 sous jaquesos de la quèstia, 100 dels quals corresponien a Orença, que només té 1 habitant, i pels quals el sotsveguer de Vilanova de Meià havia empenyorat una mula.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 19r i 20r.

Los pahers de la ciutat de Leyda senyora de la Terra del Marquesat al honrat en Guiem Brescó savi en dret, saluts e honor. Sapiats que denant nosaltres és comparegut en Ramon Martí del loch de Castelló de Meyà dient e afermant que en Guillem Mallol del loch de Cubells demane la quèstia al dit loch de Castelló, ço és CCC sous jaquesos, los quals lo dit loch e lo loch

²⁹⁰² a nosaltres. Damunt de la línia.

²⁹⁰³ dehim. Damunt de la línia.

²⁹⁰⁴ diumenge primervinent que's comptarà VIII de febrer. Damunt de la línia.

d'Orenga fan cascun any, ço és lo dit loch de Castelló les dues parts que són CC sous,²⁹⁰⁵ e lo dit loch d'Orenga la tercera part qui són cent sous. E com lo dit loch d'Orenga lo qual és quax despoblat com no-y stigue sinó l statger e lo dit statger no pague complir ni pagar la terça part, lo sotveguer de Vilanova de Meyà a instància de dit Guillem Mallol,²⁹⁰⁶ ha manat al batle del dit loch de Castelló de Meyà que forçàs los pahers e altres habitants del dit loch de Castelló, de pagar los cent sous pertanyents a pagar al dit loch d'Orenga, en los dits CCC sous en los quals cent sous pertanyents a pagar al dit loch d'Orenga lo dit loch de Castelló no ha acostumat de pagar alguna cosa. E lo dit batle de Castelló haie penyorat una mula dels habitants del dit loch de Castelló per los dits cent sous, pertanyents a pagar al dit loch d'Orenga en la dita quèstia. E com lo dit loch de Castelló sie en tal disposició que ab gran afany poden complir a pagar les dites X lliures a ells pertanyents en la dita quèstia, molt menys los cent sous per d'Orenga.²⁹⁰⁷ Per ço han suplicat nosaltres que en açò deguésem provehir de remeys convinents; hon nosaltres admesa lur suplicació benignament la present causa e quèstió decesidora e a fi deguda determenadora ab la present²⁹⁰⁸ a vos dit senyer en Guiem Breschó comanam manats vos que, votades e hoydes axí la universitat del dit loch de Castelló com la universitat d'Orenga o lo dit habitador que aquí és e lurs rahons oydes, per justícia a quiscuna universitat façats e ministrets²⁹⁰⁹ procehir breument sumàriament e de pla, atesa solament la veritat del feyt, totes malícies e dilacions cessants. Car nosaltres a vos sobre tots e sengles coses damunt dites, incidents, dependents e emergents d-aquelles planerament comanam nostres veus. Manant ab la present al sotveguer del dit loch de Vilanova de Meyà²⁹¹⁰ que la dita mula penyorada a la universitat del dit loch de Castelló de Meyà o a singulars d-aquella encontinent restituesque, reebuda vers ell suficient caució de aquell de qui és la dita mula, de haver aquella en son cars e loch oportuns. Dada en Leyda quinta februarii any M CCCC V.

33

1405, febrer, 26. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat, Pere Ferrer, al qual manen que, malgrat la seva reticència, pagui a Antoni Baró o asseguri que li deu 25 florins, com ja li havien demanat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 20r.

Los pahers de la ciutat de Leyda senyora de la Terra del Marquesat al amat en Pere Ferrer clavari de la dita Terra, saluts e dilecció. Recòrdens que l'altre jorn vos scrivim per nostres letres a instància d'en Anthoni Baró del loch de Vilanova de Meyà per la forma següent: "Los

²⁹⁰⁵ que són CC sous. Damunt de la línia.

²⁹⁰⁶ a instància de dit Guillem Mallol. Damunt de la línia.

²⁹⁰⁷ molt menys los cent sous per d'Orenga. Damunt de la línia.

²⁹⁰⁸ decesidora e a fi deguda determenadora ab la present. Damunt de la línia.

²⁹⁰⁹ e ministrets. Damunt de la línia.

²⁹¹⁰ de Meyà, Damunt de la línia

pahers de la ciutat de Leyda etc.” E jatsia que lo dit n·Antoni Baró, segons afirme, vos havie presentada la dita letra, vos emperò a le coses en aquella contengudes no volets obtemperar allegant que de la dita quantitat havets feta assignació a mossèn Berenguer. Allegats més que ell no ha retut compte del regiment de la sotsvegueria per què ha soplicat nosaltres que a vos manar deguésem que los dits XXV florins li prengats en compte. E nosaltres veent la provisió del consell sobre lo present acte, fet la qual volem ésser menada a fi e per res no justificada.²⁹¹¹ Per ço us dehim e manam que sots pena de cent florins,²⁹¹² vista la present, los dits XX florins li prengats en compte e la obligació per ell feta li cancel·lets no contrastats vostres rahons allegades, les quals a present volem que cesen del tot pus lo consell ho vol, e açò per res no mudets com en altra manera del contrari vos posariets en gran culpa. E quedarie·ns procehir a exhigir la dita pena. Dada en Leyda a XXVI de febrer any Mil CCCC V.

34

1405, març, 6. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat, Berenguer de Montagut; li demanen que faci justícia en una qüestió entre Jaume i Bernat Bosch de Lleida, els quals van donar al mercader Pere de l'Om unes truges i uns porcells com fiança; però aquest va vendre els animals al batlle de Merita.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 20v.

Al molt honorable e savi cavaller mossèn Berenguer de Montagut, procurador de la Terra del Marquesat. Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la dita Terra, saluts e honor a la vostra saviesa. Significam que devant nosaltres és comparegut en Pere del Olm, mercader de la ciutat dient e afermant que en Jacme Bosch e en Bernat Bosch vehins de aquesta ciutat veneren L sous jaquesos, de violari a la dona na Eulalia muller del difunt en Ramon Coguet, notari en los quals entra fermança lo dit Pere e principal pagador, havent dels dits Jacme e Bernat Bosch com de indempnitat al qual obligaren sos béns quiscun d·ells insoliu e per lo tot general e en special totes aquelles truges que posehien e los porcells que existien de aquelles, los quals confessaven tenir en nom de precari per lo dit Pere del Olm. E com lo dit en Bernat Bosch haie venut de les dites truges al batle del loch de Merita en dan e perjuhi del dir Pere del Olm, per què ha request nosaltres que sobre açò li deguésem fer justícia. E nosaltres atenent lur requesta ésser justa e consonant a rahó, vista a ull la carta de indempnitat per los dits Jacme e Bernat firmada. Per ço no·y vos requerim e pregam que al dit en Pere del Olm vos plàcie fer justícia, en lo dit fet,²⁹¹³ segons de vos a ple confiam. Dada en Leyda a VI dies de març any M CCCC V.

²⁹¹¹ e per res no justificada. Damunt de la línia.

²⁹¹² sots pena de cent florins. Damunt de la línia.

²⁹¹³ en lo dit fet. Damunt de la línia.

1405, març, 11. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al cavaller Guim Armengou, senyor de Marçà, al qual demanen que prorrogui fins al mes d'abril el pagament de la pensió d'un censal que la vila de Camarasa li abonava cada mes de març.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 20v i 21r.

Mossèn, segons relació a nosaltres feta per la vila de Camarasa, la universitat e singulars de la dita vila fan a vos cert censal pagador cascun any en lo present mes de març²⁹¹⁴ en certa jornada, lo pagament del qual los havets prorrogat per tot lo present dit mes. E siam certs ells ésser asats e no poch encarregats de sos deutes, e haïam tal confiança en vos,²⁹¹⁵ e que per tot lo mes d'abril vos los prorogarets lurs solucions, per què mossèn vos pregam axí afectuosament com podem que per honor de nosaltres e de aquesta ciutat, plàcie prorrogar lo pagament de la dita anual pensió a la dita universitat de Camarasa car per tot lo dit mes d'abril primervinent, la gracia de Déus migañant, sens tot dubte vos haurets de vostra pensió bon compliment. E plàcie·us de fer nos vostra bona resposta. E si algunes coses²⁹¹⁶ mossèn von són plahibles scrivits nos ab bona confiança. Scrita en Leyda a XI de març M CCCC çinch.

Los pahers etc.

Al molt honorable e savi cavaller mossèn Guim Armengou, senyor del loch de Marça.²⁹¹⁷

1405, març, 11. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Cubells, al qual manen que faci pagar la quèstia als habitants d'aquesta vila, que tenen terres en el terme de Camarasa, i que lliuri els diners al collidor Guillem Sabater.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 21r i 21v.

Los pahers de la ciutat de Leyda senyora de la Terra del Marquesat al amat lo batlle de Cubells o a son lochtinent, saluts e dilecció. Sapiats que devant nosaltres és²⁹¹⁸ comparegut Guillem Sabater de la vila de Camarasa, collidor de les quèsties del dit loch, dient e afermant que per alguns hòmens del dit loch de Cubells terratinents en lo terme de la dita vila de Camarasa són

²⁹¹⁴ de març. Damunt de la línia.

²⁹¹⁵ e haïan tal confiança en vos. Damunt de la línia.

²⁹¹⁶ coses. Damunt de la línia.

²⁹¹⁷ Potser es refereix al lloc de Marçà al Priorat.

²⁹¹⁸ és. Damunt de la línia.

degudes algunes quantitats per rahó de quèstia, per les terres que cultiven en lo terme de la dita vila, per què ha request nosaltres que sobre açò deguésem a ell fer compliment de justícia, forçant los dits terratinents del dit loch a pagar la dita quèstia. E nosaltres atenent la dita requesta ésser justa e consonant a rahó que les quísties de quiscun loch qui són preservació de aquells sien ben levades e sens tota dilació pagades. Per ço us dehim e manam expressament e de certa sciència que vista la present, execució realment e de feyt façats e der forçats en los béns dels dits hòmens terratinents en lo terme de la dita vila de Camarasa en la quantitat per ells e cascun d'ells²⁹¹⁹ deguda ensemps ab les mesions per lo dit quistier fetes en demanar la dita quèstia no admetents los algunes rahons frustatòries²⁹²⁰ e dilació de les pagues per ells faedores, havent vos en tal manera que per defalliment de justícia o per vostre blandiment e negligència lo dit Guiem Çabater no haie haver regrés a nosaltres, com nos redundarie en desplaència. Dada en Leyda a XI de març any M CCCC V.

37

1405, març, 19. Lleida.²⁹²¹

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al rector d'Aspa, que ha prohibit a Joan Carbonell que gaudeixi dels béns assignats al tutor dels seus fills, perquè és un mal administrador. Els paers demanen que li deixi prendre el vi i el blat que li corresponen i que torni la cota que li retenia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 21v.

Al molt honorable lo rector d'Aspa, los pahers de la ciutat de Leyda saluts e honor. Com vos haiats tanquada casa en Johan Carbonell de la qual no li lexats pendre²⁹²² blat ni vi per sa provisió, dient que vos volets assignar a curador a sos fills com sie mal administrador e inhibint li que no vine²⁹²³ dels seus béns, hon se ha acurada certa provisió de pa e de vi, per què us pregam e requerim que vista la present li lexets pendre pa e vi e blat per sa provisió, com fer ho deiats per justícia. En altra manera procehirem en lo dit fet per justícia. Item li liurets una cota que tenits sua com ja haie pagat ço que pagar havie. Dad en Leyda a XIX de març any M CCCC V.

²⁹¹⁹ e cascun d'ells. Damunt de la línia.

²⁹²⁰ frustatòries. Damunt de la línia.

²⁹²¹ Aquest carta sembla no pertànyer als assumptes del Marquesat.

²⁹²² pendre. Damunt de la línia.

²⁹²³ Vine, potser un error per mira.

1405, març, 19. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat, en què li demanen que pagui a Pere Carrover, que havia estat batlle de Santa Linya, alguna part dels 290 sous jaquesos que se li deu per la feina de 3 anys.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 22r.

Los pahers de la ciutat de Leyda senyora de la Terra del Marquesat al amat en Perico Ferrer, clavari de la dita Terra, saluts e dilecció. Sapiats que denant nosaltres és comparegut en Pere Carrover, batlle del loch de Senta Linya dient e afermant que com ell havie regida la batllia del dit loch lo trienni prop passat e sien a ell stats promesos per lo càrrech de la dita batllia cascun any cent sous jaquesos, e aquells no haie poguts haver sino solament deu sous, per què ha suplicat a nosaltres que ls dits cent sous per quiscun any a ell deguts deguésem fer pagar dels emoluments que del dit loch són extrets e hixen. Manant a vos que d'aquells li responéssets. E nosaltres attenents la dita suplicació ésser justa e consonant a rahó. Per ço us dehim e manam que dels emoluments de la dita batllia, si ni ha,²⁹²⁴ paguets alguna partida del dit salari²⁹²⁵ al dit en Pere Carrover, com sie digna cosa que lo dit Pere axí com ha reportat lo treball sente per aquell²⁹²⁶ algun profit. Dada en Leyda a XIX dies març any Mil CCCC e cinch.

1405, març, 20. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador general del Marquesat, Berenguer de Montagut, en què li demanen que faci justícia a Bort de Tarn, que ha comés un crim del qual és confés, però que l'afavoreixi, perquè d'homes com aquest la ciutat en podria rebre alguns serveis.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 22r i 22r.

Mossèn segons hem estats informats aquí²⁹²⁷ és stat fet procés contra lo honrat en Bort de Tarn sobre cert²⁹²⁸ crim del qual ere delat en lo loch de Liminyana, per la qual rahó és stat algun temps e encara huy és²⁹²⁹ arrestat, que no gose exir de la Terra del Marquesat sots certa

²⁹²⁴ *si ni ha.* Damunt de la línia.

²⁹²⁵ *del dit salari.* Damunt de la línia.

²⁹²⁶ *per aquell.* Damunt de la línia.

²⁹²⁷ *aquí.* Damunt de la línia.

²⁹²⁸ *cert.* Damunt de la línia.

²⁹²⁹ *e encara huy és.* Damunt de la línia.

seguretat. E com ell afecte molt exir del dit arrest migançant justícia, e haie suplicat nosaltres que en aquella li deiam fer spatxar.²⁹³⁰ Per ço mossèn vos pregam que lo dit Bort haiats en sa justícia per recomanat e vos plàcie donar li tot²⁹³¹ bon spatxament en aquella, segons los mèrits del procés, per manera que vexació ell ne reeba, ans en son cars e loch sia per vos mossèn migançant justícia²⁹³² favoregat. Remetem tot açò a vostra honorable saviesa, car de²⁹³³ semblants hòmens en son cars e loch, la ciutat ne porie reebre serveys. E serà cosa que a nosaltres ne farents plaer. E sia lo Sant Sperit ab vos. Scrita en Leyda a XX de març any M CCCC e V.

Los pahers ets

Al molt honorable e molt savi cavaller mossèn Berenguer de Muntagut, procurador general de-la Terra del Marquesat.

40

[1405]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al jutge del Marquesat, en què li demanen que Perico Obac de Santa Linya, que va matar la seva muller, no torni a aquesta població per tal d'evitar bandositats i la despoblació de la vila.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 22v i 23r.

Mossèn, segons som informats²⁹³⁴ Perico Obach del loch de Santa Linea enguany occhí sa muller, la qual ell havie assegurada, e no contrastant la dita seguretat procehí a fer la dit crim, la qual ha aquí diverses parents.²⁹³⁵ En après avem entès que²⁹³⁶ vos mossèn lo volets admetre a composició, e que torn en lo dit loch. E com nos dubtem que lur venguda o lur remissió no fos redundable en dampnatge del dit loch²⁹³⁷ e açò per los amichs de-la dita dona qui per lur venguda se diu que-s sentiren e degué ésser obviat a bandositats quiscun aparellades de seguir e ultra les dites bandositats se seguirie despoblació del dit loch, com se digue que alguns amichs de-la dita dona encars que-lo dit Perico Obach torn en lo dit loch se exirie d-aquell, e totalment mudarien son domicili en altra senyoria; e si axí-s segueie dubtam nos que en sdevenidor non fósem represos per lo dit senyor. Per què mossèn vos pregam e us requerim que sobre açò vullats planerament deliberar e haver vos madurament segons de vos a ple

²⁹³⁰ *li deiam fer spatxar.* Damunt de la línia.

²⁹³¹ *e vos plàcie donar li tot.* Damunt de la línia.

²⁹³² *cars e loch sia per vos mossèn migançant justícia.* Damunt de la línia.

²⁹³³ *de.* Damunt de la línia.

²⁹³⁴ *Informats.* Damunt de la línia.

²⁹³⁵ *la qual ha aquí diverses parents.* Damunt de la línia.

²⁹³⁶ *En après avem entès que.* Afegit en el marge a l'inici de la línia.

²⁹³⁷ *del dit loch.* Damunt de la línia.

confiam e a present sobresehiscahats en lo dit negoci per remoure inconvenients e per cesar bandositats. E sia lo..

41

1405, març, 27. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al jutge Jaume Talit, consultor del rei, a qui encomanen la defensa dels drets dels homes de Llimiana, que estan en litigi contra la senyora d'Orcau, que pretenia jutjar-los a la vegueria de Puigcerdà.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 23r.

Molt honorable e savi senyer. Com sobre loi debat e qüestió que-s mene aquí en Cort del senyor rey entre la noble dona d'Orchau de una part e alguns hòmens del loch de Liminyana de-la altra, per rahó de un clam de pau e de treva per part de-la dita nobla dona donat contra los dits hòmens de Liminyana denant lo veguer de Puigcerdà per vigor de l privilegi d'exempció per lo noble en Roger d'Orchau obtengut del senyor rey. Com ab veritat los dits hòmens de Leminyana sien de- la vegueria de Pallars e són vassalls d-aquesta ciutat e haien pres a vos senyer per advocat lur. Per ço honorable senyer vos pregam afectuosament que per honor d-aquesta ciutat los dits hòmens en lur dret haiats per recomanats, car confiam e migançant la gràcia de Déu e vostre bon patrocini e lur bon dret ells, seran endreçats en lurs afers. E si res senyor vos plau scrivens vostra saviesa ab bona confiança. Scrita en Leyda a XXVII de març any M CCCC V.

Los pahers, etc.

Al molt honorable e molt savi senyer en Jacme Talit, savi en dret, consultor del senyor rey.

42

[1405]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al jutge del Marquesat. La senyora d'Orcau ha fet clam de pau i treva a alguns homes de Llimiana en la vegueria de Puigcerdà. Els paers demanen al jutge que treballi perquè siguin jutjats en la vegueria de Pallars i Lleida a fi que no es produeixin aldarulls per la qüestió.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 23v

Molt honorable e molt savi mossèn, a la vostra molt gran saviesa significam que a instància de-la nobla dona d'Orchau se-s donat clam²⁹³⁸ de pau e treva contra alguns hòmens del loch de Leminyana de-la Terra del Marquesat, la qual és d-aquesta ciutat denant lo veguer de Puigcerdà lo qual per vigor del dit clam ha feyt procés contra los dits hòmens per virtut de un privilegi d-e exempció de-la Baronia d'Orchau que ab veritat és de-la vegueria de Payllars, e submissió a la vegueria de Puigcerdà, per lo noble en Roger d'Orchau quòndam obtingut sobre lo qual és stada feyta oposició per part dels dits hòmens e veguer de Leyda e de Payllars, per mantenir los drets de-la vegueria, e se-n mene qüestió aquí en Cort. Per què mossèn nos vos pregam molt afectuosament que en honor e reverència del senyor rey al qual per temps s-espere a-recobrar la dita terra del Marquesat, e per amor de nosaltres, haiats los dits hòmens per recomanats en justícia en manera que sien preservats de les dites inquietacions e vexacions en los quals parlant ab honor, no sien atrobats en tan gran culpa, com los donen si denant son jutge, qui ab veritat és lo veguer de Payllars, lo feyt se menàs com mills sàpien los mèrits de-la causa los cricumvehins que-lo veguer de Puigcerdà. E en açò mossèn servirets al senyor rey en profit e utilitat del qual aquest feyt per temps redundarà si la dita Terra del Marquesat al dit senyor rey per recobrament venie, com si lo contrari se segueie lo dit loch de Leminyana, qui és assenyalat membre de-la dita Terra del Marquesat e encara tota la vall de Leminyana, atès que-ls dits hòmens són bé amigats e dels assenyalats del dit loch e vall, venrie en total desabitació e depopulació de que-s seguirien diverses bandositats, escàndols e perills, com ja *ab antiquo* haie tip entre lo dit loch e vall e los hòmens de-la dita nobla dona, o a nosaltres ne farets assenyalat plaer lo qual²⁹³⁹

43

1405, abril, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Perico Ferrer, al qual recorden la carta del 15 de gener, en què li manaven pagar a Antoni Baró 25 florins. Ara li diuen que, per acord del Consell dels 22 prohoms, ha de lliurar 30 florins a Berenguer Montagut pel seu salari, i si sobra alguna cosa, que la destini a l'esmentat Antoni Baró.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 24r.

Los pahers de-la ciutat de Leyda senyora de-la Terra del Marquesat al amat en Perico Ferrer clavari de-la dita Tera, saluts e dilecció. Recorde-ns que l-altre jorn vos scrivim per nostres letres a instància d-en Anthoni Baró del loch de Vilanova de Meyà, que com ell fos stat condemnat per lo honorable mossèn Berenguer de Muntagut, cavaller procurador de-la dita Terra, per certes rahons en quantitat de XX florins e com al dit Anthoni fossen deguts XXX florins per lo salari del regiment que havie fet de-la sotsvegueria del dit loch, per què us

²⁹³⁸ *Clam*. En l'original *clau*.

²⁹³⁹ Inacabat, només hi manquen les darreres clàusules i la data.

manàvem que·la quantitat deguda al dit Anthoni li compensàsets ab la quantitat que·lo dit Anthoni havie a donar a vos axí com a clavari,²⁹⁴⁰ per la dita condempnació e per certa seguretat per ell feta, la qual seguretat vos manàvem que cancellàsets e que·la dita quantitat li prenguéssets en compte, segons que aquestes coses e altres en la dita letra nostra són contingudes, la data de·la qual fo en Leyda a XV de giner any davall scrit. E com siam clarament informats que los dits XXX florins vos haviets abans²⁹⁴¹ assignats al dit mossèn Berenguer pro rata de son salari e que ja d·aquells haviets cautela²⁹⁴² e que los emoluments de·la Terra no basten al salari del dit mossèn Berenguer, e no sie intenció d·ell per consell qui açò havie manar perjudicar al dit mossèn Berenguer en son salari.²⁹⁴³ Per què us dehim e manam que no contrastant la dita letra per nosaltres a vos tramesa, los dits XXV florins haiats del dit Anthoni Baró e aquells liurets al dit mossèn Berenguer com axí per Consell de XXII prohòmens celebrat la present dia sia stat deliberat, perquè manant ab la present a vos dit clavari que si pagat lo dit mossèn Berenguer²⁹⁴⁴ e clavari hi sobrave alguna quantitat, satisfàçats al dit Anthoni tot ço e quant degut li sie de sos regiment,²⁹⁴⁵ cobrant ves vos del dit Anthoni cautela. Dada en Leyda a VIII d·abril any M CCCC V.

44

[1405, abril, 8. Lleida]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Antoni Baró de Vilanova de Meià, al qual se li deuen 30 florins pel regiment de la sotsvegueria. Els paers li diuen que el clavari ja havia assignat 25 florins però ara, per manament del Consell dels 22 prohoms, ha de pagar primer a Berenguer de Montagut i després lliurarà a Antoni Baró allò que se li deu.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 24v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda senyora de·la Terra del Marquesat al amat n·Anthoni Baró del loch de Vilanova de Meyà, saluts e dilecció. Bé creem que·us recort com a instàcia vostra nosaltres scrivim al clavari d·aquexa Terra quecom per certes rahons vos fósets stat condemnat en XXV florins dels quals haviets prestada bona seguretat e lo dit clavari volgués fer execució en vostres béns. E a vos fossen deguts XXX florins per ço com haviets regida alguns temps la sotvegueria del dit loch, per què manàvem al dit clavari que·la dita obligació vos cancel·làs e los dits XXV florins vos prenguàs en compte. E com ara novellament siam stats

²⁹⁴⁰ axí com a clavari . Damunt de la línia.

²⁹⁴¹ abans. Damunt de la línia.

²⁹⁴² e que ja d·aquells haviets cautela. Damunt de la línia.

²⁹⁴³ e no sie intenció d·ell per consell qui açò havie manar perjudicar al dit mossèn Berenguer en son salari. Damunt de la línia.

²⁹⁴⁴ dit mossèn Berenguer. Posat al començament de la línia. Aquest registres hi ha moltes parts guixades.

²⁹⁴⁵ degut li sie de sos regiment. Damunt de la línia.

informatos per lo dit clavari e present lo consell qui vuy se-s celebrat de XXII pohòmens²⁹⁴⁶ ha jurat que d-quells abans que-la dita letra fos amenada de ací ell havie fet assignació al dit mossèn Berenguer e que-los emoluments no basten al dit mossèn Berenguer. E com no fos intenció dels dits prohòmens perjudicar en res al dit mossèn Berenguer. Per què us dehim e manam que no contrastant la dita letra, los dits XXV florins paguets al dit clavari com nosaltres haïam scrit ja al dit clavari que pus lo dit mossèn Berenguer assessor e clavari sien pagats de lurs salaris, satifarem a vos tot ço e quant degut vos sie per regient. Dada en Leyda ut supra.

45

1405, abril, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al lloctinent de cort i de paers pel rei i procurador de la Terra del Marquesat per la ciutat de Lleida, Berenguer de Montagut. Li manen que per evitat bandositats entre els donzells Gispert de Pont i Roger d'Eroles, d'una part, i Bort de Talarn, de l'altra, prohibeixi portar armes sota pena de presó; i que aconseguixi que Guiem de Perves i Bort de Talarn signin treves.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 24v i 25r.

En Berenguer de Montagut cavaller, lochtinent de Cort e de pahers de Leyda per lo senyor rey e²⁹⁴⁷ procurador general de-la Terra del Marquesat per la dita ciutat. Als horats e amats los sotsveguer e batle del loch de Liminyana o a sos lochtinets e assessors d-ells,²⁹⁴⁸ saluts e dilecció. Segons ara novellament som stats informatos alguna brega e noves se són seguides entre los honrats en Gispert de Ponts e en Roger de Eroles donzells de una part, e lo honrat en Bort de Talarn de-la altra, la qual cosa pacientment no entenem a tol-lerar, car fort fàcilment se-n porien de-la dita brega seguir alguns inconvenients. E com entretant vullam lo dit Borth fer star e romanir pacífich e en bona tranquil·litat e per extirpar alguns sinistres. A quiscun de vos dehim e manam expressament e de certa sciència, que per via de crida o en altra manera, segons expedient vos serà, façats provisió en lo dit loch que alguna persona no port o gos portar armes de dia o de nit en lo dit loch, en altra manera que aquelles sien perdudes e aquelles de fet los colgats. E en cars que de portar aquelles star nos volguessin, vos manam que aquells qui a vostres manaments no obehiran, façats exir del dit loch e terme en manera que lo dit loch sie preservat de scandil e de perill. E no res menys manam ab la present a vosaltres o aquell a qui-s pertangue que com haia entès que-la dita brega vingue agresoriament o algunes noves o com seguies entre los²⁹⁴⁹ honrats en Guillem de Perves e en

²⁹⁴⁶ de XXII pohòmens. Damunt de la línia.

²⁹⁴⁷ lochtinent de Cort e de pahers de Leyda per lo senyor rey e. Damunt de la línia.

²⁹⁴⁸ e assessors d-ells. Damunt de la línia.

²⁹⁴⁹ com haia entès que la dita brega vingue agresori ament o algunes noves o com seguies entre los. Damunt de la línia.

Bort de Talarn donzells,²⁹⁵⁰ que als dits en Gispert e en Roger façats fer treva ab lo dit en Bort d'ací a la festa de *Omnium Sanctorum*, segons e semblant que és stada fermada entre los dits en Guiem de Perves e en Bort de Talarn. E si les dites treves fer recusaran, a aquells forcets exir del dit loch. E si après del dit vostre manament aquí atrobats seran, aquells prengats e presos tingats en bona e segura presó fins que nosaltres ne haiats consultat e altre manament o provisió nostra haiats hauda. Manant ab la present a tots e sengles súbdits vostres que a vosaltres e a quiscun de vosaltres sobre les dites coses done consell, favor e ajuda si e aytantes vegades com per vosaltres demanats seran, sots la fe e naturalesa que tenguesen a la dita ciutat. Dada en Leyda a VIII dies d'abril any M CCCC V.

46

1405, abril, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer i batlle de

Llimiana, al qual informen que han donat instruccions a Berenguer de Montagut per actuar en les bregues entre Gispert de Pons i Roger d'Eroles, d'una part, i Bort de Talarn, de l'altra.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 25r i 25v.

Los pahers de la ciutat de Leyda senyora de la Terra del Marquesat, als honrats e amats los sotsveguer e batlle del loch de Liminyana e a quiscun d'ells o a sos llochtinents, saluts e dilecció. Com a present haïam haut ardit que alguna brega sia stada seguida entre los honrats en Gispert de Pons e en Roger de Eroles, donzells de una part e lo honrat en Bort de Talarn de la altra, qual cosa no havem hagut plaher algú e per la dita rahó nosaltres ab lo honorable mossèn Berenguer de Montagut, cavaller procurador general de la dita Terra haïam fets algunes provisions, les quals mane per sa letra ésser per vosaltres observades. Per què us dehim e manam expressament e de certa sciència que a les coses contingudes en la dita letra, mossèn Berenguer obehiscats e aquelles, sots la fe e naturalesa que tenguts sots a la dita ciutat, observets e metats en obra, com axí u vullam de certa sciència. Dad en Leyda a VIII d'abril any Mil CCCC V.

47

1405, abril, 9. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guiem de Perves, carlà de Llimiana, al qual demanen que intervingui perquè Gispert de Pons i Roger d'Eroles signin treves amb Bort de Talarn.

²⁹⁵⁰ com haia entès que la dita brega vingue agresori ament o algunes noves o com seguies entre los. Afegit al marge de començament de la línia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senhora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 25v.

Molt honrat senyer, segons som stats certificats entre los honrats en Gispert de Pons e en Roger d'Eroles de l part,²⁹⁵¹ lo honrat en Bort de Talarn de altra,²⁹⁵² és stada seguida brega, per la qual rahó lo loch de Liminyana és posat asats en al pas e com la dita brega segons som certs²⁹⁵³ accessoriament vingue per rahó d'algun tip, que ha hagut algun temps ha, entre vos e los dit en Bort, de-la qual cosa som meravellats, car vos que deuríets tenir lo dit loch en stat pacífich e posar aquell en bona tranquil·litat no deuríets entregar ni donar obra directament o indirecta d'algu sinistre que al dit loch pogués venir. E com ja d'atres vegades la ciutat per honor vostra vos haie blandit en algunes coses que-s pogere bé encarregar se en vos, e encara en aquelles vullats perseverar, dubtan nos que açò la ciutat pogués tol·lerar ni donar hi alguna paciència. Per què us pregam que, per vostre ben avenir, tractets que los dits en Gispert e en Roger se atreven ab lo dit Bort, car per res no permetríem bandositats en lo dit loch e d'açò farets a nosaltres plaher. En altra manera certificam vos que-la ciutat hi metrà la mà talment que vos e los altres qui atemtaran a seguir en lo dit loch coses no degudes, ne reportarà penitència. Escrit en Leyda a VIII d-abril any M CCCC V.

Los pahers de-la ciutat de Leyda.

Al molt honrat e savi senyer en Guiem de Perves, donzell, carlà de Liminyana.

48

[1405, abril, 9. Lleida]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als donzells Gispert de Pons i Roger d'Eroles, en què diuen que no consentiran que hi hagi baralles a Llimiana, i els demanen es pacifiquin, segons els ordenarà el veguer, amb Bort de Talarn. En cas de no fer-ho la ciutat prendrà mesures.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senhora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 26r.

Molt honrats senyers, certificats som stats que entre vosaltres de una part e lo honrat en Bort de Talarn de-la altra se ha seguit brega per la qual lo loch de Liminyana està asats en mal pas de-la qual cosa som molt meravellats. E com nosaltres no entenem a donar paciència que vosaltres ni altres nos metats bregua ni brogit en algun loch de-la ciutat e vassalls seus ans hi obviarem tant com puguem. Per què us pregam que per vostre ben avenir vullats de semblants coses desastir e aquelles del tot leixar car per res de semblants coses no complauríets a la

²⁹⁵¹ los honrats en Gispert de Pons e en Roger d'Eroles de l part. Damunt de la línia.

²⁹⁵² de altra. Damunt de la línia.

²⁹⁵³ segons som certs. Damunt de la línia.

ciutat. E no resmenys vos vullats atrevar ab lo dit en Bort e pacificar vos segons e per la forma que·lo sotveguer voldrà e ordenarà. En altra manera certificam vos que no·us permetriem romanir en lo dit loch ans encontinent que sapiam que a·les ordinacions del dit sotveguer no voldrets obehir, hi farem tals provisions que vosaltres conexerets que·la ciutat vol tenir sa terra en bona pau e confederació. Scrit tot supra.

Los pahers de·la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Als molt honrats e savis senyers en Gispert de Pons e en Roger d'Eroles, donzells.

49

1405, abril, 11. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari Perico Ferrer al qual notifiquen que Antoni Baró ha estat condemnat per Berenguer de Montagut a pagar 25 florins, de la qual cosa Baró s'ha queixat. Els paers demanen al clavari que, perquè Baró no marxi de la Terra, temperi les exigències i no faci execució en els seus béns.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 26r i 26v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, al amat en Perico Farrer, clavari de·la dita Terra, saluts e dilecció. Ja sabets com vos stant ací en Leyda ara pochs dies ha passat,²⁹⁵⁴ no contrastant altres letres per la matèria subiacent, per nosaltres a vos trameses a instància d'en Anthoni Baró de Vilanova de Meyà, lo qual per lo honorable mossèn Berenguer de Montagut, cavaller procurador de·la dita Terra és stat condemnat en XXV florins. Vos manam per nostres letres que·los dits XXV florins haguéssets e exigésets del dit Anthoni e aquelles liuràsets al dit mossèn Berenguer, com per consell de XXII pròmens celebrat en la casa de·la Paheria fos stat delliberat, la data de·la qual letra fo en Leyda a VII d-abril any present e davall scrit. E ara com ara novellament devant nosaltres sie comparegut lo dit Anthoni Baró posant moltes excusacions com la dita quantitat no pot pagar, ans si aquella de present havié a pagar lur casa vendrie en total destrucció, dechaiment e desabitació. Per què ha suplicat nosaltres que a la dita destrucció e dechaiment deguéssiem obviar e provehir, temprant li per temps convinents les pagues dels dits XXV florins per ell fahedores. E nosaltres complanyents nos molt de lur afany e treball que per pagar de present la dita quantitat ell sostendrie, per la qual rahó nos dubtam que no transpostàs son domicili en altra part, la qual cosa devie molt extirpar, havem deliberat que·la dita quantitat a pagar li sie temprada per certes pagues, com sie pus expedient que no que aquella hagués a pagar al present. Per què us dehim e manam expressament e de certa sciència que a fer execució en los béns del dit Anthoni Baró en alguna manera a present no enantets ni enantar permetats, ans si alguna execució hi haurets començada a fer, aquella li tornets al primer stament e si penyores algunes fetes li havets aquelles prestament li tornets; e açò sots pena de cent florins, los quals de vos e de vostres

²⁹⁵⁴ ara pochs dies ha passat. Damunt de la línia.

béns levarem encars que lo contrari façats no contrastant dita letra a vos per nosaltres feta. Emperò per ço que lo dit mossèn Berenguer la dita quantitat puxe haver, vos dehim que aquella al dit Anthoni façats assegurar de pagar per pagues suficients e tolerables en manera que lo dit Anthoni no sie descançat com non vullam per res. Manant vos ab la present que al pus tost que pugats ab los comptes de la administració per vos fets de la dita clavaría, com axí u vullam de certa sciència. Dada en Leyda a XI d'abril any M CCCC V.

50

[1405], abril, 11. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador Berenguer de Montagut. Ell havia condemnat a Antoni Baró a pagar 25 florins, però com que això seria costós per casa seva, els paers manen al clavari que doni temps a Baró per lliurar els diners, i que tingui paciència.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 27r.

Mossèn, bé sap vostra saviesa com ara pochs dies ha pasats manam al clavari d'aquexa Terra que prestament hagués los XXV florins en los quals n'Anthoni Baró és stat condemnat. E com nos dubtem que per la dita rahó lo dit n'Anthoni no sostengués molt afany per lo qual lur casa vendrie a decahiment, havem scrit al clavari que en pagar aquelles li don algun temps e per certes pagues. Per què, mossèn vos pregam axí afectuosament com podem, que per honor de nosaltres per Déu e per sguart de nosaltres, vullats haver paciència de la impotència del dit Anthoni, que lo dit Anthoni pach la dita quantitat per algunes pagues com en altre manera sie destrucció total de la casa del dit Anthoni, la qual cosa deurem vos e nosaltres molt guardar squivar. E sia lo Sant Sperit ab vos. Scrita en Leyda a XI d'abril.

Los pahers etc.

Al molt honorable e savi cavaller mossèn Berenguer de Montagut.

51

[1405], maig, 2. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Cubells. El Consell de la ciutat ha aprovat l'ordinació que havien presentat per evitar la despoblació de la vila i aconseguir el pagament dels deutes municipals.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 27r i 29v.

Los pahers de la ciutat de Leyda senyora de la Terra del Marquesat. Considerants nosaltres ésser suplicats per part de vosaltres amats e feels pahers e prohòmens del loch de Cubells de la dita Terra que per ço com lo dit loch és après per molts e insuportables càrrecs e per molts censals que fa a diverses persones, en los quals deutes tots e singulars habitants del dit loch per maior partida ells o lurs antecessors han fernet e són obligats e per ço que en²⁹⁵⁵ aquells deutes en tot o en partida ne haïen a pagar, molts se ixen del vehinatge del dit loch e fan se hòmens e vassals d'altres senyor o senyors faent a aquells homenatges com a vassalls e despuix alleguen que no són hòmens ni vehins del dit loch e per consegüent no ésser tenguts a les solucions de le dites pagues ni a ordinacions, manaments e compulses de algú. E veent que si al dit abús no és obviat, no és dubte que lo dit loch en breu se espere venir a depopulació e a total destrucció e per provehir a semblant cars sinistre, havets fet un ordonament del tenor següent.²⁹⁵⁶ Al qual ordonament havets suplicat per nosaltres ésser confirmat e autoritzar. E nosaltres vostra suplicació benignament admesa e veent lo dit ordonament ésser molt útil e profitós a la dita universitat per ço agut acert e consell ab d'alguns prohòmens e dels advocats de la ciutat,²⁹⁵⁷ lo dit ordonament lohan, aprovan e confirman a vosaltres dits pahers e prohòmens e universitat damunt dita presents e sdevenidors e ab la present nostra autoritat e decret interposam²⁹⁵⁸ volents lo dit ordonament ésser observador e durador mentre a la dita²⁹⁵⁹ ciutat plaurà. Manants ab la present al procurador, batles e altres oficials de la dita Terra presents e sdevenidors o a sos lochtinents, que mentre a la dita ciutat plaurà, lo dit ordonament tinguen e observen tenir e observar facen e contra aquell directa o indirecta no vinguin ni contra venir permeten per qualsevol títol, manera o rahó. E per ço que del dit ordonament algun ignorància pretendre no's pugue, expressament pregam e requerim al dit procurador e als altres oficials de la dita Terra, dehim e manam que aquell ab veu de crida facen en la dita vila publicar. Dada en Leyda a dos de maig any M CCCC [V] .

52

[1405]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al donzell Joan Meca, veguer d'Urgell. La ciutat i el comte d'Urgell han signat una concòrdia per la qual es perdonen mútuament els greuges entre Agramunt i Cubells. Ara, però, el veguer d'Urgell exigeix als cubellesos pena de terços i Lleida li demana que tingui present la concòrdia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 29r.

²⁹⁵⁵ en. Damunt de la línia.

²⁹⁵⁶ Segueix el mateix redactat que la carta de la pàgina 14v.

²⁹⁵⁷ agut acert e consell ab d'alguns prohòmens e dels advocats de la ciutat. Damunt de la línia.

²⁹⁵⁸ Interposam. Damunt de la línia.

²⁹⁵⁹ a la dita. Damunt de la línia.

Al molt honrat senyer en Johan Mecha,²⁹⁶⁰ donzell, veguer d'Urgell o a son lloctinent. Los pahers de la ciutat de Leyda saluts e honor. Bé creem senyer no ignorar la vostra saviesa com temps ha passat a pregàries per vosaltres fetes²⁹⁶¹ algunes notables persones, fo per aquesta ciutat atorgat,²⁹⁶² que com la vila d'Agramunt²⁹⁶³ fos tenguda per a la Cort de Cubells en diverses penes axí de treces con cotidianes per rahó de una marcha declarada per lo sotveguer del dit loch de Cubells contra lo batle e la dita universitat d'Agramunt. E axí matex la dita universitat de Cubells fos tenguda a la Cort d'Agramunt en diverses penes cotidianes e terces que per bona concòrdia e ben de pau, la ciutat relaxa totes penes axí terces com cotidianes a la universitat d'Agramunt. Per què semblant relaxació e remissió fésets vos a la universitat de Cubells fins a aquella jornada la qual cosa la ciutat atorgua per reverència del senyor comte e per honor vostra e per esgart de la dita concòrdia.²⁹⁶⁴ E segons havent entès vos senyor departint vos de la dita avinença, de fet forçats e compels l'la universitat damunt dita a pagar algunes terces en los quals és tinguda a la dita Cort, que no poch són meravellats, per què senyor vos pregam e requerim que la dita avinença e concòrdia per vos atorgada²⁹⁶⁵ prenets e provar façats a la dita universitat de Cubells, com nosaltres plenament e bé haiam manat aquella ésser servada a la dita universitat d'Agramunt, per ço que la dita avinença e concòrdia no aperegue ésser dillusòria. En altre manera si aquella no volets ésser observadora, certificam vos que nosaltres usarem del dret que vos usats, la qual cosa²⁹⁶⁶ nos serà desplaent però serets ne vos en causa en cars que algun inconvenient o mesions se seguien de la una²⁹⁶⁷ universitat a la altra, oferint nos aparellats per vos fer e complit totes vostres justes requestes.

53

[1405], maig,²⁹⁶⁸ 2. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Joan Meca, veguer d'Urgell. S'ha signat una concòrdia entre la ciutat i el comte d'Urgell per la qual es perdonen mútuament les penes entre Agramunt i Cubells. El veguer d'Urgell vol exigir a Cubells el pagament de terços i els lleidatans li fan avinent que, si insisteix en la qüestió, també reclamaran a Agramunt les penes remeses.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 29r i 29v.

Molt honorable senyer, bé crehem que us recorde com temps ha pasat vos pregàs e se-s pregat los pahers d'aquesta ciutat que com la universitat d'Agramunt fos tenguda en la Cort de Cubells en diverses penes axí cotidianes com de terces per rahó d'una marcha atorgada o declarada per lo sotveguer de Cubells contra lo batle e la universitat d'Agramunt, que per bé

²⁹⁶⁰ Al marge del començament del text *no emanavit*. Significa que no es va enviar.

²⁹⁶¹ *temps ha passat a pregàries per vosaltres fetes*. Damunt de la línia.

²⁹⁶² *per aquesta ciutat atorgat*. Damunt de la línia.

²⁹⁶³ *d'Agramunt*. Damunt de la línia.

²⁹⁶⁴ *fins a aquella jornada la qual cosa la ciutat atorgua per reverència del senyor comte e per honor vostra e per esgart de la dita concòrdia*. Sobreposat i continuat al marge al final de la línia.

²⁹⁶⁵ *per vos atorgada*. Damunt de la línia.

²⁹⁶⁶ *cosa*. Damunt de la línia.

²⁹⁶⁷ *una*. Damunt de la línia.

²⁹⁶⁸ *Maig*. Per la seqüència cronològica ha de ser aquest mes i no març com indica el manuscrit.

de pau e de concòrdia plaés a la ciutat remetre e relaxar les dites penes la qual cosa la dita ciutat per reverència del senyor comte e per donar loch a vostres pregàries e entreveniment d'algunes notables persones, atorgà e remeté ab la condició emperò que vos en nom del dit senyor comte axí mateix remetéssets e relaxàsets totes penes axí cotidianes com terços, en los quals la universitat de Cubells fos tinguda en la Cort d'Agramunt fins en aquell dia, segons aquestes coses clarament havem vistes en lo libre dels Consells d'aquesta ciutat. E ara, segons havem entès vos no servant les dites coses haviets tramès l procurador a Cubells per levar e exigir alguns terços en los quals la dita universitat de Cubells ere tenguda fins en aquell dia en la dita Cort d'Agramunt, de la qual cosa, e no sens, rahó som meravellats. Com nos aperie bé, rahonable que si nosaltres vos relaxam lo molt vos degats relaxar lo poch. Per què us pregam que clarament ab vostra letra sapiam vostra intenció per lo portador de la present, Certificant vos que si vos procehits d'ací avant a fer levar ne exigir los dits terços a la dita vostra Cort, deguem²⁹⁶⁹ nosaltres axí matex procehir e fer procehir a exigir e levar e executar totes les dites penes en les quals la dita vila d'Agramunt sie tinguda, com pus vos no servets la condició, nosaltres no siam tenguts de servir la dita gràcia. E si algunes mesions ne despeses si fan, venran a culpa vostra e no de la dita ciutat. E si algunes coses etc. Scrit en Leyda a dos de març [1405].

Los pahers etc.

Dirigit a Johan Mecha vicario Urgelli

54

[1405], maig, 16. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Cubells i al clavari Perico Ferrer. Per la composició feta per Bort de Tarn, el castlà demana cobrar 3 florins i el batlle, 1. Els paers lleidatans manen al clavari que els aboní els diners que reclamen el castlà i el batlle.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 29v.

Al amat en Perico Ferrer clavari de la Terra del Marquesat.

Clavari, segons havem entès mossèn Berenguer ha²⁹⁷⁰ admès a composició al honrat en Bort de Tarn per algunes rahons contingudes en lo procés d'aquest fet, per la qual ha hagut X florins. E com al castlà del dit loch tanguem per son dret tres florins e al batlle un, e no sie digna cosa que los dits castlà e batlle sien perjudicats en son dret. Per què us dehim e manam que si axí és, que lo dit dret se pertangue a ells, aquell los donets sens tota triga,²⁹⁷¹ com no sie

²⁹⁶⁹ *deguem*, en l'original *deguts*.

²⁹⁷⁰ *ha*. Damunt de la línia.

²⁹⁷¹ *sens tota triga*. Damunt de la línia.

nostra intenció de perjudicar en alguna forma als dits castlà e batle. E açò no mudets com axí de certa sciència ho vullam. Scrita en Leyda a XVI de mayg any M CCCC V.

Los pahers etc.

55

1405, juny, 1. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Cubells. Joan Gilabert de Cervera afirma que se li deu blat, però que el batlle no li retorna. Els paers manen que, si porta els documents adients, se li restitueixi.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 30r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat lo batle del loch de Cubells o a son lochtinent saluts e dilecció.²⁹⁷² Sapiats que denant nosaltres és comparegut lo honrat en Johan Gilabert de la vila de Cervera, hereu de Bernat Lambart condam,²⁹⁷³ dient e afermant que ell ha en lo dit loch algun blat lo qual li és estat empenat per vos e lo procurador d'aquesta Terra²⁹⁷⁴ a instància d'algunes persones e jatsier ell se sie a fer donar fermança o²⁹⁷⁵ fermances sobre aquelles ydonees suficients, aquelles emperò vos li denegats reebre e admetre. Per què ha request nosaltres que manàsem a vos que aquelles li admetéssets. E nosaltres atenents la dita requesta ésser justa e consonant a rahó, considerants encara que tota empara ab ferma de dret deu e pot ésser solta. Per ço us dehim e manam expressament e de certa sciència que si lo dit en Johan Gilabert sobre les dites empires done fermança o fermances ydonees e suficients e fàcils de convenir, que les dites empires li soltets e anul·lets faent li liurar son blat, com per justícia axí fer se degue e açò fer no recusets. Dada en Leyda a prima die juny any M CCCC V.

56

1405, juny, 16. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a un batlle del Marquesat al qual li demanen que sancioni a Nicolau Gener de Balaguer per frau, però que el lliuri de l'arrest, al qual l'ha sotmès per haver disminuït el pes d'una lliura.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 30r i 30v.

²⁹⁷² Al matge s'anota: *Botllam de consilio de micer Alfageri.*

²⁹⁷³ hereu de Bernat Lambart condam. Damunt de la línia.

²⁹⁷⁴ e lo procurador d'aquesta Terra. Damunt de la línia.

²⁹⁷⁵ fermança o. Damunt de la línia.

Batle, segons havem entès vos tenits pres en Balaguer Nicholau Gener e vehí de-la ciutat de Balaguer per tant com en son poder és stat atrobat pres d'una lliura e miga pesant miga unça menys que no devia, e après fo trobat en un sach una anella que's solie²⁹⁷⁶ tenir en la dita liura e miga. Per la qual rahó li és stat fet procés de fals pes per vos.²⁹⁷⁷ E com per semblants coses no sie acostumada cosa fer processos más solament pagar en cars que frau per algú sia stat comés algun ban, e temprat e no excessiu e per la dita rahó al dit en Balaguer no vullam ésser fet algun procés com sia crivumvehi vostre e per honor del senyor comte e dels pahers de Balaguer qui per la dita rahó nos ha scrit, vullam haver en lo dit fet paciència. Per què us dehim e manam que levarar exigida per vos alguna cosa sabent a ban e no excessiva al dit en Balaguer Nicholau delliurets del arrest en aquesta²⁹⁷⁸ cancellant li totes manleutes e altres seguretats que fetes haie per la dita rahó. E axí matex lo comportets en lo salari del carceller, pus nos apar fraudulentment haver comés lo dit crim atenent ésser trobada la dita anella qui ere del dit pres com axí de certa sciència ho vullam. Scrit en Leyda a XVI dies de juny any MCCCC V.

Los pahers de-la ciutat de Leyda.

57

1405, juny, 27. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer de Vilanova de Meià. S'han produït assassinats a causa dels enfrontaments entre Joan Spolter, Bernat Martí, Pasqual Martí i Pere Bonifacis. Els paers manen que aquests homes es detinguin a l'espera que arribi el procurador, i procedeixi com és costum a la cort de Lleida.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 30v.

Senyor, sobre alguna dissensió que és stada moguda entre en Johan Spolter, Bernat Martí, Pasqual Martí e Pere Bonifaces se han seguides crims.²⁹⁷⁹ Per què us dehim e manam que per ço que inconvenients nos puguen seguir, vista la present guiets les persones dels damunt dits a beneplàcit de-la ciutat o del procurador, que prestament deu muntar que e dins certs dies après sien desguiats²⁹⁸⁰ aquí com axí sie stat per nosaltres deliberat, emperò dels béns vos assegurats segons que's petany e és stil de vostra Cort. Scrit en Leyda XXVII juny any MCCCC V.

Los pahers de-la ciutat de Leyda

²⁹⁷⁶ *solie*. Damunt de la línia.

²⁹⁷⁷ *pes per vos*. Damunt de la línia.

²⁹⁷⁸ *en aquesta*. Damunt de la línia.

²⁹⁷⁹ *se han seguides crims*. Damunt de la línia.

²⁹⁸⁰ *e dins certs dies après sien desguiats*. Damunt de la línia.

Al honrat lo sotveguer de Vilanova de Meyà.

58

[1405], juliol, 3. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al comte d'Urgell. Malgrat la concòrdia que havien signat sobre la remissió de les penes entre Agramunt i Cubells, la cort d'Agramunt vol imposar terços als de Cubells per fets inclosos en la concòrdia. Per ixò els lleidatans supliquen al comte que rebaixi les penes als cubellesos i que els concedeixi l'indult.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 31r.

Molt alt e egregi senyor, a·la vostra alta senyoria, ab tenor de·la present significam que algun temps ha pasat lo Consell d'aquesta ciutat fo pregat per algunes notables persones de vostre comdat que com la vostra vila d'Agramunt fos tenguda en la Cort de Cubells en diverses penes axí de terces com cotidianes per rahó d'una marcha declarada per lo sotveguer del loch de Cubells contra lo batle e la universitat del dit loch d'Agramunt. E per semblant manera la universitat de Cubells fos tenguda a·la Cort d'Agramunt en diverses penes axí de terces com cotidianes, que per bona concòrdia e ben de pau aquesta ciutat les dites penes relaxats e que semblant relaxació e reemsió fos feta per la Cort d'Agramunt a la universitat de Cubells, la qual cosa senyor per honor de·la vostra senyoria de fet feu fins aquella jornada. Ara senyor, segons havem entès lo sotveguer del dit loch d'Agramunt demane algunes terces²⁹⁸¹ en les quals pretén la dita universitat de Cubells ésser tinguda abans del temps de·la dita remissió a la Cort d'Agramunt, les quals presomie e ere nostra intenció d'ésser remeses,²⁹⁸² e de fet los inquare e vol executar. Per ço senyor, a·la vostra senyoria suplicam que sie vostra mercè, per honor de Déu, e per sguart d'aquesta ciutat, de relaxar a·la dita universitat les dites penes e de fer los gràcia d'aquelles, e si a vos senyor redundaven en displicència de totes, almenys los fesets gràcia de partida. E d'açò senyor farets a aquesta ciutat honor e al dit loch utilitat, les quals coses vos reputarem a gràcia. E tingats senyor la Santa Trinitat en sa guarda al seu sant servey. E man nos senyor la vostra senyoria tot ço que·li sie plasent. Scrit en Leyda a tres dies de juliol any MCCCCV.

Senyor los pahers e prohòmens de·la ciutat de Leyda qui·s comanen en vostra gràcia e mercè

Al molt alt e il·lustre senyor lo senyor comte d'Urgell.

²⁹⁸¹ terces. Damunt de la línia.

²⁹⁸² abans del temps de·la dita remissió a la Cort d'Agramunt, les quals presomie e ere nostra intenció d'ésser remeses. Damunt de la línia.

1405, juliol, 3. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a la comtessa d'Urgell. Per la concòrdia que havien signat, es perdonaven mútuament les penes comeses a Agramunt i a Cubells. Ara, però, el veguer d'Agramunt vol condemnar als de Cubells amb terços per fets inclosos en la concòrdia. Els paers demanen a la comtessa que intercedeixi davant del comte perquè es perdonin o rebaixin aquestes penes.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 31v.

Molt alta senyora a-la vostra senyoria humilment exposam que algun temps ha pasat lo Consell d'aquesta ciutat fo per algunes notables persones del comdat pregat que com la vila d'Agramunt fos tenguda a la Cort de Cubells en diverses penes, axí de terces com cotidianes, per rahó d'una marcha declarada per lo sotveguer de Cubells contra lo batle e universitat del dit loch d'Agramunt, e per semblant manera la universitat de Cubells fos tenuta a la Cort d'Agramunt en diverses penens, axí de terces com cotidianes, que per bona concòrdia e ben de pau, aquesta ciutat les dites penes relaxats e que semblant relaxació e remissió fos feta per la Cort d'Agramunt a la universitat de Cubells, la qual cosa senyora per honor del senyor comte e vostra a la ciutat plach fins a aquella jornada. Ara senyora, segons havem entès, lo sotveguer del dit loch d'Agramunt demane algunes terces²⁹⁸³ en les quals pretén la universitat de Cubells ésser tenguda ans del temps de la dita remissió a la dita Cort d'Agramunt, les quals entenem ésser remeses,²⁹⁸⁴ e de fet los inquare e vol aquelles executar. Per la qual rahó suplicam al senyor comte que sia mercè de remetre e fer gràcia de les dites penes a la dita universitat de totes o almenys en partida. Per ço senyora vos suplicam aytant com podem que sie vostra mercè per honor d'aquesta ciutat d'ésser intercessora ab lo dit senyor e de suplicar que les pregàries nostres vulle benignament exaudir e serà cosa senyora que-n farets honor a aquesta ciutat e a la dita universitat de Cubells que se-n seguirà utilitat. E tinga-us senyora lo Sant Sperit en sa guarda. E si algunes coses per la vostra senyoria podem fer, scrivits nos ab bona confiança. Scrit en Leyda a tres dies de juliol any M CCCC V.

Senyora los pahers e prohòmens de la ciutat de Leyda qui-s comanen en vostra gràcia

A la molt alt e il·lustríssima senyora, la senyora comtesa d'Urgell.

1405, juliol, 5. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Cubells en què li demanen que els religiosos tonsurats, els conversos i altres persones que es neguen a pagar

²⁹⁸³terces. Damunt de la línia.

²⁹⁸⁴les quals entenem ésser remeses. Damunt de la línia.

l'onzè i les imposicions sobre la carn i la flequeria, siguin obligats a contribuir, sota pena de 50 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 32r i 32v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat lo batle dels loch de Cubells o a son lochtinent, saluts e dilecció.²⁹⁸⁵ Vistos havem uns capítols fets e fermats entre los pahers e prohòmens de dit loch d'una part e lo honrat en Matheu Birvo, mercader de Barchinona de la altra,²⁹⁸⁶ sobre lo arrendament del onzè del dit loch e de la imposició de la carn e de la flangrina,²⁹⁸⁷ los quals són stats útils e profitosos e redundants en pagar e satisfer los càrrecs importables que lo dit loch porte. Emperò com sie digna cosa que qui's alegre del profit degue sentir del càrrech. E siam certs tots los habitants de la dita vila habitants²⁹⁸⁸ haver fermat en lo dit contracte e haïam entès que alguns dients se religiosos conversos desviants lo dit arrendament per *indirectum*²⁹⁸⁹ e insurgents contra aquell, no zelant la utilitat del dit loch, e posat que aquella zelen e cobeegen, no volents que la dita universitat reebe en si disminució dels dits càrrecs ab béns lurs propis, mas ab los d'altri,²⁹⁹⁰ recusen fermar en lo dit arrendament al·legants ells ésser clergues tonsurats e que's deuen alegrar de privilegi ecclesiàstich o clerical, no considerants que en temps pasat ells o lurs precursors han fermat en moltes e diverses contractes de censals e altres sabents a càrrechs de la dita universitat, Per la qual rahó, la dita universitat e los habitants en aquella serien no poch lesos car entre ells no serie servada equaltat, la qual cosa per res atenent lo dampnatge irreparable que per açò se seguirie, axí a present com en sdevenidor no consentiríem; hon com vullam e de fet volem axí ésser seguit que la ley sia comuna en lo dit loch e sie cosa convinent que la part degue seguir lo tot,²⁹⁹¹ e per ço que lo dit arrendament no claudich e no reeba en si diminussió, ans sie ferm e permanent. Vos dehim e manam expressament e de certa sciència, sots pena de D florins als cófrens de la ciutat aplicadors²⁹⁹² e dels béns vostres exegidors,²⁹⁹³ que, vista la present, manets a tots e sengles hòmens de dita universitat presents essent religiosos simples o tonsurats, que dins spay de I dia après que per vos manat los serà, e sots pena de L florins, fermen en lo contracte del dit arrendament llargament pura e ampla, sens tota retenció; e hon per imposament de la dita pena recusasen fermar, los manets sots la feultat que són tenguts a la ciutat, que no ixquen de la dita vila, certificant los ultra la exacció de la dita pena de la qual no stiguen francs de ésser los remesa,²⁹⁹⁴ nosaltres o lo procurador de la dita Terra, per lo bon estatut de la dita vila, pugaren aquí per conpel·lir e forçar los de fer ço que per nosaltres és stat delliberat. Manant ab la present als pahers de la dita vila que en açò facen aquella

²⁹⁸⁵ A l'inici del registre per sobre del text: *Aprovato de concertis.*

²⁹⁸⁶ *de la altra.* Damunt de la línia.

²⁹⁸⁷ *flangrina*, fa referència a la flequeria, segons es conté en altres registres.

²⁹⁸⁸ *habitadors.* Damunt de la línia.

²⁹⁸⁹ *per indirectum.* Damunt de la línia.

²⁹⁹⁰ *mas ab los d'altri.* Damunt de la línia.

²⁹⁹¹ *e sie cosa convinent que la part degue seguir lo tot.* Damunt de la línia.

²⁹⁹² *aplicadors.* Damunt de la línia.

²⁹⁹³ *exegidors*, a l'original *exegidos*.

²⁹⁹⁴ *de la qual no stiguen francs de ésser los remesa.* Damunt de la línia.

instància que-lo fet requir contra aquells qui la dita ferma fer recusaran; e vos les dites penes exequischats realment e de fet com axí ho vullam de certa sciència e expresa, guardants vos que en les dites coses complir no siats desidiós, tart o morós, car si-u erets sapiats de cert que a nosaltres serà a fort desplaent, atès lo destorp que per la dita rahó se porie seguir, de que haurem rahó de punir vos condignament. Dada en Leyda V julii any M CCCC V.

61

1405, juliol, 5. Lleida

Ratificació de l'arrendament de les impositions sobre la carn, la flequeria i l'onzè dels fruits de Cubells, atorgat pels paers de la ciutat de Lleida. El document conté 41 capítols, confeccionats i signats pels paers i universitat i particulars de Cubells, d'una part, i per Martí Birvó, mercader de la ciutat de Barcelona, de l'altra, segons document autenticat pel veguer i notari de Cubells Bartomeu Gaceta.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 33r.

Nos Bernardus de Ulzinelles domizellus et Johanes de Boscho, cives et paciarii civitatis Ilerde, domine Terre Marchionatus, aliis compatiariis nostris certis ex causis impeditis absentibus. Visis non nullis capitulis in numero quadraginta unum factis et firmatis inter paciarios et universitatem et singulares ville Cubellorum ex una parte, et venerabilem Martinum Birvó, mercatorem civitatis Barchinone ex altera, nobis presentatis et exhibitis per dilectum Pericum Gasèn paciarium dicte ville et per dictam universitatem ad nos destinatum,²⁹⁹⁵ clausis et sigillatis, continentibus arrendamentum impositiionum carniū et flaquerie et undecimum expletorum termini dicte ville, prout in dictis capitulis continetur,²⁹⁹⁶ ad duos annuos et tres expletos. Quod quidem arrendamentum carniū et flaquerie incipit currere XVI die [mensis] junii [anno] proximo lapso, et undecimum dictorum expletorum incipient currere nunc et receptionem bladii anni presentis, sub diversis pactis, condicionis, modis, formis et retencionibus²⁹⁹⁷ et dictis capitulis continentur, de quibus extitit nobis facta fides litteratorie per discretum Bartholomeum Gaceta, vicarium et notarium publicum dicte ville Cubellorum, cuius posse dicta capitula firmata extiterunt.²⁹⁹⁸ Visa etiam supplicatione nobis facta²⁹⁹⁹ per dictum Pericum Gasèn, paciarium predictum, continente quod cum dictum arrendamentum sit perutile et redundet in commodum et utilitatem dicte universitatis, quatenus eundem arrendamentum, iuxta capitula inter dictas partes firmata laudare et approbare, nomine dicte civitatis dignemur. Nos vero attendentes supplicata per partem dictam universitatem³⁰⁰⁰ fore

²⁹⁹⁵ et per dictam universitatem ad nos destinatum. Damunt de la línia.

²⁹⁹⁶ prout in dictis capitulis continetur. Damunt de la línia.

²⁹⁹⁷ modis, formis et retencionibus. Damunt de la línia.

²⁹⁹⁸ cuius pose dicta capitula firmata extiterunt. Damunt de la línia. Sobreposat a la línia.

²⁹⁹⁹ facta. Damunt de la línia.

³⁰⁰⁰ universitatem. Sobreposat a la línia.

redundancia in evidens commodum et utilitatem universitatis eiusdem³⁰⁰¹ ac etiam visis occulariter et per letris dictis capitulis satis proferitis et penes civitatem ex causa remanseribus eundem arrendamentum iuxta capitula eidem in predicta, eum et ea laudamus, approbamus et confirmamus tanquam pro firma et utilitate dicte universitatis et omnibus et per omnia³⁰⁰² ac in eodem nostram auctoritatem pariter et decretum apponimus dicte civitatis nomine. In cuius rei testimonium instamus et requirimus dicto sindaco presentis vobis fieri iussimus sigillo civitatis munimine roboratis. Data Ilerde quinta die iulii anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o V^o.

62

[1405], juliol, 25. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari Perico Ferrer, en què li notifiquen que, per la necessitat que tenen de diners, exigeixi el pagament de la subvenció que les viles del Marquesat fan a la ciutat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 33v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat en Perico Ferrer, de la dita Terra saluts e dilecció. Com nosaltres haïam de gran necessitat diners, ens haïam ajudar de la subvenció que la dita Terra fa a aquesta ciutat. Per què us dehim e manam expresament e de certa sciència que sens tota dilació exiguischats les quantitats per les universitats de la dita Terra degudes per rahó de la subvenció a la dita ciutat faent o fahent fer rigorosa execució en quiscuna universitat per les quantitats per quiscuna degudes, segons se contenen en l memorial, lo qual vos tramentem ensemps ab la present. E en açò per res no contrariats car de dulent o morós. Dada en Leyda a XXV de juliol any Mil CCCC V.

63

[1405]

Carta inconclusa dels paers de la ciutat de Lleida als paers de Camarasa, als collidors o als arrendadors del cinquè del lloc.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 33v.

³⁰⁰¹ *eiusdem*. Damunt de la línia.

³⁰⁰² *tanquam profirma et utilia dicte univesitatis et òmnibus et per omnia*. Damunt de la línia.

Los pahers de la ciutat de Leyda senyora de la Terra del Marquesat, als amats lo batlle del loch de Camarasa, o a son lochtinent, e als cuyllidors o arrendadors del quint del dit loch, saluts e dilecció. Fem vos saber que denant nosaltres es comparegut.³⁰⁰³

Carbonell, mercader, Barthmeuo Macià, arrendatorem, la fiscalia e sagonia de Vilanova de Meyà que vinguem a comptar de XXXI algun temps ençà que han regit ab sa carta.

64

1405, agost, 20. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer i batlle de Vilanova de Meià al qual notifiquen l'arrendament de l'escrivania de la sotsvegueria i la batllia a Antoni Rossell per un període de tres anys. Demanen que Guillem d'Alberola, que l'havia regida, es presenti a la Paeria de Lleida.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 34r.

Los pahers³⁰⁰⁴ de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als honrats e amats lo sotveguer de le honors de Meyà e al batlle del loch de Vilanova de Meyà , saluts e dilecció. Sapiats que nosaltres vuy, data de la present, havem arrendat la scrivania de la sotvegueria e batlia an Anthoni Rosell, del present dia a tres anys primer vinents per cert preu. Per què us manam que vista la present, donets la possessió de la dita scrivania al dit Anthoni Rosell e en la possessió de aquella realment e de fet metats. E açò no mudets com axí de certa sciència ho vullam.³⁰⁰⁵ Dada en Leyda XX augusti any M CCCC V.³⁰⁰⁶

En Guillem d'Alberola notari lo qual lonch temps ha regida la dita scrivania que dins spay de VI dies primer vinents vingue devant nosaltres per retre compte e rahó de...³⁰⁰⁷

³⁰⁰³ Inacabat.

³⁰⁰⁴ Al marge superior hi ha escrit en lletra molt petita i segurament que com anotació de l'escrivà: *Primus en Carbonell Mercader, Barthomeu Maora, arrendadors de la fischalia e sagonia del batle e sotveguer de Vilanova de Meyà que vinguen a comptar de XXXI algún temps ençà que han regit ab sa carta.*

³⁰⁰⁵ *E açò no mudets com axí de certa sciència ho vullam.* Damunt de la línia.

³⁰⁰⁶ *Dada en Leyda XX augusti any M CCCC V.* Al marge d'inici de línia.

³⁰⁰⁷ *En Guillem d'Alberola notari lo qual lonch temps ha regida la dita scrivania que dins spay de VI dies primer vinents vingue devant nosaltres per retre compte e rahó de.* Apareix guixat.

1405, agost, 27. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer i batlle de Vilanova de Meià. Guillem Carbonell i Bernat Macià, que han tingut arrendada la fiscalia i sajonia, s'han de presentar en el termini de sis dies a Lleida per retre comptes. Igualment s'hi ha de personar Guillem d'Alberola, que ha regit l'escrivania de la sotsvegueria i la batllia de Vilanova de Meià.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 34r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als honrats e amats lo sotveguer de les honors de Meyà e al batlle del loch de Vilanova de Meyà saluts e dilecció. Com en Guillem Carbonell e en Bernat Macià haien tenguda e tinguen arrendada la fiscalia e sagonia de la sotvegueria e batlia de Vilanova de Meyà per algun temps. Per què us dehim e manam expressament que manets als dits Guillem Carbonell e Bernat Macià que dins spay de sis dies après que per vos los serà manat sien devant nosaltres ab los comptes de lur regiment ab la carta ab la qual arrendaren; en altre manera nosaltres arrendariem lo dit ofici.³⁰⁰⁸ Mateix manets an Guillem d'Alberola notari qui ha regit la scrivania de la dita sotvegueria e batlia que dins lo dit temps sie devant nosaltres per retre comptes e rahó d'aquella e vingue ab la carta del arrendament a ell fet e acò sens tota dicació. Dat.. Dat en Leyda a XXVII d'agost any M CCCC V.³⁰⁰⁹

1405, agost, 27. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat, al qual comuniquen que li concedeixen un termini de 5 dies, fins a la diada de Sant Martí, perquè porti a Lleida el total la subvenció del Marquesat que és de 1.000 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 34v.

Clavari, vista havem vostra letra contenent en conclusió que treballats en la subvenció de la Terra, la qual segons dehits, ab gran afany a present hauríets aquella però que si la dita subvenció prorogam V dies sobre la festa de Sent Martí, aquella jornada vos hauríets de la dita subvenció D florins. Però dehits que los hòmens de Vilanova de Meyà dien que no deuen tant

³⁰⁰⁸ Des d'aquí a final del registre, també guixat, està a començament de la pàgina 34v, però l'hem posat aquí per coherència de continuïtat..

³⁰⁰⁹ nosaltres arrendariem lo dit ofici. Dat en Leyda a XXVII d'agost any M CCCC V. Damunt de la línia.

com se contén en lo memorial; de·la qual vos responem que per la utilitat de·la Terra e volents nos haver ab misericòrdia, a nosaltres plau que·la dita Terra sie subportada fins a·la dita jornada de V dies dellà sent Martí, però assegurat vos en tal manera de·les dites universitats que·lo dit dia nosaltres haïam la dita subvenció que és M florins. E si per alguna de les dites universitats ere allegat que no deuen tant com se contén en lo dit memorial, manats los que un mes ans del dit temps vinguen devant nosaltres per mostrar àpoques e cauthetes dels pagaments que fet han; en altre manera certificans los que d'allí avant no·ls hoyriem altre compte. Escrit en Leyda a XXVII d-agost any M CCCC V.

Los pahers de·la ciutat de Leyda

Al amat en Perico Ferrer, clavari de·la Terra del Marquesat.

67

1405, agost, 29. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer de Camarasa, al qual demanen informació sobre la venda de fusta a Bellum, regidor de la sèquia de Balaguer, així com de la revenda feta per aquest regidor a la comtessa d'Urgell, i també sobre l'arrest al qual ha sotmès alguns homes de la comtessa per tallar la llenya.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 34v.

Sotveguer, segons havem entès lo honrat en Ramon Berenguer de Contablan e lo moliner del molí de Lorenç, alguns dies ha pasat, feren venda de certa fusta an Bellum, regidor de·la cèquia de Balaguer, lo qual feu revenda a la senyora comtesa d'Urgell. E la dita senyora tramès a tallar la fusta alguns hòmens e·l ortolà seu, los quals vos tenits arrestats. Per què us dehim que encontinent vos certifiquets del dit fet per manera que per justícia en puguam provehir, com per part de·la dita certificació haïam. Scrita en Leyda a XXVIII de agost any Mil CCCC e cinch.

Los pahers etc.

dirigitur presens letera subvicario Camarasie.

68

1405, setembre, 3. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari Perico Ferrer. Bernat Canonge i Bernat Carbonell, que han regit la fiscalia, la sajonia i la bústia de correu de Vilanova de Meià durant vuit anys, reclamen 35 sous per la vestimenta que havien de rebre cada any. Els paers manen al clavari que procedeixi al pagament.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 35r.

Al amat³⁰¹⁰ en Perico Ferrer de la Terra del Marquesat.³⁰¹¹ Clavari, segons que havent entès totes aquelles persones que han regit lo ofici de la fischalia e sagonia e de bústia de correu de la sotvegueria e la batlia de Vilanova de Meyà ça-en-tràs,³⁰¹² han acostumat de reebre els emoluments de la clavaría de la Terra del Marquesat, cinquanta sous jaquesos e XXX V sous per vestir cascun any.³⁰¹³ E com en Bernat Canonge e en Bernat Carbonell haien regit lo dit ofici per VIII anys als quals és degut entre abduy³⁰¹⁴ lo dit salari. Per què us dehim e manam que si axí és, ço aquell degut dels dits VIII anys los paguets dels emoluments de la dita clavaría. Scrit en Leyda a IIII dies de setembre any M CCCC V.

Los pahers de la cutat de Leyda

69

1405, setembre, 4. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Vilanova de Meià, al qual demanen que Bernat Carbonell, que ara està malalt, es presenti a Lleida durant aquest mes.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 35r.

Batle, com nosaltres haïam mester en Bernat Carbonell e sapiam a present ésser oprés de malaltia. Per què us dehim e manam que li manets que per tot aquest mes present sie davant nosaltres e açò li manets sots certa pena. Scrit en Leyda a IIII de setembre.

Los pahers de Leyda al amat lo batle de Vilanova de Meyà.

70

[1405]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer de Camarasa. El batlle de Llorenç Grau de Concabella va vendre fusta de la Mitjana a Guim Bellum amb llicència

³⁰¹⁰ Al marge superior i en lletra menuda i com anotació de l'escrivà hi consta *Barthomeu Carbonell*.

³⁰¹¹ Al marge del començament e línia hi consta: *debet solvere VI denarios*.

³⁰¹² *de la sotvegueria e la batlia de Vilanova de Meyà ça-en-tràs. Damunt de la línia.*

³⁰¹³ *cascun any. Damunt de la línia.*

³⁰¹⁴ *Abduy*. Pronom que en l'actualitat ha derivat en ambdós./dcvb.

del procurador del Marquesat; els paers lleidatans manen al sotsveguer que deixi en llibertat els homes que té arrestats per aquesta qüestió.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 35v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat³⁰¹⁵ al honrat lo sotsveguer. Sotsveguer, recorde·ns haver reebuda pochs dies ha passats³⁰¹⁶ una letra responsiva a altra per nosaltres a·vos tramesa contenen la dita vostra letra, en Ramon Berenguer de Conquabella ni lo moliner dels molins de Lorenç no havien feta venda de neguna fusta, e stave en veritat que en Grau de Conquabella, qui ere batlle de Lorenç e solie tenir lo castell d·aquell, havie feta venda de fusta de la Migana de Lorenç an Guim de Bellum, ab licència de mossèn Berenguer de Muntagut, ladonschs procurador de la dita Terra. Per què us dehim e manam expressament e de certa sciència, pus la dita venda de la dita fusta³⁰¹⁷ se·s feta ab licència del dit olim procurador, que vista la present desarrestets los hòmens, per vos per la dita rahó arrestats, e no res menys permetats portar la dita fusta al dit comprador, com axí ho haiam delliberat e vullam ésser fet. Scrita el Leyda a³⁰¹⁸

71

1405, setembre, 17. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Camarasa. El lloc de Merita havia contret un censal de 150 sous jaquesos anuals amb el monestir de frares menors de Lleida, que es pagava per Tots Sants, i se'n deuen algunes pensions. S'havia arribat a una concòrdia entre les parts, però els de Merita no paguen. Els paers de Lleida demanen al batlle que obligui als paers de Merita a abonar les pensions.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 35v i 36r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat lo batlle³⁰¹⁹ de la vila de Camarasa o a son lochtinent, saluts e dilecció. Sapiats que davant nosaltres és comparegut lo honrat³⁰²⁰ religiós fra Ramon de Vilanova en nom e veu del monestir e convent dels frares menors d·aquesta ciutat dient e afermant que com la universitat e singulars del loch de Merita d·aquexa Terra fan e acostumen de fer quiscun any al dit monestir cent cinquanta sous jaquesos censals pagadors en la festa de *Omnium Sentorum*, e lo dit censal sie degut de

³⁰¹⁵ Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat . Apareix guixat.

³⁰¹⁶ passats. Damunt de la línia.

³⁰¹⁷ fusta. Damunt de la línia.

³⁰¹⁸ Registre inacabat.

³⁰¹⁹ batlle. Damunt de la línia.

³⁰²⁰ honrat. Damunt de la línia.

algunes pensions prop pasades al dit monestir, per ço ha requests nosaltres que les dites pensions degudes al guardià³⁰²¹ del dit monestir o a son procurador deguésem fer pagar com axí per justícia fer se degué. E nosaltres atesa la dita requesta ésser justa e a rahó consonant, considerants encara que no ha molts dies passats fonch feta e concordada certa avinença entre alguns hòmens del dit loch que ací eren, e lo guardià del dit monestir, migant la qual avinença la dita vila pagar fàcilment les pensions del dit censal, en la qual avinença entrevinguérem nosaltres. En aquella³⁰²² segons nos és estat dit los hòmens del dit loch³⁰²³ tenir no vullen no guardant sent idoneos³⁰²⁴ minva a nosaltres, qui en aquella entrevinguérem. Per ço us dehim e manam que vista la present execució realment e de fet fets o fer fets en los béns de la dita universitat de Merita e dels singulars d'aquella a compliment de les dites pensions degudes al dit monestir, ensemps ab les messions per la dita rahó fetes e fahedores,³⁰²⁵ com axí per nosaltres si estat delliberat. E açò fer per res no dilatets. En altra manera sapiats de tot cert, que nosaltres per res no sostindríem que a la dita universitat fossen fetes més messions, com no serien sinó ajustar mal a mal, ans si per la dita rahó al dit guardià ne convenie recórrer altra vegada a nosaltres, o més messions a la dita universitat se'n seguien a culpa vostra per no fer la dita execució,³⁰²⁶ nosaltres procehirem contra vos e béns vostres en maners que conexerets quina pena merexen trenchadors de manaments de lur senyors. Dada en Leyda a XVII dies del mes de setembre l'any Mil CCCC cinch.

72

1405, setembre, 18. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Pere Ferrer, al qual demanen que pagui les pensions de 780 sous 4 diners barcelonesos, que es deuen a Joan Cardoner, creditor del Marquesat, pel censal de Caterina, muller d'Arnau Sabater.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 36v i 37r.

Los pahers³⁰²⁷ de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al honrat e³⁰²⁸ amat en Pere Ferrer clavari de la Terra, saluts e dilecció. Sapiats de devant nosaltres és comparegut lo honrat en Johan de Cardoner, castlà de Vernet, dient e afermant que a ell se pertanyen per certs títols DCCLXXX sous e IIII diners barcelonesos censals sobre les rendes reials de la dita Terra pagadors cascun any V setembre,³⁰²⁹ li és degut de diverses pensions. Per què ha request nosaltres que a vos deguésem manar que de les dites rendes a ell pagar e satisfer deguésets

³⁰²¹ *al guardià. Damunt de la línia.*

³⁰²² *En aquella. Damunt de la línia.*

³⁰²³ *los hòmens del dit loch. Damunt de la línia.*

³⁰²⁴ *En l'original: sin doneos.*

³⁰²⁵ *e fahedores. Damunt de la línia.*

³⁰²⁶ *a culpa vostra per no fer la dita execució. Damunt de la línia.*

³⁰²⁷ *Al marge superior i en lletra menuda Jesús.*

³⁰²⁸ *honrat e. Damunt de la línia.*

³⁰²⁹ *pagadors cascun any V setembre. Damunt de la línia.*

de les dites pensions degudes e de les sdevenidores. E nosaltres atenents la dita requesta ésser justa e consonant a rahó, e vist primerament a ull la carta com lo senyor rey en Pere de alta recordació vené lo dit censal a la honrada madona Caterina muller d'en Arnau Cabacer ciutadà de Barchinona condam ab cartes fetes a València a X dies de setembre any M CCC LXXX II e closa per en Francesch Bisbal notari. Vist encara com en Ramon de Robinat e na Ysabel, d'ell muller, filla de dita madona Caterina veneren lo dit censal an Bernat Sala, savi en dret, ab carta devant nos exhibida. E encara havent vist les cartes ab les quals lo dit Bernat Sala ha venut lo dit censal al dit en Johan de Cardoner. Vista encara la carta de la compra que la ciutat feu de la dita Terra de la senyora duquesa la doncs, ara Rehina d'Aragó, en la qual lo dit censal és intitulat al dit en Johan de Cardoner. Per què us dehim e manam que de les dites rendes reals, pagats, emperò los altres crehedors, segons l'orde a vos donat, paguets al dit en Johan de Cardoner totes e sengles³⁰³⁰ pensions a ell degudes e d'ací avant sdevenidores, cobrant del dit en Joham vostres àpoques e cauteles, com per justícia fer se dege e açò per res no mudets, com axí ho vullam. Dad en Leyda XVIII setembre anno a nativitate Domini M^o CCCC^o V^o.

73

1405, setembre, 26. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador Francesc de Sant Climent. Li demanen que deixi en llibertat els homes de la comtessa d'Urgell que van anar a fer llenya a Llorenç, i permeti que es porti la llenya a la comtessa.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 37r.

Molt honrat e molt savi senyor. Vostra saviesa certificam que l'altre jorn a pregàries de la senyora comtesa d'Urgell qui ha comprada alguna fusta de n Bellum, regidor de la cèquia de Balaguer al qual Bellum en Grau de Conquabella, batle de Lorenc e lo moliner del dit castell de Lorenc, havien fet venda de voluntat de mossèn Berenguer de Muntagut, ladoncs procurador d'aquesta Terra. Scrivim an Pere de Grasa sotsveguer de Camarasa qui té arrestats alguns hòmens, los quals tallaren la dita fusta que pus lo dit mossèn Berenguer donà llicència, als dits en Grau e en Bellum, que aquella permetés portar a la dita senyora,³⁰³¹ e desarrestàs los dits hòmens, la qual cosa ha recusat fer. Per què us pregam que, vista la present, la dita fusta permetats portar a la dita senyora e no resmenys soltets e deliurets del arrest als dit hòmens cancel·lat los lurs sagraments e homenatges, car nosaltres ab la present aquell havem per cancel·lat e per nulle. E stiga lo Sant Sperit ab vos. Scrit en Leyda a XXVI de setembre any M CCCC V.

Los pahers etc.

³⁰³⁰ Al matge superior i en lletra menuda *Pere de Grasa*.

³⁰³¹ a la dita senyora. Damunt de la línia.

Al molt honorable e molt savi senyor en Francesch de Sent Climent, procurador general de la Terra del Marquesat, e en lur absència al batle de Camarasa.³⁰³²

74

1405, setembre, 26. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer de Camarasa Pere Gras, al qual demanen que vagi a Lleida en el termini de tres dies.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 37v.

Sotsveguer, com nosaltres per gran utilitat d'aqueixa vila haïam molt gran necessari vos. Per què us dehim e manam expressament que dins spay de tres dies après qua la present reebuda haurets, siats ací devant nosaltres per donar bon spatxament als fets. Per què us havem necessari e açò no mudets com del contrari vos posariets en gran culpa. Scrit en Leyda a XXVI de setembre any M CCCC V.

Los pahers de la ciutat de Leyda.

Al amat en Pere Grasa, sotsveguer de Camarasa.

75

1405, octubre, 1. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat, Perico Ferrer, perquè pagui a Bernat Canonge i Bartomeu Macià 85 sous anuals -25 sous per vestir i 50 de la fiscalia-, dels anys que se'ls deuen de l'ofici de correus de les corts del veguer i batle de Vilanova i dels procuradors fiscals de la Terra del Marquesat de Segre amunt.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 37v.

Clavari, vista havem vista vostra certificació dels salaris que són acostumats donar an Bernat Canonge e an Barthomeu Macià, alias Carbonell, correus de les Corts dels veguer e batle de Vilanova de Meyà, e procuradors fiscals de la Terra del Marquesat, de Segre amunt. E sots informat que ere acostumat de donar XXXV sous per vestir e L sous de la fiscalia. E com se digue que les dites quantitats los són degudes de diversos anys. Per què us dehim e manam

³⁰³² Al marge del començament de la línea: *Ulzi[nelles] et Bosch maior.*

que del temps que vos havets regida la clavaría los paguets íntegrament per cascun any LXXX V sous, com sia digna cosa. Scrit en Leyda prima die octubris any M CCCC V.

Los pahers de Leyda.

Al amat en Perico Ferrer, clavari del Marquesat.

76

[1405]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat, al qual demanen, per la necessitat de diners que té la ciutat, que el Marquesat pagui la subvenció a la ciutat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 38r.

Mol honorable e molt savi senyor, no ignorats la congoxa e treball en la qual nostra ciutat és posada, e açò per fretura de diners. Com sapiats aquella ésser tinguda a infinides pensions de censals car los clavaris nos cominen tots jorns que ns tornaran lo Capbreu ab quals Mil lliures d'annuals a les quals lurs reebuts dels emoluments de la ciutat no basten. E sapiats aqueixa Terra ésser tinguda a la ciutat e obligada per rahó de la subvenció la qual pagar no curem. Per què senyor, vos pregam axí afectuodament com podem que ab les universitats de la Terra vos strengats fortament e rigorosa a fi que prestament nosaltres haïam la dita subvenció, ab la qual pugam les dites anuals pensions pagar e no ls vullats blandir en res, car lur blandiment redundarie en càrrecs e molèstia d'aquesta ciutat. Ni per exhibició de lurs plagues haiats en oblit les nostres, car axí los sabets com nosaltres metrem, e açò per res no postposets. E sia lo Sant Sperit ab vos. Scrit en Leyda.³⁰³³

77

1405, octubre, 5. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador Francesc de Sant Climent, al qual demanen que faci justícia a Angelina, vídua de Perico Guasc, en el pagament de l'aixovar i de l'escreix, que el tutor de la filla de l'esmentat Perico li recusa donar.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 38v.³⁰³⁴

³⁰³³ No hi consta data. Segueix tres línies d'un nou registre guixades.

³⁰³⁴ En la pàgina 38r hi ha cancel·lat un fragment de carta del mateix tenor que aquesta.

Molt honorable e molt savi senyor. Segons havem entès a la dona na Angelina, muller condem d'en Perico Guasch, ara muller de Francesch Porta del loch de Baldomar són deguts per lo axovar que ella portà al dit en Perico condem, e per son spoli L florins d'or d'Aragó, los quals diverses vegades la dita dona o son procurador ha demanat an Johan de Muntçònís, tudor e curador de la persona e béns³⁰³⁵ d'Ysabel filla del dit Perico quòndam e de la dita na Angelina, los quals pagar aquells recuse en presencia; afermant se aquelles pagar en terres, vinent contra pacte e avinença fets entre la dita dona e son procurador de una part e lo dit tudor de la altra; com fos entre ells convengut que en diners la dita quantitat li hagués a donar, car pendre la dita quantitat en terres sèrie molt damnós a la dita dona. Per què senyor, a instància del procurador de la dita dona, vos pregam afectuosament que no permetats ésser fet perjuhi a la dita dona per favor del dit tudor e curador, ans vullats ésser feta justícia a la dita dona, segons lo pacte e avinença fets entre la dita dona e tudor e curador, com nos aparegue ésser raonable. E que segons tenor de la carta feta entre les parts los vullats pasar simplement e de pla e fer justícia spatxada, segons aquella. E sia lo Sperit ab vos. Scrit em Leyda a V d'octubre any M CCCC V.

Los pahers etc.

Al molt honorable e molt savi senyor en Francesch de Sent Climent, procurador general de la Terra del Marquesat.

78

1405, octubre, 5. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Francesc Montboí, procurador de Fraga per la reina, al qual es queixen que, malgrat que tenien acord de no modificar res fins Nadal, ha obligat Antoni Pronera, mercader de Lleida, a pagar 30 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 39r.

Molt honorable e molt savi mossèn, sàpie la vostra saviesa que denant nos és comparegut lo honrat n·Anthoni Pronera, mercader e ciutadà nostre, e ha proposat que a instància dels cuyllidors de les leudes d'aqueixa vila, ell és estat inquietat per una requesta que és estada feta a un seu factor de pagar trenta florins, als quals segons que ha afermat donar nos no és tengut, com per rahó de la dita demanda de leuda que li ere stada feta per alguna quantitat de MCL per part del dit n·Anthoni, foren aposats en poder del levador d'aqueixa vila³⁰³⁶ deu florins. Hon nosaltres meravellar nos molt de vos, mossèn, qui sabets e no ignorats que, no ha molts dies sobre lo fet de les dites leudes, aguerem parlament ab vos en lo loch de Soses, e

³⁰³⁵ tudor e curador de la persona e béns. Damunt de la línia.

³⁰³⁶ del levador d'aqueixa vila, Afegits als marges.

aquí gran dany que fan que vos ne haguésets consultat lo senyor rey e la senyora rehina,³⁰³⁷ ne per vos ne per nosaltres no fos en res innovat d'ací a la festa de Nadal primervinent. La qual cosa nosaltres havem servada precisament que semblant fasetes vos. Per què a instància del dit vostre ciutada e vehi vos requerim que aquell per la dita rahó no inquietets ans totes requestes e injerències que li sien stades fetes revoquets e revocar façats. En altra manera com no fos just ne rahonable que ço que concordam en lo dit parlament fos servat per la vostra part e no per l'altra, no se'n convendrie haver sentiment. E haurem plaher que paguéssem rahó de ço que fos en lo dit pla concurs, no vinga en discòrdia. E si algunes coses mossèn vos plahen scrivits vostra saviesa ab bon confiança. Scrit en Leyda a V d'octubre l'any M CCCC e cinch.

Los paher de Lleida, etc.

Al molt honorable e molt savi mossèn Francesch de Motbohí, cavaller procurador de la vila de Fraga per la senyora Rehina.

79

1405, octubre, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat i al batlle de Vilanova de Meià. El procurador dels creditors Francesc Aguilar, Antígona, Antoni de Vilatorta i l'abadessa de Valdonzella ha arribat a un acord amb les viles de Camarasa, Cubells i Montgai; només resta que la vila de Vilanova de Meià s'avingui a pagar 55 lliures. Els paers lleidatans demanen al procurador que aquesta universitat aboni la quantitat o se'n faci execució en el termini de vuit dies després d'haver rebut la carta.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 39v i 40v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat lo procurador de la dita Terra e al batlle de Vilanova de Meyà e aquisçún d'ells e al lochtinent del dit batle, saluts e honor e dilecció.³⁰³⁸ Bé creem a vos dit batle³⁰³⁹ recordar com algun temps ha passat a instància dels honrats e reverent abadessa de Valldonzella, en Francesch Aguilar ciutadà de València, de la dona na Antígona, muller condem d'en Johan Solà e d'en Anthoni de Vilatorta de la ciutat de Barcelona, havents e reebents censals sobre les rendes sdevenments e altres drets reysals que lo senyor rey pren sobre la dita vostra Terra. Per vigor de una sentència donada per la molt alta senyora reyna, ladoncs duquesa de Muntblanch, senyora de la dita Terra sobre algunes gràcies fetes per lo senyor rey en Pere, de bona memòria, a les viles e lochs de Cubells, de Camarasa, de Vilanova de Meià e de Muntgay pretenents los dits

³⁰³⁷ *que vos ne haguesets consultat lo senyor rey e la senyora Rehina.* Damunt de la línia.

³⁰³⁸ *e dilecció.* Damunt de la línia.

³⁰³⁹ *vos dit batle.* Damunt de la línia.

creedors³⁰⁴⁰ aquelles no haver loch ans dehien que devien ésser revocades, per ço com abans del temps de les dites gràcies, los dits censals eren ja venuts. En la qual sentència la dita senyora declarà que les gràcies a les dites viles e lochs fetes, havie per revocades. Scrivim per nostres letres a les dites universitats que ultra les dites gràcies paguassen als dits creedos CCC LXX III lliures XVIII sous VIII diners barcelonesos per mesions per ells fetes en les quals en la dita sentència de la dita senyora reyna ladonchs duquesa foren les dites universitats condemnades e per los nostres predecessors en lo dit ofici de Consell del assessor de la ciutat taxades e per los dits crehedors ab sacrament adverades,³⁰⁴¹ per les quals fessen e gitasen de col·lecta entre ells dins cert temps en la dita letra contingut, segons que aquestes coses e altres en aquella llargament són contingudes, la data de la qual fo en Leyda a VIII de juny any M CCC XC VIII. de la qual presentació lo dits creedors obtingueren carta pública. E après les dites universitats de Cubells, de Camarasa, de Muntgay per les dites gràcies e per meesions se son avinguts ab los dits creedors. Ara emperò és comparegut denant nosaltres lo honrat e discret en Guiem de Boxadors,³⁰⁴² procurador dels dits creedors, dient e afermant que, segons damunt és dit, les dites universitats de Cubells, de Camarasa e de Muntgay axí per les dites gràcies com per les mesions se són avingudes ab ell e ab sos principals. Per què ha request nos, que com la dita universitat de Vilanova de Meyà de les damunt dites messions dege als dits seus principals, en pertangue a pagar a aquella universitat fet e liquidat legítim compte cinquanta cinch liures barceloneses de tern, que aquella e los singulars d'aquella deguesen forçar ab remeys convinents de pagar e satisfer a ell en nom que damunt la dita quantitat, ensemps ab les messions fetes e fahedores. E nosaltres atenents la dita requesta ésser justa e consonant a rahó, vista encara a ull la carta pública de la presentació de la damunt dita letra, a la qual satisfer no curàs vos dit batle e vostre procurador. Considerant encara que nosaltres a justícia defallir no podem, per ço per autoritat del ofici del qual usam, a vos dit senyor procurador requerim e pregam e a vos dit batle dehim e manam sots pena de D florins d'or d'Aragó, als cofrens de la ciutat aplicadors e de vos e de vostres béns havedors, que dins spay de VIII jorns primervinents e continuament següents après que les presents vos seran presentades, execució realment e de fet fçats e fer fçats em los béns de la dita universitat e singulars d'aquella, tro en quantitat de les dites cinquanta çinch lliures, ab les mesions fetes e fahedores, en demanar e exigir aquelles e aquelles liurets al senyor procurador cobrant de ell àpocha e cautela.³⁰⁴³ En altra manera si lo contrari fahets e en les dites coses erets negligents favorables o remisos, sapiats de cert que nosaltres fariem la execució contra vos dit batle e vostres béns íntegrament e complida, e procehiríem contra vos dit senyor procurador segons que per justícia trobarem ésser procehidor. Dada en Leyda a XII d'octubre any M CCCC V.

³⁰⁴⁰ *los dits creedors.* Damunt de la línia.

³⁰⁴¹ *les dites universitats condemnades e per los nostres predecessors en lo dit ofici de Consell del assessor de la ciutat taxades e per los dits crehedors ab sacrament adverades.* Posades sobre la línia i en el marge de final de línia.

³⁰⁴² *Boxadors,* a l'original *Boxados.*

³⁰⁴³ *e aquelles liurets al senyor procurador cobrant de ell àpocha e cautela.* Damunt de la línia.

1405, octubre, 13. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat, al qual reclamen els diners de la subvenció que necessiten amb urgència.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 40v.

Molt honorable e molt savi senyor. L'altre jorn vos scrivim de la inòpia de diners que sofrim, com lo clavari nos rom lo Capbreu ab mil lliures e com les universitats d'aquexa Terra sien obligats a la subvenció. Per què us pregam que us stenguéssets ab aquelles a fi que la dita subvenció haguéssem prestament ab la qual poguésem pagar les anuals pensions que ns resten a pagar, per què senyor, reduhit vos a memòria la dita letra vos plàcie de complir aquella, e les coses contingudes en aquella e de trametre ns resposta del dit fet per lo portador

Item com lo dit portador vaie aquí per demanar algunes quantitats a ell degudes per algunes universitats, perquè us plàcie que l'haiats per recomanat e que per algunes persones folles ni altres no li fos fet alguna violència ni mirva³⁰⁴⁴ ans manets aquell ésser ben tractat, segons se pertany. E sia lo Sant Sperit ab vos. Scrit en Leyda a XIII d'octubre any M CCCC V.

Los pahers, etc.

Dirigit al procurador del Marquesat.

1405, octubre, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador Francesc de Sant Climent. Segons la carta que els havia tramès el procurador, ja havia començat l'execució de les 55 lliures que els paers de Vilanova de Meià devien pels crèdits de Valldonzella i altres; però aquesta vila han mostrat raons per oposar-se al pagament, que els paers lleidatans volen estudiar, i han posat en mans dels seus advocats, els quals han aconsellat parar l'execució.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 41r i 41v.

Al molt honorable e molt savi senyor en Francesch de Sent Climent, donzell procurador general de la Terra del Marquesat. Los pahers de la ciutat de Leyda, saluts e honor. Una vostra letra havem reebuda responsiva a una nostra content la vostra que per satisfer a la dita nostra letra,

³⁰⁴⁴ Mirva, segons el diccionari català-valencià-balear, 1. *Mirva* ve de minva, disminució.

la qual vos és stada presentada per lo honrat en Guillem de Boxadors procurador de la abadessa de Valldonzella e dels altres crehedors, lo batle de Vilanova de Meyà ha fet executió en alguns singulars del dit loch tro en quantitat de cinquanta cinch lliures en la dita nostra letra contingudes. A la qual executió los pahers del dit loch se són oposats al·legants algunes rahons, les quals rahons nos trametets per què·ns plagés que·us deguésem provehir per manera que la dita universitat no fos perjudicada, segons que aquestes coses e altres en la dita vostra letra són contingudes. A la qual senyor vos responem que nosaltres havem mostrades les dites rahons als advocats de la ciutat, e aquelles vistes, nos han lur vot e donat son consell. E com en lo dit fet nosaltres e ells vegam alguna dubitació, per què havem delliberat que en la dita executió sie a present sobresegut. Per què senyor vos pregam e requerim que manets al dit batle de Vilanova de Meyà que en la dita executió pus no avant, ans en aquella sobresega fins que plenament lo dit fer sie reconegut. E no resmenys manets vos o lo dit batle al dit procurador e als pahers de la dita universitat, que per los dits pahers per ells o per lur síndich, havent en açò poder, compereguen denant nosaltres dins spay de VI dies primer vinents e continuament següents, après que per vos o per ell los serà intimat per manera que la dita qüestió pugue haver decisió, afermants nos aparellats per vos fer e complir totes vostres requestes. Dada en Leyda XXIII octubre anno supra.

82

1405, octubre, 31. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador Francesc de Sant Climent. El lloc d'Ariet ha disminuït la població a causa de les mortaldats, per la qual cosa demana el condonament dels deutes, excepte de censals, de violaris i de comandes. Els lleidatans responen que aquesta és una potestat reial que no poden concedir però manen al procurador que faci salconduit pels deutes.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 41v.

Molt honorable e molt savi senyor. Vostra letra havem reebuda sobre la restauració del loch d'Ariet, lo qual és fort disminuït de poble per les mortaldats e que parie·us que per stalviar³⁰⁴⁵ aquell nosaltres deguésem fer a ells un sobresehimient de totes deutes que deguen universalment e singular, exceptat censals e violaris e cartes de comandes dins la Terra del Marquesat, pagant ne quiscun any certa tasa. En altre manera los hòmens no poran romanir en lo dit loch. A la qual senyor vos responem que sobre lo dit fet havem hagut consell e acort e havem trobat que atorgar sobresehimient no pertany bé si no al príncep, com sie cosa toquant les regalies del senyor rey e atorgar aquell sèrie fort dubtós. Emperò és estat acordat que als dits hòmens sie fet guiatge per vos a beneplàcit, axí com fer podets³⁰⁴⁶ de tots e sengles deutes universalment e singular exceptat censals, violaris e cartes de comandes e ab açò los dits

³⁰⁴⁵ *Estalviar* significa salvar, preservar segons DCVB/ *estalviar* 1.

³⁰⁴⁶ *axí com fer podets*. Damunt de la línia.

hòmens hauran refugir. Remetent açò a vostra saviesa per que-us pregam que aquells haiats per recomanats. E sia lo Sant Sperit ab vos. Scrit en Leyda lo darrer dia d'octubre.

Los pahers etc.

Al molt honorable e molt savi senyor en Francesch de Sent Climent, procurador de la Terra del Marquesat.

83

1405, novembre, 16. Lleida

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat i al batlle de Vilanova de Meià. El prevere de Vilanova Ramon Guitart s'ha presentat per aportar més raons a les que havien enviat els paers de Vilanova, a fi d'oposar-se a l'execució de béns de la vila per pagar als creditors. Els paers lleidatans manen al procurador que aturi l'execució i que retorni els béns recaptats.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 42r i 42v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al honrat e amat lo procurador de la dita Terra e al batle de Vilanova de Meyà e a quiscun d'ells o al lochtinent del dit batle, saluts e honor e dilecció. No ha molts dies vos scrivim una letra del tenor següent: "Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als honrat e amat lo procurador de la dita Terra e al batle de Vilanova de Meyà e a quiscun d'ells o al lochtinent del dit batle, saluts, honor e dilecció. Bé creem a vos dit batle []"³⁰⁴⁷

Hon per vigor de la dita nostra letra vos a instància del dit honrat en Guillem de Boxadors,³⁰⁴⁸ procurador, qui dessús, haiats fetes diverses persones en lo dit loch, faent la³⁰⁴⁹ execució desusdita. E après sie comparegut denant nos lo discret en Ramon Guitart, prevere síndich e procurador de la universitat del dit loch de Vilanova de Meyà, e haie proposat algunes rahons e aquelles en scrit donades, al·legar la dita execució no deure ésser feta; suplicant e requerint a nosaltres que la letra dessús inserta revocar e per revocada haver deguésem e la dita execució a degut stament fer tornar deguésem.³⁰⁵⁰ Per ço com nos, ateses les dites rahons e volents a quiscuna de les parts fer justícia, hauda per revocada la letra dessús inserta, fins per instrument lo dit fet sie mill regonegut,³⁰⁵¹ a vos dit procurador pregam e remitim a vos dit batle expressament manam que en dita execució cessets e en aquella per vigor de la dita letra en res no enanatets, ans les penyores que fetes havets, tornets e restituhiscats a aquells de qui són, donant suficient caució en poder vostre que ells aquelles tornaran e restituhiran, tota

³⁰⁴⁷ Segueix redacció de la carts de les pàgines 39v i 40 de 12 d'octubre de 1405.

³⁰⁴⁸ Boxadors, a l'original Boxados.

³⁰⁴⁹ la. Damunt de la línia.

³⁰⁵⁰ e la dita execució a degut stament fer tornar deguésem. Damunt de la línia.

³⁰⁵¹ fins per instrument lo dit fet sie mill regonegut. Damunt de la línia.

vegada que la dita execució sie declarada³⁰⁵² no haver loch. E en açò res no mudets fins que altre manament nostre haiats en contrari, com axí ho vullam de certa sciència e expressament. Dada en Leyda a XVI de novembre l'any M CCCC V.

84

1405, desembre, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat, al qual reclamen la subvenció del Marquesat a la ciutat, i també l'autoritzen a forçar les poblacions per aconseguir el pagament.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 42v.

Clavari, fort som meravellats car no donats ni fer donar recapte a les universitats del Marquesat de pagar nos la subvenció la qual ere pagadora lonch temps ha e per maior part per vos és estada reebuda però creem que sien maneres cogitades la qual cosa no entenem més a soferir. Per què us dehim e manam expressament e sots pena de cent florins que vista la present ab aquelles e pus forts remeys que pugats, forcets les dites universitats de pagar la dita subvenció, a aquelles que pagada no han e aquells diners que reebut havets per la dita rahó nos portets o trametats encontinent.³⁰⁵³ En altra manera comptar serà³⁰⁵⁴ a vos e a vostres béns e ultra açò hi faríem mesions. E açò per res no mudets car³⁰⁵⁵ del contrari seríets en gran culpa. Scrita en Leyda a VIII de deembre any M CCCC V.

85

1405, desembre, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat, al qual exigeixen que els trameti la subvenció a la ciutat sens dilació, altrament li faran pagar una sanció de 100 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 43r. (Carta 88).

³⁰⁵² declarada. Damunt de la línia.

³⁰⁵³ a aquelles que pagada no han e aquells diners que reebut havets per la dita rahó nos portets o trametats encontinent. Damunt de la línia.

³⁰⁵⁴ En l'original *sa*, per oblit de l'abreviatura.

³⁰⁵⁵ A partir d'aquí i fins el final del registre escrit per altra mà.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat lo clavari de la dita Terra salut e dilecció. Com ya per altres letres vos haïam manat que del fet de la subvenció aguéssets bon recapte de les universitats en manera que prestament nos trametéssets diners, de la qual cosa no us sots curat en mensura de nostre manament, e no tement la pena dels cent florins que us hi haviem imposada. Per ço us dehim e manam que prestament los diners de la dita subvenció com loch temps ha ya, fos pagadora, nos tramitats, sens dilació alguna. Com si lo contrari fets fórem prests executió contra en la quantia dels dits cent florins e e ultra conexerets quina pena merexen transgresors de manament de lur senyor. Data en Leyda a XII de deembre l'any M CCCC cinch.

86

1405, desembre, 17. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Bertran de Peus, al qual recorden la necessitat que tenen de diners i que el clavari els ha tramès només 350,5 florins; li demanen que obligui a fer la recaptació de la resta de la subvenció amb la força, perquè els pobles han de saber que han de complir els compromisos o seran castigats.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 43r i 43v.

Dirigitur honorabilis Bertrando de Pedibus

Molt honorable e savi senyor, vostra letra havem reebuda a la qual vos responem que sabets axí com nosaltres matexs la necessitat que havem diners, com nosaltres haver a manllevar de què fem interès. Per què us pregam que en haver los diners restants de la dita subvenció com solament lo clavari, lo qual nos fets saber que vos fets aturar, aquí nos haie tramès CCCL florins e mig, los quals encara no són pagats ans stan segellats exceptat l e mig qui no és de Leyda que lo portador d'aquelles se'n torn. Per què us pregam que ab aquelles forces destenyiments que més pugats, façats per manera que l dit clavari haie compliment, e que coneguen que com lo senyor del loch hi és, que deuen rembre les seguretats per ells fetes e complir aquelles. E si no ho fan que'n sien ben punits, ultra la executió en ells faedora per ço que deuen. E ací us pregam cuytets al pus cop que puxats en manera que nosaltres ací haïam bon compliment. E som senyer a vostre plaher. Scrita en Leyda a XVII de deembre l'any M CCCC V.

Los paher etc.

87

1405, desembre, 17. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat. Han arribat a Lleida 350,5 florins de la subvenció, 1,5 dels quals no eren de llei i els han retornat,

però no han rebut cap més quantitat. Els paers lleidatans notifiquen al clavari que han escrit a Bertran de Peus perquè es procedeixi a l'execució, en aquells pobles que no han pagat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 43v i 44r.

Clavari, vostra letra havem reebuda en què·ns fets saber que·ns trametets CCC L florins e mig. Certificant vos que havem rabut per en Pere de Paneres en vostra letra nomenant los dits CCC L florins. Emperò a ni l e mig qui no són de ley, los quals lo dit Pere se·n tornà. E los dits florins exceptat lo dit l florí e mig, per ço com no són encara pesats stan segellats. E maravellam nos molts de vos com més quantitats no·ns havets tramesa. E quan nos fets saber que no·u havíeu pogut haver e que ni ha que no han tengut la seguretat, nosaltres scrivim al honrat micer Bertran de Peus, e axí tenir lo asser que una vegada se façe la execució presta en aquells qui no han pagat, e axí mateix haien conixer com no han complits les seguretats. E en acó entenets ab bona diligència sens levar ne més. com haiam gran necessari los diners, e en·continent que rebuts los haiats los nos portaç als tramecer ab lo compte per tal que·s pugue verificar ab lo del nostre clavari,³⁰⁵⁶ e aportets³⁰⁵⁷ àpocha axí de ço que ara havets tramès com de ço que portants o trametents. Escrit en Leyda XVII de deembre l·any M CCCC V.

Los pahers de·la ciutat de Leyda.

88

1406, gener, 6. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a un batlle del Marquesat, al qual fan avinent que el clavari no els ha tramès els diners de la subvenció i li demanen que assegurí al clavari que en un termini de tres dies tindrà la subvenció, del contrari el faran prendre fins nou avís i sots pena de 500 florins. La mateixa sanció s'imposa al clavari si no porta els diners.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 44r.

Batle, nosaltres som molt entrenyorats d'en Pere Ferrer, clavari que per lo que diverses letres li haiam tramès que·ns portàs los diners de·la subvenció ensemps ab lo compte d'aquella, allò no ha curat fer, yatsie que abans de festes nos trametés alguna quantitat. E com per la lur triga se seguisque gran dan a aquesta ciutat, lo qual és intollerable. Per com dehim e manam que del dit clavari prenats seguretat migaçant sagrament e homenatge que dins spay de tres dies apres lo prestament de·la dita seguretat contínuament comptadors, sie en denant nosaltres en la casa de·la Paheria ab los diners de·la dita subvenció e comptes d'aquella. E si açò recuse fer aquell, prenats en persona e pres e avistat detingats, fins que de nosaltres altre

³⁰⁵⁶ ab lo compte per tal que·s pugue verificar ab lo nostre clavari. Damunt de la línia.

³⁰⁵⁷ Aportets. A l'original abortets.

manament haiats en contrari. Posant vos³⁰⁵⁸ pena de D florins dels quals en·cars que·l contrari fasats a amor ne servaria, no·us seria servat. E semblant pena volem per vos ésser imposada al dit en Pere Ferrer de venir ací ultra la seguretat desusdita.³⁰⁵⁹ Scrit en Leyda a VI gener l·any M CCC sis.

Los paher sde la ciutat de Leyda

89

1406, gener, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als creditors del lloc de Cubells. A causa de la gran quantitat de censals, la vila no pot satisfer les pensions. Els lleidatans enviaran una persona perquè trobi una solució. Així mateix, s'avenen a retardar el cobrament fins al mes de febrer següent.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 44v.

Molt honorable e savi senyor, axí per relació del honrat en Francesh de Sent Climent, procurador general de·la Terra del Marquesat, com per los pahers del lloch de Cubells havem entès com per los grans censals e inconportables als quals lo dit loch és tengut, no poden per vos satisfer a les pensions del censal que fan. E com nosaltres entenam e foram entendre en lo bon stament e reparació de dit loch e entenam en tracte que ells a vos e als altres satisfaran de lur possibilitat en vostres pensions. E sobre açò entenam a trametet a vos e als altres una persona de part nostra e de·la universitat del dit loch per comunicar ab vos del dit fer. Per ço·us pregam afectuosament que en lo endemés vullats de·la dita vostra pensió suportar fins per tot lo mes de febrer primervinent e no·ls vullats donar messions per tal que lo dit fet vingui a deguda fi, en manera que·la gràcia de Déu migañant vos els altres haiats plenament ço del vostre. E d·açò·us pregam haiats vostra resposta. Scrit en Leyda a VIII de janer l·any M CCCC VI.

Los pahers de·la ciutat de Leyda aparellats a vostra honor.

90

1406, febrer, 4. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador Francesc de Sant Climent, al qual demanen que vagi urgentment a Fontllonga, on un gran avalot pot deixar el lloc despoblat.

³⁰⁵⁸ Posant vos . Damunt de la línia.

³⁰⁵⁹ e semblant pena volent per vos ésser imposada al dit en Pere Ferrer de venir ací ultra la seguretat desusdita. Damunt de la línia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 45r.

Molt honorable e molt savi en vostra honorable³⁰⁶⁰ saviesa. Certificam que en lo loch de Fontlonga de·la Terra del Marquesat se ha seguit un gran scandal del qual vos escriuen mossèn Antoni Roger de Pallars e lo batle e pahers del dit loch. E per çó com si prestament no atenets al dit loch dubtam nos que no vingue en destrucció. Per què senyor vos pregam e·us requerim que, vista la present, tots fets postposats, atenats al dit loch les letres dels dits mossèn Antoni Roger e del batle e pahers vos trametem, per ço que mills siats informat del dit fet. E d·açò nos façats vostra clara resposta per lo portador,³⁰⁶¹ car en altra manera hauríem a procehir per utilitat de·la dita Terra e del dit loch. Scrita en Leyda a IIII de febrer any M CCCC VI.

Los pahers etc.

Al molt honorable e molt savi senyor en Francesc de Sent Climent, procurador general de·la Terra del Marquesat.

91

1406, febrer, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als creditors de la Terra del Marquesat. A causa de la gran quantitat de censals i de les mortaldats, els llocs del Marquesat han quedat despoblats i no poden pagar els censals i els violaris, si no es fa una reducció del for fins al 24.000 per mil (4,16%), cosa que els demanen.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 45r i 45v.

Als molt honrats e savis tots e sengles crehedors de·la Terra del Marquesat havent e reebents censal e violaris³⁰⁶² sobre la dita Terra. Los pahers e prohòmes de·la ciutat de Leyda, senyora de·la dita Terra, saluts e honor. A les savieses de vosaltres e de cascú de vos, certificam que los lochs de·la dita Terra, per los grans càrrecs e insubportables que han per molts censals que fan, als quals per rahó de·les mortaldats que·s són seguides en aquella Terra, los lochs són venguts a molt molt gran depopulació e per consegüent lo nombre de·la gent és venguda a gran disminució, no poden bastar a pagar los dits censals e violaris³⁰⁶³ ans si per vosaltres d·aquells censals no és feta reducció, los habitants en aquella hauran a de rendir lurs cases e lars e transportar lurs domicilis en altres parts, per la qual rahó los lochs d·aquella s·epere³⁰⁶⁴

³⁰⁶⁰ *honorable*. Damunt de la línia.

³⁰⁶¹ *per lo portador*. Damunt de la línia.

³⁰⁶² *e violaris*. Damunt de la línia.

³⁰⁶³ *e violaris*. Damunt de la línia.

³⁰⁶⁴ *s·epere*. Damunt de la línia.

romanir despoblats e inhabitables. Per què senyors, per obviar a tanta miserabilitat e angoxa en les quals los dits habitants són posats, e per conservar les propietats de vostres censals e violaris,³⁰⁶⁵ vos pregam axí afectuosament com podem que us plàcie de reduir los dits censals e violaris a for de XXIII mil per Mil, com en altra manera no vegam que·la dita Terra pugue espirar ni haver algun augment.³⁰⁶⁶ Açò farets a·la dita Terra gran gràcia e a nosaltres gran paher, e en son cars e losch semblants coses e maiors nos oferim fer e complir per vosaltres. Dada en Leyda a VIII dies de febrer any M CCCC VI.

1406, febrer, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Cubells. Els creditors de la vila estan disposats a reduir l'interès dels censals a condició que no hagin de pagar l'apel·lació, de la qual ara els lleidatans els absolen.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 45v i 46r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, al amats amats los pahers e prohòmens del loch de Cubells, saluts e honor. Vista havem una vostra³⁰⁶⁷ suplicació contenent que com en l·any pasat a requesta de vosaltres, nosaltres haguéssem manat al batle del dit loch que fes manament a tots e sengles singulars del dit loch que haguesen o prenguesen censals en lo dit loch, que dins cert spay e sots certa pena metesen les cartes dels dits censals en poder del dit batle, del qual manament se aparellasen los dits censalers. E après han reduït sots tal condició que a ells no calgués menar la apel·lació, ans d·aquella fosen absolts. Per què·ns suplicàvets que lo dit fet deguésem relaxar e absolre als dits apel·lants. On nosaltres a vostra suplicació inclinats e veents que·los dits censalers se son conformats ab vostra intenció e han fet tot ço que vosaltres havets volgut de què·la universitat n·a reportat utilitat. Per ço ab la present, la dita apel·lació havem per no feta e volem aquella ésser nulla, absolvent los dits censalers de qualsevol penes en les quals són incorreguts per rahó del dit manament, e aquelles vos relaxam e volem ésser haüdes per remeses e per absoltes. Manant al batle del dit loch que ara és o per temps serà e encara al honorable procurador de·la dita Terra, que per la dita rahó alguna vexació e inquietació als dits censalers no facen ni fer facen³⁰⁶⁸ per qualsevol manera o rahó. Dada en Leyda VIII die februarii any M CCCC VI.

³⁰⁶⁵ e violaris. Damunt de la línia.

³⁰⁶⁶ com en altra manera no vegam que·la dita Terra pugue espirar ni haver algun augment. Afegit en el marge de final de línia.

³⁰⁶⁷ vostra. Damunt de la línia.

³⁰⁶⁸ ni fer facen. Damunt de la línia.

[1406]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al doctor en lleis Jaume Porta, al qual informen que la població de Cubells ha enviat al rei un missatger; i demanen a Porta que l'ajudi com si es tractés d'un emissari de Lleida.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 46r. (Carta 96).

Molt honorable e molt savi senyor, la universitat del loch de Cubells³⁰⁶⁹ trameté al senyor rey un missatger³⁰⁷⁰ per haver a obtenir del dit senyor algunes gràcies e provisions de les quals vos informaran. E haia tal confiat en vos que en lurs fets los endreçarets. Per què us plàcie per honor d'aquesta ciutat e de nosaltres haver los dit missatger³⁰⁷¹ per recomanat e d'ésser ab lo dit senyor bon entercesor en lurs fets car ell vos satisfaran de vostres treballs com sie digna cosa. E d-açò farets a nosaltres gran plaier. E si algunes coses etc. Escrit ut supra

Los pahers de Leyda etc.

Al molt honorable e molt savi senyor micer Jacme Porta, doctor en leys.

1406, març, 2. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat, al qual li recriminen que no hagi enviat els diners de la subvenció de la ciutat i l'amenacen amb una pena de 100 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 46v.

Clavari, mol som meravellats de vos com no-ns havets tramesos les restes dels lochs³⁰⁷² del Marquesat de-la subvenció, e axí nosaltres no-ns havets certificats de-la taxa dels lochs que té en Pere de Bellsolà. E com per tarda vostra la ciutat ne report algun dan. Per ço-us dehim e manam sots pena de cent florins, en cas que-l contrari féssets, de vostres béns havendors e als cófrens de-la ciutat aplicadors, que encontinent e tota dilació e postposada, nos trametats los diners requestes e certificació de-la dita taxa. E en açò res no mudets si la dita pena desitgats squivar. Dat en Leyda a II de març l-any M CCCC sis.

³⁰⁶⁹ del loch de Cubells. Damunt de la línia.

³⁰⁷⁰ un missatger. Damunt de la línia.

³⁰⁷¹ dit missatger. Damunt de la línia.

³⁰⁷² lochs. En l'original loch.

Los pahers de Leyda.

95

1406, març, 10. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle, als paers i als prohoms de Montgai. Una colla d'homes de la vila han començat a moure brega. La ciutat vol iniciar un procés de pau i treva, però tement que això mourà més bandositats, ha demanat al procurador que es presenti al lloc per fer justícia. Els lleidatans demanen a les autoritats de Montgai que posin la qüestió en mans del procurador i que els instigadors s'abstinguin d'actuar sota pena de 500 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 46v i 47r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats los batle, pahers e prohòmens del loch de Muntgay, saluts e dilecció. Segons sabem clarament en Bernat Alegret, procurador d'en Bernat Caset, fill d'en Bernat, d'en Francesch Ferreny, d'en Pere Cerquos maior de dies, d'en Antoni Domènech, d'en Nadal Guillem Arnau e d'en Guillem Nadal fill d'en Arnau, habitants del dit loch. Nosaltres res no sabents prorumpint en gran elació e audàcia, no considerants que en principi semblants procés, axí agre e enormes e devinants de tota la confederació. La ciutat qui és senyora del dit loch o los regints aquella ne devien ésser consultades, ha donat e ofert davant lo veguer d'aquesta ciutat clam de pau e de treva contra lo honrat en Berenguer de Bellver e alguns seus fautors e sequaces. E com vengam expertament que d'aquest procés porien nexer après bandositats e malícies per obviar aquell³⁰⁷³ e haïam delliberat que lo procurador de la dita Terra qui prestament deu anar aquí, la dita qüestió decedesque e face justícia en lo dit fer, posposats tots altres procesos.³⁰⁷⁴ Per ço us dehim e manam expressament e de certa sciència sots pena de D florins, als cófrens de la ciutat aplicadors,³⁰⁷⁵ que vosaltres dits batle, pahers e prohòmens prenent la dita qüestió per nosaltres, inhibischats al dit procurador que lo clam ha donat,³⁰⁷⁶ e a sos principals axí per imposament de penes com en levantament d'aquelles, que d'ací avant no procehisquen ni enantament o part alguna facen en lo dit clam ans en aquell cesen totalment. Certificants vos que en lo dit fet se farà bona e espatxada justícia. Manants ab la present als dits Bernat Alegret, procurador e al Bernat Caset e altres principals, sots la fe e naturalesa a la qual són tenguts a la ciutat e pena de D florins a quiscun qui contra farà, que en lo dit clam sobreseguen e del tot d'aquell dejusten e en perseguir aquell cesen. Intimants los axí com ab la present los intimam que si lo contrari fahien, nosaltres fariem tals provisions en lo dit fet que coneixeran que atemptar semblants coses, a la ciutat són desplaents, e de la transgressió del present manament seran punits condignament. Dad en Leyda a X de març any M CCCC VI.

³⁰⁷³ *per obviar aquell.* Damunt de la línia.

³⁰⁷⁴ *posposats tots altres processos.* Damunt de la línia.

³⁰⁷⁵ *aplicadors, a l'original aplicados.*

³⁰⁷⁶ *que lo clam ha donat.* Damunt de la línia.

1406, març, 11. Lleida.³⁰⁷⁷

Carta del cort de paers i prohoms de la ciutat de Lleida al batlle de les Borges Blanques, al qual reclamen que Farrera, muller de Ramon Riu vagi a Lleida.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 47v.

Lo Cort els pahers e pròmens de la ciutat de Leyda, la honrat lo batlle del loch de les Borges Blanques o a son lochtinent, saluts e honor.³⁰⁷⁸ Pocs dies ha passat que us scrivim per nostres letres que prestament féssets venir la dona na Ferrera, muller qui fou d'en Ramon de Riu ací denant nosaltres. Emperò vos contraponents e menyspreant nostres manaments, favoregant la dita dona, nostres requestes havets menyspreades totalment e a part posades. Per la qual rahó alguns negocis se són torbats e prenen gran dilació, per ço com la dita dona no és venguda. Per què us dehim e manam altra vegada, que vista la present, la dita Ferrera presa e ben guardada nos trametats, totes favors a part posades, com sie gran perill en la triga. Certificants que si açò no complits per obra de tots dans e inconvenients que s seguiran per cesament de la venguda de la dita dona, serets vos en culpa e seran a vos e vostres béns imputats, com aparegue clarament en vostre enantament ésser ja desidits e favorable, e non vullats elegir semblant sort. Dat en Leyda a XI de març any.

[1406]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers d'Almenar. Els batlles d'Almenar i d'Alfarràs han tramès una carta per notificar que s'ha tret l'aigua de la sèquia a fi de procedir a la neteja; i es demana a cada població que es responsabilitzi del seu tram.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 47v.

Alts molt honorables los pahers e pròmens de la ciutat de Leyda.³⁰⁷⁹ Los pahers e pròmens de la vila d'Almenar, saluts ab creximent de tota honor. Molt honorables e savis senyors, una letra vostra havem reebuda de la tenor següent: Als honrats los batles d'Almenar d'Alferraç e aquisquen d'ells o a son lochtinent. Los pahers e prohòmens de la ciutat de Leyda, saluts e honor. Com lo honrat en Pere de Vallebrera, cequier, haie feta levar l'aygua de la cèquia de Segrià per fer lo scombres d'aquella e dels braçals. Per què a quiscu de vosaltres requerim que

³⁰⁷⁷ Aquesta carta està inserta per error en el llibre.

³⁰⁷⁸ En el marge d'inici de pàgina s'indica que aquesta ha d'anar en altre llibre: *Hec litera debet inseri in alio libro civitatis.*

³⁰⁷⁹ Al marge de començament de línia: *Almenar.*

dins vostres termes fàçats o fer fàçats lo scombres de-la dita cèquia, axí d'ample com de pregon, segons sots tenguts e obligats, e açò dins spay³⁰⁸⁰

98

1406, abril, 7. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Bernat d'Olzinelles, paer de la ciutat, al qual demanen que entengui, juntament amb Bertran de Peus, en la súplica que els ha fet arribar Francesc Balaguer, habitant de Baldomar.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 48r.

Molt honorable e molt savi senyor. Denant nosaltres és comparegut en Francesc Balaguer habitador de loch de Baldomar de-la Terra del Marquesat e hans presentat una suplicació la qual havem lesa e havem deliberat que aquella trametésem a vos e que ab consell de micer Bertran de Peus hi provehíssets,³⁰⁸¹ e-y fésets aquelles provisions que-s pertangut. Per què-us trametem la dita suplicació en la present letra interclusa, pregants vos que-y fàçats tal provisió com en semblant coses són acostumades fer e specialment en aquexa Terra. E sia lo Sant Sperit vostra guarda. Scrit en Leyda a VII d-abril any M CCCC VI.

Los pahers de-la ciutat de Leyda a vostra honor apel·lans.

Al molt honorable e molt savi senyor en Bernat d'Olzinelles, paer de-la ciutat de Leyda.

Poder donat com lo procurador del Marquesat no pot entendre en lo regiment

99

1406, març, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als oficials de la Terra del Marquesat. Francesc de Sant Climent no pot ocupar el càrrec de procurador, per això han nomenat Francesc Montbeí, que és cort i veguer de Lleida, com a cort de paers en lo crim; i Bernat d'Olzinelles, ciutadà i paer de Lleida, com a procurador del Marquesat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 49r.

³⁰⁸⁰ Text inacabat, apareix tot el registre guixat.

³⁰⁸¹ En el text apareix innecessàriament: *per*.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats los sotvegues, castlans, batles, pahers, cònsols, jurats e prohòmens de les viles e lochs de la dita Terra, saluts e dilecció. Com lo honrat en Francesc de Sent Climent procurador general de la dita Terra per certes rahons e ocupacions d'alguns seus negocis asats arduos no pugué entendre en lo exercici de son ofici, per la qual rahó la dita Terra stà molt perillosa. E com nos afecte no poch lo bèn avenir de la dita Terra e vullam aquella star pacífica e en bona tranquil·litat. E per vigor d'una provisió real nosaltres si lo procurador de la dita Terra empatxat per justes rahons,³⁰⁸² no pot entendre en la dita procuració n-i podem constituir un altre, tro tant que lo dit procurador pugué entendre en lo dit seu regiment. Per ço ara novellament havem cercat en loch de Cort e de pahers en lo crim ab confirmació del honrat en Francesch Montbehí, cort e veguer de Leyda per lo molt alt senyor rey servant la forma de a dita reyal provisió,³⁰⁸³ e en procurador general nostre en lo civil, lo honrat en Bernat d'Ulzinelles, ciutadà e conpaler d'aquesta ciutat, tro trant que lo dit en Francesch de Sent Climent puxa fer residència e exercir son ofici en la dita Terra. Per ço, ab tenor de la present intimant a vosaltres les dites coses e a quiscú de vos, dehim e manam, sots la feultat de la qual no sots tenguts, que al dit honrat en Bernat d'Ulzinelles haiats per loch de Cort e de pahers en lo crim e per general procurador nostre en la dita Terra en lo civil; e a aquell e a sos manaments e ordinacions obehischats e cumplats per obra tot ço e quant per ell manat e ordonat serà axí com si nosaltres aquí érem personalment constituïts; donant li aquella favor e ajuda si e per tantes vegades com per ell request serets e manant ab la present al clavari de la dita Terra que al dit honrat en Bernat d'Ulzinelles respone dels salaris a ell pertanyent per tant temps que deservirà segons que ere tengut respondre al dit honrat en Francesch de Sent Climent.³⁰⁸⁴ Dad en Leyda a XII dies de març any M CCCC VI.

Lo dit dia lo honrat en Francesch de Montbohí, cort e veguer, confirma la elecció feta del dit procurador, presents en Ramon de la Porta e en Miquel Nebot, missatger de la Paheria.

100

1406, març, 16. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Bernat d'Olzinelles, procurador del Marquesat en substitució de Francesc de Sant Climent, en què li demanen que reconegui i prengui possessió dels feus, en nom de la ciutat, perquè els paers no hi poden acudir.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 49v.

³⁰⁸² rahons. Damunt de la línia.

³⁰⁸³ ab confirmació del honrat en Francesch Montbehí Cort e veguer de Leyda per lo molt alt senyor rey servant la forma de a dita reyal provisió. Afegit al text i que ocupa el marge de final de línia.

³⁰⁸⁴ manant ab la present al clavari de la dita Terra que al dit honrat en Bernat d'Ulzinelles respone dels salaris a ell pertanyent per tant temps que deservirà segons que ere tengut de respondre al dit honrat en Francesch de Sent Climent. Afegit posterior al text sobre la línia i sota ocupant també els marges.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al honrat en Bernat d·Olzinelles, donzell procurador general de·la dita Terra en absència del honrat en Francesch de Sent Climent, general procurador d·aquesta, salut e honor. Com nos per certes iustes e legítimes causes precehents vullam pendre e ésser preses a mà de·la ciutat los poztats dels feus³⁰⁸⁵ d·alguns catlans de·la dita Terra. E per ocupació de diversos negocis nosaltres no pugam anar personalment per predre e ocupar los dits poztats, per ço confiants de·la vostra saviesa indústria a leyltat, axí com d·aquell qui en semblants fets e maiors havem provat. Vos requerim e manam que discorrent la dita Terra los dits poztats en nom e part per nostra, a vostra mà prenats, e aquelles preses e ocupades tingats faent vostre legítim procés tant e tant logament fins que per nosaltres hi sie provehit o de nosaltres haiats manament en contrari. Com nos sobre aquest fet e dependències e emergències³⁰⁸⁶ d·aquell, vos comanam tot nostre loch e veu. Dat en Leyda a XVI de març any M CCCC sis.

101

1406, març, 18. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Bernat d'Olzinelles, procurador substitut al Marquesat, al qual demanen que faci justícia en el deute contret amb el mestre Pere de Concabella i que ha passat al seu germà i hereu Ramon Berenguer de Concabella i a Ambert Cardona.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 49v i 50r.

Molt honorable e savi senyor. Com mossèn Pere Albert vage aquí per obvenir justícia de un deute que li és degut per lo honrat en Ramon Berenguer de Concabella axí com a hereu del honrat en Pere de Concabella frare³⁰⁸⁷ seu, condem; per certes rahons e ha compellir, de·la qual vos farà pregon fe expressament, e de les quals sots ja informat.³⁰⁸⁸ Per ço, pregam a fer resposta que al dit mestre Pere haiats per recte e el spatxets en sa justícia, en manera que sie preservat de messions e despeses com en demanar lo dit deute n·i age assats sostinguts en haie³⁰⁸⁹ diversos treballs suportats. Donat li tota favor ordonada, e faent aquelles compulses que jurídicament fer degats contra lo dit Ramon Berenguer, a fi que lo dit mestre Pere ne obtingue justícia breument e spatxada, segons de vostra saviesa a ple confiam. Scrit en Leyda a XVIII de març any MCCCC VI.

Los pahers de·la ciutat de Leyda a vostra honor apellats.

³⁰⁸⁵ *dels feus*. Damunt de la línia.

³⁰⁸⁶ *e emergències*. Damunt de la línia.

³⁰⁸⁷ *frare*. Damunt de la línia.

³⁰⁸⁸ *e de les quals sots ja informat*. Damunt de la línia.

³⁰⁸⁹ *haie*. Damunt de la línia.

Item, el molt honorable senyor yo Ambert Cardona vos certificam que lo honrat n-Anthoni de Comes és estat constituït procurador per lo dit mestre Pere vuy data de la present a demanar lo dit deute e ad literas largo modo. Per què us plàcie donar hi fe com la procuració nos sie poguda spatxar.

Al molt honorable e savi senyor en Bernat d'Olzinelles paher de la ciutat de Leyda, ara resident en lo Marquesat.

102

1406, abril, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als oficials de Catalunya. El pintor Nadal Renau va marxar amb Margalida, esposa de Pere Teixidor, també pintor, i es va emportar robes, joies i 200 florins, que van robar després d'haver trencat cambres i caixes. Els paers demanen als oficials que els empresonin per tal que es faci justícia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 50r.

Als molt honrats totes e sengles oficials en qualsevol terres constituïts, axí en Aragó com en Cathalunya, lo Cort e pahers e prohòmens de la ciutat de Leyda, saluts e honor. Com un hom apellat Nadal Renau, pintor,³⁰⁹⁰ stant ab en Pere Texidor pintor d'aquesta ciutat,³⁰⁹¹ Déus no tement ni la jurisdicció del senyor rey, trencant e violant sagrament e homenatge lo qual havie prestat de ésser al dit en Pere Texidor bo e leyal iniquament e mancada, se'n mene ab si la dona na Margalida, muller del dit en Pere Texidor ab robes, joyes, CC florins e altres coses moltes, les quals ha robades e robats al dit en Pere Texidor, trenchant cambres e caxes. E com semblants coses sien de mal exempli e fort cruels e tals que no-s deuen romanir impunides. Per ço de part del molt alt senyor rey en subsidi de justícia vos requerim e de la manera axí afectuosament com podem pregam que si los dits Nadal e Magalida trobats en jurisdiccions o en alguna d-aquelles, aquells prengats e en bones presons metats e les dites robes, joyes e florins a vostres mans prengats per manera que d-aquells se puguem fer aquella justícia que-s merex e aquells a nosaltres rematats a fi que pugem fer aquell càstich ques meex oferint nos apellats per vosaltres fer e complir totes vostres justes requestes. Dad en Leyda a VIII d-abril any M CCCC VI.

³⁰⁹⁰ Badal Renau va ser un destacat pintor de Castelló de la Plana, que va treballar en la ciutat de Lleida i València, on en 1415 va pintar les parets i pòrtic de l'Almudí reial. En 1452 va demanar als jurats de Lledó per retirar-se per viure d'eremita. < <http://www.basilicadellledo.es/cap-ii-lledo-en-la-edad-media/>>

³⁰⁹¹ No es coneixen obres realitzades directament al pintor Pere Teixidor. Sembla que vivia al barri de Cappont de Lleida i se'l relaciona amb treballs en la Seu Vella de Lleida. PUIG SANCHIS, Isidre (1999), "El retaule dels Sants Joan del convent de Sant Francesc de Montblanc, Noves consideracions sobre el pintor Pere Teixidor." Apareix associat a altre pintor Jaume Farrer en 1439 a Lleida. Gran Enciclopèdia Catalana, *Jaume Farrer*. Se li atribueix la taula de Santa Elena del museu de Barbastre i altres obres < <http://museodiocesano.es/2014/03/20/enigmas-y-misterios-de-las-tablas-goticas-de-benabarre/>>.

1406, abril, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle i sotsveguer de Vilanova de Meià, al qual demanen que faci pagar, al notari Francesc Olzina de Lleida, la quantitat que li deuen Guillem Alberola, la seva mare i la seva muller.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 50v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats nostres lo batlle e sotsveguer de Vilanova de Meyà e aquisqué d'ells als quals les presents pervendran e lo feyt deius scrit se pertangue o a lurs lochs, salut e dilecció. Com lo discret en Francesch Olzina, notari d'aquesta ciutat, hont sie deguda segons aferme³⁰⁹² per en Guillem Alberola, sa mare e sa muller, ab carta pública presa per en clergue, prevere e notari d'aquexa vila, certa quantitat en la dita carta continguda, per rahó del arrendament per ells ha feyt de la scrivania, de la batlia e sotsvegueria d'aquexa vila, la qual quantitat gran temps ha pasat per ells al dit Francesch devie ésser pagada, ne aquella pagar no li han curat ni curen de present en gran dampnatge del dit Francesch. Per què ha suplicació e requesta a vos feyta per lo dit Francesch a nosaltres e a quiscu de vosaltres expressament e de certa sciència. Dehim e manam en pena de cent florins, del béns de quiscu de vosaltres havendors e als còfrens de la ciutat aplicadors, que encontinent vista la present e realment e de feyt, axí com a drets e regalies de la ciutat, totes dilacions e apel·lacions a part posades, façats execució en los béns del dits conjuges e de quiscun de aquells fins en a quantitat al dit Francesch deguda, ensemps ab les mesions per lo dit Francesch ha feytes e d'aquí avant fahedores. E açò per res no mudets si la dita pena cobejats squivar, havents vos en la dita execució en tal manera, que lo dit Francesch a vos per la dita rahó no hage haver pus recors. Data en Leyda a VIII d'abril l'any de la nativitat de Nostre Senyor Mil CCCC e sis.

1406, maig, 4. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer de Vilanova de Meià, al qual demanen que la vila d'Alòs pagui els 50 sous de pensió censal que deu a Bernardona, vídua de Ramon de Tàrrega.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 50v.

³⁰⁹² segons aferme. Damunt de la línia.

Los pahers etc. al amat nostre lo sotsveguer de Vilanova de Meyà o a son lochtinet, salut e dilecció. Com la universitat e singulars del loch d'Alòs facen e sien tenguts fer quiscun any³⁰⁹³ a la dona na Bernardona, muller d'en Ramon Tàrraga quòndam, d'aquesta ciutat L sous jaquesos censals en la festa de Sent Thomàs apòstol, los quals a la dita dona són deguts de·la pensió prop pasada. Per què a requesta a nos feyta per part de·la dita dona e per evitar terces e altres penes e mesions molt maiors, vos dehim e manam expressament e de certs sciència, sota p pena de cent florins de vostres béns havendors e als còfrens de·la ciutat aplicadors,³⁰⁹⁴ que vista la present daçats executió realment e de feyt en los béns de·la universitat e singulars del dit loch,³⁰⁹⁵ axí en bísties d'arada com en altres béns privilegiats e no privilegiats a compliment dels dits L sous e de les messions axí feytes o fahedores. E açò per res no mudets com del contrari ultra la executió de·la dita pena vos posariets en gran càrrech e colpa. Dada en Leyda a quatre de mayg l'any Mil CCCC e sis.

105

1406, maig, 10. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de la Terra del

Marquesat, als quals demanen pagar a Joan Secristà els 25 florins anuals que cobra, a més de les despeses que havien acordat en la Vista General del Marquesat, el 18 de març de 1403.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 51r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat als amats tots e qualsevol pahers o missatgés de·la dita Terra hon que congregats e ajustats sien, saluts e delicció. Ab tenor de les presents vos certificam que a XVIII de març any M CCCC tres, com a instància del honrat en Johan Secristà de·la tresoreria del senyor rey lo honrat mossèn Berenguer de Muntagut cavaller, procurador de·la dita Terra ladoncs³⁰⁹⁶ fes ajustat vistes generals de tota la dita Terra en lo loch d'Alòs per ço com lo dit en Johan Secristà demanave a la dita Terra diverses mesions e despeses fetes en demanar les coronacions dels senyors rey e rehina en les quals vistes foren presents en Guillem Cardona, Arnau de Nou de Camarasa, en Salvador e en Pere Çabater, pahers de Liminyana, Barthomeu Gomar de Baldomar, Arnau Saxon de Fontlonga, Nicholau Bertran pàher de Cubells, Simó d'Algere de Vilanova de Meyà, Guillem Girveta e Arnau Arnau de Peralva, pahers d'Alòs, per les quals messions lo dit mossèn Berenguer, justant e requirient lo dit en Johan Secristà volie fer en la dita Terra e universitats d'aquella executió. Emperò a la conclusió los dits pahers e síndichs asseguraren s'obligaren de pagar al dit en Johan Secristà XXV florins d'or d'Aragó ensemps ab totes mesions que al dit en

³⁰⁹³ quiscun any. Damunt de la línia.

³⁰⁹⁴ sota p pena de cent florins de vostres béns havendors e als còfrens de·la ciutat aplicadors. Damunt de la línia.

³⁰⁹⁵ del dit loch. Damunt de la línia.

³⁰⁹⁶ ladoncs. Damunt de la línia.

Johan convingàs fer en demanar e exegir aquells. Per què lo dit en Johan Sacristà ha requests nosaltres que execució realment e de feyt feesem o fer feesem en les universitats de la dita Terra tro en compliment dels dits XXV florins e mesions. E nosaltres atenents la dita requesta ésser justa e consonant a rahó. E vista la carta per los dits pahers e missatgés feta per la dita rahó, la qual fo feta en lo loch d'Alòs a XVIII de març any M CCCC tres e closa per lo discret en Johan de Marchafaba, notari d'aquesta ciutat, per ço us dehim e manam e pena de cent florins imposam a quiscuna universitat qui contrafarà que los dits XXV florins al dit en Johan Secristà o procurador lur encontinent paguets ensemps ab les mesions per ell fetes e fahedores en demanar la dita quantitat. En altra manera certificam vos que sens tota dilació nosaltres farem o fer farem tals provisions en lo dit fet que d'ací avant lo dit en Johan per la dita raó no haurà pus regers a nosaltres com no vullam entre vosaltres e ell ésser engendrada qüestió. Dad en Leyda a X de maig any M CCCC VI.

106

1406, maig, 10. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Bertran de Peus, assessor del Marquesat i lloctinent de procurador. En les Vistes Generals d'Alòs de 18 de març del 1403, els paers i missatgers del Marquesat s'obligaren a pagar a Joan Secristà, de la tresoreria del rei, 25 florins, que encara no ha rebut. Els paers demanen a l'assessor que se li abonin.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 51v.

Al molt honorable micer Bertran de Peus, doctor en leys assessor de la Terra del Marquesat e lloctinent de procurador en la dita Terra, los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la dita Terra, saluts e honor. Vista havem una carta pública feta en lo loch d'Alòs a XVIII dies del mes de març any M CCCC tres e closa per en Johan Marcafava notari, en la qual se contenen com los pahers e missatgers de la dita Terra ajustats per tenir Vista General en lo loch d'Alòs se obliguen, en nom de les universitats, de pagar al honrat en Johan Secristà de la tresoreria del senyor rey XXV florins d'or d'Aragó per messions e despeses fetes en demanar les coronacions dels senyors rey e reyna. E com per la dita rahó nosaltres scrivam als pahers e missatgers de les universitats de la dita Terra que ara se deuen instar que paguen los dits XXV florins al dit en Johan e les messions, segons que en aquella porets veure. Per què us pregam e requerim que en lo dit fet vos haiats sàviament compliment e destrenyiment les dites universitats a pagar la dita quantitat al dit en Johan encontinent³⁰⁹⁷ no permetent los litigar per la dita rahó, mas sumariament al dit fet vullats donar lo spatxament, segons que a vos a ple comfiam. Dad en Leyda a X die de maig any M CCCC VI.

³⁰⁹⁷ *compliment e destrenyiment les dites universitats a pagar la dita quantitat al dit en Johan encontinent.* Damunt de la línia.

1406, maig, 26. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Bertran de Peus, jutge ordinari de la Terra del Marquesat. Van sorgir diferències entre els paers de Baldomar i l'arrendador de l'onzè dels fruits Pere Baldomar; aquest darrer els va interposar una demanda, de resultes de la qual ara els paers estan arrestats. Els paers lleidatans demanen al procurador que els excarceri i els obligui a presentar-se a Lleida, en un termini de 10 dies per solucionar la qüestió.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 51v i 52v.

Al molt honrat e molt savi senyor micer Bertran de Peus, doctor en leys jutge ordinari de la Terra del Marquesat, los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la dita Terra saluts e honor. Vista havem una suplicació a nosaltres presentada per part dels pahers e prohòmens del loch de Baldomar contenent e escrivint que vos a instància d'en Pere de Baldomar arrendador del onzè dels fruyts del dit loch, per vigor de una demanda per lo dit Pere judicialment davant vos oferta sobre certa quantitat que pose que la universitat del dit loch e singulars d'aquella són requests per rahó de penes en les quals diu que són incorreguts, segons forma dels capítols del dit arrendament; la qual cosa dien no ésser vera. A la qual demanda vos los havets assignat a respondre al terç dia, e ells han respost a aquella contestant lo feyt e ultra açò havets manats pendre e reunits presos e arrestats los dits pahers e tots los altres singulars del dit loch. Per la qual rahó se senten molt agreujats del qual grehuge se són apellats a nosaltres e havets los assignat a reebre apòtols, lo deem dia après la dita apel·lació e estretant els stan e romanen en la dita presó. Per què han suplicat nosaltres que com ells no sien obligats personalment, que a vos deguéssen inhibir que peniant la apellació no enantàsets en lo present negoci. E nosaltres volents nos haver en lo dit fet madurament, de consell del honorable micer Johan d'Algerri doctor en decrets assessor de la ciutat, havem delliberat ,que com no siam informats de la dita qüestió, aquella no podem bonament a present decidir; però que entretant soltets del arrest o presó los dits pahers e tots altres e sengles que per la dita rahó sien presos e arrestats. Liurant aquells a suficient manleuta, com la presó solament sie donada per custòdia e no per pena. E no res menys manets a les dites parts que per ells o per lurs procuradors sien devant nosaltres dins spay de X dies primer vinents e contínuament següents, per ço que en lo dit fet se pugue fer aquella justícia que-s mercer inhibint vos expressament, que entretant algun enantament no fesets contra los dits pahers e singulars del dit loch, pus sien donats ydonees manleutes, car ab la present durant aquest temps tot poder de fer lo contrari abdicam e tolem a vos en aquest fet. Dad en Leyda XXVI madii any M CCCC VI.

1406, maig, 28. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Bertran de Peus, jutge

ordinari, al batlle de Vilanova de Meià i a tots els oficials del Marquesat. Els paers lleidatans demanen que treguin l'arrest que havia imposat l'arquebisbe de Montreal³⁰⁹⁸ a Bernat Pellicer, mercader de Santa Coloma de Queralt, a causa for que havia posat a alguna partida de safrà, i que ara li ha remès.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 52v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al honrat micer Bertran de Peus, jutge ordinari de la Terra del Marquesat e al amats lo batlle de Vilanova de Meyà e a tots e sengles oficials de la dita Terra als quals les presents pervindran, salut, honor e dilecció. Com per reverència e honor del reverent pare en Xrist mossèn l'archabisbe de Muntreal, nosaltres haïam deliberat que totes manleutes arrests³⁰⁹⁹ e seguretats prestats e prestades per en Bernat Pellicer, mercader de la vila de Santa Coloma de Queralt per alguna culpa que-li ere stada posada sobre lo for d'algun safrà, que havie comprat en lo dit loch de Vilanova, sien cancellades e anul·lades. Per ço us dehim e manam e a vos dit micer Bertran pregam e requerim,³¹⁰⁰ que vistes les presents, les dites manleutes arrests e seguretats fets e fetes per lo dit Bernat Pellicer cancellets e anul·lets, e per cases e nulles aquelles haiats, com de maiors prerrogatives e favors nosaltres siam tenguts al dit reverent archabisbe, al qual per semblants prerrogatives e favors per ell e los seus a nostres vehins donades per contemplació de la ciutat som no poch obligats. E açò no mudets com axí de certa sciència ho vullam. Dad en Leyda XXVIII madi any M CCCC VI.

109

1406, juny, 1. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Bertran de Peus, jutge ordinari, al qual recorden que no ha complert el que li havien demanat: que tregués de la presó els paers i prohoms de Baldomar i que acudissin a Lleida. Ara es fixa un termini de 6 dies perquè els homes de Baldomar es presentin a Lleida.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 53r i 53v.

³⁰⁹⁸ Es tracta de l'arquebisbat de Montreale, la seu més rica de Sicília. En època del cisma d'occident, el rei Martí, partidari dels papes avinyonesos Climent VII i Benet XIII, va assignar el 1392 la seu de l'arquebisbat de Monreale a Pere Serra. El 1397 quan aquest va accedir al cardenalat de la mà de Benet XIII, el rei va nomenar a Joan Taust, confessor seu, que el 1403 va passar a ser nomenat bisbe d'Osca per Benet XIII. El 1404 el rei Martí va assignar com successor de Joan Tahust a Guerau de Queralt, prior dels Santjonistes de Mesina, que va rebre el nomenament de bisbe per Gregori XII el 1407. ENZENSBERGER, Horts (gener-desembre 1987), "I vescovi francescani in Sicilia (sec. XIII- XV)", *Francescanesimo e cultura in Sicilia (secc. XIII-XVI)*, Achede Medievali, núm. 12-13, pàg. 58. Per tant el 1406, l'arquebisbat de Montreale el tenia Joan Taust encara que l'exercia Guerau de Queralt.

³⁰⁹⁹ Arrests. Sobreposat a la línia.

³¹⁰⁰ e requerim. Damunt de la línia.

Molt honorable e molt savi senyor vostra saviesa certificam. Nosaltres havem rebuda una vostra letra sobre lo fet dels hòmens de Baldomar, contenent diverses exceses per los quals dehits que vos poders legítimament tenir presos los dits hòmens³¹⁰¹ e que si cort los fets, taula havets a tenir. Item més dehits en vostra letra que en Pere Pedrol, batle del dit loch de Baldomar, vos ha presentada una letra de part de nosaltres, lo qual sens alguna resposta vostra se'n és vengut, per què concloets que alguna innovació no feésem. A la qual senyor vos responem que les clamós posades denant nosaltres per los hòmens de Baldomar són stades fundades per rahó d'una demanda feta o donada devant vos e a instància d'en Pere Baldomar, posant que la universitat del dit loch de Baldomar e singulars d'aquella eren tenguts a ell en diverses penes, segons que en la dita letra se conten, per la qual rahó tenir preses o arrestades la maior part dels hòmens del dit loch nos parie ésser cosa masa rigorosa e agra.³¹⁰² Per què us scrivim que los dits hòmens desliuraset del dit arrest reebents aquells e assegurant vos ab idonees manleutes, pus la qüestió peniave per apel·lació; com en altre manera tenir los en presó o en arrest és cosa molt rigorosa de què en sdevenidor ne poguérem haver reprehensio de nostre senyor lo rey, al qual som tenguts donar bona rahó d'aquelles e que dins cert temps en la dita nostra letra contingut, los dits hòmens per si o per lur procurador compareguen devant nosaltres per manera que en lo dit fet poguésem fer aquella justícia que s merexen. De la qual cosa són no poch meravellats com a nostra letra no havets obehit com reputem a greu cosa semblants coses tollerar, com del loch hon deuen nexer los drets, iniuries non deguen procehir. Item més senyor havent vist clarament que la carta de la letra nostra que us és stada presentada, la qual és venguda ab la resposta per vos feta, per què senyor ome ses totes altres excepcions, per sedar e extirpar tots inconvenients, vos requerim expressament que prestament desliurets de la dita presó e arrest tots los dits hòmens a segurant vos d'aquelles ab bones e idonees manleutes per manera que axí les dites penes com per altres drets fiscals se pugué fer d'aquells bona justícia, assignant temps al procés³¹⁰³ de VI dies devant lo qual compareguen devant nosaltres ells o per procurador³¹⁰⁴ per a prosseguir llur fet, inhibint vos ab la present que donades per los dits hòmens bones seguretats e manlevades d'aquelles no us entremetats, tollent vos tot poder de fer lo contrari, segons que ja havem ab la altra letra inhibit e tolt. Dad en Leyda prima junii any M CCCC VI.

E axí matex vos requerim que prestament siats ací per desservir vostre ofici de la paheria, en lo qual sots stat elet per causa vos trametem la letra closa.

110

1406, juny, 7. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Bertran de Peus, jutge ordinari del Marquesat. Els homes de la Torre de Fluvià havien anat a Lleida perquè se'ls fes justícia,

³¹⁰¹ *los dits hòmens.* Afegit al marge de final de línia.

³¹⁰² *agra.* Damunt de la línia.

³¹⁰³ *al procés.* Damunt de la línia.

³¹⁰⁴ *ells o per procurador.* Damunt de la línia.

cosa que no van poder aconseguir per l'absència de Bertran de Peus. Els lleidatans demanen al jutge que s'interessi pel cas.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 53v. (Carta 113).

Molt honorable savi senyer, sapiats que denant nosaltres són stats los honrats n·Anthoni de Vilaplana savi en dret e en Francesch Tuxent sobre lo feyt d·aquexs hòmens de·la Torre de Fluvià. Nos han dit havien empresa jornada a ésser aquí ab vos ensemps devant nosaltres per rahonar lo feyt e que si fees justícia. Emperò vostra absència no havem pogut procehir en lo feyt. Per què us pregam que lo dit feyt menets a fi e procehiscats per justícia³¹⁰⁵ segons que de vos a ple confiam. En cars lo feyt sie dupbós,³¹⁰⁶ com lo temps sia afaynat e los hòmens³¹⁰⁷ que en la presó statns perden lurs splets, si veiades vos ho és, los donets a manleuta convinent, e axí com a carceler, a alguns que prendre·ls hi vullam en forma que·la ciutat ne sie en segur.³¹⁰⁸ En tal guisa e manera que lo dret de·la ciutat no sia lles e justícia no perescha. Dat en Leyda a VII de juny de M CCCC sis.

Los pahers de·la ciuta de Leyda a vostra honor appellats.

Al mot honrat e savi senyer micer Bertran de Peus, jutge ordinari de·la Terra del Marquesat.

111

1406, juny, 22. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida al jutge ordinari del Marquesat, al qual informen que han escrit al sostveguer de la Terra d'Amunt i al sotsveguer de la Terra d'Avall del Marquesat, a fi de requerir que el dimarts dia 28 de juny es presentin a Lleida i que portin homes amb ballestes i malles per seguir la bandera de la ciutat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 54r.

Molt honorable savi senyer. Nosaltres havem scrit als sotsveguer de·la Terra d'Amunt e de·la Terra d'Avall del Marquesat³¹⁰⁹ que dimarts prop vinent que·s comptarà XXVIII dies del present mes e any, que quiscú ab cent hòmens ab nosaltres per seguir la bandera sobre algun enantament que·la ciutat ha a fer. Per què us pregam que, vista la present, los façats metre en bon orde a fi que a la dita jornada sien ací sens tota falla, be a·punt, ab moltes ballestes e ab

³¹⁰⁵ e procehiscats per justícia. Afegit en el marge de final de línia.

³¹⁰⁶ En cars lo feyt sie dupbós. Damunt de la línia.

³¹⁰⁷ afaynat e los hòmens. Afegit al marge de final de línia.

³¹⁰⁸ en forma que·la ciutat nesie en segur. Damunt de la línia.

³¹⁰⁹ del Marquesat. Damunt de la línia.

totes malles necessàries al acte, tots altres fets postposats. Scrit en Leyda a XXII de juny any M CCCC VI.

Los pahers etc.

112

1406, juliol, 21. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al comte de Cardona, que els ha comunicat la celebració de la fira a Cardona des del 22 d'octubre fins a Tots Sants. Els paers anuncien al comte que informaran els mercaders lleidatans perquè hi acudeixin.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 54r.

Senyor molt egregi. Vostra letra reebuda per lo honrat n·Arnau Johan sobre lo fet de la fira, la qual lo senyor rey a suplicació vostra ha atorgada en la vila vostra de Cardona, començadora a XXII dies del mes d'octubre primer vinent duradora fins al dia de Omnium Sanctorum inclusive. A la qual senyor vos responem que a nosaltres és molt planent la concessió de la dita fira e farem tot nostre poder per reverència vostra senyor, de pregar e induhir los mercaders de la nostra ciutat e a les persones que acostumen d'anar per les fires, d'interessar a la dita vostra vila al temps de la dita fira. Indubitablement et enfallible. E sia senyor la Sancta Trinitat guarda vostra. E si alguna [cosa] senyor per vostra senyoria podem fer, scrivets aquella tot ço que li plàcie com siam prests de complir aquelles. Scrit en Leyda a XXI dia de juliol any M CCCC VI.

Senyor los pahers e porhòmens de la ciutat de Leyda qui's comanen en vostra gràcia.

Alt molt noble e egregi senyor lo senyor comte de Cardona.

113

1406, juliol, 21. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als cònsols de Cardona. Acusen rebut de l'anunci de la fira de Cardona i els anuncien que demanaran als mercaders i als drapers de Lleida que hi acudeixin.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 54v.

Molt honorables e savis senyors. Vostra letra havem reebuda. Sabets lo fet de la fira que lo senyor rey a suplicació del senyor comte de Cardona ha atorgada a aqueixa vila, començadora

a XXII dies del mes d'octubre duradora tro al jorn d'Omnium Sanctorum. A la qual senyors vos responem que a nosaltres és molt plasent la concessió de la dita fira e farem tot nostre poder per honor de vosaltres, senyors, de pregar e induhir los mercaders e drapers d'aquesta ciutat e altres persones que acostumen d'anar per les fires se interessin a la dita vila al temps de la dita fira indal·liblement. E si algunes coses molt honorables senyors vos són plahibles, scrivits nos ab bona confiança. Scrit en leyda a XXI dia de juliol any M CCCC VI.

Los pahers e prohòmens de la ciutat de Leyda a vostra honor apellata.

Als molt honorables e savis senyors los cònsols de la vila de Cardona.

En Francesch de Sent Climent, donzell, procurador general de la Terra del Marquesat per la insigne ciutat de Leyda, senyora de la Terra al honrat lo sostveguer de Cubells o a son lochtinent.³¹¹⁰

114

1406, juliol, 29. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Santa Linya, en què li notifiquen que han escrit a l'abat de Santa Maria de Bellpuig, per demanar-li que faci tornar els blats que havia pres als pagesos de Santa Linya, perquè pertanyien a Adam, metge de Vilanova i a Arnau Rúbies, de Privà. També han escrit a Arnau Rúbies per demanar-li que no actuï en aquesta qüestió.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 55r.

Los pahers³¹¹¹ de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat lo batlle de Santa Linya o a son lochtinent, saluts e dilecció. Com nosaltres scrivam al reverent abat de Bellpuig que prestament face tornar los blats en los alous als pageses que presos los han e que aquells tinguen e prenguen n·Adam metge de Vilanova e n·Arnau de Rúbies del loch de Privà, segons forma d'una altra letra a vos per nosaltres tramesa. Per ço us dehim e manam que al dit n·Arnau de Rúbies forcets de acceptar la dita comanda e que altre innovació en lo dit fet no féssets com del contrari nos sèrie greu e imputar sie a vos. Dad en Leyda a XXVIII de juliol any M CCCC VI.

³¹¹⁰ El registre està inacabat i apareix guixat.

³¹¹¹ Davant d'aquesta carta apareix l'inici d'altra inconclusa del tenor següent: "En Francesc de Sentcliment donzell, procurador general de la Terra del Marquesat per la insigne ciutat de Leyda senyora de la dita Terra al honrat lo sostveguer de Cubells, o a son lochtinent".

1406, juliol, 31. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Santa Linya, per informar-lo que aviat faran alguna provisió en la qüestió del robatori dels blats i la de l'allargament del terme.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 55r i 55v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al amat lo batle de Santa Linea o a son lochtinent, salut e dilecció. Visa havem una letra per vos a nosaltres tramesa sobre la empara trenchada per los hòmens de les Avellanes qui se·n han portat los blats emparats per vos en los alous qui són en lo terme de Santa Linya. A la qual vos responem que sobre lo dit fet vos havem scrit per nostres letres conformant se ab los altres que per la dita rahó havien scrit, ço és que los dits blats prenguem n·Adam Metge de Vilanova e n·Arnau de Rúbies del loch de Privà als altres coses contengudes en una letra del alargament del terme per alguns, axí com del sotsveguer de Balaguer e del abat de Bellpuig nos tenim per dit fer hi aquella³¹¹² provisió que rahanablament hi degam fer, e açò sens tota falla. Regraciant vos de·la intimació que del dit fet nos havets fet. Dad en Leyda lo darrer dia de juliol any M CCCC VI.

1406, juliol, 7. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle i als cònsols de Llimiana. Gent de Gavet han entrat a mà armada al terme de Llimiana. Els paers de la ciutat demanen als llimianencs que elegeixi un síndic, perquè vagin a Lleida a iniciar un procés i que a més portin diners per pagar el notari.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 55v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat als amats lo batle e cònsols de·la vila de Liminyana o· lurs lochtinents, saluts e dilecció. Fem vos saber que ací denant nosaltres són stats en Guillem Spolter e en Batholomeu de les Planes dients que·lo batle del loch de Gavet de·la Conqua d·Orchau ab altres hòmens en nombre de nou són entrats en lo terme del dit loch de Leminyana mà armada, volent offendre lo dit Bartholomeu per que·ns ho posaven que·ls volguésem donar consell q·y farien. Nosaltres veents que·ls havem a mantenir e defendre, segons que fer devem, havem acordat ab lo consell que vosaltres façats un síndich per venir, ferma de dret en poder d·el, com per·ço car lo procés ho requir de fer·se axí,

³¹¹² aquella. Damunt de la línia.

per la qual rahó vos trametem la present, per ço que hic vingue hun síndich vostre per preservar dret ab poder de fer als. E aximateix port diners per ço que servesquen a hun prohom e a hun notari qui·y han a pujar per prendre la informació sobre lo dit feyt. Car açò fer de continent pertanhe en lo feyt segons fer-se deu. Dat en Leyda a VII de juliol l'any M CCCC sis.

117

1406, agost, 11. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat al batlle de Santa Linya. El teixidor Bernat Maciper, natural de

Mollerussa, ha exercit la seva professió a Santa Linya durant 5 anys, però ara s'hi ha instal·lat un altre teixidor, per la qual cosa se n'ha anat a viure a Lleida. Els paers d'aquesta ciutat demanen al batlle que Maciper pugui vendre els béns que li resten a la vila, tant mobles com immobles, per poder portar la seva esposa i el seu fill a la ciutat, i que els deslliuri del sagrament i de l'homenatge.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 56r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat lo batlle del loch de Santa Linya o a son lloctinent saluts e delecció. Fem vos saber que Bernat Maciper, natural de la vila de Molleruça és estat denant nosaltres e segons ha dit e proposat, el estave aquí en lo dit loch e ere vehí a V anys de dit loch, ara, segons aferme, és hi vengut altre qui obté del ofici de texidor del qual el usa, pe la qual rahó no pot viure del ofici dessús-dit. Per què és se feyt vehí d'aquesta ciutat, lo qual per nos reebut nos ha request, que a vos manar deguéssim que ell satisfent a aquells als quals tengut sia li lexets vendre los béns, axí setis com mobles, e traure e portar en la ciutat. Hon nos atenents les dites requestes ésser justes e consonants a rahó a vos dehim e manam que vista la present, si lo dit Bernat Maçiper volrà vendre sos béns, aquells li lexets vendre e los mobles portar en la ciutat ab sa muller e fils, com axí vullam ésser feyt per nos. E açò per res no mudets com nos li soltam lo sagrament e homenatge prestat per lo dit Bernat Maçiper en poder de vosaltres e ab altra persona que se vulle e havent per nulle. Dat en Leyda a XI d'agost l'any M CCCC sis.

118

1406, agost, 13. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer de Pallars, davant del qual la senyora d'Orcau ha acusat alguns homes de Llimiana. Els lleidatans li demanen que defensi els llimianencs.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 56r.

Molt honorabe e molt savi senyor. Segons som certs a instància de la senyora d'Orchau és estat donat clam de pau de treva denant vos contra alguns hòmens de Liminyana, los quals, la gràcia de Déus migantant, entenem a comperar confiant de son bon dret, e axí matex entenen a fer algun enantament contra alguns hòmens de la dita senyora. Per ço senyor vos pregam, axí afectuosament com podem, per honor de nosaltres e d'aquesta ciutat vos plàcie haver per recomanats los dits hòmens de la ciutat en sa justícia e donar los aquell bon spatxament que pugats en tot ço que fer visats³¹¹³ a ple de vostra bona amistat confiam. Certificant vos que en son cars e loch semblant nos fariem per vos . E sia lo Sant Sperit en vostra guarda. Scrit en Leyda a XIII d'agost etc.

Los pahers etc.

Al molt honorable e molt savi senyor lo sotsveguer de Pallars.

119

1406, agost, 27. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador general del Marquesat Francesc de Sant Climent, al qual demanen que faci execució pels endarreriments i per les despeses del censal de Bartomeu Claret i Caterina, vídua de Fernando, que la vila d'Alòs no els paga des de fa sis anys.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 56v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al honrat Francesch de Sent Climent, procurador general de la dita Terra, salut e honor. Fem vos saber que danant nos són compareguts en Bathomeu de Caret e na Catherina muller de Domingo Fernando quondam,³¹¹⁴ habitants de les Torres de Sanuy e han proposat que la universitat del loch d'Alors, de la dita Terra, los fa doents sous jaquesos censals en la festa de Sent Lorenç lo qual los és degut de sis terminis o pus poch més o menys. E jatsia moltes vegades haien demanat lo dit censal ab les messions³¹¹⁵ als hòmens³¹¹⁶ del dit loch però aquells no³¹¹⁷ han volgut pagar ni donar en gran dan dels dits creedors, e vinents contra lur sagrament per los dits venedors prestat, e altres coses en lo contracte contingudes. Per què requiren nos que a vos scriure

³¹¹³ en tot ço que fer visats. Damunt de la línia.

³¹¹⁴ e na Catherina muller de Domingo Fernando quondam. Posat en el matge del final de línia.

³¹¹⁵ ab les messions. Damunt de la línia.

³¹¹⁶ hòmens. Damunt de la línia.

³¹¹⁷ però aquells no. Damunt de la línia.

deguéssem per nostres letres, que executió rígida en los habitants del dit loch fer deguéssim per la dita quantitat a els deguda del dit censal. Hon nos atenents les dites requestes ésser justes e a rahó consonants a vos dehim, requerim e pregam, que vista la present, com requests serets per part dels deiusdits, executió façats en los dits venedors e béns lurs per lo dit censal degut e les mesions fetes e fahedores. E açò no mudets com nostra intenció sia que axí ho façats. Dat en Leyda a XXVII d'agost de M CCCC sis.

120

1406, setembre, 6. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador Francesc de Sant Climent, al qual informen que no han rebut res de la subvenció de la ciutat, tot i que ja s'ha acabat el termini; els paers demanen al procurador que les viles i els llocs paguin directament al clavari de Lleida, que necessita 300 lliures perquè aquest any s'ha recaptat menys del mig comú.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 56v.

Molt honrat e savi senyer, bé crem vos no ignorar com la Terra del Marquesat fa mil florins de subvenció quiscun any aquesta ciutat, los quals devien ésser pagats dies ha e no·u han feyt. Per què us requerim dehim e pregam que encontinent façats que quiscuna universitat sens dilació port aquí ço que·li tocharà pagar e non vingue res en mans del clavari de la Terra, si no que ho donen al clavari d'aquesta ciutat. En açò us pregam vos donets prestament a·fer, com hiam pagar per tot aquest més CCCC lliures a e més al regidor de les imposicions, per ço com fallen al mig comú gitat en l'any present. E açò vos pregam totes fahenes a·part lexades, spatxets. Si algunes coses vos plahen, scrits nos en francosament. Scrit en Leyda a VI de setembre l'any M CCCC sis.

Los paher de la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Al molt honorable e savi senyor en Francesc Sent Climent, procurador general de la Terra del Marquesat.

121

1406, setembre, 9. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador Francesc de Sant Climent, al qual comuniquen que només han trobat un quadern sobre la subvenció i li demanen que vagi a cada població per reclamar els rebuts i per forçar el pagament, ja que la ciutat necessita urgentment diners.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 57r.

Molt honorable e molt savi senyor. Vostra letra havem reebuda en la qual se contén que us trametéssem lo compte de ço que deuen los lochs del Marquesat de la subvenció a la qual vos responem que ací no ha altre compte sinó un quern de paper lo qual vos nos donats e aquells vos trametem. Emperò diu n-Anthoni A. que li apar que per ço que la veritat se trop clarament deguésets manar a les universitats e als jurats d-aquelles, que ab ses àpoques vinguesen açí e fer sèrie cert compte lo qual ell los liuren.³¹¹⁸ Per què us pregam que vullats les dites àpoques mostren denant vos e a ací, segons ne ordenerets,³¹¹⁹ que prestament los forcets a fer que prestament haïam diners, com sie gran perill en la triga. E sie lo Sant Sperit vostra guarda. Scrit en Leyda a VIII dies de setembre.

Loa pahers de la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Al molt honorable e mot savi senyer en Francesch de Sent Climent, procurador general de la Terra del Marquesat.

122

1406, setembre, 14. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador Francesc de Sant Climent, al qual responen sobre els fets de Santa Linya, i li reclamen la màxima informació per poder establir clam de pau i treva.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 57r i 57v.

Molt honorable e savi senyor. Una letra havem reebuda la qual entés vos responem que nosaltres axí per la honor e interès de la ciutat. Com del loch de Sencta Linea entenem a defendre lo dit loch e la jurisdicció tant com nosaltres sia possible per procés de pau e treva e defendre en tota aquella manera que per justícia a nosaltres sia legítim. Emperò en tant com vos par que l clam de pau e de treva sia donat, volem ésser informats per vosaltres contra quals consellats sia donat lo dit clam, e per ixes rahons o dans donats, e que específicament fóssem sobre los feyts informats per çó que l clam hagués bon fonament. Per què us pregam que prestament nos rescrivats, informants nos dels dits fets específicadament e discreta, car prestament nosaltres ho farem metre em execució sens alguna tarda, los del dit loch bestrahent a les mesions necesàries. En algunes coses molt honorables senyors vos plaurà ser prests. Scrita en Leyda a XIII de setembre l any M CCCC sis.

³¹¹⁸ lo qual ell los liuren. Damunt de la línia.

³¹¹⁹ segons ne ordenerets. Damunt de la línia.

Los pahers de la ciutat de Leyda a vostra honor aparellars.

Als honorables e savis senyors en Francesch de Sant Climent, procurador general de la Terra del Marquesat e Micer Bertran de Peus, assessor seu.

123

1406, setembre, 24. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador Francesc de Sant Climent, al qual sol·liciten que els paers de Cubells paguin els deutes que tenen amb Pere Cases, que ha reduït la pensió de 35 lliures jaqueses que cobrava d'aquesta universitat fins al 24.000 per mil (4,16%).

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 58r.

Molt honorable e molt savi senyor, vostra saviesa certificam que lo honrat micer Pere Cases és stat denant nosaltres clamosicant se de la universitat de Cubells, la qual li fa cascun any XXXV lliures jaqueses censals e son li degudes algunes pensions. E jatsia vos li haiats scrit que li plagés reduir lo dit censal ell emperò, segons diu, vos ha proferit que reduirà a for de XXVIII mil per mil, ab què les dites pensions degudes li sien pagades. E apar nos que lur proferta no sie denant de justícia, per què us pregam afectuosament que per tot vostre poder façats ab la dita universitat que les dites pensions li sien pagades e li donets tot aquell loch que pugats, car a nosaltres ne complaurets molt e seguisen ha utilitat a la dita universitat. E sia lo Sant Sperit guarda vostra. Scrit en Leyda a XXVIII de setembre any M CCCC VI.

Los pahers etc.

Al molt honorable e molt savi senyor en Francesch Sent Climent, procurador etc.

124

1406, setembre, 24. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als jurats i prohoms de Cubells, als quals reclamen que paguin la pensió de 35 lliures jaqueses a Pere de Cases, que ja ha reduït el for fins al 24.000 per mil (4,16%).

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 58r.

Prohòmens micer Pere de Cases és stat denant nosaltres³¹²⁰ e querellant se no poch de vosaltres, dient que no us curats de pagar-li aquelles XXXV lliures que li fets anuals quiscun any, del qual censal li són degudes algunes pensions. E com ell nos haie profert, que aquell censal reduirà a for de XXIII mil ab que les dites pensions li paguets. E com notòriament veiam la utilitat que-la dita universitat se seguirà per la dita reducció. Per què us manam que prestament satisfagats al dit micer Pere Cases les pensions degudes com axí u vullam. En altra manera certificam vos que nosaltres prestament e sens tota dilació vos farem la execució e açò per res no mudets. Scrit en Leyda XXIII setembre

Als honrats e amats los jurats e pròmens de Cubells.

125

1406, setembre, 25. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador i al jutge del Marquesat, als quals recriminen que s'ocupin d'altres coses abans que del cobrament de la subvenció; també els demanen informació del procés entre Santa Linya i les Avellanes; així mateix sol·liciten que Bertran de Peus vagi a Lleida per una qüestió entre Poblet i Gispert de Guimerà.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 58v.

Molt honrats e molt savis senyors, moltes rahons nos induhixen a meravellar nos de vosaltres com no us va lo cor que-la Terra del Marquesat pach la subvenció a aquesta ciutat, mas creem que fa ho ocupacions que vos micer Bertran³¹²¹ havets en entendre en los compromisos qui ab vostres bons enginys fets fermar en poder de vosaltres e la imbricació dels salaris. Emperò creem que per gràsia los dits salaris convertits en palles e no en diners, com los diners sien a vosaltres molt agres e desplaents; perquè ometent totes altres coses, vos pregam e us requerim que encontinent metats en execució que-la dita subvenció haiam, fahent hi aquelles forces que-s merex. E per res no-ls blandiats.

Item segons nos estat dit, lo sotsveguer de Balaguer ab son assessor anà al terme de Santa Linya sobre lo debat que és entre lo dit loch e lo loch de les Avellanes ab d'altres. Per què-us pregam que-ns trametats a dir si és ver, ni quines persones hi havie, e los noms d'aquelles, per ço que lo procés de-la pau e de-la treva se pugue mylls fer e fundar, e trametets nos ho prestament.

Item més vos pregam a vos micer Bertran que donets un pas ací sobre la qüestió que és entre Poblet e mossèn Gispert de Guimerà com vos haiam de gran necessari haiam prorrogat lo

³¹²⁰ *denant nosaltres*. Damunt de la línia.

³¹²¹ *vos micer Bertran*. Damunt de la línia.

compromís. E si venir no podets nos trametats vostre consentiment de la prorrogació. Escrit en Leyda a XXV dies de setembre any M CCCC sis.

Los pahers de la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Al molt honorable e molt savis senyors en Francesch de Sent Climent e micer Bertran de Peus.

126

1406, octubre, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat, Pere Ferrer, al qual demanen que les poblacions que no han pagat la subvenció de la ciutat, ho facin fins al dia de Sant Andreu.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 59r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat en Pere Ferrer, clavari de la dita Terra per la dita ciutat, salut e dilecció. Com per lo loch de Cubels se haien a pagar cent florins, e per lo loch de Montgay cinquanta d'ací al dia de Sent Andreu, e Camarasa, Alors, la Maçana, Lorenc haïen assegurar en poder nostre. Per ço us dehim e manam en pena de cent florins si lo contrari fahiets, que als prohòmens dels dits lochs de Cubels e de Montgay manets que al dit dia paguen les dites quantitats ací al clavari de la ciutat, e axí matex als pròmens dels altres lochs damunt designats que vinguin assegurar ací en poder nostre. E açò per res no mudets car del contrari vos e els vos posariets en gran culpa e vinguen ab ses àpoques de pagament. Dat en Leyda a XII d'octubre l'any M CCCC sis.

127

1406, octubre, 19. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Santa Linya, al quals demanen un representant per signar el compromís amb l'abat de Bellpuig; també els exigeixen que paguin 6 sous al correu de la carta per la seva feina.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 59r i 59v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats los pahers del loch de Sancta Linea, salut e dilecció. Com stiga en nom de ferma compromís sobre la qüestió que aquesta ciutat ha per la universitat del dit loch ab mossèn lo abat de Bellpuig e sobre totes qüestions devallants d'aquella, axí de bandegaments com qualsevol altres, en què entendrà lo

comte d'Urgell.³¹²² Per ço us dehim e manam que prestament nos trametats l síndich ab poder bastant de fermar lo dit compromís e totes altres coses que per la dita ciutat seran ordenades de fer. E açò per res no mudets com del contrari vos posariets en gran càrrech e culpa; certificant vos que aquest fet no sofrir dilació alguna. E donat al portador de la present per son salari VI sous, e axí matex trametet nos altres VI sous, per lo correu que de sis jorns hi anà per rahó de la dita qüestió. Dat en Leyda a XIX d'octubre l any M CCCC sis.

128

1406, octubre, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers i prohoms de Santa Linya, als quals fan avinent que els síndics que havien enviat per signar el compromís no portaven poders, i els demanen que enviïn només un home però amb els documents reglamentaris.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 59v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats los pahers e prohòmens de la vila de Sancta Linea, salut e dilecció. Recòrdens que l'altre jorn a XIX d'octubre l any desús scrit vos trameterem un letra, entre les altres coses contenent, que sobre fermar compromís de la qüestió que és entre la ciutat e la universitat del dit loch de una part, ab misser lo abat de Bellpuig de la altra, sobre totes qüestions e debats devalants d'aquella, axí del bandejament com qualsevol altres en què entrevindria lo senyor comte d'Urgell, nos trametéssets hun prohom ab sindicat bastant ab poder de fermar lo dit sindicat. E vosaltres nos havets tramesos Bernat d'Alòs, Barthomeu Galiana, sens poder, los quals nos han explicat que vosaltres vos temets de messions e altres càrrecs, per què volien saber lo fet. Per la qual rahó vos dehim e manam que vista la present nos trametats hun hom ab poder bastant de fer lo dit fet, car pensar nos podets que nosaltres hi guardarem vostre avantatge e lo nostre. E açò per res no mudets car en altra manera posar nos siets en gran culpa. Dat en Leyda a XXIII d'octubre l any M CCCC sis.

129

1406, octubre, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers i prohoms de Santa Linya. Ja els han escrit dues vegades per demanar-los que enviïn un síndic per signar el compromís amb l'abat de Bellpuig; ara els ho tornen a requerir, sota pena de 200 florins.

³¹²² axí de bandegaments com qualsevol altres, en què entendrà lo comte d'Urgell. Damunt de la línia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 60r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat als amats los pahers e prohòmens de·la vila de Sancta Linea, salut e dilecció. Tramès vos havem dues vegades que·ns trametésets un síndich ab sindicat bastant per fermar lo compromís de mossèn lo abat de Bellpuig e de vosaltres, e res non havets feyt, de·la qual cosa som fort meravellats. Per què us dehim e manam que vista la present nos trametats lo dit síndich ab poder bastant. E açò en pena de doents florins dels quals amor ni gràcia no us farem, car pensant vos que nosaltres guardarem a nosaltres, e a nosaltres de tots dans, messions e dampnatges. E açò que manam no mudets sots la dita pena, e donat al portador de·la present sis sous. Scrit en Leyda a XXIII d·octubre l·any M CCCC sis.

130

1406, octubre, 29. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guim de Perves, el qual no es va presentar per signar un acord amb Bort de Talarn. Ara li reclamen que posi l'assumpte en mans de la ciutat perquè, en cas contrari, faran tornar al de Talarn al Marquesat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 60r i 60v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al molt honrat en Guim de Perves, salut e honor. Segons relació del honrat en Francesch de Sent Climent procurador de·la dita Terra a nos feta, vos per vostres letres haviets scrit lo dit procurador que sobre la qüestió que és entre vos e en Bort de Talarn seriets aquí denant ell, per ço que lo fet se levés de perill. E segons nos ha dit vos no·y sots stat en la dita Terra. Per la qual rahó per la part del dit en Bort nos³¹²³ és stat suplicat com se ofirà d·star fer tot ço e quant la ciutat e nosaltres per ella volrem. E nosaltres veents que lo dit en Bort se posa en bona rahó havem deliberat en scriure a vos que lo dit fet, debat e qüestió, devats metre en poder de·la dita ciutat o de nosaltres per ella. Per la qual rahó vos pregam los debats o qüestions que són entre vos e lo dit Bort deiats metre en nostre poder. E volem que sapiats que vostra honor e dret hi seran guardats. E si açò no fahiets, greu que·ns serie, fariem tornar lo dit en Bort en la dita Terra, e aquell mantenir e defenfre en son dret e justícia. E açò vos pregam no haia falla, e haian una resposta certa per lo portador de·la present.³¹²⁴ Scrit en Leyda a XXIX d·octubre l·any M CCCC sis.

Al molt honrat e savi senyer en Guim de Perves.

³¹²³ A l'original no

³¹²⁴ e haian una resposta certa per lo portador de·la present. Afegit al marge de començament de línia.

131

1406, octubre, 29. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Santa Linya. El ramat de la comtessa d'Urgell ha entrat en el territori en litigi amb les Avellanes. Els paers lleidatans demanen al batlle que els envii informació del fet.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 60v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat lo batle de la vila de Sancta Linea, salut e dilecció.³¹²⁵ Segons havem sabut per vostra letra lo bestiar de la senyora comtesa d'Urgell és entrat en lo terme del qual és qüestió entre mossèn lo abat de Bellpuig e la dita vila, hoc no res menys hi haurien lançat aguayt, homes del comdat, hon aximateix havie hòmens de les Avelanes.³¹²⁶ Per la qual rahó vos dehim e manam que d'açò vos enformets si ab bona veritat se appar que lo dit aguayt sia stat fet ni lo bestiar hi haie mes, per ço que en lo feyt se puxa fer justícia aquella que s merex. E com per veritat se apparrà nos ho trametats en scrit en tal manera que fe hi puxa ésser donada, hoc no res menys manat de part nostra als pahers e prohòmens de la dita vila que encontinent nos trameten un síndich ab sindicat bastant per fermar lo compromís del abat de Belpuig. E açò no mudets. Dat en Leyda a XXIX d'octubre l'any M CCCC sis.

132

1406, novembre, 6. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Perico Ferrer, al qual reclamen que pagui a Pere Nicolau, batlle de Santa Linya, les 15 lliures del seu salari que fa tres anys que no percep.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 61r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat en Perico Ferrer, clavari de la dita Terra, salut e dilecció. Fem vos saber que danant nos és comparegut en Pere Nicolau, batle del loch de Vilanova de Meyà e hans request que com a-el sia degut lo salari de tres anys per regir lo dit ofici en lo dit loch a XV lliures per quiscun any³¹²⁷ per lo dit temps li féssem pagar. Per la qual rahó a vos dehim e manam que si axí és en veritat, que al dit en Pere Nicolau és degut lo dit salari, aquell li paguets dels emoluments provinents a vos de la dita

³¹²⁵ salut e dilecció. Damunt de la línia.

³¹²⁶ homes del comdat, hon aximateix havie hòmens de les Avelanes. Damunt de la línia.

³¹²⁷ per quiscun any. Damunt de la línia.

Terra, com axí vullam ésser feyt. E açò no mudets. Dat en Leyda a VI de noembre l'any M CCCC sis.

133

1406, novembre, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a tots els oficials de la Terra del Marquesat. El procurador Francesc de Sant Climent no pot atendre el seu càrrec i, per substituir-lo, nomenen Bertran de Peus com a cort de paers en el crim i procurador.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 61r i 61v.

Letra com lo procurador de la Terra del Marquesat és empatxat los pahers ni poden crear altre.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats los sotvegues, carlans, batles, pahers, cònsols, jurats e prohòmens de les viles e lochs de la dita Terra e als habitants d'aquella e quiscun d'ells, saluts e dilecció. Com lo honrat en Francesch de Sent Climent procurador general de la dita Terra, per certes rahons asats àrdues, no pugua entendre en lo exercici de la dita Terra, per la qual rahó segons són informats la dita Terra no stà bé e afecte lo ben avenir d'aquella. E per vigor d'una provisió real nosaltres si lo procurador de la dita Terra, empatxat per justes rahons, no pot entendre en la dita procuració n'i podem constituir un altre tro tant lo dit procurador puga entendre en lo dit regiment. Per ço havem creat ara novellament en loch de Cort e de Pahers en lo crim e en procurador general nostre en lo civil, lo honrat micer Bertran de Peus, doctor en leys copaher nostre tro tant que lo dit en Francesch de Sent Climent pugue entendre en lo exercici del dit ofici. Per ço ab tenor de la present intimants a vosaltres les dites coses e a quiscuns de vos dehim e manam sots la feultat de la qual nos sots tinguts, que al dit micer Bertran de Peus haiats per lochtinent de Cort e de Pahers en lo Crim e per General procurador nostre en la dita Terra en lo civil e a ell³¹²⁸ e a sos manaments e ordinacions abehiscats e cumplats per obra axí com si nosaltres aquí érem personalment constituïts; donant li consell, favor e ajuda si e aytantes vegades com per ell requests serets. Dada en Leyda a VIII dies del mes de nohembre any M CCCC sis.

134

[1406]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de les universitats del Marquesat. El lloc de la Nou està deshabitat i els censals que havia de pagar s'han de repartir entre totes les altres universitats, i com que no ho compleixen, els representats dels creditors

³¹²⁸ Ell. Damunt de la línia.

resten al Marquesat i fan despeses costoses. Els paers lleidatans manen, sota pena de 500 florins, que les universitats es reparteixin les pensions de la Nou per talla.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 61v i 62r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats los pahers, jurats e prohòmens de les universitats e lochs del Marquesat, axí de la Terra d'Amunt com³¹²⁹ d'Avall, saluts e dilecció. Com lo loch de la Nou de la dita Terra sie deshabitat e depopulat per la qual rahó són degudes algunes pensions de censals a alguns creedors, los quals censals lo dit loch devie pagar com hagués aquelles preses a sa part, jatsie totes les universitats de la dita Terra sien obligades als dits censals, no contrastant la divisió o partida entre vosaltres feta. E com per la dita rahó segons som certs haie aquí procurados per demanar e exigir les dites pensions a tota la Terra. Emperò, uns per altres per alguns pactes o execucions posades per la Terra d'Avayll, les quals requiren gran coneixença, no curats³¹³⁰ de donar aviament algú als dits procuradors,³¹³¹ ans aquells fan aquí sa residència, los salaris dels quals se esper pagar per tota la Terra. E com nosaltres veiam la residència dels dits procuradors ésser totalment destrucció e abisament de la dita Terra la qual cosa per res no entenem a tollerar ni haver alguna paciència ans volem ésser prestament provehit a tanta Indemnitat; per tant de certa sciència, ans volem ésser prestament provehir a tanta indemnitat. Per tant de certa sciència expressament vos manam que sots la fe e naturalesa que tenguts sots a la dita ciutat e sots pena de D florins dels béns de quiscun de vosaltres avadors, si lo contrari per vosaltres és acceptat, que encontinent com la present rebuda aures, gitets talla entre vosaltres per pagar prestament la part a cascú pertanyent en los dits deutes o censals. E no res menys en e sobre los dits feyts façats tot ço e quant per lo honrat micer Bertran de Peus, paier de la dita ciutat e lochtinent de procurador serà fet e hordenat, com per la dita rahó specialment pux en la dita Terra.

Dada etc.

135

1406, novembre, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle, als jurats i als prohoms de Santa Linya, per recordar-los, que els havien demanat informació sobre l'entrada del ramat de la comtessa en les terres en litigi i també que enviessin un síndic amb poders, i fins ara no ho han acomplert. Els ho reclamen de nou, amb l'amenaça d'executar les sancions.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 62r i 62v.

³¹²⁹ com. Damunt de la línia.

³¹³⁰ per alguns pactes o execucions posades per la Terra davayll, les quals requiren gran coneixença, no curats. Damunt de la línia.

³¹³¹ procuradors. Damunt de la línia.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat als amats lo batle, jurats e prohòmens de·la vila de Santa Linea, saluts e dilecció. Recòrdens a XXIX d·octubre l·any deius scrit vos havíem manat que·ns féssets saber si·los de·les Avellanes ab los del comptat vos havien lançat aguayt, segons nos ere stat dit. E si lo bestiar de·la senyora comptesa havie mes en lo terme, del qual és la qüestió entre vosaltres e los de·les Avellanes. Hoc axí mateix vos havíem manat que·ns trametésets hun síndich ab sindicat bastant per fermar lo compromís de vosaltres e del abat de Bellpuig,³¹³² en pena de doents florins, de·la qual cosa no havets nos fet. Per què us manam que del dit feyt del aguayt, e del bestiar nos certifiquets certament, per una letra. E axí mateix trametats hun prohom ab poder bastant per fermar lo dit sindicat sots pena de doents florins, dels quals vos prometem que gràcia no haurets dels altres ni d·aquestos si lo contrari fets. Hoc axí mateix donats sis sous al portador de·la present per la letra que l·altre jorn vos trametem. E guardats vos no fahiscats ço que·us manam car prometem·vos que us levarem les dites penes si non complits. Dat en Leyda a XII de noembre l·any M CCCC sis.

136

1406, novembre, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Bertran de Peus, paer de Lleida, al qual demanen que torni a la ciutat perquè la seva presència és necessària en la qüestió entre l'abat de Poblet i Gispert [de Guimerà].

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 62v.

Molt honorable e savi senyer. Sapiats que après vostra partida la qüestió del abat e de mossèn Gispert no·s podie concordar en tant que digo·ns a XI del mes e any deius scrit tenguem Consell general. E après moltes noves les parts han mes tot soltament lo feyt en poder de nosaltres. Per què·us pregam axí afectuosament com podem, que vista la present, siats ací car sens vos lo feyt no·s pot spatxar. E açò·us pregam no haia falla car en gran càrrec posariéts vos a nosaltres e tota la ciutat. Scrit en Leyda a XII de noembre l·any M CCCC sis

Los pahers etc.

Al molt honorable e savi senyer micer Bertran de Peus, paer de·la ciutat de Leyda.

³¹³² de vosaltres e del abat de Bellpuig. Damunt de la línia.

137

1406, novembre, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guiem de Perves, que s'havia compromès a donar-los una resposta en un mes; ara li reclamen en un termini més breu.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 63r.

Molt honrat senyer, vostra letra havem reebuda contenent en substància que sobre la qüestió³¹³³ vostra e d'en Bort de Tarn de-la qual vos haviem scrit que metéssets en nostre poder. Vos, haut acort de vostres amichs, nos farets resposta bona e graciosa e a nosaltres placent dins un mes de-la qual haviem haut gran plaer. Per què senyer vos pregam afectuosament, que-la dita resposta nos façats pus breu e que aquella no·ns façats per letra más vos personalment siats a-nosaltres per causa, car d-açò nos farets singular plaer. E sia lo Sant Sperit ab vos. Scrit en Leyda a XII dies de nohembre any M CCCC VI.

Los pahers de-la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Al molt honrat e molt savi senyer en Guillem de Perves, donzell de Liminyana.

138

1406, novembre, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als cònsols de Llimiana, als quals demanen que retinguin Bort de Tarn uns quants dies, perquè decidiran sobre la qüestió en breu.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 63r.

Prohòmens vostra letra havem reebuda contenent crehença la qual nos ha splicada en Bernat Martí. Per què us dehim que per lo ben avenir de-la crehença a nosaltres splicada e de les coses en aquella a nosaltres recitades, tingats a noves en Bort de Tarn uns dies, car en fort breus dies nosaltres hi provehirem sens falla. Scrit en Leyda a XII de nohembre any M CCCC VI.

Los pahers de-la ciutat de Leyda. Als honrats los cònsols e prohòmens de Lliminyana.

³¹³³ qüestió. Damunt de la línia.

1406, novembre, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Bertran de Peus, paer de Lleida, al qual informen que la qüestió entre l'abat de Poblet i Gispert de Guimerà està en via de solució perquè ambdós han acceptat la intermediació de la ciutat, davant la qual compareixeran el dilluns següent. Els paers li demanen que vagi a Lleida quan se li requereixi.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 63v.

Molt honrat e molt savi senyer, certificam vos que la qüestió del abat de Poblet e de mossèn Gispert de Guimerà havens³¹³⁴ posada en bona disposició car lo dit mossèn Gispert ha mesa la dita qüestió en poder de la ciutat soltament, e la ciutat o lo Consell General ha retornat en vos e vostres companyons a decidir d'aquella. E de fet vuy vostres companyons han assignat a les dites parts a dir, proposar e allegar e proposar etc. a dilluns primer vinent. Per què senyer vos pregam que apuntets aquí vostres fets breument, a fi que quant vos haïam necessari vos puxam haver. Scrit en Leyda a XII de nohembre.

Los pahers de la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Al molt honorable e molt savi senyer micer Bertran de Peus, doctor en leys, paer de la ciutat de Leyda.

1406, novembre, 15. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guiem de Perves, al qual recorden que esperen de la seva resposta.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 63v.

Molt honrat e molt savi senyer, pochs dies ha pasats, ço és a XII dies del mes e any davall scrit, que us scrivim que com vos nos haguésets scrit sobre la qüestió que és entre vos e en Bort de Talarn, ço és que dins un mes ladonchs primer vinent, hagut acort de vostres amichs, vos nos fariets resposta. Per què us pregàvem que la dita resposta nos fesets pus breu e que la ns fesets personalment e no per letra. Per què senyer perseverants en nostra letra a vos tramesa vos pregam axí afectuosament com podem e mes, que les coses en aquella contengudes metats en execució breument e sens dilació, e no vullats plànyer ací vostra venguda e que sie

³¹³⁴ havens. Damunt de la línia.

greu³¹³⁵ com no·u degats atenent lo rahanament que entenem haver ab vos. Scrit en Leyda a XV de nohembre any M CCCC VI.

Los pahers de·la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Al molt honorable e savi senyer en Guiem de Perves, donzell.

141

1406, novembre, 16. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Bertran de Peus, paer de Lleida, al qual diuen que continuï la seva feina, i que l'avisaran quan el necessitin.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 64r.

Molt honrat e molt savi senyer, vostra letra havem vista per lo portador de·la present; e aquella entesa vos responem que·ns plau façats aqueixs fets que entre mans tenits. E certificant vos que quant mester vos haurem vos scriurem. Scrit en Leyda XVI de noembre de M CCCC sis.

Los pahers de·la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Al molt honorable e molt savi senyer micer Bertran de Peus, doctor en leys, paher de·la ciutat de Leyda.

142

1406, novembre, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Santa Linya. Per paraula donada pel comte d'Urgell, els homes de Santa Linya podran entrar en el comtat d'Urgell; els paers de Lleida demanen al batlle que en contrapartida deixi entrar els homes del comtat a Santa Linya.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 64r.

Batle, sobre lo bandegament que és stat fet dels homes de·les Avellanes e de Santa Linea, vos certificam que nosaltres havem paraula del senyor comte que no arrestarà a algun hom de Santa Linya ans vol que puxquen anar e entrar per tot son comdat. Per què us manam que

³¹³⁵ e que sie greu. Damunt de la línia.

semblantment lexets entrar en aquest loch los hòmens del comdat sens tot arrest, com axí-u vullam. Scrit en Leyda a XXIII de noembre any M CCCC VI.

Los pahers de-la ciutat de Leyda.

143

1406, novembre, 26. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Bertran de Peus, paer de Lleida, al qual demanen la seva presència a la ciutat per entendre en la qüestió entre Poblet i Gispert de Guimerà.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 64v.

Molt honrat e molt savi senyer, com sobre la qüestió que és entre lo abat de Poblet e mossèn Gispert de Guimerà, com lo processés sia collit e-lo fet siga en bona disposició haïam de gran necessitat vostra venguda. Per ço us requerim e pregam que sens tota altra triga siats açí car lo fet no-s pot spatxar sens vos. E d-açò-us molt pregam no haia falla. Scrit en Leyda a XXVI de noembre l'any M CCCC sis.

Los pahers de-la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Al molt honorable e molt savi senyer micer Bertran de Peus, doctor en leys e paer de-la ciutat de Leyda.

144

1406, desembre, 2. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als prohoms i jurats d'Alòs, als quals demanen que paguin al religiós Pere Camps la pensió del censal que cobra de la universitat i ja ha reduït fins a for del 24.000 per 1.000 (4,16%).

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 64v.

Prohòmens, per part del honrat e religiós micer Pere çes Camps són stades fetes a nosaltres grans querelles de vosaltres,³¹³⁶ dient que jatsie que ell vos haie reduhit lo censal que ell reeb sobre aqueix loch a for de XXIII mil, per la qual rahó és digne de gran lahor. Emperò vosaltres,

³¹³⁶ de vosaltres. Damunt de la línia.

no guardant la bona obra per ell a vosaltres feta, vos retenits indegudament les pensions a ell degudes de son censal. Per què us dehim e manam expressament e de certa sciència e sots pena de cent florins, als còfrens de la ciutat aplicadors,³¹³⁷ que vista la present satisfàçats al dit micer Pere les pensions a ell degudes. En altra manera certificam vos que nosaltres, totes declaracions a part posades, procehirem contra vosaltres e vostres béns a fer rígida execució, tro en les pensions a ell degudes; e açò no mudets com axí u vullam de certa sciència. Scrit en Leyda a dos dies de deembre any M CCCC VI.

Los pahers de Leyda.

Als honrats e amats los jurats e prohòmens d'Alòs.

145

1406, desembre, 16. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers i prohoms de Camarasa, als quals confirmen que en el següent Consell General de la ciutat es tractarà l'assumpte que els interessa.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 65r.

Prohòmens, per en Bernat Baster,³¹³⁸ en Ferrer, prevere,³¹³⁹ habitador de la aqueixa³¹⁴⁰ vila, havem reebuda una vostra suplicació ab vostre segell segellada. E aquella entesa vos responem que nosaltres per afers fort arduos d'aquesta ciutat a present no podem haver lo Consell General más a breu, si a Déu plau, lo haurem; e hi posarem ço que vosaltres en la dita suplicació és stat posat e demanat. E confiam, ab la gràcia de Déu, que lo fet haurà bon recapte. Scrit en Leyda a XVI de deembre l'any M CCCC sis.

Los pahers de la ciutat de Leyda.

Als honrats e amats los pahers e prohòmens de la vila de Camarasa.

146

1407, gener, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guiem de Perves, al qual

³¹³⁷ *aplicadors*, a l'original *aplicados*.

³¹³⁸ *Baster*. Damunt de la línia.

³¹³⁹ *prevere*. Damunt de la línia.

³¹⁴⁰ *aqueixa*. Damunt de la línia.

concedeixen 8 dies de termini per enviar la resposta que els havia promès, del contrari faran tornar a Bort de Talarn.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 65r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al molt honrat en Guiem de Perves, salut e honor. Segons sabets per diverses letres vos havem scrit, que lo fet de la qüestió que és entre vos de una part, e en Bort de Talarn de la altra metésets en nostre poder per part de la ciutat. E jatsia vos haïam scrit, vos no havets fet res ans nos pasats e ns havets pasats per noves, tota vegada de la qual cosa som fort marvellats, car som certs que altre maior hom que vos se guardaria de traure-s scarn de la ciutat, molt més vos qui sots vasall d'aquella. Per què us requerim e pregam que dins spay de VIII dies, après que rebuda haurets la present, siats denant nosaltres per fermar e metre en nostre poder la dita qüestió. En altra manera si açò no fahiets siats cert que sens que no us entenem scriure pus, per aquesta rahó farem tornar lo dit en Bort, axí com obedient a la ciutat en la Terra del Marquesat, e aquell defendre e mantenir en son dret e justícia, com lo dit en Bort se meta soltament en nostre poder per fer ço que volrem.³¹⁴¹ Dat en Leyda a VIII de janer l'any M CCCC set.

147

1407, gener, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Bort de Talarn, al qual

comuniquen que saben que vol tornar al Marquesat i que li permetran si Guiem de Perves no els envia resposta en el termini que li han fixat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 65v.

En Bort, segons havem sabut per en Bernat Martí, vos volets mudar vostre domicili per ço car lo fet de la qüestió de vos e d'en Guiem de Perves no-s leve per nosaltres. Per què us certificam que scrivim al dit en Guiem de Perves, que el dins spay cert haia fernet e mes en nostre poder la dita qüestió. E si no ho vol fer que farem tornar vos en la Terra de la ciutat e Marquesat, segons que aquestes coses e altres en la dita letra són contingudes. Per què us pregam que no tragats res de ço del vostre de la Terra del Marquesat, car certificam-vos que nosaltres vos farem ço que us dehim a breu, si plau a Déu. Scrit en Leyda a VIII de janer l'any M CCCC set.

Los paers de la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

³¹⁴¹ *com lo dit en Bort se meta soltament en nostre poder per fer ço que volrem.* Damunt de la línia.

Al molt honrat en Bort de Talarn.

148

[1407]

Carta inconclusa dels paers de la ciutat de Lleida al sotsveguer i batlle de Cubells i a altres

oficials del Marquesat en què es notifica que Ponç de Ribelles i la seva esposa Elvira deuen 150 florins a la ciutat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 65v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als honrats e amats los sotveguer e batlle del loch de Cubells e a tots e sengles oficials de la dita Terra als qual o quals les presents pervindran, saluts e honor. Com lo noble mossèn Ponç de Ribelles e la noble dama Elvira muler sua sien tenguts e obligats a aquesta ciutat tro en quantitat de CL florins d'or d'Aragó poch més o menys. E jatsie per la dita rahó los dits nobles pagar no han curat. Per què us dehim e manam expressament e de certa sciència que ³¹⁴²

149

1407, gener, 13. Lleida.

Nomenament atorgat pels paers de la ciutat de Lleida de Francesc de Sant Climent i Bertran de Peus, com a jutges de l'apel·lació presentada per Mariona, vídua d'Arnau de les Olives, de la Nou; se'ls demana que escoltin les parts i dictin sentència en breu.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 66r.

Paciarii civitatis Ilerde, domine Terre Marchionatus, de legalitate et sufficiencia vestrorum honorabilium Francisci de Sancto Clemente e Bertrandi de Pedibus, in legibus doctoris, tenore presentis commitimus sive commendamus vobis et cuiuslibet vestrum,³¹⁴³ tam apelaciones³¹⁴⁴ ad nos emisse pro parte domina Mariona, uxor honorabilis Arnaldi de les

³¹⁴² Aquest registre no està acabat, segurament perquè no correspon a qüestions del Marquesat sinó directament de la ciutat de Lleida.

³¹⁴³ *et cuiuslibet vestrum*. Damunt de la línia.

³¹⁴⁴ *apelationes*, a l'original *apelationis*.

Olives quondam, loci de-la Nou, per vos decidendam et sine decreto³¹⁴⁵ determinandam, auditis partibus in eorum iure usque ad difinitivam sentenciam inclusive, cum incidentibus, emergentibus et dependentibus ex eadem, procedendo in³¹⁴⁶ et in dicta causa appellacionis breviter et simpliciter sumarie et de plano absque strepitu et figura iudicii, sola facti veritate atenta, maliciis et defugiis quibuscumque pro culpulis et cessantibus. Datum Ylerda XIII januarii, anno a nativitate Domini M CCCC septimo.

150

1407, febrer, 3. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Perico Ferrer, al qual li reclamen la subvenció; també li demanen que, juntament amb Pere de Bellsolà, certifiqui el que deuen les universitats, i que les forci a pagar, sota pena de 200 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 66r.

Clavari, com per aqueixa Terra sien degudes diverses quantitats de diners per rahó de-la subvenció a aquesta ciutat. Per què us dehim e manam, sots pena de doents florins d-or, que vista la present vos certifiquets ab en Pere de Bellsolà que és degut per quiscuna universitat e haguda certificació prestament les dites quantitats levets e totes forces fàçats a fi que aquelles haiats. E encontinent aquelles nos portets. Certificats vos que si en açò serets desidiós nosaltres a vostres mesions trametrem aquí per haver les dites quantitats ensemps ab lo clavari de-la dita ciutat per haver les dites quantitats de vos e de vostres béns sens tota triga e serets ne digne. Escrit en Leyda a tres dies de febrer.

Los pahers de-la ciutat de Leyda.

Al honrat e amat en Perico Ferrer, clavari de-la Terra del Marquesat.

151

1407, febrer, 11. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Perico Ferrer, clavari de la Terra del Marquesat, al qual informen que ha de pagar 7 sous jaquesos per cada mas mudina.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 66v.

³¹⁴⁵ et fine decreto. Damunt de la línia.

³¹⁴⁶ Potser hauria de ser *hic*.

Clavari,³¹⁴⁷ sobre lo preu de les mazmodines que vos havets a pagar, per la qual rahó nos havets tramès en Guillem Vidal, havem acordat ab alguns prohòmens experts, que vos havets a pagar per quiscuna masmodina VII sous jaquesos, segons que és acostumat, no contrastant que lo florí sie baxat e axí fets vostres pagaments segons és usurat . Scrit en Leyda a XI dies de febrer any M CCCC set.

Los paers de la ciutat de Leyda.

Al honrat e amat en Perico Ferrer, clavari del Marquesat.

152

1407, febrer, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Bertran de Peus, doctor en lleis i paer de Lleida, al qual pregunten si els homes de les Avellanes han posat fites en el terme en litigi, i en cas afirmatiu, que parli del tema amb l'abat de Bellpuig i l'oficial de Balaguer.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 66v.

Honorable senyer, segons som stats informats los hòmens de les Avelanes han ficades fites en lo terme de que és litigi entre nosaltres e lo abat de Belpuig del terme de Santa Linya e de les Avelanes,³¹⁴⁸ de què si axí és som fort meravellats, com sapiats que lo fet stiga en qüestió; per què us pregam que encontinent e sens triga,³¹⁴⁹ vos personalment anets al dit loch per veure lo fet si és axí; e de açò vullats parlar ab lo abat e oficial³¹⁵⁰ de Balaguer. E de tot nos scrits certament car nosaltres hi entenem a fer tot ço e quant fer hi puxam. E açò pregam prestament fets ens rescrivats. Scrit en Leyda a XII de febrer l'any M CCCC set.

Los pahers de la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Al molt honorable e molt savi senyer micer Bertran de Peus, doctor en leys e paer de la ciutat de Leyda.

153

1407, març, 3. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Bertran de Peus, al qual

³¹⁴⁷ Al matge superior i en lletra menuda i com anotació de l'escrivà: *Agulló Frontera Berenguera Beralda*.

³¹⁴⁸ *de Santa Linya e de les Avelanes*. Damunt de la línia.

³¹⁴⁹ *en continent e sens triga*. Damunt de la línia.

³¹⁵⁰ *ab lo abat e oficial*. Damunt de la línia.

demanen que no s'ocupi de l'assumpte del nomenament de la tutoria dels fills de Ramon Despès, que volia assignar a la seva vídua Caterina, ara casada amb Lluís de Meià.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 67r.

Molt honorable e molt savi senyer, segons havem entès, vos a requesta del honrat en Gerau Despès havets assignat a la honrada madona Caterina, muller quòndam del noble en Ramon Despès, ara muller del honrat en Luhís de Meyà, que comparegue davant vos per hoyr declaració de la dació de tudor als fills del dit noble condemnat a dissabte primer vinent. E com nosaltres per causa hi am prorrogat la dita jornada de disabte per tot lo present mes de març. Per què us pregam que del dit fet no us entremetats, com la dita causa a nos hi am evocada e d'aquella nosaltres volem conèixer e axí per nosaltres per obviar a alguns sinistres sie stat deliberat. E sia lo Sant Sperit ab vos. Escrit en Leyda a tres dies de març any M CCCC VIII.

Los pahers etc.

Pahers de la ciutat de Leyda.

Al molt honrat e molt savi senyer micer Bertran de Peus, doctor en leys

154

1407, març, 4. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Bertran de Peus, en què li

demanen que s'ocupi del guiatge de Bort de Tarn per anar a Llimiana a signar les treves amb Guiem de Perves.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 67r i 67v.

Molt honorable e molt savi senyer, bé creem sabets lo debat e qüestió que és entre en Guillem de Perves de una part e en Bort de Tarn de la altra, los quals entrevinent lo noble mossèn n·Arnau Guillem de Belloc deuen ferar treves; e segons som informats per alguns pròmens de Liminyana, los quals per aquesta rahó són stats ací denant nos, lo dit Bort no entrarà en lo dit loch de Liminyana sens guiatge, per què han suplicat nosaltres que lo dit guiatge li féssam. Axí que havem acordat, que vos, pus havets poder, façats lo dit guiatge. Per què senyer vos pregam que lo dit guiatge façats e atorguets al dit en Bort bastant durant lo temps de les treves que s deuen ferar, però que lo dit guiatge no haie estabilitat ni eficàcia tro tant que les dites treves sien fermades e axí procehits hi bé e sàviament. E si res vos plau scrivits nos fiablament. Escrit en Leyda a quatre de març any M CCC VII.

Al molt honorable e molt savi senyer micer Bertran de Peus assessor de la Terra del Marquesat.

155

1407, març, 4. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Llimiana, al qual demanen que faci el guiatge de Bort de Talarn durant la signatura de les treves amb Guillem de Perves.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 67v.

Batle, entesa havem la crehença a nosaltres feta per en Guillem Sunyer e en Pere Çabater a ells donada e comanada per los cònsols e prohòmens de Liminyana sobre lo debat que és entre en Guillem de Perves e en Bort de Talarn. E aquella entesa havem delliberat que pus entrevinent e migaçant lo noble mossèn n·Arnau Guillem³¹⁵¹ los dits en Guillem de Perves e en Bort de Talarn deuen fermar treves e lo dit en Bort de Talarn vol guiatge que aquell li dege ésser fet.³¹⁵² Per què us dehim e manam que per lo ben avenir dels damunt dits, lo dit guiatge façats bo e ben bastant al dit en Bort durant les dites treves però que lo dit guiatge no haie estabilitat ni eficàcia tro tant que les dites treves sien fermades. Scrit en Leyda a quatre de març any M CCC VII.

Al honrat e hamat lo batle de Liminyana, o son lochtinent.

156

1407, març, 30. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle i sotsveguer de Llimiana. El batlle de Conques, amb la host, va fer presos alguns homes de Llimiana; els paers de Lleida reclamen al batlle conèixer la veritat i la causa de les desavinences.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 68r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats lo batle e sotveguer del loch de Liminyana e quiscun d'els als quals les presents pervindran e'l negoci deius scrit se pertany, salut e dilecció. Segons havem sabut l'altre jorn Pere de les Planes, Ramon de Trulldalou, Ramon de Conques, Bernat Pujalt, Pere Huguet, Ramon dez Clergue

³¹⁵¹ *Guillem* . Damunt de la línia.

³¹⁵² *fet*. Damunt de la línia.

vinents del loch d'Isona al qual havien acompanyat hun hom del loch de Conques al loch d'Isona e tornants se'n al dit loch de Leminyana, isqué lo batle del loch de Conques ab la host del loch desús dit. E pres los desús nomenats Pere de les Planes e altres e aquells ab si se'n menà preses. Hon com vullam saber lo fet e la veritat d'aquell ni queyxes, injúries, dampnatge, mesions han sostingudes, vos dehim, manam e comanam que sobre la dita presó, injúries, dampnatges, mesions per els sostingudes, informació verídica reebats e reebuda aquella nos trametats en tal manera que fe hi puxa ésser donada per nosaltres. Dat en Leyda a XXX de març l'any M CCCC set.

157

1407, abril, 4. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat, al qual notifiquen que Bertran de Peus es presentarà per explicar el parer dels lleidatans.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 68r.

Molt honorable e molt savi senyer, sobre alguns fets contravenents honor e utilitat d'aquesta ciutat, lo honorable micer Bertran de Peus, doctor en leys compaher nostre, va aquí per comitzar e practichar ab vos sobre aquells. Per què us pregam que al dit honorable micer Bertran vos plàcie donar fe e crehença en tot ço e quant per ell a vos per part de nosaltres serà explicat, com sie informat de nostra intenció. E sia lo Sant Sperit ab vos. E si algunes coses senyer molt honorable per vos són plahibles, scrivits nos ab bona confiança. Scrit en Leyda a quatre d'abril any M CCCC VII.

Los pahers, etc.

158

1407, abril, 4. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al veguer de la vila de Tàrrega, al qual havien avisat que la querella contra uns homes de Camarasa, pertanyia a la jurisdicció del veguer de Lleida; com que no l'ha cedida, ara li manen que obeeixi el veguer de la ciutat a qui pertoca fer la justícia als seus vassalls.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 68v.

Al molt honorable e molt savi mossèn lo veguer de la vila de Tàrrega.

Molt honorable e molt savi mossèn lo veguer de-la vila de Tàrraga o a son lloctinent, los pahers e prohòmens de-la ciutat de Leyda, saluts e honor. Segons que som certs vos alguns dies ha pasats o vostre lloctinent,³¹⁵³ per virtut d-una querela³¹⁵⁴ de pau e de treva citàs en Guiem Cardona, Nicolau Bagahí, Arnau Martí e Ramon Mascharó de-la vila de Camarasa de-la Terra del Marquesat. La qual querela danant vos donada e la citació feta ab honor vostra parlant és nulla e casa en perjuhí de-la jurisdicció comanada al honorable veguer d-aquesta ciutat. Per la qual rahó los dits citats han fernet de dret donant lo dit veguer d-aquesta ciutat, lo qual vos ha intimada la dita ferma e inhibició a vos feta. Vos emperò la dita ferma e inhibició no contrastants, no cesats procehir en lo dit fet oprement e vexant los dits vassalls de-la ciutat, ab honor parlant, nafrant encara e derogant a la jurisdicció del dit honorable veguer d-aquesta ciutat. Per la qual rahó vos scriu ara altra vegada e us inhibeix que dels dits citats no-us entremetats ni en alguna manera contra ells procehiscats, ans totes coses per vos procehides e enantades après de-la dita inhibició, revoquets cominant de marques e de represàlies; encara que de les dites coses no us desistats. Per què per a-veritat del ofici a nosaltres comanat, vos requerim e de-la nostra vos pregam que a les dites letres del dit honorable veguer d-aquesta ciutat obehiscats e a aquelles obtemperets axí com a procehints de justícia. En altra manera en defensió dels dits vassalls de-la ciutat a nosaltres convindrà fer justícia en lo dit fet e procehir contra vos, béns vostres e dels sotmesos a vostra jurisdicció, per via de marques e de represàlies e en altra manera, segons nostres bons privilegis, costums e usances e en semblants coses acostumat és e permés per nosaltres procehir e enantar e comprar-ho ha tal que mal non merrà, emperò vindrà a culpa vostra e no de nosaltres. Dad en Leyda a quatre dies d-abril any M CCCC VII.

159

1407, abril, 6. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Perico

Ferrer, al qual demanen que no exigeixi, fins a nou avís, a Bernat de Paracolls, de Belcaire, els 20 florins a què va ser condemnat a pagar.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 69r.

Clavari, bé sabets com en Bernat de Paracolls del loch de Belcayre havia a pagar ara a-Pasqua pasada vint florins, per ell deguts per la condempnació del compromís fet e fernet entre el d-una part e en Francesh Ferrer, Bernat Alegret e d-altres de-la altra; ara som stats pregats que al dit Bernat de Paracolls soferir deguéssim algun temps, com a present pagar aquelles no puxa. Per què haut sguart a algunes coses, les quals recitar no curam, vos dehim e manam que en demanar e exigir la dita quantitat del dit Bernat de Paracolls sobrehiscats fins que de nos

³¹⁵³ o vostre lloctinent. Damunt de la línia.

³¹⁵⁴ d-una querela. Damunt de la línia.

haiats altre manament en contrari. E açò no mudets car axí vullam ésser fet. Scrit en Leyda a VI d'abril l'any M CCCC set.

Los pahers de la ciutat de Leyda a vostre plaher aparellats.

Al honrat en Pere Ferrer, clavari de la Terra del Marquesat.

160

1407, maig, 4. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer, al batlle i als altres oficials de Santa Linya. Els paers han sabut que Guiem Esteve de Balaguer i uns quants homes de Santa Linya volen fer algun acte de desafiament que s'ha d'evitar pel dany que podria comportar. Demanen als oficials que si troben aquestes persones a Santa Linya les retinguin, i que es notifiquin els fets a Lleida.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 69r i 69v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als honrats e amats lo sotveguer, batle e altres oficials del loch de Santa Línea o a sos lochtinents, salut e dilecció. Vist havem ocularment uns deseximents tramesos per algunes persones ignotes an Pere de Bonaguia, Barthomeu Galiana, Pere Martí, Bernat d'Alòs e en Guiamonet Tarroner del dit loch. E havem haut sentiment, axí per sospita com per alguns indicis, que los dits deseximents deuen ésser procehits d'en Guiem Steve de la ciutat de Balaguer. E com semblants coses degen ésser molt evitades per obviar a fatigacions dels damunt dits com per moltes mesions e altres damnatges que fàcilment se porien seguir. Per què havem deliberat ésser fetes les provisions següents: primerament que si per alguns indicis i conietures trobats que entre los amichs del dit Guillem Steve de una part e los dits hòmens de Santa Línea o amichs seus se seguien alguns caps o oys o males voluntats, que a aquells ab totes compulses e forces que pugats los reprengats e els liguets³¹⁵⁵ per via de paus, treves o altres seguretats, a fi que entre ells no-s puguen seguir scandils ni perills. E aximateix vos, informants ab bona diligència de qual loch los dits deseximents poden ésser exits, e qui-ls ha ordonats,³¹⁵⁶ axí per juspectar de la letra dels dits deseximents, com per altres admonicons e coniectures. E reebuda la dita informació d'aquella nos certifiquets prestament. E per defensió dels dits hòmens e que lo dit loch pugue ésser preservat de dampnatges, vos dehim e manam que prestament procehiscats que tot hom vage ab ses armes per los térmes del dit loch per defensió dels hòmens del dit loch; e en lo loch hon oyran fer brogit acórreguen a aquell, e que donen tot sufragi que

³¹⁵⁵ e els liguets. Damunt de la línia.

³¹⁵⁶ e qui-ls ha ordonats. Damunt de la línia.

puguen.³¹⁵⁷ E de dites coses per res no dilatats, com axí sia stat deliberat, e ho vullam de certa sciència e expresa. Dad en Leyda a quatre dies de maig any M CCCC VII.

161

1407, maig, 11. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle i sotsveguer de Llimiana, al qual demanen que ajudi Jaume d'Olzinelles en la reclamació d'alguns béns.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 69v i 70r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats lo batle, sotveguer e altres oficials del loch de Leminyana o a lurs lochtinents als quals les presents pervindran, salut e dilecció. Fem vos saber que segons havem entès lo honrat en Jacme d'Olzinelles, donzell, ciutadà e vehí nostre, que a ell se speren³¹⁵⁸ haver alguns béns aquí en la Terra, convehina ab vosaltres, per què s'espere aquells haver e demanar. Per la qual rahó vos dehim e manam que en cars hon lo dit en Jacme per alguna rahó per lo dit fet mester hagués ajuda, favor de vosaltres, vos dehim e manam que en totes coses que lo dit Jacme mester haia vostra ajuda e favor per la dita rahó li subvigats tota ora³¹⁵⁹ axí e quant per el o altre en loch seu demanats o requests serets,³¹⁶⁰ com aquell al qual la ciutat és tengut defendre e mantenir en son dret ab aquella més gent que fer porets, e prestament fer se porà. E açò no mudets com axí vullam que sia fet. Dat en Leyda a XI del mes de maig l'any M CCCC set.

162

1407, maig, 31. Lleida.

Nomenament, atorgat pels paers de la ciutat de Lleida, de Berenguer de Monravà com a jutge de l'apel·lació de la sentència dictada pel sotsveguer de Meià en la querella entre Joan Ponts, el prevere d'Alòs, i Ramon de Torreblanca, tutor d'Arnau Ceall.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 70r.

Paciarii civitatis Ilerde, domine Terre Marchionatus, venerabilis Berengario de Munravà jurisperito, salutem et honorrem. Interventum causam appellacionis ad nos emisse pro parte

³¹⁵⁷ e que donen tot sufragi que puguen. Damunt de la línia.

³¹⁵⁸ que a ell se speren. Damunt de la línia.

³¹⁵⁹ tota ora. Damunt de la línia.

³¹⁶⁰ e quant per el o altre en loch seu demanats o requests serets. Damunt de la línia.

Johanis Poncii presbiterum loci de Alosio dicte Terre,³¹⁶¹ a quadam sententia per Anthonium Lobet, venerabilis Andree dels Colls subvicarii Mediani, lata et quadam causa quod coram ipso ducta fuit inter Johanis Pontis protonotarium loci de Alosio, ex una parte et Arnaldum Baró, loci de Conques, actorem et procuratorem Raymundi de Torreblanca, tutoris et curatoris Arnaldi Ceall, filii et heretis universalis Bernardi Ceall condam, dicti loci, causis et rationibus et pretextu inter dictas partes executato contentis et expressatis. Tenore presentis vobis ducimus comitendam,³¹⁶² mandamus vobis, quatenus rescripto dicto processu, quem vobis per quem propriam detencionem tradi volumus et iubemus de dicta appellacionis causa vocatis dictis partibus cognoscatis et super ea faciatis et decretatis quod de iure et ratione reperitis faciendum, procedendo in premissis, breviter [et] simpliciter. Ideo, plano absque strepitu et figura iudicii sola facti vertiate attenta maliciis et difugiis quibuscumque nos eum et etiam³¹⁶³ super predictis omnibus et singulis, una cum dependentibus, incidentibus, emergentibus et connexis plenarie contenimus vices nostre, cum presenti. Datum Ilerde XXXI die madii, anno a nativitate Domini M CCCC septimo.

163

1407, juny, 6. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer de Cubells, al qual manen que faci pagar al castlà de Cubells Antoni de Montsonís els 1.040 lliures per 17 anys de pensions censals que deu a Vicent de Montsuar, de Lleida. Com que no disposa de la quantitat, ha consentit que es pagui dels cereals i dels fruits que cull a Cubells.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 70v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al honrat lo e sotveguer del loch de Cubells e altres oficials als quals les presents pervindran e lo negoci davall scrit és³¹⁶⁴ pertangut o a sos lochtinents, saluts e honor. Per aprecio a nosaltres fet per lo honrat en Vicent de Muntsoar, ciutadà d'aquesta ciutat, lo honrat n-Anthoni de Munçonís, catlà del dit loch e de Muntgay fa al dit Vicent per certs títols L sous jaquesos censals pagados cascun any en cert termini, los quals li són deguts de XVII anys qui ab mesions per ell fetes en demanar aquelles munten M quaranta lliures poch més o menys, e com ell la dita quantitat haver no pugue. Per què ha request nosaltres que en tots e sengles blats, spelts e fruyts e rendes pertanyents al dit n-Anthoni de Munçonís en los dits lochs e térmens d'aquelles fésem empires e aquelles tenir feésem tro tant que lo dit en Vicent sie pagat, en les dites anuals pensions, e mesions siguen fetes. On nosaltres atenents lur requesta ésser justa e consonant a rahó, per ço a vos dehim e manam expressament e de certa sciència, e sots pena de C florins al

³¹⁶¹ Des d'aquí fins la següent cita està tot el text esmanat i posat sobre la línia.

³¹⁶² En aquest punt hi ha una crida al text de final de pàgina que posem a continuació fins *in premisis*.

³¹⁶³ *nos eum et etiam*. Damunt de la línia.

³¹⁶⁴ En l'original se.

cófrens de·la ciutat aplicadors,³¹⁶⁵ que vista la present emperets o empar façats tots e sengles blats, spelst, fruyts e rendes pertanyents al dit n·Antoni de Muntçonís; e la dita empara tant e tant longament tingats tro que lo dit en Vicent de Muntsoar sie plenerament pagat en les dites anuals pensions e en les mesions que fets ha en demanar aquelles, com per justícia fer se dege e axí de certa sciència sia stat per nosaltres delliberat. Data en Leyda a VI de juny any M CCCC VII.

E a presentar a vos les presents Domingo de Muntros, missatger e correu nostre trametem, a la relació del qual plenera fe entenem a donar. Datum ut supra.

164

1407, juliol, 9. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Perico Ferrer, al qual demanen que porti a la Paeria de Lleida els comptes del temps que ha ocupat el càrrec.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 71r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, al amat en Perico Ferrer clavari de·la dita Terra, salut e dilecció. Com per justes causes e rahons, les quals a present explicar no curam, haïam mester veure e regonéixer los comptes de·la administració de vostre temps de ço que reebut e donat havets; per ço us dehim e manam expressament e de certa sciència. que tres dies après de·la presentació de·la present a vos feta, siats ací en la casa de·la paheria denant nosaltres ab vostres comptes e cauteles a aquells bastants, com axí vullam ésser fet e guardats vos lo contrari no façats. Dat en Leyda a VIII de juliol l·any M CCCC set.

165

1407, juliol, 14. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als oficials de la Terra del Marquesat, als quals demanen certificació dels salaris que han rebut de Perico Ferrer del anys 1405 i 1406 i de quines partides s'han pagat. Aquesta informació l'han d'escriure en un full, que lliuraran al correu que porta aquesta carta.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 71r.

³¹⁶⁵ aplicadors, a l'original aplicados.

Los pahers³¹⁶⁶ de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als honrats tots e sengles sotveguers, batles e altres oficials de la dita Terra, salut e honor. Ab tenor de la present vos dehim e manam que per escriptura escrita de mà de vostre notari o en absència del notari, del rector de quiscun loch, nos certifiquets migañant encara sacrament per vos prestador de dos anys pus prop passats, ço és dels anys M CCCC V e VI, quins salaris havets reebuts per rahó de vostres oficis d'en Perico Ferrer, clavari de la dita Terra, ni quines composicions e terces se són fetes e levats en los lochs a vosaltres comanats. Escrivit les dites coses en un full de paper lo qual, clos e sagellar per lo portador de la present, nos trametats. Certificats nos clarament de la veritat car en altra manera si lo contrari ere trobat, sens tot dubte seriets punits condignament. E a presentar a vos les presents, missatger e correu nostre trametem, a la relació del qual plenària fe entenem a donar. Dad en Leyda a XIII de juliol any M CCCC VII.

166

1407, juliol, 14. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Pere de Bellsolà, notari de Camarasa, al qual demanen la relació de les composicions fetes per qualsevol oficial durant els anys 1405 i 1406.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 71v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat en Pere de Bellsolà, notari de la vila de Camarasa, salut e dilecció. Ab tenor de la present vos dehim e manam que per scriptura vostra autènticha nos certifiquets de totes e sengles composicions que vos tingats ni fetes se sien per qualsevol oficials dels anys M CCCC V e VI. E aquelles nos trametats en un full de paper clos e sagellar per lo portador de la present, e açò prestament e sens tota dilació. Dada en Leyda a XIII de juliol any M CCCC VII.

167

1407, juliol, 16. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als jurats i prohoms de Santa Linya, que volien apel·lar la resolució del procurador Bertran de Peus. Els paers lleidatans els recomanen que signin el compromís amb les Avellanes i Circadit, segons el document confeccionat per Pere de Bellsolà, notari de Camarasa.

³¹⁶⁶ Davant d'aquesta carta apareix cancel·lat l'inici d'altra carta: "Als molt honrats e sengles sotveguers, batles e altres oficials de la Terra del Marquesat o a sos lochtinents".

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 71v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat als amats los jurats e prohòmens de Santa Línea, saluts e dilecció. Vista havem una apel·lació per vosaltres enterposada a nosaltres sobre un manament per lo honrat micer Bertran de Peus, lloctinent de procurador e jutge ordinari de·la dita Terra, a vosaltres fet segons que en aquella se contèn. E com nosaltres vegam en evidenment lo dit manament ésser just, atesa la utilitat e ben de pau per los quals se·s fet. Per què no contrastant la dita apel·lació vos dehim e manam, sots pena de dohents florins a quiscú que lo contrari farà, havedors e exigidors e als còfrens de·la ciutat aplicadors, que vista la present fermets compromís sobre la qüestió que és entre vosaltres d·una part e los lochs de les Avellanes e de Cicardith de·la altra, segons e per la forma que lo discret en Pere de Bellsolà vos informarà. Certificants vos que lo salari pertanyedor als àrbitres los serà taxat per nosaltres a fi que lo dit salari sie temprat e no excessiu. Dad en Leyda a XVI de juliol any M CCCC VII.

168

1407, juliol, 28. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari Perico Ferrer, al qual recriminen que no hagi realitzat correctament el repartiment de les despeses del Marquesat, i li demanen que el repeteixi, tal com es feia antigament.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 71v i 72r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al amat en Perico Ferrer, clavari de·la Terra, salut e dilecció. Bé sabets com l·altre dia fo fet ací lo compartiment dels diners de·la senyoria e som informats que aquell no se·s fet degudament. Per què us dehim e manam que lo dit compartiment temprets segons que antigament és acostumat gitar³¹⁶⁷ en quiscun loch les quantitats que giten segons més o menys e açò fer no dilatets. E axí matex los diners de·la dita senyoria portets prestament com sia acabada en lo temps sostraguem del tot. Scrit en Leyda a XXVIII de juliol any M CCCC VII.

169

1407, d'agost, 3. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als oficials del Marquesat, als

³¹⁶⁷ gitar. Damunt de la línia.

quals anuncien que envien Jaume Olzinelles, paer de Lleida, perquè dirigeixi les hosts o faci altres provisions en nom de la ciutat, i els manen que l'obeixin.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 72r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats tots e sengles veguers, sotsveguers, batles, jurats e prohòmens de les viles e lochs de la Terra del Marquesat o als lochtinents de dits oficials, saluts e dilecció. Com nosaltres trametam aquí lo honorable en Jacme de Ulzinelles, compaer nostre, per exercir tots e sengles actes necessaris e oportuns e per fer adeenar e per menar se'n ab si les hosts de la dita Terra e per fer altres enantaments en nom de la ciutat, Per què us dehim e manam expressament e de certa sciència sots la fe e naturalesa que sots tenguts que a lurs manaments honests, útils e necessaris obehiscats, axí com pròpiament faríeu a nosaltres si aquí érem, e açò totes scusacions e excepcions a part posades. Dad en Leyda a tres dies d'agost any M CCCC VII.

170

1407, d'agost, 3. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat, Perico Ferrer, al qual anuncien, que envien el paer Jaume d'Olzinelles per recaptar la subvenció a la ciutat, i que mentre estarà al Marquesat ha de cobrar 21 sous diaris que el clavari li pagarà del salari de Francesc de Sant Climent.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 72r.

Clavari,³¹⁶⁸ lo honorable en Jacme Ulzinelles, compaer nostre, va aquí per exercir totes e sengles actes necessaris e oportuns en la dita Terra. E per fer donar recapte a la subvenció e per adeenar los hòmens de la Terra. Per què us dehim e manam expressament que al dit compaer nostre administrets diners, ço és per quiscun jorn qui vagarà aquí entre anar, star e tornar per quiscun jorn vint e hun sous. Però la dita quantitat pagarets del salari del honrat en Francesch de Sent Climent, procurador de la dita Terra. E açò no mudets. Scrit en Leyda a III d'agost any Mil CCCC set.

Los pahers de la ciutat de Leyda

Al honrat en Perico Ferrer, clavari de la Terra del Marquesat.

³¹⁶⁸ Al principi del registre hi consta: "Descendit ex consilio duodecim procerum processus de mossèn Gispert"

171

1407, agost, 18. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat, al qual comuniquen que ha de pagar a Jaume d'Olzinelles, substitut del procurador, 66 sous 8 diners per 5 jornades de feina, a 13 sous 4 diners diaris.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 72v.

Al honrat e amat en Perico Ferrer, clavari de la Terra del Marquesat. Clavari, bé sabets com en absència del honrat en Francesch de Sent Climent, procurador de la Terra del Marquesat, lo honrat en Jacme d'Ulzinelles, compaher nostre, és anat aquí per fets de la Terra e ha vagat entre anar, venir e star V jorns qui són de XIII sous VIII diners per jorn, munten LXVI sous VIII diners. Per què us dehim e manam que del salari del dit procurador li paguets los dits LXVI sous VIII diners.

Item li paguets d'altra part, dels emoluments de la dita Terra, V sous jaquesos per dos correus que tramès ha, la I a micer Bertran de Peus, qui ere a la vila d'Àger com hagués anar a Verdú per posar los mollons. Item l'altre al Pont de Vilves per saber quina gent hi havia pasada. E los dits diners donats al portador de la present; e açò no mudets per res, com axí u vullam de certa sciència. Scrit en Leyda a XVIII dies d'agost any M CCCC VII.

Los pahers de la ciutat de Leyda.

172

1407, agost, 20 Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat, al qual recorden la necessitat de pagar les pensions de Francesc Aguilar, Antígona, Antoni Vilatorta i l'abadessa de Valldonzella. També li expliquen que han escoltat la proposta de Guillem Boixadors, procurador dels creditors. Finalment li exposen el nou sistema de repartiment de les despeses que ha d'aplicar en el Marquesat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 72v a 74r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat lo clavari de la dita Terra qui ara és o per temps serà, saluts e dilecció. Recòrdens que algun temps ha passat vos scrivim per nostres letres contenents que haviem reebuda una letra del senyor rey, contenent que com de la sua cort fossen, temps ha, stades emanades algunes letres o provisions a suplicació de la reverent e religiosa abadessa del monestir de Valldonzella e dels honrats en

Francesch Aguilar, ciutadà de València, e de la dona³¹⁶⁹ Antígona muller quondam d'en Johan Solà, e d'en Anthoni de Vilatorta, ciutadans de Barcelona, ab les quals manava que una suma definitiva donada per la illustra senyora dona Maria, regina d'Aragó, ladoncs duquessa de Muntblanch e senyora del dit Marquesat e lloctinent general del dit senyor en lur absència. Sobre la demanda aquells deius nomenats fahien per rahó de alguns censals morts venuts per lo senyor rey en Pere, de alta recordació, sobre les rendes, quísties, cenes e altres drets de la dita Terra del Marquesat, per la qual suma les universitats de la vila de Camarasa, de Cubells e de Muntgay, foren condemnades que, no contrestants les dites gràcies a les dites universitats atorgades per lo dit senyor rey en Pere de bona memòria, fos feta execució contra aquelles universitats en les quísties rendes e drets següents, ço és:

Contra la vila de Camarasa en lo passatge e erbatge del bestiar e en CCC XXX III sous III diners jaquesos de cena e los D sous jaquesos de quístia e XI mas mudines que quiscun any se deuen pagar al senyor del dit Marquesat per rahó del forn.

Contra la vila de Cubells en D sous de quístia, e

Contra la vila de Muntgay en CCL sous jaquesos de quístia com en lurs contractes dels censals a ells venuts les dites questies, rendes e altres drets desús especificats los fossen obligats, per pagar e satisfer als creedors desús nomenats de les pensions anuals de lurs censals, segons que en la dita sentència pus llargament ere contingut, de quiscun exeguir e manar execució, sots certes cominacions en la dita letra contingudes, la data del qual fo a Saragoça a tres dies de setembre any Mill CCC noranta nou.

E nosaltres volents exeguir e obeir a la letra del dit senyor manam a les dites universitats e a quiscuna de aquelles que delles quantitats dessús especificades a vos responguéssen e les rendes e altres drets dessús nomenats, a vos collir, exeguir e levar permetéssin quiscun any per satisfer als dits creedors; e com vos fósets tengut pagar quiscun any ultra les pensions dels dits censals diverses altres càrrecs e volguéssim vos ésser informat sots quina³¹⁷⁰ forma e orde los dits càrrecs als quals senyor de la dita Terra pagar és tengut, manàrem vos que, en pagar aquells, servariets l'orde següent.

Primerament los salaris que s'acostumat donar e pagar ordinàriament, ço és al procurador dos milia sous; e al assessor DCCC sous; e al batle de Lorenç L sous; e altres mesions que necessàriament se haguessin a fer, les quals squivar no s'poguessin.

E en après los IIII mil DL sous jaquesos censals, e anuals d'una part e los VIII mil D LXX V sous barcelonesos censals e anuals d'altra.

E après als dits reverent abadessa, en Francesch Aguilar, a la dona n'Antígona e Antoni de Vilatorta, o lurs procuradors, lurs pensions en la dita letra contingudes, la qual fo dada en Leyda a XXX de giner any M CCCC V, pus llargament són contingudes.

En après es comparegué denant nosaltres, lo honrat en Guillem de Boxadors, ycònom e procurador de la reverent abadessa e convent del monestir de Valldonzella e procurador dels

³¹⁶⁹ *dona*. Damunt de la línia.

³¹⁷⁰ *quina*. Damunt de la línia.

honrats en Francesch Aguilar, n·Anthoni de Vilatorta, e de la dona Antígona, muller d'en Johan Solà, quòndam, dient la dita letra ésser als dits seus principals molt damnosa e perjudicial en les coses següents:

Primerment com les quantitats de les gires desús dites sien a-ells adjudicades. E après a-ells pagar per les universitats assegurades. Per què dehien que no devien ésser collides per lo dit clavari, com experiència haie mostrat que haia major dificultat en haver ho de mà del clavari que no de les dites universitats, mes dehien aquella ésser perjudicial com los dits salaris se deguen pagar dels esdeveniments e provicions e no de les rendes ordinàries e foriscapis, los quals són a ells e als altres creedors specialment obligats e ypotechades.

Per què nos ha request que la dita letra deguéssen declarar, corregir e millorar. E nosaltres agut consell dels assessors de la ciutat e dels prohòmens a qui lo dit fet, temps ha, fo comanat per Consell General, enteses les dites requestes ésser justes, e consonants a rahó. Més encara que entenció fon dels dits prohòmens com la dita letra fo manada que ls salaris desús dits fosen primers en les provicions e esdeveniments tant solament e no en les dites rendes ordinàries e foriscapis ja obligades als dits creedors. Considerant encara que si als dits oficials se pagarà primer de lurs censals de les rendes ordinàries porie ésser ocasió que ls oficials serien sediciosos e negligents en deservir³¹⁷¹ lurs oficis e no curarien ponir los malfaytors. Cobegants encara als dits crehedors eren pagats en lurs annues pensions entegrament. Per què declarants nostra intenció e la dita letra adobant e millorant e reformant³¹⁷² entervinent asentiment del dit en Guillem de Boxadors, procurador que dessús, vos dehim e manam que les dites gràcies en les quals foren les dites sentències donades, e a ells pagar per les dites universitats, après assegurades per relevar vos de trebayll e afany no cullats, levets e exehigistats ans aquelles a ells, o a qui ells volran reebre, collir, e exhigir permetats sens algun contrast. Més volem, dehim e manam que los dits oficials sien pagats primer de lurs salaris acostumats de les punicions e esdeveniments tant solament que en son temps axiran de la dita Terra, exceptats los foriscapis, los quals ensemps ab les rendes ordinàries volem ésser apartats e d-aquelles ésser pagats los creedors e lo salari del clavari de la Terra, als quals les dites rendes són expressament obligades e ypotechades, servir entre ells lur orde de paritat, ço és, primerament los IIII mil D L sous jaquesos censals anuals de una part, e los VIII mil D LXXV sous barcelonesos censals anuals d'altra, venuts en temps del discret rey en Pere;³¹⁷³ e altres crehedors a qui li hara o per temps se aparran, legítimament eren après d-ells e primers que la dita reverent abadessa e altres dessús nomenats.

En après pagats de les dites rendes ordinàries dels foriscapis e de tot ço que us sobrarà de les punicions e altres esdeveniments, a la dita reverent abadessa de Valldonzella, Francesch Aguilar e a la dona n·Antígona e n·Antoni de Vilatorta de lurs pensions en la dita letra contingudes, que són IIII mil LV sous XI diners barcelonesos, e a ells façats bon compliment, les quals pagues e compliment d-aquelles façats ab ço que quiscun any reebut hauran per rahó de les dites gràcies, les quals los haie manat pagar de voluntat lur³¹⁷⁴ dins la ciutat de Leyda, a aquella persona o persones que per ells seran diputada o deputades. E fins que ells sien

³¹⁷¹ *deservir*. Damunt de la línia.

³¹⁷² *reformant*. Damunt de la línia.

³¹⁷³ *venuts en temps del discret rey en Pere*. Damunt de la línia.

³¹⁷⁴ *los haie manat pagar de voluntat lur*. Damunt de la línia.

complidament pagats no paguets e satisfçats als altres crehedors que són après d·ells, segons lur orde de prioritat e posteritat, manam vos sots virtut de segrament e homenatge per vos prestat en poder del scrivà de·la Paheria reebent aquell en nom dels dits crehedors e tots altres clavaris, qui per temps seran sots virtut del segrament e homenatge que prestaran al entrar en lur ofici, com en altra manera no vullam que ell puxen usar de aquell ans los abdicam tot poder fins l·agen prestat que les pagues desus dites, sots la forma e orde per desús posats, façats e·complehiscats e·no en altra manera collint vos a cautella tot poder de fer lo contrari. Manants de certa sciència e expressament al procurador de·la dita Terra, batles e altres oficials dels dits lochs e a quiscun d·els, que tota vegada que per vos seran requests en exeguir e haver les questes, rendes e altres drets, facen totes aquelles compulses e forces que al fet se pertany. Dada en Leyda a XX d·agost any M CCCC set.

173

1407, agost, 20. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers i prohoms de les universitats de Camarasa, de Cubells i de Montgai, als quals recorden les rendes i les quèsties que, per sentència de l'actual reina Maria, estaven compromeses en el pagament dels censals de Francesc Aguilar, d'Antoni Vilatorta, d'Antígona i de l'abadessa de Valldonzella. Per acord amb Guillem de Boxadors, procurador dels creditors, han convingut que les universitats hauran de portar les pensions directament a la taula de canvi de Nicolau Agulló, draper de Lleida.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 74r i 74v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als amats los pahers e prohòmens de les universitats dels lochs de Camarasa, Cubells e de Muntgay e aquiscon d·ells, salut e dilecció. Bé creem com per nostres letres vos havem escrita a istància e requesta de·la reverent abadessa de Valldonzella e dels honrats en Francesch Aguilar, d·en Antoni de Vilatorta e de·la dona n·Antígona, muller d·en Joan Solà, patró de nau de Barcelona, que de les gràcies a vosaltres fetes per lo molt alt senyor rey en Pere de gloriosa memòria, ço és a·la vila de Camarasa del passatge del bestiar e del erbatge e CCC XXX III sous IIII diners jaquesos de cena, e cinc cents sous de questia e XI mas mudines, que cascun any se deuen pagar al senyor de·la dita Terra per rahó del forn.

E a la vila de Cubells D sous jaquesos de questia.

E al loch de Muntgay CCL sous jaquesos de questia.

Per menar execució una sentència per la illustre senyora dona Maria, rehina d·Aragó de bona memòria donada ladoncs duquesa de Muntblanch e senyora del dit Marquesat e lloctinent general del molt alt lo senyor rey, e una declaració per nostres predecessors en lo dit ofici. E en après seguida havíem manat en Perico Ferrer, clavari per la ciutat de·la dita Terra a present, e aquell qui per temps fos, que quiscun any exhigís les resdes e drets desús nomenats, per la

manera que's costumaven exhigir per senyor de la dita Terra, abans de les dites gràcies, per pagar e satisfer quiscun any als dits crehedors de les pensions de lurs censals, per lo dit senyor rey en Pere a ells venuts. Les quals pagues haviem i manat fer al dit clavari sots certa forma a ell donada, segons que aquestes coses e altres pus llargament en la dita letra són expressades. Dat en Leyda a XXX de giner any de la nativitat de nostre Senyor Mil CCCC V.

Ara és comparegut denant nosaltres lo honrat en Guillem de Boxadors, ycnòm e procurador de la reverent abadessa damunt dita e d'ells altres desús nomenats, dient e afermant que experiència ha mostrat que la dita provisió que en lur avantatge e provisió era estada manada és a sos principals³¹⁷⁵ perjudicial e molt dampnosa com lo dit clavari les dites quantitats de les gràcies, les quals se deuen a ells pagar, se són per ell despeses en altres usos, que no ls és expedient que les dites rendes vinguin en mà del dit clavari, o d'altre qui per temps fos compassat que no fossen en altres uses convertides, sent a ells molt gran treball e afany haver aquelles per mà del dit clavari. Perquè nos ha request que us deguéssim manar que les dites gràcies e rendes de aquelles per pagar a ells adjudicades. E per nosaltres pagar a ells assegurades³¹⁷⁶ deiats pagar quiscun any en los terminis entre³¹⁷⁷ vosaltres convinguts.

E nosaltres atenents lur requesta ésser justa e consonant a rahó, ateses les dites sentències e la seguretat de pagar quiscun any per vosaltres a ells feta e per relevació del càrrech del clavari, de consell de nostres assessors e dels prohòmens a qui lo dit Consell General ho ha comanat, de voluntat, assentiment e requesta d'en Guim de Boxadors, en los dits noms, sens lesió e perjuhi de lur contracte,³¹⁷⁸ relevant vos que les dites pagues no portets a Barchinona. A vosaltres e a quiscun de vosaltres dehim e manam que les dites rendes desús nomenades de pagar assegurades, a ells paguets cascun any per la forma e manera assegurades dins la ciutat de Leyda, en la taula del honrat en Nicholau Agulló, draper, la qual de present han assignada o en altra taula per ells en sdevenidor assignadora dins la dita ciutat, com aquí hauran procurador bastant per fermar vos àpocha de les dites quantitats. Significant vos que si en les dites coses no fahíets, ho fer no complíets o érets negligents o desidiosos, ultra les mesions que pagaríets, procehirem contra vosaltres per rahó de la inobediència e transgressió del present manament, segons que per justícia trobaven ésser fahedor. Dada en Leyda a XX de agost any Mill CCCC set.

Plau an Francesch Olzina notari, que la preinserta letra e altres fahets per lo desús dit acte sien liurades al honorable en Guillem de Boxadors, procurador dels nomenats en les preinsertes letres.

[1407]

Carta inconclusa dels paers de la ciutat de Lleida al clavari del Marquesat, al qual recorden que

³¹⁷⁵ *principals*. Damunt de la línia.

³¹⁷⁶ En l'original repeteix innecessàriament *a ells*.

³¹⁷⁷ *entre*. Damunt de la línia.

³¹⁷⁸ *sens lesió e perjuhi de lur contracte*. Afegit en el marge de final de línia

es deuen 30 lliures als hereus de Ramon Berenguer de Concabella per l'arrendament de les rendes de Santa Linya.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senhora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 74v i 75r.

Clavari, bé creem vos recordar com l'altre jorn vos manam, que com per los hereus del honrat en Ramon Berenguer de Concabella fosen degudes XXX lliures jaqueses per rahó del arrendament fet al dit en Ramon Berenguer de les rendes de Santa Linea, que executió realment e de fet fésets o fer feéssets en los béns dels dits hereus. E com per part dels dits hereus sie estat denant nos proposant que lo senyor duch de Muntblanc ladonchs, ara rey fos feta gràcia al honrat en Ponç de Concabella e a sos hereus e successors de deu lliures jaqueses per quiscun any per tenir lo castell del dit loch en condret e per altres càrrecs e provients als quals lo dit en Ponç se ere obligat a fer al dit senyor e a sos oficials...³¹⁷⁹

175

1407, agost, 19. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer de Camarasa, al qual demanen que, sens dilació, vagi a Cubells per elegir el sotsveguer, d'entre la terna que li presentaran.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senhora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 75r.

Sotveguer, manam vos que prestament anets al loch de Cubells per metre sotveguer en lo dit loch elegint ne l de tres que·ls prohòmens del dit loch elegiran, segons forma acostumada, e açò prestament e sens tota dilació,³¹⁸⁰ e hon pretenats haver algunes rahons per les quals fer non degats, manam vos que prestament vingats ací denant nosaltres, dilluns proper vinent,³¹⁸¹ per posar aquelles, e açò per res no mudets. Scrit en Leyda a XIX d'agost any M CCCC VII.

Los pahers de la ciutat de Leyda.

Al honrat e amat en Ramon Margalit, sotveguer de Camarasa.

³¹⁷⁹ Aquesta carta està incompleta.

³¹⁸⁰ e açò prestament e sens tota dilació. Damunt de la línia.

³¹⁸¹ dilluns proper vinent. Damunt de la línia.

1407, agost, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Perico Ferrer, al qual li demanen que doni a Guillem de Boixadors 100 lliures, per les pensions que li deuen com a procurador de certs creditors del Marquesat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 75v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat en Perico Ferrer, clavari de la dita Terra, saluts e dilecció. Bé creem com l'altre jorn vos scrivim a instància del honrat en Guillem Boxadors, síndich, prohom e procurador de la reverent abadessa e convent del monestir de Valldonzella e procurador dels honrats en Francesch Aguilar, ciutadà de València e d'en Antoni de Vilatorta e de la dona na Antígona, muller de Johan Solà, quòndam, de la dita ciutat, que vinguésets sobre lo retiment del compte de la claveria per vos administrada. E de fet vos vingés ací e hagudes altercacions entre vos e lo dit en Guillem de Boxadors, per nos vos fo dada licència consentint lo dit en Guillem de Boxadors que vos vos ne tornàsets e que procuràsets al dit en Guillem aquelles cent lliures que per vos eren stades reebudes per los dits creedors dels lochs de Camarasa, de Cubells e de Muntgay, a fi que com lo dit en Guillem fos aquí en la Terra, aquelles per vos li fosen donades, totes dilacions a part posades. E com lo dit en Guillem de Boxadors en noms que damunt vage aquí per haver de vos les dites cent lliures. Per què us dehim e manam expressament e de certa sciència, e sots pena de C florins als cófrens de la ciutat aplicadors³¹⁸² e dels vostres béns irremissiblement havedors,³¹⁸³ que encontinent tota dilació a part posada, les dites cent lliures jaqueses al dit en Guillem Boxadors,³¹⁸⁴ en noms damunt dits, donets e paguets realment e de feyt, tota excepció remoguda. En altra manera si lo contrari fahíets, ultra la exacció de la dita pena vos faríem pagar totes mesions e despeses que al dit en Guillem de Boxadors³¹⁸⁵ convindrà fer, majorment com nos haie de M florins que en vos faran execució per rahó de les dites cent lliures, e açò per res no mudets. Dad en Leyda XXIII agusti any M CCCC VII.

1407, agost, 26. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als oficials de la Terra del Marquesat. Per tal d'administrar millor els comptes de la claveria, d'ara endavant, en totes les composicions i les avinences que es facin de qualsevol crim o delictes, hi hauran d'intervenir el clavari i el notari.

³¹⁸² aplicadors, a l'original aplicados.

³¹⁸³ havedors, a l'original havedos.

³¹⁸⁴ Boxadors, a l'original Boxados.

³¹⁸⁵ Boxadors, a l'original Boxados.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 76r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat als honrats los procuradors, jutge,³¹⁸⁶ assessor e altres oficials de·la dita Terra, qui ara són o per temps seran, saluts e honor. Com per lo bon regiment de·la dita Terra e per foragitar tota sospita e per ço del compte que és tengut retre lo clavari, mills aquell puixe donar,³¹⁸⁷ haïam delliberat, hagut madur e digest consell sobre açò, que quant algunes composicions per avineces³¹⁸⁸ per a vosaltres e quiscun de vos se deuran fer ab qualsevol persones per qualsevol crims o delictes que en aquelles haien a pretèrits³¹⁸⁹ e entrevenir, ab vosaltres lo clavari e lo notari³¹⁹⁰ qui ara són o per temps seran, a fi que les dites composicions se redegesquen en³¹⁹¹ scrits, per ço que d·aquelles memòria se·n pugue haver e compte se·n puxe mills retre.³¹⁹² Per ço us dehim e manam expressament e de certa sciència que vosaltres les dites composicions e avinences convendra fer en aquelles, haiats apellar los dits notari e clavari, e en aquelles entrevinguen abdicant vos ab la present tot poder de fer lo contrari, e que les dites composicions sien de tota eficàcia. Dat en Leyda a XXVI d·agost any M CCCC VII.

178

[1407]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat. Tal

com s'ha indicat als oficial del Marquesat, d'ara endavant, en tots els actes de conveniències o composicions, hi ha d'intervenir ell juntament amb el notari. El seu salari serà de 3 sous jaquesos per cada dia amb cavalcadura, i de 2 sous jaquesos, si no en porta.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 76r i 76v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al amat lo clavari de·la dita Terra qui ara és o per temps seran, saluts e dilecció. Com nosaltres per nostres letres lo dia e any davall scrit fetes, haïam manat a tots e sengles oficials de·la dita Terra, qui ara són o per temps seran que en totes e sengles composicions, que a ells se sdevingue³¹⁹³ fer ab qualsevol

³¹⁸⁶ *jutge*. Damunt de la línia.

³¹⁸⁷ *tota sospita e per ço del compte que és tengut retre lo clavari, mills aquell puixe donar*. Damunt de la línia.

³¹⁸⁸ *per avineces*. Damunt de la línia.

³¹⁸⁹ *a pretèrits*. Damunt de la línia.

³¹⁹⁰ *e lo notari*. Damunt de la línia.

³¹⁹¹ *en*. Damunt de la línia.

³¹⁹² *e compte se·n puxe mills retre*. Damunt de la línia.

³¹⁹³ *se sdevingue*. Damunt de la línia.

persones, en aquelles haiats entrevenir e ser presents³¹⁹⁴ vos e lo notari, o vostres e d'ell successors, e aquelles no puguen fer sens vostra presència e del notari,³¹⁹⁵ no dictant los tot poder de fer lo contrari. E com nos paregue ésser cosa coninent que pus vos³¹⁹⁶ havets prestat³¹⁹⁷ en les dites composicions, qualche satisfacció³¹⁹⁸ vos dega ésser feta de vostres trebaylls;³¹⁹⁹ per què ab tenor de-la present, hagut madur e degut consell, taxam a vos e vostres successors en lo dit ofici com requestos serets per lo procurador o jutge d'anar per la Terra a present ésser³²⁰⁰ a les dites composicions solament per quiscun jorn si erets o iran ab cavalcadura tres sous jaquesos, e menys de cavalcadura dos sous jaquesos, lo qual salari vos pregats retenir de les componendes³²⁰¹ e provisions fahedores.

179

1407, setembre, 22. Lleida.

Nomenament, atorgat pels paers de la ciutat de Lleida, de Guillem Cardona com a clavari del Marquesat; haurà de prestar jurament el dia de Sant Antoni de juny davant el batlle de Camarasa, i ha d'obligar en l'ofici tots els seus béns.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 76v i 77v.

Clavari del Marquesat.

Nos Jacobus de Ulzinelles, Nathalis Baella et Nicholaus Agulló, paciarii hoc anno civitatis Ilerde, domine Terre Marchionatus, honorabili Johanne de Muntgay compaciario nostro absenti et causa legitima impedito, fideli nostro Guillelmo Cardona loci Camarasie, dicte Terre, salutem et dileccionem. Confidentes de fide probitate et legalitate vestri, dicti Guillelmi Cardona, vos eundem Guillelmi in collectorem et clavarium dicte civitatis in tota terra, territoriis, villis et locis dicte Terre Marchionatus, specialem et suo loco generalem constituimus et ordinamus ad nostri et nostrum successorum, in dicto officio beneplacitum. Ita quod vos, dictus Guillelmus Cardona, sitis collector sive clavarius in tota dicta Terra et eius territoriis, iura et regalias ipsius civitatis mantenendo et etiam totis usibus defendendum, concedensque vobis facultatem regendi, gubernandi et ademprandi pro dicta civitate, omnes et singulos redditus, exitus, preventus ac etiam amolumenta ac jura omnia que dicte civitati pertineant et pertinere possunt quovismodo in tota Terra, territoriis, villis et locis eiusdem et eorum terminis. Et etiam petendi, colligendi, exigendi et recipendi pro dicta civitate omnes et singulos redditus, census, obvenciones, proventus et emolumenta, sdevenimenta, fructus et iura quelibet quocumque

³¹⁹⁴ e ser presents. Damunt de la línia.

³¹⁹⁵ vostra presència e del notari. Damunt de la línia.

³¹⁹⁶ vos. Damunt de la línia.

³¹⁹⁷ prestat. Posat al marge del'inici de la línia.

³¹⁹⁸ satisfacció. Damunt de la línia.

³¹⁹⁹ de vostres trebaylls. Damunt de la línia.

³²⁰⁰ d'anar per la Terra a present ésser. Damunt de la línia.

³²⁰¹ componendes. Posat al marge d'inici de línia.

nomine censeantur dicte civitati pertinentia et pertinere debentia quoquomodo. Et dicti redditus, fructus et iura ad illud tempus et illis personis ac proceriis et sub illis pactis, modis et formis de quibus et prout vos, ad utilitatem dicte civitatis, fuerit bene visum et vobis videbitur expedire arrendandi et precia eorum exigendi et recipiendi. Et a quibuscumque officialibus, tam preteritis quam presentibus, qui de dictis redditibus et juribus aliquid receperint dicte civitati pertinentibus tempora et rationes habendi, petendi et recipiendi, et de residuis rationem habendi, recipiendi et recuperandi. Et super hiis seu necesse fuerit et bene vobis visum fuerit, inquierendi et informacionem recipiendi. Et apochas seu albaranas de receptis facendi. Et qualiter omnia alia et singula tam in exercicio dicte administracionis redditum et iurium villarum et locorum dicte vestre quam alio in dicto regimine faciendi et libere exercendi, quam per alios nuncios, collectores seu clavarios in dicta Terra Marchionatus sunt solita exerceri et quod erga dicti officii clavarie necessaria fuerit ac etiam oportuna. Et quod nos seu quivis alius pro civitatis predicta facere possemus personaliter constituti. Nos enim, nominibus predictus vices nostris et dicte civitate super premissis et dependentibus ex eundem committimus cum presenti. Mandantes serie cum presenti, omnibus et singulis officiis et personis villarum et locorum dicte Terre et etiam singularibus cuiuscumque condicionis existant, presentibus et futuris, quatenus vos dictum Guillelmum Cardona pro collectore et clavario dicte terre et locorum eiusdem, durante vestro regimine habeant et teneant. Et de predictis redditibus et juribus dicte civitatis vobis respondeant, tanquam clavario et collectori generali dicte civitatis in dicta terra, obediant et contra non veniant aliqua ratione, vos dictus Guillelmum Cardona per quem dictum officium clavarie ad beneplacitum vestrum et successorum vestrorum in dicto officio volumus uti et exerceri de omnibus juribus, redditibus et emolumentis predictis; et quod ad manus vestras pretextu dicte clavarie pervenerint teneamini dicte civitati et eius clavario fideliter respondere. Et super eis, rationali dicte civitatis seu eiusdem compota audituro reddere compotum et veridicam rationem, vos tamen habendo et recipiendo dum dictum officium exerceritis illo salarium et iura quod per alios clavarios et collectores dicte Terre Marchionatus sunt soliti recepi et haberi. Volumus etiam et expresse mandamus, quatenus autem quam utamini dicto officio claverie nec eidem junii Sancte Antoni teneamini prestare juramentum et homagium, de habendo vos bene et fideliter et administracione predicta nec non assecurare in posse baiuli dicti loci Camerasie et dare bonas et sufficientes cautiones, qui fidejubeant pro vobis de adjubendo ea quod dicte civitate vos adimplere teneamini ratione dicti officii iuxta superius expressata dictique fideiussores obligando omnia bona sua, insolum et pro toto, renunciando pro juri de principali prius conveniendo cum suis clausulis opportunis. In cuius rei testimonium presente sigillo dicte civitatis in dorso eiusdem sigillata duximus concedenda. Datum Ilerde XXII° die septembris, anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o VII°.

1407, setembre, 22. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Perico Ferrer, habitant d'Alòs, al qual comuniquen el cessament en l'ofici de la clavaria i li demanen que en un termini de tres dies porti els comptes a la Paeria de Lleida, sota pena de 100 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 77v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al amat Perico Ferrer, habitador del loch de Alòs, saluts e dilecció. Com algun temps vos haiats regit lo ofici de·la clavaría d'aquesta Terra e vullam haver comptes e rahó de vos, axí com és cosa convinent. Per què us dehim e manam expressament e de certa sciència e sots pena de cent florins als cófrens de·la ciutat aplicadors³²⁰² e de vos e de vostres béns si lo contrari ferets havedors,³²⁰³ que dins spay de tres dies de·la presentació de·la present, a vos fahedora en avant comptadors, siats e compareguts personalment per donar compliment e rahó de aquelles danant lo racional de·la ciutat, sens dilacions e defugis posposats; e açò per res no mudets com del contrari vos posariets en gran culpa de·la qual seriets condignament punit. E com del dit ofici de·la clavaría haïam provehit en Guillem Cardona del loch de Camarasa a beneplàcit de·la ciutat. Per què us dehim e manam e expressament vos inhibim que del dit ofici o regiment no us entrametats ni al dit en Guillem Cardona algun empaig façats com axí u vullam de certa sciència. Dad en Leyda a XXII de setembre any Mil CCCC VII.

181

1407, octubre, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem Cardona. Per maniobres de l'antic clavari, 30 lliures i 50 florins que s'havien de donar a Guillem de Boixadors, procurador d'alguns creditors, havien anat a parar als hereus de Joan Monçonís. Els paers lleidatans demanen al nou clavari que retorni els diners als creditors.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 78r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al amat en Guillem Cardona, clavari de·la dita Terra, saluts e dilecció. Segons a nosaltres és cert en Perico Ferrer olim clavari de·la dita Terra ha reebudes cent lliures jaqueses pertanyents a la noble e religiosa madona la abadessa del monestir de Valldonzella e altres creedors per rahó de·les gràcies qui a ells són stades adjudicades de·les universitats dels lochs de Camarasa, de Cubells e de Muntgay, lo qual en Perico Ferrer, clavari olim aquelles no ha curat pagar als dits crehedors, ans segons aferme ha convertides en altres usos en prejuhi de los dits crehedors. E com nosaltres per nostres letres li haguésem manat que per donar compliment a la paga de les dites cent lliures, les quals pagàs al honrat en Guillem de Boxadors,³²⁰⁴ procurador dels dits crehedors, exigís e hagués dels hereus del honrat en Ramon Berenguer de Concabella XXX

³²⁰² *aplicadors*, a l'original *aplicados*.

³²⁰³ *havendors* a l'original *havendos*.

³²⁰⁴ *Boxadors*, a l'original, *Boxados*.

lliures jaqueses, e cinquanta florins del honrat en Johan de Muntsonís de Vilanova de Meyà, los quals devie a la ciutat per rahó de foriscapi de un feu que havie comprat; lo dit en Perico Ferrer les dites XXX lliures ni cinquanta florins ni altres quantitats no ha curat pagar al dit en Guillem de Boxadors³²⁰⁵ en gran dan e interès dels principals del dit Guillem. Per ço, instant e requirient lo dit en Guillem de Boxadors³²⁰⁶ e noms damunt dits, vos dehim e manam que no contrastants qualsevol assignacions o emparets fets per lo dit en Perico Ferrer o per altres qualsevol persones, les dites XXX lliures e cinquanta florins exegischats, levets e haiats dels dits hereus e d'en Johan de Muntçonís, e a vostres mans prengats prestament e sens dilació, faent aquelles compulses ques pertanyen en semblants actes fer e aquelles al dit en Guillem de Boxadors,³²⁰⁷ ací trametats e açò per res no mudets com axí u vullam de certa sciència e expresa. Dad en Leyda a VIII d'octubre any M CCCC VII.

182

1407, octubre, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari Guillem Cardona, al qual demanen informació secreta dels comptes del seu predecessor dels anys 1405 i 1406.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 78v.

Clavari, lo honrat en Guillem de Boxadors,³²⁰⁸ procurador de la reverent abadessa de Valldonzella e altres creedors vos tramet trasllat dels comptes de dos anys que en Perico Ferrer, olim clavari, ha administrat la clavaria de la dita Terra, ço és dels anys de V e de VI. E com nosaltres vullam ésser informats si los dits comptes són donats legítimament ni si requiren impugnació, com nos ne haiem meses en sospita. Per què us pregam e manam expressament que secretament vos informets axí de les dates com de les reebudes axí en rendes com en punicions, si aquelles contenen veritat o si-y ha dates excessives, ni si los sotvegues o batle e altres oficials són stats pagats realment e de fet i si-ls ha posats en sperança de ser pagats en algun temps sdevenidor, a fi que nosaltres siam clarament informats vullats per cobrar lo dit en Perico Ferrer o per tornar. E axí matex haiats traslat de les notícies de les punicions que dins lo dit temps se són fetes e de totes les dites coses; ab vostra letra nos certifiquets com pus prestament pugats. Scrit en Leyda a VIII d'octubre any M CCCC VII

Los pahers de la ciutat de Leyda

Al honrat e amat en Guillem Cardona, clavari del Marquesat.

³²⁰⁵ Boxadors, a l'original, Boxados.

³²⁰⁶ Boxadors, a l'original, Boxados.

³²⁰⁷ Boxadors, a l'original, Boxados.

³²⁰⁸ Boxadors, a l'original, Boxados.

1407, octubre, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Santa Linya, els quals no volen pagar els dies de treball que Bertran de Peus ha dedicat a l'afer de les Avellanes. Per aquest motiu, els paers de la ciutat han decidit que en un termini de sis dies li taxaran el salari, i demanen als paers de Santa Linya que vagin a Lleida a conèixer-lo.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 78v i 79r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats los pahers de la vila de Santalínea, saluts e dilecció. Sapiats que denant nosaltres és comparegut lo honorable micer Bertran de Peus, assessor de la dita Terra, dient e afermant que el ha treballat en la qüestió que ere entre vosaltres e ls del loch de les Avelanes, e aquella ha treballat en cullir lo procés per alguns jorns.³²⁰⁹ E jatsia vos haia requests que a el de son salari satisfer deguésets, com de ço del seu sia viscut durant la dita causa e lo no havets curat fer. Per què ha request nosaltres que a el lo dit salari taxar deguésem. Hon veents la dita requesta iusta ésser e a rahó consonant, atenets encara que ningun no és tengut per altri debades treballar. Per ço vos dehim e manam que dins spay de sis jorns primers vinents compareguats denant nosaltres per veure la taxació del dit salari. En altra manera sapiats que pasats los dits sis dies taxaríem lo dit salari de les dietes³²¹⁰ al dit micer Bertran vostra absència e contumàcia no contrastant. Scrit en Leyda a XII d'octubre l'any M CCCC set.

1407, octubre, 14. Lleida.

Nomenament atorgat pels paers de la ciutat de Lleida, de Guillem Brescó de Vilanova de Meià, com a advocat fiscal de la Terra del Marquesat, amb un salari 10 de lliures jaqueses.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 79r.

Letra de la advocació fiscal del Marquesat.

Nos Johannes de Muntgay et Nathalis Botella paciarii civitatis Ilerde, domine Terre Marchionatus, honorabilibus Jacobo de Ulzinelles et Nicholao Agulló compaciariis nostris absentibus de consilio proborum virorum quibus per Generalem Consilium negocia ipsius Terre

³²⁰⁹ ha treballat en cullir lo procés per alguns jorns. Damunt de la línia.

³²¹⁰ de les dietes. Damunt de la línia.

fuerant commisa,³²¹¹ de suficiencia et legalitate vestri venerabilis Guillelmi Breschoni, jurisperiti, oriundi loci Villenove Mediani, plenarie confidentes. Tenore presentis committimus sive commendamus vobis officium advocationis fischalis in tota Terra predicta, villis, locis et terminis eiusdem, dum de iure processerit beneplacito voluntatis. Ita quod vos dictus Guillelmus Breschoni dum nobis et dicte civitati ac successoribus nostris in dicto officio paciarie placuerit, ut profertur, sitis ad notarium fischalem³²¹² ipsumque advocacionis fischalie officium personaliter teneatis, rogatis et exerceatis, fideliter, legaliter adque bene faciendo ea omnia quod ad dictum advocacionis fischalie officium pertinere noscantur. Et habeatis et recipiatis pro vestro salario et labore decem libras jaccenses, quas vobis assignamus super iuribus et emolumentis que pervenerint, ex composicionibus et avinenciis dicte Terre. Mandantes per eandem subvicariis, baiulis, paciariis et probis hominibus dicte Terre ceterisque universis et singulis oficialibus et subditis dicte civitatis et dictorum officialium locatenentis, presentibus et futuris, quatenus vos dictum Guillelmum Brescho pro avvocato fischali habeant et teneant, dum nobis et successoribus nostris in dicto officio placuerit, ut est dictum, percipientes invenio clavario nostro³²¹³ dicte Terre, quod de dictis decem libris jacensis ex dictis composicionibus et avinentiis vobis de dicto salario safisfaciat. Datum Ylerde XIII° octubris, anno a nativitate Domini M^o CCCC VII°.

185

1407, octubre, 15. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al notari Pere de Bellsolà, al qual demanen còpia del procés sobre uns molins, del qual s'ha de fer apel·lació.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 79v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al discret en Pere de Bellsolà notari, saluts e dilecció. Com en poder vostre haie un procés d'una qüestió³²¹⁴ qui se's menada danant lo procurador de la dita Terra entre n·Arnau de Fet del loch de Santa Línea d'una part, e en Bernat Bellit habitador de Vilanova de Meià e n·Antoni Ferrer del loch de Fontlonga e Anthoni Noguera de Santoymia³²¹⁵ de la altra, sobre uns molins en la qual se ha donada sentència contra lo dit n·Arnau de Fet; de la qual lo dit Arnau³²¹⁶ se's apel·lat a nosaltres. E com de aquella vullam conéxer breument e sumària e haïam de necessitat lo dit procés. Per què us manam expressament e de certa sciència³²¹⁷ que prestament nos trametats

³²¹¹ *de consilio proborum vestrorum quibus per generale consilium negocia ipsius Terre fuerant comisa.* Damunt de la línia.

³²¹² *Ad notarium fischallem*, a l'original *ad notarius fischalis*.

³²¹³ *nostro*. Damunt de la línia.

³²¹⁴ *d'una qüestió*. Damunt de la línia.

³²¹⁵ *e Anthoni Noguera de Santoymia*. Damunt de la línia.

³²¹⁶ *lo dit Arnau*. Damunt de la línia.

³²¹⁷ *e de certa sciència*. Damunt de la línia.

lo dit procés o traslat d'aquell, clos e sagellat, en tal manera que fe hi puxem ésser atribuïda. satisfer a vos de vostre salari condecement e temprada; e açò per res no mudets ni dilació alguna hi donets. Dad en Leyda a XV d'octubre any M CCCC VII.

186

1407, octubre, 21. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem Cardona, al qual demanen que certifiqui les punicions, els terços, i els altres ingressos que va rebre l'anterior clavari Pere Ferrer.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 79v i 80r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al honrat e amat en Guillem Cardona, de la dita Terra, saluts e dilecció. Com nosaltres desigem e vullam sabre totes les ponicions fetes de tot lo temps que en Pere Ferrer és stat clavari, ni de qui són stades fetes, ne queynes són les cantitats, vullam encara saber quants diners són stats, assegurats ni queynes assignacions són stades fetes en los lochs e viles de la dita Terra al dit en Pere Ferrer o per-ell. E axí mateix vullam que los trenta florins, los quals són stats assegurats pagar al dit en Pere Ferrer per los hòmens de Montgay e encara totes altres cantitats,³²¹⁸ prengats a vostra mà, los quals se han pagar al dia de Omniumsentorum proper vinent. Hoc encara saber vullam dels scrivans e oficials de la dita Terra, quants terços hi ha pagats, e fets en lo temps del regiment del dit Pere Ferrer. E açò de mà de quiscú d'els per scrit. Per ço us diem e manam que vista la present e sens tota triga les dites coses menets a·execució realment e de feyt en tal guisa que de les dites coses prestament e sens dilació verídicament per vos certificats siam. E guardat vos que en açò no mentats o postposets triga alguna, car posar-vos·hiets en gran culpa, e seríets digne de gran reprehensió. Dad en Leyda a XXI d'octubre l'any de la nativitat de nostre Senyor M CCCC set.

187

1407, octubre, 27. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a la comtessa d'Urgell, a la qual demanen que faci revocar el desterrament de dos guardes de Santa Linya per haver agafat una mula i un bou propietat d'una dona de les Avellanes.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 80r i 80v.

³²¹⁸ e encara totes altres cantitats. Damunt de la línia.

Molt ínclita e³²¹⁹ expectabla senyora, per no fatigar lo senyor comte qui asats per son accident és posat en vexació de què·ns condolem no poch,³²²⁰ significam a la vostra senyoria que l'altre jorn en lo mes de setembre prop passat en Pere Torniol e son fill, guardians del loch de Santa Línia, peyoraren una mula e un bou d'una dona apellada na Pentinera de loch de les Avellanes, les quals bísties foren trobades en l'alou d'en Mateu³²²¹ Andreu del dit loch de Santa Línia, lo qual alou³²²² se commine e pague los càrrechs en lo dit loch de Santa Línia e és hagut per terme d'aquell loch; les quals bísties eren caygudes en ban de LX o LXX sous. Però lo procurador de la dita Terra qui aquí era blandint e mitigant lo dit fet feu³²²³ posar lo dit ban a X sous. E és seguit que per la dita rahó lo sotveguer del vostre loch de Castelló ha fet bandegar los dits guardians e en Pere Tarroner e en Johan Andreu del dit loch de Santa Línia, e com semblants coses, senyora, nos apareguen procehir de gran rigor e no sie sinó engendrament³²²⁴ de qüestions. E com ab lo senyor comte e coses sues nosaltres axí com devem afecte molt ben vehinat. Per ço senyora pregam afectuosament vostra senyoria que lo dit bandegament vos plàcie fer revocar, com nos aparega ésser fet contra justícia, ab honor de la senyoria del senyor comte e vostra parlant, e açò per importunitat del abat de Bellpuig e instància molt gran qui no ha rahó. Oferints nos prests, senyora, sobre lo dit fer star los dits hòmens e altres de dit loch³²²⁵ a tota justícia e rahó sens tot dubte. E plàcie·us senyora, de fer nos vostra resposta e aytal com de vos speram. E si algunes coses senyora a la vostra senyoria són plahibles scrive·ns vostra senyoria tot ço que li plàcia. Scrit en Leyda a XXVII dies d'octubre any M CCCC VII.

188

1407, octubre, 27. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guillem Cardona, clavari del Marquesat, al qual demanen que pagui 8 florins a Bertran de Peus pel seu treball en el compromís entre les Avellanes i Santa Linya, i que aquesta darrera vila porti 5 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 80v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat en Guillem Cardona, clavari de la dita Terra, saluts e dilecció. Com lo honrat micer Bertran de Peus, doctor en leys haie treballat en la recepció dels testimonis del compromís ferrat entre lo loch de les

³²¹⁹ *Ínclita e*. Damunt de la línia.

³²²⁰ *de què·ns condolem no poch*. Damunt de la línia. Aquest fragment indica que Pere II d'Urgell va tenir un accident o malaltia, de fet moriria l'any següent.

³²²¹ *Mateu*. Damunt de la línia.

³²²² *alou*. Damunt de la línia.

³²²³ *blandint e mitigant lo dit fet feu*. Damunt de la línia.

³²²⁴ *engendrament*. Damunt de la línia.

³²²⁵ *fer star los dits hòmens e altres de dit loch*. Damunt de la línia.

Avellanes de una part e lo loch de Santa Línea de·la altra, per algunes jornades en les quals ha fetes algunes despeses.³²²⁶ E no sia digna cosa que ab ses despeses ell haie treballat, per què havem delliberat que per ço com dita qüestió concerna interès de·la Terra, que vos donets VIII florins e la universitat del loch de Santa Línea V florins. Per què us dehim que·la dita quantitat de VIII florins li donets prestament e sens tota dilació, e açò per res no mudets. Dad en Leyda a XXVII d·octubre any M CCCC VII.

189

1407, octubre, 31. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem Cardona, al qual demanen que vagi a Lleida per Tots Sants.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 81r.

Clavari, com nosaltres per justes causes e rahons a aquesta ciutat àrdues, haiem mester vos, per ço us dehim e manam que vista la present lo dia de Omnium Sanctorum prop vinent siats ací en Leyda ab nosaltres. E açò sia sens tota falla, car en altra manera posar·vos hiets en gran culpa. Scrit en Leyda a XXXI d·octubre l·any M CCCC set.

Loa pahers de·la ciutat de Leyda qui molt vos saluden

Al honrat e amat en Guillem Cardona, clavari de·la Terra del Marquesat.

190

1407, novembre, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat, Francesc de Sant Climent, al qual recriminen que ha arribat tard amb la host, perquè el sometent de Lleida ja ha sortit de la ciutat i l'està esperant.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 81r.

Senyer, molt som maravellats com trigats tant de què·us donats gran càrrech, per què us pregam que prestament siats ací ab les hosts, car siats cert que·la senyera és ja fora la ciutat, e no stam sinó per vos. E açò us pregam no haia falla ni prengats tant gran càrrech. Scrit en Leyda a VIII de noembre de M CCCC set.

³²²⁶ en les quals ha fetes algunes despeses. Damunt de la línia.

Loa pahers de la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Al molt honorable e savi senyer en Francesch Sent Climent, procurador de la Terra del Marquesat.

191

1407, novembre, 24. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Caterina, esposa de Lluís de Meià, donzell de la Sentiu. El tutor i curador assignat a les tres filles de Caterina i del seu primer espòs Ramon Despens, era mossèn Ramon des Brull, que ara ha de traslladar el seu domicili a Roma. Per això cal que la ciutat assigni un altre tutor en el termini de 26 dies, ja que el procurador Francesch de Sant Climent s'ha inhibit en el cas. El correu d'aquesta carta, que no va trobar els destinataris, va deixar-la a casa de l'esmentada Caterina a la Sentiu, des d'on es va trametre a Camarasa. El dia 20 de desembre, Lluís de Meià i Caterina van presentar-se davant dels paers Joan de Montgai i Jaume d'Olzinelles, i van afirmar que havien estat ocupats en els negocis del comte d'Urgell, per la qual cosa demanaven que se'ls prorrogués el termini de compareixença, que se'ls va allargar fins al 3 de juny.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 81r a 82r. (Carta 194).

A la molt honrada madona Caterina, muller del honrat Luís de Meyà, donzell senyor del loch de la Sentiu, los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, saluts e honor. A la vostra saviesa ab tenor de la present notificam que vuy data de la present és comparegut denant nosaltres lo noble en Berenguer Despens, tutor e curador donat e assignat per lo honrat en Francesch de Sent Climent, procurador de la dita Terra,³²²⁷ ensemps ab mossèn Ramon des Brull, cavaller a les persones e béns de na Margerida, Elionor e Isabel, filles e hereves del noble en Ramon Despens, dient e afermant que lo dit mossèn Ramon dez Brull per ocupació de sos negocis no pot entendre en lo exercici o regiment de la dita tutela e cura ni ell molt menys com se entene a partir d'ací e anar-se'n a nostre senyor lo Papa. E jatsie lo dit en mossèn Ramon dez Brull e ell fosen stats assignats tudors e curadors a les dites donzelles però en la dita tutela e cura no ha entrevingut autoritat e decret de jutge ni ells han administrat res d'aquella; ans lo dit mossèn Ramon, segons se apar per letra tramesa al dit honrat en Francesch de Sent Climent, recuse de entrometre's de la dita tutela e cura, e lo dit en Berenguer³²²⁸ axí mateix, per què a maior tuhició e cautela lo dit en Berenguer ha renunciat a aquella totalment. Requeritns nos que com les dites donzelles e sos béns freturen de tutor e curador, qui aquelles e sos béns regesquen, que per deure de justícia nosaltres ne deguésem assignar un o dos, e que fossen tals que les dites prohabents e sos béns fossen regides bé e útilment segons se pertany. E nosaltres atenents la dita requesta ésser justa e consonant a

³²²⁷ per lo honrat en Francesch de Sent Climent, procurador de la dita Terra. Damunt de la línia.

³²²⁸ dit en Berenguer. Posat en el marge de començament de línia.

rahó, reebuda la dita renunciació, vista encara la letra tramesa per lo honrat mossèn Ramon dez Brull al dit en Francesch de Sent Climent, procurador damunt dit, havem delliberat ésser a vos scrit per nostres letres per ço que, si crehets ésser vostre interès, ne siats certificada. Per ço notificatns vos les dites coses, vos intimam e us citam que com nosaltres vullam procehir les dites donzelles de ydoneu tudor e curador, qui aquelles e sos béns regesquen e administren, que si crehets ésser vostre interès, que al XXVI dia de la recepció de la present en avant comptador, lo qual termini vos assignam pregants³²²⁹ vos o vostre procurador, havent plen poder, compareguats denant nosaltres en la casa de la Paheria d'aquesta ciutat per posar rahons per què a les dites donzelles e béns lurs no dege ésser donat tudor e curador. En altra manera significam vos que pasat los dits XXVI dies, nosaltres provehirem a les dites donzelles e a lurs béns d'ydoneu tudor e curador, de un o dos segons que lo fet requir e a nosaltres serà ben vist fahedor, vostra absència no contrastant e contumàcia exigent. E a presentar a vos les presents Fernando d'Albarrazí, missatger e correu nostre jurat trametem a la relació del qual plenaria fe entenem a donar. Dad en Leyda XXVIII die noembre any M CCCC VII

Die martis XX° decembris, coram honorabiles Johannem de Montgay e Jacobum d'Olzinelles paciarios³²³⁰ comparuit honorabilis Lodovicus de Meyà vir dicte domine Caterine, nomine predicto partes ipsum occupatum, pro negociis domini comitis Urgelli. Idcirco petiit tempus prorogari. Et dicti domini paciarii, de consulto, attendentes premissis, prorogarunt terminum dicto procuratori ad terciam diem junii propter festivitates ad sequentam diem non feriata.³²³¹

XXVI^a novembris

Fernando d'Albarrazí feu relació que havie portat la letra al loch de la Sentiu, e a casa del honrat en Luhís de Meyà, e no y troba sinó una dona e hun fadrí los quals li digueren quel dit en Luhís e sa muller eren al loch de Camarasa, lo dit Fernando los donà la letra e de continent la trameteren al dit loch de Camarasa, el dit en Luhís.

192

1407, desembre, 9. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat Francesc de Sant Climent, al qual demanen que deixi en llibertat quatre homes de Montgai que té presoners al castell d'aquesta vila, però que faci jurar a dos d'ells, Bernat Casses i Francesc Farreny, que no sortiran del terme sense permís, i que, en un termini de vuit dies, s'hauran de presentar en el procés que es començarà contra ells.

³²²⁹ lo qual termini vos assignam pregants. Damunt de la línia.

³²³⁰ paciarios, a l'original paciariis.

³²³¹ Aquesta nota, tant per calendari com per contingut hauria d'anar després de l'anotació posterior.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 82r i 82v.

Al molt honorable e molt savi senyer en Francesch de Sent Climent, donzell, procurador de-la Terra del Marquesat, los pahers de-la ciutat de Leyda, saluts e honor. A la vostra saviesa cegnificam que denant nosaltres són compareguts en Bernat Caset, fill d'en Bernat e en Francesch Ferreny habitants del loch de Muntgay, en nom e en veu de dita universitat,³²³² la qual presó és total destrucció d-aquells e de-la universitat.³²³³ Per què han suplicat e haien oferta denant nosaltres una suplicació contenent que per certes rahons en aquella contingudes vos tenits preses en la presó comuna del dit castell llll hòmens e avistats lllll, no contrastant que ells se defenen d-una demanda o libel accusatori donat per lo procurador de-la dita Terra contra la dita universitat,³²³⁴ la qual presó és total destrucció d-aquells e de-la dita universitat. Per què han suplicat nosaltres que aquells faesem soltar e delliurar de les presons e arrests en què són, com a-les coses que-ls són oposades no sien tenguts maiorment, pus en la dita causa se sobreseu a culpa del dit procurador fiscal. E nosaltres atenents la suplicació ésser asats justa, considerant encara que-lo senyor deu ben tractar sos súbdits e vassalls e-ls deu rahanablement comportar, havent deliberat de remetre-ls a vos, emperò que sots la forma davall escrita soltets los dits hòmens e haiats per solts,³²³⁵ ço és que-los dits en Bernat Caset e en Francesch Ferreny presten sagrament e homenatges en poder vostre que los dits hòmens, qui ara són preses e avistats, no exiran del terme del dit loch de Muntgay sens licència vostra demanda e obtinguda; e sots virtut del dit sagrament e homenatge los dits Bernat Caset e Francesch Ferreny prometen que de dilluns primer vinent a VIII dies qui-s computarà XVIII° del mes e any davall scrits sien ací ab lo procés interposat contra ells o trasllat d-aquell clos e segellat, en manera que fe hi pugue ésser atribuïda, com aquell vullam veure e regonéxer; e que d-aquesta ciutat no exiran sens licència de nosaltres demanada e obtinguda. Car prestada per ells la dita seguretat los dits hòmens haien per solts de lurs presó e³²³⁶ prestada per vos paciència, la qual vos pregam que haiats per bens avenir del dit fet pregants e requerints vos que prestament e sens tota³²³⁷ triga manets al notari en poder del qual és lo procés que d-aquell los don lo dit translat, axí com nosaltres ab tenor de-la present li manam a fi que prestament los dits hòmens sien declarant per justícia vullés per absollre o per condemnar, e que a-la dita jornada ab lo dit translat puguen ésser ací denant nosaltres per donar bon spatxament al dit negoci.³²³⁸ Dad en Leyda a VIII dies de deembre any M CCCC VII.

³²³² *en nom e en veu de dita universitat*. Damunt de la línia.

³²³³ *e de-la universitat*. Damunt de la línia.

³²³⁴ *contra la dita universitat*. Damunt de la línia.

³²³⁵ *per solts*. Posat al marge de començament de línia.

³²³⁶ *de lurs presó*. Damunt de la línia.

³²³⁷ *tota*. Damunt de la línia.

³²³⁸ *per donar bon spatxament al dit negoci*. Damunt de la línia.

[1407], novembre, 16.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat, al qual comuniquen que, si en el procés han d'intervenir Francesc Basset i Bertran de Peus, ha d'enviar a Lleida dos florins per cada dia que hi treballaran.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 82v.

Molt honorable e molt savi senyer. Reebuda havem vostra letra ab lo procés, lo qual se regonex per micer Francesch Baset e per micer Bertran de Peus, e-s tenen per dit de proceir d'ací dilluns primer vinent. Emperò si volets que d'ací procesquen fets los trametre diners, ço és per jorn a quiscun dos florins de tants jorns com vagaran en lo dit negoci. E fets que los diners sien demà ací, car en altra manera no hi proceirem, car ells ne staran a dita de nosaltres e de micer Johan d'Alfageri. Al fet de-la subsecució que dehits haurets bon recapte, e del original del procés e del Capbreu de les rendes dels feus, mas a present no-s pot fer axí prestament als no-us scrivim sino que lo Sant Sperit sie ab vos. Scrit en Leyda a XVI de nohembre.

1407, desembre, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem Cardona, al qual donen permís per arrendar les herbes per tres anys, perquè se n'obtindrà un millor preu, que serà profitós tant per la Terra del Maruesat com per als creditors. També se li atorga potestat per arrendar l'escrivania de Vilanova per tres anys.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 83r.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat al honrat e amat en Guillem Cardona, clavari de-la dita Terra, saluts e dilecció. Com les rendes de-la dita Terra se deguen vendre e arrendar ara prestament lo primer dia de giner primervinent, segons és acostumat. E com haiam entès que si aquelles se arrenden a dos e a tres anys lo dit arrendament redundarà en utilitat e profit de-la dita Terra e dels creedors d-aquella. E com nosaltres afectem molt la utilitat de-la dita Terra e dels crehedors,³²³⁹ e haiam en vos tal confiança que a-la dita Terra atribuirets tot profit e-li squivarets tot dan. Per ço confiant de vostra bona indústria e regiment, vos dehim e manam que si vos conexets que maior utilitat provingue a-la Terra per lo arrendament de les dites rendes a dos o a tres anys que no a una

³²³⁹ e dels crehedors. Damunt de la línia.

any, que ab la gràcia de Déu, lo dit arrendament façats a dos o a tres anys. Assegurants vos bé dels arrendadors³²⁴⁰ en tal manera que la Terra no haie dampnatge. Comanants a vos ab les presents totes les veus de la ciutat en lo dit acte.³²⁴¹ E com se digue que la scrivania de Vilanova de Meyà dega vagar prestament; per què us manam que aquella arrendats solament a tres anys per aquell preu que us serà ben vist per quiscun any, emperò al mes donant. E no resmenys vos manam que al sotveguer e batle de Vilanova de Meyà los quals ara prenem, ço és lo batle CCC sous e lo sotveguer CC sous per lur salari cascun any, los quals en temps del senyor rey en Pere d'alta recordació no solien pendre si no cent, per quiscun; que d'ací avant no donets a quiscun dels dits oficials si no cent, segons antigament acostumat.³²⁴² Manant ab la present als dits batle e sotsveguer que no gosen pendre alguns emoluments ni terces dels dits oficis ultra les quantitats de C sous per quiscun ofici, com axí per nosaltres sia stat deliberat, e açò per res no mudets. Dada en Leyda a XXIII de dehembre any M CCCC set.

195

1407, desembre, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem Cardona. Segons Guillem de Boixadors, procurador d'alguns creditors, l'antic clavari no li va pagar 48,5 florins, sinó que va usar els diners per retribuir el salari de Bernat d'Olzinelles i Jaume d'Olzinelles. Boixadors demana a l'actual clavari que li reintegri els florins que se li deuen, i que el salari dels Olzinelles el dedueixi del de Francesc de Sant Climent.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 83v i 84r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al honrat e amat en Guillem Cardona, clavari de la dita³²⁴³ Terra, saluts e dilecció. Sapiats que denant nosaltres és comparegut lo honrat en Guillem de Boxadors,³²⁴⁴ prevere, síndich e ycnòm de la reverent abadessa de Valldonzella e procurador dels honrats en Francesch Aguilar, ciutadà de València e d'en Anthoni de Vilatorta e de madona Antígona, muller condam d'en Johan Solà de la ciutat de Barchinona, dient e afermant que en Perico Ferrer, clavari olim de la dita Terra, lo qual havie a donar cent lliures de les gràcies que havie reebudes,³²⁴⁵ li recuse pagar a compliment de les dites cent lliures XLVIII florins e mig³²⁴⁶ d'or, los quals lo dit en Perico Ferrer donà al honrat en Bernat d'Ulzinelles, com pugà en lo Marquesat, en absència del honrat en Francesch de Sent Climent procurador qui en lo³²⁴⁷ exercici del dit ofici no podie entendre ni vagar, com

³²⁴⁰ arrendadors, a l'original *arrendados*.

³²⁴¹ en lo dit acte. Damunt de la línia.

³²⁴² segons antigament acostumat. Damunt de la línia.

³²⁴³ dita. Damunt de la línia.

³²⁴⁴ Boxadors, a l'original, *Boxados*.

³²⁴⁵ que havie reebudes. Damunt de la línia.

³²⁴⁶ e mig. Damunt de la línia.

³²⁴⁷ lo. Damunt de la línia.

hagués a entendre segons debie en los negocis de son pare. Item més li recuse pagar LXX sous jaquesos, los quals donà al honrat en Jacme de Ulzinelles, paher qui muntà en la dita Terra per assabentar los hòmens d'aquella, que fosen prests al primer manament que haguessen per anar contra mossèn Gispert de Guimerà, en absència semblantment del dit en Francesch de Sent Climent. Per què ha requests nosaltres que com la Terra no dega pagar dos salaris ans los dits salaris dels dits en Bernat d'Ulzinelles e d'en Jacme se degen pagar del salari del dit en Francesch de Sent Climent, qui no ha fet sa residència, segons devie, que en açò deguésem provehir de remeys convinents a fi que ell haie bon compliment de les dites cent lliures. E nosaltres hoyda lur requesta, ab consell dels prohòmens assignats per Consell General de la ciutat, havem delliberat que com per virtut³²⁴⁸ d'una provisió real contenent que si lo procurador de la dita Terra empatxar no porra o no voldrà en exercir son ofici en la dita Terra e request no-y voldrà anar, que si doncs lo Cort e los pahers en lur³²⁴⁹ absència n-i puguen constituir altre qui prene aquell salari que l³²⁵⁰ dit procurador pendrie. Per ço ab consell qui desús havem delliberat que per ço que lo dit en Guillem de Boxadors³²⁵¹ puga haver les dites quantitats,³²⁵² segons és raonable que aquelles quantitats li³²⁵³ sien pagades del salari del dit en Francesch de Sent Climent, com no-s aparegua ésser digna cosa que pus altre ha servit per ell en lo dit ofici que ell dege prendre lo salari.³²⁵⁴ Per ço de consell damunt dit e dels assessors de la ciutat vos dehim e manam que d'ací al jorn de Carnestoltes primervinents vos retingats del salari del dit en Francesch de Sent Climent les dites quantitats, ço és: los dits XLVIII florins e mig³²⁵⁵ d'una part e los dits LXX sous de la altra; e aquelles quantitats deposets en la taula de Nicolau Agulló per pagar al dit en Guillem Boxadors³²⁵⁶ en los noms qui desús. E d'açò formets e façats compte al dit en Francesch de Sent Climent com per justícia fer se dega, e açò fer no recusets ni dilatets en altre manera imputat sie a vos a vostres béns e de vostres fermances. Dad en Leyda a XXIII de deembre any M CCCC VII.

196

1407, desembre, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Montgai en què li demanen que deixi en llibertat els 17 homes que té arrestats perquè puguin celebrar el Nadal amb les seves famílies; amb condició que els faci prestar jurament que al cap de tres dies tornaran al seu arrest.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 84r i 84v.

³²⁴⁸ *virtut*. Damunt de la línia.

³²⁴⁹ *que si doncs lo Cort e los pahers en lur*. Damunt de la línia.

³²⁵⁰ *qui prene aquell salari que l*. Damunt de la línia.

³²⁵¹ *Boxadors*, a l'original, *Boxados*.

³²⁵² *les dites quantitats*. Damunt de la línia.

³²⁵³ *quantitats li*. Damunt de la línia.

³²⁵⁴ *dege prendre lo salari*. Damunt de la línia.

³²⁵⁵ *e mig*. Damunt de la línia.

³²⁵⁶ *Boxadors*, a l'original, *Boxados*.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat lo batle de Muntgay o a son loctinent, saluts e dilecció. Com alguns hòmens del dit loch qui són en nombre XVII sien arrestats³²⁵⁷ per certes rahons en lo procés contra ells fet contingudes. E siam stats suplicats per part de la dita universitat que per ço com los dits hòmens no poden exir del terme que per honor de dir e per contemplació de les beneytes festes, e per ço que puxen visitar sos amichs,³²⁵⁸ los soltàsem lur arrest sots la forma e manera deus escrita. E nosaltres volents avenir a la dita suplicació havent delliberat lo dit arrest haver per solt sots la manera davall escrita. Per què us dehim e manam que vista la present haiats per desarrestats los dits hòmens, reebent vos d'ells primerament³²⁵⁹ sagrament e homenatge, e sots certa pena, e ab bones fermances, que tota vegada que sien requests dins spay de tres dies tornaran en lur arrest. E aquella tindran sots la dita pena e feta per ells la dita seguretat a nosaltres plau que los dits hòmens sien desharrestats e que lo dit arrest los sia cancellant. Dad en Leyda XXIII decembre any M CCCC VII.

197

Any Mil CCCC VIII

Registre de letres de la Terra del Marquesat l'any de la nativitat de nostre Senyor Mil quatrecent vuyt

1408, gener, 10. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Montgai. Bartomeu Rossell al·lega que no pot ser paer, càrrec per al qual havia estat elegit, però els paers de Lleida no li han acceptat la renúncia i demanen al batlle que no li faci cap vexació.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 85r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat lo batle de Muntgay o a son loctinent, saluts e dilecció. Vista havent una suplicació denant nosaltres oferta per en Barthomeu Rosell del dit loch, posants algunes excepcions excusatories de no acceptar lo ofici de paer d'aquest loch³²⁶⁰ en lo qual és stat elet. Emperò nosaltres lo havem pregat, que no contrestant aquelles, ell vulle acceptar lo dit ofici, lo qual nos ho ha per honor

³²⁵⁷ sien arrestats. Damunt de la línia.

³²⁵⁸ e per ço que puxen visitar sos amichs. Damunt de la línia.

³²⁵⁹ primerament. Damunt de la línia.

³²⁶⁰ d'aquest loch. Damunt de la línia.

de nosaltres atorgat. Per què certificants vos del dit fet vos dehim que per rahó de la pena que posada li haviets sots virtut de la qual acceptans lo dit ofici de la qual diu que es aparella alguna vexació, no li façats, com aquella haïam per absolta, difinida e remesa. Dad en Leyda a X dies de giner any M CCCC VIII.

198

1408, gener, 10. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Antoni Ferrer, de Fontllonga, i a Bernat Belit, de Vilanova de Meià, als quals demanen que compareguin a Lleida perquè Arnau de Fet, de Santa Linya, vol presentar una apel·lació contra la sentència del judici que va dictar Bertran de Peus.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 85r i 85v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats Anthoni Ferrer del loch de Fontllonga e Bernat Belit del loch de Vilanova de Meyà, saluts e dilecció. Fem vos saber que denant nosaltres és comparegut Arnau de Fet del loch de Santa Línea. E ha·ns presentada una cèdula apel·lació continent d·una sentència donada entre vosaltres e lo dit n·Arnau de Fet, per lo honrat micer Bertran de Peus, hon com lo dit Arnau de Fet haia request per nosaltres ésser procehit en lo fet, ha request nos que a vos citar deguéssim que denant nos compareguéssets per vos o procurador vostre legítim a star continus dies e hores a prosecució de la dita apel·lació. Hon veents les dites coses justes ésser a nos, requerim de vos ab les presents citam que dins spay de sis dies primervinents après de la presentació de la present comptador,³²⁶¹ comparegats denant nosaltres per vos o vostre lloctinent procurador, a procehir en la dita causa e a tots e sengles actes jurídics que d·aci e³²⁶² successive fins a definitiva sentència inclusivament, lo·qual tenor per hun edicte e tres peremtoris vos assignam. Per ço que sia perdonat a trebals e despeses de les parts. En altra manera si·lo contrari fets, procehirem en aquesta de la part en la dita causa vostra absència o contumàcia en res no contrastant. Dat en Leyda a deu de janer l·any M CCCC VIII.

199

1408, gener, 14. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Pere de Bellsolà, notari de

³²⁶¹ *après de la presentació de la present comptador.* Aquesta esmena sobre la línia ocupa també el marge decomençament de línia.

³²⁶² *e a tots e sengles actes jurídics que d·aci e.* Damunt de la línia.

Camarasa, al qual recriminen que no ha fet correctament la còpia d'un judici. Li demanen que l'envii correctament, closa i segellada.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 85v i 86r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat en Pere de Bellsolà, notari de la vila de Camarasa, saluts e dilecció. Vista havem una còpia del procés que se-s menat entre lo procurador fiscal de la dita Terra de la una part e la universitat del loch de Montgay de la altra, e som marvellats de vos com la dita còpia no-ns havets complida, segons seu original, com en altra manera la dita còpia no puxe haver compliment, ans haie gran delafilent en aquella. Per què us dehim e manam que la dita còpia nos trametats perfeta e acabada e corregida, ab son original, a fi que tot ço e quant haiats reebut en lo original sia en la dita còpia, e copiada entregament, aquela nos trametats closa e sagelada com aquella vos trametam closa e sagellada ab lo segell de la ciutat. Dat en Leyda a XIII de janer l'any M CCCC vuyt

200

1408, gener, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Antoni Alòs de Camarasa, al qual demanen que els trameti les escriptures relatives a persones de Camarasa que tenen excepcions en el Capbreu.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 86r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat n·Antoni d·Alors del loch de Camarasa, saluts e dilecció. A instància d'en Antoni Bertran del loch de Cubells vos dehim e manam que totes remissions e Capbreus los quals tenie Guiamonet Cudoç e altres scriptures fahents per la Terra del Marquesat e alguns locs d'aquella, les quals eren en una caxa la³²⁶³ qual ere en lo alberch del dit Guiamonet Cudoç,³²⁶⁴ e a mà vostra són pervenguts, nos tramitats. E axí mateix algunes scriptures les quals sien stades fetes per lo honrat en Francesc Sent Climent, procurador de la dita Terra al dit Antoni Bertran. E aquelles nos trametats prestament per persona certa qui les meta en nostres mans. E açò no haia falla. Scrit en Leyda a XXIII de janer l'any M CCCC vuyt.

³²⁶³ per la Terra del Marquesat e alguns locs d'aquella, les quals eren en una caxa la. Damunt de la línia.
³²⁶⁴ del dit Guiamonet Cudoç. Damunt de la línia.

1408, gener, 24. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als oficials de tota la Terra del Marquesat, als quals demanen que durant el mes de febrer es presentin a la Paeria de Lleida per informar sobre el cobrament de la subvenció a la ciutat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 86v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al honrat lo procurador de·la dita Terra o a son lochtinent, e qualsevol batles, veguers, pahers e altres oficials dins la dita Terra constituïts, o a lurs lochtinents, saluts e dilecció. Com vullam saber lo fet de·la subvenció de·la dita Terra en què stà, per ço que sia posat en bon stament. Per ço us dehim e manam que quiscú en los lochs a vostres jurisdiccions comanats, façats que migant lo mes de febrer primervinent siats ací denant nos en la casa de·la Paheria, per ço que sapiam e veiam en queyna disposició los dits fets stan. E açò no faliuats car posar vos hiets en gran culpa, e convindrí·ns a vostres messions trametre·y qui ho fes. Dat en Leyda a XXIII de janer l·any M CCCC VIII.

1408, gener, 27. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Sant Oïsmè, al qual demanen que, Antoni Martí, d'aquest lloc, es presenti a Lleida, en 6 dies, per informar sobre els 10 florins que reclama Arnau de Fet, de Santa Linya.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 86v i 87r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al amat lo batle de Santa Oymia o a son lochtinent,³²⁶⁵ saluts e dilecció. Sapiats que denant nosaltres és comparegut n·Arnau de Fet, habitador del loch de Santa Linya, dient e afermant que·la Cort de Fontlonga a instància d·en Anthoni Martí, del dit loch de Sentoymia, ha empenats deu florins, los quals n·Antoni Ferrer del dit loch de Fontlonga deu al dit n·Arnau de Fet, pretenent lo dit n·Arnau de Fet en res no ésser obligat al dit n·Anthoni Martí. E com la dita qüestió vullam nosaltres prestament dicisir per obviar a·les mesions e dampnatges de·les parts. Per ço justant e requirient lo dit n·Arnau de Fet, vos dehim e manam que citets e manets al dit n·Anthoni Martí, sots certa pena,³²⁶⁶ que dins spay de VI dies primer vinents a la recepció de·la present

³²⁶⁵ o a son lochtinent. Damunt de la línia.

³²⁶⁶ sots certa pena. Damunt de la línia.

en avant comptadors,³²⁶⁷ comaregue denant nosaltres per si o legítim procurador per mostrar com los dits deu florins li són deguts, a fi que en lo dit fet pugam fer³²⁶⁸ justícia a les dites parts administrar. En altra manera certificats lo axí com nosaltres ab la present notificam que pasats los dits VI dies procehirem en lo dit fet per justícia. Dad en Leyda a XXVII de giner any M CCCC VIII.

203

1408, febrer, 1. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem Cardona, al qual informen que s'ha d'esperar fins al mes d'agost, quan s'acaba el contracte, per arrendar l'escrivania de Vilanova de Meià.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 87r.

Clavari, segons havem entès en Guillem d'Alberola regeix la scrivania de Vilanova de Meyà, la qual té arrendada, lo qual arrendament, segons som informats, dure tro-sus en lo mes d'agost e segons som informats vos volets aquella arrendar. Per què-us dehim e manam que a present sobresegats en lo dit arrendament tro siats al dit temps. E car vingue que siats al dit temps vos pregam haiats per recomanat lo dit en Guillem d'Alberola tant donant com altre. Escrit en Leyda prima februarii any M CCCC VIII.

Los pahers de la ciutat de Leyda.

Al amat en Guillem Cadona, clavari de la Terra del Marquesat.

204

1408, febrer, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al bisbe d'Urgell. El batlle d'Alòs i quatre habitants d'aquest lloc van foragitar de la rectoria un home de Barcelona que venia a demanar pensions de censals, i que havia injuriat el procurador. La qüestió va passar a jurisdicció eclesiàstica i l'oficial del bisbat d'Urgell, segons les constitucions eclesiàstiques, va condemnar els habitants d'Alòs a fer penitència.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 87v.

³²⁶⁷ *comtadors*, a l'original *comtados*.
³²⁶⁸ *fer*. Damunt de la línia.

Molt reverent senyor, segons som informats a instància del vostre procurador fischal són stats donats ara novellament, sot alguns capítols per via de les Constitucions del Sacro Concili de Tarragona, contra en Berenguer Guasch, batle del loc d'Alòs e en Pere Feliu, Jacme de Paneres, Peret de Paneres e n·Antoni Camarasa, habitants del dit loch. Per ço com lo dit batle e hòmens damunt dits, per manament del procurador de la Terra del Marquesat, traguesen de la abadia del dit loch un hom de Barchinona qui ere en lo dit loch per demanar censals, lo qual³²⁶⁹ havié fortament deshonestat al dit procurador. Per la qual rahó lo vostre oficial a pregaries del honrat micer Bertran de Peus, lloctinent de procurador la doncs de la dita Terra, remés lo dit fet totalment e volch que lo dit batle e altres faesen certa penitència, la qual feren e compliren per obra. E com lo dit procurador manàs açò per tant que semblants violències fossen squivades e no per perjudicar vostra jurisdicció.³²⁷⁰ Per ço senyor, vos pregam que us plàcie per honor de nosaltres e de aquesta ciutat remetre la dita instància com ja fos per vostre oficial remesa; e açò senyor vos reputarem a singular honor e plaher. E si algunes coses a vos són plahibles, scrive·ns vostra reverent paternitat. Scrit en Leyda a VIII dies de febrer any M CCCC VIII

Los pahers de la ciutat de Leyda qui·s comanem senyor a vostra gràcia.

Al molt reverent pare en Xrist e Senyor, lo senyor bisbe d'Urgell.

205

1408, febrer, 15. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle i als paers de Santa Linya, als quals demanen que el dimarts següent portin a Lleida els 59,5 florins 2 sous 1 diner jaquesos de la subvenció a la ciutat que correspon a aquesta vila.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 87v i 88r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats lo batle, pahers de la vila de Santa Línea o lurs lochtinents, saluts e dilecció. Fem vos saber que per compte levat per lo racional de la casa de la Paheria, és stat trobat que en la subvenció deguda per la part del dit loch, ha pagar la universitat de la dita vila cinquanta e nou florins e mig, dos sous, un diner jaquesos, hon com açò haïam mester prestament. En Balaguer Carilio³²⁷¹ qui hic havets tramès ha prestat sacrament d'haver pagada la dita quantitat d'ací al dimarts de Carnestoltes primervinent. Per què us dehim e manam que d'ací al dia desusdit trametats ací prestament la dita resta lo dit dia, com lo dit dia lo dit Berenguer haia ésser ací ab la dita quantitat. E acò·us manam no haie falla. E axí mateix fàçats vosaltres dits pahers, la dita seguretat en poder del batle de la dita vila, pongats la dita quantitat o siats açí prestament

³²⁶⁹ *lo qual*. Afegir al marge de final de línia.

³²⁷⁰ *e no per perjudicar vostra jurisdicció*. Damunt de la línia.

³²⁷¹ *Carilio*. Damunt de la línia.

denant nosaltres.³²⁷² E en altra manera certificam vos que y trametrem, a cost e mesió de vosaltres, per fer execució per la dita quantitat. E açò y guardat no haia falla. Scrit en Leyda a XV dels mes de febrer any M CCCC VIII.

206

1408, febrer, 16. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Montgai, en què els recorden que havien de ser a Lleida amb la subvenció a mitjan febrer. Ara, Bernat Alegret, síndic de Montgai, demana que s'allargui el termini fins al dimarts de Carnestoltes, cosa que els paers concedeixen.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 88r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los pahers del loch de Montgay, saluts e dilecció. Bé creem que us recorde com l'altre jorn vos trametem una letra ab la qual vos manàvem que migant aquest mes de febrer fóssets denant nosaltres per portar totes cauteles per lo fet de la subvenció deguda e les restes que y eren. Ara és stat denant nosaltres en Bernat Alegret, síndich del dit loch e a ns suplicats e pregats que com a vosaltres faltessen³²⁷³ algunes cauteles deguéssim vosaltres alongar fins a dia del dimarts de Carnestoltes primervinent. Per ço vehents la dita suplicació e prechs justos ésser, vos alongam lo dit temps fins al dit dia de dimarts de Carnestoltes. Manants vos que lo dia desusdit siats ací ab les dites cauteles e resta que deguda és de la dita subvenció. En altra manera sapiats que us trametrem a cost e mesió de vosaltres per fer hi execució. E açò no mudets. Dat en Leyda a XVI de febrer l'any M CCCC VIII.

207

1408, febrer, 27. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat. Se li notifica que han rebut, dels consellers lleidatans a la ciutat comtal, la notícia que Bernat Simó de Barcelona havia anat al Marquesat per cobrar un censal; hi va residir 18 mesos, demanava 500 lliures i volia fer un procés de pau i treva contra molta gent del Marquesat. Els consellers barcelonins han aconseguit que es sobreseguí el cas, però reclamen que el Marquesat enviï a Barcelona un síndic amb poders per acordar una avinença. Els paers lleidatans demanen que el procurador de la Terra passi abans per Lleida, a fi de ser informat del fet.

³²⁷² pongats la dita quantitat o siats açí prestament denant nosaltres. Damunt de la línia.

³²⁷³ A l'original "faleguem"

La Terra del Marquesat (1330-1496)

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 88v i 89r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al amat lo clavari de·la dita Terra, saluts e dilecció. Fem vos saber que·los missatgers per la dita ciutat tramesos a Barchinona al senyor rey nos han tramesa una letra, la data de·la qual fou en Barchinona a XVIII de febrer any deius scrit, contenent entre·ls altres capítols hun capítol de·la tenor següent:

“Item senyors sapiats que·los consellers de Barchinona nos han dit que hun ciutadà d·ací havia tramès en la Terra del Marquesat hun procurador al qual en Bernat Simó per demanar vint lliures de censal que pren sobre la dita Terra, en la qual aferme que ha stat dehuyt meses, de què demane entre messions e salari ben cinchentes lliures, per la qual rahó, per rahó de certes injúries que aferme que·li foren feytes, volien ací dar clam de pau e treva, contra una gran trachada de gent del Marquesat, hoc e altres provisions jurídiques que si fahien. E açò dient que és vengut a gran culpa d·alguns oficials qui ladoncs eren en la dita Terra, segons que d·açò sap lo honorable en Francesch Sent Climent. Emperò los consellers per a·mor d·aquexa ciutat han fet tot açò sobreseure fins se·n fossen fadigats amigablement ab vosaltres senyors, pregants·vos que·ls féssets spatxada justícia, axí com de vosaltres confien. Pregants a nosaltres que·us ne deguéssim scriure, oferint·se los dits consellers que per mor d·aquexa ciutat, si·la Terra del Marquesat tramet ací hun procurador bastant lo qual els faran guiar, que ells ab nosaltres ensemps intervindran e treballaran en lo fet que·s avinguen es lev plet e³²⁷⁴ qüestió etc.”

Per què volents abviar a tot sinistre d·aquexa Terra vuy data de·la present, havem ho posat al Consell General celebrat en la casa de·la Paheria, lo qual Consell General ha acordat, que·la Terra del Marquesat trameta hun procurador ab poder bastant a Barchinona per ço que lo fet se lev de carrera, e que lo dit procurador vingue ací abans que Barchinona vaie, lo qual sia bé informat del fet per part de·la dita Terra. Per què us dehim e manam que vista la present façats ab la dita Terra que elesquen hun procurador ab poder bastant per·al dit fet, qui sàpia los dits fets, però que abans que vaia la, pas per aquesta ciutat, per ço que sia plenament per nosaltres informat. E sia hom que aquest fet sàpia e gos ab bona justícia rahonar. E açò·us manam sia prestament fet, sabent que si en la·triga havia dampnatge a la dita Terra, açò peria comptat a vos e a béns vostres. Dat en Leyda a XXVII del mes de febrer l·any de·la nativitat de nostre Senyor Mil CCCC VIII.

208

1408, febrer, 28. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Pere Ferrer d'Alòs, al qual reclamen que pagui 4 florins al Priorat de Meià.

³²⁷⁴ plet e. Damunt de la línia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 89r.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 3v i 4r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al amat en Pere Ferrer del loch d·Alòs, saluts e dilecció. Fem vos saber que·los del Priorat de Santa Maria de Meyà nos han mostrat un albarà scrit de·vostra mà, per lo qual confessats que havets reebut dels quatre florins, los quals lo dit Priorat devie de resta de·la subvenció,³²⁷⁵ segons aquestes coses e altres en lo dit albarà vostre havem vist ésser contingudes. Hon com haïam reconeguts vostres comptes e en aquells no haïam trobats los dits quatre florins en data ni en reebuda. Per ço us dehim e manam que vista la present, donets als dits hòmens del dit Priorat los dits quatre florins. E açò·us manam no haia falla, sabent que si lo contrari fahíets, ço que no creem, trametríem hi per fer execució en vostres béns e pagariets les mesions e totes altres coses necessàries al dit fet. Dat en Leyda a XXVIII de febrer l·any M CCCC VIII.

209

1408, març, 2. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Camarasa, als quals recriminen que no hagin anat a Lleida a portar la subvenció de la ciutat, i els donen de termini fins al dilluns següent.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 89v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat als amats los pahers del loch de·la vila de Camarasa de·la dita Terra, saluts e dilecció. Fem vos saber que som no poch meravellats de·la vostra temeritat, com sapiats que us haguéssiem fet saber que en cert termini ja passat fóssets açí ab vostres cauteles per veure vostre compte de·la subvenció, e no hi havets res fet, en menyspreu nostre e de·la dita ciutat de què sots dignes de gran reprehensió. Per què us dehim e manam de certa sciència que dilluns primervinent siats ací ab vostres cauteles per veure lo fet dels vostres comptes de·la dita subvenció, en què stan. E açò per res no mudets, en altra manera certificam vos que nosaltres hi provehirem en tal manera que nosaltres sia càstich e als altres exemple. Dat en Leyda a dos de març l·any M CCCC VIII.

210

³²⁷⁵ de·la subvenció. Damunt de la línia.

1408, març, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle d'Alòs, al qual demanen que Perico Ferrer es presenti a Lleida en un termini de 6 dies, sota pena de 50 florins. També exigeixen que es pagui 6 sous jaquesos al missatger de la carta.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 89v i 90r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat lo batle d'Alòs o a son lochtinent, saluts e dilecció. Com nosaltres per alguns fets concernents utilitat de la ciutat haïam de gran necessitat en Perico Ferrer del dit loch, sens lo qual alguna expedició aquelles no podem haver. Per què us dehim e manam que de part de nosaltres manets al dit en Perico Ferrer que dins spay de VI dies primervinents e continuament següents, del dia que lo dit manament a ell farets en avant comptadors,³²⁷⁶ comparegue personalment denant nosaltres en la casa de la Paheria d'aquesta ciutat sots pena de cinquanta florins; e açò per res no mudets ni vos delatets lo dit manament fer al dit en Perico Ferrer, en altra manera notifiuats li que ultra la transgressió del manament levaríem la dita pena, e per ço com a cuita del dit Perico Ferrer la dita letra trametem . E dels béns del dit Perico³²⁷⁷ fets pagar al portador de la present per lo peatge de dos dies, VI sous jaquesos. E del manament que li farets nos certificats per vostres letres per lo portador. E a presentar a vos les presents Johan Francesc Mulner, misatger nostre trametem, a la relació del qual plenària fe entenem a donar. Dad en Leyda a VIII de març any M CCCC VIII.

211

1408, març, 15. Lleida.

Nomenament, atorgat pels paers dela ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, de Pere Margalit, habitant de Camarasa, com a batlle i sotsveguer de Camarasa.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 90r.

Nos Johanes de Muntgay e Jacobus de Ulzinelles paciarii civitatis Ilerde, domine Terre Marchionatus, aliis compaciariis nostris absentibus, de suficiència et legalitate vestri Petri³²⁷⁸ Margalit habitatoris ville Camerasie dicte Terre. Tenore presentis commitimus sive commendamus vobis officia baiulie et subvicarie dicte ville de Camarasia et eius honoris, dum de nostro³²⁷⁹ proceserit beneplacito voluntatis. Ita quod vos dictus Bernardus Margalit dum

³²⁷⁶ en avant comptadors. Damunt de la línia.

³²⁷⁷ trametem . E dels béns del dit Perico. Damunt de la línia.

³²⁷⁸ Petri. Damunt de la línia.

³²⁷⁹ nostro, a l'original nostre.

nobis placuerit ut profertur, sitis baiulus et subvicarius dicte ville et eius honorum ipsaque officia personaliter teneatis, regatis et exerceatis fideliter atque bene faciendo ea omnia quod ad dicta baiulie et subvicarie officia pertinere noscantur. Et habeatis et recipiatis pro vestro salario et labore pro quolibet anno centum quinquaginta solidos jacenses. Mandantes, per hanc eandem paciariis et probis hominibus dicte ville ceterisque universis et singulis officialibus et subditis dicte civitatis et dictorum officialium lochatenentium quod vos dictum Raymundum³²⁸⁰ Margalit pro baiulo et subvicario dicte ville et eius honoris habeant et teneant, dum nobis placuerit, ut est dictum vobisque, pareant et obediant in et de omnibus hiis in et de quibus aliis predecesoribus vestris in dicto officio parere³²⁸¹ et obedire esse solitum, adque vos vero autem quod utamini dictis baiulie et subvicarie officiis teneamini assecurare, in pose illius ad quem spectet de tenendo tabulam et alia faciendo atque teneamini prout esse achenus per predecesores vestros fieri. In cuius rei testimonium hanc iussimus fieri sigillo dicte civitatis in eius dorso munitam. Datum Ilerde XV die marcii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o VIII°.

212

1408, març, 20. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Cubells. Bertran de Peus anirà a aquesta vila per entendre en la qüestió entre Pere Covet i Guillem Mallol, perquè sembla que aquest darrer no havia dit la veritat i, cas que fos així, ha de rebre un càstig exemplificador.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 90v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat lo batle de la vila de Cubells o a son lochtinent, saluts e dilecció. Segons som stat informats qüestió és entre en Pere Covet, e en Guillem Mallol del dit loch sobre la qual lo dit Guillem Mallol haia obtenguda comissió o letra del honrat micer Bertran de Peus assessor del procurador de la dita Terra. Lo qual Guillem Mallol, segons entès havem, no ha informat lo dit micer Bertran de la veritat del fet. E com sia stat suplicat per lo dit Pere Covet que en son dret sia hoït. Per ço us dehim e manam que vos dit batle, ni vostre lochtinent, ni altra persona, no procehiscats ni procehisquen en lo dit fet per via ordinària, ni a presó de persona del dit Pere Covet, fins que lo dit micer Bertran sia pujat aquí, qui de la qüestió sàpia la veritat, com si lo dit Pere Covet trobarà lo dit micer Bertran ésser culpable, el lo castigarà de tal manera que a el serà càstich e als altres exemple. E si res en lo dit fer havets enantat als cancellers e anul·lets, com nos ho haiam per nulle e per cancel·lat. Dat en Leyda a XX de març l'any M CCCC VIII.

³²⁸⁰ Raymundum. Damunt de la línia.

³²⁸¹ parere, a l'original pareri.

1408, març, 22. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Privà, als quals recriminen que no hagi pagat la subvenció a la ciutat; també els informen que tindran detingut, a Balaguer Vidal de Privà fins que no portin el comprovant d'haver fet el pagament.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 90v i 91r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats los pahers del loch de Privà de la dita Terra, saluts e dilecció. Fem vos saber que bé sabets con haviets ésser açí ab les àpoques de la subvenció de la dita Terra, de la qual cosa no havets res feyt, de què som fort marvellats e sots dignes de gran reprehensió. Per què nos havem deturat ací en Balaguer Vidal del dit loch, lo qual ha prestat sagrament e homenatge de no exir de la ciutat sens licència demanada e obtinguda de nosaltres. Per què us dehim e manam, que vista la present, siats açí ab les dites àpoques per veure lo fet que sia; certificants vos que lo dit Balaguer Vidal no pot ésser liurat de arrest en què és fins que siats ací ab les dites àpoques. Dat en Leyda a XXII de març l'any M CCCC VIII.

1408, març, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als veguers de Barcelona i Tàrraga i a altres oficials, als quals demanen fer pregonar en la seva jurisdicció que si algú rebia censals de la Terra del Marquesat i té pendent de cobrament alguna pensió, des d'octubre del 1403, i dels anys 1404, 1405, 1406 i 1407, quan era clavari Perico Ferrer, pot portar els comptes a Camarasa on l'actual clavari, Guillem Cardona, els examinarà.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 91r.

Als molt honorables e molt savis³²⁸² los veguers de la ciutat de Barchinona de la vila de Tàrraga e a qualsevol oficials als quals lo negoci deus scrit se pertany e a lurs lloctinents, los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat,³²⁸³ saluts e honor. A les vostres savieses ab les presents intimam que en Pere Ferrer, habitador del loch d'Alors de la dita Terra ha regit lo ofici de clavari per la dita ciutat en la dita Terra en los anys M CCCC tres, IIII, V, VI i VII, he comença a regir a VIII d'octubre l'any M CCCC tres, hon com lo dit en Pere Ferrer vulle donar entre sos comptes en poder d'en Guillem Cardona ara clavari de la dita Terra e a açò

³²⁸² honorables e molt savis. Damunt de la línia.

³²⁸³ senyora de la Terra del Marquesat. Damunt de la línia.

elet per la dita ciutat fins a decisió de les dites comptes. Per ço us requerim per autoritat del ofici del qual usam que quiscun en vostra jurisdicció façats fer crida, que si algú creu ésser lur interès, dins spay de vint dies après de la dita crida comptadors, compareguen denant lo dit en Guillem Cardona en la vila de Camarasa, car aquí serà quiscú hoyt en son dret. En altra manera sapien que passats los dit vint dies no serien hoits oferents nos aparellats fer per nos e vostres oficis semblants coses e maiors. Dat en Leyda a XXIII de març l'any M CCCC VIII.

215

1408, març, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari Guillem Cardona, al qual demanen que s'ocupi de les reclamacions dels comptes de la clavaria de Pere Ferrer, i després d'oïr totes les dades i admetre les que li semblin verídiques, que les porti als paers de Lleida perquè puguin decidir.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 91v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat en Guillem Cardona, clavari de la dita Terra, saluts e dilecció. De la suficiència e leyltat de vos, dit en Guillem Cardona, a ple confiants, ab tenor de la present vos comanam que haiats los comptes de la claveria administrada per en Pere Ferrer, olim clavari de la dita Terra per la dita ciutat, donants vos poder d'aquelles hoïr, e totes dates e reebudes, les quals se aparan veres ésser admetre e pendre, e aquelles impugnar, però retenim devers nosaltres la decisió dels dits comptes, los quals com hoïts haurets e preses totes cauteles als dits comptes necessàries, nos remetats per persona digna de fe, closos e sagelats, en tal manera que fe pugem donar als dits comptes, car la dita reedició dels comptes vos comanam ab totes clàusules dependents, emergents e connexes als dits comptes. Reservada, segons dit havem, la decisió dels dits comptes a nosaltres. En testimoni de la dita cosa vos manam fer les presents segelades ab lo sagel de la ciutat. Dat en Leyda a XXIII de març l'any M CCCC VIII.

216

1408, març, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat, al qual anuncien les crides públiques que han fet pregonar a Barcelona i a Tàrraga i li demanen que pagui les bestretes que se'n deriven.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 91v i 92r.

Clavari, confiants de vostra leyaltat e indústria vos havem feta comissió de hoir los comptes de Pere Ferrer, olim clavari de-la dita Terra per la dita ciutat. E com vullam que-y sien apelats totes e aquelles de qui és interès, havem acordat que sien fetes crides en la ciutat de Barchinona e en la vila de Tàrraga, la qual havem feta gran res scriure en una letra requisitòria als dits veguer. Per ço us dehim e manam, que-la dita letra trametats als veguers de Barchinona e de Tàrraga, per persona e a açò abal e que se sia fet, e bestragats a les mesions en açò necessàries, com haïam deliberat açò axí ésser fets, e-les vos farem pendre en compte. E açò no mudets. Dat en Leyda a XXIII de març l'any de-la nativitat de nostre Senyor Déu M CCCC VIII.

217

1408, març, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Camarasa, als quals comuniquen el nomenament de Ramon Margalit com a batlle i sotsveguer de Camarasa. Com que no van tenir present el privilegi de terna de batlle que té la vila, ara el ratifiquen, encara que no revoquen el nomenament.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 92r.

Los pahers etc., als amats los pahers e prohòmens de-la vila de Camarasa, saluts e dilecció. Los mèrits lahors e bona fama d'en Ramon Margalit, habitador de-la dita vila, nos ha induhits de provehir lo dels ofici de-la batlia e sotsvegueria de-la dita vila e de-les honors d-aquella a beneplàcit de-la dita ciutat, ab letra nostra dada en Leyda a XV dies del mes e any davall scrit, lo qual algun temps los dits oficis ha ja³²⁸⁴ regits; e segons som informats per hòmens dignes de fe, en lo regiment d-aquelles se-s hagut bé e³²⁸⁵ madurament. E segons avem entès³²⁸⁶ la dita nostra letra vos és stada presentada, de-la qual havets hagut entre vosaltres algun punyiment, pretenent la gràcia de nosaltres feta, al dit en Ramon en tant com ço que lo ofici de-la batlia ésser a vosaltres e a vostres privilegis e llibertats perjudicial. E com no sie intenció de nosaltres perjudicar en res a vostres llibertats, ans aquelles afectem ampliar. Per ço ab tenor de-la present ratificant la dita gràcia, vos pregam e manam que lo dit en Ramon haiats per batle e sotsveguer de-la dita vila, com a nosaltres plàcie e volem expressament e de certa sciència, que-la dita gràcia feta per nosaltres al dit en Ramon, sie sens algun perjuhí e derogants de vostres privilegis e llibertats, vosaltres usants d-aquelles, segons lur serie e tenor en los trienis esdevenidors. Dad en Leyda a XXIII del mes de març any M CCCC VIII.

³²⁸⁴ ja. Damunt de la línia.

³²⁸⁵ bé e. Damunt de la línia.

³²⁸⁶ avem entès. Damunt de la línia.

1408, abril, 4. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari Guillem Cardona, al qual demanen que, juntament amb el procurador, vagin a Lleida per rebre la informació continguda en la carta que han rebut dels consellers de Barcelona.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 92v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat en Guillem Cardona, clavari de la dita Terra, saluts e dilecció. Sapiats que vuy data de la present havem reebuda una letra dels honorables consellers de Barchinona, lo traslat de la qual vos trametem. Per què us manam que, vista la present, siats ací com lo procurador en la dita letra conengut sia ací per la dita rahó. E açò no mudets. Scrit en Leyda a IIII d'abril l'any M CCCC VIII.

[1408]

Confessió de Guillem Brescó, missatger del Marquesat, en què relata com la citació, que la ciutat de Lleida va enviar al clavari del Marquesat, no li va arribar perquè el correu va anar a diferents llocs del Marquesat i no el va trobar. Els paers lleidatans es donen per satisfets amb la informació i diuen que escriuran per explicar els fets als consellers de la ciutat Barcelona, que van esperar, en va, la presència de Guillem Cardona.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 92v a 93v.

Composició de Guillem Brescó e de Jacme de Peramola.

Dimarts a X d'abril lo dit any, denant los honrats pahers de la ciutat comperech lo honrat en Guillem Brescó, en nom e veu de la Terra del Marquesat e com a missatger d'aquella, e dix que disapte prop pasat fou presentada a les universitats de la dita Terra una letra de citació, la data de la qual fou en Leyda a IIII d'abril any desús dit, e la qual letra, segons apar per sa sèrie foch endreçada al honrat en Guillem Cardona, clavari de la dita Terra, e no a les dites universitats. E com lo correu qui la dita letra portave fou al loch de Camarasa no y trobà lo dit en Guillem Cardona, ans ere per son ofici exercir en Pallars en lo loch de Leminyana, e per aquesta rahó lo dit correu remeté la dita letra el dit clavari al dit loch de Leminyana. E lo dit clavari jatsie la dita letra a el se dreçàs, remés aquella al loch de Vilanova de Meyà a el dit Guillem Brescó, qui ere elet ab hun prohom de la Terra de comperer denant los dits senyors pahers dins la ciutat de Leyda, tota vegada que a instància del dit procurador la dita Terra fos citada. E aquesta letra del dit clavari lo dit en Guillem Brescó reebé disapte pasat ora de

vespres qui-s comptave set dies del dit mes, e de continent lo dit en Guillem d'aquest fet perlà ab lo Consell del dit loch de Vilanova, e a tantost lo dilluns següent, a nou del dit mes, partí del dit loch de Vilanova. Emperò com no pogué partir tal ora que fos lo dit dia en la ciutat hanc se aturar al loch de Térmens, e lo dit dia de dimarts per-lo matí, en ora entre prima e tercia, el fou dins la dita ciutat en la casa de-la Paheria, e demanà si lo procurador, a instància de qui la dita Terra ere citada, ere en la ciutat, car el en nom de-la dita Terra se presentave aquí. E per ço, com li fou dit que lo dit procurador sie ere ja partit ab micer Jufre Ortigues, mas que havie ací substitut a la causa que entre la dita Terra e el ere. E que açò trobarie la veritat si pujave a casa del dit micer Jufre, lo dit en Guillem Brescó pujà la sus per saber lo fet de-la veritat, e los qui en la dita casa eren digueren li, que entenció lur ere que-lo dit procurador havie substitut procurador seu en Bernat Ferrer, batxeler en dret, qui stave en casa de Fontova, al qual el anà. El intenció si stave açò en veritat que lo dit Bernat Ferrer fos substituhit del dit procurador, lo qual li respòs que no, mas que pensave-s que hagués substituït en Ramon Ferrer qui stave al portal pintat de Magdalena. E per aquesta rahó lo dit en Guillem anà al dit en Ramon Ferrer, e en presència dels honrats en Johan de Montgay, paher e micer Francesch Basset, lo dit Ramon Ferrer stant en la Plaça de-la Paheria, fou interrogat per lo dit Guillem Brescó si el ere substituhit del dit procurador, car el ere açí per comparar a la citació feta a la dita Terra, e per estar a dret denant los dits senyors pahers a la demanda que-l dit procurador fahie, e açò en nom de-la dita Terra. E lo dit Ramon Ferrer accusà la contumàcia al dit procurador e³²⁸⁷ respos e dix que no ere procurador ni-n sabia res; per aquesta rahó lo dit en Guillem Brescó en nom de-la dita Terra, protestà contra lo dit procurador qui axí il·licenciat per los dits senyors pahers, se-n ere anat après que hac feta citar la dita Terra, de totes mesions damnatges fetes fahedores, les quals en son cars e loch del dit procurador e de sos béns puguem haver e cobrar, d-açò request a el en nom de-la dita Terra ésser feta carta pública tota vegada que-la volran.

E los dits honorables pahers atenents que los dits procuradors se-n són partits e-no han leixat algun substituït en lo dit fet, per què salvaren son dret a la dita Terra sobre la dita contumàcia, si alguna és. E com a present sien fèries, donaren licència al dit honrat en Guillem Brescó, missatger, e an Jacme³²⁸⁸ de Peramola, síndichs de-la dita Terra del Marquesat, de tornar-se-n fins que sien citats. E per ço que-la ciutat de Barchinona, qui ha scrit a aquesta ciutat, sia informada de-la veritat acordaren que li sia rescrit de tot ço que se-s seguit, per tant que per los dits procuradors no pogués ésser informada suficientment, ni algun càrrech se-n pogués seguir. E d'altra part que sia scrit als missatgers de-la ciutat largament, los quals de paraula ne parlen ab los consellers de Barchinona.

1408, abril, 11. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guillem Cardona, clavari del

³²⁸⁷ *accusà la contumàcia al dit procurador e.* Afegit al marge de començament de línia.

³²⁸⁸ *Jacme.* Damunt de la línia.

Marquesat, al qual demanen que pagui, tal com és costum, el salari que reclama Andreu de Collsotanes, de Vilanova de Meià, pels 11 dies que va dirigir la host.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 94r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al amat en Guillem Cardona, clavari de·la dita Terra, saluts e dilecció.³²⁸⁹ Fem vos saber que denant nos és comparegut n·Andreu de Collsotanes de·la vila de Vilanova de Meyà e ha proposat que a ell és degut salari de regir lo ofici de sotveguer del dit loch e de les honors del temps a ençà que vos tenits lo regiment de·la dita claveria. E axí mateix li és degut lo salari d'onze jorns com menà ací les hosts de·la sua jurisdicció. Per què·ns ha requests que a·el los dits salaris pagar féssem. E nosaltres atenent ésser just e a rahó consonat, per ço us dehim e manam que al dit n·Arnau lo salari de·la sotvegueria paguets, segons havets acostumats als altres pagar, servant la provisió general a vos feta. E aximateix sobre la paga dels salaris als oficials per vos fahedora³²⁹⁰ li paguets ço que tengut li siats e sie acostumat³²⁹¹ dels dits onze jorns, en aquella forma que pagarets a aquell lo que regí les hots de·la Terra d'Avall.³²⁹² E a açò manam façats sens falla. Scrit en Leyda a XI d·abril l·any M CCCC VIII.

221

1408, abril, 18. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als jurats de Privà, als quals recriminen no haver-se presentat a pagar la subvenció de la ciutat i els donen un termini de dos dies per fer-ho, sota pena de 200 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 94r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat als amats los jurats del loch de Privà de·la dita Terra,³²⁹³ saluts e dilecció. L·altre jorn vos scrivim ab letra nostra la data de·la qual fou XXII de març del any deius scrit, ab la qual vos manàvem que, vista la present, fóssets ací ab les àpoques e cauteles que tenits de·la subvenció per veure lo fet en aquesta. E vosaltres no·y havets fet res. Per què us dehim e manam, en pena de doents florins d·or guanyadors als cófrens de·la ciutat e de vostres béns havendors, que dins spay de dos dies que·la present reebuda haurets,³²⁹⁴ siats ací ab les dites àpoques e axí mateix manets an

³²⁸⁹ dilecció. Damunt de la línia.

³²⁹⁰ sobre la paga dels salaris als oficials per vos fahedora. Damunt de la línia.

³²⁹¹ e sie acostumat. Damunt de la línia.

³²⁹² en aquella forma que pagarets a aquell lo que regí les hots de·la Terra davall. Damunt de la línia.

³²⁹³ de·la dita Terra. Damunt de la línia.

³²⁹⁴ dins spay de dos dies que·la present reebuda haurets. Damunt de la línia.

Ramon Çabat jurat e an Bernat de Rocaspana que sots la dita pena sien ací ab les dites àpoques e cauteles. E guardats vos façats lo contrari car certificam·vos que farem levar la dita pena, e ultra açò procehirem contra vosaltres axí com aquells qui no han servat nostre manament. Scrits a XVIII d'abril l'any M CCCC VIII.

222

1408, abril, 21. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer i batlle de Camarasa, al qual demanen que la reparació del castell, ja preparada, estigui acabada el primer diumenge de quaresma, sota pena de 100 lliures. La carta va ser presentada al batlle de Camarasa el 23 d'abril.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 94v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats los sotveguer, batle de la vila de Camarasa o a lurs lochtinents, saluts e dilecció. Entés que lo castell del dit loch sia en part derruït, e tingats aparellada la manobra per obrar-lo. Pe ço us dehim e manam que encontinent façats que lo dit castell se obre com sia perill de la triga. E si lo contrari fahiets sapiats que serà imputat a vosaltres, e no a nosaltres. E açò us dehim e manam haiats fet e complit d'ací a cinquantèsima³²⁹⁵ sots pena de cent lliures jaqueses de vostres béns havendors e als còfrens de la ciutat aplicadores. E a presentar a vos les presents Francesch Mulner, missatge jurat nostre, trametem a la relació del qual plena fe entenem donar e creiença. Dat en Leyda a XXI d'abril M CCCC VIII.

En après dilluns a XXIII d'abril lo dit Francesch Mulner missatge jurat feu relació que havie presentada la dita letra an Ramon Margarit, batle de Camarasa qui li respòs que reebuda aquela, ab la reverència que's pertany, se oferia fer ço que en la dita letra se contén.

223

1408, abril, 24. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers i als prohoms de Camarasa. Malgrat que el nomenament del batlle Ramon Margalit, no es va fer pel privilegi de terna, ha estat acceptat, i regeix la vila sàviament i conscienciosament; per aquest motiu els paers lleidatans confirmen el nomenament i ratifiquen que no han derogat cap privilegi, sinó que confirmen tots els de la vila.

³²⁹⁵ d'ací a cinquantèsima. Damunt de la línia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 95r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat als amats los pahers e pròmens de·la vila de Camarasa, saluts e dilecció. Los mèrits fahedors e bona fama de Ramon Margalit, habitador de·la dita vila, nos ha induhits a provehir lo del ofici de·la batlia e sotvegueria de·la dita vila e dels honors d·aquela, a beneplàcit d·aquela dita ciutat, ab letra nostra dada en Leyda a XV dies del mes e any davall scrit, lo qual algun temps los dits hoficis ha ja regits. E segons som informats pròmens dignes de fe, en lo regiment d·aquelles se·s haut bé e sàviament e madurament. E segons avem entés la dita nostra letra vos és stada presentada de·la qual avets haut entre vosaltres algun punyiment, pretenents la gràcia, per nosaltres feyta al dit en Ramon Margalit en tant com toque lo ofici de·la batlia, ésser a vosaltres e a vostres privilegis e llibertats perjudicial. E com no sie entensió de nosaltres perjudicar en res a vostres llibertats ans aqueles afecte ampliar, per ço ab tenor de·la present notificant la dita terna vos pregam e manam que lo dit en Ramon haiats per batlle e sotsveguer de·la dita vila, com nosaltres plàcie e volem de certa sciència e expressament que·la dita gràcia feta per nosaltres al dit Ramon sie sens algun perjuy e derogació de vostres privilegis e llibertats, ans aquelles e aquells confirmants e ende no derogans volem que nosaltres e vostres socceydors de aquelles e aquells privilegis e libertats husets e poguats usar en sdevenidor e tota vegada que lo faça lo dit contrari en se no contrestant. Dada en Leyda a XXIII d·abril any M CCCC VIII.

224

1408, abril, 30. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guillem Brescó, savi en dret de Vilanova de Meià, al qual demanen que vagi a Lleida urgentment perquè fa 5 dies que l'espera Berenguer Simó, procurador de Barcelona.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 95r.

Senyer, ja ab altra letra vos havem scrit que fósets açí prestament com en Berenguer Simó, procuradors de Barchinona³²⁹⁶ vos sper ací bé ha V jorns³²⁹⁷ e res non havets fet. Per què us dehim que, vista la present, siats ací tots altres fets postposants, en altra manera si res s·i innove imputtar s·a a·la Terra. Fets pagar al correu portador de·la present tres sous per quiscun jorn anant e vinent e stant. Scrit en Leyda lo darrer dia d·abril.

Los pahers de·la ciutat de Leyda.

Al molt honrat sanyer en Guillem Brescó, savi en dret a Vilanova de Meyà.

³²⁹⁶ *de Barchinona*. Damunt de la línia.

³²⁹⁷ *bé ha V jorns*. Damunt de la línia.

Licència de vendre censal a-la universitat de Muntgay

225

1408, abril, 30. Lleida.

Concessió de venda de censals morts atorgada pels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Montgai. Podran vendre'n fins a la quantitat de 120 lliures jaqueses, que es destinaran al pagament dels 130 florins de la subvenció a la ciutat; el romanent es podrà usar per utilitat de la vila.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 95v.

Licència de vendre censal a-la universitat de Muntgay

Nos Johannes de Muntgay et Jacobus d'Ulzinelles, paciarii civitatis Ilerde, domine Terre Marchionatus, honorabilibus Nathale Botella et Nicholao Agulló compaciariis nostris absententibus,³²⁹⁸ habentes potestatem ad infrascripta ab honorabili Consilio Generali civitatis predictae, celebrato in domo Paciarie XXX^a aprilis anno infrascripto; ad supplicationem nobis factam humiliter per partem vestram dilectorum nostrorum paciariorum et proborum hominum universitatis loci de Muntgay. Tenore presentis, concedimus et licenciam liberam impartimur vobis dictis paciariis et probis hominibus et universitati dicti loci, quod per vos aut syndicum vel syndicos vestros valeatis vendere censualia mortua usque ad quantitatem centum viginti libras jacenses proprietatis precise mediante tamen gracia instrumento, illi vel illis persone seu personis illis precii quibus³²⁹⁹ convenire pocueritis in muda percepcione videlicet, sine omni firma fathica et alio quolibet jure sed cum omni jure cohercione habendi et percipiendi eadem habendaque et percipienda per ipsos emptores et successores, annis singulis, de et super omnibus et singulis bonis et iuribus prefatis universitatis et eius singularium presentium, absentium et futurorum. Et precia ipsorum censualium recipere dum tamen dictam quantitatem convertatis in solvendo subvencionem dicte civitatis, quam summam capit centum triginta florinorum. Et residuam quantitatem convertatis in utilitatibus prefatis universitatis et non in alios usus. Et de hac³³⁰⁰ super premisas, quecumque instrumenta ac sentencias condemnatorias precepta, de solvendo aliasque scripturas judiciales cum pactis, pactionibus, supplicationibus, penis, salariis, securitatibus, hostagiis dictorum bonorum et iurium universitatis prefatis et eius singularium, obligationibus, iuramentis, aliisque clausulis et cautelis inde necessariis et opportunis; et apocha seu apochas de receptis et omnia alia de quibus et prout vobis et successoribus vestris et dictis sindico vel sindicis et procuratoribus fuerit bene visum facere et firmare. Quoniam nunch pro tunch dictam vendicionem seu vendiciones per vos usque ad dictam quantitatem fiendam seu fiendas et non amplius, laudamus, et approbamus ac eisdem nostram auctoritatem

³²⁹⁸ *autoritate Nathale Botella et Nicholao Agulló compaciariis nostris absententibus.* Damunt de la línia.

³²⁹⁹ *illis precii quibus.* Damunt de la línia.

³³⁰⁰ *hac*, en l'original *ac*.

interponimus, pariter et decretum. In cuius rey testimonium hanc fieri iussimus sigillo dicte civitatis communitam. Datum Ilerde ultima die aprilis, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o VIII.

226

1408, maig, 2. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari Guillem Cardona i als paers i als prohoms del Marquesat. Francisca, vídua de Pere Joan des Pou, com a successora del seu marit en un censal que cobrava del Marquesat, reclama, des del 22 de març, 134 sous barcelonesos de pensions, a més de les corresponents despeses. Els paers lleidatans demanen al clavari que pagui les pensions per evitar que el procurador de l'esmentada Francisca exigeixi més missions.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 96r i 96v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats lo clavari de la dita Terra e a tots e sengles pahers e prohòmens de les universitats de la dita Terra als quals les presents pervindran e lo negoci davall scrit se pertangue, saluts e dilecció. Sapiats que denant nosaltres és comparegut lo honrat n·Anthoni Bartaló de la cambra del senyor rey, procurador de la dona na Francischa, muller del honrat en Berenguer Veray, scrivà del senyor rey, fe tenint e posehint ypothecats e obligants tots e sengles béns e drets que foren d'en Pere Johan dez Pou condam notari de la dita ciutat, primer marit seu, per son dot e spoli e altres drets que ha en e sobre los dits béns, segons que de la sua procuració devant nosaltres ha feta promita fe; dient e afermant que a la dita sua principal són degudes diverses pensions per rahó d'aquell censal mort de cent trenta e quatre sous barcelonesos, los quals lo dit Pere dez Pou havie a reebre en e sobre les quèsties, cenes e altres drets de la dita Terra, pagadors en cert dia.³³⁰¹ Per què ha request nosaltres que a vos e a quiscun de vos deguésem forçar de pagar totes les dites pensions degudes fins a XXII dies de març prop passat, en lo qual se fa lo dit censal emsemps ab les mesions fetes e fahedores e de son salari tot dia. E nosaltres atenents la dita requesta ésser justa e consonant a rahó, considerants encara que a nosaltres és fort desplaent que la Terra per semblants actes haia mesions e per obviar a la Indempnitat de la dita Terra haiam delliberat a vosaltres per la dita rahó ésser scrit. Per què us dehim e manam expressament e de certa sciència a tots aquells qui en açò siats tenguts, que vista la present, vingats a bon compte e rahó ab lo dit procurador e si tenguts li sots, prestament fàçats justícia de vosaltres, a fi que per la dita rahó lo dit procurador no face residència aquí. En altra manera certificam vos que per si en les dites coses vosaltres o quiscun de vos a qui's pertangue serets negligents o desidiosos, segons que ja en semblants coses sots stats, procehirem en tal manera contra vosaltres que conexerets que a nosaltres e a la ciutat lo vostre dampnatge serà desplasent. Dad en Leyda a dos de maig any M CCCC VIII.

³³⁰¹ pagadors en cert dia. Damunt de la línia.

1408, abril, 30. Lleida.

Confirmació de la concessió, atorgada pels paers de la ciutat de Lleida als paers de Montgai, de la venda de censals de 200 sous barcelonesos de pensió a Pere Borrell i a Pere Calderó, de Belcaire, per poder pagar la subvenció a la ciutat de 130 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 96v i 97r.

Licència de vendre censals

Nos Johanes de Muntgay et Jacobus d'Ulzinelles, paciarii civitatis Ilerde, domine Terre Marchionatus, honorabilibus Nathale Botella et Nicholao Agulló, compaciariis nostris absentibus, habentes potestatem ad infrascripta ab honorabili Consilio Generali civitatis pretacte, celebrato aula domus paciariae Ilerde, XXX° mensis et anni infrascriptorum. Ad suplicationem nobis factam humiliter pro parte vestri dilectorum nostrorum paciariorum et proborum hominum universitatis loci de Muntgay in effectum continentes, quod vos vendidistis Petro Borell et Petro Calderó, loci Bellcayre, ducentos solidos monete Barchinone de terno censuales, annuales et rendales cuilibet dictorum emptorum centum solidos solvendo anno quolibet in festo Pasce Resurrectionis Domini proximo veniente, et sit deinde anno quolibet in dicto festo precio centum viginti libras dicte monete, prout de dicta vendicione constat publico instrumento per discretum Petrum Dalmacii notario, regia autoritate, civitatis Balagarii rescripto. Quare supplicastis nobis et dicto Consilio humiliter,³³⁰² ut ratificantes dictam vendicionem factam et alia instrumenta ex eadem vendicione et licencia vobis dignemur impartiri. Nos vero dicte supplicationi benigne anuentes, tenore presentium laudantes, ratificantes et confirmantes predictam vendicionem dictorum ducentorum solidorum predicte monete per vos dictis Petro Borell et Petro Calderó cuilibet eorum, centum solidos prefate monete licenciam vobis vendendi dictos ducentos solidos dicte monete prefate impertimur dum tamen quantitates³³⁰³ non excedant summam³³⁰⁴ centum viginti libras dicte monete in proprietate. Et quod dicta vendicio facta fuerit sine omni firma, faticha et alio quolibet jure et coercione, habendi et percipiendi eadem habendaque et percipienda per ipsos emptores et sucesores, annis singulis, in dicto festo Pasce Resurrectionis Domini de et super omnibus et singulis bonis et juribus prefate universitate et eius singularium presentium, absentium et futurorum. Et precia ipsorum censualium recipere dum tamen dictam quantitatem convertatis in solvenda subvencione quam per presenti solvere habetis civitati preambule, quam sumam capit centum triginta florenorum auri Aragonum precium, plus vel minus. Et residuam quantitatem convertatis in utilitate prefate universitate et non in alios usus. Et super hac³³⁰⁵ pro premissis quecumque instrumenta ac sentencias condemnatorias

³³⁰² *humiliter*. Damunt de la línia.

³³⁰³ *quantitas*. Damunt de la línia.

³³⁰⁴ *sumam*. Damunt de la línia.

³³⁰⁵ *hac*, a l'original *ac*.

precepta de solvendo quibuscumque curiis tam ecclesiasticis quam secularibus audire³³⁰⁶ aliasque scripturas judiciales cum pactis, paccionibus, stipulacionibus, penis, salariis, securitatibus, hostagiis, bonorum et iurium universitatis prefate et eius singularium obligacionibus, juramentis, aliisque clausulis et cautelis inde necessariis et opportunis. Et apocha seu apochas de receptis ac omnia alia, de quibus et prout vobis et successoribus vestris, et dictis sindico vel sindicis et procuratoribus vestris fuerit bene visum facere et firmare. Quoniam nunch pro tunch dictam vendicionem per vos factam usque ad dictam quantitatem dumtaxat, laudamus et approbamus ac eidem³³⁰⁷ nostram auctoritatem interponimus pariter et decretum. In cuius rei testimonium hanc fieri iussimus sigillo dicte civitatis comunitam. Datum Ilerde ultima die aprilis anno, a nativitate Domini Millesimo CCCC^o octavo.

228

1408, maig, 5. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Montgai, el qual té presoners 16 o 17 homes a causa d'un procés que encara no s'ha acabat. Els paers demanen al batlle que després de prendre declaració a aquests homes, els deslliuri de la presó, com ja li havien manat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 97v.

Los pahers³³⁰⁸ de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat lo batlle de Muntgay o a son lochtinent, saluts e dilecció. Segons som informats vos tenits pres³³⁰⁹ en la presó comuna XVI o XVII hòmens per certes rahons contingudes en un procés contra la universitat del dit loch, començat a instància del procurador fiscal,³³¹⁰ de la qual cosa som no poch meravellats, com lo procés no sia acabat e com per la dita capció³³¹¹ se seguesque a la dita universitat dampnatges e la ciutat ne haie³³¹² dispendi per algunes coses les quals per causa ometem splicar. Per què us dehim e manam expressament e de certa sciència, e sots pena de CC florins als còfrens de la ciutat aplicadors,³³¹³ que vista la present reebuda seguretat dels dits hòmens, segons que ja prèviament los teníets ab letra dada en Leyda a XXIII de desembre any M CCCC VII e segons aquella forma e manera,³³¹⁴ los soltets, e ls gitets de la dita presó sens tota tarda e dilació, com per lur presó los fets de la ciutat ne reeben despensi e

³³⁰⁶ *quibuscumque curiis tam ecclesiasticis quam secularibus audire*. Damunt de la línia.

³³⁰⁷ *Eidem*. Sobreposat a la línia.

³³⁰⁸ Al matge superior i en lletra menuda i com anotació de l'escrivà *V^a madii*.

³³⁰⁹ *pres*. Damunt de la línia.

³³¹⁰ *començat a instància del procurador fiscal*. Damunt de la línia.

³³¹¹ *capció*. Damunt de la línia.

³³¹² *haie*. Damunt de la línia.

³³¹³ *aplicadors*, a l'original *aplicados*.

³³¹⁴ *ab letra dada en Leyda a XXIII de desembre any M CCCC VII e segons aquella forma e manera*. Damunt de la línia.

dampnatge. Manant ab la present a vos e a tots altres oficials de la dita Terra a qui's pertangue, que lo dit procés començat contra la dita universitat complen, e aquell complit, clos e segellat, nos tramitats a fi que segons lurs mèrits e demèrits lo dit procés haie fi. Dat en Leyda a V de maig any Mil CCCC VIII.

229

1408, maig, 8. Lleida.

Confirmació i aprovació de l'arrendament de l'onzè dels cereals de Cubells per tres anys, atorgat pels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat. El document conté 42 capítols i va ser signat pels paers de Cubells com a arrendataris i per 4 mercaders de Menorca com a arrendadors.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 98r.

Confirmacio capitulorum loci de Cubells.

Nos Nathalis Botella e Nicolaus Agulló cives et paciarii civitatis Ilerde, domine Terre Marchionatus, aliis compaciariis nostris ceteris ex causis impeditis absentibus, visis nonnullis capitulis in numero quadraginta duobus factis et firmatis inter paciarios et universitatem et singulares ville Cubellorum ex una parte, et venerabilem Johannem de Canelles, Johanem Vidal, Franciscum dez Camp et Petrum de Grimosachs, cives et mercatores civitatis Minorise ex altera, nobis presentatis et exhibitis, per dilectum Petrum de Bondia paciarium dicte ville et predictam universitatem ad nos destinatum, clausis et sigillatis, continentibus arrendamentum undecimi furmenti, ordeï, annone, mixture, spelta et segal, pro ut in dictis capitulis continetur ad tres annos et tres splets, quod quidem arrendamentum incipit "certere a die XXVIII aprilis proxima lapsa et nunc in recepcione bladi anni presentis", sub diversis pactis, condicionibus, modis, formis et retencionibus, in dictis capitulis contentis; in quibus extitit nobis facta fides litteratorie per discretum Batholomeum Garoça, vicarium et notarium publicum dicte ville Cubellorum, in cuius posse dicta capitula facta et firmata extiterunt. Visa etiam supplicatione nobis per dictum Petrum de Bondia, paciarium predictum, quod cum dictum arrendamentum sit per utile et redundet in comodum et utilitatem dicte universitatis, quatenus eundem arrendamentum iuxta capitula inter dictas partes firmata, laudare et aprobare nomine dicte civitatis dignaremur. Nos vero atendentes supplicata per partem dictam universitatem Cubellorum fore redundancia in evidens comodum et utilitatem universitatis eiusdem, ac etiam visis occulariter completis dictis capitulis satis profituis, et penes civitatem ex causa remanentibus eundem arrendamentum iuxta capitula in eodem inserta, eum et ea laudamus, aprobamus et confirmamus tanquam profitua et utilia dicte universitati Cubellorum, in omnibus et per omnia, ac in eodem nostram auctoritatem pariter et decretum apponimus dicte civitatis,³³¹⁵ sine periudicio tamen iuris alieni. In cuius rei testimonium instante et

³³¹⁵ dicte civitatis. Damunt de la línia.

requirente dicto Petro de Bondia paciario presentis vobis fieri iussimus sigillo civitatis munimine roboratis. Datum Ilerde VIII° die madii, anno a nativitate Domini M CCCC VIII°.

230

1408, maig, 9. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al bisbe d'Urgell, al qual demanen que els preveres de Montgai, que reben 25 lliures censals de la mateixa vila, vulguin reduir el for fins al 24.000 per mil (4,16%).

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 98v.

Molt reverent senyor, a la vostra paternitat significam que hun loch apellat Montgay de la Terra del Marquesat és axí fortament oprés de deutes que si de remey de dret no·y és provehit, no és dubte que lo dit loch no vingue a depopulació total, ateses los deutes que deu inportables a molts e diverses creedors. Per la qual rahó la dita universitat haurà a cessar de pagar les annuals pensions. E nosaltres per interès de la ciutat havem deliberat a vos suplicar e escriure que com alguns preveres reben censals sobre lo dit loch en quantitat de XXV lliures sobre algunes propietats del dit loch e terme, que aquells volguéssets forçar reduhir los dits censals, ara de XXIII mil per mil, segons per altres lochs de la dita Terra e fora han fet. Per què senyor suplicam vos que us plàcia en honor d'aquesta ciutat manar fer les dites reduccions als dits preveres. E d'açò senyor, farets a aquesta ciutat cosa per la qual vos serà obligada, e als hòmens del dit loch gràcia e mercè, e tingats lo Sant Sperit en sa guarda, oferents nos, senyor, fer per vostra paternitat totes coses plahibles. Scrit en Leyda a IX de maig l'any M CCCC VIII.

Los vostres humils fils pahers e prohòmens de la ciutat de Leyda qui's recomanem a vostra paternitat e oracions.

Al molt reverent pare en Xrist e Senyor, lo senyor bisbe d'Urgell.

231

1408, maig, 15. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Fontllonga, als quals recriminen haver enviat a Lleida un prevere sense els diners de la subvenció de la ciutat. Els donen un termini de 3 dies per pagar-la, sota sanció de 200 florins. Igualment hauran de donar 3 sous al correu portador de la carta.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 98v i 99r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat als amats los pahers del loch de Fontlonga, saluts e dilecció. Molt som meravellats de vosaltres com axí ab poca temença, havets tramès açí un prevere o coronat ab les àpoques del fet de·la subvenció que pagar devets a la dita ciutat, les quals donar ni fer rahó no ha curat, ni la resta pagar. Per què vos manam, en pena de dohents florins d·or a vosaltres havedors e als cófrens de·la ciutat aplicadors, que dins spay de tres dies après que·la present vos serà presentada siats ací ab vostres cauteles e pagar ço a que sots tenguts. En altra manera certificam vos que passats los dits tres dies nosaltres hi trametrem, a cost e mesió vostra, per fer vos execució per la dita pena; e açò que siats tenguts per rahó de·la subvenció e mesions fetes e fahedores. E a presentar a nosaltres les presents trametem Francesch Mulner, correu jurat nostre a la relació e presentació del qual entenem donar plena fe e creença, al qual donat tres sous jaquesos per son salari per quiscun jorn. Dat en Leyda a XV de maig l·any M CCCC VIII.

232

1408, maig, 17. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Cubells, al qual demanen que forci Homer o la seva família, que retenen els diners de la subvenció de Privà, perquè els retornin a aquesta vila.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 99r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al amat lo batlle de Cubells o son lochtinent, saluts e dilecció. Com siam informats que·la muller d·en Omer del dit loch o son hereu tingua los comptes de·la subvenció del loch de Privà, lo qual ha regit los comptes de·la dita Terra, los quals los hòmens del dit loch de Privà han de gran necessitat. Per ço·us dehim e manam que forcets la dita dona o son hereu d·en Omer que los dits comptes don als dits hòmens, com sens aquells los comptes no puxem aclarir. E açò us manam no triguets. Dat en Leyda a XVII de maig l·any M CCCC VIII.

233

1408, maig, 18. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Montgai, al qual notifiquen que ja ha acabat el procés i que ha d'empresonar els homes acusats sense tenir present la darrera carta que li havien tramès.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 99v

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat al amat lo batle de Muntgay o son lochtinent, saluts e dilecció. Recòrdens que l'altre jorn vos scrivim per nostres letres,³³¹⁶ del tenor següent: Los pahers de-la ciutat de Leyda, etc.- imperatur tota". E com nos aparegue ésser digna cosa si lo dit procés és acabat,³³¹⁷ que sia decisit per sentència definitiva. Per què per revocant e anullant la dita letra e coses en aquella contingudes, vos manam que enantets contra los dits delats, absolvent o condemnant, no contrastant la damunt dita letra, la qual segons dit és volem haver per renovada. Dad en Leyda XVIII madii any Mil CCCC VIII.

234

1408, maig, 18. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a l'advocat fiscal del Marquesat Guillem Brescó, al qual sol·liciten que doni ajut al clavari en qüestions referents al seu ofici.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 99v i 100r.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat al honrat en Guillem Brescó advocat fiscal de-la dita Terra, saluts e honor. Com moltes e diverses persones axí de-la dita Terra com d'algunes ciutats, viles e lochs, axí per inoportunitat com en altra manera impenció de nosaltres, algunes letres toquants lo ofici de-la clavaria de-la dita Terra, del qual ofici haien a exir los emoluments dels oficials regents la dita Terra, per les quals letres lur ofici se'n empatxe fàcilment. E lo dit clavari sie freturós de pendre consell com se regirà, e sia cosa coninent e rahonable que de vos, qui regits lo ofici de-la advocació fiscal, ell haie consell e bon scalfament, donant li tot bon consell e ajuda. Per què us pregam axí afectuosament com podem e manam que al dit clavari en tots fets toquants lur ofici, lo subvingats de vostre consell celerament e spatxada com request per ell serets,³³¹⁸ com lo dit ofici ho require a fi que lo dit clavari lur ofici puxe bé e sàviament regir e d'aquell puxe donar aquella rahó que's mester; e en açò alguna dilació no posets. Dad en Leyda XVIII⁹ madii any Mil CCCC VIII.

235

1408, maig, 18. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers del Marquesat, als quals demanen que el dilluns 21 de maig tinguin Vista General a Alòs per escoltar les proposicions de Jaume de Peramola.

³³¹⁶ Al marge d'inici de línia hi consta: *fo fet V⁹ madii*.

³³¹⁷ *acabat*. Damunt de la línia.

³³¹⁸ *com request per ell serets*. Damunt de la línia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 100r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat,³³¹⁹ als amats tots e sengles pahers dels lochs de·la dita Terra, saluts e dilecció. Com sobre alguns fets e negocis toquants grantment e concernents la utilitat de·la dita Terra trametam a vosaltres lo discret en Jacme de Peramola, síndich, segons diu, de·la dita Terra, Informats de vostra intenció. Per què us dehim e manam expressament e de certa sciència que com aquells requiren Vista General, que prestament sens tota dilació, vos ajustets dilluns primervinent qui·s comptarà XXI del mes davall scrit en hora de mig dia en lo loch de Alòs per tenir aquella e per oyr la proposició que per lo dit síndich vos serà proposada e per donar bon fi en aquella; e açò per res no mudets com del contrari vos posariets en gran culpa e no·y hauriem per res paciència. Dada en Leyda a XVIII del mes de maig any Mil CCCC VIII.

236

1408, maig, 22. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Fontllonga. Antoni Almia va presentar-se a Lleida sense poders i sense els diners de la subvenció i els paers el van arrestar, encara que després, per compassió, el van deixar marxar, a l'espera que en un termini de 6 dies ell o algú altre es presentés amb els diners de l'esmentada subvenció.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 100v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat als amats los pahers del loch de Fontllonga, saluts e dilecció. Bé sabets com vos scrivim que·ns trametésets ací per mostrar cauteles de·la subvenció e pagar nos ço que fóssets tenguts. Ara ací és stat Antoni Almia del dit loch sens poder e sens tot en dret, lo qual havem arrestat ací. En après per compassió de vosaltres a prechs del dit Antoni li havem donat a longament, que dins spay de sis dies après de·la data de·la present vosaltres o algú per vosaltres ab poder bastant siats ací per la dita rahó e si no sapiats que lo dit Antoni ha ésser ací³³²⁰ dins spay de sis dies après de·la data de·la present ab sacrament e homenatge.³³²¹ E açò·us manam en pena de dohents florins d'or de vostres béns havendors e als cófrens de·la ciutats aplicadors. Dat en Leyda a XXII de maig l'any M CCC vuit.

³³¹⁹ *senyora de la Terra del Marquesat*. Damunt de la línia.

³³²⁰ *ací*. Damunt de la línia.

³³²¹ *ab sacrament e homenatge*. Damunt de la línia.

1408, maig, 26. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als creditors de Montgai que habiten en aquesta vila, als quals es demana que redueixin el for fins al 24.000 per 1.000 (4,16%).

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 100v i 101r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats tots e sengles creedors del loch de Muntgay, naturals e habitants en lo dit loch vassalls de la dita³³²² ciutat, saluts e dilecció. Com per dret natural e civil sie spatxat la utilitat públich a ésser preferidora a la privada; es pertangue de bons vassalls donar tota manera a la sustentació e preservació dels lochs de lur senyor, com feelment e natural hi sien tenguts, maiorment los hòmens naturals e originaris d'aquells com propiament sien colones e fundaments d'aquells; car ésser los dits lochs prosperants, renduda en sobirana honor e augmentació de lur senyor; e del contrari redunde en disminució de lur honor e substància. Si de aquella són en causa los dits vassalls, fort fàcilment poden ésser represos convençuts e redarguits per lur senyor, ell ésser en causa de la variació de la roda de fortuna, la qual experiència mostre que sempre's mou e no refrene e adés munte adés baxe, axí com fa la mar car un jorn està en bonança e altre provoqe a ayres tempestuals. E parrie ésser cosa innominosa als dits vassalls si per lo deute e obligació cordial e adjunció afeada que són tinguts a lurs senyors, certament e celera no-y proveexen. E com siam certs lo dit loch e singulars d'aquell³³²³ ésser oprés fortament per diversos censals que fan a for de XII mil en tant que si vosaltres aquells no reduhits a for de XXIII mil per mil no és dubte que lo dit loch els singulars d'aquell³³²⁴ no vingue en total decahiment e inòpia e destrucció, de la qual cosa vosaltres serets en causa. E si vosaltres axí com devets e per deutes de naturalesa hi sots tenguts e obligats, com haiats vostres lars pròpies en lo dit loch, donats loch a fer reduccions dels censals que en aquell reebets, semblant se hauran a fer los altres creedos de la qual cosa serets dignes de gran lahor. Per què us pregam afectuosament e us dehim e manam expressament e de certa sciència³³²⁵ que per sustentació del dit loch e per conservació d'aquell, les dites reduccions façats prestament e sens tota triga com vegam que en altre manera lo dit loch ni los singulars d'aquells³³²⁶ puxen haver reveniment ni ésser posat en ferm e de acòns farets gran plaher e servey, los quals en son cars e loch haurem en memòria.³³²⁷ Certificants vos que si açò fer recusarets, com que no creem de tant gran dampnatge seguidor a la dita universitat, lo qual serà tribulament d'aquella, haurem causa e rahó de fer contra vosaltres tals enantaments e axí forts e rigorosos,

³³²² dita. Damunt de la línia.

³³²³ e singulars d'aquell. Damunt de la línia.

³³²⁴ els singular d'aquells. Afegit al marge de final de línia.

³³²⁵ e us dehim e manam expressament e de certa sciència. Damunt de la línia.

³³²⁶ ni los singulars d'aquells. Damunt de la línia.

³³²⁷ e de acòns farets gran plaher e servey, los quals en son cars e loch haurem en memòria. Damunt de la línia.

que a vosaltres serà càstich e a altres semblants coses acceptants redundarà en exempli. Dada en Leyda a XXVI de maig any Mil CCCC VIII.

238

1408, juny, 6. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als batlles del Marquesat. El lloc de Privà va donar 50 florins de la subvenció a Bernat Caner, ja difunt, i creuen que els té l'esposa de Perico Ferrer. Els paers demanen que si es troba algun document de la transacció, es faci arribar a Lleida, tancat i segellat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 101v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats tots e sengles batlles dels lochs de la dita Terra als quals les presents pervindran e lo negoci davall scrit se pertangue o a sos lochtinents, saluts e dilecció. Com segons afermen los pahers e prohòmens del loch de Privà, algun temps ha pasat ells per rahó de la subvenció que fan a aquesta ciutat donaren an Bernat Caner, ladonchs clavori de la dita Terra, cinquanta florins en nom de la ciutat, dels quals no obtingueren del dit Bernat Caner alguna cautela. E com presumíam que la reebuda dels dits L florins sia en los comptes del dit Bernat Caner, condem, los quals se diu que són en poder de sa muller o d'en Perico Ferrer del loch d'Alòs. E com los dits pahers haien necessàriament haver translat de la dita reebuda, per ço justants e requirents los dits pahers del dit loch, vos dehim e manam que ab remeys convinents e aportuns forcets totes aquelles persones que sapiats que tinguen los dits comptes d'exibir aquells denant vos, al qual se pertangue la dita compulsa; e si la dita cautela trobats dels dits L florins, de aquella translat clos e sagellat nos trametats a fi que feta aquella puguem ésser atribuïda, e açò com pus prestament porets, com sia als dits pahers perill en la triga. Dad en Leyda a VI de juny any Mil CCCC VIII.

239

1408, juny, 15. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als sotsveguers, als batlles, als castlans, als paers i altres oficials del Marquesat als quals fan saber el nomenament de Ramon Berenguer Despens, ciutadà de Lleida, com a lloctinent de cort i de paers en el crim pel rei, i com a procurador general per la ciutat de Lleida en el Marquesat, càrrec atorgat pel Consell de la ciutat celebrat el dia 9 de juny.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 101v i 102r.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat als honrats e amats tots e sengles sotveguers, batles, catlans, pahers e altres qualsevol oficials e persones conscients e considerades dins la de-la dita Terra, saluts e dilecció. Com lo honorable Ramon Berenguer Despens concitadà nostre, vage en aquesta Terra com a lochtinent de Cort e de pahers en lo crim, constituït per lo senyor rey,³³²⁸ e com a procurador general nostre de-la dita ciutat en lo civil per exercir lo dit ofici, constituït per lo Consell General celebrat en la casa de-la Paheria de-la dita ciutat a nou dies de juny any present e davall scrit.³³²⁹ Per ço ab tenor de-la present intimants a vosaltres e a cascun de vos les dites coses, vos dehim e manam, sots la feultat de-la que nos sots tenguts, que al dit honorable en Ramon Berenguer Despens haiats per lochtinent de Cort e de pahers en lo crim e per general procurador nostre e de-la ciutat en la dita Terra en lo civil; e a ell e a sos manaments e ordinacions obehiscats e cumplats per obra tot ço e quant per ell vos serà manat, axí com a nosaltres si aquí érem personalment constituïts: donants li consell, favor e ajuda, si e aytantes vegades com per ell request serets. Dad en Leyda a XV dies del mes de juny any Mil CCCC VIII.

240

1408, juny, 15. Lleida.

Nomenament, atorgat pels paers de la ciutat de Lleida, de Pere Gener com a assessor i jutge del Marquesat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 102r i 102v.

Paciarum et Consilium Generale civitatis Ilerde, domine Terre Marchionatus, de suficiència e legalitati, venerabili Petri Januarii, legum doctoris plenarie confidentes. Tenore presentis comitimus sive comendamus vobis officium assessorie et judicature dicte Terre, dum de civitate predictae proceserit beneplacito voluntatis. Ita quod vos dictus honorabilis Petrus Januarii dum dicte civitati placuerit ut profertur sitis asesor et iudex predictus ipsumque asesoriem et judicature officium personaliter teneatis, regatis et exerceatis fideliter, legaliter, atque bene facendo ea omnia quod ad dictum assessorie et judicature officium pertinere noscantur. Et habeatis et recipiatis pro vestro salario et labore salarium, emolumenta et iura, quod per alios qui dictum hactenus tenuerunt et exercerunt officium sunt solita recipi et haberi. Mandantes per hanc eandem honorabili procuratori, subvicariis, baiulis, paciariis et probis hominibus dicte Terre, ceterisque universis et singulis officialibus nostris et dicte civitatis, et subditis eiusdem et dictorum officialium, locatenentibus, presentibus et futuris, quatenus vos dictum honorabilem Petrum Januarii, in legibus doctorem, per assessorem et iudicem predictum³³³⁰ habeant et teneant dum dicte civitati placuerit, ut est dictum, vobisque pereant et obediant in et de omnibus hiis in et de quibus aliis predecesoribus vestris in dicto officio pereri et obediri est

³³²⁸ constituït per lo senyor rey. Damunt de la línia.

³³²⁹ constituït per lo Consell General celebrat en la casa de-la Paheria de-la dita ciutat a nou dies de juny any present e davall scrit. Damunt de la línia. posat a la línia, ocupa també el marge de final de línia.

³³³⁰ iudicem predictum, a l'original iudice predicto.

solitum; atque debent profectum cum iam asecuraveritis in posse nostri de tenendo tabulam et alia faciendo atque teneamini iuxta Constitutiones Cathalonae Generales et prout per alios ab olim dictum officium exercuit et exercuerunt, ut est solitum facere. In cuius rei testimonium hanc fieri iusimus sigillo officii civitatis in dorso communitam. Datum Ilerde XV junii, anno a nativitate Domini M^o CCCC octavo.

241

1408, juny, 15. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Camarasa, al qual requereixen prorrogar el jurament d'Andreu de Camarasa, paer de Santa Linya, durant tot el mes de juliol per procedir posteriorment al judici. També demanen al batlle que el notari Pere de Bellsolà vagi a Lleida per tractar l'assumpte del salari que ha de cobrar.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 102v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al honrat e amat lo batle de Camarasa o a son lochtinent, saluts e dilecció. Segons som informats vos tenits ab sacrament e homenatge, a instància del discret en Pere de Bellsolà notari, n-Andreu de Camarasa, paer del loch de Santa Linya,³³³¹ lo qual ha comparar sots virtut del dit sacrament e homenatge ab una bístia per tot aquest mes denant vos. E com nos aparegue ésser digna cosa que lo dit Pere de Bellsolà sia pagat, emperò com aquest fet requira algun rahonament e tractes, havem delliberat que al³³³² dit n-Andreu de Camarasa sia prorrogat lo dit segrament e homenatge fins per tot lo mes de juliol primervinent, dins lo qual lo dit Pere de Bellsolà volem que sia paguat. Per què us manam que la dita prorrogació façats per tot lo dit mes de juliol primervinent al dit n-Andreu, com axí u vullam de certa sciència. Manant ab la present al dit Pere Bellsolà que migant juliol comparegue denant nosaltres per mostrar ço que demane, com a la dita jornada serà ací lo síndich del dit loch.³³³³ Dad en Leyda a XV de juny any Mil CCCC VIII.

242

1408, juny, 15. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers i prohoms de Santa Linya. El compromís que havien signat expira per Sant Joan de juny, per la qual cosa la ciutat demana que presentin a Lleida un síndich amb poders per ratificar-lo.

³³³¹ *paher del loch de Santa Linya*. Damunt de la línia.

³³³² *que al*. Damunt de la línia.

³³³³ *Manant ab la present al dit Pere Bellsolà que migant juliol comparegue denant nosaltres per mostrar ço que demane, com a la dita jornada serà ací lo síndich del dit loch*. Esmena que ocupa damunt i sota la línia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 103r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat als amats los pahers e prohòmens³³³⁴ del loch de Santa Línea, saluts e dilecció. Bé creem vosaltres³³³⁵ no ignorar com lo compromís ferat entre lo reverent³³³⁶ religiós mossèn lo abat de Bellpuig e los pahers dels lochs de les Avellanes e de Circadith de una part, e lo síndich d·aquesta ciutat e vosaltres de·la altra, expire lo jorn de Sent Johan de juny primer vinent, si donchs per los àrbitres no s·i pronuncie. E com afectem molt que en lo dit compromís se pronuncien per obviar a tots sinistres, e en aquella no·s puxe pronunciar sens que los àrbitres no sien satisfets. Per què us dehim e manam expresament,³³³⁷ sots pena de cent florins als cófrens de·la ciutat aplicadors,³³³⁸ trametats ací un pacher o síndich ab poder bastant de refermar lo dit compromís encars que en aquell prestament no·s pogues dir. E per comunicar e tractar sobre la part³³³⁹ que pertanyerà a aquexa universitat a pagar al salari de·la sentència per los dits àrbitres promulgadora. E en açò no posets alguna dilació, a fi que ço que a pagar se haurà per la ciutat e per vosaltres e per altres dels quals sie interès se face prestament. E açò per res no mudets significant vos, que si lo contrari fahiets ultra la dita pena procehirem contra vosaltres axí com a inhobedients a nostres manaments. Dada en Leyda a XV de juny any M CCCC VIII.³³⁴⁰

243

1408, juny, 19. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers i als prohoms dels llocs del Marquesat, als qual requereixen que tinguin Vista General el 22 de juny a Vilanova de Meià, on Jaume Peramola els informarà d'assumptes que afecten tota la Terra del Marquesat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 103v .

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat als amats los tots e sengles pahers e pohòmens dels lochs de·la dita Terra, saluts e dilecció. Com sobre alguns fets e negocis toquants grantment e concernents la utilitat de·la dita Terra, trametam a vosaltres lo discret en Jacme de Peramola, síndich segons se diu, de·la dita Terra informant de nostra intenció. Per què us dehim e manam expressament e de certa sciència, que com requerra Vista General, que prestament sens tota dilació vos ajustets divendres primervinent qui·s comptarà

³³³⁴ e prohòmens. Damunt de la línia.

³³³⁵ vosaltres. Paraula afegida al marge de final de línia.

³³³⁶ reverent. Damunt de la línia.

³³³⁷ expressament. Damunt de la línia.

³³³⁸ aplicadors, a l'original aplicados.

³³³⁹ la part. Damunt de la línia.

³³⁴⁰ A continuació hi ha l'encapçalament d'un ofici dirigit al paers de Santa Linya, que apareix guixat.

XXII del mes e any deius scrit, en hora de mig jorn, en lo loch de Vilanova de Meyà, en lo qual loch per certes rahons la dita vista haie destinada e en aquella és pus expedient tenir qüestió aquella que en altre,³³⁴¹ per tenir aquella e per hoir la proposició que per lo dit síndich vos serà proposadora, e per donar bona fi aquella. E açò per res no mudets com del contrari vos posariets en gran culpa e no-y hauriem per res paciència, com sie fort damnós a la Terra si en lo dia aquella nos tenie. Dat³³⁴² en Leyda a XVIII de juny any M CCCC VIII.

244

1408, juny, 25. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al paers i prohoms de Santa Linya, als quals recriminen que no hagin enviat un síndich per ratificar el compromís, i els convoquen a fer-ho fins a Santa Maria d'agost, sota sanció de 300 florins en cas d'incompliment.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 103v i 104r.

Los pahers³³⁴³ de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats los pahers e prohòmens del loch de Santa Línea, saluts e dilecció. Recòrdens que l'altre jorn vos scrivim per vostres letres del tenor següent: "Los pahers etc." E redarguint vos e no sens rahó de la transgressió del manament en vosaltres per nosaltres fet, e de la desobediència en vosaltres atrobada; com no-ns havets tramès síndich ab poder bastant per reformar lo dit compromís ans fahent lo acte del compromís dillusori no-ns havets tramès alguna persona fins lo darrer dia en nostra letra contingut, de què no dubtets que, ultra la exacció de la dita pena, la qual entenem a levar, entenem a fer tal procehiment contra vosaltres que conexerets que vol dir senyoria. Per què-ns ha convengut novellament refermar lo dit compromís fins a la festa de Santa Maria d'agost, en lo qual havem promés que fermarets. Per què us dehim e manam expressament e de certa sciència e sots pena de CCC florins, als cófrens de la ciutat aplicadors³³⁴⁴ e de vosaltres e béns vostres havendors,³³⁴⁵ que dins spay de VI dies primer vinents e contínuament comptadors, trametats ací un síndich ab poder bastant per refermar lo dit compromís. No dubtants vos que la part a vosaltres pertanyent en les mesions serà ben temprada e moderada. Certificants vos que si les dites coses fer recusats, la qual cosa no pensam ni presumim vosaltres haver tant gran audàcia o gosar, procehiríem contra vosaltres ultra la exacció de la dita pena fortament e de certa sciència, axí com a inobedients a nostres

³³⁴¹ en lo qual loch per certes rahons la dita vista haie destinada e en aquella és pus expedient tenir qüestió aquella que en altre. Damunt de la línia.

³³⁴² com sie fort damnós a la Terra si en lo dia aquella nos tenie. Dat. Damunt de la línia.

³³⁴³ Abans d'aquesta carta es mostra cancel·lat l'inici d'altra que és: "Los paers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats los pahers e prohoms del loch de Santa Linya, saluts e dilecció. Recòrdens com l'altre jorn vos scrivim per nostres letres."

³³⁴⁴ aplicadors, a l'original aplicados.

³³⁴⁵ havendors, a l'original havendos.

manaments, en tal manera que a vosaltres serà càstich e a altres acceptants semblants coses, redundarà en exempli. Dad en Leyda a XXV de juny any Mil CCCC VIII.

245

1408, juliol, 2. Lleida.

Nomenament, atorgat pels paers de la ciutat de Lleida, de Pere Nicolau, de Vilanova de Meià, com a sotsveguer de Vilanova de Meià, d'Alòs, de Llimiana i dels seus honors.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 104r i 104v.

Nos Raymundus Berengarii Despens, Nicolaus Gralla et Johanes Botella, paciarii civitatis Ilerde, domine Terre Marchionatus, honorabili Francisco de Sancto Clementi, compaciario nostro a dicta civitate, de suficiencia et legalitate vestri Petri Nicholay habitatoris Villenove Mediani dicte Terre. Tenore presentis comitimus sive comendamus vobis officium subvicarie Ville nove Mediani, d'Alòs et de Liminyana e honorum, dum de nostre proceserit beneplacito voluntatis. Ita quod vos dictus Petrus Nicholaus, dum nobis placuerit ut profertur, sitis subvicarius dicti loci et eius honorum ipsumque officium personaliter teneatis, regatis et exerceatis fideliter atque bene faciendo ea omnia, quod ad dictum subvicariatus officium pertinere noscantur. Et habeatis et recipiatis pro vestro salario et labore pro quolibet anno salarium dari solitum predecesoribus vestris in dicto officio. Mandantes per hanc eandem paciariis et probis hominibus dicte ville, ceterisque universis et singulis officialibus et subditis dicte civitatis et dictorum officialium locatenentium, quod vos dictum Petrum Nicholai pro subvicario dicte ville et eius honoris habeant et teneant, dum nobis placuerit ut est dictum, vobisque pareant et obediant in et de omnibus hiis in et de quibus aliis predecesoribus vestris in dicto officio pareri et obedire esse solitum, atque debent vos vero autem quod utamini dicte subvicariatus officio teneamini asecurare in pose illius ad quem spectent de tenendo tabulam et alia faciendo atque teneamini pro ut esse acthenus per predecesores vestros fieri. In cuius rei testimonium hanc fieri iusimus sigillo dicte civitatis in eius dorso munitam. Datum Ilerde secunda die iulii, anno a nativitate Domini M^o CCCC VIII°.

246

[1408, juliol]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle, als jurats i als prohoms de Santa Linya. Uns homes de les Avellanes han trencat la corneta del guarda del terme de Santa Linya, i els homes d'aquest lloc han pres alguns animals de les Avellanes. El conflicte podria agreujar-se si no s'atura. Per això, Ramon Berenguer Despens, procurador del Marquesat anirà a la vila en dos dies i els paers lleidatans demanen que els homes de Santa Linya no facin cap acció que els pugui comprometre.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 104vi 105r.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat als amats los batle, jurats e prohòmens del loch de Santa Línea, saluts e dilecció. Hoyda la relació a nosaltres feta per en Johan Andreu e en Johan de Fontllonga habitants del dit loch sobre alguna innovació seguida³³⁴⁶ entre vosaltres e los hòmens de-les Avellanes, los quals hòmens de-les Avellanes han tolta la corneta al guàrdia del terme del dit loch de Santa Línea. E vosaltres havets preses a mà vostra algunes bísties per la qual rahó se porie fort fàcilment seguir alguns inconvenients si prestament no-y ere provehit. E com per la dita rahó lo honrat en Ramon Berenguer Despens, procurador de-la dita Terra entene a muntar aquí dins dos dies primervinents o abans.³³⁴⁷ Per què us dehim e manam expressament e de certa sciència sots la fe e naturalesa que sots tenguts a la ciutat, que alguna innovació e enantament ves o contra³³⁴⁸ los dits hòmens de-les Avellanes no façats ni fer permetats, encara que per ells alguns çembells o abelliments vos fosen fets, com axí de certa sciència ho vullam. Significants vos que si lo contrari fahíets seríets punits condignament.

247

1408, juliol, 3. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a l'abat de Santa Maria de Bellpuig. Entre Santa Linya i les Avellanes s'han produït alguns incidents, per la qual cosa en el termini de dos dies Ramon Berenguer Despens, procurador del Marquesat, es presentarà a la zona. Els paers lleidatans demanen a l'abat que vetlli perquè no es produeixi cap altre incident, i que quan arribi el procurador vulgui cercar un acord sobre l'assumpte.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 105r.

Molt reverent mossèn. Segons relació a nosaltres feta per persones dignes de fe, entre los hòmens vostres de-les Avellanes de una part e los nostres hòmens de Santa Línia de-la altra, se ha seguides algunes innovacions, los vostres hòmens tolent la corneta al guàrdia de Santa Línea e los nostres hòmens prenent a lur mà algunes bísties, de-la qual cosa havem haut desplaier. E com la gràcia de Déu migançant, per la dita rahó lo honrat en Ramon Berenguer Despens, procurador de-la Terra del Marquesat, prestament dins dos dies primervinents dege muntar aquí. Per què mossèn vos pregam, axí afectuosament com podem, que no permetats per tolre tot scandil,³³⁴⁹ que per los dits vostres hòmens per la dita rahó sie feta alguna

³³⁴⁶ seguida. Damunt de la línia.

³³⁴⁷ primervinents o abans. Damunt de la línia.

³³⁴⁸ o contra. Sobreposat a la línia.

³³⁴⁹ per tolre tot scandil. Damunt de la línia.

innovació de paraula ni de fet, car semblant manament havem fet als nostres. E entretant entre vos e lo dit procurador fer hiets tal provisió que-lo fet se avindrà, es pacificarà sens tot dubte. E plàcie-us fer nos vostra resposta per lo portador de-la present. E sia la Santa Trinitat vostra guarda. E si algunes etc. Escrit en Leyda a tres de juliol any etc.

Al molt reverent mossèn l'abat de Bellpuig.

248

1408, agost, 7. Lleida.

Carta del procurador del Marquesat Ramon Berenguer Despens al batlle de Montgai. En els capítols concertats entre l'arrendador de l'onzè Berenguer Reverdit i la vila de Montgai, n'hi ha un, en què es diu que el batlle ha d'intervenir si és requerit per fer justícia, cosa que l'anomenat Reverdit rebutjava. El procurador aprova el capítol argumentant que fer justícia és obligació seva i del batlle i, en conseqüència, obliga l'arrendador a acceptar aquest capítol i tots els altres.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 105v i 106r.

De nos en Ramon Berenguer Despens, ciutadà de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat e procurador d-aquella per la insigne ciutat damunt dita,³³⁵⁰ al amat lo batle de Muntgay qui ara és o per temps serà, saluts e dilecció. Vista havem una carta del arrendament fet e fermat entre la universitat e singulars del loch de Muntgay d-una part e en Berenguer Reverdit de-la altra sobre lo onzè del dit loch, fet per la dita universitat al dit en Berenguer a certs anys, sots certes formes, capítols e convencions, seguretats, stipulacions, renunciacions, sagraments, translat e cauteles en la dita carta contingudes. E entre los quals capítols n-i ha un del tenor següent: "Item promet lo dit senyor per ell e per los seus succehidors³³⁵¹ que lo batle que ara és o per temps serà, encontinent que request serà per los dits comprador o compradors³³⁵² o missatger o missatgers o collidor o collidos de aquelles en scrits o en paraula, farà o fer farà als dits compradors³³⁵³ e a quiscun d-aquells insoliu, encontinent que request ne serà, justícia e compliment tots defugis e malícies apart posades. E que encontinent lo dit senyor haie a fer fermar e jurar lo dit batle que ara és o per temps serà que encontinent farà justícia de totes e sengles coses damundites e especificades tenir e observar". E sie stat denant nos proposat per part del dit en Berenguer Reverdit, que celosament³³⁵⁴ vos, dit batle, recusats fer lo dit sagrament e exequir altres coses contengudes en la dita carta, de que-s segueix gran dan al dit Berenguer, arrendador qui desús. Per què ha request nos que sobre açò deguésem provehir de remeys convinents. E nos atenent la dita requesta ésser justa e consonant a rahó;

³³⁵⁰ e procurador d-aquella per la insigne ciutat damunt dita. Damunt de la línia.

³³⁵¹ succehidors, a l'original *succehidos*.

³³⁵² compradors, a l'original *comprados*.

³³⁵³ compradors, a l'original *comprados*.

³³⁵⁴ que celosament. Damunt de la línia.

considerant encara que justícia migançant nos et vos devem ésser inclinats, que los dits capítols pus són fermats e jurats, sien exeguits e complits per obra. Per ço per autoritat del ofici del qual usam, vos dehim e manam, sots pena de cent florins als cófrens de-la ciutat aplicadors,³³⁵⁵ que per part del dit en Berenguer requeses serets, lo dit sagrament contingut en lo dit capítol façats e prestets e prenets; e tots altres e sengles coses en la dita carta contingudes *conjunctim vel divisim* exequiats e cumplats per obra segons lur forma e tenor, com axí per justícia fer ho degats. E nos volem ésser axí per vos observat, totes dilacions a-part posades, si la dita pena covegats squivar. Dada en Leyda sots lo segell de-la Paheria³³⁵⁶ a VII dies d-agost any Mil CCCC VIII.

249

1408, agost, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Vilanova de Meià, al qual demanen que no es castigui la població pel retard en el pagament de la pensió de 50 sous que havia de rebre Pere Benifacis, de Llimiana, després d'haver reduït el for al 24.000 per mil (4,16%). Els paers lleidatans reclamen també que es faci un document escrit sobre la disminució del for.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 106r i 106v.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat al amat lo batle de Vilanova de Meyà o son lochtinent, saluts e dilecció. Segons som informats en Pere de Benifacis del terme de Liminyana ha tramès un procurador aquí, lo qual contínuament requir que façats execució en los béns de-la universitat e singulars del dit loch per rahó de cent sous jaquesos censals que-la dita universitat li fahie cascun any en cert termini; e en les mesions fets e fahedores; e per lo salari tot-dia del dit procurador. E per part de-la dita universitat és stat oposat que-lo dit censal lo qual ere a de XII mil per mil havie reduït lo dit Pere Benifacis a rahó de XXIII mil per mil, axí que-la pensió que solie ésser cent sous, són tornats a L; e la dita pensió de L sous reebuda per dos anys.³³⁵⁷ En tant que sobre açò nosaltres havem reebuda informació del honrat en Francesch de Sent Climent, olim procurador, lo qual ha depositat clarament que-lo dit Pere Benifacis feu la dita reducció e atorgà a ell e volie que fos haguda per feta: jacsie car no sie stada fermada. E com més vàlegue ço que ver stà, que no ço que-s allegat per ignorància.³³⁵⁸ Per ço ab tenor de-la present, vos dehim e manam que alguna força ni compulsa no façats a la dita universitat de pagar la quantitat que demane ni per mesions ni per salaris, ans en la dita execució sobresegats.³³⁵⁹ Manant ab la present al dit en Pere Bonifacis

³³⁵⁵ aplicadors, a l'original aplicados. Sots pena de cent florins als cófrens de-la ciutat aplicadors. Damunt de la línia.

³³⁵⁶ sots lo segell de-la Paheria. Damunt de la línia.

³³⁵⁷ e la dita pensió de L sous reebuda per dos anys. Damunt de la línia.

³³⁵⁸ allegat per ignorància. Damunt de la línia.

³³⁵⁹ en la dita execució sobresegats. Damunt de la línia.

que pestament e sens altra dilació ferme migancant carta públich a dita reducció, segons e per la forma que altres reduccions són acostumades fermar, com axí per justícia fer ho dege e nosaltres de certa sciència ho vullam. Emperò intimats dit Pere Benifacis³³⁶⁰ pretén haver algunes rahons per les quals en la dita execució degue ésser sobresegut, e la carta fermar no dege, aquelles dins VI jorns primer vinents a la intimació de la present en anant comptadors,³³⁶¹ comparegue denant nosaltres oferints nos aparellats fer justícia en lo dit fet. Dad en Leyda a VIII d'agost any M CCCC VIII.

250

1408, agost, 16. Lleida.

Carta del procurador del Marquesat al sotsveguer i batlle de Fontllonga, al qual anuncia que l'escrivania ha de regir-la el rector de la vila fins que ell mateix es presenti per decidir sobre la titularitat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 106v i 107r.

Lo procurador de la Terra del Marquesat als amats lo sotsveguer e batlle de la vila de Fontllonga e aquiscon d'els, o son lochtinents, saluts e dilecció. Segons som informats qüestió és qui deu regir la scrivania del dit loch, car lo rector del dit loch aferma que a-el se pertany lo regiment de la dita scrivania, e en Pere d'Alberola lo contrari afermant, dient a el pertànyer regir la dita scrivania. Hon com vullam la dita qüestió ésser levada de carrera. Per ço ab tenor de la present, manam a vos dits sotsveguer e batlle e a vostres lochtinents, que de la dita qüestió no us entremetats, com nos ab la present comanam al rector la dita vila, la dita scrivania per el regir fins que siam aquí, Déu volent, la qual anada si a Déu plau, serà presta e detemenarem la dita qüestió. Manant ab la present al dit Pere d'Alberola, que en lo dit fet no enant fins que nosaltres siam aquí. Dat en Leyda sots lo sagell de la ciutat a XVI d'agost l'any M CCCC VIII.

251

1408, agost, 18. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Vilanova de Meià. Pere Bertran, habitant d'Alentorn, havia fet sagrament i homenatge al donzell Dalmau de Sant Martí, d'Alentorn, i havia promès no canviar de domicili durant sis anys; però ara ha anat a viure a Vilanova. Els paers li demanen que escolti les parts i decideixi amb el consell de l'assessor.

³³⁶⁰ intimats dit Pere Benifacis. Afegit que ocupa els marfes al final i inici de la línia. Segueix redundant : lo dit Pere Benifacis.

³³⁶¹ comptadors, a l'original comtados.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 107r i 107v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al honrat e amat lo batle de Vilanova de Meyà de la dita Terra o a son lochtinent, saluts e dilecció. Sapiats que denant nosaltres és comparegut lo honrat en Dalmau de Sent Martí, donzell, senyor del loch d'Alentorn, dient e afermant que algun temps ha pasat que en Pere Bertan, ladoncs habitador del dit loch, de grat e de certa sciència, prestà sagrament e homenatge de mans e de bocha, en poder del honrat en Guillem Mancili, batle del dit loch, que encontinent que fos request per paraula, missatge, personalment o a la casa de sa habitació, entrarie personalment dins la Torre del castell del dit loch: e d'aquella non ixquerie sens licència del dit senyor o de son batle demanada e obtinguda. E noresmenys per sots virtut del dit sagrament e homenatges promès que dins spay de sis anys ladonchs prop vinents no transpostarie son domicili o sa habitació fora del dit loch de Alentorn, ni en altra senyoria, ni dins lo dit temps se farie vasall de altre senyor. E si les coses damunt dites o alguna d'aquelles no complir volch ésser perjur, bare³³⁶² e traydor, segons fur d'Aragó, Constitucions de Cathalunya e Usatges de Barchinina. E ultra la dita basia e trahició volch ésser caygut en pena de cent florins adquisidors³³⁶³ al dit batle, en nom del dit senyor, obligant la persona e sos béns. E com lo dit Pere Bertran, Déus no tement, ni dubtant venir contra lurs seguretats dins lo dit temps haie transportat son domicili en lo dit loch de Vilanova de Meyà, sens licència del dit requirent.³³⁶⁴ Per què ha request nosaltres que sobre açò deguésem provehir de remeys convinents, E nosaltres oyda lur requesta, e vista la carta públich aclariment,³³⁶⁵ en la qual les dites seguretats se contenen. Per ço per autoritat del ofici del qual usam, vos dehim e manam expressament e de certa sciència que hoïdes les parts plenàriament, segons se pertany, de consell de vostre assessor, façats en lo dit fet³³⁶⁶ justícia breu e spatxada a fi que per defalliment de vostre procehiment no haie haver regits a nosaltres, per aquesta rahó, lo dit honrat en Dalmau de Sent Martí; e açò per res no mudets com axí u vullam de certa sciència e expresa. Dad a XVIII d'agost any de la nativitat de nostre Senyor M CCCC VIII.

252

1408, agost, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als seus missatgers a Barcelona, als quals demanen que ajudin i aconsellin els síndics de les universitats del Marquesat perquè, per requeriment reial, han de comparèixer davant de'n Vilagaya, un dels creditors del Marquesat.

³³⁶² bare. Damunt de la línia.

³³⁶³ adquisidors, a l'original *adquisidos*.

³³⁶⁴ sens licència del dit requirent. Damunt de la línia.

³³⁶⁵ aclariment. Damunt de la línia.

³³⁶⁶ en lo dit fet. Damunt de la línia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 107v i 108r.

Molt honorable e molt savis senyors,³³⁶⁷ los síndichs de les universitats dels lochs de Camarasa, de Cubells, de Vilanova de Meyà e d'Alòs han hagut, regins a nosaltres, proposats que-lo senyor rey, alguns dies ha pasats, per ses letres los ha manat que retesen compte e rahó de les imposicions que són stades levades d'algun temps ençà en les dites universitats, e après aquelles ha sospeses, els ha proferit temps dins lo qual compareguen danant micer Vilagaya. E per què han suplicat a nosaltres que tota aquella defensió, auxili e sufragi, que poguésem los donàsem. E com vosaltres siats ja aquí, qui per gràcia de Déu sots, tals que hi farets en consellarets ço que aquesta ciutat farie o porie fer.³³⁶⁸ Per què us pregam, axí afectuosament com podem, que les dites universitats e tota la Terra haiats per recomanants e façats en sa ajuda e defensió tot ço e quant pugats e sapiats, a fi que d'aquesta ciutat haien fermencia scalfament e mantenença, segons que vassalls rahonablement deuen haver e de lur senyor. E en açò vos plàcia vetlar e ésser diligents, axí com de vos a ple confiam, e tinga-us lo Sant Sperit en sa guarda. Scrit en Leyda a XXIII dies d'agost any Mil CCCC VIII.

Los pahers etc.

Als molt honrat e molt savis senyors los missatgers de la ciutat de Leyda en Barchinona residents.

253

1408, agost, 31. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat. Per tal que no es produeixin bregues entre Jaume Salvat i Guillem Salvador, ha d'assegurar-se que Salvat no sortirà de casa sense llicència.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 108r.

Molt honorable senyor, certificam vos que nosaltres per ço com sabem que en Jacme Salvat és absent d'aquesta ciutat e és en aquesta Terra ab micer Bertran de Peus, havem licenciat an Guillem Salvador d'anar per la ciutat per exhibir-se.³³⁶⁹ Per què us pregam que per ço que entre en Jacme Salvat e en Guillem Salvador no-s puxe créixer més mal, vos asegurets aquí del dit en Jacme migançant sagrament e homenatge, que éssent retornat ací lo dit Jacme³³⁷⁰ no exirà de casa del dit micer Bertran sens llicència vostra demanada e obtinguda; e stant axí que

³³⁶⁷ Al marge de començament de línia hi consta: *Misatgers*.

³³⁶⁸ *o porie fer*. Damunt de la línia.

³³⁶⁹ *per exhibir-se*. Damunt de la línia.

³³⁷⁰ *lo dit Jacme*. Damunt de la línia.

farem nostre poder de pacificar los e plàcie-us no·u trigats a oblició. E sia lo Sant Sperit vostra guarda. Scrit en Leyda lo darrer dia d'agost.

Los pahers, etc.

254

1408, setembre, 7. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Ramon Margalit, batlle i sotsveguer de Camarasa i de Montgai, al qual demanen que no faci execució sobre els béns de la vila de Montgai, per un deute 42,5 florins al jueu Samuel Almodí, de Montgai, perquè el rei ha atorgat l'allargament de tres anys en el pagament dels deutes a jueus. Sobre aquesta qüestió, no es pot dur a terme cap altra actuació sense el consentiment dels paers lleidatans.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 108v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al honrat e amat Ramon Margalit, batle e sots veguer de la vila de Camarasa, de Montgay e de les honors, saluts, honor e dilecció. Vista havem una apel·lació a nosaltres per rahó d'alguna execució que vos vos esforçats fer en los béns e coses de la universitat de Montgay e dels singulars d'aquella a instància d'en Samuel Almolí, juheu, lo qual demana a ell ésser pagats per la dita universitat quaranta dos florins e mig d'or d'Aragó, la qual execució fer no podets, atesa una qüestió del senyor rey ab la qual alonga lo dit senyor la dita universitat de Montgay, a tres anys per deutes que deguen a juheus e altres persones segons aquestes coses e altres en la dita apel·lació són llargament contingudes. Jatsia la dita apel·lació per vos no sia admesa. Per què lo dit Bartholomeu Rossell, paher qui damunt ha suplicat nosaltres que com preyant la apel·lació res no degue ésser innovat, que en la dita execució siessem sobre iure tro que la dita causa d'apel·lació per nos sia responguda e desidida. E nosaltres atenent la dita suplicació ésser just, de consell del honrat micer Johan de Alfageri, assessor de la ciutat, havem deliberat que com penyant apel·lació la qual per nosaltres és estada admesa; res no deia ésser innovat, scrivíssem a vos les presents³³⁷¹ per certes letres inhibitòries. Manants vos que en la dita execució sobresigats. Per què per autoritat del ofici del qual usam vos dehim e manam expressament e de certa sciència ens inhibim que de la dita execució vos començada ni alguns³³⁷² actes de aquella no·us entrametats,³³⁷³ hans totalment en aquella sobresegats. E per res enantant hi·anets, al primer stament tornets, tro que per nosaltres lo dit fet sia ben reconegut e decidit.

³³⁷¹ les presents. Damunt de la línia.

³³⁷² alguns. Damunt de la línia.

³³⁷³ no·us entrametats. Damunt de la línia.

Remetent a nosaltres los paers e la dita causa com siam prests a aquelles justícia ministrar.³³⁷⁴
Dat en Leyda a VII de setembre any M CCCC VIII.

255

1408, setembre, 17. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle, paers i jurats de Llimiana, als quals recriminen no haver pagat els 45 florins de la subvenció a la ciutat, i els reclamen fer-ho, sota sanció de 100 florins. Els paers lleidatans demanen, també, que pagui al correu de la carta 3 sous per dia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 190r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al amat lo batle, jurats e prohòmens del loch de Liminyana, saluts e dilecció. Segons som informats vosaltres siats tenguts per la subvenció pagar al clavari de·la ciutat quaranta e cinch florins poch més o menys, als quals pagar ja temps ha pasat erets tenguts, la qual cosa fer no havets curat. Per ço us dehim e manam que vista la present siats ab·la dita quantitat en pena de cent florins d·or, de vostres béns havedors e als cófrens de·la ciutat aplicadors. En altra manera certificam vos que y trametrem a·cost e mesió vostra per fer la execució per la dita quantitat ensemps ab les mesions. E donat al correu per quiscun dia per son salari de·la data de·la present a·avant comptadors tres sous jaquesos, e axí per quiscun dia que starà, anant, vinent e·stant. E açò per res no mudets si·la dita pena squivar volets. Dat en Leyda a XVII de setembre l·any M CCCC VIII.

256

[1408]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer i batlle de Camarasa. A instàncies de Jusef Almodí, jueu d'Agramunt, procurador de Samuel Almodí de Falset, s'ha dictat sentència que obliga els habitants de Montgai a abonar-li els deutes. Els paers de Lleida demanen al batlle de Camarasa que ordeni als jurats d'aquesta població que, en un termini de 8 dies a partir de divendres, procedeixin al pagament dels endarreriments a més de les despeses ocasionades. En cas contrari s'haurà de fer l'execució.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 109r i 109v.

³³⁷⁴ Remetent a nosaltres los paers e la dita causa com siam prests a aquelles justícia ministrar. Afegit al marge de començament de línia.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat lo sotsveguer e batle³³⁷⁵ de Camarasa o a son lochtinent, saluts e dilecció. Ab tenor de la present vos certificam que sobre la apel·lació³³⁷⁶ a nosaltres interposada de vos per alguna execució requesta a vostra e per vos feta³³⁷⁷ a instància d'en Jucef Almodí, juheu d'Agramunt,³³⁷⁸ procurador d'en Samuel Almodí, juheu de Falset, havem donada una sentència ab la qual havem pronunciat la dita execució³³⁷⁹ no contrastant e la dita apel·lació³³⁸⁰ ésser menada a perfecció fins en los pactes al dit juheu deguts axí per la dita universitat com per singulars d'aquella ab les mesions fetes e fahedores.³³⁸¹ E siam stat requests per lo dit Jucef que la dita sentència degués menar a execució. E poch valgués la dita sentència donar si no ere menada a execució a istància en aquella haiam donat blandiment e tempre segons davall se conté.³³⁸² Per ço per autoritat del ofici del usam vos dehim e manam expressament e de certa sciència per sots pena de cent florins, als cófrens de la ciutat aplicadors³³⁸³ que sots la dita pena,³³⁸⁴ manets als jurats e prohòmens de la dita universitat de Muntgay e encara als singulars del dit loch nomenadament obligats que divendres primer vinent en VIII dies paguen los deutes deguts als dit juheu o ab ell amigablement se sien convenguts. E no res menys d'ací al dit divendres haien pagades les mesions per lo dit juheu en nom damunt dit, fetes totes dilacions a part posades. En altre manera, pasat lo dit termini,³³⁸⁵ manam vos ab la present que vos façats la dita execució o totes les dites coses per nosaltres en la present letra manades façats fer al batle del dit loch de Muntgay, substituït vostre, e totes excepcions e dilacions a part posades ab les mesions fetes e fahedores,³³⁸⁶ com axí per justícia fer se dege e per nosaltres sia stat delliberat.

257

1408, novembre, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als homes de Camarasa Pere Ramon Salat, Francesc Corbella i Ramon Maller, als quals reclamen que, en els tres dies següents, cadascú procedeixi al pagament dels seixanta florins, que ja havien d'haver lliurat per Tots Sants.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de lletres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 109v.

³³⁷⁵ e batle. Damunt de la línia.

³³⁷⁶ apel·lació. Damunt de la línia.

³³⁷⁷ e per vos feta. Damunt de la línia.

³³⁷⁸ juheu d'Agramunt. Damunt de la línia.

³³⁷⁹ execució. Damunt de la línia.

³³⁸⁰ apel·lació. Damunt de la línia.

³³⁸¹ en los pactes al dit juheu deguts axí per la dita universitat com per singulars d'aquella ab les mesions fetes e fahedores. Damunt de la línia.

³³⁸² a istància en aquella haiam donat blandiment e tempre segons davall se conté. Damunt de la línia.

³³⁸³ aplicadors, a l'original aplicados.

³³⁸⁴ sots la dita pena. Damunt de la línia.

³³⁸⁵ pasat lo dit termini. Damunt de la línia.

³³⁸⁶ ab les mesions fetes e fahedores. Damunt de la línia.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats en Pere Ramon Salat, Francesch Corbela e en Ramon Maller de la vila de Camarasa,³³⁸⁷ saluts e dilecció. Com vosaltres en noms propis e de la dita universitat siats obligats a pagar a aquesta ciutat dohents quaranta florins los quals haviets a pagar ara a la festa de Omnium Sanctorum prop pasada, sexanta³³⁸⁸ florins, sots pena del terç,³³⁸⁹ e res no havets curat fer. Per què us dehim e manam sots pena de L florins d'or, als cófrens de la ciutat aplicador³³⁹⁰s, que dins spay de tres dies primervinents siats ací denant nosaltres ab³³⁹¹ los dits LX florins e ab lo terç e ab les mesions fetes e fahedores. E açò per res no mudets significant vos que si lo contrari fahíets, ço que no creem nosaltres, procehiríem en lo dit fet, segons que per justícia trobaríem ésser procehidor. E a presentar a vos les presents³³⁹² correu nostre trametem a la relació del qual plenària fe entenem haver. Dad en Leyda VIII novembre any Mil CCCC VIII.

258

1408, novembre, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers i prohoms de Baldomar, als quals reclamen, sota pena de 50 florins, el pagament dels 107,5 florins que deuen de la subvenció en el termini de 6 dies.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 110r.

Los pahers³³⁹³ de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats los³³⁹⁴ pahers e prohòmens del lloch de Baldomar, saluts e dilecció. Com vosaltres degats per rahó de la subvenció d la ciutat cent set florins mig. Per què us dehim e manam sots pena de L florins, als cófrens de la ciutat aplicadors, que dins spay de VI jorns primer vinents³³⁹⁵ a la recepció de la present en anant comptadors, vosaltres paguets la dita quantitat o vosaltres pahers damunt dits³³⁹⁶ personalment vingats ací en aquesta ciutat e d'aquesta no ixquats sens licència de nosaltres demanada e obtinguda. E a presentar a vos les presents Ramon de Marunya missatger e correu nostre jurat trametrem a la relació del qual plena fe entenem. Dad en Leyda VIII° noembre Mil CCCC VIII.

³³⁸⁷ Manca un nom perquè si han de pagar 60 florins cada un, per aconseguir els 240 florins cal quatre persones i se'n citen tres.

³³⁸⁸ *sexanta*. Sobreposat a la línia.

³³⁸⁹ *sots pena del terç*. Damunt de la línia.

³³⁹⁰ *aplicadors*, a l'original *aplicados*.

³³⁹¹ *dins spay de tres dies primervinents siats ací denant nosaltres ab*. Damunt de la línia.

³³⁹² Segueix espai en blan en el qual havia d'anotar-se el nom del correu portador de la carta.

³³⁹³ Al matge superior i en lletra menuda i com anotació de l'escrivà *Baldomar CLIII florins mig*.

³³⁹⁴ *los*. Damunt de la línia.

³³⁹⁵ *primer vinents*. Damunt de la línia.

³³⁹⁶ *o vosaltres pahers damunt dits*. Damunt de la línia.

1408, novembre, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem Cardona, al qual demanen que pagui a Francesc de Sant Climent els diners que se li deu del trienni passat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 110r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al amat en Guillem Cardona, clavari de·la dita Terra, saluts e dilecció. Com al honrat en Francesch de Sent Climent compaher nostre sie deguda alguna quantitat restant³³⁹⁷ del salari de·la procuració que ha regida lo trienni prop passat. Per què us dehim e manam que·la dita quantitat restant paguets al dit honrat en Francesch de Sent Climent o vingats ací per posar rahons, si les havets per les quals a pagar la dita quantitat tengut no siats, e açò per res no mudets. Dad en Leyda VIII° novembre any Mil CCCC VIII.

1408, novembre, 9. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers i prohoms de Privà, als quals reclamen 35 florins 7 sous 2 diners de la subvenció a la ciutat. El termini es fixa fins a la festa de Sant Andreu.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 110v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat als amats los pahers e prohòmens del loch de Privà, saluts e dilecció. Com que aqueixa universitat sia degut a la ciutat per rahó de·la subvenció XXV florins VII sous dos diners. Per què·us dehim e manam que d·ací a la festa de Sent Andreu primer vinent nos trametats la dita quantitat sens tota dilació. En altra manera en Ramon Çabater e en Balaguer Vidal habitants³³⁹⁸ del dit loch que en la dita festa sien ací e d·aquesta ciutat no ixquen sens llicència de nosaltres demanada e obtinguda. Dad en Leyda a VIII° de nohembre any Mil CCCC VIII.

³³⁹⁷ *restant*. Damunt de la línia.

³³⁹⁸ *habitadors*, a l'original *habitados*.

1408, novembre, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers i prohoms d'Alòs, que deuen 1.067 florins 6 sous i 3 diners jaquesos per la subvenció de la ciutat. Els demanen de pagar-los en un termini de 6 dies, sota pena de 50 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 110r.

Los pahers de la ciutat de Leyda,³³⁹⁹ senyora de la Terra del Marquesat als pahers e prohòmens del lochs de la dita Terra, saluts e dilecció. Com vosaltres deiats per rahó de la subvenció a la ciutat mil sexanta set florins, sis sous, III diners jaquesos. Per çou-s dehim e manam, sots pena de L florins als cófrens de la ciutat aplicadors, que dins spay de sis dies primer vinents a la recepció de la present en avant comptadors, vosaltres paguets la dita quantitat, ho vosaltres pahers damunt dits personalment vingats en aquesta ciutat e d'aquesta no isquats sens licència de nosaltres demanada e obtinguda. E a presentar a vos les presents Ramon Marunya missatge e correu nostre jurat trametem a la relació del qual plenera fe donar entenem. Dat en Leyda a VIII de noembre l'any M CCCC VIII.

1408, novembre, 16. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Perico Ferrer d'Alòs, al qual reclamen, sota pena de 550 florins, que al llarg del mes vagi a Lleida a presentar els comptes del temps durant el qual ha regit la clavaria.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 110v i 111r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amata los pahers e prohòmens del loch d'Alòs, saluts e dilecció. Com vos haiats regit lo ofici de la clavaria de la dita Terra per algun temps, del qual no haviets donat compte ni rahó. Per què us manam sots pena de DL florins, als cófrens de la ciutat aplicadors, que per tot aquest mes siats ací en Leyda per donar compte e rahó de aquella ab totes cautheles necessàries; e açò fer no recusets si cobegats squivar la dita pena. Dad en Leyda a XVI de nohembre any Mil CCCC VIII.

³³⁹⁹ En el marge de començament de línia: *Mil LXVII florins VI sous III diners.*

1408, novembre, 16. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Baldomar, al qual recorden que la vila deu 26 florins a la ciutat per la subvenció, i li demanen que faci executió per aquesta quantitat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 111r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat als amats lo batlle del loch de Baldomar o a son lochtinent, saluts e dilecció. Com la dita universitat dega a a questa ciutat per rahó de·la subvenció certa quantitat, ço és XXVI florins. poch més o menys. Per què us dehim e manam que vista la present façats executió en los béns de·la dita universitat, fins en la dita quantitat, la qual façats portar als pahers de·la dita universitat d·ací al jorn de Sent Andreu primer vinent, e açò no mudets. Dad en Leyda a XVI de nohembre any Mil CCCC VIII.

1408, novembre, 16. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als jurats i als prohoms de Santa Linya, als quals recorden que ja els havien escrit perquè confirmessin el compromís abans de Nadal, i que encara no ho han complit. Ara els ho reclamen un altre cop, sota pena de 100 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 111r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als amats los jurats e prohòmens del loch de Santa Línia saluts e dilecció. L·altre jorn vos scrivim per nostres letres ab les quals vos manàvem que refermàsets lo compromís sobre la qüestió que és entre vosaltres e lo loch de les Avellanes e de Circardith, en poder de Pere de Bellsolà, segons e per la forma que són stats fermats los altres compromisos d·ací a la festa de Nadal primervinent, la qual cosa no havets curat fer, prenants altres caps, los quals nosaltres no sofreríem. Per què us manam, sota pena de cent florins d·or d·Aragó, als cófrens de·la ciutat aplicadors, que vista la present fermets lo dit compromís en poder del dit Pere d·Alberola, lo qual serà aquí, e açò no mudets si la dita pena cobegants squivar. Dad en Leyda a XVI de nohembre any Mil CCCC VIII.

1408, novembre, 16. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al notari de Camarasa Pere de Bellsolà, al qual demanen que vagi a Santa Linya, a fi que els homes del lloc ratifiquin el compromís.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 111v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, al amat e discret Pere de Bellsolà, notari de Camarasa, saluts e dilecció. Nosaltres havem scrit als jurats e prohòmens de Santa Línia, sots certa pena,³⁴⁰⁰ que refermen lo compromís sobre la qüestió ques mene entre ells e les universitats dels lochs de·les Avellanes e de Circartith sots la forma dels altres compromisos, durador d·ací a Nadal. Per què us manam que, vista la present, anets al dit loch de Santa Línia per pendre la dita ferma. E no res menys vos manam que com nosaltres haïam assignat en Perico Ferrer del loch d·Alòs que per tot aquest mes sia ací en Leyda denant nosaltres per donar compte e rahó de lur regiment que semblantment dins lo dit temps siats ací ab totes vendes fetes per lo dit Perico Ferrer, de rendes de senyor e esdeveniments e altres obligacions e cartes fahents per la ciutat, en tal forma que fe hi puxem ésser donada, o vos hic vingats ab aquelles personalment, com vos haïam hagut guiatge, e açò per res no mudets. Dad en Leyda a XVI de nohembre any Mil CCCC VIII.

1408, novembre, 29. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem Cardona. Malgrat el sistema establert de repartiment de les despeses del Marquesat, també ha de pagar de les rendes i foriscapis a les persones que van treballar en el compromís de Santa Linya: 60 sous al procurador Ramon Berenguer Despens, a l'assessor Pere Giner i a Bertran de Peus. El racional de la ciutat els ho retornarà.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 111v i 112r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al amat Guillem Cardona, clavari de·la dita Terra, saluts e dilecció. Recòrdens que algun temps ha pasat vos scrivim per nostres letres en les quals vos donàvem certa forma e orde com de les rendes,³⁴⁰¹ drets e emoluments de·la dita Terra pagaríets; primerament lo procurador, el assessor, e al batle de

³⁴⁰⁰ sots certa pena. Damunt de la línia.

³⁴⁰¹ rendes. Damunt de la línia.

Lorenç certes quantitats en la dita letra contingudes e altres mesions que necessàriament se haguessen a fer, les quals squivar no-s poguesen. E en après quatre milia cinch-centes cinquanta sous jaquesos e los VIII mil D LXXV sous barcelonesos censals als quals les rendes del senyor són obligats; e après a la abadessa de Valldonzella e altres segons que aquestes coses e altres llargament en la dita letra són contingudes, los quals enarrar per lur peroxilitat obmetem, la data de-la qual fo en Leyda a XX d'agost any M CCCC VII. E com siam certs que los honrats en Ramon Berenguer Despens, procurador³⁴⁰² e micer Pere Giner, doctor en leys, assessor de-la dita Terra e micer Bertran de Peus haïen treballat en la qüestió que és entre lo loch de Santa Línea de una part e los lochs de les Avellanes e de Circhardit de-la altra,³⁴⁰³ als quals per lurs treballs són deguts, ço és al dit procurador per la meytat X florins e al dit assessor altres X florins e al dit micer Bertran XL florins, com la altra meytat de les dites quantitats los sie estada assegurada per la dita universitat de Santa Línea e la dita meytat haie a pagar la ciutat, com a senyora de-la dita Terra. E com la dita quantitat qui son LX florins se pach per conservació e preservació de-la dita Terra qui rahonablement preceeix a tots altres deutes e crèdits. Per açò de consell del honrat micer Johan de Alfageri, doctor en decrets, assessor de-la ciutat, vos dehim e manam que, vista la present, de les rendes de-la dita Terra o foriscapis d'aquella paguets als dits honrats procurador, assessor e a micer Bertran los dits LX³⁴⁰⁴ florins, segons damunt és expressat, no contrastant les dites letres e altres en açò contrariants, com aquelles en-tant com toque los dits LX florins havem per cases e nulles e no en pus, com los dits LX florins vos farem pendre en compte al racional de-la ciutat e açò no mudets. Dat en Leyda a XXVIII de nohembre any M CCCC VIII. Vidit Johannes assessor.

267

1408, desembre, 14. Lleida.

*Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador de la Terra del Marquesat Ramon Berenguer Despens, a qui trameten una carta dels jurats de València de la qual no s'especifica el contingut.*³⁴⁰⁵

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 112v.

Molt honorable e molt savi senyer, vuy data de-la present havem reebuda una letra dels honorables jurats de-la ciutat de València, la tenor de-la qual vos trametem per lo portador. Per què us pregam axí afectuosament e aytant com podem que lo dit portador spatxets en sa justícia, no menant-lo per dilacions, ni lexant-lo vexar de plet. En tal guisa e manera que el conegua que vos per honor de-la dita ciutat de València e prechs nostres, és stat prestament spatxat. Sia la Santa Trinitat ab vos. Escrit en Leyda a XIII de decembre l-any M CCCC VIII

³⁴⁰² *procurador*. Damunt de la línia.

³⁴⁰³ *de-la altra*. Damunt de la línia.

³⁴⁰⁴ *LX*. Damunt de la línia.

³⁴⁰⁵ Potser és en mateix tema que el document 272.

Los pahers de la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Al molt honorable e savi Senyer en Ramon Berenguer Despens, procurador de la Terra del Marquesat.

268

1408, desembre, 17. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador de la Terra del Marquesat, al qual reclamen, per manca de clavari, que endarrereixi dos mesos el pagament de les pensions.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 112v.

Molt honorable e molt savi senyor, aquesta ciutat fa a creedors d-aqueixa ciutat diversos censals en los mesos de giner e de febrer primer vinents continguts en l memorial en la present entreclús. E com encara no haïam provehit alguna persona de clavari per fer los pagaments dels dits censals. Per què senyer vos pregam afectuosament que dels dits crehedors nos haiats alongament, ço és de les pensions de giner per tot març e de les pensions de febrer per tot abril, car en los dits mesos sens falla migant la gràcia de los dits crehedors hauran bon compliment. E plàcie-us de fer nos resposta. E si algunes coses vos són plasents, scrivits nos ab bona confiança. Scrit en Leyda a XVII de deembre any Mil CCCC VIII.

Loa paher etc.

269

Anno Domini Millesimo Quadringentesimo nono.

1409, gener, 3. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem Cardona. En la carta tramesa sobre el repartiment de les despeses del compromís, van oblidar el notari Pere de Bellsolà, al qual s'han de donar 38 florins 7 sous 3 diners jaquesos. Demanen al clavari que els pagui a compte del racional de la ciutat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 113r.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat al amat en Guillem Cardona, clavari de-la dita Terra, saluts e dilecció. Recòrdens que l'altre jorn vos scrivim per nostres letres de-la tenor següent "Los pahers de-la Ciutat de Leyda etc Recòrdens..." E com en la preinserta letra nos fos a vos feta menció alguna d'en Pere de Bellsolà, notari lloctinent de-la vila de Camarasa, qui ensemps ab los desús dits procurador, assessor e micer Bertran, e en llur absència ha sostinguts e suportats diversos treballs, axí en fet d'escriptures com a notari de-la causa, com en altra manera. Per la dita rahó d'açò per tant com en aquella hora que us scrivim, lo salari a el constituït nos ere notori, lo qual és per part de-la ciutat XXX VIII florins d'or d'Aragó VII sous e III diners jaquesos. Per què com quiscun condignament de sos treballs deia reportar remuneració justa e raonable, de consell del honrat micer Johan d'Alfageri, en decrets doctor et advocat de-la ciutat, vos dehim e manam que vista la present de-les rendes, drets e foriscapis de-la dita Terra, los dits XXXVIII florins VII sous III diners al dit Pere de Bellsolà, segons damunt és demostrat, paguets no contrastant qualsevulla letres en açò contrariants, com aquelles en tant com toque la dita quantitat dels dits XXXVIII florins VII sous III diners havem per cases e nulles e non en pus. E més havem voler de fer los vos penre en compte al racional de-la ciutat. E açò per res no mudets. Dada en Leyda a III dies de giner any M CCCC VIII. Didit Johannes assessor.

270

1409, gener, 3. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als jurats i als prohoms de Santa Linya, als quals demanen que confirmen el compromís, sota pena de 1.000 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg.113v.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat als amats jurats e prohòmens de loch de Santa Línea, saluts e dilecció. Com siam informat per lo honorable en Ramon Berenguer Despens³⁴⁰⁶ compaher e procurador de-la dita Terra, ell haver nos fet manament exprés e imposada pena de M florins que per la qüestió qui és entre la universitat d'aquex loch d'una part, e los lochs de-les Avellanes e de Cicardith de-la altra, vosaltres refermàssets lo compromís en poder del discret en Pere de Bellsolà notari, segons la forma dels altres compromissos d'ecí atràs, per la dita rahó fermats, la qual cosa no havents curat fer; de què no poch som maravellats que vosaltres ateses los dits manaments e pena, les coses desús dites no compliscats, per obra de-la qual cosa sots dignes de gran punició. Per què us dehim e manam, sots la fe e naturalesa a què sots tenguts e sots pena de M florins d'or d'Aragó als cófrens de-la ciutat aplicadors, que vista la present lo dit compromís refermets en poder del dit en Pere de Bellsolà segons és dit, tro sus per tot lo mes de giner present inclusive, e açò no recusets si la dita pena desigats squivar. Notificant vos que no daríem paciència, atesa la vostra petinàcia e atreviment de-la transgressió del manament fet a nosaltres per lo dit

³⁴⁰⁶ Despens. Damunt de la línia.

procurador e pena per ell posada, que nos siats punits fortament e discreta e çencurat-vos la dita pena. Dada en Leyda a III de giner any Mil CCCC^o Nou.

271

1409, gener, 29. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Santa Linya, al qual ordenen que el síndic del lloc assegurí un salari als que han treballat en el compromís, sota pena de 500 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 113v i 114r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat lo batle del loch de Santa Línea o a son lochtinent saluts e dilecció. Com sobre lo compromís ferat per la qüestió que és entre la universitat d'aquex loch de una part e los lochs de les Avellanes e Cicardith de la altra, per decidir e determinar la dita qüestió se convendria promulgar sentència per los àrbitres en poder dels quals la dita qüestió és estada mesa. E nosaltres entenam en aquells salari just, rehonable tarxar e constituhir. Manaiya-vos dit batle, sots pena de cinch-cents florins d'or d'Aragó als cófrens de la dita ciutat aplicadors, que encontinent, vista la present, forcets lo síndich d'aquex loch sots la dita pena de assegurar en poder vostre lo salari, lo qual per nosaltres als dits àrbitres serà taxat; totes dilacions e exempcions mogudes. E açò per res no mudets, si la dita pena desigats squivar. Dada en Leyda a XXVIII° de giner any M CCCC VIII°.

272

1409, febrer, 5. Lleida.

Carta de Ramon Berenguer Despens, procurador del Marquesat, als oficials del Marquesat. Segons una sentència ferma, els oficials han de mantenir els drets d'Antoni Bonet, notari de València, hereu universal de Beatriu, vídua de Bernat Martí de Llimiana.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 114r i 114v.

En Ramon Berenguer Despens, ciutadà de la ciutat de Leyda, procurador general de la Terra del Marquesat, als honrats e amats tots e sengles oficials de la dita Terra als qual o quals les presents pervindran e lo negoci davall scrit se pertangue o a lurs lochtinents, saluts e dilecció. Sapiats que denant nos és comparegut lo honrat e discret n-Anthoni Bonet, notari habitador de la ciutat de València, hereu universal de la dona na Beatriu muller condam d'en Bernat

Martí habitador del loch de Liminyana, dient e afermant que sobre una causa o qüestió arbitral que se·s manada ente ell de una part e lo dit en Bernat Martí de·la altra, denant lo honrat en Guiem Salvador, savi en dret. Lo dit en Guillem Salvador, presents les dites parts, ha donada sa sentència contenent certs articles que sia digna cosa que pus la dita sentència és promulgada que aquella dega ésser manada a execució. Per què ha request nos que·la dita sentència segons lur sèrie e tenor a deguda fi deguésem deduir. On nos atenent la dita requesta ésser justa e consonant a rahó, vista ocularment la dita sentència, la qual per quiscuna de les parts és stada lohada, aprovada e emologada. E com en les coses sentencials no rest sino aquelles ésser menades a execució. Per ço per autoritat del ofici del qual usam, a vos e aquisun de vos dehim e manam expressament e de certa sciència, sots pena de L florins, als cófrens de·la ciutat aplicadors³⁴⁰⁷ e de vos e de vostres béns pagadors,³⁴⁰⁸ que encontinent que per lo dit n·Anthoni Bonet, o procurador lur,³⁴⁰⁹ requés serets, la dita sentència, segons lur sèrie e tenor a deguda execució menets *de verbo ad verbum*, sens interpretació de paraules algunes,³⁴¹⁰ no contrastant qualsevulle excepcions per la part adversa posades o posadores, com lo fet non require com aquelles haïam per cases e nulles. E açò fer no dilatets com axí per justícia fer se dega, e axí sia stat per nos delliberat de certa sciència. E no res menys sots la dita pena³⁴¹¹ mantingats lo dit n·Anthoni Bonet en possessió de sos béns que ell poseex en lo dit loch de Liminyana sens negun contrast. Dada en Leida a V de febrer any M CCCC VIII.³⁴¹²

273

1409, febrer, 14. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem Cardona i als paers de Santa Linya, als quals demanen que es presentin a la casa de la Paeria de Lleida per tractar assumptes relatius a la ciutat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 115r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al amat en Guillem Cardona, clavari de·la dita Terra, als pahers de·la vila de Santa Línea, saluts e dilecció. Com haïam vosaltres de gran necessitat per alguns afers tochant a aquesta ciutat. Per ço·us dehim e manam que encontinent que·la present reebuda haurets, siats ací denant nosaltres en la casa de·la Paheria, sots pena de dohents florins d·or³⁴¹³ de vosaltres e quiscú de vosaltres

³⁴⁰⁷ *aplicadors*, a l'original *aplicados*.

³⁴⁰⁸ *pagadors*, a l'original *pagados*. *Pena de L florins, als cófrens de·la ciutat aplicados e de vos e de vostres béns pagadós. Damunt de la línia.*

³⁴⁰⁹ *o procurador lur*. Damunt de la línia.

³⁴¹⁰ *sens interpretació de paraules algunes*. Damunt de la línia.

³⁴¹¹ *sots la dita pena*. Damunt de la línia.

³⁴¹² Al matge inferior i en lletra menuda a manera d'anotació de l'escrivà, *E no resmenys mantinguts lo dit n·Amthoni Bonet en sa possessió dels béns a ell pertanyents en lo loch de Liminyana.*

³⁴¹³ *d·or*. Damunt de la línia.

havendors e als cófrens de-la ciutat aplicadors. E guardat-vos per res no falycats si la dita pena evitar cobeejats. Scrit en Leyda a XIII de febrer any M CCCC nou.

274

1409, març, 2. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Fontllonga. Pere Bonet, de l'esmentat lloc, havia promès pagar, el 14 d'agost de l'any anterior, en nom propi i com a síndic de la vila, 23 lliures 3 sous 10 diners jaquesos a Joan Alfageri; 7 lliures 8 sous 7 diners jaquesos a Francesc del Bosc, i 14 lliures 10 sous i 10 diners al clavari de Lleida, cosa que no ha acomplert. Per tant, els paers de Fontllonga han de pagar aquestes quantitats i han de portar els diners a les persones esmentades, tal com s'havien compromès.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 115r.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat als amats los pahers de-la vila de Fontllonga, saluts e dilecció. Com en Pere Bonet del dit loch a XIII del mes d'agost l'any prop passat en nom seu propi e-axí com a síndich de-la universitat del dit loch hagués assegurat deure e pagar al honrat micer Johan Alfageri, doctor en decrets, vint e tres lliures, III sous X diners jaquesos.

Item en lo nom qui desús promès³⁴¹⁴ pagar lo honrat en Francesch del Bosch ciutadà VII lliures VIII sous VII diners jaquesos al dia de Omnium Sentorum prop passat.

Item al clavari d'aquesta ciutat XIII lliures X sous, X diners jaquesos,³⁴¹⁵ hon com als desusdits, les dites quantitats no sien pagades, han nos requests que forçar deguéssim vosaltres e lo dit Pere Bonet pagar los les dites quantitats. E nosaltres vehents les dites requestes justes ésser, a vosaltres dehim e manam que dins spay de tres dies primer vinents, portets e paguets les dites quantitats als desusdits. E açò sots pena de cent florins d'or de vostres béns habendors e als cófrens de-la ciutat aplicadors. E ultra açò en vostra culpa hi trametrem per fer execució per los dites quantitats e altres messions per açò fahedores. Dat en Leyda a dos de març l'any M CCCC nou.

275

1409, març, 14. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador Ramon Berenguer Despens, al qual demanen que aturi la violència a Santa Linya, on alguns homes han agredit, en

³⁴¹⁴ promès. Damunt de la línia.

³⁴¹⁵ Item al clavari d'aquesta ciutat XIII lliures X sous, X diners jaquesos. Afegit al marge d'inici de línia.

el lloc de Vilamajor, un servidor de Gispert d'Aguilaniu. Els paers lleidatans li requereixen també informació sobre l'incident.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 115v.

Molt honorable³⁴¹⁶ e molt noble savi senyer, segons som informats un macip del honrat en Gispert d'Aguilaniu laurave en lo domenge de Vilamajor e en Pere Martí del loch de Santa Línea ab si terç³⁴¹⁷ són anats al dit macip fahents li algunes cominacions asats punyents de que-s podem seguir alguns inconvenients. Per què senyer notificam vos les dites coses; vos pregam que haiats informació del dit fet, e hon càstich hi haie mester hi façats, ço que deurets per justícia, a fi que sie obviat a scandils e perills. E sia lo Sant Sperit ab vos. Scrit en Leyda a XIII de març any Mil CCCC VIII°.

Loa pahers, etc.

Al molt honrat e molt savi senyer en Ramon Berenguer Despens procurador de la dita Terra del Marquesat.

276

1409, març, 29. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle i sotsveguer de Santa Linya. Un home d'aquesta vila es va presentar a les Avellanes per demanar quèsties per terres a la quadra de Sant Adrià. Els paers lleidatans recriminen al batlle que ho hagi permès i li demanen que aturi incidents com aquest, a fi d'evitar aldarulls, sota pena de 200 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 115v i 116r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats lo batle e sotveguer, pahers e prohòmens del loch de Santa Línea o als lochtinents dels dits batle e sotveguer, saluts e dilecció. Segons som informats als cuns dies ha pasats n'Aubach del dit loch dient se síndich de la dita universitat, és stat en lo loch de les Avellanes demanant comuns e quísties als hòmens del dit loch de les Avellanes per la quadra del terme de Sent Adrià, ab paraules asats agres e ab diverses cominacions, ancara que ls dits hòmens los dits comuns no pagassen. De la qual cosa no som poch meravellats, que ab semblants continents façats anar vostre síndich per demanar les exaccions al dit loch degudes, los quals són matèria perpètua a

³⁴¹⁶ Al matge superior i en lletra menuda i com anotació de l'escrivà: *Pere Martí lo macip d'en Gispert d'Aguilaniu.*

³⁴¹⁷ *de Santa Línea ab si terç.* Damunt de la línia.

scandils, perills³⁴¹⁸ e sinistres, que fort fàcilment se porien seguir entre vosaltres d'una part e los hòmens del dit loch de les Avellanes de la altra, maiorment com sapiats ésser sentència promulgada sobre la qüestió que ere entre vosaltres e ells. Per què redarguints vos molt de les dites coses per lo dit cert síndich axí aceptades, vos dehim e manam expresament e de certa sciència, sots pena de dohents florins als cófrens de la ciutat aquisidors,³⁴¹⁹ que la dita sentència per los àrbitres promulgada no sobresegats, ans aquella observets totalment. E com nosaltres no siam certs quins comuns o talles lo dit n·Obach demanave, ço és si demanave los dits comuns e talles deguts ans de la sentència: per què us dehim e manam, sots la dita pena,³⁴²⁰ que d'açò per vostres letres nos certifiquets, e que en³⁴²¹ exigir e levar aquelles no enantets en alguna manera, tro que nosaltres per vosaltres siam certificats quina demanda lo dit n·Obach fahie e que nosaltres per nostres letres vos ne responam. E açò no mudets en alguna manera. En altra manera certificam vos que del contrari vos posariets en gran culpa. Dad en Leyda XXVIII marci any Mil CCCC VIIIº.

277

1409, abril, 13. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a l'abat de Santa Maria de Bellpuig. Alguns homes de Santa Linya van fer malbé una fornada de guix al terme de les Avellanes. Els paers lleidatans comuniquen a l'abat que no se n'havien assabentat, d'altra manera no ho haurien permès; i es comprometen a castigar els infractors a fi que no es repeteixin incidents com aquest.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 116v.

Reverent mossèn, vostra letra havem reebuda contenent que divendres en hora de nona, vos stants en Balaguer, vos fonch tramesa una letra per lo sotsprior de Bellpuig narrant que los hòmens de Santa Línea, mà armada, són venguts en lo terme de les Avellanes contra alguns hòmens que maçaven una fornada de ges; e han scampat tot lo ges maçat e l'altre l'han malmés e mes a perdicó, e han afollats cartrons e altres coses; e que s diu que havents sospita que açò se s fet ab asentiment de nosaltres, per què ns certificants de le dites coses. A la qual, mossèn, vos responem que som no poch marvellats d'aquells qui semblants sospites han de nosaltres, com semblants coses nosaltres no haiam sabudes, ans si en sabésem hi abviariem en tot e per tot, ni plàcie a Déu que nosaltres haiam intenció scrupulosa ans clara, vera e sens ficció, vers vos e vostres hòmens; e desigam, per honor del senyor comte e vostra, que hòmens de la ciutat vehinen bé ab lurs vehins. Emperò nosaltres nos certificarem del dit fet, e si les coses en vostra letra contingudes contenen veritat, nosaltres hi provehirem en tal manera que conexerets que a nosaltres no són plahibles ans ne farem aquella punició que s

³⁴¹⁸ *perills*. Damunt de la línia.

³⁴¹⁹ *aquisidors*, a l'original *aquisidos*.

³⁴²⁰ *sots la dita pena*. Damunt de la línia.

³⁴²¹ *en*. Damunt de la línia.

mercè. Pregants vos que en lo mig per obviar a sinistres e inconvenients vullats tenir e servir tals maneres, que novació alguna entre les partides no·s seguesquen. E sia la Santa Trinitat ab vos. Scrit en Leyda a XIII d·abril. (1409)

Los pahers, etc.

Al reverent e honrat religiós, mossèn l·abat de Bellpuig.

278

1409, abril, 15. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a l'abat de Santa Maria de Bellpuig. El dissabte anterior, alguns homes de Santa Linya i de les Avellanes, gairebé van arribar a organitzar una batalla campal. Els paers comuniquen l'abat que entendran en l'assumpte, a la vegada que li demanen que actuï de la mateixa manera amb els homes de les Avellanes.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 117r.

Reverent mossèn, per satisfer a una letra a nosaltres tramesa contenent que los hòmens de Santa Línea e de les Avellanes dissabte prop passat vingueren en fort pas com vinguessen quax a camp de bataylla; et vos responem que lo dit acte axí indegudament fet e comés³⁴²² redunde en total displicència de nosaltres e·us certificam que prestament nosaltres hi provehirem sens tot fallir. Emperò entretant vos pregam que ab vostres sàvies maneres, vullats regir vostres hòmens a fi que no puxen venir ab los de Santa Línia a·les mans, car semblant nos farem fer als de Santa Línia, de·les quals³⁴²³ per les dites coses farem correcció condigna. E sia lo Sant Sperit ab vos. Scrit en Leyda a XV dies d·abril any Mil CCCC VIII.

Los pahers.

Al reverent e honest religiós mossèn l·abat de Bellpuig.

279

1409, abril, 15. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al paers i prohoms de Santa Linya, als quals recriminen les accions que han dut a terme contra els homes de les Avellanes, i els exigeixen que no duguin a terme cap nou enfrontament fins que el procurador del Marquesat arribi a la vila.

³⁴²² e comés. Afegit al marge de fi de línia.

³⁴²³ quals. Damunt de la línia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 117r i 117v.

Prohòmens, segons havem entés vosaltres mà armada e ab pensa deliberada inefrenadament e ab gran audàcia, Déus no tement, ni senyoria alguna, per vostra pròpia temeritat, sots anats disolutament contra alguns hòmens de-les Avellanes, qui fahien ges e aquell havets scampat e consumats tarcions e los arreus ab què maçaven lo dit ges. E no ésser contents d'açò, ajustants mal a mals, los havets parada plaça per maçar vos ab los hòmens de-les Avellanes, e de fet forets venguts a les mans, si los dits hòmens de-les Avellanes haguésen hagut tan poch seny com vosaltres; no cogitants quants sinistres ni quins per fer vostres follies e folls gosars, se porie seguir a aquex loch e a tota la Terra del Marquesat e a aquesta ciutat; de què sots dignes de gran punició e açò conexerets en son cars e loch. E com per aquesta rahó e per altres lo procurador de-la dita Terra dega anar prestament aquí per informar se del vostre il·licit çelerat³⁴²⁴ e no per més propòsit. Per què redarguints vos no poch de tals coses axí agres per vosaltres acceptades, vos manam expressament e de certa sciència sots la fe e naturalesa que sots tenguts a la ciutat, e pena de D florins als cófrens de-la ciutat, si lo contrari fahiets aplicadors,³⁴²⁵ que contra los hòmens de-les Avellanes ni béns seus, alguna novetat directament o indirecta tàcitament ni expresa no façats, ni fer permetats ans stigats plans e sequis, tro-tant que lo dit procurador sie aquí, qui-y procehirà, e aximateix los prohòmens elets per Consell General d'aquesta ciutat haien reconeguda fama entre vosaltres, els dits hòmens de-les Avellanes promulgada.³⁴²⁶ E açò per res no mudets com del contrari vos posariets en molt gran culpa. Scrit en Leyda a XV d-abril any Mil CCCC VIII.

Los pahers de-la ciutat de Leyda.

Als amats los batle, jurats e prohòmens de Santa Linea.

280

1409, abril, 16. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat, al qual demanen que Bertran de Peus rebi els 48 florins de les dietes del compromís, que la vila de Santa Linya encara no li ha pagat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 118r.

³⁴²⁴ çelerat. Damunt de la línia.

³⁴²⁵ aplicadors, a l'original aplicados.

³⁴²⁶ e aximateix los prohòmens elets per Consell General d'aquesta ciutat haien reconeguda fama entre vosaltres, els dits hòmens de-les Avellanes promulgada. Afegit al marge d'inici de línia.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al molt honorable e molt savi senyer lo procurador de la Terra del dit Marquesat, e als altres oficials de la dita Terra, saluts e honor. Fem vos saber que denant nosaltres és comparegut lo honrat micer Bertran de Peus, doctor en leys, ciutadà d'aquesta ciutat. E ha proposat que a el són stats adjudicats per la ciutat XL e vuyt florins d'or, per les dietes que el ha meses en e sobre la qüestió que ere entre los hòmens del loch de Santa Línea e de les Avellanes, los quals no li són stats pagats e aquels fo indicat ésser pagats per los hòmens de Santa Línea,³⁴²⁷ per què requira nosaltres que la dita quantitat li féssem pagar. Nosaltres atenents la dita requesta justa ésser a a rahó consonant, a vos dit procurador requerim e a altres oficials de la dita Terra manam, que al dit micer Bertran la quantitat desús dita pagar façats per los hòmens del dit loch de Santa Línea.³⁴²⁸ En altra manera³⁴²⁹ certificam-vos que y farem aquelles provisions al feyt necessàries. Dat en Leyda a XVI d-abril l'any M CCCC e nou.

281

1409, abril, 17. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a la comtessa d'Urgell, a la qual relaten detalladament els incidents ocorreguts entre les Avellanes i Santa Linya, dels qual culpen els homes d'aquesta vila. També informen que ja han demanat al procurador que acudeixi al lloc, i que el Consell de la ciutat decidirà sobre la qüestió. Finalment li reclamen que intenti evitar que es produeixin nous incidents per part dels seus homes, de la mateixa manera que la ciutat farà amb els seus.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 118r a 119r.

Molt ínclita³⁴³⁰ e egrègia senyora, una letra vostra havem reebuda per lo honrat en Jacme de Prat, oficial de Balaguer, contenent que sobre com en la qüestió o debat, que ere entre los hòmens de Santa Línea de una part e ls hòmens de loch de les Avellanes de la altra, és stada donada sentència arbitral, per la qual són stats limitats e partits los térmens que entre les parts ere qüestió. La qual no contrastant, divendres prop pasat los dits hòmens de Santa Línea, mà armada e hora capçada, són venguts e entrats dins los límits dels térmens del dit loch de les Avelanes, e allí han enderrochat un forn de ges e coltellegades totes les exàrcies que allí eren per obs de maçar e trestegar lo dit ges. E encara no contents d-açò dissabte prop passat són venguts mà armada fins prop del loch de les Avellanes scometent los hòmens d-aquell e allí han tallat arbres e vinyes. Per què-s pregàvets que aquells castigàsem per la forma que-s mereix, fahets servir la dita arbitral sentència, per lunyar inconvenients. E explicada encara la creença, per lo dit oficial, molt bé e sàviament per vos senyora a ell comanada. Vos responem

³⁴²⁷ e aquels fo indicat ésser pagats per los hòmens de Santa Línea. Afegir al marge d'inici de línia.

³⁴²⁸ e aquels fo indicat ésser pagats per los hòmens de Santa Línea. Afegit al marge de començament de línia.

³⁴²⁹ En l'original *mana*.

³⁴³⁰ *ínclita*. Damunt de la línia.

que regraciam molt a la vostra senyoria com e axí curialment dels dits fets axí temerari³⁴³¹ comeses e perpetrats per los dits hòmens de Santa Línea nos havets informats, jatsia senyora lo abat de Bellpuig per sos letres nos ne hagués certificats. Certificants vos que nosaltres hi havíem ja provehit, mas encara per satisfer senyora a la vostra letra,³⁴³² de fet havem provehit que per tolre sinistres e inconvenients e que·les partides no vinguen a les mans, lo procurador de la Terra del Marquesat se·n munte prestament per predre informació de·les dites coses e de fer·ne aquella correcció condigna que·s merex; a fi que semblants coses axí agrament atemptades, les quals a nosaltres són totalment desplaents, sien ben castigades. Al fet de·la sentència de·la qual se fa menció en vostra letra, senyora vos certificam que nosaltres havem aquella voler e bona intenció, e axí arreglada com haver se pugue en fer servir aquella, emperò senyora açò havem a fer ab lo Consell General d·aquesta ciutat, al qual migancant la gràcia de Déu, ho posarem prestament e us informaren del fet de·la veritat e farem que prestament hi proveesque. E feta la provisió ab bona diligència e ab cor ferm, hi farem com que per aquell serà ordonat totes dilacions a part posades. Pregants vos senyora, axí afectuosament com podem, que migancant vostres bones provisions e les nostres haiats la cara girada que·los hòmens vostres e de·la ciutat no vinguin armats ni a mans, ans la bona afecció³⁴³³ que és entre vos senyora e lo senyor comte e aquesta ciutat sie conservada. D·aquesta manera senyora, parlarà ab vos lo dit oficial, per què us plàcie donar fe e creença a tot ço e quant ell vos explicarà de part de nosaltres sobre lo dit fet. E sia senyora la Santa Trinitat guarda vostra. E si algunes coses a·la vostra senyoria són plasents scrivits aquella to que li plàcia. Scrit en Leyda a XVII d·abril any Mil CCCC VIII.

Los pahers de·la ciutat de Leyda qui·s comanen en vostra gràcia.

A la molt ínclita e egrègia senyora, la senyora contesa d·Urgell.

282

1409, abril, 25. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador Ramon Berenguer Despens i a l'assessor Pere Giner. S'ha demanat a Bertran de Peus que acudeixi a Santa Linya però ell s'hi nega, si abans no se'l paga. Per això els paers requereixen al procurador i a l'assessor que romanguin a Santa Linya per prevenir incidents.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 119r i 119v.

Molt honorable e molt savi senyor, vostres letres havem reebudes, les quals enteses vos responem que nosaltres instant los prohòmens als quals lo Consell General ho havia comanat; aquells elegiren entre·ls altres que·y puyàs lo honrat micer Bertran de Peus, lo qual ha respost

³⁴³¹ *temerari*. Damunt de la línia.

³⁴³² *a la vostra letra*. Afegit al marfe de final de línia.

³⁴³³ *afecció*. Damunt de la línia.

que sens que no fos pagat no·y pujaria. Per què nosaltres havem acordat de justar·los altra vegada per aquesta rahó. E segons acordàrem axí li provehirem. En veem que lo fet camine bé, sinó que haurem Consell General qui hi provehisca segons lo feyt merex. Entretant senyors, vos plàcia d'aquí no·us partiscats, per ço que sinistre algú no si pogués seguir, car posar nos hiets en gran culpa. E sia lo Sant Sperit en sa guarda. Scrit en Leyda a XXV d'abril l'any M CCCC e nou.

Los pahers, etc.

Als molt honrats e molt savis senyers en Ramon Berenguer Despens procurador general e micer Pere Giner assessor de·la Terra del Marquesat.³⁴³⁴

283

1409, abril, 30. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador Ramon Berenguer Despens, al qual demanen que forci els homes de Santa Linya a pagar els salaris de les persones que ha participat en el compromís.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 119v i 120r.

Molt honrat³⁴³⁵ e molt savi senyor, a·qui van los honorables en Francesh de Sent Climent, micer Bertran de Peus, micer Simon Sunyer e en Guillem Botella per regonéxer e veure la qüestió e debat que és entre los hòmens de Santa Línea de una part e los hòmens de·les Avellanes de·la altra. Per què us pregam que forcets los hòmens de Santa Línea a fer lo despès als dits prohòmens anant, vinent e tornant.

Item més forcets los dits hòmens de Santa Línea que paguen al dit en Francesch de Sent Climent del temps que ha treballat en lo compromís de·la dita qüestió segons e per la forma que vos sots stat pagat. E sia lo Sant Sperit ab vosaltres. Scrit en Leyda a XXX d'abril any M CCCC VIII⁹.

Los pahers, etc.

Al molt honorable e molt savi senyer en Ramon Berenguer Despens, procurador general de·la Terra del Marquesat.

³⁴³⁴ Segueix inici d'una carta cancel·lada dirigida a ispert d'Aguilaniu.

³⁴³⁵ Abans de la carta es presenta guixat l'inici d'altra el contingut de la qual és: "Mot honorable e molt savi senyor. En Gispert de Aguinaliu és ací e diu que és stat a·la tala que se's fet en lo terme de Santa Línea e com a nosaltres no sie cert. Per què us pregam que vista la present per lo procurador de aquella nos certifiquets si·s apar per".

[1409]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat sobre diverses qüestions: la seva entrevista amb la comtessa d'Urgell; la necessitat que s'envii un síndic de Santa Linya amb poders a Lleida; la informació que el notari Pere de Bellsolà anirà aviat a Santa Linya; i la petició que romanguí a Santa Linya.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 120r i 120v.

Molt honorable e molt savi senyer,³⁴³⁶ una vostra letra havem reebuda sobre lo parlament que havets hagut ab la senyora comtesa a Balaguer, a-la qual prestament no havem pogut delliberar, más hagut plener acort sobre aquella d-aquell vos scriurem.

Item més som stats meravellats com alguna persona del loch de Santa Línea ací no ha vengut, segons ere stat delliberat. Per què us pregam que manets prestament als pahers del dit loch, que com pus inartosament puguen, tremetren ací un síndich, havent poder de-la universitat e dels singulars, e encara procuració e poder bastant³⁴³⁷ de tots aquells als quals són stades fetes les tales, que sabés de fermar de dret e de fet tots processos e enantaments, que conegam ésser al present acte necessaris e oportuns, e que lo dit poder sie bo e copiós ab poder de substituir.

Item senyer vos pregam que encontinent nos trametats en Pere de Bellsolà, notari ab lo procés, sentència e altres scriptures fahents per la qüestió de Santa Línea e de les Avellanes e de Circardith, car ja lo havem fet guiar al loch e axí vingue prestament car no-l cal duptar de res.

Item més senyer, fer³⁴³⁸ vos pregam que façats aquí vostra continua residència, regint los hòmens de-la Terra, bé e sàviament e d-aquí no us moguats tro que de nosaltres haiats altre letra. E sia lo Sant etc.

[1409]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al notari Pere de Bellsolà, al qual requereixen que vagi a Lleida amb totes les escriptures del procés i del compromís entre Santa Linya i les Avellanes. Els paers lleidatans li garanteixen que li faran pagar els dies treballats i altres deutes.

³⁴³⁶ senyer. Damunt de la línia.

³⁴³⁷ procuració e poder bastant. Damunt de la línia.

³⁴³⁸ En l'original fe.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 120v i 121r.

Com nosaltres haïam de gran necessitat vos en Pere de Bellsolà e tota cuyta a nosaltres redunde en gran tarda. Per què us dehim e manam expressament e de certa sciència, que vista la present siats ací ab lo procés que fet havets sobre la qüestió que és entre l'abat de Bellpuig, les Avellanes e Cicardith de una part, e lo loch de Santa Línea de-la altra. Ab la sentència e totes altres scriptures que sien ves vos per la dita rahó fahents. Certificants vos que nosaltres vos farem satisfer de vostres jornades e altres deutes a vos per la dita rahó deguts. E no dubtets de venir car nosaltres vos e aquells qui ab vos vindran haïam guiats e fets guiar; e açò per res no mudets. Scrit..

Los pahers de-la ciutat de Leyda.

Al discret en Pere de Bellsolà, notari.

286

[1409]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers i els prohoms de Santa Linya, en què els recriminen que, malgrat les seves malifetes, no hagin comparegut a la ciutat. Els reclamen novament que hi enviïn un síndic amb poders.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 120v i 121r.

Prohòmens, no poch som meravellars de vosaltres que per rahó de-la injúria, ofensa e tales a vosaltres irrogades, ací no sots venguts, per rahó de-les quals nosaltres e la ciutat, no sens rahó, ne havem hagut punyiment, agror e sentiment. E com nosaltres entenem prosseguir e defendre vosaltres, segons deven rahanablement, segons bé havem acostumat nostres vehins e vassalls defendre. Per què us dehim e manam spresament e de certa sciència, que vista la present trametats ací un síndich segons ere stat emprés³⁴³⁹ per part³⁴⁴⁰ de-la universitat, ab procuració d-aquells qui han reebudes les dites tales, ab poder de fermar de dret e de require ésser fets tots enantaments que a nosaltres ocrorrà ésser fahedors³⁴⁴¹ per forma que lo dit poder sie bo e copiós; e açò per res no mudets, com açò haïam molt a cor; e del contrari vos posariets en gran culpa.

Los pahers de-la ciutat de Leyda.

Als amars los pahers e prohòmens del loch de Santa Línea.

³⁴³⁹ segons ere stat emprés. Afegir al marge de final de línia.

³⁴⁴⁰ Al matge superior i en lletra menuda i com anotació de l'escrivà, *Thomàs Vernet Ramon d'Alçamora*.

³⁴⁴¹ *Faedors* a l'original *faedos*.

1409, maig, 14. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador Ramon Berenguer Despens. El Consell General de la ciutat ha decidit que romanguí a Santa Linya fins que hi acudeixin un prohoms i un notari per rebre la informació de les ofenses que han tingut lloc. Li demanen igualment que, de moment, no reclami cap pagament a la vila de Santa Linya.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 121r i 121v.

Molt honorable e molt savi senyer, certificam vos que nosaltres havem elet ab los prohòmens als quals Consell General ha comanat lo fet de la defensió de Santa Línea, i prom ab i notari, los quals vagen aquí per reebre informació de les violències, ofenses e tales fetes als dits hòmens de Santa Línea, per lo abat de Bellpuig e hòmens de les Avellanes e de Cicardith. Per què senyer vos pregam que d'aquí no us mogats a present, per ço que endrecets lo dit prom e axí matex per tenir la Terra en stat pacífich.

Item més senyer, nos són stades fetes clamors³⁴⁴² per part dels hòmens del dit loch de Santa Línea que a instància d'alguns, vos los volets compellir a pagar algunes quantitats davallants de salaris del procés de la qüestió que és stada e és entre los dits hòmens de les Avellanes ede Cicardith, de una part, e los dits hòmens de Santa Línea de la altra. E com lo fet de sa natura a present requira dilació e temperament. Per què us pregam e requerim que a present sobresegats en fer execució a instància d'algunes persones en la universitat e singulars dels dits hòmens de Santa Línea en qualsevol quantitats davallants per rahó del dit procés, en qualsevol manera vulles per salaris de la dita sentència, o de jornades o per altra rahó descendent del dit procés, e en tots altres processos e enantament per la dita rahó,³⁴⁴³ com axí sia stat per nosaltres delliberat e per los dits prehòmens.³⁴⁴⁴ Scrita en Leyda a XIII de maig any M CCCC nou.

Los pahers etc.

Al molt honorable e molt savi senyer en Ramon Berenguer Despens, procurador general de la Terra del Marquesat.

1409, maig, 31. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al comte d'Urgell. Els paers de Montgai havien pagat al jueu David de Piera, d'Agramunt, només 100 florins dels 400 que li

³⁴⁴² clamors, l'original clamors.

³⁴⁴³ en tots altres processos e enantament per la dita rahó. Damunt de la línia.

³⁴⁴⁴ e per los dits prehòmens. Damunt de la línia.

devien; per això, el comte d'Urgell havia fet empresonar el paer Bernat Guarner. El rei, adonant-se de la pobresa de Montgai, ha allargat en tres anys el pagament dels deutes a qualsevol jueu. Per això ara els lleidatans demanen al comte que deixi en llibertat el paer.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 121v i 122r.

Molt ínclit e expectable senyor, vostra senyoria ab tenor de la present notificam que a XXVIII del mes de giner any M CCCC VIII, lo senyor rey per sa letra, veent la gran inòpia e pauperitat en la qual³⁴⁴⁵ universitat del loch de Muntgay ere posada; a aquella e als singulars d'aquella alongà de totes e sengles deutes en los quals fosen tenguts o obligats a qualsevol juheus encara privilegiats a tres anys, de la data de la concessió real en anant comptadors.³⁴⁴⁶ E és seguit après que la dita universitat veent que devie an Daví de Piera, juheu³⁴⁴⁷ de la vila d'Agramunt CCCC florins, segons la forma del elongament. En lo giner prop pasat los pahers e prohòmens de la dita universitat han pagat al dit Daví cent florins dels dits CCCC³⁴⁴⁸ dels quals tenen cautela; e no contrastant lo dit elongament, vostres oficials tenen pres un paer de la dita universitat apellat Bernat Guarner en la vostra ciutat de Balaguer vinent contra lo dit elongament. E com nos aparegua cosa coninent que les provisions manades per nostre príncep e senyor sien condignament servades. Pe què senyor vos pregam, axí afectuosament com podem, que sia vostra mercè de fer desliurar de la dita presó lo dit Berenguer Guarner. E serà cosa senyor, que us ho reputarem a gràcia, oferints nos aparellats per vostra senyoria fer semblants coses e magors. E si algunes coses senyo, són plahibles a la vostra senyoria, scrivits aquella tot ço que li plàcia. Scrit en Leyda a XXXI de maig any etc.

Los pahers de la ciutat de Leyda qui s'comanen senyor a vostra gràcia.

Al molt ínclit e expectable senyor, lo senyor comte d'Urgell.

Vidit Johannes assessor.

289

1409, juny, 1. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer de Vilanova de Meià. El representant del sotsveguer ha exigit a la població d'Alòs que romanguin en el terme a causa dels incidents de Santa Linya. Això produeix perjudicis i per tal d'evitar-los, els paers lleidatans manen al sotsveguer que, les persones que vulguin marxar de la vila, compareguin davant seu, cada sis dies.

³⁴⁴⁵ en la qual. Damunt de la línia.

³⁴⁴⁶ Comptadors, a l'original *comptados*.

³⁴⁴⁷ juheu. Damunt de la línia.

³⁴⁴⁸ dels dits CCCC. Damunt de la línia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 122v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, al amat lo sotveguer de Vilanova de Meyà o a son lochtinent, saluts e dilecció. Com vostre llochtinent resident en lo loch d·Alòs hage fet manament als habitants en lo dit loch d·Alòs, que no gosen exir del terme, e açò per rahó de·la defensió de loch de Santa Línea. E com siam stats suplicats per part de·la universitat del dit loch d·Alòs que com³⁴⁴⁹ per rahó del dit manament ells sien molt³⁴⁵⁰ vexats e sostenen grans dampnatges, que·lo dit manament los deguésem blandir e temprar. E nosaltres volents a lur suplicació avenir, per ço us dehim e manam que per ço que·ls hòmens de·la dita universitat puguen guaytar, prengats ab sagrament e homenatges aquells que es voldran del dit loch per guaytar,³⁴⁵¹ que de VI en VI dies vindran al dit loch e davant vos e vostre lochtinent se presentaran, a fi que quant de nosaltres haurets manament los puxats haver al VI dia que mester los haurets, e sots aquesta forma volem que us regischats. Dada en Leyda prima junii any M CCCC VIII³⁴⁵².

290

1409, juny, 2. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al paers i prohoms de Santa Linya. Els lleidatans han rebut la carta en què se'ls relata que els homes de Santa Maria de Bellpuig han agafat dos homes de Santa Linya, que ara estan empresonats a Balaguer, i demanen més informació sobre l'incident.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 122v i 123r.

Prohòmens, vostra letra havem reebuda contenent que los hòmens de Bellpuig han preses dos hòmens d·aquex loch de Santa Línea; el abat personalment als menats a Balaguer e lla són presos. Per què·ns demanàvets de consell com vos captendríets. A la qual vos responem que en vostra letra no·s contén com és vengut lo cars, nil·s portadors³⁴⁵³ de·la present non·s ne han poguts certificar. Per què nosaltres bonament no·y podem provehir, per què·us manam que·ns³⁴⁵⁴ certifiqets clarament qui ha preses los dits hòmens, ni en quin loch, ni per quina rahó, e de totes les cercunstàncies; e haguda certificació planera, scrivits nos ne prestament.

³⁴⁴⁹ com. Damunt de la línia.

³⁴⁵⁰ ells sien molt. Damunt de la línia.

³⁴⁵¹ aquells que es voldran del dit loch per guaytar. Damunt de la línia.

³⁴⁵² A Continuació s'anota Francesch Cortit, Johan Civera.

³⁴⁵³ Portadors, a l'original portados.

³⁴⁵⁴ A l'original que·us.

Emperò entretant guardats vos de innovar res, car al pus la gràcia de Déu migançant, la ciutat s-i provehirà. Scrit en Leyda a dos de juny³⁴⁵⁵ any Mil CCCC VIII°.

Los pahers de-la ciutat de Leyda.

Als amats lo batle, jurats e prohòmens de Santa Línea.

291

1409, juny, 3. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guillem de Perves, al qual demanen que vagi a Lleida per parlar amb els paers de qüestions relacionades amb Llimiana.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 123r.

Molt honrat senyer, com sobre alguns fets concerenets la utilitat de-la universitat de Liminyana haïam a vos de gran necessitat per donar bona expedició a aquelles, en los quals sens vos entenem no podem. Per què us pregam e requerim que, vista la present, siats ací per ço que ab vos dels dits negocis comunicar àmplament e bé puguem, e açò no dilatats com del contrari vos posariets en gran càrrech. E si la dita universitat prenie algun sinistre seriets ne vos causa e citació. E sia lo Sant Sperit ab vos. Scrita en Leyda a tres dies de juny, any M CCCC VIII°.

Los pahers de-la ciutat de Leyda

Al molt honrat e molt savi senyer en Guillem de Perves, donzell.

292

1409, juny, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer de la Terra d'Avall.

Els homes de Cubells s'han queixat perquè els ha manat que romanguin en el terme de la vila pels fets de Santa Linya; ara els autoritzen a sortir-ne si es presenten cada sis dies.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 123v.

³⁴⁵⁵ juny, Sobre

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat lo sotsveguer de la Terra d'Avall o a son lochtinent, saluts e dilecció. Com vos haiats manat als hòmens del loch de Cubells que no ixquen ni exir gosen de la vila e del terme del dit loch, e açò per rahó de la defensió de Santa Linya. E com siam stats suplicats per part de la universitat del dit loch de Cubells, que com que rahó del dit enantament ells sien vexats e sostenen grans dampnatges, que lo dit manament los deguésem blandir e temprar. E nosaltres volents a lur suplicació condignament avenir, e no volents los donar matèria de perdre sos³⁴⁵⁶ guanyys. Per ço us dehim e manem que per ço quels hòmens de la dita universitat puguén guanyar e haver qualque anantament prengats, ab segrament e homenatge, a tots³⁴⁵⁷ aquells qui exir voldran del dit loch e terme, que de sis en sis dies vendran e tornaran al dit loch, e danant vos e vostre lochtinent se presentaran, a fi que quant de nosaltres haurets manament los puxats haver al sisén dia que mester los haurets. E sots aquest regiment vos manam tingats los dits hòmens, e altres blandiments ni favors nol·s donaset per res. Dad en Leyda a VIII dies de juny any Mil CCCC VIII.

293

1409, juny, 14. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guillem Carbonell, mercader de Vilanova de Meià i creditor del Marquesat, al qual demanen que endarrereixi el cobrament de 72,5 lliures jaqueses d'un censal, que li paga la Terra del Marquesat, fins al mes de juliol.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg.123v i 124r.

Molt honrat senyer, segons som informats la Terra del Marquesat és tenguda e obligada pagar a vos LXII lliures e miga³⁴⁵⁸ jaqueses a les quals pagar ere obligada certs terminis ja pasats. E com bé senyer, sapiats la dita Terra és fort opresa e encarregada de molts e inportables càrrechs als quals pagar no és bastant, si doncs per sufertes e comports no·u fa. Per què us pregam, molt afectuosament per reverència d'aquesta ciutat e nostra, vullats perlongar la paga de les dites LXII lliures e miga jaqueses fins per tot lo mes de juliol primer vinent, car nosaltres havem fet ab lo procurador general de la dita Terra e ab los síndichs d'aquella, que la gràcia de Déu migantant, vos sens falla haurets tota vostra quantitat en lo dit termini, pregants vos molt afectuosament a la dita Terra per la dita rahó no vullats donar damnatges ni mesions per aquest fet. E si algunes coses vos són plahibles scrits nos francosament. Scrit en Leyda a XIII de juny l'any M CCCC e nou.

Los pahers de la ciutat de Leyda a vostra honor.

Al molt honorable senyer en Guillem Carbonell, mercader de Vilanova de Meyà.

³⁴⁵⁶ sos. Sobreposat a la línia.

³⁴⁵⁷ tots. Damunt de la línia.

³⁴⁵⁸ e miga. Damunt de la línia.

1409, juny, 15. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer i batlle, als paers i als prohoms de Santa Linya. L'assumpte amb l'abat va per bon camí, però han de prevenir que es produeixi cap ofensa, de la qual se'ls pugui inculpar. En cas de qualsevol incident, abans d'actuar, cal que n'informin a la ciutat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 124r i 124v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat als amats lo sots veguer, batle, pahers e prohòmens del loch de Santa Línea, saluts e dilecció.³⁴⁵⁹ Com la qüestió que és entre l'abat de Bellpuig e los hòmens de·les Avellanes de una part e la universitat d'aquex loch de·la altra, estiga en bon tracte e partit. Per què us dehim e manam, sots la fe e naturalesa que sots tenguts e pena de D florins d'or d'Aragó, als cófrens de·la ciutat aplicadors, que en lo mig durant lo dit tracte, en manera alguna res no innovets ne innovar façats directament ne indirecta contra lo dit abat ne hòmens, sens hans vos haiats en vostres afers sàviament e madura, en guisa e manera, que per negú no·us sia donada colpa, e nosaltres vos haiam que grahir,³⁴⁶⁰ que per lo dit abat o sos hòmens contra vosaltres era res innovat, que encontinent ne deyats consultar la ciutat, com se tinga per dit en e sobre totes coses mantenir e defendre·us e penre los fets per scrits. En altra manera si lo contrari fayets, ço que no crehem, conexerets quen·s en fariets assenyalat despler e·us posariets en gran colpa. Dada en Leyda a XV de juny any M CCCC nou.

1409, juny, 18. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat a Guillem Salvador, jutge del Marquesat. Pere Corça, de Santa Linya, va vendre al Marquesat un censal de 62 lliures 10 sous barcelonesos de pensió, per poder pagar a Bertran Nicolau i a Guillem Pere Bussot, comptadors de Barcelona, però no ha cobrat mai la seva pensió. Els paers lleidatans demanen al jutge que exigeixi que la quantitat deguda es reparteixi, per talla, entre les poblacions.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 124v i 125r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al amat en Guillem Salvador, batxiller en leys, lochtinent de jutge ordinari de·la dita Terra, saluts e honor. Com

³⁴⁵⁹ Segueixen dues línies i mitja guixades, i continua amb altra lletra.

³⁴⁶⁰ e nosaltres vos haiam que grahir. Damunt de la línia.

siam certs que en Pere Corçà, ara habitant en lo loch de Santa Línia, per contemplació de tota la Terra prestà a aquella per pagar als honrats en Bertran Nicholau e a micer Guillem Pere Bucot, comptados de Barchinona,³⁴⁶¹ als quals la dita Terra fa cert censal, sexanta dues lliures X sous barchinonesos, los quals jamés no ha cobrades. E sie comparegut denant nosaltres en Guillem Carbonell del loch de Vilanova de Meyà dient se procurador del dit en Pere Corçà, dient e afermant que les universitats de la dita Terra no paguen ne han curat pagar al dit en Pere Corçà la dita quantitat, per què ha suplicat nosaltres que prestament aquella li deguésem fer pagar ensemps ab les mesions que fetes ha en demanar aquelles. E nosaltres volents a lur suplicació benignament condescendre e avenir, considerant no³⁴⁶² ésser cosa digna de la liberalitat per lo dit en Pere Corçà a la dita Terra feta, dega reportar dispendi ans dege ésser premiat condignament.³⁴⁶³ Per ço a vos ab tenor de la present, dehim e manam expresament e de certa sciència, e sots pena de cent florins³⁴⁶⁴, que vista la present o fer gitar e talliar la dita quantitat en les universitats de la dita Terra; o en altra manera, segons a vos aparrà ésser expedient, façats executió realment e de fet³⁴⁶⁵ en la dita Terra e universitats d'aquella tro en la dita quantitat de LXII lliures X sous e per les mesions fetes e d'ací avant fahedores. E açò per res no dilatets ni algun blandiment a la dita Terra donets, per lo qual lo dit en Pere Corçà o son procurador per la dita rahó haien a tornar denant nosaltres, ans justícia spatxada a aquell façats, totes excepcions fora gitades. Dada en Leyda a XVIII de juny any M CCCC VIII°.

296

1409, juliol, 1. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem Cardona, al qual demanen que pagui als hereus de Bernat Mascaró una part dels 50 sous anuals que cobrava per la guarda del castell de Llorenç.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 125r i 125v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al amat en Guillem Cardona, clavari de la dita Terra,³⁴⁶⁶ saluts e dilecció. Vos saber que denant nosaltres són compareguts en Salvador Calp e en Pere Boteyl axí com persones dels hereus de Bernat Mascaró, quòndam, detenedor del castell de Llorenç, dient que al dit en Bernat Mascaró és deguda alguna quantitat d'aquells cinquanta sous jaquesos los quals li eren donats tots anys per tenir en guarda e regir en lo dit castell. Per què requiren que als dits hereus qui són en pupillar³⁴⁶⁷ edat constituïts, pagar féssem ço que degut los és per la rahó desusdita,

³⁴⁶¹ *comptados de Barchinona*. Damunt de la línia.

³⁴⁶² *no*. Damunt de la línia.

³⁴⁶³ *condignament*. Damunt de la línia.

³⁴⁶⁴ *e sots pena de cent florins*. Damunt de la línia.

³⁴⁶⁵ *realment e de fet*. Damunt de la línia.

³⁴⁶⁶ *clavari de la dita Terra*. Damunt de la línia.

³⁴⁶⁷ *hereus qui són en pupillar*. Damunt de la línia.

comptant prorata del temps ab els, ho ab lur tudor o curador o altre persona en nom d-ells;³⁴⁶⁸ hon veents les dites requestes justes ésser e a rahó consonant,³⁴⁶⁹ a vos dehim e manam que ab los dits³⁴⁷⁰ tudors o persones propinqües dels dits pupils comptets; e comptant legítimament,³⁴⁷¹ los paguets ço que ab bona veritat se aparrà ésser los degut, havent d-ells cauteles dels de ço que ls donarets. Dat en Leyda lo primer dia de juliol l'any M CCCC e nou.

297

1409, juliol, 2. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guillem de Puigverd, de la vila de Camarasa, al qual demanen que vagi el dissabte següent a la Paeria de Lleida, on acudiran també els hereus de Pere Mascaró, a fi de decidir a qui corresponen els diumenges de Llorenç.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 125v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al honrat en Guillem de Puigvert de la vila de Camarasa, saluts e honor. Com haïam entès que qüestió sia entre vos d'una part e los fils hereus e pupils d'en Bernat Mascaró quòndam, detenidor del castell de Llorenç de la altra, sobre alguns domenges³⁴⁷² de terra constituïts en lo terme del dit loch de Llorenç, los quals són de senyor.³⁴⁷³ Per ço us dehim e manam que d'ací a disapte primervinent siats ací en la ciutat denant nosaltres en la casa de la Paheria per mostrar vostre dret, car ací seran per los dits pupils que mostraran de lur dret. E aquest termini vos assignam peremptòriament a quiscuna de les parts. Dat en Leyda a dos de juliol l'any M CCCC e nou.

298

1409, juliol, 2. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Llorenç, al qual ordenen quedar-se els diumenges fins que ells hagin decidit a qui pertanyen.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 125v i 126r.

³⁴⁶⁸ *ho ab lur tudor o curador o altre persona en nom d-ells.* Damunt de la línia.

³⁴⁶⁹ *e a rahó consonant.* Damunt de la línia.

³⁴⁷⁰ *dits.* Damunt de la línia.

³⁴⁷¹ *legítimament.* Damunt de la línia.

³⁴⁷² *domenges.* Damunt de la línia.

³⁴⁷³ *los quals són de senyor.* Damunt de la línia.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, al amat lo batle del loch de Lorenç, saluts e dilecció. Com siam informats que qüestió sia entre en Guillem de Puigvert del loch de Camarasa d·una part e los hereus de Bernat Mascaró, quòndam, detenedor del castell del³⁴⁷⁴ dit loch, de·la altra, sobre alguns domenges³⁴⁷⁵ de terra qui són de senyor del dit terme. E com desigem que·la dita qüestió se lev de carrera. Per ço us dehim e manam que los dits domenges³⁴⁷⁶ e explets a vostra mà en nom de·la ciutat prenats, e aquells tingats tant e tant longament, fins e de nosaltres haiats altre manament en contrari, a·qui volem qui sia respost dels dits domenges e explets. E guardat vos lo contrari no façats, car posar vos hiets en gran culpa. Dat en Leyda a II de juliol l·any M CCCC e nou.

299

1409, juliol, 6. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Bernat Casset de Montgai, que ha traspasat els seus béns a una persona de fora de la vila. Els paers lleidatans l'avisen que el canvi no ha de suposar cap perjudici per Montgai; el procurador anirà a conèixer els fets i, si s'han produït incorreccions, les hi faran pagar dels seus propis béns.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 126r i 126v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al amat en Bernat Caset de·la vila de Montgay, saluts e dilecció. Com siam certs e clarament informats que vos per debat que havets ab la vila de Montgay, haiats feta transportació d·hun censal que·la dita vila vos fahia, en altra persona, per donar ne dan o dampnatge a la vila desusdita. E com no sia digna cosa que·la vila haia dampnatge del fust mateix. Per ço us dehim e manam, sots pena de cent florins d·or d·Aragó, de vostres béns havendors e als cófrens de·la ciutat aplicadors, que vos façats ab aquell en³⁴⁷⁷ qui fectament³⁴⁷⁸ havets transportat lo dit censal, que·la dita vila non haia dan ni dampnatge algú, de terços, mesions o altres coses, com³⁴⁷⁹ aquel procurador general de·la dita Terra serà aquí, qui dels dits fets haia conegut e determinat. E en altra manera certificam·vos que ultra la exacció de·la dita pena, la qual per lo dit procurador de vos e béns vostres levar farem, procehirem contra vos e vostres béns, segons que fer devem, e trobarem ésser procehidor. E guardat vos lo contrari no façats. Dat en Leyda a VI de juliol l·any M CCCC e nou.

³⁴⁷⁴ del castell del. Damunt de la línia.

³⁴⁷⁵ domenges. Damunt de la línia.

³⁴⁷⁶ domenges. Damunt de la línia.

³⁴⁷⁷ en. Damunt de la línia.

³⁴⁷⁸ fectament. Damunt de la línia.

³⁴⁷⁹ com. Damunt de la línia.

300

1409, juliol, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers d'alguna població del Marquesat, als quals diuen que enviaran el procurador per entendre en els fets.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 126v.

Pahers, vists havem e reebuts uns capítols los quals nos havets tramesos. E responem vos que lo procurador serà aquí prestament, si plau a Déu, qui-us metrà los fets en bon stament. Però entretant vos dehim e manam que en res no innovets en los dits fets si doncs en defensió d'unes persones no·u fets. E guardat vos lo contrari no façats. Scrts en Leyda a XII de juliol l'any M CCCC e nou.

301

1409, juliol, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al notari de Camarasa Pere de Bellsolà, al qual demanen que vagi a Santa Linya.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 126v.

Com per alguns fets tochant's utilitat del loch de Santa Línea haiats necessari anar al dit loch per fer via en aquesta, e informació haver, com sens vos fer nos puxa. Per ço us dehim e manam que prestament ab los portadors de·la present vos ne anets al·dit loch, e ab lo batle e ab aquell qui fer ho haia, prenats vostra informació verídica, e bé endreçadament, en tal guisa que aquella feta nos tramitats, per tal que per aquella puxam ésser informats de·la veritat. E açò no mudets. Scrit en Leyda a XII de juliol l'any M CCCC e nou.

Los pahers de·la ciutat de Leyda.

Al honrat e discret en Pere de Bellsolà notari en Camarasa.

302

1409, juliol, 13. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem Cardona. Malgrat haver ordenat com s'havien de repartir els pagaments de les despeses del

Marquesat, ara ha de modificar el sistema i treure el salari del procurador, Ramon Berenguer Despens, dels foriscapis, dels terços, i de les punicions i, si no basten, de les rendes.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 127r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al amat en Guillem Cardona, clavari de·la dita Terra, saluts e dilecció. Com segons sabets ab letra nostra dada en Leyda a XX d·agost l·any M CCCC set, vos haviem donat regla e manera com se pagasen los censals a que·la dita Terra és obligada pagar, segons que en la dita letra és contingut. Hon com per certes causes e rahons, nosaltres haïam assignat al honrat en Ramon Berenguer Despens lo seu salari ésser pagador dels foriscapis e terços e ponicions, adveniments en la dita Terra. E encara si pagats los dits censals, res sobre vers vos, d·alò li façats compliment al seu salari. Per ço dehim e manam que al dit en Ramon Berenguer Despens, procurador de·la dita Terra, paguets lo seu salari en los dits foriscapis, terços, punicions e si no·li basten en les rentes que a vers vos romandran,³⁴⁸⁰ pagats los censals als quals sots tengut pagar, com axí deliberat ho haïam ésser fahedor. E açò no mudets.³⁴⁸¹ Dat en Leyda a XIII de juliol l·any M CCCC e nou.

303

1409, juliol, 19. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari Guillem Cardona. Malgrat el sistema de repartiment de despeses que havien acordat, el procurador Ramon Berenguer Despens rebutja, per escrúpols de consciència, que es tregui el seu salari de les sancions. Per això els paers demanen al clavari que li pagui el salari de les punicions, de les terces i dels foriscapis.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 127r a 128r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al amat en Guillem Cardona, clavari de·la dita Terra, saluts e dilecció. Recòrdens que algun temps ha pasat per nostres predecesors vos fo manat per sa letra contenent quina e qual pràctica e manera tendriets en pagar e satisfer al procurador de·la dita Terra e al assessor, al batle de Lorenç e als crehedors de la dita Terra; la qual forma e pràctica en special vos fon donada per la forma següent: Primerament que pagàsets al procurador de·la dita Terra cent lliures jaqueses, e al assessor DCCC sous, e al batle de Lorenç L sous jaquesos e altres mesions que necessàriament se haguesen a fer, les quals squivar nos poguesen, a ops pagàsets als crehedors havents e reebents censals sobre la dita Terra, segons lur prioritat e posterioritat. Emperò que los dits

³⁴⁸⁰ e si no·li basten en les rentes que a vers vos romandran. Damunt de la línia.

³⁴⁸¹ com açò facem de consell dels IIII prohòmens, los quals lo dit Consell General ho ha comanat. Damunt de la línia.

oficials fosen pagats e pagàsets primerament de lurs salaris acostumats, de-les punicions e esdeveniments tant solament que en son temps exirien de-la dita Terra; exceptants los foriscapis, los quals ensemps ab les rendes ordinàries, volien los dits crehedors de-la dita Terra ésser apartats e d-aquelles ésser pagats: segons que aquestes coses e altres llargament e prolixa en la dita letra, la data de-la qual fo en Leyda a XX d-agost any Mil CCCC set, són contingudes.

Ara és comparegut denant nosaltres lo honrat en Ramon Berenguer Despens, procurador de-la dita Terra, dient e afermant que ell atenent que lur salari ha a traure de-les punicions de-la dita Terra, del qual ha consciència que hage per haver lur salari inquietar algú, com dret e justícia voldrie fer e no cort a alguna persona, lo qual cort haurie a fer si lur salari havie a traure solament de-les punicions e lo cupletar se d-aquelles. Per què ell no irat per regir la dita Terra si doncs no ere segur d-hon porà haver lur salari sens scrúpol de sa consciència; per la qual rahó nosaltres ab certs prohòmens, per Consell General elets³⁴⁸² en açò intervinents, havem delliberat que per ço que-la dita Terra sie posada en regiment e lo dit procurador face sa residència segons se merex, que lo salari del dit procurador li sie assignat e de fet lo li han assignat en e sobre les punicions, terces e foriscapis de-la dita Terra. Per ço corregint la dita letra a vos tramesa en quant toque lo salari del procurador e en millor commutants, vos dehim e manam expressament e de certa sciència, que no contrastant la dita letra, la qual vos tenits, de-les punicions, terces e foriscapis, paguets e satisfàçats al dit honrat en Ramon Berenguer Despens, procurador tro en quantitat de-les dites cent lliures. E açò per res no mudets com axí de certa sciència e expresament ho vullam e-u manem. Dad en Leyda a XIXe dies de juliol any Mil CCCC VIIIe.

304

1409, juliol, 19. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari Guillem Cardona. El jutge Pere Giner no pot traslladar-se al Marquesat i, en el seu lloc, els paers lleidatans hi envien el procurador Ramon Berenguer Despens i el savi en dret Francesc Martí, al qual el clavari ha de pagar del salari de Pere Giner.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 128v.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat al amat en Guillem Cardona, clavari de-la dita Terra, saluts e dilecció. Com per absència del honrat micer Pere Giner, doctor en leys, jutge ordinari de-la dita Terra, lo qual per certes rahons no pot a present anar aquí, vage aquí lo honrat en Francesch Martí, savi en dret ensemps ab lo honrat en Ramon Berenguer Despens, procurador de-la dita Terra, per prestar li consell. E com sia cosa rahonable que quiscun dega ésser remunerat de sos treballs, per ço us dehim e manam

³⁴⁸² per Consell General elets. Damunt de la línia.

expressament e de certa sciència que del temps que starà aquí lo dit Francesch Martí lo³⁴⁸³ satisfassats a-la rahó que havets a satisfer al dit honrat micer Pere, tenint li compte prorat del temps que servirà, e açò fer no dilatats per res. Dad en Leyda XVIII° die julii anno a nativitate Domini M^o CCCC^o VIII°.

305

[1409]³⁴⁸⁴

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle d'Almacelles, al qual notifiquen que Pere Ramon, veí de la seva vila, deu a l'arrendador de la sínia de Saidí 95 sous jaquesos, de l'any anterior. Els paers demanen al batlle que el forci a pagar o que mani fer l'execució en els seus béns.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 128v i 129r.

Al honrat lo batlle del loch de Almacelles o a son lochtinent, los pahers de la ciutat de Leyda, saluts e honor. Com en Pere Ramon habitador del loch dega al honrat en Pere del Coll d'aquesta ciutat arrendador de la sínia del Seidí del any pasat, noranta.cinch sous jaquesos, ultra algunes mesions que ha fetes en demanar la dita quantitat.³⁴⁸⁵ Per ço instant e requerint lo dit en Pere del Coll vos requerim que, vista la present, forcets al dit Pere Ramon de pagar la dita quantitat ensemps ab les mesions fetes e fahedores, fahents execució realment e de fet en los béns del dit en Pere Ramon tro en la dita quantitat e les mesions segons dit és, com sien drets privilegiats e no require alguna dilació. E executada la dita quantitat aquella façats liurar³⁴⁸⁶ al qual lo dit en Pere Coll ha donat poder de reebre aquella.

306

1409, juliol, 24. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Vilanova de Meià, al qual informen que el jutge Pere Giner no pot desplaçar-se al Marquesat, i en el seu lloc hi envien Francesc Martí, al qual ha de remunerar del salari del jutge. També comenten al batlle que per evitar més enfrontaments entre Guillem de Vilanova i Joan Nicolau, ha de tenir al darrer custodiat, fins que el procurador decideixi sobre la qüestió.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 129r.

³⁴⁸³ /o. Damunt de la línia.

³⁴⁸⁴ Aquesta carta no correspon al Marquesat.

³⁴⁸⁵ Al matge superior i en lletra menuda i com anotació de l'escrivà, *Jacme Breschó oficial del Priorat de Meyà/Johan Nicholau Guillem de Vilanova*.

³⁴⁸⁶ Espai en blanc on devia figurar el nom de la persona que havia de rebre la quantitat.

El jutge Pere Giner no pot anar al Marquesat i envien en el seu lloc a Francesc Martí amb el procurador per aconsellar-lo, al qual han de pagar del salari de Pere Giner Batle, segons havem entès alguns tips se són engendrats entre en Guillem de Vilanova de una part e en Johan Nicolau de la altra, per los quals se fan alguns preparatoris dels quals sta aparellat néixer alguns dans e sinistres. E com haïam molt a cor sedar e lunyar les dites parts de dans, vos dehim e manam, expressament e de certa sciència, que vista la present, prengats a vostres mans los dit en Johan Nicolau e aquell, sots feel custòdia e guarda tingats, tro tant que lo procurador, qui deu ésser aquí, hi haie provehit. E açò per res no mudets, com del contrari vos posariets en culpa. Guardants vos que lo dit Johan no admetésets a maleuta ni fermança alguna, com lo fet no-u requira. Scrit en Leyda a XXIII de juliol any [1409]

Los pahers de la ciutat de Leyda.

307

[1409]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Jaume Brescó, oficial del Priorat de Meià. Per evitar escàndols s'ha detingut Joan Nicolau, però aquest vol fer valer el seu privilegi clerical. Els paers demanen paciència a l'oficial, perquè el procurador aviat arribarà al lloc.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 129r.

Mossèn, lo oficial per algunes rahons asats notòries e evidents e per lunyar de scandil e perill lo loch de Vilanova de Meyà els habitants en aquell, havem manat al batle del dit loch que prengue en persona en Johan Nicolau e aquell tingue ben guardat; e com per ventura lo dit Johan se voldrà ajustar de son privilegi clerical. Per què us pregam que vullats donar paciència en la dita presó e fer un poch lentadament³⁴⁸⁷ tro tant que'l procurador sie aquí, qui prestament hi serà, que-y provehirà. E d-açò us pregam afectuosament per lo bon stament del dit loch. E sia lo Sant Sperit guarda vostra. Scrit³⁴⁸⁸

Los pahers de la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Al molt³⁴⁸⁹ honorable e molt savi senyor en Jacme³⁴⁹⁰ Brescó, oficial del priorat de Meyà.

³⁴⁸⁷ En l'original *lentadamat*

³⁴⁸⁸ Manca la data.

³⁴⁸⁹ *Al molt*. Posat en el marge de començament de línia.

³⁴⁹⁰ *En Jacme*. Posat en el marge de començament de línia.

1409, juliol, 24 i 26. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al donzell Guillem de Vilanova, al qual demanen que, encara que ja hagi fet alguns preparatius per la qüestió de Joan Nicolau, s'abstingui d'intervenir, perquè el procurador aviat arribarà i entendrà en la qüestió.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 129v.

En Guillem senyer, segons havem entès entre vos e en Johan Nicholau ha algun tip per rahó del qual vos fets alguns preparatoris e ampres;³⁴⁹¹ per què us pregam que, per honor de nosaltres e d'aquesta ciutat, vos vullats abstenir de fer algun ajust. Certificants vos que nosaltres farem del dit Johan aquella correcció que-s mereix. E ultra açò nosaltres e lo procurador, qui prestament serà aquí, nos haurem en lo dit fet en tal forma que vos ne haurets rahonablement vostra honor; e en açò-us pregam no hage falla. Scrit en Leyda a XXIII de juliol etc.

Los pahers de-la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Al molt honorable e savi senyer en Guillem de Vilanova, donzell.

Scrit en Leyda XXVI juliol etc.

Los pahers de-la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Al molt honrat e savi senyer en Guillem de Vilanova, donzell.

1409, juliol, 27. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora de la Terra del Marquesat, a l'advocat Pere Giner perquè ajudi a la vila de Montgai en el procés que s'ha començat sobre el censal que es pagava a Bernat Casset i que ara posseeix una persona d'Albesa.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 129v.

Molt honorable senyer, segons havem entès sobre la cesació del censal que ere d'en Bernat Caset del loch de Mungay, lo qual ha transportat en altra persona en la vila de Albesa, se comença gros procés contra la dita universitat de Mungay, acusant penes e altres coses . Per què-us pregam que y girets la cara a fi que-la dita universitat sie preservada de dan. Scrit en Leyda XXVII juliol.

Los pahers, etc.

³⁴⁹¹ *ampres*, adv. *després* Diccionari català-valencià-balear.

Al molt honorable e molt savi senyor micer Pere Giner, doctor en leys.

310

1409, juliol, 30. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat, Ramon Berenguer Despens, al qual comuniquen que no reculli dels homes de Santa Linya les 62,5 lliures que deuen a Guillem Carbonell, perquè ara se senten agreujats i no és el moment adient.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 130r.

Molt honorable e molt savi senyer, segons som stats informats per dos prohòmens del loch de Santa Línea, manaments és stat fets als hòmens del dit loch per lo lochtinent d-assessor que paguen en les LXII lliures e miga que són degudes an Guillem Carbonell, deu florins, per tot lo mes present. E com bé sapiats, senyer, lo loch ha prou que fer. Per què honorable senyer vos pregam que vos aitant com·puxats comportes los hòmens del dit loch, en tal manera que los hòmens del dit loch qui són agreujats sien comportats, e·ls sia donat temps competent, segons vos serà ben vist fahedor. E siga lo Sant Sperit en guarda sua. Scrit en Leyda a XXX de juliol l·any M CCCC e nou.

Los paers de·la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Al molt honorable e savi senyer en Ramon Berenguer, ciutadà de Leyda e procurador de·la Terra del Marquesat.³⁴⁹²

311

1409, agost, 14. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Fontllonga. La vila deu 27 lliures 13 sous 8 diners jaquesos de la subvenció, que venç per Santa Maria d'agost; com que creuen que no es pagaran, manen al batlle que en faci l'execució sobre els béns de la vila.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 130v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat al amat lo batle de Fontllonga o a son lochtinent,³⁴⁹³ saluts e dilecció. Com la dita universitat dega a la dita ciutat

³⁴⁹² Segueix una carta guixada adreçada als paers de Fontllonga.

XXVII lliures XIII sous VIII diners jaquesos restants a pagar de maior quantitat per rahó de la subvenció la qual resta devien pagar ara a festa de nostra dona Santa Maria d'agost. E segons veem aquella no curen pagar. Per què us dehim e manam expresament e de certa sciència e pena de CC florins als cófrens de la ciutat aplicadors,³⁴⁹⁴ que vista la present façats executió realment e de fet en los béns de la dita universitat e singulars d'aquella, tro en la dita quantitat, e per les mesions fetes e fahedores. E açò per res no mudets, si la dita pena cobegats squivar, totes dilacions a part posades, com axí de certa sciència ho vullam. Dad en Leyda a XIII dies d'agost Mil CCCC VIII⁹.

312

1409, setembre, 7. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle, als paers i als prohoms de Fontllonga. Maria, vídua de Bartomeu Navarro, ciutadà de Vic, reclama a aquesta vila les pensions censals que no cobra. Els paers lleidatans demanen que se li abonin, a més de 31,5 florins de les despeses fetes pel seu procurador.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 130v i 131r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat als amats los batle, pahers e porhòmens del loch de Fontllonga, de la dita Terra, saluts e dilecció. Sapiats que denant nosaltres és comparegut en Johan Bruguera, dient se procurador de la honrada dona Maria, muller d'en Barthomeu Navarro, quòndam, de la ciutat de Vich, dient e afermant que per virtut d'una letra real, en nom de sa principal, demane a vosaltres çert censal, lo qual li és stat adjudicat per sentència donada en la Audiència del senyor rey,³⁴⁹⁵ e fruyts deguts; e que vosaltres li havets respost que nosaltres vos haviem manat que del dit censal ni de fruyts deguts a la dita dona ni a altre per ella no deguésets respondre. Per què presentat nos la dita letra ha request nosaltres que a vosaltres deguésem manar e scriure-us per nostres letres que a la dita dona o a son procurador, del dit censal, axí en propietat com en fruyts deguts e devedors,³⁴⁹⁶ deguésets respondre. On nos ignorants del dit manament fet per nosaltres, e predecesors nostres, però no volents empatxar la dita dona en ses annuals pensions del dit censal, hon degudes li sien, nos plau que a la dita dona o procurador lur, havent plen poder, satisfaçats rahanablement en tot ço e quant tenguts li siats; no contrastant qualsevol manament fet per nosaltres, posat per cars que fet sie com aquell si fet és, havem per cars e nulle. Manants vos expressament e de certa sciència que hon tenguts siats de pagar lo dit censal a la dita dona e pensions degudes³⁴⁹⁷ algunes dilacions e excepcions sabents e vexació

³⁴⁹³ o a son lochtinent Sobre

³⁴⁹⁴ aplicadors, a l'original *aplicados*. E pena de CC florins als cófrens de la ciutat aplicadors. Damunt de la línia.

³⁴⁹⁵ per sentència donada en la Audiència del senyor rey. Sobreposat a la línia.

³⁴⁹⁶ debedors, a l'original *debedos*.

³⁴⁹⁷ degudes. Damunt de la línia.

no-y oposets, ans rahonablement e inartosa jurídicament e bé los façats la rahó, com axí-u vullam de certa sciència. Item més vos manam que pagets a la dita dona XXXI florins o a son procurador per mesions, que segons diu han fetes, segons se conten en la dita letra real. Dad en Leyda a VII de setembre any Mil CCCC VIII°.

313

1409, agost, 5. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Vilanova de Meià, al qual informen que Joan Nicolau, que està empresonat, és clergue i que ha de ser jutjat per la jurisdicció eclesiàstica; per aquest motiu l'ha de lliurar a l'oficial de Meià quan aquest darrer ho requereixi.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 131r i 131v.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat al amat lo batlle de Vilanova de Meyà o a son lochtinent, saluts e dilecció. Com vos tingats en vostres presons emancipat en Johan Nicholau, habitador del dit loch, lo qual havem entès és clerge. E com a nosaltres la punició d-aquel no-s pertangue ans al oficial de Meyà. Per què us dehim e manam que encontinent que per lo dit oficial requests serets li liurets lo dit Johan Nicholau, totes declaracions a part posades, com axí-u vullam de certa sciència e per justícia fer se dega. Dad en Leyda a V d-agost any Mil CCCC VIII.

314

1409, setembre, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari Guillem Cardona. Maria vídua de Bartomeu Navarro ha obtingut, per sentència, la successió en el censal de Bernat Vilagaya, que es cobra sobre les quèsties i les rendes de Fontllonga. Per això, els paers demanen al clavari que pagui aquest censal després dels d'altres creditors, a més dels 31,5 florins de despeses.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 131v i 132r.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat al amat en Guillem Cardona, de-la dita Terra, saluts e dilecció. Ab tenor de-la present vos notificam a nosaltres ésser presentada una letra real per en Johan Bruguera, procurador de-la dona na Maria, muller de Barthomeu Navarro condam, de-la ciutat de Vich, contenent que com la dita dona havent

loch e cessió del honorable micer Bernat de Vilagaya, doctor en leys,³⁴⁹⁸ hage obtinguda sentència en una qüestió que se-s menada ente ella de una part e la reverent abadessa de Valldonzella e altres de Barchinona de-la altra, per rahó d'un censal mort e pensions d-aquell, lo qual és stat comprat per lo dit micer Bernat. Per què-ns mane, que per virtut del contracte del dit censal, metésem en possessió de-la quèstia e altres drets e rendes reals del loch de Fontlonga e a aquella, respondre feésem dels fruyts deguts, e axí matex li feésem pagar XXXI florins mig, los quals la dita dona ha bestrets al relador e al notari de-la dita causa, segons que aquestes coses en la dita letra real se conten, la data de-la qual fo en Barchinona a XXVII de març any present e davall scrit. E nosaltres reebuda la dita letra, ab aquella humil reverència que-s pertany, havem delliberat d-exequir e complir les coses en la dita letra contingudes, segons lur sèrie e tenor, sens lesió derogació e perjuhi de primers crehedors.³⁴⁹⁹ Per ço per autoritat del ofici del qual usam, vos dehim e manam expressament e de certa sciència, que de-les rendes e drets reals del dit loch de Fontlonga e altres rendes de-la dita Terra,³⁵⁰⁰ a la dita dona, o a son procurador, sens lesió, derogació e prejuhi de primers creedors, dels fruyts del censal a ell pertanyent³⁵⁰¹ e d-ací anant venidors,³⁵⁰² paguets e pagar façats, pagats però³⁵⁰³ primerament e satisfeyts los primer creedors,³⁵⁰⁴ e sots aquest orde volem que-us regischats. E axí matex pagets prestament³⁵⁰⁵ a la dita dona o a son procurador los dits XXXI florins mig, los quals la dita dona ha bestrets al relador e notari damunt dits; e açò fer no dilatets, com axí sia stat per nosaltres delliberat e-u vullam de certa sciència e expresa. Dada en Leyda a XII dies de setembre any de-la nativitat de nostre Senyor M CCCC e nou.³⁵⁰⁶

315

1409, setembre, 16. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als prohoms de Santa Linya, als quals demanen que vagin a Lleida per aportar informació sobre les novetats en la qüestió de les Avellanes.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 132v.

Prohòmens, segons som stats certificats los hòmens de-les Avellanes han innovat aquí que-s que sie de què nos havets certificat. Per què-us manam que vista la present nos trametats ací dos hòmens qui-ns informen del dit fet, com hi entenam prestament a provehir; e açò per res

³⁴⁹⁸ doctor en leys. Damunt de la línia.

³⁴⁹⁹ sens lesió derogació e perjuhi de primers crehedors. Afegit al marge de començament de línia

³⁵⁰⁰ e altres rendes de-la dita Terra. Damunt de la línia.

³⁵⁰¹ del censal a ell pertanyent. Damunt de la línia.

³⁵⁰² venidors, a l'original *venidos*.

³⁵⁰³ però. Damunt de la línia.

³⁵⁰⁴ creedors, a l'original *creedos*.

³⁵⁰⁵ prestament. Damunt de la línia.

³⁵⁰⁶ Al matge inferior i en lletra menuda, *Vidit Johannes de Alfagerimo*.

no dilatets. E dats al portador de·la present [] sous per son peatge. Scrit en Leyda a XVI de setembre any Mil CCCC VIII⁹.

Los pahers, etc.

316

1409, setembre, 18. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Pere Giner, jutge i assessor del procurador, al qual demanen que vagi amb un notari tan aviat com pugui a Santa Linya per recollir informació.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 132v.

Molt honorable e molt savi senyer, una letra havem reebuda, la qual fou lesta vuy data de·la present en lo Consell General, qui és celebrat en lo dit dia.³⁵⁰⁷ E aquella hoïda e entesa, lo dit Consell ha acordat que vos prestament siats al loch de Santa Línea ab hun notari, e prengats vostra informació bé e sàviament, axí com de vos se pertany. Car prestament serà aquí lo procurador de·la dita Terra, per fer ço que en lo fet se mereix. E tinga a·vos lo Sant Sperit en guarda sua. Scrit en Leyda a XVIII de setembre, l·any M CCCC e nou.

Los pahers de·la ciutat de Leyda a vostra honor parellats.

Al molt honorable e savi senyer micer Pere Giner, assessor del procurador de·la Terra del Marquesat.

317

1409, setembre, 18. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als jurats de Santa Linya. Per la nova discòrdia que ha sorgit amb les Avellanes, el Consell de la ciutat ha decidit enviar al lloc el procurador del Marquesat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 133r.

Prohòmens, vostres letres havem reebudes sobre la discòrdia que havets hauda ab los de·les Avelanes. Per què us dehim que aquí serà prestament lo assessor del procurador de·la dita Terra. E axí mateix lo·dit procurador per fer en lo fet ço que lo Consell General vuy data de·la

³⁵⁰⁷ qui és celebrat en lo dit dia. Damunt de la línia.

present celebrat, ha acordat. Per què us dehim e manam que en los fets vos haiats sàviament, en tal guisa que la culpa no sia imputada a nosaltres. Scrts en Leyda a XVIII de setembre l'any M CCCC e nou.

Los pahers de la ciutat de Leyda qui us saluden.

Als amats los jurats e prohòmens del loch de Santa Línea.

318

1409, setembre, 20. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem Cardona. Maria, vídua de Bartomeu Navarro, es queixa que no se li ha pagat la pensió malgrat que té una carta reial que anteposa el seu cobrament al de l'abadessa de Valldonzella. Per això, els paers demanen al clavari que s'aboni la pensió a l'esmentada Maria, així com 31,5 florins de despeses. Si té raons per no poder complir aquest manament, ha de presentar-se a Lleida en un termini de 6 dies. El 28 de setembre el clavari va presentar-se a la ciutat, però per l'absència dels paers, va demanar acta notarial de la compareixença.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 133r i 134r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat en Guillem Cardona, clavari de la dita Terra, saluts e dilecció. L'altre jorn vos scrivim a instàcia d'en Johan Bruguera, procurador de la dona na Maria, muller d'en Barthomeu Navarro condem, de la ciutat de Vich, del tenor següent: "Los pahers de la ciutat de Leyda inseratur coram". Ara és comparegut denant nosaltres lo dit procurador dient e afermant que vos li havets respost que les coses en la dita letra contingudes no sots tengut per justícia exeguir ni complir, obstant una provisió per nostres predecesors a vos feta, en la qual és contingut quin orde, forma e pràctica, sots tengut de servir en fer los pagaments de les rendes e drets de la dita Terra. Per què ha request nosaltres que la letra reyal, a nosaltres presentada, ab la qual nos és cert com la dita dona, per sentència donada en la Audiència del senyor rey,³⁵⁰⁸ ha obtinguda ella deure preferir en sos pages de lur censal a la reverent abadessa de Valldonzella, li deguésem exeguir e complir.³⁵⁰⁹ En altra manera ha presentat de mesions e de salaris cotidians, requerint encara que los dits XXXI florins e mig³⁵¹⁰ en la dita letra real continguts li deguésem fer pagar.³⁵¹¹ On nosaltres veents la requesta del dit procurador procehir de justícia, havem deliberat la dita letra real ésser menada a deguda fi. Per ço per autoritat del ofici del qual usam, vos dehim e manam expresament e de certa sciència, e sots pena de C florins als cófrens de la dita ciutat

³⁵⁰⁸ rey. Damunt de la línia.

³⁵⁰⁹ li deguésem exeguir e complir. Damunt de la línia.

³⁵¹⁰ e mig. Damunt de la línia.

³⁵¹¹ fer pagar. Afeit al marge de començament de línia.

aplicadors,³⁵¹² que vista la present de les rendes e drets reals del dit loch de Fontlonga e altres rendes de la dita Terra, a la dita dona o a son procurador dels fruyts dels censals a ella pertanyent, deguts e d'ací anant venidors,³⁵¹³ paguets e pagar façats, e axí mateix los dits XXXI florins mig. No contrastant qualsevol letra per nos o per nostres predecesors en lo dit ofici,³⁵¹⁴ quina regla o forma contene manada, com aquella en quant toque lo dit censal e XXXI florins mig, solament havem per casa e nulla. Emperò si algunes rahons havets per les quals nostres manaments rahonablement no degats complir, aquelles venits a posar denant nosaltres dins space de sis dies après que la present vos serà presentada. Certificants vos que si dins los VI dies denant nosaltres no comparíets, totes mesions que lo dit procurador farà per la dita rahó se imputaran a vos e a vostres béns. Dad en Leyda a XX de setembre any Mil CCCC VIII°. Vedit Johannes assessor.

E divendres que's comptava XXVIII° *mensis predictorum e anni*, en absència de lo honorables pahers, comparegue personalment lo discret en Guillem Cardona, clavari de la Terra del Marquesat, e requerí al discret n-Ambert Cardona, notari de la dita casa, que de la sua comparació li fes memòria al peu de la letra a ell tramesa a instància del procurador de madona Maria, muller de Barthomeu Navarro.

319

1409, setembre, 27. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a la comtessa d'Urgell. Per impagament de terços, Berenguer Guarner de Montgai està pres a la cort de Balaguer. Els paers demanen a la comtessa que el deixi lliure després que hagi pagat una part dels deutes i que se li atorgui temps per pagar la resta.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 134r.

Molt ínclita e molt egrègia senyora, segons som informats lo veguer d'aquexa ciutat té en ses presons emancipat en Berenguer Guarner del loch de Muntgay, per ço la universitat del dit loch és obligada a la Cort d'aquexa ciutat en algunes quantitats per rahó de terços. Hon com la presó del dit hom sie molt dampnosa a ell e a sa casa, e en semblants actes senyora fort fàcilment és acostumat donar blandiment. Per ço senyora vostra senyoria pregam, axí afectuosament com podem, que sia vostra mercè de desliurar lo dit en Bernat Guarner de la dita presó, e de fer li gràcia e alguna poder³⁵¹⁵ de la quantitat que la dita universitat deu, e de donar los algun temps competent dins lo qual aquella haien pagada, faent la ls bé assegurar. E d'açò senyora farets a nosaltres singular plaher e a la dita universitat gran gràcia oferints nos

³⁵¹² *aplicadors*, a l'original *aplicados*.

³⁵¹³ *venidors*, a l'original *venidos*.

³⁵¹⁴ *en lo dit ofici*. Damunt de la línia.

³⁵¹⁵ *e alguna poder*. Damunt de la línia.

aparellats per vos senyora en semblants coses e magors fer e complir. E sia senyora lo Sent Sperit en vostra guarda. Scrit en Leyda a XXVII de setembre any Mil CCCC VIII⁹.

Los pahers de la ciutat de Leyda qui's comanen senyora a vostra gràcia.

A la molt ínclita e molt egrègia senyora, la senyora comtesa d'Urgell.

320

1409, setembre, 30. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Baldomar. La universitat de Baldomar ha estat condemnada a pagar 38 lliures 2 sous 6 diners en la causa que sostenia contra Bertran de Peus que demanava remuneració per la seva feina de mitjancer. Per això els paers lleidatans demanen la presència a la ciutat d'un o dos paers de Baldomar amb els diners que la sentència els obliga a abonar.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 134v.

Los pahers³⁵¹⁶ de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat nostre lo batlle del loch de Baldomar o a son lochtinent³⁵¹⁷, saluts. Bé sabets com en la causa e qüestió, que loch de temps se's menada en la Audiència del senyor rey, entre en Francesch Olzina, notari d'aquesta ciutat de una part agent, e la universitat e singulars d'aquex loch de la part altra, defenents sobre XXXVIII lliures II sous VI diners jaquesos a ell restants a pagar d'aquelles L lliures de la dita moneda per lo honrat micer Bertran de Peus, axí com a àrbitre arbitrador e amigable compositor per aquexa universitat e altres elet, adjudicades a ell, lo dit Francesch ha obtinguda sentència ab condempnació de despeses. E com lo dit Francesch per descàrrech lur sie recorregut a nosaltres, suplicants nos que ans la dita sentència per ell no sie menada a deguda execució, per ço que no sie destrucció d'aquexa universitat e singulars. Per nosaltres la desús dita quantitat ab les despeses per ell feytes, a ell dege ésser satisfeta e pagada. E nos veents la lur suplicació ésser justa ab³⁵¹⁸ la present vos dehim e manam expressament que encontinent, vista la present, manets als pahers e promes d'aquex loch, en pena de cent florins, que ells prestament e encontinent trametre ací un pàher o dos ab poder bastant per pagar e per satisfer al dit Francesch la desús dita quantitat e mesions a ell feytes per la dita rahó o convehir se ab ell. E açò per res no mudets, com lo contrari nos e ells vos posariets en gran càrrech e colpa. Certidicant vos que de la presentació de la present a vos fahedora starem a relació del portador de la present. Data en Leyda lo darrer dia de setembre anno a nativitate Domini M⁹ CCCC⁹ nono.

³⁵¹⁶ Al matge superior i en lletra menuda, *Natale Bothella*.

³⁵¹⁷ En l'original *batle*

³⁵¹⁸ A partir d'aquí en el llibre la redacció no continua, el text restant prové d'un full solt que és esborrany d'aquesta carta inserta entre les pàgines 135v i 136.

1409, octubre, 1. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle i sotsveguer de la Terra d'Amunt. Santa Linya ha sol·licitat ajut armat a les universitats del Marquesat per respondre als atacs de les Avellanes, però el rei ha tramés una carta a Lleida en la qual es queixa de les accions de Santa Linya. Per aquest motiu els paers lleidatans demanen que els batlles, els jurats i les universitats no acudeixin en ajut de Santa Linya ni ataquin les possessions de les Avellanes, del comtat d'Urgell o del vescomtat d'Àger.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 135r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los batle e³⁵¹⁹ sotveguer del Marquesat de la Terra d'Amunt, saluts e dilecció. Segons som informats los hòmens del loch de Santa Línea per alguns temps iniquitats e malvolences que ha entre ells d'una part e lo loch de les Avellanes de la altra, solliciten les universitats de la dita Terra que'l's subvinguen de certa gent per defendre lo dit loch a ofendre los hòmens de les Avellanes, no cogitants quin dam per la dita rahó la dita Terra porie sostenir, ni aquesta ciutat, senyora de la dita Terra, si no·y provehie de remeys condecents; maiorment com ja per la dita rahó haïam haguda una letra del senyor rey recitans nos la audàcia, presumpció e moviment, que·ls dits hòmens de Santa Línea irrefrenadament se han en lo dit acte. Per ço volents abviar a tot sinistre e scandil, vos dehim e manam expresament e de certa sciència, sots pena de cors e d'haver, que a tots e sengles³⁵²⁰ batles, jurats e universitats dels lochs de la vegueria a vos comanada manets encontinent, havents present reebuda³⁵²¹ sots la dita pena, la qual ab la present los imposam, que al dit loch de Santa Línea e hòmens d'aquella a presentar algun sucors, favor o ajuda no³⁵²² donen, ni facen directament o indirecta, contra lo loch de les Avellanes ni altre loch constituït, contra lo comdat d'Urgell ni vezcomdat d'Àger, e açò per certes rahons, nostre coratge induhins. Significants vos que si lo contrari fahits de tanta presumpció, sobèrbia e audàcia, seriets condignament punits. E feta la intimació encontinent per vostres locs, nos certifiquets distingint e nomenant quiscun loch. Escrit en Leyda lo primer dia d'octubre l'any M CCCC e nou.

Item sie fet al sotveguer de la Terra d'Avall.

1409, octubre, 1. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al jurats i als prohoms de Santa

³⁵¹⁹ batle e. Damunt de la línia.

³⁵²⁰ a tots e sengles. Damunt de la línia.

³⁵²¹ havents present reebuda. Afegits en el marge de final i d'inici de línia.

³⁵²² no. Damunt de la línia.

Linya, als quals recriminen no haver seguit les ordenances, i haver actuat contra els homes de les Avellanes; fins i tot el rei ha mostrat la seva repulsa pels fets. Per això demnen als paers de la ciutat que no facin cap altra acció contra les Avellanes, contra el comtat d'Urgell o contra el vescomtat d'Àger, en cas contrari, seran castigats convenientment.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 135v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als amats los jurats e prohòmens del loch de Santa Línea, saluts e dilecció.³⁵²³ Ja sabets los tips, iniquitats e hoys en los quals vosaltres sots ab los hòmens de·les Avellanes, e d'açò segons som certs vosaltres sots en causa com no us sots volguts regir ordonament segons devíets, ans ab tota presumpció e audàcia e axí irrefrenadament vos sots tota vegada moguts, que no és en dir, e per ço se·s seguit lo scandil que entre vosaltres e ells és sobrevingut, de què nosaltres som stats fortament increpats per lo senyor rey. E com nosaltres no permetrem que res que entre vosaltres e ells se seguisque alguns inconvenients, havem delliberat que per ço que·l senyor rey vege de qui és la culpa de tot ço que enantat se és, és seguit entre vosaltres e ells, sie haguda bona informació e fets procesos e aquells sien tramesos als dit senyor. Per ço·us dehim e manam, sots la fe e naturalesa a la qual sots tenguts a la ciutat, que per res no·us mogats contra los hòmens de·les Avellanes ni altres del comdat d'Urgell ni vezcomdat d'Àger, ni a aquells scometats ni·ls mogats de brega, tàcitament ni expresa, directament ni indirecta, ans fets vostres fets sàviament e madura, a fi que entre vosaltres e ells no·s puguen seguir scandils ni perills. Certificant vos que si lo contrari fahiets e per vostra audàcia e presumpció se seguien alguns sinistres, vos punirem en tal manera que conexerets que a nosaltres redunde aquells³⁵²⁴ en desplaer. Dad en Leyda a primer dia d'octubre any Mil CCCC VIII°.

323

1409, octubre, 1. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem Cardona, al qual demanen que pagui als correus tramesos a la Terra d'Amunt i a la Terra d'Avall per la qüestió urgent de Santa Linya.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 136r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, al amat en Guillem Cardona, clavari de·la dita Terra, saluts e dilecció. Com nosaltres trametam aquí algunes letres

³⁵²³ e prohòmens del loch de Santa Línea, saluts e dilecció. Afegit al marge de final de línia.
³⁵²⁴ aquells. Damunt de la línia.

als batles e sotsveguers de la Terra d'Avall e Terra d'Amunt del dit³⁵²⁵ Marquesat e als prohòmens del loch de Santa Línea en la dita Terra constituït, les quals són fort àrdues e la presentació d'aquelles en manera alguna no requira dilació, atesa la gran urgència dels fets. Vos pregam e manam que tots e sengles salaris e messions que-s facen per correus ni altres portadors d'aquellas, inartosament e spatxada paguets, car³⁵²⁶ no per bona expedició dels dits fets, les dites letres a vos fer remetem, ens farem tot ço e quan bestret haurets en comptes al racional de la ciutat; e açò no recusetes com sia perill en la triga. Dat en Leyda prima octobris any M CCCC VIII⁹.

324

1409, octubre, 1. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem Cardona, en què li comuniquen que pagui el censal de Maria, vídua de Bartomeu Navarro, després dels censals dels creditors que hi tenen més dret.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 136r a 137r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al honrat e amat nostre en Guillem Cardona, clavari de la dita³⁵²⁷ Terra, saluts e dilecció. Per dues letres vos havem scrit contenents efectualment que com en Johan Burguera, procurador de la dona na Maria, muller d'en Barthomeu Navarro de la ciutat de Vich, nos hagués presentada una letra del senyor rey, contenent que com la dita dona havent loch e cessió del honorable micer Bernat de Vilagaya, doctor en leys, hagués obtinguda sentència en una qüestió que se-s menada entre ella de una part e la reverent abadessa del monestir de Valldonzella e altres de la ciutat de Barchinona de la altra, per rahó d'un censal mort e pensions lo qual és stat comprat per lo dit Micar Bernat del qual la dita dona ha causa e rahó. Per quèns manaven que, per virtut del contracte del dit censal, metésem en possessió de la quístia e altres drets e rendes reals del loch de Fontlonga e algunes rendes de la dita Terra,³⁵²⁸ e a aquellas respondre feésem dels fruyts deguts. E axí matex li feésem pagar XXXI florins mig, los quals la dita dona ha bestrets al relador e al notari de la dita causa, la data de la qual letra real fo en Barchinona a XXVII de març any present, e davall scrit. Per virtut de la qual vos manàvem que sens lesió, derogació e prejuhí dels crehedos qui són primer en temps e millor en drets,³⁵²⁹ de les rendes e drets reals del dit loch de Fontlonga e altres rendes de la dita Terra, a la dita dona o a son procurador dels fruyts del censal a ella pertanyent deguts e de ací anant venidors,³⁵³⁰ pagar fésets. La data de la qual letra primitiva fo a XII de setembre any present. La segona contenie allò matex o que

³⁵²⁵ *dit*. Damunt de la línia.

³⁵²⁶ *car*. Damunt de la línia.

³⁵²⁷ *dita*. Damunt de la línia.

³⁵²⁸ *e algunes rendes de la dita Terra*. Afegit al marge de final de línia.

³⁵²⁹ *qui són primer en temps e millor en dret*. Damunt de la línia.

³⁵³⁰ *venidors*, a l'original *venidos*.

pasàsets rahons per les quals les coses en aquella contingudes exeguir no deguésets, prenent a vos ésser donat cert orde com ni en quina forma vos devíets regir en fer los pagaments de les dites rendes.³⁵³¹ La data de la qual segona letra fo en Leyda a XX de setembre any davall insert. On nosaltres oydes vostres rahons e vist lo orde a vos ésser donat, havem delliberat, de consell de nostre assessor, per virtut de la sentència donada en la Audiència del senyor rey, la dita dona deure³⁵³² provehir en lo orde de les pagues dels censals de la Terra per vos fahedors, sens perjuhí de altres creedos qui són primers en temps e millors en dret a la dita reverent abadessa de Valldonzella.³⁵³³ Per ço a vos expresament e de certa sciència dehim e manam que del dit censal, axí en propietat com en fruyts deguts e venidors³⁵³⁴ entrets entremans a la dita dona³⁵³⁵ o a son procurador sens perjuhí d'altres creedores que s'apareguesen ésser primers en temps e millors en dret que'l dit micer Bernat. E no resmenys li paguets los XXXI florins mig damunt dits, sens tota dilació, totes excepcions remogudes, com axí per nosaltres sia stat delliberat e de certa sciència o vullam. Dada en Leyda lo primer dia d'octubre any M CCCC VIII°. Vidit Johannes assessor.

325

1409, octubre, 10. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem Cardona, en què li manen que pagui el censal de Maria, vídua de Bartomeu Navarro, abans d'abonar els d'altres creditors, i que ho faci de les rendes i drets de Fontllonga.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 137r a 138r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat en Guillem Cardona, clavari de la dita Terra, saluts e dilecció. Bé creem vos no ignorar com l'altre jorn nos fo presentada per en Johan Burguera, procurador de la dona na Maria muller d'en Barthomeu Navarro, quòndam, de la ciutat de Vich, una letra del senyor rey contenent que com la dita dona, havent loch e cessió del honorable micer Bernat de Vilagaya, doctor en leys, hagés obtinguda sentència en una qüestió que se's menada entre ella d'una part e la reverent abadessa de Valldonzella e altres en la dita causa nomenats,³⁵³⁶ de la altra. Per rahó d'un censal mort e pensions d'aquell, lo qual és stat comprat per lo dit micer Bernat, per quèns manave que per virtut del contracte del dit censal metésem en possessió de la quèstia, drets e rendes del loch de Fontllonga e a aquella respondre feésem dels fruyts deguts e d'ací avant

³⁵³¹ *de les dites rendes*. Damunt de la línia.

³⁵³² *dona deure*. Damunt de la línia.

³⁵³³ *qui són primers en temps e millors en dret a la dita reverent abadessa de Valldonzella*. L'afegit ocupa el marge de començament de línia i sobre la mateixa.

³⁵³⁴ *venidors*, a l'original *venidos*.

³⁵³⁵ *dona*. Damunt de la línia.

³⁵³⁶ *en la dita causa nomenats*. Damunt de la línia.

devedors³⁵³⁷ segons que aquestes coses e altres en la dita letra³⁵³⁸ llargament se contenen. La data de la qual fo en Barchinona a XXVII de març any present e davall scrit. E nosaltres reebuda la dita letra ab aquella humil reverència que s pertany, de fet manam a vos per nostres letres,³⁵³⁹ que de les dites rendes e drets del dit loch de Fontlonga e altres rendes de la dita Terra, sens lesió e prejuhi de primers creudos, a la dita dona o a son procurador dels fruyts del censal a ella pertanyent e d'ací anant venidors,³⁵⁴⁰ pagàsets e pagar feéssets³⁵⁴¹ primerament e satisfeyts los primers crehedos. Ara és comparegut denant nosaltres lo dit en Johan Bruguera, en nom que damunt, requerint nos que totes qualsevolls³⁵⁴² quantitats que sien ves vos on sien degudes.³⁵⁴³ Restants de les rendes de la dita Terra pagat³⁵⁴⁴ lo collidor d'aquella de ço que és acostumat,³⁵⁴⁵ forçàsem a vos el dit procurador de donar e pagar per satisfer les punicions degudes del dit censal. E nosaltres atenents lur requesta provehir de justícia, considetants la dita dona ésser primera creadora que los³⁵⁴⁶ altres creudos de les dites rendes de les quals a present se aparegua,³⁵⁴⁷ exceptant la dita Terra de ço que acostume reebre del colidor d'aquella.³⁵⁴⁸ Per què us dehim e manam expresament e de certa sciència que encontinent totes e sengles quantitat de les dites rendes,³⁵⁴⁹ que sien ves vos on sien degudes pagar, lo dit collidor de ço que sie acostumat rebre per la indempnitat de la dita Terra,³⁵⁵⁰ donets e liurets e assignets³⁵⁵¹ a la dita dona o al dit lur procurador en special³⁵⁵² les rendes del dit loch de Fontlonga, les quals li són³⁵⁵³ specialment ypothecades e obligades. E aço per res no mudets. Significant vos que si açò no fahíets, lo dit procurador fahie³⁵⁵⁴ algunes mesions per vostra³⁵⁵⁵ tarda e lagui³⁵⁵⁶ o empatxament se imputarie a vos e a vostres béns. E no resmenys com siam stats requests per part de la dita dona, que com a ella sien deguts diverses e rans quantitas de fruyts deguts del dit censal,³⁵⁵⁷ que vos e los altres clavaris que han regits los comptes de les clavaries donàsets compte e rahó dels anys que regit avets.³⁵⁵⁸ Per què havent delliberat que vos e en Perico Ferrer e altres clavaris,³⁵⁵⁹ donets compte e rahó de vostres administracions, e

³⁵³⁷ *e d'ací avant devedors.* Damunt de la línia.

³⁵³⁸ *letra.* Damunt de la línia.

³⁵³⁹ *per nostres letres.* Damunt de la línia.

³⁵⁴⁰ *Venidors,* a l'original, *venidos.*

³⁵⁴¹ En el text segueix innecessàriament *pagats*

³⁵⁴² *qualsevolls.* Damunt de la línia.

³⁵⁴³ *on sien degudes.* Damunt de la línia.

³⁵⁴⁴ *pagat.* Damunt de la línia.

³⁵⁴⁵ *d'aquella de ço que és acostumat.* Damunt de la línia.

³⁵⁴⁶ *los.* Damunt de la línia.

³⁵⁴⁷ *de les dites rendes de les quals a present se aparegua.* Damunt de la línia.

³⁵⁴⁸ *dita Terra de ço que acostume reebre del colidor d'aquella.* Damunt de la línia.

³⁵⁴⁹ *de les dites rendes.* Damunt de la línia.

³⁵⁵⁰ *on sien degudes pagar lo dit collidor ço que sie acostumat rebre per la indempnitat de la dita Terra.* Damunt de la línia.

³⁵⁵¹ *assignets.* Damunt de la línia.

³⁵⁵² *en special.* Damunt de la línia.

³⁵⁵³ *li són.* Damunt de la línia.

³⁵⁵⁴ *fahie.* Damunt de la línia.

³⁵⁵⁵ *vostra.* Damunt de la línia.

³⁵⁵⁶ *lagui,* de *llagui,* destorb o entrebanc. DCVB, *llagui.*

³⁵⁵⁷ *del dit censal.* Damunt de la línia.

³⁵⁵⁸ *dels anys que regit avets.* Damunt de la línia.

³⁵⁵⁹ *clavaris.* Damunt de la línia.

que vos haiats una letra del procurador de ·la Terra³⁵⁶⁰ qui·s dret a tots e sengles oficials als quals es pertangue, la ops los dits crehedos seran domiciliats,³⁵⁶¹ que ab veu de crida pública los³⁵⁶² notifiquem e a tots altres de qui sia interès³⁵⁶³ que dins spay de l mes sien en la ciutat de Leyda per interessar, si interesar voldran, a la redició dels comptes dels dits clavaris. En altra manera, en lur contumàcia e negligència serà procehit a rendició, exacció e definició dels dits lurs comptes, lur contumàcia no contrastant.³⁵⁶⁴ La qual letra e mesions bestrahents, per ço que·ls dits fets reben aquella fi que per justícia se merex.³⁵⁶⁵ Dad en Leyda a X d·octubre any Mil CCCC VIII⁹.

326

1409, octubre, 15. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle [de Camarasa]. Lluís de Meià ha perjudicat la vila i s'ha endut Bartomeu Marçol, per la qual cosa ha de ser castigat, a més de jutjar-lo per la verema que s'ha emportat. Pel que fa a l'assumpte de la Sentiu, elogien la resposta ràpida del batlle de fer prendre els homes d'aquest lloc, als quals ha de fer justícia moderada i ràpida. També en les altres actuacions ha de procedir sàviament.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 138r i 138v.

Batle, vista havem vostra letra contenent la violència e injúria que en Luhís de Meyà ha fet a la ciutat e a aqueixa vila trenchant e violant lo terme e menant se·n en Bartholomeu Marçol, de què en son cars e loch, ne reportarà condigna pena. E havem hagut sobiran plaher de vostres bones maneres e de vostre bon regiment com havets gitades les mans als hòmens de·la Sentiu, de què sots digne de lahor, fets ab sobirana diligència, que siats bens segurs dels dits hòmens, e que d'aquells nos donets rahó com los demanarem. Nosaltres scrivim al clavari que de hon se vulle ixque, ell face la provisió als dits hòmens temprada e lehugera, car els so paguaran ans d'aquí no exiran. E fets per manera que si fer se pot secretament no per calcigant los lur terme, gitats la mà a tants hòmens³⁵⁶⁶ quant porets del loch de·la Sentiu ab vostra bona companya e ab bon regiment sàviament e bé. E tenits esment a vosaltres que no puxats ésser decebuts ans si, vehents que del Comdat se amasaven gent contra vosaltres amprats certa

³⁵⁶⁰ de ·la Terra. Damunt de la línia.

³⁵⁶¹ a tots e sengles oficials als quals es pertangue, la ops los dits crehedos seran domiciliats. Damunt de la línia.

³⁵⁶² pública los. Damunt de la línia.

³⁵⁶³ e a tots altres de qui sia interès. Damunt de la línia.

³⁵⁶⁴ en lur contumàcia e negligència serà procehit a rendició, exacció e definició dels dits lurs comptes, lur contumàcia no contrastant. Damunt de la línia.

³⁵⁶⁵ per ço que·ls dits fets reben aquella fi que per justícia se merex. Damunt de la línia.

³⁵⁶⁶ hòmens. Damunt de la línia.

gent de la Terra a fi que:ls pugats ésser soberthis, si ofendre vos volien,³⁵⁶⁷ però certificàseu nos ne car nosaltres hi provehiríem.

Item fets procés de les dites coses com se són seguides bé e sàviament e enantades per lo dit Luhís, prenent lo dit en Bartholomeu Marçol e altres actes que ha fets vituperosos.³⁵⁶⁸ Et axí matex fet procés de la verema que s diu que en Luhís de Meyà se n ha portada del terme de Camarasa, trenquant les empare fetes en aquella, per manera que tot se pugue mostrar. En tots los altres fets vos regits sàviament segons que de vos a ple comfiam e sia lo Sant Sperit ab vos. Scrit ets XV octubre.

327

1409, octubre, 15. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat. El batlle té presos alguns homes de la Sentiu, però els paers lleidatans li demanen que l'acció contra ells sigui moderada; pel que fa als diners del manteniment no han de suposar cap problema, perquè els mateixos presoners pagaran les despeses que produeixin.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 138v i 139r.

Clavari, nosaltres scrivim al batlle d'aquesta vila que tingue ben guardats los hòmens que té presos de la Sentiu; per què us dehim e manam expresament e de certa sciència que vos administrets condignament³⁵⁶⁹ la provisió als dits hòmens tempradament e lehugera, com sapient exir d'hon se vulle que ells se pagaran, ni u recusàsets fer, per ço com se diu que pretenets ves vos no haver diners del ofici, car fort nos ne agrehugaríets, ni us metésets el cap semblant excempció, com a present no hage loch d-admetre la us. Scrit en Leyda a XV d'octubre any Mil CCCC VIII°.

328

1409, octubre, 22. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Camarasa i sotsveguer de la Terra d'Avall. Encara que els paers lleidatans havien ordenat que no es respongués a la crida de Santa Linya, ara que han vist tot el procés, encomanen que si algú del comtat d'Urgell o del vescomtat d'Àger comet una ofensa contra alguna universitat del

³⁵⁶⁷ *si ofendre vos volien.* Damunt de la línia.

³⁵⁶⁸ *enantades per lo dit Luhís, prenent lo dit en Bartholomeu Marçol e altres actes que ha fets vituperosos.* Damunt de la línia.

³⁵⁶⁹ *condignament.* Damunt de la línia.

Marquesat, les altres vagin a ajudar-la, i que hi hagi bona fraternitat. D'altra banda, Bartomeu Marçol i els homes ferits de Privà han d'anar a Lleida perquè s'ha de començar el procés.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 139r i 139v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat lo batle del loch de Camarasa e al sotveguer de la Terra d'Avall e de les honors, o a son lochtinent, saluts e dilecció. Recòrdens que l'altre jorn vos scrivim per nostres letres contenents que com los hòmens del loch de Santa Línea per alguns oys, tips e iniquitats, que havien ab los hòmens de les Avellanes, sollicitaven les universitats de la dita Terra quel·s subvinguesen de certa gent per defendre lo dit loch. Per què·us manaven, per certes rahons en aquella contingudes, que al dit loch de Santa Línea e hòmens d'aquell ladoncs no subvinguésets ni los donàsets favor, socors no ajuda, segons que aquestes coses e altres en la dita letra són contingudes. La data de la qual fo en Leyda lo primer dia d'octubre any present e davall scrit. E encara vegam certament e clara per los procesos daguem fets de qui és la culpa, com ladonchs a nosaltres no fos clar com no haguésem aquelles vistes. Per què us dehim e manam expressament e de certa sciència que quant per alguns hòmens del comtat d'Urgell e vezcomdat d'Àger, ni per altres persones serà feta alguna ofensa a qualsevol universitat de la Terra del Marquesat, per les universitats d'aquella façats e forcets de³⁵⁷⁰ subvenir e ajudar e donar tot socors, favor e ajuda, a aquelles, qui necessari ho hauran en defensió d'aquelles. Manats vos emperò que alguna ofensa per los hòmens de la dita Terra³⁵⁷¹ no permetats fer a alguna universitat, ni a singulars d'aquella, ni calcigar terme d'alguna universitat, a fi que no puxats ésser infingits d'algun sinistre ni de culpa alguna, havent vos en tal forma e manera que de vostre bon regiment vos hagam que recomendar; e bona fraternitat entre les universitats de la dita Terra sia servada. E no resmenys manets a les mullers, germans, fills o persones propinquès d'en Batholomeu Marçol e dels hòmens nafrats en lo loch de Privà que encontinent e sens tota triga³⁵⁷² sien ací denant nosaltres com entenam que·s dege fer alguns procesos asats forts e rigorosos contra los hòmens del comdat. E fets venir aquí en Guillem Salvador, lochtinent d'assessor, e prenets vostre procés de les nafres dels hòmens de Privà e dels aguayts fets per los hòmens de les Avellanes e de Vilanova de Meyà. Dad en Leyda a XXII d'octubre any Mil CCCC VIII.

329

1409, octubre, 26. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als oficials de la Terra del Marquesat. El procurador Ramon Berenguer Despens està malalt i, com que el territori està en perill, els paers lleidatans nomenen el donzell Bertran de Vilafranca, cort i veguer de Lleida,

³⁵⁷⁰ e forcets de. Damunt de la línia.

³⁵⁷¹ per los hòmens de la dita Terra. Damunt de la línia.

³⁵⁷² encontinent e sens tota triga. Damunt de la línia.

lloctinent de cort i de paers en el crim, i Jaume Navarra, procurador general, el qual farà residència al Marquesat, mentre Despens estigui malalt.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 139v i 140r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los sotvegues, castlans, batles, pahers, cònsols, jurats e prohòmens de les viles e lochs de la dita Terra, saluts e dilecció. Com lo honrat Ramon Berenguer Despens, procurador general de la dita Terra, detingut per necessitat de gran malaltia, no puge entendre en lo exercici de son ofici, per la qual rahó la dita Terra stà molt perillosa. E com nos afectem no poch lo ben avenir de la dita Terra, e vullam aquella star pacífica e en bona tranquil·litat. E per vigor d'una provisió real, nosaltres, si lo procurador de la dita Terra, empatxat per justes rahons, no pot entendre en la dita procuració, n'i podem constutuir un altre tro tant que lo dit procurador puge entendre en lo dit requeriment. Per ço ara novellament havem creat en lochtinent de Cort e de pahers en lo crim, ab confirmació del honrat en Bertran de Vilafrancha, donzell, cort e veguer de Leyda per lo molt alt senyor rey, servant la forma de la dita real provisió, e en procurador general nostre en lo civil lo honrat en Jacme Navarra, ciutadà d'aquesta ciutat, tro tant que dit en Ramon Berenguer Despens sia en bona convalencència e puxa fer residència e exercir son ofici en la dita Terra. Per ço ab tenor de la present, intimant a vosaltres les dites coses, e a quiscun de vos dehim e manam, sots la feultat de la qual sots tenguts a la ciutat, que al dit honrat en Jacme Navarra haiats per lochtinent de cort e de pahers en lo crim e per general procurador nostre en la dita Terra en lo civil; e a aquell e a sos manaments e ordinacions obehischats e cumplats per obra, tot ço e quant per ell manat e ordonat serà, axí com si nosaltres aquí érem personalment constituïts; donant li consell, favor e ajuda si e aytantes vegades com per ell serets requests. Manant ab la present al clavari de la dita Terra que al dit honrat en Jacme Navarra³⁵⁷³ don per quiscun jorn que farà residència en la dita Terra e anant e tornant un florí e mig, la qual quantitat tanta quanta sie deduesque al salari del dit en Ramon Berenguer Despens. Dad en Leyda a XXVI d'octubre any Mil CCCC VIII°.

330

1409, octubre, 26. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Camarasa, Ramon Margalit, al qual manen que actui fins que arribi el procurador. En la qüestió de Marçol, li recomanen d'argumentar que ha fet presoners els homes de la Sentiu perquè creia que eren espies que volien perjudicar la vila de Camarasa.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 140v.

³⁵⁷³ Navarra. Damunt de la línia.

Batle, vostra letra havem reebuda vuy data de la present per lo matí, per Ramon Guerau missatge vostre. E aquella entesa vos responem que us haiats en los dits fets saviament e bé e com mils porets segons bé havets acostumat,³⁵⁷⁴ car certificam vos que, ab la ajuda de Déu, vos haurets aquí lochtinent de procurador a breu e encontinent, qui entendrà en lo fet de la Terra madurament e bé. E axí mateix vos guardat que si resposta fets en res ni de res que haiats a fer, no metésets en les respostes que per integració del dit Marçol haviets preses los hòmens de la Sentiu,³⁵⁷⁵ sinó per ço haviets entès que eren spies o scoltes qui anaven per lo terme de Camarasa volents fer coses inhonestes, iniuries e prejuhis als hòmens de la dita vila. Scrit en Leyda a XXVI d'octubre.

Los pahers de la ciutat de Leyda qui molt vos saludem.

Al amat en Ramon Margalit, batle de la vila de Camarasa o a son lochtinent.

331

1409, octubre, 26. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers i prohoms de Vilanova de Meià. S'havia fet Vista General de la Terra a Cubells, en la qual es reuniren tres prohoms de cada vila i acordaren contreure censals per tal d'evitar despeses pel retard en el pagament de pensions. Totes les universitats hi van estar d'acord, excepte la de Vilanova de Meià; per això, els paers de Lleida demanen que Vilanova signi el pacte o bé aquesta vila haurà de pagar les despeses generades.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 140v i 141v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los pahers e prohòmens dels lochs de Vilanova de Meyà, de Fontlonga e de Liminyana, saluts e dilecció. Segons som stats informats per en Guillem Mallol, síndich de la Terra d'Avall e en Johan de Solsona pàher del loch de Cubells, alguns dies ha pasats per satisfer a alguns creedors als quals la dita Terra és obligada; e per obviar a mesions e salaris de procuradors³⁵⁷⁶ tenguts vistes generals en Cubells,³⁵⁷⁷ e fo en aquelles decisit presents, lo honrat micer Pere Giner, llochtinent de procurador e jutge ordinari de la dita Terra e³⁵⁷⁸ tres prohòmens de cascun loch axí de la Terra d'Amunt com d'Avall, que certa manleuta fos feta e que un síndich fos fermat totes e dues persones de la Terra d'Amunt e a altres dues de la Terra d'Avall,³⁵⁷⁹ per tota la

³⁵⁷⁴ segons bé havets acostumat. Damunt de la línia.

³⁵⁷⁵ Sentiu. Damunt de la línia.

³⁵⁷⁶ Procuradors, a l'original *procurados*.

³⁵⁷⁷ en Cubells. Damunt de la línia.

³⁵⁷⁸ lo honrat micer Pere Giner, llochtinent de procurador e jutge ordinari de la dita Terra e. afegit al marge de començament de l'inia.

³⁵⁷⁹ totes e dues persones de la Terra d'Amunt e a altres dues de la Terra d'Avall. Afegit que ocupa l'espai damunt de la línia i el marge de final d'aquesta.

Terra manllevar la dita quantitat. E totes les universitats de la dita Terra lo dit síndichat han fermat exceptat vosaltres per la qual cosa la dita manleuta no se's poguda fer, en la qual redunda en gran dampnatge de la dita Terra e sots ne vosaltres en culpa. E com nosaltres vullam squivar e obviar a tantes mesions, les quals per vostres fermes cesaran. Per què us dehim e manam expresament e de certa sciència e sots pena de D florins d'or als cófrens de la ciutat aplicadors³⁵⁸⁰ e de quiscuna de les dites universitats, que vista la present lo dit síndichat fermets segons que tots los lochs de la dita Terra han fet³⁵⁸¹ e en les dites fermes alguna dilació no metats. Certificants vos que si les dites fermes fer recusarets, vista la desobediència, la qual nos reservam, sens tota triga procehirem a levar la dita pena de quiscun de vosaltres qui les dites fermes fer no voldrà. E no resmenys com per culpa de vosaltres e per la recusació de les dites fermes se hagen seguides mesions a la dita Terra e encara se seguesquen.³⁵⁸² E sia digna cosa com pus per culpa de vosaltres se són fetes aquelles paguets. Per què us manam que les dites mesions paguets e de fet lo procurador que aquí és, vista la present, guiets e trametats e que les vees.³⁵⁸³ Manants ab la present als batles dels dits lochs o a sos lochtinents que per les dites mesions e per lo principal de ço que desut és a sos principals,³⁵⁸⁴ axí com de sos salaris sots la dita pena,³⁵⁸⁵ que los dits procuradors demane facen, que lo dit procurador demane³⁵⁸⁶ prompta execució en los béns de les dites universitats e de quiscuna d'aquelles, tota excepció e apel·lació³⁵⁸⁷ remoguda e a part posada sots la dita pena,³⁵⁸⁸ com axí·u vullam de certa sciència e per nosaltres sia stat consultament dellibrat, atès lo gran impediment que per vosaltres és stat donat a la dita Terra. Significants vos que hon vosaltres moguts de causa procehiria relació les dites fermes fer recusarets, totes les mesions e salaris que·s seguiran seran imputades a vosaltres e als béns de les dites universitats. Dat en Leyda a XXVI d'octubre any Mil CCCC VIII°.

(Vidit Petrus Ianuarii, iudex ordinarius et assessor Terre Marchionatus.)

332

1409, octubre, 29. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Francesc Basset, advocat de Barcelona. En la causa entre la vila de Baldomar i Francesc Ulzina, notari de Lleida, aquest darrer demana el seu salari, però els homes de la població diuen que ja han donat 50 florins a Pere de Bellsolà, Ulzina ha apel·lat a l'Audiència de Barcelona. Per això, els paers de Lleida demanen a l'advocat de la ciutat a Barcelona que defensi els homes de Baldomar perquè

³⁵⁸⁰ aplicadors, a l'original aplicados.

³⁵⁸¹ segons que tots los lochs de la dita Terra han fet. Damunt de la línia.

³⁵⁸² e encara se seguesquen. Damunt de la línia.

³⁵⁸³ e de fet lo procurador que aquí és, vista la present, guiets e trametats e que les vees. Damunt de la línia.

³⁵⁸⁴ de ço que desut és a sos principals. Afegir en el marge d'inici de línia.

³⁵⁸⁵ axí com de sos salaris sots la dita pena. Damunt de la línia.

³⁵⁸⁶ que lo dit procurador demane. Damunt de la línia.

³⁵⁸⁷ e apel·lació. Damunt de la línia.

³⁵⁸⁸ sots la dita pena. Damunt de la línia.

havien abonat la paga al notari principal Pere de Bellsolà i és aquest qui ha de retribuir les persones que han treballat per a ell.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 141v a 142v.

Molt honorable e molt savi senyor, certificam vos que sobre una causa o qüestió que és entre los pahers e la universitat del loch de Baldomar de-la Terra del Marquesat, d'una part e en Francesch Ulzina, notari d'aquesta ciutat, de-la altra, sobre un salari que lo dit en Francesch Ulzina demane a la dita universitat. Havem justats ací en aquesta ciutat la una part e la altra e per res nos són poguts concordar, dients los hòmens de-la dita universitat que ells han pagat ja al dit en Francesch Ulzina e an Pere de Bellsolà, notari, cinquanta florins, segons fo convengut³⁵⁸⁹ per los honrats en Francesch de Sent Climent ladonchs procurador de-la Terra del Marquesat e micer Bertran de Peus assessor lur, a la qual convenció lo dit en Francesch Ulzina asentí. Lo dit en Francesch lo contrari dient afermant que ell jamés no consentí en la dita convenció,³⁵⁹⁰ ans los demane gran quantitat. Per la qual rahó lo dit n-Olzina ha citats en la Audiència del senyor rey, los pahers e prohòmens de-la dita universitat de Baldomar, los quals trameten aquí lur síndich. Per què senyor vos pregam afectuosament que haiats lo dit síndich per recomanat; que-us plàcie que-ls ordonets una suplicació en la Audiència concloent que-l senyor rey o son vicari toman la qüestió sobre ço que debatem, de-la qual lo dit síndich vos informarà plenament, a un iusperit d'aquesta ciutat no sospitós a-la una part ni a la altra, e que us paguen.³⁵⁹¹ E hon la dita comissió haver no poguésets, que haiats una letra dictant se al veguer d'aquesta ciutat³⁵⁹² que reebe informació d'aquelles persones qui saben en lo dit fet. Emperò com que mills puxats rahonar lo fet de-la dita universitat, vos certificam que de-la qüestió que ere primitiva entre la dita universitat de Baldomar de una part e en Pere de Baldomar de-la altra, de-la qual devalle aquesta, fo notari en Pere de Bellsolà, e a aquell ells han pagat axí que n-Olzina sia treballat ha en la dita qüestió, deu demanar al dit en Pere de Bellsolà e no a la dita universitat, car ço que ha fet per en Pere de Bellsolà ho ha fet qui ere notari principal lo qual se té per concernit, per³⁵⁹³ ço és del dit en Francesch de Sent Climent, de micer Bertran de Peus e d'altres, los quals entrevingueren en³⁵⁹⁴ la dita convenció, e en lo asentiment que-les parts hi donaren. E que closa e sagallada, vage al dit senyor en sa Audiència a fi que lo n-Olzina per favors desordenades no vex los hòmens de-la dita universitat, havent vos,³⁵⁹⁵ si-us plau en tal manera que una bona diligència vos hagam que recomendar. E sia lo Sant Sperit en vostra guarda e protecció. Scrit en Leyda a XXVIII° d'octubre any Mil CCCC VIII°.

Los pahers, etc.

Al molt honorable e molt savi senyer micer Francesch Baset, doctor en decrets a Barchinona.

³⁵⁸⁹ *convengut*. Damunt de la línia.

³⁵⁹⁰ *convenció*. Damunt de la línia.

³⁵⁹¹ *e que us paguen*. Damunt de la línia.

³⁵⁹² *e que us paguen*. Damunt de la línia. posat a la línia, ocupa també marge de final de línia.

³⁵⁹³ Des *Emperò* fins aquí està afagit al final de la pàgina amb crida en el text.

³⁵⁹⁴ *del dit en Francesch de Sent Climent, de micer Bertran de Peus e d'altres, los quals entrevingueren en*. Damunt de la línia.

³⁵⁹⁵ *vos*. Damunt de la línia.

333

1409, octubre, 29. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Pere Mallol, notari de Barcelona, al qual demanen que intervingui amb l'advocat Pere Basset per ajudar el síndic de Baldomar en l'apel·lació a l'Audiència contra Francesc Ulzina.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 142v.

Molt honrat senyer a·qui va lo síndich de·la universitat de Baldomar, per una qüestió que han ab en Francesch Ulzina, sobre un salari que demane a la dita universitat, per la qual rahó ha citats los pahers del dit loch en la Audiència del senyor rey. Per què us plàcie haver per recomanat lo dit síndich, e que pregats a micer Francesch Baset, al qual nosaltres scrivim, que semblantment hage lo dit síndic per recomanat. E sia lo Sant Sperit ab vos. Scrit en Leyda a XXVIII° d·octubre any M CCCC VIII°.

Los pahers, etc.

Al molt honrat e discret senyer en Pere Mallol, notari de Barchinona.

334

1409, octubre, 31. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al regent de procurador Jaume Navarra. Encara que en les entrevistes mantingudes amb la comtessa d'Urgell no s'hagi arribat a cap acord; els paers lleidatans demanen a Navarra que, de la mateixa manera que la comtessa farà retirar els seus homes de Santa Linya i de Privà, ell mani treure els del Marquesat de les Avellanes i de Vilanova de Bellpuig, i que procuri que romanguin en el seu terme. També li ordenen que actui en la qüestió de Lluís de Meià.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 143r.

Molt honorable e savi senyor, segons som informats per lo oficial de Balaguer qui ací és stat, ab letra de crehença de·la senyora comtesa, vos e en Taravau sots venguts a vista sobre lo ajust que·s fa als lochs de·les Avellanes e de Vilanova de Bellpuig de una part e en lo loch de Santa Línea e Privà. Los quals ajusts aparen ésser desplaents a la dita senyora. E per remediari que per los dits ajusts no·s puguen seguir sinistres, la dita senyora ha manat al dit en Taravau, que prengue sagrament e homenatges dels dits hòmens de·les Avellanes e de Vilanova que no entren en los térmens de Santa Linya e de Privà, e axí mateix que face desajustar los hòmens del comdat a fi que no·y romangue sinó los dits hòmens dels dits lochs. Per què nosaltres

havem delliberat de tenir semblant pràticha, ço és que vingats a vistes ab lo dit en Taravau e si met en executió lo manament de la dita senyora comtesa *cum e facto*, que semblant seguretat prengats dels hòmens de Santa Línea de de Privà, e que façats desajustar los hòmens de la dita Terra, romanints los hòmens de Santa Línea e de Privà en sos lochs, però que lo desajust sia en peritat de quiscuna part, rementens açò a vostra saviesa. E no res meys manets als dits hòmens de Santa Línea e de Privà que alguna novació ne facen en algun loch o termes o la jurisdicció del comdat,³⁵⁹⁶ directament ni indirecta, sots imposament de bones penes. Item més vos pregam que si no havets provehit als hòmens d'en Luhís de Meyà dels quals vos perlam, que prestament hi provehisvats sàviament e bé. E sia lo Sant Sperit ab vos. Scrit en Leyda ultima octubre any Mil CCCC VIII⁹.

Los pahers.

Al honorable e molt savi senyer en Jacme Navarra, regent la procuració de la Terra del Marquesat.

335

1409, novembre, 6. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Fontllonga. Fa temps que Pere Botet, de Fontllonga, havia de pagar a Joan Alfageri, de Lleida, 13 lliures 3 sous 10 diners. Ara els paers lleidatans manen que el batlle faci l'execució d'aquesta quantitat dels béns de la vila i dels particulars de Fontllonga.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 143v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat lo batle de Fontllonga o son lochtinent, saluts e dilecció. Vista havem una obligació feta per en Pere Botet, en nom propi, e axí com a síndich de la dita universitat de Fontllonga, per virtut de la qual havets a pagar al honrat micer Johan d'Alfageri, doctor en decrets, XIII lliures, tres sous X diners jaquesos,³⁵⁹⁷ lonc temps ha pasar, sots pena del terç guanyada a la ciutat e sots altres obligacions. E lo dit micer Johan diverses vegades és comparegut denant nosaltres requerint nos ab gran instància que la dita quantitat li deguésem fer pagar ab les mesions fetes e fahedores. E nosaltres atenents lur requesta provehir de justícia. Per ço us dehim e manam expressament e de certa sciència que vista la present, e pena de C florins,³⁵⁹⁸ façats executió en los béns de la dita universitat e dels singulars d'aquella en la dita quantitat de XIII lliures X sous X diners jaquesos ensemps ab les mesions fetes e fahedores. E açò per res fer no dilatets, com del contrari vos posariets en gran culpa. E per aquesta rahó³⁵⁹⁹ lo dit micer Johan no hage

³⁵⁹⁶ o la jurisdicció del comdat. Damunt de la línia.

³⁵⁹⁷ jaquesos. Damunt de la línia.

³⁵⁹⁸ e pena de C florins. Damunt de la línia.

³⁵⁹⁹ rahó. Damunt de la línia.

a tornar a nosaltres, en altra forma imputat sie a vos e a vostres béns. Dada en Leyda a VI de nohembre any Mil CCCC VIIIº.

336

1409, novembre, 18. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als prohoms i als paers de la vila de Camarasa. Cada any donaven a Nicolau Gralla, ciutadà de Lleida, una pensió de 50 lliures jaqueses, però es va fer un pregó que va confondre les coses i ara els paers de Lleida aclareixen que les han de pagar.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 143v i 144r.

Prohòmens. Bé sabets com vosaltres sots tenguts fer quiscun any al honrat en Nicholau Gralla, ciutadà d'aquesta ciutat, cinquanta lliures jaqueses censals en cert dia,³⁶⁰⁰ les quals segons se diu vosaltres dubtats de pagar per rahó d'una crida que l'altre dia fo feta a manament de mossèn Jofre de la Bracerola, el algutzir del senyor rey, ab la qual manà emparar los béns del dit en Nicholau. E com la dita crida e altres enantament sie estat tot renovat, e de fet lo procurador del dit en Nicholau Gralla volgés trametre aquí l procurador per demanar la dita quantitat, sinó que nosaltres ho havem vedat, prometens-li que prestament lo fariem pagar. Per què-us manam que vista la present no contrastant qualsevol empare e per qualsevol persones fetes, les dites cinquanta lliures al dit en Nicholau o a son procurador donets, totes excepcions remogudes. E açò per res fer no dilatets, en altra manera totes mesions que s'i faran se imputaran a vosaltres, en les quals nosaltres no hauríem paciència. Scrit en Leyda a XVIII de nohembre any Mil CCCC VIIIº.

Los pahers de la ciutat de Leyda.

Als honrats e amats los pahers e prohòmens de la vila de Camarasa.

337

1409, novembre, 18. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Fontllonga, al qual recriminen que no hagi fet l'execució dels béns de la universitat per pagar a Joan Alfageri les 13 lliures 10 sous 3 diners jaquesos. Els paers lleidatans li reclamen, sota pena de 200 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 144r.

³⁶⁰⁰ dia. Damunt de la línia.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat lo batle de Fontlonga o a son lochtinent, saluts e dilecció. L'altre jorn vos scrivim per nostres letres a instància del honorable micer Johan d'Alfageri, doctor en decrets, que sots pena³⁶⁰¹ de C florins forçacets la universitat del dit loch a pagar al dit micer Johan XIII lliures tres sous X diners jaquesos, ab les mesions fetes e fahedores, segons que aquestes coses e altres en la dita letra són contingudes. La data de la qual fo en Leyda a VI de nohembre any davall scrit. E jatsia la dita letra vos sia stada presentada, vos emperò blandint la dita universitat no havets curat fer la dita execució, de què sots digne de reprehensió e venits condignament punidor. Per què us dehim e manam expresament e de certa sciència, sots pena de dohents florins d'or als cófrens de la ciutat aplicadors,³⁶⁰² que vista la present façats execució en los béns de la dita universitat tro en a la dita³⁶⁰³ quantitat ensemps ab les mesions fetes e fahedores. E açò per res no mudets, en altra manera certificam vos que nosaltres scriurem al procurador, que per les dites quantitats face execució en vostres béns. Dada en Leyda a XVIII de nohembre any Mil CCCC VIII⁹.

338

1409, novembre, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Jaume Navarra, regent de procurador del Marquesat, al qual comuniquen que no han pogut discutir l'assumpte que els havia preguntat perquè no s'ha fet el Consell General, que tindrà lloc el dilluns següent.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 144v.

Molt honorable e molt savi senyor, per alguns fets molt àrduus nosaltres havem hagut a dilatat de tenir lo Consell General, per la qual rahó nosaltres no havem pogut provehir a açò que ns fets saber en vostra letra, mas si plau a Déus, dilluns primervinent tendrem lo dit Consell e fer hiem provehir sens falla. E sia lo Sant Sperit ab vos. Scrit en Leyda a XXIII de nohembre any Mil CCCC VIII⁹.

Los pahers, etc.

Al molt honrat e molt savi senyer en Jacme Navarra, ciutadà de Leyda, regent la procuració del Marquesat.

³⁶⁰¹ *pena*. Damunt de la línia.

³⁶⁰² *aplicadors*, a l'original *aplicados*.

³⁶⁰³ *la dita*. Damunt de la línia.

1409, novembre, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem de Cardona. Miquel Baró, de Vilanova de Meià, ha estat batlle durant tres anys i encara no ha cobrat el seu salari, que li ha d'abonar en un termini de 15 dies.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 144v i 145r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat en Guillem Cardona, clavari de la dita Terra, saluts e dilecció. Sapiats que denant nosaltres és comparegut Miquel Baró, batle del loch de Vilanova de Meyà, dient e afermant que ell ha regit la dita batlia un trienni. E sie acostumada cosa donar per quiscun any cert salari al dit batle³⁶⁰⁴ per rahó del dit regiment, lo qual vos ha demanat. Vos emperò al dit en Miquel recusats pagar lo disminuïts lo dit salari; per què ha suplicat nosaltres que lo dit salari complidament li deguésets fer pagar. E nosaltres atenents la dita requesta ésser justa e consonant a rahó, ens aparega ésser digna cosa e rasonable, que lur servey sia condegudament remunerat, segons és acostumat. Per què us dehim e manam expresament e de certa sciència que al dit en Miquel Baró, batle, paguets e satisfats del servey que fet ha complidament, segons als altres batles predecesors lurs³⁶⁰⁵ és acostumat pagar, e satisfer. Emperò si algunes rahons havets per les quals les coses demanades per lo dit en Miquel Baró fer no-s deguen, venits les³⁶⁰⁶ posar per vos o per altra persona de part vostra denant nosaltres, dins quinze dies del dia de la presentació de la present, a fi que en lo dit fet pugam fer justícia,³⁶⁰⁷ segons se pertany. Dada en Leyda a XXIII de nohembre any Mil CCCC VIII⁹.

1409, novembre, 25. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al bisbe d'Urgell. En una qüestió entre Joana i Pere d'Orcau, d'una part, i uns quants homes de Llimiana, de Vilamitjana i d'altres, de l'altra, s'ha signat un compromís que està en poder del bisbe; els paers lleidatans li demanen que protegeixi els homes de Llimiana, que pertanyen a la senyoria de Lleida i al bisbat d'Urgell.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 145r.

³⁶⁰⁴ al dit batle. Damunt de la línia.

³⁶⁰⁵ predecesors lurs. Damunt de la línia.

³⁶⁰⁶ les. Damunt de la línia.

³⁶⁰⁷ dins quinze dies del dia de la presentació de la present, a fi que en lo dit fet pugam fer justícia. Posat sobre i sota la línia.

Molt reverent pare en Xrist e senyor, segons som certs sobre una qüestió que ere entre los nobles madona Johana d'Orchau e en Pere d'Orchau, fill seu,³⁶⁰⁸ senyor de la Baronia d'Orchau d'una part, e en Guillem Spolter, Gayllart Spolter, Anthoni Guiu, Bartholomeu Ledós, Pere Çabater e Anthoni Codó del loch de Liminyana, de vostre bisbat e de la senyoria de la dita ciutat, e en Bartholomeu Ermegou, del vostre loch de Vilamigana e altres, de lur part de la altra. És stat fermat compromís en poder³⁶⁰⁹ de vos senyor, de la qual cosa havem sobirà plaher, com lo dit compromís és vengut e mes en semblant insigne e notabla e reverent persona, com és de vos senyor. E com sapiam vos senyor ésser inseguit e donat d'eminent consell, e sots tal que atribuirets a quiscuna part son dret. Pregam vostra reverent paternitat, axí afectuosament com podem, per honor d'aquesta ciutat,³⁶¹⁰ vos plàcia haver per recomanats los dits Guillem Spolter, Gallart Spolter e altres de sa part en sa justícia, segons de la vostra paternitat reverent a ple confiam, la qual nostre Senyor per sa mercè tinga en sa guarda e protecció. E si alguna cosa molt reverent senyor vostra reverent paternitat feu nos apellar per vos senyor fer semblants coses e magors³⁶¹¹ podem fer, scrivits aquella ço que li plàcia. Scrit en Leyda a XXV de nohembre any Mil CCCC VIII⁹.

Los pahers de la ciutat de Leyda, qui's comanen senyor a vostra gràcia e paternitat.

Al molt reverent pare en Xrist e senyor lo senyor bisbe d'Urgell.

341

1409, novembre, 28. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al regent de procurador Jaume Navarra. El representant de Maria, vídua de Bartomeu Navarro, de Vic, fa temps que demana les pensions dels censals que foren de Vilagaya, però els clavaris Perico Ferrer i Guillem Cardona no les hi han pagat, i ara en demana l'execució. Per això, els paers lleidatans exigeixen al regent que, en un termini de 6 dies, porti els comptes dels clavaris al racional de la Paeria de Lleida a fi de comprovar si es pot fer algun pagament.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 145v i 146r. (Carta 343).

Molt honorable³⁶¹² e molt savi senyer. Certificam vos que nosaltres a instància de Johan Bruguera procurador de la dona na Maria, muller d'en Bathomeu Navarro quondam, de la ciutat de Vich, e mare del molt honrat micer Bernat de Vilagaya, en leys doctor,³⁶¹³ a la qual

³⁶⁰⁸ seu. Damunt de la línia.

³⁶⁰⁹ en poder. Damunt de la línia.

³⁶¹⁰ axí afectuosament com podem, per honor d'aquesta ciutat. Damunt de la línia.

³⁶¹¹ feu nos apellar per vos senyor fer semblants coses e magors. Damunt de la línia.

³⁶¹² Al matge superior i en lletra menuda i com anotació de l'escrivà, *dels clavaris/ Item de la Indemnitat*. Sota el començament d'una carta guixat: *Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat*.

³⁶¹³ e mare del molt honrat micer Bernat de Vilagaya, en leys doctor. Damunt de la línia.

són degudes diverses quantitats d'annuals pensions d'aquells DC XLI sous VIII diners barcelonesos, los quals per cert títol reeb sobre les rendes³⁶¹⁴ de la Terra del Marquesat, nosaltres scrivim temps ha³⁶¹⁵ en Guillem Cardona, clavari de la dita Terra, que del dit censal metésem en possessió de la quèstia e altres drets e rendes del loch de Fontlonga e de la dita Terra³⁶¹⁶. E aquell respondre feésem dels fruyts deguts e d'ací anant devedors, sens lesió e prejuhi de primers crehedors, e encara de la propietat en son loch luhidora. E no resmenys justant e requirint lo dit procurador, manam al dit clavari que ell e en Pere Ferrer e altres qui hagen regides la dita clavaría donasen comptes e rahó dels anys que regit han. Per què manam al dit clavari que hages una letra del procurador qui s dreçàs al veguer de Barchinona e a altres oficis a qui s pertangue, la hon los dits creedors fosen³⁶¹⁷ dominiciliats, que ab veu de crida pública los notificasen a tots altres de qui fos interès que dins spay d'un mes, fosen en la ciutat de Leyda, si ésser hi volien per interès ésser a la rendició dels comptes dels dits clavaris. En altra manera en lur absència e contumàcia, seria procehit a rendició e examinació e definició als dits comptes. La qual letra de fer lo procurador de la dita Terra tramès a Barchinona al veguer pretèrit temps per tot lo mes de nohembre present als dits crehedors e altres de qui fos interès, fosen en la ciutat de Leyda, la qual letra és estada presentada al dit veguer de Barcelona,³⁶¹⁸ segons d'açò som certs pe letra tramesa al dit procurador per lo dit veguer. E com lo dit procurador sia ací bé ha quatre jorns e los dits en Pere Ferrer ni en Guillem Cardona no sien curats d'esser ací per retre lurs comptes. Per què us pregam que als dits en³⁶¹⁹ Pere Ferrer e en Guillem Cardona e altres clavaris que haïen regit la dita clavaría³⁶²⁰ manets, que sots bona pena per vos imposadora, dins spay de sis jorns dits vinguin ací en aquesta ciutat ab sos comptes per retre aquells,³⁶²¹ en poder del racional, e resumir tot ço que en poder d'ells romanga de a aquells a qui s pertangue.³⁶²² E en altra manera totes mesions que lo dit procurador farà ací se imputaran a ells o a lurs béns.

E no resmenys com lo dit procurador nos hage fetes algunes requestes en dubte que no sien perjudicials a la Terra, en virtut d'una indemnitat que la dita Terra ha del senyor rey en Pere.³⁶²³ Per què senyor manats als pahers de la dita Terra que per ço que nosaltres puga fe justícia al dit procurador, e a ells e no sie fet algun periudhi a la dita Terra ne³⁶²⁴ indemnitat, que dins spay de sis jorns,³⁶²⁵ que traslat d'aquella nos trameten prestament e sens dilació, ab alguna subsegició de persona pública e autheèntica en manera que y puxam dar fe. Dad en Leyda a XXVIII de nohembre any Mil CCCC VIIIº.

Los pahers, etc.

³⁶¹⁴ *sobre les rendes*. Damunt de la línia.

³⁶¹⁵ *temps ha*. Damunt de la línia.

³⁶¹⁶ *e de la dita Terra*. Damunt de la línia.

³⁶¹⁷ *fosen*. Damunt de la línia.

³⁶¹⁸ *al veguer pretèrit temps per tot lo mes de nohembre present als dits crehedors e altres de qui fos interès, fosen en la ciutat de Leyda, la qual letra és estada presentada al dit veguer de Barcelona*. Fragment esmenat i posat sobre l'esmena.

³⁶¹⁹ *en*. Damunt de la línia.

³⁶²⁰ *e altres clavaris que haïen regit la dita clavaría*. Damunt de la línia.

³⁶²¹ *ab sos comptes per retre aquells*. Sobreposat a la línia.

³⁶²² *e resumir tot ço que en poder d'ells romanga de a aquells a qui s pertangue*. Damunt de la línia.

³⁶²³ *en Pere*. Damunt de la línia.

³⁶²⁴ *fet algun periudhi a la dita Terra ne*. Damunt de la línia.

³⁶²⁵ *que dins spay de sis jorns*. Damunt de la línia.

Al molt honorable e molt savi senyer en Jacme Navarra, ciutadà de Leyda regint l'ofici de procurador³⁶²⁶ del Marquesat.

342

1409, desembre, 2. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als batlles de Camarasa, de Cubells, d'Alòs i de Vilanova de Meià. Per la demanda del procurador de Maria, vídua de Bartomeu Navarro, de Vic, i mare de Bernat Vilagaya, a la qual es deuen diverses pensions, els paers lleidatans han demanat al regent de procurador que vagi a Lleida amb els documents de la clavaria de Francesc Ferrer i Guillem Cardona, a fi d'examinar els comptes i procedir a fer pagaments que no perjudiquin el Marquesat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 146v i 147v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los batles dels lochs de Camarasa, de Cubells, de Vilanova de Meyà e d'Alòs e a cascun d'ells o a sos lochtinents, saluts e dilecció. Com a instància de Johan Bruguera, procurador de la dona na Maria, muller d'en Bartholomeu Navarro, quòndam, de la ciutat de Vich, e mare del honorable micer Bernat de Vilagaya, en leys doctor, a la qual són degudes diverses quantitats de annuals pensions d'aquells DC XLII sous VIII diners barcelonesos, les quals per cert títol reeb sobre les rendes de la Terra del Marquesat damunt dit. Nosaltres scrivim, temps ha, en Guillem Cardona, clavari de la dita Terra, que del dit censal metés en possessió de la quèstia e altres drets e rendes del loch de Fontlonga e de la dita Terra, e aquell respondre feésem dels fruyts deguts e d'ací anant venidors,³⁶²⁷ sens lesió e prejudí dels primers crehedors e encara de la propietat en son loch luhidora. E no resmenys manam al dit clavari que ell e en Pere Ferrer e altres qui hage regida la claveria de la dita Terra donasen compte e rahó dels anys que regit han. Per què manam al dit clavari que hagués una letra del procurador qui's dreçàs al veguer de Barchinona e a altres oficis a qui's pertangués, la hon los creedors de la dita Terra fosen domiciliats, que ab veu de crida pública los notificasen e a tots altres de qui fos interès, que dins spay de l mes fosen en aquesta ciutat, si ésser hi volien per interès a la rendició dels comptes dels dits clavaris. En altra manera, en lur absència o contumàcia seria provehir a rendició, examinació e definició dels dits comptes. La qual letra de fet lo procurador de la dita Terra tramès al veguer de Barchinona presumint temps per tot lo mes de nohembre prop passat als dits crehedors e altres de qui fos interès fosen en aquesta ciutat, la qual letra és stada presentada al dit veguer de Barchinona, segons d'açò som certs per letra tramesa per lo dit veguer al dit procurador. E com lo dit procurador sia ací bé ha X jorns e los dits en Guillem Cardona ni en Pere Ferrer no sien curats d'ésser ací per retre lurs comptes. Per què us manam expresament e de certa sciència, sots pena de cinquanta florins als cófrens de la ciutat

³⁶²⁶ *procurador*. Damunt de la línia.

³⁶²⁷ *venidors*, a l'original *venidos*.

aplicadors,³⁶²⁸ que manets als dits en Guillem Cardona e en Pere Ferrer e altres clavaris que hagen regida la dita clavaria e encara en Guillem Mallol, en Francesch Ponç e an Guiem de Puigvert, collidors³⁶²⁹ olim, que sots bona pena per vos imposidora, dins spay de VI jorns primervinents vinguen ací en aquesta ciutat ab sos comptes, per retre aquells en poder del racional, e rescrivir tot ço e quant en poder d'ells romangue o sia romàs a aquelles a qui-s pertangue. En altra manera totes mesions que-lo dit procurador farà ací se imputaran a ells e a lurs béns. E no resmenys com lo dit procurador nos hage fetes algunes requestes ens dubtem que no sien perjudicials a-la Terra, en virtut d-una indemnitat que-la dita Terra ha del senyor rey en Pere de bona memòria. Per què us manam que manets prestament als pahers e prohòmens de-les dites universitats que per ço que nosaltres pugem fer e administrar justícia al dit procurador e a ells, no sie fet o engendrat algun perjudici ni a-la dita Terra ni a-la Indemnitat, que dins spay de VI jorns primer vinents translat d-aquella nos trametesen prestament e sens dilació, ab alguna subscripció de persona pública e autènticha, en manera que y puxam atribuir fe. Dad en Leyda a dos dies deembre any Mil CCCC VIII°.

343

1409, desembre, 5. Lleida.

Nomenament, atorgat per Ramon Berenguer Despens, ciutadà de Lleida i procurador en la Terra del Marquesat, de Pere de Bonaguia com a batlle de Santa Linya.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 147v i 148r.

Nos Raimundus Berengarii Despens, civis Ilerde, procurator generalis Terre Marchionatus. Pro insigni³⁶³⁰ civitate Ilerde, domine dicte Terre Marchionatus, de sufficiencia et legalitate vestri Petri de Bonaguia, habitatoris ville de Sancta Linea dicte Terre confidentes.³⁶³¹ Tenore presentis comitimus sive comendamus vobis officium baiulie dicte ville de Sancta Linea et eius terminorum, dum de nostro processerit beneplacito voluntatis. Ita quod vos dictus Petrus de Bonaguia, dum nobis placuerit, ut presenti sitis baiulus dicte ville et eius terminorum. Ipsumque officium personaliter teneatis³⁶³² regatis et exerceatis fideliter adque bene faciendo eaque ad dictum baiulie officium pertinere dignoscuntur. Et habeatis et recipiatis pro vestro salario et labore pro quolibet anno salarium asuetum est dari. Mandantes per hanc eandem paciariis et probis hominibus dicte ville de Sancta Linea, ceterisque universis et singulis officialibus et subditis dicte civitatis et dictorum officialium, locatenentibus, quod vos dictum Petrum de Bonaguia pro baiulo dicte ville de Sancta Linea et eius terminorum habeant et teneant, dum nobis placuerit, ut est dictum, vobisque pareant et obediant in et de omnibus hiis in et de quibus aliis predecessoribus vestris in dicto officio pareri et obedire est solitum.

³⁶²⁸ *aplicadors*, a l'original *aplicados*.

³⁶²⁹ *collidors*, a l'original *collidos*.

³⁶³⁰ *pro insigni*. Damunt de la línia.

³⁶³¹ *confidentes*. Damunt de la línia.

³⁶³² *teneatis*, a l'original *tene*.

Vos tamen antequam utamini in dicto officio bajulie teneamini assecurare in·posse illius adquem spectet, de tenendo tabulam et alia faciendo adque teneamini prout esse actenus per predecessores vestros fieri. In cuius rey testimonium hanc iussimus fieri sigillo dicte civitatis in·eius dorso munitam. Datum Ilerde, sub sigillo domus Paciarie,³⁶³³ quinta die decembris, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o VIII°.

344

1409, desembre, 7. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Cubells. Com a càstig per la desobediència que han comès, tots els caps de casa de Cubells han de romandre en el Marquesat i no poden sortir-ne sense llicència dels paers de Lleida.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 148r i 148v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, al amat lo batle del loch de Cubells o a son lochtinent, saluts e dilecció. Com per la universitat e singulars del dit loch sia stada comesa desobediència e sien stats transgresors a nostres manaments, per la qual cosa són dignes de gran punició; e sia cosa convinent que dege³⁶³⁴ reportar condigna pena. Per què us dehim e manam expresament e de certa sciència, sots pena de cent florins d·or d·Aragó, als cófrens de·la ciutat aplicadors,³⁶³⁵ que, vista la present, vos asegurets dels pahers e de tots los habitants que sien caps de cases del dit loch, ab sacrament e homenatge, que no ixquen fora los térmens de·la dita Terra del Marquesat sens llicència de nosaltres demanada e obtenguda. Inhibint vos totalment ab la present de no donar los alguna llicència de exir fora la dita Terra, ans vos tollem tot poder de fer lo contrari. Dad en Leyda a VII de deembre any Mil CCCC VIII°.

345

1409, desembre, 7. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlles de Vilanova de Meià, de Llimiana i de Fontllonga, als quals recriminen que no hagin pagat el salari de Guillem Mallol i de Pere de Bellsolà, i ordenen fer-ne execució sense possibilitat d·apel·lació. Els lleidatans també es queixen de la poca quantia de les pensions anuals que es recapten en aquestes viles.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 148v i 149r.

³⁶³³ *Sub sigillo domus Paciarie*, superposat a la línia.

³⁶³⁴ *e sia cosa convinent que dege*. Damunt de la línia.

³⁶³⁵ *aplicadors*, a l'original *aplicados*.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als amats los batles dels lochs de Vilanova de Meyà, Liminyana e de Fontlonga, o sos lochtinents,³⁶³⁶ saluts e dilecció. Sapiats que l·altre jorn a suplicació d·en Guillem Mallol, síndich de·la Terra d·Avall e d·en Johan de Solsona, paher del loch de Cubells, scrivim a vosaltres e als pahers dels dits lochs en la forma següent: “Los pahers de·la ciutat de Leyda imperatur tota...” E jatsia a nosaltres sia cert la dita letra ésser a vosaltres presentada e als dits pahers o cònsols per lo dit en Guillem Mallol, síndich per procés fet per lo discret en Pere de Bellsolà.³⁶³⁷ Emperò ni vosaltres ni ells no havets curat metre en execució les coses en la dita letra contingudes, de què sots vosaltres e ells dignes de gran reprehensió, una per la inobediència, altra per lo gran dampnatge que·la dita Terra reeb per tarda e dilació de·la vostra execució e negligència dels dits pahers e cònsols de·les dites universitats. E com semblant dampnatge incessant nosaltres no vullam soferit, atès³⁶³⁸ que tant pocha quantitat d·annuals pensions, tants salaris e mesions a vosaltres e a la dita Terra se segex. Per ço ab tenor de·la present vos dehim e manam expresament e de certa sciència, sots la fe e naturalesa a la qual sots requests a·la dita ciutat, que vista la present, quiscuns batle en la jurisdicció a vosaltres comanada, façats execució realment e de feyt en les penes en les quals los dits pahers, cònsols e prohòmens són³⁶³⁹ incorreguts per la inobediència e per lo salari degut al dit procurador, e per les annuals pensions, a fi que·ls dits procuradors prestament se·n vagen; e açò prestament, segons dit és, façats, totes excepcions, dilacions e encara apel·lacions foragitades. Significants vos que si en alguna manera les dites coses executar recusarets, procehiríem contra vosaltres e béns vostres e de cascuns de vos fortament e rigorosa, per la qual rahó conexerets que semblants negligències e deshobediències a nosaltres són greus, de què reportarets condigna pena. Dada en Leyda a VII de decembre any VIII⁹.

346

1409, desembre, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem Cardona, al qual ordenen que pagui a Maria, vídua de Bartomeu Navarro, 698 sous 8 diners jaquesos, que se li deuen de les pensions de diversos anys.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 149r i 149v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, al amat en Guillem Cardona, de·la vila de Camarasa, clavari de·la dita Terra, saluts e dilecció. Recòrdens que l·altre jorn a instància de Johan Bruguera, procurador de·la dona na Maria, muller d·en Barthomeu Navarro, condem, de·la ciutat de Vich, havent loch e cessió del honrat micer Bernat de Vialgaya, doctor en leys, d·un censal mort e pensions d·aquell, lo qual censal ere stat

³⁶³⁶ o sos lochtinents. Damunt de la línia.

³⁶³⁷ per procés fet per lo discret en Pere de Bellsolà, Afegit que arriba al marge de final de línia.

³⁶³⁸ atès. Damunt de la línia.

³⁶³⁹ los dits pahers, cònsols e prohòmens són. Damunt de la línia.

comprat per lo dit micer Bernat. Vos scrivim per nostres letres que, com la dita dona hagués obtinguda sentència en una qüestió que s'ere menada entre ella d'una part e la reverent abadessa de Valldonzella e altres en la dita causa nomenats de la altra. Per què us manàvem que, per virtut del contracte del dit censal, metéssets en possessió de la quèstia e altres drets e rendes del loch de Fontllonga e altres drets de la dita Terra,³⁶⁴⁰ e a aquella respondre feéssets dels fruyts deguts e de allí anant devedors³⁶⁴¹ sens lesió e perjuhi de primers creedos. E no res menys vos manàvem que de totes e qualsevol quantitats de les dites que fosen vers vos e us fosen degudes, pagat lo collidor de ço que sia acostumat reebre per la indemnitat de la dita Terra, donàssets, liuràssets o assignàssets a la dita dona o a lur procurador e en special les dites rendes de Fontllonga, les quals li són specialment obligades. E encara³⁶⁴² vinguésets donar compte e rahó de vostra administració en poder del racional de la ciutat, per tant com a la dita dona eren degudes grans quantitats d'annuals pensions, a fi que si res havíets a tornar, ho donàssets a la dita dona o a son procurador. E com vos siats vengut ací per donar e retre vostre compte, lo qual vos és stat levat sumàriament per lo dir racional, axí que és stat atrobat que dels anys de CCCC set dels CCCC sis e VIII e VIII⁹, hauts vos a tornar a la ciutat³⁶⁴³ DC XC VIII sous V diners moneda jaquesa. E com après lo deute de la Terra a present nos aparegue primer creedor que la dita dona. Per què us dehim e manam expresament e de certa sciència que los dits DC XC VIII sous V diners anuals donets e liurets a la dita dona o a son procurador havent plen poder. E no res menys pagat los deute de la Terra d'ací anant pagets i façats pagar la dita dona en sa anual pensió, axí com a primera creadora que és e s'apar a present ésser, sens lesió e prejuhi de primers crehedors,³⁶⁴⁴ fermant la dita dona o sos procurador àpocha de tot³⁶⁴⁵ ço que reebrà. E açò no mudets. Dad en Leyda a XII de desembre any Mil CCCC VIII⁹. (Vidit Franciscus Baseti assessor.)³⁶⁴⁶

347

1409, desembre, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als batlles de la Terra d'Amunt, als quals demanen que aturin l'execució pel salari de Guillem Mallol fins que hagin parlat amb els homes de la Terra d'Avall, perquè han presentat al·legacions contra aquesta execució.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 150v.

³⁶⁴⁰ e altres drets de la dita Terra. Damunt de la línia.

³⁶⁴¹ devedors, a l'original *devedos*.

³⁶⁴² encara. Sobreposat a la línia.

³⁶⁴³ a tornar a la ciutat. Afegit al marge de final de línia.

³⁶⁴⁴ crehedors, a l'original *crehedos*.

³⁶⁴⁵ tot. Damunt de la línia.

³⁶⁴⁶ En la pàg. 150 consta l'inici d'una carta inconclusa: *Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats en*.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als amats los batles dels lochs de·la Terra d·Amunt e a qualsevol d·ells o a sos lochtinents, saluts e dilecció. Bé creem vosaltres no ignorar com pochs dies ha pasats a instància d·en Guillem Mallol, síndich de·la Terra d·Avall, vos scrivim per nostres letres del tenor següent: “Los pahers etc.” tota.³⁶⁴⁷ Hon com los síndichs de·la dita Terra sien compareguts denant nosaltres allegants algunes rahons, les quals si veres són, no som de intenció que·la execució en la dita nostra letra continguda vage avant. Emperò com en absència del síndich de·la Terra d·Avall, nosaltres no haïam poguda decidir la dita qüestió, ans li havem scrit encontinent³⁶⁴⁸ que sie ací a fi que·la una part e l·altra pugam plenerament oyr. E entretant nos aparega ésser cosa coninent que·la execució per nosaltres manada e en les altres coses en la dita letra contingudes dega ésser sobresegut. Per com ab tenor de·la present vos dehim e manam expresament e de certa sciència, que en la dita execució per nos manada e altres coses en la prop inserta letra expresades sobresegats. E per rahó d·aquella algun enantament en les dites universitats e qualsevol d·aquelles no façats, tro·tant que de nosaltres haiats altre manament en contrari, com entenam a hoyr, ans de totes coses plenerament les dites parts, no contrastant la dita letra per nos ésser manada, la qual a present havem per revocada e nulla totalment. Dad en Leyda a XII de deembre any Mil CCCC VIII°.

348

1409, desembre, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guillem Mallol, habitant de Cubells i síndich de la Terra d'Avall, al qual demanen que vagi a Lleida a tractar de les al·legacions presentades per la Terra d'Amunt, sota pena de 200 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 151r i 151v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, al amat en Guillem Mallol, habitant del loch de Cubells, síndich de·la Terra d·Avall, salut e dilecció. Sapiats que denant nosaltres són compareguts los síndichs de·la Terra d·Amunt allegants e poposants algunes rahons contra vos per les quals pretenen la execució per nosaltres manada, a instància vostra als batles dels lochs de·la dita Terra³⁶⁴⁹ en alguna manera no haver loch, ans totalment les letres per nosaltres manades a vostra instància³⁶⁵⁰ deuen ésser revocades. Emperò com en absència vostra nosaltres les dites rahons no haïam volgut admetre, havem los manat e posada bona pena que de ací ells no partesquen tro·tant que vos siats ací a·fi que claradament los térmens de·la dita qüestió sie per nosaltres e per los nostres assessors ben oyda e en aquella pugam fer aquella justícia que·s merex. E com afectem aquella ésser provadament diecísida per obviar a totes mesions, salaris e dampnatges, havem delliberat que vos fósets citat com en

³⁶⁴⁷ tota, fa referència que en la carta s'havia de transcriure tota la carta.

³⁶⁴⁸ encontinent. Damunt de la línia.

³⁶⁴⁹ als batles dels lochs de·la dita Terra. Damunt de la línia.

³⁶⁵⁰ a vostra instància. Damunt de la línia.

altra manera fer no-s pogés bonament a dita determinació.³⁶⁵¹ Per ço ab tenor de-la present vos dehim e manam expresament e de certa sciència e us citam,³⁶⁵² sots pena de CC florins als cófrens de-la ciutat aplicadors³⁶⁵³ e de vostres béns havendors,³⁶⁵⁴ que vista la present, tots altres fets a part posats, siats ací per fer vostre rahonament en la dita qüestió, en tal manera que aquella reebe aquella dicisió que-s mereix. E açò per res no mudets, com ací per la dita Terra d-Amunt stiguen per la dita rahó continuament V prohòmens. Significants vos que si vos mogut de tanta audàcia e presumpció encontinent no sots ací, vostra absència o contumàcia no contrastant, procehirem a determenar la dita qüestió, e ultra açò totes mesions que d-ací avant se seguiran per la dita rahó seran imputades a vos e a vostres béns e de-la Terra d-Avall. Dad en Leyda a XII de desembre any Mil CCCC VIII.

349

1409, desembre, 14. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Fontllonga. Guerau d'Ardèvol va vendre a Maria, vídua de Bartomeu Navarra, un censal de 44 sous 8 diners barcelonesos, assegurats sobre les quèsties, les rendes i els censos de Fontllonga. Per aquesta raó, demanen als paers i als prohoms de Fontllonga que, després d'haver pagat al collidor de la Terra per la indemnitat, vagin a Lleida a prestar sagrament i homenatge per aquest censal.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 151v i 152r.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat, al amat lo batle e Fontllonga de-la dita Terra o a son lochtinent, saluts e dilecció. Vist havem un traslat d-una carta ab la qual lo senyor rey en Pere, d-alta recordació, per certes rahons en aquella contingudes, vené a Guerau d'Ardèvol, hereu en la meitat, e a na Maria, muller d-en Pere Cortit, condem, e a na Beatriu, muller d-en Bernat Alanyà, hereus en la altra meytat d-en Guerau d'Ardèvol e als seus sistents,³⁶⁵⁵ quaranta VII sous VIII diners barcelonesos censals anuals e rendals, pagados cascun any a XXIII de deembre sots grans obligacions, seguretats, stipulacions, sagraments, clàusules e cautheles en lo contracte d-aguest fet contingudes, los quals los assignà sobre totes e sengles quísties, censos, rendes, eximents proveniments,³⁶⁵⁶ esdeveniments e altres drets qualsevulle³⁶⁵⁷ del loch de Fontllonga e térmens d-aquell, los³⁶⁵⁸ quals ladoncs de present³⁶⁵⁹ los mes entremans. E hon los dits censos, quèsties,³⁶⁶⁰ rendes,

³⁶⁵¹ a dita determinació. Damunt de la línia.

³⁶⁵² e us citam. Damunt de la línia.

³⁶⁵³ aplicadors, a l'original aplicados.

³⁶⁵⁴ havendors, a l'original havendos. E de vostres béns havendós. Damunt de la línia.

³⁶⁵⁵ e als seus sistents. Damunt de la línia.

³⁶⁵⁶ proveniments. Damunt de la línia.

³⁶⁵⁷ qualsevulle. Damunt de la línia.

³⁶⁵⁸ los. Damunt de la línia.

³⁶⁵⁹ de present. Damunt de la línia.

³⁶⁶⁰ los dits censos, quèsties. Damunt de la línia.

esdeveniments e altres drets del dit loch no bastàsen, al dit censall cascun any,³⁶⁶¹ assignave-s e meti-ells entremans tots censos, quèsties, rendes, eximents e proveniments³⁶⁶² e altres drets als altres lochs del Marquesat.³⁶⁶³ Manant al procurador qui ladoncs ere o per temps serie e als hòmens del dit loch de Fontlonga, que per rahó de-la dita assignació e obligació dels censos, rendes, questies e altres coses desusdites, cascun any³⁶⁶⁴ obehisen e satisfessin als dits compradors³⁶⁶⁵ e als seus, fins en quantitat de dit censal ensemps ab dampnatges interesses³⁶⁶⁶ e mesions per ells sostenidors.³⁶⁶⁷ E per les dites totes e sengles coses en lo dit contracte contingudes los prohòmens del dit loch ab dit comprador³⁶⁶⁸ prestasen sagrament e honematge. Ara és comparegut denant nosaltres en Johan Bruguera, procurador de-la dona na Maria, muller d'en Bartomeu Navarro de-la ciutat de Vich, condem, a la qual lo dit censal per certs títols és pervengut e ha requesta ab gran instància que, provant la forma del contracte del dit censal per les coses en aquell contengudes e per special obligació, manàsem als dits pahers e prohòmens del dit loch de Fontlonga que prestassen sagrament e homenatge en poder vostre, de servir, atendre e complir les seguretats en lo contracte contingudes. E nosaltres atenents lur requesta ésser justa e a rahó consonant, havem deliberat e hagut plener acort lo dit sagrament e homenatge ésser prestador, segons forma del dit contracte.³⁶⁶⁹ Per què us dehim e manam expresament e de certa sciència, e sots pena de CC florins, als cófrens de-la ciutat aplicadors³⁶⁷⁰ e dels béns vostres, si lo contrari farets havendors,³⁶⁷¹ que vista la present, manets als pahers e prohòmens del dit loch, que pagat lo collidor de-la dita Terra, per rahó de-la Indempnitat, feta a aquella, presten sagrament e homenatge, en poder vostre, de complir e servir les coses contingudes en lo dit contracte, totes excempcions foragitades e remogudes, com axí fer se dega per justícia e per nosaltres sia consultament delliberat. Dada en Leyda a XIII de deembre any Mil CCCC VIII°.

350

1409, desembre, 17. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Camarasa. Arnau Grassa, beneficiat de l'església de Montgai, ha de rebre 205 sous d'uns censals que cobra a Camarasa, a Alòs i a la Maçana. Se li deu un any de pensió i n'ha demanat l'execució però Camarasa ha presentat apel·lació. És per això que els paers lleidatans demanen als síndics

³⁶⁶¹ e altres drets del dit loch no bastàsen, al dit censall cascun any. Damunt de la línia.

³⁶⁶² e meti-ells entremans tots censos, quèsties, rendes, eximents e proveniments. Al marge de final de línia.

³⁶⁶³ e altres drets als altres lochs del Marquesat. Damunt de la línia.

³⁶⁶⁴ que per rahó de-la dita assignació e obligació dels censos, rendes, questies e altres coses desusdites, cascun any. Damunt de la línia.

³⁶⁶⁵ compradors, a l'original *comprados*.

³⁶⁶⁶ Interesses. Damunt de la línia.

³⁶⁶⁷ sostenidors, a l'original *sostenidos*.

³⁶⁶⁸ ab dit comprador. Damunt de la línia.

³⁶⁶⁹ segons forma del dit contracte. Damunt de la línia.

³⁶⁷⁰ aplicadors, a l'original *aplicados*.

³⁶⁷¹ havendors, a l'original *havendos*.

d'aquesta vila que compareguin a Lleida en un termini de 10 dies per continuar la seva declaració i aconseguir una sentència definitiva.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 152v i 153r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat lo batle de la vila de Camarasa o a son lochtinent, saluts e dilecció. Sapiats que denant nosaltres és comparegut en Pere de Grasa pare e legítim administrador d'en Arnau de Grasa, fill seu, beneficiat en la esgleya de Muntgay sots invocació de Sent Anthoni, dient e afermant que lo dit beneficiat reeb doents e cinch sous jaquesos sobre les universitats de Camarasa, Alòs e la Maçana. E com a ell en nom que damunt fos deguda la pensió d'un any, requerí al procurador de la dita Terra que fes execució en la universitat e singulars de la vila de Camarasa, qui ere obligada insoliu e per lo tot ab les altres universitats damunt dites, lo qual procurador delliberà ésser feta execució contra la dita vila de Camarasa, de la qual deliberació lo síndich de la dita universitat se apellà als pahers de la dita ciutat, senyora de la dita Terra, a la qual apel·lació fo per lo dit procurador deferit e donats apòstols reverencials, la qual apel·lació la dita universitat no ha curat ni cure proseguir per com ell vulye per sa part proseguir la dita apellacio, ha request nos que us deguésem citar e en tots actes en la dita causa fins a sentència definitiva inclusivament.³⁶⁷² E nosaltres atenents dita requesta³⁶⁷³ ésser justa, procehir de justícia, havem delliberat intimada a vosaltres e a la dita causa vosaltres citats.³⁶⁷⁴ Per ço us dehim e manam expresament e de certa sciència que notifiquets e notificar façats als pahers de la vila de Camarasa damunt dits que dins spay de deu X dies après que per vos los serà intimat³⁶⁷⁵ per ells o per síndichs de la dita universitat, compareguin denant nosaltres en la casa de la Paheria de la dita ciutat per proseguir la dita apel·lació e en la dita causa fins a sentència definitiva inclusivament.³⁶⁷⁶ En altra menara pasat lo dit temps nosaltres procehiríem o faríem procehir en la dita causa vostra absència no contrastant³⁶⁷⁷ e contumàcia exigent. Dad en leyda a XVII de deembre any Mil CCCC VIII¹⁹.

351

1409, desembre, 23. Lleida.

Nomenament, atorgat pels paers de Lleida, del donzell Guillem de Puigverd, de Camarasa, castlà d'aquesta vila i de Montgai, com a col·lector i clavari del Marquesat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 153r i 153v.

³⁶⁷² com ell vulye per sa part proseguir la dita apellacio, ha request nos que us deguésem citar e en tots actes en la dita causa fins a sentència definitiva inclusivament. Esmenat el test i posat

³⁶⁷³ requesta. Damunt de la línia.

³⁶⁷⁴ e a la dita causa vosaltres citats. Damunt de la línia.

³⁶⁷⁵ deu X dies après que per vos los serà intimat. Afegit al test en espai buit

³⁶⁷⁶ e en la dita causa fins a sentència definitiva inclusivament. Damunt de la línia.

³⁶⁷⁷ en la dita causa vostra absència no contrastant. Damunt de la línia.

Poder donat al clavari del Marquesat.

Nos Francischus Cortit, Johannes Civera e Bernardus de Colle, paciarii civitatis Ilerde, domine Terre Marchionatus, venerabili Salvatore Botella, compaciario nostro absente, fideli nostro Guillelmo de Podio Viridi, domicello, castlano Camarasie et de Muntgay, oriundo et habitatori dicte ville Camarasie dicte Terre, salutem et dileccionem. Confidentes de fide, probitate vestri dicti Guillelmi de Podio Viridi, vos eundem Guillelmum in collectorem et clavarium dicte civitatis in tota Terra territoriis, villis et locis dicte Terre Marchionatus, specialem et suo loco generalem constituimus et ordinamus ad nostrum et nostros succesores³⁶⁷⁸ in dicto officio beneplacita. Ita quod vos dictus Guillelmus de Podio Viridi sitis collector sive clavarius in tota dicta Terra et eius territoris iura et regalias ipsius civitatis manutenendo et etiam totis viribus defendendo. Considerantesque vobis facultatem regendi, gubernandi et administrandi, pro dicta civitate omnes et singulos redditus, exitus, proventus ac etiam emolumenta ac iura omnia quod dicte civitati pertineant et pertinere possint quovismodo in tota Terra, territoris, villis et locis eiusdem et eorum terminis. Et etiam petendi, colligendi, exigendi et recipiendi, pro dicta civitate omnes et singulos redditus, census, obvenciones, proventus et emolumenta, sdevenimenta, fructus et iura quelibet, quocumque nomine censeantur dicte civitati, pertinenda et pertinere debenda quoquomodo. Et dictos redditus, fructus et iura ad illud tempus et illis personis ac precii et sub illis pactis, modo et forma, de quibus et prout vobis ad utilitatem dictam civitatem fuerit bene visum et vobis videbitur expedire arrendandi et precia eorum exigendi et recipiendi. Et a quibuscumque officialibus tam preteritis quam presentibus qui de dictis redditibus et iuribus aliquid receperint et dicte civitati pertinentibus compota et rationes habendi, petendi et recipiendi. Et de residuis rationem havendi, recipiendi et recuperandi. Et super hiis si autem fuerit et bene vobis visum fuerit inquirendi et informacionem recipiendi. Et apochas seu albarana de receptis faciendi. Et generaliter omnia alia et singula tam in exercicio dicte administracionis, redditum et iurium villarum et locorum dicte Terre quam alios in dicto regimine faciendi et libere exercendi, quam per alios nuncios, collectores seu clavarios in dicta Terra Marquionatus sunt solita exerceri; et quod erga dum clavarie officium necessaria fuerint ac etiam oportuna, et quod nos seu quivis alius pro dicta civitate facere possemus personaliter constituti. Nos enim nominibus predictis, vices nostras et dicte civitatis, super premissis et dependentibus ex eisdem commitimus cum presenti. Mandantes fieri cum presenti omnibus et singulis officialibus et personis villarum et locorum dicte Terre et eorum singularibus cuiuscumque condicionis existant, presentis et futuris, quarum vos dictun Guillelmum de Podio Viridi pro collectore et clavario dicte Terre et locorum eiusdem durante vestro regimine habeant et teneantur. Et de predictis redditibus et iuribus dicte civitatis vobis respondeant, tanquam clavario et collectore generali dicte civitatis in dicta Terra, obediant et non contraveniant aliqua racione. Vos tamen, dictus Guillelmus de Podio Viridi per quem dictum officium clavarie ad beneplacitum nostri et successorum nostrorum in dicto officio volumus uti et exerceri de omnibus iuribus, redditibus et emolumentis predictis et quod ad manus vestras pretextu dicte clavarie pervenerint teneamini dicte civitati et eius clavario fideliter respondere. Et super eas³⁶⁷⁹ rationali dicte civitatis seu eius compota audituro

³⁶⁷⁸ *ad nostrum et nostros successores*, a l'original *ad nostri et nostrorum successorum*.

³⁶⁷⁹ *eas* a l'original *eis*.

reddere compotum et veridicam rationem. Vos enim habendo et recipiendo dum dictum officium exerceitis illud salarium et iura quod aliis clavariis et collectoribus³⁶⁸⁰ dicte Terre Marchionatus sunt soliti recipi et haberi. Volumus tamen et expresse mandamus quod antequam utamini dicto officio clavarie nec eidem iuri teamini teneamini prestare iuramentum et homagium de habendo vos bene et fideliter in administratione predicta nec non asecurare in posse baiuli dicti loci Camarasie et dare bonas et suficientes cautiones qui fidejubeant pro vobis de adimplendo ea quod dicte civitati vos adimplere teneamini, ratione dicti officii iuxta superius expresata dictique fideiussores obligando omnia bona sua insolidum et pro toto recunciandoque iuri de principali prius conveniendo cum suis talis oportunis. In cuius rei testimonium presentem sigillo dicte civitatis in dorso eiusdem sigillatam duximus concedendam. Datum Ilerde XXIII^a die decembris, anno a nativitate Domini Millesimo CCCC^o VIII°.

(Una letra ha deius en lo quart fal deu ésser ací e·ay aytal senyal oo=oo)

(Aquesta letra deu ésser desús en lo quart fuyll en aytal senyal oo=oo)

352

1409, desembre, 24. Lleida.³⁶⁸¹

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle i sotsveguer de Camarasa Ramon Margalit, al qual comuniquen el nomenament, com a clavari del Marquesat, de Guillem de Puigverd, que ha de rebre com a fiadors diversos homes de Cubells, de Camarasa i de Montgai que s'esmenten.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 157r i 157v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, al amat en Ramon Margarit, batle e sotsveguer de·la vila de Camarasa, saluts e dilecció. Com nosaltres haïam comanat lo ofici de clavari de tota la Terra del dit Marquesat an Guillem de Puigvert, carlà de·la vila de Camarasa, e de Montgai, per el regidora a nostre beneplàcit e de nostres succesors en lo dit ofici. Per ço us dehim e manam que per seguretat de ço que administrarà reebats, en fermances ab notari públich, los que·s seguexen: Primo del loch de Cubells: en Pere de Belver, Guillem de Meyà, Bernat de Meyà, Bernat de Puigvert, Antoni de Puigvert, Guillem Domènech, Domingo Calaforra; del loch de Camarasa: Arnau de Nou, Perico d'Alors, Antoni Monteró, Ramon Andreu, Antoni d'Àger, Berenguer Fanequa; del loch de Montgai: Francesch Ferreny, Bernat Alegret. Quiscun en soliu e per lo tot, ab aquelles clàusules, renunciacions, obligacions, al fet necessàries. E com reebudes les haurets aquelles, closes e sagelades, nos trametats el dia e any que ferman hauran, o ab letra patent ab sagell del vostre ofici nos certifiquets, en tal

³⁶⁸⁰ *collectoribus*, a l'original *collectores*.

³⁶⁸¹ Aquesta carta ha d'anar aquí segons s'indica en el llibre tot i que està inserta més avall.

guisa que a nosaltres sia cert, e-n pugem mostrar si mester ere. Scrit en Leyda a XXIII deembre any M CCCC e nou.

353

Any M CCCC e deu

1410, gener, 4. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlles de Camarasa, de Cubells i de Montgai. Joan Bruguera, procurador de Maria, vídua de Bartomeu Navarro, demana que embarguin els béns de les poblacions esmentades pels diners que es deuen a l'abadessa de Valldonzella, Francesc Aguilar, ciutadà de València, Antígona, muller de Joan Solà, i Antoni Vilatorta, de Barcelona, perquè, segons sentència, tenien més dret a cobrar que no pas altres creditors. Els batlles de les poblacions per la seva banda han demanat a aquest procurador que els atorgui un document de seguretat pel qual, si els embargaments resultaven injustos, no rebrien cap perjudici. Bruguera se n'ha queixat a la ciutat i els paers de Lleida manen als batlles que procedixin als embargaments demanats.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg.154r i 154v. (Carta 355).

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los batles dels lochs de Camarasa, de Cubells e de Montgay³⁶⁸² e a quiscun d'ells o a sos lochtinents, saluts e dileció. Sapiats que denant nosaltres és comparegut en Johan Bruguera, procurador de la dona na Maria, muller condem,³⁶⁸³ d'en Bartomeu Navarro de la ciutat de Vich, dient e afermant que ell en nom que damunt, ha requestes ésser fetes empare per vosaltres en totes e sengles quantitats de diners³⁶⁸⁴ que sien degudes a la reverent abadesa de Valldonzella e an Francesch Aguilar, ciutadà de València e de la dona na Antígona, muller condem d'en Johan Solà, e d'en Anthoni de Vilatorta, de la ciutat de Barchinona, per les dites universitats.³⁶⁸⁵ E açò per tant com la dita sentència principal après les rendes ordinàries de la dita Terra és primera a tots altres creedors o almenys de present no-s apar lo contrari. Emperò vosaltres li havets demanat e requerit³⁶⁸⁶ que ell vos don bones e suficients fermances, a fi que si les dites empare en sdevenidor aparien ésser injustes e a ells ne venie dampnatge e mesions, que aquelles puguen haver de les dites fermances. De la qual resposta lo dit en Johan tenint se per encenyorant, allegant que empara justa e injusta se pot fer, e axí ne-s ús e pràtica. E recurrent a³⁶⁸⁷ nosaltres ha-ns request³⁶⁸⁸ que les dites empare fésem tenir e provar, com per justícia fer

³⁶⁸² e de Montgay. Damunt de la línia.

³⁶⁸³ condem. Damunt de la línia.

³⁶⁸⁴ de diners. Damunt de la línia.

³⁶⁸⁵ per les dites universitats. Damunt de la línia.

³⁶⁸⁶ demanat e requerit. Damunt de la línia.

³⁶⁸⁷ E recurrent a. Damunt de la línia.

ho degam. Hon nosaltres veents que empara justa e injusta se pot fer e volents donar loch a present a lur requesta, havem delliberat que a present les dites empires se tinguen e-s serven. Per ço a vos e a quiscun de vos dehim e manam expresament e de certa sciència que les dites empires requestes per lo dit en Johan Brugera, en nom que damunt, tingats e servets e tenir e servir façats tant e tant longament tro-tant que de nosaltres hagats letra en contrari, com axí per nosaltres sie stat a present delliberat. Dad en Leyda a· IIII de giner any M CCCC deu.

354

1410, gener, 7. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem de Puigverd, al qual demanen que pagui a Jaume Navarra, ciutadà de Lleida, la part que li manca cobrar pel seu treball en la pacificació de Santa Linya.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 154v i 155r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, al amat en Guillem de Puigvert, clavari de·la dita Terra, salut e dilecció. Com lo honrat ne Jacme Navarra, ciutadà d·aquesta ciutat, hage treballat diverses jornades per pacificar la qüestió que eren entre la universitat del loch de Santa Línea d·una part e la universitat del loch de·les Avellanes de·la altra, per rahó de·les quals li és deguda certa quantitat de·la qual ha reebuda d·en Guillem Cardona, clavari olim en dita Terra³⁶⁸⁹ alguns diners, dels quals lo dit en Guillem Cardona ha àpocha. E com d·aquella li sie deguda alguna resta e sia digna cosa aquella ésser li pagada. Per què us dehim e manam que tota la quantitat a ell restant de·les dites jornades ésser vos certificat ab lo dit en Guillem Cardona de·la quantitat que·li ha donada, per la dita rahó donets e paguets al dit en Jacme Navarra complidament³⁶⁹⁰ deduhint tot ço e quant li donàrets del salari del honrat en Ramon Berenguer Despens, procurador general de·la dita Terra. Car nosaltres tota la dita resta que al dit en Jacme serà pagada vos farem pendre en compte al retinent de vostres comptes. Dad en Leyda a VII de giner any M CCCC deu.

355

1410, gener, 9. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Francesc de San Climent, procurador del Marquesat, i a Galiana, de Santa Linya. Aquest darrer havia promès reduir el for del censal de 342 sous 8 diners, que li pagava la universitat de Vilanova de Meià, fins al 28.000

³⁶⁸⁸ *ha·ns request.* Damunt de la línia.

³⁶⁸⁹ *en dita Terra.* Damunt de la línia.

³⁶⁹⁰ *complidament.* Damunt de la línia.

per mil (3,57%). Però ara no vol fer-ho, mentre Arnau des Coll sigui el llogater de les rendes. Els paers li demanen que el rebaixi pel bé de la universitat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senhora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 155r.

Senyor, bé creem que us recort com dies ha pasats vos pregam que fer fets reducció a la universitat de Vilanova de Meyà d'aquelles CCC XLII sous VIII diners que la dita fa a vostre nebot a certa jornada, la qual reducció per bonesa vostra nos atorgàs que fariets graciosament a for de XVIII mil per mil, de què us retem ladoncs³⁶⁹¹ gràcies. E nostra intenció ere que del dia que vos nos ho atorgàs en avant la dita reducció hagués eficàcia, e lo dit censal corregés al dit for de XVIII mil. E ara som stats certificats per n·Andreu dez Colls que vos sots de intenció, que dins los tres anys que ell ha a tenir lo arrendament de Vilanova, la dita reducció no volets fer fer fins hage finat son termini, no volent vos la dita reducció compendre son temps, com la gràcia que haviets promesa érets de intenció fer la a la universitat e no a ell, jatsia nosaltres los pahers que fem a vos feésem axí per lo dit n·Andreu e per lo temps que corre son arrendament com per la universitat. Per què us pregam que nostres prehecs no sien stats frustatoris e que la dita reducció se estene axí al dit n·Andreu com a la universitat. Certificants vos que de açò nos farets singular plaher e en son cars e loch, vos favoregaríem de prerrogatives e honors. E hon vos mogue avarícia totalment, ço que no creem, e axí vullats que pus pregam vos que li fermets carta de la reducció, salvat a vos vostres pensions del temps de l'arrendament del dit n·Andreu, a fi que nostres pahers, la universitat report qualche fruyts. E sia lo Sant Sperit ab vos. Scrit en Leyda a VIII de giner any Mil CCCC deu.

Los pahers de la ciutat de Leyda e en Francesch de Sent Climent a vostra honor prests.

Al molt honrat senyor en [...] de Galiana a Santa Línea.

356

1410, gener, 9. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guillem Cardona, en altre temps clavari del Marquesat, al qual fan saber el nomenament del nou clavari i li demanen que li traspassi els capbreus i les altres escriptures de la clavaría.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senhora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 155v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat e honrat en Guiem Cardona, olim³⁶⁹² clavari de la dita Terra, saluts e dilecció. Bé crehem no ignorets com

³⁶⁹¹ *ladoncs*, Afegit al marge de final de línia.

³⁶⁹² *olim*. Damunt de la línia.

nosaltres havem provehit del ofici de clavari general de la dita Terra an Guim de Pugvert, habitador de la vila de Camarasa, e castlà d'aquella e del loch de Montgay, lo qual és comparegut danant nosaltres demanant e requerint ab gran instància que nosaltres li deguéssim fer liurar los cabreus e totes altres scriptures a son regiment pertinents, oportunes e necessàries, en guisa e manera que per dilació e tarda d'aquelles, dampnatge algú a la dita Terra no's seguís. E com vos en los anys prop passats haiats la dita clavaria regida e tingats a vostra mà los dits cabreus e altres scriptures fahents per aquella. Per què us dehim e manam expressament e de certa sciència, que per bona expedició dels dits fets, vos encontinent donets e liurets al dit Guim de Puigvert tots cabreus e altres qualssevol scriptures que vos tingats per la dita rahó; ell rebent aquelles en aquella forma e manera que vos a inici de vostre regiment rebets. E en açò no posets dilació alguna. Dada en leyda a VIII° de giner any M CCCC deu.

357

1410, gener, 10. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guillem Cardona, en altre temps clavari del Marquesat, al qual demanen que traspassi a Guillem de Puigverd, el nou clavari, els capbreus, els llibres de feus i les altres coses, sense les quals no pot regir la clavaria.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 155v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat en Guillem Cardona, olim clavari de la dita Terra, salut e dilecció. Com bé creem sapiats que nosaltres havem comanat lo regiment e administració de la claveria de tota la dita Terra del Marquesat an Guillem de Puigvert, catlà de la vila de Camarasa, e com lo dit Guillem de Puigvert collir e levar los drets, rendes e altres coses a la dita clavaria pertanyents, en la dita Terra no pueg, sens que no haia e veia ab què u ha a fer e us pot fer. Per ço us dehim e manam, que vista la present, al dit en Guillem de Puigvert donets e liurets franchament e sens embarch tots cabbreus tants e tots altres llibres de feus, e altres coses que vos tingats e al fet necessàries. E açò per res no mudets. Dad em Leyda a X de janer any M CCCC e deu.

358

1410, gener, 20. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guillem de Vilanova, castlà de Vilanova de Meià, al qual demanen que, per assumptes greus, vagi a Lleida a parlar personalment amb ells.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 156r.

En Guiem,³⁶⁹³ senyer, nosaltres per alguns fets asats àrduus havem de necessari vostra venguda. Per què us pregam que, vista la present, siats ací denant nosaltres, per ço que per aquells pugan ab vos llargament e maduta pratichar, com en altra manera no poguésem d'aquells ab vos parlar, si personalment vos ací no érets e en açò alguna dilació no posets. E sia lo Sant Sperit ab vos.³⁶⁹⁴ Scrit en Leyda e sots lo sagell menor de la ciutat sagellada a XX de giner any M CCCC deu.

Los pahers de la ciutat de Leyda, saluts.

Al molt honrat senyer en Guillem de Vilanova, caslà de Vilanova de Meià.

359

1410, gener, 21. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al donzell Berenguer Pere, castlà de Camarasa. El castell d'aquesta vila està en mal estat i les pedres i cercats es derrueixen; els paers lleidatans li manen que procedeixi a la reparació, perquè és obligació del castlà mantenir el castell convenientment conservat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 156r i 156v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat en Berenguer Pere donzell, caslà de la vila de Camarasa o a son procurador,³⁶⁹⁵ saluts e honor. Segons som informants clarament lo castell de la dita vila està axí mal dispost e en tal esència que le peres e cercats del dit castell, les quals vos sots obligat a tenir en condret,³⁶⁹⁶ venen en gran derruhiment e en dirució, e vendrà en magor si prestament no y és provehit. E com nosaltres, segons devem, vullam que lo dit castell sia ben reper e tengut en condret,³⁶⁹⁷ com en altra manera serieu dignes de reprehensió si en açò éreu negligents,³⁶⁹⁸ vos requerim, dehim e manam que prestament lo dit castell, ço és tot ço e quant per vos deu ésser adobat e reparat, adobets e reparets e en millor commutets. En altra manera certificam vos que nosaltres a vostra mesió farem fer la dita reparació e adob en lo dit castell. E axí matex siats curós que contínuament tingats hom en lo dit castell, segons fer devets, com en altra manera, atès lo

³⁶⁹³ Al matge superior i en lletra menuda i com anotació de l'escrivà, *Guillem de Vilanova*.

³⁶⁹⁴ *ab vos*. Damunt de la línia.

³⁶⁹⁵ *o a son procurador*. Damunt de la línia.

³⁶⁹⁶ *tenir en condret*. Damunt de la línia.

³⁶⁹⁷ *e tengut en condret*. Damunt de la línia.

³⁶⁹⁸ *si en açò éreu negligents*. Damunt de la línia.

perill que per la defalca del hom, que a tenir hi havets, pogés venir dampnatge a·la vila, hi procehiríem justícia migañant. Dad en Leyda a XXI de giner any Mil CCCC deu.

360

[1410]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Vilanova de Meià, de Llimiana i de Fontllonga. S'han produït divergències amb la Terra d'Avall sobre la necessitat de contraure un nou censal, però els creditors demanen cobrar, es troben en el Marquesat i generen salaris i despeses. Per això, els lleidatans exigeixen als paers de la Terra d'Amunt, sota pena de 200 florins, que signin la venda del censal.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 156v i 157r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als amats los pahers e prohòmens dels lochs de Vilanova de Meyà, Leminyana e de Fontllonga e a quiscuns d·ells, saluts e dilecció. Diverses vegades havem oyda la altercació e debat que és entre vosaltres de una part e los lochs de·la Terra d·Avall de·la altra, sobre una manleuta que per tota la Terra universalment ere stada acordada fer per pagar algunes pensions degudes per aquella matexa Terra a alguns crehedos. Al qual acort vosaltres contradíets e have·nts contradit, per la qual rahó la dita manleuta és cesada de fer, de què los procurados per demanar e exigir les dites pensions stan aquí en la dita Terra a grans salaris e despeses d·aquella, no considerant lo gran dampnatge que·la dita Terra reeb e com lo dit dampnatge vingue per ocasió de vosaltres, qui en la dita manleuta no volets fermar, e nosaltres sostenir aquell veem ésser cosa de mala exempli. Per ço, no volents pus tollerar vostra pertinència ni desídia, vos dehim e manam expresament e de certa sciència, sots pena de CC florins d·or d·Aragó als cófrens de·la ciutat aplicadors³⁶⁹⁹ e dels béns de vos e de quiscun de vos havedors,³⁷⁰⁰ que vista la present, fermets en la venda del dit censal.

361

1410, febrer, 13. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle, als jurats i als prohoms de Santa Linya, als qual sol·liciten, ara que hi ha pau, que fins l'1 d'agost enviïn un síndic a Lleida per comunicar la intenció de la vila en relació amb l'assumpte de les Avellanes.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 157v.

³⁶⁹⁹ aplicadors, a l'original aplicados.

³⁷⁰⁰ havedors, a l'original havendos.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als amats los batle, jurats e prohòmens del loch de Santa Línea, salut e dilecció. Com nosaltres axí com devem hagam cor e voler de entendre que entre vosaltres de una part, e les universitats dels lochs de·les Avellanes de·la altra, se seguesche bona pau e confederació e amiatat, a·fi que tots rancors oyts e malvolents sien remoguts. Emperò per ço que mills en lo dit fet puxam entendre, havem delliberat haver vostre consentiment. Per què us dehim e manam expresament e de certa sciència, sots pena de cent florins als cófrens de·la ciutat aplicadors,³⁷⁰¹ que d·ací primer d·agost primer vinent nos trametats dos prohòmens o l per declarar nos vostra intenció sobre lo dit fet de·la pau. E hon per ventura a·la dita pau vinguésets cirats que sobre treva faedora delliberets e clarament nos ne certifiquets; e açò per res no mudets. Dad en Leyda a XIII de febrer any Mil CCCC deu.

362

1410, febrer, 13. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als jurats i prohoms de Camarasa, als quals requereixen que trametin a Lleida dos prohoms per tancar la qüestió de David Mercadell.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 157v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als amats los jurats e prohòmen de Camarasa, saluts e dilecció. Com nosaltres nos siam entramesos de·la qüestió que és entre vosaltres e en Davi Mercadell, sobre aquel censal que·us demane e presomia que migançant nosaltres vos ne traurem ab bon partit. Per què us dehim e manam, que vista la present, nos trametats dos prohòmens, havents plen poder per finir ab lo dit en Davi Mercadell, lo qual se·s ofert de fe vos cortesia e rahó. E açò per res no mudets si desigats la utilitat d·aquexa vila. Dada en Leyda a XIII de febrer any M CCCC deu.

363

1410, febrer, 17 . Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem de Puigverd, que ha de saber qui té els 469 sous, que pertanyen a Joan Bruguera i ha de lliurar-los- hi a més de les despeses ocasionades.

³⁷⁰¹ aplicadors, a l'original aplicados.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 158r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als amats en Guillem de Puigvert, clavari de·la dita Terra e en Guillem Cardona olim clavari de·la dita Terra, saluts e dilecció. Recòrdens que l·altre dia scrivim a vos dit en Guillem Cardona per nostres letres fetes XII decembre anno VIII°, del tenor següent: “Los pahers de·la ciutat de Leyda, etc”. Fo fet XII desembre anno VIII°.³⁷⁰² Ara és comparegut denant nosatres lo dit en Johan Bruguera, dient e afermant que de·la dita quantitat de DC noranta VIII sous V diners moneda jaquesa, són degudes CCCC LX VIII° sous, los quals vos dit en Guillem Cardona li recusats pagar, dient que vos dit en Guillem de Puigvert los dits CCCC LX VIII sous havets preses a vostres mans axí que de·la un ni de·l altre la dita quantitat lo dit Johan Bruguera haver no pot. Per què ha request nosaltres que sobre açò deguésem provehir de remey coninent. E nosaltres atenents la dita requesta ésser justa e consonant a rahó. Per ço a vos e a quiscun de vos, dehim e manam expresament e de certa sciència, sots pena de cent florins als cófrens de·la ciutat aplicadors³⁷⁰³ e dels béns de quiscú de vosaltres qui la dita quantitat té havedors,³⁷⁰⁴ que encontinent aquell qui la dita quantitat té don e pach; e donets e paguets al dit en Johan Bruguera, en nom qui damunt, los dits CCCC LX VIII sous e les mesions fetes e fahedores,³⁷⁰⁵ sens tota dilació. En altra manera, ab tenor de·la present, manam al batle de·la vila de Camarasa o son lochtinent,³⁷⁰⁶ sots la dita pena, que essent certificat en poder de qui és la dita quantitat e mesions³⁷⁰⁷ o de dit Guillem de Puigvert o del dit en Guillem Cardona, encontinent face execució realment e de fet en los béns d·aquell qui la dita quantitat té, totes excempcions postposades e remogudes, a fi que prestament lo dit procurador hage ço del seu; e per la dita rahó no hage haver requestes a nosaltres. En altra manera si mesions s·i fan imputar seran a vos e a vostres béns. Dad en leyda a XVII de febrer any Mil CCCC deu.

364

1410, febrer, 17. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle, als paers, als jurats i als prohoms de Cubells. L'infermer del monestir de Poblet vol comprar 400 plançons d'olivera a Cubells, però els pagesos d'aquest lloc no els hi ivolen vendre sense la llicència la ciutat de Lleida, que ara els atorga.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 158v.

³⁷⁰² Fo fet XII desembre anno VIII°. Posat en el marge d'inici de línia.

³⁷⁰³ aplicadors, a l'original aplicados.

³⁷⁰⁴ Havendors, a l'original, havendos.

³⁷⁰⁵ e les mesions fetes e fahedores. Afegit al marge d'inici de línia.

³⁷⁰⁶ o son lochtinent. Damunt de la línia.

³⁷⁰⁷ e mesions. Damunt de la línia.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als amats los batle, pahers o jurats e prohòmens del loch de Cubells o al lochtinent del dit batle, saluts e dilecció. Segons som stats informats pe part del reverent abat del monestir de Poblet e del infermer dels pobres d·aquell, ell ha necesàriament mester CCCC mallols d·olives per plantar e vol·los d·aquex terme. Emperò aquells de qui los vol, recusen de vendre li·n sens que no obtinguts e obtinguen³⁷⁰⁸ llicència de nosaltres. Per què som stats pregats que dels dits CCCC mallols deguésem donar llicència a vosaltres de vendre o a aquells ab qui·s poran convenir e al dit monestir e infermer de traure·ls e portar.³⁷⁰⁹ E nosaltres per reverència del dit abat e monestir, e per contemplar del bon vehinat e acostament e confederació que és ab nosaltres, havem delliberat la dita llicència ésser li donadora e atorgadora de portar se·n los dits CCCC mallols e a vosaltres de liurar lo·ls e de vendre. Per ço ab tenor de·la present vos donam llicència que al dit infermer permetats, o altre per ell, portar los dits CCCC mallols, e axí mateix a vosaltres e a altres del dit loch vendre fins en la dita quantitat al dit infermer sens incorriment d·alguna pena. Dad en leyda a XVII de febrer any Mil CCCC deu.

365

1410, febrer, 18. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Montgai. Francesc Martí havia donat 50 florins a Pere Giner, el qual a la vegada havia de cobrar aquesta quantitat de la vila de Montgai. Per això els paers lleidatans demanen el pagament dels 50 florins a Martí, o l'execució per aquesta quantitat en els béns dels paers i de la vila.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 159r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat,³⁷¹⁰ als amats los pahers del loch de Muntgay, saluts e dilecció. Sapiats que denant nosaltres és comparegut lo honrat en Francesc Martí, savi en dret, havent loch e cessió del honorable micer Pere Giner, doctor en leys, per semblant quantitat que·l dit micer Pere li devie,³⁷¹¹ de cinquanta florins d·or d·Aragó; los quals vosaltres li devets per rahó d·una sentència arbitral promulgada per lo honrat en Ramon Berenguer Despens, procurador d·aquexa Terra. E lo dit micer Pere, segons apar ésser la dita sentència arbitral pressa per en Pere de Bellsolà;³⁷¹² de·la qual cessió e intimació a vosaltres feta per lo dit micer Pere o son procurador a nosaltres conste, dient e afermant que vosaltres no curats a ell pagar la dita quantitat, jatsie lo temps dins lo qual la li devíets pagar sia pasat, ni aquella pagar li curats, ans per demanar aquella ha fetes algunes

³⁷⁰⁸ e obtinguen. Damunt de la línia.

³⁷⁰⁹ e portar. Damunt de la línia.

³⁷¹⁰ senyora de·la Terra del Marquesat. Damunt de la línia.

³⁷¹¹ per semblant quantitat que·l dit micer Pere li devie. Damunt de la línia. la línia, ocupant el marge de final de línia.

³⁷¹² segons apar ésser la dita sentència arbitral pressa per en Pere de Bellsolà. Damunt de la línia. la línia, ocupant el marge de final de línia

despeses. Per què ha request nosaltres que aquella li feésem pagar faent aquelles compulses necesàries e oportunes que en semblants coses se merex fer. E nosaltres atenents la dita requesta ésser justa e consonant a rahó, fents primerament a vos fe del contracte de la dita cessió e intimació. Per ço ab tenor de la present, vos dehim e manam expresament e de certa sciència, sots pena de C florins d'or, als cófrens de la ciutat aplicadors³⁷¹³ e dels vostres béns e de la universitat³⁷¹⁴ habendors,³⁷¹⁵ que vista la present, la dita quantitat paguets al dit en Francesch Martí o a quí voldrà ensemps ab les mesions fetes e faedores; e açò per res no mudets. En altra manera ab aquesta matexa manam al batle del dit loch o a son lochtinent, sots la dita pena,³⁷¹⁶ que la dita execució face en los béns de vosaltres e de la dita universitat, tro en la dita quantitat e mesions, havent vos en tal manera que per desídia e negligència vostra lo dit en Francesch Martí altra vegada per la dita rahó no's hage que clamar de vos. Dad en Leyda a XVIII de febrer any Mil CCCC deu.

366

1410, febrer, 21. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Santa Linya. Aquesta universitat ha enviat a Lleida el síndic Bernat Barull, que no estava ben informat. Per això els paers lleidatans reclamen que, en un termini de 6 dies, Santa Linya enviï un paer o un prohò a la ciutat per poder parlar de fets que afecten aquesta vila.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 159v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los pahers e prohòmens del loch de Santa Línea, saluts e dilecció. Per part de vosaltres és vengut ací en Bernat Barrull, lo qual creem que no ere bé informat de vosaltres, e per consegüent no havem pogut practicar ab ell fets prolixament, dels quals volíem pratichar. Per què us dehim e manam, expresament e de certa sciència, que dins spay de VI jorns primer vinents, nos trametats un paer e un prom ab los quals puxam pratichar sobre alguns³⁷¹⁷ fets concernents honor e utilitat dels dit loch; e açò no mudets. Dad en Leyda a XXI de febrer any Mil CCCC X.

³⁷¹³ *aplicadors*, a l'original *aplicados*.

³⁷¹⁴ *universitat*. SPosat al marge de final de línia.

³⁷¹⁵ *havendors*, a l'original *havendos*.

³⁷¹⁶ *sots la dita pena*. Damunt de la línia.

³⁷¹⁷ *alguns*. Damunt de la línia.

1410, febrer, 22. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Camarasa. David Mercadell, jueu de Falset, hauria demanat gran quantitat de diners per les pensions que se li deuen, si no hagués intervingut la ciutat. Ara, els paers lleidatans demanen que el dilluns següent la vila de Camarasa enviï un síndic i uns quants prohoms amb poders per posar la qüestió en mans de la ciutat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 159v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los pahers de la vila de Camarasa, saluts e dilecció. Com en Daví Mercadell, juheu de la vila de Falset, sobre diverses annuals pensions de censal que la dita vila li deu e despeses volgués³⁷¹⁸ fer gran³⁷¹⁹ reclam d'aquelles. Si no com nosaltres no-s ne som entramesos e creem que rahonablement ell se regirà d'aquelles e de la reducció entrometrà en poder de nosaltres e d'alguns prohòmens. E com nosaltres vegam clarament són bon profit e intenció en los quals és induït³⁷²⁰ per reverència de la ciutat. Per ço us dehim e manam, sots pena de C florins,³⁷²¹ que dilluns primer vinent nos trametats l síndich ab alguns prohòmens, havents poder bastant de metre la dita qüestió en poder de nosaltres e d'alguns prohòmens, e fi entre vosaltres e ell puxa venir bona avinença e la dita qüestió pugam decidir prestament. E açò per res no mudets si cobegats la utilitat de la dita vila. Certificants vos que si açò fer recusats, ultra lo levament de la dita pena, vos serà feta prompta execució, totes dilacions e excusacions postposades. E dats al portador de la present VI sous per dos dies e al notari III sous.³⁷²² Dad en Leyda a XXII de febrer any M CCCC deu.

1410, febrer, 25. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guillem de Puigverd, clavari del Marquesat, al qual pregunten que aboni a Ramon Margalit, de Camarasa, els 220 sous jaquesos que se li deuen per haver exercit l'ofici de batlle i sotsveguer de Camarasa.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 160r.

³⁷¹⁸ *despeses volgués*. Damunt de la línia.

³⁷¹⁹ *gran*. Damunt de la línia.

³⁷²⁰ *en los quals és induït*. Damunt de la línia.

³⁷²¹ *sots pena de C florins*. Afegit al marge de començament de línia.

³⁷²² Des de *Certificants* fins aquí afegit a peu de pàgina amb nota de crida al text.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al honrat en Guillem de Puigvert, clavari de la dita Terra, saluts e dilecció. Sapiats que denant nosaltres és comparegut en Ramon Margalit, batle e sotveguer de la vila de Camarasa, dient e afermant que per rahó dels dits oficis que ha reegits per algun temps fins a la festa de Carnestoltes prop pasada, són deguts de resta de lurs salaris, dohents vint sous jaquesos. Per què ha suplicat nosaltres que aquells li feésem pagar, com li aparegue ésser rahonable. E nosaltres atenents lur suplicació ésser justa e rahonable. Considerants encara que alguna persona ab propis stipendis no³⁷²³ és tengut treballar ans per lo regiment d'aquelles deu ésser condignament remunerada. Per ço ab tenor de la present vos dehim e manam expresament e de certa sciència que dels emoluments de la dita claveria, prestament paguets al dit en Ramon la dita quantitat de CC XX sous jaquesos, totes excempcions e dilacions foragitades e omeses, com axí-u vullam e sie stat per nosaltres delliberat de certa sciència, atesa la bona fama e diligència que lo dit en Ramon ha de deservir als dits oficis. Dad en Leyda a XXV de febrer any Mil CCCC deu.

369

1410, febrer, 27. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Isabel, infanta d'Aragó i comtessa d'Urgell. La vila de Montgai de a Joan Maties, de Balaguer, 100 sous agramuntosos censals per un any de pensió. El procurador de Maties vareclamar-la davant del veguer de Balaguer, que va ordenar al batlle de Montgai que els paers i el lloc de Montgai n'abonessin una part -5 sous agramuntosos-, en un termini de tres dies. El batlle de Montgai va encomanar el pagament, però Bernat Guarner, el paer encarregat de fer-lo, no va comparèixer a temps. Llavors el veguer de Balaguer va decretar marca per fatiga de dret del batlle, i va atorgar a Joan Maties el dret d'agafar els 5 sous agramuntosos dels béns del batlle o dels sotmesos a la seva jurisdicció. Els paers lleidatans demanen a la comtessa que intervingui en la qüestió, perquè creuen que la declaració de marca va ser injusta, perquè va ser decretada per poca quantia, i podia provocar disturbis.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 160v i 161v.

Molt alta e illustre senyora, a vostra senyoria significam que la universitat del loch de Muntgay és obligada de fer en Johan de Matines de la ciutat de Balaguer cent sous acrimontesos censals pagados quiscun any en cert termini; e per ço la dita universitat de Muntgay no haia pagada la pensió de l any al dit en Johan de Matines, en Johan Correger procurador del dit en Johan de Matines comparar denant lo honrat en Jacme Fayol, lochtient del honrat en Roger d'Eroles, veguer de la dita ciutat de Balaguer, e feu requesta del dit loch de Muntgay de V sous de la dita moneda, saul dret en lo romanent dels dits cent sous censals, per la qual rahó lo dit lochtinent de veguer scrivi al batle del dit loch de Muntgay, requerint lo que dins spay de tres dies après que la letra hages reebuda forçàs los pahers e prohòmens a pagar al dit procurador

³⁷²³ no. Damunt de la línia.

o a son principal los dits V sous acrimontesos e les mesions e lo cert, sots certes cominacions en la dita letra contingudes. La qual letra presentada lo dit batle respòs al missatge e dix li que³⁷²⁴ se serie aparellat del fer justícia. E encontinent de feyt³⁷²⁵ feu penyorar an Bernat Guarner, paher del dit loch, un càrrech per satisfer a-la dita letra. E com la part qui instava la execució no sia compareguda denant ell no curà més anant a procehir,³⁷²⁶ e açò fo feyt a XXII dies d'octubre any M CCCC VIII. E com après a XXI dia del mes de giner any present lo honrat en Roger d'Eroles, veguer de-la dita ciutat scrivi per ses letres al dit batle contenenent que per evident e manifesta fadiga de dret e justícia atrobada en lo dit batle, per ço com request legítimament³⁷²⁷ no havie respost a-la dita letra e ere estat negligent en fer³⁷²⁸ justícia al dit procurador, e atrobat en manifesta fadiga de dret e de justícia³⁷²⁹ per moltes rahons, havien declarada e atorgada al dit Johan marcha e llicència de penyorar contra lo dit batle e sos sotmesos e sa jurisdicció e béns lurs en quantitat dels dits V sous, e les mesions. E aquell matex dia n·Arnau Cerquós, batle del loch de Muntgay responé per ses letres al dit veguer contenenents que tota vegada que-l dit en Joan de Matines a son procurador comparegués e mostràs béns de-ls obligats, que-y farie complidament execució, en manera que fadiga de justícia en ell no sèrie atrobada, requerint lo que-la declaració de-la dita marcha, axí com a injusta revoquàs e que per virtut d-aquella no enantàs contra ell ni sos sotmesos ni béns lurs. La qual resposta no contrastant, lo dit veguer per virtut de-la dita marcha ha preses en persona³⁷³⁰ al dit n·Arnau Cerquós, batle del dit loch de Muntgay e en Pere Ferreny, habitant del dit loch.³⁷³¹ La qual declaració de marcha, la qual és odiosa e acostume donar matèria a escandalls, e la dita presó après per virtut d-aquelles seguida, ab honor e reverència de-la vostra senyoria parlant, e ab honor e suportació del dit veguer e de son assessor, apar sie estada molt repentina e contra Constitucions de Cathalunya e contra dret e justícia, car la dita declaració de marcha no ha loch per les dites Constitucions,³⁷³² si no procehix manifesta fadiga de justícia, la qual en dret deu ésser demanada per la part, davat aquell qui ha a fer la execució e axí denant lo batlle. E com no procehisque la dita manifesta fadiga de justícia, com lo batlle de continent se oferís aparelyar, aquella fer, e fer penyorar de feyt lo paher de dit loch, ni la part, no sie compareguda denant lo batlle per instar la dita execució, segons devie fer; per què no aparia ésser trobat en la dita manifesta fadiga, més que-la dita declaració és estada feta sens alguna monició o citació, la qual devie precehir e molt repentinament e gravosa e per poca quantitat, ço és per cinch sous demanats. Per què per les dites rahons e moltes altres no par per res sie justa ne obste, si és dit, que no respongue a-la letra com açó fos necessari, pus de feyt la dita execució fahie, car no menys obre lo acte de feyt que-la resposta de paraula. E jatsie senyora entengam la dita declaració no procehir de justícia e aquella puscam bé

³⁷²⁴ *respòs al missatge e dix li que.* Damunt de la línia.

³⁷²⁵ *de feyt.* Damunt de la línia.

³⁷²⁶ *E com la part qui instava la execució no sia compareguda denant ell no curà més anant a procehir.* Damunt de la línia.

³⁷²⁷ *Legítimament.* Afegit al marga d'inici de línia.

³⁷²⁸ *e ere estat negligent en fer.* Damunt de la línia.

³⁷²⁹ *atrobat en manifesta fadiga de dret e de justícia.* Damunt de la línia.

³⁷³⁰ *en persona.* Afegit al marge de final de línia.

³⁷³¹ Segueixen 10 línies guixades i cancel·lades.

³⁷³² *per les dites Constitucions.* Damunt de la línia.

impugnar e recorer a aquells remeys que sien legítims,³⁷³³ però havem acordat abans scriure³⁷³⁴ la vostra senyoria sobre lo dit feyt, pregant vos, axí afectuosament com podem que en lo dit feyt vullats fer provehir, e tornar a loch la dita declaració, presó e penyores, axí com per justícia fer se deu, com scrivim aparellants de fer hi fer aquella justícia que-s pertangue e complir, per vos senyora, semblants coses e majors.³⁷³⁵ E sia senyora lo Sant Sperit en vostra guarda e protecció. Scrit en Leyda a XXVII de febrer any Mil CCCC deu.

Los pahers e prohòmens de la ciutat de Leyda qui-s comanen senyora en vostra gràcia.

A la molt alta e illustre senyora, la senyora dona Isabel,³⁷³⁶ infanta d'Aragó e comtesa d'Urgell e vezcomtesa d'Ager.

370

1410, febrer, 27. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers i als prohoms de Santa Linya. En la Vista General de la Terra del Marquesat convocada per solucionar el problema del pagament d'un censal, es va acordar donar poders per vendre'l a 6 prohoms: 3 de la Terra d'Amunt i 3 de la Terra d'Avall. Totes les universitats van signar, excepte Santa Linya; per això, els paers lleidatans demanen als paers i als prohoms d'aquesta població que signin a fi que s'acabin els debats.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 161v i 162r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los pahers e prohòmens del loch de Santa Linya, saluts e dilecció. Segons som certs pochs dies ha pasats que les universitats de la Terra d'Amunt e la Terra d'Avall han tingudes vistes generals sobre lo bon stament de tota la Terra e signantment per donar recapte a un procurador que algun temps ha que stà en la Terra per demanar l censal. En les quals fo deliberat e donat poder a VI prohoms, tres per la Terra d'Amunt e tres per la Terra d'Avall, de tractar e metre en bon³⁷³⁷ stament aquella e de concordar se en quina manera lo dit procurador porà ésser aviat e pagat, e axí mateix de fermar compromís sobre los debats que són entre los de la Terra d'Amunt e de la d'Avall, en lo qual poder totes les universitats han fermat sino vosaltres. E com per rahó de la dita ferma, la qual vosaltres recusats fer, tota la Terra ne report gran dampnatge, com lo dit procurador face en la dita Terra contínua residència ab salari de la dita Terra, e se-n speren venir ne més, de què vosaltres sots en culpa. Per què us dehim e manam, expresament e de

³⁷³³ e aquella puscam bé impugnar e recorer a aquells remeys que sien legítims. Afegit al marge de començament de línia.

³⁷³⁴ scriure. Damunt de la línia.

³⁷³⁵ A l'inici de la pàg. 161v hi consta guixat: *Los pahers de la ciutat de leyda als amats los pahers del loch de les Borges Blanques.*

³⁷³⁶ dona Isabel. Damunt de la línia.

³⁷³⁷ en bon. Damunt de la línia.

certa sciència, e sots pena de dohents florins als cófrens de-la ciutat aplicadors,³⁷³⁸ que conformants vos ab les altres universitats,³⁷³⁹ vista la present, fermets segons e per la forma que les altres universitats de-la dita Terra han fermat totes excepcions posposades, a fi que los dits debats puguen reebre fi e per vosaltres no sien torbats, axí com ja ne sots en ocasió. En altra manera certificam vos que ultra la exacció e la dita pena, la qual levarem si fer la dita ferma recusats, vos farem pagar lo salari del dit procurador e de tots altres que hic vinguen e totes despeses, e serà culpa de vosaltres. Dad en Leyda a XXVII de febrer any Mil CCCC deu.

E dats al portador de-la present per son salari e per la present letra III sous VI diners.

371

1410, febrer, 27. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers i als prohoms d'Alòs. Per acabar amb les controvèrsies entre la vila d'Alòs, d'una part, i Lleida i Pere Grassa, de l'altra, la ciutat ha decidit arribar a un compromís, i per elaborar-lo cal que Perico Ferrer vagi a Lleida, amb poders suficients.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 162r.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat, als amats los pahers e prohòmens del loch d'Alòs, saluts e dilecció. Com sobre la qüestió que és entre vosaltres e aqueixa universitat d'una part e en Pere Grasa de-la altra, hagam delliberat que-s lev de carrera e sperem solament en Perico Ferrer del dit loch que vingue ab poder bastant d'aqueixa universitat, lo qual se oferí ésser ací prestament. E com per tarda del dit en Perico Ferrer la dita qüestió no podem levar de carrera. Per què us dehim³⁷⁴⁰ e manam que, vista la present, nos trametats lo dit en Perico Ferrer ab poder bastant de comprometre en nosaltres e en aquelles persones que ordonarem, a fi que-la dita qüestió reebe dicisió; e açò fer no recusets per res. E pagats al portador de-la present I sou e per lo salari de-la letra I sou. Datum ut supra.

372

1410, març, 7. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als síndics de la Terra d'Amunt i de la Terra d'Avall, que han de tenir Vista de la Terra a Cubells, per decidir sobre el pagament de pensions a un procurador que fa temps que és en la Terra del Marquesat. Els paers de Lleida

³⁷³⁸ aplicadors, a l'original aplicados.

³⁷³⁹ conformants vos amb altres universitats. Damunt de la línia.

³⁷⁴⁰ dehim. Damunt de la línia.

demanen que la reunió acabi en acord o que els síndics acudeixin a la ciutat de Lleida, d'on no podran sortir sense l'autorització dels paers d'aquesta ciutat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 162v i 163r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats en Guillem Cardona, Pere Ferrer, Andreu dez Colls, Pere Çabater, Guillem Mallol e en Francesch Ferreny, síndichs elets per la Terra d'Amunt e Terra d'Avall de la Terra del Marquesat al bon stament d'aquella e a lurs substituïts e a qualsevol d'ells, saluts e dilecció. Segons som informats vosaltres vos devets justar dilluns proper vinent al loch de Cubells per pratichar e posar en concòrdia molts e diversos fets, los quals fan a apuntar e metre ne bon stament. E com siam certs que aquí en aquexa Terra hage l procurador per demanar censal a la dita Terra, al qual per sa residència és deguda grossa quantitat per lur salari e per altrecació que ha entre vosaltres, no us curats de delliurar lo dit procurador ni pagar a son principal, de que s segueix gran dan a la dita Terra. E volents nosaltres obviar a la Indempnitat d'aquella³⁷⁴¹ havem deliberat ésser feta la provisió davall escrita. Per ço ab tenor de la present, vos dehim e manam expresament e de certa sciència e pena de cinch cents florins a vos e a quiscuns de vos imposam, que del dit loch de Cubells hon vos devets ajustar o d'altre loch hon vos ajustets per la dita rahó, no ixquats tro que us siats concordats com ni en quina manera lo dit procurador se n irà e son principal sia pagat. E hon haguets mester consultació de vostres advocats aquella hagats. E que dins tres dies après que del dit loch vos serets partits per haver les dites consultacions, tornets al dit loch de Cubells o a aquell hon vos serets ajustats; e hon concordar no us pugats, vos dehim e manam sots la dita pena, que prestament vingats ací e d'aquesta ciutat no ixquats sens licència de nosaltres manada e obtinguda. Manant ab la present al batle del dit loch de Cubells o al batle d'aquell loch, los dits VI síndichs o lurs substituïts se justaran que servant la forma e pràctica de la dita letra, com lo cars o correrà en tots cars de discòrdia, sagrament e homenatge dels dits síndichs o lur substituïts que d'ací a³⁷⁴² divendres primer vinent qui s comptarà XIII del present mes,³⁷⁴³ sien ací en la ciutat e que d'aquella no ixquen sens licència de nosaltres demanada e obtinguda. E açò fer no recusen per res, com axí de certa sciència sia stat per nos deliberat per utilitat de la dita Terra. Dad en Leyda a VII de març any Mil CCCC deu.

373

1410, març, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle, als paers i als prohoms de Camarasa, als quals exigeixen una reparació convenient del castell de Camarasa, sota pena de 200 florins.

³⁷⁴¹ d'aquella. Damunt de la línia.

³⁷⁴² d'ací a. Afegit al marge de final de línia.

³⁷⁴³ qui s comptarà XIII del present mes. Damunt de la línia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 163r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als amats lo batle, pahers e prohòmens de·la vila de Camarasa, saluts e dilecció. Com siam certs que·lo castell de·la dita vila requira reparació, e aquell vullam ésser reparat e endreçat, segons se pertany. Per què us dehim e manam, sots pens de CC florins als cófrens de·la ciutat aplicadors,³⁷⁴⁴ que encontinent e sens tota triga metats mans en regonéixer los murs del dit castell e en adobar aquells e altres coses que fer degats en aquell entenats,³⁷⁴⁵ a fi que s·endreç aquell com mills pugats e metats a punt. E açò totes dilacions foragitats e a part posades. Certificanant vos que si lo contrari fahiets, nosaltres provehiriem a levar la dita pena fortament e rigorosa.

Dad en Leyda a VIII de març any Mil CCCC deu.

374

1410, març, 17. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle, als paers i als prohoms de Santa Linya. Les treves signades entre aquesta universitat i les Avellanes, Vilanova de Bellpuig i Circadit acaben per Pasqua; els paers de Lleida els requereixen que les ratifiquin abans de Tots Sants.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 163r i 163v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als amats lo batle, pahers e prohòmens del loch de Senta Línea o al lochtinent del dit batle, saluts e dilecció. Ja sabets com les treves fermades entre vosaltres e aqueixa universitat de una part e los pahers e prohòmens de·les universitats dels lochs de·les Avellanes, de Vilanova de Bellpuig e de Circadith de·la altra, fenixen ara en les festes de Paschua de·la Ressurecció primer vinents. E com per utilitat d·aqueixa universitat haïam delliberat les dites treves ésser novellament fermadores. Per què us dehim e manam, sots pena de cinch-cents florins d·or d·Aragó als cófrens de·la ciutat aplicadors³⁷⁴⁶ e dels béns d·aqueixa universitat havadors,³⁷⁴⁷ que vista la present fermets les dites treves duradores fins a·la festa de Omnium Sanctorum primer vinent, en poder del discret en Pere de Bellsolà, notari de Camarasa, lo qual aquí trametem per aquesta rahó, e açò per res fer no recusets. En altra manera manam a vos dit batle, sots la

³⁷⁴⁴ *aplicadors*, a l'original *aplicados*.

³⁷⁴⁵ *e altres coses que fer degats en aquell entenats*. Damunt de la línia. la línia, oupant el marge de final de línia.

³⁷⁴⁶ *aplicadors*, a l'original *aplicados*.

³⁷⁴⁷ *havadors*, a l'original *havendos*.

feultat tengut ciutat,³⁷⁴⁸ que encontinent arrestets tots los hòmens del dit loch ab sacrament e homenatge, que no ixquen de les clausures del dit loch sens licència de nosaltres demanada e obtinguda o fins que hagen fermades les dites treves. E no res menys, paguets al portador de la present per son peatge VI sous e la dit notari per lo seu peatge son salari condecet. Dada en Leyda a XVII de març any Mil CCCC deu.

375

1410, març, 17. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al notari Pere de Bellsolà, al qual demanen que vagi a Santa Linya per prendre signatura al batlle, als paers i als prohoms d'aquesta vila, que volen ratificar les treves que tenen signades amb les Avellanes, Vilanova de Bellpuig i Cicardit; i també estan disposats a retribuir-li el seu salari de notari.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 163v.

Senyor en Pere, nosaltres trametem una letra als batle, pahers e prohòmens de Santa Linya que fermen novellament treves ab los homes de Vilanova de Bellpuig e les Avellanes e Cicardith, en poder vostre duradores fins a la festa d' Omnium Sanctorum e que us pagen de vostre salari.³⁷⁴⁹ Per què us pregam que, vista la present, anets al dit loch de Santa Línea per pendre la ferma de les dites treves, car ells vos pagaran e hon ells no us vullen pagar nosaltres vos farem pagar. E açò per res fer no recusets. Scrit en leyda a XVII de març any M CCCC deu.

Los pahers de la ciutat de Leyda.

Al honrat e discret en Pere de Bellsolà, notari.

376

1410, març, 18. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Camarasa, als quals demanen que compareixin a Lleida el dijous després de Pasqua per impulsar un acord de pau i treva entre la vila de Camarasa i Salvador Calp, de Llinyola.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 164r.

³⁷⁴⁸ sots la feultat tengut ciutat. Damunt de la línia.

³⁷⁴⁹ e que us pagen de vostre salari. Damunt de la línia.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als amats los pahers de·la vila de Camarasa, saluts e dilecció. Fem vos saber que açí és en Salvador Calp del loch de Lineola, lo qual ha portades provisions del senyor rey, e axí matex entén proçehir per gitament de pau e de treva contra vosaltres.³⁷⁵⁰ E nosaltres havem lo pregat que per honor d'aquesta ciutat vulla sobreseure fins que haiam a vosaltres scrit. Per què us manam, en pena de cent florins, a quiscú e de quiscú de vosaltres havendors e als cófrens de·la ciutat aplicadors, que digous après Pasqua primervinet, siats ací per ço que migañant nosaltres los fets se leven de carrera. E açò manam no haia falla si·la dita pena evitat designats. Dat en Leyda a XVIII de març any M CCCC e deu.

377

1410, març, 20. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle, als paers i als prohoms de Santa Linya. Els paers lleidatans han sabut per Bernat Barrull que Santa Linya està disposada a signar les treves i demanen que ho faci abans de Tots Sants.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 164r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als amats los batles, pahers e prohòmens³⁷⁵¹ dels lochs de Santa Línea e de Privà o als lloctinents dels dits batles, saluts e dilecció. Oyda havem la crehença a nosaltres explicada per en Bernat Barruy del loch de Santa Línea, sobre les treves fermadores per vosaltres,³⁷⁵² de·la qual havem hagut gran plaher. Emperò hauríem plaher que les dites treves fermàsets d'ací a Omnium Sanctorum o almenys al pus lonch temps que puguats, a fi que entre vosaltres e la altra partida pugue ésser seguida bona concòrdia. Manants a vosaltres dits batles que les dites treves prengats a aquell temps que per les dites universitats serà concordat,³⁷⁵³ en nom de nosaltres prestament, com ab la present vos ne donam poder bo e bastant. Dad en Leyda a XX de març any Mil CCCC X.

378

1410, abril, 4. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers i als prohoms de Santa Linya, que volen ratificar el compromís amb les Avellanes per la qüestió dels termes. Els

³⁷⁵⁰ *contra vosaltres.* Damunt de la línia.

³⁷⁵¹ *pahers e prohòmens.* Damunt de la línia.

³⁷⁵² *sobre les treves fermadores per vosaltres.* Damunt de la línia.

³⁷⁵³ *a aquell temps que per les dites universitats serà concordat.* Damunt de la línia. la línia i marge del final d'aquesta.

lleidatans els donen llicència per poder escollir dos dels àrbitres: Francesc Ferrer i Bartomeu Galiana.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 164v.

Los pahers de la ciutat de Leyda,³⁷⁵⁴ senyora de la Terra del Marquesat, als amats los pahers e prohòmens del loch de Santa Línea, saluts e dilecció. Vista havem una letra per vosaltres a nosaltres tramesa per en Jacme Obach, del dit loch, en part explicadora e en part conten crehença, la qual lesa e hoyda la crehença a nosaltres per part de vosaltres explicada per lo dit Jacme.³⁷⁵⁵ Vista vostra intenció sobre lo compromís fermador novellament entre los prohòmens de les Avellanes d'una part, e vosaltres de la altra, sobre la qüestió que havets entre uns e altres per rahó dels térmens, la qual és que vosaltres havets a cor que per la dita qüestió se ferm compromís e que de part vostra sien àrbitres lo honrat micer Francesch Ferrer, qui és jutge de la causa sobredita e en Barthomeu Galiana e en Guillem Breschó, savi en dret, però si a nosaltres és plasent que sots contents en soplicants que us donàsem llicència de fermar lo dit compromís, e que per part vostra hi pugats elegir en àrbitres los dits micer Francesch Ferrer e en Barthomeu Galiana solament. E nosaltres volents complaure a vosaltres com vos hi vage molt e personalment e rasonablament grandament vostra utilitat e de la dita universitat,³⁷⁵⁶ e hagam plaier del dit compromís. Per ço ab tenor de la present vos donam e us atorgam llicència e facilitat de fermar lo dit compromís e de elegir àrbitres per part de vosaltres los dits micer Francesch Ferrer e en Bartomeu Galiana, als quals ab la present incautam e sollicitam, requerim e manam que de madura deliberació e digestament, vistes e plenerament reconegudes vostres proves, pronuncien ab los altres àrbitres per part del dit loch de les Avellanes elegides, sobre la dita qüestió per via de dret e de bona e amigable composició, havents se tal manera en lo dit fet³⁷⁵⁷ que de lur bon arbitre e pronunciació los haïam que recomendar. Manants encara a vosaltres que en la ferma del dit compromís e en administrar vostres documents e proves vos haiats solertament e diligent. Dad en Leyda a quatre d'abril any Mil CCCC X.

379

1410, febrer, 5. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari general de la Terra del Marquesat, Guillem de Puigverd, al qual reclamen que deixi qualsevol altra feina i que acudeixi a Lleida amb els capbreus de censals i de violaris i amb els noms dels creditors.

³⁷⁵⁴ *de Leyda*. Damunt de la línia.

³⁷⁵⁵ *per lo dit Jacme*. Damunt de la línia.

³⁷⁵⁶ *e personalment e rasonablament grandament vostra utilitat e de la dita universitat*. Damunt de la línia.

³⁷⁵⁷ *en lo dit fet*. Damunt de la línia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 165r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat e honrat en Guillem de Puigvert, clavari general de la dita Terra, saluts e dilecció. Com nosaltres per quant decernents la honor e utilitat d'aquexa Terra, haïam de gran necessitat veure e saber tots e sengles censals e violaris, los quals la dita Terra fer és obligada, e los noms de quiscun crehedor. Per ço us dehim e manam e secretament³⁷⁵⁸ vos encarregam que, posposades totes feynes, vista la present, siats ací ab los cabbreus dels dits censals e violaris que la dita Terra fa, e los noms dels crehedors d'aquells, en guisa e manera que los fets succeesquen de bé en millor segons obtam. E en açò vos pregam no posets dilació alguna com del contrari vos posariets en gran càrrech. Dada en Leyda a V de febrer any M CCCC deu.

380

1410, abril, 9. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Santa Linya. L'advocat Bertran de Peus no ha cobrat els 48 florins que se li deuen per la seva feina en el procés entre Santa Linya i les Avellanes. Els paers de la ciutat manen al batlle que els paers de Santa Linya paguin, en un termini de 6 dies, o que es presentin a Lleida al·legant raons justes per oposar-se al pagament. Si no ho compleixen, demanen al batlle que procedeixi a l'execució.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 165r i 165v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat lo batle³⁷⁵⁹ del loch de Santa Línea o a son lochtinent,³⁷⁶⁰ saluts e dilecció. Sapiats que denant nosaltres és comparegut lo honrat micer Bertran de Peus, doctor en leys, dient e afermant que la dita universitat deu a ell per treballs sostinguts e per les dietes per ell mesos en collir lo procés feyt³⁷⁶¹ sobre la qüestió que ere entre aquexa universitat d'una part e lo lochs de les Avellanes de la part altra, XL VIII florins d'or d'Aragó. Per què ha request nosaltres que forçàsem los pahers e universitat del dit loch³⁷⁶² de pagar a ell la dita quantitat, ensemps ab les mesiona fetes e fahedores. E nosaltres atenents la dita requesta ésser justa e consonant a rahó, per ço, per autoritat del ofici del qual usam, vos dehim e manam exresament e de certa sciència, e sots pena de cinquanta florins, que vista la present, façats execució realment e de fet en los béns de la dita universitat o dels singulars³⁷⁶³ d'aquella, tro en compliment de la dita quantitat

³⁷⁵⁸ En el text *escertament*.

³⁷⁵⁹ *lo batle*. Damunt de la línia.

³⁷⁶⁰ *o a son lochtinent*. Damunt de la línia.

³⁷⁶¹ *e per les dietes per ell mesos en collir lo procés feyt*. Damunt de la línia.

³⁷⁶² *los pahers e universitat del dit loch*. Damunt de la línia.

³⁷⁶³ *o dels singulars*. Damunt de la línia.

e per les mesions fetes e fahedores; o si posar volen justes rahons per les quals aparegue los dits pahers e la universitat no ésser tenguda al dit micer Bertran, prefinits los temps de VI dies a la recepció de la present en anant comptadors, dins los quals aquelles proposen denant nosaltres. per si o per lur síndich; en altra manera si la dita comparició denant nosaltres fer recusaran, la dita execució los façats, segons dit és, fins en la dita quantitat e en les mesions. Dad en Leyda a VIII° d-abril any Mil CCCC X.

381

1410, abril, 14. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle, als paers i als prohoms de Privà, als quals supliquen que signin la treva amb les Avellanes, Vilanova de Bellpuig i Circadit, com han fet els de Santa Linya. Els paers de Lleida insten al batlle perquè aquelles persones que no la vulguin signar, surtin del recinte del lloc fins que l'hagin acceptat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 165v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats lo batle, jurats e prohòmens del loch de Privà, saluts e dilecció. Com haiam entès que la treva per nosaltres feta ab los de les Avellanes, Vilanova de Bellpuig e de Circadit, dega exir e haver fi en breu, e no vullam que entre vosaltres e els se seguesca mal negun. Per ço us dehim e manam, sots pena de cinch cents florins d'or d'Aragó de vosaltres havendors e als cófrens de la ciutat aplicadors, que encontinent, vista la present, fermets la dita treva, segons que los de Santa Línea per aquella forma e manera que han els fermat. Manants a vos dit batle, sots la fealtat que sots tengut a la ciutat, que encontinent arrestats tots aquells que fermat no volran, ab sagrament e homenatge, que no isquen fora les claurures del loch fins que haien fermat.³⁷⁶⁴ E açò manam no mudets, si la dita pena evitar desigats. Data en Leyda a XIII de abril any M CCCC e deu.

382

1410, abril, 14. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat, al qual sol·liciten que pagui 20 florins a Jaume Navarra pel temps que va treballar en el compromís de Santa Linya i les Avellanes, quan va substituir al procurador Ramon Berenguer Despens.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 165v i 166r.

³⁷⁶⁴ Des de *Manats* fins aquest punt el text apareix afegit al marge de començament de línia amb crida en el tex.

Clavari, com al honorable en Jacme Navarra, ciutadà sien deguts vint florins per request de magor quantitat, la qual a ell ere deguda per certes dietes que trevallà per sobre la qüestió que ere entre la universitat de Santa Línea de-la una part e les Avellanes de-la altra, com lo honrat en Ramon Berenguer Despens, procurador, per sa malaltia no pogués entendre en la dita qüestió. Per què us dehim e manam que encontinent, los dits vint florins donets al dit en Jacme Navarra, deduhint los del salari del dit en Ramon Berenguer Despens; e açò no mudets. Scrit en Leyda a XIII d·abril any Mil CCCC X.

Los pahers de-la ciutat de Leyda.

383

1410, maig, 7. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle, als paers i als prohoms de Santa Linya i de Privà, als quals demanen que la ratificació de les treves es faci fins al dia de Sant Miquel de setembre. Els lleidatans exigeixen als batlles que pressionin per aconseguir la signatura; així mateix els demanen escoltar Berenguer de Montravà, rector de Santa Linya, que els informará del parer de la ciutat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 166r.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat, als amats los batle, pahers e prohòmens dels lochs de Santa Línea e de Privà e a quiscun d·ells o als lochtinents dels dits batles, saluts e dilecció. Segons havem entès les treves que-s fermaren l·altre dia entre vosaltes d·una part e·ls hòmens de·les Avellanes, de Vilanova³⁷⁶⁵ e de Circadith de-la altra, deuen pasar ara prestament. E vullam que les dites treves sien refermades. Per què us dehim e manam expresament e de certa sciència, e sots pena de M florins als cófrens de-la ciutat aplicadors,³⁷⁶⁶ que vista la present, les dites treves refermets fins a Sent Miquel de setembre primer vinent, o a cert temps del qual uns e altres vos porets convenir; e açò fer no dilatats ni fer excusets. En altra manera manam a vosaltres dits batles, que façats contra los hòmens de·les dites universitats,³⁷⁶⁷ totes compulses e destrenyiments³⁷⁶⁸ a vos expedents e occorrents; vullam per capcions de persones³⁷⁶⁹ o per tenir los ab sagrament e honmenatge de no exir dels dits lochs fins haien fetes les dites fermes e altres seguretats, com pus forts porets. E axí matex vos manam donets fe e creença a tot ço e quant per lo honrat en Berenguer de Montravà, rector del dit loch de Santa Línea, sobre aquests fets vos dirà, com sie informat

³⁷⁶⁵ de Vilanova. Damunt de la línia.

³⁷⁶⁶ aplicadors, a l'original aplicados.

³⁷⁶⁷ contra los hòmens de·les dites universitats. Damunt de la línia.

³⁷⁶⁸ e destrenyiments. Damunt de la línia.

³⁷⁶⁹ per capcions de persones. Damunt de la línia.

plenerament de nostra intenció, e aquelles metats en execució. Dad en Leyda a VII de maig any Mil CCCC X.

Berenguer de Monravà, rector de Santa Linea.³⁷⁷⁰

384

1410, maig, 24. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle, als jurats i als prohoms de Camarasa, als quals exigeixen els 60 florins de la subvenció de la ciutat, sota amenaça d'execució. En altres cartes es demanen: a Cubells, 200 florins; a Alòs, 30 florins, i a Fontllonga, 4 lliures 10 sous 8 diners.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 166v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los jurats e prohòmens de la vila de Camarasa, saluts e dilecció. Com vosaltres per pacte deduhit entre aquesta ciutat e vosaltres haguésets a pagar en l-any M CCCC VIII³⁷⁷¹ prop pasat a aquesta ciutat sexanta florins d-or d'Aragó, de magor quantitat deguda a la dita ciutat, per rahó de la subvenció; los quals sexanta florins no havets curats pagar. E com sia digna cosa que aquells paguets. Per ço us dehim e manam que, vista la present, nos trametats los dits sexanta florins, totes dilacions e excempcions a part posades e foragitades. En altra manera d'ací avant, altre manament non proposat, vos farem fer la execució realment e de fet fins en la dita quantitat e les mesiona fetes e fahedores. E dats al portador de la present per son peatge tres sous per quiscun jorn. Dada en Leyda a XXIII de mayg any Mil CCCC deu.

Item altra a Cubells de – CC florins.

Item altra a Alòs de- XXX florins.

Item altra a Fontllonga de – IIII lliures X sous VIII diners.

385

1410, maig, 31. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador general Ramon Berenguer Despens i a tots els oficials del Marquesat. Les quantitats que deuen les poblacions del Marquesat de la subvenció a Lleida són: Camarasa, 60 florins pel 1408; Llorenç, 70,5 florins 1 diner; Alòs, 30 florins; la Nou, 133 florins, 3 sous, 10 diners; la Maçana, 183 florins, 2 sous, 1

³⁷⁷⁰ El nom està indicat a l'extrem inferior de la pàgina.

³⁷⁷¹ haguésets a pagar en l-any M CCCC VIII³⁷⁷¹ prop pasat. Damunt de la línia.

diner; Fontllonga, 4 lliures, 10 sous, 8 diners; Castelló de Meià, 167,5 florins, 1 sou, 8 diners; Ariet, 193 florins, 8 diners; Vernet, 110 florins, 2 sous, 6 diners; Fabregada, 58 florins, i Cubells, 200 florins. Els paers de la ciutat insten als oficials que en facin l'execució, sota pena de 1.000 florins i acusació de desobediència.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 166v i 167r.

Al molt honorable e molt savi senyor en Ramon Berenguer Despens, procurador general de la Terra del Marquesat e a tots e sengles oficials de la dita Terra o a sos lochtinents, los pahers de la ciutat de Leyda, saluts e dilecció. Com per les universitats dels lochs de Camarasa e molts altres lochs de la dita Terra, sien degudes a la ciutat diverses quantitats de diners; ço és la universitat de Camarasa deu-LX florins de l'any de VIII⁹. Item Lorenç – LXX florins mig I diner moneda. Item Alòs- XXX florins. Item la Nou- CC XXX III florins, III sous, X diners. Item la Maçana- C LXXX III florins, II sous, I diner moneda. Item Fontllonga- IIII lliures, X sous, VIII diners. Item Castelló- CCC LX VII florins mig, I sou, VIII diners. Item Ariet-C XC III florins, VIII diners. Item Vernet CC X florins, II sous, VI. Item Fabregada L VIII florins. Item Cubells CC florins. Les quals quantitats són degudes per la subvenció, e com sia digna cosa e vullam que les dites quantitats se paguen prestament. Per ço a vos dit honrat procurador requerim e pregam e als altres oficials dehim e manam, sots pena de mil florins,³⁷⁷² que vista la present, totes excepcions a part posades, execució realment e de fet fàçats quiscunes en les universitats a vosaltres comanades. E vos, dit procurador, en tots los dits lochs no³⁷⁷³ blandits los ni prorrogats los algun temps, com la ciutat asats les dites solucions hage diferides e tardades. Significants vos de tot çert, si les dites coses fer recusats, procehiríem a levar la dita pena fortament e rigorosa; e ultra açò seríets punits de la desobediència en vosaltres atrobada. Dad en Leyda a XXXI de maig any Mil CCCC X.

386

1410, juny, 1. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer de la Terra d'Amunt i a altres oficials, als quals comuniquen la mort del rei Martí i els pregunten que evitin aldarulls, i els demanen que preparin les muralles i els castells per resistir els enemics, les companyies estrangeres i altres perills.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 167r.

³⁷⁷² sots pena de mil florins. Damunt de la línia.

³⁷⁷³ E vos, dit procurador, en tots los dits lochs no. Afegit al marge de final de línia.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat,³⁷⁷⁴ al amat e honrat lo sotsveguer de·la Terra d·Amunt e tots e sengles oficials als quals les presents e lo negoci davall scrit se pertangue,³⁷⁷⁵ o sos lochtinents, saluts e dilecció. Com nosaltres huy dia, data de·la present, haïam hauda a nova, fort sinistra e dolorosa,³⁷⁷⁶ que lo senyor rey és passat d·aquesta vida, de·la qual cosa nostres coratges són contorbats e fort consirosos. Per què havem deliberat prestament a nosaltres e a quiscun de vosaltres certificar incautant nos que en los regiments de·les jurisdiccions a vosaltres e aquiscons de vos comandes vos haiats bé e sàviament e discreta, en guisa e manera que tots perills e scandils sien cuitats. Per què us dehim e manam sots la fe e naturalesa a que sots tinguts a la ciutat,³⁷⁷⁷ que vista la present, ab la diligència vos haiats en donar obra ab acabament, que totes e sengles viles, lochs, castells e forces dins la dita sotvegueria constituïts, sien ben guaytats e enfortits tant com possible sie, fahents provisions e preparatoris en aquelles que si lo cars s·esdevenia, ço que Déus no vulla, pogats ésser resistit a enemichs e companyies stranyes e altres inconvenients. Dada en Leyda lo primer dia de juny any M CCCC deu.

Similis facta fuit litera subvicario Terre Inferiori dicti Marchionatus.

387

1410, juny, 5. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Camarasa, als quals exigeixen, sota pena de 200 florins, que paguin els 400 sous jaquesos anuals del censal d'en Careta, que havia vençut el 15 de maig.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 167v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als amats los pahers de·la vila de Camarasa, saluts e dilecció. Com aqueixa vila sia tinguda fer a senyor CCCC sous jaquesos censals, pagados cascun any a XV de maig, lo qual censal ere d·en Careta. Per què us dehim e manam expresament e de certa sciència, sots pena de CC florins als cófrens de·la ciutat aplicadors, que vista la present, lo dit censal paguets al clavari, tota dilació postposada. En altra manera provehirem a levar la dita pena. Dad en Leyda a V de juny any M CCCC X.

³⁷⁷⁴ senyora de·la Terra del Marquesat. Damunt de la línia.

³⁷⁷⁵ e tots e sengles oficials als quals les presents e lo negoci davall scrit se pertangue. Damunt de la línia.

³⁷⁷⁶ fort sinistra e dolorosa. Damunt de la línia.

³⁷⁷⁷ a la ciutat. Damunt de la línia.

1410, juny, 10. Lleida.

Carta anul·lada. Els paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat, Guillem de Puigverd, al qual insten a la reparació del castell de Camarasa, i li manen que satisfaci els salaris dels mestres d'obra, perquè les Constitucions de Catalunya indiquen que correspon al senyor pagar els mestres i als vassalls la mà d'obra.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 167v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al honrat en Guillem de Puigvert, donzell, clavari de la dita Terra, saluts e dilecció. Com nosaltres vullam que el castell de Camarasa se repar com sie cosa necessària; e per Constitucions de Cathalunya, lo senyor del dit castell sia tingut de pagar les mestres, e los vassalls la menobra. Per què us dehim e manam que ab dits mestres que obraran paguets lurs salaris cotidians. E açò per res no mudets, com axí u vullam de certa sciència. Dad en Leyda a X de juny any Mil CCCC X.

1410, juny, 10. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de la vila de Camarasa. Els lleidatans esmenen el manament que havien ordenat al clavari de pagar 400 sous del censal d'en Careta, que ara resta sobresegut fins nova ordre.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 167v i 168r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los pahers de la vila de Camarasa, saluts e dilecció. Com nosaltres vos haguéssim escrit per nostres letres que pagàsets al clavari de la dita Terra, aquells CCCC sous los quals aqueixa universitat fahie quiscun any a senyor a XV de maig. Per què us déhiem e manàvem, sots certa pena, que aquelles pagàsets al dit clavari, la data de la qual fo en Leyda a V de juny any damunt escrit e present. E com nosaltres, per certes rahons nostres coratges induhits, vullam en la dita solució ésser sobresegut. Per què us scrivim del dit nostre acort ens plau que a present sobresigats en la paga del dit censal, tro que de nosaltres haiats altre manament en contrari. Manant ab la present al dit clavari que en pagar lo dit censal alguna compulsa no us face, ans en aquella sobresegue, no contrastant la dita letra com aquella haiam per revocada. Dada en Leyda a X de juny any Mil CCCC deu.

1410, juny, 10. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Camarasa, perquè obligui els castlans a contribuir a l'obra de reconstrucció del castell, segons el consell que els ha donat Miquel de Naves. Si aquests castlans tenen raons per oposar-se a l'ordre, poden anar a exposar-les a la Paeria de Lleida.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 168r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat lo batlle de Camarasa o a son lochtinent, saluts e dilecció. Com nosaltres vullam que el castell de Camarasa sie obrat e reparat segons se pertany; e açò sie càrrech dels castlans qui en la dita obra³⁷⁷⁸ han a contribuir. Per què de consell del honrat micer Miquel de Naves, assessor nostre, vos³⁷⁷⁹ dehim e manam que forcets ab remeys convinents tots los dits castlans a contribuir en tota la obra, la qual se face prestament, Emperò si los dits caslans han rahons per les quals pretenen ésser interès lur e que fer non degen, aquelles posen denant nosaltres dins spay de tres dies après lo manament per vosaltres o ells [donat]. En altra manera fets los aquelles forces que-s mereix. Dad en Leyda a X de juny any M CCCC X.

1410, juny, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als sotsveguers, als batlles i als jurats de la Terra d'Amunt [i de la Terra d'Avall] del Marquesat. El Consell de la ciutat ha acordat que embarguin, fins a nou avís, els censals, les marmessories i les obres caritatives instituïdes per ciutadans difunts que habitaven en la ciutat de Lleida.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 168r i 168v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los sotsveguers e batlles e jurats³⁷⁸⁰ de la Terra d'Amunt del dit Marquesat e a quiscun d-ells o lurs lochtinents, saluts e dilecció. Com siam certs que vosaltres ensems ab algunes universitats de viles e lochs de la dita Terra d'Amunt e singulars d-aquelles façats e siats tenguts fer quiscun any en cert termini moltes e diverses quantitats de censals, a algunes marmessories e a obres caritatives e

³⁷⁷⁸ obra. Damunt de la línia.

³⁷⁷⁹ de consell del honrat micer Miquel de Naves, assessor nostre, vos. Damunt de la línia.

³⁷⁸⁰ e jurats. Damunt de la línia.

en altra manera³⁷⁸¹ fundades, instituhides e ordenades per ciutadans difunts habitants de aquesta ciutat. Per què per certes causes e rahons nostres corages movent e per certes ordinacions per lo Consell de la ciutat,³⁷⁸² a vosaltres e a quiscun de vos dehim e manam de certa sciència, sots pena fetes a instància del síndich de la ciutat de mil florins als cófrens de la ciutat aplicadors, que tots e sengles censals e violaris als quals les dites universitats, o alguna d'aquelles a vostra jurisdicció comanades, sien tingudes e obligades fer a les dits marmessories e obres caritatives e altres coses pies de aquesta ciutat,³⁷⁸³ per empires e seguretats, emparats e sequestrats, tant e tant longament tro tant que letra revocatòria o manament exprés haurets de nosaltres. No contrastant quansevulla pactes, penes, promissions, stipulacions e juraments fets e stipulats entre la dita Terra e los crehedors dels dits censals. E açò no posposets si la dita pena desigats squivar, com axí u vullam, e per nosaltres de certa sciència sia estat deliberat. Dada en Leyda a XII de juny any M CCCC X.

Sia feta semblant letra al sotsveguer e batles de la Terra d'Avall del dit Marquesat.

392

1410, juny, 25. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador general del Marquesat Ramon Berenguer Despens. En les viles i els llocs es produeixen discrepàncies sobre la manera d'emmurallar, per la qual cosa ha d'intervenir el procurador i ha de decidir quins murs nous s'han de construir i per on han de passar. El procurador també ha de nomenar els capitans dels llocs i dels castells, amb consentiment dels prohoms ja elegits; en aquestes tasques, la ciutat li ofereix ajut quan li calgui.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 168v i 169r.

Comisió feta an Ramon Berenguer Despens.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al honrat en Ramon Berenguer Despens, procurador general de la dita Terra, saluts e honor. Segons som legítimament informats los murs e les forces de la dita Terra requiren gran reparació. E sobre aquelles entre alguns singulars ha disceptació, encara més ha disceptació entre alguns que volen constituir e de nou edificar murs novells, e sobre la manera del murar, e per quals lochs los dits murs deuen pasar. Per la qual rahó se seguexen litigis e s'i enterposen apel·lacions. Per què no és dubte que lo fortificar de les dites forces e la construcció dels dits murs reeben gran tarda e dilació. E com totalment haïam intenció per Indempnitat de la dita Terra que aquella

³⁷⁸¹ e a obres caritatives e en altra manera. Damunt de la línia.

³⁷⁸² per certes causes e rahons nostres corages movent e per certes ordinacions per lo Consell de la ciutat. Damunt de la línia.

³⁷⁸³ fer a les dits marmessories e obres caritatives e altres coses pies de aquesta ciutat. Damunt de la línia.

sie fortificada. Per ço confiants de la saviesa a vos³⁷⁸⁴ dit honrat senyor es Ramon Beenguer Despens vos pregam, requerim e manam, que dels dits afers absolerta cura vos entrametats, e en aquelles vos immiscuets³⁷⁸⁵ e conegats. E que totes ordinacions fetes e fahedores per vos o per oficials o universitats de la dita Terra, concernents les obres dels murs ja fets e fahedos, ni per quins lochs los murs qui's han a fer novells deuen pasar, e posar encara, com loch hage vostres capitans per los lochs e castells de tota la Terra ab assentiment, consell e bona concòrdia d'alguns prohòmens de quiscun loch ja elets o elegides, haïen plenera e vàlida eficàcia, axí com e per nosaltres personalment haviem fets.³⁷⁸⁶ Com tots los dits fets, ab totes dependències e emergències e conexitats d'aquelles, no contrastant qualsevol apel·lacions interposades o interposadores,³⁷⁸⁷ salvant lur dret als apellants, hon prejuhí notori e evident fos vist en sdevenidor, a fi que les obres no romanguen. Ab la present vos comanam e us donam plenàriament nostres veus ab la qual manam a tots e sengles oficis de la dita Terra, sots pena de cors e d'aver que en totes coses vos donen consell, favor e ajuda, si e aytantes vegades com requeses ne serets. Dada en Leyda a XXV de juny any Mil CCCC deu.

393

1410, juny, 27. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Santa Linya, al qual insten que faci pagar, dels béns del Berenguer de Concabella, el censal i violari que deu a Joan Romeu.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 169v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat lo batle de Santa Línia o a son lochtinent, saluts e dilecció. Sapiats que denant nosaltres és comparegut lo honrat en Johan Romeu, ciutadà de la ciutat, deient e afermant que lo fill e hereu d'en Ramon Berenguer de Concabella és tengut e obligat fer a ell quiscun any cert censal e violari en cert temps, los fruyts del qual li són deguts d'algun temps. E jatsie lo dit en Johan Romeu hage diverses vegades, segon aferme, demanades les pensions del dit censal e violari al curador del dit hereu, ell emperò aquelles li difereix pagar. Per què ha request nosaltres que totes e sengles rendes e fruyts que lo dit hereu reeb en lo dit loch de Santa Línia del qual és caslà, lo dit hereu li feésem emparar. E nosaltres atenents la dita requesta ésser justa e consonant a rahó havem deliberat la dita empara ésser feta. Per ço, per autoritat del ofici del qual usam, vos dehim e manam, sots pena de cent florins d'or d'Aragó als cófrens de la ciutat aplicadors,³⁷⁸⁸ que encontinent que la present reebuda haurets e presentada vos serà, emparets totes e sengles rendes, fruyts e emoluments pertanyents al dit hereu dins lo lochs e

³⁷⁸⁴ a vos. Damunt de la línia.

³⁷⁸⁵ en aquelles vos immiscuets. Damunt de la línia.

³⁷⁸⁶ axí com e per nosaltres personalment haviem fets. Damunt de la línia.

³⁷⁸⁷ o interposadores. Damunt de la línia.

³⁷⁸⁸ aplicadors, a l'original aplicados.

terme de Santa Línia. E la dita empara tant e tant longament tingats, tro que de nosaltres altre manament hagats en contrari; a fi que lo dit en Johan Romeu puge ésser contentat e satisfets en ses pensions. E açò per res fer no recusets. Dad en Leyda a XXVII de juny any Mil CCCC deu.

394

1410, juliol, 7. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat Ramon Berenguer Despens, al qual demanen relació de les marmessories que la ciutat està obligada a pagar en el Marquesat, les pensions de censals i violaris indicant els terminis, així com les pensions degudes i pagades perquè es pugui fer tracte amb els marmessors.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 169v i 170r.

Mol honrat e molt savi senyor, com nosaltres haïam de gran necessitat saber la Terra del Marquesat a quines marmessories de aquesta ciutat és tenguda ni obligada ni en quanta quantitat d'annuals, pensions de censals e violaris e terminis d'aquells.³⁷⁸⁹ Per què us pregam, axí afectuosament com podem, que prestament tota tarda postposada, nos certifiquets de les dites coses clarament e distincta e axí mateix de les pensions que de presents són degudes ni pagades,³⁷⁹⁰ en manera que'l tracte e avinença que's pratique entre la ciutat e los marmessors sie deduhit a obrada fi. E de açò us pregam no haia falla car evident perill ha en la triga. E sia lo Sant Sperit en guarda e protecció vostra. Scrita en Leyda a VII de juliol any M CCCC deu.³⁷⁹¹

Los pahers, etc.

Al molt honorable e molt savi senyor en Ramon Berenguer Despens, procurador general de la Terra del Marquesat.³⁷⁹²

395

1410, juliol, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al sotsveguer de Cubells, al qual insten a fer justícia a Pere Fonoll, si els ho demana, perquè la ciutat de Balaguer li deu un

³⁷⁸⁹ e terminis d'aquells. Damunt de la línia.

³⁷⁹⁰ e axí mateix de les pensions que de presents són degudes ni pagades. Damunt de la línia.

³⁷⁹¹ Al principi de la pàg. 170 i com anotació de l'escrivà hi consta: *Dirigitur litera al vicario Cubellorum quatenus faciat justícia discreto Petro Fonoll ut havendi cesionem a venerabilis Guillelmo Muntçonís de DC jacenses a la festa de Santes Creus de maig certis titulis Salvador Balaguer.*

³⁷⁹² Sota la carta i anul·lat apareix el principi d'una altra carta: *Als amats e honrats los jurats e hòmens del loch de les Borges Blanques.*

censal de 600 sous jaquesos que havia de percebre per Santes Creus de maig i encara no l'ha rebut.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 170r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat e honrat lo sotsveguer del loch de Cubells o a son lochtinent, saluts e dilecció. Ab tenor de les presents vos certificam que denant nosaltres és comparegut lo discret en Pere Fonoyll, prevere, havent loch e cessió del honrat en Guiem de Monçonís, donzell, de DC sous jaquesos censals, los quals la universitat e singulars de la ciutat de Balaguer fan e són tenguts fer quiscun any en la festa de Santes Creus de maig al dit Guiem de Monçonis, sots certes e grans penes e obligacions, en lo contracte hagen fet aposades, contingudes, expressades e legítimament stipulades, e ab sentència de condempnació de terç en la Cort de la vostra sotsvegueria hoyda. E ara al dit Pere Fonoll per virtut de la dita cessió³⁷⁹³ dient e afermant, que jatsia ell haia request una vegada e moltes la dita universitat e singulars de aquella lo dit censal pagar li deguessen, ells emperò non han curat ni de present curen, ans ab tot llur esforç dilaten e diferexen la paga d'aquell. Per què ha request nosaltres que a vos scriure e manar deguéssim que quant request fóssets, per vigor de la condempnació de terç, féssets en los dits fets justícia. E nosaltres atenents la dita requesta ésser justa e rahonable, per ço³⁷⁹⁴ a vos dehim e manam de certa sciència que encontinent que per lo dit Pere Fonoll request siats, o per altre en nom seu, li façats presta e spatxada justícia, per virtut dels contractes del dit censal, e sentència de condempnació de terç; en aquella no dilatant lo ni donant blandiment algú en la paga fahedora per la dita universitat ni singulars desúsdits, car del contrari, la qual cosa no presumim, vos posariets en gran càrrech e colpa. E sia a nosaltres intollerable. Dada en Leyda a VIII de juliol any M CCCC deu.

396

1410, juliol, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Bernat Casset i al seu germà, de Montgai, als quals convoquen a Lleida, el dimarts següent per tractar les desavinences que tenen amb Bort de Talarn.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 170v.

³⁷⁹³ E ara al dit Pere Fonoll per virtut de la dita cessió. Damunt de la línia.

³⁷⁹⁴ per ço. Damunt de la línia.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als amats en Bernat³⁷⁹⁵ Caset del loch de Muntgay e son frare,³⁷⁹⁶ saluts e dilecció. Com nosaltres sobre la qüestió que és entre en Bort de Talarn e vosaltres³⁷⁹⁷ haïam vosaltres³⁷⁹⁸ mester personalment. Per què·us dehim e manam expresament e de certa sciència, sots pena de dohents florins d·or d·Aragó als cófrens de·la ciutat aplicadors,³⁷⁹⁹ que dimarts per tot jorn primer vinent siats ací denant nosaltres, per ço que sobre aquelles pugem prachar ab vos, tota dilació a part posada. Certificant vos que si açò fer recusarets ultra la desobediència e pena, procehiríem contra vos en tal manera que conexerets que·la vostra tarda és a nosaltres greu, com havem hauda paraula del dit en Bort de no dampnificar vosaltres en aquest mig.³⁸⁰⁰ Dad en Leyda a XII de juliol any M CCCC deu.

397

1410, juliol, 16. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a l'advocat Guillem Brescó, al qual demanen que accepti, fins a Santa Maria d'agost, el compromís amb Bort de Talarn, en representació de la seva esposa, i amb Arnau Caset.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 170v.

Molt honrat senyor, nosaltres havem fet que en Bort de Talarn dient se procurador de madona sua e n·Arnau Caset, han ferat³⁸⁰¹ compromís de·la qüestió que és entre ells en poder vostre, axí que vos pugats pronunciar per via de dret e amigable composició; e en aquella forma que bé vist vos serà, lo qual compromís és durador solament d·ací a Santa Maria d·agost primer vinent, les quals parts han promès de star a dita pronunciació vostra, sots pena de dohents florins. Per què us pregam, requerim e manam, que lo dit compromís acceptets e per res pendre aquell no recusets, atenent lo dan³⁸⁰² que·s porie seguir entre les parts, com del contrari nos fariets gran desplaier. E fets per manera que lo compromís no spir, pregants vos d·açò haïam vostra clara resposta e bona e tal com de vos speram. Scrit en Leyda a XVI de juliol any Mil CCCC X.

Los pahers de·la ciutat de Leyda.

Al molt honrat e savi senyor en Guiem Brescó, savi en dret.

³⁷⁹⁵ Bernat. Damunt de la línia.

³⁷⁹⁶ e son frare. Damunt de la línia.

³⁷⁹⁷ la qüestió que és entre en Bort de Talarn e vosaltres. Damunt de la línia.

³⁷⁹⁸ vosaltres. Damunt de la línia.

³⁷⁹⁹ aplicadors, a l'original aplicados.

³⁸⁰⁰ com havem hauda paraula del dit en Bort de no dampnificar vosaltres en aquest mig. Damunt de la línia.

³⁸⁰¹ ferat. Damunt de la línia.

³⁸⁰² dan. Damunt de la línia.

1410, juliol, 16. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat, Ramon Berenguer Despens, al qual demanen que influeixi en Guillem Brescó perquè accepti el compromís amb Bort de Talarn i amb Arnau Casset.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 171r.

Molt honorable e molt savi senyor, certificam vos que en Bort de Talarn, dient se procurador de madona sua, e n-Arnau Caset han fernet compromís de-la qüestió que han, en poder d'en Guillem Brescó, savi en dret, lo qual hi pueg dir e pronunciar per via de dret e d'amigable composició, e dure d'ací a Santa Maria d'agost primer vinent, al qual scrivim que lo dit compromís accepte. Per què us pregam que façats ab lo dit en Guillem Brescó que lo dit compromís accepte e que per res aquell no recús acceptar car gran dan del contrari s'espere seguir e que face que lo dit compromís no espir e en açò-us plàcie ésser diligent, e aximateix fets que manament ferm en lo dit compromís,³⁸⁰³ e fets nos resposta de-la intenció del dit en Guillem Brescó. E sia lo Sant Sperit ab vos. Escrit en Leyda a XVI de juliol any Mil CCCC X.

Los pahers de-la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Al molt honorable e molt savi senyor en Ramon Berenguer Despens, procurador general de-la Terra del Marquesat.

1410, juliol, 16. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als jurats i als prohoms de Montgai. Bernat Casset, per requeriment de la vila de Montgai havia deixat als paers una carta sobre censals de jueus, que ara reclama que li retornin. Els paers lleidatans demanen als de Montgai que restitueixin la carta a l'esmentat Casset, però si tenen algunes raons per no fer-ho, que en un termni de 6 dies acudeixin a Lleida per exposar-les.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 171r i 171v.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat, als amats los jurats e prohòmens del loch de Muntgay, saluts e dilecció. Sapiats que denant nosaltres és comparegut en Bernat Caset, habitador del dit loch, dient e afermant que algun temps ha pasat ell, per contemplació de-la dita universitat, la qual devie alguna quantitat de diners a Cahim Banich

³⁸⁰³ e aximateix fets que manament ferm en lo dit compromís. Damunt de la línia.

jueu³⁸⁰⁴ d'Agramunt, presentà a aquella una carta de censal de DC sous barcelonesos reduhits a for de XXIII mil per mil, los quals la universitat de Cubells li fa quiscun any a Santa Maria d'agost, del qual censal feu cessió al dit juheu sots certs forma. E com ell vos deman que-la dita carta li restituischats, aquella donar li recusats. Per què ha suplicat nosaltres que aquella li deguésem fer restituhir, forçant a vosaltres a ab remeys convinents. On nosaltres atenents la dita suplicació ésser justa e a rahó consonant; per ço, ab tenor de-la present, vos dehim e manam expresament e de certa sciència, que vista la present, si axí és, restituhiscats la dita carta al dit Bernat Caset. Emperò si havets rahons per les quals fer no-u degats, aquelles dins spay de VI dies a-la presentació de-la present a vos fahedora³⁸⁰⁵ per ladonchs primer vinents e continuament següents ací en la casa de-la Paheria aquelles proposets,³⁸⁰⁶ davant nosaltres per vos o síndich de-la dita universitat. En altra manera certificam que, en absència de vosaltres, nosaltres procehirem en lo dit fet, segons que per justícia trobaren ésser procehidor, vostra absència no contrastant e contumàcia exigent. Dad en Leyda a XVI de juliol any Mil CCCC deu.

400

1410, juliol, 19. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem de Puigverd. El 26 de maig, es va trametre una carta que tractava del deute que les viles i els llocs del Marquesat tenen amb Lleida a causa de l'impagament de la subvenció. Ara els paers lleidatans demanen al clavari que els oficials s'esforcin a fer pagar les quantitats degudes i li assignen un salari diari de dos sous durant el temps que treballi en aquest assumpte.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 171v i 172r.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat, al honrat e amat en Guillem de Puigvert, donzell, clavari de-la dita Terra, saluts e honor. Recòrdens que l-altre dia scrivim per nostres letres al honrat en Ramon Berenguer Despens, procurador, e a tots e sengles oficials de-la dita Terra, que com per les universitats de Camarasa e altres de-la dita Terra fosen degudes a la ciutat diverses quantitats per rahó de-la subvenció, ço és: per la universitat de Camarasa LX florins; Item Lorenç LXX florins mig, I diner moneda jaquesa; Item Alòs XXX florins; Item la Nou CC XXX III florins, tres sous, X diners; Item la Maçana CLXXXIII florins, II sous, I diner moneda jaquesa; Item Fontllonga quatre lliures, X sous, VIII diners; Item Castelló CCCLXVIII florins mig, I sou, VIII diners; Item Ariet CXCI florins, VIII diners; Item Vernet CCX florins, II sous, VI diners; Item Fabregada LVIII florins; Item Cubells CC florins. Per què los dehiem e manàvem e pregàvem que execució realment e de fet feesen en les dites³⁸⁰⁷ universitats. La data de-la qual fo en Leyda a XXXI de maig any present e davall scrit. E com les dites quantitats ni part d-aquelles no haïam hagudes. Per què us dehim e manam que, vista la

³⁸⁰⁴ Cahim Banich jueu. Damunt de la línia.

³⁸⁰⁵ fahedora. Damunt de la línia.

³⁸⁰⁶ proposets. Damunt de la línia.

³⁸⁰⁷ dites. Damunt de la línia.

present, façats tota instància ab los dits oficials, e axí fort com pugats, a fi que les dites quantitats se haïen, e aquelles a vostra mà prengats. Manants a les dites universitats e a quiscuna d'aquelles que de les dites quantitats a vos responen e no a altra persona. Constituint vos dos sous jaquesos de salari per quiscun jorn que treballarets en demanar e exigir les dites quantitats; donants vos poder de reebre e de fer àpoques e fins. Dad en Leyda a XIX° de juliol any Mil CCCC X.

401

1410, juliol, 24. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat Ramon Berenguer Despens, al qual demanen que en nom de la ciutat prengui possessió de la senyoria i l'homenatge dels feus del Marquesat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de lletres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 172r.

Poztats³⁸⁰⁸

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al honrat en Ramon Berenguer Despens, ciutadà de la ciutat e procurador general de la dita Terra, saluts e honor. Com nosaltres per certes justes e legítimes coses precedents vullam pendre³⁸⁰⁹ e de certa sciència haïam deliberat ésser preses a mà de la ciutat les poztats dels feus de alguns catlans de la dita Terra. E com per ocupació de diverses negocis nosaltres no pugem anar personalment per pendre e ocupar los dits poztats. Per ço confiants de la vostra saviesa, indústria e lealtat, axí com de aquell qui en semblants fees e maiors havem provat; vos requerim e pregam que, discorrent la dita Terra, les dites poztats en nom e per part nostra a vostra mà prenats, e aquelles preses e ocupades tingats, fahent vostre legítim procés, tant e tant longament fins que per nosaltres hi sie provehit o de nosaltres haiats manament en contrari. Com nos sobre aquest fet dependències e emergències que aquell vos comanam tot nostre loch e veu. Dada en Leyda a XXIII de juliol any M CCCC deu.

³⁸⁰⁸ En el marge de començament de línia apareix escrit: *Johan de Bosch, Pere Nogueres, Ramon Spolter, mandarunt hanc provisionem emanati*. El postat, és la potestat de senyoria.

³⁸⁰⁹ "tolre o negar castell o possessió al senyor major qui pot *pendre postats* e possessio per deu jorns" segons Francesc Eiximenis, IVARS, Andres (1989), *El escritor Fr. Francisco Eximénez en Valencia (1383-1408)*, *Ayuntamiento de Benissa*, pàg. 166. "Lo senyor pot demanar postat del castell o de la vila o de qualche altre loch qui serà tengut per ell en feu per raó de regonexença". Fur e Ordinacions del rei Alfons lo Terç. Corts de 1417, IX, rúb. XXI, fur XXII. Ee el fur XXVI, s'afegia que el vassall que contradís al seu senyor en el lliurament de la investidura (*postat*), seria considerat *traydor o bare*.

1410, juliol, 28. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat, Ramon Berenguer Despens. L'any 1396, el notari Joan Macafava va encarregar-se de la presa de possessió i de la confirmació dels privilegis dels paers i dels síndics de la Terra del Marquesat. Els paers lleidatans demanen al procurador que pagui a Marcafava el salari convenient, a més d'altres despeses.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 172v.

Molt honorable senyer,³⁸¹⁰ com en Johan de Marcafava, notari vage aquí per demanar lo salari a ell degut per la Terra del Marquesat, de la carta de la confirmació dels privilegis feta a la dita Terra per los honorables pahers e síndichs de la ciutat l'any M CCC LXXXX sis, en lo qual los dits pahers e síndichs reberen la possessió de la dita Terra, e feren la dita confirmació; e axí mateix per demanar altres deutes a ell deguts. Per ço-us pregam que aquell haiats per recomanat en sa justícia spatxada, lo en aquella per relevament de messions e despeses. Com açò serà cosa de que ns forets plahents. E sie lo Sant Sperit guarda vostra. Scrit en Leyda a XXVIII de juliol any M CCCC deu.

Los pahers de la ciutat de Leyda a la vostra honor aparellats.

Al molt honorabe e savi senyor en Ramon Berenguer Despens, procurador general de la Terra del Marquesat.

1410, juliol, 29. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat Ramon Berenguer Despens, el qual havia estat a Cubells per reconèixer la fortificació del lloc, tant els murs exteriors com la força secreta del castell. No hi havia unanimitat en la manera de procedir en la reconstrucció, per la qual cosa el procurador demanava la presència d'algun paer de Lleida. Els paers lleidatans li responen que no hi pot acudir cap paer, però que hi enviaran un ciutadà per aconsellar-lo en la manera de construir les obres i de repartir la gent; aquest home haurà de rebre un salari convenient.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 172v i 173r.

³⁸¹⁰ En el marge superior i en lletra menuda, anotació de l'escrivà apareix, *Guillem Mallol, Bernat Sauquet Pere Gasen*.

Molt honorable e mols savi senyor, reebuda havem una letra vostra per en Guillem Mallol, que sots stat al loch de Cubells e ab los pahers e prohòmens del dit loch havets reconeguda la força del dit loch, axí los murs forans com los de la força secreta del castell del dit loch, en la qual troban los prohòmens, ab consell dels quals havets a provehir, tots disoris uns ab altres, car no us podets stendre més que-l manament vostre. Per què-us parie que aquí deguéssim trametre un paher ab bon salari etc. A la qual vos responem que a nosaltres no és expedient de trametre-us negun paher, car atenent que-la l és a Cervera negun dels altres no us trametrim, car ací se han de necessaris. Però havem deliberat de trametre-us un ciutadà, ab lo qual vos puxats consellar en les obres de Cubells com dels altres lochs, ab què siam certs qui-l pagarà, com nos aparegue rahonable que aquell loch, per lo qual lo dit ciutadà treballarà lo pach. E axí vos porets regir, lo qual ciutadà vos consell axí en les dites obres com en provehir de-la divisió de-la gent, la qual sie compartida per los lochs. E axí si acordats quel dit ciutadà hagats necessari, ni d-hon serà pagat, hon lo us trametrà ab poder bastant e copiós *apellacione remota* ab consell d-aquell. Però hon donant vos lo dit poder vos entenents donar fi axí a les dites obres, com a-la divisió de-la gent, sens lo dit ciutadà,³⁸¹¹ astenits nos la manera del poder e haurets lo prestament. Mas apar nos per magor descàrrech vostre si fer se podie haguéssets aquí ab vos lo dit ciutadà però de tot açò haïam clarament una intenció breument car encontinent hi serà provehit. E sia la Santa Trinitat en vostra guarda e protecció. Escrit en Leyda a XXVIII° de juliol any Mil CCCC X.

Los pahers de-la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Al molt honorable e molt savi senyer en Ramon Berenguer Despens, procurador general de-la Terra del Marquesat.

404

1410, juliol, 29. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat Ramon Berenguer Despens, al qual recorden que havien enviat una carta per requerir a la vila de Cubells els 200 florins de la subvenció a la ciutat; ara dos cubellesos han anat a Lleida a suplicar que s'allargués el termini fins a Sant Miquel, i els ho han concedit. Per aquest motiu insten al procurador que sobresegui l'execució.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 173r i 173v.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat, al honrat Ramon Berenguer Despens, procurador general de-la dita Terra, saluts e honor. Recòrdens que l-altre jorn vos scrivim per nostres letres que com per la universitat de Cubells fosen deguts a aquesta ciutat dohents florins per rahó de-la subvenció. Per què us requeríem que, vista la present, fésets o fer feésets execució en la dita universitat e encara en totes altres que a la dita ciutat

³⁸¹¹ *sens lo dit ciutadà*. Damunt de la línia.

deguesen la dita subvenció. Ara són compareguts denant nosaltres en Guillem Mallol, Bernat Sauquet e en Pere Gasèn, del dit loch, suplicant nos que com la ciutat los fes gràcia alguns temps ha pasat de·la dita quantitat, la qual en són cars e loch mostraran, que en la dita execució volguéssem sobreseure tro de·la dita gràcia hagen fets fe. On nosaltres a lur suplicació axí com a benigna avinents, havem delliberat de sobreseure en la dita execució, fins a la festa de Sent Miquel de setembre primer vinent, dins lo qual temps se són oferts de mostrar la dita gràcia. Per ço us pregam e requerim que, en fer la dita execució dels dits dohents florins en la dita universitat de Cubells, no enantets no enantar façats, durant lo temps de·la dita prorrogació, ans en aquella sobresigats totalment, com axí per nosaltres sia stat delliberat. Manant ab aquesta matexa al clavari de·la dita Terra que en justar la dita execució sobresega durant lo dit temps. Dad en Leyda a XXVIII° de juliol any Mil CCCC deu.

405

1410, juliol, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat Ramon Berenguer Despens i al capità i batlle de Cubells. Joan Bruguervila habitant de la de vila de Cubells s'ha traslladat a viure a Lleida i vol reagrupar la seva família -dona i fills-, així com endur-se els mobles, cosa que els paers de Cubells no li permeten. Els paers lleidatans els recomanen que acceptin el desplaçament si és a Lleida i però no a altres indrets.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 173v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, al honrat e amat lo procurador general de·la dita Terra e los capità e batle del loch de Cubells o a llurs lochtinents, saluts e honor e dilecció. Certificam vos que huy dia, data de·la present, és comparegut denant nosaltres en Johan Bruguera vehí d'aquesta ciutat, dient e afermant que ell volent continuar son veynat, e complir aquell, segons és tengut e obligat transpostava o volia transpostar e portar a la ciutat algunes robes, béns e altres coses, menant se·n ab si sa muller e sos infants, los quals ha en lo dit loch. La qual cosa no li és estada permesa fer, hans jatsia per ell fos dit a vosaltres que fos vehí, com dit és e volgués complir lo dit vehinat, li contrastàs e de present contrastats la dita tranpostació, volent lo compellir que tinga en lo dit loch sa propria habitació, en gran dan e interès seu.³⁸¹² Per què ha request nosaltres que, mantenint a ell en sa justícia, a vosaltres e a quiscun de vosaltres deguésem scriure, manar e requerre que quant ell vulla menar la dita sa muller e infants e transpostar sos béns, que no li sia fet contrast ne instància alguna. E nosaltres atenents la dita requesta ésser justa e consonant a rahó, per ço a vos dit procurador³⁸¹³ requerim e a vosaltres dit capità e batlle, sots pena de D florins d'or

³⁸¹² en gran dan e interès seu. Damunt de la línia.

³⁸¹³ a vos dit procurador. Damunt de la línia.

d'Aragó als cófrens de la ciutat aplicadors,³⁸¹⁴ dehim e manam expressament que encontinent, vista la present lexets menar, traure o fer traure al dit Johan Bruguera, la dita sa muller e infants, hoc encara transportar tots e sengles béns mobles e sients en lo dit loch constituïts, com axí fer siats tenguts per justícia e de certa sciència sia estat per nosaltres deliberat en consell,³⁸¹⁵ com hage prestat sagrament e homenatge de continuar ací son vehinat e no anar se'n en altres parts per rahó d'alguna abitació e fer sino solament venir se'n aquí tot dret e no declinar se a altres parts.³⁸¹⁶ En altra manera si les dites coses recusats fer, ço que no crehem, procehirem hi en altra manera. Dada en Leyda a VIII de juliol any Mil CCCC deu.

Lo vehinatge d'aquest vehí és de maig any M CCCC X.

406

1410, setembre, 1. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat Ramon Berenguer Despens. Alguns habitants de Montgai no lliuren allò que correspon a l'arrendador Pere Lambart, de Cervera, i li posen excuses, incloses en l'apel·lació que han cursat. Els paers lleidatans anuncien a l'arrendador que l'apel·lació no serà admesa i que no consentiran ni malícies ni retards en el pagament; les despeses ocasionades correran a càrrec dels morosos.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 174r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al molt honrat senyer en Ramon Berenguer Despens, procurador general de la dita Terra, saluts e honor. Vista havem una vostra letra, la qual nos és stada presentada per en Pere Lambart, mercader de la vila de Cervera e ciutadà de Barchinona contenent com lo dit en Pere, axí com a arrendador de les rendes de Camarasa ha requesos alguns singulars de Muntgay que li pagasen los cafiços que són tenguts pagar per les rendes al dit arrendador, segons de les dites requestes³⁸¹⁷ apar ab cartes públiques, les quals havem vistes acularment, los quals fan respostes asats frivols, dient encara que ja hi haguérets provehit sino per dubte de apel·lació, per quèns plagés provehir-hi. A la qual senyor vos responem que som marvellats de vos, que per dubte de apel·lació stigats de provehir en los fets ni a fer-hi justícia,³⁸¹⁸ car per la apel·lació és tal que no sia admetedora. Encontinent remetrem parts a vos³⁸¹⁹ sens tota falla e no consentirem malícies;³⁸²⁰ e les mesions fetes e faedores seran imputades a ells, pus aytals canvis tinguen. E

³⁸¹⁴ e a vosaltres dit capità e batlle, sots pena de D florins d'or d'Aragó als cófrens de la ciutat aplicadors. Damunt de la línia.

³⁸¹⁵ en consell. Damunt de la línia.

³⁸¹⁶ Des de com fins aquest punt afegit en la part inferior, amb crida en el text.

³⁸¹⁷ de les dites requestes. Damunt de la línia.

³⁸¹⁸ ni a fer-hi justícia. Damunt de la línia.

³⁸¹⁹ parts a vos. Damunt de la línia.

³⁸²⁰ e no consentirem malícies. Damunt de la línia.

axí senyor, ab la gràcia de Déu, provehits en los dits fets jurídicament e bé, prestament e sens dilació, com lo dit arrendador dega ésser favoregat en sa justícia, per ço que·ls altres arrendadors o ell matex sien pus inclinats a arrendar les dites rendes, havents vos en tal manera en lo dit fet que de vostre bon procehiment, vos hagem que recomendar. Dad en Leyda lo primer dia de setembre any Mil CCCC X.

407

1410, setembre, 1. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem de Puigverd, al qual demanen que porti els diners que ha rebut de les universitats al paer de Lleida Pere Noguer.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 174r.

Clavari, fets que·los diners que havets haguts e recaptats d·algunes universitats de·la Terra del Marquesat secretament los portets ací. E si haguts no·ls havets, haiats los prestament e portats los an Pere Noguer compaier nostre, certificants vos que nosaltres farem que de vostres treballs haurets algun refrescament. E d·açò no sàpie res lo procurador. Scrit en Leyda lo primer dia de setembre.

Los pahers de·la ciutat de Leyda.

Al molt honrat senyor en Guillem de Puigverd, clavari del Marquesat.

408

1410, setembre, 16. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guillem de Puigverd, el qual es va comprometre amb el clavari de la Paeria de Lleida a portar 60 florins i a trametre la resta de la subvenció a la ciutat en breu, cosa que no ha acomplert. Per això li exigeixen que lliuri al portador de la carta els 60 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 174v.

Clavari, segons relació del clavari de·la casa de·la Paheria d·aquesta ciutat a nosaltres fet, vos li havets dit en Balaguer,³⁸²¹ que dels diners que vos haviets haguts de·les universitats d·aquexa

³⁸²¹ en Balaguer. Damunt de la línia.

Terra per rahó de la subvenció, haviets donats al honrat en Ramon Berenguer Despens, procurador, LX florins. E que los altres nos trametriets en breu. E com nosaltres d'açò haïam perlat ab lo dit en Ramon Berenguer, hans respost que non ha reebut res ans se maravelle com tant laguiats a portar los li. Per què us dehim e manam quen's certifiquets de la veritat, si la dita quantitat havets donada o no al dit procurador, e si donada no la li havets, prestament tota quanta quantitat havets haguda liurets an Pere d'Urgell, portador de la present, e açò per res no mudets. Scrit en Leyda a XVI de setembre any Mil CCCC X.

Los pahers de la ciutat de Leyda.

Al honrat senyor en Guillem de Puigvert, donzell clavari de la Terra del Marquesat.

409

1410, setembre, 25. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle, als paers i als prohoms de Montgai. El donzell Guiem de Puigverd, clavari de la Terra del Marquesat, no volia aprovar que alguns homes de Montgai deixessin de pagar el terç al senyor per les terres revellides, que ja no conreaven. Ara han arribat a un compromís i per signar-lo, els paers lleidatans demanen que s'elegeixi un home amb poder per decidir que acudeixi a Lleida en el termini dels 15 dies després de Sant Miquel; també manen que es sobresegui l'execució que exigia el clavari o l'arrendador del cens.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 174v i 175r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los batles, pahers e prohòmens³⁸²² del loch de Muntgay o a son lochtinent, salut e dilecció. Entesa havem una qüestió sobre la qual han alterchat nosaltres lo honrat en Guiem de Puigvert, donzell, clavari de la dita Terra de una part e en Bartomeu Rosell, en Guiamonet Guiem, Arnau e en Guillem de Luçars, e altres del dit loch, sobre algunes terres de les quals fahien cert ters a senyor, les quals han de revelides e a aquelles han renunciat, la qual renunciació pretén lo dit clavari no poder fer los dits Bartomeu Rosell e altres, dient la dita renunciació no valer. E com a nosaltres sobre la dita qüestió occórregue alguns expedients, en virtut dels quals les dites pars havem inclinades a certs pactes e transportacions. Emperò sens aqueixa universitat la dita qüestió no's pot finir. Per què havem deliberat ésser a vosaltres scrit, per ço que siats certificats. Per què us dehim e manam expresament e de certa sciència que per donar bona conclusió a fi a la dita qüestió nos trametats un síndich d'aquexa universitat ab poder bastant d'asentir als dits pactes e transhaccions, e d'asentir a aquelles ab obligació dels béns de la dita universitat, VIII dies après la festa de Sent Miquel de setembre. E no res menys ab tenor de la present, manam a vos dit batle, que d'ací a XV dies pasada la dita festa de Sent Miquel, sobresegats en fer la execució als dits Barthomeu Rosell e altres en lo cens que lo dit clavari los

³⁸²² *pahers e prohòmens*. Damunt de la línia.

demane o'l arrendador, e açò per res no mudets, com axí de certa sciència sia stat per nosaltres delliberat. E no res menys vos manam que ab requestes convinens³⁸²³ forcets als altres cafices a pagar en les mesions que lo dit Barthomeu Rosell, Guiamonet Guiem, Arnau e en Guillem de Luças e altres han fetes per la dita rahó, per causa de·les cafiçades,³⁸²⁴ als quals manets que tots se donen poder a una persona, qui per tots sie ací lo dit VIII dia pasat Sent Miquel, e vingue personalment ací denant nosaltres. En altra manera en lur absència nosaltres procehirem a levar la qüestió de carrera, lur absència no contrastant, e contumàcia exigent. Dad en Leyda a XXV de setembre any Mil CCCC X.

410

1410, setembre, 27. Lleida.

Carta del procurador del Marquesat al batlle de Santa Linya. En una carta anterior es demanava al batlle que pagués els treballs duts a terme per Joan Sobirats, advocat de Francesc Martí i del notari Salvador Pere. Els paers de Santa Linya han demanat allargar el termini de pagament, cosa que el procurador els ha concedit.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 175v.

En Ramon Berenguer Despens, ciutadà de Leyda procurador general de la Terra del Marquesat al honrat lo batlle del loch de Santa Línea o a son lochtinent, saluts e dilecció. Recòrdens que l'altre jorn vos scrivim per nostra letra³⁸²⁵ que feésets execució realment e de fet en los béns d'aquexa universitat fins en certes quantitats contingudes en algunes letres a vos trameses per lo veguer d'aquesta ciutat a instància dels honrats micer Johan de Sobirats, doctor en leys, d'en Francesch Martí, savi en dret e d'en Salvador Pere, notari, e en les mesions fetes. E com los honrats pahers d'aquesta ciutat, qui saben en lo fet per lo qual les dites quantitats se deuen pagar, per alguns³⁸²⁶ prohòmens d'aquesta matexa ciutat deuen ésser informats, per ocupacions d'alguns negocis no hagen pogut entendre en la dita qüestió, per la qual rahó són stats pregats que deguésem sobreseure en la dita ere XXVII de setembre de M CCCC X. Als quas demanen se'ls allargui el terminació. Per què us dehim e manam que vista la present sobresegats en la dita execució fins al XV dia del mes d'octubre primer vinent, no contrastant la dita letra per nos a vos tramesa, com aquella volem ésser casa e nulla. E si d'ací al dit XV dia del mes d'octubre lo síndich e jurats d'aquexa universitat³⁸²⁷ no hauran mostrada àpocha, com los damunt dits micer Johan, en Francesch Martí e Salvador Pere, sien contentats e satisfets en les dites quantitats. Manam vos, sots pena de cent florins, que prengats segrament e homenatge del síndich o pahers d'aquexa universitat, que passat lo dit XV dia sien ací en

³⁸²³ *ab requestes convinens.* Damunt de la línia.

³⁸²⁴ *per causa de·les cafiçades.* Damunt de la línia.

³⁸²⁵ *per nostra letra.* Damunt de la línia.

³⁸²⁶ *per alguns.* Damunt de la línia.

³⁸²⁷ *d'aquexa universitat.* Damunt de la línia.

aquesta ciutat comperent denant los dits pahers;³⁸²⁸ e que de-la dita ciutat no exiran sens licència lur demanada e obtinguda, havent vos en açò en tal manera que de vostre bon procehiment vos hagem que recomendar. Dad en Leyda a XXVII de setembre any Mill CCCC deu.

411

1410, octubre, 22. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Santa Linya i de Privà, els quals volen signar un compromís amb les Avellanes, amb Vilanova de Bellpuig i amb Circadit. Els paers de la ciutat els donen llicència perquè els representi el jurista Guillem Brescó i el prohom, que elegeixin. Així mateix els paers reclamen als batlles que mantinguin les treves mentre duri el procés.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de lletres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 176r i 176v.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat, als amats los pahers e prohòmens del loch de Santa Línea e de Privà,³⁸²⁹ saluts e dilecció. Com sobre la qüestió e controvèrsia que longament és stada entre vosaltres e los jurats e prohòmens del loch de Privà de-la una part, e los jurats e prohòmens dels lochs de-les Avellanes e de Circardith de-la altra, sobre los térmens dels dits lochs,³⁸³⁰ per obviar a molts sinistres e invoncenients que fort fàcilment se pogueren seguir r vosaltres e ells. Migançant alguns prohòmens zelants la honor e utilitat de quiscuna part, vos manam que fermàsets treves fins al jorn d-Omnium Sanctorum ara primer vinent, com fósem certs que a la altra³⁸³¹ part les dites treves fosen plaents. Les quals treves de fet foren prestades e stan vuy en lur fermetat. E com haiam molt a-cor que-la dita qüestió haia fi e permanència, e no vage ni pase que pus per varius enteniments, ans aquella sia coneguda per persones zelants Déu, e la utilitat de quiscuna de-les dites parts, e vers aquelles hagen sana, ferma e madura intenció. E siam certs que quiscuna de-les parts havets a cor e sots inclinats a fermar compromís sobre la dita qüestió en poder d'un hom de sciència e un prom elegidor per lo abat de Bellpuig, senyor del dit loch de-les Avellanes e de Circardith. E per vosaltres jurats e prohòmens dels lochs de Santa Línea e de Privà en altre hom de sciència e un prom. E com lo dit compromís per sedar oys divisos e discòrdies a nosaltres sie molt plasant. Per ço ab tenor de-la present, vos donam licència e facultat que-la dita qüestió pugats comprometre, en poder de-les persones de-la facultat damunt expressada, segons e per la forma que lo primer compromís fo fermat, ço és: que per vosaltres hi sia nomenat lo honrat en Guillem Brescó, jurista e un prom d-aquex loch per vosaltres elegidor, en los quals ara per ladoncs nosaltres asentim e aquelles aprovam, als quals ab la present instància sollicitam e manam que en la dita qüestió e en la dicisió d-aquella se hagen madurament e digesta; e vistes

³⁸²⁸ *comperent denant los dits pahers.* Damunt de la línia.

³⁸²⁹ *e de Privà.* Damunt de la línia.

³⁸³⁰ *sobre los térmens dels dits lochs.* Damunt de la línia.

³⁸³¹ *altra.* Damunt de la línia.

e reconegudes plenerament les proves de quiscuna de les parts, la dita qüestió decisisquen per lur arbitral sentència, havent se en tal manera que de lur arbitració e preminència los hagem de regraciar. Volem emperò que durant lo dit compromís, tant quant dur entre vosaltres e la altra partida, sien fermats novellament treves, bones fermes e valedors. Manant ab la present als batles dels dits lochs de Santa Línea e de Privà, a quiscun d'ells, sots pagua de CC florins,³⁸³² que la seguretat de les dites treves duradores, tant com lo dit compromís durarà, reeben digestament e feel dels hòmens a lurs jurisdiccions comanades; e en aquelles a reebre no sien desidiosos ni negligents, ans ab soluta cura en aquelles a reebre treballen. Dad en Leyda a XXII dies d'octubre any Mill CCCC X.

412

1410, octubre, 30. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle i als paers de Santa Linya. El savi en dret Pere Taravau ha aconsellat als paers de Santa Linya que renunciïn a la sentència donada pels àrbitres sobre el compromís, però, a més, s'han produït incidents com la crema de palls i cases de palla. Per tot això, els paers de Lleida demanen que primerament es signin treves i que més endavant ja es parlarà del compromís.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 176v i 177r.

Los pahers³⁸³³ de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats lo batle, pahers e prohòmens del loch de Santa Línea o al lochtinent del dit batle, saluts e dilecció. Vista havem una letra, la qual lo honrat en Pere Taravau, savi en dret, ha tramesa a vosaltres dits pahers sobre la ferma del compromís e sobre la renunciació de la sentència que és stada promulgada per los àrbitres, a la qual lo abat de Bellpuig no renunciaria sens exprés consentiment del senyor comte. Més havem vista una letra de vos, dit batle, contenent la novetat que aquí se's feta sobre lo cremament d'alguns palls³⁸³⁴ e cases de palla. Per què ometent per causa, narració de paraules e provehint als fets que provehir deven, e que entre vosaltres e l'abat e sos hòmens no's puguen seguir dampnatges. Vos dehim e manam expresament e de certa sciència, sots pena de cinch cents florins d'or d'Aragó, als cófrens de la ciutat aplicadors,³⁸³⁵ que vista la present, segons la forma e manera de la qual, e al temps que convenir vos porets, fermets treves bones e segurament valedores, e après tractarem de la ferma del compromís que's ferm segons per vosaltres és stat apuntat. E axí matex al cremament de les palls trametem aquí prestament lo procurador qui y farà aquelles

³⁸³² a quiscun d'ells, sots pagua de CC florins. Afegit al marge de començament de línia.

³⁸³³ Al matge superior i en lletra menuda i com anotació de l'escrivà, *migatur litea subvicario Cubellorum quatenus faciat justícia discreto petro Fonoll ut havent cesionem a venerabilis Guillermo de minçonis domicello de DC jacenses, a la festa de Santes Creus de maig certis terris sobre Balaguer.*

³⁸³⁴ Palls, a l'original palles.

³⁸³⁵ aplicadors, a l'original aplicados.

provisions que seran justes e rahonables, incautant vos que les dites treves per res no dubtets de fer, car no·y hauríem paciència. Dad en Leyda a XXX d'octubre any Mil CCCC X.

413

1410, novembre, 6 Lleida.

Acta de la compareixença, del donzell Pere de Montsonís davant els paers de Lleida amb un document que prova el seu domini directe sobre una vinya i una parcel·la de terra campà amb oliveres -ubicada al terme de Llorenç, a la partida de Fontanet-, que Pere Ferrer tenia en emfiteusi. El batlle i els paers de Llorenç volen que el de Montsonís contribueixi als comuns i han ocupat la vinya. Els paers lleidatans reclamen que es restitueixi la vinya a Pere de Montsonís.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 177r i 177v.

Die jovis que fuit VI^a novembris anno millesimo CCCC^o X^o, coram honorabilibus Petro Noguier et Raimundo Spolter paciariis comparuit venerabilis Petrus de Muntçonis domicellus et presentavit eisdem quandam cedulam papiream jurem firmam continentem tenoris sequentis:

In presencia vestrorum honorabilium Johannis de Boscho major dierum, Petri Noguieres et Raimundi Spolterii civium et paciariorum anni presentis civitatis Ilerde, domine Terre Marchionatus et locorum ipsius. Cum querela exponit Petrus de Monçonís domicellus que ipse et sui predecessores domini directi cuiusdam vinee et terre³⁸³⁶ campe cum oliveriis sit in termino loci de Loreç, in partita vocata de Fontanet. Qua vinea et terra campà de una parte affrontat cum torculo,³⁸³⁷ de alia cum Petro Cequia et de alia cum carrerono Domengiorum. Habuerunt et possiderunt dictam vineam et terram franquam et liberam quam posidebatur iure utilis dominii ad certum censum emphiteoticarium per Petrum Ferrarii quod ius ex causa justa consolidatum [fuerit] cum iure proprietatis directo tam ratione cessionis census quam deterioracionis. Et anno proximo lapso dictus Petrus de Monçonís cultivavit dictam vineam, baiulus autem et jurati dicti loci de Loreç, pretendentes quod dictus Petrus de Monçonís tenebatur solvere commune, accuparunt vindemiam dicte vinee in maximum dampnum preiudicium et gravamen dicti Petri de Monçonís. Cum dicta vinea sit de cavaleria et non sit subiecta honerii communium nec aliorum dicti loci de Loreç. Ob quod super predictis dictus Petrus de Monçonís firmat de iure in posse vestrorum honorabilium paciariorum et dat in fideiussorem Guillermmum de Monçonís civem Ilerde; requirens dictam firmam iuris admitti et dictis baiulo et iuratis dicti loci de Loreç, intimare per vestras litteras et mandare quatinus restituant dictam vindemiam dicto Petro de Monçonís seu valorem eius; nec faciant impedimentum dicto Petro de Monçonís in aliis fructibus qui sunt et qui erunt in posterum.

³⁸³⁶ *terre*, a l'original *tere*.

³⁸³⁷ *torculo*, a l'original *toculi*.

Cum vos sitis parati super premissis facere justiciam complementum super premissis omnibus et vestrorum dictum officium implorandum.

Et confestum dictus Guillelmus de Munçonis dictam fideiussionem in se sponte suscepit, qui pro predictis obligavit bona sua etc. Renuncians de juri de principali etc. Et Petrus de Marziella commorans cum honorabili Joanne de Boscho, juniore, et Petrus Paschasii, notarii.

Et dicti honorabiles paciarii de consilio honorabili Simonis Sunyerii in legis licenciato, admisa dicta iure firma si et prout de iure admittenda sit et non in plus mandarunt scribi per suas litteras baiulo dicti loci de Lorenç in hunc modum.

414

1410, novembre, 7. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle i als paers de Llorenç, als quals demanen que restitueixin a Pere de Montsonís la seva vinya i la verema i que li permetin posseir-la i collir-ne els fruits lliurement. Si els paers de Llorenç volen presentar alguna al·legació a aquesta decisió, poden comparèixer a Lleida, durant els 6 dies, que seguiran a la recepció de la carta.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 177v i 178r.

Paciarii civitatis Ilerde, domine Terre Marchionatus, dilectis baiulo loci de Lorenç dicte Terre vel eius locumtenentis et paciariis eiusdem loci,³⁸³⁸ salutem et dilectionem. Adiens presenciam nostram venerabilis Petrus de Munçonis, domicellus obtulit et presentavit nobis quandam cedula papiream iuris firmam continentem tenoris sequentis: “In presencia vestrorum honorabilium et cetera”, supra esse inserta. Nos vero, recepta dicta iuris firma et ea admissa si et in quantum de iure sit admitenda et non in plus et volentes in et super premisas procedere iurisdice ut convenit de consilio honorabilis Simonis Sunyerii in legibus licenciato assessoris nostris deliberamus dictam iurem firmam vobis fore intimandam. Pro tanto autoritate officii quo fungimur vobis dictam firmam iuris intimantes dicimus et mandamus ac etiam inhibemus, nec de dicta vinea ac fructibus eiusdem vos intromittatis nec inpedimentum aliquod dicto Petro probeatis aut probere permitatis. Ymmo vindemiam dicte vinee per vos susceptam seu precium eiusdem³⁸³⁹ dicto Petro restituatis seu restituere faciatis et fructus quod in ea sunt colligere permittatis³⁸⁴⁰ cum idem Petrus ydoneus firmaverit in posse nostro et sumus parati vobis de dicto Petro facere iusticiam complementum. Vos si aliquas rationes habeatis propter quas predicta facere non teneamini illas coram nobis inferre spatium sex dierum a presente littere recepcione in antea continue numerandos coram nobis proponatis cum simus parati in predictis facere justiciam ad presentes autem litteras vobis presentadas Balagarium Bosquet

³⁸³⁸ *et paciariis eiusdem loci*. Damunt de la línia.

³⁸³⁹ *seu precium eiusdem*. Damunt de la línia.

³⁸⁴⁰ *e finitus quod in ea sunt colligere permittatis*. Damunt de la línia.

nuncium nostrum juratum ad vos duximus destinandum, relacioni cuius fidem indubiam intendimus adhibere. Datum Ilerde VII^a novembris, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o decimo.

Die veneris quod computabantur XIII^a mensis octobris anno a nativitate Domini Millessimi CCCCⁱ decimi, Balager Bosquet, missatger damunt insert, feu relació que³⁸⁴¹ presentà la letra al batle de Lorenç digous qui-s comptave XIII del dit mes ora del sol exit, lo qual balle dix que-la havie per rebuda.

415

1410, desembre, 9. Lleida.

Carta de Ramon Berenguer Despens, procurador del Marquesat, al jutge Guillem Salvador, lloctinent de jutge en el Marquesat. S'ha produït diferències entre els síndics d'Alòs, d'una part, i Perico Pedrol, lloctinent de batlle, i Perico Gomar, paer de Baldomar, de l'altra, a causa del pagament del ban dels caps de bestiar menut d'un home de Puigcerdà anomenat Quintà. El batlle i els paers de Baldomar deien que havien cobrat en nom del síndic d'Alòs, però el batlle d'aquesta vila ho negava. El procurador demana al jutge que entengui en la qüestió i faci justícia, i inhiheix el batlle d'Alòs.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 178r i 178v.

Comisió d'alguna qüestió.

Raymundus Berengarii Despens civis Ilerde, domine Terre Marchionatus, procurator generalis dicte Terre, venerabili Guillermo Salvatoris, jurisperito ac locumtenenti iudicis in dicta Terra, salutem et dileccionem. Causam seu questionem quod vertit jam de presenti et³⁸⁴² verti speratur inter syndicum universitatis loci de Alosio ex una parte agente, et Periconum Pedrol locumtenentis³⁸⁴³ baiuli et Periconum Gomar paciariium universitatis loci de Baldomar ex altera; defendendum causis et rationibus in processu inter dictas partes ducto contententis et signanter super quandam pignoratione aliquorum capitum bestiarum minuti factam ut aseritur per dictos baiulum et paciarios³⁸⁴⁴ dicti loci de Baldomar racione banni seu bannorum,³⁸⁴⁵ cuiusdam homini loci de Podii Ceritanii, vocato en Quinta et quibusdam aliis si qui sint,³⁸⁴⁶ cuius pretextum dicti baiulus et paciarius extiterunt conventi ad instanciam syndici loci de Alsosio coram baiulo dicti loci de Alosio, quam questionem nequeamque duci per iurium sollemnitates. Ymmo ipsam velimus artari totaliter et omnino pro obviandis litibus et vertandis³⁸⁴⁷ expensis inter partes predictas sequendis vobis ducemus, tenore presentium³⁸⁴⁸

³⁸⁴¹ missatger damunt insert feu relació que. Damunt de la línia.

³⁸⁴² jam de presenti et. Damunt de la línia.

³⁸⁴³ locumtenentis. Damunt de la línia.

³⁸⁴⁴ paciarios, a l'original paciariium.

³⁸⁴⁵ racione banni seu bannorum. Damunt de la línia.

³⁸⁴⁶ quibusdam aliis si qui sunt. Damunt de la línia.

³⁸⁴⁷ obviandis litibus et vertandis. Damunt de la línia.

³⁸⁴⁸ tenore presentium. Damunt de la línia.

commitendam. Mandantes vobis quatenus resumpto processu imputato in qua est, quem vobis tradi jubeo. Per quempiam detentorem de dicta causa seu³⁸⁴⁹ questione vocatis partibus et ipsis plenarie³⁸⁵⁰ auditis pro informando vestro animo tam de eadem cognoscatis et super ea faciatis et decernatis quod de iure et ratione reperitis faciendum, procedendo in et super predictis incidentibus³⁸⁵¹ breviter simpliciter sumarie et de plano absque strepitu et figura iudicii, sola facti veritatis atenta, maliciis et defugiis omnibus procul pulsas, et penitus remote. Ego³⁸⁵² enim per presentes³⁸⁵³ et etiam super predictis omnibus et singulis una cum dependentibus, incidentibus, emergentibus et connexis plenarie comitto³⁸⁵⁴ vices nostras, inhibendo serie cum presenti dicto baiulo d'Alòs quare de dicta questione nullatenus se intromitat, quoniam portantem omni modum contrarium faciendi eidem ad trametan ad dictam super premissis causis ex certis. Datum Ilerde sub sigillo domus Paciarie dicte civitatis VIII^a die decembris, anno a nativitate Domini M^o CCCC decimo.

416

1410, desembre, 11. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Santa Linya. S'ha presentat a Lleida el síndic de Santa Linya Àngel Maçana, demanant que aquesta vila no hagi de pagar el deute contret amb Joan Sobirats, Francesc Martí i Llorenç Pere, pel salari del seu treball en el compromís de les Avellanes. Per tal d'estalviar costos, els paers lleidatans acorden que la ciutat es farà càrrec de les despeses, a fi que les parts arribin a un compromís durador. La ciutat reclama que, mentre continuen les negociacions, Santa Linya no faci cap acció contra les Avellanes, en cas contrari, la situació tornarà a ser la mateixa que al principi.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 179r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat lo batle del loch de Santa Línea o a son lochtinent,³⁸⁵⁵ saluts e dilecció. Certificam vos que denant nosaltres és comparegut en Àngel Maçana, síndich e procurador de la universitat del dit loch, e ha'ns oferta una cèdula contenent apel·lació sobre un greuge de un manament penal per vos als pahers o prohòmens d'aquex loch fet, sobre una letra executòria de la cort del veguer d'aquesta ciutat, a vos presentada a instància dels honrats micer Johan de Sobirats, doctor en leys, en Francesch Martí, juriste, e an Lorenç Pere, notari, per rahó d'un salari que los desusdits pretenien a ells ésser degut per la dita universitat per un clam de pau e de treva que fonch donat contra los

³⁸⁴⁹ *causa seu*. Damunt de la línia.

³⁸⁵⁰ *plenarie*. Damunt de la línia.

³⁸⁵¹ *Incidentibus*. Sobreposat a la línia.

³⁸⁵² *Ego*. Damunt de la línia.

³⁸⁵³ *per presentes*. Damunt de la línia.

³⁸⁵⁴ *comito*. Damunt de la línia.

³⁸⁵⁵ *o a son lochtinent*. Damunt de la línia.

hòmens de·les Avellanes e de Cicardith, a instància del síndich d'aquesta universitat,³⁸⁵⁶ segons llargament en aquella és contingut. E com nosaltres per relevar les parts de messions e treballs aquelles huy dia, data de·la present, haïam concordades que meten soltament la dita qüestió, en poder de·la ciutat e de nosaltres, e de aquella haïen fernet compromís durador fins a festes de Nadal, ab poder de prorrogar una vegada. E sia consonant a rahó que les parts ésser en pacte o avinença de·la qüestió, totes inquietacions degen cesar. Per què·us dehim e manam expressament e de certa sciència, e sots pena de CC florins als cófrens de·la ciutat aplicadors, que durant lo dit compromís res ni innovats ni enantets contra los béns de·la dita universitat ni singulars d'aquella per la rahó desús dita; hans si res enantar hi havets, vista la present, al primer stament reduhiscats e tornets, com axi·u vullam e de certa sciència per nosaltres sia estat deliberat, ans ab la present tot poder en lo present acte vos abdicam e tolem. Dad en Leyda a XI de deembre any Mil CCCC X.

417

1410, desembre, 11. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador del Marquesat Ramon Berenguer Despens, al qual expliquen que s'ha arribat a un compromís, però l'abat de Santa Maria de Bellpuig no vol contribuir a les despeses. Per això, els paers lleidatans demanen la intervenció del procurador per aconseguir que l'abat accepti la part del pagament que li pertoca.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 179v.

Molt honorable senyer, bé crehem recort a·la vostra saviesa com sobre la qüestió o·debat que ere entre lo reverent abat de Bellpuig e les universitats dels lochs de·les Avellanes e de Cicardith de una part e los síndichs e universitats del loch de Santallínea del·la altra sobre los térmens. Com per alguns dampnatges donats per part dels dits abat e les universitats damunt dites a la dita universitat de Santa Línea, lo síndich del dit loch donàs clam de pau e de treva contra los dits abat e ses universitats, per la quall qüestió se fermà compromís. Emperò vos senyer sabets un albarà que fo fet, lo quall té micer Francesch Baset, qui a present no és ací, ab lo quall lo dit mossèn l'abat havie a pagar los salaris de jutges e messions fetes per la dita universitat de Santa Línea per rahó dell dit procés. E com per la dita rahó la dita universitat sie vexada, e a instància dells oficials de aquesta ciutat, qui ladoncs eren ordinaris, lo batle del dit loch de Santa Línea hage haguda una letra requisitòria del veguer de·la dita universitat; fins en la quantitat que demanen asats forta, e de fet la agueren feta sinó que·s són apellats dell juhí dell dit batle. E com siam certs que vos senyor sabets tot lo fet com se·s pasegat, per·què·s pregam que, per mor de nosaltres e de aquesta ciutat, vos plàcie fer retenir maneres ab lo dit mossèn l'abat, quells dits salaris e messions vulle pagar, segons es·stat profert per com a fi que de·la dita universitat no sie axí vexada indugudament com és e serà cosa de la quall nos farets

³⁸⁵⁶ a instància del síndich d'aquesta universitat. Afegit que ocupa el marge de final de línia.

plaher singular. E placie-us de fer nos resposta prestament. E sia lo Sant Sperit en vostra guarda. Scrita en Leyda a XI de deembre any Mil CCCC deu.

418

1410, desembre, 16. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers i als prohoms de Camarasa, als qual fa temps que devien 60 florins, que ara els reclamen. Els han de lliurar al notari Pere Pasqual, sota pena de 200 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 179v i 180r.

Prohòmens, bé sabets com temps ha, haviets a pagar a aquesta ciutat per rahó de la subvenció LX florins los quals dilatats pagar. Per què us dehim e manam, sots pena de DL florins, que vista la present, aquells LX³⁸⁵⁷ florins donets e liurets al discret en Pere Paschual notari, qui va aquí, com ell vos fermarà àpocha de la dita quantitat. E açò fer no dilatets, en altra manera tant quant starà aquí lo dit notari per haver la dita quantitat, se imputarà a càrrech de vosaltres; com aquells necesàriament haiam mester, e axí no us hi adurmats. Scrit en Leyda a XVI de deembre any Mil CCCC deu.

Los pahers de la ciutat de Leyda.

Als honrats los pahers e prohòmens de la vila de Camarasa.

419

1410, desembre, 17. Lleida.

Nomenament, atorgat pels paers de Lleida, de Guillem Cardona, de la vila de Camarasa, com a col·lector i clavari de la Terra del Marquesat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 180r i 181r.

Clavari del Marquesat

Nos Bernardus de Ulzinellis, Petrus Nogueris et Reymundus Spolterii, paciarii civitatis Ilerde, domine Terre Marchionatus, honorabili Johanne de Boscho, compaciaro nostro absente, et causa legitima impedito fideli nostro Guillemo Cardona, ville Camarasie dicte Terre, salutem et dilectionem. Considerantes de fide probitatis et legalitatis vestri dicti Guillelmi Cardona qui iam

³⁸⁵⁷ LX. Damunt de la línia.

alio in officio infrascripto laudabiliter vos fuistis ut experientia nos docuit in aperto.³⁸⁵⁸ Vos eundem Guillelmum in collectorem et clavarium dicte civitatis in tota Terra territoriis, villis et locis Terre Marchionatus specialem et suo loco generalem constituimus et ordinamus ad nostri et sucesorum nostrorum in dicto officio beneplacitum. Ita quod vos dictus Guillelmus Cardona sitis collector sive clavarius in tota dicta Terra et eius territoriis iura et regalias ipsius civitatis manutenendo et etiam totis viribus defendendo. Concedentesque vobis facultatem regendi, gubernandi et administrandi pro dicta civitate omnes et singulos redditus, exitus, preventius ac etiam emolumenta et iura omnia, quod dicte civitati pertineant et pertinere possint quovismodo in tota Terra, territoriis, villis et locis eiusdem in eorum terminis. Et etiam petendi, colligendi, exigendi et recipiendi pro dicta civitate omnes et singulos redditus, census, obventiones, proventus et emolumenta, sdevenimenta, fructus et iura quemlibet quocumque nomine censeantur dicte civitati pertinencia et pertinere obediencia quoquomodo. Et dictos redditus, fructus et iura ad illud tempus et illis personis ac preciiis, et sub illis pactis, modis et formis de quibus et prout vobis ad utilitatem dicte civitatis fuerit bene visum, et vobis videbitur expedire, arrendandi et precia eorum exigendi et recipiendi. Et a quibuscumque officialibus tam preteritis quam presentibus, qui de dictis redditibus et iuribus et dicte civitati pertinentibus aliquid receperint³⁸⁵⁹ compota et rationes havendi, petendi et recipiendi. Et de residuis rationem habendi, recipiendi et recuperandi. Et super hiis si necesse fuerit et bene vobis visum fuerit, inquirendi et informacionem recipiendi. Et apochas seu albarana de receptis faciendi. Et generaliter omnia alia et singula tam in exercicio dicte administracionis, reddituum et iurium villarum et locorum dicte Terre, quam alias in dicto regimine faciendi et libere exercendi, quod per alios ministros, collectores seu clavarios in dicta Terra Marchionatus sunt solita exerceri, et quod erga dictum clavarie officium necessaria fuerint ac etiam opportuna. Et que nos seu quivis alius per dictam civitatem facere possemus personaliter constituti. Nos enim, nominibus predictis vices nostras et dicte civitatis super premissis et dependentibus ex eisdem comittimus plenarie³⁸⁶⁰ cum presenti. Mandantes serie cum presenti omnibus et singulis officialibus et personis villarum et locorum dicte Terre et eorum singularibus cuiuscumque condicionis existant presentibus et futuris, quatenus vos dictum Guillelmum Cardona pro collectore et clavario dicte Terre et locorum eiusdem durante vestro regimine habeant et teneant. Et de predictis redditibus et iuribus dicte civitatis vobis respondeant, tanquam clavario et collectori generali dicte civitatis in dicta Terra obediant et non contraveniant aliqua ratione. Vos tamen dictus Guillelmus Cardona, per quem dictum officium clavarie ad beneplacitum nostri et sucesorum nostrorum in dicto officio volumus uti et exerceri et omnibus iuribus, redditibus et emolumentis predictis et quod manus vestras pretextu dicte clavarie pervenerint teneamini dicte civitati et eius clavario fideliter respondere. Et super eis rationali dicte civitatis seu eius compota auditorio reddere compotum et veridicam rationem. Vos tamen habendo et recipiendo dum dictum officium exerceritis illud salarium et iura que per alios clavarios et collectores dicte Terre Marchionatus sunt solita recipi et haberi. Volumus tamen et expense vobis mandamus quod antequam utamini dicto officio clavarie nec eidem juri teamini teneamini prestare iuramentum et homagium de habendo vos bene et fideliter in administracione predicta nec non assecurare in posse baiuli dicte ville Camarasie et dare bonas

³⁸⁵⁸ *alio in officio infrascripto laudabiliter vos fuistis ut experientia nos docuit in aperto.* Damunt de la línia.

³⁸⁵⁹ *aliquid receperint.* Damunt de la línia.

³⁸⁶⁰ *plenarie.* Afegit al marge de final de línia.

et suficientes cauciones qui fideiubeant pro vobis de adimplendo, ea quod dicte civitati vos adimplere teneamini ratione dicti officii iuxta superius expresssata dictique fideiutores obligando omnia bona sua insolidum et pro toto. Renunciandoque juri de principali prius conveniendo cum suis clausulis oportunis. In cuius rei testimonium presentem sigillo dicte civitatis in dorso eiusdem sigillatam ducimus concedendam. Datum Ilerde XVII^a die mensis decembris, anno a nativitate Domini Millesimo CCCC^o decimo.

420

1410, desembre, 16. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al donzell Guillem de Puigverd, al qual informen del nomenament de Guillem Cardona com a clavari, càrrec que ell ha d'ocupar fins Nadal. Li demanen que després d'aquesta data no faci cap actuació referent a la clavaria i que, el 15 de gener, comparegui al racional de la ciutat de Lleida amb els comptes de la seva administració.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 181r i 181v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al honrat en Guiem de Puigvert, donzell, saluts e dilecció. Com nosaltres ab letra nostra, vuy data de la present, haïam provehit al honrat en Guiem Cardona de la vila de Camarasa de la clavaria de la dita Terra a beneplàcit de la ciutat,³⁸⁶¹ a la qual vos havets regida un any, lo qual finirà la vespra de Nadal primer vinent. Per què-us dehim e manam, expresament e de certa sciència, que de la vespra de la dita festa ara primer venidora en anant, no us entremetats ni us inmiscuhischats al dit ofici ni aquell curets regir, com ab la present del dit ofici vos revoquem e haïam per revocat. E de fer lo contrari tot poder abdicam, inhibint vos no resmenys que al dit en Guiem Cardona, clavari novellament constituït³⁸⁶² del dit jorn de Nadal primer venidor en anant, lo qual volem que començ e regir, no perturbets ni en res que toch son ofici de claveria empatxats, ans a aquell librament lexets regir. Manants vos encara de certa sciència e expresa, sots pena de cent florins d'or d'Aragó als cófrens de la ciutat aplicadors³⁸⁶³ e de vos e de vostres béns havendors,³⁸⁶⁴ que lo XV dia del mes de giner primer venidor e contínuament comptador, comparegats denant nosaltres e lo racional de la ciutat,³⁸⁶⁵ amb los comptes de la clavaria per vos regida, per retre comptes e rahó d-aquella; e ab totes cauteles e documents fahents per aquell, per ço que clarament siam certificats del vostre regiment, lo qual retut pugats obtenir vostra bona absolta, quitança e definició. E açò per res no mudets, si la dita pena cobegats squivar. Dad en Leyda a XVI de deembre any Mil CCCC deu.

³⁸⁶¹ a beneplàcit de la ciutat. Damunt de la línia.

³⁸⁶² novellament constituït. Damunt de la línia.

³⁸⁶³ aplicadors, a l'original aplicados.

³⁸⁶⁴ Havendors, a l'original havendos. e de vos e de vostres béns havendós. Damunt de la línia.

³⁸⁶⁵ e lo racional de la ciutat. Damunt de la línia.

1411, desembre, 31. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al donzell Berengueró de Bellver, capità de Cubells, i també al batlle, als paers i als prohoms d'aquesta vila. A la mort de Berenguer Torrent, rector de Cubells, es va nomenar dos successors Jaume Prats i Ramon Palleres, però gent de la vila va molestar-los en la seva possessió. Els paers lleidatans demanen als cubellesos que es mantinguin els dos candidats a la rectoria i que cada un defensi el seu dret per via judicial.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 181v i 182r. (Carta 423).

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als honrats e amats en Berengueró de Bellver, donzell capità del loch de Cubells e als batlle, pahers³⁸⁶⁶ e prohòmens del dit loch o al lochtinent del dit batlle, saluts, honor e dilecció. Com per mort del discret Berenguer Torrent, rector del dit loch, la rectoria d'aquell vach, la qual és stada acceptada per los honrat en Jacme Prats e en Ramon Palleres, batxillers en decrets, e per aquells matex la possessió e d'aquella és stada reebuda. E com siam informats que alguns altres interrompint los lur possessió del dret dels quals no conste, se forcen de expellir los e foragitar d'aquella. E vullam axí com és digna cosa los dits en Jacme e Ramon ésser mantinguts e defensats en sa justícia contra tots altres actes; que la un és natural del dit loch e l'altre és circumvehí de vosaltres. Per què us dehim e manam expresament e de certa sciència, sots la fe e naturalesa de què sots tenguts a la ciutat, que los dit Jacme e Ramon mantingats en la possessió de la dita rectoria per abduy acceptada e reebuda, e aquella per abduy axí per la un com l'altre sie per ells tenguda e guardada, e per vosaltres mantinguda e defesa, donant los tot consell, favor e ajuda si e aytantes vegades com per ells serets requests, com açò haïam molt a·cor e axí·u vullam de certa sciència, tro·tant altre manament de nosaltres haiats en contrari. Dad en Leyda a XXXI de desembre any Mil CCCC XI.

1411, desembre, 31. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al donzell Berenguer de Bellver, capità de Cubells, i lloctinent de procurador en aquest lloc. Per mort del rector de Cubells Berenguer Torrent, han estat nomenats Jaume Prats i Ramon Palleres. Els paers lleidatans havien demanat a Berenguer de Bellver que els mantingués a tots dos en la seva possessió; ara,

³⁸⁶⁶ batlle, pahers. Damunt de la línia.

informatos que el nomenament era per a un o per a l'altre, li demanen que no tingui en compte la carta anterior, i que estigui pendent de noves ordres, perquè s'informaran.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 182r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als honrats e amats en Berenguer de Bellver, donzell, capità del loch de Cubells e lochtinent de procurador en lo dit loch,³⁸⁶⁷ e als pahers e prohòmens del dit loch, saluts, honor e dilecció. Sapiats que vuy data de la present, a instància del discret en Ramon Palleres, prevere del dit loch, donats nos a entendre que ell havie acceptada la possessió de la rectoria del dit loch e havie hauda la possessió d'aquella, la qual semblantment tenie lo honrat en Jacme Prats. Vos havem scrit que axí al dit en Ramon Palleres com al dit en Jacme Prats mantinguéssets en lur possessió e per abduy aquella tinguéssets e guardàsets e que ls donats consell, favor e ajuda, segons que aquestes coses e altres en la dita letra se contenen. On com siam informatos que lo dit en Ramon Palleres no ha haguda la possessió de la dita rectoria jatsie nos hage informat del contrari, per què revocant la dita letra e havent aquella per nulla, vos dehim e manam que res no³⁸⁶⁸ innovets en los dits fets per virtut de la dita letra, ans la possessió d'aquell³⁸⁶⁹ tingats per aquell per qui ja la tenits, tro tant altra letra de nosaltres haiats en contrari. Informant vos entretant del fet de la veritat, ço és qui ha acceptat la dita rectoria e qui ha la possessió, per ço que per justícia hi pugam provehir.³⁸⁷⁰ Guardant vos emperò que algun scandil o sinistre entre uns e altres no's pugue seguir. Dad en Leyda a XXXI de deembre any Mil CCCC XI.

423

1411, gener, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al donzell Berengueró de Bellver, capità de Cubells, i al batlle, als paers i als prohoms d'aquest lloc. Per mort de Berenguer Torrent, el càrrec de rector de Cubells està vacant, i els dos preveres que pretenen la possessió han arribat a l'enfrontament armat. Els paers lleidatans demanen als càrrecs de Cubells que aturin la violència, perquè seria un mal exemple i podria ocasionar danys i sinistres; i que atorguin la possessió a qui porti la documentació més convenient.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 182v.

³⁸⁶⁷ loch. Damunt de la línia.

³⁸⁶⁸ no. Damunt de la línia.

³⁸⁶⁹ d'aquell. Damunt de la línia.

³⁸⁷⁰ per ço que per justícia hi pugam provehir. Afegit als marfes de final i començament de línia.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats en Berenguer de Bellver, capità e lochtinent de procurador del loch de Cubells e als batle, pahers e prohòmens del dit loch o al lochtinent del dit batle, saluts, honor e dilecció. Segons som stats informats per letra vostra en altra manera per la vaguant de la església parroquial³⁸⁷¹ d'aquest loch, són venguts alguns impetrans³⁸⁷² per penre la possessió d'aquella, la qual los és stada empatxada totalment per aquell qui la dita possessió primerament³⁸⁷³ havie acceptada. Per què era estat cominat de restituir mà armada que posar³⁸⁷⁴ intredit contra lo dit loch e n'està amenaces, scandil e perills,³⁸⁷⁵ segons aquestes coses e altres moltes en la dita letra són contingudes. Hon com a nosaltres sie dat entenent que alguns per acceptar o penre la possessió de la dita vaguant, deuen venir aquí mà armada e poderosa, e açò per tant com aquells qui guarden la possessió de la parròquia acceptant resisten e entenent restituir contra tots altres qui la dita possessió vullen pendre, la qual cosa seria fort mala e de mal exempli e scandalosa,³⁸⁷⁶ car no és dubte que si a les mans venien, que no's seguissin morts, nafres e altres infinits e multiplicats damnatges e sinistres. Hon nosaltres volents provehir a tals escàndels³⁸⁷⁷ e donar manera e loch de obviar aquelles, e que si lo cars se esdevé que siats avisats en la forma e³⁸⁷⁸ manera que necessàriament tenie haurets e observarets, Per ço³⁸⁷⁹ a vos e quiscun de vos exortam, dehim e manam que si per ventura, segons dit és, alguns venien mà armada per penre la dita possessió, que per res no permetats que aquestes aytals en lo dit loch entren en aquesta manera, sinó tant solament aquell qui la dita possessió volrà ab son notari e ab pahers e ab³⁸⁸⁰ dos testimonis si l'amenen, e que facen sos enantaments ab presentacions de bules, cartes, requestes prorates o albarans, scriptures ab tinta e paper lícitament e honesta,³⁸⁸¹ car no és lícit a clergues armes invasives portar ni venir mà armada o en altra il·lícita ni desonesta manera. E si és cars que aquests aytals vos requeressen que en la dita possessió a penre mà armada³⁸⁸² los donàssets favor e ajuda, que de aquestes aytals requestes demanets vostre traslat, e temps a respondre, en guisa que càrrech algú no-us pugue ésser donat car servat aquesta manera porets haver plen consell o obviarets que damnatges ni sinistres no's seguiran entre uns e altres, ne per consegüent en lo dit loch. Dada en Leyda a VIII de giner any M CCCC XI.

³⁸⁷¹ *de la església parroquial*. Damunt de la línia.

³⁸⁷² *Impetrans*. Damunt de la línia.

³⁸⁷³ *primerament*. Damunt de la línia.

³⁸⁷⁴ *mà armada que posar*. Damunt de la línia.

³⁸⁷⁵ *n'està amenaces, scandil e perills*. Damunt de la línia.

³⁸⁷⁶ *e scandalosa*. Damunt de la línia.

³⁸⁷⁷ *a tals escàndels*. Damunt de la línia.

³⁸⁷⁸ *forma e*. Damunt de la línia.

³⁸⁷⁹ *observarets, Per ço*. Damunt de la línia.

³⁸⁸⁰ *e ab pahers e ab*. Damunt de la línia.

³⁸⁸¹ *si l'amenen, e que facen sos enantaments ab presentacions de bules, cartes, requestes prorates o albarans, scriptures ab tinta e paper lícitament e honesta*. Damunt de la línia.

³⁸⁸² *mà armada*. Damunt de la línia.

1411, gener, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al prevere Ramon Palleres, el qual els havia informat per carta que el dia de Sant Vicent, quan es va presentar a Cubells a dir missa, l'oficial, amb alguna gent, va sortir contra ell i va prendre els 10 homes que l'acompanyaven. Els paers lleidatans responen a Palleres que ja han enviat una carta a Cubells per exigir que sigui amb documentació i no per la força, que s'ocupi el càrrec. També informen que properament el procurador acudirà al lloc per administrar justícia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 182v i 183r.

Senyer, vostra letra havem reebuda contenent que hir, que fo dia de Sent Vicent, a la missa, vos volíets presentar aquí en Cubells dues letres del vostre execudor per la qüestió de la església; e aquells que staven armats per lo oficial, ab d'altres molts avalotaren se contra vos. E encara los oficials han pres vos ab X hòmens de vostres amichs. E d'aquells que han fet lo mal no·n han pres algú, hans los dits oficials vos han dit que manament han de nosaltres que mantinguen lo oficial e los seus contra vos etc. A la qual vos responem que a nosaltres és greu lo dit cars axí seguit. E com meravellats de la resposta que dehits que·us han feta los dits oficials, la qual no stà en veritat; bé·ls havem manat que guarden que per vos ni per lo oficial ni per altres volents acceptar aquexa rectoria, no·s pugue seguir scandil ni algun sinistre en aquex loch mas que ab tinta e ab paper los permetem fer sos actes permesos. Emperò prestament lo procurador serà aquí, qui en lo dit fet farà ço que deu per justícia. Pregants vos que per fervència de vostra afecció pròpia³⁸⁸³ no vullats fer actes masa punyents toquants a interès carregós de la universitat. Per ço que vostres fets ne vinguin mills, car per lo debat de vosaltres la dita universitat no·n deu ésser vexada. E sia lo Sant Sperit ab vos. Scrit en Leyda a XXIII de janer.

Los pahers de la ciutat de Leyda a vostra honor prests.

Al molt honrat e descret senyer en Ramon Palleres, prevere.³⁸⁸⁴

1411, gener, 27. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Guillem Salvador, de Vilanova de Meià, lloctinent del jutge de la Terra del Marquesat. El síndic de Baldomar Francesc Balaguer ha presentat una apel·lació en la causa entre el síndic i el batlle de la universitat d'Alòs, d'una part, i el batlle i síndic de Baldomar, de l'altra. Els lleidatans sol·liciten a Guillem Salvador que s'abstingui d'intervenir en el procés.

³⁸⁸³ pròpia. Damunt de la línia.

³⁸⁸⁴ A continuació apareix anul·lat l'encapçalament d' una carta: *Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat al honrat en Guillem Salvador, batxiller en leys de.*

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 183r i 183v.

Paciarrii civitatis Ilerde, domine Terre Marchionatus, venerabili Guillermo Salvatoris, in legibus bacallario Villenove Medianii, locumtenentis judicis ordinarii in Terra Marchionatus, pro honorabili domino Petro Januarii, legum doctore iudice ordinario dicte Terre, salutem et honorem. Visa quadam apellatione per Francischum Balagerii,³⁸⁸⁵ sindicum, actorem et procuratorem se asserentem universitatis loci de Baldomar dicte Terre ad nos presentatam et quibusdam gravaminibus, ut dicitur,³⁸⁸⁶ per vos illarum dicte universitati seu eius sindico super quadam causa seu questione quod vertitur inter sindicum et universitatem loci de Alòs ex una parte et baiulum et sindicum loci de Baldomar eiusdem Terre ex altera, causis et rationibus in proceso inde facto contento et termino in eadem consecuto infra quem coram nobis se habeat presentare. Et tum dictam questionem ad nos evocaverimus et eandem per justiciam decidere intendamus et civile parti certum terminum prefigurimus infra quem coram nobis compereant. Pro tanto instante et requirente dicto sindico, vobis dicimus et mandamus ac etiam inhibemus ne de dicta causa seu questione³⁸⁸⁷ vos intromitatis nec entromitere curetis. Ymo in eadem omnino super sedeatis nihil in eadem innovando cum sit per justiciam fieri debeant et sic providerimus et velimus. Datum Ilerde XXVII^a januarii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XI°.

426

1411, gener, 27. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers d'Alòs. En el procés entre les viles de Baldomar i d'Alòs, l'actuació del jutge substitut, Guillem Salvador, ha ofès el síndic de Baldomar, el qual ha presentat apel·lació als paers de Lleida, que l'han admesa. Els paers lleidatans demanen que els paers d'Alòs i el síndic de Baldomar compareguin a la ciutat el dia cinc del mes de febrer.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 183v i 184r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als amats los pahers e prohòmens del loch d'Alòs de·la dita Terra, saluts e dilecció. Com sobre la causa o qüestió que·s entre vosaltres o vostre síndich de·la una part e la universitat del loch de Baldomar o lur síndich de·la altra, per certes rahons en lo procés contingudes. E que per lo honrat en Guillem Salvador, lochtinent de jutge ordinadi, són stats fets al síndich de Baldomar, segons se diu, alguns greuges; dels quals és stada interposada per lo dit síndich de Baldomar a nosaltres apel·lació, la qual havem admesa e assignat temps al dit síndich que comparegue denant nosaltres per prosseguir aquella. Per ço·us dehim e manam e justant e requirent lo dit síndich

³⁸⁸⁵ Balagerii. Afegit al mare d'inici de línia.

³⁸⁸⁶ ut dicitur. Damunt de la línia.

³⁸⁸⁷ seu questione. Damunt de la línia.

de Baldomar vos citam, que digous primer vinent qui-s comptarà cinch³⁸⁸⁸ del mes de febrer comparegats denant nosaltres per vos o vostre síndich,³⁸⁸⁹ per porseguir la dita apel·lació e a respondre al libell apellatori oferidor per lo dit síndich de Baldomar, al qual havem assignat a aquell a donar lo dit dia e a tots e sengles actes legítims fins a la sentència definitiva inclusive. En altra manera procehiríem en la dita causa, segons que per justícia trobarem ésser procehidor. Dad en Leyda a XXVII de giner any Mil CCCC XI.

427

1411, gener, 29. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al donzell Guiem de Puigverd, al qual demanen que lliuri els llibres de feus, el capbreu de la Terra i els altres llibres necessaris per regir la clavaria al clavari del Marquesat Guillem Cardona.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 184r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al honrat en Guiem de Puigvert, donzell, saluts e honor. Segons som informats vos tenits los libres dels feus e lo Capbreu de la dita Terra, ab los quals necessàriament se ha a regir lo clavari de la dita Terra. E sia cosa expedient e necessària al clavari de la dita Terra haver los dits libres e altres scriptures fahents per lo regiment de la clavaria de la dita Terra. Per què us dehim e manam expresament e de certa sciència e sots pena de cent florins, que vista la present, los dits libres e altres scriptures faents per la dita clavaria, sens tot empaig,³⁸⁹⁰ donets e liurets an Guillem Cardona, clavari de la dita Terra, e aquells e aquelles reebe lo dit clavari, segons e per la forma que vos de ell reebets; e açò per res mudets. Dad en Leyda a XVIII° de febrer any Mil CCCC XI.

428

1411, febrer, 28. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Camarasa. El batlle de Linyola per defensar a Salvador Calp, veí de la mateixa vila, ha declarat marca a Camarasa, i aquesta vila ha decretat remarca contra Linyola. Els paers de Lleida descontents d'aquesta actuació pels perjudicis que se'n poden derivar, han aconseguit que Salvador Calp deixi el cas en mans de la ciutat, i reclamen al batlle de Camarasa que sobresegui la marca, que envii el procés que ha confeccionat, clos i segellat, a la ciutat i que, en un termini de 6 dies, es presenti a Lleida.

³⁸⁸⁸ cinch. Damunt de la línia.

³⁸⁸⁹ per vos o vostre síndich. Damunt de la línia.

³⁸⁹⁰ e altres scriptures faents per la dita clavaria, sens tot empaig. Damunt de la línia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 184v i 185r.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat, al amat lo batle de-la vila de Camarasa o a son lochtinent, saluts e dilecció. Segons som stats clarament informats, lo batle de Linesola a instància d'en Salvador Calp del dit loch de Linesola, per certes rahons, ha declarada marcha contra la dita vila de Camarasa. E semblantment vos havets declarada reemarcha contra lo dit loch, de-la qual cosa no som stats poch agrehujats; no considerant vos quants sinistres inconvenients e oys poden insorgir de marques e magorment atès lo temps que tenim. E deuríets molt guardar e venir fort dubtós³⁸⁹¹ a fer semblants declaracions, car de sotil rencilla se pot produir gran foch. Per què nosaltres volents mitigar la dita qüestió,³⁸⁹² havem induhit al dit en Salvador que aquest fet vulle metre en poder de-la ciutat, lo qual nos ho ha atorgat. E com semblant vullam que face la part d-aquexa vila. Per què us dehim³⁸⁹³ e manam expresament e de certa sciència, que algun enantament per rahó de-la dita marcha no façats ni fer permetats a instància de qualsevol persones, ans en aquella totalment sobresegats. E com nosaltres vullam veure lo procés per vos fet, per la dita rahó, aquell encontinent nos trametats clos e sagellat. Manant encara a-la part, qui a instància de-la qual vos havets procehit, sots pena de cent florins,³⁸⁹⁴ que dins spay de VI dies primer vinents a la recepció de-la present en anant comptadors, per ell o per son procurador, havent poder bastant, comparegue denant nosaltres per metre soltament la dita qüestió, en poder de-la ciutat, segons lo dit en Salvador fa e se-s ofert fer, per ço que aquella breument e spatxada, puxe ésser decidida e açò per obviar a alguns inconvenients que fort fàcilment de-la dita qüestió porien sortir. Dad en Leyda a XXVIII de febrer any Mil CCCC XI.

429

1411, març, 19. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al donzell Berenguer de Bellver, capità de Cubells i al batlle Salvador Clua. Els cubellesos han escrit una carta a la ciutat preguntant com han d'actuar amb uns homes que han empresonat, acusats de fabricació de falsa moneda. Els paers lleidatans els recomanen que els posin en mans del batlle, i si aquest no vol entendre en la qüestió, que els deixin en llibertat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 185r .

³⁸⁹¹ *dubtós*. Damunt de la línia.

³⁸⁹² *la dita qüestió*. Damunt de la línia.

³⁸⁹³ *dehim*. Damunt de la línia.

³⁸⁹⁴ *sots pena de cent florins*. Damunt de la línia.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als honrats en Berenguer de Bellver, capità e lochtinent de procurador en la dita Terra, e an Salvador Clua, batle de Cubells, saluts e honor. Una vostra letra havem reebuda sobre dos hòmens que tenits preses a instància del batle general, delats de fabricació de falsa moneda, demanants nos com vos hauríets. A la qual vos responem que si requests sots per lo dit batle que, ab la gràcia de Déu, los dits delats al dit batle³⁸⁹⁵ remetats, ell satisfent les mesions e salaris de·les guardes que·s menaran,³⁸⁹⁶ e tot ço que a vosaltres sie degut rasonablement. En altra manera si lo dit batle açò fer recusave, ab la gràcia de Déu, los soltets, éssent certificats del dit batle que les coses damunt dites recuse fer. Dad en Leyda a XVIII° de març any Mil CCCC XI.

430

1411, març, 28. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers de Cubells. En les desavinences ocasionades per la distribució dels càrrecs a Cubells, els paers lleidatans els recomanen seguir l'exemple de la ciutat: elegir sis persones, dues de la mà major, dues de la mà mitjana i dues de la menor. Aquestes persones s'hauran de fer càrrec de confeccionar les estimes del moble, dels censals, dels violaris i d'altres béns; també coneixeran el que la vila deu cada any en censals, en diners i en ròssecs. Igualment entendran, en comissió, en les estimes i en les complicacions que puguin sorgir. Així mateix els lleidatans suggereixen que, per evitar el frau, han de confeccionar una ordinació en què s'indiqui que si algú omet declarar alguna cosa, la qüestió serà analitzada en comú, i si dues de les mans estan d'acord, es posarà en coneixement de la universitat, de la Terra i del senyor de la Terra.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 185v i 186r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als amats los pahers del loch de Cubells e als prohòmens e consell d'aquells, saluts e dilecció. Hoyda havem la altercació e disceptació que és entre vosaltres sobre la distribució e portament dels càrrecs del dit loch, los uns cobeegants portar los dits càrrecs per una manera, los altres per altra; e hagut gran debat entre los uns e los altres. E aquells per nosaltres oyts plenerament e volents aquells portar a bona concòrdia, axí com aquells qui zelen la utilitat e lo ben públich de·la dita universitat, la dita qüestió és stada asseguda e posada en ferm, les dites altercacions a part posades, que seguits les vestigies d'aquesta ciutat, vosaltres elegischats VI persones, ço és: dos de mà magor, mà migana e mà menor, e aquelles migançant sagrament e homenatge,³⁸⁹⁷ leven les stimes de cascuna persona e la valia dels béns de quiscuns, axí mobles com sients, censals, violaris e altes béns.³⁸⁹⁸ E que aquelles VI persones posen certa quantitat per lliura, la qual liura volem que sie XX sous, e que XX sous sie d'ací anant sie haguda per lliura. La qual

³⁸⁹⁵ dits delats al dit batle. Damunt de la línia.

³⁸⁹⁶ que·s menaran. Damunt de la línia.

³⁸⁹⁷ migançant sagrament e homenatge. Damunt de la línia.

³⁸⁹⁸ censals, violaris e altes béns. Damunt de la línia.

quantitat posadora per les dites VI persones munt e quantitat de tot ço que-la universitat deu, axí d'annuals pensions com dels diners que són deguts, es roceguen per la dita universitat quiscun any. Remetent açò a indústria de-les dites VI persones o de-la magor part d-aquelles a les quals nosaltres ne fem comissió ab totes dependències de-les dites stimes e convexitats d-aquelles. E per foragitar tota frau e scrúpol, vos manam que façats ordinació entre vosaltres que quiscun que ometrà comanar alguna cosa a aquella ce-s de metre en comú o en valia³⁸⁹⁹ que sia perduda, e aquell que la frau cometrà e guanyada de dues parts, a la dita universitat e la Terra al³⁹⁰⁰ senyor de-la dita Terra. E ab açò nos apar siats a present en regla e bona manera,³⁹⁰¹ ometents tots altes expedients a present. Si doncs per anant no vehien que-la dita regla o manera degués ésser millor comutada, havents vos en tal manera en los dits actes que del vostre bon regiment vos haïam que lohar. Dad en Leyda a XVIII° de març any Mil CCCC XI.

431

1411, abril, 7. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al notari de Camarasa Pere de Bellsolà, que ha denunciat els homes de Santa Linya davant l'oficial de Balaguer pels 50 florins que li deuen. Els paers lleidatans li recriminen que no hagi fet l'acusació davant la ciutat i li manen que el 26 d'abril es presenti a Lleida.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 186r i 186v.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat, al honrat e amat en Pere de Bellsolà, notari de-la vila de Camarasa, saluts e dilecció. Segons som informats vos havets çitat los hòmens de Santa Línea davant lo oficial de Balaguer per virtut de sagrament per ells prestat de pagar-vos L florins³⁹⁰² per rahó d'algun salari que són tenguts a vos, per rahó d'una sentència, de-la qual cosa sots digne de punició, car si semblant instància haguésets fets denant nosaltres, qui som pahers de-la ciutat, senyora d-ells e de vos, no menys haguésets trobada justícia que davant lo oficial. Per què redargint vos molt de tanta presumpció e audàcia vos inhibim, dehim e manam sots pena de cinch-cents sous als cófrens de-la ciutat aplicadors e dels béns vostres d'habendos,³⁹⁰³ que de-la dita instància per vos denant lo dit oficial començada, totalment³⁹⁰⁴ desistats. E per la dita rahó, contra lo dits hòmens danant lo dit oficial, instància alguna no façats directament ne indirecta³⁹⁰⁵ com nosaltres siam aparellats fer justícia dels dits hòmens a vos hon tenguts vos sie.³⁹⁰⁶ Manants vos, sots la dita pena, que a

³⁸⁹⁹ o en valia. Damunt de la línia.

³⁹⁰⁰ de dues parts a la dita universitat e la Terra al. Damunt de la línia.

³⁹⁰¹ e bona manera. Damunt de la línia.

³⁹⁰² per virtut de sagrament per ells prestat de pagar-vos L florins. Damunt de la línia.

³⁹⁰³ habendos a l'original habendos.

³⁹⁰⁴ totalment. Damunt de la línia.

³⁹⁰⁵ directament ne indirecta. Damunt de la línia.

³⁹⁰⁶ a vos hon tenguts vos sie. Damunt de la línia.

XXVI dies del present mes d'abril siats ací en Leyda³⁹⁰⁷ per justigar lo dit fet, com semblant manament haiam fet an Johan Andreu, paher del loch de Santa Línea, que ell o lo síndich de-la dita universitat sie aquella jornada ací com emenam la qüetió per justícia dicisir, tota dilació postposada. E de açò per res lo contrari no fésets car no-y hauríem paciència. Dad en Leyda a VII d'abril any Mil CCCC XI.

432

1411, abril, 7. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle, als paers i als prohoms de Santa Linya i de Privà que estan en tractes i esperen signar un compromís amb els de les Avellanes i de Circadit. Els paers lleidatans els avisen que les primeres treves caduquen per Pasqua. També els recorden que deuen diners a Pere de Bellsolà, el qual els ha reclamat a l'oficial de Balaguer amb carta citatòria. Els lleidatans esperen que es signin les treves o el compromís i que els batlles rebin el sagrament d'homenatge.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 186v i 187r.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat, als amats los batles, pahers e prohòmens dels lochs de Santa Línea e de Privà e aquiscuns d'ells, saluts e dilecció. Segons som informats vosaltres stats en tracte de fermar novelles treves ab los hòmens de-les Avellanes e de Cicardith, com los primeres pasen ara al jorn de Paschua primer vinent. Reebets una letra citatòria del oficial de Balaguer a instància del discret en Pere de Bellsolà sobre lo salari que us demane per la sentència arbitral³⁹⁰⁸ que fo donada entre vosaltres de una part e los dits lochs de-les Avellanes e de Cichardith de-la altra, de-la qual, ab letra que-li trametem, lo reprimem molt e lo manam que de fer instància en lo dit fet denant lo dit oficial desuse, però que a XXVI dies del present mes sie ací en Leyda hon vostre síndich semblantment serà; e-us manam que y sie, com la dita qüestió vullam dicisir per justícia, per la qual rahó les treves no-s pogueren fermar. E com siats en bon partit de fermar aquelles o compromís e la dita qüestió que és entre vosaltres e los dits lochs,³⁹⁰⁹ per què us dehim e manam que dites treves, digestament e sàvia, fermets o compromís,³⁹¹⁰ migançant sagrament e homenatge, en aquella forma e manera que sie útil e profitosa a vosaltres.³⁹¹¹ Manants ab la present als dits batles, sots pena de cent florins, que los dits sagrament de homenatge reeben de vosaltres, com loch haurà. Dad en Leyda a VII d'abril any Mil CCCC XI.

³⁹⁰⁷ en Leyda. Damunt de la línia.

³⁹⁰⁸ arbitral. Damunt de la línia.

³⁹⁰⁹ o compromís e la dita qüestió que és entre vosaltres e los dits lochs. Damunt de la línia.

³⁹¹⁰ o compromís. Damunt de la línia.

³⁹¹¹ a vosaltres. Damunt de la línia.

1411, abril, 28. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari de la Terra del

Marquesat, Guillem Cardona, al qual recorden l'ordre que li havien donat sobre la manera de distribuir les despeses, on no s'esmentava Pere de Bellsolà, al qual la ciutat deu 38 florins 6 sous 3 diners. Sense tenir en compte les cartes anteriors que li han tramès manen al clavari pagar a Bellsolà en la forma que s'indica.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 187r i 187v.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, al amat en Guiem Cardona, clavari de·la dita Terra, saluts e dilecció. Bé recòrdens que algun temps ha passat per nostres antecessors en lo dit ofici vos fonch scrit per lurs letres del tenor següent: “Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, al amat en Guiem Cardona, clavari de·la dita Terra, saluts e dilecció, Recòrdens que alguns temps ha passat us scrivim per nostres letres en les quals vos donàvem certa forma e orde, com de·les rendes, dret e emoluments de·la dita Terra paguàrets: primerament lo procurador, el assessor e al batle de Lorenç certes quantitats en la dita letra contingudes, e altres messions que necessàriament se haguessen a fer, les quals squivar nos poguessen. E en après quatre milia cinch·cents cinquanta sous jaquesos censals, e los VIII mil D setanta e cinch sous barchinonesos censals, als quals les rendes de senyor són obligades, e après a la abades de Valldonzella e a altres segons que aquestes coses e altres llargament en la dita letra són contingudes, les quals enarrar per lur prolixitat obmetem. La data de·la qual fonch en Leyda a XX d·agost any M CCCC VII. E com siam certs que·ls honrats en Ramon Berenguer Despens, procurador, e micer Pere Giner, doctor en leys, assessor de·la dita Terra, e micer Bertran de Peus, haïen treballat en la qüestió que és entre lo loch de Santa Línea d·una part e los lochs de les Avellanes e de Cicardith de·la altra als quals per llurs treballs són deguts; ço és al dit procurador per la meytat deu florins, e al dit assessor altres X florins, com l·altre meytat de·les dites quantitats los sie assegurada per la dita universitat de Santa Línea, e la dita meytat haia a pagar la ciutat, com a senyora de·la dita Terra. E com la dita quantitat qui som LX florins se pach per conservació e preservació de·la dita Terra, qui rahonablement precehex a tots e altres deutes e crèdits; per ço de consell del honrat micer Johan d·Alfageri, doctor en decrets, assessor de·la ciutat, vos dehim e manam que, vista la present, de·les rendes de·la dita Terra e foriscapis d·aquella paguets als dits honrats procurador, assessor e a dit micer Bertran los dits LX florins, segons damunt és expressat. No contrastant la dita letra e altres en açò contrariants, com aquelles tant com toquen los dits LX florins havem per cases e nulles e no en pus, com los dits LX florins vos farem pendre en compte al racional de·la ciutat, e açò no mudets. Dada en Leyda a XXVIII de nohembre an M CCCC VIII. Vedit Joahnnes assessor.” E com en la preinserta no fos a vos feta menció alguna d·en Pere de Bellsolà notari, habitador de·la vila de Camarasa, qui ensemps ab los desusdits procurador, assessor e micer Bartran, e en lurs absència, ha sostingudes e sostinguts e suportats diversos e multiplicats treballs, axí en fet de scriptures com a notari

de-la causa, com en altra manera per la dita rahó. E açò per tant com en la hora que us fonch scrit per nostres predecessors lo salari a ell constituït no ere notori, lo qual és per part de-la ciutat trenta VIII florins. VII sous. III diners jaquesos. Per què com quiscú de sos treballs dega reportar condigna remuneració, a consell del dit micer Johan d'Alfageri, advocat de-la ciutat, vos dehim e manam que, vista la present, de-les rendes, drets e foriscapis de-la dita Terra los dits XXXVIII florins, VII sous, III diners, al dit en Pere de Bellsolà, segons damunt és dit, paguets. No contrastant qualsevol letres en açò contrariants, com aquelles tant com toqua la dita quantitat de-les XXXVIII florins, VII sous, III diners, havem per cases e nulles, e no pus. E més havem voler e just que és de fer los vos penre en compte al racional de-la ciutat. E açò per res no mudets com per la gran dilació de temps que és passada, e passa continuadament lo dit en Pere de Bellsolà ha sostinguts e sosté continuats treballs e dispendis. Dada en Leyda a XX VIII d-abril any M CCCC XI. (Vidit Johannes assessor).³⁹¹²

434

1411, maig, 12. Lleida.

Nomenament, atorgat pels paers de la ciutat de Lleida, de Pere de Carcassona com a assessor i jutge del Marquesat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 188r.

Ofici d'Assessor.³⁹¹³

Paciarum et Consilium Generale civitatis Ilerde, domine Terre Marchionatus, de suficiencia et legalitate vestri venerabile Petri de Carcassona, legum doctoris, civis dicte civitatis, plenarie confidentes. Tenore presentis constituimus sive comendamus vobis officium assessorie et judicature dicte Terre, dum dicte civitati placuerit ut profertur sitis t beneplacito voluntatis. Itaque vos, dictus honorabilis Petrus de Carcassona, dum dicte civitati placuerit ut prefertur sistis assessor et judex predictus ipsumque assessorie et judicature officium personaliter teneatis, regatis et exerceatis fideliter, legaliter; atque bene faciendo ea omnia que ad dicte assessorie et judicature officium pertinere noscantur. Et habeatis et recipiatis pro vestro salario et labore salarium, emolumenta et iura que, per alios quem dictum actenus tenuerunt et exercerunt officium, sunt solita recipi et haberi. Mandantes per hanc eandem honorabili procuratoris,³⁹¹⁴ subvicariis, baiulis, paciariis et probis hominibus dicte Terre ceterisque universis et singulis officialibus nostris et dicte civitatis et subditis eiusdem et dictorum officialium lochatenentis, presentibus et futuris, quatenus vos dictum honorabilem Petrum de

³⁹¹² A l'inici de la pàgina 188 apareix guixat i anul·lat el text: *Paciarum et Consilium Generale civitatis Ilerde, domine Terre Marchionatus de suficiència et legalitate vestri venerabilis Petri de Carcasona, legum doctoris, cives civitatis predictae, plenarie confitentes. Tenor presentis comitimus sive comendamus officium assessorie et judicature dicte Terre, dum de civitate predicta processerit beneplacito voluntatis comitimus sive comendamus vobis officium as[sessorie].*

³⁹¹³ *Ofici d'assessor. En altra lletra i a manera d'anotació.*

³⁹¹⁴ *procuratoris*, a l'original *procuratori*.

Carcassona, in legibus doctorem, pro assessore et iudice predicto habeant et teneant, dum dicte civitati placuerit, ut est dictum, vobisque pareant et obediant in et de omnibus hiis in et de quibus aliis predecessores vestris in dicto officio pareri et obediri est solitum, atque debet prefertum cum jam assecraveritis in posse nostri, de tenendo tabulam et alia faciendo atque teneamini iuxta Constituciones Cathalonie Generales et prout per alios ab olim dictum officium rexerunt et exercebant, ut est solitum fieri. In cuius rei testimonium hanc fieri iussimus sigillo officii civitatis in dorso communitam. Datum Ilerde XII die maii, anno a nativitate Domini Millesimo CCCC^o XI°.

435

1411, maig, 12. Lleida.

Nomenament, atorgat pels paers de la ciutat de Lleida, de Ramon Margalit, de Camarasa, com a sotsveguer de la vila de Camarasa.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 188v.

Sotsveguer de Camarasa.³⁹¹⁵

Nos Bernardus d'Ulxinelles et Raymundus Spolter, paciarii civitatis Ilerde, domine Terre Marchionatus, aliis compaciariis nostris absentis, de suficiència et legalitate vestri Raymundi Margalit, habitatoris ville Camarasie dicte Terre. Tenore presentis, comitimus sive comendamus vobis officium subvicarie dicte ville Camarasie et eius honoris, dum de nostre proceserit beneplacito voluntatis. Ita quod vos, dictus Raymundus Margalit, dum nobis et successoribus nostris in dicto officio placuerit ut prefertur sitis subvicarius dicte ville et eius honoris ipsumque officium personaliter teneatis, regatis et exerceatis fideliter atque bene faciendo ea omnia, quod ad dictum subvicarie officium pertinere noscantur. Et habeatis et recipiatis pro vestro salario et labore pro quolibet anno totum id et qua tenuerunt ab olim vestris predecessores dari solitum.³⁹¹⁶ Mandantes per hanc eandem paciariis, probis hominibus dicte ville ceterisque universis et singulis officialibus et subditis dicte civitatis et eorum officialium³⁹¹⁷ et eorum lochatenentis, quod vos dictum Raymundum Margalit pro subvicario dicte ville et eius honoris habeant et teneant, dum nobis et predecessores nostris in dicto officio³⁹¹⁸ placuerit, ut est dictum, vobisque pareant et obediant in et de omnibus hiis in et de quibus aliis predecessores vestris in dicto officio pariri et obediri est solitum atque debet. Vos vero ante quam utamini dicto subvicarie officio teneamini asecurare in pose illius ad quem spectet, de tenendo tabulam et alia faciendo atque teneamini, prout est achenus per predecessores vestros fieri. In cuius rei testimonium hanc iusimus fieri sigillo dicte civitatis in eius dorso munitam. Datum Ilerde XII maii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o undecimo.

³⁹¹⁵ *Sotsveguer de Camarasa*. En altra letra i com anotació.

³⁹¹⁶ *vestris predecessores dari solitum*. Damunt de la línia.

³⁹¹⁷ *officialium*. Damunt de la línia.

³⁹¹⁸ *et predecessores nostris in dicto officio*. Damunt de la línia.

1411, maig, 7. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als creditors residents en el Marquesat, que reben censals de Santa Linya, als quals demanen que redueixin el for fins al 30.000 per mil (3,33%), perquè la vila està molt carregada de crèdits difícils de pagar, principalment els de la Terra del Marquesat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 189r a 190r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats tots e sengles crehedos habitants en la dita Terra reebents censals sobre la universitat del loch de Santa Línea de la dita Terra, saluts e dilecció. Segons som informats vosaltres reebets censals sobre la dita universitat e singular d'aquella³⁹¹⁹ a for o preu de XII mil e a poch més³⁹²⁰ per mil, lo qual for a present és fort poch guardant les altres universitats constituïdes dins lo Principat de Cathalunya, les quals universalment per lur credors són stats reduhits los censals que fahien a XXV mil e a XXX mil e a XXXX mil per mil. Siam més certs que la dita universitat de Santa Línia e encara singulars d'aquesta³⁹²¹ són axí carregads e opresos de tantes de deutes e de mals e de censals, que pagar aquells no és bastant ni potent. Per què forçadament³⁹²² ha hagut regrés a nosaltres. Suplicants nos que com ells sien axí vexats e opresos per lurs creedors e singularment per los creedors de la dita Terra als quals és impossible o difícil pagar a aquells al dit for, que nosaltres axí com a senyors d'ells, los deguésem disposar e a reglar en tal manera, ço és per fer reduir a XXX mil per mil, sens la qual reducció no són bastants pagar lurs creedors. En altra manera, jatsie forçats, haurien haver recors a aquell flebil e plorós auxili de cessió de béns, car mentre han pogut han pagat, ara pus que non han no poden fer més de possibilitat. On nosaltres considerada la inòpia de la dita universitat e dels singulars d'aquella designadament,³⁹²³ en la qual són posades. E ésser informats dels molts e grans càrrecs e importables que portem; veents encara que los censals que fan axí universalment com singular,³⁹²⁴ són a poch for, e que per alguna manera la dita universitat ni ls singulars d'aquella³⁹²⁵ no poden espirar, ni haver algun reveniment ni pagar les annuals pensions, sens que reducció no ls sie feta. Havem delliberat ans que no volem que la dita universitat ni ls singulars d'aquella³⁹²⁶ peresque totalment,³⁹²⁷ que vosaltres reduhiscats los censals, com fan les universitats, e encara los singulars distinctament e de partida³⁹²⁸ a XXV mil per mil. E ab

³⁹¹⁹ e singular d'aquella. Damunt de la línia.

³⁹²⁰ e a poch més. Damunt de la línia.

³⁹²¹ e encara singulars d'aquesta. Damunt de la línia.

³⁹²² forçadament. Damunt de la línia.

³⁹²³ e dels singulars d'aquella designadament. Damunt de la línia.

³⁹²⁴ axí universalment com singular. Damunt de la línia.

³⁹²⁵ ni ls singulars d'aquella. Damunt de la línia.

³⁹²⁶ ni ls singulars d'aquella. Damunt de la línia.

³⁹²⁷ totalment. Damunt de la línia.

³⁹²⁸ com fan les universitats, e encara los singulars distinctament e de partida. Damunt de la línia.

aquesta reducció haurets vostres propietats quíties e³⁹²⁹ salves e los fruyts d'aquelles aytants com sien, car si axí no·u fahiets convendri·els fer cessió de béns axí a la universitat universos com als dits singulars,³⁹³⁰ e hauriets a venir a pas que, per ventura volguésets o no, hauriets a reduir a cinquanta millia per mil, ultra infinites mesions que hi fariets. Car veem evidentment ésser pus útil e pus profitós fer les dites reduccions que fer la universitat e los singulars³⁹³¹ cessions. Per què de dos mals volens elegir lo menor, vos pregam, requerim axí gràciosament com podem, per sustentació de·la dita universitat e dels singulars d'aquella, qui semblantment són molt opresos per diversos censals que fan ultra aquells que·la dita universitat fa, e per utilitat de³⁹³² vosaltres matex, com vegam la matèria aparellada a tot sinistre e fort prompta,³⁹³³ si doncs no·us regits per la forma davall continguda. Hoc us dehim e manam expressament e de certa sciència que vista la present tots los censals, de vos e altres reebents sobre la dita universitat e sobre singulars d'aquella singularment e divisa, reduhiscats³⁹³⁴ quiscuns vostres censals a for de XXV mil per mil, totes excepcions e dilacions remogudes e foragitades. Com nos aparega la dita reducció ésser temprada e a vosaltres ésser sostenidora e rahonablement³⁹³⁵ tolleradora, havent maiorment³⁹³⁶ sguart a les altres reduccions que·s són fetes en aquesta ciutat e altres ciutats, viles e lochs de Cathalunya. E ab aquesta manera serà provehit a la Indempnitat de·la dita universitat, que no la calrrà ésser despoblada e vosaltres haurets ço del vostre. E axí mateix als singulars del dit loch que semblantment per lur molèstia havien la cara girada a anar·se·n e transportar sos dominis en altra part.³⁹³⁷ E hon açò fer no vullats certificant vos que per conservar la dita universitat e los singulars d'aquella hauriem³⁹³⁸ nosaltres a provehir en lo dit fet, segons e per la forma que altres fan e han fet en semblants fets, per sustentació de·la de la dita universitat, la qual³⁹³⁹ conexerets que havem molt a cor e rahó de tenir la cara girada a preservar aquella de perdició.³⁹⁴⁰ E si lo ben asaborits és cosa profitosa semblantment a vosaltres. E ultra açò manarem al batle, he veguers³⁹⁴¹ del dit loch e Terra del dit Marquesat³⁹⁴² que facen les provisions que per nosaltres los seran manades. E no res menys provehirem ab los jutges ecclesiàstichs e seglars a·les jurisdiccions dels quals la dita universitat e singulars d'aquella conjuntament e de partida són obligats; en la qual gràcia és nostra intenció que axí los singulars com la universitat universalment e singulars conjuntament e de partida sien enteses en tal manera que serà satisfet a nostre obrat, lo qual és fulcit de caritat e molt bé arreglar. Certificants vos que si contra les coses contingudes en la present letra, vosaltres en menyspreu de nosaltres insergiets e erets de tanta audàcia e gosar moguts,

³⁹²⁹ *quíties e*. Damunt de la línia.

³⁹³⁰ *axí a la universitat universos com als dits singulars*. Afegit al marge de final de línia.

³⁹³¹ *e los singulars*. Damunt de la línia.

³⁹³² *e dels singulars d'aquella, qui semblantment són molt opresos per diversos censals que fan ultra aquells que·la dita universitat fa, e per utilitat de*. Damunt de la línia.

³⁹³³ *e fort prompta*. Damunt de la línia.

³⁹³⁴ *tots los censals, de vos e altres reebents sobre la dita universitat e sobre singulars d'aquella singularment e divisa, reduhiscats*. Afegit

³⁹³⁵ *rahonablement*. Damunt de la línia.

³⁹³⁶ *maiorment*. Damunt de la línia.

³⁹³⁷ Tot aquest paràgraf des *d'E axí matex* està afegit al text.

³⁹³⁸ *e los singulars d'aquella hauriem*. Damunt de la línia.

³⁹³⁹ *segons e per la forma que altres fan e han fet en semblants fets, per sustentació de·la de la dita universitat, la qual*. Damunt de la línia.

³⁹⁴⁰ *aquella de perdició*. Damunt de la línia.

³⁹⁴¹ *he veguers*. Damunt de la línia.

³⁹⁴² *e Terra del dit Marquesat*. Damunt de la línia.

que les dites reduccions fer no volguéssets, segons damunt se contén,³⁹⁴³ la qual cosa sèrie molt desplasent a nosaltres e a la ciutat, ço que no creem per res, que no constituïriem la desolació ni depopulació del dit loch; qual convindria ens procehir, jatsia forçats³⁹⁴⁴ contra vosaltres o los recusants e contradients,³⁹⁴⁵ fer les dites reduccions, axí com pertutbants e zizania mesclants, e donant obra de perdició del dit loch, a la qual obviarem per tot nostre poder, segons som tenguts e³⁹⁴⁶ trobarem ésser procehidor, jatsia a nosaltres serà fort greu. Emperò serets ne vosaltres ocasió e vindrà a culpa vostra. E no diguéssets despuix que non siats stats incautats e sollicitats. Dad en Leyda VII^a madii any Mil CCCC XI.³⁹⁴⁷

437

1411, juny, 11. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a tots els oficials de la Terra del Marquesat, als quals anuncien i manen publicar la celebració de la fira de Sant Pere a Lleida, que començarà 10 dies abans i acabarà 8 dies després d'aquesta efemèride. Els anys posteriors, començarà per quinquagèsima, tindrà la seva plenitud per Corpus Christi, i durarà 10 dies més.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 190r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats e honrats tots e sengles batles sotsveguers, pahers, jurats e prohòmens de totes e sengles universitats de la dita Terra e a quiscuns d-ells. Saluts, honor e dilecció. Ab tenor de les presents vos notificam que nosaltres, per evident utilitat d'aquesta ciutat e de tot lo Principat de Cathalunya, havem ordenada fira tenidora en aquesta ciutat la qual se-s començarà a X dies del present mes e serà plena lo jorn de Sent Pere, e durarà VIII dies après la dita festa de Sent Pere primer vinent. E en los anys sdevenidors la dita fira començarà a Quinquagesima e serà plena lo jorn de Corpus Xristi e durarà X dies après. Per ço intimants vos la dita fundació e ordinació de la dita fira vos dehim³⁹⁴⁸ e manam que en quiscun loch a-vos comanat³⁹⁴⁹ façats publicar la dita fira. Certificants los que tots aquells qui durant la dita fira ací vindran, puxen venir e star guiats, sauls e segurs, ells e lurs béns, ab què no sien bares traydors,³⁹⁵⁰ sodomites, trencadors de camins, fabricants de falsa moneda e que crim de-lesa magestat no haien, ni haien ahontat hòmens de la ciutat, de totes altres coses, puxen venir guiats. No resmenys vos pregam que

³⁹⁴³ segons damunt se conten. Damunt de la línia.

³⁹⁴⁴ ço que no creem per res, que no constituïriem la desolació ni depopulació del dit loch; qual convindria ens procehir, jatsia forçats. Afegit sobre la línia i en el marge de final d'aquesta.

³⁹⁴⁵ e contradients. Damunt de la línia.

³⁹⁴⁶ som tenguts e. Damunt de la línia.

³⁹⁴⁷ Segueix l'inici d'una carta anul·lat: *Als amats e honrats tots e sengles batles, sotsveguers, jurats e prohòmens de la Terra del [Marquesat].*

³⁹⁴⁸ vos dehim. Damunt de la línia.

³⁹⁴⁹ a-vos comanat. Damunt de la línia.

³⁹⁵⁰ traydors, a l'original traydos.

per honor de la ciutat, quiscuns de vos tingats per dit de fer tota honor que porets per bon pririncipi de la dita fira, en tal manera que us haïam que graham. Dada en Leyda a XI de juny any M CCCC XI.

438

1411, juny, 16. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a l'oficial de Tarragona, al qual expliquen els fets que s'han desencadenat en la successió de la rectoria de Cubells. Un dels candidats Ramon Pallarès, per ambició, ha denunciat tot el poble de Cubells a la cort de Tarragona; els paers de la ciutat demanen a l'oficial que no procedeixi contra els cubellesos perquè no hi tenen cap culpa.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 191r i 191v.

Molt honorable e molt savi mossèn, segons som informats vos a instància del discret en Ramon Payllers, prevere del loch de Cubells, en virtut dels [sagrades] Constitucions de Tarragona havets presat, molts e diversos hòmens del dit loch de Cubells, lo qual és de la senyoria d'aquesta ciutat, donant contra ells molts e diverses capítols posant als dits hòmens moltes coses, les quals ab vostra honor parlant feeya·u an greu[ge] de tota la universitat, e en son cars e loch ho conexerets, car trobarets que lo dit en Ramon Payllers és hom assats indiscret e axí volentari en sos fets que per justícia o per injustícia, pus ha mesa una cosa en son propòsit, vol que axí pas, car açò devala tot e pasege, per ço com lo batlle, pahers e prohoms del dit loch de Cubells no han sostengut lo dit en Ramon Payllers en posesió de la rectoria del dit loch, de la qual obre la posesió lo honrat en Jacme Prats, oficial de Balaguer. Jasie lo dit en Ramon digue lo contrari, asetint que el haye primerament la posesió de la dita església, la qual cosa no és vera, segons se·s mostrat legítimament en la Paheria d'aquesta ciutat denant nostres predecessors, com ja lavors ho digués lo dit Ramon Payllers. Però als dits hòmens d'aquesta universitat, no·s pertany conèixer ne entrametre·s dels debats o qüestions que són entre los dits en Jacme Prats, oficial desudit e lo dit en Ramon Payllers, mas solament decernir lo loch en pacífich star, no permetram a hu ne altre de moure brega en lo dit loch, axí com ha assajat diverses vegades lo dit Ramon Payllers, juntant alguns amichs seus a torse ni sie e mall contra lo dit poble, sol que la dita església pogués obtenir, per ço com no farien part ab ell contra lo dit oficial. E certificants vos mossèn que ultra moltes e diverses violències que ha asagades de fer lo dit en Ramon Pallers, vench un jorn festa de Sent Vicent a la dita església de Cubells ab lurs sequaces ben armats, ab balises, pavesos, lanyits e altres armes en menyspreu de la senyoria de la dita ciutat e del dit loch, e perturbar l'ofici essent a·misa mayor, lo prevere revestir, e lo ferí en la dita església sollemnament celebrant, mà armada e ab pensa deliberada, en abit laicall, ab d'altres segons dit és, se mes en turbar lo dit ofici, dient que ell penrie la possessió de la dita església. E lo batle vehent que no poguera passar sens gran scandill, com ja los seus sequaces tenguesen les balestes teses dins l'església, com lo poble no permetria que en la dita església se seguís remor alguna, entre lo dit Ramon Payllers e sa gent

de una part, e los que guardaven la església per lo dit oficial de Balaguer de l'altra; com li dit oficial fos absent, menà al dit Ramon Payllers que isqués de la església ab sa gent, lo qual reseedint al batlle li volch donar ab una arta o capiola³⁹⁵¹ que tenie, de què tot lo poble se'n sentí. E a la fi lo capità del dit loch, que hi fonch conseguit, vehent lo gran tabustoll³⁹⁵² e peryll que s'i segiyé, e lo dit batlle meteren lo dit Ramon Pallyers en la presó ab aquells que ab ell eren, per ço que ningun senyestre no se pogués seguir, les quals coses nosaltres se apparen per bon procés fet per lo procurador que la dita ciutat ha constituït en lo magistrat. E aquí lo dit Ramon seenth pres per alguns dies en poder del dit batlle capità, com lo dit Ramon no volgués ésser remés al oficial de Balaguer ni a son lochtinent, del qual oficialat és, ans hi protestà expressament. E los dits capità e batlle vehents açò scriviren al senyor bisbe d'Urgell, per ço com no volien tenir persona que no's pertangués a ells. E en après lo remeteren al dit senyor bisbe d'Urgell, lo dit Ramon Payllers de continent que fora fo la dita presó o arrest, remés als dits capità e batlle e a tot lo poble qui ab ells foren, com lo menasen a la presó, tota injúria que li fos stada feta per la dita capció o arrest, si neguna n-i havie dans, dampnatges e intereses, si neguns ni agués, ço que no crehia que neguna ni agués, com aquest fet, com que fer devien per cessar scandill e a manament de superior e flagrant malefici. E açò no contrastant nins per malura que per zell de justícia, lo dit Ramon Payllers ha terminat ço que temptant ha tirant e amonestant los dits jurats. E apar bé clarament de sa malícia que ha enat alguns, los quals no-y eren ni encara en lo loch, nesen lo dit senyor bisbe d'Urgell al qual és stat remés l'agués castigar, aguera ben fet, e ell no aguera temptat açò contra veritat. Per què mossèn vos pregam afectuosament, axí com podem, que en aquest fet per honor de la ciutat e de nosaltres vos vullats haver en aquest fet per justícia atesa la veritat; e que no procehischats contra los dits hòmens, com culpa neguna no agen. E apar se bé que com que lo senyor bisbe d'Urgell los ho age regradar, no ls n'a increpats, com no-y agués rahó, sen que no siats plenerament informat, axí com presumim que no-u fasetis. Havent vos hi, si a vos plaurà en los dits fets, en tal manera que de vostre procehiment nos haïam que lohar; e que los vasayls de la dita ciutat no sien maltractats, contra insana cor, sèrie cosa de que ns hauríem a sentir, mantenint los en lur dret. Oferint vos aparellats totes coses que a vos sien plasents fer e complir per vos. E sia la Santa Trinitat en vostra guarda presta. Scrit en Leyda a XVI de juny any M CCCC XI.

Los pahers de la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Al molt honorable e molt savi mossèn. lo oficial de Tarragona.

439

1411, juny, 16. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Pere Cantacorps, procurador general de l'arquebisbe de Tarragona. Ramon Pallarès, prevere de Cubells, ha atemptat contra el batlle i contra alguns homes del lloc, als quals ha inculpat enganyosament; per això, els

³⁹⁵¹ Capiola, una mena de destrat, DCVB, capiola.

³⁹⁵² Tabust, brogit, DCVB, tabust.

paers lleidatans demanen al procurador de l'arquebisbe que els homes de Cubells no siguin vexats ni molestats.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 192r.

Molt honorable e molt savi senyor. Segons som certs lo honrat en Ramon Pallarès prevere del loch de Cubells de·la senyoria de·la ciutat, ha atemptada acció contra lo batle e alguns hòmens del dit loch, e donats certs capítols per la constitució del Sacre Concili de Tarragona posant los moltes e diverses coses, freturants de tota veritat. E haïam tal confiança en vos que en lo dit fet nos procehirà contra justícia sinó en la manera que passegar se dega. Per què·us pregam, axí afectuosament com podem, que us plàcia per honor de nosaltres e de aquesta ciutat, haver los dits batle e prohòmens per recomanats, a fi que contra justícia no sien vexats ni molestats a guany del dit prevere. E serà cosa per la qual nos farets singular pler. E si algunes coses podem fer per vos scrivits nos . Scrita en Leyda a XVI de juny any M CCCC XI.

Los pahers, etc.

Al molt honorable e molt savi mossèn en Pere Cantacorps, procurador general del archabisbe de Tarragona o en sa absència al honrat n·Anthoni Sauri.

440

1411, juny, 26. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador general del Marquesat Ramon Berenguer Despens. En la Vista General de la Terra celebrada a Camarasa s'ha decidit demanar un nou censal per pagar unes despeses que pugen 280 lliures o més. Entre els pagaments s'ha d'abonar a Guiem Carbonell, de Vilanova de Meià, 70 lliures, de les quals 32 corresponen a Privà. Aquesta població, però, al·lega que ja ha pagat a l'esmentat Carbonell i aporta la documentació per demostrar-ho. Per això, els paers lleidatans demanen al procurador que Privà no hagi de participar en el repartiment per aquest concepte.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 192r i 192v.

Al molt honorable e molt savi senyor en Ramon Berenguer Despens, procurador general de·la Terra del Marquesat, los pahers de·la ciutat de Leyda, saluts e honor. Vostra saviesa certificam que huy, data de·la present, és comparegut denant nosaltres en Jacme Ubach, síndich del loch de Santa Línea, dient e afermant que pochs dies ha passat, vos senyer trametets una letra als batle, pahers e prohòmens del dit loch notificants los com per pagar algunes messions a un procurador e notari de Barchinona en la vila d·Agramunt, qui stave a salari de·la dita Terra per demanar alguns censals contra aquella, e per pagar an Guiem Carbonell de Vilanova de Meyà LXX lliures, les quals prestà a la dita Terra, e per pagar diverses quantitats a qui la dita Terra

és obligada, se's tinguda Vista General en la vila de Camarasa. En la qual vista se's congitat un préstech novellament a presta, levador per pagar les dites quantitats e messions, que munten CCLXXX lliures e pus. A les quals hi ve a pagar a la dita universitat e a la de Privà XXXII lliures. Manant los en aquella dita letra, que dins breu temps,³⁹⁵³ les dites XXXII lliures haien pagades. Hon la dita universitat, vehent lo dit manament e certa pena imposada per vos, és recorreguda a nosaltres suplicants nos a vos deguésem scriure sobre lo dit fet, especificants vos com la dita universitat pretén que en les LXX lliures degudes al dit en Guiem Carbonell no ésser tinguda, com ja la part pertanyent a pagar a la dita universitat d'aquelles, lo dit Guiem havia auda prima faç³⁹⁵⁴ e apar en àpocha ladoncs feta e fermada. Emperò en lo fet dels dits procurador e notari e altres messions justes e rahonables, la dita universitat es presta de contribuir, e comunicar que sia haut sguart al compartiment antich, com en altra manera ab honor parlant, los seria fet priuhí, de què en esdevenidor la dita universitat en esguart de les altres seria lesa. Hon nosaltres atenents la dita suplicació ésser justa e rahonable, e vista la dita³⁹⁵⁵ àpocha a la qual devalla del fet del deute del dit Guiem Carbonell, segons prova fet apar.³⁹⁵⁶ Per què us dehim que atès que la dita universitat haia pagada sa part pertanent en aquell dit deute, e nos apar sie rahonable que solució subplicada dega pagar, que sobre aquelles no ls sien fetes vexacions ni molèsties ans sien hoyts en sa justícia. No res menys en la contribució e comunicació de la paga dels altres deutes desús dits haiats esguart al compartiment antich. Havents vos hi ab equitat, e en tal manera que a la dita universitat no sia feta injustícia, com seria cosa impetinent e desigual, com axí sia stat deliberat per nosaltres de certa sciència. Dada en Leyda a XXVI de juny any M CCCC XI.

441

1411, juliol, 10. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Santa Linya. En una carta anterior, els paers de la ciutat demanaven que Santa Linya no hagués de pagar una part del que corresponia a Privà en el repartiment dels deutes, però aquesta qüestió ha produït discrepàncies entre les universitats i no s'ha pogut acordar cap nova distribució. En conseqüència, els procuradors dels censalistes han tornat al Marquesat, amb l'augment de despeses corresponent. Per això, els paers lleidatans manen ara que es compleixi l'acord de la Vista General i que Santa Linya pagui allò que s'havia convingut.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 192v i 193r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat lo batle del loch de Santa Línea, o son lochtinent, saluts e dilecció. Certificam vos que alguns dies ha passats per importunitat e instigació d'en Jacme Ubach, síndich d-aqueix loch nosaltres scrivim per nostres

³⁹⁵³ *temps*. Damunt de la línia.

³⁹⁵⁴ *prima faç*. Damunt de la línia.

³⁹⁵⁵ *la dita*. Damunt de la línia.

³⁹⁵⁶ *segons prova fet apar*. Damunt de la línia.

letres al honrat en Ramon Berenguer Despens, procurador general de la dita Terra, certificant com lo síndich del dit loch és comparegut denant nosaltres dient e afermant que per lo dit procurador era estada tramesa una letra als batle, pahers e prohòmens dels dit loch de Santa Línea manant los, ab certa pena, que dins cert temps se pagassen en la dita universitat e la de Privà XXXII lliures jaqueses, les quals venien a ells a pagar, per rahó d'un préstech qui-s era congitat en unes vistes generals qui-s eren tingudes de la dita Terra, per pagar algunes messions de un procurador e notari qui eren contra la dita Terra, e per pagar an Guiem Carbonell de Vilanova de Meyà LXX lliures, que prestà a la dita Terra. Del qual manament la dita universitat tenir se per perjudicada e lesa en lo dit compartiment o tatxa d'aquell, con no fos servada la stima antiga, més que en la quantitat deguda al dit Guiem Carbonell la dita universitat no era tinguda de pagar, com ja quan temps havia li pagada lur part pertanyent, segons aperia per àpocha a coneguda de la ciutat.³⁹⁵⁷ Per què suplicaven a nosaltres que sobre lo dit fet deguésem scriure al dit procurador specificant li com la dita universitat era presta de contribuir en ço que les toquants a pagar als dits procurador e notari e en altres missions justes e rasonables, haut sguart al compartiment antich, en ço que ere degut al dit Guiem Carbonell pretenie no ésser tinguts, segons a aquestes coses e altres moltes en la dia letra són contingudes. La data de la qual fonch en Leyda a XXVI de juny an deus scrit. E de fet nosaltres scrivim al dit procurador inibint li que per la dita rahó la dita universitat no fos vexada ni mal tractada ans fos hoyda en sa justícia.³⁹⁵⁸ E com nosaltres en après siam estats informats per lo dit procurador que la hora que les dites vistes se tingueren fonch alterat aquí molt sobre lo compartiment qui-s havia a fer del dit préstech ladonchs gitador, encara que vehents los de les dites vistes que no se'n podien concordar comanaren ho totalment a ell. E encontinent ell vehents lo gran dan que la dita Terra sostenia per los dits procuradors, e notari,³⁹⁵⁹ procehí a fer la tatxa del dit préstech, reservant son dret a quiscuna universitat, e que prejuhí algun no·ls fos engendrat en l'esdevenidor per rahó del compartiment antich. E aqueixa universitat volent ésser sola e singular de les altres de la dita Terra, e no conformant se en res ab aquelles, per desviar lo fet recorregué, segons dit és,³⁹⁶⁰ per la ciutat e impetrà la dita letra, de la qual se ha seguit infinits dans e messions a la dita Terra, e·s seguxen huy en dia, com per la quantitat que Santa Linya havia a pagar los procuradors son tornats a la dita Terra e prenen quiscun jorn grans e desmoderats salaris. Per què ha requests nosaltres que en lo dit fet deguésem prestament provehir. E nosaltres volents provehir a la Indemnitat de la dita Terra e vehents que per lo dit préstech provehy algú a la universitat de Santa Línea no és fet, com forçadament la dita taxa se·s hauda a fer per squivar los dits salaris e messions e no per esguart dels compartiments acostumats. Per què havents per revocada la dita letra, vos dehim e manam expressament e de certa sciència, sots pena de CC florins d'or d'Aragó als cófrens de la ciutat aplicadors, que, vista la present, façats pagar a la dita universitat tot ço e quant a pagar haia per rahó del dit préstech, ensems ab les messiona fetes e fahedores, fahent prompta e rigorosa execució en los béns d'aquella, tota dilació a part posada. Qualsevol provisions fahent en contrari no contrastants, ans aquelles haiats per casses e nulles. Volem emperò que

³⁹⁵⁷ a coneguda de la ciutat. Damunt de la línia.

³⁹⁵⁸ E de fet nosaltres scrivim al dit procurador inibint li que per la dita rahó la dita universitat no fos vexada ni mal tractada ans fos hoyda en sa justícia. Afegit sobre la línia.

³⁹⁵⁹ e notai.. Sobreposat a la línia.

³⁹⁶⁰ segons dit és. Damunt de la línia.

per la present no·ls sie fet preiuhí algú al compartiment antich. Dada en Leyda a X de juliol any M CCCC XI.

442

1411, juliol, 12. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers i als prohoms de la vila de Camarasa. El Marquesat deu a Ramon Berenguer Despens, pel temps que ha ocupat el càrrec de procurador, uns 130 florins. La clavaria no disposa de diners, però Camarasa deu el censal d'en Careta, d'un valor semblant. Per això, els paers de Lleida demanen als d'aquesta vila que paguin al procurador o que el batlle procedeixi a fer execució pel mateix preu.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 193v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los pahers e prohòmens de la vila de Camarasa, saluts e dilecció. Com al honorable en Ramon Berenguer Despens, procurador general de la dita Terra, per rahó del termini que ha regit lo dit ofici, sien deguts CXXX florins ³⁹⁶¹ poch més o menys, les quals lo clavari de la dita Terra, com no·y hage emoluments de la clavaria, ha assignat a ell en e per prorrata de les dites CXXX florins, les pensions per vosaltres degudes a la dita clavaria del censal qui ere d'en Careta, lo qual per sos demèrits fo apropiat a senyor. E com sie cosa digna que pus los dit procurador, lexant lur lar pròpia e exercint son ofici ab gran càrrech de sos treballs, sia condignament remunerat. Per ço lohant a servant la dita assignació a ell per lo dit clavari feta de la dita quantitat; vos dehim e manam expressament e de certa sciència, que de les dites pensions del dit censal degudes en trets entremans al dit procurador fins en quantitat dels dits CXXX florins ³⁹⁶² a ell degudes, e d'aquelles e alguna persona no responats sino a ell. Manant encara, ab la present, al batle de la dita vila que, no contrastant qualsevol letres e provisions per nosaltres e vostres predecessors manades, façats realment e de fet execució en los béns de la dita universitat fins en la dita quantitat, com aquelles en tant com toque la dita quantitat a ell deguda, havem per cases e per nulles, aquesta romanent en sa força e valor. Dad en Leyda a XII de juliol any damunt dit.

443

1411, juliol, 17. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guiem Cardona. Els temps difícils que es viuen per la mort del rei, requereixen que el castell de Llorenç, una de les majors fortificacions del Marquesat, estigui ben guardat, per això els paers de Lleida

³⁹⁶¹ florins. Damunt de la línia.

³⁹⁶² En l'original hi afegeix incorrectament *jaqueses*.

han demanat a Guiem de Puigverd, home notable de la ciutat, que en tingui cura; per salari, rebrà del clavari 7 lliures 10 sous.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 194r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat en Guiem Cardona, clavari de la dita Terra, saluts e dilecció. Com nosaltres venit lo temps en lo qual vuy som posats qui és³⁹⁶³ asats perillós, nostres mèrits exigents com siam orfes e discernits³⁹⁶⁴ de nostre príncep, rey e senyor nostre natural e ns convingue vetlar ab diligència en les coses expedients e necesàries a la ciutat³⁹⁶⁵ magorment en los sotmeses a aquella, als quals naturalment som tenguts subvenir los e provehir a la Indemnitat d'aquells. E com vengem lo castell de Lorenç, qui és una de les magors forces de la dita Terra, ésser sens tota guarda, lo qual fort lleugerament porie ésser pres a mà d'alguns, de què no és dubte se seguiria gran dampnatge a tota la Terra.³⁹⁶⁶ Per què hagut sobre açò madur e digest consell,³⁹⁶⁷ havem delliberat de constituir en aquell un hom notable qui aquell en nom de la ciutat tingue e que li sie donat salari convinent per quiscun any. E de fet havem elet a tenir la dita força lo honrat en Guiem de Puigvert, donzell, al qual havem taxat durant aquest temps per cascun any de salari set lliures X sous. Per qué intimants vos les dites coses, vos manam que al dit en Guiem de Puigvert dels emoluments de la dita clavaria paguets quiscun any, fins lo contrari vos sie manat, les dites set lliures deu sous, no contrastant qualsevol provisions a vos ésser presentades ni altres qualsevol ordinacions per la ciutat fetes, com aquelles guardant lo temps perillós e asat aparellat a tots sinistres e durant aquell havem revocades, taxades e anul·lades. E açò per res no mudets, com del contrari vos posariets en gran culpa, de la qual seriets condignament punit. Dad en Leyda a XVII de juliol any M CCCC XI.

444

1411, juliol, 19. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Pere Casset i els seus. Per qüestions que no els poden explicar, el procurador de la Terra anirà a veure'ls per explicar la posició de la ciutat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 194v.

³⁹⁶³ és. Damunt de la línia.

³⁹⁶⁴ com siam orfes e discernits. Damunt de la línia. la línia i ocupant el marge de final de la mateixa.

³⁹⁶⁵ a la ciutat. Damunt de la línia.

³⁹⁶⁶ de què no és dubte se seguiria gran dampnatge a tota la Terra. Damunt de la línia.

³⁹⁶⁷ hagut sobre açò madur e digest consell. Afegit al marge de començament de línia amb crida en el text.

Prohòmens, per alguns fets, los quals per letra explicar no-us podem concernents utilitat vostra e d'aquexa Terra, parlarà ab vosaltres lo honrat en Ramon Berenguer Despens, procurador de-la dita Terra, informant plenàriament de nostra innovació. Per què-us pregam, dehim e manam, que a-tot ço e quant per lo dit procurador vos serà splicat de nostra part donets plenera fe e certera cura, axí com si nosaltres vos ho dehiem. Scrita en Leyda a XIX de juliol any M CCCC³⁹⁶⁸XI.

Los pahers.

Als amats en Pere Casset e als de sa part.

Semblant letra foch feta an Pere Ferrer e an Francesch Ferrer, e als de sa part.

445

1411, setembre, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guiem Cardona. Guiem de Puigverd, castlà del lloc de Llorenç, rebia 50 sous pel seu salari, però en l'actualitat cal augmentar la vigilància del castell i per això el clavari li pagarà altres 7,5 lliures.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 194v i 195r.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat, al amat en Guiem Cardona, clavari de-la dita Terra, saluts e honor. Com lo honrat en Guiem de Puigvert, castlà del loc de Llorenç, per guarda del dit castell³⁹⁶⁹ reebés quiscun any cinquanta sous jaquesos. E ara veent lo temps que tenim molt perillós dubtants nos que lo dit castell e, que per alguns ginyosament no fos pres. Per ço que lo dit en Guiem sia molt vellants e diligent en la custòdia del dit castell, havem li assignat ultra los dits L sous per salari a present, set lliures miga. E per ço que ell sia socorregut d'alguna quantitat havem delliberat que de present li donets e-l socorregats de VIII lliures e miga, les quals ha a pagar al clavari de-la Terra. Per què-us dehim e manam expresament e de certa sciència que, vista la present, per ço que lo dit en Guiem de Puigvert puxe entendre virtuosament e ab bona fervència en la tuhició e guarda del dit castell e per fretura de diners no-li calgue treballar ançà e anllà, li donets les dites VIII lliures X sous, reebent cautella d-ell, no contrastant qualsevol orde a vos donat, com açò dega preferir a aquell.³⁹⁷⁰ E hon açò fer no pugats que vos les dites VIII lliures X sous donets al dit clavari de-la Terra,³⁹⁷¹ a cert dia o quant entre vosaltres e ell serà convingut, al dit clavari de-la Terra paguets; e en açò alguna dilació no metats, com lo cars sia tal que de tot en tot se ha a donar loch en açò, e per res no posarets alguna simulació com sie gran torbació dels afers de-la

³⁹⁶⁸ En l'original per evident error CCC.

³⁹⁶⁹ castell. Damunt de la línia.

³⁹⁷⁰ no contrastant qualsevol orde a vos donat, com açò dega preferir a aquell. Damunt de la línia. la línia i ocupant el marge de final de la mateixa.

³⁹⁷¹ donets al dit clavari de-la Terra. Damunt de la línia.

tuhició e defensió de-la dita Terra e sèrie imputat a vos.³⁹⁷² Dad en Leyda a XXIII de setembre any Mil CCCC XI.

446

1411, octubre, 3. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari Guiem Cardona. Se li havien donat instruccions per repartir les despeses de la Terra del Marquesat, però ara se l'informa que a més de les despeses ordinàries ha de pagar a Bertran de Peus i a Pere de Bellsolà -que havien treballat en el compromís entre Santa Linya i les Avellanes- 94 florins 7 sous 3 diners jaquesos. El clavari ha d'aconseguir el numerari de la següent manera: 43 sous 4 diners de la cena, que els prohoms de Camarasa han d'aportar per Nadal, i 50 o 60 florins, que Nadal Bagaí deu de l'herbatge.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 195r i 195v.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat, al amat en Guiem Cardona, clavari de-la dita Terra, saluts e dilecció. Segons havem vist occularment algun temps ha passat vos fo scrit per nostres predecesors en lo dit ofici per lurs letres del tenor següent: "Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat, al amat en Guiem Cardona, clavari de-la dita Terra, saluts e dilecció. Recòrdens que algun temps ha pasat vos scrivim per nostres letres en les quals vos donàvem certa forma e orde com de-les rendes, drets e emoluments de-la dita Terra pagariets primerament lo procurador, el assessor e al batle de Lorenç certes quantitats en la dita letra contingudes e altres mesions que necesàriament se haguésem de fer, les quals squivar nos poguésem. E en après quatre millia cinch-cents LXXV sous barcelonesos censals als quals les rendes de senyor són obligades e après a la abadessa de Vallsonzella e altres segons que aquestes coses e altres llargament en la dita letra són contingudes, les quals narrar per lur prolixitat ometem. La data de-la qual fo en Leyda a VIII d'agost any M CCCC VII." E com siam certs quel honrat micer Bertran de Peus, doctor en leys, e lo discret en Pere de Bellsolà, notari, hagen treballat en la qüestió que lonch temps és stada menada entre la universitat del loch de Santa Línea de una part e les universitats dels lochs de-les Avellanes e de Cicardith de-la altra, als quals per lurs treballs e dietes meses en recol·lecció de lo procés de-la dita causa³⁹⁷³ són degudes, ço és al dit micer Bertran quaranta vuyt florins e al dit en Pere de Bellsolà, notari trenta vuyt florins, set sous e tres diners jaquesos, com la altra meytat de-les dites quantitats los sie stada pagada e assegurada per la dita universitat de Santa Linya. E la dita ciutat axí com a senyora de-la dita Terra hage a pagar la altra meytat. E com les dites quantitats qui són noranta quatre florins set sous tres diners jaquesos se paguen³⁹⁷⁴ per conservació de-la dita Terra qui rahanablement

³⁹⁷² e sèrie imputat a vos. Damunt de la línia.

³⁹⁷³ e dietes meses en recol·lecció de lo procés de-la dita causa. Damunt de la línia.

³⁹⁷⁴ paguen. Damunt de la línia.

preceex a tots altres deures e crèdits. Per ço del consell del honrat micer Johan d'Alfageri, doctor en decrets assessor de la dita ciutat, vos dehim e manam que, vista la present, de les rendes de la dita Terra e foriscapis d'aquella e dels treents XXXX III sous IIII diners que los prohòmens de Camarasa han a pagar a Nadal primer vinent de cena e de les cinquanta o sexanta florins que en Nicholau Bagahí deu per lo erbatge, paguets als dits micer Bertran e Pere de Bellsolà a quiscun les quantitats a ells assignades e damunt expressades, no contrastant qualsevol empara e empare fetes en qualsevol quantitats damunt expressades, ni contrastant encara qualsevol letra o letres o manaments en açò contrariants o repugnants, com aquelles en tant quant toquen los dits noranta quatre florins set sous tres diners jaquesos havem per cases e nulles, e no en pus, car nosaltres les dites quantitats vos farem pendre en compte al racional de la ciutat. Dada en Leyda a III d'octubre any M CCCC XI . (Vidit Johann assessor).³⁹⁷⁵

447

1411, octubre, 2. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Cubells que té arrestat Pere de Bellver, veí de Lleida, des del 2 de setembre; els paers demanen al batlle que el posi en llibertat sens triga.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 196r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat lo batle de Cubells o a son lochtinent, saluts e dilecció. Segons som informats vos tenits pres o arrestat en Pere de Bellver, fill d'en Barthomeu de Bellver,³⁹⁷⁶ habitant en aquex loch, dubtant vos que no fos fet vehí d'aquesta ciutat. E com sia cert que lo dit en Pere de Bellver se sia fet vehí d'aquesta ciutat, ço és a dos dies de setembre prop pasat e any davall scrit. Per què cerificants vos del dit vehinatge fet per lo dit en Pere de Bellver, pres o arrestat no tingats, ans de lur arrest encontinent soltets sens tota triga, prometent li fer sos fets, e açò per res no mudets, com axí-u vullam de certa sciència. Dad en Leyda secunda dies octubris any Mil CCCC XI.

448

1411, octubre, 15. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador general del Marquesat Ramon Berenguer Despens. Els paers lleidatans han sentit a dir que una tropa d'homes del comte d'Urgell havia d'entrar a Balaguer. Per això, demanen al correu Ramon

³⁹⁷⁵ En el marge de començament de línia, una línia vertical marca les nou darreres línies i indica *vide de forascapis*.

³⁹⁷⁶ fill d'en Barthomeu de Bellver. Damunt de la línia.

Corts que vagi on li sembli millor per conèixer: què es diu, per on ha d'entrar la tropa i en quin nombre. Demanen també al procurador que actuï de la mateixa manera i que els faci arribar les informacions obtingudes sobre l'assumpte.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 196v.

Molt honorable e molt savi senyer, nosaltres havem alguns ardits que gent d'armes deuen entrar a mà del senyor comte d'Urgell prestament e que deuen ésser a Balaguer jatsia no ho sapiam certament ni per hon deuen entrar ni del nombre.³⁹⁷⁷ Per què per la dita rahó nosaltres trametem an Ramon Corts, correu, que vage en aquelles parts hon expedient li serà per haver llengua de quines parts de la dita companya deu entrar, ni en quin nombre, a fi que n siam certs, car de la nova que ns portarà encontinent vos ne certificarem. Per què senyor, vos pregam que semblantment façats, ço és, trametats vos un altre correu en aquelles parts hon a vos ocorrerà, ab què no vage en les parts en les quals lo dit Ramon va, ans quiscú vage a sa part, per ço que de quiscú pugam haver diverses certificacions. E encontinent que lo dit vostre correu serà tornat a vos nos certifiquets del ardit que haurets, remetent açò a la vostra saviesa qui en açò se avisarà sens tot dubte. E sia lo Sant Sperit en vostra guarda. Scrit en Leyda a XV de octubre.

Los pahers etc.

Al molt honrat e molt savi senyer en Ramon Berenguer Despens, procurador general de la Terra del Marquesat.

449

1411, octubre, 24. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al bisbe d'Urgell. A causa de la pobresa que pateix la vila de Llimiana, els lleidatans demanen al bisbe que els preveres i beneficiats, que reben censals en aquesta universitat, a for de 12.000 per mil (8,3%), el redueixin per tal d'evitar la despoblació.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 196v i 197r.

Molt reverent senyor, per ço com lo loch de Leminana e singulars d'aquell constituïts en la Terra del Marquesat, sots domini e senyoria d'aquesta ciutat, sia devengut e posat en gran inòpia e pobresa, nos ihduhexen a la vostra reverent paternitat e senyoria de la matèria

³⁹⁷⁷ ni del nombre. Damunt de la línia.

subiacent pregar³⁹⁷⁸ bon senyor com los capellans e altres beneficiaris del dit loch universalment e particular³⁹⁷⁹ perceben censals sobre la dita universitat e singulars d'aquella, los quals són a for de XII mil per mil.³⁹⁸⁰ Si de remey de reduccions convinents no·y és provehit, la dita universitat venrà en gran dechahiment e depopulació, la qual cosa seria inhumana. E no és dubte que los dits beneficiats e altres crehedors ne reportarien dispendi e dampnatge, si lurs annuals pensions los eren deferides e en cars per a venir que impotència e extrema necessitat de la dita universitat, la qual és molt deteriorada si moltes de maneres e esguart del temps passat aquelles los hauran en ésser cessades o pagar retrasades.³⁹⁸¹ Mas no·ns duptam que si los dits censals són reduhits a for rahonable que lo dith loch e habitants en aquells no ho suportaran rahonablement, en altra manera convendra·ls³⁹⁸² dexar ses pròpies lars, segons ja alguns han començat; e no resmenys hauran a recórrer a a quell flebil auxili e benefici de cesió, lo qual tant com podem volem si expedient serà squivar. Per ço com molt reverent senyor ara reverent paternitat e senyoria pregam, axí afectuosament com podem, que us plàcia induhir los dits capellans e beneficiats que los censals que rebin sobre la dita universitat e singulars d'aquella, axí en universal com particular³⁹⁸³ vullen reduir a for rahonable, en manera que a quiscuna de les parts sia suportable,³⁹⁸⁴ a fi senyor que migancants vostres intencesions e manaments los dits capellans e beneficiats sien induhits a fer les dites reduccions. E serà cosa senyor que a nosaltres ne farets singular plaher, e a la dita universitat special gràcia. E si alguna cosa,³⁹⁸⁵ senyor, per la vostra reverent paternitat podem fer, scrive·ns aquella com que·li plàcia, la qual aquesta ciutat vulle prosperar de bé en millor. Scrit en Leyda a XXIII d'octubre any Mil CCCC XI.

Al molt reverent pare en Xrist e Senyor lo senyor bisbe d'Urgell.

450

1411, octubre, 24. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al vicari, als preveres i als beneficiats de l'església de Llimiana, vila que està en gran indigència, i per això els demanen que redueixin el for dels censals que perceben al lloc fins al 25.000 per mil (4%).

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 197r i 197v.

³⁹⁷⁸ pregar. Damunt de la línia.

³⁹⁷⁹ del dit loch universalment e particular. Damunt de la línia.

³⁹⁸⁰ for de XII mil per mil. Damunt de la línia.

³⁹⁸¹ la qual és molt deteriorada si moltes de maneres e esguart del temps passat aquelles los hauran en ésser cessades o pagar retrasades. Damunt de la línia. la línia i marge de final de la mateixa.

³⁹⁸² rahonablement, en altra manera convendra·ls. Damunt de la línia. la línia i en els marges de final i començament de línia.

³⁹⁸³ d'aquella, axí en universal com particular. En el marge de final i inici de línia.

³⁹⁸⁴ Segueixen dues línies i mig guixades.

³⁹⁸⁵ cosa. Damunt de la línia.

Molt honrats senyors, bé sabets com vosaltres axí en universal com en particular reebets censals sobre la universitat e loch de Liminyana, la qual segons sabets és posada en molt gran inòpia e en tal que si per vosaltres e per los altres crehedors, axí d-aquexa Terra com altres, no-y és provehit de remeys de reduccions a for de XXV mil per mil. Com en altra manera no són bastants a suportar lur vida ni a pagar lurs càrrecs,³⁹⁸⁶ convendra-ls de leixar ses cases, e la dita universitat romandrà depoblada e cesaran vostres anuals pensions; e ultra açò les propietats qui-s staran sens tota producció de fruyts. E com vosaltres senyors, qui sots naturals o fets vostra residència en lo dit loch, e en aquel vos vage molt³⁹⁸⁷ ésser per inopi, e començament de-les dites reduccions ans que lo dit loch no vingue a pigor que és. Per què-us pregam axí afectuosament com podem que-us plàcia reduir los censals que sobre la dita universitat prenets axí en universal com en particular, los quals són a for de XII mil, a for de XXV mil. E axí haurets vostres anuals pensions quiscun any, com en altra manera si a la dita universitat e encara als singulars d-aquella impossible o almenys fort difícil aquelles pagar al dit for de XII mil. E no serà cosa nova car tota Cathalunya fa semblant e encara reduïx a for de XXX mil o pus. E serà cosa que donarets gran descàrrech a la universitat, universal e als singulars, en singular, e serviríets nostre Senyor Déus, e axí hauríets quities vostres propietats, e hauríets vostres anuals pensions quiscun any,³⁹⁸⁸ e nosaltres que-us ho reputarem a plaher molt gran. En altra manera senyors, com per contradicció d-alguns la dita reducció de XXV mil fer no volguésets, car per ventura tots no han l-enteniments arreglat, e hagués a cesar, vos certificam que per obviar a la despoblació e sinistres del dit loch; en la qual va aquesta ciutat,³⁹⁸⁹ nosaltres farem tals provisions e sens dubte e axí expedients que seran fundades en egualtat, que rahanablement forçats ho haurets a fer, jatsie en vosaltres no haïam tal. E sia lo Sant Sperit ab vosaltres. Scrit en Leyda a XXIII d-octubre any M CCCC XI.

Los pahers de-la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Als molt honrats e discrets senyors lo vicari, preveres e beneficiats en la església de Liminyana en singular e en particular crehedors del dit loch.

451

1411, octubre, 24. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als creditors de la Terra del Marquesat, que reben censals en el lloc de Llimiana a for de 12.000 per mil (8,3%), perquè, com han fet els creditors d'altres universitats del Principat de Catalunya, el redueixin fins al 25.000 (4%), al 30.000 (3,33%) o al 40.000 per mil (2,5%).

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 198r i 198v.

³⁹⁸⁶ ni a pagar lurs càrrecs. Damunt de la línia.

³⁹⁸⁷ e en aquel vos vage molt. Damunt de la línia.

³⁹⁸⁸ quiscun any. Damunt de la línia.

³⁹⁸⁹ en la qual va aquesta ciutat. Posat en el marge de començament de línia

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats tots e sengles crehedors habitants en la dita Terra rebents censal sobre lo loch de Leminyana de la dita Terra, saluts e dilecció. Segons som informats vosaltres reebets censals sobre la dita universitat e singulars de aquella a for, o preu de XII mil e poch més per mil, lo qual for a present és fort poch, guardant les altres universitats constituïdes dins lo Principat de Cathalunya, les quals universalment per lurs crehedors són estat reduhits los censals que feyen a XXV mil o XXX mil e a XXXX mil per mil. Siam més certs, que la dita universitat e singulars d'aquella són axí carregats, e opresos de tants de deutes e de mals e censals, que pagar aquells no són bastants ni potents. Per què forçadament han haut regrés a nosaltres, suplicants nos que com ells sien axí vexats e opresos per llurs creedors e singularment per los crehedors de la dita Terra, als quals és impossible, o difícil pagar aquells al dit for, que nosaltres axí com a senyors d'ells los deguéssim disposar a arreglar en tal manera, ço és, per fer reduir a XXX mil per mill, sens la qual reducció no són bastants pagar lurs crehedors. En altra manera jatsia forçats haurien haver a aquell flebill e plorós auxili de cessió de béns, car mentre han pogut han pagat, ara pus que non han, no poden fer més de possibilitat. Hon nosaltres considerada la inòpia de la dita universitat e dels singulars d'aquella designadament en la qual són posats, e ésser informats de molts e grans càrrecs e importables que porten, vehens encara que los censals que fan axí universalment con en singular són a poch for, e que per alguna manera la dita universitat ni ls singulars d'aquella no poden squivar ni haver algun reconexement ni pagar les annuals pensions, sens que reducció no ls sia feta. Havem delliberat, ans que no volem que la dita universitat ni ls singulars d'aquella peresquen totalment, que vosaltres reduhiscats los censals que us fan la dita universitat e encara los singulars contínuament e de partida, a XXV mil per mil. E ab aquesta reducció haurets vostres propietats quíties e salves, e los fruyts d'aquelles aytants com sien; car si axí non fehiets convendrie ls fer cessió de béns, axí la universitat *in universo* com los dits³⁹⁹⁰ singulars *in singulari*. E hauriets a venir a pas que per ventura, volguéssets o no, hauriets a reduir a cinquanta milia per mil, ultra infundades messions que fariets. Car vehem evidentment ésser pus útil e pus profitós fer les dites reduccions que fer la universitat e los singulars cessions. Per què de dos mals, volents elegir lo menor, vos pregam e exortam axí graciosament com podem per sustentació de la dita universitat e dels singulars d'aquella, qui semblantment són molt opresos per diverses censals que fan, ultra aquells que la dita universitat fa, e per utilitat de vosaltres matexs, com vegam la matèria aparellada a tot sinistre e fort prompta, si donchs no us regits per la forma davall continguda. Hoc e us dehim e manam expressament e de certa sciència que, vista la present, tots los censals que vosaltres rebets sobre la dita universitat universalment e sobre singulars d'aquella singularment e divisa, reduhiscats quiscuns vostres censals a for de XXV mil per mill, totes excepcions e dilacions remogudes e foragitades. Com nos aparegua la dita reducció ésser temprada e a vosaltres ésser sostenidora, e rasonablement tolleradora, havent maiorment esguart a les altres reduccions que s són fetes en aquesta ciutat e altres ciutat, viles e lochs de Cathalunya. E ab aquesta manera serà provehit a la Indemnitat de la dita universitat que no la calrà ésser despoblada. E axí matex als singulars del dit loch qui semblantment per llur molèstia hauran la cara girada en anar-se'n e transportar sos domicils en altra part. E vosaltres haurets ço del vostre. E hon açò fer no vullats, certificam vos que per

³⁹⁹⁰ *dits*. Damunt de la línia.

conservar la dita universitat e los singulars de aquella nosaltres hauríem a provehir en lo dit fet, segons e per la forma que altres fan, e an fet en semblants fets per sustentació de la dita universitat, la qual conixerets que havem molt a cor e rahó de tenir la cara girada de preservar aquella de perdicíó, e si ben assaboriets és cosa profitosa semblantment a vosaltres. E ultra açò manarem al batle e veguers, axí del loch com de la dita Terra, que facen les provisions que per nosaltres los seran manades. E no res menys provehirem ab los jutges eclesiàstichs e seglars a les jurisdiccions dels quals la dita universitat e singulars de aquella conjuntament o de partida són obligats. En la qual gràcia és nostra intenció que axí los singulars com la universitat universalment e singular conijuntament e de partida sien entesos, en tal manera que serà satisfet a nosaltres, obtat lo qual, és fulcit de caritat e molt bé arreglat. Certificant vos que si contra les coses contengudes en la present letra vosaltres en menyspreu de nosaltres insurgiets, o erets de tanta audàcia, o gosar moguts, que les dites reduccions fer no volguéssets segons damunt se contén, la qual cosa seria molt desplaent a nosaltres e a la ciutat, com que no crehem per res, ans que no consentiríem la desolació ni depopulació del dit loch e dels singulars habitants, covendriens procehir jatsia forçats contra vosaltres o los recunsants, e contradients fer les dites reduccions, axí com a perturbants e zitzania mesclants, e donant obra de perdicíó del dit loch; a la qual obviarem per tot nostre poder segons som tenguts e trobarem ésser provehidor; jatsia a nosaltres serà fort greu, emperò serets ne vosaltres ocasió, e vindrà a culpa vostra. E no diguéssets despuys que non siats estats incautats e sollicitats. Dada en Leyda a XXIII d'octubre any M CCCC XI.

452

1411, octubre, 27. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Cubells. El marmessor de Berenguer Torrent, Nicolau Torrent, que havia estat rector de Cubells, va dirigir-se a aquesta vila per cobrar deutes de la marmessoria, però no va poder entrar perquè li van tancar les portes. Els paers lleidatans demanen al batlle que permeti que Nicolau Torrent entri en la vila Cubells i cobri el que se li deu.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 198v i 199r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al honrat e amat lo batle del loch de Cubells, o a son lochtinent, saluts e dilecció. Certificam vos que huy data de la present, és comparegut denant nosaltres, lo discret en Nicholau Torrent, dient se marmessor del honrat en Berenguer Torrent, condam, rector d'aquex loch, dient e afermant que ell, en nom qui desús, per plegar e executar alguns deutes deguts a la dita marmessoria per alguns singulars persones del dit loch, ara anat aquí, e quant fonch dins lo dit loch e fonch descavalcat, e posades ses armes en lo hostel, anà per donar aygua a una cavalcadura que menava, e essent de fora lo loch foren li tancades les portes que no-y poch entrar, e li fonch dit que no-y entraria sens que ell no prestàs sagrament que allí no venia per deute algú que li fos degut, o per requerir execució alguna, la qual seguretat ell hagué a prestar. Per la qual rahó ha hagut regrest a nosaltres, axí com a senyors del dit loch, que en semblants coses degudament

provehir deguéssim, donant manera que ell puscha haver ço que degut és a la dita marmessoria. Com en maior part los dits deutes sien de fort pocha quantitat. Hon nosaltres vehents les dites clamors e requesta ésser justes. E considerada la manera que tenguda havets qui és assats cautelosa, e de mal exempli, vists encara tots los deutes que a la dita marmessoria són deguts, per alguns singulars d'aquest loch, qui són tots menuderies, exceptat cent III sous e III diners d'en Pere de Bellver. Per què us dehim e manam que, vista la present, totes e sengles quantitats a la dita marmessoria degudes, façats pagar al dit en Nicholau Torrent en lo dit nom, fahents presta execució en los béns dels singulars obligats, os avinguen ab ell amigablement,³⁹⁹¹ en manera que per dispendi del plet ni malícia, aquelles dites deutes menuts, no-li facen fonre en messions del deute. Emperò del dit en Pere de Bellver vos haiats en aquella manera, ço és, que si fer se pot que·n pach de present alguna partida, e lo restant a tres pagues, que·u farà, o aldemenys en aquelles pagues en terminis que a·vos serà de viars qui sien comportables a quiscuna de·les parts; en manera que lo dit marmessor haia ço del seu. Volem encara e expressament vos manam sots pena de cent florins, als cófrens de·la ciutat aplicadors, que del dit Nicholau seguretat per rahó dels dits deutes³⁹⁹² alguna no prengats, ans l·entrar, exir e star del dit loch li permetats sens alguna torba e·contrast. E açò no mudets com axi·u vullam de certa sciència. E axí sia estat per nosaltres delliberat. Dada en Leyda a XXVII d·octubre any M CCCC XI.

453

[1411]³⁹⁹³

Carta inconclusa dels paers de Lleida als batlles de Cubells i Alòs, comunicant-los que ha comparegut a Lleida Joan Agramunt, procurador del prior del monestir de Santa Maria de Gualter.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 199r.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, al honrat e amat lo batle del loch de Cubells, e d·Alòs o llurs lochtinents, saluts e dilecció. Certificam vos que huy, data de·la present, és comparegut lo honrat en Johan Agramunt, procurador del prior de Santa Maria de Gualter, dient e afermant que·la universitat e singulars al dit prior o al dit monestir.³⁹⁹⁴

³⁹⁹¹ os avinguen ab ell amigablement. Damunt de la línia.

³⁹⁹² per rahó dels dits deutes. Damunt de la línia.

³⁹⁹³ Aquesta carta apareix cancel·lat.

³⁹⁹⁴ Registre anul·lat.

1411, octubre, 30. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als batlles, als jurats i als prohoms de Cubells i d'Alòs. Joan Agramunt, procurador del religiós Esteve Agramunt, prior del monestir de Santa Maria de Gualter, que rep de Cubells 18 lliures barceloneses censals i d'Alòs 15 lliures jaqueses, ha reduït el for del censal fins al 30.000 per mil (3,33%), però es queixa que no se li paguen les pensions. Per això els paers de Lleida demanen als batlles que, si l'esmentat Agramunt els ho requereix, li paguin els censals que li deuen, o en farcin l'execució.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 199v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los batles, jurats e prohòmens dels lochs de Cubells e de Alòs e quiscuns d'ells o als lochtinents dels dits batles, saluts e dilecció. Certificam vos que huy, data de la present, és comparegut denant nosaltres lo discret en Johan Agramunt, procurador del honorable e religiós en Steve d'Agramunt, llicenciats en decrets, prior de Santa Maria de Gualter, dient e afermant que vosaltres ensemps ab les universitats e singulars d'aquex lochs fets cert censal al dit principal seu, com a prior del dit monestir, o al dit monestir, e convent en cert termini ja passat³⁹⁹⁵ pagador, ço és la universitat de Cubells XVIII lliures barceloneses e diners més, e la universitat d'Alòs XV lliures jaqueses a for oportú reduhit de XXX mil per mil, les quals pensions són degudes de béns dos terminis; jatsia siats estats requests que aquelles pagàssets o pagar fésssets vosaltres. Emperò açò no havets curat fer ni de present curats, en gran dan del dit prior, convent e monestir,³⁹⁹⁶ no esguardants la gran reducció qui us és estada feta, ni molt menys tements les penes, obligacions e stipulacions e encara submissions, a que sots tenguts per virtut dels contractes daquem fets. Per ço ans que contra vosaltres procehir no ha volgut axí, per virtut dels contractes dels dits censals com per virtut de les constitucions de la pau e de la treva, les quals trobave de consell haver loch³⁹⁹⁷ en lo dit cas és contingut per la ciutat axí com senyora de la dita Terra per fatigar-ne aquella ans que anantament algú hi fes. E requerents nosaltres que provehim en los dits fets segons som tenguts, los dits censals o pensions d'aquell degudes a ell en lo dit nom pagar e satisfer fésem ensems ab altres messions fetes e fahedores. Hon nosaltres vehents la dita requesta provehir de justícia, considerants les reduccions fetes a tan gran for, e que tota justa causa cessant, e volentat de no pagar per rahó allegants vos escusets, o defugats segons apar tant com podets, estam fort marvellats de les maneres que tenits, car segons se diu, per importunitat de vosaltres no ha molt temps passat, hagués a pagar de messions de salaris de procuradors e de notaris tant o més com per ventura pugaven les propietats dels censals que us demanaven, e poríets axí penre d'aquest si donchs ab ell, o ab son principal amigablement no us conveníets. Per què us dehim e manam que quan requests per lo dit procurador serets, los dits censals o pensions degudes li paguets a ab ell vos

³⁹⁹⁵ ja passat. Damunt de la línia.

³⁹⁹⁶ en gran dan del dit prior, convent e monestir. Damunt de la línia.

³⁹⁹⁷ loch. Damunt de la línia.

convingats amigablement,³⁹⁹⁸ en manera que messions e dispendis de plets sien esquivades, e que clam de pau e de treva o altre agre procehiment contra vosaltres ni les dites universitats no puxe ésser fet. Manant ab la present a vosaltres dits batles e a quiscun de vos, que si les universitats a vosaltres comanada lo dit censal que fa no pagava o amigablement no-s convenia ab lo dit procurador, que en aquell ser cars façats executió en los béns d-aquella universitat e singulars, tro a compliment de paga. E açò no mudets. Dada en Leyda a XXX d'octubre any M CCCC XI.

455

1411, novembre, 20. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al donzell Berenguer de Bellver, capità de Cubells. Per tenir el lloc pacificat ha de prohibir portar armes ofensives i només permetre que es duguin punyals i dagues de mida convenient.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 200r.

Al molt honrat savi senyer en Berenguer de Bellver, donzell capità e lochtinent del procurador en lo loch de Cubells.

Senyer, nosaltres per ço que vos e lo batle e altres aficials d-aquex loch pugants tenir en pacífich stat e tranquille lo dit loch, havem delliberat que en aquex loch alguna persona del dit loch ni de fora no gos portar algunes armes ofensives. E si-u fan que perden aquelles e aytal manament havem fet al batle del dit loch de Cubells, qui ací és, stat present. Per què us pregam e manam que encontinent inhibischats a tot hom del dit loch de Cubells e de fora que en lo dit loch armes afensives no gos portar, exceptat punyals e daga de mida convinent. E si-u fan que perden aquelles, e açò forçats e façats servir a la ungla sens tot blandiment, com axí-u vullam de certa sciència. Scrit en Leyda a XX de nohembre any Mil CCCC XI.

Los pahers de la ciutat de Leyda e lo procurador del Marquesar presents a vostra honor.

456

[1411]

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers del lloc de Cubells als quals recriminen que s'hagin absentat del lloc i recomanen que no procedeixin contra cap habitant de Cubells.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 200r.

³⁹⁹⁸ amigablement. Damunt de la línia.

Als amats en Guillem Bonet, Berenguer Bonet, Bernat de Meyà e altres etc.

Pahers, segons som stats certs per informació de alguns pròmens, per lo loch de Cubells a nosaltres trameses,³⁹⁹⁹ algunes coses ques són innovades en lo dit loch,⁴⁰⁰⁰ vosaltres vos sots absentats del dit loch⁴⁰⁰¹ e com a nosaltres sie fort desplaent e entenam breument provehir en lo dit fet ab remeys convinents. Per què-us manam expressament e de certa sciència que alguna novació o procehiment contra neguns abitants del dit loch de Cubells⁴⁰⁰² directament o indirecta no façats per lo ben avenir de-la dita qüestió. Certificant vos que del contrari vos posariets en gran culpa de què seriets condignament punits.

Los pahers.

457

1411, novembre, 28. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Berenguer Casset i els seus de Montgai. La ciutat tramet a la vila uns prohoms per fer de mitjancers entre ells i Francesc Ferreny i els seus per tal que s'acabin les discrepàncies.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 200v.

Prohòmens, nosaltres a instància e suplicació d'alguns prohòmens per la Terra del Marquesat elets sobre los debats e mals talents, que són entre vosaltres d'una part e en Francesch Ferreny e los de sa partida de-la altra, trametem a vosaltres los prohòmens portadors⁴⁰⁰³ de-la present per tractar, pratichar e la gràcia de Déu migaçant, finir los dits debats. Per què-us pregam e manam⁴⁰⁰⁴ que donets fe e creença a tot ço e quant per los dits portadors⁴⁰⁰⁵ per part de nosaltres e d'aquesta ciutat vos serà explicat axí com si nosaltres vos ho dehiem personalment, com sien informats plenàriament de vostra intenció, e de fer los tal resposta que d'aquella vos hagam recomandat e nosaltres e aquesta ciutat ne reporte lo fi que-s pertany; com e hagam⁴⁰⁰⁶ la intenció arrengrada e sana e tal que de tot ben avenir serà a nosaltres molt plahible, e del contrari desplaent, de què seriets dignes de gran reprehensió. Scrit en Leyda a XXVIII de nohembre any Mil CCC XI.

Los pahers de-la ciutat de Leyda.

³⁹⁹⁹ per informació de alguns pròmens, per lo loch de Cubells a nosaltres trameses. Damunt de la línia.

⁴⁰⁰⁰ coses ques són innovades en lo dit loch. Damunt de la línia.

⁴⁰⁰¹ del dit loch. Damunt de la línia.

⁴⁰⁰² neguns abitants del dit loch de Cubells . Afegit en el marge de final de línia.

⁴⁰⁰³ portadors, a l'original portados.

⁴⁰⁰⁴ e manam. Damunt de la línia.

⁴⁰⁰⁵ portadors, al'original portados.

⁴⁰⁰⁶ lo fi que-s pertany; com e hagem. Damunt de la línia.

Als amats en Berenguer Caset e los de la sua valença en lo loch de Muntgay.

Sie feta altra letra an Francesch Ferreny e als de la sua valença del loch de Muntgay sobre la qüestió e debat que ha ab en Berenguer Caset e los de la sua valença.

458

1412, gener, 4. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al senyor del lloc i castell de Sant Oïsmè, Francesc de Berga, el qual ha ofert aquest castell al comte Jaume d'Urgell i vescomte d'Àger, liberalment i sense contracte; i també ha donat permís als homes que vivien al lloc per abandonar-lo. Els paers lleidatans li recriminen l'oferta perquè és perillosa en els temps que corren i li demanen: que no rendeixi el castell a cap persona, que denegui qualsevol oferta i que el deixi en mans de la ciutat si no en pot tenir cura.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 201r.

Molt honrat en Francesch de Berga, senyor del loch e castell de Sentoymia situat en la Terra del Marquesat, saluts e honor. Segons són estats certificats⁴⁰⁰⁷ vos havets feta proferta al senyor don Jacme, senyor de comdat⁴⁰⁰⁸ d'Urgell e veçcomte d'Àger,⁴⁰⁰⁹ que si-ell vol establir lo dit vostre castell que-u pens de fer liberament e sens contractes e açò li havets ofert.⁴⁰¹⁰ E que de fet havets ja donat comiat als hòmens habitants en lo dit castell que se-n vagen en altres lochs, e que desemparen aquell. Hon nosaltres considerants la dita proferta ésser assats dubtosa e cautelosa atès lo temps que huy tenim, qui som sens príncep e senyor, e que quiscuns deuríem ésser fervents en squivar dans e sinistres, e haver la pensa arreglada en tot bé.⁴⁰¹¹ Considerants encara quina iusta causa ne rahó han vos induhit leixar fer fornio⁴⁰¹² en lo dit castell per alguna persona, per l'esguart del temps desús dit, qui per nostres pecats és inclinat a tot mal. Per què havem deliberat ans de totes coses a vos scriurem e certificar vos clarament del dit fet, pregants e requerints vos que atès que lo dit castell és situat en la dita Terra e en aquell havem tota jurisdicció e preheminència,⁴⁰¹³ e sens tot dubte per lo establiment de aquell se seguirien infinits dans a la dita Terra e als lochs e hòmens situats e poblats en aquella, que no vullats ni consintats que alguna persona de qualsevol preheminència ni condició sia stablesqua ni forniesca lo dit castell o loch, ans si proferta

⁴⁰⁰⁷ *certificats*. Damunt de la línia.

⁴⁰⁰⁸ *de comdat*. Damunt de la línia.

⁴⁰⁰⁹ *e veçcomte d'Àger*. Damunt de la línia.

⁴⁰¹⁰ *e açò li havets ofert*. Damunt de la línia.

⁴⁰¹¹ *en tot bé*. Damunt de la línia.

⁴⁰¹² Fornio. La paraula segurament té relació amb *fornir*, en l'accepció de "lliurar alguna cosa".DCVB *fornir* 2.

⁴⁰¹³ *e en aquell havem tota jurisdicció e preheminència*. Damunt de la línia.

alguna feta havets, a aquella remoguets e deneguets, si desigats vostra felicitat conservar, e los dits dans e inconvenients expellir e foragitar, ho en-cars que vos no-l puxats servir aquel, ja-que estats a la ciutat, tro a ella lo fornirà ho donarà caució tal que lo dit castell no vindrà axida a-la dita Terra car axí siats tengut per dret, per les Constitucions de Cathalunya e altres drets de-la Terra.⁴⁰¹⁴ En altra manera siats cert que ans que nosaltres ni la dita ciutat no consentríem que per rahó del dit castell dispendis, ni dans, a la dita Terra, ni domiciliats en aquella provinguessen. Farem en lo dit fet, aquella fort e rigorosa provisió que fer devíem ni per dret comú municipal⁴⁰¹⁵ o constitucions fahedor trobarem. Hoc encara per virtut de nostres privilegis, costums e usances, contra vos procehirem sens blandiment algú, mas vinrà a càrrech vostre e no de nosaltres. E a-presentar a-vos les presents Domingo Morell, missatgé e correu nostre trametem a la relació del qual planera fe entenem a donar. Dada en Leyda a IIII de janer any M CCCC XII.

459

1412, gener, 5. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Francesc Senyer, al qual agraeixen les notícies que els ha transmès, recollides pels homes de Fontllonga, sobre la cessió que Francesc de Berga havia fet del castell de Sant Oïsme al comte d'Urgell, i l'encoratgen a continuar vigilant. També li fan saber que comprovaran en el Llibre dels Feus, que és a Camarasa, si Sant Oïsme és de la ciutat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Llibre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 201v.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, en Francesch Senyer, una vostra letra havem rebuda digmenge qui-s comptava III dies dels mes e any deius scrits, sobre lo fet o sentiment que haviets per los de Fontllonga, de-la fornió o establiment que en Francesch de Berga senyor del castell de Sentoymia lexava fer al comte d'Urgell del dit castell. La qual entesa, vos regraciam de vostra bona vigilància e cura qui havets e demostrats. Certificants vos que nosaltres scrivim al dit en Francesch de Berga que ell se guart que lo dit castell no s'establescha en manera que dan ne pogués venir a la dita Terra, en altra manera la ciutat hi provehiria, segons llargament en aquella letra se conté. E de fet nosaltres regonexerem com ni en quina manera lo dit Francesch té lo dit castell, ni si és feudatari de-la ciutat. E ja hare ho haguérem reconegut si lo cabbreu dels feus fos ací, mas és a Camarasa. Más si a Déus plaurà, d-ací a poch dies nosaltres haurem vist lo dit fet clarament e farem tal provisió en aquell, que la dita Terra serà fora de perill. Emperò encarregam, incautam e pregam vos que continuant vostre bon propòsit vetlets en la-guarda e custòdia del dit loch qui-us és comanat e sollicitets los altres lochs que stiguen avisats en manera que per algun giny o tracte no fossen decebuts. I si ens sentits prestament

⁴⁰¹⁴ ho donarà caució tal que lo dit castell no vindrà axida a-la dita Terra car axí siats tengut per dret, per les Constitucions de Cathalunya e altres drets de-la Terra. Afegit al marge de començament de línia.

⁴⁰¹⁵ comú municipal. Damunt de la línia.

nos·en certifiquts, axí del fet del dit castell com altres fets que sien toquants a aquesta ciutat ni la dita Terra. Scrita en Leyda hora de prima a V de janer any M CCCC XII.

460

1412, gener, 15. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als batlles de Camarasa, de Cubells, d'Alòs i de Vilanova de Meià. Els clergues Bartomeu Galiana i Pere Bertran han anat a aquestes viles per cobrar un censal de Blanca de Lor, de la ciutat de Barcelona, però no se'ls ha permès l'entrada a les viles o se'ls ha expulsat. Els paers lleidatans ordenen als batlles que, malgrat qualsevol ordinació, deixin entrar els creditors.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 201v i 202r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los batles, dels lochs de Camarasa, de Cubells, d'Alòs e de Vilanova de Meyà de la dita Terra e a qualsevol d'ells, saluts e dilecció. Sapiats que denant nosaltres són compareguts en Barthomeu Galiana, tudor e curador d'en Miró Galiana, clergue del dit loch de Cubells e en Pere Bertran clergue tonsurat, dients e afermants que com per rahó d'un censal que la honrada dona Blanca dez Lor, de la ciutat de Barchinona reeb e ha acostumat de reebre sobre tota la dita Terra, en cert dia, lo qual li és degut de diverses terminis e pensions; lo procurador de la dita dona hage request ésser feta execució en los béns de les dites universitats. Per la qual rahó los oficials de Balaguer a instància del procurador de la dita dona ha vexats e vexen als dits clergues, qui són hereus e posehidors dels béns de Francesch Miger e d'en Miró de Puigvert,⁴⁰¹⁶ és saber: lo dit Pere Bertran, d'en Francesch Amigué del loch de Cubells e los dit Miró Galiana, hereu d'en Miró de Puigvert, los quals són obligats en lo dit censal, els fa execució en sos béns en la ciutat de Balaguer,⁴⁰¹⁷ en reeben gran dampnatge. E com los dits en Barthomeu Galiana en nom que damunt e en Pere Bertran vullen anar aquí per intimar le dites coses e requiren⁴⁰¹⁸ a les dites universitats que a la dita dona degen pagar e a ells satisfacen les mesions que fetes han; e per virtut d'algunes ordinacions per la dita Terra e universitats d'aquella alguna persona que vage als lochs de la dita Terra per demanar censals o per fer requestes d'aquells o altres enantaments, aquelles persones no són acollides ni los permeten entrar en los dits lochs, ans totalment los és donada repulsa. Per què han requests nosaltres que en açò deguésem provehir de remeys coninents, e de donar manera que per los fets de tota la Terra los dits religiosos no reeben tant gran dampnatge ni vexacions On nosaltres considerants, los dits religiosos ésser naturals de la dita Terra, e que per fets⁴⁰¹⁹ d'aquella reeben vexacions, atenents encara que les requestes que ells volen fer a les dites universitats se fan per utilitat de tota la Terra e per sol·licitar aquella, que al dit censal sia feta tal provisió que mesions e

⁴⁰¹⁶ e requiren. Damunt de la línia.

⁴⁰¹⁷ en la ciutat de Balaguer. Damunt de la línia.

⁴⁰¹⁸ de Francesch Miger e d'en Miró de Puigvert. Damunt de la línia.

⁴⁰¹⁹ fets. Damunt de la línia.

damnatges la dita Terra non reebe sinó com meys pugué. Per què havem delliberat de scriure a vosaltres que als damunt nomenats permetats entrar en les universitats damunt dites. Per ço que a vos e a quiscun de vos dehim e manam expresament e de certa sciència, sots pena de cent florins d'or d'Aragó,⁴⁰²⁰ que no contrastants qualsevol ordinacions en la dita Terra o lochs d'aquella, permetats entrar als dits en Barthomeu Galiana e an Pere Bertran, quiscú de vosaltres en lo loch a vosaltres comanats, per fer lurs requestes als jurats e prohòmens de les dites universitats, e encara a vosaltres per rahó del dit censal e coses davallants d'aquell solament sens tota contradicció, tota hora e quant expedient los serà,⁴⁰²¹ com axí haurà per nosaltres stat delliberat en vullam de certa sciència. Encara més, sots la dita pena, vos manam que quant la present rebuda haurets, aquella prestament restituhiscats a-la part, sens dilació e retenció alguna, per ço que-la puxa presentar a qui ben vist li serà. Dada en Leyda a XV de janer any M CCCC dotze.

461

1412, gener, 20. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle d'Alòs. El síndic Guiem de Baldomar i el paer Martí Pocurull, que han treballat durant molt temps en les obres de defensa de Baldomar i que ja les tenen en bona disposició, es queixen que el batlle dispensa de treballar en l'obra les persones que l'esmentat Pocurull ha requerit. Els paers lleidatans insten al batlle que no impedeixi treballar a ningú, perquè això produeix perjudicis tant a l'obra com a al lloc de Baldomar.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 202v i 203r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat lo batle dels lochs d'Alòs o son lochtinent, saluts e dilecció. Segons som estats informats per en Guiem Baldomar síndich e per en Martí Pucurull paer e⁴⁰²² obrer de la força del loch de Baldomar, que com la universitat del dit loch de Baldomar per gran temps haia treballat, e hui en dia treballa ab aquella magor diligència que pot en fer força en aquell dit loch, e ja posada aquella⁴⁰²³ en bona disposició. Mas com lo dit obrer mana a algú de Baldomar que, sots certa pena entre ells ordenada, vaia a la dita obra. Si aquell aytal a qui lo dit manament és fet se'n va a vos dit batlle, vos inhibints al dit obrer de Baldomar, que no forcen aquell qui a vos serà recorregut, que sia a la dita obra, ni li sia executada la dita pena, la qual cosa és gran destorp de la dita obra, e dan preiuhí de la dita universitat de Baldomar. Per què han suplicats nosaltres que en los dits fets deguéssim provehir. Hon nosaltres vehents la dita obra ésser fort necessària e profitosa al dit loch, e destorbar aquella sia cosa inhumana e de mal exempli, per què us dehim e manam, sots la pena de cent florins d'or d'Aragó als cófrens de la ciutat aplicadors, que

⁴⁰²⁰ sots pena de cent florins d'or d'Aragó. Damunt de la línia.

⁴⁰²¹ tota hora e quant expedient los serà. Damunt de la línia.

⁴⁰²² paer e. Damunt de la línia.

⁴⁰²³ aquella. Damunt de la línia.

alguns impediment en la dita obra directament ni indirecta no donets o donar façats en manera alguna, ans si algú mogut d'iniquitat a qui fos fet manament de ésser a la dita obra, recorria per vos, aquell aytal admetats ni li hoiats alguna scusació que per la dita rahó haia. Emperò, per tant que equitat sia servada entre les parts, assignam axí a vos, dit batle, com a tots altres de qui interès sia la dita obra ni manaments, que dins spay de deu dies primer vinents, siats e sien denant nosaltres en la casa de la Paheria, proposadors vostres justes rahons, per les quals les dites coses lícitament e justa fer pugats, car lo dit dia seran ací los dits pahers e obrer de Baldomar per lo interès llur o del dit loch, a fi que hoydes les rahons de quiscuna de les parts nosaltres puscam fer en lo dit fet aquesta presta justícia que's merex. Dada en Leyda a XX de janer any M CCCC XII.

462

1412, gener, 20. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle, als jurats i als prohoms de Baldomar. Alguns habitants de la vila impedeixen continuar l'obra de les muralles perquè es pretén enderrocar cases. Els paers lleidatans demanen als oficials de Baldomar que es presentin a Lleida en un termini de 10 dies per informar de les obres, però que no enderroquin cap edifici, ni es facin ampliacions i que es continuï sense causar destorb.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 203r i 203v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los batles, jurats e prohòmens dels lochs de Baldoma, saluts e dilecció. Per tant com som estats informats que alguns habitants d'aquex loch impugnen e donen destorp, tant com poden, en la obra de la força que en lo dit loch continuats, e açò per tant com vosaltres volets trenquar alguns alberchs llurs, per los quals la dita obra pas e sia ampliada, la qual impugnació e destorp per l'esguart de llur interès prima faç apar sia rahónable. Per què havem delliberat que tro tant nosaltres haïam hoyts aquells de qui lo dit interès és, sia inibit a vosaltres que algun enderroquament no façats. Per ço us dehim e manam que, si la dita obra fets ne continuats, vos guardets de enderroquar algun alberch o alberchs, ni ampliar la dita obra per forma ni manera que interès sia d'algú, ans vos guardets en tot, cars que per rahó d'aquella algú dan non haia sinó com menys puga. Mas emperò ço com nosaltres havem molt per agradable que, si fer pot, la dita obra aja aquella obrada fi, e perfecció que designats, e que per interès propi de algú, lo qual bonament se pogués reintegrar e esmenar aquella, no claudich ni haia, sinó com mens destorp puegue. Que vos dit batle manets, axí als pahers e prohòmens del dit [loch] com a tots altres qui pretenen lo dit interès axí com nosaltres, ab la present, manam⁴⁰²⁴ que dins spay de deu dies primer vinents,⁴⁰²⁵ o altre per ells [decidit], compareguen denant nosaltres per proposar justes rahons, si les han, per les quals en preiuhí llurs la dita obra no-s

⁴⁰²⁴ axí com nosaltres, ab la present, manam. Afegit que ocupa el marge de final de línia.

⁴⁰²⁵ primer vinents. Damunt de la línia.

faça. Com axí-u vullam de certa sciència e sia estat per nosaltres delliberat. Dada en Leyda a XX de gener any M CCCC dotze.

463

1412, gener, 20. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als jurats i als prohoms de Baldomar, que es queixen que el batlle d'Alòs ha manat que a Baldomar es recullin queviures per a les fortalezes ràpidament, sota penes rigoroses en cas d'incompliment. Els paers lleidatans prorroguen el temps de recollida i insten al batlle d'Alòs, als altres oficials i als capitans del Marquesat que observin l'ajornament.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 204r.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los jurats e prohòmens del loch de Baldomar, saluts e dilecció. Com nosaltres haïam estats suplicats per part d'aquexa universitat que, com per rahó del temps fortuïds e inclinats a tot mal, que huy tenim nostres mèrits exigents, sien estades fetes crides e manaments en les viles, castells e lochs dins la dita Terra constituïts, sobre la recollida dels viures e altres coses acostumades en semblant temps. E per lo batle del loch de Alòs sia estat fet manament exprés, vallat e corroborat de forts e rigoroses penes, a la universitat e singulars del dit loch de Baldomar, que la dita recollida axí de béns com de persones dins cert temps deguessen fer en lo dit loch d'Alòs, nosaltres lo dit temps quasy ja prefinit, e artat, prorrogar degudament deguésem. Per ço nosaltres volents a vostra suplicació concedir e provehir, a vosaltres e a la dita universitat e singulars del dit loch de Baldomar lo temps de la dita recollida prorogam deferim e alongam tro en tant que nostre⁴⁰²⁶ manament aiats de nosaltres en contrari. Manants, ab la present, al batle de Alòs e a tots altres oficials e capitans de la dita Terra, als quals lo dit acte se pertangue o a llurs lochtinents, que no contrastant qualsevol crides e manaments fet en contrari, en e sobre la dita recollida fahedora, la dita prorrogació e dilació per nosaltres atorgada⁴⁰²⁷ tinguen e observen e contra aquella en alguna manera no vinguin ans, ab tenor de la present tant com toqua la compulsa de la dita universitat de Baldomar per la dita rahó, tot poder de fer lo contrari los abdicam, tolem e sublevam, com axí-u vullam de certa sciència, e per nosaltres sia estat deliberat. Dada en Leyda a XX de janer any M CCCC dotze.

464

1412, febrer, 4. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als sotsveguers, castllans,

⁴⁰²⁶ *que nostre*. Damunt de la línia.

⁴⁰²⁷ *per nosaltres atorgada*. Damunt de la línia.

batlles, paers, cònsols, jurats i prohoms del Marquesat. El procurador general del Marquesat Ramon Berenguer Despens està convalescent i no pot exercir el seu càrrec; per això, han nomenat Joan Despens, ordinari de Lleida i procurador general en lo civil, com a procurador de cort i de paers en el crim en el Marquesat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 204r i 204v.

Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, als amats los sotvegues, castlans, batles, pahers, cònsols, jurats e prohòmens de la dita Terra, e a quiscun d'ells,⁴⁰²⁸ saluts e dilecció. Sapiats que a gran instància e requesta del honrat en Ramon Berenguer Despens, ciutadà d'aquesta ciutat e procurador general de la dita Terra, lo qual per son accident no pot anar aquí per exercir son ofici, havem deliberat, per honor e gran utilitat d'aquexa Terra la qual veem evidentment, que atès lo temps tribulat que tenim, no sia bé sens de regidor, constituir hi en absència del dit en Ramon Berenguer un altre, com ho pugem fer per virtut de una provisió real. Per ço ara novellament havem creat en lochtinent de Cort e de Pahers en lo Crim ab confirmació del ordinari d'aquesta ciutat, servant la forma de la dita real provisió, e en procurador general nostre en lo civil, lo honrat en Johan Despens, ciutadà d'aquesta ciutat, tro tant que lo dit en Ramon Berenguer sie convalent e abilment pugue regir son ofici, al qual havem donat poder de constituir capità o capitans en aquells lochs hon no n hage, segons lo poder que haviem donat al dit en Ramon Berenguer. Per ço, ab tenor de la present, intimants a vosaltres les dites coses e a quiscun de vos, dehim e manam, sots la feeltat de la qual nos sots tenguts, que al dit honrat en Johan Despens haiats per lochtinent de Cort e de Pahers en lo Crim e per general procurador nostre en la dita Terra en lo civil, e a aquell e a sos manaments e ordinacions,⁴⁰²⁹ axí dels dits oficis e encara d'ordonar capitans, segons la forma e pràctica que havem donada al dit en Ramon Berenguer Despens, obehiscats e cumplats per obra, tot ço e quant per ell vos serà manat e ordonat, axí com si nosaltres aquí érem personalment constituïts, donant li consell, favor e ajuda si e aytantes vegades com per ell requests serets. Dad en Leyda a quatre de febrer any M CCCC XII.

465

1412, febrer, 18. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als jurats, als paers i als prohoms de la vila de Camarasa. Per cobrar un censal, Salvador Calbet de Linyola va ocasionar, ja fa temps, incidents de marca i altres. L'esmentat Calbet ja ha tingut moltes despeses per poder percebre el deute i ara reclama una solució. Els paers lleidatans demanen que dos jurats de Camarasa es traslladin a Lleida, el proper dimarts, per informar verídicament de la qüestió.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 205r i 205v.

⁴⁰²⁸ e a quiscun d'ells. Damunt de la línia.

⁴⁰²⁹ e ordinacions. Damunt de la línia.

Los pahers de·la ciutat de Leyda, senyora de·la Terra del Marquesat, als amats los jurats e prohòmens de·la vila de Camarasa, saluts e dilecció. Segons som certs alguns temps ha pasat sobre un debat e qüestió que ere entre lo honrat en Salvador Calbet del loch de Linesola d·una part, e vosaltres de·la altra, sobre un censal que lo dit en Salvador reeb sobre aquexa universitat, se intemptaren alguns procesos marchals e altres,⁴⁰³⁰ entre los lochs de Linesola e vosaltres, per rahó dels quals los dit en Salvador feu grans mesions. E segons som certs per toldre inconvenients e sinistres a les dites universitats per nostres predecesors fo scrit als batle, jurats que ladoncs eren sots certa forma, emperò vosaltres no contractant la dita letra ni obtemperant a aquella fes certa novitat. E com lo dit en Salvador sie comparegut denant nosaltres e ab gran instància e molt humilment e graciosa, hage exposat denant nosaltres que com ell entene perseguir la dita qüestió e en desplaier de nosaltres, ell açò no entenés fer nos ne donant fadiga, ço és, que si nosaltres volíem d·aquells conèixer, ell d·aquella nos farà jutges o que·li permetésem usar que son dret pogués ab justícia prosseguir.⁴⁰³¹ On nosaltres veents lur curialitat e lur proferta axí copiosa havem lo d·aquella regraciart, e havem delliberat de·la present manera ésser a vosaltres scrit per utilitat de la dita universitat, per ço que nosaltres del dit acte pugem ésser certificats. Emperò no voldríem que per dilacions lo dit fet se romangués segons altres se fan per negligència,⁴⁰³² car si·u fahie lo dit Salvador usarie de sa justícia e dret, e dubtam nos que ultra grans mesions que ja s·i ha fetes, no se·n hi fes més e per obviar a la indempnitat de la dita universitat e lo dit acte no romangue coberts, ans vingue en lum, volem haver d·aquell plenera evidència. Per què·us dehim e manam expresament e de certa sciència e us citam, e pena de dohents florins vos posam, que dimarts primer vient per tot jorn vosaltres jurats⁴⁰³³ o dos de vosaltres siats ací denant nosaltres personalment per informar nos de la dita qüestió, a fi que aquella si expedient nos serà, pugam levar de carrera per amigable composició e hon loch no hage vosaltres e ell ho menets per justícia, pus nosaltres de·la veritat siam presents tots ací informats; e açò per res no mudets, significants vos que ultra la exacció de·la dita pena, procehirem contra vosaltres per justícia. Dada en Leyda a XVIII de febrer any M CCCC XII.

E dilluns intitulat XXIII^a februarí any damunt dit Ramon Corts missatger e correu feu relació que dissabte proper passat a XX de febrer que presentà la letra inserta al honrat en Johan Despens, lochtinent de procurador e an Ramon Margalit sots batle e a l paher de·la vila de Camarasa en hora de vespres.

466

1412, febrer, 20. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle i sotsveguer de Montgai. Antoni de Montsonís va prendre un mul roig al lloc de Binèfar, i els paers demanen que el retorni a Bernat Roig i que aquest pagui al de Montsonís les despeses de manteniment de l'animal.

⁴⁰³⁰ e altres. Damunt de la línia.

⁴⁰³¹ prosseguir. Damunt de la línia.

⁴⁰³² segons altres se fan per negligència. Damunt de la línia.

⁴⁰³³ jurats. Damunt de la línia.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 205v.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat, al amat lo batle e sotveguer del⁴⁰³⁴ loch de Muntgay, saluts e dilecció. Com siam estats informats que en aquex loch ha un mul de pel Roig lo qual és estat pres al loch de Binefer e és d'en Bernat Roig del dit loch,⁴⁰³⁵ segons nos han dit, és en poder del honrat n·Anthoni de Munçonís. E com semblants precis sien a nosaltres molt desplaents e odiosos.⁴⁰³⁶ Per què us dehim e manam expresament e de certa sciència, sots pena de cent florins, que vos ésser certificat de-les senyals del dit mul, façats liurar aquell al dit en Bernat Roig o al portador de-la present,⁴⁰³⁷ satisfet al dit n·Anthoni de Muntçonís e a aquell a qui-l tingue ço que haurà despéss, totes dilacions e excepcions remogudes e foragitades. Havent vos en lo dit fet en manera que per nosaltres ni per algú no pugats ésser requests. Dad en Leyda a XX de febrer any M CCCC XII.

467

1412, febrer, 22. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Constança d'Orcau, que rep un censal a Cubells que no cobra de fa temps. Els paers lleidatans informen Constança que la vila ha fet fallida econòmica, i ha posat els comptes en mans de jutges eclesiàstics i seculars que paguen els creditors segons la seva importància i prioritat. Li comuniquen que parlaran amb el procurador perquè ella, que no té el grau d'altres creditors, pugui percebre el censal.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 205v i 206r.

Molt noble madona, vostra letra havem reebuda sobre lo censal que vos reebets sobre la universitat del loch de Cubells, que us és degut d'un termini, segons dehits,⁴⁰³⁸ ja lonch temps ha pasat, en lo qual a demanar haguérets fetes mesions si no per contemplació de nosaltres. E regraciants vos, madona, de-la vostra curialitat e paciència, vos responem que-la dita universitat, per infinits càrrecs que ha,⁴⁰³⁹ ha feta cessió de béns, e aquelles han meses en poder de sos jutges axí eclesiàstichs com seglars, e mostrar tot hom de sos drets e títols se ha a-donar sentència en aquelles, col·lochants los crehedos en lurs graus, segons prioritat e posterioritat. Emperò madona, per honor vostra nosaltres parlem ab lo procurador de-la dita Terra e a certs prohòmens, als quals lo dit acte és comanat. E farem fe que vos no avets en lo grau dels altres creedors ans vos farem fer tal obra que rahanablement vos ne deurets tenir

⁴⁰³⁴ e sotveguer del. Damunt de la línia.

⁴⁰³⁵ e és d'en Bernat Roig del dit loch. Damunt de la línia.

⁴⁰³⁶ e odiosos. Damunt de la línia.

⁴⁰³⁷ o al portador de-la present. Damunt de la línia.

⁴⁰³⁸ segons dehits. Damunt de la línia.

⁴⁰³⁹ per infinits càrrecs que ha. Damunt de la línia.

per contenta. Havent sguart a la vostra paciència e cortesia e per ço com sots circumvehina ab la dita universitat, per rahó de-la circumvehinitat se deuen tol·lerar moltes coses e seguir cortesies,⁴⁰⁴⁰ e vos que per vostra noblesa ho merexets. E si algunes coses a la vostra noblesa són plasents, scrivits aquella ab bona confiança. Scrit en Leyda a XXII de febrer any Mil CCC XII.

Los pahers de-la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

A la molt noble madona Constança d'Orchau.

468

1412, febrer, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat, Guillem Cardona. Per cobrar el treball pel seu ofici, Guillem Brescó, advocat fiscal del Marquesat, va consentir que se li abonessin 15 lliures jaqueses anuals, però encara se li deuen algunes quantitats. Els paers de Lleida demanen al clavari que pagui a Guillem Brescó les quantitats que se li deu.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 206r i 206v.

Los pahers de-la ciutat de Leyda, senyora de-la Terra del Marquesat, al amat en Guiem Cardona, clavari de-la dita Terra, saluts e dilecció. Algun temps ha pasat que a inducció de nostres predecessors e lurs mèrits exigents lo honrat en Guillem Brescó, savi en dret, fo provehit de-la advocació fiscal d-aquexa Terra.⁴⁰⁴¹ E jatsie antigament lo advocat fiscal reebés de salari XV lliures jaqueses, emperò lo dit en Guillem per honor d-aquesta ciutat volch haver paciència⁴⁰⁴² que per lo servey del ofici li fosen donats per quiscun any deu lliures jaqueses. E com, segons asserció del dit en Guiem,⁴⁰⁴³ lo dit salari no li sie pagat complidament, ans les pages que li feu sien axí tènues e de poca substància que quax a no res li torne. E a nosaltres aparegue ésser digna cosa que dels emoluments de-les punicions, en les quals incessantment treballe, dega com mester lo havets,⁴⁰⁴⁴ ésser contentat rahanablement, maiorment haut sguart al ofici que és odiós. Per què encarregant vos del dit fet e recomanant vos lo dit en Guillem, qui per gràcia de Déu és hom suficient e molt⁴⁰⁴⁵ bastant a seguir lo dit ofici, vos dehim e manam expressament e de certa sciència que ab aquelles millors maneres e expedients que a vos ocorreran e pus, promens seran, donets obra ab perfecció que-lo dit en Guiem Brescó sia contentat plenerament en les quantitats a ell degudes per lo exercici de son

⁴⁰⁴⁰ per rahó de-la circumvehinitat se deuen tollerar moltes coses e seguir cortesies. Damunt de la línia.

⁴⁰⁴¹ d-aquexa Terra. Damunt de la línia.

⁴⁰⁴² En el marge superior i en lletra menuda, anotació de l'escrivà apareix, *Al batle e sotveguer e pahers de Sancta Linea/ Al notari de Sent Adrià qui [] e comuns /divendres [] de maig any desusdit.*

⁴⁰⁴³ segons asserció del dit en Guiem. Damunt de la línia.

⁴⁰⁴⁴ com mester lo havets. Damunt de la línia.

⁴⁰⁴⁵ suficient e molt. Damunt de la línia.

ofici; a fi que sie pus inclinat a entendre en aquell e per la dità rahó no hage altra vegada haver regrés a nosaltres, com no-y hauríem tolerància. Dada en Leyda a XXIII de febrer any Mil CCCC XII.

469

1412, febrer, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Joan Despens, lloctinent de procurador del Marquesat, al qual demanen que posi vigilància en el casament del fill d'en Carbonell i la filla de Pere Nicolau, de Vilanova de Meià, per evitar que es produeixin aldarulls.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 206v.

Molt honrat senyer, segons havem entés sobre lo matrimoni del fill d'en Carbonell e de la filla d'en Pere Nicholau de Vilanova de Meyà, se comencen a engendrar alguns tips e qüestions aparellats a mals e a escàndols. Per què us pregam molt afectuosament que si vehets que les parts o qualsevol d'aquelles fan alguns preparatoris insurgents o destemprats, per los quals se pugue seguir entre aquelles oyts o damnatges hi provehischats sàviament, o per capcions de persones, o per altres remeys, a vos expedients, segons de vos a ple confiam, a fi que entre aquelles cesen tots mals talents. Certificants vos que de la present matèria scrivim al oficial de Vilanova qui semblantment hi proveesque. E sia lo Sant Sperit ab vos. Scrit en Leyda a XXIII de febrer any Mil CCCC XII.

Los pahers de la ciutat de Leyda a vostra honor aparellats.

Molt honrat e savi senyor en Johan Despens lochtinent de procurador en la Terra del Marquesat.

470

1412, febrer, 23. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Jaume Brescó, oficial del Marquesat, al qual comuniquen que Guiem Brescó li portarà informació, que ha de creure com si els mateixos paers lleidatans li diguessin.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, pàg. 208v.

Mossèn, lo oficial sobre alguns fets dels quals havem informat largament⁴⁰⁴⁶ lo honrat en Guiem Breschó, savi en dret, lo dit en Guiem per part de nosaltres vos explicarà. Per què us pregam li donets fe e crehença axí com si nosaltres vos ho dehiem personalment. E tinga-us la Santa Trinitat en sa guarda. Scrit ut supra.

Al molt honrat e molt savi senyor en Jacme Breschó oficial de la Terra del Marquesat.

471

1411, abril, 27. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al clavari del Marquesat Guiem Cardona. Quan se'l va informar de l'ordre del repartiment de les despeses no es van incloure els treballs de Pere de Bellsolà, notari de Camarasa, en el compromís entre Santa Linya i les Avellanes, pels quals se li deuen 38 florins, 7 sous, 3 diners, que el clavari li ha de pagar, i després passar el compte al racional de la ciutat.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, full solt 1.⁴⁰⁴⁷

Els paers de la ciutat de Lleida, senyora⁴⁰⁴⁸ de la Terra del Marquesat, al amat en Guiem Cardona, clavari de la dita Terra, salut e dilecció. Recòrd-ens segons havem vist ocularment que algun temps ha passat vos fonch scrit per nostres antecessors en lo dit ofici per llurs letres del tenor segent, "Los pahers de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat en Guiem Cardona clavari de la dita Terra, saluts e dilecció, recòrdens que algun temps a passat vos scrivim per nostres letres en les quals vos donàvem certa forma e orde com de les rendes drets emoluments de la dita Terra pagaríets primerament los procurador e l assessor e al batle de Lorens certes quantitats en la dita letra contingudes, e altres messions que necessàriament se haguessen a fer, les quals squivar no's poguessin. E en après quatre milia cinchcents cinquanta sol. jaqueses censals e los VIII m. D setanta cinch sous barcelonesos censals, als quals les rendes de senyor són obligades, e après a la Abadesa de Valldonzella e altres, segons que aquestes coses e altres largament en la dita letra són contengudes, les quals enarrar llur prolixitat ometem. La data de la qual fonch en Leyda a XX de agost any M CCCC VII. Per llurs treballs són deguts, ço és al dit procurador per la meytat X florins, e al dit assessor altres X florins, e al dit micer Bertran XL florins, com altra meytat de les dites quantitats los sie stadada⁴⁰⁴⁹ assegurada per la dita universitat de Santa Linea, e la dita meytat haia a pagar la ciutat com a senyora de la dita Terra. E com la dita quantitat que són LX florins se pach per conservació e preservació de la dita Terra qui rahonablement procehex a tots altres deutors e

⁴⁰⁴⁶ largament. Damunt de la línia.posat a la línia.

⁴⁰⁴⁷ El document porta en el dors dos segells de la ciutat de Lleida. Que en la cara han deixat quatre taques de la forma arrodonida del lacre vermell del dors. Està reproduït en el llibre en les pàgines 187 i 187v.

⁴⁰⁴⁸ Senyora, en l'original erròniament senyor.

⁴⁰⁴⁹ stada, en l'original stadada.

crèdits, per ço de consell del honrat micer Johan d'Alfageri, doctor en decrets, assessor de la ciutat, vos dehim e manam que vista la present de les rendes de la dita Terra, o foriscapis de aquella, paguets als dits honrats procurador, assessor e micer Bertran, los dits LX florins, segons damunt és exposat, no contrastant la dita letra, e altres en axò contrastants, com aquelles en tant quant toque los dits LX florins havem per casses e nulles, e no en pus. Com los dits LX florins vos farem pendre en compte al racional de la ciutat. E açò no mudets. Data en Leyda a XXVIII de nohembre any MCCCCVIII, vidit Johannes assessor.” E com en la preinserta letra no fos a vos feta menció alguna de n Pere de Bellsola, notari habitador de la vila de Camarasa, qui ensemps ab los desús dits procurador assessor e micer Bertran e en llur absència ha sostinguts e suportats diversos e multiplicats treballs axí en fet de scriptures, com a notari de la causa com en altra manera per la dita rahó, e açò per tant com en la hora que us fonch scrit per nostres predecessors⁴⁰⁵⁰ ab lo salari a ell constituït no ere notori, lo qual és per part de la ciutat trenta huit florins d'or d'Aragó set sous e tres diners jaquesos. Per què com quiscun de sos treballs dega condigna remuneració reportar, de consell del dit micer Johan de Alfageri advocat de la ciutat, vos dehim e manam que vista la present, de les rendes drets e foriscapis de la dita Terra, los dits XXXVIII florins VII sous e III diners al dit en Pere de Bellsola, segons damunt és dit paguets, com sia iusta cosa e rahonable, no contrastant quals sevol letres en açò contrariants e repugnants, com aquelles en tant quant toque la dita quantitat, dels dits XXXVIII florins VII sous XIII diners havem per casses e nulles e no en pus. E més havem voler e just que és de fer los vos penre en compte al racional de la ciutat. E açò per res no mudets com per la dilació gran del temps passada, a la que passa, e deferex continuadament lo dit Pere de Bellsola ha sostinguts e sosté enuigs, e continuats treballs. Dada en Leyda a XXVII d'abril any M CCCC XI, (vidit Johannes assessor)

472

1410, juny, 10. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Camarasa, al qual informen que volen que el castell sigui obrat i reparat; tasca que han de realitzar els castlans. Aconsellats per Miquel de Naves, demanen al batlle que forci els castlans a contribuir, i també que l'obra es dugui a terme ràpidament.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, full solt 2⁴⁰⁵¹.

Dels paers de la ciutat de Lleida, senyora de la Terra del Marquesat, al amat lo batle de Camarasa o a son lloctinent, saluts e dilecció. Com nosaltres vullam quel castell de Camarasa sie obrat e reparat segons se pertany e açò sie càrrech dels castlans qui en dita obra han a contribuir per que de consell del honrat micer Miquel de Naves, assessor, dehim e manam que

⁴⁰⁵⁰ *que us fonch scrit per nostres predecessors*, està posat sobre el pergamí rascat a manera d'esmena.

⁴⁰⁵¹ En el dors portava segell les taques del quan es noten en el document. Aquest document consta en el llibre en la pàgina 168.

forcets ab remeys convinents tots los dits castlans a contribuir en tota la obra se face prestament. Encara si los dits castlans han rahons per les quals pretenguen ésser interès lur e que fer non deguen aquelles, posen devant nosaltres dins spay de tres dies après lo manament per vos a ells fet. En altra manera fets los aquelles forces que-s mercè. Dada en Leyda a X de juny any MCCCCX.

473

[Sense data]⁴⁰⁵²

Carta dels paers de Vernet als paers de Lleida. El lloc de Vernet deu a la ciutat 10 florins de la subvenció, però no els pot pagar pels grans deutes que arrossega i per les mortaldats que han deixat el lloc deshabitat i rònc, de manera que dels 60 focs que tenia, en resten només 3, i la població ha fet fallida econòmica. Per aquestes circumstàncies, els paers de Vernet demanen que se'ls perdoni el pagament dels 10 florins.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, full solt 3⁴⁰⁵³

A la gran senyoria del molt honorable lo Consell de la molt indigne ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, i als senyors pahers de la dita ciutat humilment exposen la vostra senyoria los prohòmens de la universitat del loch de Vernet, que com la senyoria de la dita ciutat deman a la dita universitat de Vernet per rahó de la sotsvenció, deu florins ultra altres quantitats que han ja pagades, he en pagar los dits X florins sie impossible als habitants del dit loch pagar los dits X florins, per tant com lo dit loch de Vernet per los grans càrrechs de deutes que hi són, e per les grans⁴⁰⁵⁴ mortaldats que hi són estades, lo dit loch és vengut a tota ab destrucció e fet inhabitable e rònc; en tant que de LX focs que hi solien estar ara no hi estan sinó tres focs o cases poblades, e aquelles són veylles, pobres e miseables. Per ço ab aquella pus humil reverència que podem ni sabem, supliquem a la vostra gran senyoria que sie vostra mercè e per reverència de nostre Senyor Déus, com ells no puxen pagar e ya per los grans càrrechs que han temps ha passat, agen ya feta cessió de béns e meses tots dits béns en poder de vostre batlle, que sie vostra mercè axí com dit és de remetre e relaxar la paga dels dits X florins. E açò senyors farets als dits suplicants gràcia e mercè Nostre Senyor Deus, senyors vos conserve en la sua gràcia.

474

1405, agost, 7. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle, als collidors o als

⁴⁰⁵² El full es troba entre les cartes de data 14 i 15 de gener de 1405.

⁴⁰⁵³ La resposta a aquesta carta s'insereix en el llibre en la pàgina X.

⁴⁰⁵⁴ grans. Damunt de la línia.

arrendadors dels “quint” de Camarasa. Els notaris Joan Marcafava i Pere de Bellsolà han treballat en el contracte del “quint”, i Bellsolà ha rebut 4 florins, però Joan de Marcafava no ha cobrat res. Els paers de la ciutat reclamen que també es pagui a l’esmentat Joan Marcafava 4 florins, encara que, posteriorment el procurador del Marquesat li taxarà el salari.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, full solt 4.

Jesucrist

Los pahers etc.⁴⁰⁵⁵ als amats lo batlle del loch de Camarasa o a son lochtinent e als cuyllidors o arrendadors del quint del dit loch saluts e dilecció. Fem vos saber que devant nosaltres és comparegut en Johan de Marcafava, notari, e ha proposat que al discret en Pere de Bellsolà, notari,⁴⁰⁵⁶ e a ell és degut lo salari del contracte e capítols del dit quint,⁴⁰⁵⁷ que alguna cosa nol·s ne·s estada pagada, sinó solament lo dit en Pere de Bellsolà que n·a rebut IIII florins e los dit Johan no n·a rebut gens. Per que·ns ha suplicat que en haver remuneració dels treballs per los dits en Pere de Bellsolà e Johan de Marcafava aparegués de tenir de justícia provehir deguésem. Hon nos atesa la dita requesta ésser justa e consonant a rahó a vos batle que als dits arrendadors o collidors forcets a donar e pagar als deius nomenats lo salari a ells degut os convinguen ab ells o encars que del dit salari nos puxen convenir, apellats emperò en açò los pahers del dit loch al dit Johan per cars prestan altres IIII florins, com hi havie molts treballs, e no fos just ne raonable que no fos socorregut, axí com lo dit en Pere de Bellsolà és estat. Car nosaltres après o lo procurador que deu anar aquí, hoïdes les presents taxaran lo dit salari. E açò per res no mudets com del contrari vos posariets en gran càrrech e colpa. Dat en Leyda a VII d·agost l·any M CCCC cinch.

475

1406, febrer, 8. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, a Arnau Roger de Pallars, al qual demanen que intervingui en les bandositats de Fontllonga entre Guillem d’Algerri i Jaume Preran, donat que el procurador del Marquesat Francesc de Sant Climent no pot entendre en la qüestió perquè es troba a Tarragona.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, full solt 5a.

⁴⁰⁵⁵ El document té línies de cancel·lació.

⁴⁰⁵⁶ notari. Damunt de la línia.

⁴⁰⁵⁷ dit quint. Damunt de la línia.

Sobre les bandositats que són entre en Guillem d'Algerre d'una part e en Jacme Preran, habitants de Fontllonga e del acte sinistre que de present se's sdevingut entre Pere Bach del dit loch e lo dit Guillem

Mossèn vista havem vostra letra, de-la qual vos regram com vos sentits de-la honor e càrrech del loch de Fontllonga jatsia per bona naturalesa hi siats tengut. E com nosaltres haiam scrit al honrat en Francesch de Sent Climent, procurador de-la dita Terra, que prestament degué acórrer al dit loch; com la triga de lur venguda fos molt perillosa e lur venguda fore molt útil.⁴⁰⁵⁸ Lo qual nos ha respost per vostre correu,⁴⁰⁵⁹ que a present ocupat de for àrduu negocis, no-s pot partir de-la ciutat de Tarragona. Hon a present és. Per què mossèn vista lur resposta, per ço que de nosaltres haiats algun sentiment, havem acordat que a vos deguésem scriure del dit fet, segons que deius. Per ço mossèn vos pregam axí afectuosament com podem que per honor d'aquesta ciutat e per conservació del dit loch vos plàcie de entrametre-us del dit fet e de metre-us hi per lo mig, axí per via de treves com per altres expedients a la vostra noblesa ocurrents, per manera que lo dit loch sie guardat de tot dampnatge e plàcie-us que açò vullats pendre ab bon cor e ab fermetat. Certificant vos per prestament nosaltres hi farem tal provisió e axí servirà e espatxada⁴⁰⁶⁰ vos conixerets que semblants coses no deuen romanir impunides. E pàce-us que en açò no recusets treballar, car a nosaltres ne farets singular plaer. E si algunes coses vos plaent, scrivits nos. Scrita en Leyda VIII februari any M CCCC VI.

Al molt noble mossèn Arnau Roger de Pallars.

476

1406, febrer, 7. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, als paers i prohoms de Fontllonga, als quals exigeixen obediència al batlle, del contrari, seran castigats.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, full solt 5b.

Pohòmens segons havem entès vosaltres jatsie dura cosa sie a nosaltres scriure-us com no calgués si vosaltres vos volíets ne sots obedients al batle en los manaments que ell vos fa, axí en vetlar e spatxar⁴⁰⁶¹ lo dit loch, com en tenir aquella en bona confederació, de què sots dignes si axí és de reprehensió. Per què us dehim e manam sots la fe e naturalesa a-la qual nos sots tenguts que a dit batle siats obedients, a tot ço quant per ell lícitament e honesta vos serà manat. Certificants vos que del contrari seriets punits e condignament. Scrit en Leyda a VIII de febrer any M CCCC VI.

Los pahers de-la ciutat de Leyda als amats los jurats e pohòmens de Fontllonga

⁴⁰⁵⁸ e lur venguda fore molt útil. Damunt de la línia.

⁴⁰⁵⁹ per vostre correu. Damunt de la línia.

⁴⁰⁶⁰ e espatxada. Damunt de la línia.

⁴⁰⁶¹ e spatxar. Damunt de la línia.

[Sense data]

*Llistat nominal d'homes.*⁴⁰⁶²

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda
señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, full solt 6r.⁴⁰⁶³

Bernat d'Olzinelles;

Francesch del Bosch;

Bonet Sent Martí;

Micer Johan Alfageri;

Micer Guiem de Guissona;

Micer Berenguer Colom;

Micer Francesch Basset;

Guillem Botella

per lo Go

Johan del Bosch;

Nicolau Gralla

Pere Noguers

Sampsó Devails

Bernat Coll (guixat)

Francesch Sentcliment

Antoni de Montsoar

Borthomeu Calbet

Micer Pere Giner/

⁴⁰⁶² Aquesta relació sembla de ciutadans de Lleida de la mà major.

⁴⁰⁶³ Porta el número de registre 841.

478

[Sense data]

*Llistat de les desenes d'un cinquanta.*⁴⁰⁶⁴

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, full solt 6v.

En lo cinquanta d'en Pere Mayllo[l]

Primo la dehena d'en Andr[eu]

Item la dehena d'en Berenguer Cod[ó]

Item la d'en Johan de Qexa

Item la d'en Matheu Aragonès

Item la d'en Simó Jatha

Item la d'en Guiem Artal.

479

[Sense data]

*Llistat nominal de persones.*⁴⁰⁶⁵

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, full solt 7 r.

Domingo Pastor

Johan Company

Na Gavinera

Johan Baruill

Johan de Maçánet

Guillem de Mos

Na Maria uxor de Galceran Aguiló, apel·lada Pergamhí

⁴⁰⁶⁴ El llistat sembla relació de caps o capitans de les dehenes (formades per 10 persones) o cinquanta (50) que potser formaven el sometent de la ciutat.

⁴⁰⁶⁵ Aquest llistat en un petit fragment de paper sembla relació de jueus i, o conversos.

Na Gerona conversa

Moser Samuel

Samuel Gallinera

Mohir Almosne

Frahim Aldur

Salamó Pusgo

Salmuel Maçamunt e Eper sa muller

Jafasel Cijar

Bertran Navarra⁴⁰⁶⁶

480

[Sense data]

*Llistat nominal d'homes.*⁴⁰⁶⁷

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, full solt 7v.

Ju Thomàs de Loberola ju Berenguer []

Ju Bernat Pressó ju Perico []

Ju Anthoni de la Mora

481

[1406], desembre, 14. Lleida.⁴⁰⁶⁸

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al procurador general del Marquesat Francesc de Sant Climent i a l'assessor Bertran de Peus. Els paers lleidatans responen a la seva carta i afirmen que creuen que han de defensar la jurisdicció de Santa Linya per justícia i amb clam de pau i treva. Els demanen també informació dels fets per tal que puguin actuar aviat i demanar a la vila de Santa Linya les despeses necessàries.

⁴⁰⁶⁶ Bertran Navarra no forma part de la llista sinó que està posat transversalment a la resta de noms.

⁴⁰⁶⁷ Podria tractar-se de llistat de jueus pe l'indicació de *ju*.

⁴⁰⁶⁸ La carta és la mateixa que apareix en el llibre en la pàg. 57r i 57v, que és l'esborranys d'aquesta.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, full solt 8.⁴⁰⁶⁹

Molt honorables e savis senyors. Una letra avem reebuda la qual entera vos responem que nosaltres entenem, axí per la honor e interès de·la ciutat, com del loch de Santa Linea entenem, a defendre, lo dit loch e la iurisdicció, tant com a·nosaltres sie posible per procés de pau e treva.⁴⁰⁷⁰ E defendre la en tota aquella manera que per justícia nosaltres sie legítim, però en tant com vos par, que·l clam de pau e treva, sie donat, voldríem ésser informats per vosaltres, contra quals selyats sie donat lo dit clam e per quynes rahons o dans donats, e que especificadament fósem sobre los fets informats. Per ço que·l clam agés bon fonament. Per què us pregam que prestament nos rescrivats informants nos dels dits fets, specialment e discreta. Car prestament nosaltres après ho farem metre en execució sens alguna tarda, e los del dit loch bestrehent a les mesions necessàries. E si algunes coses en lo miger molt honorables senyors vos plaurà, som prests . Scrit en Leyda a XIII desembre.

Los pahers de·la ciutat de Leyda nostra honor apelyats.

Als molt honorables e savis senyors en Francesch de Sent Climent, procurador general de·la Terra del Marquesat, e micer Bertran de Peus, assessor seu.

482

[1406].⁴⁰⁷¹

Carta dels paers de Baldomar als paers de la ciutat de Lleida, als quals es queixen de l'actuació del jutge ordinari del Marquesat Bertran de Peus que a instància de Pere Baldomar, arrendador de l'onzè, va posar una demanda contra la vila de Baldomar i li va donar tres dies per respondre. Després de la resposta, sense justícia, va fer empresonar els paers i els habitants del lloc. Els paers de Baldomar ja han apel·lat, però, entretant, el jutge continua tenint els homes en la presó, de la qual cosa es clamen als paers lleidatans, perquè aquesta pena no es contempla en els capítols de l'arrendament. També demanen que la ciutat inhibeixi el jutge.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, full solt 9.⁴⁰⁷²

Davant vosaltres, molt honorable e molt savis senyors pahers e prohòmens de·la molt insigne e molt decorada ciutat de Leyda, senyora del Marquesat, humilment e ab molt humil reverència suplicant; exponem los vostres humils sotmesos, pahers e prohòmens del vostre

⁴⁰⁶⁹ Al marge dret apareix en lletra manuscrita actual erròniament *any 1404. Reg. 842 f. 55.*

⁴⁰⁷⁰ *e treva. Damunt de la línia.*

⁴⁰⁷¹ La carta amb un assumpte semblant és de 26 de maig de 1406, segons onsta en el mateix llibre en la carta de les pàgines 51v i 52r.

⁴⁰⁷² Al matge superior hi apareix amb lletra actual *any 1408 Reg. 841 f. 107.*

loch de Baldomar, del dit Marquesat, dients que l'onrat micer⁴⁰⁷³ Bertran de Peus, jutge ordinari del dit Marquesat, contra dret e contra tota justícia parlant ab humil reverència, e algun orde de dret no provat, a instància d'en Pere de Baldomar, arrendador del onzè dels fruyts del dit loch, per vigor de una demanda per lo dit Pere judicialment davant lo dit honrat jutge oferta, sobre certa quantitat que pose que la universitat del dit loch e singulars d-aquella són tenguts, per rahó de perills en els quals diu que són incoreguts, segons forma dels capítols del dit arrendament, la qual cosa parlant segons que deius no coste veritat. A la qual demanda, creients lo honrat jutge los ha assignat a respondre lo terç dia. E los dits suplicants han respost contestant lo pleyt. Oltra açò⁴⁰⁷⁴ ha manats pendre, e ten presos e arrestats los dits pahers, e tots los altres singulars del dit loch, e açò contra tota justícia e egualtat parlant ab reverència. Per la qual cosa lo dit honrat jutge ha molt agreuyants los dits suplicants, del qual greuge los dits suplicants se són apellats a la vostra gran justícia e mercè. A a la qual apel·lació lo dit jutge los ha assignat a reebre apòstols lo deen dia après la dita apel·lació. E entretant los dits suplicants stan e romanen en la dita presó. E per ço recorrem a la vostra gran senyoria e acostumada justícia, suplicant humilment a aquella que lo plàcia vulla prestament provehir que los dits suplicants sien deliurats de la dita e indeguda presó, la qual en alguna manera no ha haut ne pot haver loch, com en los capítols del dit arrendament en cas que fossen en alguna cosa tenguts, ço que no són, no s són astrets ne obligats a presó ne personal exorcació. Manants e inhibents al dit jutge que d-aquí avant penyant la dita apel·lació, no enante ne en alguna manera se entremetre del present negoci, tollent e abdicant⁴⁰⁷⁵ a ell tot poder de fer lo contrari. E en açò senyors fariets justícia, la qual los dits suplicants reputaran a gran gràcia e mercè

483

1409, setembre, 30. Lleida.

Carta dels paers de la ciutat de Lleida, senyora del Marquesat, al batlle de Baldomar. Per sentència en la causa de Baldomar contra Bertran de Peus, la vila ha estat condemnada a pagar 38 lliures 2 sous 6 diners que es devien a de Peus per la seva feina de mitjancer. Els paers lleidatans reclamen que un o dos paers de Baldomar es presentin a Lleida amb els diners que han estat condemnats a pagar.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senyora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, full solt 10.

Los pahers⁴⁰⁷⁶ de la ciutat de Leyda, senyora de la Terra del Marquesat, al amat nostre lo batlle del loch de Baldomar o a son lochtinent. Bé sabets com⁴⁰⁷⁷ en la causa e qüestió, que lonch de

⁴⁰⁷³ micer. Damunt de la línia.

⁴⁰⁷⁴ contestant lo pleyt. Oltra açò. Damunt de la línia.

⁴⁰⁷⁵ e abdicant. Damunt de la línia.

⁴⁰⁷⁶ Al matge superior i en lletra menuda, *Natale Bothella*.

⁴⁰⁷⁷ Al amat nostre lo batlle del loch de Baldomar, o son lochtinent. Bé sabets com. Posat sobre el text amb nota de crida.

temps se·s menada en la Audiència del senyor rey,⁴⁰⁷⁸ entre en Francesch Olzina, notari d'aquesta ciutat de una part agent, e la universitat e singulars d'aquex loch de·la part altra, defenents sobre XXXVIII lliures II sous VI diners jaquesos a ell restants a pagar d'aquelles L lliures de·la dita moneda per lo honrat micer Bertran de Peus, axí com a àrbitre arbitrador e amigable compositor per aquexa universitat e altres elet, adjudicades a ell, lo dit Francesch ha obtinguda sentència ab condempnació de despeses. E com lo dit Francesch per descàrrech lur sie recorregut a nosaltres, suplicants nos que ans la dita sentència per ell no sie menada a deguda execució, per ço que no·sie destrucció d'aquexa universitat e singulars. Per nosaltres la desús dita quantitat ab les despeses per ell feytes, a ell dege ésser satisfeta e pagada. E nos veents la lur suplicació ésser justa ab⁴⁰⁷⁹ la present vos dehim e manam expressament que encontinent, vista la present, manets als pahers e promes d'aquex loch, en pena de cent florins, que ells prestament e encontinent trametre ací un paher o dos ab poder bastant per pagar e per satisfer al dit Francesch la desús dita quantitat e mesions a ell feytes per la dita rahó o convehir se ab ell. E açò per res no mudets, com lo contrari nos e ells vos posariets en gran càrrech e colpa. Certificant vos que de·la presentació de·la present a vos fahedora starem a relació del portador de·la present. Data en Leyda lo darrer dia de setembre anno a nativitate Domini M^o CCCC^o nono.⁴⁰⁸⁰

484

[1407, desembre, 14. Lleida.]

Anotacions per a la confecció de la carta de nomenament de Guillem Cardona com a clavari, i una altra carta.

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda senhora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, full solt 11.

Sie feta letra al clavari del Marquesat⁴⁰⁸¹ que com ell hagen provehit de·la claveria an Guillem Cardona que non vos complit l·any e que VI dies après Apareci sie ací per retre comptes.

Item sie feta provisió de·la claveria al dit en Guillem Cardona.

485

1410 , febrer, 20. Lleida.

Rebut de la cèdula que Guillem Cardona, en altre temps clavari del Marquesat, va trametre al notari.

⁴⁰⁷⁸ en la Audiència del senyor rey. Sobre la línia.

⁴⁰⁷⁹ A partir d'aquí en el llibre la redacció no continua, el text restant prové d'un full solt que és esborrany d'aquesta carta inserta entre les pàgines 135v i 136.

⁴⁰⁸⁰ Es tracta del text de la primera carta de la pàgina 134v.

⁴⁰⁸¹ del Marquesat. Damunt de la línia.

La Terra del Marquesat (1330-1496)

[A]: Original, Arxiu Municipal de Lleida, *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, Correspondència, Registre 841, full solt 12.

Et die XX^a februarii anno CCCC^o decimo. Guillelmus Cardona, olim clavarius Terre Marchionatus, tradidit michi notarii presente cedula requirens eandem continuari ad sedem habere prenarrate in dicta cedula.

Testes Petrus Paschasis et Andreas Serra.

La Terra del Marquesat, va ser una entitat baronial creada en 1330 com una porció del territori que el rei Alfons el Benigne va donar al seu fill, l'infant Ferran, marquès de Tortosa, en la diòcesi d'Urgell. L'entitat va perdurar després de la desaparició del marquesat de Tortosa i es va mantenir unida fins al 1424. Quan va dividir-se, el deute públic contret va continuar creant un fort lligam entre els pobles que la componien fins al 1496, quan es van cancel·lar els darrers crèdits.

L'estudi s'ha basat en fonts arxivístiques, principalment en els registres de la Cancelleria reial i en documents, com el Capbreu del Marquesat de 1390-1391, en els llibres d'Estimes de l'Arxiu Municipal de Llimiana i en el *Llibre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, conservat en l'Arxiu Municipal de Lleida. Un aspecte innovador del treball ha estat la utilització de fonts gràfiques, difícils de trobar per aquesta època.

L'aproximació a la geografia física ha comportat l'elaboració d'una detallada cartografia de l'entitat durant la Baixa Edat Mitjana. L'economia, de base agrícola, produïa, a més dels productes mediterranis, safrà, que s'exportava. Destaca també la indústria tèxtil a Vilanova de Meià. Té interès l'estudi realitzat de les zones de conreu a través de la ubicació en la cartografia dels topònims de les partides de terme.

Per comprendre les causes que van portar a un deute públic de fins al 600 %, hem analitzat les notícies històriques per entendre els canvis de senyoria: la segregació de la corona amb la donació a l'infant Ferran, la recuperació per al patrimoni reial, el traspàs a l'infant Martí i d'aquest últim a Maria de Luna, la venda a la ciutat de Lleida i l'empenyament a nobles o institucions eclesiàstiques, com el Capítol d'Urgell i el monestir de Santa Maria de Bellpuig. Les decisions polítiques que es van prendre sobre el territori, basades en el benefici econòmic dels senyors, van influir decisivament a agreujar el deute públic.

En la descripció del procés d'endeutament a la Terra del Marquesat, a falta de documents específics, ha estat imprescindible pouar en diverses fonts arxivístiques. Podem dir que la màxima intensitat va tenir lloc entre 1373 i 1382, quan el Marquesat va aportar diners per la seva remissió de Maria de Portugal i pel subsidi de l'onze, atorgat al rei Pere el Cerimoniós. Les xifres d'endeutament en aquesta etapa van passar del 48,28%, el 1372; al 121%, el 1374 i el 366,7% el 1382. Però el màxim es va produir el 1455 quan va arribar al 600%.

Algunes polítiques de reducció del deute van ser semblants a les d'altres llocs; però altres mesures no es van produir en altres indrets, com l'emissió de moneda local. Finalment serà la via pactada de les sentències de la Indemnitat dictades entre el 1456 i el 1458 la que començarà a aportar solucions efectives per eixugar el deute, que va liquidar-se amb la Concòrdia de 1496. Per aquest document sabem que els senyors del Marquesat van amortitzar el deute a canvi que els pobles, renunciant als seus privilegis, els traspassessin les rendes i els tributs que aportaven al pagament dels creditors.

La *Terra del Marquesat*, fue una entidad baronial creada en 1330 como parte del territorio que el rey Alfonso el Benigno donó a su hijo el infante Ferran, marqués de

Tortosa, en la diócesis de Urgel. La entidad perduró más allá de la desaparición del marquesado de Tortosa y se mantuvo unida hasta 1424. Después se dividió, aunque la deuda pública contraída continuó creando fuertes vínculos entre los pueblos que lo componían hasta 1496, cuando se cancelaron los últimos créditos.

Para el estudio del proceso de endeudamiento a falta de documentos específicos, se ha rebuscado en fuentes archivísticas, principalmente en los registros de la Cancillería real de la Corona de Aragón y documentos, como el *Capbreu del Marquesat* de 1390-1391, en los libros *d'Estimes*, procedentes del Archivo Municipal de Llimiana o en el *Libre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda señora del Marquesat*, conservado en el Archivo Municipal de Lleida. Un aspecto innovador en este trabajo ha sido la utilización de fuentes gráficas, difíciles de encontrar para esta época.

La aproximación a la geografía física ha comportado la elaboración de una detallada cartográfica de la entidad durante la Baja Edad Media. La economía, de base agrícola, producía además de los productos mediterráneos, azafrán, que se exportaba. Destaca también la industria textil en Vilanova de Meià. Tiene interés el estudio realizado de las zonas de cultivo a través de la ubicación en la cartografía de los topónimos de las partidas del término.

Para comprender las causas que condujeron a una deuda de hasta el 600%, se ha estudiado el devenir histórico y los continuos cambios de señoría: la segregación de la corona con la donación al infante Fernando, la recuperación para el patrimonio real, el traspaso al infante Martín y de éste a María de Luna, la venta a la ciudad de Lleida o la transferencia a instituciones eclesíásticas, como el Capítulo de Urgell o el monasterio de Santa María de Bellpuig. Las decisiones políticas, tomadas sobre el territorio, basadas en el beneficio económico de los señores, influyeron decisivamente en agravar la deuda pública.

El proceso de endeudamiento de la *Terra del Marquesat*, que tuvo su máxima intensidad entre los años 1373 y 1382, cuando el territorio aportó fondos para su remisión de María de Portugal y también para el subsidio del *onceno* otorgado a Pedro el Ceremonioso. Las cifras de la deuda en esta época pasaron del 48,28%, en 1372; al 121% , en 1374 y el 366,7%, en 1382. El punto álgido fue el año 1455 cuando llegó al 600%.

Algunas políticas de reducción de la deuda fueron parecidas a las de otros lugares, pero otras medidas no se produjeron en otros sitios, como la emisión de moneda local. La vía pactada a través de las sentencias de la *Indemnitat*, dictadas entre 1456 y 1458 empezó a aportar soluciones efectivas para poner fin a la deuda pública, que finalmente se liquidó con la Concordia de 1496. Por este documento se sabe que fueron los señores los que amortizaron la deuda, a cambio que los pueblos, renunciando a sus privilegios, les traspasaran las rentas y tributos que aportaban al pago de los acreedores.

The land Terra del Marquesat, was a baronial entity created in 1330 as a part of the territory given by the king Alfons the benign to his son Ferran, marquis of Tortosa, in the diocese of Urgell. The entity remained united until 1424. Later it was divided, even

though public debt kept supposing a strong link among their villages until 1496 when the last loans were cancelled.

We've described the process of the debt in the Land, despite we have no specific documents, we have searched in several file records, mainly the ones from La Chancellery Real of Aragon and documents like the *Capbreu del Marquesat* of 1390-1391, the *Llibres d'Estimes* from the Arxiu Municipal de Llimiana and the *Llibre de letres e provisions fetes per la ciutat de Leyda, señora del Marquesat*, document kept in the Arxiu Municipal de Lleida. An innovating side of this work has been the use of graphic sources, hard to find in those times.

The approach to the physical geography was done with an accurate cartography of the entity during the Late Middle Ages. The economy, based on farming, apart from the Mediterranean products used to grow saffron which was exported. The industry of the textile stood out in Vilanova de Meià. It's of great interest the study done on the farming zones across the location in the cartography of the toponyms of the rural areas.

To be able to understand the causes that led to a public debt of 600 % we have analysed the historical information and the changes of lordship: The segregation of the Crown with the donation to Prince Ferran, the recovery for the Royal Heritage, the transfer to Prince Martí and later to Maria de Luna, the sale to the city of Lleida and pawn to noblemen or ecclesiastical institutions like the Capítol d'Urgell and monastery of Santa Maria de Bellpuig. The political decisions taken on the territory, based on the economic profit of the lords, had a decisive influence on the increase of the public debt.

We could say that high intensity in the growth process of debt happened between 1373 and 1382, when the territory gave money for the consignment of Maria de Portugal and the grant of *onzè* to king Pere the Ceremonious. The debt figures at that time rose from 48.28% in 1372 to 121% in 1374 and 366.7% in 1382. However, the maximum was in 1455 when it reached 600%.

The policies for reducing the debt, are some similar in other places and some of their own, like the issuance of local currency. In the end the agreed route to the *sentencies de la Indemnitat* dictated between 1456 and 1458 is what will bring effective solutions for the payment of the debt, which will finally be settled by the Concordia of 1496. Thanks to this document we know that the lords of the Marquesat paid off the debt in exchange for the people to carry forward the income and taxes brought for the payment of the loans.